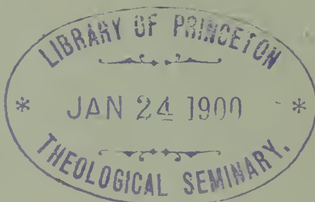

ANALECTA HYMNICA

MEDII AEVI.

Herausgegeben

von

Clemens Blume und **Guido M. Dreves.**

XXV.

HISTORIAE RHYTHMICAE.

Liturgische Reimofficien

des

Mittelalters.

Fünfte Folge.

Leipzig.

O. R. Reisland.

1897.

HISTORIAE RHYTHMICAE.

Liturgische Reimofficien

des

Mittelalters.

Fünfte Folge.

Aus

Handschriften und Wiegendrucken

herausgegeben

von

Clemens Blume,

S. J.

Leipzig.

O. R. Reisland.

1897.

VORWORT.

Im XXIV. Bande der Analecta sind die Reimofficien auf die Festtage des Herrn und der allerseligsten Jungfrau zusammengestellt worden, soweit diese nicht schon in früheren Heften zum Abdruck gelangten. Hieran schlossen sich in alphabetischer Reihenfolge Historien auf Heiligenfeste, die ausschliefslich italienischen Handschriften entnommen wurden.

Die drei nun folgenden Hefte werden in gleicher Anordnung Reimofficien für Heiligenfeste bringen, die zum gröfseren Teile aus deutschen Handschriften stammen, so indes, dafs die alphabetische Reihe durch alle drei Hefte hindurchlaufen, im vorliegenden von Achatius bis Eskillus reichen wird.

Bezüglich der Verfasser ist zu den bereits gedruckten Reimofficien folgendes nachzutragen:

1. Das Officium auf das Fest Trinitatis, Anal. V, 19 ff., ist, wie XXIII, 5 f. bemerkt wurde, von dem Franziskanerdichter John Pecham, Erzbischof von Canterbury († 1292) verfafst. Zu den dort vorgebrachten Belegen kann noch hinzugefügt werden das Zeugnis des Frater Franciscus Titelmannus: „Inter cetera autem eius [Pechani] monumenta illud ut quantitate minimum ita sententiarum sublimitate atque dictionis maiestate est dignissimum, quod de sacrosancta Trinitate ad suae fidei sempiternam protestationem compositum ex pontificis summi approbatione legitur et canitur ab omnibus ecclesiis, quae Romanae ecclesiae in canonicis horis persolvendis usum tenent.“ [1])

1) Liber de sacrosancta et superbenedicta Trinitate. In quo ecclesiasticum officium, quod in illius sollemnitate legit Romana ecclesia, clare lucideque exponitur. Per fratrem Franciscum Titelmannum Hassellensem, sacrarum scripturarum apud Lovanienses praelectorem. Eiusdem oratio de praematura morte bonorum. Antwerpiae apud Michaelem Hillenium Hoochstratanum. An. MDXXX. Mense Ianuario. fol. D 6b. — Dieses Werk enthält fol. D 5 bis D 7: „De Ioanne Pechano huius officii ecclesiastici de sancta Trinitate auctore ex antiquis et fide dignis historiis.“

Zu bemerken ist, dafs Pecchams Officium ursprünglich nur beim Franziskanerorden in Brauch war und blofs in solche römische Bücher überging, die seit Sixtus IV. von Franziskanern besorgt wurden. Sonst findet sich in den römischen Büchern das ältere Officium, das teils prosaisch ist, teils Doxologieen von verschiedener Art und verschiedenem Metrum als Antiphonen verwendet.

Dieses letztere Officium wurde auf eine, wie es scheint, mifsverstandene Stelle der Gesta episcoporum Leodiensium hin dem Bischof Stephan von Lüttich († 920) zugeschrieben. Es heifst nämlich in diesen (Monum. Germ. VII, 200 n. 20): „Tricesimum nonum habuimus Stephanum, qui eo quod Metensis ecclesiae fuerit canonicus et protomartyris alumnus, de inventione ipsius quae cantantur responsoria edidisse dicitur. Verum ut de incertis taceamus, idem vitam s. Lamberti simpliciter antiquitus dictatam urbani sermonis expolivit facetiis et responsoria, quae in sollemnitate eius cantamus, composuit, scribens ad domnum Herimannum archiepiscopum, memorati Willeberti successorem. Idem ipse responsoriorum, quae de sancta trinitate cantantur, auctor fuit, quod nos quidem ignorabamus, credentes, quod fama habebat, nescio quem Hubaldum ipsorum fuisse compositorem. Sed infra hoc fere decennium, dum aliquae in armario revolverentur cartulae, insperato una ex his inventa est a successore praedicti venerabilis Stephani nomine Richario edita, cuius exemplar, ut fidem astruamus omnibus, quicumque huius rei veritatem scire volunt, non ab re credimus huic inserere opusculo."

Es folgt hierauf das Dokument, datiert „Actum est hoc Leodii sub die 16. Kal. Dec. anno Dom. 932, indictione 5. regnante Heinrico rege gloriosissimo anno 15." (l. c. n. 21, p. 201). Indessen besagt dasselbe nichts weiter, als: „. . . . quia venerabilis vir, praecessor videlicet noster Stephanus, in honore s. Trinitatis quaedam responsoria cum antiphonis nocturnalibus sive matutinalibus nec non vespertinalibus totumque ad plene officium dulcissime modulationis *stabilire curavit*" (l. c. p. 200). Das heifst aber nicht, er habe das Officium, sei es Text oder Musik, gemacht, sondern eher machen lassen.

2. Verfasser des Officiums auf den hl. Trudo (Anal. XIII, 251 ff.) ist Theoderich, Abt von St. Trond (1098—1107). Cod. Leodien. 278. saec. 15. et 16., aus welchem l. c. das Officium mitgeteilt wurde, bietet nämlich fol. 208a—220a einen

„Catalogus abbatum monasterii sanctissimi Trudonis confessoris, compendiumque gestorum eorumdem“, und berichtet daselbst fol. 214a: „[Theodericus abbas 1098—1107] sermonem de translatione sanctorum Trudonis et Eucherii, Vitam item divi Trudonis, cuius initium est: *In exaltando*, responsoria insuper, antiphonas, hymnos denique, quae in natali sancti Trudonis cantantur condidit, denique Vitam sanctorum Bavonis et Rumoldi.“

Dieses Officium findet sich auch im Cod. Leodien. 12. saec. 12. Derselbe enthält fol. 70a ff.: „Vita [sti Trudonis] auctore Theoderico abbate“; fol. 93b ff.: „Sermo Theoderici abbatis de translatione sanctorum Trudonis et Eucherii“; fol. 96b ff.: „In festivitate S. Trudonis, Officium divinum, neumatibus notatum.“ Dasselbe ist abgedruckt in den Analecta Bollandiana V, 365 ff.

Ein Vergleich der Officien in den beiden Codices ergibt folgende Nachträge: Cod. 12. hat zum Officium ad 1. Vesperas den Hymnus „Iste confessor Domini sacratus“, während Cod. 278. dafür „Eia, fratres, iam plaudite“ (Anal. XII, 237) substituiert. Letzteren Hymnus hat Cod. 12. in 2. Vesperis. Ferner steht der Hymnus ad Matutinum „Somni spreta dulcedine“, sowie der Hymnus ad Laudes „Ad laudem regis gloriae“ (beide Anal. l. c. 238 f.) nur in dem jüngeren Cod. 278. Beachtung verdient aufserdem, dafs die genannten Hymnen den zweisilbigen stumpfen Reim überall mit gröfster Reinheit durchführen, während er in den übrigen Teilen des Officiums wohl vorhanden, aber minder sorgfältig eingehalten ist. Demnach dürfte es zweifelhaft erscheinen, ob trotz der angezogenen Stelle aus Cod. 278. der Abt Theoderich als Verfasser auch der Hymnen zu gelten hat.

Cod. 12. hat in 1. Noct. nur 5 Antiphonen, von denen übrigens die drei ersten bereits als Antiph. 2—4 ad 1. Vesp. verzeichnet sind; dafür in 2. Noct. deren 7. Richtiger ist die gleichmäfsige Verteilung zu je 6 Antiphonen im Cod. 278, der als 6. Antiphon in 1. Noct. jene aufweist, welche im Cod. 12. als 1. Antiphon in 2. Noct. steht. Ferner stehen die 4 Antiph. ad Horas des Cod. 278. im Cod. 12. als Antiph. 2—5 ad Laudes.

Zugleich möge hier der Ausfall einer Zeile in 1. Vesp. ad Magnificat (Anal. XIII, 251) berichtigt werden; statt „Funde preces tuo gregi“ ist zu lesen:

Funde preces tuo regi,
Ut succurrat suo gregi.

Cod. 12. bietet schliefslich fol. 100b f. noch einiges aus einem Officium „In translatione S. Trudonis et Eucherii", welches bis auf 18 Zeilen nur Prosa, bezw. Reimprosa enthält.

3. Das Officium auf den hl. Ludwig „Ludovicus, decus regnantium" (Anal. XIII, 185 ff.) nebst den zugehörigen Hymnen (Anal. XI, Nr. 317 bis 319) hat nach Histoire littéraire de la France XXII, 129 f. Arnaldus de Prato, Prior von Toulouse († 1306), zum Verfasser. Von Interesse ist die l. c. beigefügte Bemerkung: „Cet office . . . fut adopté dans les maisons des frères Prêcheurs et usité en France jusqu' au commencement du XVIIe siècle. Seulement l'édition du bréviaire de Paris, en 1584, a substitué aux anciennes leçons des leçons historiques tirées de Paul Emile et de Clichthové; mais les hymnes ont été conservées."

4. Als Verfasser des Officiums auf den hl. Vincenz Ferreri ist aller Wahrscheinlichkeit nach der Magister generalis des Dominikanerordens, Martialis Auribelli anzusetzen; jedenfalls sind die zu diesem Officium gehörigen Hymnen (Mone III, 555 f.) von ihm verfafst, wie das Akrostichon des ersteren, nämlich „*Martialis*" beweist. In diesem Hymnus „Mente iucunda iubilent fideles" ist Strophe 7, Zeile 1 zu lesen: Lingua quae sancta, nicht: Sancta quae lingua, wie bei Mone l. c., der das Akrostichon übersehen hat.

Zum Schlusse sei mir eine Bemerkung gestattet, die mehr oder minder auch für die noch folgenden Bände unserer Analecta ihre Geltung hat. Um mich nicht gar zu sehr mit fremden Federn zu schmücken, schulde ich den Lesern dieser Hefte die Erklärung, dafs mein lieber Freund und Kollege Guido Maria Dreves mir nicht nur sein reiches Material an Abschriften, Collationen und wertvollen Notizen zur freien Benutzung überliefs, sondern auch sonst in jeder Hinsicht mich durch Rat und That unterstützte. Unter solchen Umständen Eigenes und Erborgtes nur annähernd zu trennen und als solches zu bezeichnen, wäre unmöglich; es genüge ein für allemal der Vermerk, dafs der Löwenanteil auf Rechnung meines werten Kollegen kommt. —

Wien, den 13. Oktober 1896.

Clemens Blume.

HISTORIAE RHYTHMICAE.

SERIES QUINTA.

---

1. De sancto Achatio.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Adsunt festa gloriosa
   beatorum martyrum,
   Qui sub Adriano passi
   palmae ferunt bravium.

2. Adrianus, rex profanus,
   adscitis sex regibus
   Turbam sacram subnervare
   suis temptat legibus.

3. Leo frendens, rete tendens,
   diis cervicem flectere
   Iubet sanctos, sed incassum
   litus arat vomere.

4. Hostias laudis litamus,
   inquiunt, altissimo,
   Deos vanos refutamus
   cum ritu nequissimo.

Ad Magnificat.

A. Gaude, virgo mater ecclesia,
   regis iuncta filio,
   Quae tot natos laureatos
   de huius mundi exsilio
   Repraesentas pacifici
   Salomonis celso solio,
   Quorum festum sacrae
   passionis
   colimus cum gaudio
   Defensari cupientes
   horum pio patrocinio.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoremus Dominum
crucifixum vere,
Pro quo dena milia
crucem subiere.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Viri beatissimi
   pestilentis Caesaris
   Non perstant in semitis
   aut parent consiliis.

2. Frementis insania
   Machinans inania
   Contra Christi martyres
   Sex adscivit proceres.

3. Sacra turba martyrum
   Ferre diis libamina
   Artatur, recalcitrat,
   Iesum Christum invocat.

4. Gloriantur martyres
   in te, Iesu bone,
   Quos coronas dulciter
   missa passione.

5. Iesu Christe, tuum nomen
   laudat admirabile
   Candidatus grex sanctorum
   pro te fuso sanguine.

6. Stupendis magnaliis
phalangem sanctorum
Mirificans extulit
princeps angelorum.

Responsoria.

1. Adspirante rabie
persecutionis
Sub diro carnifice
Adriano calicem
bibunt passionis
V. Sancta dena milia
Martyrum sanctorum
Pro Christi confessione.

2. Applicatur regio
Tribunali legio
Sancta Dei,
Negare compellitur
Sacramenta fidei,
V. Sed nec terrore concutitur
Nec blandimento seducitur.

3. Pro salute mundi natus
Deus est ex virgine
Et in cruce victimatus,
Quem ignoras, perfide
V. Caesar, non obtemperamus
Tibi, sed hunc adoramus.

4. Iussu regis crucifixi
sunt beati martyres,
Omnes poenas perferentes,
quas rex caeli passus est,
Ipsa hora elementa
tremuerunt omnia,
V. Caelum, tellus, sol et luna
et polorum sidera.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Haec est generatio
Dominum quaerentium
Et pro Christi gloria
sese impendentium.

2. Honor et laudatio
decet sanctos martyres,
Laus et exsultatio
purpuratos milites.

3. Benedicunt Dominum
sancti, qui victoriam
Contulit per passionem
et supernam gloriam.

4. Factus est refugium
in cruce pendentibus
Sanctis Christus et trames
caelos ascendentibus.

5. Citharizant dulciter
harmoniam melicam
In supernis atriis
inter turbam caelicam.

6. Sanguis fusus martyrum
clamat ad te, Domine,
Qui pro te effusus est
in arborum stipite.

Responsoria.

1. Vidit ante thronum Dei
quasi mare vitreum
Iohannes, supra quod stabat
ingens turba martyrum
Cristallinis buccinantes
tubis agni canticum.
V. Adoraverunt viventem
in saecula saeculorum
Mittentes coronas suas
ante Dei thronum.

2. O quam glorifico
fulserunt sidere sancti
Isti, qui Christi
meruerunt esse ministri,
V. Per diram poenam
patriam tendunt ad amoenam.

3. Tunsionibus, pressuris
sacra dena milia
Velut lapides politi
per crucis supplicia
Poli transierunt
ad aedificia.
V. O caelestes margaritae,
Per mortem crucis politae,
Post ruinam passionis
Dati palmis et coronis.

4. Gaude, caelum, terra, plaude,
Chorus speciali laude
Martyrum purpuratorum
Regem laudet saeculorum
De augmento sociorum
Martyrum pretiosorum,
Quos hodie Christus vocavit
Et in caelis coronavit.
V. O benigna
legio sanctorum,
Nos commenda
regi angelorum.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Laetis canamus mentibus
Tot paradisi rosis,
Plus balsamo fraglantibus,
Plus auro speciosis,
Qui meruerunt vincere
Mundum crucis agone
Christoque mortem reddere
Conformi passione.

Responsoria.

1. Dum libarent calicem
fellis et aceti,
Transfiguntur lanceis
in agone laeti,
Repraesentant animas
aeternae quieti.
V. *Venientes venient cum exsultatione portantes manipulos suos.*
2. Distenduntur in cruce,
dissolvuntur venae,
Cedunt vires vividae,
temporales poenae
Sunt respectu gloriae
perpetis amoenae.
V. *A planta pedis usque ad verticem non est in eis sanitas, vulnus et livor et plagae tumentes.*
3. Illibatas facies
vitiorum luto
Caedunt, velant, inquinant
hostes Dei sputo,
Spinae serto capita
cruentant acuto.
V. *Infirmata est in paupertate virtus eorum, et omnia ossa eorum conturbata sunt.*
4. Avete, flores martyrum,
Phalanx electissima,
Pretiosorum militum
Cohors splendidissima,
Ante thronum trinitatis
Agnum stantes adoratis
Cum palmis victricibus.
V. *Nos tantae vestrae felicitatis facite participes.*

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Dominus rex martyres
induit decorem,
Qui suum pro Domino
fuderunt cruorem.
2. Iubilet altissimo
circulus monarchiae
Tot micanti sidere
perfusus hac die.
3. Adhaeserunt martyres
post te, Iesu bone,
Consummati propter te
crucis passione.
4. Benedicant Domino
omnes creaturae,
Quae compassae fuerant
martyrum torturae.
5. Laudes canant Domino
regi saeculorum
Cum turbis angelicis
organa sanctorum.

Ad Benedictus.

A. Benedictus es, Domine,
Qui transtulisti hodie
Candidatum exercitum
Ad caeleste palatium

Coronatum mirifice,
Quorum precibus, rex pie,
Nostra dele piacula
Et da lucis gaudia.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O benedicti martyres,
Estote nostri memores,
Vestra crux, vestra vulnera
Sint contra nostra scelera
Tutamen ac remedium;
Caeleste beneficium,
Quod impetrastis a Deo,
Procuret homini reo
Solamen, opem, veniam
Et post hoc exsilium
Tranquillitatis patriam.

Brev. ms. Cisterciense Neerland. saec. 14. Cod. Pianoren. M 1. A. — Clm. Monacen. (ol. Emmeramen.) 14926. saec. 15. B. — Brev. ms. saec. 14. Cod. Treviren. 431. C. — In 1. Noct. A 3, 1 Sancta turba B. — In 2. Noct. R 1 O quam glorifico etc. B. — R 2 lautet in B:

Salomonis lectulum
ambiunt fortissimi,
Circumcincti gladiis,
ad bella doctissimi,
V. Ad arcendas daemonum
Virtutes et noctium
Domanda phantasmata.

R 4 Avete flores martyrum etc. B. — In 3. Noct. ad Cant. A in B:

Mare rubrum transierunt per crucis supplicia
Sancti, Domino canentes hymnum cum laetitia.

R 1 in derselben Quelle:

R. Talia praeparaverunt martyres eximii,
Qualia prius sumpserunt in mensa sui Domini,
V. Tradiderunt propter Deum corpora tortoribus,
Unde triumphant in caelis cum supernis civibus.

R 2. Vidit ante thronum Dei etc. B. — R 3 ebenda:

R. De torrente passionis
In via dum bibit,
Turba sacrae legionis
Aureum adivit
Per ascensum purpuratum
Regis Salomonis reclinatorium.
V. Signis clarescit
haec, illic gloria crescit.

In Laud. haben AB nur eine Antiphon, die erste; die andern vier stehen in B ad parvas horas. Es zeigt aber ihre Bezugnahme auf die Psalmen der Laudes, dafs sie ursprünglich für die Laudes bestimmt sind. — A 1 Ista sanctorum pia societas etc. prosaisch C. — Ad Bened. A, 3 Candidatorum B. — Ad Horas hat A folgende AA: ad Primam:

Hi sunt flores venustatis,
Quos spirantis gratiae
Ver et aestas caritatis
Produxerunt hodie.

Ad Tertiam: O caelestis legio, victrix turma martyrum purpuratorum decem milium, etc. — Ad Sextam: Benedicant Domino etc. — Ad Nonam:

Istorum collegio
Caeli vernat regio,
Fulcitur ecclesia,
Paradisus fraglat,
Mundus redimitur.

In 2. Vesp. hat A vier AA: Gaudeat ecclesia, quam tot natalitia martyrum fecundant etc., die einem Ursulaofficium (Anal. V, 238) entlehnt sind. — Ad Magn. A: O caelestis legio victrix etc., prosaisch B; siehe oben ad Tertiam; O veneranda martyrum gloriosa certamina etc. prosaisch. C. C, das nicht monastisch ist, hat in den Nocturnen folgende Anordnung: In 1. Noct. A 1, 2, 3 und R 1, 2, 3 der ersten Nocturn; in 2. Noct: A 4, 5, 6 der 1. Noct., R 1. Jussu regis crucifixi etc. R 2. Talia praeparaverunt etc. R 3. Avete flores martyrum. — In 3. Noct. A 1, 2, 3 der 2. Noct., R 1. Vidit ante thronum Dei etc. R 2. De torrente passionis etc. R 3. Gaude, caelum, terra, plaude etc. — In 2. Vesp. hat diese Hs. fünf AA nämlich 4, 5 und 6 der 2. Nocturn, dann als A 4 die zwei ersten Distichen aus R 2 der 2. Noct. und als A 5 den Vers. des R 3 derselben Noct. — Zum Officium hat B den Hymnus: Agni sponsa Hierusalem (Anal. IV, 64) ad Vesp.; Natura creans omnia (Ibid. 65) ad Noct.; Hymnizantes exsultemus (Ibid. 65) ad Complet.

2. De sancto Achatio.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Gaude, felix Alexandria,
   Quae es stipata floribus,
Cum Christo in gloria
   Fulcita es martyribus.

2. Martyrum sanguine
Sanata ab inguine,
Christi tuta munimine
Tunc hostes nocent minime.

3. In caelesti gloria
Achatii memoria
   Semper requiescit,
Cuius inter homines
   Laus nunquam decrescit.

4. Laudabilis Dominus,
Cum quo regnat Achatius
In caelestibus,
Ubi vox laetitiae
   Sanctis nunquam desinet,
Et maeror tristitiae
   Ultra non imminet.

5. In caelis meruerunt
   Lumen gloriosum,
Qui in terris fuderunt
   Sanguinem pretiosum.

Ad Magnificat.

A. O dulcis sanguis martyrum,
O mitis turba militum,
Quae pie propter Dominum
Fudit cruorem nimium.
Pro his oret Achatius
Suis cum consortibus,
Qui eius sollemnia
Celebrant in gloria.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regi, qui fecit opera,
   Christo confiteantur,
Cuius in sancto vulnera
   Achatio renovantur.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. In consilio impiorum
   Sancti non steterunt,
Sed in via iustorum
   Vitam invenerunt,
In qua Achatius
Vivit vir beatus.

2. Sancti adstiterunt,
Ad Deum clamaverunt,
In nos, Christe, dicentes,
Quare fremuerunt gentes?

3. Vindica sanctorum
Sanguinem tuorum,

Nam sunt cruciati
Et eorum hostes,
Domine, multiplicati.

Responsoria.

1. Sanctus martyr Achatius
Suis cum sodalibus
Regnum introivit,
In quo cum martyribus
Et cum sanctis omnibus
Semper Deo vivit.
V. Omnibus haec vox dicitur:
Venite, sancti Dei,
Dum cor eorum quatitur,
Ad regnum patris mei.

2. Martyrum ductor respuere
Iussit momentanea mundi,
Dicens: nolite admittere,
Ne nos seducant,
blandimenta saeculi.
V. Ecce adpropinquat
regnum caelorum,
Surgite, adorate.

3. Achati, cum sociis
Implora preces ad Dominum,
Ut nos salvet a morte
Et ad vitam ducat,
Ut tecum gaudere
Possimus in saecula.
V. *Ora pro nobis, beate Achati, ut digni efficiamur gloria Christi.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Thura non offerimus,
Sed Christo sacrificium
Immaculatum,
Qui in sinu patris
Dominus inhabitat.

2. Christus veritatem
Nec non pietatem
Sanctis conservavit,
Malum venumdavit.

3. Tunc sancti martyres
Quasi uno ore
Fundentes preces ad Dominum
Dixerunt omnes pariter:
Omnis creatura
Est Domini et terra.

Responsoria.

1. Venite, revertamur
Ad Dominum, qui nos salvabit,
Percutiet nos martyrio,
Salvabit
Nos misericordia.
V. *Magnus Dominus et laudabilis nimis, qui coronavit martyres sanctos.*

2. *Quare rubrum est indumentum tuum et vestimenta tua sicut calcantium in torculari?*
Torcular calcavi
Cum consortibus.
V. O vos omnes, qui transitis,
Propter Christi tormenta
Oportet tormentis sequi.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. In cithara Deo psallite
Et in cymbalis concinite,
Sancti, in Domino et iusti
Exsultate.

2. Iuxta es, Domine,
Tribulatis corde,
Ore et opere
Benedicentur.

3 Gaudete et laetamini,
Quia orationes nostrae
Coram Christo,
rege immortali,
Veraciter exauditae sunt,
Qui est nostrum refugium,
Deus noster.

Responsoria.

1. Christi ad imaginem
Sancti fuderunt sanguinem
Unanimiter,
Quos ad regnum caelorum
Et ad sanctorum chorum
Vexit Dominus hilariter.
V. Hos ensis non terruit
Nec hostis, dum irruit
In eos graviter.

2. Flores apparuerunt,
Dum sancti transierunt
De hoc mundo ad sidera,
Ubi regnant in gloria;
Quibus respondit Dominus,
Dum peteret Achatius:
V. *Quae petistis, dilectissimi mei, scitote vos impetrasse.*

3. Si quaeris miracula,
Mors, error, calamitas,
Daemon, lepra fugiunt,
Aegri surgunt sani,
Cedunt mare, vincula,
Membra resque perditas
Petunt et accipiunt
Juvenes et cani;
V. Pereunt pericula,
Cessat et necessitas,
Narrent hi, qui sentiunt,
Et Alexandria.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Sanctis cum martyribus
Martyr Dei Achatius
Ad regna transmeavit,
In quibus ante saecula
Dominus regnavit.

2. Quorum sanguis innoxius
Cum in contritione
Fusus est alacrius
In exsultatione,
Deum laudant avidius
Cum iubilatione.

3. Ad te sanctorum animae
Sitiunt non minime,
Quorum dux Achatius
Pro te est in cruce passus,
Et te, rex regum, Domine,
Non tacent benedicere.

4. Sancti et electi,
Qui estis transvecti
Ad caeli superna,
Deum benedicite,
Cuius in caeli culmine
Achatius est verna.

5. Deum laudant omnia,
Caelum, terra, maria,
Qui duxit ad caelestia
Sanctos suos in gloria.

Ad Benedictus.

A. O pauperum subsidium,
O exsulum refugium,
Qui mortem crucis subisti
Martyrque factus es Christi,
Ad te tui pauperes
Clamamus et exsules:
Nos stantes in exsilio
Commenda Dei filio.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O martyr invictissime,
O princeps insignissime,
Tuis cum consortibus
Illis sis propitius,
Qui te in exsilio
Implorant pro auxilio;
Achati, Deo care,
Pro nobis deprecare.

Brev. ms. Secoviense (?) saec. 14. Cod. Graecen. 471. — Ad Matut. Invit. 1. Regi regum, qui fecit. Dasselbe ist dem Officium impressionis stigmatum s. Francisci entlehnt. — In 1. Noct. **A** 3, 3 sunt fehlt. — In 2. Noct. **R** 2 De cetero nemo mihi molestus sit etc. prosaisch aus Gal. 6, 17 sq. — In 3. Noct. **A** 3, 5 Qui est noster. — **R** 3 ist dem Officium auf Antonius von Padua entlehnt. — Der **A** ad Bened. geht eine andere prosaische Antiphon vorher, der ad Mag. in 2. Vesp. folgt eine eben solche.

3. Missa sancti Achatii.

Introitus.

Congaudentes laudent gentes
agmina nobilia,
Militum crucifixorum
sancta dena milia,
Per quos Deus mundo praestat
dona mirabilia.

Graduale.

Qui honorant crucifixos
cum pura instantia,
Dena milia sunt semper
pro illis orantia,
Nunquam sinunt illos mori
sine paenitentia,
Namque Deus donat illis
altum privilegium,
Vincla solvens peccatorum
decenorum milium.
V. Speciales horum servi
cum de mundo transeunt,
Dena milia crucifixi
concurrentes veniunt,
Transeuntes adiuvando
precibus communiunt.
V. Si poenarum loco dentur
et non aeternalium,
Habent martyrum per preces
decenorum milium
Indulgentiam dierum
sic denorum milium.

Alleluja.

Sancta quippe mater tota
praedicat ecclesia,
Quod per merita sanctorum
Deus dat auxilia,
Paenitentibus confessis
donat indulgentiam.

Offertorium.

Cessent ergo malignantes
neque per invidiam
Detrahendo molestare
martyrum potentiam,
Ne in fine sint damnati
per Dei sententiam.

Communio.

Gloria sit crucifixo,
honor, iubilatio,
Qui est rex crucifixorum,
vita, consolatio,
Quos amavit, coronavit
in caeli palatio.

Cod. Vatican. 1205. saec. 15. — Introit. 5 Per quos Dominus. — Grad. 1 Qui ergänzt. — Ibid. 7 Exercitum regnum per omnes Deus donat illis. — Ibid. 9 Vincula. — Ibid. 10 milia. — Ibid. 19 per ergänzt. — Allel. 5 et confexis. — Dies in Rhythmus und Reim gekleidete Mefsformular ist aufs engste den Reimofficien verwandt, weshalb es unter diesen seinen Platz findet.

4. De sancto Adriano.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Laetare, plebs catholica,
Deumque magnifica
Pro pietatis gratia
Adriano praestita.

2. Qui de stirpe nobili
Secundum statum saeculi
Eius traxit originem,
Hunc suum fecit militem.

3. Maximiani tempore
Pugnavit invictissime,

Quod superavit lividam
Quam gesserat, perfidiam.
4. Hic fuit admirabilis
Adspectu delectabilis,
Totus morigeratus.
5. Sed his cunctis praeditus
Sprevit ea penitus
Et mundi principatus.
R. Benedictus Dominus
Sit, qui suam gratiam
Adriano contulit
Miramque efficaciam,
Sortem mundi spernere
Et caelica diligere.
V. Divitesque nobiles,
Per hanc normam discite,
Gestus vestros fragiles
In fortiores vertere.

Ad Magnificat.

A. O beate martyr Christi,
Qui credendo meruisti
Fieri quam plurium
Possessor praemiorum,
Tu pro nobis, pater pie,
Roga regem veniae,
Ut post haec exsilia
Det nobis vera gaudia.

Ad Completorium.

Ad Nunc dimittis.

A. Sancte Adriane,
Martyr Christi pretiose,
Adesto nostris precibus
Pius ac propitius.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regem regum veneremur
Nos de corde fragiles,
Ut per actus confortemur
Adriani vigiles.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ab ore nostro suscipe,
Iesu Christe, vota
Ad honorem martyris
Adriani mota,
Digna cuius memoria.
2. Maximiani tempore,
Caesaris iniqui,
Paganorum plurimi
sunt accersiti,
Ut fiat idolatria.
3. Inter quos quidam fuerunt,
Qui fidem catholicam
Sollerter tenuerunt
Timentes supplicia.

Responsoria.

1. Dum ad idolatriam
tendunt pagani,
Renituntur plurimum
quidam Christiani,
Dicentes ignominiam
Sanae mentis pessimam
V. Et verum Deum asserunt
Christum, deos respuunt
Suorumque familiam.
2. His actis Maximianus
Furit hinc et fit insanus,
Iubens, ut hi trucidentur
Ac flagellis verberentur
De nervorum funibus
Inflictis suis cutibus.
V. Gaudet cohors dure caesa,
Fide manens sed illaesa,
Delectat cruciatibus.
3. O mira clementia
Dei salutaris,
De nostra convertentia
Qui semper gloriaris,
Da robur, fer auxilium
Nobis convertendi
Et pro delictis gravibus
Tempus paenitendi,
Ut post vitam civibus
Collaetemur caelitibus,
V. Quibus nunc laus est perennis
Status vitaeque sollennis,
Dulce ministerium.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hos affligi quando vidit
Adrianus, inquisivit,
Quae spes foret praemii
Pro tanta vi supplicii.

2. Quorum unus sic respondit:
Deus nobis haec abscondit
Neque pandit homini
Civis honores caelici.

3. His jam dictis se prostravit
Annotarique rogavit
Illis in suppliciis
Pro talibus divitiis.

Responsoria.

1. O quam mira
viri professio,
O quam magna
Dei concessio,
Hic solo verbo credidit,
Quod in discendo docuit;
V. Benedictum nomen Dei,
Qui sic miseretur rei
Et ad fidem imbuit.

2. Hujus pro martyrio
Sis nostra salvatio,
Iesu pie, Christe bone,
Nos consortes fac coronae
Tu vitae perpetuae,
V. Qui convertis peccatores,
Effice nos meliores
Tuae luce gratiae.

3. De cuius conversione
Quando Caesar intellexit,
Ingenti plenus motione
Verbis saevis hunc correxit,
Putans per daemonium
Effectum tam erroneum.
V. Qui resistit Maximiano
Actis et exemplo sano,
Verum Deum adstruit,
Quem Caesar falsum arguit.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Adrianus fide plenus,
Vanae spei alienus,
Dicta regis vilipendit
Et in factis reprehendit
Pro cultura numinum,
Quae culpam auget criminum.

2. Unde rex nimis miratur,
Fremit totus et turbatur
Hunc ad Christum sic conversum
Et a suis diis diversum.

3. Et torqueri iubet dire
Cum flagellisque ferire,
Quod eruperunt viscera
Sanguinem fluentia.

Responsoria.

1. Quo perfecto Natalia,
Uxor eius valde pia,
Adit hunc, ut consoletur,
Ne pro poenis separetur
A fidei munimine,
Pro quo dignum confitetur
Christi mori nomine.
V. Cuius gesta nuntiavit
Christicolis in carcere,
Quos constanter roboravit
Pari consolamine,
Ne diffidant, sed iam credant
In Deo, vero lumine.

2. Maceratus Adrianus,
Carceri committitur,
Uxor eius hinc timore
Nimio corripitur,
Timens multum, quia laesus
Cruciatus sperneret
Et sic memor tantum caesus
Votum suum perderet.
V. Cui fatur haec matrona:
Certa certus pro corona
Hac immarcessibili,
Quae confertur tormentatis
In spe iugis praemii.

3. O sancta cohors et praeclara,
   Humiliter deposcimus,
Nostrae preces Adriani
   Quod sint iunctae precibus,
Et ab hostis tam immani
   Protegamur lusibus,
Ne in orbis huius navi
   Demergamur fluctibus.

V. Adiuvent nos merita
   Vestra perbeata,
Ut quos gravat actio
   Nostra scelerata,
Excuset intercessio
   Iesu Christo grata,
Quod scelerum remissio
   Nobis fiat data.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Consolatus ab uxore
   gaudet mirabiliter,
Alienus a timore
   pares monet fortiter,
Ut pro poenis non desperent
   infligendis graviter.

2. Colloquentes mutuo
   sic congratulantur,
Salvatori libere
   laudes personantur
Ob hoc, quod doloribus
   tantis cruciantur.

3. Dies adest interim,
   quo praeconizatur,
Ut ad poenas redeant,
   cito deputatur,
Impotentes deferuntur,
   quo nequibant ire,
Ad locum, ubi puniuntur
   ultra modum dire.

4. A beato Adriano
   res initiatur,
Quod uxoris fieri
   interventu datur,
Ne fiat retrogradus,
   hoc acceleratur.

5. In conflictu posito
   pedes amputantur,
Membra nec non cetera
   ipsi detruncantur,
Sola manus illi fuit
   non tamen amputata,
Quam abscindi fecerat
   uxor praerogata.

Ad Benedictus.

A. In agone cruciatus
   dum sic laboraret
Et creatori animam
   suam commendaret,
Natalia capiti
   manum subiecit,
In qua reclinando
   vitae finem fecit.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Post haec hunc cum paribus
   rex cremari jussit,
Protegente Domino
   nil eos combussit,
Sed retorta in actores
   flamma hos perussit,
Quo turba regia
   fuit conturbata,
Corpora ad Constantinopolim
   quorum sunt translata
Et a Christi fidelibus
   inibi sepulta.

Antiph. ms. S. Mariae Traiecten. saec. 14. Cod. Ultraiectin. 407. A. — Antiph. ms. S. Mariae Traiecten. saec. 13. Cod. Ultraiectin. 406. add. saec. 15. B. — In 1. Noct. **A** 3, 1 quidam tamen fuerunt AB; 3, 3 solenter AB; **R** 3, 2 nostri AB. — In 2. Noct. **R** 1, 3 O fehlt AB. — In 3. Noct. **R** 2, 11 Hac ergänzt; **R** 3, 5 quam AB. — Hiezu der Hymnus: Sancte martyr Adriane (Anal. XXIII, 104).

5. De sancto Aegidio.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

O quam miranda est
potentia salvatoris
In meritis beati
Aegidii confessoris,
Qui apud Deum et homines
dignus memoria
Cum sanctis iam aeterna
tripudiat in gloria.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

O comites vitae,
Dominum meditando venite,
Aegidii meritis
sic similes eritis.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beatus Aegidius,
Natione Graecus,
Nobilis erat progenie,
Sed nobilior sanctitate.

2. Traditus igitur
Liberalibus studiis
Memoriter coepit viam
Indagare veritatis.

3. Quadam die
Pergens ad ecclesiam
Cuidam aegroto
Tradidit tunicam suam.

Responsoria.

1. Beatus Aegidius
Per divinam potentiam
Sanavit miserum quendam,
Qui a serpente percussus
Mortiferum
In se habuit virus.

V. Misericordia motus
super illum
Sanavit eum ac dimisit.

2. Sanctus vir Aegidius
Magnam fiduciam
Habens in Domino
Liberavit quendam pauperem
Arreptum a daemonio.

V. Daemon clamans
Et multum discerpens
Discessit ab eo.

3. Sanctus Aegidius
Inter alia terrae
Pellens sterilitatem
Infirmo cuidam
Totius corporis
Reddidit sanitatem,

V. Recolens illud, quod dicitur:
Quis infirmatur
Et ego non infirmor?

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Secuta est ergo
pietas pietatem,
Quia dum aeger ille
indutus est tunica,
Totius corporis meruit
recipere sanitatem.

2. Sanctus vir Aegidius
Navim ingressus
Applicuit ad Marsiliam
Et inde ad Arelatem
Ibi Caesarium quaerens,
Caesarium sitiens
Caesarium adivit episcopum.

3. Sicut socrum Petri
Febricitantem
Sanavit Dominus,
Sic ibi cuiusdam
Viduae filiam
A febre liberavit
Aegidius.

Responsoria.

1. O quam praeclara duo
Mundi convenere
Luminaria,

Aegidius et Veredemius,
Signa insimul operantes
Multifaria
V. Et seminaverunt agros
Et plantaverunt vineas.
2. Veredemium ergo
Corpore non mente
Relinquens
Desertum petivit,
Ubi herbis et aqua
Contentus
Solus soli Domino
Servivit.
V. Qui per corvum
Pascebat
Eliam
Ipse Aegidium
Reficiebat
Per cervam.
3. Sanctissime Christi
Confessor Aegidi,
Ora pro nobis
In conspectu Domini,
Ut de praeteritis
Malis veniam
Et de futuris
Semper mereamur
Habere custodiam.
V. Qui arborem virtutum
ascendisti cum Zachaeo,
Pro supplicibus tuis
dignanter supplica Deo.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beatus Aegidius
Adiunctus est cuidam
Veredemio,
Sanctus sancto,
Ut sanctitas alterius
Cognosceretur.
2. Vir non modicae
In Christo fidei
Ostia Romae
Sibi tradita commisit
Tiberique
Ad monasterium patris
Quasi Petri per mare
Ferebatur vestigiis.
3. Serve Dei vivi,
miserorum pastor, Aegidi,
Nunc pius exaudi,
quod nos canimus tibi laudi.

Responsoria.

1. Iam Dominum laudet,
qui se pie vivere gaudet,
Ut pater hic vixit,
qui mundo se crucifixit;
V. Dives enim
pauper fuerat,
Moriens cotidie
Domino vivebat.
2. Vox clamantis erat
sibi, dum deserta petebat,
Ingrediendo vias
eremi velut alter Elias,
V. Associatus ei,
qui fons pius est requiei.
3. Moribus uniti
vos verae iungite viti,
Ut pater hic suevit,
qui mundi gaudia sprevit,
Fructiferae vitis
odor ut per saecula sitis,
V. Pacis tranquillae
sitientes gaudia mille.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Rex Francorum Karolus
Quoddam perpetravit facinus,
Quod nulli dicere ausus
Sancti Aegidii
commendavit precibus.
2. Beato Aegidio
pro Karolo rege
Inter missam
supplicante Domino

Peccatum regis et venia
peccati per cartulam
Delata est ab angelo.

3. Adiunctum erat
in fine cartulae,
Quod sancti Aegidii
meritis quilibet
Peccator absolvatur
a crimine,
Si ulterius non vult
admittere.

4. Sanctus vir Aegidius
Ad Karolum iens
Daemoniacum sanavit,
A Karolo rediens
Cuiusdam principis filium
A morte resuscitavit.

5. O virum per omnia
laudabilem
Et cunctis se invocantibus
exorabilem,
Qui ex antiquo hoste Deo gratam
De se referens victoriam
Hodierna die perpetuam
Transivit ad gloriam.

Ad Benedictus.

A. Ante thorum regis
sanctorum iuncte choreis,
Associando tibi
superis nos confer, Aegidi,
Simus ut haeredes,
ubi viti palmes inhaeres.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Laus immensa Dei
sunt huius festa diei,
In qua Graecorum
flos scandit ad alta polorum
Inclitus Aegidius,
quia dulcia vota per eius
Vincula rumpuntur,
tempestates reprimuntur,
Sedantur morbi
totique salus datur orbi.

Brev. ms. Wirceburgense saec. 15. Cod. Rossian. VIII 57. A. — Brev. Wircoburgense imp. Venetiis 1507. B. — Cod. S. Petri Salisburgen. a VI 52. saec. 15; in monastischer Form. C. — In 1. Vesp. Super Ps. **A** Serve Dei vivi etc. A. — Ad Nunc dimittis **A** Sanctus vir Aegidius ad Karolum iens etc. A. — In 1. Noct. **R** 1, 1 Sanctus A. — **R** 3, 7 quod dicit C. — In 2. Noct. **A** 1, 4 induit se A. — **R** 1, 1 praeclara dico A. — In 3. Noct. **A** 3, 3 Nos A. — **R** 3, 3 Et pater hic servit A. — **R** 3, 6 ordo ut per A. — **R** 3, 8 sitiens A. — **R** 4 in C:

R. Quanta Aegidius fulget gloria
Hoc in mundo caelique curia,
Sanitatum probat frequentia:
V. Lepram mundat, fugat daemonia,
Aegris eius subvenit gratia.

In Laud. **A** 2, 5 veniam A; **A** 2, 7 Deleta A. — **A** 5 lautet in C:

Sit rex invictus, Deus Israel, benedictus,
Gentem Gallorum qui fecit habere patronum
Aegidium, captos qui liberat, erigit aegros;

vielleicht ursprünglich eine Antiphon zum Benedictus. — Ad Bened. **A**, 3 Associanda sibi A.

6. De sancta Agatha.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Ad beatae virginis
Festum cum fervore
Procedamus martyris
Huius in honore.

2. Gratia, munditia,
Pneumate quod habuit,
Et virtutum copia
Sancta Dei claruit.

3. Agia sidereum
Intuens decorem

Sine terra terreum
Spreverat amorem.
4. Theo servit iugiter,
Consummate loquitur,
Quintianus acriter
Dum instabat, vincitur.

In 1. Nocturno.

Responsoria.

1. Ordo rei panditur,
Consularis igitur
Rursus praesentatam
Inquirit de genere,
Satagens evincere
Verbis affectatam.
V. Tua quae conditio?
Sermonis auspicio
Dixit ad beatam.
2. His respondet ardua:
Virgo sum ingenua,
Mea stirps testatur,
Sed me servam facio,
Quia Christo servio,
Per quem stemma datur.
V. Summa ingenuitas
Servitutis pietas
Christi comprobatur.
3. Abhinc diis immolare
Iussa, studet profanare
Factum tanti sceleris:
Iovi tuo sis aequalis,
Fiat uxor tua talis,
Qualis dea Veneris;
V. Haec respondet iudici,
Quam praecepit affici
Poena genae verberis.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Miror, ait consulari,
Si vir prudens diceris,
Quod nos velis imitari,
Cum deos praefeceris.
2. Nam si bonos arbitraris,
In me quare motus mentis?
Quod si horum exsecraris
Simulacra, mecum sentis.
3. Quintianus subicit:
Cursus verbi sufficit,
Da diis sacrificia
Vel senties supplicia.
4. Ad haec inquit virgo fortis:
Non formido poenam mortis,
Si promittis mihi feras
Christus . . . .

Per Horas.

Ad Tertiam.

A. . . . .
. . . . pias
Angelus monstravit,
Qui ad caput corporis
Visus scriptum marmoris
Tabulam locavit.

Ad Sextam.

A. Anni circulus emensus
Dum post mortem fuerat,
Super urbem mons accensus
Incendium vomuerat.

Ad Nonam.

A. Hoc pagani non ferentes
Tumbae velum capiunt,
Quod ad ignem opponentes
Cessantem effugiunt.

In 2. Vesperis.

R. O mens sancta spontanea,
Vasculum honoris Dei,
Per te salvatur patria,
Memorare, quaeso, mei,
V. Constantiae tu specula
Ac turris firmae fidei.

Antiph. ms. Vallis Florum (?) saec. 14. Cod. Bruxellen. 6426. — Die Handschrift hat einem belgischen Cistercienserinnenstifte gehört, deren Patronin die hl. Agatha war. Bei welcher Abtei letzterer Umstand zutraf, vermochte ich nicht zu ermitteln. Die Hs. ist leider verstümmelt; es fehlt daher in 1. Vesp. die Antiphon ad Magnif., von der nur die erste Zeile noch vorhanden: Alma Christi sponsa mentem. Die Antiphonen der 1. Vesp. bilden also das Akrostich: Agatha. Es fehlen die sechs AA der 1. Nocturn, 2 AA und 4 RR der 2. Nocturn, die ganze dritte Nocturn, die AA ad Benedictus und ad Primam. Die A ad Magnif. in 2. Vesp. ist prosaisch: O felix et inclita virgo, quae meruit Dominum per laudem fidelis martyrii sanguine clarificare suo etc.

7. In Translatione s. Agathae.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Exoptata nitent
sollemnia, vespere claret,
Arridet, rutilat
famosa diecula, ratum
Carminis obsequium
gens exhibet Christicolarum.

Ad Magnificat.

A. O clemens Agatha,
conscendens gaudia lucis,
Nobis et nostris
adsis, pellatur ut hostis,
Omnes gaudentes
redeant ad patriam gentes.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Virginis tota
Mater ecclesia
Agathae nota
Colit sollemnia.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Plaude, felix Catania,
Tanta dotata virgine,
Quae spreta nunc Bisantia
Te sua lustrat chlamyde.

2. Tu sacrarum forma virginum,
Vas insignis gratiae,
Iam decorum sponsa thorum
Postulas Cataniae.

3. Suscipit haec felix
post haec Catania dona,
Laeta satis plaudit
tanta venerata patrona.

Responsoria.

1. Felix festum laetabundi
celebremus hodie,
Quando corpus gloriosum
Tantae matris Agathae
Deportatum Dei nutu
Partibus a Graeciae;
V. Ista dies est praecellens
Et plena laetitiae.

2. Magnificae laudis
Agathae nunc sumite festa,
Plausibus hymnorum
precamina laudis honesta,
V. Sit procul a nobis
vitiorum turba molesta.

3. Navigantes vero viri
Comitante martyre
Et per terras et per mare
Dei freti numine
Cataniam devenerunt
Obsistente nemine,
V. Ubi tuti quieverunt
Et sine formidine.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Haec, si festiva
peragantur laude suorum,
Instruit et nutrit,
defensat culmine morum.

2. Dicant ergo: bona
   cuncti mater atque patrona,
   Tu fidei verae
   custos, famulis miserere.

3. Laudum Deo victimas
   omnes iubilemus,
   Ut post mundi scopulos
   tartara vitemus.

Responsoria.

1. Exsultet Catania
   iam te duce, cui venit a te
   Lux, honor et vita,
   te poscimus, alma, pudica,
   Subvenias, Agatha,
   miseris tuosque guberna,

V. Civibus ut superis
   iungantur in aede superna.

2. Duo viri fide iuncti,
   gente, natalitia,
   Nocte sacrum rapuerunt
   corpus ab ecclesia
   Atque secum detulerunt
   omni cum laetitia,

V. Ambo quippe tunc in urbe
   commanebant regia.

3. Cum ad urbem ferebatur
   Agatha Cataniam,
   Praesul, clerus populusque
   processerunt obviam,
   Temperantes suam multum
   provide laetitiam,

V. Sicque summae deitati
   referebant gloriam.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Venit mater ad suos filios,
   Ut gubernet et conservet eos,
   Graecos quidem relinquens orphanos,
   Quos a fide invenit devios.

2. Laetare, urbs Catania,
   Tantae patronae Agathae,
   Huius cole sollemnia,
   Nam pro te orat hodie.

3. Ut tua sit nobis
   translatio digna salute,
   Fac nos, o Sicula,
   caelum conscendere tute.

Responsoria.

1. Constantinopolis
   tanti fleat anxia solis
   Damnum; tu plaude,
   lauda, iubila, cane, gaude,
   Plebs, animo laeta,
   tanto splendore repleta;

V. Gaudens exsulta,
   tam sacro pignore fulta,
   Laetitia multa,
   plebs, plena laude resulta.

2. O quam festiva,
   praelucida, clara, iucunda,
   Illa dies, divam
   qua Christus de maris unda
   Traxit tunc Agatham
   tanta virtute nitentem,

V. Cuius virtute trahit
   haec ad caelestia gentem.

3. Gaude, tota
   mater ecclesia,
   Gaude, laeta
   simul Italia,
   Sed tu magis
   gaude, Catania,
   Tantae matris
   agens sollemnia,
   Magna cuius
   ditaris gloria,
   Cuius saepe
   sentit auxilia
   Mundus gaudens
   propinans gaudia,

V. Christi semper
   lauda praeconia,
   Tumba facta
   matris eximia.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Postquam Graecos Agatha
   am Tamqu lutum sprevit,

Sibi sponsam hodie
Cataniam induit.

2. Catania iam suscipit
Hanc in devotione,
Quam et ipsa nunc recipit
In iubilatione.

3. Haec in mundo redolens,
Rubens velut rosa,
Terra semper permanens
fuit in aquosa.

4. Profecta, ut promittitur
Et scriptura dicit,
Virgo Graecum deserens
Deum benedicit.

5. Agathae Cataniam
Translatio decorat,
Quae pro suis Dominum
Laudat et implorat.

Ad Benedictus.

A. Adest illustris Agathae
Festum relationis
Graecorum spreto climate,
Scuto defensionis
Transacto mundi tramite
Caelestis mansionis
Nobis beneficium
Impetret et honoris.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Gaude, tellus
tota Italiae,
Laeta matris
laudibus Agathae,
Et tu turba
plaude Cataniae,
Tantae facta
capax laetitiae,
Cuius mater
inclita hodie
Cataniam est
relata corpore.

Brev. Gallicano-Siculum imp. Venetiis 1527. — In 1. Noct. A 2, 2 Graeciae. — In 2. Noct. A 1, 3 Hos instruit. — A 2, 2 mater et patrona. — R 3, 2 Cataniensem. — In 3. Noct. A 3, 4 conscendere rite. — R 2, 8 haec ergänzt. — In Laud. A 5, 3 dominam. — Ad Bened. 4 Suo defensionis. — Die Hymnen des Officiums vgl. man Anal. XXII, Nr. 12—15.

8. De sancta Agnete.

In 1. Vesperis.

R. Florum fasciculus
Fragrans per saecula,
Inundans rivulus
Pigmenti pocula,
In annis teneris
Ardoris facula,
Ave, prae ceteris
Felix iuvencula,
V. Vernans carbunculus
In regni solio,
Amoris titulus
Lucens in atrio.

Ad Magnificat.

A. Speciosa gemmula,
fide subarrhata,
Inter choros virginum
virgo sublimata,
Nuptiis agni
agna copulata
Oscula sentis
iam desiderata.
Per te laborans filia
fuit consolata,
Quae iam cum matre libera
regnas coronata.
Tolle facinora
per precata,
Per te tranquillitas
sit collata;
O benigna, laude digna,
Quam evexit et provexit
Vis amoris.

Ad Completorium.

Ad Nunc dimittis.

A. Chori caelestes, plaudite,
Concinentes occurrite,
Agni sponsa traducitur
Mira praelucens specie,
Luce lustrata gloriae
Regnum lucis ingreditur.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Agnum sponsum collaudemus,
dominorum dominum,
Qui hanc sponsam praeelegit
Agnam, decus virginum.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Congaudentes
Caelorum civibus,
Omnes gentes,
Plaudite manibus,
Insistentes
Agnetis laudibus.
2. Sponsi desiderio
Aestuans languore
Migrat Agnes roseo
Perfusa cruore.
3. Per greges sodalium
Sponsi quaerit thorum,
Carnis tollunt pallium
Custodes murorum.
4. Ad Agnetis tumulum
Noctu excubantes,
Hanc in coetu virginum
Cognoscunt parentes.
5. Congaudete laudibus,
Quia Deo grata
Sum cum istis omnibus
In caelo locata.

Ad Benedictus.

A. Sponsa Sion,
adorna thalamum,
Spiret myrtus,
myrrha, thus, balsamum,
Junge carmen
epithalamium;
Instruuntur
regales nuptiae,
Agnes agno
nubit munditiae,
Sponsa sponsi
dotatur specie.

Per Horas.

Ad Primam.

A. Ab ortu solis
ad terrae cardines
Sponsam agni
collaudent virgines.

Ad Tertiam.

A. Jam amplexibus
castis adstricta sum
Et corpori eius
sociata sum.

Ad Sextam.

A. Auri regis casti gregis
Preces offer hodie,
Quae iam pascis et quiescis
Lucis in meridie.

Ad Nonam.

A. Opem nobis gratiae,
O martyr, implora,
Quos in cultu vineae
Nona gravat hora.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O gemma pudicitiae,
Virginitatis speculum,
O iubar innocentiae,
Puritatis spectaculum,
Duc ad triumphum gloriae
Nos, Agnes, ad agniculum.

Orat. ms. Dorotheae de Mittelhusen anni 1449. Clm. Monacen. 10 930. — In 1. Vesp. R, 1 Florem. — Ibid. 9 carbunculis. — Ibid. 10 solium. — Ad Magn. A, 10 sit. — Ad Matut. Invit. 2 dominam. — In Laud. Nach A 5 steht noch folgende überzählige A:

O admirabilis Christi potentia,
Qua venerabilis Virgo Castantia [!],
Plena vulneribus, Ab elephantia
Agnetis precibus Mundatur saucia.

Ad Bened. A 10 fehlen zwei Silben; nubit ergänzt. — Ad Nonam A 2 o mater. — In 2. Vesp. ad Magn. A 5 O dux ad triumphi. — Ibid. 6 fehlt eine Silbe; Nos ergänzt. — Die zugehörigen Hymnen cfr. Anal. IV, Nr. 112—114.

9. De sancto Alexio.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Fraudis commentum sternitur,
Dum stupor almus cernitur,
Opulentus nobilis,
Mente fixus immobilis,
Hilaris mendicus,
Mundum spernens, Christum cernens,
Cui factus est amicus,
Iubilando collaetemur
Alexio, iucundemur
Alto nato sanguine,
Qui pauperum in agmine
Mendicabat victum.
Pugil dirus, victor mirus,
Te canimus invictum;
Nos mendicos animae
Mortis in examine
Refocilla micis tuae sortis ditis
Summis additari.
O Alexi, quae neglexi,
Fac recuperari.

R. O stupor patientiae,
Alexi, clementiae
Sidus radiosum,
Supplicibus pro tuis ora,
Mortis ne damnemur hora,
Thronum sed gaudiosum
Scandamus ovantes
Post te, cave, ne
Chaos foedet umbrosum.

V. Noxia caduca refutare,
Ad summa nos, Alexi, festinare,
Mundum repudiare
Fac flagitiosum.

Ad Magnificat.

A. Magnificemus omnium,
Caeli terraeque Dominum,
Qui vincendi robur mundum
Indidit mirandum
Alexio, qui furibundum
Hostem stravit nefandum.
Eius per patientiam,
Stupendam egestatem,
Miram cordis clementiam,
Contemptam vanitatem,
Flagitamus precibus,
A nexibus exutos
Nos habe, mundi faecibus
Hic, o Christe, pollutos.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Iubilemus summo regi,
Resistere qui carnis legi
Fecit athletam fortem,
Alexium, qui mortem
Sprevit, ut angelorum
Se faceret consortem.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Mens in Dei laude fixa,
Frixa contemnens et elixa,
Mendicando pascitur,
Qui velut princeps nascitur.

2. In amore vixit Christi,
Quae sunt mundi, mente tristi
Pensavit blanditia,
Resecavit vitia.
3. Caput eius exaltavit
Christus, hic dum superavit
Hostis maligni fraudem,
Ad alta fudit laudem.

Responsoria.

1. Ex Romanorum
alto conscendit stipite,
Gladio mundum
ferens ancipite,
Eufemiani
natus pius Alexius,
Quae inquinabant,
pensabat perplexius,
Anhelans ad superna
V. Affectione gradiens interna
Ad ea, quae sursum sunt,
Late lucens lucerna.
2. Pubescente Alexio
Imperiali de solio
Virgo decora
sibi desponsatur,
Quam continenter vivere
Docuit, se visere
Sanctorum velle
loca fabulatur
V. Sponsa clementer annuit,
Quod sponsus pie maluit,
Ei congratulatur.
3. In Edissam urbem pergens
Vestibus abiectis,
Gazas pro Christo cunctas spargens,
Has habens pro infectis,
V. Mendicando victum quaerens,
Limina Mariae terens
Opibus despectis.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sanctum nomen Domini
Digne mirificavit,
Pensans nil mundo vilius
Caelestia captavit.
2. Scuto suae voluntatis
Hunc Deus protexit,
Exemplum dum humilitatis
Iugiter erexit.
3. Christi nomen admirabile
In eius corde non labile
Fortiter sitivit,
Dum parvipendens infima
Tendit ad sublimia,
Ferventer quae concupivit.

Responsoria.

1. Annis decem et septenis
Marcebat in Edissa
Vanis spretis et obscenis
Mendicans veste scissa,
Agnitus demum beatus
Veneratur pie,
Aufugebat Deo gratus,
Huius spernens viae
V. Blandimenta, navim scandens,
Nutu Dei Romam tendens
Ad templum Mariae.
2. Patrem, matrem, sponsam cernens
Incognitus abibat gaudens
Doloris lectum sternens,
Quem lacrimis irrigat;
Peregrinus victum petit
Propter Alexium,
Gemens pater mox recipit
Hunc in eius atrium.
V. Decem et septem annis ibi
Incognitus permansit sibi
Semen serens floridum.
3. Dum laboris exitus instabat,
Vitam in carta manu signabat,
Quam nisi summus pontifex
Extrahere valebat.
V. Qui flendo legens seriem
Cunctorumque maneriem,
Quae littera canebat.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Dolum non egit labiis,
Solutis mundi stadiis

Est vectus ad suprema
Supernorum civium,
Divorumque spirituum
Adeptus diadema.
2. A te vitam petiit,
Laetus ad culmen rediit,
Ubi sine fine
Versatur laetitia,
Calcatur maestitia
Afficiunt nec minae.
3. Domini conscendit montem,
Mundum debellans hic sontem
Innocens est manibus
Nec victus inanibus.

Responsoria.

1. Eiulatum flebilem
Dabant haec audientes,
Clamorem insanabilem
Pilos evellentes
Parentes eius iterant
Haud volentes consolari,
Ut insani delirant
Nequeuntes fari.
V. Confluebat infirmorum
Turba copiosa,
Suorum recordantes dolorum
Curam gaudiosa;
Facti stupendum exitum
Coeperunt admirari.
2. Odoris mira fragrantia
De corpore sacrato vaporavit,
Populi turmatim frequentia
Gressum portantum hoc praeoccupavit.
Pecuniarum copia,
Quos angebat inopia,
Sparsa non revocavit,
V. Cupientes plus sanari,
Quam gazas locupletari;
Sic Deus hunc mirificavit.
3. Praesul Innocentius,
Arcadius, Honorius,
Imperatores divi,
Sanctum corpus propriis
Portarunt palmis, humeris,
Devotionis rivi
Stillarunt ab oculis
Sequentium defunctum.
Alexi, tuis loculis
Populum adiunge fide functum.
V. Exemplum patientiae
Fac tuae consectari,
Deum, patrem clementiae,
Pro nobis stude, pater, deprecari.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Indutus fortitudinem
Alexius decoris,
Mundi linquens testudinem
Est sociatus supernorum choris.
2. Servivit in laetitia
Summo plasmatori,
Amputando vitia
Volens in Christo mori.
3. Ad fontem vivum
Cor eius sitivit,
Cursum spernens hic declivum
Christum regem adivit.
4. Egenus in induviis
Deum benedixit
Cordis in tripudiis,
Dum sine labe vixit.
5. Dei praecepta mendicus
Minus praeterivit,
Supernorum est amicus
Effectus, quae concupivit.

Ad Benedictus.

A. Sedentem in tenebris
Christus illuminavit,
Qui se carnis illecebris
Parumper implicavit,
Quae sursum sunt, non infima
Mente fixa sectando,

Sinceritatis azyma,
Non fermentum sumendo.
O confessorum sidus clarum,
Exstingui qui non vales, carum
Thesaurum nobis praesta,
Ne mortis taetra testa
Nos obfuscet. Post hoc vae
Ad caelos trahe nos post te,
Dei confer iuvamen,
Pro nobis sis precator. Amen.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O virum mirabilem,
Alexium laudabilem
Suis in operibus,
Diva quae fecit virtus,
Cuius per iuvamen
Nostrum pietur famen
Detque sacrum nobis flamen
Nunc et semper Deus. Amen.

Brev. ms. Misnense saec. 15. Cod. Eistetten. 8° 72. A. — Brev. Misnense imp. s. l. 1483. B. — Viaticus Misnensis imp. Lipsiae 1502. C. — Diurn. Misnense imp. Lipsiae 1511. D. — Brev. Misnense imp. Lipsiae (?) 1517. E. — In 1. Vesp. **A** 1, 1 commenta CE. — In 3. Noct. **A** 1, 3 vexus CE. — **A** 3, 2 insontem CE. — **R** 1, 6 Aut nolentes C; aut fehlt E.

10. De sancto Alexio.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Plebs Romana, de patrono
Tuo gaude libere,
Qui iam fulget caeli throno
Ut in lucis sidere.

2. Hic mirandae paupertatis
Gaudet privilegio,
Nam abundans eget satis
Patris in hospitio.

3. Alexius, propagatus
De stirpe nobilium,
Zelat Christum, aspernatus
Nitorem natalium.

4. Corde tendens in supernis
Secundum carnem vivere,
Horret iussis de paternis,
Licet cogatur nubere.

5. Alienam concupivit
Suo David solario,
Suam castam custodivit
In sponsae diversorio.

R. Virtus Dei
provexit Alexium,
Huius vitae
post durum exsilium
Super caeli
conscendit solium,
V. Se per sacrum
exercens studium,
Cunctis fuit
lux et prodigium.

Ad Magnificat.

A. Novum sidus, nova stella
Romanis exoritur,
Dum hic sanctus sua cella
Ex hoc mundo tollitur,
Hic de caelis ostenditur
In domo patris iacere,
Qui iam non potest latere,
De supernis proditur
Populi cum laetitia
Decantantis Alleluia.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Christum regem adoremus
In beato Alexio,
Ut nos iungat imploremus
Huius sancti consortio.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Tamquam lignum fructiferum
   In caelesti rosario
Redolet hic in posterum
   Romanorum collegio.

2. Invidebat
   ei patris familia,
Sed hic propter
   Deum in patientia
Alapas et
   probra suffert ac vilia,
Sciens Deum
   suum pati similia.

3. Tu susceptor es, Domine,
   Sancti tui in gloria,
Granum purum de fragmine
   Excussa primo palea
Bonus cultor in culmine
   Reponit ut in horrea.

Responsoria.

1. Alexius ex nobili,
Licet de matre sterili,
   Exstitit oriundus,
Prosapia et vigili
Cura vitaque caelibi
   Nutritur informandus;
V. Ut Samuel postulatur
Alexius ac donatur
   A Deo matri flebili.

2. Gaudet parens de filio
Uterque, quem mox studio
   Tradunt liberali,
Pneumatis sancti gratia
Datur illi scientia
   Viro plus quam a mortali.
V. Sic spiritus ubi manat,
Mox libertas alta planat
   Absque voce magistrali.

3. Hinc provectum dicunt sui
Tradendum esse nuptui
   Sicut decet suo pari,
Sed si iungatur nuptiis,
Carnis tamen officiis
   Se nolebat mancipari,
V. Sicut nubi nec nubere
Angelique adsistere
   Suo volunt salutari.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sacrificium iustitiae
   Tibi, Deus, obtulit,
Quando tamquam pellem hostiae
   Superflua repulit.

2. Ad te orabat, Domine,
   Hic beatus Alexius
Et in tua dulcedine
   Exauditur uberius.

3. Domine, quam mirabilis
In sanctis et laudabilis,
   Sed tamen in Alexio,
Quem praeclarum tot signorum
Reddis cunctis et decorum,
   Nostra tendit devotio.

Responsoria.

1. Spreto nexu coniugali
Comitatuque pompali
   Hic ad Edissam Syriae
Tendit, ut mens eius tota
Christo daretur remota
   Cameli superficie,
V. Ab omnibus abstinere
Se volebat et habere
   Illud bravium gloriae.

2. Aemulator paupertatis
In habitu vilitatis
   A suis dum requiritur,
In alterum iam mutatus
Virum et alienatus
   Penitus non agnoscitur;
V. Qui sunt eius, Christus novit,
Mundus autem non agnovit,
   A quo ipse non colitur.

3. Dum vir sanctus vult orare,
Custos non sinit intrare
Limen in ecclesia,
Sed hunc mandat introire
Et custodem praeterire
Virginis iconia;
V. Hic Beniamin in excessu
Mentis, sicut in processu
Iam patet historiae.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hic, qui facit iustitiam
Et servat innocentiam,
Ut beatus Alexius,
In tuo tabernaculo
Hoc testante versiculo
Habitabit superius.

2. Alexium praevenisti
In benedictionibus
Et coronam posuisti
De gemmeis lapidibus
In capite eius, unde
Cum sanctis gaudet abunde.

3. Haec est generatio
Quaerentium Dominum,
Quorum postulatio
Prae filiis hominum
Heredem promeruit,
De caelis quem genuit.

Responsoria.

1. Sed ne favor laudis vanae
Pulset eius cor inane
Satanae versutia,
Tarsum tendens vento flante
Adit Romam dispensante
Sic divina clementia,
V. Ne cuiquam sit fastidio,
Disponit manere
Sui patris hospitio
Ibique degere.

2. Apud patrem hospitatur,
Sed filius ignoratur
Sub pauperis effigie,
Hic a servis exprobratur,
Irrisui cunctis datur
Pauper, ubi divitiae.
V. Hic est Paulus iam secundus,
Cui crucifixus est mundus,
Dives in pauperie.

3. Vox de caelo protestatur,
Quod pro Roma deprecatur
Iam assumptus in gloria,
Adhuc vivens chartae tomo
Descripsit in patris domo
Suam vitam per omnia;
V. Ecce, liber involutus
Virtutum signaculis
Aperuit resolutus
Signa magna populis.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Domum tuam, o Domine,
Inhabitat Alexius
Dierum longitudine
Tamquam heres et filius.

2. Omni hora qui servivit
Tibi, Deus, nunc iubilat
Et atria introivit,
Ubi nox non obnubilat.

3. Hic vigilat ad te, Deus,
Plus relinquens quam Zachaeus,
Nil retinens de propriis.
Propterea nunc repletur
Bonis tuis et meretur
Caelorum frui gaudiis.

4. Benedictus es, Domine,
Qui tamquam lux in lumine
Refulges in Alexio,
Quem uno die tollere
Placet tecum de corpore
Ex quodam privilegio.

5. Sol et luna te mirantur
In caelis sublimatum,

Te virtutes venerantur
In terris propalatum.

Ad Benedictus.

A. Erexit cornu Dominus
Salutis in Alexio,
Nam aegroti sunt protinus
Eius sani praesidio,
Caeci vident et loquuntur
Muti, daemones pelluntur,
Sospes quisquis regreditur,
Nos, qui sumus vitiati,
Morbo munda nunc peccati,
Quod a nobis ingeritur.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Dum aurora huius vitae
Finem daret Alexio,
Ecce, fluunt Romanitae
Cum papa Innocentio,
Nunc claret in eminenti,
Qui fuerat sub nubilo,
Et abiectus est ingenti
Revelatus cum iubilo,
Candelabrum sub modio
Iam non latet, sed medio
Nostrae fulget ecclesiae
Caelesti fruens requie.

Brev. Maguntinum imp. s. l. et a. (1474). A. — Brev. Maguntinum imp. Lugduni 1507. B. — In 1. Noct. A 3, 6 in borea. — In 3. Noct. A 1, 6 Habitabit supernis B. — A 2, 2 benedictionibus dulcedinis B. — R 2, 8 Qui crucifixus. — In Laud. A 1, 4 haeres te filius. — Hymnen: ad Vesp. et Noct.: Laetare Sion inclita (Morel 195); ad Laudes: Mirus contemptor saeculi, Divisio des vorigen (Morel l. c).

11. De sancto Alexio.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Ecclesiam Christi
Refove, Alexi,
Quae festa tua piis
Excolit officiis.

R. Beatus papa cum duobus
Romanorum principibus
Praecedens omnem populum
Portat corpus ad tumulum
Agensque Deo gratias
Celebravit exsequias.

V. *Vox exsultationis et salutis in tabernaculis iustorum.*

Ad Magnificat.

A. Illuxit dies celebris,
Nullis turbanda tenebris,
Qua verae lucis filius
Assumptus est Alexius,
Verum in tuo lumine
Lumen visurus, Domine,
Cuius placatus precibus
Praesta nobis supplicibus,
Ut nos mane et vespere
Tibi velis adsistere
Teque post cum Alexio
Contemplemur in gaudio.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Vigilemus animo
Iubilantes altissimo,
Qui elegit egregium
Confessorem Alexium.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Generosis parentibus
Romae puer est genitus,
Qui digne gignentium
Salus erat et gaudium.

2. Qui eruditus omnibus
Doctrinis liberalibus

Carnis huius prudentiam
Reputabat stultitiam.
3. Accepit virgo virginem
Ut sororem non coniugem,
Cum brevi moratus est,
Peregre profectus est.

Responsoria.

1. Erat Romae vir nobilis
Et uxor eius sterilis,
Quae Deo dante filium
Enixa est Alexium.
V. *Qui habitare facit sterilem in domo matrem filiorum lactantem.*
2. Puer parentes, patriam
Et omnem mundi gloriam
Ac semet ipsum abnegat,
Ut Christum lucrifaciat.
V. *Ingreditur sine macula et operatur iustitiam.*
3. Apud Edissam Syriae
Prae foro ecclesiae
Sedit exsul Alexius
Deum orans attentius.
V. *Iste pauper clamavit et Dominus exaudivit eum.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cum esset in exsilio,
Omni die dominico
Sacra Christi mysteria
Fide percepit integra.
2. Hic diebus ac noctibus
Totus erat in precibus,
Cuius scandit oratio
Incensum coram Domino.
3. Ibi tandem angelico
Declaratus oraculo
In atrium receptus est
Alexius . . . .

Responsoria.

1. Advenerunt interea
Legati de Italia
Iussu patris ac civium
Inquirentes Alexium,
Quos agnoscens vir inclitus
Ipse mansit incognitus
V. *Omnibus diebus vitae suae.*
2. Interea Alexius
Patri suo fit obvius,
Quem recognoscens protinus
Adhuc mansit incognitus.
V. *Beatus, qui intelligit super egenum et pauperem.*
3. Manet in domo filius
Quasi servus emptitius,
Ubi a servis varias
Perpessus est iniurias,
Quem nemo novit dominum
Usque ad vitae terminum
V. *Iustus non conturbabitur, quia Dominus firmat manum eius.*

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cumque immensis laudibus
Praefertur, apostolicus
Vere favorem populi
Fugit ut petram scandali.
2. Profectus ergo peregre
Tarsum volebat pergere,
Ut nulli notus amplius
Sederet solitarius.
3. Sed . . . .
. . . .
Invitum raptum flatibus
Infert Romanis finibus.

Responsoria.

1. Instante iam articulo,
Quo migraret a saeculo,
Vitam suam Christicola
Brevi scribit epistola,
V. *Ut cognoscat generatio altera.*
2. Adstante omni populo
Audita est vox de caelo,
Quae requirendum nuntiat,
Qui pro Roma intercedat

V. *Intonuit de caelo Dominus et altissimus dedit vocem suam.*

3. Qua die factor omnium
Mortis transiit supplicium,
Mortis futurae praescius
Defunctus est Alexius.

V. *Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus.*

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Tibi, rex regum, Domine,
Qui mira fortitudine
Praecinxisti Alexium,
Sit laus, honor, imperium.

2. Tibi mater ecclesia
Iubilat in laetitia,
Diem colens eximii
Confessoris Alexii.

3. In qua nobis diluculo
Donetur contemplatio
Cum peccatorum venia
Per ipsius suffragia.

4. Te benedicant omnia,
Qui facis mirabilia
Per beatum Alexium
Iuxta fidem poscentium.

5. Exsultare nos facias
Ad ipsius excubias,
Qui in sanctorum curia
Iam exsultat in gloria.

Ad Benedictus.

A. Ut sciret omnis populus,
Quod verus Dei famulus
Sanctus esset Alexius,
Aegri curantur ocius,
Caecorum vel debilium
Quisque sentit auxilium;
Cuius nos, Christe, precibus,
Absolvas a criminibus,
Ut sciat omnis populus
Quia tu es Deus solus.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Electus est ex milibus
Mille colendus laudibus,
Sanat Dei Alexius
Et confessor eximius
Multa sanctorum milia,
Praecellens in gloria,
Qui dignus fuit hodie
Videre regem gloriae,
Quem in decore proprio
Visuri sunt cum gaudio
Soli sanctorum oculi
Post finem huius saeculi;
Unde tuos, rex caelice,
Vultu sereno respice,
Ut mereamur perfrui
Visione vultus Dei.

Brev. ms. Secoviense saec. 15. Cod. Graecen. 1548. — In 2. Noct. **A** 2, 4 Sicut incensum. — In Laud. **A** 3, 1 Qua nobis. — Ad Bened. **A**, 4 acrius. — Ibid. 8 ergänzt. — In 2. Vesp. ad Magn. **A**, 6 Praecellis gloria. — Die Hymnen vgl. Anal. IV, 73.

12. De sancto Amato.

In 1. Vesperis.

R. O sardonyx candide
Carnalitatis desertione,
Castitatis amplexione,
Rubicunde proximi
Dilectione,
Nominis peroptimi
Voce gloriaris,

V. Amatus es nominatus
Et a cunctis praelaudatus.

Ad Magnificat.

A. Gaudeat plebs orthodoxa
Sine labe, sine noxa
Iucundetur clerus totus
Et nunc Deo sit devotus;
Amati festalia
Celebret ecclesia,
Concinat cum melodia
Melos clarum, Alleluia.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Iubilemus vigiles,
Fortes, senes, debiles,
Et Amatum praesulem
Laudemus et humilem.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ex nobili stirpe natus
Hic noster praesul Amatus
Deo puer est oblatus
A patre, qui voverat.

2. Agaunensis coenobii
Ad honorem Mauritii
Ducis factus est monachus
Sub Benedicti regula.

3. Davidicis et aliis
Libris sacris, vigiliis,
Virtutibus eximiis
Puer sacer imbuitur,
Et plus semper perficitur.

Responsoria.

1. Prima sua iuventute
Pollens Amatus virtute
Eremum concupivit,
Montem solus accersivit
Iohannem imitando,
V. Sprevit mundi consortia
Puer sine malitia.

2. Ab abbate requisitus,
Ut cum grege revertatur,
Armis Dei est munitus
Nec credit blanditiis;
V. Deo servire cupiens
Et iugum leve subiens
Discedere recusavit.

3. Tunc pro victu sibi soli
Ut adquirat viam poli,
Panem cum lympha postulat
In triduo ministrari.
V. Cum his cibis utebatur,
Spiritus iucundabatur.

In 2. Nocturno

Antiphonae.

1. Cum fatigatum videret
Et quod sudorem praeberet
Nuntius, qui cibum portat,
Compatiendo labori
Atque nuntii sudori
Preces fudit Domino.

2. Ut Moyses sanctus undas
Prece fecit fundi mundas
De petra durissima,
Sic Amati prece pura
De petra percussa dura
Manat aquae copia.

3. Tugurium construitur,
Minor mensura scinditur
Trabs, quae, quando mensuratur,
Prece sancti prolongatur.

Responsoria.

1. Saxum quoddam mobile,
Adspectu terribile,
Iussu sancti fit stabile,
Quod ruere iam coeperat;
V. *A Domino factum est istud et est mirabile in oculis nostris.*

2. Quadrageno ieiunio
Quo maior sit afflictio,
Sex nucleis utebatur,
Die quaque contentatur,
V. Ieiunando et orando,
Continue laborando
Corpus suum macerabat.

3. Molam quandam revolvebat,
Sic otium repellebat.

Nudis plantis ambulans,
Crucem corde baiulans
Martyr erat voluntate
Et vivens in puritate
Mundum vicit caritate.
V. *Vincenti dabo edere de ligno vitae.*

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sedunensis regionis
Vir magnae religionis
Aurum praeses obtulit,
Quod recusavit Amatus
Postea factus praelatus
Et repertum abiecit.
2. Ab abbate Luxovii
Visitatus coenobii
Consolatur humiliter,
Cum quo pergit Luxovium
Ubi claruit nimium
Huius sancti commercium.
3. Loco sacro Deo deserviens
Et praeceptis legis oboediens
Praesul factus Sedunensis
Sit nostri scutum et ensis.

Responsoria.

1. Theodoricus, Francorum
Rex, suasione malorum
Exsilio deputavit
Innocentem praesulem;
Vir mirae constantiae
Atque magnae prudentiae
Sustinuit viriliter
Iussum factum crudeliter.
V. *Beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.*
2. Virtutes et prodigia
Fecit multis utilia
Atque multa miracula,
Quae scripta sunt matricula,
Ne pereat memoria.
V. *Gloriam et honorem imposuisti super eum.*
3. Dum Amatus regi producitur,
Matris Dei templum progreditur,
Et dum per hunc cappa exuitur,
Oratio per ipsum funditur,
Iubar caeli desuper claruit,
Cameracae plus quam sol micuit,
V. Et sic patuit sanctitas
Primitus abscondita,
Sic claruit civitas
Super montem posita.
4. Aurivillae basilica
Sepultus est mirifice,
Laudes sibi cantantibus
Choris atque fundantibus
Ecclesias multiplices,
In quibus psalmos supplices
Sibi cantant cotidie
Cantu magnae melodiae.
V. Erit eius
sepulcrum gloriosum,
Cuius est opus
Domino gratiosum.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Amatus hic nominatus,
Eremita Deo datus,
Supra caelos est translatus.
2. Signo crucis est munitus,
Inimici pravus ritus
Per ipsum repellitur.
3. Ab obsessis corporibus,
Dum imperat daemonibus,
Ipsos fugat miraculo.
4. Ab angelis visitatur,
Vivens solus comprobatur
Signis mirabilibus.
5. Tanta erat eius potentia,
Quod voce sua sedula
Nullus daemonum ad hunc accedere
Ausus erat vel ipsum tangere.

Ad Benedictus.

A. O antistes gloriose,
Pastor gregis speciose
Ac in prole generose,
Intercessor esse velis
Pro plebe tibi commissa
Clamante voce emissa.

In 2. Vesperis.

Antiphonae.

1. Arbor decora nobilis
Fructum profert ut utilis,
De quo gaudet Neapolis.

2. Ramus inde protelatur,
In Agauno monachatur,
Flos redolet sociis.

3. Huius floris est Amatus
Granum, Domino donatus,
Monachus, abbas, praelatus
Sedunensis post vocatus.

4. Cuius grani refectio
Fuit doctrinae lectio
Et mira patientia.

5. Aurivillae gaudeat contio,
Huius sancti fruens solatio,
Per quem crevit ibi devotio.

Ad Magnificat.

A. Dum catena ferrea
Cingit lumbos, carnea
Domatur superbia,
Et exemplis suae vitae
Multos docet et perite
Rexit gregem Dominicum
Iuxta verbum propheticum.

Brev. Sedunense imp. s. l. et a. A. — Brev. Seduuense imp. Basileae 1497 B. — In 1. Vesp. R, 8 est B. — Ad Magn. A, 8 clarus A. — In 1. Noct. A 2, 1 Aganensis A, Agunensis B. — In 2. Noct. R 2, 2 maior fit AR. — In 3. Noct. A 1, 3 Lies praesul? — A 3, 4 Lies Fit nostri? — R 2, 4 in matricula AB. — R 3, 9 claret B; dies R fehlt A. — R 4, 3 Laudes tibi AB. — In 2. Vesp. A 4, 3 mera AB. — Die Hymnen vgl. Anal. XIX Nr. 58—60.

13. De sancto Ambrosio.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Sol aeternae iustitiae
Ante mundi principium
Sanctae matri ecclesiae
Praevidit utilissimum
Doctorem, fertilissimum
Pontificem Ambrosium.

2. Ambrosi, Christi confessor,
Audi rogantes famulos
Et impetratam caelitus
Tu defer indulgentiam.
O sancte Ambrosi,
Sidus aureum,
Domini gratia
Servorum gemitus suscipe
Solita clementia.

3. Arianae perfidiae
Obnubilatae tenebris
Concessit sublime
Lumen ecclesiae
Ambrosii Deus.

4. Apperuit thesauros
Ambrosius in mundo,
Dignetur pro nobis
Rogare filium Dei.

5. Vox infantis insonuit:
Dignus Ambrosius
Hic erit episcopus.
Ad cuius vocis sonitum
Fremens resultat populus.

Ad Magnificat.

A. Lucerna lucet
in templo Domini
Viam praebendo
oranti populo,

Salus confertur
debili homini,
Dum tam excellens
datur ecclesiae
A superno
doctore pontifex,
Mundum praecellens
subdit inopiae
Carnem magnus
virtutum opifex.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Iubilemus Domino
Cordis et vocis iubilo,
Qui beatum Ambrosium
Tulit de mundi nubilo.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hunc pretiosum thesaurum
In fornace velut aurum
Probans factor universorum
Ad supernum deduxit chorum.

2. Perfidis Arianorum
Sacra evangeliorum
Dicta dum opposuit,
Mox versutia eorum
Velut gens Genioncorum
Absorpta disparuit.

3. In manu huius corona
Fulsit pulchritudinis,
Vitae dum aeternae dona
Propinabat propriis.

Responsoria.

1. Hic vir magnae
in Christo gratiae
In virtutum
effulgens acie
Eligitur
a cunctis pontifex,
Scripturarum
praeclarus opifex,
V. Cur sol fulsit
in templo Domini.

2. Decoratus
hic pontificio,
Plebis Christi
pastor humilior,
Gravi carnem
tractat supplicio,
Se castigans
doctor nobilior;
V. Hic verus Israelita,
In quo non est dolus.

3. Prudentis huius ex ore
Verba vitae mellis more
Effluebant suavius,
Pontificalis dum curae
Praefectus, sacrae scripturae
Orpheo fudit dulcius
V. Ambrosius, Mediolanus
Electus in pontificem.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vir effectus tunc robustus
Sectas rupit perversorum,
Castus, humilis et iustus,
Fortis tutor depressorum.

2. Desiderabiliora
Super mel et favum verba
Propinat hic sine mora,
Vitia fugat acerba.

3. A te, Christe, eruditus
Beatus Ambrosius
Est virtute insignitus
Pontifex eximius.

Responsoria.

1. Hic angelus testamenti,
Misero fulcimen flenti
Ob culpas perfidiae,
Extolli debet iucundo
Psalmorum cantu in mundo
Renatus flos bonariae.
V. *Diligere tua, Iesu Christe, nos docuit Ambrosius verba.*

2. Clamor plebis
ascendit altior,

In pastorem
dum hic eligitur,
In virtute
cunctis praestantior
Fuit pastor,
qui sic praeficitur.
V. *Super salutem et omnem pulchritudinem dilexit sapientiam.*

3. Corda nunc plebis Domini
Replentur ubertate,
Dum ex ore Ambrosii
Plena suavitate
Verba Christi profluunt,
Quae fideles reficiunt.
V. *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, Domine.*

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Oleo laetitiae
Et exultationis
Effluxit Ambrosius,
Dum operationis
Sanctae mundo munera
Contulit frequenter
Fide salutifera
Lucendo decenter

2. Exaltavit Dominus
De plebe tunc electum
Pastorem nihilominus,
Dum praeficit dilectum
Ambrosium ecclesiae
Sanctum Mediolani
Per donum divae gratiae
Cordis in fide sani.

3. Myrrham, guttam et cassiam
Omnem quoque fragrantiam
Excellit vita incliti
Pontificis Ambrosii,
Cuius verbo Lombardia
Referta plena gratia
Christo cognito Domino
Cultu caret nequissimo.

Responsoria.

1. Recta docens indirecta
Planat verbo Domini,
Dum Arianorum secta
Cedit prece populi,
Pastoris huius praeclari
Nunc mores placebant cari
Ecclesiae catholicae.
V. *Bonitatem fecisti cum servo tuo, Domine, secundum verbum tuum.*

2. Fregit hic . . . . . .
Hostium pertinaciam,
Dum divinae clementiae
Cunctis effudit gratiam,
Mediolani gratissimus
Pastor, pius Ambrosius.
V. *Se obtulit vivum sacrificium in odorem suavitatis.*

3. O fons immensae pietatis,
O dos divinae caritatis,
Quam magno fulgens opere,
Dum supernae haereditatis
Serto ornas cum beatis
Sanctum locans Ambrosium,
Doctorem praeclarissimum.
V. Te precamur corde toto,
Choro iunge nos devoto
Beatorum omnium
Per sanctum Ambrosium.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Thesauros absconditos
Ecclesiae aperuit
Ambrosius, dum subditos
De fide Christi docuit.

2. Doctor praeclarissimus
Ut viola redoluit,
Vineam Dei Sabaoth
Virtute dum excoluit.

3. Augustinum pontificem
Ambrosius redarguit
Virtutumque opificem
Fecit, dum undis abluit.

4. Uterque tunc tripudiat:
Cantus proferamus
Christo, qui nos sanctificat,
Nunc te Deum laudamus.
5. Sic vicissim compositum
Hoc resonabat canticum,
Quod nunc mater ecclesia
Frequentat suavissimum.

Ad Benedictus.

A. Deum nunc benedicite
Caelum, terrae et mare,
Hymnumque sibi dicite,
Quod voluit beare
Pastorem electissimum
Carne solutum hodie,
Michael velocissimum,
Caeli quem iunxit gloriae.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Ecclesiae catholicae
Fautor et apostolicae,
Ambrosi praeclarissime,
Sume preces cum carmine
Nostras, sidus pontificum,
Speculumque magnificum,
Per te directo tramite
Caelorum ut conscendere
Valeamus sedilia
Per saeculorum saecula.

Brev. ms. Pedepontanum anni 1398. Cod. Meliten. Pragen. s. n. — In 1. Vesp. A 2, 6 Sidus amen. — A 3, 2 tenebras. — In 1. Noct. A 2, 1 Perfide. — A 2, 5 Lies Gerasenorum? — R 1, 9 Cor sol; lies Ceu sol? — R 2, 7 Sese. — R 3, 2 mellis tunc more. — R 3, 6 Orphaa. — In 2. Noct. A 2, 3 Propina. — R 1, 2 fulciens. — R 1, 6 flos bonis ardiae. — R 2, 7 Sic pastor qui sic. — In 3. Noct. A 1, 8 lucende. — A 2, 7 donum divinae. — R 1, 2 Planant. — R 1, 6 placebat; lies: Tunc mores? — In Laud. A 2, 3 Unicam Dei. — A 4, 2 Arcus perferamus. — Hymnen: In 1. Vesp.: Miraculum laudabile (Mone III, 183); ad Noct.: Vatem pium Liguriae (Anal. XXIII, 112); in Laud.: Quod speculum laudabile (Anal. IV, 74).

14. De sancto Ambrosio.

In 1. Vesperis.

R. Illustrat mundi climata
Librorum epigrammata
Ambrosius per diversa,
Dogma dando plebi sanum
Omne resecat profanum
Recolligens diversa,
V. Conscripta sequens
mente, non corpore tepens
Et facultatem
cleri vertit in utilitatem.

Ad Magnificat.

A. Veneremur laetabundi
Doctorem Ambrosium,
Qui scripturas per profundi
Cordis illustrat studium,
Veteris qui testamenti
Simul novi rudimenti
Glossator est praecipuus,
Caeli scrutator arduus,
Lucens polo quasi stella
Radio lucifluus;
Per huius festa nobis praesta
Cum coetu credentium,
Iesu, vere te videre
In terra viventium.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Sono vocis corde vatis
Hymnis laudemus Dominum,
Qui electum caelo vectum
Glorificat Ambrosium.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Mirabilis Ambrosium
Deus mirificavit,
Cuius dulce eloquium
Per apes figuravit.
2. Cum sorori dexteram ludens
Porrigeret ad osculum,
Praefiguravit adulescens
Futurum se episcopum.
3. Conspicuus discipulus
causarum liberalibus
Factus orator insignis
est coram tribunalibus.

Responsoria.

1. Nobili ortus genere
Ex praefectorum sanguine
Ambrosius consulatum
Obtinuit, ut regeret
Provincias et subigeret
Praetoris agens statum,

V. Iudicio causas
rerum pensaret et aequo.

2. Nuperrime defuncto
Arriano episcopo
Antistes Mediolani
A cuncta plebe creatur,
Sed renitens exaltatur
Rebellione inani;

V. Ecce, neophytus
praesul sublimatur invitus.

3. Nactus antistitium
Resecat omne vitium
In populo dilatatum,
Ambrosius verbo rexit,
Qui et exemplo ,allexit
Populum sceleratum,

V. Ostendit infectam
fidem Christi praeter rectam.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Dum ad Romam remeavit
Ambrosius trans Tiberim,
Veste sua tunc curavit
Aegram passam paralysim.
2. Luxit cohors Arriana
Puellae mortem peste
Subita, quae hunc vesana
Manu traxit sanctum veste.
3. Christus reginae furorem
Iustinae compescuit,
Dum praesul invasorem
Ad exsulandum censuit.

Responsoria.

1. Illustrando disputatur,
Arrianus impugnatur,
Resistit Ambrosio,
Sed cum angelum adstantem
Cernit ei susurrantem,
Evanuit rebellio;

V. Beatam fidem
Christi post coluit idem.

2. Reginae malus satelles,
Actus exercens imbelles
Ense, manu obriguit;
Missus daemon, sed inane,
Praesuli nec appropinquare
Audet, nam ignem timuit,

V. Ubi Iesus pastorem
defendit et eius honorem.

3. Venerandus pater sanctus
Sic vigiliarum planctus
Instituit observari
In ecclesiaque hymnos
Pius suo Deo dignos
Praecepit decantari;

V. Eructat hymnista
laudes Domini cum psalmista.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Imperator Theodosius
Multotiens excessit,
Ob hoc cum Ambrosius
Ab ecclesia repressit.

2. Christi adeunt doctorem
Persarum sapientes,
Qui solvendo quaestionem
Lustrabat eorum mentes.

3. Sacra colens Victoriae
Imperatorisque natus
Pro cultu idolatriäe
A praesule est condemnatus.

Responsoria.

1. Nuncupatur Florentia
Urbs florens in Tuscia,
Ubi sanavit obsessum,
Qui post cum vitam exhalaret,
Praesul orat, ut suscitaret
Infantem matris decessum;
V. Ecce, Elisaei
signum conceditur ei.

2. Catechismi epistolam
Ad Fidegilem reginam
Misit praesul in patulo,
Mulieri fidem suadet,
Ut et cum rege pacem daret
Romanorum populo;
V. Romae pax civibus
fit multis cum Marcomannis.

3. Orationum egregius
Salvatur Theodosius
Ambrosii precatibus,
Nece sternitur Eugenius,
Ecclesia liberius
Gaudet immunitatibus,
V. Episcopi prece
noxii liberantur a nece.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Ieiunans orat
praesul, pro crimine plorat,
Vigilias celebrat,
sic nocte dieque laborat.

2. Ecclesiae bona
pauperum convertit in dona
Et miles nudi
sequitur vestigia Christi.

3. Mortem praedixit
paschae, quo tempore vixit,
Et de morte viri
doluit praesul maxime sancti.

4. Dictando psalmum
quadragesimum tertium almum
Rapuit, operuit
ingens et hymnos intravit.

Ad Benedictus.

A. Benedictus Ambrosius
In extremo mortis positus
Praedixit successorem,
Non erubescens vivere
Nec piguit descendere
Ob fidei amorem,
Sed laeto vultu,
Humili cultu
Suscepit hic viaticum
Et cathedratus
Pueris est ratus
Aut ut sidus eptaticum,
Nam post mortem electorum
Factus civis et angelorum.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Post transitum victoris
Vigent in diversis horis
Virtutum miracula,
In Florentia orare
Visus est iuxta altare
Obsessorum piacula,
Remanet in patulo,
Terra percussa baculo
Signat locum victoriae,
Urnam parat detrahenti,
Hic nos de statu flenti
Ducat ad regem gloriae.

Offic. ms. Augustana saec. 15. Cod. Sangallen. 386. — In 1. Vesp. R, 6 Recalligens. — Ad Matut. Invit 4. Glorificavit. — In 1. Noct. R 1, 5 sed subigeret. — R 2, 5 nitens. — In 2. Noct. A 2, 2 morte pestem. — R 1, 2 Arriantis impugnator — R 1, 3 Resistat. — R 3, 5 sua. — R 3, 6 decantandi. — In 3. Noct. A 2, 3 solventes. — A 3, 4 Lies: damnatus? — R 3, 4 Neci. — In Laud. A 4, 3 Lies: Rapitur, operitur? — A 4, 4 et inos intravit. — A 5 fehlt. — Ad Bened. A, 12 Lies: extaticum oder heptaticum? — Ibid. 14. Fecit et angelorum. — Zum Officium gehört der Hymnus Agnoscat omne saeculum (Anal. XXIII, 113).

15. De sancto Ambrosio.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Vernante veris tempore
Adest festum ecclesiae,
In morte qua Ambrosius
Triumphat vigorosius.

2. Ambrosius est vocatus,
Quia bonus odor Christi
Fuit et in caelis sisti
Meruit beatus.

3. Doctrinae suaviloquium,
Eius magnum ingenium
Examen apum designavit,
Dum in altum evolavit.

4. Ex quattuor praecipuis
Doctoribus ecclesiae
Hic prior fulsit tempore
Dogmatibus proficuis.

5. Romae studens strenue
Scripturas ruminavit,
Oppressorum splendide
Causas praeornavit.

Ad Magnificat.

A. Magnificat Dominum
Esuriens iustitiam
Ambrosius, dum hominum
Erudit imperitiam,
Esurientes replet bonis
Scriptis, dictis, moribus.
Cum paradisi floribus
Caeli potitur donis.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Collaudemus Christum regem
Cordis cum tripudio,
Qui declarat vitae legem
Doctorum vero studio.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ambrosius hic iugiter
Legem Dei meditatur.
Veritatem contemplatur
In caelo copiosius.

2. In timore filiali
Domino servivit
Et inventa doli mali
Daemonis contrivit.

3. Devotione praeditus
Salutem, quam optavit,
Orationi deditus
Ipsam impetravit.

Responsoria.

1. Summo sacerdotio
Se dignum destinatum
Ambrosius praevidit.
Cum osculi officio
Puerulus aetate
Sorori manum porrigit;

V. *Beatus, quem elegisti et assumpsisti, inhabitabit in atriis tuis, Domine.*

2. Imperator hunc transmisit
Liguriae Aemiliae,

Ut defensor sit, commisit
Curam rei publicae:
Vade, inquit, non ut iudex,
Sed age ut pontifex.

V. *Apud Dominum gressus hominum dirigentur, et viam eius volet.*

3. Mediolanum cum venisset,
Et praesul ibi decessisset,
Convenit coetus populi
Quaeriturus, quis recturus
Esset gregem Domini;
Ubi infans Ambrosium
Praedicavit episcopum;

V. Ex ore infantium
Perfecisti laudem,
Dum sanctum Ambrosium
Fecisti praesulem.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Dominus mirificavit
Sanctum suum Ambrosium,
Quem invictum pugilem
Ecclesiae deputavit.

2. Exsultent sanctae animae
In te sperantes, Domine,
Quia iusto benedicis
Et diligentes diligis.

3. Gloria et honore
In caelis coronasti
Et in terra sublimasti
Ambrosium decore.

Responsoria.

1. Arrianis dum profanis
Pugil fortis resistit,
Impudica, inimica
Virgo inquit
Violentas et cruentas
Manus, quam mors destruit.

V. *Nolite tangere christos meos et in prophetis meis nolite malignari.*

2. Cum Iustina Arrianos
Contra Dei famulum
Plerosque concitasset,
Et quidem vehiculum,
Ut per hoc in exsilium
Deportaretur, parasset,
Nutu Dei periculum
Paratum contra proximum
In se recepit noxium.

V. *Lacum aperuit et effodit eum et incidit in foveam, quam fecit.*

3. Quidam haereticus
Disputator acerrimus
Ambrosio praedicante
Vidit angelum adstare
Et auri eius verba,
Quae praedicabat, suggerere.

V. *Dominus dabit verbum evangelizantibus virtute multa.*

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hic fecit iustitiam,
Odivit malitiam,
Ingressus sine macula
Est Dei tabernacula.

2. In terris est redimitus
Multigena virtute
Et in caelo insignitus
Pretioso lapide.

3. Mundus corde, verax ore
Cum turba innocentium
Delectatur caeli rore
In terra viventium.

Responsoria.

1. Ingrediente Mediolanum
Misit arreptitium
Daemon, sed evasit,
Ambrosii faciei,
Ut castrorum aciei,
Sic cedunt daemonia.

V. *Egrediebatur diabolus ante pedes eius, stetit et mensus est terram.*

2. Auditis confitentium peccatis
Plorabat amarissime
Et ad luctum provocabat
Paenitentes saepissime,
Sic caritate stimulans
Flebat cum flentibus.
V. *Propitius esto peccatis nostris, Domine, propter nomen sanctum tuum.*

3. Cum malorum omnium
Radicem, avaritiam,
Videret invalescere,
Medullitus ingemuit,
Deprecabatur Dominum,
Ut ab aerumnis saeculi
Liberari mereatur,
Et gaudens hoc obtinuit.
Futurum narrat fratribus,
Quod in pascha Domini
Dormiret cum patribus.
V. *Beati, qui habitant in domo tua, Domine, in saecula saeculorum laudabunt te.*

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Beatus Ambrosius
Cantus et officium
In Dei servitium
Statuit ornatius.

2. Deo servit rite
Cordis cum munditia,
Carnis calcans vitia
Portas intrat vitae.

3. Nil veretur durum,
Repugnans Caesaribus
Pro divinis laribus
Posuit se murum.

4. In conspectu hominum
Vitam non erubuit
Nec mori pertimuit
Confidens in Dominum.

5. Spiritum armavit
Vigiliis et ieiuniis
Et devotis lacrimis
Hostes propulsavit.

Ad Benedictus.

A. Benedictus es, Domine,
Qui filiis ecclesiae
Pium patrem et patronum
Sanctum das Ambrosium,
Ut doctrinis luceat
Et exemplo fulgeat.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Spiritus fidelium
Exsultet in Domino
Propter magnum bravium
Collatum Ambrosio;
In modico fidelis,
Multa bona percipit
Constitutus in caelis,
Ubi Christum conspicit,
A quo nobis veniam
Impetret et gratiam.

Brev. ms. Pataviense saec. 15. Cod. Doneschingen. 315. — In 1. Vesp. A 3, 1 Doctrinae suae inloquium. — A 4, 3 Hoc prior. — In 1. Noct. R 2, 4 fehlen zwei Silben; curam ergänzt. — In 2. Noct. A 1, 1 Dominus sanctum suum. — A 1, 2 Mirificavit Ambrosium. — A 1, 3 Qui invictum. — A 2, 4 fehlen drei Silben; diligis ergänzt. — R 1, 4 fehlen drei Silben? — R 1, 6 per quam. — R 3, 6 suggere. — In 3. Noct. R 1, 3 Daemon sed ingrediente daemo invasit. — R 1, 4 Ambrosio. — R 3, 3 Videret et invalesceret. — In Laud. A 2, 4 Et portas.

16. De sancto Ambrosio.

In 1. Nocturno.

Responsoria.

2. Elegit Ambrosium
Tunc ad pontificium
Parvi vox infantis,
Voces plebis consonant,
Praesulem hunc nominant
Prius discordantis;
V. Stupidus Ambrosius
Turbae fugit anxius
Voces acclamantis.

3. Imperatrix pessima,
perfida Justina,
Arrianae haeresis
fautrix et sentina,
Praesuli Ambrosio
odium portabat
Mortem et exsilium
illi propinabat.
V. Sed de eius furia
modicum curabat,
Qui ut turris valida
constans firmus erat.

In 2. Nocturno.

Responsorium.

3. Iste [praesul] nobilis,
Largus, pius, humilis,
Doctor, pastor dignus,
Constans, fortis, providus
Fuit et benignus,
V. Fervens, orans, sedulus,
Abstinens et pavidus,
Timet hunc malignus.

In 3. Nocturno.

Responsorium.

1. Beatus vir occubuit,
Caeleste regnum adiit
In tempore paschali,
Quem baptizati parvuli
Cernunt per vim miraculi
In sede tribunali.
V. Viderunt stellam alteri
Super adstantem corpori
Fulgore perlustrari.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Ambrosius tempore
Quadragesimali
Languens migrat vespere
Sabbato paschali.

2. Psalmum cum notario
Decubans dictabat,
Quando vultu igneo
Totus rutilabat.

3. Scutum ignis primitus
Caput eius texit,
Cuius os divinitus
Intrans se ingessit.

4. Valuit nil amplius
Sanctus vir dictare,
Gravibus languoribus
Coepit laborare.

5. Praesul constituitur
Clam Simplicianus,
Sanctus absens loquitur:
Bonus est, sed canus.

Ad Benedictus.

A. Ambrosi, lumen fulgidum,
Arrianorum horridum
Errorem qui fugasti,
Expelle mentis tenebras
Et corporis illecebras,
Ut simus semper casti.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Sancte Ambrosi,
bone pastor ovium,
Dux, spes et honor
tuorum concivium,
Lucerna vitae
cunctis lumen praevium,
Viam mereri
fac ad caeli bravium.

Brev. Romanum imp. Venetiis 1522. — Die hier fehlenden Teile prosaisch. — In 3. Noct. R 1, 2 Caelesteque. — In Laud. A 1, 1 in tempore. — A 5, 2 Felicianus. — Ad Bened. 5 fehlt eine Silbe; et ergänzt. — In 2. Vesp. ad Magn. 8 fac nos ad caeleste bravium.

17. De sanctis Angelis.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. In conspectu angelorum
Psallam tibi, Deus meus,
Et in pravitate morum
Confitebor tibi reus.

Ad Magnificat.

A. Angelica societas
Nobiscum verset vespere,
Caecata stet impietas,
Ne possit nos opprimere.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Trinum Deum et unicum
Vobiscum veneramur,
Dulce decus angelicum,
Ut ipso confruamur.

In Nocturno.

Super Psalmos.

A. Quos in terra minorasti
Paulo minus ab angelis,
Hos in caelo sublimasti
Coaequatos archangelis.

Responsoria.

1. Hic est princeps angelorum,
Michael, victoria
Cuius magna populorum
Praestat beneficia
Et ad regna beatorum
Provehunt suffragia.
V. Te laudamus, fac, precamur,
Recto virtutum tramite.

2. Angelus ad virginem
Gabriel Mariam
Missus fert originem
Salvatoris piam:
Ave, plena gratia,
Dominus est tecum,
Mater es et filia,
Ergo plus quam mecum.
V. Dabit ei Dominus
Sedem patris eius
David, neque terminus
Erit regni eius.

3. Raphael, fer gaudium,
Duc nos, hostes elimina
Et felle paenitentium
Mente caecos illumina,
Semper adsint caelestium
Virtutum nobis agmina.
V. Sancte sanctorum omnium,
Te laudet omnis spiritus
Tibi damus imperium,
Te nobis da medullitus.

In Laudibus.

Super Psalmos.

A. Te cum angelis laudare,
Fac nos in caelis, Domine.
Et hic digne ministrare
Tibi de tuo lumine.

Ad Benedictus.

A. Angeli, archangeli,
Principatus, potestates.
Virtutes, dominationes,
Throni sancti et Cherubim
Et ardentes Seraphim,
A peccatis nos mundate
Vestro ministerio,
Cuius ope colligate
Nos vestro consortio.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Omnes Deum adorate,
Vos virtutes angelicae,
Quo audito stent laetatae
Nostrae mentes magnifice.

Orat. ms. Gallicum saec. 15. Cod. Musaei Ferdinandei Oenipont. s. n. — In 1. Vesp. ad Magn. 2. Nobiscum cernet. — In Noct. R 2, 1 Angelus Gabriel ad. — R 2, 6 Dominus tecum. — R 3, 4 Mentem caelos.

18. De sancta Anna.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Anna sancta, de qua nata
   fuit mater Domini,
   Infecunda fuit, nupta
   iusto viro Ioachim.
2. Apud Deum hominesque
   horum vita claruit,
   Quae nequaquam iuste unquam
   reprehendi potuit.
3. Substantia nempe sua
   divisa trifarie
   Partem unam impendebant
   templo vel ecclesiae,
4. Peregrinis et egenis
   erogabant aliam,
   Clientelae quoque suae
   sive sibi tertiam.
5. Sic per annos bis decenos
   caelibe coniugium
   Peragentes actitabant
   Domini servitium.

R. Inclita stirps Iesse
virgam produxit amoenam,
De qua processit
flos miro plenus odore,
V. Est haec virga Dei
mater, flos ortus ab illa.

Ad Magnificat.

A. Caeleste beneficium
introivit in Annam,
De qua nata est nobis
pia virgo Maria.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

In honore
beatissimae Annae
Iubilemus
et cantemus Domino.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ea quidem tempestate
   Praesul erat Isachar,
   Qui Ioachim infecundi
   refutabat munera.
2. Exprobrabat et dicebat
   hunc valde praesumere,
   Qui fecundis infecundus
   se captabat sistere.
3. Infecundos cum fecundis
   mos non erat sistere,
   Nisi prius Deus daret
   masculinum gignere.

Responsoria.

1. Nazarenus pater huius,
   vitae vir egregiae,
   Mater autem de Bethlehem
   regali fulsit semine,

V. Dignum enim erat talem
hoc oriri ordine.

2. Quadam die soli stanti
   angelus apparuit,
   Dicens illi: flere noli,
   te Deus exaudivit,

V. Sic dolorem eius gravem
confortans compescuit.

3. Si ratio verbis meis
   non dat tibi credere,
   Rogo, crede vel exemplis
   congruis memoriae,

V. Et memorata Maria
erit tua filia.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hoc Ioachim conturbatur
   confusus opprobrio,
   Quem pontifex templi prorsus
   notavit elogio.

2. Contribules et concives,
qui tunc illi aderant,
Nequivere contraire
legi, quam didicerant.

3. Ex hoc autem opprobrio
Ioachim pulsus nimio
Una cum suis bestiis
Mox secessit in pascuis.

Responsoria.

1. Firma fide fidens crede
nec sis ultra dubius,
Cum praesertim Annae anus
iam tumescat uterus,
V. Quia Deus vestros pius
exaudivit gemitus.

2. Vobis quoque nascituram
nunc praesago filiam
Dei matrem fore gratam,
specie pulcherrimam,
V. Vocabitis hanc Mariam,
gratia mirificam.

3. Promiserunt et voverunt,
si det eis Deus prolem,
Servitio eius sancto
sine fine permansuram,
V. Et mancipaturos illam
sollicite conservandam.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Haec ad casam exhinc suam
repedare noluit,
Nam dedecus magis et plus
augmentari timuit.

2. Quadam die soli stanti
angelus apparuit
Dicens ei: flere noli,
te Deus exaudivit.

3. Preces tuae sunt acceptae
in conspectu Domini,
Non dolebis, sed gaudebis
immunis opprobrii.

Responsoria.

1. Exprobrabat et dicebat
hunc valde praesumere,
Qui fecundis infecundum
se captabat iungere
V. Et sacratum legis ritum
contendebat solvere.

2. Preces tuae sunt acceptae
in conspectu Domini,
Non dolebis, sed gaudebis
immunis opprobrii;
V. Uxor tua Deo grata
concipiet et pariet.

3. Prima vestrae gentis mater,
Sara dicta nomine,
Ad octogesimum annum
vixit sine sobole,
V. Et Isaac tamen illam
fecundavit semine.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Cum ad portam perveneris,
quam dicimus auream,
Sponsam tuam mox habebis
ingressuram obviam.

2. Non naturae, sed peccati
ultor exstat Dominus,
Sic uterum cum interdum
obstruit alicuius,
Ad hoc facit, ut denuo
reparetur melius.

3. Anna Ioachim viro iuncta,
Matris Dei mater facta,
Cara Deo est et grata.

4. Virgo semper haec Maria,
stirpe nata regia,
David regis venerandi
processit prosapia.

5. A Nazareth oriunda
versatur Ierosolyma
Et in templo illic sancto
nutritur iuvencula.

Ad Benedictus.

A. De mutua visione
Et promissa simul prole
Domum suam sunt regressi
Facti laeti et iucundi.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Felix Anna
quaedam matrona
Legitima
beato Ioachim
Promeruit generare
Felicem filiam
Nomine Mariam.

Brev. ms. Diessense saec. 15. Clm. Monacen. 5546. A. — Brev. ms. Iotrense saec. 13. Cod. Parisin. 750. B. — Brev. ms. Blesense? saec. 13. Cod. Rossian. s. n. C. — Brev. ms. Albense saec. 15. Cod. Lambacen. LXXXIX. D. — Brev. ms. S. Georgii Pragen. saec. 15. Cod. Pragen. XIII C 1. E. — Brev. ms. Pataviense saec. 15. Cod. Palat. Vindobonen. 1481. F. — Brev. ms. Claustroneoburgense 972. saec. 15. G. — Brev. ms. Lubicense saec. 15. Cod. Lubicen. s. n. H. — Brev. Parisiense saec. 15. Cod. Parisin. 476. I. — Brev. ms. Turonense saec. 15. Cod. Parisin. 1032. K. — Brev. Toletanum imp. Venetiis 1492 L. — Brev. Lausannense imp. Gebennis 1509 M. — Brev. Montis Virginis imp. Venetiis 1555 N.

Das Officium findet sich des weitern aufser zahllosen andern in folgenden Quellen: Brev. ms. Cluniacense saec. 15. Cod. Sangenovefen. BBl 8° 15. — Brev. ms. Augustanum anni 1397. Cod. Chigian. DV 65. — Brev. ms. Waradinense anni 1460. Cod. Vatican. 8247. — Brev. ms. Lemovicense saec. 15. Cod. Pianoren. M 21. — Brev. ms. Laudunense saec. 15. Cod. Pianoren. M 91. — Brev. ms. Claraevallense saec. 14. Cod. Trecen. 1160. add. saec. 15. — Brev. ms. Nemacense saec. 15. Cod. Roman. 1189 (Sessor. 138). — Brev. ms. Praedicat. Meten. saec. 15. Cod. Univ. Bononien. 2865. — Brev. ms. Lingonense saec. 15. Cod. Parmen. HH IV 15. — Brev. ms. Lugdunense saec. 15. Cod. Parmen. Palat. 107. — Brev. ms. Parisiense saec. 15. Cod. Parmen. Palat. 208. — Brev. ms. S. Sepulchri saec. 14. Cod. Parmen. Palat. 186. — Brev. ms. Romanum saec. 14. Cod. Taurinen. K VI 38. — Brev. ms. Constantiense anni 1470. Cod. Eremiten. 82. — Brev. ms. Monasticum saec. 15. Cod. Eremiten. 84. — Brev. ms. Wettingense saec. 13. Cod. Araugien. W. 79 add. saec. 14. — Brev. ms. Interlacense saec. 15. Cod. Bernen. B 524. — Brev. ms. Illerdense saec. 14. Cod. Capit. Illerden. 12. — Brev. ms. Illerdense anni 1451. Cod. Capit. Illerden. s. n. — Brev. ms. Gerundense saec. 14/15. Cod. Capit. Gerunden. 3. — Brev. ms. Dertusense saec. 14/15. Cod. Capit. Dertusen. s. n. — Brev. ms. Dertusense saec. 15. Cod. Capit. Dertusen. s. n. — Brev. ms. Tirasonense saec. 14/15. Cod. Capit. Tirasonen. s. n. — Brev. ms. Vicense saec. 14. Cod. Capit. Vicen. CVI. — Brev. ms. Toletanum saec. 14. Cod. Matriten. Ef. 147. — Brev. ms. Veteris Capellae Ratisbonen. 1908. saec. 15. — Brev. ms. Veteris Capellae Ratisbonen. 1988. saec. 15. — Brev. ms. Redonense saec. 15. Cod. Vatican. Ottobon. 543. —

Brev. Sedunense imp. Basilae 1497. — Brev. Urgellense imp. Venetiis 1487. — Brev. Cordubense imp. Cordubae 1557. — Brev. Cordubense imp. Hispali 1524. — Brev. Dertusense imp. Lugduni 1547. — Brev. Oscense et Iaccense imp. Caesaraugustae 1505. — Brev. Burgense imp. s. l. et a. — Brev. Tarraconense imp. Barcinonae 1484. — Brev. Abulense imp. Salmanticae 1501. — Brev. Celsonense imp. Caesaraugustae 1514. — Brev. Ord. S. Mariae de Mercede imp. Barcinonae 1560. — Brev. Tirasonense imp. Venetiis 1497. — Brev. Sigenense imp. Caesaraugustae 1547. — Brev. Granatense imp. Granatae. 1506. — Brev. Ratisbonense imp. Augustae 1488. — Brev. Ord. S. Johannis Hierosol. imp. Lugduni 1517. — Brev. Braccarense imp. Salmanticae 1511. — Brev. Virdunense imp. Parisiis 1525. — Brev. Plocense imp. 15**. — Brev. Gienense imp. 15**. — Brev. Matisconense imp. Lugduni 1521. — Brev. Rutenense imp. Lugduni 1543. — Brev. Massiliense imp. Lugduni 1530. — Brev. Romanum imp. Venetiis 1512.

Dies Officium gehört zu den verbreitetsten und weist daher eine geradezu unabsehbare Menge von Varianten auf, die einzeln anzuführen unmöglich ist. Das Officium scheint ursprünglich in trochäischen Tetrametern mit

Endassonanz geschrieben zu sein; ein fortschreitender Faden der Erzählung verband Antiphonen und Responsorien. Diese an der Hand des Fadens zu ordnen, war mir unmöglich; es blieb daher in dem Wirrwarr nichts übrig, als eine der Quellen zu Grunde zu legen; hiezu habe ich A gewählt, nicht B oder C, welche zwar die ältesten der benutzten Quellen sind, aber monastische Ordnung des Officiums haben, ohne daſs sich diese als die ursprüngliche erkennen lieſse. Es ist deshalb der groſsen Mehrzahl der Quellen durch Beibehaltung der kurzen Form Rechnung getragen; die Anordnung von B und C wird hier angefügt werden.

In 1. Vesp. Die Mehrzahl der Quellen beginnt in 1. Vesp. entweder mit dem R Inclita stirps Iesse (BCN) oder mit der A Caeleste beneficium, u. zw. steht diese bald als einzige A super Psalmos (z. B. DF), bald als A ad Magnificat (z. B. E). Die obigen fünf AA haben übereinstimmend AG; dieselben AA haben IK, nur tritt an Stelle der ersten Inclita stirps Iesse etc. Fünf AA hat auch H in folgender Ordnung: 1. Caeleste beneficium etc.; 2. Haec Ioachim viro iuncta (cfr. in Laud. A 3); 3. Apud Deum et homines etc.; 4. Substantia namque sua etc.; 5. Peregrinis et egenis. — Ad. Magn. A in D:

Ave, gemma claritatis ad instar carbunculi,
Ave, rosa paradisi, more fragrans balsami,
Anna, mater matris Christi, gloriosa meritis,
Assistentes tuis laudibus [sic] caeli iunge gaudiis.

Eine andere Antiphon setzt H:

Anna felix et inclita,
Regali stirpe genita,
Iam vitae tenens bravium
Et meritis insignis,
Tuam laeti memoriam
Ob prolis reverentiam
Recolimus, quam omnium
In gaudium progignis.
Haec te petente miseris,
Quia non solum superis,
Sed ipsi Deo imperat,
Nobis auxilietur,
Ut nec mundi prosperitas
Nobis atque adversitas
Confusionem ingerat,
Nec hostis dominetur.

Eine weitere: Matrem fecundae virginis, matris Dei et hominis etc. bietet M; eine andere N:

Orta ex stirpe regia
Matrisque Dei baiula,
Audi nostra precamina,
Ut tuis [sanctis] precibus
Iungamur caeli civibus.

Wieder anders L:

O prima porta veniae, Anna mater Mariae,
O quam digna [tu] fuisti Partu sancto matris Christi,
Tuum esse quam necesse Lapsus pomo sentit homo!
Ergo, sancta mater Anna, Cui cantabimus Hosanna,
Tu cum nata tam beata Omni hora Deum ora,
Ut omnis cesset tempestas, Quam gignit bruma vel aestas,
Et qui colunt festum tui, Dono Dei possint frui.

Sehr verschieden ist auch die Fassung des Invitatoriums. Die des Textes giebt B; sonst lautet dasselbe: In honore beatissimae (beatae C) Annae, matris Mariae, iubilemus Domino (AFG) oder: In honore beatae Annae, piae

matris Mariae, iubilemus et cantemus Domino (CI). Ein anderes Invitatorium haben u. a. MN:

Surgite, cantate, famuli Christi, iubilate,
Laudibus egregiae matris iubilate Mariae.

In 1. Noct. Ordnung der **AA** in B: 1. Apud Deum et homines; 2. Substantia nempe sua; 3. Peregrinis et egenis; 4. Sic per annos bis decenos; 5. Ea quidem tempestate; 6. Exprobrabat et dicebat. Ordnung in C: 1. Inclita stirps Iesse; 2. Apud Deum et homines; 3. Substantia nempe sua; 4. Peregrinis et egenis; 5. Sic per annos bis decenos; 6. Ea quidem tempestate. Ordnung in D: 1. Apud Deum et homines; 2. Substantia nempe sua; 3. Peregrinis et egenis. — Ordnung der **RR** in BC: 1. Nazarenus pater huius; 2. Quadam die soli stanti; 3. Firma fide fidens crede; 4. Si ratio verbis meis; statt dieser eine prosaische C. Ordnung in D: 1. Nazarenus pater huius; 2. Quadam die soli Annae (sic); 3. Firma fide fidens crede. — Ordnung in H:

R. 1. Annae festa colentibus,
Tuae, Christe rex, aviae,
Da nobis peccatoribus
Spiritum sapientiae,
V. Quo replente cordis femur
Pia laude delectemur.

2. Nazarenus pater huius; 3. Promiserunt et voverunt. — **R** 1, 2 egregius D. — In 2. Noct. Ordnung der **AA** in B: 1. Non naturae sed peccati; 2. Cum ad portam perveneris; 3. Infecundos cum fecundis; 4. Hoc Ioachim conturbatur; 5. Contribules et concives; 6. Quadam die soli stanti. Ordnung in C: 1. Exprobrabat et dicebat; 2. Non naturae sed peccati; 3. Cum ad portam perveneris; 4. Infecundos cum fecundis; 5. Hoc Ioachim conturbatur; 6. Contribules et concives. Ordnung in D: 1. Ea quidem tempestate; 2. Exprobrabat et dicebat; 3. Non naturae sed peccati; F stellt die beiden letzteren um; Ordnung in H: 1. Hinc (!) Ioachim conturbatur; 2. Hinc (!) ad aulam exhinc suam; 3. Ex hoc autem opprobrio. — Ordnung der **RR** in B: 1. Vobis quoque nascituram; 2. Exprobrabat et dicebat;

3. Erant autem circa templum iuxta psalmos graduum
Gradus quidam altiores dantes iter arduum;
Hos Maria scandit sola, non quaerens suffragium,
V. Quae et quanta sit futura, bonum dans indicium.

4. Promiserunt et voverunt. Ordnung in C: 1. Si ratio verbis meis; 2. Vobis quoque nascituram; 3. Exprobrabat et dicebat; 4. prosaisch. Ordnung in D: 1. Vobis namque nascituram; 2. Exprobrabat et dicebat; 3. Erant autem circa templum. — Ordnung in H: 1. Quadam die soli stanti;

2. Prima [sic] fide fidens crede nec sis ultra dubius,
Cum praesertim Annae anus iam tumescat uterus,
Quia Deus vestros pius exaudivit gemitus.
V. Si ratio verbis meis non dat tibi credere,
[Rogo] crede vel exemplis congruis memoriae.

R 3 fehlt mit der ganzen 3. Nocturn H. — **R** 3 lautet in G:

Anna et Esmaria Sunt sorores, ex una
Elisabeth, ex altera Prodiit Maria.

In 3. Noct. Ad Cantica **A**: De mutua visione etc. B, Preces tuae sunt acceptae C. — Ordnung der **AA** in D: 1. Infecundos cum fecundis; 2. Hoc Ioachim conturbatur; 3. Contribules et concives. — **A** 1, 3 sq. Quem pontifex templi prorsus obvectavit elogio D; Quem pontifex prorsus ob hoc notavit elegio E; Quem pontifex prorsus obvocavit eulogio. — Ordnung der **RR** in B: 1. Inclita stirps Iesse;

2. Forinsecus non manebit,
Sed in templo semper erit,
Ne de illa quidquam mali
Vel sinistrum possit dici,
V. De qua Iesus debet nasci,
Universi salus mundi.

3. Preces tuae sunt acceptae; 4. Prima nostrae (!) gentis mater. Ordnung in C: 1. Erant autem circa templum; 2. Promiserunt et voverunt; 3. Prima vestrae gentis mater; 4. prosaisch. Ordnung in D: 1. Inclita stirps Iesse; 2. Forinsecus non manebit, wobei indes die vorstehenden sechs Zeilen zum **R** gehören, während als V. hinzugefügt sind:

V. Haec est virga Dei mater,
Quae divinum gignit florem
Et fert fructum contra morem.

3. Preces tuae sunt acceptae. Ordnung in G: 1. Promiserunt et voverunt; 2. Prima tuae (!) gentis mater; 3. Ex tribus viris tres filias Anna beata genuit: Prima profert salutem mundi, parit tetrarchos altera, fert tertia duo orbi candelabra. V. Funiculus triplex ex more rumpitur difficile, et in templo splendent luminaria. — In Laudibus. Ordnung der **AA** in BCDIK: 1. Virgo semper haec Maria; 2. A Nazareth oriunda; 3. Haeć Ioachim viro iuncta; dies ist der richtige Anfang der **A**, A mufste aber Anna statt haec setzen, weil nach seiner Anordnung im vorhergehenden nicht von Anna die Rede ist. 4. Haec ad casam (causam B, gazam D) exhinc suam remeare (repedare E) uoluit; 5. Ex hoc autem opprobrio. Ordnung in H: 1. Inclita stirps Iesse; 2. Virgo semper haec Maria; 3. Nazarenus (!) oriunda;

4. Sine intermissione benedixit Dominum,
Huic nec turbae nec matronae aequipollent virginum.

5. In Dei quoque laudibus
Perfectior haec omnibus,
Ut cuncti mirarentur;
Anna laetare sterilis,
Nunc tanta prole fertilis,
Quam omnes venerentur.

Auch ad Benedictus hat H eine eigene A:

O caelorum artificis,
Quem nube carnis . . . ,
Maria, mater Christi,
Matrem tuam cum canticis
Recolentes organicis,
In orbem qua prodisti,
Ab hostis fraude provicis (!),
Non tenere quos conspicis
Potari mundo tristi.

In 2. Vesp. ad Magn. **A** lautet in H:

Laetare, mater nobilis,
Prolis magnis et inclitis (!)
. . . .
Quam felix peperisti,
Cuius inaestimabilis
Amoris delicatio (!)
Compellit et devotio
Tuis festis insisti.

Nos digue tantae virgini,
Tuae dilectae filiae,
Fac iugis reverentiae
Honorem exhibere,
Dei mater intermini
Quae facta est divinitus,
Advenientes gemitus
Mundi prorsus delere.

Zu diesem Officium finden sich in der Regel die Hymnen: Clara diei gaudia (Mone III, 190), Lucis huius festa (Mone III, 189), Orbis exsultans celebret hoc festum (Mone III, 192), aber mit sehr verschiedener Verteilung auf die Horen. Eigene Hymnen hat u. a. B, vgl. Anal. XII, No. 135—137; ebenso das Brevier von Macon (Lyon 1521), vgl. Anal. XIX, No. 77—79, das von Marseille (Lyon 1530), vgl. Anal. XIX, No. 81 u. f.

19. De sancta Anna.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Gaudete, Sion filiae,
Laudantes regem gloriae,
Matris Annae sollemnia
Nos invitant ad gaudia.

2. Annam vita
vitans piacula,
Larga manus,
mens carens macula
Dignam reddunt
laude per saecula.

3. Annae tres sunt filiae
Caelitus collatae,
Cuius sunt trifarie
Opes erogatae.

4. Templo servientibus
De rebus donavit,
Partem dans pauperibus,
Parte domum pavit.

5. Anna mater cum filia,
Matre Dei Maria,
Regnat metens in patria,
Quod sevit hic in via.

Ad Magnificat.

A. O rosa vernalis,
virtutum consita malis,
Virginis eximiae
radix sincera Mariae,
Plaudis in aethereis,
o felix Anna, choreis.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Diem festum sanctae Annae
celebrans in gloria
Militans cum triumphante
iubilet ecclesia.

In 1. Nocturno.

Responsoria.

1. Anna florens
clara prosapia,
Iuxta nomen
abundans gratia,
Generavit
reginam virginum,
Quae cunctorum
portavit Dominum.
V. Digna quidem
caelesti titulo,
Stellam maris
produxit saeculo.

2. Stirps Aaron sancta
cum stirpe David dedit Annam,
Quam genus et mores
commendant claraque proles;
V. Prodiit ex Anna
vas portans nobile manna.

3. Te, felix domina,
sublimat filia trina,
Prima Deum caeli
genuit credens Gabrieli,
V. Sex aliae natos
genuerunt hosque beatos.

In 2. Nocturno.

Responsoria.

1. Anna nupta Joachim
Deo servivit sedulo,
Quae produxit stellam maris
naufraganti saeculo.
V. Stirpe nobilis,
Virtute spectabilis,
Larga egenis,
Omni grata populo.

2. Oriunda ex Bethlehem
Claram Anna
duxit originem
Ex alto regum sanguine
Et summorum sacerdotum
sacro genere

V. Tam clarum genus
magnis virtutibus
Venustavit et
sanctis operibus.

3. Anna floret ut lilium
In summi regis curia,
Thronum adepta regium
Cum immortali gloria,
Inter matronas rutilans,
Ut sol mundum illuminans;
V. Iam cum sanctis
gaudet in patria
Summi boni
fruens praesentia.

In 3. Nocturno.

Responsoria.

1. Felix Anna,
cuius tres filiae
Sic praeventae
sunt dono gratiae,
Ut felices
prae cunctis ceteris
Sint iam in liberis.
V. Prima gignit regem gloriae
Sex sanctos praecipuos aliae.

2. O mater Anna nobilis,
Oliva pulchra, fertilis,
Alta, fructu fecunda,
Beata cuius ubera
Suxit virgo puerpera
Ab omni labe munda;
V. Anna, mater egregia,
Conserva Dei gratia
A morte nos secunda.

3. Trinitati laus aeterna,
Anna die hodierna
Tendit ad superna
Gaudia,
Regnat et exsultat
Cum beatis
Cuius sacratissimi ventris
Fructus amabilis
Factus est reclinatorium
Aureum trinitatis.
V. *Speciosa facta es et suavis in deliciis tuis.*

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Anna Christi thalamum
Intrans cum honore,
Cinamomum, balsamum
Superat odore.

2. Pulso mentis nubilo,
Deterso maerore
Conspicit in iubilo
Regem in decore.

3. Vigilans et sitiens
Haec quaesivit Deum,
Larga dona largiens,
Sic invenit eum.

4. Benedicant omnia
Deum, qui donavit
Annae talem filiam,
Quae Iesum lactavit.

5. Aulam caeli curiae
Anna iam ingressa
Laudat regem gloriae
Voce indefessa.

Ad Benedictus.

A. Benedictus, qui invisit
Nos sua clementia
Et ad caelos iam transmisit
Annam cum laetitia.
Cuius sacris det precibus
Pacem nostris temporibus.

Ad Magnificat.

A. O radix viva,
mirae pietatis oliva,
Ex qua cunctorum
processit origo bonorum,
Tu nos, Anna, pia
benedic cum prole Maria.

Brev. ms. Altenhohenavien. saec. 15. Clm. Monacen. 2905. A. — Brev. ms. Cameli Abensbergen. anni 1482. Clm. Monacen. 2502. B. — Brev. ms. Praedicatorum saec. 15. Clm. Monacen. 23155. C. — Brev. Ord. S. Iohannis Hierosolymit. imp. Spirae 1495. add. ms. Bibl. Meliten. Pragen. a IV L 271 D. — Diurn. ms. Pedepontanum saec. 15. Cod. Meliten. Pragen. a IV L 270. E. — Brev. ms. Praedicatorum saec. 15. Cod. Constantien. 1393. F. — Brev. ms. Cameracense saec. 15. Cod. Laudunen. 255. G. — Brev. ms. Capit. Dusseldorpini saec. 15. Cod. Dusseldorpin. C. 64. H. — Brev. Monasteriense imp. 1489. add. ms. (Semin. Monasterien. K 8. 174). I. — Antiph. ms. S. Annae Lubicen. anni 1520. Cod. Lubicen. 1500. K. — Brev. Augustanum imp. Basileae 1521. L. — Brev. Cameracense imp. Parisiis 1497. M. — Brev. S. Donati Brugen. imp. Parisiis 1520. N.

In 1. Vesperis. Nur 1. **A** super Ps., die erste H I. — **A** 5 lautet in G:

Anna parit tres Marias,
Quarum primam Isaias
Praedixit divinitus
Virgam florem producturam
Virginemque parituram
Dono sancti spiritus.

Fünf völlig verschiedene **AA** super Ps. enthält K:

1. Festo die recolitur,
Quod laeta caelo fruitur
Iam mater matris gratiae,
Anna congaudens filiae.

2. Ex Abrahae progenie
Pontificumque genere,
Ex clara David linea
Prodit haec sancta femina.

3. Vere beata femina,
Quae singulari gratia
Cunctarum praeit merita
Matrum excepta filia.

4. Anna, felix puerpera,
Fecunda tali filia,
Tu magnae nimis gratiae
Testaris ipso nomine.

5. Gaude, beata genetrix,
Quae donum tantum accipis,
Ut matres omnes alias
Prolis honore praeeas.

In derselben Quelle geht der **A** ad Magnificat das folgende Responsorium vorher:

R. O nimium felix et laude canenda perenni,
Anna, decus matrum, luxque serena poli,
Pignora quae nostrae peperisti prima salutis
Et nunquam frustra, quando vocaris, ades,
V. Affer opem nobis mundoque medere iacenti
Afflictosque omnes respice, cara parens.

Ein anderes Responsorium an gleicher Stelle bietet B:

R. Regnum caeli
et vitae coronam
Possidet iam
Anna fruens dulcorem
Domini nostri Iesu Christi,
Quem videt in decore,
Cuius pascitur amore.

Ad Magn. **A** lautet in K wieder abweichend:

O caeli lampas radians, o florida vitis,
Tu nostrae placidae nuntia certa spei,
Te sterili matre divino numine nata
Filia, qua mulier plus nihil ulla tulit.
Quae summum superis declivem sedibus in se
Traxit ad horrendae vincula dura crucis.
Iure potens igitur, natae Christoque propinqua,
Pro nostra semper funde salute preces.

In 1. Noct. Die **A**A sind in dieser und den folgenden Noct. prosaisch. — **R** 1, 2 clara fehlt D. — **R** 2 Te felix domina etc. G; in I:

R. O pia matrona, caelesti digna corona,
Femina virtutis, pete nobis dona salutis,
V. Salve, cara Dei, rutilans plus luce diei.

R 3. Anna nupta Ioachim etc. G. — In 2. Noct. **R** 1, 2 serviebat B. — **R** 1, 5 Stirps D. — **R** 1 Oriunda ex Bethlehem etc. G; O mater Anna nobilis etc. HI. — **R** 2 Anna floret ut lilium etc. GHI. — **R** 3 Stirps Aaron sanctam etc. HI; Felix Anna cuius tres filiae etc. G. — In 3. Noct. **R** 1 O pia matrona etc. G; Haec est sancta parens Anna etc. prosaisch D. — **R** 2 prosaisch G; in HI:

R. Ave, vitis fertilis,
Vitae dans odorem,
Palmes cuius nobilis
Sacrum tulit florem,
Cuius sol, fons luminis,
Miratur decorem;
V. Mater reginae virginum,
Ora pro nobis Dominum.

R 3 prosaisch GHIK. — In Laud. ad Bened. **A**, 1 Benedictus Deus, qui L. — In 2. Vesp. Ad Magn. **A** setzt K ad Nonam; statt dessen hier DK: Felix locus, felix ecclesia etc., aus dem Officium Thomae Cantuar. entlehnt und verderbt. — Hymnen: In 1. Vesp. Lucis huius festa B (Mone III, 189); Salve sancta parens H (Mone III, 189); ad Noct.: Clara diei gaudia B (Mone III, 190); Plaudat chorus fidelium A (Anal. IV, 79); Iesu redemptor saeculi K (Mone III, 193); ad Laud.: Omnis sanctorum concio B (Anal. IV, 81).

20. De sancta Anna.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Ave, mater insignita
Donis gratiarum,
Via, per quam venit vita,
Doctrix animarum,
Parens mundo requisita,
Decus feminarum,
Per te nobis sit largita
Venia culparum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Exsultemus Christo regi
psallentes victoriam,
Qui matris suae genetricem
transvexit ad gloriam.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Anna, nupta Ioachim
foedere regali,
Servivit altissimo
cultu speciali.
2. Distulit sterilitas
fructum geniturae,
Sed supplevit gratia
defectum naturae.
3. Exspectans fideliter
venturum Messiam,
Gradu distans unico
peperit Mariam.

Responsoria.

1. Ad ortum gratiae,
promissae caelitus,
Aurora rutilat
in vase spiritus,

Dum praeeligitur
Anna divinitus;
V. Summorum civium
gaudet exercitus,
Quod sit hominibus
ad vitam reditus.

2. Nutrita Bethlehem
parentum studio,
Transit in Nazareth
data coniugio,
Christum praenuntians
certo mysterio,
V. Cuius nativitas
atque conceptio
Loca dant eadem
sub privilegio.

3. Stirpis Davidicae
clara progenies,
Virtutum probitas,
gestorum series
Ostendit, ubi sit
sanctorum requies;
V. Matris et filiae
coniuncta species
Legis et gratiae
fit unus paries.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Anna gerit filiam
forma speciosam,
Sed quod pluris laudis est,
summe gratiosam.

2. Conceptus non derogat
matris honestati,
Nam proles eximitur
a labe peccati.

3. Gloriosa civitas
Nazareth electa,
Cuius civis exstitit
Anna praeelecta.

Responsoria.

1. Turbantur steriles
legis opprobrio,
Superna pietas
adest remedio,
Duos laetificat
una promissio
De fructu fertili,
peccati nescio.
V. Probat citissime
pia devotio,
Quod nil timendum est
Deo propitio.

2. Mons domus Domini
conscendit verticem,
Virtutem praeferens
et vitam simplicem,
Annae fecunditas
tendit ad apicem,
Uteri sterilis
non timens obicem.
V. Dum legis litera
monet pontificem,
Adpellat sanctitas
ad summum iudicem.

3. Mater mirabilis,
digna memoria,
Mundum laetificat
post damna tristia,
Cuius fecunditas
in prolis gratia
Terrena reparat
atque caelestia.
V. Anna, perpetuae
salutis nuntia,
Mariam pariens
innovat omnia.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Anna fructu gravida,
sed nil portans grave,
Manna verum continens
omnibus suave.

2. Stupens ex miraculo
concepit puellam,

Quid est mirabilius?
terra parit stellam.

3. Universi praedicant
te matrem felicem,
Per quam nos suscepimus
Christi genetricem.

Responsoria.

1. Fugantur tenebrae
primae tristitiae,
Nova lux oritur
verae laetitiae;
Nullam particulam
sonat iniuriae,
Quod Anna dicitur
inventrix gratiae,
V. Ex qua dum nascitur
flos innocentiae,
Salus ostenditur
et arrha gloriae.

2. Candescit Libanus,
cedrus extollitur,
Caelesti lumine
terra perfunditur,
O quantis gaudiis
Anna reficitur,
Divino munere
cum benedicitur!
V. Haec mater merito
cunctis praeponitur,
Quarum integritas
natura solvitur.

3. Regalis semita
strata virtutibus,
Aeterni principis
parata gressibus,
Finem constituit
suis limitibus,
Dum Anna colligit
rosam ex floribus;
V. Sic benedictio
promissa patribus
Annam dignificat
in multis matribus.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Fructus Annae nobilis
induit decorem,
Administrans saeculis
gratiae splendorem.

2. Per Annam reducitur
annus iubilaeus,
De cuius propagine
venit homo Deus.

3. Columba revertitur
ramum dans olivae,
Dum ex Anna nascitur
flos virtutis vivae.

4. Lignum vitae fert medelam
labentis naturae,
Cuius fructum benedicunt
omnes creaturae.

5. Laus et honor Iesu Christo,
nato Dei patris,
Cum quo regnat in excelsis
mater suae matris.

Ad Benedictus.

A. O parens magnifica,
nobilis persona,
Cuius proles praeminet
caelesti corona,
Famulorum precibus
fave, mater bona,
Cunctisque temporibus
pacem nobis dona.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Anna, sancta mulier,
toto desiderio
Te beatam praedicat
omnis generatio,
Mariam conspiciens
in regali solio,
Tu amore filiae
sis nobis praesidio,
Ne nos Christus veniens
damnet in iudicio.

Brev. ms. Carmelit. Hibern. anni 1489. Cod. Collegii SS. Trinitatis Dublinen. B. 3. 16.

21. De sancta Anna.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Felix orbis, felix hora,
Dum stat inter filias
Anna velut lux decora
Morum dans primitias.

2. Genetrici suae digne
Praeparat palatium,
Annae corpus dum insigne
Creat factor omnium.

3. Quam praeclarum et iucundum
Est Annae corpusculum,
In quo Deus matri mundum
Praestat habitaculum.

4. Ager Annae rosam florum
Protulit et lilium,
Rosa florens, en, decorum
Profert Dei filium.

5. Mediante nobis Anna
Mediatrix nascitur,
Cuius ventre dulce manna
Mundum sanans oritur.

Ad Magnificat.

A. Quam felici, quam beata
Sorte carni copulata
Virginis est anima!
Nam per eam in materna
Membra Deus dat superna
Gaudia permaxima.
Neque verbis explicata
Sciri iam tunc Annae data
Summa consolatio;
Ut pax Dei nobis detur,
Hoc sublimis operetur
Annae deprecatio.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Mariam, Annam venerantes
Venite iubilemus,
Sanctarum festa celebrantes
Summum sanctum adoremus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Annae matrimonium
Vera castitate
Prae cunctis mortalium
Praecessit beatae.

2. Florens sanctimonia
Iam gravis aetate,
Plena magna gratia
Ardet caritate.

3. Anna plorat et implorat
Dona sancti spiritus,
Caelum rorat et irrorat
Gratiam divinitus.

Responsoria.

1. Iuste vivens et perfecte
Arsit Annae cor directe
Divinis adfectibus,
Ex hoc fuit praeelecta,
Deo placens et dilecta
Prae cunctis coniugibus.

V. *Facta est quasi navis institoris de longe portans panem suum.*

2. Civis missus est supernus,
Annam implet sempiternus
Fructus sapientiae,
Ventris portat in secreto
Dei patris ex decreto
Thesaurum clementiae.

V. *Praeposui illum regnis et sedibus et divitias nihil esse duxi in comparatione illius.*

3. O Maria, maris stella,
Serva, carnis ne procella
Nos mergat in vitiis,
Tuae matris interventu
Angelorum ex concentu
Laetemur et praemiis.

V. *Tu es mater pulchrae dilectionis et agnitionis et sanctae spei.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Felix Anna gustans manna
   Divinae dulcedinis
   Illustratam parit natam
   Summae pulchritudinis.
2. Quam sit cara, quam praeclara
   Casta generatio,
   Nos informat, mundum ornat
   Annae parturitio.
3. Anna prudens et maritus
   In omni iustitia
   Legis suae servant ritus
   Lucentes in gratia.

Responsoria.

1. Hoc honestum atque rectum,
   Hoc devotum ac perfectum
   Est in matrimoniis,
   Castum quod servent amorem,
   Quod se iungant in honorem
   Divinis servitiis.

V. Castus amor quaerit prolem,
   Non carnis lasciviam.

2. Nubentes se iuste tenent,
   Si de mundi se refraenent
   Caute desideriis,
   Ne superba mens prorumpat
   Vel acerba pacem rumpat
   In suis malitiis.

V. *Beatus, qui tenebit et allidet parvulos suos ad petram.*

3. Apud caeli cives erunt
   Grati, si non sibi quaerunt,
   Sed factori gloriam,
   Ut per omnes honoretur,
   Qui hoc semper promeretur
   Per suam clementiam.

V. *Benedicite Deum caeli et coram omnibus confitemini illi.*

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ante Deum Anna patet
   Collaudando iugiter,
   Hostis timet, miser latet
   Ipsa stante fortiter.
2. Offert foris et in templo
   Precum sacrificia,
   Verbo trahit et exemplo
   Ad Dei servitia.
3. Dei ducit ad honores
   Plurimos ex populis,
   Ut acceptent dignos mores
   Pro aeternis saeculis.

Responsoria.

1. Omnes noscens creaturas,
   Tam praesentes quam futuras,
   Dei praescientia
   Non invenit ita gratum
   Nec virtutum comprobatum
   Par inter coniugia.

V. *Non est inventus similis illis, qui conservaret legem excelsi.*

2. Illos Deus, quos praescivit,
   Quos dotavit et vestivit
   Tanta praecellentia,
   Dignos inter omnes gentes
   Praeelegit in parentes
   Et matris obsequia.

V. *Elegit eos ex omni carne et dedit illis cor ad praecepta et legem vitae.*

3. O laus grandis Annae matris,
   Nam praeclarum Dei patris
   Est gazophylacium,
   In quo clausit summum aurum
   Deitatis et thesaurum,
   Thesaurorum optimum.

V. *Candor est enim lucis aeternae et imago bonitatis illius.*

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Anna, virens radix Iesse,
   Pullulat utiliter,
   Nos virtutum replens messe
   Per Mariam dulciter.

2. Annam nuptae reverenter
Extollant praeconiis,
Eas iuvet ut decenter
In suis coniugiis.

3. Annae preces dum exundant
Pro nuptarum venia,
Matres ditant et fecundant
Nutriendi gratia.

4. Annam clerus veneretur
Postulans suffragia,
Ut Mariae per hoc detur
Magna reverentia.

5. Anna, Maria precibus
Clerum et ecclesiam
Confortent, ut in omnibus
Servent continentiam.

Ad Benedictus.

A. Nobis erat hoc necesse,
Quod virendo radix Iesse
Virgam introduceret,
De qua virga flos prodiret,
Qui nudatos revestiret
Et aegros reficeret,
Devictoque mortis felle
Deitatis sacro melle
Nos sursum erigeret;
Hoc, Maria, flos decorus,
Iesus dulcis et saporus
Tua prece conferet.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Mundi carnis et daemonis
Astuta ne malitia
Nos conterat in vitiis
Et trahat ad supplicia,
Anna nobis et filia,
Plenae virtutum gratia,
Salvantes a miseria
Grata ferant suffragia.

Brev. Nidrosiense imp. Parisiis 1519. — Invit. 1 Mariam et Annam. — In 2. Noct. R 1, 4 Castumque servent. — R 3, 5 semper meretur. — In Laud. Ad Ben. 2 Quod vivendo. — Zu dem Officium gehören die Hymnen: Salve parens Anna, Arbor est altae gloriae und Anna matrona maxima; vgl. Klemming III, 12, 14 und 19. Ebendort ist dieses Officium mitgeteilt aus Brev. Lincopense imp. Norimbergae 1493 mit der Angabe „Nicolaus Hermanni, episc. Lincopen.“

22. De sancta Anna.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O felix Anna,
o sancta, o benedicta,
Quae meruisti
mater esse matris Christi,
Pia Deum exora
Pro nobis et implora,
Ut, qui tua celebrant sollennia,
Perducantur ad caelestia.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoremus
natum summi patris
In honore Annae,
matris suae matris.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Reditus namque suos
in partes dividebant,
Quarum primam
templo offerebant.

2. Peregrinis et egenis
erogabant aliam,
Sibi et familiae
reservabant tertiam.

3. Cum sic annum pervenissent
Usque ad vicesimum
Et prolem nondum habuissent,
Erant in opprobrium.

4. Die quadam encaeniorum
Intravit Ioachim sancta sanctorum,
Deo ut daret munera
Secundum legis foedera.

5. Isachar dixit ad Ioachim:
Non offeres Deo, etenim
Non fecisti semen in Israel,
Te maledixit Emanuel.

Responsoria.

1. Nazarenus, Annae pater,
Vitae vir egregiae
Fuit, ex Bethlehem mater
Regali progenie.
V. Oportebat illam
digno nasci semine,
Ex qua mundo nasci munda
debebat a crimine.

2. Dum oraret cum singultu
Felix Anna, plena luctu,
Dixit ei angelus:
Noli flere amplius,
V. Nam exaudita es,
Concipies et paries
Pulchram sanctam filiam,
Vocabis eam Mariam.

3. Preces tuae sunt acceptae
in conspectu Domini,
Non dolebis, sed gaudebis
immunis opprobrii.
V. Cara Deo, Anna
Mundo pium nobis
dabis manna.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Infecundos cum fecundis
mos non erat sistere,
Nisi Deus daret illis
prius prolem gignere.

2. Hoc Ioachim conturbatur
confusus opprobrio,
Quem pontifex protestatur
indignum elogio.

3. Exprobrabat et dicebat
hunc valde praesumere,
Qui fecundis infecundum
sperabat coniungere.

4. Non naturae, sed peccati
ultor exstat Dominus,
Sed uterum cum interdum
obstruit alicuius,
Ad hoc facit, ut per ipsum
reparet in melius.

5. Dilatos diu conceptus
et steriles partus
Dicit doctor vere
meliores esse solere.

6. Ad hoc claudit Dominus
Uterum alicuius,
Ut denuo aperiat
Mirabilius,
Et id, quod datur,
Non esse libidinis,
Sed divini muneris
Cognoscatur.

Responsoria.

1. Ex hoc autem opprobrio
Ioachim pulsus nimio,
Statim intravit eremum,
Ibi ut oraret Dominum;
V. Pudore suffusus
a templo recessit
Et ad eremum
subito concessit.

2. Cumque fleret in deserto,
Dixit ei angelus:
Ioachim, habe pro certo,
Audivit te Dominus,
V. Ecce, namque uxor tua
Concipiet
Et pariet filiam.

3. Vobis quoque nascituram
Nunc praesago filiam
Dei matrem fore gratam,
Specie pulcherrimam,
V. Vocabitis hanc Mariam,
Gratia mirificam.

4. O regina caelorum,
Mater regis supernorum,
Veni, pia, et adesto
Tuae sanctae matris festo,
Cui hodie
Coetus ecclesiae
Decantat praeconia laudum.
V. In honore tuae matris
Placa iram summi patris,
O manna
Ortum ab Anna.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Cum Anna audisset,
Quod Ioachim recessisset
Opprobrii obiectu,
Toto mentis affectu
Orando, plorando dixit:
O Domine,
Rex sine fine,
Quae dixi, quid feci,
Ut dicar maledicta?
Fac, ut sim benedicta.
Cui dixit protinus,
Noli flere, angelus,
Nam exaudita es,
Concipies et paries
Dei matrem et filiam,
Vocabis eam Mariam.

Responsoria.

R. Inclita stirps Iesse
virgam produxit ex se,
De qua flos vernat novo more
miro perfusus odore;
V. Haec virga dans manna
est, quae processit ab Anna,
Maria, mellis stilla,
flos est ortus ab illa.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. In laudibus Annae
studeat natus et pater,
Nam Dei matris
meruit esse mater.

2. Homo, qui in Deo gaudes,
Hanc si tantum collaudes,
Deo eris gratus
Et in fine beatus.

3. Habet privilegium
Mater matris Dei,
Ut det privilegium
Adstantibus ei.

4. In hac enim construitur
Templum sacri spiraminis,
Cella numinis,
Per quam hostis devincitur.

5. Haec est paradisus,
In quo hortus conclusus
Excolitur,
In quo fons signatus,
Maria, fons hortorum,
Recipitur.

Ad Benedictus.

A. O felix Anna,
Quae angelico affatu
Digna fuisti
Et mater matris Domini
Esse meruisti,
Placa regem gloriae,
Natum tuae filiae,
Quam tu pie lactasti.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O Anna,
Bonorum radix omnium,
O Manna
Dans mundo verum gaudium,
Caeli admiratorium,
Dei reclinatorium,
Tu es electa civitas,
In qua Dei palatium,
Horti clausi tugurium,

Sola ut intret deitas;
Quanta sit tibi dignitas,
Nemo posset exprimere,
Nam te possum asserere
Matrem esse matris Dei:
Ergo fac nos gratos ei
Tua prece assidua
Et trahe nos ad ardua.

Brev. ms. Griesense saec. 15. Cod. Griesen. 44. — In 1. Noct. A 6 fehlt. — R 4 prosaisch. — In 2. Noct. R 3, 2 Tunc. — In 3. Noct. R 1—3 prosaisch: R 4 verderbt. — In Laud. A 3, 4 fehlen zwei Silben: ei ergänzt.

23. De sancta Anna.

In 1. Vesperis.

R. De spina Hebraica,
De stirpe Davidica
Recens surgit rosa,
Mundo dans primordium,
Salutis exordium,
Anna generosa;
V. Mariam haec genuit,
Miserorum scutum,
Quia semper viruit
In donis virtutum.

Ad Magnificat.

A. Magnificent vigiles
Exaltantem humiles
Deum omnes gentes,
Ut Annae precatibus
A cunctis reatibus
Nostras mundet mentes.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

In tam sacro sollemnio
Matris matris Dei
Adoremus in gaudio
Deum iubilaei.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ex ore infantium
Deus laudem perficit,
Per Annae coniugium
Satanam cum deicit.

2. Hoc in sole posuit
Suum tabernaculum,
Dum salvare voluit
Deus suum populum.

3. Prae suis consortibus
Oleo laetitiae
Hanc iunctam caelestibus
Deus unxit hodie.

4. Suum tabernaculum
Dominus sanctificat,
Annae cor dum lectulum
Sibi soli dedicat.

5. Magni regis civitas,
Anna laetabunda,
Omnibus sterilitas
Tua est fecunda.

6. O beata Christi ava,
Sordes nostras prece lava,
Tuae natae interventu
Ut locemur in conventu
Beatorum omnium.

Responsoria.

1. Nova lux mundo oritur,
Fulgore grato rutilans,
In gaudium plebs tollitur
Novellas laudes iubilans;
V. Ad Annae natalitia
Nova fulgent sollemnia.

2. Felici origine
Sacra de propagine
Anna sumpsit ortum,
Vita huius inclita
Nobis praestet merita
Et salutis portum;
V. O felix nativitas,
Qua paratur, qua speratur
Aeterna felicitas.

3. Annos Anna pubertatis
Dignis currens cursibus,
Viro paris honestatis
Legis nubit ritibus,
V. Ioachim est desponsata,
Purpurata et ditata
Floret aequis moribus.

4. Actus vitantes obscenos
Caelibe coniugium
Annos simul per bis denos
Pio vivunt studio,
V. Ambo denique nobiles,
Sed ventris fructu steriles.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Divina iustitia
De caelo prospexit,
Sorte multifaria
Quae Annam protexit.

2. Sanctis sunt in montibus
Annae fundamenta,
Quae semper virtutibus
Virebat intenta.

3. Extendit ad fortia
Felix illa manum,
Sic in innocentia
Mundum vicit vanum.

4. Praeceptis legalibus
Tota intendebat
Nec ullis erratibus
Ab his recedebat.

5. Viro iuncta socia
Nexu coniugali,
Boni tamen conscia
Morbo carens mali.

6. Gaudeat ecclesia
Annae de natali,
Habentis exordia
De stirpe regali.

Responsoria.

1. Iesu Christe, nepos cuius
Tu es, ob amorem huius
Molem tergens peccatorum
Regno transfer nos polorum,
V. Fecundatos inclitis
Castitatis meritis.

2. Ex Nazareth Ioachim
Originem produxerat,
Annam hanc in Bethlehem
Clara stirps genuerat,
V. Ambos aeque nobiles,
Devotos et dapsiles.

3. Rei suae substantiam
Devota consuetudine
Dant partitam trifariam
Vivi Dei pro nomine,
V. Partem dant egentibus,
Partem sacerdotibus,
Partem suis usibus.

4. Horum vita fuit grata
Deo in caelestibus,
In virtute solidata
Placens et hominibus,
V. Non indigne, sed tam digne
Rosa iuncta lilio.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Mundi decus, orbita,
Gratulans laetare
Celebrando inclita
Festa Annae clarae.

Responsoria.

1. Angelus hos consolatur,
Eisdem dum nuntiatur
Nascituram filiam,
Mundo dantem gratiam,
Angelis laetitiam,
Trinitati gloriam.
V. Spargit ut sol radium,
Pariet haec filium,
Vitae dantem bravium.

2. Anna tandem filiam
Peperit eximiam,
Maeror terminatur,

Fugatur opprobrium,
Cumulatur gaudium
Risus frequentatur.
V. O grata sterilitas,
Quam fecundat et secundat
Tantae prolis dignitas.

3. Vovent ipsi, si daretur
Nuptiarum praemium,
Ipsum quidem offerretur
In Dei servitium.
V. Hoc tribus sollemniis
Quaerunt sacrificiis
Et piis officiis.

4. O felix commercium,
O caelebs coniugium
Ioachim et Annae,
Qui de stirpe regia
Natam plenam gratia
Gignunt, arcam mannae;
V. Felices hi gemini
Deo cari, mundo clari,
Nulli dati crimini.

In Laudibus.

Super Psalmos.

A. Annam sacram induit
Dominus decore,
Semper enim viruit
In eius amore.

Ad Benedictus.

A. In domo ecclesiae
Sol refulsit gratiae
Luce radiosa,
Anna gratiosa,
Iesu, cuius inclitis
Precibus et meritis
Nos ex alto visita,
Cuncta delens debita.

Per Horas.

Ad Primam.

A. Obstruxit Deus omnium
Os Ioachim dicentium
Maledicto
legis obnoxium.

Ad Tertiam.

A. Israeli convenit
Deo benedicere,
Qui de ipso voluit
Matrem sibi sumere.

Ad Sextam.

A. Vobis, Sion filiae,
Magnae sunt laetitiae
Dei pro hospitio
Praeparato filio.

Ad Nonam.

A. Miserendi patribus
Tempus adventabat,
Mariam cum angelus
Venturam monstrabat,
Quae cum matre postulet,
Ut nos pie visitet
Oriens ex alto.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Abraham in semine
Pepigisti, Domine,
Nos omnes salvare;
Annue ergo precibus,
Ut iurasti patribus,
Nostri miserere.

Brev. ms. Campoliliense saec. 15. Cod. Campolilien. 4. A. — Diurn. ms. Cisterciense saec. 15. Cod. Ducumburgen. 80. B. — In 1. Noct. A 2, 2 Tabernaculum suum A. — A 2, 4 populum suum A. — A 6, 1 O beata Anna A. — R 1, 1 mundo fehlt A. — R 2, 5 merita praestent A. — R 2, 6 Et salutis fehlen A. — R 3, 3 Virgo paris A. — R 3, 4 Legis ymbit ritibus A. — R 3, 5 Ioachim haec est A. — R 4, 6 Sed ventris fructus sui steriles A. — In 2. Noct. A 3, 1 Extendet A. — A 4, 4 Ad se cedebat A. — A 5, 1

Virgo iuncta A. — A 5, 4 Morbo carens omnis mali A. — A 6, 1 Gaudet A. — R 2, 3 Anna haec A. — R 2, 4 Ambos eius nobiles A. — R 4, 1 sq. vita fuit Deo grata in A. — R 4, 4 et fehlt. A. — In 3. Noct. R 1, 2 Eis dum A. — R 3, 4 In Dei sacrificium A. — R 4, 8 Deoque cari A. — In 2. Vesp. super Ps. hat B 4 AA, nämlich A 1, 2 und 3 der 1. Noct.; vor der letzteren aber die folgende:

3. Deus super omnia
Qui terram fundavit,
Gratiam pro gratia
Annae cumulavit.

Stand vielleicht diese A ursprünglich auch in der 1. Noct.? Dann würde A 6 fortfallen, die abweichenden Bau hat. — Hiezu der Hymnus: Nova Annae sollemnia (Anal. IV Nr. 138).

24. De sancta Anna.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Quasi stella matutina,
Aurorae praenuntia,
Et sicut rosa in spina
Fulsit Anna eximia,
Quae nobis divina
Det cum prole pia.

R. Celebremus devotissime
Memoriam Annae sanctissimae,
A qua nostra salus est inchoata
Et pax a Deo patre nobis data.
V. Laudemus Dominum,
Salvatorem omnium,
In honore sanctae Annae.

Ad Magnificat.

A. Magnificet Dominum,
Almae virginis filium,
Mundum cor et vox omnium
In devote recolenda
Sanctae Annae memoria.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Devoto corde
Christo iubilemus et ore,
Annam qui sanctam
caeli transvexit ad aulam.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Admirabilem Dominum,
Salvatorem omnium,
Collaudemus animo et corde
In memoria sancta Annae.

2. Cuius proles benedictus
Est Dei patris filius,
Pro nobis nasci exsultavit
Et pro nobis ad mortem properavit.

3. Sancta Anna est benedicta
In semine Abrahae a Deo,
Quia haec est felix generatio,
Quae salutem attulit
Universo mundo.

Responsoria.

1. Fulget beatissima Anna,
Fructu salutis fecundata,
Quae ex sacerdotali inclita
Est prosapia progenita.
V. Hanc in semine Abrahae
Benedixit rex gloriae.

2. Praeclara mater Anna,
Ex stirpe Aaron orta,
Veneranda cunctis emicuit,
Quae matrem Domini genuit
V. Et ut sidus fulgidum
Decoravit saeculum.

3. Tu es, Anna, laudabilis,
Quae precibus atque votis
Prolem a Deo postulatam
Genuisti magnificatam,
V. Per quam mors fugata cedit,
Per quam salus nostra redit.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Audi, filia, et vide
Dolorem nostrae angustiae
Et inclina aures tuas,
Domina, ad preces nostras.

2. In utero
sanctae Annae
Sanxit thronum
suum rex gloriae.

3. Gloriosa de te dicta
Sunt, mater eximia,
Quae sola digna fuisti
Gignere matrem Christi.

Responsoria.

1. Tu es Sara fecunda,
Quae risum et gaudia
Mundo flebili intulisti,
Dum Mariam peperisti,
Stellam maris, matrem Christi,
V. Cuius quippe partus gaudio
Mundum replet et iubilo.

2. O laudandam feminam,
Quae Iudith benedictam
Et decoram specie
Et plenam clementiae,
Salvantem a periculis,
Progenuit populis,
V. Quae casta
Holofernem prostravit
Et Dei
populum liberavit.

3. O beata et gloriosa
Anna, quae divinitus
Per electionem
Lucernam Christo praeparasti,
Dei filio,
Tu propitia
Ipsi nos continua
Prece recommenda.
V. Ut eius propitiatio
Electorum suorum
Nos annumeret consortio.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Exsultet omnis terra,
Quoniam beata Anna
Mariam nobis genuit,
Ex qua Deus natus
Nos salvare venit.

2. Cum Domino
Anna exsultabit,
Et cum eo
sine fine regnabit.

3. Corde et animo pio
Cantemus gloriam Deo,
Qui fecit mirabilia
In Annae matris filia.

Responsoria.

1. Sidus Anna tres lucernas
Erranti mundo intulit,
Dum fecunda mater ternas
Filias claras protulit,
Quarum virgo
Maria dignior
Ut sol stellis
refulget clarior;
V. Haec mater regis gloriae
Et plena omnis gratiae.

2. Anna conregnat gloriosa,
Inter filias
Ierusalem speciosa,
Quam filiae Sion viderunt
Et beatissimam praedicaverunt.
V. Et reginae eius faciem
Laudaverunt desiderabilem.

3. Decus mundi, felix Anna,
Tu gloria et honore
Coronata es in patria,

Exora assiduis precibus
Tuam memoriam agentibus;
V. Gaudes namque cum Christo
Et cum benedicta prole
In vestitu deaurato,
Circumdata varietate.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Dominus sanctae Annae
Praeparavit sedem gloriae,
Quam obtinet digna laude
In dierum longitudine.
2. Haec introducta caelestibus
Portis cum hymnis et laudibus
Iuncta est sanctorum coetibus.
3. Labia omnium
Collaudent Dominum,
Quia omnibus gentibus
Sancta Anna,
Terra benedicta,
Dedit fructum suum.
4. Benedicamus Iesum,
Salvatorem omnium,
Ex prole Annae genitum.
5. Anna, Sion filia,
In rege suo exsultavit,
Quam secum in gloria
Super caelos exaltavit.

Ad Benedictus.

A. O lampas mundi, lumen caeli,
Felix Anna, laude digna,
Tu benedicta femina,
Cuius proles omnibus
Nobis Christum genuit,
Qui nos a nostris sordibus
Unda cruoris abluit
Et a cunctis hostibus
Sua morte eruit.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Exsulta, Anna, in Iesu pio,
Deique prolis tuae filio,
Cum qua prole magnifica
Pro nobis Christo supplica,
Ut nos purget a sordibus
Et iungat sanctorum coetibus.

Viaticus Iohannis Noviforensis saec. 14. Cod. Mus. Bohemici s. n. A. — Brev. ms. Pragense saec. 14. Cod. Pragen. VII A 12. B. — Brev. ms. Pragense saec. 14. Cod. Pragen. VI E 4a. C. — Brev. ms. saec. 15. Cod. Palat. Vindobonen. 13847. D. — In 1. Vesp. Super Ps. hat D fünf **AA**, welche dem Officium Anal. V. Nr. 37 entlehnt sind; BC beginnen mit dem **R**. — In 1. Noct. **A** 1, 4 memoriam D. — **A** 2, 1 Eius D; benedicta AD gegen den Reim. — **A** 3, 1 Beata Anna es D. — **R** 3 fehlt D. — In 2. Noct. **A** 1, 2 Clamorem nostrae CD. — **A** 2, 1 In fehlt A. — **A** 2, 3 thorum D. — **A** 3, 1 Gloriosa dicta sunt A, sunt dicta B. — **A** 3, 2 De te mater eximia B; mater fehlt A. — **A** 3, 3 fuisti digna A. — **R** 1, 1 Tu es sacra BD. — **R** 1, 2 gaudium B. — **R** 1, 5 fehlt B. — **R** 1, 6 Tuus quippe D; Cuius quidem B. — **R** 1, 7 implet in iubilo BC. — **R** 2, 2 Quae fehlt C; statt des Ganzen ein prosaisches **R** D. — **R** 3 in D:

R. Eia, vena, vitae principium,
Confer lapsis precis auxilium,
Ut ad verae vitae solstitium
Attrahamur per natae filium.
V. Ad te tristes exsules
Evae clamant filii,
Quos decertent daemones
Et labores exsilii.

In 3. Noct. **A** 2 und 3 umgestellt D. — **A** 3, 4 In almae matris C. — **R** 3, 1 O felix Anna decus mundi A; O decus mundi felix Anna BC. — **R** 3, 6 Gaudens namque regnas cum BC, regnans D. — In Laud. **A** 3, 2 collaudent BC. — **A** 3, 5 benedicta fehlt A. — **A** 4, 3 Ex fehlt A. — Ad Bened. **A**, 4 sq.

nobis omnibus A. — Ibid. 7 Unda cruore B. — In 2. Vesp. ad Magn. A, 1 Exsultas A. — Hymnen: In 1. Vesp. De stella sol oriturus (Mone III, 188); ad Noct.: Praeclari patris Abrahae (Anal. IV, 78); in Laud: Sancta Anna exaltata (Ibid. in der Note).

25. De sancta Anna.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Adest iam festum celebre,
Quo mater matris innubae
Percepit vitae gaudia
Et regnat iam cum filia;
Eam laudare condecet,
Ut precibus nos adiuvet.

Ad Magnificat.

A. Felix terra, pariens
caelum trinitatis,
In quo corporaliter
fons divinitatis
Habitare voluit,
reos a peccatis
Solvens duc ad patriam
summae claritatis.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Ad iubilandum Domino
Toto conemur animo,
Qui nostrae matrem dominae
Caeli locavit culmine.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beatus auctor saeculi
Mundo dignatus compati
Stirpem elegit inclitam
Sumpturus carnis trabeam.

2. O quam felix prosapia,
Quam Deus ante saecula
Praedestinavit operi
Tam sacro, tam mirabili.

3. Beata generatio,
Dei condigna filio,
Tam nobilis progenies
Est praedicanda milies.

Responsoria.

1. Mariae reverentia
Monet devota pectora
Eius matri dulcisonos
Congeminare iubilos,
V. Piae conentur animae
Parenti beatissimae.

2. Laetare, mater inclita,
Fecunda tali filia,
Tu magnae munus gratiae
Testaris ipso nomine.
V. *Diffusa est gratia in labiis tuis, propterea benedixit te Deus.*

3. O quam caris et praeclaris
Arca lignis haec insignis
Est compacta caelitus,
Urnam veram quae gestavit.
In qua partus se locavit
Vitae, Dei filius.
V. O proles pulcherrima,
cella paradisi,
Fructum vitae poscimus
peccatis illisi.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Serviamus Deo nostro
cordis cum laetitia,
Dulcis Annae recolentes
festiva sollemnia.
Cuius prece nobis detur
vita, pax et gloria.

2. Quis ergo nunc de venia
   Fiducia carebit,
Cum tam mater quam filia
   Rem nominis implebit?

3. O Anna felix, annue,
   Ut festa recolentes
Tuae dulcis memoriae
   Te videant gaudentes.

Responsoria.

1. O quam iustum atque pium,
Ut per sollemne studium
In omnibus ecclesiis
Mater canatur virginis.
V. *Potens in terra erit semen eius, generatio illius benedicetur.*

2. O nomen honorabile
Huius beatae feminae,
Quod evidenter innuit,
Quare Christus advenerit,
V. *Quando verbum caro factum est et habitavit in nobis.*

3. Funde vinum desolatis,
   Phiala laetitiae,
De qua novae desperatis
   Rivus fluit gratiae,
Ut de regno claritatis
   Detur spes fiduciae.
V. Liberalis liberali
   Preces funde sedulas,
Qui paratus est largiri
   Satis, plus quam postulas.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ex Abrahae progenie
Pontificumque genere,
Ex clara David linea
Prodit haec sacra femina.

2. Haec parit nobis filiam,
Quam replet adhuc positam
Inter materna viscera
Spiritualis gratia.

3. O felix Anna, ditavit
Te Deus dote bona,
Beatam te dicent mulieres,
Quinimmo quique fideles.

Responsoria.

1. O quantis nitet laudibus,
Quae huius mundi fluctibus
Marinum sidus ingerit,
Quo nauta portum invenit;
V. Hoc sidere naufragium
Devitat omne saeculum.

2. O matris summae genetrix,
Quae tantis fulges meritis
Coram summo Domino,
Pro nobis intercedito,
V. Ut post peccati veniam
Nos transferat ad gloriam.

3. Vere beata femina,
Quae singulari gratia
Cunctarum praeit merita
Matrum excepta filia.
V. *Gloria Libani data est ei, decor Carmeli et Saron.*

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Adiunge tibi, domina,
Piae natae suffragia,
Nam ipsis comitantibus
Nihil negabit Dominus.

2. Est Anna venerabilis,
Quae maris stellam parturit,
Cuius foventur lumine
In saeculi caligine.

3. Ut gratiam pro gratia
Obtineat ecclesia,
Cum praepollente filia,
Felix o mater, impetra.

4. Magnifici tu germinis
Mater, implora famulis,
Ut gloriam possideant,
Quam tibi datam iubilant.

5. Partus tui cunabula
Credendum est angelica

Servasse ministeria
Pro summi regis gloria.

Ad Benedictus.

A. Gaude, beata genetrix,
Quae tantum donum accipis,
Ut matres omnes alias
Prolis honore praecas.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Anna, beatae sobolis
Tantique parens germinis,
Quae sublimaris hodie
Regno perennis gloriae,
Sacratis tuis precibus
Caeli nos iunge civibus.

Brev. ms. Montis s. Mariae (?) saec. 13. Cod. Guelfenbyteran. 559. 1 (Helm. 512). A. — Brev. ms. Montis s. Mariae saec. 14. Cod. Guelfenbyteran. 170 (Helm. 145. 2). B. — Brev. ms. Montis s. Mariae saec. 14. Cod. Guelfenbyteran. 546 (Helm. 506). C. — Brev. Goslariense imp. Halberstadii 1522. D.

In 1. Noct. **R** 1: Dicamus et Annae, quod dicimus Mariae etc. prosaisch. D. — **R** 2: Dicamus et Annae ABC. — **R** 3: Laetare mater inclita ABC. — In 2. Noct. ABC prosaische **AA**, statt deren aber in BC die obigen am Schlusse nachgetragen sind. — **A** 1: Ex Abrahae progenie etc. D. — **A** 2: Haec nobis parit filiam etc. D. — **R** 1 in D:

R. Est tam benignae filiae
Honor gratus quam maxime,
Parenti quem impendimus,
Uti mandavit Dominus.
V. *Honorem habebis matris tuae cunctis diebus vitae tuae.*

In 3. Noct. **AA** 1—3 lauten in D:

1. Tu cisterna de Bethlehem,
Cuius aquam sitivit
Rex David in Ierusalem,
Qui de torrente bibit.
2. Tu gloria Ierusalem,
Quae peperisti virginem,
Quae Deum dedit hominem
Naturae praeter ordinem.
3. Annam, vocatam gratiam,
Gratanter invocemus,
Ut datam sibi gloriam
Post gratiam speremus.

R 1: O matris summae genetrix etc. D. — **R** 2: Vere beata femina etc. D. — **R** 3[2], 3 sq. Cunctis excepta feminis D. — **R** 3 lautet in D:

R. In aeterno speculo
Praevisa, sed saeculo
Data senescenti,
Dulcis Anna, sedulo,
Subvenire populo
Prompta sis egenti.
V. Tu gloria Ierusalem,
In gloria locata,
Gentes in miseria
Sustolle manu data.

In Laud. **AA** sind in D mit Ausnahme von **A** 2 verschieden:

1. Gaude, mater praeoptata, Cui sedes in gloria
Ab aeterno est parata Felici memoria.
3. Benedictam benedicat omnis creatura,
Super omnes mulieres cuius genitura
Benedicta Deum prodit in nostra natura.
4. Ad Annam cuncti transeant, Impleri qui desiderant
De generationibus, Quae virgo fuit (!) et filius.

5. O Anna, mater nobilis, Ex te desiderabilis
Est orta Dei genetrix; Esto nobis apud Christum
Pia interventrix.

In 2. Vesp. ad Magn. A fehlt C; O felix Anna ditavit etc. D.

26. De sancta Anna.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Summa laus sit genitori,
Proli quoque redemptori,
Nobis flamen sit solamen,
Chorus dicat Amen, Amen.

Ad Magnificat.

A. Dulcem Christo melodiam
Digne decantemus
Et suavem symphoniam
Ipsi resonemus
Eiusque benignam
Honorificemus
Genealogiam,
Sed prae cunctis laude dignam
Sublevemus
Annam piam,
Quae nobis formosam,
Generosam, pretiosam
Verni paradisi rosam
Genuit Mariam.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regi Christo iubilemus
Et devoti exsultemus
Ei, qui hodie suam
Piam coronavit avam.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Admiretur orbis terrarum
Nomen tuum, Domine,
Cum de profundo tenebrarum
Lux surgit Annae nomine.

2. Caeli enarrant gloriam Dei
Et in fines orbis terrae
Personent ei,
Cum de Iuda exoritur
Anna, mater sanctae spei.

3. Haec consurgit
De generatione rectorum
Et nomen eius
In aeternum vivit,
Nec in morte de sorte
Delebitur electorum.

4. Calamus scribae
Velociter scribentis
Exornet huius [gesta], cuius
Gressus pulcherrimi
Quasi filiae principis
In calceamentis.

5. Tabernaculum Dei
Fluminis impetus laetificat,
Dum Anna legi obnoxia
Prole multa fructificat.

6. Magnus noster Dominus
Magnam magnificavit
Et coram cunctis regibus
Eam mirificavit.

Responsoria.

1. Decantemus hac in die
Deo laudes harmoniae,
Cum exsurgit de Iudaea
Norma vitae et idea,
Anna beatissima;
V. Sume vota, Iesu Christe,
Quae depromit chorus iste
Mente devotissima.

1. Egreditur rosa de spina
De campis Ierichontis,
Cuius odor est ruina
Et pavor Acherontis,
Nos per eam, Christe, salva
Ab igne Phlegetontis;

V. Iudex ferus dum redibit
Cum caeli senatoribus,
Et hic Iudas interibit
Cum suis fautoribus.

3. Spirans Auster hunc perflavit
Hortum, quem Dei rigavit
Christus sapientia,
Pater dedit incrementum,
Pavent terra, firmamentum,
Et caelorum entia.
V. Florum hortus germinavit
Rosam nec non lilium,
Rosa quoque generavit
Christum Dei filium.

4. Stirpis Davidicae
Tu nobilissima
Proles,
Tres mundo generas
Soles,
O fecundissima
Mater, te pater
Aeternus omnisque
Caeli concentus
Honorat.
V. Terrigenarum
Te conventus
In valle lacrimarum
Detentus
Implorat.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Benedixisti, Domine,
Terram hanc benedictam,
Quam de legis opprobrio
Eximis maledictam.

2. Fundata est in montibus
Haec mater generosa,
De Iesu bibens fontibus
Haurit tam gratiosa.

3. Exsultabunt Dei filio
Simul cuncta creata,
Cum de mundi exsilio
Transit haec beata.

4. Exsultet terra
Et insulae laetentur,
Cum haec levatur de pulvere
Ad culmen gloriae,
Hinc angeli Dei iucundentur.

5. Deus in se mirabilis,
Magnus et ineffabilis,
In Abrahae hac filia
Perfecit mirabilia.

6. Felix haec mater
Domini praecepta
Custodiebat et diligebat
Propterea apud eum
Gloriam est adepta.

Responsoria.

1. Anna, gratia vocaris
Iure, quia talem paris,
Quae solem iustitiae
De se caste generavit,
Vere plenum gratiae,
Qui nos reparavit.
V. Beata, quia gratiarum
Ex te fons emanat,
Hic puteus aquarum,
Saucios qui sanat.

2. Anna dicitur donata,
Cui et donavit
Deus dona grata,
Cum eam dotavit
Vere dote bona,
Ut hic eam gratia
Et in futuro protegat
Gloriae corona.
V. Haec est mater sanctae spei,
Quae pro virtute fidei
Accepit bona de manu Dei.

3. Anna, tu veri Samuelis
Castra regens Israelis
Et excludens Ismaelis
Fallentis astutias,
Fundis preces apud Deum
Et extricas Asmodeum
Et eius versutias.
V. Tu Tobiae pie, pia
Ava, praesto sis in via,

Ut a nobis inimicum
Procul pellas impudicum.

4. Vox ab ore, laus de corde
Resultet et exsultet
Omnis homo fidelis,
Cum ab Israelis
Domo homo
Surgit sanctitatis,
Anna, mater honestatis,
Cuius flores in decore
Puritatis, suavitatis,
Fructus in honore.

V. O mater pulchrae dilectionis,
Ex te fons sanctificationis
Prodit, virgo filia,
Quam exora et implora.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Florete, flores, quasi lilium
Et fructificate,
Date
Odorem ac Dei filium
Immensis laudibus collaudate,
Qui Annae matris spiritum
In electorum requiem
Et inter vernantes
Paradisi flores hodie
Feliciter transplantavit.

Responsoria.

1. Arca tu novi testamenti,
Fulgens instar firmamenti,
Omni parte auro tecta,
In te regni virga recta
Manet, o virtutum Anna,
Urnam plenam habens manna
Cum tabulis scientiae.

V. Te perfecit architectus,
Dei natus et dilectus
Manu sapientiae.

2. Clare lucens in procella
Iam de Iacob surgit stella,
Cuius iubar mundo clarum
Lumen fundit, hinc rosarum
Flos pulcherrimus procedit,
Cui spiritus insedit
Vere septiformis.

V. Specular es munditiae,
Cui sol iustitiae
Radios impressit
Imago deiformis.

3. Salve, nobilis virga Iesse,
De qua ortum est praecandens
Lilium convallium,
Quod generavit
Dei filium,
Qui donavit
Omnibus esse,

V. Odor cuius fragrat
Super unguenta pretiosa,
Favum cum melle distillat
Lingua eius gratiosa.

4. Ego quasi terebinthus,
Habens gloriam ab intus,
Ramos meos dilatavi,
Cum Marias generavi,
Trinos flores honestatis.
Eia, mater castitatis,
Ora primam ex te natam,
Gratam cunctis et praelatam,
Utque gratum ex se natum
Oret, ut regnum beatum
Nobis praestet et conspectum
Summae deitatis;

V. Ora patrem, ut per ducem,
Qui redemit nos per crucem,
Nobis orbis reddat lucem.

In Laudibus.

Super Psalmos.

A. Induta es a Deo
fortitudine
Et praecincta
pulchritudine
Morum,
Unde tibi praeparata
Est sedes gloriae
In requie
Sanctorum.

Ad Benedictus.

A. Benedictus Dominus,
Qui in domo Davidis
Cornu erexit,
Quod in salutem languidis
Et in virtutem pavidis
Ecclesiae direxit,
Cum hanc vere humilem
Misericordiae
Oculis respexit
Ac cum stola gloriae
Palmaque victoriae
Hodie caelis invexit.

Per Horas.

Ad Primam.

A. Haec cor suum dilatavit
Et ambulavit
In lege Dei,
Ideo ascendit dealbata,
Acsi columba
Esset immaculata.

Ad Tertiam.

A. Multae filiae
congregaverunt
Divitias et delicias
congesserunt,
Tu vero universas
has es supergressa,
Cum hodie regis
cubiculum es ingressa.

Ad Sextam.

A. Super solis
haec radios candidior
Et super stellarum
ordinem lucidior,
Fugatrix tenebrarum.

Ad Nonam.

A. De labore manuum
felix ista manducavit
Et de sua penuria
pauperes ditavit,
Ideo cum angelis
regnum hereditavit.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Adest dies novae lucis,
Quo Annae sanctissimae
Spiritum caelis introducis,
Aeterne rex altissime.

2. Aeterni regis aviam
Cuncti veneremur piam,
Quae nobis speciosam
Paradisi rosam
Genuit Mariam.

3. Mulieris huius fortitudinem
quis investigavit,
Quae furentis Holofernis
caput detruncavit
Et gentis suae populum
ab hoste liberavit.

4. Manum suam pauperibus
sapiens porrexit,
Cuius ab alto munera
altissimus respexit,
Nunc vere bene meritam
ad gloriam provexit.

Ad Magnificat.

A. O oliva corde mitis,
O odorifera vitis,
O ditis
Fons et cisterna viva
Bethlemitis,
Exstingue in nobis
Pestifera
Malae sitis.
O caeli manna, Anna
Fructifera
Et insignis, quae gignis
Visceribus dignis
Fructum benedictum,
Omni bono meliorem,
Natam piam,
Omni rosa rosulentiorem,
Praedulcem Mariam.

Brev. ms. Cisterciense saec. 14. Cod. Oenipontan. 542. add. saec. 15. A. — Brev. ms. Cellae Principum saec. 14. Clm. Monacen. 7213. add. saec. 15. B. — Diurn. ms. Cisterciense saec. 15. Cod. Hamburgen. 1571. C. — In 1. Vesp. Super Ps. **A** fehlt AC. — Ad Magn. **A**, 4 Christi resonemus A. — Ad Matut. Invit. 3 suam hodie AB. — Ibid. 4 aviam B. — In 1. Noct. **A** 4, 3 gesta fehlt A B. — **A** 4, 4 pulchri rivi A. — **A** 4, 5 filia B. — **A** 6, 1 Dominus noster A; statt dessen B:

De radice Iesse graditur
Virga, dum gignitur
Ex Anna virgo Maria.

R 1, 1 in hac die B. — **R** 1, 3 Iuda. — **R** 4, 8 omnis quoque B. — In 2. Noct. **A** 1, 4 Exemis A; statt dessen B:

Israeli convenit
Deo benedicere,
Qui de Anna voluit
sibi matrem sumere.

A 3, 1 Lies: Exsultent? — **A** 5 fehlt B; statt dessen:

Deus, super maria
Qui terram fundavit,
Gratiam pro gratia
Annae cumulavit.

A 6, 2 Domini fehlt B. — **R** 2, 3 dona bona B. — In 3. Noct. Ad Cant. **A**, 8 sq. fehlen B. — Ibid. 10 feliciter fehlt B. — **R** 2, 1 Clara A, lucet B. — **R** 4, 11 et beatum conspectum A. — Ad Primam **A**, 6 fehlt B. — Hiezu der Hymnus: Honos Deo dulce melos, Anal. IV, 78.

27. De sancta Anna.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Tu virtutum
es viridarium,
Gratiarum
sacrum sacrarium,
Forma vitae,
morum florarium,
Aula solis,
mannae cellarium.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adsunt sanctissimae
Annae natalia,
Coetus laetissime
Pangunt sollemnia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Tu rogus es aromatum,
Quo surgit fumi virgula,
Septeno mundi climatum
Odoris vitae baiula.

2. Dei summi filio
Sponsam peperisti,
In cuius conubio
Regnum acquisisti.

3. Te factoris aviam
An matrem dicamus?
Sed utramque gloriam
Digne tibi damus.

Responsoria.

1. Flos candoris,
gemma munditiae,
Carbo lucis,
virtus fragrantiae,
Mater matris
factoris filiae,
Reginae gloriae,
V. Nepotem mitiga
Nostris defectibus,
Proli nos colliga
Cordis affectibus.

2. Matutini
claustrum es sideris,
Nubes solis,
praeventrix muneris,
Excitatrix
torpentis aeris,
Industrix aetheris;
V. Stella maris
ex te resplenduit,
Quae ducatum
marinis tribuit.

3. Iubar offers
mundi caligini,
Caliganti
lucem das homini,
Das reginam
caelorum agmini,
Amictum lumini;
V. In te veri
lanterna luminis
In ducatum
defertur hominis.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Tu es rosae plantatio
In Ierícho campestribus,
De qua rosae floritio
Nostris vernat aspectibus.

2. Mater matris
solis iustitiae,
Nobis lucis,
hosti tristitiae,
Caelo dedit
diem laetitiae.

3. O felix, cuius uterum
Tam felix fructus imbuit,
Per quem fructum mortiferum
Homo gustatum exspuit.

Responsoria.

1. Tu aurora
diei gratiae
Cum Diana
beati luminis
Praevenisti
solem iustitiae,
Solem lucis
fax gratitudinis;
V. In te dies
nostrae laetitiae
Unit suae
vim pulchritudinis.

2. Tu vallis, ex qua lilium
Iucunditatis germinat,
Quod omnis pestis vitium
Odoris vi disterminat;
V. Germinasti
sacris visceribus
Dei matrem,
solem hominibus.

3. Annae pressae maeroribus
Caelestis ait nuntius:
Tuis sacris visceribus
Stirpem promitto praescius,
Ex ipsa lumen gentibus
Dei nascetur filius;
V. Felix, ex qua
mundi lux oritur,
In qua Dei
thronus exsculpitur.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Fons amoenitatis,
Anna, et dulcedinis,
Solem claritatis
Fide paris luminis.

2. Parit flos munditiae
Fructum castitatis,
Rivus castimoniae
Flumen pietatis.

3. Tu Sion, qua ponitur
Templum conditoris,
Quo reis suspenditur
Lex mortis, timoris.

Responsoria.

1. De te sumit
Dei progenies.

Mundi virtus,
patris effigies,
Candor lucis,
aeterna species,
Solaris facies,
V. Matrem nostro fastigio,
Sponsam caeli palatio.

2. Tu es lucis
novae diluculum,
In te mortis
umbra confringitur,
Dei matris
dulce cenaculum,
In te vertex
sanctorum alitur;
V. Tu aurora,
quam sol subsequitur,
Sol, quo sponsus
Deus ingreditur.

3. Ros, flos, gemma,
Stella, sol gratiae,
Orbis vita,
sphaera stellifera,
Tu stellarum
virtutum serie
Caelos ornas,
illustras aethera,
V. Gratiarum
immensa specie
Omnis levas
maeroris vulnera.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. O beata sterilitas,
De qua dolor concipitur,
Ex quo prolis fecunditas
Orbato mundo panditur.

2. In sacris visceribus
Sidus concepisti,
Cuius in splendoribus
Nobis illuxisti.

3. Salomonis solium
Es totum auratum,
Per beatum filium
Matri praeparatum.

4. Per te duplex gloria
Nobis est exorta,
Filius et filia,
Lux et lucis porta.

5. Diu tellus languit
Nube cumulata,
Flore divo floruit
Nube dissipata.

Ad Benedictus.

A. Tu es flumen
fiscellam deferens,
Quae latorem
legis circumferens,
Defensorem
oppressis afferens,
Hosti celat,
propinquis offerens.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

Sara pulchritudinis,
Anna pietatis,
Rebecca dulcedinis,
Rachel venustatis
Transfers vi propaginis
Ius sterilitatis,
Paris domum numinis,
Templum maiestatis.

Brev. ms. Mantuanum saec. 15. Cod. Univ. Patav. 734. A. — Offic. ms. Barcinonen. saec. 16. in. Cod. Barcinonen. 1 IV 7. B. — Brev. Barcinonense impr. Barcinonae 1540. C. — In 1. Vesp. fünf AA super Ps. (die der Laudes) C; nur eine A super Ps. O beata sterilitas B. — C hat in der 1. Vesper noch folgendes R:

R. Anna, maris stellae mater, tu crimina pelle,
Quae Iesu Christi thalamum mundo peperisti,
Principium vitae, quo vivunt Israelitae,
V. Ex te namque pia processit virgo Maria.

Ad Magn. A, 4 sacrum fehlt B. — Ibid. 8 magni cellarium. — Ad Mat. Invit. lautet in BC:

Actoris gloriae
Laudemus aviam,
Factoris aviae
Cantemus gloriam.

In 1. Noct. A 3, 2 matris A. — C hat in dieser Noct. drei dem vorhergehenden Officium entlehnte AA. — R 1, 1 Filios candoris A. — R 1, 4 tu virtus flagrantiae A. — R 2, 4 praeventris A. — R 3, 5 fehlt B. — R 3, 6 caelorum animi B. — R 3, 9 lucerna luminis B. — C hat drei dem vorigen Officium entlehnte RR. — In 2. Noct. A 1, 1 plantationis A. — A 1, 2 In fehlt A. — A 1, 3 floritionis A. — A 2, 6 divinae laetitiae A. — A 3, 1 O felix uterum cuius A. — A. 3, 4 exparuit B. — Statt der vorstehenden hat C wieder drei AA aus dem vorhergehenden Officium. — R. 1, 3 sq. fehlen C. — R 1, 9 Inter dies B. — R 1, 11 Hivit suae B, Ivit C. — R 2, 4 Maeroris vitis terminat A, Odoris indisterminat B, Odoris vidi sterminat C. — R 3, 6 fehlt B. — R 3, 10 tonitus exsculpitur A. — Statt des 3. R steht in C: Inclita stirps Iesse etc. — In 3. Noct. A 1, 2 Annae dulcedinis A. — A 1, 4 Fati paris B. — A 2, 3 Rivus fehlt A, Ritis B; lies Vitis? — Statt dieser AA hat C wieder drei dem vorigen Officium entlehnte. — R 2, 7 sq. mentus sanctorum alicui A. — R 2, 10 consequitur A. — R 3 lautet in BC:

O spem miram, quam dedisti
Iustis et peccatoribus,
Dum Mariam protulisti
Deo, caelo, hominibus,
Imple, mater, quod coepisti,
Nos tuis iuvans precibus.
V. Anna, vere claruisti
Sanctorum in splendoribus,
Omnes opem ferant Christi,
Parce nobis supplicibus.

In Laud. A 1, 1 sterilis C. — A 2, 3 in fehlt C. — A 3, 1 Salomonis solus est B. — A 3, 2 fehlt B. — A 4, 3 filio B. — A 5, 1 Diu tellus elanguit A, Vintellus elanguit B. — A 5, 2 tumulata BC. — A 5, 3 Flore devio A. — Diese AA stehen in C in 1. Vesp., während ad Laudes fünf dem vorigen Officium entlehnte eingeschoben sind. — Ad Bened. A, 7 zelat A. — In 2. Vesp. ad Magn. A, 1 Sacra pulchritudinis A. — Ibid. 2 Annae B. — Ibid. 5 Transferens propagis A, Transfers in propaginis B. — Ibid. 6 In sterilitatis B. — Ibid. 7 Panis domum A. — Statt dieser A hat C: Virgo semper haec Maria etc. — Hierzu die Hymmen: In 1. Vesp.: Plaudat caelestis curia; in Noct.: Immensae diem gloriae; in Laud: Almi festi periodus. Vgl. Anal. XXII Nr. 46—48.

28. De sancta Anna.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Prima nostrae
salutis gaudia
Sacrosancta
recolat ecclesia,
Sanctae Annae
venerans sollemnia,
Cuius votis
largitur omnia
Christus [Iesus]
cum eius filia,
Sacrosancta
virgine Maria.

R. Anna trino
mundum matrimonio
Dei nutu
ornans ministerio
Trinae prolis
praesentem ecclesiam
Illustravit
et supernam curiam.

V. Sidus Anna
clarum, mirabile,
Sidus pandens
solem iustitiae.

Ad Magnificat.

A. O felix, vere pariens
Caelum trinitatis,
In quo corporaliter
Fons divinitatis
Habitare voluit,
Anna sacratissima,
Nos reos a peccatis
Solvens duc ad patriam
Summae claritatis.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

In Christo mirifico
Rege gloriemur,
In Annae vivifico
Fructu iucundemur.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Elevatam super caelos,
sollemnem in gloria,
Annam, vocatam gratiam,
invocemus pro gratia.
2. Caeli Dei gloriam
narrant laetabundam,
Signis dum sanctam Annam
praedicant fecundam.
3. Innocentem manibus
Annae mundo corde
Dat Mariam Dominus,
ut mundet nos a sorde.

Responsoria.

1. Ave, radix
Iesse gratissima,
Anna, Mariae
mater sanctissima,
Nos vivifica,
Nam de te nascitur,
De qua vita oritur.

V. Da terris solatium,
Quae caelis das gaudium
Per Mariam et Iesum,
Eius filium.

2. Felix terra,
quae caelum genuit,
Cui se tota
trinitas incubuit,
In quo Deus
hominem induit,
Dum pati voluit.

V. Ex hoc caelo
micat spes virtutis,
Dona fluunt gratiae
et verae salutis.

3. Arca surgit,
quae urnam suscipit,
In qua verum
manna se condidit,
Quod se nobis
ex ea praebuit,
Vitam restituit;

V. Pia mater,
cum pia filia
Isto manna
nos dignos praepara.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Speciosum prae filiis,
Iesum Dei filium,
Natum Mariae virginis,
Annae scimus nepotulum.
2. Laetificat
impetus fluminis
Civitatem
superni luminis
Gloriosis
Annae ex meritis.
3. Anna vocata gratia,
Vas plenum gignens gratia,
Per cuius abundantiam
Caeli fruamur gloria.

Responsoria.

1. Caritatis
confer insignia
Nobis, Anna,
quae digna gratia
Nuncuparis,
da reis veniam,
Rectis corde
praesta laetitiam.
V. Culpae terram
purgasti scoria,
Mira caelos
ornasti gloria.

2. Funde vinum desolatis
Phiala laetitiae,
Ut de regno claritatis
Detur spes fiduciae;
V. Funde preces
pro nobis sedulas
Iesu, qui plus
largitur, quam postulas.

3. Iudith portas Bethuliae
Ingressa cum laetitia,
Fronte trita superbiae
Nos certos de victoria
Sub typo matris gratiae
Reddit et vera gloria:
V. Haec Ierusalem laetitia
Et sanctorum honorificentia.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Novum canamus
canticum laetitiae,
Per quam deletum est
chirographum tristitiae.

2. Sedentibus in tenebris
lux est iustis orta,
Per Annae nepotulum
clausa mortis porta.

3. Viderunt omnes termini
Dei salutare,
Quod per Annae filiam
venit nos salvare.

Responsoria.

1. Paradisi fons
manans e medio,
Se diffundens
grato diluvio,
Annam signat,
terrae solatium
Et caeli gaudium.
V. Fructus vitae colligimus
Ex his paradisi fluminibus.

2. Largitatis
divinae radiis
Insignitos
tantisque suffragiis,
Iesu bone,
Mariae (et Annae) precibus
Semper nos (pie) protege;
V. Accedamus
ad thronos gratiae
Dulcis matris
et piae filiae.

3. Anna trino
mundum matrimonio
Dei nutu
ornans ministerio
Trinae prolis
praesentem ecclesiam
Illustravit
et supernam curiam.
V. Sidus Anna
clarum, mirabile,
Sidus pandens
solem clementiae.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Adest festum laetitiae,
quo rex aeternae gloriae
Sanctae Annae meritis
reis dat dona veniae.

2. Anna Deum sitiens
caelum parturivit,
Quo Deus induit hominem,
qui nos ad caelos adcivit.

3. Ad Annam cuncti transeant,
Impleri qui desiderant
De generationibus,
Quae virgo sunt et filius.

4. Stella sole radiat
omnibus in luce,
Mariam Anna dum genuit
orbis in salute.

5. Templum misericordiae
Patens veneremur,
Annam, ut eius gloriae
Semper collaetemur.

Ad Benedictus.

A. Splendor lucis
vitae perpetuae,
Iesu Christe,
summae rex gloriae,
Sanctae Annae
nos salvans precibus
Caeli laetantes
coniunge civibus.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O virgula tam florida,
protulisti fructum,
Rosam pudicitiae
conterentem luctum,
Aquam saporis gratiae
propinasti gratis,
Iesum ora nepotulum,
ut nos iungat beatis.

Brev. ms. Praedicatt. Cremonen. anni 1467. Cod. Casanaten. B VI 5 (1182). — In 1. Vesp. R, 7 Illustrat. — Ad. Magn. A, 1 Lies O felix terra pariens? — In 1. Noct. A 1, 4 per gratiam. — A 3, 2 Anna. — R 3, 6 Ex eam. — In 2. Noct. R 2, 8 Lies donat quam? — In 3. Noct. R 1, 3 sq. Grato se diffundens. — R 3, 4 mysterio. — R 3, 7 Illustrat. — In 2. Vesp. ad Magn. A, 7 ora fehlt. — Das Versmafs erscheint an mehr als einer Stelle entweder ursprünglich vernachlässigt oder später verdorben.

29. De sancta Anna.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Alma mater Anna, gaude,
Tibi multa digna laude
Inerant ex filia,
Namque dum fit mater Dei,
Te monstrat, quia sis ei,
O felix prosapia,
Cuius germen virga Iesse,
Qua suscepit matre esse
Dei sapientia.

In Nocturno.

Super Psalmos.

A. O quam pulchra propagine
Praefulsit Annae filia,
Deus dum carnis tegmine
Homo fulsit ex Maria.

In Laudibus.

Super Psalmos.

A. O quam dulcis divinitas
Se in Christo exhibuit,
Fecunda dum virginitas
Huic servi formam induit.

Ad Benedictus.

A. O quam felici gaudio,
Anna, gaudes cum filia,
Eius dum dulci filio
Iam frueris in gloria.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Exsultet in gaudio
Spiritus Mariae
Dulci natalitio
Matris Annae piae;
Felix Anna tali prole,
De qua orto Christus sole
Fit nostra redemptio.

Brev. ms. Praedicatorum saec. 14. Cod. Olomucen. I VIII 1. add. saec. 15. — In 1. Vesp. Ad Magn. A, 4 matrem. — In Noct. A, 1 Homo dum fulsit. — In Laud. Ad Bened. A, 4 Tam fruens in. — In 2. Vesp. Ad Magn. A, 6 orta Christus; sole fehlt. — Das Officium hat nur eine Nocturn; in Nocturn und Laudes alle Psalmen sub una; das Fehlende de communi virginum. Hiezu die Hymnen: Gaude mater ecclesia (Anal. IV, 77) und: O quam festa felicia (Anal. XXIII, 123).

30. De sancta Anna.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adsunt Annae
grata sollemnia,
Laude dulcisona
plaudat ecclesia.

In 1. Nocturno.

Responsoria.

2. Cordis ac vocis iubilo
Pangamus laudes Domino,
Annae festum cum gaudio
Praesens celebret contio.
V. Suscipe devotae
praeconia, Christe, catervae.

3. Clausit vas Anna,
clausit quod fertile manna,
Vas Ioachim gignit,
quod caelicus ignis inignit,
V. Vas Ioachim finxit,
Domini quod dextera pinxit.

In 2 Nocturno.

Responsoria.

2. Gignit humus spinam
stirps Iudae germinat Annam,
Spina parit florem,
sic parturit Anna Mariam,
V. Ut geminata reis
sint patrocinia nobis.

3. Fulget lux celebris,
qua transit Anna sacrata,
Deliciis crebris
fruitur quae pace beata,
Natam quam tenere
laetari matris honore
V. Qui dubitat temere,
cesset laus eius ab ore.

In 3. Nocturno.

Responsoria.

2. Auster dat imbrem,
ventum repulit glacialem,
Coniugis opprobrium
Ioachim delevit in aevum,
V. Contra spem sobolis
dum gignit aroma pudoris.

3. Plebs sitit Hebraea,
populo dat pocula petra,
Bis Moysi virga
confestim paruit icta,
Languidus orbis eget
nec quis medicamina praebet,
V. Donec ventre piam
sterilis parit Anna Mariam,
De qua fons crevit,
quo genus omne bibit.

Brev. Sleswicense imp. Sleswici 1512. — Alles Fehlende prosaisch; in jeder Nocturn das erste R prosaisch.

31. De sancto Ansgario.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Ludovicus imperator
Dirigit Ansgarium,
Ut sit Sueis legislator
Docens evangelium;
Caeli spargit ex thesauro
Veritatis gratiam,
Ex doctrinae profert auro
Fidei constantiam.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Summo regi supernorum
Iubilemus pariter,
Eius laudes et sanctorum
Psallentes sollemniter.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. In aetate iuventutis
Crevit cum Ansgario
Decus morum, lux virtutis,
Dei benedictio.

2. Factus frater monachorum
Per virtutes floruit,
Ad conventum supernorum
Se totum disposuit.

3. Primo Danis, tandem Sueis
Fidem Christi praedicat,
Nec formidat, quod haec saevis
Gens se factis implicat.

Responsoria.

1. Ludovico preces ferunt
Legati de Suecia
Et doctores sibi quaerunt
Praedicandi gratia,
V. Doctor mitis, Dei vitis,
Adfertur Ansgarius.

2. Profert verbum vox divina
Radiando caelitus,
Quod procedat in doctrina
Et virtute spiritus;
V. *Praevenisti eum, Domine, in benedictionibus dulcedinis.*

3. Tribulatus ex labore
Bircham tandem attigit,
Quem rex Bero cum honore
Reverenter colligit.
V. *Deduxisti eum, Domine, in via tua et ingressus est in veritate tua, Domine.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Pro paganis convertendis
Fervida oratio
Cor accendit et extendit
In doctrinae studio.

2. Monstrat sursum inspirando
Dei revelatio,
Quod procedet germinando
Sua praedicatio.

3. Stans in Bircha per doctrinam
Fideles multiplicat,
Offert pravis medicinam
Et Christum magnificat.

Responsoria.

1. Praefectus regis inclitus,
Fidelis Erigarius,
Totus in fide floruit
Miraculisque claruit;
V. Domum suam magnificat
Et templum Deo dedicat.

2. Benigne Bircham respicit
Dans Simonem pontificem,
Qui lapsos fide reficit
Scandens virtutum apicem,
V. Verbis, factis et moribus
Dat fidem infidelibus.

3. Hunc Simonem vi repulit
Pravorum persecutio,
Nitardum morte sustulit
In fidei martyrio;
V. Vitam duxit feliciter
Hic Nitardus presbyter.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Danis in Sleswik fabricat
Ansgarius ecclesiam,
Fidem Christi fortificat
Rex mitis per potentiam.

2. Illic diversi confluunt
Nationum populi
Et in fide proficiunt,
Deo servire seduli.

3. Hinc sanctus Ripam eligit
Ecclesiamque construit,
Illic fideles colligit
Presbyterosque statuit.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Missam sibi prophetiam
Audit vir angelicus,
Quod det Sueis caeli viam,
Dux fit apostolicus.

2. Ad Sueones iterato
Missis sacerdotibus
Voto semper astat grato
Pro Dei cultoribus.

3. Tam aetate quam labore
Consumptus Ansgarius
Gravi coepit ex languore
Infirmari fortius.

4. Tandem pellis sola restat
Cum nervis et ossibus,
Totus tamen fervens exstat
In divinis laudibus.

5. Ad augendam fidem Christi
Fratres omnes excitat,
Intra fidem gentes sisti
Deo plorans supplicat.

Ad Benedictus.

A. Languidorum multitudo
Suis sanctis precibus
Surgit sana, fortitudo
Daturque debilibus;
Infirmantes adportantur
Ex diversis partibus,
Omnes Christum confitentur
Restitutis viribus.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. In extremo terrae sita
Est Sueonum regio,
In pagana sorde trita
Traditur Ansgario,
Per doctrinam quod polita
Fiat habitatio
Christo, qui est lux et vita
Summaque perfectio.

Brev. Upsalense imp. Holmiae 1496. — Die fehlenden Teile prosaisch. In 3. Noct. R 1 fängt poetisch an, verläuft aber prosaisch in einen Vulgatatext: In excelso sedens throno sic ait Ansgario: Audite, insulae, et attendite populi de longe, Dominus ab utero vocavit me. V. De ventre matris meae recordatus est nominis mei. — RR 2 und 3 sind ganz prosaisch. Zum Officium gehören die Hymnen: In 1. Vesp.: Ansgari pater optime (Klemming I, 1); ad Laudes: Vidit puer Ansgarius (Klemming I, 6).

32. De sancto Antonio.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Nunc Aegyptus parens gaudeat
Suae prolis dans beneficia,
Et desertum decore floreat
Antonio praebens obsequia,
Sed Lesatum virtute polleat
Tanti patris fultum praesentia.

R. Virgo, fruens meritis
doctrinae, caelica vitis,
Regula virtutis,
fons, quo fluit unda salutis,
Abba, pater, gaude,
summa dignissime laude,
V. Et memor esto gregis
poscens consortia regis.

Ad Magnificat.

A. Migrat gaudens
pater Antonius,
Mundum linquens
peccati nescius.
Et qui sancte
vixit diutius,
Vivit sanctus
sanctorum socius.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Omnes fratres, convenite,
Festum patris agite,
Nunc exsultemus, venite,
Novo cantu pangite.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Antonius, vir inclitus,
Auditor evangelii,
Studet implere penitus
Sacri normam consilii.

2. Se committens Domino
Contemptis terrenis,
Non curans de crastino
Cuncta dat egenis.

3. Fugiens Antonius
cunctorum conspectum
Asperum et arduum
sumpsit institutum.

Responsoria.

1. Mente prona
studet Antonius
Oboedire
sacris eloquiis,
Cuncta vendit,
dispergit citius
Datque pauperibus;
V. Audit evangelium,
Quod relictis omnibus
Debet sequi filium
Vir perfectus moribus.

2. Expeditus
currit celerius,
Fugit mundum
et quaerit anxius,
Ubi Deo
vacet devotius
Atque iucundius;
V. Ad remota
loca confugiens
Vitat notos
secretum cupiens.

3. Dum virtuti
se totum dederat,
Perfectorum
mores considerat,
Filiorum
dictis obtemperat,
Quos doctos noverat;
V. Servum gratis
se cunctis fecerat,
Audit omnes,
inter quos aderat.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sanctorum, quos noverat,
Fungitur consortiis,
Quos instructos sciverat
Divinis eloquiis.

2. Fit in brevi tempore
Sanctitatis vasculum
Fitque degens corpore
Virtutum vehiculum.

3. Hostis videns
fremit et eiulat,
Nunc adversis,
quae menti baiulat,
Mente pungit,
promissis stimulat.

Responsoria.

1. Sanctitatis
ascendens culmina
Virtutumque
decore floridus
Perfectorum
decorat agmina,
Vita castus,
exemplo fulgidus,
V. Veritatis
ostensor lucidus,
Exstirpator
errorum rigidus.

2. Hostis motus invidia
Virum ad alta scandere
Sua studet versutia
Sanctum ad ima trahere,

Mollit, terret per varia,
Volens sic iustum vincere;
V. Importunus
obstat Antonio,
Ut vel gratis
vincat vel taedio.

3. Christus, custos Antonii,
Cum venit ad spectaculum,
Quo fervent hostes impii
Et eius caedunt famulum,
Tunc divini subsidii
Lux effugat crepusculum,
Illustrat habitaculum;
V. Gaudet Christus
cernens Antonium,
Gloriosum
victorem hostium.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Antra petit eremi
functus victoria,
Ubi tela daemonum
confregit omnia.

2. Tunc desertum floruit
Floribus virtutis,
In deserto patuit
Doctrina salutis.

3. Post haec carne solvitur
Culpis absolutus
Et Christum consequitur,
Quem fuit secutus.

Responsoria.

1. Felix pugna,
felix victoria,
. . . .
felix constantia,
Qua felici
potitur gloria
Antonii
perseverantia,
V. felix virtus
et felix gratia,
Quae tot sanctis
praebent auxilia.

2. Signis valet
et verbis proficit,
Iugo Christi
quam plures allicit,
Morbos pellit
et hostes eicit
Et procul abicit:
V. Iustum sic Christus perficit,
Prorsus in nullo deficit.

3. Post labores eximios
Et quam plura certamina,
Post triumphos egregios
Transit ad caeli lumina,
Post se relinquens filios
Caelestis vitae germina;
V. Migrat decus munditiae,
Exemplum paenitentiae,
Divina cernens lumina,
Stola dotandus gemina.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Adest dies celebrandus,
Quo beatus Antonius
Caelum migrat laureandus,
Dux monachorum praevius.

2. Non instructus literis
Vincit sapientes,
Huius mundi miseris
Moribus haerentes.

3. O quam digne disputat
Veritatem firmans
Et errores amputat
Simplices confirmans.

4. Multa futura sentiens
Plura nuntiavit,
Tandem ad finem veniens
Caelum subintravit.

5. Pauper in divitiis,
Sed dives in gratia,
Copiosus praemiis
Conregnat in gloria.

Ad Benedictus.

A. O Antoni,
rerum abiectio,

Fratrum amor,
carnis afflictio,
Mens devota,
morum religio
Te confirmant
in regni solio.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O Antoni,
fulgens munditia,
Consulator
sacri consilii
Et verborum
pollens facundia,
Ad te tui
suspirant filii,
Quorum memor
nunc sis in patria,
Ut sint tui
in Christo socii.

Brev. Paulinorum imp. Venetiis 1540. A. — Diurn. ms. Paulinorum saec. 15. Cod. Gottwicen. 439. B. — In 1. Vesp. Super psalm. R, 5 Alba pater B. — In 1. Noct. A 3, 1 u. 2 umgestellt. — In 2. Noct. A 1, 2 consortio. — Hiezu die Hymnen: In 1. Vesp.: Nova procul et vetera (Anal. IV, 86); ad Noct.: Laudes promat Antonio (Anal. XXIII, 125); ad Laudes: Corda iungant astantium (Anal. XXIII, 125).

33. In Inventione s. Antonii.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Gaudeat ex toto,
pari se celebret seu voto
Orbis terrarum
tantum claruisse thesaurum,
Per quem languentes
ad eum palam venientes,
Cum sint devoti,
liberantur pondere loti.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoremus creatorem,
Antonii qui splendorem
Hodie splendidiorem
Claruit Theophilo.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Exsultemus
omnes in Domino,
Quia praesul
vere Theophilus
A Caesare
missus divinitus
Antonium,
Aegypti nobilem,
Hodie sollemniter
Meruit invenire.

2. Daemones in Sophia,
Constantini filia,
Testabant dicentes,
Quatenus Antonium,
Cultorem egregium,
Sentirent dolentes.

3. Inventionis modernae
Laetetur ecclesia,
Praestet nobis hinc aeternae
Christus vitae gaudia.

Responsoria.

1. Gabriel angelus
Locutus est Caesari
Dicens: In Aegyptum
Mitte Theophylum,
Inquit, pontificem
Cum Fratrum cuneo
Bis sex peritorum,
Ut inquirentes
Locum experiant,
Gloriosus in quo
Pater Antonius
Eremiticam
Duxerit eius vitam;

V. Vult namque Dei filius,
Quaerendus sit Antonius
Ad fugandum daemonia
Septem, quae sunt in Sophia.

2. Cum Aegyptum visitassent
Misso Theophilo
Viri fratres tantique
Thesauri super negotio
Totis laborassent
Viribus innitendo,
V. Tandem cum lacrimis
Orando Dominum
Simul ad eremum
Iter per asperum
Viam arripiunt,
Sicut erat futurum.

3. Sincerus cum eremita
Silvis latitasset ita
Fundans habitaculum,
Plures in quo residentes
Fratres Deo servientes
Evitassent saeculum,
Quorum ex eremi more
Nullo excepto priore
Loquitur vocabulum.
Pontifex cum introisset,
Disciplinam hanc vidisset,
Benedixit Dominum.
V. Viri secum literati
A priore salutati
Sequuntur Theophilum.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cum binae tumulum ferae
Sancti sine crimine
Foderent, terra replere
Praesul vidit, lumine
Angelos autem gaudere
Super corpus nobile.

2. Adferentes corpus sacrum
Pontifex cum fratribus,
Mirifice decoratum
Angelorum vocibus,
Ad eremum assignatum
Redeunt cum laudibus.

3. Praesul eremi contentus
Suis cum notitia
Tam prioris quam conventus
Claustri sub silentia
Thesauro cum pretioso
Festinant a patria.

Responsoria.

1. O Christicola venerabilis,
Antoni, stirpe nobilis,
Quantam tibi Deus
Contulit gratiam,
Nam ad nominis gloriam
Sacrum et immaculatum
Corpus tuum
Episcopo Theophilo
Signis cum fulgentibus
Hodierna die
Largitus est invenisse.
V. Ecce signa, quae monstrantur
A thesauro nobili:
Mortui resuscitantur
A morte terribili,
Et daemones effugantur
Ad salutem populi.

2. In Aegypti praesul regno
Beatorum corpore
Signum dans more paterno
Campis vel itinere
Sedet a castro remote
Quondam, a quo populus
Daemonum audita voce
Tam servus quam dominus
Exeunt arma gerentes
Ad terrorem hostium;
V. Daniel male tractatus
Fremens a daemonio,
Sanctum invocans, curatus
Plebis est in medio.

3. Inde castri coram clero
Nuntiat familia,
Lupi quatenus pro vero
Nuper animalia,

Vitulos, capras et oves,
Pueros et omnia
Devorant simul et boves
Intra villae moenia.
V. Sancto tamen imperante
Lupis prosternentibus,
Domino cooperante
Vitam reddit omnibus.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Antonium exclamabant
Voce magna daemones,
In saeculum qui vexabant
Tam fortes quam debiles,
Dicentes: o eremita
Valde venerabilis,
Quare nos comburis ita?
Parce nobis miseris.

2. Via, qua pertransierunt
Ferentes Antonium,
Mortuos tres invenerunt
Devoratos nimium,
Super quos deposuerunt
Sanctum corpus proprium,
Unde sani revixerunt
Eius per auxilium.

3. Daniel arte ligatus
Daemonum in carcere
Audiens haec, quod beatus
Potens fertur opere,
Currit nimis anxiatus
Sanitatem poscere,
Obviando liberatus
Fit ab omni pondere.

Responsoria.

1. Puer quidam habens patrem,
Effron cuius nomen est,
Infra regni civitatem
Suspendi damnatus est,
Cum autem foras exiret
Ductus ad patibulum,
Invocavit, ne periret,
Sanctum Dei famulum,
V. Cumque iam suspenderetur,
Sancti patris meritis
Puer vivus obtinetur
Cum capillis capitis.

2. Ierusalem cum intrassent
Praesul et discipuli
Navem nec non procurassent
Thesauro tam nobili,
Super mare collocati
Recta navigant via,
Licet forent occupati
Multa per contraria.
V. Gratia tandem divina,
Meritis Antonii,
Ad urbem lapsa ruina
Remigant Constantii.

3. Glorioso patre viso
Constantino praegaviso
De puella, sequitur,
Quod, cum catenis ligata
Membra tangeret beata,
Soluta relinquitur,
V. A malignis liberata
Locumque perosculata
Sapienter loquitur.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Ante trinitatis thronum
Pastorem eremi bonum
Christus hunc instituit,
Cuius sacrum corpus lotum,
A tumulo nunc amotum
Theophilo claruit.

2. Constantinopoliae
Tuae Caesar profuit,
Gaude, cuius filiae
Salutis lux floruit.

3. Modernam inventionem
Sancti patris ad honorem
Sollemniter celebremus,
Ut pro nobis apud Christum
Intercedat regem istum,
Quem frequenter adoremus.

4. O quam decorus et pius
Est beatus Antonius,
Ex odore cuius sacro
Terra fragrans fit in agro.

5. Hic cultor inventus est,
Hymnis honoratus est,
Cum angelis visus est
Hodie, laetemur.

Ad Benedictus.

A. Summi patris in gloria
Iubilemus Antonio,
In hac cuius ecclesia
Celebratur inventio;
Laetetur ergo patria
Multiplici prae gaudio,
Cunctis ut vitae venia
Sit eius ex officio.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Tanti pastoris,
eremitae cordis et oris
Mundus laetetur,
inventio celebretur,
Sed nimio zelo
veneretur corde sereno,
Ut consolamen
praestet Deus populo. Amen.

Brev. ms. Minorum saec. 15. Cod. Dolen. 34. — In 1. Vesp. ad Magn. **A** 5 quem fehlt. — In 1. Noct. **A** 3, 3 nobis in aeternae. — In 2. Noct. **A** 1, 3 terraque. — **A** 1, 5 Angelus. — In 3. Noct. **A** 3, 3 quid beatus. — **R** 3, 1 patre iulo. — **R** 3, 8 Locum praeosculata. — In Laud. **A** 2, 2 Tuae Caesar filiae. — Hiezu die Hymnen: Anal. IV Nr. 153 und 154. — Der Text ist an manchen Stellen so verderbt, dafs jede Heilung unmöglich schien; so namentlich **A** 2 in der 1. Vesper. — Verbreiteter ist ein anderes prosaisches Officium dieses Heiligen, das aber eine poetische Antiphon ad Magn. und ein ebensolches Invitatorium hat (vgl. z. B. Brev. ms. S. Crucis in Austria 320. saec. 14. und Clm. Monacen. 366. saec. 15.):

A. Dies ista celebris,
Nostris orta tenebris
Post mundanae vitae curas,
Post labores et pressuras
Inclitum Antonium
Caeli super solium
Ad vitam parturiit.

Invitatorium.

Iubilemus voto pari
Deo nostro salutari,
Qui cum angelis laetari
Contulit Antonio.

34. De sancta Apollonia.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Magnificavit animam
Virginis cantantis
Christus, suum dominum
Digne collaudantis,
Per quam fidem ecclesiae
Servet militantis,
Laetatur et exercitus
Chori triumphantis.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regem caelestis curiae,
Vexillum Apolloniae,
Quam summae duxit gloriae,
Venite adoremus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. O martyr Apollonia
Cum magnificentia
In caelis es elevata.

2. Sancti soror Laurentii,
virgo gloriosa,
In sole fixit tabernaculum
martyr gratiosa.

3. Innocens manibus
Virgo, Deo grata,
Ignis in caloribus
Fuit cruciata.

Responsoria

1. Creatrix et deica
lux et increata,
Relativo radio
characterizata,
Martyr Apollonia
quam fide formata
Recognovit iugiter
poenis lacerata,
V. Nobis iam fidelibus
sit praeconizata,
Cunctis in articulo
mortisque clamata.

2. Cyrillus Christi virginem
affectans violare,
Quam precibus et pretio
promisit se dare,
Sed velut polus arcticus
immobilis constare
Se fixit Apollonia
pro Deoque certare,
V. In quo tyrannus nequiter
decrevit conspirare,
Corpus eius praecipiens
Gaio laniare.

3. Felix et ingenua
virgo flagellata,
Carceris ergastulo
diu mancipata
Ac ibidem poenae
famis deputata,
Diem post trigesimum
est liberata;
V. Haec refecta caelitus
sicque confortata,
Ut nil appareret,
quin sit sanata.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Eructavit cor devotum
Verbum bonum, non remotum
A Dei iustitia,
Huius gemma pretiosa
Sponso suo gratiosa
Fidei constantia.

2. Deus noster, refugium,
Virtus et adiutorium
In tribulatione,
Deduxit Apolloniam
Ad fidei constantiam
In concrematione.

3. Fundamenta montium
Deum contemplantium
Sanctis deputata,
Nunc regnat in aethera
Ibique elevata.

Responsoria.

1. In Babylon de Iudaea
Per capillum capitis
Danieli ferebatur
Habacuc,
Ex meritis Apollonia
Per capillos suspensa
Cerniturque illaesa,
Sic evasit poenas
Baal militis.
V. Diem festum celebrantes,
qui Deum diligitis,
In honore sanctae,
sicque salvi eritis.

2. O quam probat sanctam Dei
labiorum sectio,
Sospitati dat et aegros
dentium excussio,

Immanis perfidorum
atque malleatio,
Dum ab ea fit confessa
fidei religio;
V. Virgo Christi sic cucurrit
in praesenti stadio,
Ut nunc sanctis societur
triumphali bravio.

3. Igni virgo deputata,
Sed in nullo concremata
Fit Messiae gratia,
Quam dilectam tunc vocavit
Et cum sanctis coronavit
In caelesti patria,
Ignis ictu excaecata
Gens exspirat et prostrata
Cyrilli potentia;
V. Cuius pater hoc edicto
Deo nostro derelicto
Ductus est dementia.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cantate cuncti noviter
In terra habitantes
Hoc festum Apolloniae
Devote celebrantes.

2. Laetentur terrae et insulae
Cum Deo regnante,
Triumphum Apolloniae
Condigne praemiante.

3. Cantate novum canticum
Miranda facienti,
Qui nefas malleantium
Destruxit vi potenti.

Responsoria.

1. Corpus sanctae virginis
manens inhumatum
Lupis est et canibus
statim deputatum,
Noctis in silentio
sed fuit furatum,
Per matronam cautius
in cista collocatum,
V. Quod metu disposuit
Lugduni translatum,
Ut ibidem merito
foret tumulatum.

2. Refulsit sol in clipeos
aureos colore,
Quo fortitudo gentium
sternitur timore.
Sic sol in Apolloniae
iustitiae decore
Fulsit inardenter
ducta Dei amore,
V. Ac mens principatuum
concutitur pavore,
Dum in eis obviam
habet in maerore.

3. Turbae pavent gentilium
Dum vernat sicut lilium
Laus virginis beatae,
Quae passa fuit hodie
Pro fide regis gloriae
Monte Thabor translata;
V. Sit deprecatrix veniae
Flos rubens Alexandriae
Pro nobis indilate.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Deus regnans, Dominus,
indutus decorem
Nobis huius tribuat
virginis amorem.

2. Iubilate, terrae
omnes inquilini,
In honore sponsae
foederis divini.

3. Deus, qui me lotam
post lucem vigilantem
Ac pro tua pietate
salvasti fluctuantem,
Salva plebem
hoc festum celebrantem

4. Benedicant opera
Dei creatorem,

Qui dat Apolloniae
sanare languorem
Dentium, fidei
fit hoc ad decorem.

5. Laudent Deum fluctuantes,
In procellis naufragantes
Ex terroris pulsibus
Et ad litus remeantes,
Corpus huius deportantes
Sanctis suis precibus.

Ad Benedictus.

A. Benedictus Israelis
Deus adoretur,
Corpus Apolloniae
qui Thabor tuetur

Illicque cotidie
Languidos medetur,
Sibi laus et gloria
sine fine fundetur.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Magnificat anima
mea iam salvatorem,
Sic cuilibet catholico
qui robur et vigorem
Porrexit Apolloniae
per fidei fervorem,
Dum hac die martyrii
adepta sit virorem.

Brev. ms. Carmeli Bambergen. anni 1467. Cod. Bambergen. Ed VII 25. — In 1. Vesp. ad Magn. 3 Istius suum dominum. — Ibid. 4 fehlen zwei Silben; digne ergänzt. — In 1. Noct. R 1, 1 Creatrix et desia. — R 1, 9 Nobilis iam. — R 2, 12 Gayo. — In 2. Noct. A 1, 4 gemme. — R 2, 2 Et virtus et. — R 1, 5 Apolloniam. — R 1, 6 suspensam. — R 1, 7 Cernitusque illaesam. — R 2, 3 Hospitari dat et. — R 2, 6 atque ergänzt. — R 2, 11 sociatur. — In 3. Noct. A 1, 1 cuncti ergänzt. — A 2, 4 praemiantem. — R 3, 2 vernavit. — R 3, 6 Thabo. — In Laud. A 2, 3 tantae sponsae. — A 5, 3 Exterioribus pulsibus. — A 5, 6 tuis. — Ad Bened. 4 Thabo.

35. De sancta Apollonia.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Exsultat ecclesia,
Plaudat caelestis curia,
Quod hortus deliciarum,
Liliorum et rosarum
Ornatus est decenter,
Et sponsus sponsam floribus,
Balsami odoribus
Perfragrat reverenter,
Dum castitatis lilio,
Passionis martyrio
Apollonia ornatur,
Cuius per suffragium
. . . .
Prorsus evacuatur.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regem, virginum Dominum,
Venite adoremus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Admirabile nomen Domini,
Quod sacratae virgini
Apolloniae cum angelis
Coronam praebet in caelis.
2. In sole tabernaculum
Suum aedificavit
Haec virgo, dum cor thalamum
Christo praeparavit.

3. Innocens virgo manibus
   Respuit malitiam,
   Verbis non inanibus
   Suadens pudicitiam.
4. Speciosus prae filiis
   Deus hanc amavit,
   Qui rosis et liliis
   Virginem stipavit.
5. Deus de eius medio
   Cordis non movebatur,
   Nec virgo fracta taedio
   Mori subtrahebatur.
6. Fundamenta in montibus
   Posuit, quam dilexit,
   Sion Deus virtutibus
   Laetanter hanc invexit.

Responsoria.

1. Imperatoris Decii
   Tyrannide vigente,
   Per diversa supplicii
   Genera irruente
   In vulgus Alexandriae,
   In sanctos acerrime,
V. Sancti mactantur,
   calamis oculi terebrantur.
2. A ministris diaboli
   Beata Apollonia
   Ad tribunal domini
   Ducitur inviolata,
   Parvipendens verbera
   Et probra irrogata;
V. Ut mitis agna
   pertulit supplicia magna.
3. Iudex hanc castam virginem
   Blandis verbis hortatur,
   Adoret ut imaginem
   Iovis, poenam minatur,
   Sed haec virgo Christiana
   Idola despexit vana.
V. Daemoniis plena
   haec sunt, ait virgo serena.
3. Fit tumultus populorum
   In virginem clamantium,
   Quod vasa daemoniorum
   Esse inhabitantium
   Idola protestatur,
   Quod orbem tormentatur;
V. Morte condemnatur
   nec virgo sic superatur.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Annuntiate, gentes,
   Gloriam Apolloniae,
   Quarum sanavit mentes
   Pio medicamine.
2. Viderunt omnes populi
   Patrata mirabilia,
   Quae Deus, auctor saeculi,
   Gessit in Sion filia.
3. In conspectu Domini
   Iubilet sanctorum
   Contio, quod virgini
   Lux orta est iustorum.

Responsoria.

1. Praeses iubet, ut furentes
   Paganorum populi
   Apolloniae tunc dentes
   Excutiant sic singuli,
   Sed Christi virgo nobilis,
   Fide stat immobilis,
V. Mente Deo tota
   reddens Christo sua vota.
2. Rubens os virgineum
   Forcipibus gravatur,
   Mandibula dentium
   . . . annullatur,
   Abhorrent gentium mentes
   Gingiaas cruore fluentes;
V. Haec pro te pia
   virgo fert Apollonia.
3. Horrent hanc videre gentes,
   Quod sanguinis profluxio,
   Nec ob hoc protrahunt mentes
   Ab erroris invio,
   Ut collaudent nomen Christi,
   Vincere qui dedisti,
V. Sed magis insania
   fremuit gens mente profana.

4. Sedatur nec sic iudicis
Procacitas . . . .
Nequam iracundia
Facit edictum sceleris,
V. Sanctaque Apollonia
Incendiis tradatur
Et viva comburatur.

In 3. Nocturno.

Responsoria.

1. Minantur incendia,
Se vivam concremari,
Nisi cum malis impia
Verba velit profari,
Paulo virgo deliberans
E manibus prorupit
Et ad ignem adcelerans
Mori pro Christo cupit.
V. Mortua pro Christo
regno praemiatur in isto,
Ubi non sunt minae,
sed quies et pax sine fine.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. In altis habitans,
terram Deus, aethera firmans,
Firmat Apolloniam,
facie radiante decora.
2. In hymnis iubila,
plebs sancta, cum Apollonia,
Dulcisona quae suo
pangit nova cantica sponso.
3. De luce vigilans,
Deus, ad te, ludibria calcans,
Virgo serpentem
iudicem vicitque furentem.
4. Dentibus excussis
et membris omnibus ustis
Astra Dei veri
petit Apollonia caeli.
5. Ignis nec aestus
dentium frangorque molestus
Non variant mentem
pro Christo sic patientem.

Ad Benedictus.

A. Benedictus sit Dominus,
Qui Apolloniam
De inimicis tribus
Ferre fecit victoriam,
Corpus conservans pudicum
Virtutibus ornabat
Veteremque inimicum
Et idola calcabat,
Mundi fastum et decorem
Sprevit et iudicis furorem
Dentium excussione
Rogumque intravit,
Christo hostiam litavit
In ardoris passione.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Apollonia beata,
Quae per dentium tormenta
Et per ignis supplicium
Transis ad aeternam vitam,
Stolam sumens redimitam,
Choros sanctarum virginum;
Tu cuncta mala gentium
Propitia exclude,
Aufer dolorem dentium,
Nos, apud Deum stude,
Ut post vitae miseriam
Intremus caeli curiam.

Brev. ms. Murense saec. 15/16. Cod. Araugien. M 9 fol. — In 1. Noct. A 2, 3 Haec virginum dum. — A 3, 4 Sordens pudicitiam. — A 4, 1 Prae filiis hominum. — A 5, 3 facta. — R 1, 3 suppliciorum — R 1, 5 Vulgo Alexandriae. — R 1, 8 oculi tenebantur. — R 2, 5 verba. — R 2, 7 sq. agnus pertulit supplicia crudelia atque magna. — R 3, 2 virgine. — R 3, 7 contemnatur. — In 2. Noct. A 1, 1 Annuntiante. — R 1 auch in der 1. Vesper. —

R 2, 7 virgo pia. — R 3, 3 Nec ab hoc. — **R** 3, 4 Ab erroris in divino. — **R** 3, 8 gens a mente. — Diesen **RR** gehen drei andere prosaische vorauf. — In 3. Noct. Ad Cant. **A** prosaisch. — **R** 1, 7 Et fehlt. — In Laud. **A** 1, 4 radiente. — **A** 3, 4 vicitque iudicem furentem. — **A** 4, 3 fehlen zwei Silben; veri ergänzt. — Ad Bened. **A**, 11 excussionem. — Ibid. 13 Christi.

36. De sancta Apollonia.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Regia ex prosapia
Refulgens Apollonia
Ovans rerum inopia
Caelica fert stipendia,
Quam gignit Alexandria.

2. Quae rorem sugens pneumatis
Subtraxit cultum idolis,
Affirmat pacis foedera
In Deo experienda.

3. Stupore nullo terretur
Nec blandimentis laeditur
Fides inchoata,
Crucifixum praedicat
Et opibus renuntiat.

4. Rutilabat facie
Nimium decora,
Largitorem gratiae
Flagitat sonora
Prece, ut intrepida
Vincat criminosa.

5. Mortis gustat calicem
Virgo generosa,
Ad caeli migrat apicem
Martyr animosa,
Praepolitis moribus
Castis iuncta amplexibus.

R. Surge, Apollonia,
Oppressorum onera
Supplici oramine
Alacriter alleva.
Nostra te suspiria
Pulsant adiutricem,
Fuga quaeque noxia
Et Stygis merge picem;

V. Gaudet tua praesentia
Tota caeli curia,
Et tua sublimatio
Est nobis gratulatio.

Ad Magnificat.

A. Ave, pietatis oliva
Ave, castitatis
amatrix sedula,
Ave, martyr triumphalis,
Venustatis mirificae,
Lucerna ad instar carbunculi
Mundi per climata
Coruscans, gemma pretiosa.
Ave, rosa puritatis,
Sancta Apollonia,
Nostrum statum pravitatis
Dissipa
Per tua suffragia,
Ut huius vitae
In procella
Contraria
Salutis bella
Vincere cum gloria
Valeamus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Christum, solem iustitiae,
Cum Apollonia intuentes,
Ut noctem maestitiae
Pertranseuntes
Auroram gratiae
Vigilantes praestolemur,
Iubilantes laudibus
Deum adoremus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Nomen tuum admirabile
Ore virgineo praedicatur,

Domine, dum Apollonia
Vero exercitio
Floret in urbe Alexandria.

2. In omnem terram provehitur
Felix eius memoria,
Clara orta prosapia
Deum fatetur idola
Spernendo vaga.

3. Quis iste rex est gloriae,
Palmam qui victoriae
Contulit Apolloniae?
Quae carnis iura domitans
Montem conscendit Domini,
Anhelans ad caelestia.

Responsoria.

1. Nobilis Apollonia,
Egregia
Orta ex progenie,
Flagrat Dei amore,
Balsamato pneumatis
Perfusa rore.
V. Insignis virtutibus
Mundi opibus
Renuntians vana
Et gaudia spernit.

2. Idolatriae
Tradita cultui
Inclusa virgo beata,
Sed idolo dissipato
Aurum miseris
Distribuit catervis.
V. Sunt, inquit, haec daemonia,
Pater, tua idola,
Unum crede Deum
Colendum.

3. Turbato spiritu
Virginis admiratur
Pater industriam,
Quam audiens in cruce
Domini gloriari
Iussit eam acriter
Virgis verberari;
V. Quae caedis invicta flagellis
Praedicat ferventius
Christum adorandum.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Dilexisti iustitiam,
Virgo beata,
Odistique malitiam
Christo dedicata,
Ab intus regis purpura
Gaudes decorata.

2. Venite et videte
Martyris athletae
Victoriam mirandam,
Quae sibi refugium
Ponit Dei filium,
Pneumatis industria
Redolens ab infantia.

3. Solis ardore
Inflammata caelitus
Fundamentum
Radicat montibus
In altissimis,
Quo pace
abundans habitat,
Mundi ritu
spreto saevissimi.

Responsoria.

1. Ad certamen accersitur
Virgo generosa,
Sapientum philosophia
Inani non perturbata,
Solvit obiecta
Spiritus munimine,
Quos fidei professores
Martyrii sub serto
Dirigit ad caelos.
V. Ad quorum fidei consensum
pater inflatur,
Pudet scientiae succumbere
exercitum
Quosque furibundus
tradidit iugulo.

2. Bis sex virginibus
nititur applicatis
Hanc pater ad cultum
trahere vanitatis,

Quibus tandem baptizatis
Pari voto quaeritant
Veritatis limina;
V. Clamant omnes pariter
Christum venerandum.

3. Matrona quaedam Burgundiae
Dentium dolore
Multo tempore
Erga partum dissipata,
Supplici rogatu
Flagitans Apolloniam,
Ut sanitatis remedium
Recuperet per eam,
V. Mox adest consolatio,
Nam dentium reparatio
Petentem replet gaudio.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Nil territa supplicio
Nec cutitur flagitio,
Sed fatur constans animo
Deos esse daemonia.
Sunt, inquit, haec immunia
A gratiarum munere,
Dat, qui creavit omnia,
Languentibus antidota.

2. Rectis corde
laetitia oritur,
Abundans noctis
decrescit maestitia,
Dum virgo Apollonia
Praedicat salubria.

3. Iubilate
Deo, omnis terra,
Hymnizate
laudis cantica,
Psalterium
iucundum cum cithara
Frequentate
voce altisona
In Apolloniae memoria.

Responsoria.

1. Convivis discumbentibus,
Quos dulcis memoria
Fovit Apolloniae,
Puritatis irritator
Sub pietatis specie
Intrans domum hospitae,
Dolo latenter subnixus,
Infantulum quendam misere
Tradidit ustioni,
Cuius fraudis inscia,
Cura peregrinos sollicita,
Singula egentibus
Mater dolore
tacta intrinsecus
Gaudens ministrabat.
V. Tandem facti veritas,
Dei providentia
Ossibus pueruli
Repertis, lacrimose
Promulgatur singulis.

2. Quo audito
dolor inaestimabilis
Cor maternum concutit
Et membris infantis
Stricta fascia colligatis
Cucurrit sitibunda
In basilicam virginis
Apolloniae,
Petens lacrimarum imbre
Defunctum sibi restitui.
V. Audita est deprecatio
Mulieris sedula,
Usa Dei solatio,
Revixit puer ut antea.

3. O ferventis caritatis vernula,
Sancta Apollonia,
Castitatis cellula,
Virtutum floribus stipata,
Suscipe cum iubilo
Supplicum precamina,
Dele facinora,
Quae aethereo tripudio
Coruscas amicta.

V. Tuo obtine precatu,
Ut lentis donetur
Sanitas mentalis,
Liberemur a malis,
Calor et amor
Crescat in nobis.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Laudemus salvatorem omnium,
Qui vineam suam sanctorum
Per prodigia
Fructificavit varia.

2. Beata Apollonia
Hostis versutias,
Mundi spurcitias,
Caelibatus flore dotata,
Sprevit ut sordida.

3. Amoris brachiis
Christum amplectitur,
Renuit consolari
Mundi in deliciis,
Quas plenas fatur vitiis.

4. Praebet solatia
Matri desolatae,
Grata dum convivia
Aguntur delicatė,
Suscitat infantulum
Temere ablatum.

5. Agnum sine macula
Morte pretiosa
Comitatur tenera
Virgo speciosa,
Propter Christum decollatur,
Ipsa a quo laureatur.

Ad Benedictus.

A. Benedictus rerum omnium
Conditor magnifice,
Qui sexui femineo
Palmam victoriae contulisti,
Ut sancta in Apollonia
Dedisti cernere,
Quae mortem perdens,
Vitam reperiens
Migrat ad caelestia.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O pater misericordiae,
Cuius gratia
omnia subsistunt,
Fons immensae pietatis,
Cuius liquor terram
fructificat aridam,
Miserere peccatorum
oneribus gravatis,
Tibi enim soli peccavimus
Et mala coram te fecimus,
Largire supplicibus tuis
Lumen visitationis tuae,
Ut iter ducens ad vitam
attingamus,
Suffulti beatae Apolloniae,
Martyris tuae suffragio,
Plena corporis et animae
Sanitate concessa
Gaudia siderea
possideamus.

Brev. ms. Onolsbacense saec. 15. Cod. Wirceburgen. Mch. o 3. A. — Brev. ms. Pataviense saec. 15. Cod. Doneschingen. 315. B. — B hat nur die AA und das R der 1. Vesp. und eine A ad Magnif. Alles übrige de Communi. — In 1. Vesp. A 1, 5 Quam carne gignit AB. — A 2, 3 foedera fehlt B. — A 4, 1 Rutilabat fame B. — A 4, 2 decore B. — A 4, 4 Flagrat B. — A 4, 5 ut fehlt B. — R, 9 Gaudet tua de AB. — Ibid. 12 Est nobis tua B. — Ad Magn. A lautet in B.:

Christi virgo egregia,
Pro nobis, Apollonia,
Funde preces ad Dominum,
Ne pro reatu criminum
Vexemur morbo dentium.

37. De sancta Apollonia.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Fulget dies laetitiae,
Qua virgo Apollonia
Olympum scandit gloriae,
Nova crepant praeconia.

2. Aether gaudens citharizat,
Promit odas dulcedinis,
Cosmus plaudit, tympanizat
Ad decus huius virginis.

3. Haec est enim, quae nescivit
Thorum in delicti sorde,
Carnis luem, en, sopivit
Insons mente, casta corde.

4. Oleum quippe caritatis
Sua lampade gessit satis,
Quod ubertim effudit gratis
In iuvamen proximatis.

5. Tua nobis patrocinia
Adsint, clemens Apollonia,
Ne hostium victi fraudibus
A tuis cessemus laudibus.

R. Christum laudemus
immensi bravii,
Qui electam
sponsam Apolloniam
Per trophaeum
vectavit martyrii
In sanctorum
triumphantem curiam;
V. Margaritis vernantibus
Et coronis stellantibus
Ornavit eam mirifice.

Ad Magnificat.

A. O castitatis lilium,
Rosa vernans caritatis,
O virtutis solsequium,
Oliva suavitatis,
Pro tuis funde famulis
Preces supplex verbigenae,
Ut hostis ruptis vinculis
Tibi serviant serene.

In 2. Vesperis.

Antiphonae.

1. Iucundare, Apollonia,
Signorum clara virtutibus,
Agonista Christi praevia,
Tortorum non cedens ictibus.

2. Vicisti mundum hunc malignum,
Vicisti daemonem temptantem,
Cor gerens castum, Deo dignum,
Vicisti carnem petulantem.

3. Nos tua protegant merita
Ab hoste, carne et saeculo,
Culparum deplanent debita,
Omni succurrant periculo.

4. Digna laude, martyr grata,
Alma virgo, expers doli,
Per te via certa, rata
Panditur in arcem poli.

5. Tua prece nos confortare
Dignare, Christi pugil fortis,
Et in virtute roborare,
Ne ruamus agone mortis,
Te iuvante evadamus,
Lapsi per te resurgamus.

R. Gaude, quae in terris posita
Deum in throno maiestatis
Vidisti, puella inclita,
Caelo aperto claritatis;
Gaude, quia tua passio
Victoriosa, grata
Angelo caelesti nuntio
Tibi exstat praenuntiata;
V. Annulo suo te
Christus subarrhavit.
Et sponsam praecaram
sibi sociavit.

Ad Magnificat.

A. O virgo, germine nobilis
Et morum virtute clara,
Exemplis facta es humilis
Christi ancillula cara,

Te serto immarcessibili
  Digne Deus sublimavit
Et mercede infinibili
  Electam remuneravit,
Nos tuarum virtute precum
Trahe super sidera tecum.

Alia Antiphona.

Virgo Christi egregia
Pro nobis, Apollonia,
Funde preces ad Dominum,
Ne pro reatu criminum
Vexemur morbo dentium.

Antiph. ms. Franciscanum saec. 16. Cod. Bruxellen. 6434.

38. De sancto Arnoldo.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Laetare, mater ecclesia,
Nova promens cantica
In beati Arnoldi memoria.

2. Fulsit clarus e Graecia,
Sanctus in Germania,
Gaudet in caeli gloria.

3. Gloriam laudis
Christi devotus extulit
Et labentis florem mundi
Deo gratus obtulit.

4. Paradisi sitientem
Christus indeficientem
Ad fontem vocat hodie.

5. Iam caeli scandit agmina
Citharoedus ad gaudia
Laudum canens praeconia.

Ad Magnificat.

A. Magnificat sanctus Arnoldus
  mente pia Dominum
Laetum in Deo salutari (suo)
  semper gerens spiritum,
Quem supernorum
Iunxit turmis civium
Christus, salus omnium,
Qui sit suorum
Semper dux fidelium.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Voce, voto, corde toto
  iubilemus Domino,
Qui sanctorum sociavit
  Arnoldum consortio.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beatus vir, qui meditatur
Legem Dei et plantatur
Velut lignum fructificans
In tempore.

2. Sanctitatis semitas
  laetus apprehendit,
Hereditatem postulans
  caeli gaudia conscendit.

3. Ardenti desiderio
  clamavit ad Dominum,
Qui de monte sancto suum
  exaudivit famulum.

Responsoria.

1. Imperator dum praeclarus
Monarchiam dignitatis
Carolus moderatur,
Vir clarus
E Graecia, citharoedus
In aula collaetatur,
V. Virtute pollens mira
Christi nutu beatus
Arnoldus.

2. Cum in citharoedum
Ad regii fastum decoris
Reciperetur Arnoldus,
Velut David
In citharis variis
Musicorum artibus
Aures regis demulcebat.
V. Prudens ac laetus Christi
Syphoniam dulci
Modulabat sono
In citharis suis.

3. Considerabat mundi verus
Christicola vanitatem,
Sacra sequens dogmata
Amplecti studuit pietatem.
V. *Hic accipiet benedictionem et misericordiam a Domino in aeternum.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Exquisivit pura mente
Sanctus Arnoldus Dominum
Et dedit illi gustum
Christus suavissimum.
2. Protexit sanctum suum Dominus
A coetu malignantium,
Ideo laetatur iustus
In terra iubilantium.
3. Beatus, quem elegisti, Domine,
Ut habitet in atriis tuis
Et decantet hymnum gloriae.

Responsoria.

1. In pauperum pauperiem
Direxit oculorum aciem
Vir Dei suavissimus
Et quod arte conquirebat,
Large sparsit omnibus.
V. *Manum suam aperuit inopi deditque quod datum est illi.*
2. In clangente mentis chorda
Sanctus ille citharoedus
Iubilabat Domino,
Dulce melos dulci sono
Decantans in tripudio.
V. *Exsultavit cor eius in iubilo et in ore eius Christi collaudatio.*
3. Sanctus athleta Domini,
Arnoldus, dum peregre
Sancti proficiscens
Iacobi visitare
Limina decrevisset,
Gerundae stans in litore
Preces fudit ad Dominum,
Ubi per miraculum
Mortis sanctitatisque suae
Accepit indicium.
V. *Innocens manibus et mundo corde misericorditer deprecatur.*

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Introivit in atria Dei
Vir mitis et sanctissimus,
Ubi semper iucundatur
Cum caelorum civibus.
2. Exsultent Sion filiae
Te laudantes, Domine.
Qui tuo confers hodie
Sancto coronam gloriae.
3. Notum facis, Domine,
Salutare tuum,
Dum sancto tuo tribuis
Caelorum habitaculum.

Responsoria.

1. Accessit ad Carolum,
Regem serenissimum,
Vir Dei, plenus spiritu
Pietatis,
Prece sua incolarum
Relevans inopiam
Paupertatis
Et lignorum obtinet
Dono copiam
Largitatis.
V. Regis procumbens pedibus
Sacris profusis imbribus
Humiliter deprecatur.
2. Optavit sanctus Domini
requiem post laborem.
Incensus efferbuit
spiritus per ardorem
Et caelestis appetit
curiae decorem.
V. Respexit considerationis
oculis in creatorem
Et in maiestatis
suae splendorem.

3. O virtutum ineffabilis
Cultor Dei pretiose,
Civis caelestis patriae,
Arnolde, tamquam cedrus
Libani crescens in altum,
Caeli culmina transcendis
Protege beneficiis
Tuos, quos gratiarum
Meritis incendis.
V. Ora pro populo tuo
Et universis gentibus
Invocantibus
Nomen tuum in veritate.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Induit decorem Dominus
Et praecinxit sanctum suum
Arnoldum virtutibus.
2. Laudavit
Nomen Christi assidue
Et magnificavit
Illud in confessione.
3. Effudit in lacrimis
Animam in nocte
Et labiis exsultationis
Glorificavit Deum.
4. Benedixit illi
Dominus in aeternum
Et testamentum pacis
Posuit super eum.
5. In citharis benesonantibus
Sanctus laudat citharoedus
Dominum.

Ad Benedictus.

A. O caelorum oriens,
Christe, rex omnipotens,
O sanctorum gloria,
Mundi salus et victoria,
Lux et decus firmamenti
Qui dedisti populo degenti
Beatum Arnoldum
Sanctitatis merito
Colendum,
Illius iuvamine
Gressus nostros
In viam pacis dirige.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Exsultet sancti Arnoldi
Spiritus in Domino,
Quem in caeli
Beavit Christus atrio,
Ubi semper erit
Laus et iubilatio;
O patrone,
Dux et custos bone,
Sancte Arnolde,
Tuos iuva famulos
Semper prece sedula
In saeculorum saecula.

Offic. ms. S. Arnoldi, Apographum Stockheimense saec. 18. — Dieser Abschrift liegt eine alte, 1832 noch vorhandene, jetzt verschwundene Pergamenthandschrift von Arnoldsweiler zu Grunde. Vgl. A. Steffens, Der heilige Arnoldus von Arnoldsweiler, Aachen 1887. S. 16. —

39. De beato Arnulpho Villariensi.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Celebretur hodie
Arnulphi sollemnitas,
Quem suscepit sempiterna
Caelorum amoenitas.
2. Hic fertur fuisse natus
Christi sanctus famulus
In Bruxella ac probatus,
Dum esset iuvenculus.
3. Cumque foret vernans flore
Hic adulescentiae
Suae, perfusus est rore
Dei sapientiae.

4. Hic Arnulphus, vir beatus,
Relictis parentibus
Suis recessit, ornatus
Decenter virtutibus
Et Villari conversatus
Est in bonis actibus.

Ad Magnificat.

A. Magnificat nunc anima
Mea Deum pro gloria
Arnulphi, qui caelestia
Penetravit gaudia,
In quo Iesum cum Maria,
Virgine et matre sua
Contemplatur cum gloria.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Iubilemus et plaudamus
Domino in harmonia,
Qui Arnulphum exaltavit
hodie in gloria.

In Laudibus.

Ad Benedictus.

A. Benedictus sit Dominus,
Deus pater et filius
Atque sanctus paraclitus,
Qui regnat in caelestibus,
Per quem hodie Arnulphus
Est iunctus caeli civibus,
In quo pro suis precibus
Nos salvet Dei filius.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Magnificat altissimum
Anima mea Dominum.
Creaturarum omnium
Creatorem potissimum,
Qui nos per suum filium,
Redemptorem dulcissimum,
Redemit et paraclitum,
Conselatorem optimum,
Misit, ut nostrum gaudium
Esset atque solatium,
Qui etiam hunc famulum
Suum suscepit Arnulphum
De hoc mundo in gaudium
Hodie regni caelorum.

Offic. ms. Vilariensia saec. 13. Cod. Bruxellen. s. n. — Nur dies in Versen, der Rest Prosa. Verfasser des Officiums ist der Lebensbeschreiber des sel. Arnulph, Goswin de Bossut, der Cantor in der Abtei Villers oder Villiers bei Brüssel war. Vgl. Hist. Littér. de la France. Tom XVIII. p. 68 sq. Cisterciensium Annales ad annum 1229. c. 6 n. 1—9. Arnulph starb 1228. Über dem Officium: In solemnitate famuli Dei Arnulphi, conversi Villariensis, welcher Ausdruck sowohl wie die Schrift die Abfassung des Officiums als bald nach dem Tode des Seligen erfolgt erscheinen läfst.

40. De sancto Aurelio.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O felix consortium:
Beatum Aurelium,
Nataliam gratiosam,
Levitam Georgium,
Cum Felice Liliosam
Perduxit martyrium
Ad requiem gloriosam.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regem regum omnium
Laudet plebs fidelis,
Iam Christus Aurelium
Coronat in caelis.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cum fidem nequit
   in lucem ponere,
   Sanctis se recommendat,
   Ut palmae, quam
   non cessat quaerere,
   Bravium comprehendat.
2. Nataliam Aurelio
   Sponsam Deus coniunxit,
   Quos specialis unctio
   Feliciter perunxit.
3. Hic sanctitatem intimat
   Sponsae sacrae secretam,
   Vehementius hoc animat
   Christi novum athletam.

Responsoria.

1. Adulescens Aurelius,
   Dum speciales nuptias
   Cogitur celebrare,
   Fide succrescens amplius
   Speciales divitias
   Nititur observare.

V. Natalia perfectius
Opitulatur gratias
Sponsa multiplicare.

2. Iohannis supplicio
   Pneumatis incendio
   Totus inflammatus,
   Fervens pro martyrio
   Se fortem in proelio
   Fore perhortatur;

V. Sub petrae praesidio
Facto domicilio
Poenas aspernatur.

3. O quanta discretio
   Piaque devotio,
   Lectus adornatus
   Splendet in propatulo,
   Haesit in periculo
   Latens caelibatus.

V. In laterum lectulo
Christus adest clanculo
Visere dignatus.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Precibus, ieiuniis
   Carnem reprimentes
   Divinis eloquiis
   Pias pascunt mentes.
2. Sanctorum ecclesias
   Saepe visitabant,
   Pauperum inedias
   Pie relevabant.
3. Morte et sacram filiam
   Sponsa vidit migrantem,
   Post palmae suae nuntiam
   Vidit Deo regnantem.

Responsoria.

1. Mire sponsi fructificat
   Vita proficientis,
   Se suaque communicat
   In carcere detentis,
   Cum quibus se mortificat
   Compassione mentis;

V. Hunc sibi fructum vendicat
Fervor sponsae prudentis.

2. Concupit Natalia
   Caeli hierarchiam,
   Concernit in gloria
   Floram et Mariam,
   Docentes ad gloriam
   Martyrii viam.

V. Servans Rachel lilia
Sequitur Natalia,
Fructuosa Liam.

3. Spreta mundi specie
   Pro thesauro gloriae
   Cuncta sua vendunt,
   Laeti de pauperie
   Pro caelesti requie,
   Quod habent, impendunt.

V. Coram Christi facie
Per portam angustiae
Venire contendunt.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Quorum vita moribus
   Sacris enitebat,
   His Deus splendoribus
   Novis adparebat.
2. Illustrati caelitus
   Sic mente fervebant,
   Quod maerore spiritus
   In carne vivebant.
3. Tot pleni virtutibus
   Existentes tuti,
   Carebant a fraudibus
   Daemonis versuti.

Responsoria.

1. Passionis socius
   Futurus, Georgius,
   Sanctus coenobita,
   Venit ad Aurelium,
   Congaudet hospitium
   In sancto levita.

V. Ut praedixit visio
   De sancto Georgio,
   Completum est ita.

2. Statim viso Georgio
   Sancta clamat Natalia:
   Consors est hic coronae,
   Quam nobis absque dubio
   Divina providentia
   Paravit in agone.

V. Iam spiritus iudicia
   Cognovit haec, quae praevia
   Viderat visione.

3. O digne memoria,
   Glorians in patria
   Praedulcis Aureli,
   Cum pia Natalia
   Te fecit par gratia
   Coheredem caeli.

V. Praesentem familiam
   Post mundi miseriam
   Iungas Israeli.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Caritatis fervidae
   Robore muniti
   Profitentur lucide
   Fidem requisiti.
2. Domum seu convivium
   Mortem reputantes
   Currunt ad iudicium
   Pro Christo laetantes
3. In iudicis praesentia,
   Quidquid floret profanum,
   Pro fidei constantia
   Id dicunt esse vanum.
4. Quinque dierum spatio
   Passionem dilatabant,
   Seram putabant gaudio
   Gloriae, quam sperabant.
5. Scalam caelos attingere,
   Vidit alter illorum,
   Qua debebant ascendere
   Super alta caelorum.

Ad Benedictus.

A. Aureli, vir egregie,
   Qui cum sancta Natalia
   Georgium victoriae
   Felicemque cum socia
   Consortem habuisti,
   Roga patrem clementiae,
   Quatenus data venia
   Glorificata facie
   Perfruamur in patria
   Domini Iesu Christi.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Sacer Aureli, vas aureum,
   Fac, quod emisti sanguine,
   Commune nobis aurum,
   Quo comparemus . . . .
   Viventes sine crimine
   Sempiternum thesaurum

Brev. ms. Voraviense 157. saec. 14. — In 1. Vesp. Ad Magn. A. 5 Cum Felicam. — In Laud. A 3, 4 Ita dicent esse. — Ad Bened. A. 9 in fehlt.

41. De sancto Athanasio.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Sacerdotis
aeterni bonitas
Matris votum
in Athanasio
Sic acceptat,
ut morum claritas
Dignum promat
hunc sacerdotio.

2. Dum captis ab hostibus
Dat redemptionem,
Reparat in civibus
Congregationem.

3. Dispersit hic pauperibus
Construens xenodochium,
Cuius alantur fructibus,
Ipsisque sit hospitium.

4. Sedens cum principibus
Solium honoris
Tenet et in civibus
Vinculum amoris.

5. Omnes gentes,
laudate Dominum,
Qui coronam
dat Athanasio,
Digne gaudet
hic coetus hominum,
Pastor fruitur
caelesti gaudio.

Ad Magnificat.

A. Magnificavit humilem
Christus dignis prodigiis,
Dum odorem mirabilem
Eius dat ex reliquiis
Cunctisque venerabilem
Exhibet beneficiis.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Caelestis collegii
Regem adoremus
Et in Athanasii
Festo iubilemus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Lignum virens, irriguum
Fluente doctrinarum,
Fructum vere proficuum
Ex se produxit clarum.

2. Princeps iugum abiciens
Frustra persequebatur,
Cui de sursum prospiciens
Virtus committebatur.

3. Milia persequentium
Percussit rex caelorum,
Hunc adiunxit perspicuum
Collegio sanctorum.

Responsoria.

1. Vas insigne,
vas auri solidum,
Vas gemmarum
ornatu fulgidum,
Cunctis fudit
dulcorem sapidum,
Cunctis spirat
odorem placidum;
V. Vita, virtus,
doctrina, ratio
Mire fragrant
in Athanasio.

2. Ut parentum
voto promittitur,
Scholis puer
et clero iungitur,
Sacerdoti
summo committitur,
Cuius sacros
mores amplectitur;
V. Votum Christo
gratum sic patuit,
Nam oblatum
ad summa statuit.

3. Levitatus
agens officium
Arcem capit
virtutum omnium,

Mitis, prudens,
castus ad solium
Praesulatus
scandit concivium;
V. Urbs cum clero
repletur gaudio
Tanti patris
fulta solatio.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Scitote nunc, populi,
Quantum mirificatur,
Cuius ad tactum oculi
Caecus illuminatur.
2. Iustus benedicitur,
Sanctus coronatur,
Hic scuto protegitur,
Sursum honoratur.
3. Hic super ecclesiam
Praesul constitutus
Honorem et gloriam
Simul est indutus.

Responsoria.

1. Praesulatus
suscepto pondere
Sponsam pressam
bardorum scelere
Sic instaurat
divino munere,
Ut in cunctos
posset effundere;
V. Aedes sacras,
clerum, coenobia
Nova struxit
et xenodochia.
2. Mentis custos
carnem ieiuniis
Ac flagellis
passim afficiens,
Nocte vacans
iuge vigiliis
Orat Christum
sursum aspiciens,
Sic altaris
sacris mysteriis
Mundus instat
mentem reficiens;
V. Plebis causam
dignis officiis
Praesul agit
in se suscipiens.
3. Ducis nequam protervia
Pulsus invictus perstitit,
Lacessitus iniuria
Bona pro malis praestitit,
Dum in hostem sententia
Quod solveretur institit;
V. Nam dum hostis
spirat nequitiam,
Sanctus illi
impetrat gratiam.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ingressus tabernaculum
Praesul immaculatus,
Quietis habitaculum
Tenet glorificatus.
2. Pretiosi Iaspidis
Serto coronatur,
Dum probati lapidis
Fide roboratur.
3. Accepit dominicam
Benedictionem,
Ducens hic angelicam
Conversationem.

Responsoria.

1. Dum a sede
summa revertitur,
Nexu carnis
sanctus absolvitur,
Terrae tradens,
quod inde sumitur,
Caelo reddit,
quod Christo iungitur;
V. Odor carnis
post lustrum nimius

Monstrat, sanctus
quam sit eximius.

2. Caecis visus,
surdis auditio,
Claudis gressus,
mutis locutio,
Daemonicis
hostis expulsio
Conferuntur
sancti praesidio;
V. In salutem
languores transeunt,
Morientes
in vitam redeunt.

3. O quam claris
splendet miraculis
Praesul sanctus,
gaude Neapolis,
His protecta
tu propugnaculis
Non timebis
ab hostis iaculis;
V. Super nivem
a cunctis maculis
Candidaris
atque piaculis.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Ex eius sacris artubus
Odor exhalavit,
Cuius semper in actibus
Dominus regnavit.

2. Iubilate nunc cognito
Praesulis beneficio,
Deo dicate reddito
Demptae vocis officio.

3. Ad te de luce populi
Vigiles elevantur,
Virtute cuius oculi
Caeci illuminantur.

4. Benedicamus Dominum,
Cuius virtute datur
Sanctis, ut membris hominum
Daemon abiciatur.

5. Laudate devotius
Dominum de caelis,
Cui nunc Athanasius
Corregnat fidelis.

Ad Benedictus.

A. Benedictus
redemptor omnium,
Qui festivum
dat nobis gaudium,
Dum ad caeli
sublime bravium
Sanctum vocat
post cursus stadium.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O pontifex egregie,
O sacerdotum gloria,
Athanasi, vas gratiae,
Tua per patrocinia
Obtine nobis hodie
Dei beneficia
Et post huius miseriae
Cursum aeterna gaudia.

Propr. ms. Neapolitanum imp. Neapoli 1525. — In 1. Vesp. A 1, 3 Martyris votum. — A 3, 2 Constituens. — In 1. Noct. A 1, 2 Fluens. — In 2. Noct. A 1, 3 oculis. — In 3. Noct. R 2, 2 auditus. — R 2, 5 Daemoniacis. — R 3, 6 tu fehlt. — Die zum Officium gehörigen Hymnen vgl. Anal. XXIII, Nr. 70 und 71.

42. De sancta Barbara.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Gratulemur regi digna
Psallentes praeconia,
Qui ditavit sic per signa
Barbaram insignia.

2. Haec praeclara stirpe clara
Decus mundi respuit,

Gaudens gnara Christi cara
Paupertatem coluit.

3. Nondum apta viri voto
Mentem caelo reddidit
Et sic totam corde toto
Sese Deo subdidit.

4. Sic exculta multo flore
Sponsa Sion floruit
Et praeceptis miro more
Se divinis tribuit.

5. Quanto plus electa Dei
Malis mundi premitur,
Tanto magis summae spei
Gaudiis invehitur.

R. Laus perennis gloriae
Regi saeculorum,
Qui invexit hodie
Coetibus polorum
Parvulam eximio
Regni ornans solio;
V. Haec attente, virgines,
Cordibus signate,
Cunctis istam coruscare
Signis fecit Dominus.

Ad Magnificat.

A. Adest dies gratialis,
In qua martyr triumphalis
Fastus stravit verticem,
Minas hostis evellendo,
Torques eius conterendo
Caeli scandit apicem.
Eia, sponsa Salomonis
Veri, sidus lucens thronis,
Te poscentes assumus,
Quia respexit humilem
Rex a thronis famulam,
Te beatam dicimus,
Sis pro nobis, quaesumus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regi sponso iucundemur
Psallantesque veneremur
Barbaram cum gloria.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Subiecisti sub pedibus
Eius idolatriam,
Tu, qui regnas caelos ornans
Huius mundi latriam.

2. Hanc auro solis vestiens
Novo figuras calamo,
Tamquam sponsus gaudens
Sponsam conducis thalamo.

3. Haec innocens manibus
Voto, signis claruit
Et cultibus inanibus
Resistens Deo paruit.

Responsoria.

1. Dum in granum nondum recens
Barbara maturuit,
Mittens manum virgo decens
Vana templi destruit,
Huius vitae semper rite
Fata spernens vilia,
V. Sic virtutum sumpsit scutum
Debellando vitia.

2. Ordinatam in structuris
Turrim fecit construi
Et quadratam in figuris,
Cui iubet imbui
Generosam pater rosam,
Plebem dolens perfrui
V. Eius forma venustatis,
Sed decenter potestatis
Tenet in custodia.

3. Hanc invitam maritali
Iungi petit copula,
Sed renitens voto tali
Stat constanter parvula,
Iussa patris exsecrando
Et futuris inhiando
Detestatur singula.
V. Rore caeli fecundata
Contra vanos excitata
Se obumbrat clipeo.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Femur cingit gladio,
Dum decurrit stadio
Mundi pellens vitium,
Sic exspectat bravium.

2. Arcum fregit et subegit
Ignibus perfidiae,
Arma, scuta, quibus tuta
Lues erat nequitiae.

3. Portas Sion patefecit,
Fundamenta dum perfecit,
Scandens super sidera.

Responsoria.

1. Peregrinos sumens vultus
Pater pergit peregre
Ad profanos tendens cultus,
Dum puella cernere
It cancellos, vidit binos
Turris in cacumine,
V. Sic invitis iubet addi
Tertium structoribus.

2. Pater dum revertitur,
Mox de causa quaeritur
Trium cancellorum;
Stant structores exclamantes
Et puellam incusantes
Simul commissorum,
V. Quam commotus pater totus
Dioscorus aggreditur.

3. Dum perquirit rei causam,
Nullam trahit virgo pausam,
Sed constanter loquitur:
Tres sunt mundum illustrantes
Et stellarum regulantes
Cursum et, quod tegitur
V. Firmamenti tam decenti
Sub stellato cardine.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Dii gentium sophistici
et omnes daemoniaci,
Est, qui trinus regnat unus
rector orbis caelici.

2. Confundantur, qui laetantur
Laudibus sculptilium,
Vivit pater, cui sacer
Servit grex fidelium.

3. In tubis ductilibus
buccinet exercitus,
Caelo quia Barbaram
coronavit Dominus.

Responsoria.

1. Hoc mirandum cernite,
Quanto sapientiae
Parva dono floruit,
Dum sigillum trinitatis
Cordi formam imbuit;
V. Hanc dat pater flagellari
Et angusto mancipari
Montis in tugurio.

2. Hinc adflicta praesentatur
Praesidis aspectui,
Sed libare dedignatur
Idolorum cultui,
Huius carnem lacerari
Et in arta vinculari
Rursum iubet clausula,
V. Deum orat et irrorat
Lux de caelo, cuius velo
Sanatur paupercula.

3. Praeses videns hanc sanatam
Diis adscribit gloriam,
Virgo Dei hinc nudatur
Et per vicos trahitur,
Orat et per angelum
Suscipit induvium;
V. Sic tyranno redditur
Et in monte plectitur
Virgo gloriosa.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Praecinxit ingenuam
Dominus splendore,
Dum firmavit thronum eius
aureo fulgore.

2. Sternit in laetitia
cervicem agnella,

Sic plectentis suscipit
gladii flagella.

3. Haec palmae victoriam
fortiter adivit,
Dum tortorum stimulos
ferventer sitivit.

4. Vidit Deus opera,
Quae faciebat tenera,
Propterea benedixit
Eam in saecula.

5. Triumphavit hodie
Barbara fidelis,
Iuvenes et virgines,
laudate Dominum de caelis.

Ad Benedictus.

A. Salutem ecclesiae
Deus instillavit,
Cornu, quod erexerat,
Goliae dum prostravit,
Et de Babyloniae
Castris triumphare
Suam fecit hodie
Famulam, regnare
Sine metu nos cum coetu
Sinat angelorum.

Per Horas.

Ad Primam.

A. Cum esset clausa carcere
Virgo martyrque Barbara
Dilacerata corpore
Propter acerba verbera,
Venit hanc Iesus visere
Luce splendens siderea,
Qui tactu carnis tenerae
Sanavit eius vulnera.

Ad Tertiam.

A. Virtus tua, Iesu Christe,
rex aeternae gloriae,
Mihi praestet idolatras
me vexantes vincere,
Tu scis enim, quod sim nupta
tibi casto corpore
Et conservo tibi fidem
corde, ore, opere.

Ad Sextam.

A. Corpus sequuntur aquilae
Pulli lambentes sanguinem,
Currunt postes conspergendo,
Se cruore perfundendo
Libant agni dulcedinem;
Sic regina condemnatur
Et in agro victimatur
Martyr Christi, Barbara.

Ad Nonam.

A. Per desertum Babylonis
Rosa florens aquilonis
Praeservata in acie,
In vireto visionis
Iam triumphat Salomonis
Informata gratiae;
Virgo martyr, solio
Sita, uncta oleo,
Nulla spirans inopia
Lascivit messis copia.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Rex in cena virginali
Sedens vocat Barbaram:
Laude plena triumphali
Sponsa, veni, lauream
Flore rosae sanguinatam
Et candore dealbatam
Stolam primam accipe,
Adornatam te caelorum
Incessanter angelorum
Concentus magnificat.

Brev. ms. S. Floriani XI 429. saec. 15. A. — Cod. S. Floriani XI 234. saec. 15. B. — Brev. ms. Trebonense saec. 15. Cod. Pragen. VI F 20. C. — Brev. Aarhusiense imp. Aarhusiae 1519. D. — Brev. Naumburgense imp. Lipsiae 1510. E. — Brev. Lubucense imp. s. l. et a. F. — Brev. Scarense imp. Norimbergae 1498. G.

Ferner: Antiph. ms. Lubicense saec. 15. Cod. Lubicen. s. n. — Brev. ms. Lamprechtense saec. 15. Cod. Londinen. Add. 18306. — Brev. ms. S. Mariae Gedanen. saec. 15. Cod. Bibl. OO. SS. Fol. 218. — Antiph. ms. S. Vincentii Bernen. saec. 15. Cod. Staviacen. s. n. — Antiph. ms. Beronense saec. 16. in. Cod. Eremiten. 728. — Brev. ms. Veteris Capellae Ratisbonen. 1908. saec. 15. — Brev. ms. Misnense saec. 15. Cod. Eistetten. 8° 72. — Brev. ms. Embricense (?) saec. 15. Cod. Sigmaringen. 28. — Brev. ms. Lamprechtense saec. 15. Cod. Doneschingen. 313. — Antiph. ms. Calcariense saec. 16. Cod. Arch. Calcarien. A 14. — Brev. ms. Nissense saec. 14. Cod. Wratislavien. I Q. 247. — Brev. ms. Frideslariense saec. 15. Cod. Casselan. Fol. 145. — Brev. ms. Waradinense anni 1460. Cod. Vatican. 8247. — Brev. Sedunense imp. Basileae 1497. — Brev. Brixinense imp. Venetiis 1516. — Brev. Nurembergense imp. Lipsiae 1510. — Viaticus Misnensis imp. Lipsiae 1502.

In 1. Vesp. **AA**. Barbara, virgo Dei, virtute probata etc. cum reliquis D. — **A** 2, 1 Haec beata stirpe CG. — **A** 2, 3 Gaudens grata Christo CEG. — **R**, 6 coronans A. — **R** lautet in CG:

R. Barbara, virgo Dei veneranda, locum requiei,
Quem possedisti moriens pro nomine Christi,
Obtineas genti te puro corde colenti.
V. *Quae oculus non vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit.*

In D steht an dieser Stelle das folgende:

R. O Barbara, martyr sancta conspectuque beata,
Cum prece devota famulantum suscipe vota,
V. Iam Christo iuncta sponsoque tuo sociata.

Die **A** zum Magnificat beginnt in CEFG erst mit Eia sponsa etc. — Ibid. 8 fulgens thronis C. — Ad Nunc dimittis (Complet) hat E als **A**: Adest dies gratialis etc. bis Eia sponsa; vgl. die **A** ad Magn. — Das Invitatorium ist in E prosaisch; in CG lautet es:

Laudes Deo assidue
Iubilemus laetitiae,
Qui perennis gloriae
Coronam reddit (dedit G) Barbarae.

Ein anderes Invitatorium hat D:

Adoremus regem regum devotissime,
Qui Barbaram martyrem invitavit ad gloriam.

In 1. Noct. **A** 1, 1 sub fehlt CEG. — **A** 1, 3 Tu fehlt AB; Tu qui regnas super caelos G. — **A** 1, 4 mundi machinam G gegen den sonst beobachteten Reim, also Korrektur. — **A** 2, 3 lies egrediens? — **A** 2 korrigieren DG:

Solis tabernaculo
Christus decoratam
Tamquam sponsus de thalamo
Produxit hanc ornatam.

R 1, 2 maturivit A; refloruit G. — **R** 2, 1 Ornatam A. — **R** 2, 6 Plebe A. — **R** 2, 7 formam G. — **R** 2, 8 Sub decentis G. — **R** 3, 1 Hanc innitens A. — **R** 3, 6 Sic futuris A; Et figuris G. — **R** 3, 9 Et profanos exsecrata G. — In dieser Noct. stellt D **R** 3 an Stelle von **R** 1, an Stelle von **R** 3 das 1. **R** der folgenden Noct. — In 2. Noct. **A** 2, 4 Contrivit nequitiae DG. — **R** 1, 1 Peregrini D; statt dieses **R** steht aber hoc loco: Dum in granum etc. D. — **R** 1, 2 vergit proprie A. — **R** 2, 8 Didascorus A. — **R** 3, 1 Cum perquirit G. — **R** 3, 4 illuminantes A. — In 3. Noct. **A** 1, 2 Et fehlt ABG. — **A** 2. 4 Victor orbis ABCE. — **A** 2, 3 qui sacer A. — **A** 3, 3 sq. Caeli G; DEG verbessern:

Caelo quia Barbara
Coronatur gloria.

R 1. 7 angustum G. — **R** 1, 8 tugurium G. — **R** 2, 1 Haec afflicta G. — **R** 2, 7 clausula fehlt G. — **R** 2, 9 Lux de fehlen G. — **R** 3 Laus perennis etc. wie oben in 1. Vesp. CEG. — **R** 3, 4 vicos civitatis trahitur AB. — In Laud. **A** 1, 4 In aureo G. — **A** 2, 1 Stravit in ABG. — **A** 4, 3 sq. verbessert D:

Et eam propterea
Benedixit in saecula;

der Dichter reimt aber entweder besser oder gar nicht. — **A** 5, 3 Laudant omnes virgines G. — **A** 5, 4 Laudate fehlt G. — Ad Bened. **A** 5 Et Babylonis A. — Ibid. 9 sq. fehlen G. — Die **AA** per Horas fehlen in den meisten Quellen. — In 2. Vesp. ad Magn. **A** Eia sponsa Salomonis etc. E.

43. De sancta Barbara.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Consona vox menti
   sit plausu cuncta regenti,
Caeli praeclaris
   cui Barbara iungitur aris.

2. Haec celebris palma,
   virgo, se fortior, alma
Vim carnis, fastum
   terit orbis, daemonis astum.

3. Virgo, fide plena,
   pro Christo, mente serena,
Eius amatore,
   patitur, stimulatur amore.

4. Constans multarum
   non asperitate minarum
Aut blandimentis
   seducitur illa parentis.

5. Virgo coronata,
   caeli super astra locata,
Pro nobis grata
   Domino da vota parata.

R. Surge, virgo, propera,
Amica Dei, Barbara,
   Induta auri cyclade
Sponso tuo te perficias,
Secum ut intres nuptias
   Aptato oleo lampade.
V. Funde Domino precatus,
In ruinam noster status
Vergit labe sorditatus.

Ad Magnificat.

A. O pulchra Sion filia,
Dilectus inter milia
De mundi valle misera
Vocat te sponsam, Barbara.
Tua palma, laude plena,
Te sortitur in amoena
Arce caeli siderea
Iungi cum decoris laurea;
Nostri cui cum sis grata,
Memor prece sis oblata.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regi Christo convenite
   Regnanti sine compare,
Plausu iubilando rite
   In festo sanctae Barbarae.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Tua magnificentia,
   Domine Deus caeli,
Laudatur sapientia
   A Barbara fideli.

2. Caeli Dei iudicia
   Custodivit consulta,
Quibus ferens supplicia,
   Fit retributio multa.

3. Innocens haec manibus,
   Procul ab omni sorde
Declinat ab inanibus
   Serviens mundo corde.

Responsoria.

1. Erat quidam satrapa,
Dioscorus idolatra,
Cui Barbara nomine
Nata prudens nascitur,
Cuius ubique pascitur
Fama de pulchritudine.
V. Stola prima clam induta
Fidem Christi est secuta.

2. Frustra parens motus curis
Struit turrim saxis duris
In hanc locando virginem,
Ut ab altis pateat,
Formosa vultu lateat
Praetereuntem neminem;
V. Non ut cupit mens humana,
Sinit Deus fieri vana.

3. Pater turri natam locat,
Absente quo structores vocat,
Prece pulsans hos instanter:
In laudem sanctae trinitatis
Tres fenestras disponatis
Mihi fieri festinanter,
V. Cuius providentia
Vivunt, subsistunt entia.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. De thoro pater narrans ei,
Eructavit verbum bonum:
Mihi Christum cordis mei
Elegi sponsum et patronum.

2. Dominus refugium
Fit martyris agone,
Adiutor est auxilium
Dans de tribulatione.

3. In montibus supernis
Locat haec fundamenta,
Dum monitis paternis
Obstat Deo praeventa.

Responsoria.

1. Fenestrarum causam rei,
Dum venit, quaerit, dicunt ei:
Sic tua nata voluit
Uni-trino ad honorem;
Pater motus in furorem
Vehementer doluit,
V. Cultum diis maeret natam
Liquisse Christo desponsatam.

2. Carceris dum in obscuris
Collocatur et laesuris
Diversis est offensa,
Adparet luce comminus
Quam consolatur Dominus
Amoris vice repensa;
V. Ait: Sponsa, ne timeas,
Tecum sum, ne pereas.

3. Christus veritas ut inquit,
Mundum atque patrem linquit,
Ut eius sit discipula
Ipso digna, caeli cena
Ut fruatur, gaudet poena
Fidelis Dei copula.
V. Crucem tollit et sectatur
Sponsa sponsum, per quem vocatur.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cantate Deo carmine,
Qui fecit mirabilia,
Quam assumpsit, in virgine,
Intra caeli sedilia.

2. Afferte Deo gloriam,
Misericordiarum
Ob virginis memoriam
Recordatus est suarum.

3. Adorate angeli Deum,
Cuius haec regnat bonitate,
Laetata est Sion, quae tropaeum
Audivit Barbarae beatae.

Responsoria.

1. De eius sperans amatore
Fugit, ne patre saeviore
Spatha ruat insecuta,
Quam abscondit petra visa,
Cedit, velut sit abscisa,
Huic nutu Dei praestituta.

V. Sic a Deo custoditur
Virgo, quae a patre oditur.
2. Circa pastores quaeritur,
Christus, dum res sic geritur,
Sanctam probat indicio:
In locustas proditoris
Commutatae sunt pastoris
Oves Dei iudicio.
V. In sanctis Dominus collaudatur,
Cum quibus mira operatur.
3. Pugna peracta stadio
Orat martyr sub gladio
Pro his, a quibus veneratur
Palma sui martyrii,
Christus die iudicii
Horum culpae ne memoretur.
V. Spondet vox: Israelita
Vera, veni, sint petita
Tuis vernis exaudita.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Domiuus sedem decoris
Barbarae praeparavit,
Cui bravium laboris
In caelestibus erogavit.
2. Servivit cum laetitia
Christo, per quem velatur,
Dum praesidis saevitia,
Iussa trahi, nudatur.
3. Quem sitivit, apprehendit
Passa pro eius nomine,
Pater perit, cum descendit
De monte, caeli fulmine.
4. Benedicite, opera
Dei, et exsultate,
Flagris illata verbera
Sanat Barbarae beatae.
5. Laudet omnis spiritus
Palmam, qua martyr properat
Ad Christum, quam interitus
Carnis ab eo non separat.

Ad Benedictus.

A. Agonista pugnatura
Mente virum induit,
Propter Christum pati dura
Amore nihil metuit.
Haec est Iudith animosa,
Per quam morti dux addictus,
Regi placens Hesther formosa;
Sit Dominus benedictus.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Dei claret clementia
In virginali sexu,
Sibi quem in praesentia
Iunxit amoris nexu;
Haec plebs viraginum alma
Caeli post dominatorem
Canit cum passionis palma
Ferens virginitatis florem.
Cui, felix mente Barbara,
Cum prae ceteris sit respectus,
Ipsum precatu supera,
Tibi nil negat dilectus,
Ut mortis hora praedecora
Tua vox est exaudita,
Sine mora solvat lora
Culparum, caeli margarita.

Antiph. ms. Voraviense 29. saec. 14. A. — Cod. Wernigeroden. Zn. 22 m. saec. 15. B. — In 1. Vesp. R, 4 tuo te preficias AB. — Ibid. 5 ad nuptias B. — Ibid. 9 Mergit B. — Ad Magn. A, 3 miseria A. — Ibid. 7 Arce sibi siderea B. — Ibid. 9 Nostra B. — In 1. Noct. A 1, 1 Tuam magnificentiam A — A 1, 2 Domine dominus caeli B. — A 1, 4 Et Barbarae fideli B. — A 2, 2 Custodit A, custodiit B. — A 2, 3 Quibus feretis A. — R 2, 4 peteat B. — R 2, 6 Praetereunte nemine A. — R 3, 1 Pater turri natam B. — In 2. Noct. A 1, 3 Mihi sponsum cordis B. — A 1, 4 Elegi Christum et B. — R 2, 3 Est offensa diversis A. — R 2, 6 fehlt A; vite B. — R 3, 1 Crucis ferit ut inquit B. — R 3, 4 Ipsa B. — R 3, 7 tollit ut sequatur B. — In 3. Noct. Ordnung der drei AA in B: 2, 3, 1. —

A 1, 1 Vacate Deo carmine B. — A 1, 3 In hac beata virgine B. — A 1, 4 Assumpta intra caeli sedilia B; die Lesart von A ist richtig, B auf Kosten des Metrums zu Gunsten des Sinnes korrigiert; zu konstruieren: Qui fecit mirabilia in virgine, quam assumpsit intra caeli sedilia. — A 2, 1 Aufferte Deo B. — A 2, 3 Ob virginis victoriam B. — R 1, 2 pater B. — R 1, 3 ruat secuta A. — R, 1, 4 abscondat B. — R 2, 3 prodat A. — R 3, 5 iudicio B. — R 3, 8 veni fehlt A; sunt B. — In Laud. A 4, 2 exaltate B. — A 4, 4 sonat B. — A 5, 3 Ad sponsum quam B. — Ad Bened. A, 6 placemus A. — Ibid. 8 Dominus Deus AB. — In 2. Vesp. ad Magn. A, 1 claret potentia B. — Ibid. 4 Vixit amoris B. — Ibid. 5 virginum A. — Die Kollation von B besorgte gütigst Herr Ed. Jacobs, Direktor des fürstl. Archivs zu Wernigerode.

44. De sancta Barbara.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. O festiva dies,
   orbi venerabilis omni,
   Sanguine quam fuso
   Barbara virgo sacrat.
2. In qua, laeta sui
   sponsi dum scandit ad aulam,
   Omnis ei coetus
   coniubilat superum.
3. A dextris Christi,
   quo iam variis stat amicta,
   Nostris, oramus,
   ut faveat precibus.
4. Gaudeat ecclesia
   de tanti sideris ortu,
   Quo iucundatur
   terra decusque poli.

Responsoria.

R. O speculum morum,
   consolatrix miserorum,
   Barbara praeclarum
   duc nos iter et tibi carum
   Cernere da tecum
   sponsum gaudereque secum,
V. *In quem desiderant et angeli prospicere.*

Ad Magnificat.

A. Plausibus ecclesiae
   laus est adiecta novella,
   Dum caelos hodie
   vestis, carrissima stella;
   Barbara, virgo Dei,
   nostri, petimus, miserere
   Et plebem fidei
   prece praesidioque tuere.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Virgineae prolis
   ad laudes evigilemus
Et veri solis
   ortum iubilis resonemus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Virgo super caelos
   regi iam proxima magno
   Dulce novumque melos
   cum virginibus canit agno.
2. Hanc per naturam
   tibi, spurce Dioscore, natam
   Lex Domini puram
   servavit et immaculatam.
3. Muris inclusa
   gaudet prope fontis amoena,
   Quo fuit infusa
   baptismate virgo serena.
4. Multis fecunda
   virtutibus haec fuit unda,
   Claruit et signis
   sacra crux in marmore dignis.

5. Tertia post binas
petit ut sit in aede fenestra,
Sic tres divinas
sapit eius prima palaestra.
6. Cordibus electis
micat admirabile lumen,
Quod radiis rectis
fidei confirmat acumen.

Responsoria.

1. Barbara Tuscorum
claro de germine nata
Ut rosa, flos florum,
specie virtuteque grata,
V. *Quasi lilia, quae sunt in transitu aquarum.*
2. Errorem patris
dum declinat tenebrosum,
Nubibus ex atris
iubar exsurgit speciosum;
V. *Est enim haec speciosior sole et super omnem dispositionem stellarum.*
3. Idola deridet
vanamque superstitionem,
Quae nihil esse videt
exactam per rationem;
V. *Scimus, quia nihil est idolum in mundo et quod nullus Deus nisi unus.*
4. Hanc fidei verae
circumdat nobile munus,
A qua sincere
trinus colitur Deus unus;
V. *Pater, verbum et spiritus sanctus, hi tres unum sunt.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Dum maris ista thorum
vitat patremque minantem,
Quidam pastorum
prodit tremule latitantem.
2. Vertitur in graciles
ovium grex ille locustas
Per motus faciles,
quos non habet ulla vetustas.
3. O signum verum
naturae lege subacta,
Quo celer haec rerum
fuit immutatio facta.
4. Nata pilis vecta
patrem rediens comitatur,
Ad loca proiecta
tenebrosa fame cruciatur.
5. Carcere, verberibus
iterantur ei nova bella,
Lampade, vulneribus
torquetur clara puella.
6. Nervis taurinis
ut ovis mansueta ligatur
Et cilicinis
setis per membra cavatur.

Responsoria.

1. Membris detectis
nudatur et exagitatur,
Uberibus sectis
contunditur et laceratur;
V. *Conclusit me Deus apud iniquum et in manibus impiorum me tradidit.*
2. Angelico cultu
Christi vestitur amica,
Sic laeto vultu
procedit virgo pudica;
V. *Indui te subtilibus et ornavi te ornamento.*
3. Carcere conclusam
salvator visitat atque
Sanguine perfusam
adivit laetificatque;
V. *Qui post tempestatem tranquillitatem facis et post lamentationem et fletum exsultationem infundis.*
4. O sidus fidei,
divini callis amoris,
Instrue, norma spei,
tribus his nos omnibus horis;

V. *Ecce, descripsi tibi eam tripliciter in cogitationibus et scientia.*

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. O rosa, quae rivis
fecundaris redivivis,
Tegmine virtutis
splendoreque fulta salutis,
Absterso luctu
divino nos ale fructu.

Responsoria.

1. Praesidis insano
fastu crebre cruciata,
Tandem truncata
caput est a patre profano,

V. *Gloriosam mortem magis quam odibilem vitam amplectens.*

2. Flosculus ut rore
perfusus virgo cruore
Rorida mundorum
viret instar liliorum;

V. *Erit quasi ros Israel, germinabit quasi lilium.*

3. Fulminis interiit
ictu genitor sceleratus
Et mox disperiit
quasi pulvis in aera latus;

V. *Sic pereant omnes inimici tui, Domine.*

4. Oscula dulcoris
aeterni sponsus amoris
Iucundo more
iam de sponsae sugit ore,
Qua nos irrora
dulcedine, virgo decora;

V. *Favus distillans labia tua, sponsa, mel et lac sub lingua tua.*

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Haec virgo prudens,
fidei praecincta decore,
Omni laude domum
sanctificat Domini.

2. Atria laetitiae
virgo iubilando subivit,
De cellis claris
clara trophaea ferens.

3. Hanc tua dextra, Deus,
te spem vitae sitientem
Atque tui memorem
suscipit ad speciem.

4. Clarior emicuit
virgo spectabilis auro,
Quod de fornace
purius egreditur.

5. Corpore virgineo
dignanter sarcophagato
Spiritus aethereum
laetus adit thalamum.

Ad Benedictus.

A. O vivae pacis
lux orta plagis subopacis,
Barbara, dignare
virtutibus irradiare,
Nos nostrosque pedes
ad amoena dirige sedes.

Per Horas.

Ad Primam.

A. Aspirante die
tibi, clara virgo sacrata,
Floribus es hodie
caeli confasciculata.

Ad Tertiam.

A. Tu Christi consors
per amoris foedera facta,
Hoc ad opus concors
miti nos ubere lacta.

Ad Sextam.

A. Quae tibi de sursum
stola praemonstratur ab arce,
Post hunc decursum
te vestit nescia Parcae.

Ad Nonam.

A. Ad te dilectam
sponsam dum, Christe, vocasti,
Caelis invectam
tibi iugiter associasti.

In 2. Vesperis.

R. O margarita,
quam mors pretiosa polivit,
Moribus et vita
te fons vitae redimivit;

V. *Tu gloria Ierusalem, tu laetitia Israel, tu honorificentia populi nostri.*

Ad Magnificat.

A. De vespertina
pia, virgo, canentia castra
Ad matutina
transfer cum laudibus astra.
Fac huius stadii
nos sic intendere cellis.
Ut mundi radii
iungamur in aethere stellis.

Brev. ms. Altenbergense saec. 15. Cod. Dusseldorpin. C 63 A. — Brev. ms. Voraviense saec. 14. Cod. Voravien. 122. add. saec. 14. B. — Brev. ms. Hospitalense anni 1477. Cod. Paulan. Hosp. memb. 106. C. — Brev. ms. saec. 15. Clm. Monacen. 26681. D.

Nur A hat monastische Form, welche jedenfalls diesem Officium ursprünglich ist. — In 1. Vesp. A 5 Ad te dilectam etc. BCD. (vgl. ad Nonam). In 1. Noct. A 5, 1 Terna post binas BC. — R 1, 1 Barbara iustorum BC. — In 2. Noct. A 1, 1 Cum maris ista BC. — AA 4—6 fehlen BCD. — A 4, 2 rediens imitatur A. — In Laudibus A 1, 2 fide prae cuncta B; fidei detincta D. — A hat als Cistercienserhandschrift nur eine A super Ps. in den Laudes; die andern sind per parvas Horas verteilt; da dieselben aber inhaltlich unverkennbar auf die Laudespsalmen anspielen, so sind sie nach BCD dieser Hore belassen. — Ad Bened. A lautet in D: Rex in cena virginali etc. Vgl. das Offic. Gratulemur regi digna in 2. Vesp. ad Magn. Die AA per Horas fehlen mit einer Ausnahme (siehe oben) in BCD; in A stehen dieselben in 2. Vesp. super Ps. Sie nehmen aber unverkennbar auf die kleinen Horen Bezug, z. B. Aspirante die etc., was in der Vesper schlechterdings unmöglich ist. A setzt sie in die Vesper, weil es die kleinen Horen schon mit den eigentlichen Laudes-Antiphonen besetzt hatte. C hat für die kleinen Horen dieselben AA wie das Officium Gratulemur regi digna, nur dafs die A ad Sextam der Non zugeteilt ist, wofür der Sext die folgende A zugewiesen wird:

Nota fecit Dominus
Divina mysteria
In conspectu gentium,
Cum simplex agricola
Regnum infidelium
Superavit, praedia
Per sanctum paraclitum
Operantem talia.

In 2. Vesp. ad Magn. setzt D die Antiphon:

Corpore virgineo
Dignantur (!) sarcophago
Spiritus aethereum
Laetus adit thalamum.

45. De sancta Barbara.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. O martyr sancta,
   nunc prece, Deo sociata,
   Sis memor hic nostri,
   devotos quos tibi nosti.

2. Virginis constantia
   dum non superari
   Nec a fide Iesu Christi
   potest separari,
   Iudex hanc sententia
   iubet decollari.

3. Dum beatam Barbaram
   pater decollasset,
   Et frendens ut Cerberus
   montem descendisset,
   Ignis venit caelitus,
   Ipsum cremans penitus,
   ne quid superesset.

4. Summo regi gloriae
   Modulamur hodie
   Laudes et praeconia.

Ad Magnificat.

A. Rex in cena virginali
   Sedens vocat Barbaram:
   Laude plena triumphali
   Sponsa, veni, lauream
   Flore rosae sanguinatam
   Et candore dealbatam
   Stolam primam accipe;
   Advocatam te caelorum
   Incessanter angelorum
   Concentus magnificat.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Venite, adoremus regem regum,
Qui beatae Barbarae
Coronam dedit gloriae.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Virginis eximiae
   Barbarae, martyris almae,
   Festa celebrare
   da nobis, rex pie Christe.

2. Haec mundum spernens
   et mundi florida ducens
   Pro nihilo, veram
   studuit cognoscere vitam.

3. Coepit amare Deum
   totumque relinquere mundum,
   Caelica mente petens
   et Christo semper adhaerens.

4. Hanc pius in propriam
   Christus sibi sumere sponsam
   Dignatus, caeli
   provexit ad aethera summi.

5. Non cedens verbis
   mactatur verbere mitis,
   Carcere damnatur
   nec virgo sic superatur.

6. Praeses ut invictam
   penitus vidit Christi sponsam,
   Ut leo crudelis
   iubet hanc discerpere poenis.

Responsoria.

1. Erat quidam satrapas
   Nomine Dioscorus,
   Cui erat filia
   Nomine Barbara;
V. Pulchra facie,
   Sed pulchrior fide
   Erat Barbara
   Christi filia.

2. Pater dixit filiae:
   Quidam locuti sunt de te,
   Ut acciperent te
   In coniugio;
   Ad haec respondit virgo:

V. *Regnum mundi et omnem ornatum saeculi contempsi propter amorem Domini mei Iesu Christi.*

3. Dum beata Barbara
annos pertransisset
Pueriles et ad tempus
nubile venisset,
Pater summo studio
maritum precatur,
Cui matrimonio
Barbara iungatur;
V. Primitus blanditiis
eam consolatur,
Nubere si renuit,
dire comminatur.

4. Dixit beata Barbara
artificibus patris:
Tres mihi fenestras facite
in nomine trinitatis;
V. *Quoniam rex omnis terrae Deus, psallite sapienter.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sponsa Christi celebris
Sponso visitatur,
Posita in tenebris
Mire collustratur.

2. Blande Christus: filia,
Pone metum, inquit,
Sisque constans, gratia
Te non derelinquit.

3. Iustae lux orta est gratiae
Late spargens radium,
Rectis corde studium
Ingerit laetitiae.

4. Sponsa Christi
A praeside nudatur
Et per vicos agitatur,
Sed precata Deum
mox candida stola velatur.

5. Martyr, dum oravit,
gladium subit, aethera scandit,
Sponsus honorque datur,
cum Christo deliciatur.

6. Dum in sancta Barbara,
Iesu Christe, coleris,
Memor esto muneris,
Quod oranti contulisti,
Spes humani generis

Responsoria.

1. Surge, virgo, et nostras
sponso preces aperi,
Tua vox est dulcis
in aure Domini,
Quae pausas
sub umbra dilecti;
V. Pulchre, Sion filia,
Pro mortali tunica
Agni tecta vellere
Et corona gloriae.

2. Pater repletus scelere
Filiam vult occidere,
Sed videt illam evanescere,
Vident hanc pastores fugere,
Alter illam non vult prodere,
Alter ostendit temere;
V. A Domino fit signum mirabile,
Oves proditoris fiunt locustae.

3. Christus sanctam tenebroso
Reclusam ergastulo
Miro satis atque blando
Confortat eloquio;
V. Salve, virgo benedicta,
Quam Christi praesentia
Miro satis atque blando
Confortat eloquio.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Quanto sese deprimebat
Humilis nobilitas,
Tanto magis elucebat
Nobilis humilitas.

Responsoria.

1. Praecepto praesidis
Christi virgo nudatur,

Nudata rursum flagellatur,
Nuda per provinciam
Ab impiis viris agitatur,
Petit a Domino, quod tegatur,
Et, ecce, ab eo
stola candida velatur.
V. Mira Dei clementia,
Quae largitur,
Quod petitur
Abiecta diffidentia.

2. Virgo sancta Barbara
A patre suo decollatur,
Pater eius iudicio
Dei concrematur,
Illa caelo coronatur,
Hic inferno cruciatur;
V. *Exsultent filiae Sion propter iudicia tua, Domine.*

3. O admirandam virginis
Huius fortitudinem,
Qua in se vitae veteris
Sic occidit hominem
Et potestates aeris
Vertit in formidinem;
V. Haec pugnatura stadio
Mente virum induit
Femur cingens gladio.

In Laudibus.

Super Psalmos.

A. Pater Deo barbarus
et iudex iniquus
Torquet eam, cuius Christus
est sponsus et amicus.

Ad Benedictus.

A. Prudens et vigilans virgo,
Qualis es cum sponso illo,
Qui te elegit mundam,
Quam pulchra, quam mirabilis,
Quanta luce spectabilis
Inter Sion iuvenculas
Et Ierusalem filias,
Thalamo gaudens regio
Coniuncta Dei filio.

Per Horas.

Ad Primam.

A. In optata cellula
recludi iubetur,
Quali morte pereat,
donec percunctetur.

Ad Tertiam.

Latera lampadibus
Virginis cremantur,
Vulnera vulneribus
Dire cumulantur.

Ad Sextam.

A. Iudex dirus Barbarae
praecipit mamillas
Virginis amputari (devotae),
Deo libat illas.

Ad Nonam.

A. Circumduci cogitur
virgo denudata,
Sed a Deo candida
veste fit ornata.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Ave, gemma pretiosa,
Margarita fulgida,
Sponsa Christi gloriosa,
Paradisi viola,
Virgo Dei, Barbara,
Clemens et benigna,
Quae a patre truncata
In aula regnas caelica;
Ora pro nobis
Apud regem gloriae,
Cuius fulget claritas
Ut sol in meridie.

Brev. ms. Langhemense anni 1500. Cod. Bambergen. Ed. VI 8. — In 1. Vesp. A 3, 3 Et fehlt; Cerbarus. — In 2. Noct. A 4, 5 stola candida. — A 6, 5 Spe. — R 4 ist prosaisch. — In 3. Noct. R 1, 12 dividentia. — R 3, 6 Vertit in fortitudinem. — R 4 prosaisch. — Ad Nonam A, 1 Circumcidi.

46. De sancta Barbara.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Exaltemus in suavi
   Cor et mentem cithara,
   Ut gustemus mellis favi
   Torrentem cum Barbara.
2. Quae carne [quidem] sterilis,
   Sed mente fecunda,
   Virgo et mater fertilis
   Laetatur iucunda.
3. Dum in turri habitavit
   Arte custodita,
   Virtus pacis abundavit
   In mente munita.
4. Domum dum aedificat
   Pater eius vanam,
   Fenestram multiplicat
   Ob fidem Christianam.
5. O nive candidior,
   Crystallo nobilior,
   Agni lana tu vestiris,
   Aquae fluxu tu fulciris,
   Dum flat Auster verior.

Ad Magnificat.

A. Adest dies magnae laudis,
In qua virgo expers fraudis
Magnificat Dominum,
Dum exultantem spiritum
Potenti cum victoria
Christo reddit Barbara.
Eia, pia, da gustare
Christi cibum miseris
Hic in via et ditare
Paupertatem inopis.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Christo regi exsultantes
iubilemus iugiter,
Sponsae Dei famulemur,
ut regnemus perenniter.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Paulo minus ab angelis
   Sponsus sponsam minuit,
   Dum caelebs haec celebris
   Carnis iura diluit.
2. A summo caelo deitatis
   Ut columba graditur,
   Ramum portans castitatis
   In ipsum revertitur.
3. Speculare Sion montem,
   Uberem deliciis,
   Manum scandit per insontem
   Et cordis munditiis.

Responsoria.

1. Sublimi in solario
   Virgo residens Barbara
   Cum virtutum vario,
   In mente virginea
   Ut caelesti sacrario
   Capit divina contubernia.

V. Viri thorum despicit
Virgo, quae chorum conspicit
Mente angelorum.

2. Aquae vivae rivulum,
   Charismatum diluvium
   Se hic expressit,
   Vim salubrem languidis
   Dum fonti baptismatis
   Sui impressit.

V. Fons signatus permanens,
Hortus clausus, proferens
Paradisi fructum.

3. O fenestra trini Dei,
   Quam pertransit lux diei,
   En, ipse per te prospicit
   In ternarum structura,
   Trinitatis cuius vestigium
   Quaevis gerit creatura,

V. Sed tu signaculum Dei
Es similitudinis,
Plenum decore luminis.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Oblita patris proprii
   Ob Christi regis amorem
   Ad poenas supplicii
   Se offert promptiorem.

2. Ad Dei virtutem
   spe plena refugit,
   Tyranni dum rabies
   ut leaena rugit.

3. Eam Deus in aeternum
   Sic fundavit, quod supernum
   Verbum visu prospicit,
   Quod ex auditu credidit.

Responsoria.

1. Eia, virgo mirabilis,
   Paries tibi labilis
   Dat iter manens stabilis.
   Vere splendor es solaris,
   Ut in vitris iens claris,
   Dum scissuram nullam paris.
V. Sic ex parte active
   Egisti,
   Quod in partu passive
   Gessit mater Christi.

2. Haec est stella matutina
   Clausa sub signaculo,
   Quam illustrat lux divina
   In carceris ergastulo,
V. Hoc exorto lucifero
   Caelum, terra plaudit gaudio.

3. Septemplici radio
   Ut sol coruscavit,
   Haec luna pugnans stadio
   Dum laeta toleravit
   Carceris angustias,
   Flagella et ungulas,
   Lampades et malleum,
   Abscissionem uberum,
V. Ferientem
   caput gladium,
   Ut argentum
   purgatum septuplum.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Afferte Deo gloriam,
   Qui gentium sculptilia
   Muta esse daemonia
   Docuit hanc familiam.

2. Exsulta, Sion inclita,
   Deum adorant angeli,
   Dum haec Iudae filia
   Dat odorem balsami.

3. Novum agno canticum
   Et iubilum laetitiae
   Chorus canit virginum
   Ob titulum sanctimoniae.

Responsoria.

1. Ab intus per aureum
   Vestitum haec protecta,
   Gemmas gerens virtutum
   In mente electa,
   Terram circuit in derisum
   Nuda carne, mundo corde
   Attingens paradisum.
V. Sed tegens caelum nubibus
   Hanc vestivit
   angelorum manibus.

2. Nequaquam exterminium
   Inferi hunc ferit,
   Qui pium patrocinium
   Barbarae hic quaerit
   Et promptum cordis scrinium
   Ad laudes eius gerit;
V. Hoc a Christo impetravit,
   Pro quo mori non expavit.

3. O Dea Saturnea
   Manna pluens caelicum,
   Apis tu es mellea
   Cibum ferens angelicum,
   Famulis tui nominis
   Ferculis frui corporis
   Salvatoris
   Da, virgo decoris.
V. Tu mons regalis culminis
   Ros vitalis veniae,

Flos vernalis germinis,
Dos dotalis gratiae.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Nimis admirabilis
In altis Christus Iesus,
Quem in imis tam fragilis
Sexus colit caesus.

2. Oves Christi pascuae
Laude sunt venustae,
Nam ad nutum Barbarae
Oves sunt locustae.

3. Fame, siti cruciata
In vili domicilio
Christo fuit satiata
Ex caeli edulio.

4. In igne sancti flaminis
Benedicamus Dominum,
Igne caeli fulminis
Qui consumpsit Dioscorum.

5. Iuvenes et virgines
Laudes dent et gloriam,
Qui ad caeli cardines
Christo vehit Barbaram.

Ad Benedictus.

A. Benedictus sit pater luminum,
Qui Barbaram, dum petivit
Pro salute omnium
Sibi famulantium
Exaudivit,
Per quam delicti venia
Pax atque iustitia,
Fax lucis in tenebris
Oritur de superis.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Dei esse digitus
Barbara probatur,
Per quam crucis titulus
In petra formatur,
Nam impressit per digitum
In marmoris duritie
Crucis signum inclitum
Manens usque hodie.

Brev. ms. Caminense saec. 15. Cod. Stetinen. (Gesellsch. f. pommerische Gesch. u. Altertumskunde) s. n. A. — Orat. ms. Dorotheae de Mittelhusen anni 1449. Clm. Monacen. 10930 B. — Diurn. Caminense imp. Lipsiae 1519. C. — Feruer: Antiph. ms. Veteris cellae saec. 15. Cod. Lipsien. 772. — In 1. Vesp. B hat Super Ps. nur eine **A**, die erste. — **A** 1, 1 Exsultemus ABC. — **A** 1, 2 mente C. — **A** 4, 3 Fenestram ternam **A**, trinam C. — Ad Magn. **A**, 6 reddidit B. — Invit. 1 iubilantes B. — Ibid. 2 Exsultemus B. — In 1. Noct. **A** 1, 4 Carnis vita A. — **A** 3, 1 Speculationem Sion A. — **R** 1, 4 mentem B. — **R** 1, 9 Mente fehlt B. — **R** 2, 3 Se esse expressit A. — **R** 2, 8 conclusus B. — In 2. Noct. **A** 3, 1 Eam Deus fehlt. B. — **A** 3, 3 Verum visi prospicit. B. — **A** 3, 4 Quod fehlt A; ex pio auditu A, ex pro auditu B. — **R** 1, 6 Dum fehlt B; sciens nullam B. — **R** 1, 9 in parte B. — **R** 2, 5 Haec ex ortu. — **R** 3, 3 luna fehlt B. — In 3. Noct. **A** , 3 Et unica esse B. — **A** 1, 4 famulam. — **A** 2, 3 Et haec inde filia B. — **R** 2, 2 huc B. — In Laud. **A** 1, 1 Rivus admirabilis A. — **A** 2, 2 Oves sunt B. — **A** 3, 4 Caeli ex edulio A. — **A** 4, 2 Benedicimus B. — **A** 4, 4 Didascorum A. — In 2. Vesp. ad Magn. **A** 1 Dei esse dignus B. — Ibid. 4 firmatur B.

47. De sancta Barbara.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. O virgo beata,
Dioscori nata,
Nobis tuis aemulis,
Caritate famulis,
Peccatorum veniam
Impetra per gratiam
Sponsi tui Christi,

Quem tu coluisti,
Pro quo inivisti
Poenas leto tristi.

Ad Magnificat.

A. Vitae salus valida,
Ne nos palus squalida
Peccati demergat,
Hic nos sic transvergat,
Ut in vitae solio
Regnemus cum gaudio;
Impetret hoc Barbara,
Ne nos gens [tam] barbara
Diri ducis, taetri, trucis,
Hostis crucis atque lucis
Seducat vitiis
Nos dans suppliciis,
Sed eius per passionem
Transeamus per agonem
Dei sorte bona morte
Ad vitam aeternam.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Lingua cordi consonet,
Melos pium personet
Ad honorem virginis
Laudans natum hominis.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Audi, hortor, quid hic tortor
Praetendebat, cum fundebat
Filialem sanguinem.
2. Sua nata Deo grata,
Hoc doluit, quod coluit
Christum Deum hominem,
3. Immolatum, cruciatum
Dei natum, verbo natum
Per intactam virginem.

Responsoria.

1. Dioscorus, vir stultus,
Atrocitate multus
Fidos contra Christianos,
Deos venerans profanos
Suam natam custodivit
In turri ingente,
Ne a procaci gente
Cerneretur; Barbara,
Fide, castitate clara,
Conubia odivit,
V. Iesum sponsum quaerens,
Soli huic adhaerens
Caelica quaesivit.
2. O miranda pietas
Et laudanda caritas
Nostri salvatoris,
Qui certanti graviter,
Triumphanti suaviter
Adest cunctis horis;
V. Astitit ut virgini,
Sic et iusto homini,
Hoc est sui moris.
3. Fenestrarum pater bina
Strui iussit solia,
In thermarum loca trina
Fieri dat filia
A paternis famulis
Crucis cum signaculis,
V. Ut laus deitatis,
Summae trinitatis,
Innotescat populis.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Pater cum cognosceret,
Haec quod Christum coleret
Atque sancte viveret
Fide Christiana,
2. Quaerit hanc perimere
Et spatha transfigere,
Sic neci subicere
Mente malesana.
3. Lapis eam celavit,
Quod Christus donavit,
Sic quod tunc cessavit
Ultio profana.

Responsoria.

1. Deus praemirabilis,
Astans suis stabilis,
Omni laude dignum
Mirum fecit signum
Consolationis
Ob rem proditionis:
V. Virgo cum oravit,
In locustas mutavit
Oves opilionis.

2. Per pastorem prodita
Virgo, patri reddita,
Est a patre laesa
Ac praedire caesa
Utque saevo vindici
Tradita est iudici,
V. Ipsa quod adhaeserat
Christoque serviverat
Salvatori supplici.

3. Praeses, litis ut immitis
Praeavidus,
Christianos fide sanos
Impavidus
Torquere severe,
Puellulam, ancillulam
Iesu Christi, esu tristi
Poenae amarae tormentare
Sat nititur, haec patitur
Fidem docens populo;
V. Squalido cum poenis
Torta inamoenis
Data est ergastulo.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hanc reclusam carcere
Dignabatur pascere
Christi clementia
Sua praesentia.

2. Confortando, consolando
Hic sanavit, sauciavit
Quod praesidis impietas
Et poenarum gravitas.

3. Hinc elatam, sic sanatam
Admiratus, est hortatus
Praeses, diis quod offerat,
Virgo quod respuerat.

Responsoria.

1. Usta lampadarum focis
In eius costarum locis
Est mamilla depraedata
Ungulisque lacerata
Diro cum supplicio;
V. Caput eius tunditur,
Cruore perfunditur
Et teritur cilicio.

2. Quando praeses impudicus,
Castitatis inimicus,
Virginem nudaverat,
Quam sponsus non desiverat,
V. Ipsam veste pulla,
Tincta nota nulla,
Angelus vestiverat.

3. Virgo Christi sancta,
Tantis poenis ancta,
Ne nobis negetur,
Impetra, corona
Post hanc vitam bona,
Sed pax praeparetur;
V. In morte nos conserva,
Ne Plutonis caterva
Nobis dominetur.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Dum praeses nil proficeret,
Ut a fide perverteret
Virginem sic stabilem,
Sponso suo habilem,
Pater hanc recepit,
Iratus concepit
Ipsam magis laedere.

2. Ecce, quantum hic erravit,
Hanc, quam de se generavit,
Natam capite truncavit
Gladiali verbere.

3. Ensem virgo cum subivit,
Dignas preces tunc petivit
Pro gentibus agentibus
Poenarum suarum memoriam,

4. Ut hac consequantur prece
In sua finali nece
Peccatorum suorum veniam.

5. Sancta prece hac finita
Est vox dicens mox audita:
Quod rogasti, impetrasti,
Veni, sponsa mea.

Ad Benedictus.

A. Pyr de caelo in hoc zelo
Recedentem ante gentem
Patrem, virum criminis,
Flante ictu fulminis
Deglutivit et contrivit,
Quod nil certum est repertum
Pulveris vel sanguinis.
Corpus digne huius . .
Conquisivit, sepelivit
Valentinus virginis,
Voto pii culminis
Quae nos dignos, non praevignos,
Sed heredes ad mercedes
Ipsius certaminis
Reddat et precaminis.

Brev. Monasteriense imp. s. l. et a. (1489). A. — Matutinale Monasteriense imp. s. l. et a. B; letzteres natürlich nur die Nocturnen. — Laud. A 4, 1 Ut hanc consequantur A. — In 2. Vesp. Super Psalm. A: Hanc reclusam carcere; Ad Magnif. Pyr de caelo etc.

48. De sancta Barbara.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Barbarae sollemnia festivis suscipe votis,
Inclita ecclesia, libans conatibus totis
Christo precamina, ut post aestus iungat te notis.

2. Teneris in annis haec sprevit idola vana,
Vilibus sub pannis suprema quaeritur bona.

3. Virgineo flore martyrii cumque rigore
Satagit placere regi aethereo mere.

4. Hanc sibi allexit unicam altissimus sponsam,
Quam caelis invexit pro fide pluries tonsam.

5. Rapuit consortem beatorum coetus iucundi,
Quam gaudent per mortem vicisse spolia mundi.

Cod. Ducumburgen. 211. auf dem Einbande, einem fragm. Antiph. saec. 15. Antiphonen eines Reimofficiums, wahrscheinlich in 1. Vesp., wie das auf die 5. Antiphon folgende R vermuten läſst.

49. De sancto Barnaba.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Consolator animae,
Iesu, pastor optime,
Meritis Barnabae,
Filii consolationis,
Perfunde nos antidoto
Supernae unctionis.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Consolemur animis
adorantes Dominum,
Qui supernis sociat
Barnabam apostolum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Barnabas apostolus
ex tribu Levi prodiit,
Cuius praedicatio
in omnem terram exiit.
2. Ioseph a parentibus
primo nominatus,
Post haec ab apostolis
Barnabas vocatus.
3. Cyprus erat genere,
agrum suum vendidit,
Pretium apostolis
fideliter tradidit.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Redeunt Ierusalem
fratres visitare,
Iubet sanctus spiritus
istos segregare.
2. In opus ministerii
hi duo electi,
Paphnum et Seleuciam
statim sunt profecti.
3. Lystris et Iconium
Cyprumque pergentes
Convertunt ad Dominum
verbo vitae gentes.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Magnificemus Dominum,
Qui consolationis filium,
Barnabam apostolum
Dignatus est hodie
Caelesti consolatione
Consolari,
Cuius et nos precibus
Dono sancti spiritus
Mereamur recreari.

Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Parisin. 760. — Alle im vorstehenden nicht aufgeführten Teile des Officiums prosaisch.

50. De sancto Bartholomaeo.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Hic athleta Dei
donatus laude trophaei,
Quem docet orbe coli,
laudat in arce poli.

Ad Magnificat.

A. Orbis, ovans evigila,
Sanctis insiste plausibus,
Exsulta, gaude, iubila
Totus in Christi laudibus,
Bartholomaei precibus
Hostem antiquum ventila,
Ut omni fraude mutila
Laeteris in caelestibus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Verum lumen de lumine
Pari colamus numine,
In quo praefulgent inclita
Bartholomaei merita.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Miserante
Christi clementia
Fidem rectam
suscepit India
Et culturam
detestans idoli
Confirmatur
verbis apostoli.

2. Haec magorum
capta praestigiis
Tenebatur
subiecta vitiis,
Sed errorum
relicto tramite
Sacrae legis
fovetur fomite.

3. Non est ausus
coram apostolo
Quidquam loqui
daemon ab idolo,
Licet sese
multi conciderent
Et incassum
votis insisterent.

4. Spes aegrorum
frustratur penitus,
Daemon silet
ligatus caelitus,
Stat totius
plebis consilium
Implorare
Berith auxilium.

5. Templum Berith
intrantes nuntii
Causam quaerunt
huius dispendii,
Se passurum
verens similia
Maestis dedit
responsa tristia.

6. Deus vester
miser obmutuit
Et ligatus
catenis iacuit,
Ex quo miles
caelestis regiae
Fines visit
huius provinciae.

Responsoria.

1. Taetro quidam
plenus daemonio,
Suum voce
fassus incendium,
Viri Dei
iussus imperio
Male sonans
suppressit labium;
Mox ab ipso
fugit daemonium
Nec est ultra
secuta laesio;
V. Hoc operata Dei
manus est per Bartholomaei.

2. Energiae
vexata rabie
Regis nata
vinclis adstringitur,
Provisurus
eius miseriae
Patienti
sanctus compatitur,
Quo mandante
puella solvitur;
V. Sic vitium mentis
pepulit censura medentis.

3. Rex ignarus
boni gratuiti
Gemmis, auro
camelos onerat,

Ut per doni
vices exhibiti
Christi servo
re grates referat,
Ergo tanti
devote properat
Compensare
mercedem meriti;
V. Transgreditur legis
metas intentio regis.

4. Non invento
viro Polymius
Suis aera
gazis restituit,
Cui vir idem
iam dudum conscius
In secreto
domus apparuit
Et in fide
prudenter imbuit,
Vitae verbum
spargens diffusius;
V. Rex memori clausit
in mente, quod auribus
hausit.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Dum describi
cultores idoli
Sibi poscunt
vultum apostoli,
Mox addiscunt
et annos temporis
Et eiusdem
mensuram corporis.

2. Niger crinis, alba caro,
Barba longa, cano raro,
Aequae nares et directae,
Aures crine suo tectae.

3. Est aequalis in statura,
Mediocris in mensura,
Vestis eius sordem nescit
Nec per tempus veterescit.

4. Frequentata
genuum flexio
Iugi Christum
pulsat suffragio,
Nam per noctes
et dies singulos
Suos ei
commendat famulos.

5. Angelorum
sancta societas
Veri Dei
conservat semitas,
Per quos tutus
ubique redditur,
Sic nec sitim
nec famem patitur.

6. Cuncta novit,
cuncta considerat,
Universis
donis exuberat,
Omnes habens
linguas in habitu
Ipsum sancto
replente spiritu.

Responsoria.

1. Compellente
Christi discipulo
Duros daemon
mugitus edidit,
Coram rege
cunctoque populo
Suae fraudis
commenta prodidit
Dicens: vivus
in mortem incidit,
Quisquis nostro
credit oraculo,
V. Tendit ad infernum
perdens diadema supernum.

2. Resipisce,
cruenta civitas,
Iam tenere
foedus cum idolo,
Sed a Christi
discas discipulo,

Quid sit fides,
quid spes, quid caritas,
Ut te servet
superna veritas,
Ne damneris
cum hoste subdolo;
V. Sit tibi sincera
mens, sit confessio vera.

3. Doctor verus ait turbae:
Deum verum cognoscite,
Si salvi esse cupitis,
Simulacra conteratis;
V. *Quoniam omnes dii gentium daemonia, Dominus autem caelos fecit.*

4. Indignata
sermone belluae
Plebs adclamans
in eam irruit,
Vincla nectit
ad collum statuae,
Tractu pronus
Astaroth corruit,
Idem daemon
ipsum comminuit
Potestate
vocis mellifluae;
V. Quam male possedit,
bene pulsus ab aede recedit.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Revertentes,
qui missi fuerant,
Singulorum
vultus considerant,
Duum tamen
dierum circulo
Dato sibi
carent oraculo.

Responsoria.

1. Multitudo
magna iacentium,
Hostis laesa
furore rabidi,
Sanitatis
sumpsit remedium
Interventu
pastoris providi,
Mox astantes
pro visis stupidi
Laeti laudant
factorem omnium;
V. Effectus morbis
curavit conditor orbis.

2. De supernis
legatus veniens
Miro lenit
splendore populos,
Qui volatu
fanum circuiens
Signum crucis
sculpsit per angulos
Consecrando
recessus singulos
Et deorum
larvas eiciens;
V. Omnibus est visus,
quem misit eis paradisus.

3. Sancte Bartholomaee,
Christi apostole,
Indorum doctor egregie,
Nostris aurem
clamoribus appone,
Ut tuo ad Dominum
sustentati iuvamine,
Tui concives
mereamur et adesse;
V. Intercede pro nobis
ad Dominum, gloriose
Dei amice,
ut ipsius gratia largiente
Tui concives
mereamur et adesse.

4. O militis praedicanda
Fides virtus et gloria,
Qui vivens decoriatus
Et capite tandem caesus

Iam victima munda factus
Caelos scandit laureatus,
V. Cuius, Christe, per merita
Ab occultis nos emunda.

In Laudibus.

Antiphonae.

A. Rex regnare
volens perenniter
Virum Dei
poscit humiliter,
Ut ablutus
aqua baptismatis
Imbuatur
dono charismatis.

Ad Benedictus.

A. Sub Astrige
coronam meruit
Venerandus
Christi discipulus,
Primo fustes
et post exhibuit
Ensem collo
percussor aemulus;
Quem defunctum
fidelis populus
In sepulcro
psallens deposuit,
Ubi templum
fundare studuit,
Quod illustris
perornat tumulus.

Per Horas.

Ad Primam.

A. Regis proles
et uxor regia
Iubilantes
cordis laetitia,
Candidatae
baptismi vestibus,
Fidem servant
inpressam cordibus.

Ad Tertiam.

A. Vigilantes
in lucis opere
Deum verum
sequunter libere,
Et quo magis
optata sitiunt,
Hac plenius
ea suscipiunt.

Ad Sextam.

A. Benedictus
largitor gratiae,
Qui de nervis
huius miseriae
Et de dolo
furentis idoli
Traxit Indos
verbis apostoli.

Ad Nonam.

A. Rex Indorum,
plebes et principes,
Sacrae legis
facti participes,
Exsultantes
percepta gratia
Christo mentes
parant cubilia.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O virtutis
lux apostolicae,
Solis iubar,
caeleste speculum,
Omnes clemens
astantes respice,
Clerum rege,
conserva populum,
Ut post huius
mortis articulum
Resurgentes
in stola duplice
Repromissum
cenae dominicae
Convivantes
sumamus epulum.

Brev. ms. Trebnicense saec. 15. Cod. Wratislavien. I O 94. — In 1. Vesp. Von den 4 **AA** super Ps. sind drei prosaisch. Ad Magn. **A**, 4 Totis. — Ibid. 7 fraude vincula. — In 1. Noct. **R** 2, 4 vinculis. — In 2. Noct. **A** 1, 1 discribi. — **R** 2, 14 confessio pura. — In 3. Noct. **R** 2, 3 levit. — Die **AA** per Horas gehören ursprünglich in die Laudes; überhaupt scheint die monastische Form dem Officium nicht ursprünglich, da nach Entfernung der Teile mit abweichendem Versbau gerade das Material zu einem Officium formae brevioris erübrigt.

51. De sancto Basilio.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Celsum votis eximiis
Antistitem Basilium
Colamus, qui prece miti
Daemoni eripiens,
Quem mox involvit hamus,
Obtinens chirographum
Denegata Christi fide,
Scriptum reddi per dolivagum
Eiulantem, se fore devictum;
Annotatum facinus
Delens defunctus
Praesul benedictus,
Iudaeus catechizatus
Mire per ipsum
Caelis est addictus;
Precamur ergo cernui
Sordes tuis praesidiis deleri,
Sacer o Basili, Christum
Exora nostri misereri.

R. Ephraem iusto sanctus
In visu claruit
Ut columna candens
  Caelum attingendo,
Quod stupens mente
  Revolvendo
Tacuit facti veritatem
  Experiendo;
V. Linguam eius
  cernens ut ignitam,
Angelicam in eo
  perpendens vitam
Fit certus in credendo.

Ad Magnificat.

A. Patris beati
Spiritus Basilii
Deum votis iugibus
Magnificavit,
Qui abdicans se
Blandimentis saeculi,
Ad superna verbis, factis
Laetus aspiravit.
Preces effunde
Tuis pro supplicibus,
Ut partem, quam elegeras,
Sectentur, resecatis
Huius mundi duplicibus
In aevum tecum
Feliciter laetentur.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Ad celsa sollemnia
  Basilii venite,
Qui gubernavit omnia
  Hic in terris rite.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. In cathedra
  non sedit pestilentiae,
Qui pollebat
  fervore clementiae,
In Dei lege
  mens eius stabilita,
Precibus, ieiuniis,
  doctrinis vita
  Fuit eius polita.

2. Non fremuit nec coluit
Inania,
Resecans, quae docuit
Vesania,
Domino servivit
in timore,
Caeli sedem adeptus
in honore.

3. Christus caput
eius exaltavit,
Dum in excelsis
cellam fabricavit,
Renuntians hic saeculo
Addictus est
trinitatis speculo.

Responsoria.

1. Ab Arrianis
Vir Dei captam ecclesiam
Pastoralis contactu baculi
Recuperavit,
Christianis,
Reddens hanc basilicam
Ad laudem Dei, quam
Multiplicavit

V. Hymnorum concentibus,
Fidelis piis mentibus
Plebs hanc frequentavit.

2. Captum hamo daemonis
Fidem Christianam
Abiurantem
Verbis sacri canonis
Eripuit ad summa
Propalantem;

V. Cum eiulatu
daemon chartam reddidit,
Quam liberato
praesul pius exhibuit
Noxia patrata continentem.

3. Domino fidelis
gratias plebs reddidit,
Videns almi praesulis
virtutum sanctitatem,
Quas in conventu omnium
mire Deus ostendit,
Ob quod eius adoraverunt
proni bonitatem.

V. Uxori laetus
redditur maritus,
A matrimonio
qui iudicatus quitus
Fuit propter iniquitatem.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sacrificavit sacrificium
Iustitiae, terrestrium
Spem adaequans maestitiae.
In pace requiescit,
Cui mundus vilescit.

2. Clamorem eius
Christus intellexit,
Dum ab imis
ipsum sursum vexit,
Ubi nulla maestitia
Sed in aevum
cernitur laetitia.

3. Minuisti
Paulo minus ab angelis
Basilium, dum vestisti
Sandaliis,
In tuo dum amore
Vixit hic sine torpore.

Responsoria.

1. Confiteri facinus,
Quod os et cor erubuit,
Scriptum pater almus
Iam defunctus abolevit,
Mens peccatricis
Visa charta gaudiis intumuit,
In spe dilectionis
Dulciter requievit,

V. Deo grates referens
iucunda,
Quod prius contrectabat
furibunda,
Spurcitiis
pro viribus plus cedit.

2. Felicis hora dum transitus
adpropinquaret,

In foribus mortem esse
Iosephque indicaret,
In spiritu
Basilius medici
Cognoscens iudicium
Ad eum inquit:
Non tam cito
imminet exitium;
V. Hodie sol cum sole occidet,
Iudaeus Ioseph fatur;
Praesul pius dixit: Non,
sed tempus prorogatur.

3. Ad medicum
Blando sermone
Praesul beatus
Ait Basilius:
Ad horam si vixero
Cras nonae, quid erit
Dic mihi concitius?
Quod hortaris faciam,
Hoc si contingat, pater;
Invenisti gratiam,
Basilius respondit,
care frater.
V. Praesul vixit, ut narravit,
Iosephque catechizavit,
Sic lucri Deo medicum
Fecit et angelicum.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sanctus in tabernaculo
Tuo, Deus,
laetus requiescit
Mundique piaculo
Resistens
inquinamenta nescit.

2. Eius desiderium
Animae
sibi tribuisti,
Terrenum dum imperium
Vincendi
robur ei contulisti.

3. Memor eius, Deus, fuisti,
Hunc ad te dum allexisti
Mira pietate
Contempta vanitate.

Responsoria.

1. Fallentem mundum vincere
Supplices
fac tuos, pater pie,
Quae sursum sunt, elicere,
Non, quae inquinant, sectari
huius blandimenta viae.
V. Labe respersos exue,
Ad te reflexos indue
Salutis vestimento,
Fidei fulcimento.

2. Te colentes pio corde
Nos conserva sine sorde,
Ut sinceris monitis,
Non mentibus attonitis,
Te sequi mereamur,
Licitis utamur.
V. Doctrinae tuae favum mellis
Nos gustare, fac, ne fellis
Acerbitas inficiat
In Christi laude,
sed mens nostra proficiat.

3. O confessorum
lampas lucens clare,
Basili, doctor
praecelse, care,
Nostris in angustiis
Tuum praesta levamen,
Caeli nos iunge nuptiis,
Almum ubi propinatur
flamen.
V. Basili pater,
pontifex egregie,
Post mortem
applica nos regiae,
Quae ducit ad empyreum
Regni caelestis solium.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Domum tuam, Domine,
Praesul talis decebat,
Qui in tuo nomine
Fidem rectam augebat.

2. Portas eius introivit
In confessione,
Caelum quapropter adivit
In exsultatione.

3. Labiis laetitiae
Deum exaltavit,
Mundum maestitiae
Praesentem adaequavit.

4. Ore, corde praesul Deum
Almus benedixit,
Mundum spernens, hostem saevum,
Quibus maledixit.

5. Sanctorum in ecclesiis
Deo laudes novas canebat,
Dum egentium inediis
Basilius ut pater succurrebat.

Ad Benedictus.

A. Suae plebis Dominus
Redemptionem pie visitavit,
Dum ad regendum comminus
Eum praesulem adoptavit,
Qui sedentem in tenebris
Doctrinae pastu populum refecit,
Sit dies eius celebris,
Qui tam mira miranda perfecit.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O laudabilem per omnia
Basilium per saecula,
Ob cuius praecelsa merita
Nostra pientur famina
Ducamurque ad gaudia
Sanctorum perennia.

Brev. Misnense imp. Lipsiae (?) 1517. A. — Diurn. Misnense imp. Lipsiae 1511. B. — In 2. Noct. 2, 12 Ioseph factus A.

52. De sancto Benedicto.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Praeclarum late
tibi, vir sine fine beate,
Nomen non fictae
fidei manet, o Benedicte.

2. Membra specu claudis,
quo factus es hostia laudis
Carnem districte
dum frenas, o Benedicte.

3. Hic probris actus
tumidisque peripsima factus
Iam noys invictae
palmam geris, o Benedicte.

4. Instar tu Christi
patiens ad cuncta fuisti,
Pacis et indictae
cultor pius, o Benedicte.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

Magna semper et praeclara
Deum decent praeconia,
Cuius igne spernens mundum
Fulges in turba caelitum,
O confessor Benedicte,
Vota servorum suscipe.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Ut Christo celebri
iubilemus laude, venite,
Qui dedit aeternae
Benedicto gaudia vitae.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Benedictus tam nomine
Quam gratiarum munere
E Nursia progenitus
Claris fulsit parentibus.
2. Hic ergo Romae traditus
Disciplinis scholaribus,
Nil scire duxit commodum,
Nisi crucis mysterium.
3. Mundum suis cum floribus
Scienter sprevit nescius
Iesuque ferens stigmata
Speluncae petit abdita.
4. Sanctum Romanus habitum
Dat illi, fert subsidium,
Sed magister invidiae
Saevit in illum lapide.
5. In specu, sub quo latitat,
Dei miles se cruciat,
Sed rex mundi, cui militat,
Hunc sacerdote visitat.
6. Athleta Dei gravibus
Poenis urens exterius
Hostis in mente iacula
Igne exstinxit ignea.

Responsoria.

1. Florem mundi periturum
Despexit tamquam aridum,
Ut floreat in aeternum
Benedictus ante Deum,
V. Pennas sumens ut columbae
Recessit gaudens requie.
2. Puer fletum subsecutae
Consolatus nutriculae,
Vas, ubi prece solidat,
Fugit, ne laude pereat,
V. Elongatus a nutrice
Mansit in solitudine.
3. Agnosce, Dei famule,
Surrexit Christus hac die,
Adsunt, quas misit, epulae,
Cuius amore percipe;
V. Haec dies, quam fecit Deus,
In qua, iubet, exsultemus.
4. Electo grex mortiferum
Patri ferebat poculum,
Sed vir Dei signo vitae
Vas rupit tamquam lapide;
V. Intenderunt arcum suum,
Ut perderent innoxium.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Iam latius innotuit,
Quasi lampas emicuit,
Sic Benedictus celebris
Frequentatur a populis.
2. Eius ergo sub tramite
Multi dum certant vivere,
Locis florent duodenis,
Fulget ipse miraculis.
3. Hic non impar Elisaeo
Ciet ferrum de profundo,
Sensus et corda perspicit,
Praesens absentes arguit.
4. Maurus verbo currens patris
Petri fertur vestigiis
Super liquens elementum
Mersumque trahit Placidum.
5. Favent cuncta Benedicto:
Vas sponte manat oleo,
Fugit vita, spernit terra
Eius privatum gratia.
6. O quanta plenus gratia
Respectu rumpit vincula,
Sedens curvat imperia
Benedictus per saecula.

Responsoria.

1. Servus Dei Benedictus
Stetit misertus illius,
Qui clamitabat: o meum,
O redde, redde filium!
V. Orans iacentem suscitat,
Reddit patri, qui clamitat.
2. Benedictus quam devotas
Deo solvebat gratias,

Ire videns ut columbam
Caelo sororis animam;
V. Uterque duxit gaudia,
Soror caelo, hic in cella.

3. O Israelita verus,
Cor in Deum dilatatus,
Qui infra se angustatam
Vidit omnem creaturam,
V. Caelo quoque ferri sanctam
Germani cernens animam.

4. Alme pater, qui praescius
Tui sacrati transitus
Hunc praenotasti fratribus,
Tuere nostros exitus,
V. Per te ducem clarissimum
Ut transeamus ad Deum.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Benedictum propheticis
Condecoremus canticis,
Qui tam fulsit prophetia
Quam et doctrinae gratia.

Responsoria.

1. Grandi pater fiducia
Morte stetit pretiosa,
Qui elevatis manibus
Caelos scandit in precibus.
V. Fecit, Christe, quod iussisti,
Te secutus spe praemii.

2. Fratribus illuxit
Benedictum quae via duxit
Usque caelum surgens
et multa lampade fulgens,
V. Virque super candens
micuit, quae sit via, pandens.

3. Ecce, iam cari noscite,
Quam claro scandit tramite
Benedictus ad sidera,
Qui hic reliquit omnia;
V. Accepit ergo centuplum
Et vitam in perpetuum.

4. Gloria, Christe, tuo
tibi personet in Benedicto,
Quem faciens tecum
sanctis regnantibus aequum
V. Iam, quibus aequasti,
gaudentibus associasti.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Armis praecinctus
verae fidei Benedictus,
Idola dum stravit,
sedem tibi, Christe, paravit.

2. Huic iubilate, quo pater iste
Par fit Eliae, par quoque Moysi,
Dum lapis illi flumina fundit,
Corvus obaudit.

3. Quemquam non laesit,
post te, dominator, adhaesit,
Utque David doluit,
hostis ut occubuit.

4. Laus puerilis hunc benedicit,
Qui puerorum per Benedictum
Corpora vitae trinus et unus
Trina reformat.

5. Tympana laeta chori
mens consona concinet ori
Ac Dominum laudet,
quo servus in aethere gaudet.

Ad Benedictus.

A. Benedictus es, Domine,
Qui, Benedicti animae
Dum caeli confers gaudia,
Glorificas terris membra,
Dum et specu, quo latuit,
Per te virtus emicuit.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O caelestis norma vitae,
Doctor et dux Benedicte,
Cuius cum Christo spiritus
Exsultat in caelestibus,
Gregem, pastor alme, serva,
Sancta prece corrobora,
Via caelos clarescente
Fac te duce penetrare.

Brev. ms. Admontense anni 1180. Cod. Admonten. 18. A. — Brev. ms. S. Maximini Treviren. (?) saec. 12. Cod. Londinen. Add. 18496. B. — Brev. ms. Lunaelacense (?) saec. 12. Cod. Palat. Vindobonen. 1890. C. — Brev. ms. Engelbergense saec. 12. Cod. Engelbergen. 42. D. — Brev. ms. Engelbergense saec. 12. Cod. Engelbergen. 103. E. — Brev. ms. Mellicense saec. 13. Cod. Mellicen. 1677. F. — Brev. ms. Murbacense saec. 13. Cod. Colmarien. 36. G. — Antiph. ms. Augiense saec. 12. Cod. Carolsruhan. Aug. 60. add. saec. 13. H. — Brev. ms. Gengenbacense saec. 13. Cod. Carolsruhan. Geo. 22. I. — Brev. ms. Schwarzbacense saec. 13. Cod. Carolsruhan. Schw. 2. K. — Antiph. ms. saec. 13. Cod. Guelfenbyteran. Helm. 982. L. — Brev. ms. Cisterciense saec. 13. Cod. Stuttgartien. 1b 89. M. — Brev. ms. Vedastinum saec. 13/14. Cod. Atrebaten. 676. N. — Brev. ms. Epternacense saec. 14. Cod. Luciliburgen. 12. O. — Antiph. ms. Salemitanum anni 1318. Cod. Heidelbergen. X. 6. P. — Brev. ms. Cisterciense saec. 14. Cod. Pianoren. M 1. Q. — Brev. ms. Farense saec. 14. Cod. Mazarin. 349 (761). R. — Brev. ms. Cellae Principum saec. 14. Clm. Monacen. 7213. S. — Antiph. ms. Cisterciense saec. 14. Cod. Pragen. XII C 7. T. — Brev. ms. Langhemense saec. 14. Cod. Bambergen. Ed VII 11. U. — Brev. ms. S. Magni in Faucibus saec. 14. Cod. Maihingen. II 1. 4° 7. V. — Brev. ms. Murbacense saec. 14. Cod. Colmarien. 430. W. — Brev. ms. Augiense saec. 14. Cod. Carolsruhan. Aug. 206. X. — Brev. ms. S. Georgii Villingen. saec. 14. Cod. Carolsruhan. Geo. 6. Y. — Noct. ms. Benedictinum saec. 14. Cod. Doneschingen. 321. Z. — Brev. ms. Murense saec. 14. Cod. Araugien. M 7 q. Aa. — Brev. ms. Ebracense saec. 14. Cod. Wirceburgen Mp. th. p. 42. Bb. — Antiph. ms. Eremitense saec. 14. Cod. Eremiten. 612. Cc. — Brev. ms. Ebracense saec. 12. Cod. Wirceburgen. Mp. th. f. 110. add. saec. 14. Dd. — Noct. ms. Altovadense saec. 15. Cod. Altovaden. 29. Ee. — Brev. ms. Sitanstettense anni 1496. Cod. Sitanstetten. CXXVIII. Ff. — Brev. ms. S. Georgii Pragen. saec. 15. Cod. Pragen. VIII B 9. Gg. — Brev. ms. Heilbrunnense saec. 13. Cod. Erlangen. 454. add. saec. 15. Hh. — Brev. ms. Velehradense (?) saec. 15. Cod. Olomücen. II V 6. Ii. — Brev. ms. Griesense saec. 15. Cod. Griesen. 43. Kk. — Antiph. ms. Epternacense saec. 15. Cod. Luciliburgen. 105. Ll. — Brev. ms. S. Bonifatii Fulden. saec. 15. Cod. Fulden. Aa 81. Mm. — Brev. ms. Benedictoburanum saec. 15. Cod. Augustan. s. n. Nn. — Brev. ms. SS. Udalrici et Afrae saec. 15. Cod. Augustan. Fol. 99. Oo. — Brev. ms. Zwiefaltense saec. 15. Cod. Stuttgartien. 1b 106. Pp. — Brev. ms. Blauburanum saec. 15. Cod. Stuttgartien. HB. I Asc. 111. Qq. — Brev. ms. Murense saec. 15/16. Cod. Araugien. M 9 f. Rr. — Antiph. ms. Fischingense saec. 15. Cod. Frauenfelden. Y 36. Ss. — Brev. ms. Rhenoviense saec. 15. Cod. Turicen. Rhen. 60. Tt. — Antiph. ms. Rhenoviense saec. 15/16. Cod. Turicen. Rhen. 3. Uu. — Brev. ms. Monasticum saec. 15. Cod. Eremiten. 84. Vv. — Brev. ms. Langhemense anni 1500. Cod. Bambergen. Ed. VI 8 Ww. — Brev. ms. Langhemense saec. 14. Cod. Bambergen. Ed. VI 10 add. saec. 15. Xx. — Brev ms. Heilsbrunnense saec. 15. Cod. Erlangen. 704. Yy. — Brev. ms. Langhemense anni 1465. Cod. Bambergen. Ed. VI 6. Zz. — Brev. ms. S. Magni in Faucibus saec. 15. Cod. Maihingen. II 1. 8 9. Aaa. — Brev. ms. Kirchhemense saec. 15. Cod. Maihingen. II 1. 8° 15. Bbb. — Brev. ms. Augiense saec. 15. Cod. Carolsruhan. Aug. 262. Ccc. — Brev. ms. Lamprechtense saec. 15. Cod. Doneschingen. 313. Ddd. — Diurn. ms. Altovadense saec. 15. Cod. Altovaden. 7. Eee. — Brev. ms. Ruperti de Montreal anni 1506. Cod. Epternacen. s. n. Fff. — Brev. ms. S. Crucis in Werdea saec. 15. Cod. Maihingen. II 2. 4° 30. Ggg. — Brev. Frisingense anni 1479. Cod. Esten. X H 1. Hhh. — Brev. ms. Pataviense saec. 15. Cod. Stuttgartien. HB I Asc. 109. Iii. — Brev. ms. Pataviense saec. 15. Cod. Doneschingen. 315. Kkk. — Brev. ms. Opatovicense saec. 15. Cod. Palat. Vindobonen. 1962. Lll. u. a. m.

Die unter Hhh Iii und Kkk genannten Quellen haben das Officium in der kürzeren nichtmonastischen Form, die bei diesem Officium natürlich

nicht in Betracht zu ziehen ist. Bei der grofsen Anzahl der Quellen ist es unmöglich, bei der guten Überlieferung des Textes unnötig, die Varianten zu verzeichnen, die lediglich Nachlässigkeiten der Abschreiber darstellen würden. Von Belang ist nur, dafs das Officium bald zum Hauptfeste des Heiligen, bald zu dessen Translation, bisweilen „in Commemoratione s. Benedicti" steht, sowie, dafs die AA der ersten Vesper bald in dieser, bald in der zweiten Vesper ihren Platz haben, bald auf die kleinen Horen verteilt erscheinen. Die 1. Vesper beginnt dann entweder mit der A: Magna semper et praeclara oder mit nur einer A super Ps.: Exsultent omnium corda fidelium pro gloria almi patris Benedicti etc. Einige Hss. u. a. F setzen zur Vesper folgendes R:

R. Beatus Dei famulus
Magnum fecit miraculum,
V. Primum in partes divisum
Reiunxit capisterium.

In der 2. Vesper findet sich in denselben Quellen das R:

R. Aquam de montis vertice
Ferrum de profundo gurgite
V. Et Placidum de flumine
Traxit per pensilem.

In einigen Hss. wird das Officium als „historia nova" bezeichnet; so HR: „De sancto Benedicto novae historiae cantum quaere in principio"; „Novam historiam de sancto Benedicto quaere post cantica in fine libri" Xx. Diese Neuheit ist relativ zum älteren Benedictusofficium zu verstehen. Auf dasselbe Schema wie dies Officium ist das des hl. Colomannus (Anal. XIII, Nr. 34) gearbeitet. Bei der grofsen Verbreitung der historia ist auffallend und bedauerlich, dafs der Verfasser nicht bekannt zu sein scheint.

53. De sancto Benedicto.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

1. Fuit re et gratia
Homo benedictus,
Vir, qui nunc in patria
Sanctus est et iustus.

2. Nursiae provincia
Dedit hunc alumnum,
Vicit puer vitia,
Zabulum et mundum.

3. Quem Romanus suscipit
Sub Adeodato,
Aqua, pane reficit
Signo resti dato.

4. Ille nequam spiritus
In calculis iactatis
Fregit signum invidus
Huius caritatis.

5. Sed Romanus destitit
Nusquam ab incepto,
Nec sacerdos defuit
Die Paschae festo.

Ad Magnificat.

A. O decus ecclesiae
Et honoris vasculum,
O pater clementiae,
Tu dux, tu lux, speculum
Regularis vitae;
Exemplum munditiae,
Veritatis calculum,
Aratrum iustitiae,
Contempsisti saeculum,
Sancte Benedicte.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Collaetetur ecclesia,
Benedicto congaudeat
Et dicat:

Suscipe nos in gloria,
Christo regi complaceat,
Ut fiat.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. In viam non abiit
Iste peccatorum,
Meditari voluit
Legem mandatorum.

2. Insensati impii
Quare fremuerunt?
Potum mortis filii
Patri tribuerunt.

3. Vitrum fregit famulus,
Domini est salus,
Fuso viro monachus
Hebetatur malus.

Responsoria.

1. Quando pater filiis
Per natum dat pacem,
Orbis actis circulis
Quadringentis decem,
Satanas cum vitiis
Se parat ad necem;
V. Benedictus mittitur,
Novis armis utitur,
Novum portat ensem.

2. Fides firma clipeus,
Caritas lorica,
Lancea spes, balteus
Pietas amica,
Aqua fluit rivulus
Paupertas cupita;
V. Vilem vestit paenulam,
Sacram scripsit regulam
Verba dat mellita.

3. Multitudo militum
Sequitur hunc ducem,
Christum regem agnitum
Atque veram lucem
Profitentur, deditum
Morti super crucem;
V. Horum vita saeculum
Lucet, mundo poculum
Propinat felicem.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sanctum suum Dominus
Hunc mirificavit,
Quem in caelo plenius
Cum glorificavit

2. Scuto Dei genitus
Bonae voluntatis
Suae, quo sum agnitus,
Induit me gratis.

3. Ex ore lactantium
Perfecisti laudem,
Ut mos est infantium,
Hic non fecit labem.

Responsoria.

1. Ales, dictus merula,
Dum vacaret gratia
Contemplationis,
Nigra volat garrula,
Sed carnalis nuntia
Est temptationis;
V. Mens perhorret vitia,
Hanc fugat propitia
Virtus passionis.

2. Placidum discipulum
Hinc per Maurum sedulum
Traxit de procella,
In patrem et filium
Propter hoc miraculum
Pia surgunt bella;
V. Per patris oraculum
Tollitur piaculum,
Dum orat in cella.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hic vir sine macula
Vixit Deo suo,
Manet nunc in gloria
Monte sancto tuo.

2. Benedictionibus
Tuis praevenisti
Sanctum, quem in omnibus
Tu benedixisti.

3. Innocens hic manibus
Atque mundo corde
Nusquam vanitatibus
Se dedit aut sorde.

Responsoria.

1. Pater hic apostoli
Perficit officium
Et prophetae nomen,
Inquire vas olei,
Defensoris filium
Et qui fert flasconem,
V. Feminas ex nobili
Genere, sed clericum
Et regis tironem.

2. Eius pater exitum
Nuntiavit filiis,
Mox correptus febribus
Vitae panem sumit,
Post haec flavit spiritum,
Caeli iunctus liliis
Et supernis civibus
Vitae vitam unit.
V. Post ipsius obitum
Viam stratam palliis,
Nitentem lampadibus
Binus frater cernit.

3. Sanctus hic descenderat
Videre Scholasticam,
Cum abire voluit,
Illa supplex rogat;
Iam caput levaverat,
Sentit pater pluviam,
Quae tantum invaluit,
Quod manere cogat;
V. Post tres dies penetrat
Caelos soror caelica,
Istud sancto patuit,
Quando Deum orat.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Benedictus petere
Desertum decreverat
Nullo sese noto,
Quem nutrix deserere
Profecto non poterat
Mundo spreto toto.

2. Petit capisterium
Pro purgando tritico
Nutrix a vicina,
Quod incaute positum
Fractum sanat illico
Virtute divina.

3. Hic nutrice inscia
Fugit et incognitus
Mansit annis tribus,
Quem divina gratia
Pavit atque modicus
Hic Iohannis cibus.

4. Sed Christus presbytero
Paranti convivio
In paschali festo
Ait: meo puero
Confecto ieiunio
Cibum istum ferto.

5. Surgit hic sollicite,
Virum fine reperit
Cum difficultate:
Surge, mande, non nunc te
Ieiunare convenit
Hac sollemnitate.

Ad Benedictus.

A. Gaude, felix anima
Benedicti, quoniam
Fusam lucem desuper
Cunctas noctis tenebras
Fugasse vidisti,
Et Germani animam
Ferri ad caelestia
Sororisque, radio
Ante tuos oculos
Mundum conspexisti.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Sanctus hic miraculis
Atque vitae radio
Mundo dat splendorem,
Patuit in filiis
Patris gloriatio,
Inde dat honorem
Christo, sed in aliis
In Iesu servitio
Excitat ardorem;
Benedicte, famulis
Tuis fac in odio
Saeculi amorem,
Dona, quod cum caelicis
Omnibus perpetuo
Cernamus factorem.

Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Rossian. s. n. — In 2. Noct. R 2, 2 Hunc per Maurum. — R 2, 7 An patris oraculum. — R 3 ist durch Beschädigung verloren; nur der V. ist noch vorhanden:

V. Non huius hic inscius
Corvo mandat ocius,
Longe tollat eum.

In 3. Noct. A 1, 2 Vixit de suo. — R 2, 6 vinctus liliis. — In Laud. A 3, 6 His Iohannis. — Das Officium folgt dem Schema des Antonius-Officiums Anal. V, Nr. 42. Zu demselben gehört der Hymnus: Christe verum lumen patris, Anal. IV, 106.

54. De sancto Bernhardino.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Senarum civis inclitus,
Superna luce praeditus,
Bernhardinus prudenter
Semper amare studuit
Christum Iesum, quem docuit
Revereri decenter.

2. Vivens in innocentia
Sanctus hic ab infantia
Se Deo consecravit,
Tandem donis caelestibus
Eius bonis operibus
Hunc Deus praedotavit.

3. Hic prudens mundi speciem
Perpendens velut glaciem
Labiliter dissolvi,
Confestim hanc deseruit,
Se sibi nec inseruit
Nolens a Deo solvi.

4. Francisci cinctus cordula
Contectusque tunicula
Pompam mundi reiecit
Eiusque vitans prospera
Regnum Dei per aspera
Promerendum coniecit.

5. Dignitatum insignia
Recusat et fastigia
Bernhardinus honorum,
Nam, Christo ut se praebuit,
Se minimum exhibuit
In ordine minorum.

Ad Magnificat.

A. O doctor egregie,
O praedicator gratiae,
Tu vas electionis
Fore meruisti,
Salvatoris praedicans
Eiusque cunctis indicans
Summae dilectionis
Nomen Iesu Christi;
Ex te salus populi,
Per te labentis saeculi
Remittuntur criminum
Sordes praedicando,
Pater o Bernhardine,
Horum sis memor in fine,
Qui te poscunt, Dominum
Pro his deprecando.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Iesus, salvator divinus,
Veneretur decenter,
Quem beatus Bernhardinus
Praedicavit ferventer.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Datur in lucem gentium
Bernhardinus a Deo,
Illustratorque mentium
Requievit in eo.
2. Adflatus sancto spiritu
Vivendo formam dedit,
Praecavens ab interitu
Culpae, quae mentem laedit.
3. Virtutum multiplicitas
Probitas atque morum
Commendat hunc, ac veritas
Sanctum refert signorum.

Responsoria.

1. Devotus Christi confessor,
Bernhardinus Senensis,
Fidei sacrae professor
Eiusque firmus ensis,
Apud Deum intercessor
Sit pro nostris offensis,
V. Doctrinae Pauli successor
Menteque Iesu professor
Nunc precibus impensis.
2. Sanctus hic a principio
Datur literaturae,
Qui iugi vacans studio
Sensum capit scripturae,
Sic lucis huius radio
Se confert vitae purae,
V. Mundum hunc habens taedio
Minores replet gaudio
Se suae subdens curae.
3. Huius sacris influxibus
Plebs devota creatur,
Virtuosisque moribus
Eius mens illustratur,
Et languidis corporibus
Medela mox praestatur;
V. Cunctis ad sanctum precibus
Devote fusis tristibus
Solamen statim datur.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cor mundum sanctus habuit
Ab aetate primaeva
Nec obliquari debuit
Cum huius mundi laeva.
2. Hic carnis supercilium
Legi mentis subiecit,
Se ipsum domicilium
Spiritus sancti fecit.
3. Zelator vitae pauperis
Christi Iesu sacratae
Contemptis mundi prosperis
Adhaesit sibi grate.

Responsoria.

1. Dum minoratur habitu,
Minoratur humilius
Bernhardinus et mente,
Quae continentur ambitu
Sacri status, ut filius
Eius complens attente,
V. Verborum sine strepitu
Promissa plus quam alius
Servavit, sed non lente.
2. Senarum urbis renuit
Urbinique, Ferrariae
Culmen pontificatus,
Sic eius votum tenuit
Statum habens memoriae,
Ad quod fuit vocatus;
V. Hoc facto digne meruit,
Quod nunc in regno gloriae
Cum sanctis sit locatus.
3. Soror migrans a corpore
Matris huius, dum praedicat
Humanae geniturae,
Simul eodem tempore
Adparens sanctus applicat
Eiusdem sepulturae.

V. Vivo sopito tempore
Decessum hunc plebs iudicat
Intentum moriturae.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Francisci carus filius
Nunquam degeneravit
Ab eo, sed in melius
Vitam eius servavit.
2. Pacis cultor amabilis
Pacem praebet divisis,
Sic pace commendabilis
A cunctis fit his visis.
3. Adflictis et pauperibus
Condolens iuxta nosse,
Hos dictis et operibus
Fovebat toto posse.

Responsoria.

1. Stella fulgens
claret in aere,
Quam multa gens
meruit cernere
Super caput
sancti descendere
Duodena
frontis Christiferae.
V. Mirum fuit signum vere,
Quod patuit sic clarere.
2. Alphonsus, rex clarissimus,
Ascribi sanctum monuit
Catalogo sanctorum,
Cui pater sanctissimus
Consensum papa praebuit
Virtute meritorum,
V. Coetus Senarum optimus,
Aquilae cui non defuit
Sed nec ordo minorum.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Ob sacrae vitae meritum
Et gloriosum exitum
Beati Bernhardini
Personemus alacriter,
Per Christum ut finaliter
Reddamur sancto fini.
2. In caelis sanctus iubilat,
In terris quoque rutilat
Mirandus iste signis,
Sic ei plebs afficitur,
Quae digna mox efficitur
Donis eiusdem dignis.
3. Cunctis praestans auxilium
Mentem movet fidelium
Vir tantus ad orandum,
Iam pergunt per itinera
Secum ferentes munera
Ad eum honorandum.
4. Orbis terrae per climata
Fragrant ut thymiamata
Merita sancti viri,
Suaque sacra dogmata
Mundi pellunt phantasmata
Insani ac deliri.
5. Laudandus est per omnia
Iesum laudans praeconia
Sanctus hic salvatoris,
Cur eius ob sollemnia
Laus sibi cum harmonia
Detur cordis et oris.

Ad Benedictus.

A. O sacer Dei famule,
Bernhardine tu consule,
Quid agendum veraciter,
Ut queamus salubriter
Gratiam mereri,
Qui errantes per devia
Peccatorum direxisti
Quosque salutis in via
Deduxistique gratia,
Quae debet hic quaeri,
Tuis, pater, supplicibus,
Ut ceteris tu fecisti,
Tempus impetra precibus,
Quo possint paenitentia
Peccata deleri.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O virum sanctissimum,
In dictis et operibus
Adflictis et pauperibus
Solamen praestantem,
Defunctis vitam tribuit
Infirmisque praebuit
Virtutem sanantem.
O vere iustissimum,
Qui se tot bonis implicat
Dulcemque plebi praedicat
Iesum voce clara,
Bernhardine, fac inclitis
Tuis privare meritis
Morte nos amara.

Per Octavam.

Ad Benedictus.

A. Sacer Christi Bernhardine,
Nostra cordis suspiria,
Pater, clementer aspice
Nec despice nos in fine,
Legis amator divinae,
Sed a malis nos praeserva
Nostraque desideria
Semper in bonis conserva.

Ad Magnificat.

A. Salve, Iesu fator
et amator normaque morum,
Fervens praedicator
et zelator vani cunctorum,
O Bernhardine,
duc nos ad regna polorum.

Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Parisin. 1049. A. — Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Parisin. 1314. B. — Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Parisin. 13244. C. — Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Parisin. (Arsen.) 101. D. — Noct. ms. Franciscanum saec. 15. ex. Cod. Lugdunen. 476. E. — Brev. ms. FF. Minorum de Brageriaco saec. 15. Cod. Burdigalen. 88. F. — Antiph. ms. Franciscan. Hibern. saec. 15. ex. Cod. Coll. SS. Trinitatis Dublinen. B 1. 2. G. — Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Mus. Luciliburgen. s. n. H. — Brev. Romanum imp. Venetiis 1522. I.

In 1. Vesp. **A** 4 fehlt B. — **A** 4, 2 Contentusque AI. — **A** 4, 5 fehlt A. — Ad Magn. **A**, 11 Remittuntur terminum A. — Ibid. 14 in fine fehlt A. — In 2. Noct. **A** 1, 3 Nec liquari B. — **A** 2, 3 In sese I. — **R** 2, 2 Orbinique A, orbemque C. — **R** 2, 4 fehlt A. — **R** 3, 1 Quod soror B; Neptis migrans A. — **R** 3, 2 Mirans huius B, eius C. — **R** 3, 4 Sic eodem A. — **R** 3, 7 Vino sopito tympore A; Bino sopito timpore BI; Sermo sopitus tempore C. — **R** 3, 8 Defensum hunc plebs A; Defessum plebs hunc BI. — In 3. Noct. **A** 2, 3 Sic pacem B, Sic pare A. — **A** 2, 4 sit BC. — **R** 1, 1 clare fulgens C. — **R** 1, 6 sancti desidere AI, decidere C. — **R** 1, 7 Duodeno AI. — **R** 1, 8 fontis Christiferae A, fantis I, faucis B, sanctis C. — **R** 1, 10 Quod potuit B. — **R** 2, 7 Cectus ternarum A; Secus Senarum. Dies **R** fehlt CD, die dafür das folgende einstellen:

R. De sancti patris hodie
Bernhardini virtutibus
Fari libet, quam varie
Diversis in climatibus
Opem praestant cotidie
Defunctis et viventibus;
V. Non cessant nocteque die
Suffragare maerentibus,
Dum sanctum deposcunt pie
Sanari a languoribus.

In I ist dies **R** das zweite der Nocturn, das dritte: Alphonsus rex clarissimus etc. D hat noch ein drittes **R** Romanus quintus antistes Nicolaus etc. prosaisch. — In Laud. **A** 2, 4 plebs efficiat B. — **A** 2, 5 mox efficiat. — Ad Bened. **A**, 10 debuit. — Ibid. 12 tu fuisti C. — Vgl. die zugehörigen Hymnen Anal. XIX No. 135—138 und 139—141.

55. De sancto Bernhardino.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Bernhardinus, vir catholicus,
Et praeco evangelicus
Ecclesiae Romanae
Subiecit se obsequio,
Gens Senae plaudat gaudio
Et urbis Aquilanae.

2. Sub Martino pontifice
Tunc sedis apostolicae
Vexillum triumphantis
Regis ferventer tenuit,
Per illud nomen patuit
Quod Iesu radiantis.

3. Senarum civis panditur,
Hinc agro rosa oritur
Virtute decorata,
Stella praefulget saeculo
Dans iter vitae populo
Mirifice lustrata.

4. Francisci patris regulam
Secutus evangelicam
Professus non transgressus,
Caelorum scandit culmina
Relicta carnis sarcina
Perenniter ingressus.

5. Praedivitis inopiae
Decore pudicitiae
Sublimis observator,
Iussis parere voluit
Sanctumque verbum protulit
Sollemnis praedicator.

Ad Magnificat.

A. O confessor eximie,
Divinae haustor gratiae,
Qui caeli fastigium
Nequam relinquens saeculum
Psallentibus
Tunc ascendisti fratribus:
Pater, manifestavi
Nomen tuum hominibus.
Nos mundi viatores
Ora sectari bonos mores,
Ut liberati
De tenebris miseriae
Iesum quaeramus Dominum,
Qui est vera salus
Et redemptio omnium.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regi, qui venit caelitus,
Laus, honor sit decenter,
Cui Bernhardinus inclitus
Servivit obsequenter.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hic vir in puerilibus
Est annis sapienter
Nutritus bonis moribus
Et usus est frequenter.

2. Tenellus puer satagit
Ad indolem virtutis,
Quem pie Deus dirigit
Ad tramitem salutis.

3. Intemeratae virgini
Devotus supplicatur,
Ut gratia spiritui
Divina largiatur.

Responsoria.

1. Sine parente soboles
Nutrici datur curae
Puer, cui bona indoles
Laudatur vero iure
Et inter mores nobiles
Laudabilis naturae,
V. Aetate coepit tenera
Dare virtutum opera
Pro vitae spe futurae.

2. Humanis plenus legibus
Odit mundi scelera,
Cum virgo nata regibus
Exit matris viscera,
A fratribus minoribus
Tegitur tunicula,

V. Tamquam devotus virginis
Francisci patris humilis
Conditur sub regula.
3. Bernhardinus, hic saeculi
Vir nobilis electus,
Mariae matris Domini
Est gratiam adeptus,
Antequam Seraphici
Fit regulae subiectus,
V. Fit propter innocentiam
Et carnis pudicitiam
Valde Deo dilectus.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Magistri normae subditur
Literis imbuendus
Nullisque gestis utitur
Ad noxam pertrahendus.
2. Divino verbo pascitur
Ex ore praedicantis
Zelatorque efficitur
Cuncta Dei creantis.
3. Hic pauperis inopiae
Pie auxiliatur,
A largitore gratiae
Haec virtus illi datur.

Responsoria.

1. Dum puer corde sedulo
Dei auditu patulo,
Verbum audiebat,
De se fit vates publicus,
Dum pueris tam fervidus
Id surgens proponebat;
V. Nam praedilectam habeo,
Amore cuius langueo,
De virgine dicebat.
2. Senarum pia civitas
Saevae pestis iaculis
Letaliter plagatur,
Huius almi pietas
Aegrorum obsequiis
Hilariter moratur,

V. Annunciante virgini
Corde ductus humili
Devote recolatur.
3. In Dei labore fervidus
Convertit reos penitus
De via pravitatis,
Dans meretrices nuptui
Subactas illas fidei
Sub foedus honestatis,
V. Iudaeos veste candida
Ornatque, tegit crimina
Sub fide trinitatis.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Amore Dei flagitans
Dat opes temporales,
Mereri se certificans
Post gazas aeternales.
2. Francisci patris habitu
Humillime laetatur
Ac toto vitae transitu
Hoc votum observatur.
3. Perennis vitae gloriam
Ei pastor pollicetur,
Qui trini voti hostiam
Observans profitetur.

Responsoria.

1. O Bernhardine, vitae probitas
Doctrinaeque te laudat veritas,
Teque ornat virtutum nobilitas
Teque prodigiorum claritas;
V. Sacros libros condidisti,
Iesu nomen ostendisti.
2. Dum mundi spretor inclitum
Franciscum imitatur,
In omne opus optimum
Ferventer inflammatur,
Ut sidus mundo fulgidum
Ab omnibus credatur;
V. Propter gratiam sermonum
Observantiamque morum
Hic nomen illi datur.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Adsunt nobis sollemnia,
Prodigiis eximia,
In Aquilana urbe
Nutu Dei fulgentia,
Psalle cum reverentia
Fidelis chorus turbae.

2. Christi fides fulgida
Per cuncta orbis climata
A paucis colebatur,
Quam Bernhardinus inclitus
Emissus praeco caelitus
Eandem amplexatur.

3. Hic Christum nocte meditans,
Super salutem vigilans
Suam et viatorum,
Castigat carnis vasculum,
Suae salutis aemulum,
Pro lapsu somniorum.

4. Deum benedic, Italia,
Feraria cum Tuscia,
Quae tenes decoratum,
Tu fratrum minorum proles,
Quae emittis tales flores,
Dic verbum Deo gratum.

5. Laudet rerum opificem,
Qui creatis dat ordinem
Languoribus oppressis,
Quem laudat omnis natio,
Fidelis generatio
Peccatorum conversis.

Ad Benedictus.

A. Gaude, felix Aquila,
Iam intra cuius moenia
Est Bernhardini inclitum
Beati corpus conditum
Fragrans redolenter;
Tu tuae morti proximans
Nutu Dei praevio
Urbem intrasti gratulans,
Multorum caedem civium
Sedans tu clementer,
Virtutibus exuberans,
Innoxiis mentibus
Sis nos, pater, liberans,
Orans pro lapsu criminum,
Nostri memor semper.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O sidus Italiae,
Praeclara proles Tusciae,
Propago gratiosa,
De Christo vite prodiens,
In hac vita aerumnosa
Fuisti lumen oriens,
Super quem praedicantem
Visa est stella
mirae claritatis,
Perduc gregem deviantem
Ad Christum pastorem
summae bonitatis,
O confessor inclite,
Ne pereat interitu,
Heu, saevae mortis amne.

Brev. ms. Franciscanum anni 1492. Clm. Monacen. 23 152. A. — Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Parisin. 1046. B. — Brev. ms. Franciscanum (?) saec. 15. Cod. Londinen. Harl. 2864. C. — Brev. ms. Franciscanum anni 1463. Cod. Oxonien. Miscell. Liturg. 206. D. — Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Neapolitan. VI. F 36. E. — Brev. ms. Franciscanum saec. 13/14. Cod. Casanaten. B VI 26 (250) add. saec. 15. F. — Brev. Romanum imp. s. l. et a. G.

In 1. Vesp. A 2, 2 Nunc sedis A. — A 3, 2 Hinc fehlt A; rosa panditur AB. — Ad Magn. A, 16 fehlt G. — Ibid. 2 actor gratiae. Ibid. 4 delinquens AG. — Ibid. 5 sq. Psallentibus nunc ascendisti fratribus C; Salentibus tunc ascendisti fratribus BG; Psallentibus fratribus tunc ascendisti A. — In 1. Noct. R 1, 2 sq. datur cupuere cui A. — R 1, 3 boni indoles A. — R 1, 8 Dare fehlt A. — R 3, 1 hunc saeculi A. — R 3 steht an erster Stelle B. — In 2. Noct. A 3, 1 Hic fehlt A. — A 3, 2 Pie fehlt B. — A 3, 3 A languore gratiae et gloriae A. — A 3, 4 Haec fehlt A; Virtutis B. —

R 1, 1 Cum puer BC. — R 1, 2 Patuloque mente A. — R 1, 3 Verbum Dei audiebat A; Quod verbum BCD. — R 1, 4 Ecce de se fit vates C. — R 1 steht an zweiter Stelle C. — R 3, 1 dolore A. — R 3, 2 et eos penitus A. — R 3, 5 Subarrhatas illas ABC. — R 3, 8 Ornatique A, Ornat qui B. — In 3. Noct. A 2, 2 Humili A. — A 2, 4 Hoc fehlt A; Hoc totum B. — R 2, 1 spreto A. — R 2, 4 Fit ferventer inflammatum A. — R 2, 6 Tunc ab omnibus A.— R 2, 9 folgt noch Qui dilexit summum bonum A. — In Laud. A 5, 2 Qui tantis dat A. — A 5, 6 Peccatorumque AB. — Ad Bened. A, 2 huius A. — Ibid. 4 Beati fehlt A. — Ibid. 10 Tu sedas tu clementer A; Sedas tu exuberans C. — Ibid. 11 exuberans fehlt A. — Ibid. 12 fehlt A. — In 2. Vesp. ad Magn. A, 3 O propago D. — Ibid. 5 Ut hac vita B; vita fehlt D. — Ibid. 10 Ad ipsum pastorem A. — Ibid. 14 Heu suae mortis a me A; mortis animae CD. — Diese A steht in A ebenfalls ad Magnificat; in 2. Vesp. findet sich die folgende A:

Splendor pudicitiae,
Zelator paupertatis,
Amator innocentiae,
Cultor virginitatis,
Lustrator sapientiae,
Protector veritatis,
Ante thronum fulgidum
Para nobis aditum
Aeternae maiestatis.

Zu dem Officium gehören noch einige Responsorien, die in verschiedenen Quellen an verschiedenen Orten eingestellt sind, in B nach der 9., in E nach der 8. Lection. Sie lauten:

R. Perusi, urbe inclita,
Vigebat bellum horridum,
Quod multos substernebat;
Hic praeco voce valida
Damnat certamen stolidum,
Quod fides arguebat,
V. Saxis ruebant homines,
Fiebant Satan martyres,
Qui cunctos deludebat.

R. Apud summum pontificem,
Almae urbis praesulem,
Criminatus est insonter,
Sed almae sedis gratia
De praedicando copia
Ei datur eleganter;
V. Confutantur aemuli,
Ad eum fideles populi
Currunt adfluenter.

R. Viterbii dum veritas
Et mystica moralitas
Per eum nuntiatur,
Nefariorum pravitas,
Invidiae voracitas
Nocenter inflammatur,
V. Verum divina bonitas
Et mentis [suae] aequitas
Ei auxiliantur.

Zu diesem Officium gehören die Hymnen: In 1. Vesp.: Auctor (Doctor) orbis, victor morbis (mortis), Anal. XIX, 93; ad Noct.: Innovatur plebs fidelis, Anal. IV. 112; in Laud: Laudet Deum diluculo. Anal. XIX, 93.

56. In Translatione s. Birgittae.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Benedicta sis, trinitas
Gloriosa, quae semitas,
Illustrasti sanctorum,
Nam suscitas de pulvere
Brigidam et conscendere
Das matrem filiorum.

2. Haec orta stirpe nobili
Nobilitatem generis
Virtutibus ornavit,

Cum corde Iesum humili
Christum ab annis teneris
Quaesivit et amavit.

3. Ut Raguelis filia
Non cum carnis lascivia,
Sed pro prolis amore
Nupsit puella nobilis
Viro, dum esset nubilis,
Cum Domini timore.

4. Prophetissa de Suecia
Surgit potens in gratia
Dante Deo deorum,
Qui Israelem sociat
Dispersum, ut resarciat
Ruinam angelorum.

5. Laudemus Deum gloriae,
Qui verbum paenitentiae
Per sponsam destinavit,
Currit sermo velociter,
Frigus fugit, et largiter
Imber mentis rigavit.

Ad Magnificat.

A. O tuba sancti flaminis,
Canale caeli fluminis,
Sponsa regis caelorum,
Brigida, clara genere,
Esto cum precum munere
Advocata reorum.
Quam dulcis es, o trinitas,
In tuis sanctis donis,
Qui fines lustrans visitas
Longinquae nationis
Et prophetissam suscitas
Ad latus Aquilonis,
O miserere miseris,
Nos purgans sorde sceleris,
Qui caeli praees thronis.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Laudetur Dei gratia
Pro sponsa, quam amavit,
Cui sua mysteria
Secreta revelavit.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ex ore sponsae simplicis
Laudem, Deus, fecisti,
Quam verbis vitae mysticis
Scribendis instruxisti.

2. Cives narrant angelici
Sponsae magna mysteria,
Conscripti libri caelici
Sonant per orbis spatia.

3. Ascendit mentis ardua,
Bibit fontis irrigua
Per contemplationem,
Per hanc canalem dulcia
Verba fluunt donantia
Valli irrigationem.

Responsoria.

1. Rex regum suum hortulum
Ad aquilonis angulum
In Suecia plantavit,
Dum spinae replent hortulum,
Rex inde tulit surculum
Et Romam transportavit;
V. In vitem magnam surculus
Crevit ex vi donorum,
Nunc bibit terrae populus
Vinum eloquiorum.

2. O Iesu, rex aetheree,
Restaura sepes vineae,
Custodes da murorum,
Brigida, proles Sueciae,
Romanae planta ecclesiae,
Ora regem caelorum,
V. Ut vineam reaedificet
Et vino nos laetificet
Verborum divinorum.

3. Maria, pone vigiles,
Qui fortes sint et pugiles
Ad excolendos hortulos,
Tollendo spinas, tribulos;
Salve, virgo, flos virginum,
Ora pro nobis Dominum,

V. Ut suam sanctam plantulam,
Brigidam, tuam famulam,
Augmentet mille milibus
In floribus et fructibus.

V. Servat oboedientiam
Subiectam suam propriam
Relinquens voluntatem.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Dum sponsae placet thalamus
Thronusque castitatis,
Fit eius lingua calamus
Scriptricis veritatis.

2. Adoremus adiutorem
Nostrum propter prodigia,
Nam fit doctis in stuporem
Sponsa loquens mysteria.

3. Rex summus sponsam dedicat
In suum tabernaculum,
Per quam servos laetificat
Propinans vitae poculum.

Responsoria.

1. Mariti post exsequias
Ad iterandas nuptias
Nolebat inquinari,
In vestibus humilibus
Non horret a nobilibus
Despecta reputari;
V. Conversans adhuc saeculo
Sic vixit, quasi vinculo
Subiecta regulari.

2. Relictis suis omnibus,
Domo, possessionibus,
Amicis et cognatis
Ut Abraham oboediens
Romam venit, cor iaciens
In manu deitatis;
V. Loca sanctorum circuit
Gaudenterque sustinuit
Caminum paupertatis.

3. Romana fit ecclesia
Sponsae Christi nutricia
Amantis castitatem,
Dum sub magistri ferula
Degit simplex discipula
Tenetque paupertatem,

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Rex Iesu, docet gloriam
Servatque sanctimoniam
Purae confessionis,
Annuntiat iudicia,
Quae dantur propter vitia
Perversae nationis.

2. Fit tuba Dei ductilis
Sponsa Christi amabilis,
Dum malleatur ictibus,
Ieiuniis, laboribus.

3. Cantate Deo canticum
Pro dono pietatis,
Qui spiritum propheticum
Sponsae donavit gratis.

Responsoria.

1. Visiones mirabiles,
Amabiles, terribiles
Romae sedens conscribit,
Mariae per suffragia
Oblata sibi dulcia
Divina vina bibit;
V. Dum visitat reliquias
Et limina sanctorum,
Comportat indulgentias
Opesque meritorum.

2. Virtutibus proficiens
Gressum movet progrediens
Ultra peregrinari,
Ad Ierusalem properat,
Ubi Deus permiserat
Se nudum immolari;
V. Dum sepulcrum velocius
Et loca passionis
Percurrit, cumulatius
Augetur Dei donis.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Ex dono tuo, Domine,
Brigida fortitudine
Lumbos suos adcinxit,
Ieiuniis, laboribus,
Atrocibus frigoribus
Motus carnis exstinxit.

2. Sponsa gaudet et iubilat,
Dum ordo sibi rutilat
Iesu nativitatis,
Mariae puerperium
Et parvuli praesepium
Monstratur ei gratis.

3. Amara Christi passio
Et suae fatigatio
Mortis penuriosae
Revelantur ex serie,
Dum ad montem Calvariae
Oraret lacrimosa.

4. Iesu passo compatiens,
Ab Ierusalem rediens
Ad Romam remeavit,
Ubi post Deum sitiens,
Feliciter obdormiens
Ad Dominum migravit.

5. Tua, Deus, oracula
Confirma per miracula,
Quae sponsae tribuisti,
Fracta carnis laguncula
Lampas lucet, qua facula
Hostes perterruisti.

Ad Benedictus.

A. Quasi stella matutina
Sic refulsit vi divina
Brigida, lucis filia,
Luce Deus hanc instruxit,
Qua errantes multos duxit
Ad verae lucis gaudia.
O benedicta trinitas,
Quae gyro caelum circuis
Et prophetissam statuis
Ad latus aquilonis,
Nos duc in pacis semitas,
Dimitte poenas debitas,
Ut detur nobis claritas
Tuae fruitionis.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O Brigida, sublimata
Praecelsis privilegiis,
Tu a Deo visitata,
Revelata mysteriis,
Tu virtutibus ornata,
Agni coniuncta nuptiis,
Digne gaudes laureata,
Ora pro tuis filiis;
Deus, qui te glorificat,
Sed et signis mirificat,
Donet nobis salvari,
Ut coram agni facie
In angelorum acie
Possimus coronari.

Brev. ms. Paradisiacum saec. 15. Cod. Laurent. Conv. sup. 459.

57. De sancta Birgitta.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Rosa rorans bonitatem,
Stella stillans claritatem,
Birgitta, vas gratiae,
Rora caeli pietatem,
Stilla vitae puritatem
In vallem miseriae.

2. Christus ductor, dulcis doctor,
Te dilexit, te direxit
In aetate tenera,
Tuque mitis, virens vitis,
Profecisti et crevisti
Florens super sidera.

3. Mentem mundans, fidem fundans

Amor cinxit et revinxit
In sancto proposito,
Tota decens, tota recens
Christum amas, Christum clamas
Toto vitae stadio.

4. Mundi fruens opibus,
Orta de nobilibus
Mundum contempsisti,
Vivens in coniugio
Pio morum studio
Pergis viam Christi.

5. Viro tecum continente
Sursum scandis tota mente
Et carnem mortificas,
Virum doces iter rectum
Et inducens ad perfectum
Deo gaudens dedicas.

Ad Magnificat.

A. Ministrans pauperibus,
Nudis et debilibus
Christum induisti,
Quem timendo iugiter
Et amando dulciter
Sponsa concupisti,
Iam sinu sponsi frueris,
Opem deposce miseris,
Dulcis sponsa Christi.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Deum patrem veneremur
Pro Birgittae gloria,
Ut cum Christo coronemur
Per eius suffragia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Docetur velut filia
Per Christum perque virginem,
Cum qua vitae decentia
Sponsae gerat imaginem.

2. In virginali thalamo
Qui se carne praecinxit,
In huius sponsae calamo
Mysteria depinxit.

3. Dei suavis spiritus
Dum caelitus inundat,
Ex ore sponsae veritas
Et bonitas redundat.

Responsoria.

1. Haec sursum rapta spiritu
Videt mentis intuitu
Iesum cum sanctis stantem,
Qui mundi scelus aperit
Et se contemptum asserit
De suis exsulantem;
V. *Lux venit in mundum, et dilexerunt homines magis tenebras quam lucem.*

2. Astans Dei iudiciis
Videt, quantis suppliciis
Impii mactantur,
Quam gravis est purgatio,
Quam horrens est damnatio,
Tormenta testantur;
V. *Cum exarserit in brevi ira eius, beati omnes, qui confidunt in eo.*

3. Ardenti desiderio
Pro populi suffragio
Peccantis dum anhelat,
Quam gravia sunt vitia,
Quam grata dat remedia,
Christus ei revelat;
V. *Loquitur pacem in plebem suam et in eos, qui convertuntur ad cor.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Maria sponsae reserat,
Quod in matre perfecta
Sine peccato fuerat
Originis concepta.

2. Pandit, quae delectatio
Matrem Annam replebat,
Suae felix infusio
Dum animae fiebat.
3. Nunquam sensit contagium
Maria, sed sublimium
Virtutum gessit lilium
Prae ceteris mortalium.

Responsoria.

1. Maria, virgo parvula,
Christum nasci de virgine
Per prophetas instructa,
Tota mentis dulcedine
Eius optatur famula
Quod fieret innupta;
V. *Desiderium animae eius tribuisti ei, Domine, in benedictionibus dulcedinis.*
2. Ancillae ministerium
Grato fervore spiritus
Dum humilis affectat,
Illuxit ei caelitus
Et Dei patris filium
In utero receptat;
V. *Cibavit eam Dominus pane vitae et intellectus.*
3. In excessivo gaudio
Iam nato dulci filio
Virgo mater exsultat,
Dum videt membra tenera,
Per quae transibunt vulnera,
Dolor cordi resultat;
V. *Abscondisti haec a sapientibus et prudentibus et revelasti ea parvulis.*

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ut doctrix evangelii
De novo mater Dei
Suam totamque filii
Vitam demonstrat ei.
2. Ad finem a principio
Christi poenas expressit,
Et consummato proelio
Quam flebilis decessit.
3. Quam forti vehementia
Dolor eam transfixit,
Dum mortem et opprobria
Christi vidit, edixit.

Responsoria.

1. Vicissim sanctis loquitur
Et colloquens assequitur
Mellifluam doctrinam,
Perversos mores arguunt
Et christianis consulunt
Virtutum medicamen,
V. *Ne quando irascatur Dominus, et pereant de via iusta.*
2. Pro dogmate fidelium
Tam frequens revelatio
Est mentibus legentium
Stupor et admiratio,
Sponsae decus eximium
Famaeque divulgatio;
V. *Immortalis est enim memoria illius, quia apud Deum nota est et apud homines.*

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Post mortem viri penitus
Sponsa Christo subiecta,
Haec Romam iuxta spiritus
Praeceptum est profecta.
2. Illic suae sublimiter
Vitae virtus ascendit,
Odorque famae dulciter
Se populis extendit.
3. Loca sanctorum adiit
Quam plurima, dum vixit,
Totum iter, quod transiit,
Christus ei praedixit.
4. Fervens amore fortiter
Aetati non pepercit,
Ierusalem hilariter
Et Bethlehem perrexit.

5. Mariae partus seriem,
Cum Bethlehem venisset,
Sponsa vidit per ordinem,
Tunc velut peperisset.

Super Benedictus.

A. In sanctae vitae studio
Mundi decurso stadio
Languens sponsum desiderat,
Sponsus iucundus properat
Blando placans sermone:
Veni, praedulcis filia,
Grata virtutum lilia
Portans, in sponsi gremium,
Gustabis dulce praemium
Perpetuae coronae.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O Deum ineffabilem,
Qui sponsae vitam humilem
Arrhis ditavit optimis
Et nunc in caelo maximis
Honoribus delectat,
Ipsam magnis miraculis
Exaltans hic in populis,
De mundi nos turbinibus
Ereptos caeli civibus
Eius prece connectat.

Infra Octavam.

Ad Benedictus.

A. O Birgitta, murrae gutta,
Exemplar continentiae,
Confecisti plebi Christi
Emplastrum paenitentiae,
Dum scripsisti verba Christi,
Tu nova lux ecclesiae,
Esto tutrix, esto nutrix
Tibi pronae familiae.

Ad Magnificat.

A. Sponsa regis, doctrix legis,
Exemplar sequens fortium,
O Birgitta, rubra vitta,
Tuum ligasti labium,
Dum loquendo vel tacendo
Amasti Dei filium,
Ora regem, ut nos gregem
Ducat ad caeli gaudium.

Ad Benedictus.

A. Sancta Birgitta, Dominum
Exora clementissimum,
Ut post mundi exsilium,
Det nobis caeli gaudium.

Ad Magnificat.

A. Birgitta, Christi vernula,
Caelestis regni saecula
Indignis nobis patula
Stent tua prece sedula.

Ad Benedictus.

A. Pro prece Birgittae,
Deus, omnia prospera mitte,
Nobis dimitte
probra singula, poscimus id te.

Ad Magnificat.

A. O Deus aeterne,
nos dirige, protege, cerne,
Proque tuae vernae
prece scandala, crimina
sterne.

Ad Benedictus.

A. Esto, Christi sponsa pia,
Nobis semper in hac via
Procuratrix veniae,
Post hanc vitam summe sitam
Angelorum infinitam
Posce sedem gloriae.

Ad Magnificat.

A. Caeli Deum fideliter,
Sponsa dulcis, ora,
Ut nos ad se feliciter
Ducat in mortis hora.

Ad Benedictus.

A. Christe, propter tuam necem
Atque tuae sponsae precem
Da carere vitiis,

Sicque nobis post hanc mortem
Angelorum confer sortem
In aeternis gaudiis.

Ad Magnificat.

A. Christe, Birgittam petimus,
Tuam sponsam et natam,
Ut nobis poscat omnibus
Sedem caeli paratam.

Ad Benedictus.

A. Birgitta, sponsa Christi
Nostraque patrona,
Quae felix meruisti
Summa caeli dona,
Fer nos de mundo tristi
Tua prece prona
Et fac in caelo sisti
Ornatos corona.

Brev. ms. Paradisiacum saec. 15. Cod. Laurentian. Conv. sup. 459. A. — Psalt. ms. S. Mariae ad Arborem saec. 15. Cod. Sancten. Reg. XVI. 2. B — In 1. Noct. **A** 1 fehlt B; dafür als **A** 3 Specie tua et pulchritudine tua etc. — In 3. Noct. **R** 1, 4 arguit B. — **R** 1, 5 consuluit B. — **R** 2, 4 Stupor fehlt B. — **R** 3 prosaisch AB. — Die **AA** per Octavam hat nur A. Die zum Officium gehörigen Hymnen cfr. Anal. XXIII, 150 sq. — Den Namen der Heiligen schreibt A stets Brigida.

58. De sancta Birgitta.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Birgittae, matris inclitae
Festa iucunda suscipe
Gaudens, mater ecclesia,
Quam decoravit hodie
Summae Deus clementiae
Suprema caeli gloria.

2. Invita nos ad nuptias
Agni, dulces delicias
Gustans sponsa placabilis,
Pauperibus primitias
Frugum, caeli divitias
Da, domina laudabilis.

3. Tu populi laetitia,
Iudith sequens vestigia,
Tu consolatrix patriae,
Per te, nostra fiducia,
Reis donetur venia
De largitore veniae.

4. Haec est sensata mulier,
Stella splendens ut lucifer,
Lucerna pulchritudinis,
Quam poscimus fideliter,
Ut nobis fundat iugiter
Suae stillas dulcedinis.

5. Piis devicta precibus
Ministra viatoribus
Potum, Rebecca sapiens,
Tuis orationibus
De supernis canalibus
Aquas salutis hauriens.

Ad Magnificat.

A. Birgitta, Christi famula
Fidelis in officio,
Tu felix Anna vidua
Templi vacans servitio,
Rachel amore fervida,
Iacob placens consortio,
Salus aegrotis placida,
Devotis consolatio,
Splendens iustorum semita,
Maestorum recreatio,
Fiat per tua merita
Grata nostra devotio,
Quae reseras abscondita,
Nos offer lucis radio.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Christo regi cum iubilo
Psallentes exsultemus,
Quem pro sponsae praeconio
Laetantes adoremus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Elevatur in populis
Hesther pia magnifice,
Assueri regis oculis
Quae placuit mirifice.

2. Enarrent caeli gloriam
Dei laudantes opera,
Qui talem sibi filiam
Praevidit ante tempora.

3. Portas vestras adtollite,
Coetus omnes angelici,
Et laeti recolligite
Civem, concives caelici.

Responsoria.

1. Virtutis Dei dexterae,
Trinam regenti machinam,
Trino ditata munere
Birgitta dedit gloriam,
Captiva mundi carcere
Mundam conservans animam,
V. Soluta carnis onere
Sponsoque iuncta foedere
Partem elegit optimam.

2. Herba surgit in stipitem
Altis fixum radicibus,
Stipes fert ramum fertilem
Pulchris fulcitum floribus,
Flos fructum profert utilem
Ad sanitatem gentibus,
V. Dum parens parit nobilem
Birgittam, sibi similem,
Miris claram virtutibus.

3. Qui maris fluctus mitigans
Ionam duxit ad aridam,
Matrem Christus allevians
Omnem tollit tristitiam,
Partum felicem nuntians
Matri duplat laetitiam;
V. Sponsam nube clarificans,
Linguam melle dulcificans
Loquendi dat audaciam.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Haec speciosum filium
Superni regis diligit,
Amicam velut lilium
Pulchram sibi rex eligit.

2. Deus nostrum refugium
Sponsae tuae precatibus
Fer nobis adiutorium
In tribulationibus.

3. Portas Sion ingrediens
In sanctis gaudet montibus,
Mentem plene reficiens
Ex aquae vivae fontibus.

Responsoria.

1. Virginitas promeruit
Nulli subiecta crimini,
Quod semet ipsum praebuit
Passum devotae virgini,
Qui crucem sponte subiit
Nos suo reddens lumini.
V. Puellae parvae consuluit
Auxiliumque tribuit
Maria, mater Domini.

2. Occulta conscientiae
Pura mundat confessio,
Magnae signum clementiae
Fusa monstrat oratio,
Quam matris omnis gratiae
Meretur supplicatio;
V. In hac valle tristitiae
Tristi succurrit filiae
Divina miseratio.

3. More gallinae clamitat
Pullos sub ala colligens,
Adversus milvum dimicat
Verbo vitae custodiens,
Maritum beatificat
Hunc Christo lucrifaciens;
V. Mundum, carnem subpeditat,
Se, sua Deo dedicat
Votum sponte perficiens.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Gaude, Birgitta, canticum
   Tibi debetur gloriae,
   Deduc in refrigerium
   De lacu nos miseriae.

2. Lux orta iusto nuntiat
   Rectis corde laetitiam,
   Cuius splendor illuminat
   Solum paternum, Sueciam.

3. Exsulta, Sion filia,
   Psallens tubis ductilibus
   Chorizas inter lilia
   Choris iuncta caelestibus.

Responsoria.

1. O canale mundissimum,
   Per quod de caeli cardine
   Fluit ut ros eloquium
   Ignitum sancto flamine,
   Mentes inflammans hominum
   Interiore lumine;

V. Ora, Birgitta, Dominum,
   Ut nos post vitae terminum
   Caelorum locet agmine.

2. Devotas odit lacrimas
   Hostis, corruptor saeculi,
   Novas parat astutias
   Planctum dissuadens parvuli,
   Fugit tendens insidias
   Aquis perfusus oculi;

V. Illic fregit potentias
   De caelo dans victorias
   Divini vox oraculi.

3. O facies Mosaica,
   Solis coruscans radiis,
   Sanctitate magnifica,
   Magnis clarens prodigiis,
   In requie pacifica
   Sponsi fruens encaeniis;

V. O femina mirifica,
   Continuis laetifica
   Servos tuos praesidiis.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Patrem collaudat luminum
   Sponsa, post cuius obitum
   Tot fiunt mirabilia,
   Per sanctae vitae studium
   Famaeque testimonium
   Iam facta credibilia.

2. Relicta terra propria
   Roma, communis patria,
   Matrem collegit iubilans,
   In hymnis intrat atria,
   Vota reddit salubria
   Sanctos decenter visitans.

3. Ad te de luce vigilat,
   Deus, sponsa quem praedicat,
   Tuam laudans potentiam
   Facta carnis mortificat,
   Fructus bonos multiplicat
   Agendo paenitentiam.

4. Noctes et dies Domino
   Impendit haec altissimo
   Aestus arcens frigoribus,
   Membra domat cilicio
   Cum lacrimarum fluvio
   Mundi calcatis opibus.

5. Excelsis digna laudibus
   Birgitta nationibus
   Vindictam clamat, scelera
   Magna revelat regibus,
   Unde cum sanctis omnibus
   Exsultat super sidera.

Ad Benedictus.

A. Corona sponsa praedita,
   Praesentata per virginem,
   Plebem devotam visita,
   Tuam rege progeniem;
   Umbram mortis illumina
   Noctis aufer caliginem,
   Pedes nostros iustifica
   In pacis pulchritudinem.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Vale, suavis musica,
Demulcens aures principum,
Tu Gedeonis buccina,
Castra deterrens hostium,
Tu dulcis tympanistria,
Corda monens fidelium,
Converte, mater inclita,
Luctum nostrum in gaudia.

Brev. ms. Paradisiacum saec. 15. Cod. Laurentian. Conv. sup. 459. A. — Psalt. ms. S. Mariae ad Arborem saec. 15. Cod. Sancten. Reg. XVI. 2. B. — Brev. ms. S. Mariae Gedanen. saec. 15. Cod. Bibl. OO. SS. Fol. 218. C. — Brev. ms. Pragense (?) saec. 14. Cod. Altovaden. LXIII. D. — Cod. Sitanstetten. CCXXXII. saec 15. E. — Cod. Palat. Vindobon. 1316 saec. 15. F. —

In 1. Vesp. A 2, 4 sqq.: Procura nobis epulas Caelestes et divitias, O domina laudabilis E. — A 4, 4 sqq. Ex dono dato desuper Canalis dicta dulciter Stillas fundens dulcedinis E. — Ad Magn. A, 7 Salus Aegyptiis placida D. — Ibid. 10 Maestorum resurrectio D. — Ibid. 13 sq. Deo, qui nos post taedia Suo iungat solatio E. — In 1. Noct. A 1, 2 Esther iam magnifica D. — A 3, 3 colligite DE. — R 1, 8 Tres tenens dotes animae E. — R 2, 1 Herba crescit in arborem E. — R 2, 2 fixa BD. — R 3, 3 Matrem de mari liberans E. — R 3, 8 Christus et linguam reserans E. — In 2. Noct. R 1, 7 sqq. Puellam parvam instruit, Opus tam rarum perficit Virgo materque Domini E. — R 3, 1 gallinae congregat E. — R 3, 4 Verbum vitae E. — R 3, 5 Martyrium beatificat E. — R 3, 7 sqq. Mundum, carnem repudiat, Votum vovet, quod adprobat, Casta pudica permanens. — In 3. Noct. A 1, 3 sq. Tuum defendas populum, De lacu duc miseriae E. — A 3, 2 Caritas E — R 2. 7 Ibi fregit F. — R 3 fehlt D. — R 3, 9 tuos fehlt B. — In Laud. A 1, 4 sqq. fehlen E. — A 3, 2 sq. Deum, quem corde baiulat, Servando patientiam E. — A 4 lautet in E:

Noctes et dies Domino
Dedicavit altissimo
Corpus domans frigoribus,
Mariae patrocinio
Se recommendat sedulo
Sacris vacans operibus.

Ad Bened. A, 5 sqq. Noctis umbras illumina, Mortis aufer caliginem, Affectus nostros eleva (?), Pacis confer dulcedinem E. — In 2. Vesp. ad Magn. A, 1 Vale, suavis fistula E. — Ibid. 5, sq. Tu triumphalis cithara Tangens corda fidelium E. — Sämtliche Varianten erscheinen als Verbesserungsversuche von E. — Zum Officium gehören die Hymnen: In 1. Vesp.: Hora consurgit aurea (Mone III, 242); ad Noct.: Caeli perornat gaudia (Klemming I, 13); ad Laudes: Dies salutis agitur (Anal. IV, 116) Verfasser des Officiums und der Hymnen ist Erzbischof Birger von Upsala: „Incipit historia de sancta Birgitta, edita per venerabilem dominum Birgerum, archiepiscopum Upsalensem, in festivitatibus eiusdem decantanda.“ F fol. 61 a. Vgl. Acta SS. Oct. IV. 371. Birger ist dann auch vielleicht Verfasser der drei Sequenzen, welche in den in F unmittelbar dem Officium folgenden Meſsformularen sich finden: Insistentes cantilenae (Kehrein 787, Klemming I, 30); Alleluia iucundum resonat praesens ecclesia (ined.); Surgit mundi vergente vespere (Klemming I, 47). Sehr wahrscheinlich ist dies rücksichtlich der erstgenannten Sequenz, da diese im Missale von Upsala vorkam. Dagegen läſst sich aus F kaum ein Schluſs herleiten, daſs Birger auch als Verfasser der sieben Teile umfassenden Oratio: Salve decus feminarum anzusehen sei; die Hs. schreibt ihm diese keineswegs zu, wie Mone III, 243 irrig behauptet; ein anderer Anhaltspunkt fehlt aber völlig.

59. De sancto Bonaventura.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

1. Bona, Iesu, cum ventura
Illustra corda obscura
Seraphico doctore,
Ecclesiam quam compserat
Crucemque tuam prompserat
Virgineo ductore.

2. Regi Iesu conclavatur,
Fructus crucis proclamatur,
Floret sub Gregorio,
Quem Sixtus, vir Cherubicus,
Hic decoravit caelitus
Coetus consistorio.

3. Arbor crucis fructifera
Hunc Iesum et puerpera
Attraxit in languorem,
Dum gustat eius corticem
Seraphicumque verticem,
Sentit vitae dulcorem.

4. Necis faucibus subreptus,
Francisci voto ereptus
Puerili in flore
Scandit sua vestigia,
Crucis Iesu fastigia,
Pullulat in decore.

5. Bone Iesu ac venture,
Hora mortis tibi curae
Sit tui sancti prece,
Nostra delicta abluas
Ac errorem ut abimas,
Soluti truci nece.

Ad Magnificat.

A. O lumen siderum,
Cardines poli,
Fervideque Seraph!
Solium celsi
Scandis, ab alto
Conditor latens
Cum te retrahis;
Specie culta
Miro portento
Reficis, ob id
Maestos solare
Corda praecinctos,
Vitia tunde,
Ac nefas desit
Gloriae inanis.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Christo, aeterno filio,
Confiteamur ore,
Qui praecandidum lilio
Bonaventuram madet rore.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Trina eminet solio
Corona laureatus,
Luce, ture et pallio
Libat Christum beatus.

2. Divitis Christi pauperes
Imbuit more gentes,
Ne luxu sint degeneres,
Effrenas terens mentes.

3. Christum amictus culmine
Alte rexit elisos
Quosque caelico numine
Mitis pavit submersos.

Responsoria.

1. Lugdunum lucis splendore
Perlustrans mundi oras,
Redolens mellico flore
Aridos fetu roras,
Seraphico in doctore
Spineta tundens foras;
V. In horto frondis decore,
Exuberanti liquore
Delectemur per horas.

2. Sertis spirat virentibus
Crucis saeptis stipite
Frondibus subcrescentibus,
Viridi de caespite
Condit salvam torpentibus
Falce cum ancipite;

V. Suggerit ob id mentibus
Stiparique merentibus
Malo praecipite.

3. Miranda luce praeventus,
Cruce Iesu perculsus
Dulcesque promit concentus,
Voce gracili pulsus,
Sex Seraph alis intentus
Contemplatur avulsus,

V. Hic deliciarum contentus
In horto stillat mulsus.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hunc Parisius insignis
Alto elevat throno,
Quem Iesus ardore ignis
Caelesti ditat dono.

2. Divi Francisci ordinem
Ter quinis tribus rexit,
Natos per mundi cardinem
Ad ardua provexit.

3. Ut flos eius eloquium
Fraglanti flat odore,
Nemo eius fastigium
Lingua scandit nec ore.

Responsoria.

1. Principe mundi sublato
Coetus procerum rimari
Coepit, quem caelitus grato
Culmine sublimari,
Id sancti velit spectato
Praesagio protestari,
Quem eligat preces nato
Fundat mitra ornari.

V. Qui virtute adornato
Gregorio dat lustrato
Fidem et infulari.

2. Felicem hi per saecula
Quem genuere parentes,
Talem et laude dignum
Natum orbis pericula
Arcentem, quem sacrae mentes
Efferunt et benignum,

V. Pandit dulcia pocula
Reficiens hic egentes,
Crucis ostendens signum.

3. Regio nectaris unda
Quae fluxit pura de monte
Claris patuit rivulis,
Tartarorum gentes munda
Balneat ubere fonte
Foedatas sordis vinculis;

V. O Iesu, morte fecunda
Nos lava gutta in fonte,
Quos emisti iaculis.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Immensa Christi bonitas
Hunc effecit mirabilem,
Cuius virtus divinitas
Cunctis dat amabilem.

2. Mutos, caecos, morbidos,
Claudos, languentes solo,
Defunctos vitae, aridos
Et obsessos reddit polo.

3. Tristis parens cum clamore
Abortum plorat natum,
Cui sanctus in maerore
Vivum reddit sanatum.

Responsoria.

1. Doctrina clarescit hierarchia,
Iesu duce cruce monarchia,
Seraphica, pura, cherubica
Mente secutus est monastica;

V. Bonaventura, futura
Pelle obscura et dura.

2. Invictae fama virtutis
Aures subrigit et ora,
Sanant ac vires salutis,
Diffundit decora,
Contagione pollutis
Fert medelam absque mora;

V. Versa in cinerem cutis,
Lingua, rubens ut aurora,
Viva manens opem mutis
Dat in Lugdunorum ora.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Sancti Francisci ordinem,
Eius sacram originem
Splendore collustratus
Ostendit Dei digito
Ac zelo natus licito
Gaudet cruce prostratus.

2. Doctor plebis angelicus,
Fama, vita mirificus,
Laeto corde iubilat,
Iesu amplexans strenua
Pedes flectitat genua
Et fervore rutilat.

3. Urentem sitim depulit,
Dum fontem siti protulit
Sitientis in cruce,
Lacrimanti innititur,
Refocillatus rapitur
In vera Iesu luce.

4. Hominum hic terrestrium
Ad instar a se caelestium
Factas docet naturas
Semper habere fervidas
Mentes, puras et candidas
Iesu propter fixuras.

5. Lauda, lege et aperi
Librum, quem laudant superi,
Iesum esse confixum,
Sermone dulci explicat,
Laudem laudare replicat
Per virginem enixum.

Ad Benedictus.

A. Aurea mundo
Luce respersa,
Balneum felix
Regium, o quam
Nascitur magnus
Ex te Olympo
Doctor edoctus
Nubila pellens,
Tenebris obstans,
Bonaventura,
Sceleris sicque
Duce te nostros
Irritae manent
Semitae pedes
Dirige tute
Viam in pacis,
Pie precamur.

Brev. ms. Franciscanum anni 1492. Clm. Monacen. 23152. A. — Brev. Romanum imp. Venetiis 1506. B. — Brev. Romanum imp. Venetiis 1512. C. — Brev. Romanum imp. Venetiis 1519. D. — Brev. Romanum imp. Venetiis 1522. E. — In 1. Vesp. A 5, 5 ut abnuas C. — Ad Magn. A, 3 Fervidaque ABE. — Invit. 2 aeterni BE. — In 1. Noct. A 2, 1 Diviti C. — A 3, 3 quousque F. — R 2, 5 temporibus CD. — R 2, 9 praecipites ABC; praecipitis E. — In 2. Noct. A 3, 1 Ut ros E. — R 1, 2 Scelus E. — R 1, 8 mira ornari D. — R 2, 6 afferunt B. — R 2, 9 signaculum E. — R 3, 3 pavit E. — In Laud. A 1, 4 Densit Dei digito ABCDE. — Ad Bened. A, 3 Balneo ABCDE. — A 4, 1 Homini AB. — Bei der A ad Benedictus die Bemerkung „sub propria nota“ DE, was auch von der ad Magn. gilt, die sich in der 2. Vesper wiederholt; das übrige ist nämlich „sub nota“ des Franciscus-Officiums Franciscus vir catholicus. Der verschrobene Stil des Versificators liefs nicht unterscheiden, ob manche dunkle Stelle letzterem oder der Überlieferung zur Last fällt. Die zugehörigen Hymnen vgl. Anal. XXIII, Nr. 243 - 246.

60. De sancto Bonaventura.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Rutilat vir Seraphicus
Et totus scientificus,
Parisius rimari
Sacra dogmata meruit,
Is Deum semper monuit,
Prae cunctis adamari.

2. Coepit hic a principio
Morum vacare studio,
Mundo fit gloriosus,

Intendens divis opibus
Crevit devotionibus
Doctrinisque famosus.

3. Hunc papa praeelegerat
In fratrem, quando praeerat
Minorumque decori,
Hunc spiritu mirifico
Dignum ecclesiastico
Providerat honori.

4. Franciscus hunc ut filium
Gignens per evangelium
Traxit de mundi rota,
Huic nil fuit suavius
Iugo Christi, nil levius,
Freto mente devota.

5. Hic carni non obtemperat,
Qui crucem suam tulerat
In viam salvatoris,
Quidquid spiritus suggerit
Boni operis, regerit
In gloriam factoris.

Ad Magnificat.

A. O doctor Seraphice,
O pontifex mirifice,
Tu nostrae militiae
Pastor et claritas,
Divinis ardoribus
Transformatus es actibus,
Christi passi specie
Vexit te caritas,
In te signis radians,
In te miranda amplians
Requievit spiritus,
In te devotorum
Tuis asta posteris,
Pater, provide miseris,
Nam increscunt gemitus
Servorum tuorum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regi, quem docet scriptura,
Christo laudes reddantur,
Cuius in Bonaventura
Imitanda demonstrantur.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hic vir in veritatibus
Instructus sapienter
Divinisque dogmatibus
Imbutus est prudenter.

2. Excelsi regis amator
Mirifice effectus,
Divinae legis zelator
Corde semper erectus.

3. Instruitur sancta iuventus
Imprimis per doctores,
Captis literis attentus
Satagit bonos mores.

Responsoria.

1. Francisci hic discipulus
Optat mox meditari,
In Christum passum sedulus
Secedit sublevari,
Doctrinae Pauli aemulus
Vult inde gloriari,
V. Inspiratus puerulus
Ut devotus infantulus
Crucem vult contemplari.

2. Tenetur magno languore,
Factus puer vix se movit,
Sed mater cordis ardore
Francisco eum vovit,
Qui gravi liber maerore
Sospitem se agnovit,
V. Cum miraculi rumore
Stigmatus pio amore
Praenocentem removit.

3. Dum frater minor ponitur,
Votum vult adimplere
Laetanter tunc recipitur,
Qui promittit tenere,
Quae sunt regulae, cernitur
In integro complere.
V. Casto corde imbuitur,
Oboediens vir nititur
Ut pauper se habere.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hunc Parisius insignis
Alto elevat throno,
Quem Iesus ardore ignis
Caelesti ditat dono.

2. Divi Francisci ordinem
Ter quinis tribus rexit,
Natos per mundi cardinem
Ad ardua provexit.

3. Ut flos eius eloquium
Fragranti flat odore,
Nemo eius fastigium
Lingua scandit et ore.

Responsoria.

1. Dum deditus est studio
Cum sanctitatis apice
Amator novae legis,
Accenditur devotio,
Refulget sic magnifice
Amicus magni regis,
V. Ex meritis mirifice
Provectus honorifice
Fit dignus pastor gregis.

2. Albanum regit populum
Pastor potens praesidio,
Quem benigne direxit,
Exemplis reddens sedulum,
Doctrinis fit instructio
His, quos multum dilexit;
V. Prospera atque saeculum
Magno cum desiderio
Voluptates despexit.

3. Audit ex evangelio,
Quae Christus cruce patitur
Ad redimendum missus,
Fervet prae desiderio,
Laetanter his immittitur,
Deo vere commissus;
V. Sentiens in Iesu pio
Vulnera corde stringitur,
Passioni submissus.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Os verbis legis gratiae
Sapienter adponit,
Verbum sacrae scientiae
Condecenter proponit.

2. Sacram doctrinam scriptitat
In spiritus virtute
Veraeque viae sociat
Devios a salute.

3. Post huius sancti dogmata
Instruuntur doctrinis,
Quibus sparguntur climata
Eloquiis divinis.

Responsoria.

1. Carnis refraenata malitia
Bonaventura spernens terrea
Magna vendicat beneficia,
Caeli felix intrat in amoena,
V. Vivens et mundo mortuus
Vivit vita mellifluus.

2. De scripturarum horreo
Bonaventura satiat,
Comitivam scholasticam,
Veritas ne caecutiat,
Congregat ad scientiam,
Doctrinae viam ampliat;
V. Pro meritorum copia
Gaudet magnus in patria,
Non tam verbis erudiens,
Quam hic vitae munditia.

3. A sacra communione
Pater humilis abstinet,
Missa dum celebratur,
Fit Dei provisione
Pars hostiae, en, eminet,
Qua is communicatur;
V. Hic omnibus praeeminet,
Meditans de passione
Christi, quem contempla-
tur.

4. Miranda luce vallatus
Bonaventura videtur
Parisius, dum orat,

A terraque elevatus
Vir devotus intuetur,
Quem donum Dei rorat,
V. Rex Franciae admiratus
Testis huius perhibetur,
Id stupendum perorat.

5. Naufragium dum patitur
Navigans iste in mari
Fratrum minister factus,
Suffragium, quo petitur
A Francisco sublevari,
Capit undis subactus,
V. Nunc ipse praesto noscitur
Adflictis opitulari
Sanctorum coetum nactus.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Bonaventura praeviis
Theologorum studiis
Sublimiter instructus,
Non solum eas metere,
Sed scriptis cunctis spargere
Vult Dei zelo ductus.

2. Doctor plebis angelicus,
Fama, vita mirificus
Fit cunctis in dulcorem,
Supra se saepe rapitur,
Tantum nostra prosequitur
Militia ductorem.

3. Tres ordines hic habuit,
Primus generalis fuit
Minorum, praesulisque
Fit animarum medius,
Cardinalatus tertius,
Humillimus ubique.

4. Doctus divina gratia,
Doctus prae diligentia,
Quae sunt devotionis,
Haec fratres docet omnia
Tam factis quam facundia
Mellifiui sermonis.

5. Laudans laudare gaudeat,
In laude semper prodeat
Seraphici doctoris,
Non cesset nostra parvitas,
Quam tanta ditet sanctitas
A laude conditoris.

Ad Benedictus.

A. O mira contemplatio,
O sancta meditatio,
Bonaventura, levaris
In Iesum, quem meditaris,
Prout studuisti;
Tu contuens cum maerore
Illum in cruce positum,
Ferventer corde et ore
Operibus dulcedinem
Fers plagarum Christi;
Tu nobis, pater, provide,
Qui per hunc imum transitum
Dulcis Christi et vivide
Passique altitudinem
Semper praetendisti.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O virum spectabilem
Doctrinis et scientiis,
Languores beneficiis
Quoslibet pellentem,
Dat verbis cunctis divinum
Spargens semen seminum
Pascens intendentem;
O vita laudabilem,
Qua Christum sic mirificat,
Sed et doctos magnificat
Etiam defunctus,
Faciat nos in terminum
Videre patrem luminum,
Cui est coniunctus.

Nocturn. ms. Franciscan. saec. 15. ex. Cod. Lugdunen. 476. A. — Antiph. ms. Franciscan. Hibern. saec. 15 ex. Cod. Collegii SS. Trinitatis Dublinen. B 1. 2. B. — In 1. Noct. R 2, 2 Lies Natus puer? — In 2. Noct. A 3, 2 fiat odore A. — In 3. Noct. A 3, 1 Post haec A. — R 1, 1 refraenans L. — Die RR 4 und 5, wohl auch 3, sind extravagantia.

61. In Ordinatione s. Bonifatii.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Sion sancta, gratulare,
Plebs fidelis, collaetare
Sancto Bonifatio,
Psalmos Deo personare
Debet illis et vacare
Mentis exsultatio;
Luctus cordis refugetur
Et decenter augmentetur
Laudis enarratio,
Vox ad cantus animetur,
Ut condigne celebretur
Eius ordinatio.

Ad Magnificat.

A. O caelestis coetus, gaude,
Mundi decus et applaude
Praesuli magnifico,
Romae qui dum ordinatur,
In amore solidatur
Domini vivifico,
Bonis factis insignitus,
Unde nomen est sortitus
Iure Bonifatius,
Quod aptatur digne factis,
Ut ex eius sacris actis
Claret efficacius;
Sancte pater et patrone,
Nos degentes in agone
Huius vitae miserae,
Tua prece cum beatis
Almae vultum deitatis
Fac in aevum visere.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoremus mente tota
Regem regum et devota
Nostra sit laudatio,
Qui coronam sempiternae
Vitae dedit suo vernae,
Sancto Bonifatio.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vir beatus aspernatur
Impium consilium,
Legem Dei meditatur
Sequens eius filium.

2. Hic adhaesit in timore
Domini servitiis,
Parvipensis cum livore
Saeculi deliciis.

3. Quem de suo sancto monte
Deus exaudiverat,
Perfruentem aevae fonte
Vitae, quam cupierat.

Responsoria.

1. Ex Anglorum stirpe natus
Hic praeclara vir beatus
Et Wintfridus nomen nactus,
Mox in fide solidatur
Et doctrinis mancipatur
Verus cultor Dei factus,
V. Mundum despexit,
cor ad caelestia vexit.

2. Hunc allexit ad amorem
Mundi pater, successorem
Quem bonorum affectabat,
Felix puer sed mundanis
Rebus spretis tamquam vanis
Sempiternis inhiabat;
V. Sic Christum quaerens
et verbis eius adhaerens.

3. Agens annos iuventutis
Ob aeternae spem salutis
Statu gaudet regulari,
Temptamentis carnis cedit,
Docet, orat et oboedit,
Vita fultus salutari;

V. Hinc dilatatur
sua laus, sic undique gratus,
Quod sublimatur
ad honorem presbyteratus.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Christus sanctum suum rite
Hunc mirificavit,
Cuius preces sunt auditae,
Ad se dum clamavit.
2. Introibat in timore
Hic vir sanctus domum Dei,
Corde puro nec non ore
Sacras preces fundens ei.
3. Hunc honore coronavit
Deus et cum gloria,
Inter iustos quem beavit
Perpeti memoria.

Responsoria.

1. Multis locis hinc lustratis
Et in fide confortatis
Papae chartis evocatus
Romam petit, quam ingressus
Sacris locis fit accessus,
Quae frequentat hic beatus;
V. Urbs, rex, papa pio
tali gaudent peregrino.
2. Cuius fidem atque vitam
Sacris factis sic politam
Papa plene dum probavit,
Archipraesul Maguntinus
Ordinatur, haec divinus
Velut nutus inspiravit;
V. Nomen mutatur,
Bonifatius inde vocatur.
3. Praesul ergo consecratus
Bonis multis est ditatus,
Ad gentiles destinatur,
Quibus Christum praedicare
Et in fide roborare,
Ne tepescat, incitatur;

V. Qui sibi mandatis
iniunctis pronus oboedit,
Nam diis ablatis
per eum gens plurima credit.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Servus prudens et beatus
Sancta Dei tabernacula
Iusta semper operatus
Est ingressus sine macula.
2. Super Dei salutare
Vehementer exsultavit,
Quem decrevit coronare
Nec spe cordis defraudavit.
3. Deum quaerens sine sorde
Iusta generatio
Collaetetur mundo corde
Sancto Bonifatio.

Responsoria.

1. Exstirpavit deos vanos
Sanctus praesul, dum Germanos
Christi fidem induebat,
Ab errore resilire
Atque viam comperire
Vitae iugis his suadebat;
V. Talibus ad Christum
monitis populum trahit istum.
2. Demum gestis cunctis rite
Hic coronam aevae vitae
Firmiter cupivit,
Hanc ut ferret ad priorem
Statum, lapsam in errorem
Frisiam adivit;
V. Quo male tractatur
et cum sociis trucidatur.
3. O lux pontificum,
venerande pater Bonifati,
Sidus clarificum
congaudens nunc deitati,

Criminis a faecibus
tu nos ut purificati,
Posce tuis precibus,
simus sanctis sociati;
V. Tu via iustitiae,
virtutum gemma, pudoris
Cellula, munditiae
vas, divi lumen amoris.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Deus regnans, qui decoris
Se praecinxit fortitudine,
Sedem dedit huic honoris
In caelesti claritudine.

2. Iste Deo cum laetitia
Iubilando deservierat,
Aspernatus cuncta vitia
Regnum eius introierat.

3. Hic ad Deum vigilavit,
In se cuius anima sitivit,
Ad quem manus elevavit
Et ex totis viribus quaesivit.

4. Universum opus Domini
Hymnis cum decentibus
Benedicat eius nomini
Festis in praesentibus.

5. Famuli fidelis
Propter huius facta pura
Dominum de caelis
Laudet omnis creatura.

Ad Benedictus.

A. Benedictus sit caelestis
Rex, qui suos visitavit,
In praeclaris huius gestis
Servi boni, quem amavit,
Per doctrinam eius piam
Qui fideles illustravit
Ad aeternae pacis viam
Et errantes revocavit.

In 2. Vesperis.

R. Laudibus immensis
exsulta, plebs Hamelensis,
Hunc tibi patronum
caelestem namque colonum
Christus donavit,
qui templum nempe sacravit
Hoc dotans rite,
nanciscens praemia vitae;
V. Ablue peccati
maculam, sacer o Bonifati,
Atque tuae laudi
nos instantes, pater, audi.

Ad Magnificat.

A. Pastor bone summi regis,
Bonifati, tui gregis
Luporum ab insultibus
Qui catervam tuebaris,
Quina lucri salutaris
Dans talenta cultibus,
Ob quod factus beatorum
Es coheres gaudiorum
Supernorum civium;
Te devoti deprecamur,
Ut te duce transferamur
Horum ad convivium.

Per Octavam.

A. Archipraesul o beate,
Bonifati, Deo grate,
Tua iungat nos oratio,
Digne quibus est laudanda
Et laetanter celebranda
Tua ordinatio.

Brev. ms. Hamelense saec. 15. Cod. Hannoveran. I 101 b. A. — Antiph. ms. Hamelense saec. 15. Cod. Hannoveran. I 101 c. B. — Hiezu der Hymnus: Hymnizet omnis natio (Anal. XXIII, 149). — Der Name des Heiligen wird in den ss. durchweg Bonifacius geschrieben.

62. De sancto Botuido.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Triumphantis militiae
Regem laudemus hodie,
Laudabilem in saecula,
Qui filiis ecclesiae
Militantis in acie
Nova confert solatia.

2. Regnum collaudat Sueciae
Patrem misericordiae,
Nam post plura miracula
Sancti viri reliquiae
Mirae dantur memoriae
Divina providentia.

3. Sanctus Botuidus erigit
Elisos, iustos diligit,
Iure custodit advenas,
Pupillos pie suscipit
Et compeditos eripit,
Amor fovet indigenas.

4. Visu caecos illuminat,
Dispersos multos glutinat
Unitati catholicae,
Incredulos humiliat,
Contritos corde solidat
Vigore patientiae.

5. Lauda Christum, plebs Suecica,
Collegit aula caelica
Patronum tuum inclitum,
Cui confidenter supplica,
Quod tibi sors angelica
Detur post mortis exitum.

Ad Magnificat.

A. Botuide, tiro nobilis,
Victor scandens de proelio,
In morte rosae similis,
Vita candenti lilio,
Nos huius viae labilis
Latentes in exsilio
Coniunge, martyr humilis,
Sanctorum domicilio.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regi canamus dulciter
In psalmis, hymnis, canticis,
Qui martyres perenniter
Coronis ornat caelicis.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Fructum suavem protulit
Lignum pulchrum in tempore,
Quod verbo patris obtulit
Semet fideli pectore.

2. Hic in timore Domini
Se disciplinae subicit,
Novo conformis homini
Vetustum iugum proicit.

3. Voce clamat ad Dominum,
Dum surgit tribulatio,
Tumorem sedat fluminum
Superna consolatio.

Responsoria.

1. Rosa rubens egreditur
De spinarum acumine,
Gemma terrae subtrahitur
Praecellens pulchritudine,
Botuidus cum producitur
Ex paganorum semine,
V. Aurum splendens efficitur.
Argentum purum redditur
Purgatum a rubigine.

2. Propheta spernit patriam
Sperans honorem gloriae,
Athleta terram propriam
Fruendae spe victoriae,
Botuidus sequens aquilam
Solem quaerit iustitiae;
V. Sanctam servat modestiam,
Dat creatori latriam
Contemptor idolatriae.

3. Sicut gravatus senio
Cervus flumen desiderat,
Ad aquas pro remedio
Tracto veneno properat,
Botuidus sic diluvio
Baptismi se regenerat;
V. Syrus Iordanis fluvio
Lotus repletur gaudio
Reversus, unde venerat.

3. Iusto Dei iudicio
Percutitur inedia,
Pravae linguae detractio,
Plena semper invidia,
Succedit pro convicio
Prona misericordia;
V. Quem tenuit defectio,
Duplex cibat refectio
Paterna dans remedia.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Virtus Dei mirabilis
Sanctum suum mirificat,
Qui status commendabilis
Exemplis se sacrificat.

2. Scuto salutis tegitur
Divinae se subiciens
Voluntati, qua regitur
Omne bonum perficiens.

3. O nomen admirabile
Botuidi, bonis moribus
Ornatum, quod fit simile
Rebus nobilioribus.

Responsoria.

1. De Sodoma Loth exiens
In monte servat animam,
David salvatur fugiens,
Ioseph evadit dominam,
Iustus currit pertransiens
Ad urbem munitissimam;
V. Pauperibus compatiens
In caelo parat sapiens
Mansionem tutissimam.

2. Lampas ardens virtutibus
De facili contemnitur,
Quia dignus honoribus
A stultis non diligitur;
Veris adoratoribus
In tenebris lux oritur,
V. Dum proximi laboribus
Et inopum gemitibus
Facto, dicto succurritur.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sicut passer nidificat
In tecto solitarius,
Quietem sibi fabricat
Excellens operarius.

2. Decore pudicitiae
Martyr almus emicuit,
Flore nitens munditiae
Deum videre meruit.

3. Completo desiderio
Coronam tenens auream
Meretur pro martyrio
Digne Botuidus alteram.

Responsoria.

1. Draco serpentem suscitat
Dormientem in gremio,
Sciens, quod nullus vigilat,
Hostis peior domestico,
Hinc Sisaram dum latitat,
Iahel necat sub pallio.
V. Behemot umbram visitat,
Servum dolosum agitat,
Intentum homicidio.

2. Dei lucens imagine
Auri dragma dum perditur,
Opus exstat indagine,
Tota domus evertitur,
Sapientis examine
Tantus thesaurus quaeritur.
V. Ut nubes duxit lumine,
Sic avis tristes carmine
Vocat, quo martyr moritur.

3. O nardus odorifera,
Aegris sana corporibus,
Apis fructu mellifera,
Corda mulcens dulcoribus,
Precatus offer munera
Christo pro peccatoribus,
V. O vinea fructifera,
Translata super aethera,
Nunquam marcescens floribus.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Sedes parata militi
Certanti pro iustitia
Monstrat, quanti sint meriti
Eius pia suffragia.
2. Turba languens, quae flagitat
Huius sancti praesidia,
Curata Deo iubilat
Tanta laudans magnalia.
3. Gentes in terra dirigit
Per vias rectas gradiens,
Manum cadenti porrigit
Plures aversos corrigens.
4. Fontes novi scaturiunt
Sancto dantes obsequium,
Pisces aquae conveniunt
Ad martyris imperium.
5. Laus eius in ecclesia
Post mortem iuste colitur,
Qui diligens humilia
Vento laudis non frangitur.

Ad Benedictus.

A. O turris fortitudinis,
Candens nocte carbunculus,
Corona pulchritudinis,
Purae murrae fasciculus,
Columna rectitudinis,
Caecis et claudis baculus,
Noster ad sedem luminis
Promotor esto sedulus.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Vale, robur debilium,
Monstratus ab avicula,
Consolator flebilium,
Puritatis ovicula,
Te pugilem mirificum
Tua laudat plebicula,
Numen petit salvificum
Sua deflens pericula,
Quam per tuum auxilium
Vitae subacta nebula
Tractu ducat ad filium
Pater vivens in saecula.

Brev. Strengnense imp. Holmiae 1495. — Zu diesem Officium gehören die Hymnen: In 1. Vesp.: Gaude, caelestis civitas (Klemming I, 50); ad Noct.: Haec est dies, quam Dominus (Klemming I, 52); in Laud: Botuidi laudes colere (Klemming I, 58). Verfasser derselben wie des Officiums ist nach Klemming l. c. 59 Birgerus Gregorii, Erzbischof von Upsala (1366—1383). Dann ist derselbe auch Dichter der Sequenz: Caeli chorus esto gaudens. Woher Klemming seine Angabe genommen, verschweigt er leider. Dieselbe ist aber, ganz abgesehen von der Autorität dessen, der sie macht, sehr glaubwürdig; denn wir fanden Birger bereits als Dichter eines Reimofficiums auf Birgitta. Dies Officium Botuidi folgt überdies mit einziger Ausnahme der Laudes-Antiphonen völlig dem Schema der Historia s. Birgittae. In dem Breviarium Strengnense steht natürlich eine Autorangabe, wie ich eigens hervorhebe, nicht.

63. De sancta Breowa.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ad caelos vexit
pia magnificentia regis
Imbutum spiritum
Breowae dulcedine legis.
2. Enarrant caeli
Domini magnalia celsi,

In cuius thalamo
requie fruitur sua virgo.

3. Qui mare fundavit,
caelum terramque paravit,
Ipse suam Breowam
in sancto monte locavit.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Complacuit Breowae
species et pulchritudove
Regi caelorum,
quod erat sibi gratia morum.

2. Adiuvit Breowam
Dominus vultu decoratam,
Unde nec ipsa Deum
submovit mente supremum.

3. Montibus in sanctis
manet inter Breowa puellas,
Civis enim Domini
portas invenit apertas.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cantabat Domino
virgo nova cantica laudis,
Cuius opem sensit,
dum terserat organa fraudis.

2. Regnat cum Domino
mater Breowa in paradiso,
Illuxere sibi
quia divi fulgura verbi.

3. Dextera salvantis,
quae mirabilia fecit,
Insignem signis
Breowam decorando peregit.

Cod. Londinen. Titus D XXIV. (ol. S. Mariae de Ruford) saec. 12. Diese Antiphonen stehen in der Handschrift wie ein fortlaufendes Gedicht geschrieben, was sie nach Ausweis des Inhalts nicht sind. Man vgl. die Psalmen des Commune virginum.

64. De sancto Brinolpho.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Brinolphi patris merita
Laudando prosequamur,
De vita cuius inclita
Sectanda gratulamur.

2. Ab universis populis
Rex regum collaudetur,
Quem grex praeclari praesulis
Devote confitetur.

3. Ortus praeclaro germine
Iam scholis applicatur,
Scripturae sacrae flumine
Potatus incrassatur.

4. Hic puer, purus animo,
Virtutibus perfectus,
Coepit servire Domino
Pudicus, simplex, rectus.

5. Gaude, felix Vesgotia
Laudando salvatorem,
Qui talem sua gratia
Tibi dedit pastorem.

Ad Magnificat.

A. O praesul eximie,
nihil omisisti,
Quod ad laudem cederet
matris Iesu Christi;
Tu scripturae veteris
mella collegisti,
Texturae mirabilis
modum invenisti,
Prosae carmen aureum
dum intexuisti.
Ad tribunal iudicis
nos securos sisti
Fac, rogamus supplices,
sis dux, ut fuisti.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Concinentes adoremus
Confessorum Dominum,
Et constanter invocemus
Brinolphi suffragium.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Legem Dei vir beatus
Meditando iugiter
Secus rivulum plantatus
Fructum fecit dulciter.
2. In virtutum montem scandens
Velut tuba sonuit,
Legem Dei plebi pandens
Iniquos compescuit.
3. Verbo vitae gregem pavit
Praesidens salubriter,
Lupos arcet tamquam David
Dimicans viriliter.

Responsoria.

1. Gemmae iubar pretiosae
Vita vicit praesulis,
Qui doctrinae radiosae
Lucem dedit saeculis,
Viam vitae fructuosae
Demonstrans discipulis.

V. *Super montem excelsum ascende tu, qui evangelizas Sion, et clama in fortitudine.*

2. Ut Samuel pro populo
Preces fudit ad Dominum
Devotas incessanter,
Sic gregi sibi credito
Deum facit propitium
Pastor orans instanter;

V. *Multum enim valet deprecatio iusti assidua.*

3. Ut Iosiae memoria,
Dum in exemplum trahitur,
Fragrat ut sucus florum,
Sic huius viri gloria
Suaviter diffunditur
Ut odor pigmentorum.

V. *Iustus germinabit sicut lilium et florebit in aeternum ante Dominum.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Invocantem exaudivit
Deus suum famulum,
Linguam eius erudivit
Ad docendum populum.
2. Cinctus zona castitatis
Sanctam vitam praedicat,
Transgressores honestatis
Iusta poena vindicat.
3. Aqua sibi ter oblata
Ter in vinum vertitur,
Sic est eum consolata
Mater Christi, dum colitur.

Responsoria.

1. Dum stomachi doloribus,
Lentis quidem, sed iugibus,
Vir iustus cruciatur,
In multa patientia
Virtutis exercitia
Portando gratulatur.

V. *Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi.*

2. Dum rex ipsum persequitur,
Fugam capit vir Dei,
Constanter post revertitur,
Occurrit stagnum ei,
Ventorum vi repellitur,
Clamat ad fontem spei.

V. *Cum invocarem, exaudivit me Deus iustitiae meae, in tribulatione dilatasti mihi.*

3. Spes sanctae fortitudinis,
Christus ei placatur,
Ventus cessavit turbinis
Et aura grata datur,

Virtute sacri flaminis
Cor regis mitigatur.
V. *Nolite tangere Christos meos et in prophetis meis nolite malignari.*

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Saeva cedit discordia,
Rex sanctum veneratur,
Pax redit et concordia
Sic regnum solidatur.

2. Helenam sanctam viduam,
Quam praesul invocavit,
Historiam per congruam
Decenter honoravit.

3. Divinum per suffragium
Caecum illuminavit
Petentesque divortium
Sagaciter pacavit.

Responsoria.

1. Tanti patris praesulatum
Lauda, felix Suecia,
Sacrum germen a te natum
Comitare gratia,
Fac, ut illum advocatum
Habeas in patria,
Ne post huius vitae statum
Caeli desint gaudia.
V. *Domine, dilexi decorem domus tuae et locum habitationis gloriae tuae.*

2. O Dei miseratio,
Vir sanctus precum studio
Defunctos suscitavit,
Hos confitentes scelera
Compunctos solvit dextera,
Quos Deo commendavit.
V. *Qui educit vinctos in fortitudine, similiter eos, qui exasperant, qui habitant in sepulcris.*

3. Fortis gigas in acie,
Loricam fers iustitiae,
Brinolphe, pastor pie,
Corroborans ad proelium
Pias mentes fidelium,
Elide robur hostium
Post cursum huius viae.
V. Posce nobis, sancte pater,
Gratiarum munera,
Tua prece Iesu mater
Nos ducat ad aethera.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Servus prudens et fidelis
Mole carnis posita
Supra multa fit in caelis
Constitutus abdita.

2. Nos ad fontem gratiarum
Suis ducat meritis,
Ubi salus animarum
Gustatur ex intimis.

3. Vigilavit diligenter
Ad Deum diluculo,
Vita, verbo sapienter
Lucem dedit saeculo.

4. Magnificemus Dominum
In suo confessore,
Nobis illum propitium
Reddat pro suo more.

5. Sub nube stella tegitur
Et tenebris velatur,
Sed populo lux oritur,
Dum mente serenatur.

Ad Benedictus.

A. Matutina stella luxit,
Dum errantem hic instruxit
Et per viam vitae duxit
Sanctus praesul populum;
Pastor pie, roga regem,
Cuius tu zelasti legem,
Ut nos pascat, suum gregem,
Donans vitae poculum.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Vale, tu praesidium
et spes Vesgothorum,
Tolle tuis precibus
quod est indecorum,
Dentes tunde baculo
rapaces luporum,
Ne grex ipse pereat
defectu pastorum,
Ante summum iudicem
causas correorum
Constanter defendito
iure meritorum,
Si desperes vincere,
non declina forum,
Immo nobis advoca
reginam caelorum.

Brev. Scarense imp. Holmiae 1495. — Hymnen: In 1. Vesp.: Tu parens nato debita (Klemming I, 62); ad Noct.: Noctis iam cedat otium (Ibid. 64); in Laud: Aurora lucis rutilat (Ibid. 59).

65. De sancto Cannico.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. O pastor pie Cannice,
Gregem benigne respice,
Turmae concivis caelicae,
Christo nos caros effice.

2. Tu excelsus
in verbo gloriae
Illustrasti
partes Hiberniae,
Quibus monstras
viam iustitiae,
Hos commenda
divinae gratiae.

3. Rogum in Italia
Ardentem vicisti,
A quo Dei gratia
Illaesus existi,
Gehennae nos libera
Ab ardore tristi.

4. Tuam nobis
pande clementiam,
Qui sedasti
maris saevitiam,
Ut compescas
omnem malitiam,
In hoc mundo
nobis contrariam.

5. Ex quo Dei munere
Caelos ascendisti,
Digne Deo vivere
Fac nos servos Christi,
Qui defunctis reddere
Vitam potuisti,
In terris dum vixisti.

Ad Magnificat.

A. Ad sancti Cannici
Laeta sollemnia,
Viri mirifici
Per signa varia,
Laude multiplici
Plaudat ecclesia,
Quo possit effici
Consors in gloria.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoremus unicum
Rerum conditorem,
Collaudantes Cannicum,
Christi confessorem.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vivens sine macula
Iuste sanctus iste

Intrat tabernacula
Tecum tua, Christe.

2. Praeventus a gratia
Benedictionis
Laetatur in gloria
Exsultationis.

3. Manibus innocuum,
Puro corde mundum
Christus levat Cannicum
In montem iucundum.

Responsoria.

1. Sermo multis populum
Lacrimis rigavit,
Quem Deus per angelum
Sancto revelavit,
Grande per miraculum
Bis mare sedavit;
V. Ignis habitaculum
Sancti concremavit,
Apertus periculum
Liber ignoravit.

2. Cannice, currens
viam compendii,
Iam triumphans
in meta stadii,
Satiatus
de fonte gaudii,
Ad te, pater,
suspirant filii;
V. Caro, mundus,
daemon vi proelii
Nostri cursum
turbant exsilii.

3. Facto sero vineae
Cultor muneratur,
Clarum tenens vespere
Carne separatur,
De lacu miseriae
Spiritus levatur,
Carnis liber tegmine
Caelo collocatur;
V. Cuius sacer exitus
Per Christum divinitus
Signis illustratur.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Decantemus Cannici
Laudes ad honorem,
Qui iam regni caelici
Induit decorem.

2. Laetanter magnalia
Sancti praedicate
Et in eius gloria
Deo iubilate.

3. In noctis vigiliis
Deum sitiebat,
Pietatis studiis
Dies impendebat.

4. Benedicant Dominum
Chrisi confessores,
Qui caelestes Cannicum
Vexit ad honores.

5. Laudent regem gloriae
Cuncta, quae creavit,
Qui ad caelos hodie
Cannicum levavit.

Ad Benedictus.

A. Benedictus Dominus,
Qui nos visitavit,
Per quem sanctus Cannicus
Languidos sanavit,
Sua prece mortuos
Plures suscitavit,
Dirigendo devios
Viam pacis stravit

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Dulcescat filiis
Patris memoria,
Cuius prodigiis
Viget Ossoria,
Sacris praesidiis
Floret Kilkenia,
Eius suffragiis
Donentur gaudia
Nobis in patria.

Per Octavam.

Super Benedictus.

A. Ave, o flos Hiberniae,
Dux et patrone Scotiae,
Miles regis iustitiae,
Confessorum eximie,
Sancte pater,
Cannice iuste,
Pro iniustis
Deum deposce,

A. Ave, pater pretiose,
Laus gentis Hiberniae,
Miles Christi gratiose,
Virtutum vas, Cannice,
Qui sedato virtuose
Motu carnis lubricae
Nactus es victoriose
Sedis locum caelicae,
Nunc, confessor gloriose,
Vultu, voto supplici
Tibi tam affectuose
Assistentes respice.

A. Ave, confessor nobilis,
Pie pastor laudabilis,
Flos abbatum, o Cannice,
Tuas oves serva sane,
Arce lupos, ne taedium
Gregi vis ferat hostium.

Antiph ms. Clondalkinense saec. 15. Cod. Coll. SS. Trinitatis Dublinen. B 1. 3. — Leider ist gerade an der Stelle dieses Officiums ein Blatt der Hs. ausgerissen, auf welchem sich die erste und zweite Nocturn befand. Es ist nur noch der Anfang der ersten A der 1. Noct. vorhanden:

Sanctus abbas Cannicus
Christo complantatur,
Verbo, vita . . .

Hiezu die beiden Hymnen Anal. XI Nr. 159 und 160.

66. De s. Carolo Magno.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Regali natus
de stirpe Deoque probatus,
Carolus illicitae
sprevit contagia vitae.

2. Angelici cultus
dulcedine miles adultus
Dum sublimatur,
caelesti pane cibatur.

3. Sacros effectus
virtutis Caesar adeptus,
Humani fastus
populares respuit astus.

4. Iustitiae parma
fidei munitus ad arma
Mentibus infestum
superavit criminis aestum.

5. Nec mundi terror
nec avarus muneris error
Fregerunt mentem
Christi mandata sequentem.

R. Te secutus miles iste
Et acceptus tibi Christe,
Comparatur Elisaeo,
Opus egit dignum Deo,
V. Qui dum orat, languor cedit,
Mors fugatur, vita redit.

Ad Magnificat.

A. O spes adflictis,
timor hostibus, hostia victis,
Regula virtutis,
iuris via, forma salutis,
Carole, servorum
pia suscipe vota tuorum.

In Completorio.

Ad Nunc dimittis.

A. Rex confessor iustitiae,
Pelle noctem perfidiae,
Tuis fulti suffragiis
Eruamur ab impiis,

Ne daemonis illusio
Sit soporis abusio.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Supplex exora
Deum, devotio pura,
Qui, quem dilexit,
Carolum super aethera vexit.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Iuxta sanctarum
rivos plantatus aquarum,
Carolus in florem
vernum produxit odorem.

2. Visio monstrata
regi de rege beata
Consonat emeritae
Christo sine crimine vitae.

3. Qui Constantino
veniens habitu peregrino
Reddidit utrumque
regimen gentisque suumque.

Responsoria.

1. Francorum gemma, Carolus,
Puer gerens cor senile,
Sortis humanae sciolus
Gessit nihil puerile,
Mundum spernit, opes cavit
Sequens Christum, quem amavit.

V. Divinae legis
amplectens iustitiam
Litavit Deo
se placentem hostiam.

2. Tota poscente Francia
Et applaudente curia
Sceptro regni decoratur
Et prae cunctis exaltatur,
Quem Deus regia
Dignatur gloria;

V. Vitiorum triumphator
In agone
Consecratur imperator
A Leone.

3. Saecularis potentiae
Caesar fretus gladio,
Sic legis iustitiae
Cucurrit in stadio,
Ut salutis et gloriae
Potiretur bravio;

V. Agonizans viriliter
Cuncta gessit fideliter.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Martyrii signum
renovatur in arbore lignum
Usibus aptatum
belli ferroque dicatum.

2. Quam bonus et fortis,
quam sanctus in aggere mortis
Hic fuit, hastatum
nemus indicat inde creatum.

3. Quos Christus donat
merito, quos poena coronat,
Effigie pulchra
perhibent inventa sepulcra.

Responsoria.

1. Fusa prece mentis bonae
Muri ruunt Pampilonae,
Spreto cultu infelici
Victor, victi sunt amici;

V. Leone fortior,
Sed agno mitior,
Hostes Christo
Regenerat baptismo.

2. De petrarum duritie
Siccisque elementis
Aquarum fluenta viris
Produxit et iumentis
Imperator
Mitissimus
Et fidei propugnator
Sanctissimus.

V. Qui Moysi oraculo
Templum non urentem
Vidit ignem in tabernaculo
Caelos tangentem.

3. Divino clipei
super urbem sole rubentes
Absterrent hostes
conversa caede furentes,
V. Et totidem iuvenes
arcent a moenibus ignes.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Aethereum rorem
lignum suscepit, odorem
Dans contra morem
produxit laurea florem.

2. Cuius odor late,
longe diffusus et alte
Aegris divinae
tulit auxilium medicinae.

3. Dum praesul plorat,
plebs psallit, clerus adorat,
Ad sacra rex tendit,
chirotheca relicta pependit.

Responsoria.

1. O quam felicis
imperatorem memoriae,
O virum virtutis
et plenum gratiae,
Quem ales in solitudine
Solatur humano famine,
Qui sanctam urbem recensuit
Et patriarcham restituit;
V. Inter multa
Constantini donaria
Divinae mortis
elegit supplicia.

2. Laetare, pia mater,
Aquensis ecclesia,
Exsulta, tam pii principis
habere suffragia,
Qui sua regali
munificentia
Te ditavit et beavit
in gloria,
V. Cuius labore, impensa
et opere
Meruisti universas
praecellere.

2. Gloriose
Christi confessor, Carole,
Iuris rector
et protector iustitiae,
Ad te clamantium exaudi
preces et vota tuorum,
V. Ut post huius
vitae dispendia
Tecum semper
fruamur gloria.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Praecinctus fortitudine
Et potitus victoria
Donatur sanctitudine
Rex Carolus in gloria.

2. Iubilemus altissimo
In athleta sanctissimo,
Cui missa per spiritum
Cerva duxit exercitum.

3. In deserto dum devias
Et exponis excubias,
Tibi Deus adparuit,
Ales viam exhibuit.

4. Passionis dominicae
Veneratus miracula,
Regem virtutis caelicae
Benedixit in saecula.

5. Passionis dominicae
Laudes dicamus Domino,
Qui culpae misit regiae
Chartam latorem veniae.

Ad Benedictus.

Sol defectu, luna tenebris
Fuscato mundi lumine,

Terra motu, caelum latebris,
Aer horrendo turbine,
Pandunt luctus casus funebris
Confuso rerum ordine.

V. Ut nos a palea
Et latere
Aegyptii torrentis
Eruamur virtute dexterae
Potentis.

In 2. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Dissolutus in corpore
Gaudet cum Christo unice,
Christi confessor Carolus,
Cuius caeli consortio
Nos commendet oratio.

R. Confessor obsequio,
Caesar Carole,
Martyr affectu, gladio
Apostole,
Ad tuorum suspiria
Convertere,

Ad Magnificat.

A. O Dei sacer athleta, Carole,
O saxeae gentis apostole,
O vere confessor obsequio,
Virgo votis martyrque studio,
Qui, quem virtute potentis
Dexterae praedicasti,
Mentibus sacrilegis
Paraclitum inspirasti,
Mediante sancto Aegidio
Sanctionis dominicae mysterio,
Caelitus per angelum collatam
Implora nobis peccatorum veniam.

Antiph. ms. Aquisgranense saec. 13. Cod. Capit. Aquisgranen. s. n. A. — Brev. ms. Aquisgranense saec. 15. Cod. Florentin. Magliabec. XXXVI 7a. B. — Brev. ms. Aquisgranense saec. 15. Cod. Florentin. Magliabec. XXXVI 7b. C. — Brev. ms. Coloniense saec. 14. Cod. Sigmaringen. 14. D. — Brev. ms. Garstense (?) saec. 14. Cod. Lincen. Γβ 19. E. — Antiph. ms. Cisterciense saec. 14. Cod. Pragen. XIII A 5b, F. — Brev. ms. Cisterciense saec. 14. Cod. Fiechten. 247. G. — Brev. ms. Gerundense saec. 14/15. Cod. Gerunden. 3. H. — Brev. ms. Gerundense saec. 15. Cod. Parisin. 1309. I. — Brev. ms. S. Iacobi Brunen. 34 saec. 15. K. — Brev. ms. Ebersbergense saec. 15. Clm. Monacen. 5972. L. — Brev. ms. Emmeramense saec. 15. Clm. Monacen. 14790. M. — Brev. ms. S. Nicolai Patavien. saec. 15. Clm. Monacen. 16140. N. — Brev. ms. Lubicense saec. 15. Cod. Lubicen. ol. 62. O. — Brev. ms. Monasteriense saec. 15. Cod. Monasterien. 201(204) P. — Cod. Berolinen. Theol. lat. Fol. 486. saec. 15. Q. — Brev. ms. Philippi Boni saec 15. Cod. Bruxellen. 9511. R. — Brev. ms. Parisinum saec. 15. Cod. Carlopolitan. 146. S. — Brev. ms. Monasteriense saec. 15. Cod. Darmstadien. 950. T. — Brev. ms. S. Bartholomaei Francofurten. saec. 15. Cod. Francofurten. Barth. 114. U. — Brev. ms. S. Bartholomaei saec. 15. Cod. Francofurten. Barth. 65. V. — Brev. ms. Sedunense saec. 15. Cod. Valerian. s. n. W. — Brev. ms. Montis Iovis saec. 15. Cod. Valerian. s. n. X. — Brev. ms. Turicense anni 1462. Cod. Eremiten. 81. Y. — Brev. Mindense imp. s. l. anno 1515: Z. — Brev. S. Servatii Traiecten. imp. Coloniae 1503. a. — Brev. Hallense imp. Lipsiae 1534 b. — Brev. Sedunense imp. s. l. et a. c. — Brev. Sedunense imp. Basileae. 1497. d. — Brev. Pragense imp. Nurembergae 1502. e.

In 1. Vesp. A 3, 4 respuit actus E. — Ad Magn. A O Dei sacer athleta etc. E; vgl. in 2. Vesp. — Die fünf AA stehen in 2. Vesp. cd. — Invit. 1. Duplex exora E. — In 1. Noct. A 3, 3 Reddit Y. — A 3, 4 regnum Y. — In dieser Nocturn lauten in F:

A. 2. In virtute tua, Christe,
Sanctus nunc laetatur iste,
Quem corona gloriae
Decorasti hodie.

A. 6. O athleta Christi care,
Nostri semper recordare
Coram Deo, summo rege,
Cuius militasti lege.

R 2, 4 Gloria et prae F. — In 2. Noct. A 1, 3 aptatur E. — A 1, 4 dicatur E. — A 2 und 3 umgestellt E. — A 3, 2 quos poena fehlt Y. — A 3, 3 Effigie sacra E, scite Y. — R 1, 2 ruunt papilione Y. — R 2, 11 sq. Lies: Vidit in tabernaculo Ignem caelos tangentem? — In 3. Noct. A 1, 1 Aeternum rorem F. — A 1, 4 laureare florem E. — R 2, 1 Laetare pio festo EY. — R 2, 2 Birgensis ecclesia E, Thuregensis ecclesia Y. — R 2, 3 Exsultata sancti E, tam sancti FY. — R 3, 1 Gloriose rex confessor F. — In Laud. A 5, 4 lacertam veniae F. — Ad Bened. A, 1 Solis defectus E. — In 2. Vesp. ad Magn. A O spes adflictis etc. E; vgl. in 1. Vesp.

Übergangen sind jene Abweichungen und Umstellungen, welche nur dem Umstande zuzuschreiben, dafs einige Quellen monastische Form des Officiums haben, da diese hier nicht in Betracht kommt. Zum Officium gehört der Hymnus: O rex orbis triumphator (Daniel I, 305); E hat statt dessen: Hic est verus Christicola (Dan. I, 303). Die reiche Zahl der Quellen, die leicht zu vermehren wäre, bekundet die weite Verbreitung der Verehrung Karls d. Gr. Zu vgl. ist rücksichtlich der Einführung des Festes in Zürich die interessante Notiz bei Morel 249.

67. De sancto Castulo.

In 1. Vesperis.

R. Nomen eius sic est dictum,
Nefas tergat et delictum,
Victum donet et amictum
Et post vitam prosperam,
Quae non ducit perperam.
V. Castulus hic sanctus,
quem non sequitur modo planctus,
Astet filio caeli
pro nobis corde fideli.

Ad Magnificat.

A. Sanctus iste Castulus,
Martyr ut apostolus,
Quem honoret populus,
Ut sit nobis loculus
In caeli secretis;
Illi laudem detis.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoremus omnes Christum,
Castulum qui sanctum istum
Voce evangelica
Transduxit ad caelica.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hos, quos Deus praeelegit
Castulus et quos collegit
Romae in palatio,
2. Ieiunabant et plorabant
Fletusque lugubres dabant
Hi sine solatio.
3. Gaio quos papae duxit,
In quo verum lumen luxit,
Scripti probat ratio.

Responsoria.

1. Lex per Diocletianum
Est lata sanctis in vanum
Et descripta taliter,
Omnes ut sacrificarent
Diis eosque adorarent
Diversi aequaliter,
Quia non suspicio
Suo sit palatio,
V. Ad quod currebant
iusti secumque manebant.
2. Erant autem hi praefati
Omnes simul congregati
Sub tormento vario
Cordis ex ergastulo
Gaius cum Castulo
Ratione zetario,

V. Orantes Christum,
ut metum tergeret istum.

3. Commanebant secum sane
Christiani, Christianae
Se celabant pariter,
Ascendebant domum eius,
Palam ut vitarent peius,
Rapuerunt sic iter,
Quos sumit cum gaudio
Aulae in palatio;
V. Hos confortabat
et christicolas adiuvabat.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Multa per hunc mira dedit,
Cordi suo qui praesedit,
Christus, forma omnium
Et plasmator hominum.

2. Luctus convertit in risum,
Claudis gressum, caecis visum
Dei patientia
Dedit atque gratia.

4. Aegris confert sanitatem
Per divinam pietatem,
Medelam languentibus
Spe Christum quaerentibus.

Responsoria.

1. Fidus nam discipulus,
Cultor Dei Castulus
Audit querimonias,
Qui tamquam ramusculus,
Paradisi flosculus
Servans caerimonias
Fraude diabolicos
Sprevit et maleficos,
V. Diversis factis
et in omnibus ipsius actis.

2. Inde papae Gaio
Duxit pro oblagio
Quosdam latitantes,
Qui ut in obstagio
Et cordis homagio
Iacebant clamantes:
Venerande plus quam quatter,
Sumas id, quod Christus pater
Per me suum servum dedit,
A quo mens mea non cedit.
V. Ad papae sedem
cunctos collegit et aedem.

3. Omnes erant baptizati
Sacro lavacro renati
Et sanctorum numero
Certius sunt aggregati,
Divino rore perflati
Culmine florigero
Et ad patris aethera
Transierunt revera.
V. Perficiendo fidem
non manserunt quasi pridem.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Multos hic ad fidem duxit,
Qui ut splendor mundi luxit
Dictis et operibus
Divinis muneribus.

2. Virtutesque tot signorum
Tantorum prodigiorum
Per hunc fecit Dominus
Eminus et comminus.

3. Scripta ac perpetuata
Sunt sigillo sigillata
Dei patris Domini,
Sit laus suo nomini.

Responsoria.

1. Nostris posteris in dignum
Et memoriale signum
Enarrandum duximus,
Pentecostes festo quodam,
Velut his in scriptis prodam,
Inundabat Isera
Sic, quod multi tunc pergentes
Plaustris et iter agentes
Desperabant spe mera;
V. Pons quod erat scissus,
in Iseram populus missus.

2. Tandem Christus per athletam
Suum sanctumque prophetam
Populum eripuit,
Unus remo navigando,
Alter manibus natando
Ad siccum prosiliit
Castuli clementia
Ac Dei ex gratia;
V. Sic sunt erepti,
fluvii de clade redempti.

3. Inter quos erat femella
Casta, simplex ut agnella,
Vestis prae gravedine
Corruit itidem in flumen,
Sed ei divinum numen
Subvenit summopere,
Quae tribus in Isera
Fuit diebus misera,
V. Mortem passiva
fuit in Mospurg rediviva.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Illud quando resciretur,
Mira quod operaretur
Tanta sanctus Castulus,
Fidei ramusculus,

2. Caesar incepit saevire
Propter factum laudis mirae,
Quod fecit in palatio,
Scripti probat ratio.

3. Misit mox pro Fabiano,
Romae tunc praefecto vano,
Arto loco ponitur
Castulus, ut legitur.

4. Non bene potest narrari
Nec ad plenum explicari,
Quanta est supplicia
Passus et convicia.

5. Inde ad tribunal ductus
Non timoris gerens luctus,
Praeses dixit propere
Malo stans in opere:

Ad Benedictus.

A. Si non deos adorabis
Meos et his sacrificabis,
Tormentorum genera
Sumes, haec considera;
Cui vir sic sanctus dixit,
Qui in Christo spem defixit,
Corde sine trepido:
Modicum te timeo.

Brev. ms. Pedepontanum anni 1398. Cod. Meliten. Pragen. 8. — In 1. Vesp. R, 8 lies Deo caeli? — In 1. Noct. R 1, 2 Est illata. — R 1, 10 omnes iusti secumque; entweder omnes oder iusti zu tilgen. — In 3. Noct. A 1, 4 Ex divinis. — A 3, 3 Domini fehlt. — R 1, 1 in fehlt. — R 1, 6 Ysera. — R 1, 11 Yezeram. — Das Officium stammt jedenfalls aus Mosburg, wo Castulus Patron war. — „Cetera omnia, hymni, capitula, responsoria, missa de uno martyre; in 2. Vesp. omnia de uno martyre tempore quadragesimali.“

68. De sancta Christina.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Adest dies celebris,
In quo virgo nobilis
Christina vicit tartara,
Quae nunc fulget in gloria.

R. O martyr Christi,
sacra virgo, quae meruisti
Vincere tormenta,
congaudens nunc super aethra.
Pro nobis ora
rogando Deum necis hora.

V. Cum sis aurora
caelestis, virgo decora.

Ad Magnificat.

A. O benigna Christi cella,
Labe carens, et puella
Functa Dei nomine,
Martyr sacra sine spina,
Super caelos es, Christina,
Sine viri vomere,
Nos ad te clamantes audi,
Assistentes tuae laudi
Christo reconcilia.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Iubilemus Deo caeli,
Qui beatam suae sedi
Christinam iunxit gloriae.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Haec beata martyr, Christe,
nomen tuum praedicabat
Et in universo mundo
admirabile laudabat.
2. Haec est, quam caeli enarrant,
Et opera eius decantant,
Intime dilexit Christum
Et oratione flexit istum.
3. Super caelos hanc locavit
Caelorum rex altissimus,
Et corona adornavit
Illam clemens Dominus.

Responsoria.

1. In diebus illis
Erat quaedam puella
Ex genere nobili
Orta, quam Deus amavit
Et in caelis adornavit,
Nomine Christina,
V. Quam sic dilexit
et ab omni sorde reflexit.
2. Quam locavit pater amens
in sublimi solio,
Volens illam adunare
idolorum atrio,
Sed reflexa per baptisma
iuncta Dei filio,
V. Sic dominum caeli
conspexit mente fideli.
3. Haec in turrim sublevata,
Cum pedissequa locata,
Idolatra spernens vana
Et abiecit mente sana,
V. Inde fremens pater et
statuens hanc ante tribunal.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Haec iustitiam dilexit
Nec ad minas
tortorum respexit,
Sed ad Christi gloriam.
2. Deus, salus et refugium,
Hanc suscepisti post exitium,
Ut regnaret
tecum in perpetuum.
3. Fundata super montem sanctum.
Flebilem devincens planctum
Propter regni meritum.

Responsoria.

1. Ad tribunal iubet sisti
Pater eius vultu tristi:
Mihi dic, o filia,
Cur me tantum illusisti,
Deos meos respuisti
Et eorum culmina,
Flecte mentem iam dementem,
Ut mecum sis in gloria.
V. Martyr ad haec: Verba
tua sunt mihi mentis acerba.
2. Tyrannus tandem intellexit,
Quod beata hunc despexit
Et eius supplicia,

Ad tribunal iussit stare,
Deos falsos adorare,
Sed invicta portas mortis
Transit agonista fortis,
V. Sensibus et cana
deridens idola vana.

3. Post dirum martyrium
Reginae athletae
Pater in exitium
Datur inquiete,
Alter substituitur
Velut leo ferus,
Volens illam perdere
Tortor ut severus,
V. Sed manet invicta
Christi testis benedicta.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Annuntiate et psallite
De dilecta filia,
Quam dilexit Dominus
Et pascit inter lilia.

2. Lux orta est gratiae
In beata martyre,
Quae vivit iam cum gloria
Igitur nunc in aethere.

3. Iubilate Deo cum gloria
In sanctae martyris victoria,
Quae vicit in martyrio,
Regnat cum Dei filio.

Responsoria.

1. Iusserunt tandem tyranni
Quod capite abraso
Per devia duceretur,
Quo ad idola pertingeret,
Protinus idolum in terram
Et in pulverem redegit,
V. Hinc populus tremuit,
quod sic Apollo ruit.

2. Improbus alter Iulianus
Ignem fortem praeparavit
Et in illam beatam locavit,
Ut citius consummaretur;
Angelus Domini astitit
Et flammam discussit,
V. Sic confortata
martyr super aethra vocata.

3. Ferox tyrannus
Iussit abscindi protinus
Mamillas Christi martyris,
Quae dabant lac
pro fluxu sanguinis,
Circumvecta sic et consumpta
Migrans ad caeli consortia,
Ubi manet perpetua;
V. In testimonium
fuit hoc mirabile signum.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Induta stola fulgida
Christina sacratissima,
Triste relinquens saeculum.
Migrans ad patrem luminum.

2. Iubilate Deo caeli
In laude iam fideli,
Qui beatam suam famulam
Ad aeternam duxit patriam.

3. Haec est virgo carens carie,
Quae vigilavit catholice,
Deum timens mente tota,
Dans Deo caelesti vota.

4. Hymnum decantemus Deo
in martyris victoria,
Quae iam pausat et gaudet
in caelesti gloria.

5. Laude Deo plena
iubilate voce serena,
Qui dedit aeternae
Christinae gaudia vitae.

Ad Benedictus.

A. Benedictus Dominus
In suis mirabilibus,
Qui beatam in caelesti

Collocavit eminus
Martyrem Christinam
Cum electis omnibus,
Eius interventu
Sit nobis propitius.

Ad Primam.

A. O Christina, sponsa Christi,
Tres tyrannos quae vicisti,
Nos ut ipsos superemus,
Tibi quoque corregnemus,
Tua prece tu dignare
Clemens nobis impetrare.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O quam digna martyr Christi,
Iam, Christina, tu vicisti
Tormentorum genera,
Nos consortes tuae sortis
Post mundi transitoria
Fac gaudere simul et stare
In aeterna gloria.

Brev. ms. Ebersbergense saec. 15. Clm. Monacen. 5972. A. — Brev. ms. S. Nicolai Patavien. saec. 15. Clm. Monacen. 16140. B. — In 1. Vesp. Super Ps. **A**, 3 Christina fehlt AB. — In 1. Noct. **A** 1, 4 laudavit A. — **A** 2, 1 Haec est quae AB. — **R** 3, 2 pedissequis B. — In 2. Noct. **R** 1, 10 Lies mihi nimis? — **R** 3, 3 in fehlt AB. — In 3. Noct. **A** 1, 4 pascit illam inter AB. — **A** 2, 3 vicit A. — **R** 1, 1 Iussit . . . tyranni AB. — **R** 2, 4 Lies consumeretur? — In Laud. **A** 4, 4 In coeli gloria AB. — **A** 5, 2 Iubilans voce AB. — Die Hymnen de communi.

69. De s. Christino cum fratribus.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Illis horis et momentis,
Dum polleret sacrae mentis
Deo gratus imperator,
Henricus, Christi zelator,
Quini exstiterunt fratres,
Exemplares pii patres.

2. Nullum dolum sentientes
Inter mundi diras sentes
De partibus Poloniae
Nobis transmittis, Domine.

3. Barnabas hic erat senus,
Qui devotione plenus,
Licet poenas non sit passus,
Tamen Christum semper fassus.

4. Isti sancti martyres
Lucernae sunt et lampades
Virginum sapientium
In sponsa Christi degentium.

5. De supernis illis cura,
Se libabant mente pura
Christo suo munda tura.

R. Gratuletur Bohemia,
De pia Polonia
Hos viros sanctos advexit,
Regnum praesens hos allexit,
Laetetur tota vicinia,
Gaudeat Boleslavia
Fovens haec sacra corpora.
V. Per fratrum suffragia
Consequamur regna aetherea.

Ad Magnificat.

A. Adest dies venerabilis
Cunctis et laudabilis
In filiis Salomonis,
Qui munus benedictionis
A Christo perceperunt
Pro poenis, quas sustinuerunt
Ab impiis latronibus,
Hos sic magnificat Dominus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adest enim sollemnitas
fratrum beatorum,

Gaudium et exsultatio
irrorent nostrum chorum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Coetus iste monachorum
Non stetit in consilio impiorum,
Sed nulli cedens turbini
Mansit in lege Domini.

2. More canum fremuerunt
Fratres persequendo,
Sed ad caelos perduxerunt
Hos nesciendo.

3. Isti filii hominum
Gravi erant corde,
Dum praesentes martyres
Privant omni sorde.

Responsoria.

1. Hirta vestis non est pestis
In vere humilibus,
Rex caelestis verax testis
Exemplum dat martyribus;
V. Veste cum abiecta
penetrabis caelestia tecta.

2. Isti muti sunt locuti
Praesente tantum hospite,
Et sic tuti sunt secuti
Christum iusto tramite;
V. Hi de multis tacuerunt
Et se stultos aestimaverunt.

3. O laudabilis et rara
Vita, acceptabilis atque cara,
Dum carne domant spiritum!
Fulgent ergo fide clara,
Ut fecunda fecit Sara
Generando gaudium;
V. Vitam si quaeris,
fixam sursum mediteris.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Clamorem tu intellige,
Rex regum, pie Domine,
Et vocem orationis,
Ut iungamur caeli thronis.

2. O quanta vis dulcedinis
Iure tui nominis,
Qui per universas terras
Sedas cunctas mortis guerras.

3. In tuo tabernaculo
Habitabunt sedulo
Animae iustorum,
Ereptae de caede impiorum.

Responsoria.

1. Religio Christiana
Cum universa gente sana
Istos fratres contempletur.
Ut exemplum cunctis detur,
Per quod Christus glorificetur.
V. Exemplo fratrum
tergat Deus omnem reatum.

2. Ad honorem et decorem
Ierusalem caelestis
Laus sonora et decora
Incitetur maestis,
Ut sic grati adiuvati
Nostris adsint festis;
V. Civitas Ierusalem
Tunc aedificatur,
Cum in virtutibus
Hic firmiter statur.

3. Magno digni sunt honore,
Qui sanctorum pio more
Vitam mundi contempserunt.
Stolas suas hi laverunt
In cruore regis magni,
Ut iungantur cenae agni.
V. Ecce, veri Israelitae,
Iuncti Christo, verae vitae,
Ubi locum tenent rite.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Crumena nostra
non indiges, Domine,
Sed conserva
nos sperantes in te

Eripiens nos
a mortis tempore.

2. Haec pia generatio,
Iuncta caeli palatio,
In quo mortis privatio
Cunctorum est salvatio.

3. Multum verber latronum
Hos transvexit ad regna polorum,
Eorum sanctis precibus
Nos salvet sanctus Dominus.

Responsoria.

1. Audiens haec pius dux
Mezko, quod fidei lux
Polleret in his fratribus,
Piis congaudent actibus,
Solvi cupivit a reatibus,
Se iungens his sanctis patribus.
V. Crumenam his praesentabat
Et se totum commendabat.

2. Morte licet moriantur
Hi devoti martyres,
Non a Christo separantur,
Sed ad Christi proceres
Adiunguntur coronati,
Gaudent semper laureati
Inter caelicos cives;
V. Visi sunt oculis
stultorum decedere,
Sed nunc ovantes rutilant
stellato sidere.

3. Prima noctis vigilia
Adfuit manus inimica,
More canum saeviebat,
Censum ducis repetebat,
V. Quem Barnabas deportabat,
Qui facta fratrum attrectabat.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. O Deus omnipotens,
Qui excedis omne ens,
Qui solus tantum es potens,
Per te salvetur nostra gens!
2. O sapientiae
Magnum genus et prudentiae
Solum deum adorare,
In adventum eius stare!
3. O Adonai Domine,
Qui istis sanctis hodie
Victoriam contulisti
Et ad caelos transvexisti!
4. O benedicta gloria,
In fratrum hic memoria
Dum cantant Benedicite,
Mundi regnum abicite.
5. Omnes virtutes caelorum
Lustrent semper nostrum chorum,
Ut terrenis mitigatis
Paradisi iungamur pratis.

Ad Benedictus.

A. More canum tunc stridebant
Impii carnifices,
Dum hos fratres repetebant
In portum crucifices,
Exemplum hic martyribus
Dat benedictus Dominus.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Beatorum martyrum
Celebrantes sollemnia
Perduc, rex caelorum,
Ad gaudia perennia,
Et quos pro tua
veneramur gloria,
Nobis horum apud te non desit,
quaesumus, memoria.

Viaticus ms. Olomucensis saec. 15. Cod. Capit. Olomucen, 299. A. — Brev. ms. Olomucense saec. 15. Cod. Capit. Olomucen. 288. B. — Brev. ms. S. Iacobi Brunen. 25. saec. 15. C. — Brev. ms. S. Iacobi Brunen. 30. saec. 14/15. D. —

In 1. Vesp. **A** 3, 1 erat fehlt C. — **A** 5, 1 supernis erat illis cura A, illis erat B, illis tantum cura C. — **A** 5, 2 libant ACD. — **R**, 4 Regnum patris hos A. — Ibid. 5 vicina A. — Invit. 4 Ut rorent nostrum A. — In 2. Noct. **A** 1, 1 Clamorem nostrum ABCD. — **A** 1, 3 voci A. — **R** 3, 6 Inngaverunt A. — In 3. Noct. **A** 3, 4 sanctus sanctorum Dominus ABCD. — In Laud. **A** 2, 2 et potentiae A. — **A** 4, 2 hac memoria B, haec memoria C. — Die Hymnen de communi.

70. De sancto Christophoro.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Excelsum nomen Domini
Laudent pueri cum viris,
Qui caeli iunxit agmini
Christophorum factis miris,
Ut sic prodesset homini
Solvendo a poenis diris.

R. O martyr invictissime,
Dei fultus auxilio,
Christophore sanctissime,
Quique pro Dei filio,
Quem per mare transtulisti,
Tot et tanta sustinuisti,
Martyrii privilegio
Obtine nos gaudentes
Et tua festa colentes
Iunge sanctorum collegio.
V. Christophori festo,
Deus, clementer adesto,
Ut tribuas famulis
aeterna gaudia tuis.

Ad Magnificat.

A. Gaude, sponsa nobilis,
Virgo mater ecclesia,
Fecunda tantae sobolis
Harmonia,
In festo gigantei
Christophori Chananaei
Corporis mole ponderosa,
Ortus ut de spina rosa,
Qui processit ut lilium,
Per mare Dei filium
Qui humeris portavit
Fidemque Christi dilatavit
Constans martyr in agone,
Huius intercessione
Consortes simus coronae.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regi sanctorum,
quem canit grex angelorum,
In festo Christophori
psallant pia cantica cleri.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Secus magnarum
decursus [plantatus] aquarum
Christophorus gentes
transfert pro Christo petentes.
2. In virga ferens
hic Christum corpore tremens,
Cepit baptismum
maris timens cataclismum.
3. Voce praedicantis,
signo virgae floridantis
Milia septena
Deo credunt mente serena.

Responsoria.

1. Christophorus giganteus
Enormis magnitudinis,
Ex genere Chananeus
Exstans et altitudinis
Mirae vultuque terribili,
Supremo fide stabili
Recensuit omnino
Soli servire Domino;

V. Imperatorem
accessit nobiliorem,
Bellicis in rebus
serviens noctibusque diebus.

2. Regem cum attonitum
Christophorus conspiceret,
Et ad nomen diabolicum
Signum crucis conficeret,
Praesumpsit rege daemonem
Maiorem mundi principem,
Daemonis se satellitem
Optans fore et militem;

V. Ad eremum pergit,
daemonum turbam ubi cernit,
Se cui compegit,
daemoni servire subegit.

3. Daemon fugatur signaculo
Erectae crucis in strata
Quasi confossus iaculo,
Quem mente angustata
Christophorus sequitur,
Et daemonem alloquitur:
Cur invia et indirecta
Discurris et non via recta?

V. Est passus in ligno,
ait, Christus, qui sanguine suo
Me terret, horrescit
mea mens, videre pavescit.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cum invocaret
sanctus Deum, ut sibi daret
Linguagium rite
Lyciae, datur sibi cite.

2. Viri loquentes
falsum, sanguinem sitientes
Ducunt Christophorum
Dagno vinclis mancipatum.

3. O Deus admirabilis,
Angelis conspicabilis,
Per meritum Christopheri
Fac nos te contueri.

Responsoria.

1. Christophorus postquam malignum
Spiritum derelinquebat,
Christum regem inclitum
Per orbem quaerebat,
Tandem ad eremitam
Christicolam declinavit,
Qui ei mores et vitam
Fidelium intimavit,

V. Dicens: obsequiis
Dominum placare piis,
Christum adores,
solitos relinque furores.

2. Vir Dei, cum conspiceret
Haec Christophorum negare,
Ut egentes traiceret,
Misit ob Christum ad mare,
Confoederabis Dominum,
Dicens, per hoc obsequium,
Ne multitudo hominum
Mergatur per diluvium.

V. Christophorus citius
transvadens flumen ad litus,
Transtulit egentes
pro Christi laude petentes.

3. Quadam die dormitante
Beato in aedicula,
Voce ter sibi clamante
Ad fluminis pericula:
Christophore! veniens
Frequenter repedavit
Et pusillum reperiens
Puerum transportavit;

V. Christophori mundans
scapulas rex pressit ad undas,
Christus baptismum
donans simul et catechismum.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. In Domino confidens,
Dagni crudelia ridens,
Carcere artatur
ferroque cippo probatur.

2. Sic milites isti
bis ducenti, quia Christi
Nomen non deserunt,
pro te supplicia ferunt.
3. Per te virtutem
sunt et secutae salutem
Per bravia bina
Nicaea cum Aquilina.

Responsoria.

1. Christophorus etiam plurimum
Coeperat admirari,
Per puerum tam minimum
Se nimis praegravari,
Cui puer in humeris
Respondens ait isti:
Mundi Deum et aetheris
Super te habuisti;
V. Dans inter signum:
terrae baculi fige lignum;
Cum fructibus flores
mox crescunt uberiores.
2. Christophorus in Cilicia
Samonque civitate
Deo fudit supplicia
Vota credulitate
Pro intellegentia
Et effabilitate
Linguae, quam providentia
Dei sapit benigne.
V. Voce praedicantis,
signo virgae floridantis
Milia septena
vota dant Christo mente serena.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Christophorus vinctus
et ferro carcere cinctus,
Virus ut austerum
luxum sprevit mulierum.
2. Dagni clientes
virgis sanctum ferientes
Deficiunt lassi,
magis cruciamina passi.
3. Ex ferreis massis
infertur ignea cassis
Christophoro, vere
cui vis nequit ulla nocere.
4. Scamno ligatus,
ferreo piceque flammatus
Mansit et illaesus,
respuens ardoris ambesus.
5. Stipite constrictus
sagittarum pertulit ictus
Et stetit intactus
victor in certamine factus.

Ad Benedictus.

A. Rex Dagnus elatus,
sagitta monoculatus,
Sanguine sanatur,
cum Christophorus decollatur,
Accipiens fidem
Christi, quam praedicat idem,
Exsequias sancti
coluit cum populo tanti
Benedicendo
Dominum gratias et agendo.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Ave, sancte egregie
Christi martyr Christophore,
Ave, nunc caelestis aulae
miles invicte,
Quem Chananaeorum
urbs genuit,
Berona nostra
patronum promeruit,
Ora pro populo salutem,
Cunctis et pacem
Et vitam poscens sempiternam.

Antiph. ms. Beronense saec. 16. Cod. Eremiten. 729. — In 1. Vesp. Super Ps. A, 6 poenis atris. — R, 6 Et tot et tanta. — Invit. 4 psallat. — In 1. Noct. R 3, 12 et mea. — In 2. Noct. A 2, 3 sq. Perducunt Dagno Christophorum. — R 1, 11 Christum ad ergänzt. — R 2, 3 traiceret egentes. — In 3. Noct. A 1, 4 cyppo; lies cippoque? — A 2, 3 deseruerunt. — A 2, 4 per te.

71. De sancto Christophoro.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Nitet inter agmina
   Virtutum caelorum
   Martyr post examina
   Mundi et laborum.
2. Copulat aeterno
   se martyr foedere Christo,
   Et cupit ex isto
   regi servire superno.
3. Laus Deo mirabili,
   Qui caelum pictura
   Pinxerat spectabili
   Stellarum cultura.
4. Clausit viam sceleri
   Omni maledicto,
   Non dabatur martyri
   Thorus in delicto.
5. Sensit hic deicola,
   Caro dum excessit,
   Carnis, mundi subdola
   Fomenta repressit.

Ad Magnificat.

A. Martyr stellifera
   sublimis regnat in arce,
   Spernens mortifera,
   dum coepit vivere parce,
   Eius erat fortis
   animosae gloria mortis.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Christophoro varias
   modulemur carmine laudes
Et maneat nostro
   semper memorabilis aevo.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Suis in temporibus
   Christophori vita
   Mirandis virtutibus
   Fuit insignita.
2. Certanti ligitime
   Corona debetur,
   Ergo martyr intime
   In caelo gratuletur.
3. Servavit munditiam
   Corporis et mentis,
   Plantavit ecclesiam
   Suis in tormentis.

Responsoria.

1. Martyr Christopherus
   Bonus et fidelis,
   Mitis, fructiferus
   Suis in loquelis
   Linguaque melliferus
   Gaudet nunc in caelis;
V. Vixit paciferus
   hic felix absque querelis.
2. Bonis spiritalibus
   Qui vult abundare,
   Discat et virtutibus
   Se ipum ornare
   Sanctis et operibus
   Actus reformare,
V. Christophorus paribus
   studuit meritis radiare.
3. Christophorus ceperat
   Dum statum paupertatis,
   Christus eum nutriat
   Copiose satis,
   Qui [ut] non deficiat
   Viris timoratis,
V. Solem dimidiat
   perversis atque beatis.

In 2. Nocturnis.

Antiphonae.

1. Christophori mira
   prece nobis iudicis ira
   Effera mansuescit,
   et perdita gratia crescit.

2. Festina nobis,
martyr, succurrere lapsis,
Propitius lacrimis
effusis flectere nostris.

3. Sedibus optatis
iam martyr regnat in astris,
Non spem dat castris
horrenda faece locatis.

Responsoria.

1. Christophorus meruit
Christum portare per undas
Et sic deseruit
mundi res ipse iucundas,
V. Servivit Christo
post haec et vixit in isto.

2. Martyris indigne
lacerarunt viscera palmae,
Ante tuum, Christe,
conspectum corruit iste,
V. Eripitur magni
quando caput ense tyranni.

3. Munera grata Dei
concessa tuae faciei,
Nunc miseris pande
nobis, martyr venerande,
V. Sic te patronum
dicimus esse bonum.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Dum Christum coluit,
vitae memor est periturae,
Mortem non timuit,
nec vita fuit sibi curae.

2. Sagittarum furia
Statim reflectetur,
Et patens iniuria
Recte punietur.

3. Mortis in articulo
Caelos penetravit
Martyr, qui naufragio
Carnis non erravit.

Responsoria.

1. Caelum suspiciens
de corpore spiritus exit,
Quem pie suscipiens
Christus super astra revexit,
V. Praemia iustorum
modo percipit hic meritorum.

2. Vivida Christophori
radiat sub pectore virtus,
Dum dedit ingrato
gladio venerabile collum,
V. Congrua mors vitae
non fuit illa suae.

3. Angeli sollemniter
Non cessant clamare
Unum peraequaliter
Trinum et laudare
Certant et feliciter
Sanctus triplicare;
V. Christophorus pariter
assuescit eis resonare.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Aegros mundavit
generosi sanguinis unda,
Et quos salvavit,
sunt horum corpora munda.

2. Mundi abs nequitia
Castum cor servavit,
Totum in munditia
Corpus decoravit.

3. Pretiosa sidera,
Martyr, adamasti,
Foeda carnis scelera
Quando superasti.

4. Est personalis
quamvis distinctio talis,
Ecce, tamen prona
reddetur laus tribus una.

5. Sua martyr saecula
Digne consummavit

Cordis pudicitia,
Facto quod monstravit.

Ad Benedictus.

A. Corpore grandis erat,
venerandi fronte pudoris,
Pro Christo modicus
contempsit culmen honoris,
Nunc in caelorum
gaudet et ipse choris.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Christus, rex altissimus,
Firma spes bonorum,
Consolator optimus
Et sanctus sanctorum,
Qui cum Christophoro
dat nobis regna polorum,
Est ubi cunctorum
requies veneranda laborum.

Brev. Aarhusiense imp. Aarhusiae 1519. A. — Brev. Lundense imp. Parisiis 1517. B. — In 1. Vesp. Super Ps. **AA** fehlen B. — In 1. Noct. **R** 3, 5 fehlt eine Silbe AB. — In 3. Noct. **A** 1, 1 Cum Christum B. — In Laud. **A** 2, 1 Mundum A. — A hat hiezu die Hymnen: Martyr invictus (Vesp. et Laud. Anal. XXIII, 154) und: Haec dies iusto (Noct. Anal. XXIII, 155).

72. De sancto Christophoro.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Nova Christophorus mente
Magno cupiens servire,
Mundiali spreta gente
Ad maiora quaerens ire,
Illustratus est repente
Christum reges anteire.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Patrem nos Christophorum
Merito laudemus,
Inde Dei filium,
Venite, adoremus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Meditando legem Christi
Vir Christophorus beatus,
Invenire datur isti,
Quo docetur informatus.

2. Super Sion sanctum montem
Verbo, vita praedicavit,
Supernorum bibens fontem
Signis crebris coruscavit.

3. Deo semper susceptori
Se dedit ex intimis,
Cui Christus vita, mori
Lucrum in altissimis.

4. Mirificatur hodie
Sanctus hic beatus,
Haerens Deo gloriae
Caelo sublimatus.

5. Postquam coram Domino
Viam hic direxit,
Obsequendo parvulo
Flumine transvexit.

6. Honor atque gloria
Merito cantantur,
Digna cuius merita
Sancti comprobantur.

Responsoria.

1. Gaudiosa
praesens sollemnitas,
Recensetur
qua vitae sanctitas,
Patris [huius]
refertur dignitas,
Nobis donet
vitae delicias;
V. Servi regis
aeterni sedulum

Collaudemus
sanctum Christophorum.

2. Dum fluente
transportat iugiter,
Inter flumen
transit viriliter.
Evocatur
quam mirabiliter:

V. Surge, veni,
vocat te Dominus,
Factus puer
rex magnus parvulus.

3. Assecutus
linguarum genera,
Exhortatur
in vitae foedera,
Christi servos
firmat ad vulnera,
Profert cunctis
beata munera;

V. Quos tortoris
manus dilacerat,
Sanctus iste
confortans roborat.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Confisus in robore
Domini virtutum,
Summa sumit scandere
Carpens iter tutum.

2. Habitat in coetibus
Glorificatorum,
Quiescit in montibus
Civium sanctorum

3. In virtute iubilat,
Exsultat vehementer,
Quidquid desiderat
Tenens excellenter.

4. Praevenit Christophorum
Gratia superna
Et extendit meritum
Caritas interna.

5. Victor vincit inimicum
Totus Deo deditus,
Mundum spernit impudicum,
Christum fert Christophorus.

6. O miranda merita
Nominis beati,
Quae dant cordis intima
Summae maiestati.

Responsoria.

1. Ad tribunal cum citatur
Ducenteno milite,
Orans terret, duplicatur
Miles frustratorie,
Omnes orant, sed ligatur
Ipse voluntarie;

V. Cadit rex incredulus,
Stupet omnis populus
Sancti visa facie.

2. Formosarum puellarum
In agone positus,
Ut intraret fraus earum
Mente ligans nexibus,
Fundit preces, virtus quarum
Has convertit citius;

V. Sic proclamant: Intuere,
Serve Dei, miserere
Nostri pie, quaesumus.

3. Dira sanctum virga caedit,
Cassis premit ignea,
Nulli poena victus cedit,
Vincit virtus omnia,
Caelos petit, cum discedit
Caelo mutans terrea;

V. Felix transmutatio,
Vilis deperditio,
Decoratur laurea.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Christophorus hodie
Dum caelum conscendit,
Congaudere patriae
Viantes accendit.

Responsoria.

1. O beatum
certamen fidei,

Quo vir tantus
meretur provehi!
In triumpho
sancti Christophori
Miretur saeculum;
V. Ignes, vincla,
sagittas, gladium
Nullum pavet
[sanctus] supplicium.

2. Sanguis iusti
non iuste funditur,
Dum pro Christo
sanctus occiditur,
Mortem perdit,
vivit, dum moritur,
Transfertur gloriae;
V. Transit martyr
de poenis hodie
Ad supremae
loca laetitiae.

3. Vitae decus,
virtutis speculum,
Mundum iubar,
morum spectaculum,
Per tua merita
reatus criminum
Purga, Christophere,
V. Ne poena nostro
premat ex opere,
Tuae virtutis
[ad]iuva munere.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Decorem hunc induit,
Sedes praeparatur,
Deus, per quem pertulit,
Sanctum muneratur.

2. In conspectu Domini
Caelos introivit,
Sic coniunctus numini
Gustat, quod sitivit.

3. Luce vigil protinus
Filius hic lucis,
Fruitur amplexibus
Miles summi ducis.

4. Benedicat Domino
Cuncta creatura,
Sanctus absque termino
Caeli tenet iura.

5. Christum laudat populus
In sanctis de caelis,
Cuius est Christophorus
Testis tam fidelis.

Ad Benedictus.

A. Martyr alme Christophore,
Verbo, vita sanctissime,
Tu claritate praedite,
Tu victor invictissime,
In huius vitae tramite
Deducas nos, piissime.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Condigna merita
sancti Christophori
Nobis per devia
praesentis saeculi
Repellant noxia
carnis et animi,
Ducant ad gaudia
futuri praemii.

Brev. ms. Vallis Umbrosae saec. 15. Cod. Laurentian. Conv. sup. 457. — In 1. Vesp. Super Ps. fünf prosaische AA. — In 1. Noct. A 4, 1 Mirificatur homine. — A 5, 3 Obsequuntur. — R 1, 5 fehlen zwei Silben. — Ibid. 9 Servuli. — R 3, 5 servulos. — In 2. Noct. A, 2 1 Habitabit. — A 3, 3 fehlt eine Silbe; lies Quidquid hic desiderat oder Quodcunque desiderat? — R 1, 4 Milites. — R 2, 3 Ut intrare fraus irarum. — R 3, 9 Decollatur. — In 3. Noct. R 1, 11 fehlen zwei Silben. — In jeder der drei Nocturnen ist das 4. Resp. prosaisch. — In Laud. A 3, 1 Lucem. — A 4, 4 tenent. — In 2. Vesp. Super Ps. fünf prosaische AA. — Hiezu die Hymnen: Anal. XXII, Nr. 116–118.

73. De ss. Chrysanto et Daria.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Chrysantus,
Illustris viri filius,
Artibus liberalibus
Plene fuit eruditus.

2. Ardentis ingenii
Et tenacis memoriae,
Quod cito didicit,
Diu tenuit.

3. In credendis vir Dei instruitur
Et post septem dies
A suscepto baptismate
Praedicator constituitur.

4. Doctus a Domino
Docet alios,
Et quod hausit feliciter,
Effudit fideliter.

5. Istis proficit
Virtutum passibus,
Quam patris et filii
Inflammat spiritus.

Ad Magnificat.

A. Chrysante et Daria,
Deo pro nobis
Fundite precamina,
Deo frui meruistis
Christum imitando,
Deum nobis placate
Nos adiuvando.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Laudemus regem martyrum,
Cuius aspirante gratia
Per Chrysantum
Conversa est Daria.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Tenebroso in loco
Filius a patre clauditur,
Artatus cibo modico
Ignescit ardore caelico.

2. Duris succedunt mollia,
Ut, qui viriliter
Restitit tormentis,
Enerviter
Succumbat blandimentis.

3. Intrant puellae,
Ut iuvenem decipiant,
Ingressas ligat sopor,
Ne, quod volunt, efficiant.

Responsoria.

1. In Chrysanto et Daria,
Vasis praedestinatis,
Aestum exstinguit carnis
Ardor caritatis.
V. *A Domino factum est istud et est mirabile in oculis nostris.*

2. Chrysanti et Dariae
Dulcescit memoria,
Quorum mentes pietate
Condivit divina misericordia,
V. Transcendunt fines meritorum,
Quae in patria servantur
Praemia sanctorum.

3. Casta conversatio
Iuvenis cum virgine
Non naturae opus est,
Sed divinae gratiae;
V. Iuveni virgo sociatur,
Et flos virgineus
Non periclitatur.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Mira Dei potentia
Foris somnus amovetur,
Manet intus,
Ne vir Dei inquinetur.

2. Virgo Daria
Auro et gemmis radians
Ad iuvenem ingreditur,

Sed victa feliciter
Per iuvenem convertitur.

3. Ambos inflammat
Ardor caritatis,
In ambobus permanet
Decor castitatis.

Responsoria.

1. Felix societas
Caste se amantium,
In quibus castitatis lilio
Accessit martyrium.
V. Tua sunt haec, Christe, opera,
Qui vere mirabilis
Es in sanctis tuis.

2. Sudant in agone
Gloriosi martyres,
Et ut magis rutilet martyrium,
Ambo manent virgines;
V. Chrysantus et Daria
Patientis passi
Sequuntur vestigia.

3. Pede utroque
Christum sequuntur,
Qui caste vivendo fructum
Centesimum censentur;
V. Integritatis et martyrii
Gloriosa insignia
Nostrorum martyrum
Efferunt praeconia.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ad fidem veniunt
Per Chrysantum iuvenes,
Per Dariam feminae
Innumerabiles.

2. Miles Christi
Crudis nervis stringitur,
Hi rumpuntur
Sed his non laeditur.

3. Aqua putens,
Qua vir Dei perfunditur,
In odorem
Nectareum convertitur.

Responsoria.

1. Praedixit per Isaiam Dominus:
Habitabit iuvenis cum virgine,
Nostris in martyribus
Elucet veritas huius prophetiae;
V. Sicut Ioseph sancte
Et caste cum Maria,
Sic habitavit
Chrysantus cum Daria.

2. O veneranda dexterae
Excelsi mutatio,
Qua datur, ut sic incitatrix
Idolatriae
Propinatrix
Efficitur spiritualis gratiae.
V. Collato Dariae divinitus
Irriguo, quod est inferius,
Accessit et superius.

3. Haec est vera glorifica
Misericordiae
Christi potentia,
Quae sic nequitiae
Antiqui hostis obviat,
Ut aliquando Leviathan,
Quos iam cepit, amittat;
V. Per Chrysantum et Dariam
Ostenditur mirifice
Armilla divinae potentiae.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. In luteam custodiam
Chrysantus vinctus mittitur,
In meretricum contubernio
Daria publice ponitur.

2. Lux et odoramenta
Praestantur iuveni,
In robur protectionis
Leo mittitur virgini.

3. Laborabat multitudo
Leonem capere,
Sed capta a leone
Ponitur ad pedes Dariae.

4. Vinctus Chrysantus
In eculeo suspenditur,
Sed ruptis vinculis
Tormento non laeditur,

5. Qui ad Dariam
Extulerunt manus,
Prae dolore gemebant
Nervis stupentibus.

Ad Benedictus.

A. Post multa tormentorum genera
Terra et lapidibus
Sancti obruuntur,
Et qui sancte convixerant,
Feliciter consepeliuntur.

Brev. ms. Monasteriense saec. 15. Cod. Monasterien. 201 (204). A. — Brev. ms. Monasteriense saec. 15. Cod. Darmstadien. 950. B. — Brev. Monasteriense imp. s. l. 1489. C. — Antiph. Monasteriense imp. s. l. et a. D. — In 1. Vesp. **A** 1, 2 Illustri A. — In 1. Noct. **R** 2, 4 Adiuvit divina. — In 2. Noct. **A** 1, 3 Intus manet B. — **R** 1, 4 Successit B. — In 3. Noct. **A** 3, 1 puteus C. — **A** 3, 2 Qua fehlt A. — **R** 2, 3 Quae datur B.

74. In Translatione s. Clarae.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Clara, luce clarior
Ac sole serenior,
Virtute sublimior.

2. Laude nostra dignior,
Favo mellis dulcior
Et sponso intimior.

3. Adest dies gaudii,
Pharao imperii
Victus cedit impii.

4. Ramus olivae medii
In arca cordis proelii
Aufert causam et taedii.

5. Ave, virgo praeferens
Liam operantem
Nec Rachelem deserens
Deum contemplantem.

Ad Magnificat.

A. Iam vides Deum oculis,
Iam ore fruens poculis
Dulcedinis divinae,
Iam auribus angelica
Melodis audis cantica,
Laetaris sine fine,
Dilectum tenens manibus
Post illum curris pedibus,
Ab ipso amplexaris;
Consortes redde gaudii
Nos Christique convivii,
Quo mater tu ditaris.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Iesum, Clarae virginis
Sponsum, voce carminis,
Venite, adoremus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Tu paradisus voluptatis,
Quam rigat fons divinitatis.

2. Lignum vitae te cibavit
Ac in bono confortavit,
Post hanc vitam coronavit.

3. Clara sancta, deprecare
Pro nobis, nec dicas quare.

Responsoria.

1. Mundo splendor oritur,
Dum haec virgo nascitur,
Christo chordis iungitur,
Gratia illabitur,
Ad bonum inflectitur,
Vanum omne tollitur,
Solum Iesum sequitur;

V. Odor virtutum spargitur,
Mundus sentit, adtrahitur.

2. Clara, Francisci filia,
Agnem sororem praevia,
Vicit parentum taedia,
Hanc trahens ad caelestia,
Declinans mundi devia,
Petens aeterna praemia.

V. Candensve velut lilium
Formosa,
Oculis omnium
Rubens rosa.

3. Virgo pia, Clara,
Mente consternata
Hostium formidine,
Iuncta sponso Iesu
Christo, lacrimata,
Precum fortitudine

V. Digna Iesu vocis
consolamine
Robur sentit mira
cum dulcedine.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Tu, signifera,
Sanas vulnera
Signo vitae
Dato a te.

2. Voce puella caruit,
Signo dato rehabuit.

3. Valentinus morbo cadit,
Ad sepulcrum Clarae vadit,
Nocte trina iacuit,
Die terna valuit.

Responsoria.

1. Humilitatis praebuit
Exemplum secuturis,
Dum ministrare studuit
Infirmis magnis curis
Ac pedes servientium
Manibus lavat puris;

V. Obsequio se subdidit
Et cunctis se exercuit
Laborum in pressuris.

2. Holofernem Iudith stravit,
Hostis caput asportavit,
Israelem iucundavit,
Hymnum Deo decantavit;
Hesther pro Vasti regnavit,
Quam Assuerus coronavit
Ac prae cunctis adamavit;

V. Quidvis, ait, iube, datur,
Genti suae mox precatur
Pacem, fiat, rex effatur.

3. In paupertatis copia
Quaerit gloriari,
Huius mundi inopia
Desiderat ditari,
Nudi Christi consocia
Vult illi conformari;

V. Pro paupertatis gloria
Paupertatis foedera
Petens intitulari.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. O adulescentula,
Mardochaei plantula,
Digna regis chartula.

2. Sunamitis speciosa,
Regem fove operosa,
Nobis esto gratiosa.

3. Sentis regem indignantem,
Placa iram, fac donantem.

Responsoria.

1. O paupertas liberalis,
Quae pro Deo toleraris!
Eruis a famae malis,
Nomen laudis induaris,
Vere dives praedicaris,
Mox abundat; quid miraris?

V. Dum oleum deesse fatur,
Pia mater Clara orat,
Restauratur.

2. Per Aegyptum Nilus vadit,
Claram in desertum tradit,
Igne, nube tegitur,
Caeli manna fruitur,

Verus Iosue deducit,
In promissam terram ducit;
V. Terram lac et mel manantem
Habes, audi te precantem.

3. Clara, multarum praevia,
De tenebris ad lucem
Per huius [mundi] devia
Trahens ad Christi crucem,
Virginum collegia
Sequuntur quarum ducem,
V. Vita vivens angelica
Inter sororum agmina
Monstrans virtutum lucem.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Veni in hortum meum,
Dulcis filia,
Tuum agnoscens Deum
Carpe lilia.

2. Ascendisti ac fecisti
Cor paratum tibi datum,
Te dilectum audio,
Sine mora venio.

3. Uno pane copia
Pascit Christi filia
Multos bina prandia.

4. Paupertatis praediis
Dives privilegiis,
Laeta fit inediis.

5. Laudat Deum omnium,
Dum praestat solatium,
Ostendens praesaepium.

Ad Benedictus.

A. O fervens desiderio,
Praeclaro clara studio,
Quem legis sponsum lectulo,
Christum crucis in pendulo
Quaerens tenuisti,
Francisci felix aemula,
Salomon mirifica,
Manum mittens ad fortia
Procul de summis praemia
Quae promeruisti,
Nostrorum apud Dominum
Posce veniam criminum,
Quae surdis vices aurium,
Caecis acumen luminum
Mundo reddidisti.

Alia Antiphona.

Ave, virgo felix Clara,
Mater pia, mater cara
Dominarum pauperum,
Sinu pio tu nos fove,
Cuncta mala tu amove,
Placa datorem munerum;
Quod mater nostra sis, ostende,
Ab omni malo nos defende,
Confer perenne gaudium.

Alia Antiphona.

O virgo mirabilis
Insignis et prodigiis,
Languores daemoniacis
Plurimis mederis,
Das gressum fractis tibiis,
Curam epilepticis
Precibus sinceris;
O vita laudabilis,
Quae fidem sic magnificas,
Sed et multos vivificas
Mortuos defuncta,
Praeclara nos caelestium
Fac consortes civium,
Quibus es coniuncta.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O Clara,
Multarum mater gentium,
Exaudi preces flentium.
Adflictos consolare,
Allatrix sis laetitiae,
Per viamque tristitiae
Nobiscum comitare
Et fac nos semper tecum
Gratulare.

Alia Antiphona.

O decus et gaudium,
O virginale lilium,
Tu iubar ecclesiae,
Gemma claritatis,
Floridum fers virginibus
Speculum prudentibus
Specialis sanctitatis,
Vitae signis radians
In te piae dilectionis
Requievit spiritus,
Dulcis, pia mater,
Clara nobilis,
Iunge nos beatis.

Antiph. ms. Franciscanum saec. 15. Clm. Monacen. 23291. — In 3. Noct. R 2, 6 terram ducit eos. — R 3, 3 fehlen zwei Silben. — Ad Bened. A, 10 Quae fehlt.

75. De sancto Claudio.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Gaude, Sion, ornata tympano,
Decor tuus coniunctus galbano,
Lauda illum chordis et organo,
Sponsa cuius venit de Libano.

2. Gaude, sedes Bisuntina,
Iure frequentans gaudia,
In te fuit episcopus
Claudius, vir sanctissimus.

3. Hic est ille praesul verus,
Cuius corde plebs et clerus
Debet festum celebrare
Et iuvamen implorare.

4. Gloriose praesul Christi,
O Claudi sanctissime,
Duc nos tecum, quo ivisti
Post Christum, piissime
Intercessor, ne labamur,
A te semper protegamur.

5. O Claudi, praesul Christi,
Tua prece fac nos sisti
Summi regis ante thronum,
Ex quo prodit omne bonum.

R. Vallem mundi tam profundi
Munda transit orbita
Pes Claudii, ne confundi
Possit virtus inclita,
Nil immundi cordis mundi
Reperitur semita.

V. Cum olivae ramo redit
Ad arcam in vespere,
Non invenit, unde venit,
Quo possit quiescere.

Ad Magnificat.

A. Magnificat
anima Dominum,
Quam sigillo
signavit luminum,
Quam propriam
cruore proprio
Sibi fecit
crucis ludibrio,
Quam viventem
ornavit gloria,
Quae post mortem
vivit in patria.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoremus regem regum
Implorantes gratiam,
Qui transvexit supra mundum
Claudium in gloriam.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beatus vir impiis
se non sociavit,
Quem, quia cum stantibus
stare recusavit,

Pestis pestilentiae
non incathedravit.

2. Quare fremunt
hostes in ostium,
A quo pendent
tot arma fortium,
Quod non timet
impulsus hostium.

3. Exaudi nos, Domine,
protector eorum,
Qui te colunt, praedicant,
cor et corpus quorum
Confitentur opere
te Deum deorum.

Responsoria.

1. Primus iaspis lapidum
in Claudii fabrica
Fabricae subponitur,
ut fides catholica
Per augmentum operis
regna tangat caelica;
V. Designatur
fides in iaspide,
Prior omni
ponendus lapide.

2. Secundus in fabrica
saphyrus erigitur,
Coloris aerei,
per quem spes innuitur,
Per quam a terrigeno
caelum adipiscitur,
V. Claudii spes elevatur
Ad habendum, quod speratur.

3. Opus sancti fabricatum
consummat carbunculus,
Qui est virtus caritatis,
qua sic Christi famulus
Ardens lucet, quod hanc lucem
omnis stupet oculus;
V. In ardore caritatis
Ut iubar aethereum
Pluit verbum veritatis
Populo vas aureum.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cum invocat, exauditur
Claudius a Domino,
Cuius voces exaudire
non differt in crastino,
Qui fideli Deo fidem
servat sine termino.

2. Verba supplicantium
auribus percipias,
Qui linguas infantium
ad laudandum expias,
Ora te laudantium
ad laudes aperias.

3. Domine rex,
quam admirabilis,
Cuncta moves
manens immobilis,
In nos labens
in te non labilis.

Responsoria.

1. In tribus catholicis
virtus circulatur,
Quattuor politicis
circulus quadratur,
Ut a septenario
nunquam moveatur,
V. Sic septem virtutibus
Claudius ornatur,
Sic ornatus spiritu
septeno firmatur.

2. Latere non poterat
Virtutum lucerna,
Quae succensa fuerat
A luce superna,
Clamat gestus hominis,
Quod sub ala numinis
Lateant interna;
V. Ne cum Dina corrumpantur
Sichimorum macula,
Sensus omnes castigantur
Disciplinae ferula.

3. Cor Claudii purpuratur,
Dum cruoris memoratur
Christi morientis,

Candet byssus castitatis,
Rubet coccus caritatis
Aaron vestimentis;
V. Iacynthus intexitur
tamquam verus testis,
Quod Claudius civis sit
patriae caelestis.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Domine, qui in tuo
vivunt tabernaculo,
Eis es in requie,
eis in umbraculo,
Tu eos inebrias
voluptatis poculo.

2. Domine, in virtute
tua vir laetatur,
Qui, dum adhuc viveret,
in te laetabatur,
Cui mundi laetitia
nihil videbatur.

3. Domini sunt omnia
caelum, terra, mare,
Qui cuncta de nihilo
potuit creare,
Qui dissona consonis
voluit ligare.

Responsoria.

1. Plebis pondus sustinet
super humerali,
Iuste iudex iudicat
vi rationali,
Talum tangit poderis
opere finali;
V. Ornant frontem lamina
signum puritatis,
Sonant tintinabula
verbum veritatis.

2. Non est nostrae paupertatis
Nec humanae facultatis
Referre miracula,
Quibus virtus deitatis,
Testis sancti sanctitatis,
Illustravit saecula;
V. Mors et morbus admirantur,
Quod sic signa dominantur.

3. Ad te, locum gratiarum,
Gratae mentis non ignarum,
Iesu bone, lacrimarum
Revertuntur flumina,
Quibus tibi supplicamus,
Ut viventes sic vivamus,
Quod post vitam teneamus
Tecum caeli culmina;
V. Tu Claudii precibus
A tuorum mentibus
Sua tergas crimina.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Christi iugum
Claudius teneris
Adulescens
portavit humeris,
Virtutibus
se iungens superis,
Minorat se
tamen prae ceteris.

2. A convalle lacrimarum
ad caeli fastigium
Ponit gradus, gratiarum
implorans auxilium,
Huius vitae ne viarum
declinet in invium.

3. Iste pastor
dignus memoria,
Virga cuius
fugatur bestia,
Vita cuius
occidit vitia,
Finis cuius
finit in gloria.

4. Quanti sanctus sit nominis,
Mortui testantur,
Qui utriusque hominis
Morte tenebantur,
Nam Claudii meritis
Multi suscitantur.

5. Ad laudandum caeli regem
Cohortemur nostrum gregem,
Clament cordis gemitus,
Te bonorum creatorem,
Te donorum largitorem
Laudet omnis spiritus.

Ad Benedictus.

A. Benedictus oriens
Dator verae lucis,
Qui pro nobis moriens
Cruciatu crucis
Caecis lumen attulit,
Baculum caducis.
O rex regni gloriae,
Qui Claudium hodie
Ad regnum reducis,
Fac nos eius precibus
Tam votis, quam vocibus
Sic tibi placere,
Ut datum pauperibus
Regnum in caelestibus
Possimus habere.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Suum suscepit puerum
Memor misericordiae
Pater post verba verberum,
Sicut ad patres patriae
Praedixerat, sic hodie
Transfert ad thronum gloriae
Suorum patrem pauperum,
Quem sicut venam veniae
Rogamus, ut in posterum
Simus ei memoriae.

Brev. ms. S. Nicolai Divionen. saec. 15. Cod. Parisin. Nouv. acq. 402. A. — Cod. Parisin. 915. saec. 15. [„Iste liber est confratriae beatissimi Claudii Bisuntinensis archiepiscopi, Parisius in ecclesia sancti Iacobi de Hospitali fundatae seu ordinatae.“] B. — Brev. ms. S. Adeodati saec. 16. Clm. Monacen. 10909. C. — Brev. ms. Lugdunense saec. 14. Cod. Gratianopolitan. 135. D. — Brev. ms. Bisuntinum saec. 15. Cod. Bisuntin. 69. E. — Brev. ms. Bisuntinum saec. 15. Cod. Bibl. Archiep. Remen. s. n. F. — Brev. Audomarense imp. Parisiis 1518. G. — Brev. S. Bernardi in Romanis imp. in Romanis 1518. H. — Brev. Ambianense imp. Parisiis 1530. I. — Brev. Gebennense imp. Gebennae 1487. K. — Brev. Gebennense imp. Lugduni 1525. L.

In 1. Vesp. Super Ps. nur eine **A**, die erste C; B hat folgende **AA**:

1. Gaude Sion ornata tympano etc.

2. Caeci vident, currunt claudi,
et valent paralytici,
Daemon cedit, salus redit,
surgunt epilentici,
Salvat sanos, aegros sanant
summi manus medici.

3. Qui prece, qui merito
Tot auxiliaris,
Caritatis debito
Nobis tenearis,
Ut nos more solito
Tuos tuearis.

4. Hic est ille praesul verus etc.; 5. O Claudi, praesul Christi etc. — D beginnt mit der **A** ad Magn. — **R** Cor Claudii purpuratur etc. B; dann folgt in derselben Quelle auf das Schema Sospitati dedit aegros:

Prosa.

Chorus hymnum plaudat Christo Claudii sollemnio,
Cuius virga profugatur somnifera bellua,
Vita cuius exstirpantur foeda mundi scelera,
Cuius finis in aeterna coronatur gloria,
Quam sigillo praesignavit summus pater luminum,
Quam propriam orbi natus et cruore proprio
Agnus sibi fecit crucis crudeli ludibrio.

Ergo, pastor o benigne, plebi prece subveni,
Ut vivamus vita functi cum beatis civibus,
Det felices nos futuros Christus, qui gaudebimus
Super pacem tuam.

Ad Magn. A, 2 anima mea C. — Ibid. 9 Quam virtutis C. — KL beginnen das Officium mit der A ad Magn.: Gaude, sedes Bisuntina etc.

Beide Hss. haben nur eine Nocturn, deren AA de communi unius confessoris, deren RR die der dritten Nocturn sind. — In 1. Noct. A 3 fehlt D; Cum invocat exauditur etc. A; Gloriose praesul Christi tu Claudi sanctissime etc. B. — R 3, 5 corpore C. — R 2, 3 Coloris activi C. — R 2, 5 terrigenis C. — R 2, 8 optatur C. — R 3 In tribus catholicis etc. C. — In 2. Noct. A 1 Exaudi nos Domine etc. A. — A 2, 1 Verbum C. — R 1 Opus sancti fabricatum etc. C. Latere non potuit etc. B. — R 2 Sublimatus in pastorem etc. B. — R 2, 1 potuit C. — R 2, 7 lateant aeterna A. — R 2, 9 Synchomorum A, Sichomorum machina C. — R 2, 11 facula BC. — R 3 lautet in C:

R. Sub nodis cilicii
Corpus expers vitii
Domat vir beatus,
Viget in vigiliis,
Pinguescit ieiuniis
Iugis cruciatus,
V. Se sui carnificem
Ante summum iudicem
Offert maceratus.

R 3, 2 Dum cruor A. — R 3, 5 Rubet totius caritatis D. — R 3, 6 fehlt D. — R 3, 8 Tamquam vetus vestis A. — In 3. Noct. A 1, 3 Die es in C. — A 1, 4 Die in umbraculo C. — A 1, 5 Tu fehlt C. — A 2, 2 laetabatur vir C. — R 1 Ad te locum gratiarum etc. B; in C:

R. Sublimatus in pastorem
Urbis Bisuntinae,
Onus gerens, non honorem,
Ut Cherubim gloriae
Plus ignescit in saporem
Gustus sapientiae;
V. Maior factus ex minore
Minor manet in maiore.

R 2, 5 sancti fehlt C. — R 3 Plebis pondus sustinet etc. B; Cor Claudii purpuratur etc. D. — In Laud. A 3, 7 Vita cuius C. — In 2. Vesp. ad Magn. A O desolatorum consolatór etc. prosaisch. B. — In Complet. Ad Nunc dimittis A in C:

O Claudi, praesul Christi,
Tua prece fac nos sisti
Summi regis ante thronum,
Ex quo prodit omne bonum,

welche A in KL ad Magn. steht.

Zu diesem Officium gehören nach B die Hymnen: In 1. Vesp.: Iam Christus dator munerum (Anal. IV, 121); ad Noct.: Christum laudemus dominantem astris (Anal. XI, 98); ad Laud.: Iesu largitor veniae (Anal. XI, 99); in 2. Vesp.: Impleta sancto spiritu, Divisio von: Iam Christus dator munerum (Anal. IV, 121). Mit diesem Officium ist das gleichen Anfangs auf Edmund zu vergleichen, dem Vorstehendes mit Ausnahme der AA 2, 3 u. 4 in 1. Vesp. vollständig entlehnt ist. Vgl. u. a. in 1. Vesp. R, 3.

76. De sancto Constantio.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Martyr Constanti,
populo te concelebranti
Praesenti festo
suffragator pius esto,
Christum placando
nobis veniamque rogando,
Ut, quam speramus,
post hanc vitam capiamus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Ut collaetemur
sanctis, laudes modulemur
Auctori vitae
psalmum cantando, venite.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Actu subtili
Constantius a puerili
Flore Deo gratus
dignoscitur esse beatus.
2. Indolis iste bonae
munda sub religione,
Mansuetus crevit
et carnis ludicra sprevit.
3. Praesul enim factus,
divina lege coactus,
Quam bene delegit,
sibi noxia cautus abegit.

Responsoria.

1. *Egregii martyris Constantii transitum recolentes tuam, Domine, laudamus potentiam,*
V. Caelos implentem
pelagus terramque regentem.
2. *Sacris hic itaque scripturis intentus, utiliter ipsas tenaci commendabat memoriae,*
V. Quae fecere viam
sibi firmius ad theoriam.
3. *Agonista Dei Constantius voluptuosis repugnavit affectibus crucemque suam tollens Dominum est secutus,*
V. Postposito patre
cum fratre sororeque matre.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Illicitos motus
frangendo per omnia totus
Christo servire
studuit mundoque perire.
2. Hunc Deus orantem
votivaque munia dantem
Latius audivit
merito, nam iusta petivit.
3. Se penitus, Christe,
sanctus tibi subdidit iste,
Regna petens lucis,
quo dilectos tibi ducis.

Responsoria.

1. *Iste sanctus, vitae merito laudabilis, orans, quod credidit, in vinea Domini cultor fidelis exstitit,*
V. Uvam conservans,
igni fruticem coacervans.
2. *Carnales in se luxus reprimendo lumbos praecinxit et manibus suis lucernas ardentes tenuit,*
V. Respergens late
plures morum probitate.
3. *Beatus Constantius, dum gereret officium mandritae solliciti, corda plurimorum imbuit sacramentis fidei,*
V. Nempe revertenti
Domino dans lucra talenti.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Dogmata pravorum
 detestans facta bonorum
 Traxit in exemplum,
 Domino cupiens fore templum.
2. Ambiguae sortis
 victor miles quasi fortis,
 Qui maculam nescit,
 in monte Sion requiescit.
3. Ornatu magno
 fulget comes additus agno,
 Crimina qui lavit
 orbi mortemque fugavit.

Responsoria.

1. *De praesulatus dignitate collata caelitus vero sacerdoti obligatior, humilem se ministrum exhibuit,*

V. Grande sciens donum
 summamque timens rationum.

2. *Legitimum electus Deo certamen exsecutus lota in agni sanguine stola sua palmam obtinet perennis gloriae,*

V. Astans divinae
 maiestati sine fine.

3. *Gloriosus Dei athleta Constantius, fervens amore sancti spiritus, minas et terrores iudicum non timuit saecularium,*

V. Arripiens scutum
 fidei tegimen sibi tutum.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Curia caelestis,
 sollemnibus inclita festis,
 Balsamico more
 praedulci fraglat odore.
2. Intermixta rosis
 rubet et gemmis pretiosis
 Candens in gyro
 collucet lumine miro.
3. Nactus, Constanti,
 splendoris gaudia tanti
 Securus degis,
 Christi sacer accola regis.
4. Hoc est insigne
 tibi, sanctorum quia digne
 Ad sua te coetus
 misit consortia laetus.
5. Eia, coronatus
 in caelis perpetuatus,
 Ipsum collaudes,
 cui te convivere gaudes.

Ad Benedictus.

A. Nocturnis horis
 concentu cordis et oris
 Plebs tibi devota,
 quae debet, agens pia vota,
 Martyris huius, passio cuius
 sancta notatur,
 Da prece prospera, pelle sed aspera,
 Christe, precatur.

Per Horas.

Ad Primam.

A. Mente colens pura
 Dominum risit ruitura,
 Felix conflictus,
 cuius finis benedictus.

Ad Tertiam.

A. Quem calcare facis,
 sunt, Deus, atria pacis,
 Admirandus erit,
 sibi qui loca talia quaerit.

Ad Sextam.

A. Palmis aequatus,
 ut cedrus multiplicatus

Semper florebit
adversaque nulla timebit.

Ad Nonam.

A. Institit humori
vir sanctus, ut uberiori
Polleret quaestu,
nullo perterritus aestu.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Post maris alta rubri
Constantius arte salubri
Litore consedit,
cui quaeque molestia cedit,
Tendens vela citus
placitis ventisque potitus.

Antiph. ms. Sangallense 388. add. saec. 14. A. — Brev. ms. Sangallense 404. saec. 14. B. — Der Heilige war Patron in St. Gallen; vgl. die Bemerkung Branders bei Morel Nr. 383 in d. Note. Da das Officium indes nicht monastische Form hat, kann es so nicht für das Kloster, sondern nur für die Geistlichen des Stiftsgebietes gedient haben. Hiezu der Hymnus: Chorus hymnizans caelitum, Anal. IV, 122.

77. De sancto Constantio.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Gratia larga Dei
praesentis festa diei,
Quo subplendo chorum
Constantius angelicorum
Spirituum vita
fruitur te dante cupita,
Quaesumus, intende
laudisque tibi referendae
A nobis iure
devotio sit tibi curae.

Ad Magnificat.

A. Constanti constantissime,
O martyr invictissime,
Districtum apud iudicem
Precem effunde supplicem,
Ut ultimam sententiam
Convertat ad clementiam,
Reddens nobis post obitum
Felix vitae depositum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Surgite nunc alacres
Dominoque venite, fideles,
Solvere devoti
vestra praeconia voti.

In 1. Nocturno.

Antiphona.

Beatus vir Constantius,
Divinae legis strenuus
Praedicator et sectator,
Constitutus gaudet tutus
Non formidans milia.

Responsoria.

1. Vir totius honestatis
Iam triginta tres aetatis
Annos agens Constantius,
Summae cultor trinitatis
Perusinae civitatis
Effectus est episcopus,
V. Magnus in aspectu,
clarus probitatis in actu.

2. Praesul ergo Deo digne
Conversatus ob insigne
Felicis vitae meritum
A Deo refert praemium,
V. Dignus corporei
donatus laude trophaei.

3. Cum decretis Antonini
Feritate belluini
Plebs pagana servos Christi
Usquequaque morte tristi
Afficeret attrociter,
Praeclarus Christi signifer
Constantius hilariter

Percurrens poenas corporis
Tripudiat cum ceteris,
V. Praemia nanciscens
nec pressurae reminiscens
Carnis pro laetis
partae sine fine quietis.

In 2. Nocturno.

Antiphona.

Hunc sanctum tui, Domine,
Signitum vultus lumine,
Domum tuam introductum
Degustare vitae fructum
Praestas ei per gratiam,
Honorem dans et gloriam.

Responsoria.

1. Plagis multis cruentatus
A paganis vir beatus
Non tristatur, sed exsultat
Eorundem et insultat
Flebili vesaniae,
V. Caelitus hortatus
constans fit et insuperatus.

2. Post ab ipsis Sisinnatem
Introductus civitatem,
Ob despectum cultum vanum
Vinctum illic Pontianum
Videns et Concordium,
V. Pro virtute pari
se gaudet eis sociari.

3. Inde vinctus dum Spoletum
Duceretur ferre letum,
Ipsa longe non ab urbe
Improviso motu turbae
Furentum caesus gladio
Relinquitur in trivio;
V. Ob vitae merita
fruiturus perpete vita
Tali mactatur
nece praesul et tumulatur.

In 3. Nocturno.

Antiphona.

In Domino fidens
illataque verbera ridens
Atque ferens sponte
sacro requiescere monte,
Nactus perpetuam
meruit sacer iste coronam.

Responsoria.

1. Nec est passus insepultum
Christus esse, propter cultum
Cuius erat neci datus,
Hoc disponens, ut relatus
Praesul idem ad propriam
Sepeliretur cathedram;
V. Gratia divina
concessit, ut urbs Perusina
Praesule gauderet
proprio nec patre careret.

2. Ut admovit Levianus
Ad ferendum sanctum manus
Deportans eum humeris,
Nil fere sensit ponderis,
V. Nam virtus Christi
merito fidei dedit isti,
Pondus ut hoc oneri
non esset ei sed honori.

3. Inclite Constanti,
prece concilando tonanti
Nos patrocinio
contueare pio,
Effice, quo gratus
sit noster ei famulatus,
Ut merito veniae
det reditum patriae;
V. Exsulibus miseris
interveniendo preceris
Nobis propitium
iugiter esse Deum.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Levianus sancti gestans
Corpus id odorem praestans
Sensit aromaticum.

2. Quo refectus est in tantum,
Ut non onus sibi sanctum,
Sed levamen aestimet.

3. Hinc occurrentes
gemini sibi luce carentes
Forte viri tactu
sancti virtuteque visu
Corporis et fidei
subito sunt exhilarati.

4. Unde Deo grates
sanctoque Dei referentes
Uno cum dicto
gestant eum Leviano.

5. A tribus his igitur
deportatus sepelitur
Ipsius cathedram
vir sanctus apud Perusinam.

Ad Benedictus.

A. Pretiose martyr Christi,
Qui te ipsum contulisti
Vivam Deo hostiam,
Nos peccati purgans faece
Tua nobis placa prece
Divinam clementiam,
Petens indulgentiam.

In 2. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Laetentur cuncti
divino munere functi,
Choro psallentes
festumque diem recolentes,
Quo meruit caeli
Constantius arce beari.

Antiph. ms. Havelbergense saec 14. Cod. Berolinen. Fol. 319. A. — Brev. Havelbergense imp. Lipsiae 1518. B. — In 1. Vesp. ad Magn. **A**, 1 O Constanti AB. — In 1. Noct. **R** 2, 1 Praeses ergo B. — In 3. Noct. **R** 2, 7 ut fehlt. B. — In Laud. **A** 5, 1 sq. igitur his deportatus B. — In 2. Vesp. ad Magn. **A** prosaisch AB.

78. De sancto Corbiniano.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Adest beatissimi
Corbiniani diei
Electa festivitas
Gratulantes hodie
Iubilent catholici
Laetabundi
Memor nostri
Ora, pater,
Quatenus relictis
Terrenis sordibus
Uniamur Christo
Hymnologis zeumatibus
Adhaerentes ei in aeternum.

R. O sacer Corbiniane,
Doctor plebis Christianae,
Fide fulgens mentis sanae
Mundum subegisti,
Nos a malis cunctis sana
Et viarum calles plana,
Ut calcantes mundi vana
Pro amore Christi,
Ipsum tecum assequamur,
Et sequentes mereamur,
Quod promeruisti,
V. Te ducente duce bono,
Praesule, patre, patrono.

Ad Magnificat.

A. Hymnizando laetabunda
Gaudeat ecclesia,

Tam festiva, tam iucunda
Celebrans sollemnia
Corbiniani patris almi,
Cuius ad praeconia
Concrepant hinc inde psalmi,
Eius per suffragia
Emundemur a peccatis
Gavisuri cum beatis
Post haec transitoria.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Iubilemus Deo beatorum
Praesulum regi glorioso,
Qui aeternae gloriae
Coronam beato dedit
Pontifici Corbiniano.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Corbinianus, vir beatus,
Tamquam lignum transplantatus
Secus fluctuum fluenta
Inconvulso robore
Viva fructuum crementa
Suo dedit tempore.
2. Super montem constitutus
Praedicans praeceptum Dei,
Verbum opere secutus
In timore servit ei.
3. Susceptorem suum Deum
Voce clamans invocavit,
Et de monte sancto eum
Exauditum laureavit.

Responsoria.

1. Felix Waltegiso patre
Et Corbiniana matre
Est defuncto patre natus
Patris nomine vocatus,
Sed fausto post omine
Matris grato nomine
Dictus est Corbinianus,
Deo plenus, fide sanus;
V. Lux oritur castris
Melitonica purior astris.
2. Praeclarae puer indolis
Et mentibus almivolis
Christo securus astitit,
Sed blandimentis subdolis
Mundique pompis frivolis
Ea licturus abstitit,
V. Nam scripturarum
studet indagare sacrarum
Mystica divorum
cum psalmis eulogiorum.
3. Amator castimoniae,
Servator parsimoniae,
Ieiuniis, vigiliis,
Orationum studiis
Creber insistebat,
Declinans transitoriam
Vanamque mundi gloriam,
Vitam solitariam,
Saeculi penuriam
Prae cunctis eligebat;
V. Esuriens et sitiens iustitiam
Cordis, oris et operis
Contemperat officia,
Sic pauper Christi pauperis
Assequitur vestigia,
Quem totus sitiebat.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Mirificatum, consignatum
Vultus tui lumine
Laetificasti, satiasti,
Multiplicasti, Domine.
2. Mane astans cum beatis
Te videbit in idipsum,
Scuto bonae voluntatis
Tu coronasti ipsum.
3. Elevato super caelos
Subiecisti omnia,

Hinc aeternum cantat melos
Pro honoris gloria.

Responsoria.

1. Crescente fama viri Dei
Adventantis plebis ei
Concursus increbuit,
Quod vir sanctus horruit;
Romam igitur petebat
Adiens Gregorium,
Cui cordis exponebat,
Intus quidquid habuit,
Deposcensque clanculum
Anguli latibulum
Apud oratorium
Sancti Petri. manibus
Qua pro suis victibus
Operari cupiebat
Degens. nec obtinuit;
V. Nam in modum papa mirum
Stupens sanctitatis virum
Clam inito consilio
Invitum sacerdotio
Promovit dato pallio
Praedicare monuit,
Sic voti impos
Redibat tristis.

2. Fulminant miracula,
Signis tonant saecula,
Fur mulae reducitur,
Latro vitae redditur,
Piscem defert aquila,
Ursus iussu sternitur,
Saginam fert ut domitus,
Lumine perfunditur
Et odore caelitus,
Fons aquae conceditur,
Horam praescit obitus.
V. Zymae post novationem,
Corporis ablutionem,
Missae celebrationem
Celer caelo meritum
Digne reddit spiritum.

3. Bagatha contrahitur,
Sancto dum obloquitur,
Hic defuncti naribus
Calidus sanguis febribus
Dominicus curatur,
Labitur nec laeditur
Puer praecipitio,
Arreptus a daemonio
Fugato liberatur,
V. Cuiusdam manus arida
Sub feretro fit vigida,
Quo sanctus deportatur.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ex viri Dei
Enophoro
Mustum fervens
Spinam excussit,
Integer tamen
Liquor remansit.

2. Quidam latro eius mulam
surripuit
Et ex hac descendere
nequivit,
Donec sancto praesuli
sese praesentavit.

3. Triduo suspensus
Latro tanti viri
Benedictione
De supplicio
Vivus deponitur.

Responsoria.

1. Beati Corbiniani
saginarium
E vicina silva
ursus arripuit,
Quem incauto
custode prostravit
Membratimque
dilaceravit,
V. Cui sanctus saginam imposuit.
Quam Romam usque perduxit
In loco caballi.

2. Sanctus Dei plenus virtute
Cum pisce, quem administrante

Aquila divinitus exhibuit
Cunctos secum euntes refecit;
V. Ut quondam corvi
Heliam pavere ministri
Sic avis aquila cum pisce.

3. *Pontificis Romanae ecclesiae pedibus Gregorii provolutus, cui flebili voce multa narravit et qualiter huius saeculi fluctibus et honoribus esset compressus;*
V. *Narravit, quod nec muri claustri tranquillitatem praestare potuissent, et quantum divitias mundi formidaret.*

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Beatus Corbinianus
Hanc sibi sedem elegit
Et primus eandem
Episcopus administravit.

2. Crevit decus et honor viri,
Dilectus est ab omnibus
Imperii principibus.

3. Sanctus Dei famulus
Impetrato caelitus
Medicamine multorum
Debilitatos viribus
Adauxit prioribus.

4. Benedictus rerum
Omnium Dominus,
Qui nobis sanctissimum
Praedestinavit tutorem
Corbinianum.

5. Precibus intentis
Humiliter hunc imploremus,
Ut contra cunctos
Inimicorum incursus
Nobis sit custos tutissimus.

Ad Benedictus.

A. Beatissime
Praesul Corbiniane,
Meritis et virtutibus
Apostolis comparatus,
Nobis peccatoribus
Absolutionem culparum
Impetrato propitius.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O beatum et gloriosum
Antistitem Corbinianum,
Qui flore meriti
Et documento fidei
Sanctam
Illustravit ecclesiam,
Precamur,
Ut suis precibus
Liberemur
A nostris criminibus.

Brev. ms. Plagense anni 1499. Cod. Plagen. s. n. A. — Brev. ms. Secoviense saec. 15. Cod. Graecen. 1548. B. — Brev. ms. Ebersbergense saec. 15. Clm. Monacen. 5972. C. — Brev. ms. Diessense saec. 15. Clm. Monacen. 5677. D. — Brev. ms. Frisingense saec. 15. Clm. Monacen. 19283. E. — Brev. Frisingense imp. Augustae 1491. F. — Brev. Frisingense imp. Venetiis 1516. G. — Brev. Pataviense imp. Venetiis 1508. H. — In 1. Vesp. ad Magn. A, 6 ad fehlt AH. — In 1. Noct. A 1, 1 Supra montem B. — A 2, 4 serviet A. — R 1, 1 Walthechizo B. — R 2, 9 divinorum H. — In 2. Noct. R 2, 3 mula BH. — R 2, 9 Ex odore BH. — R 3, 1 Gagatha B. — Hiezu die Hymnen: Ad Vesp.: Ave, pastor bone (Anal. IV, 123); ad Noct. Hora matutina, Divisio des vorigen (Anal. IV l. c.).

79. De sancta Cordula.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Ave, virgo speciosa,
clarior sideribus,
Cuius vultum et decorem
concupivit Dominus,
Funde preces creatori
pro tuis supplicibus.

R. O martyr laureata,
mundo fer munera grata,
Iam potens virtutibus
lucis tu filia clara,
Posce dona miseris,
indignis sis tu benigna,
Piis tuis precibus
Placa regem supplicibus,
Reorum facta patrona.

V. O quam feliciter
inhaeres caelestibus,
Regnas cum angelis
laetabunda.

Ad Magnificat.

A. Adest namque sacratissima
dies Cordulae,
Quam gloriosus martyrum
sanguis exornat,
Dum ad mortem, quam fugerat,
ultimo se offerrebat,
Quae animam moribus castis
intulit astris,
Quam sacer angelicus
deduxit ad aethera coetus,
Cuius pio adiuti suffragio
Aeterno perfruamur gaudio.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Haec (est) virgo celebris
merito fidei specialis
Ut iubar in tenebris
(mundo) refulsit actibus
claris.

2. Haec dominum caeli
complectens mente fideli
Respuit errorem
et mundi labentis amorem.

3. Saeviunt tyranni iacula
Virginem trucidando,
Gaudet caeli curia
Ipsam praestolando.

4. Sponsa Christi generosa,
Caritate vulnerata,
Tendens ad caelestia,
Gaudet inter verbera,
Nulla terrent hanc supplicia,
Benedicit Deum in saecula.

5. Laudate Dominum de caelis,
Cuius gratia virgo illustris
Post triumphatum saeculum
Sortem subiit beatorum,
Pulchra canens cantica
Angelorum iam socia.

Ad Benedictus.

A. O Cordula beata,
Dum telo trucidata
Ab Attila fuisti,
Cum virginali grege
Aeternam pari lege
Coronam meruisti,
Fer opem iam tristibus
Patrocinio tuo derelictis
Et post huius vitae tristia
Impende suffragia grata.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Virgo caesa gaudet laesa
Pro te, Domine,
Stat invicta, quando assata
Cruciamine,
Iam de valle miseriae
Cum palma victoriae
Adivit regnum laetitiae,
Cuius pia intercessio
Nos servet a supplicio.

Brev. ms. S. Iacobi Brunen. 30. saec. 14/15. A. — Brev. ms. Raigradense $\frac{D}{K}$ I b 1. saec. 15. B. — In 1. Vesp. **R**, 1 O mater A. — Ibid. 2 Deo dilecta Cordula B. — Ibid. 4. Miranda praeconia B. — Ibid. 6 tu fehlt A; sis fehlt B. — Ibid. 7—9 fehlen B. — Ibid. 12 Regnans B. — Nach der Oration steht in B noch folgende **A**:

Angelorum tu regina
Laude freta divina,
Sponsae dilectae canticum
Iubilat virgineum,
Laureatae gemmis, rosis,
Margaritis pretiosis
Et coronis aureis.

Ad Noct. alles de Communi. — In Laud. **A** 1, 2 fidei insignis A. — **A** 3, 1 Gemunt tyranni iaculo B. — **A** 4, 6 Dominum B. — **A** 5, 2 insignis. B. — In 2. Vesp. ad Magn. **A**, 3 Stat invicta quassata B; lies quando icta? — Ibid. 5 Iam fehlt B. — Ibid. 9 Nos salvet B.

80. De ss. Cosma et Damiano.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Haec ad laudem summi regis
exsultet ecclesia
Cosmae atque Damiani
colendo sollemnia.

2. Exorti sunt uno die
illustri progenie,
Uno quoque sunt renati
sacrato baptismate.

3. Sese namque mancipantes
in praeceptis Domini
Toto nisu respuerunt
blandimenta saeculi.

4. Adflictique per diversa
tormentorum genera
Meruerunt gloriosi
vehi super aethera.

5. Terrea linquentes
excelsaque regna petentes
Vivunt in Christo
superna luce fruendo.

Ad Magnificat.

A. Cosmam atque Damianum
veneremur martyres,
Qui virtute meritorum
micuerunt celebres
Et praesentis vitae pompas
respuendo noxias
Gloriantur et exsultant
in caelesti patria.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoremus venerantes
regem regum Dominum,
In quo refulget corona
gloriosa martyrum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. In Aegea civitate
orti prole nobiles
Cosmas atque Damianus
exstiterunt proceres.

2. Hos uno ortu geminos
felix mater edidit,
Adultos quos studiis
literarum tradidit.

3. Docti vero dominicis
exemplis et apice
Ad arcem summae virtutis
meruerunt scandere.

Responsoria.

1. Gloriosa celebrantes
martyrum sollemnia
Cosmae atque Damiani
recolamus merita,
Quibus carne resoluti
petierunt aethera,
V. Angelica quoque saepti
turma lucidissima.

2. Hi medicinalis artis
periti industria
Hominibus iumentisque
dabant refrigeria,
V. Imitantes quidem regis
aeterni vestigia.

3. Cumque sancti memorati
pollerent virtutibus,
Toto corde praeoptabant
coniungi martyribus,
V. Ut cum Christo fruerentur
gaudiis caelestibus.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vigebat quidem in illis
virtus parsimoniae,
Quamvis adhuc fruerentur
annis pueritiae.

2. Transcendentes servi Dei
iura puerilia
Toto corde sequebantur
sanctitatis opera.

3. Erant namque castitatis
pollentes virtutibus
Veracesque in sermone,
bonis compti moribus.

Responsoria.

1. Sanctos Dei cohortando
Lysias sacrilegus
Iubet, ut vanis parerent
idolorum cultibus
V. Relictisque summi regis
sacris visionibus.

2. Contemnentes sancti fratres
praesidis imperium,
Firma petra solidati
superant eculeum,
V. Inde grates Deo caeli
pura mente referunt.

3. Exsuperant ignes
sancti flammasque voraces,
Praeside prostrato
pia dant iubilamina Christo,
V. Sic quoque falsorum
spernunt simulacra deorum.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sistentes ergo devoti
divinis officiis
Sancti fratres se intimis
domabant ieiuniis.

2. Gaudii vitae praesentis
calcata lascivia
Gestabant super adflictos
pietatis viscera.

3. Supernae largitionis
iam repleti gratia
Distribuebant infirmis
multa beneficia.

Responsoria.

1. In mare merguntur
Cosmas sacer et Damianus,
Angelicis manibus
gaudentes inde trahuntur,
V. Hinc referunt laudes
regi Christo iubilantes.

2. Athletae Domini
crucis, en, suspendia passi
Et lapidum noxas
contemnunt atque sagittas,
V. Vincunt carnifices
prosternunt atque lictores
Et reddunt animas
Iesu Christo pretiosas.

3. O medici fortes,
caelesti luce fruentes,

Mentibus infirmis
medicamen fundite nostris,
V. Ut per vos mundi,
per vos quoque viribus aucti
Constanter vitam
mereamur adire supernam.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Gloria sublimis
sit Christo lausque perennis,
In quo vir sanctus
Cosmas nitet et Damianus,
2. Hi Domino teneris
gemini placuere sub annis
Fulgentes rutilis
meritis velut orbita solis.
3. Sanant aegrotos,
pellunt medicamine morbos,
Lumen dant caecis,
succurrunt daemone fessis.
4. Illorum meritis
homo, quem deceperat anguis,
Fit mox incolumis,
gaudet plebs inde fidelis.
5. Laudes sanctorum
pangamus, Christe, tuorum,
Pro quorum precibus
surrexit de nece functus.

Ad Benedictus.

A. Inclite Cosma, vale,
salveque, sacer Damiane,
In quibus enituit
laurea martyrii,
Sumite nostrarum,
petimus, iubilamina laudum
Et nobis medicam
ferte salutis opem.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Iam sacer aetherea
Cosmas refulget in aula
Exsultans Domino
cum fratre suo Damiano,
Hinc quoque dulcimodas
illorum psallimus odas,
De quorum meritis
terrae congaudeat orbis.

Brev. ms. Gebennense saec. 15. Cod. Parisin. 1318. A. — Brev. ms. SS. Cosmae et Damiani prope Turones saec. 15. Cod. Turonen. 152. B. — Brev. Sistaricense imp. Sistarici 1513. C. — In 1. Vesp. Super Ps. **AA** stehen in 2. Vesp. A. — **A** 2, 4 in sacro A. — **A** 5, 1 Terram A. — **A** 5, 4 suprema C. — Ad Magn. **A**, 4 meruerunt A. — Ibid. 7 Gloriamur A. — Invit. 1. Adoremus salvatorem A, veneranter C. — Ibid. 2 venerantes regem regum A. — In 1. Noct. **A** 1, 4 praecives A, praesules C. — **R** 1, 7 Angelica quos laetetur A. — **R** 1, 8 via lucidissima A. — In 2. Noct. **A** 3, 1 Erant nempe C. — **R** 1, 1 artando C. — In 3. Noct. **A** 1, 1 ergo officiis A. — **A** 1, 2 divinis devoti A. — **R** 2, 2 en fehlt A. — B hat drei eigene Hymnen zu diesem Officium; vgl. Anal. XI, Nr. 169—171.

81. De ss. Cosma et Damiano.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

1. Laeta salutaris
impetret turba medelas,
Quae te, Cosma, refert
te, Damiane, sonat.
2. Sola sonans reliquos
nunc lingua redimat artus,
Et populus fratres
noscat adesse pios.
3. Blanda triumphali
citharizent guttura laude,

Debitus his sanctis
nec sileatur honor.

4. O medici, nostris
infundite pharmaca plagis,
Et manui cedant
vulnera nostra sacrae.

5. Cosma pater, nostris
clemens clamoribus assis
Teque doce terris
non habuisse parem.

Ad Magnificat.

A. Multis sanctorum
speciales vincere morbos
Dat Deus, ast nobis
vincere, quidquid obest.
Particulas alii,
vos totum corpus habetis
Pellere trans morbos
seu rapuisse neci.

In Completorio.

Ad Nunc dimittis.

A. Sublimes facti
vos carnis morte cadendo,
Clara triumphali
premitis qui sidera gressu,
Sacros in terras
oculos deflectite, vestra
Ut qui festa colunt,
iam laudis lucra reportent.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Nunc adoremus,
quo Cosmas quo Damianus
Aegris salvificas
imposuere manus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Nunc pia sanctorum
resonent sollemnia fratrum,
Quorum corporeus
vincitur angor ope.

2. Ne sua sacrilego
frustrarent pectora nummo,
Dant gratis, gratis
quod genus artis habent.

3. Iam sua divitibus
nil prosunt munera, pauper
Languidus absque stipis
munere sanus abit.

Responsoria.

1. Theodora, felix
et splendida pariter mater,
[Hymnos] ad altisonos
assis cum prole beata,
V. Tu tibi cum natis
communes suscipe laudes.

2. Per te corporeo
surgit medicina dolori,
Vincit Arabs Cosmas
aegrum Damianus et orbem;
V. Vanescunt pulchro
victi certamine morbi.

3. Hi doctore Deo
fulgescunt arte medendi,
Cur et philosophos
et terrea dogmata vincunt,
V. Pravos ingenti
mores virtute retrudunt.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hos natura colit
querulo subiecta dolore,
Humanumque sonet
anxia vota genus.

2. Quisquis eris, morbos
qui suffers, organa laxans
Sacris harmonicum
fratribus ede melos.

3. Fessa malis curant
non tantum corpora, verum
Labentes animas
cana sub ima stygis.

Responsoria.

1. Palladiam curans
morbi gravitate iacentem,
Fers prece devictus
[munus], Damiane, pusillum,
V. Tunc renuit Cosmas
tecum dormire sepulcro.

2. Impatiens Lysias
sanctorum excrescere famam
Vult, referant aris
falsorum tura deorum,
V. Idola contemnunt,
furit acrior angue tyrannus.

3. Cumque pii fratres,
diro in certamine fortes,
Artati vinclis
cum carcere vincula rident,
V. Iniecti in pelagus
pervincunt aequoris ima.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Qui de ventre viri
trahis amplum, Cosma, colubrum,
Fac, ne nos Stygius
toxicet ore draco.

2. Qui vitas dederant,
gladio cecidere cruento,
Sic male respondent
facta scelesta piis.

3. Supplicis, o fratres,
animas et corpora plebis
Desuper in vestra
semper habete manu.

Responsoria.

1. Divini Lysiam
blasphemi nominis ultro
In faciem caedunt
Satanae mortisque ministri,
V. Orat opem praeses,
quam tu non, Cosma, negasti.

2. O quicunque simul
ferro cecidistis eodem,
Ardua iam summo
venistis ad astra triumpho,
V. Victores eadem
vos mors et gloria iungit.

3. Qui mare vicistis,
vastum vicistis et ignem
Nec non dira crucis
Vobis tormenta parata;
V. Ingentes poenas
superat patientia fratrum.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Ad nova tu nostrum
laedentia vulnera pectus
Cum Cosma antidotum
des, Damiane, novum.

2. Tu duplicem servis
impetres, Cosma, salutem
Corporis atque animae,
sic miserere, pater.

3. Iam pereant plagae
pereant et vulnera, languor
A facie fratrum
cunctus in orbe ruat.

4. Non satis est linguis
fratres laudare beatos,
Auxiliis quorum
cetera membra valent.

5. Pessima per facies
sanetur laesio, fratres,
Pectoris introrsus
scilicet atque foris.

Ad Benedictus.

A. Caelica terrenis
infundite pharmaca plagis,
Nunc caeli medici, et
terris donate relictis,
Quam nunc orat opem
sceleris gens saucia telo,
Ut sibi speratas
valeant cognoscere vires.

In 2. Vesperis.

Antiphonae.

1. Tartarei teli
qui vulnera saeva mederis,
Huc ades et plebis
suscipe, Cosma, preces.

2. O spes languentum,
Cosma et Damiane, virorum,
Mittite de sursum,
quam rogitamus, opem.

3. Cito potens medica
de fratribus unus et alter
Sordida sperantum
tergere membra potest.

4. Praemia tam dignis
non possumus aequa referre
Hospitibus caeli,
spem quibus orbis habet.

5. Innumeris iustum est
medicos iam flectere fratres
Laudibus, ex quorum
munere turba valet.

Ad Magnificat.

A. Impositi caelo
fratres iam morte decori,
Pro terrae populis
adcumuletis opes,
Per quas morborum
longe vanescat et absit
Impetus et mentis
turbida noxa ruat.

In Completorio.

Ad Nunc dimittis.

A. Humanas audire preces
clementia vestra
Artis opisque simul
iam relevare velit.

Brev. ms. S. Adeodati saec. 16. Clm. Monacen. 10 909. — Den zum Officium gehörigen Hymnus siehe Mone III, 259.

82. De sancto Cyrillo.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Gloriosum lumen,
Temporibus defluxis velatum,
Nunc clare rutilasti,
Cum annoso stillati
Vaticinii inchoantem
Adepto fine desiccasti,
Sancte pater Cyrille, Carmelita,
Festivitas tua in hac vita,
Per quam prophetasti,
Devote nos promat ita,
Ut mens nostra virtute polita,
Velut tu radiasti.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Laeta voce, corde toto
Laudemus Dominum
Et pro Cyrillo hoc devoto
Gloriemur in Domino.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beatus
iste vir Cyrillus,
Consilio
praelatorum consignatus,
Humilis
quamvis et tantillus,
Virginis
Dei fuit advocatus.

2. Doctores quidam fremuerunt
Inania meditantes,
De Dei genetrice contulerunt
Puritati suae derogantes.

3. Sanctus pater Carmelita
Multos sensit adversantes,
Quos confudit ita,
Ut Deum exstent collaudantes.

Responsoria.

1. In festivitate hac novella
Cordis intimo reseretur cella,
Laudes laetas compromamus
Cyrillo sancto, quem amamus,
Et meritis eius gloriemur,
Ut in caelis praemiemur.
V. Dominus Deus praeamandus
Ducat nos per vias rectas,
Quas Cyrillus venerandus
A vitiis gressus est perfectas.

2. Vir miro vigens ingenio,
Laureatus signo doctorali,
Fratrum vitam pro suo modulo
Contemplatus oculo mentali,
Fraternitati eorum petiit adunari,
V. Habitum salutiferum
sincerius cupiebat,
A prophetis traditum
devotus induebat.

3. In Carmeli monticulo
Penes Eliae rivulum
Vir magnae sanctitatis
Fratrum vixit consortio
Tenue tenens edulium
Temporalibus abdicatis,
V. In monte fructifero
Roratae ubertatis,
In loco florigero
Clarae amoenitatis.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Pater sanctus invocavit
Deum in oratorio
Et, quidquid voluit, impetravit
In sui cordis oraculo.

2. Mane in missa Deus astabat
Sancto Cyrillo peroranti,
Malignum spiritum effugabat
Annulo bono radianti.

3. O quam admirabile
Opus Deus demonstravit,
Futurum inevitabile
Ecclesiae revelavit.

Responsoria.

1. Cyrillus, vir religiosus,
A mundo resiliens
Ac Deo religatus,
Totus exstat virtuosus,
Ad montana prosiliens,
Carmelita professatus;
V. Paupertatis documenta
Ut perfecte teneamus
Et huius mundi blandimenta,
Oret, ut vitamus.

2. In Carmeli montis alveario
Mel sugit apis caelica,
Dum in sui cordis armario
Sonant cantus angelici
Corporali in effigie evocati,
V. Ob meritum patris tanti
Mentem nostram dulcorent
Et pro gratia spiritus sancti
Nobis implorent.

3. Digne Deus designavit
Locum prophetarum,
Quem Cyrillo destinavit,
Amico suo caro,
Ut prophetam adfirmaret,
Qui nutum Dei praedicaret,
V. Per manus angelicas
Eum visitavit,
Et tabulas argenteas
Scriptas praesentavit.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vitam ducens innocentem
Carmeli montem habitavit,
Spiritum Deo oboedientem
Ad caeli culmen translegavit.

2. Coronam pretiosam presbyterii
In capite eius posuisti,
Dum sacrum ministerii
Confessorem eum elegisti.

3. Doctrina eius salutifera
Domini terra exstat plena,
Dum verba eius et opera
Aedificant corda serena.

Responsoria.

1. Is stella praeradians
In ordinem paupertatis,
Orbem episcopatu illustrans
Moribus conformatis,
Signis et miraculis
Veridice coruscavit,
Ut fide dignorum oraculis
Romana sedes adprobavit;
V. Aegra corpora recreavit
Spiritus Dei dono,
Infecta corda emundavit
Decoratus . . . .

2. Vergente mundi vespere
Deus vatem praesentavit,
Cui in missarum opere
Sua secreta revelavit,
Quorum plurima prospere
Ecclesiam designavit,
V. In praesenti saeculo
Mala quae nos premunt,
Sancti Cyrilli oraculo
Praedicta sunt et erunt.

3. Pater sancte Cyrille,
Presbyter Carmeli,
Nos pluries quam mille
Duc ad aram caeli,
Per tua sancta merita
Dele nostra debita
Et ordinis nostri catervam
Dei perfice gratia.
V. Nobis assit decor Carmeli,
Matris non desit gloria caeli.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Decorem Carmeli
Sanctus Cyrillus induit,
Dum fortitudine Dei caeli
Amictus claruit..

2. Servitute laeta
Domino servivit
Cyrillus, dum propheta
Solum Deum concupivit.

3. Sanctus pater diluculo
Ad Deum festinavit
Et sui cordis oculo
Devote rogavit.

4. In opere deifico
Deus benedicitur,
Quod Cyrillo presbytero
Angelice describitur.

5. Spiritus spirtualiter
Spiritum revelavit.
Cyrillus Dei Domini
Dum futura prophetavit.

Ad Benedictus.

A. Decor detur huic Carmeli
Cyrillo sancto et fideli,
Qui deiferam gloriosam
Abimata macula
Praeclare defensavit,
Ex effectu cordis zeli
Et favore puri veli
Sui ordinis in patronam
A sede apostolica
Prae cunctis impetravit.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Cyrille, eremita,
Arachmicola [sic!]
Tua sancta docet vita,
Te heredem fore caeli,
Nam terris delectaris
Angelicis colloquiis,
Es a Deo sociatus
Divinis eloquiis.

Brev. ms. Carmeli Bambergen. anni 1467. Cod. Bambergen. Ed. VII 25. In 1. Noct. A 3, 4 exstat. — R 3, 6 abdicatum. — In 2. Noct. A 3, 3 Inevitabile futurum. — R 2, 4 sq. Nach angelici (angelica?) ist wohl ein Vers ausgefallen. — R 3, 4 Lies carum? — In 3. Noct. R 1, 3 episcopatum. — In 2 Vesp. Ad Magn. A, 5 Lies Nam in terris delectatus?

83. De sancto David.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Ardens verbo, martyr voto,
Claustri nutritus moribus,
Purus virgo, corde toto
Intentus Dei laudibus,
David, piae melodiae
Es vere dignus vocibus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Christo cantet ecclesia,
Qui ipsam sic ditavit,
Extollendo praeconia
Praeclari patris David.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. David simplex oculis
Vixit columbinis,
Iugis in fluentulis
Residens divinis.

2. Custos toto studio
Animae decoris
Nil curat de pallio
Vanitatis foris.

3. Formulat praecordiis
Puros cogitatus
Nec promit eloquiis
Steriles tractatus.

Responsoria.

1. Piorum pius filius
Parentum, David inclitus,
Ut stellae micans radius
Mores sectatur penitus,
V. Nunc sua dans hilarius,
Nunc sacris votis deditus.

2. Fit comes multum providus
Sanctae vitae claustralibus,
Qui mundo fuit splendidus
Auro, servis et opibus,
V. Perfectionis avidus
Dispersit haec pauperibus.

3. Ori obponens ostia
In frivolis obmutuit,
Aspectus et eloquia
Mulierum timuit,
V. Loquentes inutilia
Gravissime redarguit.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Munda David praecordia
Virtutum clarent speculis,
Ut sint exemplaria
Magnis atque parvulis.

2. Est virtutum fundamentum
Et decor humilitas,
Ipsam sibi fulcimentum
David fixit sanctitas.

3. Dolet, flagrat, lacrimatur,
Suspirans ad martyrium,
Quando sibi nuntiatur
Sanctorum excidium.

Responsoria.

1. Amans cordis munditiam
Praerumpit cogitatus,
Adponit diligentiam
Per preces et ploratus,
V. Sic servat innocentiam
Christo confoederatus.

2. Sanctus David humilis,
Non timet opprobria,
Antiquo David similis
Hic eius est in patria,
V. Christum ducens in iubilis
Ad sui cordis atria.

3. Leo furit, ursus lingit,
Et Golias grandem fingit
Sibi fortitudinem,
Christi armis se praecingit
Sanctus David et confringit
Hanc tantam multitudinem.

V. In labore quidquid stringit,
Huius sancti non exstinguit
Amoris magnitudinem.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Verbum serit, mortem quaerit
Clamans infidelibus,
Ut quiescant, resipiscant
Ab idolorum cultibus.
2. Solus orat nocte, rorat
Genas multis lacrimis
Pro novorum conversorum
Confortandis animis.
3. Elevatur, transformatur
In globum lucis splendidum,
Vere rarum tam praeclarum
Sancti privilegium!

Responsoria.

1. Affectans per martyrium
Suum augere meritum
Plagas, minas, auxilium
Non timet nec interitum;
V. Amoris stillicidium
Sic inebriat spiritum.
2. Invenit modos varios
Pacis et amicitiae,
Per quos multos nefarios
Lucrabatur ecclesiae,
V. Sic fortes operarios
Auxit Christo cotidie.
3. Pater David, stirpe clarus,
Vita iustus, arte gnarus,
Digna proles Angliae,
Cur venisti de remotis
In indoctis Suenis, Gotis
Viam vitae quaerere?
Vidi claras margaritas,
Licet luto delinitas,
Iacentes in pulvere,
V. Derelictis regno, patre,
Rebus caris atque matre
Has volebam emere.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Sanctum David decoravit
Larga Dei dextera
In tot signis fide dignis
Per virtutum opera.
2. Iucundetur, gratuletur
Tota terra Sueciae,
Sonant pie hierarchiae
Nunc caelestis curiae.
3. In praeclara caeli ara,
Deus, tecum vigilat
David, laetus et quietus
Te fruendo rutilat.
4. Astra, mundus, terrae fundus
Benedicant Dominum,
Qui tam bonum dat patronum
In salutem hominum.
5. Sit decora, sit sonora
Suenum laudatio
In insigni tam benigni
Sancti natalitio.

Ad Benedictus.

A. Ora, psalle, pater David,
Coram arca foederis,
Nos excusans, quos prostravit
Premens unda sceleris,
Ut salvati tibi demus
Laudum decem milia
Et viventes enarremus
Larga Christi magnalia.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Christi templo comportavit
Aurum, aes et ebora,
Quae Sigfridus copulavit
Firma nectens ancora;
Illius templi lapides
Aeterna Christi caritas
Nos iungat et vera fides
Ac almi David sanctitas.

Brev. Arosiense imp. Basileae 1513. — In 1. Vesp. Hymnus: Gaude, devota Suecia (Klemming I, 78); ad Noct: Tener ligni vermiculus (ibid. 79); ad Laudes: Exsultet caelum laudibus (ibid. 86).

84. De ss. Desiderio et Reginfrido.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Ad sanctorum sollemnia
Currat plebs devota
Deo regenti omnia
Solvens pia vota.

R. Assunt festa iam cunctis grata
Sancti Desiderii
Eius fidique consortis,
Reginfridi, viri fortis,
Quorum mors est pretiosa
In conspectu Domini;
V. Quorum pio interventu
Exoramus et obtentu
Vota nostra praesentari
Et devote commendari.

Ad Magnificat.

A. Christe, praesta desiderata
Sacramenta mysterii
Non diffidi hora mortis
Nec succidi vitae portis,
Ne mors nostra odiosa
Fiat tuo nomini.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Surgite sollicite
cupientes gaudia vitae,
Martyribus solite
psalmum iubilando venite.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beatus Desiderius
Intus et exterius
Armis cinctus fidei
Caritatis et spei.

2. Ex illustri et famoso
Sanguine descendit,
Mundi cultum cum pomposo
Fastu vilipendit.

3. Mentem fixit ad optatum,
Ad virtutum principatum.

4. Generis nobilitatem
Morum venustate
Vicit mundi vilitatem
Vitae puritate.

5. Puer Desiderius
Vere desiderabilis,
Intus et exterius
Deo peramabilis.

6. Decursis annis pubertatis
Vernantis pueritiae
Ad decorem castitatis
Scandit et munditiae.

Responsoria.

1. In aetate iuvenili
Hausit corde sitibundo,
Quod post tempore senili
Fudit ore mundo,
V. Quidquid boni legerat
Simul et audierat
Cordis de profundo.

2. Incremento disciplinae
Est magnificatus,
Quod mox legis est divinae
Didascalus vocatus,
V. Literarum studio
Mentis cum tripudio
Sic est sublimatus.

3. Per virtutum ornamenta
Qui sic fuit ornatus,
Est per gradus incrementa
Electus et vocatus

V. Ad gradum episcopatus,
In quo fulsit Deo gratus
Et a cunctis peramatus.

4. O quam mitis et benignus
Fulsit praesul Deo dignus
Cura pastorali
Circa plebem, quam regebat
Et benigne refovebat
Affectu spiritali,
V. Curam gerens infirmorum,
Viduarum, pupillorum
Et desolatorum.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Assumpto secum Reginfrido,
Dulci ac prudenti viro,
Coepit terras peragrare
Et verbum vitae seminare.

2. Postquam Romae intraverunt
Terris multis peragratis,
Sacra loca lustraverunt
Fervore caritatis.

3. Ubi diu dum mansissent
Atque vota excoluissent,
Dominum benedicebant
Atque grates referebant.

4. Postquam Romam sunt egressi
Viri fortes indefessi,
Faciem verterunt
Ad viam, qua venerunt.

5. Statim quidam infirmari
Inter eos coeperunt
Et tantum debilitari,
Quod mortui fuerunt.

6. Quos vir Dei sepultura
Digna tumulabat
Animasque Deo pura
Prece commendabat

Responsoria.

1. Hic perfusi caritate
Et sincera bonitate
Corpora vigiliis
Mactabant et ieiuniis,
V. Noctes ducentes insomnes
In divinis laudibus
Sanctos imitabant omnes
Cum orationibus.

2. Dum itineris consortes
Quosdam sepelisset
Atque quosdam adhuc fortes
Mente persensisset,
Christo reddit pia vota,
Quod sinceritate tota
Dies elegisset,
V. Luctu plene mitigato
Et dolore commutato.

3. Hic vir sanctus, ut audivit
Schisma praedicari,
Mox ad locum tunc adivit
Volens sciscitari
Huius rei veritatem
Et erroris falsitatem
Totam exstirpare;
V. Veritatem astruebat
Et morose satagebat
Plebem informare.

4. De fide dum ambigitur,
Aequa lex dum praefigitur,
Ignis ut paretur
Et quisquis suum baculum
Cunctis ad spectaculum
Inicere conetur,
Mira res peragitur,
Ignis mox incenditur,
Baculi iactantur;
V. Fidei sinceritatem
Atque rei veritatem
Cuncti praestolantur.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

Laudat omnis plebs matura
Sanctam trinitatem,
Quod ex tali coniectura
Noscit veritatem.

Responsoria.

1. Astant ad spectaculum
Cuncti praestolantes.

Horum cuius baculum
Flammae sint vorantes;
Mox Dei iudicio
Unus incineratur,
Alter sine vitio
Illaesus asportatur;
V. Stat pontifex schismaticus
Confusus et elinguis,
Hoc baculus probaticus
Eius [fecit] et ignis.

2. Dum devota femina
Verbi Dei semina
Devote suscepisset,
Divinaque mysteria
Per sancta desideria
Vir Dei complevisset,
Potum petit sibi dari,
Quo volens refocillari,
Illa cum dedisset,
V. Vas non sentit detrimentum
In liquore nec contentum,
Ille cum bibisset.

3. Praesulatu sublimatus
Vir sanctus Desiderius,
Deo multum peramatus,
Plebem suam uberius
Praedicando confortavit
Et in fide roboravit
Intus et exterius,
V. Verbo mentem recreando,
Corpus cibo reformando.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Cum ad locum passionis
Sancti pervenerunt,
In modum orationis
Sese prostraverunt,

2. Vir devotus sibi dura
Sciens eventura,
Suos monuit orare
Nec a fide deviare.

3. Prior morti est addictus
Sanctus Reginfridus,
Semivivus est relictus
Post haec servus fidus.

4. Dum iacerent sic prostrati
Deum exorantes,
Assunt viri scelerati
Praedam affectantes.

5. Dum iaceret sic prostratus
Sanctus Desiderius,
Hostis ense perforatus
Exstitit celerius.

Ad Benedictus.

A. Vir devotus dum perspexit,
Servus caput quod erexit,
Sentiens hunc vivere
Rogat illum regyrare
Et factum renuntiare
Ac mortuos reducere.

Per Horas.

Ad Primam.

A. Statim caput dispertitum
Vepre colligavit
Et per cursum semicitum
Factum nuntiavit.

Ad Tertiam.

A. Laudat omnis plebs matura
Sanctam trinitatem,
Quod ex tali coniectura
Noscit veritatem.

Ad Sextam.

A. Statim mulier devota
Cum turba vicinorum
Sublimavit in birota
Corpora sanctorum
Et ad sua deportavit
Et devote tumulavit
More defunctorum.

Ad Nonam.

A. Dum cum praeda sic per rura
Hostes oberrarent
Atque se per verba dura
Nimis satiarent,
Accidit Dei vindicta,
Ut se praeda derelicta
Mutuo necarent.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O devota beatorum
Martyrum victoria,
Quorum vota meritorum
Comprobat memoria,
Dum in terris finiuntur,
Christum vere consequuntur
In caelesti gloria.

Brev. ms. Monasticum anni 1481. Cod. Eremiten. 759. — Invit., 3 sollicite. — In 1. Noct. A 3, 1 Mentis. — In 2. Vesp. ad Magn. A, 7 caelestia gloria.

85. De sancto Dominico.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Gaude, felix
parens Hispania,
Novae prolis
dans mundo gaudia,
Sed tu magis
plaude, Bononia,
Tanti patris
dotata gloria,
Lauda, tota
mater ecclesia,
Novae laudis
agens sollemnia.

Ad Magnificat.

A. Transit pauper
ad regni solium,
Dux ad sceptrum,
victor ad praemium,
Mors in vitam,
labor in otium,
Praesens cedit
luctus in gaudium.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Assunt Dominici
Laeta sollemnia,
Laude multiplici
Plaudat ecclesia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Praeco novus et caelicus
Missus in fine saeculi,
Pauper fulsit Dominicus,
Forma praevisus catuli.

2. Florem pudicitiae
Servans illibatum,
Attigit eximiae
Vitae caelibatum.

3. Documentis artium
Eruditus satis
Transiit ad studium
Summae veritatis.

Responsoria.

1. Mundum vocans
ad agni nuptias
Hora cenae
pater familias
Servum mittit
promittens varias
Vitae delicias;
V. Ad hoc convivium
Tam permagnificum
Eligit nuntium
Sanctum Dominicum.

2. Datum mundo
pro mundi gloria
Mira Christi
praesignat gratia,
Cuius ortum
praecurrunt nuntia
Veri praesagia;
V. Stella micans
in fronte parvuli
Novum iubar
praemonstrat saeculi.

3. Verbum vitae
dum palam promitur.

Surgunt hostes,
liber conscribitur,
Favent omnes,
sic error vincitur,
Fides extollitur;
V. Ter in flammas
libellus traditus,
Ter exivit
illaesus penitus.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sub Augustini regula
Mente profecit sedula,
Tandem virum canonicum
Auget in apostolicum.
2. Agonizans
pro Christi nomine
Mundum replet
divino semine
Paupertatis
degens sub tegmine.
3. Pernox cum Christo proprium
Non possidebat lectulum,
Post lacrimarum fluvium
Vix humi dans corpusculum.

Responsoria.

1. Paupertatis
ascendens culmina
Clamat mundi
detestans crimina,
Frangit hostes
et fugat agmina,
Nulla sanctum
frangunt discrimina;
V. Nocte caeli
perlustrans limina
Die terris
dat verbi semina.
2. Panis oblatus caelitus
Fratrum supplet inopiam,
Vitaeque natus redditus
Matris pellit tristitiam;
V. Signo crucis
oboedit pluvia,
Lingua verba
transformat varia.
3. Granum excussum palea,
Nexu solutum luteo
De paupertatis area
Caeli locatur horreo,
Cum mercede virginea
Doctorum fulgens cuneo,
V. Flos in florum
virens areola
Bina gaudet
sortis aureola.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sitiebat servus
Christi martyrium,
Sicut sitit cervus
Ad aquae fluvium.
2. Migrans pater filiis
Vitae firmamentum
Paupertatis humilis
Condit testamentum.
3. Liber carnis vinculo
Caelum introivit,
Ubi pleno poculo
Gustat, quod sitivit.

Responsoria.

1. Felix vitis,
de cuius surculo
Tantum germen
redundat saeculo
Caeli vinum
propinans populo
Vitali poculo;
V. Ex ubertate palmitum
Mundi iam cinxit ambitum.
2. Ascendenti
de valle lubrici
Mundi chori
plaudunt angelici;
Iesu bone,
prece Dominici
Tibi praesta
nos gratos effici,

V. Per quem multos
a morte suscitas,
Poenas nobis
relaxa debitas.

3. O spem miram, quam dedisti
Mortis hora te flentibus,
Dum post mortem promisisti
Te profuturum fratribus,
Imple, pater, quod dixisti,
Nos tuis iuvans precibus;
V. Qui tot signis claruisti
In aegrorum corporibus,
Nobis opem ferens Christi
Aegris medere moribus.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Adest dies laetitiae,
Quo beatus Dominicus
Aulam caelestis curiae
Civis instrat magnificus.

2. Pauper in peculio,
Dives vita pura,
Paupertatis pretio
Caeli tenet iura.

3. Scala caelo prominens
Fratri revelatur,
Per quam pater transiens
Sursum ferebatur.

4. Linguae, manus studio
Scalam hanc erexit,
Quam virgo cum filio
Mater sursum vexit.

5. Fulget in choro virginum
Doctor veritatis,
Sertum honoris geminum
Gerens cum beatis.

Ad Benedictus.

A. Carnis vigor,
mentis martyrium,
Mundum replens
vocis praeconium,
Pauper Christi,
post cursus stadium
Vitae tibi
mercantur praemium.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O lumen ecclesiae,
Doctor veritatis,
Rosa patientiae,
Ebur castitatis,
Aquam sapientiae
Propinasti gratis,
Praedicator gratiae,
Nos iunge beatis.

Infra Octavam.

Ad Benedictus.

A. Benedictus
redemptor omnium,
Qui saluti
providens hominum
Mundo dedit
sanctum Dominicum.

Ad Magnificat.

A. Magne pater,
sancte Dominice,
Mortis hora
nos tecum suscipe
Et hic semper
nos pie respice.

Brev. ms. Praedicatorum saec. 15. Cod. Olomucen. I VIII 4. A. — Brev. ms. Praedicatorum saec. 14. Cod. Rossian. s. n. B. — Brev. ms. Praedicatorum saec. 15. Cod. Constantien. 1393. C. — Brev. ms. S. Ludovici Pisciacen. saec 14. ex. Cod. Parisin. (Arsen.) 603. D. — Brev. ms. Praedicatorum saec. 14. Cod. Vatican. 7237. E. — Brev. ms. Praedicatorum saec. 14. Cod. Hagen. V 27. F. — Diurn. ms. Praedicatorum saec. 15. Cod. Dresden. A 314. G. — Brev. ms. Praedicatorum saec. 13. Cod. Doneschingen. 312. H. — Brev. ms. Praedicatorum saec. 14. in. Cod. Tolosan. 77. I. — Brev. ms. Praedicatorum saec 15. Cod. Bambergen. Ed. VII 3. K. — Brev. ms. Wisensteigense saec. 15. Cod. Maihingen. II 1. Fol. 178. L. —

Brev. ms. Unterlindense saec. 14. Cod. Colmarien. 308. M. — Antiph. ms. Praedicatorum Stetten. saec. 15. Cod. Sigmaringen. 32. N. — Brev. ms. Augustanum anni 1397. Cod. Chigian. D V 65. O. — Brev. ms. Waradinense anni 1460. Cod. Vatican. 8247. P. -- Brev. ms. S. Sepulchri Bambergen. saec. 15 Cod. Maihingen. II 1. 4° 39. Q. — Brev. ms. Albense saec. 15. Cod. Lambacen. LXXXIX. R. — Brev. Praedicatorum imp. Venetiis 1507. S. — Brev. Aversanum imp. s. l. 1499. T.

In 1. Vesp. ad Magn. A Magne pater, sancte Dominice etc. R. — Hymnen: in 1. Vesp.: Gaude mater ecclesia (Mone III, 270); ad Noct.: Novus athleta Domini (Mone III, 270); in Laud.: Hymnum novae laetitiae (Mone III, 269).

86. In translatione s. Dominici.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Adest dies laetitiae,
Quo beatum Dominicum
Exaltavit rex gloriae
Per odorem mirificum.

Ad Magnificat.

A. Magnificat Dominicum
Christus novo miraculo,
Dum odorem mirificum
Eius profert ex tumulo.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Assunt Dominici
Laeta sollemnia,
Laude multiplici
Plaudat ecclesia.

Ad Nocturnum.

Antiphonae.

1. Praeco novus et caelicus,
Missus in fine saeculi,
Pauper fulsit Dominicus,
Forma praevisus catuli.

2. Florem pudicitiae
Servans illibatum,
Attigit eximiae
Vitae caelibatum.

3. Documentis artium
Eruditus satis
Transiit ad studium
Summae veritatis.

Responsoria.

1. Fulget decus ecclesiae
Novo clarum prodigio,
Lucerna splendet hodie
Diu latens sub modio,
Quam odore rex gloriae
Revelavit eximio.
V. O mira suavitas
Inauditae fragrantiae,
Per quam patris dignitas
Declaratur ecclesiae.

2. Virgo, pugil Christi,
virtutum forma fuisti,
Verbo fulsisti,
dum transferri meruisti,
Fragrat odor, dulces
cantant caeli agmina laudes;
V. Regna tuis pande
caeli, doctor venerande.

3. In odoris
mira fragrantia
Populorum
currit frequentia,
Ubi passim
Christi clementia
Sana reddit
membra languentia;
Sidus quondam
oppressum nebula
Veri solis
pandunt miracula.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Gemma sub terra latuit
Despecto iacens loculo,
Cuius virtus apparuit
Multiplici miraculo.

2. Corpus sacrum, quod fuerat
Apotheca charismatum,
Universam exsuperat
Fragrantiam aromatum.

3. Glebam sacri corporis
Odor propalavit,
Quam neglecti temporis
Cursus occultavit.

4. Tumba mira fragrantia
Profundens vim odoris,
Corda reddit ardentia
In laudem salvatoris.

5. Superans fragrantiam
Odor pigmentorum
Cumulum et gloriam
Monstrat praemiorum.

Ad Benedictus.

A. O quantus stupor populi,
Quanta fratrum laetitia,
Dum loco sacri tumuli
Mira prodit fragrantia,
Currunt senes et parvuli
Ad sancti beneficia.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O speculum munditiae,
Carnis carens spurcitia,
Tuae colentes hodie
Translationis gaudia
Transfer ad regnum gloriae
Post huius vitae stadia.

Brev. ms. Praedicatorum Vindobonen. s. n. saec. 15. A. — Brev. ms. Praedicatorum saec. 14/15. Cod. bibl. publ. Olomucen. I VIII 4. B. — Brev. ms. Praedicatorum saec. 14. Cod. bibl. Rossianae s. n. C. — Brev. ms. Praedicatorum saec. 15. Cod. Constantien. 1393. D. — Brev. ms. Praedicatorum saec. 15. Cod. Bambergen. Ed. VII 3. E. — Brev. ms. Praedicatorum in Phorczen anni 1407. Cod. Stuttgartien. 1 b 46. F. — Brev. ms. Praedicatorum saec. 15. Cod. Carolsruhan. Pm. 38. G. — Brev. Praedicatorum imp. Venetiis 1514. H. — Die Hymnen sind dieselben wie zum vorhergehenden Officium.

87. De sancta Dympna.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Sacro felix germine
Laetetur Hibernia,
Cuius floret sanguine
Iubilans Antwerpia.

2. Regis nata laudibus
Efferatur dignis,
In his nationibus
Potens et insignis.

3. Velut inter nebulas
Stella matutina
Christianae splenduit
Legis disciplina.

4. Patris ob insaniam
Et amorem Dei
Veniens Antwerpiam
Se placentem hostiam
Mundam libat ei.

5. Ne nos premat Aegyptius,
Qui mergi mares imperat,
Reduc, martyr, in melius,
Quod te laudantes onerat.

Ad Magnificat.

A. Beata, quae metuit
Metu filiali

Christum, dum praeposuit
Regno temporali
Nec consensu mali
Regis voto paruit,
Ideo nunc adfluit
Gloria spiritali.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Iubilemus hodie
Salvatoris nomini,
Qui palmam victoriae
Dympnae dedit virgini.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. In magnificentia
Dei super caelos
Dympna regis filia
Laudum profert melos.

2. Aspernendo saeculum
Cum insigni prole
Suum tabernaculum
Posuit in sole.

3. Mente pura, munda corde
Innocens et manibus
Inquinari stupri sorde
Totis obstat viribus.

Responsoria.

1. Ortus in Hibernia
Floret in Antwerpia
Puritatis flosculus,
Cuius vigil oculus;
V. In honore conditam
Avis huius semitam
Ignoravit regulus.

2. A beato Gereberno
Baptizatur iam materno
Privata solamine
Virgo Dympna nomine,
V. Idolorum vanos ritus
Detestatur penitus
Sancto fervens flamine.

3. Suo phoenix tempore
Portavit in corpore
Iesu Christi stigmata
Spernens ortus stemmata,
V. Frequens mente memori
Recondebat pectori
Sacrae legis dogmata.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Omnis decor filiae
Regis est ab intus,
Ramos extendens gratiae
Quasi terebinthus.

2. Haec regio saepta munimine
Nullo potest vinci tentamine,
Cuius pater in fortitudine
Turbatus est amaritudine.

3. Mundum, carnem, daemonium
Quia vicit in stadio,
Ecce, sicut laetantium
Est omnium
Illius habitatio.

Responsoria.

1. Quasi stellis
luna lucidior,
Verbo potens
et actu fortior,
Contemptu fit
mundi nobilior,
V. Forma decens
aspectu pulchrior.

2. Tanto captus a decore
Delectatur in amore
Visae pulchritudinis
Incentor libidinis,
V. Promittens divitias
Aspirat ad nuptias
Venerandae virginis.

3. Virgo metu
nec dono frangitur,
Non oboedit
et non obsequitur

Nisi Christo,
cui committitur,
V. Corde credit
et ore loquitur,
Nullo cedit,
a nullo vincitur.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Dympnae sanctimonia
Fuit pulchritudo,
Quam ditat in gloria
Vitae longitudo.

2. Eius in circuitu
Nubes nec caligo,
Sed in sancto spiritu
Tripudium,
Pax, dulcedo cordium
Lucis et origo.

3. Ad honorem nominis
Eius recensemus
Triumphum certaminis
Mirificum,
Novum laudis canticum
Domino cantemus.

Responsoria.

1. Vigor huius virginis
Nil distat ab hominis
Ausu iam admisso,
Quam nequit inflectere
Furor gentis miserae
Metu vel promisso;
V. Bona coniugatio,
Rosa nubet lilio
Purpuraque bysso.

2. Tandem regnum
pro domo terrea
Passione
commutans rosea,
Genitoris
occumbit framea,
V. Rubens foris
et intus nivea.

3. Admiratur ratio
Martyris sub modio
Corpus vivens mortuum,
Cuius usum sensuum
Digitosque manuum
Restaurat oratio;
V. Nobis in perpetuum
Per hanc sit excessuum
Nostrorum remissio.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Sanctam Dympnam Dominus
Induit decore,
Pro quo mundum respuit
Cum honorum flore.

2. Cordis cum laetitia
Domino servivit,
Cuius ad iustitiae
Portas introivit.

3. Tota mente fugiens
Carnis incentivum
Exquisivit sitiens
Deum, fontem vivum.

4. Vernans signis
et ope sedula,
Quem in terris
exaltant, singula,
Benedicit
eum in saecula.

5. Omnes terrae termini
Cum hac sancta Dei
Laudent nomen Domini
Iubilantes ei.

Ad Benedictus.

A. Festina, ne tardaveris
Nobisque, mater, miseris
Infunde rorem gratiae,
Ut carnis nostrae vitiis
Submersis cum Aegyptiis
Tecum fruamur requie.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Exsultans in filiis
Laudum cum obsequiis
Cordis ex laetitia
Alleluia
Consonet ecclesia;
Dies est victoriae
Martyris eximiae,
Celebris memoria,
Alleluia
Consonet ecclesia;
Lapsus ergo criminum
Huius apud Dominum
Excusent suffragia,
Alleluia
Consonet ecclesia.

Antiph. ms. Gelense saec. 15. Cod. S. Dympnae Gelen. s. n. — In 1. Vesp. A 1, 4 Iubilans Gela, Korrektur. — In 1. Noct. R 1, 2 Floret in Gela, Korrektur. — (Die beiden zu diesem Officium gehörigen Hymnen vgl. Anal. XXIII, 162.)

88. De sancto Edmundo.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Gaude, Sion,
ornata tympano,
Decor tuus
coniunctus galbano,
Lauda illum
chordis et organo,
Cuius sponsa
venit a Libano.

2. Christi iugum
Edmundus teneris
Adulescens
portavit humeris,
Virtutibus
se iungens superis
Minorat se
tamen prae ceteris.

3. A convalle lacrimarum
Ad caeli fastigium
Ponit gradus gratiarum
Implorans auxilium,
Huius vitae ne viarum
Declinet in invium.

4. Iste pastor
dignus memoria,
Virga cuius
fugatur bestia,
Vita cuius
occidit vitia,
Finis cuius
finit in gloria.

R. Vallem mundi tam profundi
Munda transit orbita
Pes Edmundi, ne confundi
Possit virtus inclita,
Nil immundi cordis mundi
Reperitur semita;
V. Cum olivae ramo redit
Ad arcam in vespere,
Non invenit, unde venit,
Quo possit quiescere.

Ad Magnificat.

A. Magnificat
anima Dominum,
Qam sigillo
signavit luminum,
Quam propriam
cruore proprio
Sibi fecit
crucis ludibrio,
Quam viventem
ornavit gratia,
Quae post mortem
vivit in patria.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoremus regem regum
Implorantes gratiam,
Qui transvexit supra mundum
Edmundum in gloriam.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beatus vir impiis
se non sociavit,
Quem, quia cum stantibus
stare recusavit,
Pestis pestilentiae
non incathedravit.

2. Quare fremunt
hostes in ostium,
A quo pendent
tot arma fortium,
Quod non timet
impulsus hostium?

3. Cum invocat, exauditur
Edmundus a Domino,
Cuius voces exaudire
non differt in crastino,
Qui fideli Deo fidem
servat sine termino.

4. Verba supplicantium
Auribus percipias,
Qui linguas infantium
Ad laudandum expias,
Ora te laudantium
Ad laudes aperias.

5. Domine rex,
quam admirabilis,
Cuncta moves
manens immobilis,
In nos labens
in te non labilis.

6. In Domino dominorum
Confisus est, non honorum
Edmundus in onere,
Nam honores, hostes morum,
Sine mora sycomorum
Succidunt in vespere.

Responsoria.

1. Primus iaspis lapidum
in Edmundi fabrica
Fabricae subponitur,
ut fides catholica
Per augmentum operis
regna tangat caelica;

V. Designatur
fides in iaspide,
Prior omni
ponendus lapide.

2. Secundus in fabrica
saphyrus erigitur
Coloris aerei,
per quem spes innuitur,
Per quam a terrigeno
caelum adipiscitur;

V. Edmundi spes elevatur
Ad habendum, quod speratur.

3. Opus sancti fabricatum
Consummat carbunculus,
Qui est virtus caritatis,
Qua sic Christi famulus
Ardens lucet, quod ad lucem
Omnis stupet oculus;

V. In ardore caritatis
Ut iubar aethereum
Pluit verbum veritatis
Populo vas aureum.

4. In tribus catholicis
virtus circulatur,
Quattuor politicis
circulus quadratur,
Ut a septenario
nunquam moveatur;

V. Sic septem virtutibus
Edmundus ornatur,
Sic ornatus spiritu
septeno firmatur.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Domine, qui in tuo
vivunt tabernaculo,

Eis es in requie,
eis in umbraculo,
Tu eos inebrias
voluptatis poculo.

2. Domine, in virtute
tua vir laetatur,
Qui dum adhuc viveret,
in te laetabatur,
Cui mundi laetitia
nihil videbatur.

3. Domini sunt omnia,
caelum, terra, mare,
Qui cuncta de nihilo
potuit creare,
Qui dissona consonis
voluit ligare.

4. Exaudi nos, Domine,
protector eorum,
Qui te colunt, praedicant,
cor et corpus quorum
Confitentur opere
te Deum deorum.

5. Te decet laus
honor et gloria,
Cui iure
debentur omnia,
Cuius nutu
vivunt mortalia.

6. Bonum est fideliter
tibi confiteri,
Cui lex est parcere,
ius est misereri,
Nescis malum hodie,
quod factum est heri.

Responsoria.

1. Latere non poterat
Virtutum lucerna,
Quae succensa fuerat
A luce superna,
Clamat gestus hominis,
Quod sub ala numinis
Lateant interna;
V. Ne cum Dina corrumpantur
Sichimorum macula,
Sensus omnas castigantur
Disciplinae ferula.

2. Sub nodis cilicii
Corpus expers vitii
Domat vir beatus,
Viget in vigiliis,
Pinguescit ieiuniis
Iugis cruciatus,
V. Se sui carnificem
Ante summum iudicem
Offert maceratus.

3. Sublimatus in pastorem
Urbis Cantuariae
Onus gerit, non honorem,
Ut Cherubim gloriae
Plus ignescit in saporem
Gustus sapientiae,
V. Maior factus de minore,
Minor manet in maiore.

4. Cor Edmundi purpuratur,
Dum cruoris memoratur
Christi morientis,
Candet byssus castitatis,
Rubet coccus caritatis
Aaron vestimentis;
V. Iacinthus intexitur
tamquam verus testis,
Quod Edmundus civis sit
patriae caelestis.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Cantica laetitiae
Caeli cum principibus
Sic psallamus hodie
Coniuncti psallentibus,
Ut voces concordiae
Concordent caelestibus.

Responsoria.

1. Plebis pondus sustinet
super humerali,
Iuste iudex iudicat
in rationali,

Talum tangit poderis
opere finali;
V. Ornant frontem lamina,
signum puritatis,
Sonant tintinabula
verbum veritatis.

2. Exsulat ab Anglia
Praesul pro iustitia,
Regnum intrat Galliae
Verbi plenus gratiae,
Mortis solvit debitum,
Commendatum spiritum
Reddit regi gloriae;
V. Reportatur Domino
Cum lucro talentum,
Talento pro quolibet
reportantur centum.

3. Non est nostrae paupertatis
Nec humanae facultatis
Referre miracula,
Quibus virtus deitatis,
Testis sancti sanctitatis,
Illustravit saecula,
V. Mors et morbus admirantur,
Quod sic signa dominantur.

4. Ad te, locum gratiarum,
Gratae mentis non ignarum,
Iesu bone, lacrimarum
Revertuntur flumina,
Quibus tibi supplicamus,
Ut viventes sic vivamus,
Quod post vitam teneamus
Tecum caeli culmina;
V. Tu Edmundi precibus
A tuorum mentibus
Sua tergas crimina.

In Laudibus.

Super Psalmos.

A. Ad laudandum caeli regem
Cohortemur nostrum gregem,
Clament cordis gemitus,
Te bonorum creatorem,
Te donorum largitorem
Laudet omnis spiritus.

Ad Benedictus.

A. Benedictus oriens
Dator verae lucis,
Qui pro nobis moriens
Cruciatu crucis
Caecis lumen attulit,
Baculum caducis;
O rex regni gloriae,
Qui Edmundum hodie
Ad regnum reducis,
Fac nos eius precibus
Tam votis quam vocibus
Sic tibi placere,
Ut datum pauperibus
Regnum in caelestibus
Possimus habere.

Per Horas.

Ad Primam.

A. Primae lucis
orto iam sidere
Supplicemus
affectu celeri,
Ut sic velit
nos die conteri,
Ne conterant
nos umbrae vesperi.

Ad Tertiam.

A. Tertia nos repleat
spiritus in hora,
Quo Edmundi claruit
aetatis aurora,
Qui loqui discipulis
in voce sonora
Linguis novis docuit
brevi motus mora.

Ad Sextam.

A. Sexta novus Abraham
diei fervore,
Divino divinitus
succensus amore,
Tres visos detriplicat
uno sub honore,
Honorem credentium
purgans ab errore.

Ad Nonam.

A. Nonae sanctus memor horae,
Qua Messias moritur,
Intra missam suo more
Messiae commoritur,
Sacro sacra sumens ore
Sic sumit et sumitur,
Quod amborum in amore
Cor unum efficitur.

In 2. Vesperis.

Antiphonae.

1. Quanti sanctus sit nominis,
Mortui testantur,
Qui utriusque hominis
Morte tenebantur,
Nam Edmundi meritis
Multi suscitantur.

2. Cum leprosa delepratur
Sub Edmundi pallio,
Audit surdus, mutus fatur
Praesulis praesidio,
Christi fides dilatatur,
Laetatur religio.

3. Caeci vident, currunt claudi,
Valent paralytici,
Daemon cedit, salus redit,
Surgunt epilentici,
Salvat sanos, aegros sanat
Summi manus medici.

4. Qui prece, qui merito
Tot auxiliaris,
Caritatis debito
Nobis tenearis,
Ut nos more solito
Tuos tuearis.

Ad Magnificat.

A. Suum suscepit puerum
Memor misericordiae
Pater post verba verberum,
Sicut ad patres patriae
Praedixerat, sic hodie
Transfert ad thronum gloriae
Suorum patrem pauperum,
Quem sicut venam veniae
Rogamus, ut in posterum
Simus ei memoriae.

Brev. ms. Parisense (Pairis) saec. 13. Cod. Colmarien. 315. add. saec. 14. A. — Brev. ms. Wettingense saec. 13. Cod. Araugien. W 7 q. B. — Brev. ms. Cisterciense saec. 14. Cod. Vallicellan. C. 106. C. — Brev. ms. Cisterciense saec. 14. Cod. Parisien. 8882. D. — Antiph. ms. Hilariense V anni 1632. E. — D beginnt mit R, 3 der 1. Noct.; das vorhergehende ausgerissen; E hat nur die Teile des Diurnale. — In 1. Noct. R 3, 9 verbum caritatis C. — In 3. Noct R 1, 5 ponderis C. — R 2, 3 Galliam C. — In Laud. ad Bened. A, 15 Possitum C. — Ad Prim. A, 7 Non conterant C. — Hymnen cfr. Anal. IV, Nr. 230—233

89. De sancto Eligio.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Dum contendit in agone,
Spe mercedis et coronae
Suspirat Eligius.

2. Gregem suum consolatur
Dicens, quod non terreatur,
Licet absit corpore.

3. Flentes dicunt: miserere,
Nobis absit hoc videre,
Noli nos deserere.

4. Febrem sentit in se volvi,
Putans per hanc iam resolvi
Deprecatur Dominum.

5. Christe, memor esto mei
Pacis, lucis, requiei
Locum mihi tribue.

Ad Magnificat.

A. O mirandum et laudandum
Caeleste mysterium,
Quod praetendit et ostendit
Electi praeconium.
Qui per avem designatur,
Sicut matri revelatur,
Volantem sublimius,
Qua signaris Christo caris
Te comparari dignius.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Personemus tibi, Christe,
Laudes in Eligio,
Cuius novo locus iste
Gaudet beneficio.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Eligius a re nomen
Est sortitus, cuius omen
Iustus a iustitia
Deus dedit et gratia.
2. Eligio dante vota
Deo flagrat domus tota,
Cuius secreta thalami
Perfudit odor balsami.
3. Eligii dum fabrile
Surgit opus tum exile
Luminibus obicem
Semper habet codicem.

Responsoria.

1. Decantemus salvatori
Laudes in Eligio,
Cuius prece nequit mori
Quidam in suspendio,
V. Quem fovet Eligius
ad pia vota pius.
2. Dum oraret sanctus Deum,
Ut securum reddat eum
Certa per indicia,
Utrum sibi sit accepta
Beneplacens et perfecta
Sua paenitentia,
Ecce, quidam astitisse
Sibi visus et dixisse
Grandi cum fiducia:
V. Eligi, gaude,
tua sancta precatio laude
Digna caret laude
. . quod petis, illud habere.
3. Iste verus faber auri,
Namque ipso sunt thesauri
Vere sapientiae,
Qui probatur verum aurum,
Non hanc hiems urit laurum
Virentem tota die;
V. Surdos audire
faciens claudosque salire.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Eligius trecentarum
Pater fuit puellarum
Fundans his coenobium.
2. Sanctus autem pro filia
Libros et necessaria
Ponit in caelestia.
3. Eligius, plenus bonis,
Tam puellis quam matronis
Dat vitae subsidium.

Responsoria.

1. Gravidata nova fetu
Cum esset Terrigia,
Consternata fuit metu
Propter nova somnia
Stratum . . . .
Quandam vidit aquilam
Forma sui praefulgentem
Et pennis in nubilam;
V. Sanctus erit de te,
ait sibi voce prophetae.
2. Crevit infans Deo carus
Subtili ingenio,

Quem Francorum rex praeclarus
Doctum artificio
Laudat, fovet ut probatum
Auri dato pondere,
Quod mirando duplicatum
Est in eius opere.
V. Reddita sella duplex
. . . .

3. Dum benigne contrectari
Nec in manu se portari
Vellet emissarius,
Hunc cessante feritate
Pia pius pietate
Sanavit Eligius;
V. Nam femur obstrictum
sancti virtute refictum.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Eligius ad decorem
Dei domus et honorem
Auget ministerium.
2. Sancti providentia
Subministrat omnia,
Ne sit neglegentia.
3. Sancti viri gratia,
Quam habet in curia,
Malis est inopia.

Responsoria.

1. Iste forma speciosus
Et decore roseo
Stola sua gloriosus
Cinguloque aureo,
Regi supra serina,
Christo subtus cilicina
Veste placens nimis
mortalia quaeque negabat,
V. Omnia captivis
pauperibusque dabat.
2. Sicut apis sagax florem
. . . sugit et decorem
Fert ad alvearia,
Sic virtutum possessorem
Vitae sanctae per odorem
Sancti probat gratia,
V. Nam vas dante merum
non deficit sibi merum.

3. Lux, Eligi, qui multorum
Refulsisti monachorum,
Sic praesentem rege chorum,
Quod post huius vitae forum
Luce beatorum
ponatur in aede polorum;
V. Qui pietate cluis,
auxiliare tuis.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Eligius, Dei templum,
Bonis in se per exemplum
Magis vult proficere.

2. Dari sibi petit villam,
Bonum possit ut per illam,
Quod intendit, facere.

3. Rex audita voluntate
Sancti sui largitate
Donat ei praedium.

4. In quo coetu monachorum
Congregato beatorum
Fundat monasterium.

5. Fratres sancti mente tota
Deo reddunt sua vota
Iubilantes cordibus.

Ad Benedictus.

A. O dilecte praesul, audi
Nos vacantes tuae laudi,
Quosque tenet navis Petri
Fluctuantes hos a taetri
Syrte salva putei
Portusque siderei
Pace dona perfrui.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Sancto sanctum emittente
Spiritum de corpore
Sphaera ignis est repente
Visa caelum tangere,
Quae praetendens signum crucis
Hunc ad domum verae lucis
Signavit conscendere.

Brev. Gebennense imp. Gebennae 1479. — In 1. Vesp. A 1, 1 Dum tendit in. — A 4, 1 in se revolvi. — Ad Magn. A, 2 ministerium. — Ibid. 4 O electi; lies Eligii? — Ibid. 7 Siclantem sublimi. — Ibid. 8 sq. Qua dignaris eum Christo tuo caro simul te comparari dignius. — In 1. Noct. A 3, 1 dum fabrice. — A 3, 2 Surgit opus dum exiles. — A 3, 3 Liminibus ob rem. — R 2, 2 Ut obscurus reddat. — A 2, 3 Circa per iudicia. — A 2, 8 Sibi iustus et. — R 2, 9 confiducia. — R 2, 10 Eligi grande. — R 2, 13 Quo petis illud. — R 3, 6 Urentem tota. — R 3, 8 faciensque psallire. — In 2. Noct. A 2, 2 Sanctus autem filiam. — R 1, 9 erit de te mater. — R 2, 4 Docturus. — R 2, 10 prio data pondere. — R 3, 1 Dudum benigne. — R 3, 2 Nec in manu se ferri. — R 3, 5 piis. — R 3, 7 femur obstractum. — R 3, 8 virtute reparatum. Oder lies: Nam femur est fractum sancti virtute repactum? — In 3. Noct. R 1, 4 Angeloque aureo. — R 1, 5 supra ferrina. — R 2, 1 sq. Lies: florum sugit mel atque decorum? — R 2, 3 Ferens ad alas varias. — R 3, 5 aede fehlt. — In Laud. A 2, 1 petit multa. — A 2, 2 poscit. — Ad Bened. A, 2 vocantes. — Ibid. 4 Et fluctuantes hos a cetu. — Ibid. 5 Sixte salva putei. — Ibid. 6 Portumque. — In 2. Vesp. ad Magn. A, 1 emittentem. — Ibid. 7 Est visa luce conscendere. — Am Texte dieses Officiums mufste mehr, als sonst in den Anal. mit Recht der Brauch ist, geändert werden, da derselbe gar zu schlecht überliefert ist; in den Genfer Brevieren von 1487 (Gent) und 1525 (Lyon) ist leider dies Officium (vielleicht seiner Fehlerhaftigkeit wegen?) bereits ausgemerzt: zu demselben gehören die Hymnen: in 1. Vesp.: Pium patrem Eligium (Anal. XI, 117); in Noct.: De fabri ministerio (Ibid. 115); in Laud.: Quis similis Eligio (Ibid. 117).

90. De sancta Elisabeth.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Laetare, Germania,
Claro felix germine
Nascentis Elisabeth
Ex regali semine.

2. Quae nexu coniugii
Data viro socia,
Suave iugum Domini
Tulit ab infantia.

3. Apta tandem viri votis
Sicut crevit viribus,
Ita prius sic devotis
Excrevit virtutibus.

4. Sic fulgebat in aspectu
Exculta decentius,
Paupertatem in affectu
Colebat attentius.

5. Quanto sese deprimebat
Humilis nobilitas,
Tanto magis elucebat
Nobilis humilitas.

R. Benedictus sit Dominus,
Deus omnis gratiae,
Qui coronavit ad portam
Paradisi hodie
Pauperculam, sed exortam
Regum de progenie.

V. Mulieres opulentae,
Audite et facite
Secundum hanc, ex divite
Factam voluntarie.

Ad Magnificat.

A. Gaude, caelum, terra, plaude,
Dies adest digna laude,
Plena dies gloria,
Qua Elisabeth antiquum
Castitatis inimicum
Elisit victoria;
Pia mater et matrona,
Tuis sanctis precibus
Interventrix et patrona
Sis pro nobis omnibus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regi Deo iubilantes
Laudum per insignia
Exsultemus venerantes
Elisabeth sollemnia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ex ore lactentium
Laudem Deo perficit,
Infantes egentium
Dum quasi nutrix reficit.
2. A calore caritatis
Calefacti pauperes,
Iuxta prunas nuditatis
Laetantur immemores.
3. Inquinari manus sorde
Reputans delicias
Infirmorum mundo corde
Tractat immunditias.

Responsoria.

1. De paupertatis palea
Dum quasi granum germinat
Elisabeth insignis,
Haereses ab area
Fidei disterminat
Meritis et signis;
V. Aures surdis reserat,
Claudis gressum reparat
Et caecis incessum.
2. Ista regis filia
Haec contemptibilia
Mundi non elegit,
Sed se ipsa fortior
Seseque sublimior
Se sibi subegit,
V. Spiritum ieiunio,
Carnem sub cilicio
Iugiter castigans.
3. O mirandam mulieris
Huius fortitudinem,
Qua in se vitae veteris
Sic occidit hominem,
Et potestates aeris
Vertit in formidinem;
V. Hoc pugnatura stadio
Mente virum induit
Femur cingens gladio.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ab intus regis filiae
Omnis decor gloriae,
Nihil foris appetit
Laudis et honoris.
2. Omnium refugio
Fortiter adhaeret,
Dum viri solatio
Vidua careret.
3. Habens caelo fundamentum
Aurum super et argentum
Prudenter aedificat,
Dum pauperes laetificat.

Responsoria.

1. Aspernata saeculum
Generosi sanguinis
Parvipendet titulum,
Apprehendens enim fusum
Manuum consilio
Victus quaerit usum,
V. In gazophylacium
Vidua cum vidua
Totum mittens pretium.

2. Egens egenis largiens
Sibi nil retinuit,
Caeleste regnum ambiens
Haec praesens omne respuit;
V. Fide grandis, spe secura
Manum mittit ad futura.
3. Caeco nato, cui nec sedes
Erant oculorum,
Instrumenta lucis dedit,
Et naturae decus redit
Per momenta temporum,
V. Novum hoc spectaculum
Idem isti vetus Christi
Renovat miraculum.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Deo decantent omnia,
Qui vitam reddit mortuis
Elisabeth suffragiis
Effugat daemonia.
2. Iustae lux orta gratiae
Late spargens radium
Rectis corde studium
Ingerit laetitiae.
3. Deus palam omnibus
Revelans iustitiam
Salutarem gentibus
Per hanc infudit gratiam.

Responsoria.

1. Famulis se famulam
fecit haec beata.
Coquinae squaloribus
gaudens deturpata
Et cor gerens indefessum
Debiles debilior
Portat ad secessum,
V. Sic sedula paupercula
Lavit istos, illis stravit.
2. Aman in patibulo
cum Esther appendit,
Holofernis dexteram
in caput extendit
Et suum periculo
populum defendit;
V. Manum mittens ad fortia
Sic vincit innocentia.
3. O lampas ecclesiae
Rivos fundens olei,
Medicina gratiae,
Nutrimentum fidei,
Tutelam praesta pavidis,
Calorem minus fervidis
Languidis medelam.
V. Tu Dei saturitas,
Oliva fructifera,
Cuius lucet puritas
Et resplendent opera.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Dominus Elisabeth
induit decore
Cuius iam parata est
sedes in honore.
2. Deo cum laetitia
serviens puella
Sub magistri manibus
sustinet flagella.
3. Haec ad Deum sitiens
Et currens in siti
Carnis desideriis
didicit reniti.
4. Domo, rebus dum ablatis
Mendicat hospitium,
In camino paupertatis
Benedicit Dominum.
5. In tantis virtutibus
Famulae fidelis
Laudet omnis spiritus
Dominum de caelis.

Ad Benedictus.

A. Cornu salutis hodie
In turribus ecclesiae
Dominus erexit,
Quo de manu Philistaei
Castra protexit fidei
Ac in viam gratiae
Plurimos direxit.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Exsultet vox ecclesiae,
Nam caput superbiae
Elisabeth contrivit,
Quae non exaudivit
Vocem exactoris,
Cuius intercessio
Revertentes societ
Angelorum choris.

Brev. ms. Ord. Teutonici anni 1461. Cod. Arch. Ord. Teut. 185. A. — Brev. ms. Rumoldi de Sickingen, episcopi Wormatien. Cod. Parisin. 1310. B. — Cod. S. Floriani XI, 616 add. saec. 13. C. — Cod. S. Floriani XI, 245. saec. 14. D. — Brev. ms. Teplense anni 1353. Cod. Prag. VII F 23. E. — Brev. ms. Kremsense saec. 12. Cod. Capit. Olomucen. 258. add. saec. 13. F. — Brev. ms. Cistercien. Gallic. saec. 13. Cod. Casanaten. A IV 47 (1465). add. saec. 14. G. — Brev. ms. Franciscan. Italic. saec. 13/14. Cod. Matriten. C 69. H.

Brev. ms. Trevirense saec. 14. Cod. Treviren. 366. — Brev. ms. Praemonstratense (?) anni 1281. Cod. Capit. Treviren. 177. — Brev. ms. Trevirense saec. 15. Cod. Cusanus 71. — Brev. ms. S. Mariae Gedanen. saec. 15. Cod. bibl. OO. SS. Fol. 218. — Brev. ms. Monasteriense saec. 15. Cod. Darmstadien. 950. — Brev. ms. Tremoniense saec. 15. Cod. Darmstadien. 869. — Brev ms. Coloniense saec. 13. Cod. Darmstadien. 940. — Antiph. ms. Rasdorfense saec. 15. Cod. Fulden. Aa 55. — Brev. ms. Wingartense saec. 15. Cod. Fulden. Aa 122. — Brev. ms. S. Bonifatii Fulden. saec. 15. Cod. Fulden. Aa 81. — Antiph. ms. S. Bartholomaei Francofurten. saec. 15. Cod. Francofurten. Barth. 94. — Brev. ms. S. Bartholomaei saec. 15. Cod. Francofurten. Barth. 83. — Brev. ms. Maguntinum saec. 15. in. Cod. Francofurten. Barth. 150. — Brev. ms. Wormatiense anni 1460. Cod. Semin. Magunt. 2157. — Brev. ms. S. Florini ad Confluentes saec. 15. Cod. Semin. Magunt. s. n. — Brev. ms. Spirense saec. 15. Cod. Vatican. Palat. 514. — Brev. ms. Augustanum saec. 15. Cod. Vatican. Palat. 523. — Brev. ms. Coloniense saec. 15. Cod. Vatican. Burgh. B. 2. 93. — Brev. ms. Augustanum anni 1397. Cod. Chigian. D V 65. — Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Casinen. 193. — Brev. ms. Troianum saec. 15. Cod. Neapolitan. VI E 16. — Brev. ms. Praedicatorum saec. 14. Cod. Angelic. C V 14. — Brev. ms. Veteris Capellae Ratisbonen. 1908. saec. 15. — Brev. ms. Eistettense saec. 15. Cod. Eistetten. Fol. 122. — Brev. ms. Cisterciense Neerland. saec. 14. Cod. Pianoren. M 1. — Brev. ms. Aquisgranense saec. 15. Cod. Florentin. Magliabech. XXXVI 7 a. — Brev. ms. Praedicat. Meten. saec. 15. Cod. Univ. Bononien. 2865. — Brev. ms. Argentinense saec. 15. Cod. Parmen. HH IV 18. — Brev. ms. Frisingense anni 1479. Cod. Mutinen. X H 1. — Brev. ms. Constantiense anni 1470. Cod. Eremiten. 82. — Brev. ms. Monasticum saec. 15. Cod. Eremiten. 84. — Brev. ms. Monasticum saec. 15. Cod. Eremiten. 758. — Antiph. ms. Beronense saec. 16. in. Cod. Eremiten. 729. — Brev. ms. Constantiense saec. 13. Cod. Civit. Turicen. C 174. — Brev. ms. Oculense saec. 15. Cod. Matriten. A 174. — Brev. ms. Romanum saec. 15. Cod. Scorialen. a III 6. — Brev. ms. Langhemense saec. 14. Cod. Bambergen. Ed. VI. 10. add. saec. 15. — Brev. ms. Langhemense saec. 14. Cod. Bambergen. Ed VII 7. add. saec. 15. — Brev. ms. Praedicatorum saec. 15. Cod. Bambergen. Ed. VII 3. — Brev. ms. Heilsbronnense saec. 15. Cod. Erlangen. 704. — Brev. ms. S. Mauritii August. saec. 15 Cod. Augustan. Fol. 99. — Antiph. ms. Traiectense saec. 13. Cod. Musaei German. 4984. — Brev. ms. Herbipolense saec. 15. Cod. Herbipolen. Mp. th. o 2. — Brev. ms. S. Magni in Faucibus saec. 13. Cod. Maihingen. II 1. 8° 13. — Brev. ms. S. Magni in Faucibus saec. 15. Cod. Maihingen. I 2. 8° 13. — Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Capit. Mediolanen. 10. — Brev. ms. Embricense (?) saec. 15. Cod. Sigmaringen. 28. — Antiph. ms. Augiense saec. 12. Cod. Carolsruhan. Aug. 60. add. 13. — Brev. ms. Waradinense anni 1460. Cod. Vatican. 8247. —

Brev. ms. Zwiefaltense saec. 15. Cod. Stuttgartien. I b 105. — Brev. ms. Praedicatorum saec. 14. Cod. Hagen. V 27. add. saec. 13. — Brev. ms. Ultraiectinum saec. 15. Cod. Hagen. AA 123. — Antiph. ms. Calcariense saec. 16. Cod. Arch. Calcarien. A 14. — Antiph. ms. S. Mariae Traiecten. saec. 14. Cod. Ultraiectin. 411. — Brev. ms. Nissense saec. 15. Cod. Wratislavien. I Q 246. — Brev. ms. Camencense saec. 14. Cod. Wratislavien. I Q 243. — Brev. ms. Nissense saec. 14. Cod. Wratislavien. I Q 247. — Brev. ms. Saganense saec. 15. Cod. Wratislavien. I Q 249. — Brev. ms. Henrichoviense saec. 15. Cod. Wratislavien. I O 78. — Brev. ms. Maguntinum saec. 15. Cod. Casselan. Fol. 143. — Brev. ms. Frideslariense saec. 15. Cod. Casselan. IV° 30. — Brev. ms. S. Alexandri Embecen. saec. 15. Cod. Gotingen. 238. — Brev. ms. Quedlinburgense saec. 15. Cod. Quedlinburgen. 132. — Brev. ms. S. Wiperti saec. 15. Cod. Quedlinburgen. 189. — Antiph. ms. Halberstadiense saec. 15. Cod. Wernigeroden. Za 67 m. — Brev. ms. Halberstadiense saec. 15. Cod. Wernigeroden. Za 42. — Cod. Cremifanen. 309. add. saec. 13. — Cod. Lambacen. CLXXVII. saec. 14. — Brev. ms. saec. 15. Cod. Lincen. *Γ* p. 24.

Viaticus Wratislaviensis imp. Venetiis 1499. — Brev. Wratislaviense imp. s. l. et a. — Brev. sec. usum Domus Hospitalis Hierosolymitani s. Iohannis imp. s. l. 1495. — Brev. Frisingense imp. Augustae 1491. — Brev. Maguntinum imp. Lugduni 1507. — Brev. Paderbornense imp. Lipsiae 1513. — Brev. Traiectense imp. in Schonhoven 1495. — Brev. Hallense imp. Lipsiae 1534. — Brev. Zagrabiense imp. Venetiis 1505. — Brev. Eistettense imp. s. l. et a. (Hieron. Höltzel 1525). — Brev. Eistettense imp. Eistadii 1484. — Brev. Verdense imp. s. l. et a. — Brev. Pragense imp. Nurembergae 1502. — Brev. Pataviense imp. Venetiis 1508. — Viaticus Wratislaviensis imp. Venetiis 1501. — Brev. Sigenense imp. Caesaraugustae 1547. etc. etc.

In 1. Vesp. **A** 2, 3 Domino D. — **A** 5, 2 Nobilis humilitas D. — **A** 5, 4 Nobilis virginitas. D. — **R**, 1 sit fehlt C. — In 1. Noct. **A** 1, 1 lactantium D. — **R** 1, 2 germinans D. — **R** 1, 5 disterminans D. — **R** 2, 2 Hic D. — **R** 2, 4 ipsam D. — **R** 2, 9 castigat D. — In 2. Noct. **R** 1, 7 gazophylacio D. — **R** 2, 4 Hic praesens C. — In 3. Noct. **A** 2, 2 Rectis cordis C. — **A** 3, 4 infundit C. — **R** 1, 6 Debiles debiliter C. — **R** 1, 7 decessum C. — **R** 1, 9 Lavit istos illustravit D. — **R** 2, 6 vincens populum D. — In Laud. **A** 2, 2 sapiens puellae C. — **A** 3, 3 desiderio D. — F hat in 2. Vesp. noch folgende **A**:

O beata sponsa Christi,
Elisabeth, quae meruisti
Apud regem angelorum
Suscitatrix mortuorum
  Fieri quam plurium,
Felix tui depressio
Superbis fit repressio
  Et robur humilium;
Tu pro nobis, mater pia,
  Roga regem omnium,
  Ut post hoc exsilium
Nobis det vera gaudia.

Zu dem Officium gehören ursprünglich die Hymnen bei Mone III, 286 und 287; vereinzelt kommen andere vor. So hat z. B. G die Hymnen: Exsultet in ecclesia (Anal. XII, 112) ad Vesp.; ad Noct.: Laeta stupet Thuringia (Anal. XII, 112); so hat H: Gaude, felix Hungaria (Anal. IV, 130) und Laeta stupet Thuringia. Das Officium ist mit den zugehörigen Chorälen veröffentlicht von E. Ranke, Chorgesänge zum Preise der hl. Elisabeth,

Leipzig 1883; der Text bei Klemming III, 64 ff. aus Brev. Lincopense imp. Norimbergae 1493, und bei Dankó, Vetus Hymnarium ecclesiasticum Hungariae, 276 ff. aus Antiph. ms. Posoniense n. 5 vom Jahre 1484.

91. De sancta Elisabeth.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Ave, mater pietatis,
Forma patientiae,
Exemplar humilitatis,
Roga regem gloriae,
Ut nos solvat a peccatis
Te colentes hodie
In hac valle castitatis
Lumen mittens gratiae.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoretur rex gloriae,
Sponsus matris ecclesiae,
Qui Elisabeth gaudia
Dat hodie caelestia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ex regali stirpe nata
Mulier haec tam beata
Velut sol inter nebulas
Sic fulsit inter alias.

2. Mundo namque senescente
Et ad finem iam tendente
Tamquam stella clarissima
Hora lucet matutina.

3. Haec sancta ab infantia
Manus misit ad fortia
Inter mundi divitias
Continens ac delicias.

Responsoria.

1. Elisabeth, quae dicitur
Dei sui saturitas,
Nomen opere complebat,
Dum pauperes satiabat,
V. Christum enim tantopere
Satiabat in paupere.

2. Elisabeth ieiuniis
Se mactans et vigiliis,
Offerrebat cotidie
Hostiam regi gloriae
V. Non ex pectore alieno
Sed ex corpore proprio.

3. Haec matrona nobilis
Post decessum coniugis
Totum, quidquid habuit,
Egenis distribuit;
V. Nam de dote propria
Dispersit pauperibus
Marcarum duo milia
Diversis temporibus.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Christum valde sitiebat
Inter portas infantiae,
Dum basia porrigebat
Liminibus ecclesiae.

2. Sicut apis mellificans
Ex floribus mel colligens
Congregabat cotidie
Caelestis fructum patriae.

3. Caritate vulnerata,
Malis virtutum stipata
Mactabat carnem propriam
Christo placentem hostiam.

Responsoria.

1. Tandem mitis et patiens
Et contemptu sui gaudens
Eicitur de propriis,
Afficitur opprobriis,
V. De suis nil requirebat,
Quam caritas possidebat.

2. Postremo regis filia
Assumpta vili tunica,
Caris abiectis vestibus
Servit pauper pauperibus,
V. Sequi Christum sic voluit,
Christo namque sic placuit.

3. Elisabeth dum oraret
Et oculis fixis staret,
In altaris sacra mensa
Resplenduit lux immensa,
V. Ibi ostensa sunt ei
Miranda secreta Dei.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Haec mariti post obitum
Castitatis tenens votum
Viri sprevit consortia
Ac magnatum conubia

2. Haec est Lia plena prole,
Quae iam sine carnis mole
Vero Iacob coniungitur
Et ab eo diligitur.

3. Haec ad modum iam Rachelis
Deum videt nunc in caelis,
Qui eius est solatium
Sempiternumque gaudium.

Responsoria.

1. Elisabeth contemplatur
Iesum, a quo visitatur,
Flet et ridet prae gaudio
Fruens eius consortio
Ac praedulci colloquio,
V. Sicut, inquit, esse mecum,
Volo ego esse tecum.

2. Orat matrona nobilis,
Totus ignescit iuvenis,
Pro quo rogat, incenditur
Ac repente convertitur,
V. Pro quo fundit preces pias,
Dolet eius lascivias.

3. Vere matronam felicem,
Vere Dei dilectricem,
Quae meruit prece pia
Dulcis Iesu praesentia
In hac vita visitari
Ac frequenter consolari;
V. O quanta Dei gratia
Refulget haec mater pia!

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Christo regnanti
laus detur honorque potenti,
Per quem regnat in gloria
Elisabeth mater pia.

2. Deo laeti iubilemus
Matrem sanctam collaudemus,
Quae Iesu Christi gratia
Caeli gaudet in curia.

3. Deus, ad te vigilavit
Elisabeth te cupiens
Ac praeter te nil amavit
Te, Christe, semper sitiens.

4. Benedicant creaturae
Creatorem suum iure,
Qui Elisabeth gaudia
In caeli confert curia.

5. Laudes Deo persolvamus
Matrem sanctam venerantes,
Corda, voces adtollamus
Nos ad laudem concitantes.

Ad Benedictus.

A. Salve, rosa pietatis,
Salve, flos Hungariae,
Salve, fulgens margarita,
In caelesti sede sita,
Roga regem maiestatis
Ut nos salvet hodie,
Lumen mittens caritatis
Ac caelestis gratiae.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Audi, mater o beata,
Audi preces, audi vota,
Huius parvi collegii
In hac valle exsilii,
Offer ea sponso tuo,
Cuius gaudes consortio
In caelesti iam gaudio.

Brev. ms. S. Vitoni saec. 14. Cod. Virdunen. 116 A. — Brev. ms. S. Vitoni saec. 15. Cod. Virdunen. 117. B. — Brev. Virdunense imp. Parisiis 1525. C. — AB monastisch; in der Anordnung ist C zu folgen, da AB, um die längere Form auszufüllen, teils prosaische, teils dem vorhergehenden Officium entlehnte Teile einzufügen genötigt sind. — In 1. Vesp. R Elisabeth contemplatur etc. AB. — In 1. Noct. AA 1—6 die AA der 1. und 2. Noct. AB. — A 3, 4 ad delicias B. — R 1, 4 satiebat B. — R 2, 5 Lies: Non pectore? — R 3 prosaisch AB. — R 3 (= 4 AB), 2 coniugis sui B. — In 2. Noct. AA 1—3 die AA der 3. Noct. AB; AA 4—6 lauten daselbst:

4. Ibi Martha non queritur,
Ubi Maria fruitur
Dulci Jesu colloquio
In sanctorum consortio.

5. Elisabeth, sponsa Christi,
Quae per Deum meruisti,
In caelesti claritate
Eius frui bonitate.

6. Ora cum sanctis omnibus
Ut nos a pravis actibus
Emundet Deus gratia,
Qui tibi dedit gaudia.

R 1 Postremo regis filia etc. AB. — R 2 Orat (Erat B) matrona nobilis etc. AB. — R 3, 6 Mira secreta ABC. — R 4 Vere matronam felicem etc. AB. — In 3. Noct. Ad Cant. A Salve rosa pietatis etc. AB. — A 3, 1 Hic ad modum B. — R 1 Benedictus sit Dominus Deus etc. prosaisch AB. — R 1, 2 Christum B. — R 1, 5 Ac sua in colligio A. — R 2 O mirandam mulieris etc. AB, aus dem vorhergehenden Officium entlehnt. — R 2, 6 Delet eius A. — R 3 Egens egenis largiens etc. AB, aus dem vorhergehenden Officium. — R 4 Caeco nato cui nec sedes AB, ebendaher entlehnt. — Ad Bened. A O beata sponsa Christi etc. vgl. das vorhergehende Officium in den Noten. — AB entlehnen des weitern 4 AA ad parvas horas, die A ad Bened., 4 AA super Ps. in 2. Vesp. demselben Officium. — Hymnen: Ad Vesp. et Laud.: Novum sidus emicuit (Mone III, 286); ad Noct.: O Deus alme, nostris fave votis (Anal. XII, 109).

92. De sancta Elisabeth.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Gaudeat Hungaria,
Iubilet Thuringia,
Quae dederunt hodie
Pacis et laetitiae
Pignus in ecclesia.

2. Iam nova progenies,
Iam decus regium,
Cuius pulchra facies,
Genus egregium
Terris moritur,
Caelis oritur.

3. Ab adulescentia
Virgo victrix hodie
Cavens dolum subdoli
Offert se Christo die
Iohannis apostoli
Amoris gratia.

4. Quidquid ei petitur
In Iohannis nomine,
Petens felix omne consequitur
Nec repulsam patitur.

5. Ut ipsius et Domini
Augmentetur tribus,
Servit Deo et homini
Cum ancillis tribus.

R. Nata regis, nupta ducis,
Forma Christi crucis,
Regum sprevit schemata,

Dum in suo corpore
In praesenti tempore
Iesu portat stigmata,
Per quam septem neumata
Mundi replent climata;
V. Regnum obliviscitur,
Dum aeternum sequitur
Regem, regis filia
Manens inter vilia
Languidorum schemata.

Ad Magnificat.

A. Sicut virgo virginum
Ad altare Dominum
Offerendum indicat,
Sic suorum puerorum
Singulos purificat,
Quorum in muneribus
Corde, voce, moribus
Dominum magnificat.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Corde psallamus supplici
Trino Deo et simplici,
Qui dilectam suam donat
Elisabeth et coronat
In caelis hodie
Corona gloriae.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Elisabeth
insignis genere,
In croceis
nutrita tenere,
Plus gratia
quam ortu celebris,
Ut Lucifer
micat in tenebris.
2. Sui lusus opera,
Signa pueritiae,
Pia misericordiae
Praetendunt opera
In puerpera
Tamquam gratiae
Primitiae.
3. Iam adulta nuptui
Virgo tradita
Est divino cultui
Magis dedita,
Quam sacra nutui
Viri subdita.

Responsoria.

1. Super regum schemata
Vernans ortu claret nata
Regis Hungarorum
Nobilis Elisabeth,
Nupta viro virum habet
Ducem Thuringorum;
V. Se conformat varie
Pauperum miseriae
Mater miserorum.
2. Sub Conrado, Dei viro,
Quem timebat metu miro,
Vovens castimoniam,
Acquisiti male cibi
Cum ancillis parca sibi
Horret alimoniam;
V. Exsecrat illicitum,
Solum quaerit licitum
Propter continentiam.
3. Lac fluentis, mel manantis,
Vitae fructus terrae dantis
Tendit ad promissum,
Dum ab alto gloriae
Particeps miseriae
Penetrat abyssum;
V. Sic laborem Dominus
In praecepto fingit,
Sic in ipsa geminus
Amor coccum tingit,
Sic retorquet byssum.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Defuncto Lantgravio
Pro caelesti bravio
Vidua deiecta,

Per timoris spiritum
Vilem sumit habitum
Pauper et abiecta.

2. Hospitale construxit
In Marpurgo oppido,
In quo lassis oppido
Quietis exstruxit
Remedia
Caritate media.

3. Pia gestans viscera
Pie cruciatur
Leprosorum ulcera
Pie osculatur.

Responsoria.

1. Dum apertum caelum videt,
Consolantem, ad quem ridet,
Iesum coepit adfari,
Tu vis, inquit, esse mecum,
Sic et ego semper tecum
Nec volo separari,
V. Se promittit Christus ei,
Cum coeperunt mira Dei
Secreta revelari.

2. Ante dies exitus
Eius collo caelitus
Avis modulatur,
A qua voce modula
Dulce cum avicula
Melos decantatur;
V. Iam vicino transitu
Prophetali spiritu
Elisabeth donatur.

3. Cui nec apex neque iota
Mandatorum deperit,
Ut amica pulchra tota
Mortis horam comperit,
Cui mox Christus aperit;
V. Ecce, inquit, instat hora,
In qua vigor deperit,
Meliorem sine mora
Migrans vitam reperit.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Admirandae saeculis
Fiunt ab aviculis
Funeris exsequiae,
Cuius sunt reliquiae
In iucunda requie.

2. Mira nostri temporis
Clara sacri corporis
A partibus dispersis
Sanitates comparant
Et salutem reparant
Aegris universis.

3. Foris mirabiliter
Caecis, mutis, claudis,
Intus sensibiliter
Cum clamore laudis
Subvenit assidue
Sanctae virtus viduae.

Responsoria.

1. Quibus virtus aberat,
Virtute liberat
A iugo carcerali,
Post tumores pelagi
Redduntur naufragi
Saluti temporali.
V. Matrum graves salvat partus
Et informes reddit artus
Decori naturali.

2. Ab insanis exeunt,
A caducis prodeunt
Hae virtutes duae,
Quod mundati sordium
Corporum et cordium
Sunt ab omni lue,
V. Sentiunt hydropici,
Sciunt paralytici,
Clamant et phrenetici
Vim virtutis suae.

3. Tantae signa gloriae
Venerentur hodie
Te creata cuncta,
Cuius vita recitat,
Quod octonos suscitat
Mortuos defuncta;
V. Post laborem operum
Ad quietem superum
Transit mater pauperum
Marthae vice functa.

Prosa.

De convalle paupertatis
Ad aeternae
quietem gloriae
Transit gemma pietatis,
Elisabeth,
gemma Hungariae.

Cuius membris unctionis
Liquor manat
sub roris specie,
Quo diversae laesionis
Dolor omnis
sanatur varie.

O miranda vis virtutis
Huius sanctae
regalis viduae,
Quae salutem caecis, mutis,
Surdis, claudis
confert assidue
Defuncta.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Tua testimonia,
Christe, credibilia
Nuptis sunt et viduis,
Quas decore induis
Et virtutum gloria.

2. Omnis terra Domino
Iubilet et serviat
Cum hac sancta Dei,
Cuius sine termino
Dulce melos obviat
Et adhaeret ei.

3. Super vitas melior
Est misericordia,
Quam laudant labia
Militantium
Et laus dulcior
Triumphantium.

4. Benedicta vidua,
Cuius laus assidua
Laudi confert hominum,
Benedicit Dominum.

5. Cordis, oris, operis
Tripudio
Cum adiuncta superis
In gaudio
Lauda, plebs fidelis,
Dominum de caelis.

Ad Benedictus.

A. Odor aromaticus,
Refocillans spiritus
Exit a migrante.
Circa corpus sedulus
Flet devotus populus
Christo visitante,
Christi redemptus sanguine
Et insignitus nomine
Post ingemit et ante.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Filiae Ierusalem,
Consolamini,
Vestram imitamini
Matrem spiritalem,
Ad hanc elevamini
Pietate Domini,
Qui columbae similes
Et serpenti respicit,
Et superbos despicit
Et exaltat humiles.

Brev. ms. Bisuntinum saec. 15. Cod. Parisin. 10487. A. — Brev. ms. S. Waldetrudis Monten. saec. 15. Cod. Duacen. 164. B. — Brev. ms. Franciscanum anni 1412 (Privatbesitz). C. —

In 1. Vesp. A 2, 1 In nova C. — A 4, 3 felix homine B, felix omnino C; lies: Petens felix consequitur? — In 1. Noct. hat B andere Responsorien, nämlich:

1. Pulchra, prudens et nobilis
Regis quondam filia,
Dulcis, mitis et humilis
Mundi sprevit gaudia,

Elisabeth, per omnia
Sequens Christi vestigia,
Prout novit melius;
Quam elegit et amavit,
Concupivit, sublimavit
Summi regis filius.
V. Haec defunctis reddit vitam
Sanitatem concupitam,
Aegris confert omnibus
Ipsam implorantibus.

2. Elisabeth obumbravit
Suis Deus scapulis
Et insignem insignavit (!)
Signis et miraculis,
Qui scapula subiugata
Peccati piaculis
Manare sacrum oleum
Facit suis famulis.
V. Onus leve, iugum suave (Christus)
Suis imponit famulis (!).

3. Gratuletur Hungaria,
Elisabeth genitrix,
Congaudeatque Thusia (!),
Tantae matris alitrix,
Per quam vigent miracula
Dono sancti spiritus,
[Liquor], quem sudat scapula
Morbos sanans penitus;
V. Digne decet hanc laudare
Et ad huius anhelare
Sancta patrocinia.

In 2. Noct **A** 2, 2 In Marpurch C. — **RR** 1–3 die der ersten Nocturn. B. — In 3. Noct. **RR** 1—3 die der zweiten Nocturn B. — **R** 3 fehlt C. — Prosa fehlt C. — In 2. Vesp. ad Magn. **A** Ab adulescentia etc. AB, cfr. **A** 3 in 1. Vesp. — Hymnen ad Vesp. et Noct.: Pange lingua gloriosae (Anal XII, 111); ad Laudes: Lantgravia Thuringiae (Anal. XII, 111).

93. De sancta Elisabeth.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Elisabeth de rege
Ungarorum stirpe nata,
Vultu decora,
fert iam vidua Deo grata.

2. Iuventutis florem
timore [Domini] texit,
Viduitatis laude
gratiae vixit sine fraude.

3. Regis haec in aula
licet pie [foret] nutrita,
[vias] sui Domini
tenens vera Israelita.

4. Sericis induta
vixit sub magistrae rigore
Pia documenta
amans pro Christi laude.

5. Ungarorum stirpis
progenie hic generata,
Fac post exsilium,
nostra ut sis advocata.

R. De paupertatis
palea haec grana collegit,
Membra dum carnis
propria spiritu subegit,
Ut nil puerile
in opere gerendo
Sedem nil inopis
praebuit et opem dando.
V. Debilis, debilior
erat, quae pauperes sanat.

Ad Magnificat.

A. Plaude, filia Sion,
Christo regi Domino,
Qui Elisabeth sic dilexit,
Odor quam adtraxit
Et Dei sapor et puritas
Ut verum sidus praeclarum,
A sole quod differt parum
Et luna lucidius
Praedicatur,
Christus dum sponsus
In regno adoratur,
Cui cum coniungitur,
Ut nostri memor sit,
Rogemus, in perpetuum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoremus Dominum
regemque viduarum,
Qui ex Ungaria protulit
pretiosum thesaurum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ex infantium ore
lactentiumque amore
Laudem perfecisti,
hanc dum caelis invexisti.
2. Gloriam caeli
enarrant et opera Dei,
Dum in firmamento
sponsa [con]iungitur Christo.
3. Plenitudo terrae,
maris et omnium rerum
Domini dicitur,
haec vidua dum vocatur.

Responsoria.

1. Elisabeth regina
Ungarorum stirpe suprema
Pauperes amando,
pauperum lues lavando,
Caput et pedes,
cum Christo ut esset heres;
V. Beata, quae texit,
pauperum membra dilexit.
2. Elisabeth [sancta],
miserorum via recta.
Leprosos mundas,
precamur, ut oleum fundas
De pectore sacro,
Christo ut iungas sponso,
Quos et Leviathan
depressit cum malo Dathan.
V. Et vinxit luto,
mundo texit scuto.
3. Elisabeth pia,
ut filium planxit Maria,
Maritum carum
plorat ad regem regum,
Obsequio suorum
clericorum ac laicorum
Exsequias parat,
virum ut carum deploret,
V. Milite facto
signoque crucis signato.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vestitu deaurato
stetit Christo a dextris,
Virtutum flore
adornata cum iustis.
2. Suum tabernaculum
Deus sanctificabat,
Elisabeth reginam
ex Ungaris dum vocabat.
3. Fundamentum pauperum,
caecorum et miserorum,
Haec (bene) erexit montem,
Sion cum dilexit fundamenta.

Responsoria.

1. Elisabeth, tu rosa
inter spinas formosa.
Caecorum lumen
mortuorumque solamen,
Leprosos mundas
et labe tactos ut undas
Puros facis,
oscularis quos osculo pacis,
Et saniem radis,
ulcera dum pauperis lavas,
V. Ad te cuncti clamant,
Christum qui pure amant.
2. Elisabeth signis,
miraculis fide dignis
Reginas praecellit,
cunctorum morbos pellit,
Pauperem Christum
opere bono secuta,
Debiles sanando,
debilia membra curando,

V. Lumen tu caeco
membra reddis misere nato.

3. Elisabeth, vernalis
flos, tu dicere talis,
[Pauperum] catervas
Christo iungis ut lucernas,
A scabie mundatos,
ut rosas illuminatos

V. Ad sponsi hortum
Christique ducis [ad] portum.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hostia haec tulit
atria regis intrando,
Dominum adorat
sponsum suum vocando.

2. Insulae, terrae,
maris in hisque degentes
De caligine nubis
trahit et umbra mortis.

3. Dominus recordatur
misericordiae et veritatis
Domui Israel,
pauperum misere natis.

Responsoria.

1. Elisabeth speciosa,
inter spinas rubens rosa,
Humillima stella,
pauperis misera cella,
Nos a procella
mundi salva et hostis tela,
Ut iubilemus,
tecum Dominum collaudemus

V. Cithara et choro,
cordis et organi sono.

2. Elisabeth praeclara
regem Salomonem ut Saba
Quaeris in decore,
viduarum iuncta honore,
Fructu cumulata
regi supremo sociata,
Cum filiis plaudis,
tecum quos sedere gaudes,

V. Ut altera Sara
laetaris progenie cara.

3. Elisabeth Aman
in patibulo suspendit,
Caput Holoferni
de collo laeta extendit,
Sic liberavit
Israel et pauperes pavit
In patris regno
suos secum collocando,

V. De carcere mortis
duc tuos et malae cohortis.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Induit decore
Deus Elisabeth honore,
Cum Christo regnat,
qui regna caelica donat.

2. Voces aquarum,
fluctus et undae, viduarum,
Haec sic sanavit,
Christum dum sponsum vocavit.

3. Adipis pinguedo,
favus et mellis dulcedo
Animas replevit,
dolores pauperum delevit.

4. Terra Ungarorum,
fontes et flumina morum
Deum benedicebant
in caelis, qui cuncta gubernat.

5. Dominum de caelis
collaudet omnis fidelis
In tubae sono,
tympano, chordis et organo.

Ad Benedictus.

A. Elisabeth fidelis,
ora pro nobis in caelis
Christum, regem [regum]
sponsum vultuque decorum,
Qui te hic elegit,
ex milibus dum coegit,

Carnis [domans] iura
tui magistri sub virga,
Pro nobis ora,
Elisabeth noctis aurora,
Ut solem iustitiae
videamus et tuam prolem.

Ad Horas.

Ad Primam.

A. Elisabeth rigando
hortum pulchrum plantavit,
Pupillos pascendo,
quos crudelis hostis stravit.

Ad Tertiam.

A. Dormientes excitat
Elisabeth illuminando,
Fide errantes
ad Deum ore clamantes.

Ad Sextam.

A. Consilio manuum
lanam et linum quaerendo,
Sic ivit pauperes
de stercore vocando.

Ad Nonam.

A. Agrum . . .
emit pro pauperum cura,
Miseris et leprosis
vera sepultura.

In 2. Vesperis.

Antiphonae.

1. Aedificat fidem,
Elisabeth cum Dominus beavit
Manuum labore
et hanc reperit sine sorde.

2. Haec vitis abundans
in latere domus suae,
Filios informans,
olivarum ut essent novelli.

3. Saepe expugnabat
iuventus [eam], quam domabat,
Ne peccatores
fabricarent dorsum eius.

4. De fundo clamabant
pauperes, qui eam vocabant,
Pie exaudiendo,
ad sponsum secum ducendo.

5. Non exaltatum
cor eius nec elevatum,
Humiliter sentiebat
Christumque pie colebat.

Ad Magnificat.

A. Elisabeth decora
fulges in caelis aurora,
Vestem pauperum
consuisti et miserorum,
Pietatis signis
prodigiis et portentis,
Ad te clamant,
Christum qui pie amant,
Quos de profundo
maris elevasti fundo,
Nunc tecum loca,
Christum [sponsum] tuum voca.

Officia ms. saec. 15. Cod. Sangallen. 415. — In 1. Vesp. A 2, 3 et lande viduitatis. — A 2, 4 in gratiae rexit. — A 5, 2 sq. progenie stirps haec. — R, 3 propria carnis. — Ad Magn. A, 1 Gaude filia. — In 1. Noct. A 1, 4 Elisabeth dum. — A 2, 1 Gloriam tibi. — R 2, 10 fehlen Silben. — In 2. Noct. A 2, 1 Tuum tabernaculum. — R 1, 5 Leprosas. — R 1, 7 Lies Puros hos facis oder Purosque facis? — In 3. Noct. R 2, 2 regem solamen ut Saba. — R 3, 1 sq. in patibulo Aman. — R 3, 8 secum locando. — In Laud. A 1, 4 coelica regna. — A 2, 4 dum fehlt. — A 5, 2 landet omnis. — Ad Bened. A, 5 Quem hic elegit. — Ibid. 8 sua magistri. — Ibid 12 Lies suam prolem? — Ad Sextam A, 2 et linum plectendo; vgl. Prov. 31, 13. In 2. Vesp. ad Magn. A, 2 fulget. — Ibid. 4 consuit. — Zu diesem Officium finden sich in

derselben Quelle drei Hymnen: In 1. Vesp.: Plaude, mater ecclesia, Nova frequentans gaudia; ad Noct.: Lucis creator optime, Qui Elisabeth progenie; ad Laud.: Elisabeth regina, pauperum, Omnium salutis vena. Ist das Officium (sein sollende Hexameter?) in schrecklichem Zustande, so die Hymnen in noch viel schrecklicherem.

94. De sancto Elisaeo.

In 1. Vesperis.

R. O quam felix religio,
Auctore freta gemino!
Helias prior praesidet,
Post Helisaeus residet,
Ex utriusque carmine
Patrona gaudet virgine,
V. Hanc prophetatam primitus
Prosequitur iam comminus
Carmelitarum cuneus.

Ad Magnificat.

A. Terrae sulcos
dum rimans aperit,
Hunc pallium
vocantis operit,
Tunc aratrum
cum bobus abicit
Et homines
arare didicit,
Ut Petrus post
piscare meruit,
Quando navem
cum reti renuit.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Dominus admirabilis
In sanctis suis colitur,
Quorum processus nobilis
Cum laudibus recolitur.

2. Enarrant caeli gloriam
Prophetici sermones,
Nam fidei sententiam
Docent Dei praecones.

3. Signis atque miraculis
Probat Helisaeus,
Quod caeli, terrae pariter
Dominus sit Deus.

Responsoria.

1. Magistrum sequitur
sacer discipulus,
Aranti provenit
gratis manipulus,
Fervore cursitat
ad currum igneum,
Sic constans comparat
duplicem spiritum,
V. Amplexus pallium
aurigam invocat,
Sentit propitium,
dantem magnificat.

2. Dilectus Domino
reportat pallium,
Qui tactu gemino
desiccat alveum,
In signum ordinis
chlamys induitur
Et virtus numinis
hoc miro proditur;
V. Gaudet religio
patremque sequitur,
Exemplo praevio
cuius instruitur.

3. Hic sanctus variis
usus sententiis
Nunc perdit perfidos
nunc parcit miseris,
Quem ursi vindicant
suis iniuriis
Nec victum tolerant
fore conviciis;
V. Sic multifariis
claret indiciis,
Quod sit hierarchicis
fretus officiis.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Pro patre proles nascitur
Et princeps constituitur,
Dum Helisaeus Heliae
Succedit in regimine.

2. Deus nostrum refugium,
Laus, virtus, vita, gaudium,
Helisaei supplicibus
Nobis succurre precibus.

3. De te dicta gloriosa,
Carmeli collegium,
Tua probant speciosa
Fundamenta montium.

Responsoria.

1. Torrens exundat subito,
Rigatur tellus fluvio,
Lecytus fluit oleo,
Vasa replentur liquido;
V. Miranda augmentatio
Non arte vel ingenio,
Sed solo fit imperio.

2. Vitis pestiferae
venenum inficit,
Mixta farinula
dulcorem efficit,
Virtus prophetica
panes multiplicat,
Defunctum puerum
prece vivificat;
V. O quam praecipuis
effulget meritis,
Qui sic communicat
vivis et mortuis.

3. Leprae contagium
Iordanis abluit,
Sed poenam Giezi
propheta statuit,
Naturae gravitas
in ferro vincitur
Et sancti pietas
in hoste cernitur;
V. Ecce, nec odium
nec favor geritur,
Cum damnans famulum
hosti compatitur.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vox sonet, votum iubilet
hymnis Deo datis,
Prophetarum oraculis
iam praenuntiatis.

2. Laetentur in ecclesia
doctores summi Dei,
Nam vident omnes populi
gloriam Helisaei.

3. Det novum Deo canticum
chorus iubilaeus,
Cui persolvit spiritum
sanctus Helisaeus.

Responsoria.

1. Fecundat viduam
Helias sterilem,
Ad vitam suscitat
natum emortuum;
Sacer Helisaeus
lepram horribilem
Tollit cum ulcere
per aquae lavacrum;
V. Neuter gentilium
contemnit populum,
Ille Sidonium,
hic curat Syrium.

2. O prophetarum flos,
destructor scelerum,
Regum fiducia,
levamen pauperum!
Tu sanas morbidos,
das vitam mortuis,
Totus virtutibus
splendens mirificis;
V. Te laudant opera
divini numinis,
Qui vivis caelitus
nec morte vinceris.

3. Fulget ecclesia
novis miraculis,
Subportant aera
descensum poderis,
Expers qui vixerat
terreni sceleris,
Caelis adproximat
in signum foederis;
V. Praecelsi meriti
propheta nobilis,
Defensa famulos,
o praeco virginis.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Regnum decoris Domini
Militibus stipatur,
Cuius plenis stipendiis
Hic sanctus gloriatur.

2. Agminibus caelestium
Est annus iubilaeus,
Quo nunc et in perpetuum
Congaudet Helisaeus.

3. Lucis aeternae vigiles
Fruuntur Dei facie
Prophetae, legis consules,
Quam vident clara specie.

4. Iste sanctus benedictus
Cum beatis est assumptus,
Decor eius est amictus
Et laus Dei plenus ructus.

5. Iuvenes et virgines,
collaudate Deum,
Qui ad caelos transtulit
sanctum Helisaeum.

Ad Benedictus.

A. Benedictus rex caelestis,
prophetarum Dominus,
Qui per os sanctorum eius
dat legem fidelibus,
Viam pacis et salutis
praemonstrans operibus,
Ipse nos in caelo sistat
Helisaei precibus.

In 2. Vesperis.

Ad Matutinum.

A. Salve, praeclarissimae
Virtutis portentum,
Vitae sincerissimae
Patens documentum,
Lucens gemma confessorum,
Praecessor apostolorum,
Virginum et martyrum.
Exemplar egregium,
O Helisaee,
propheta nobilis,
Carmelitarum
pater amabilis,
Christo conre-
gnans in caelestibus,
Confer opem
tuis sequacibus.

Brev. ms. Carmelit. Hibern. anni 1489. Cod. Coll. ss. Trinitatis Dublinen. B 3. 10. A. — Brev. ms. Carmelit. Ierosolymit saec. 15. Cod. Parmen. Palat. 187. B. — Brev. ms. S. Sepulchri. saec. 15. Cod. Parmen. Palat. 215. C. — In 1. Vesp. **R**, 7 prophetam ABC. — Ibid. 9 Carmelitarum innuens B. — Ad Magn. **A**, 2 dum ruinis aperit B. — Ibid. 6 abicitur B. — In 1. Noct. **A** 1, 4 colitur B. — **A** 2, 1 caeli fehlt B. — **A** 2, 2 prophetia A. — **A** 2, 4 Docens B. — **R** 1, 5 crucitat A. — **R** 1, 7 Sic constatis C. — **R** 1, 8 binensium A, bernitensum B, vinensem C; vgl. 4. Reg 2, 9. — **R** 2, 10 patrem quem A. — **R** 3, 4 nunc prosit A. — **R** 3, 7 victum tollant B. — **R** 3, 9 suis conviciis B. — **R** 3, 11 Quod sic herarelitant B. — In 2. Noct. **R** 2, 8 prece fehlt B. — **R** 3, 9 Ecce, nunc ordium B. — **R** 3, 11 Nec damnans B. — **R** 3, 12 fehlt B. — In 3. Noct. **A** 1, 1 vocum C. — **A** 1, 2 Deo dantis C. — **A** 1, 4 pronunciatus B. pronunciantis C. — **A** 3, 2 iubilemus B. — **R** 1, 5 Sacre A, Sanctus BC. — **R** 1, 9 Venter gentilium A, Mentis gentilium B. — **R** 1, 12 Tyrium C, Tyriam B. — **R** 3, 3 aethera BC. — **R** 3, 4 descensit B; ponderis ABC. — **R** 3, 12 o prector B. — In Laud. **A** 1, 3 Cuius praesens C, stipendio B. — **A** 3, 2 facie Dei A. — Ad Bened.

A, 6 demonstrans C, praemonstrans omnibus B. — In 1. Vesp. Ad Magn. A, 11 nunc pater C. — Ibid. 12 Christo regnans in B. — Die zugehörigen Hymnen vgl. Anal. XXIII, 168 sq. und XIX, 125.

95. De sancto Elisaeo.

In 1. Vesperis.

R. Admiranda sanctitas
Ex copia gratiarum
Per fideles recolatur,
Dum gestorum quantitas
Principis prophetarum
Elisaei memoratur,
Nam in vita et in morte
Dei claret aequa sorte
Signis et miraculis.
V. Sunamitis filium
Vivum suscitavit
Et cadaver mortuum
Defunctus recreavit.

Ad Magnificat.

A. Magna fecit potens Deus,
Dum vir sanctus Elisaeus
Per Eliam Carmelitam
Sanctiorem sumpsit vitam;
De agro namque vocatus
Et parentibus osculatis
Notisque suis cibatis
Prophetam surgens est secutus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoremus regem regum
Laudum cum praeconio,
Qui locavit Elisaeum
In caelorum solio.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Elisaeus, vir beatus,
Sapienter est imbutus,
Legem Dei meditatus
Et eam est prosecutus.
2. Syriae regis servitores
Elisaeum quaesierunt
Et necis eius minatores
Adversus eum convenerunt.
3. Sub fide Dei promissorum
Ad Dominum exclamavit,
Et a derisu puerorum
Prophetam vindicavit.

Responsoria.

1. Elias pater inclitus
Ascendit paradisum
Angelica vectura,
Eius replevit spiritus
Elisaeum provisum
Duplici mensura;
V. Animus assidue
Ignei ardoris
Nos sublevet gratuite
Vehiculo amoris.
2. Eliae chlamys candidus
Per flammas ignis iacitur
Et Elisaeus avidus
Captandum hunc adtrahitur
Explicite obfuscatum.
V. Iordanis flumen caeditur,
Per pallium disiungitur,
Iter pandens cernitur
Et sic per tutum graditur.
3. Elisaee Carmelita,
Vestis tua dispartita
Fratres tuos ornet ita
Virtuose, ut cum vita
Heredes sint aetherei,
V. Pallium latum per Eliam,
Elisaeo per aurigam
Igneum quod transfertur.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Filii hominum, hoc scitote,
Quia Dominus sanctum
suum mirificavit

Et promittens hoc devote,
De olla mortem quod fugavit.

2. Auribus, pater, percipe
Verba clamoris mei,
Ut gratiora prospere
In me duplentur Dei.

3. Nomen tuum admirabile
Elisaeo demonstrasti,
Contra salutem Syriae
Sagitta dum pugnasti.

Responsoria.

1. Naman Syrus cum peculio
Elisaeum sanctum adiit,
A lepra eum ut mundaret,
Dei doctus ex consilio
Propheta dona respuit,
Gratis eum ut curaret;
V. Giezi Syri munus capit,
Hoc vir sanctus intus sapit
Et Giezi virus inficit.

2. Virtutem crucis gloriosae
Pater sanctus figurabat,
Defuncto matris dolorosae
Nato vitam impetrabat,
Membra membris applicuit,
Puer septies oscitavit;
V. Adoravit Dominum
Ostium praecludendo,
Circuivit sed puerum
Calorem infundendo.

3. Elisaee, pater bone,
Confer nobis in agone
Tempus salutiferum,
Ut in peccati regione
Salvi malo a praedone,
Qui tenemur nexu scelerum,
V. Post passam famem gratiae
Fruamur fruge veniae.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. In monte sancto requiescet
Innocens adprobatus,
Et laus eius invalescet,
Dum gens per eum est cibatus.

2. Dulcis benedictio
Viro Dei fuit data
Et vita sine termino
Nunc sibi est adlata.

3. Homo Dei concupivit
Vultum Dei contemplandum,
Et Deus eum insignivit
Infectas aquas ad sanandum.

Responsoria.

1. Prophetarum filii,
Fratres de Carmelo,
Candorem fertis lilii
In terra et in caelo,
Nam Elisaei pallium
In vos est translatum,
Ut castum sit obsequium
Vestrum et humiliatum;
V. Oleum auctum viduae
Per sanctum Elisaeum
Est opus pium sedule
Effectum propter Deum.

2. O Carmeli princeps sancte,
Dux religionis tantae,
Vitam celsam, quam duxisti
In nobis ora hanc firmari,
V. Veram, mundam, abdicatam,
Iustam vitam adprobatam.

3. Admiranda sanctitas
Ex copia gratiarum
Per fideles recolatur,
Dum gestorum quantitas
Principis prophetarum
Elisaei memoratur,
Nam in vita et in morte
Dei claret aequa sorte
Signis et miraculis;
V. Sunamitis filium
Vivum suscitavit
Et cadaver mortuum
Defunctus recreavit.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Deus carum filium
Induit decore,
Cui patris pallium
Misit ex amore.

2. Per Elisaei festum
Iubilate Domino,
Ut omne cor maestum
Consoletur gaudio.

3. Prope torrentem fluminis
In terra deserta
Perambulat vi numinis
Gloria cum aperta.

4. In opere deifico
Per saeculorum saecula
Ex ore prophetico
Benedicunt Deum singula.

5. Magna virtus Dei
Per spiritum Elisaei
Mira operatur,
In quibus honoratur.

Ad Benedictus.

A. Pater, tu propheta
Altissimi vocaris,
Plurima secreta
Pandisse praedicaris,
Duc nos ad Dei faciem
Hostiumque verte aciem,
Da gratiae scientiam,
Peccati indulgentiam.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Carmeli cultor, Elisaee,
Nos virtutum veste tege,
Doce clare nos in lege
Et in fide stantes rege,
Transfer nos ad pacis montem,
Ut gustemus vitae fontem.

Brev. ms. Carmeli Abenspergani anni 1482. Clm. Monacen. 2502. — In 2. Noct. A 1, 3 promitte. — R 2, 9 sed ad puerum. — In 1. Vesp. et Noct. Hymnus: Hic pius; nur diese zwei Worte finden sich. Sie sollen wahrscheinlich die zweite Strophe des Hymnus Iste confessor bezeichnen.

96. De sancto Erasmo.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Laudibus magnificis
Celebret ecclesia
Erasmi pontificis
Votiva sollemnia.

2. A primaevo tempore
Casto vigens corpore,
Gratis micans moribus
Virtutumque floribus.

3. Vir praeclarae sanctitatis
Pulcher erat facie
Geminaeque venustatis
Templum decens gratiae.

4. Ornat floridam aetatem
Decus innocentiae,
Omnem fugat vanitatem
Spiritus prudentiae.

5. Linguam habuit disertam,
Faciem amabilem
Et scientiam expertam,
Vitam venerabilem.

R. Erasmus, Deo dilectus,
Christi plebi placuit
Et in praesulem electus
Talem se exhibuit,
Quod gratuitis perfectus
Velut sol emicuit.
V. Verbo fulsit et exemplo
Coruscans ut lucifer
Et columna Dei templo
Crucis signi signifer.

Ad Magnificat.

A. Christe Iesu, pastor bone,
Legis lator et patrone,
Patris sapientia,
A quo strenuum pastorem
Et idoneum doctorem
Accepit ecclesia,
Erasmum, qui profligatus
Pro commissis ovibus
Nostros excuset reatus
Suis sacris precibus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Corde, voce iubilantes
Christo demus gloriam
Et Erasmi venerantes
Martyris victoriam.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Erasmi pontificis
Agentes memoriam,
Agonis multiplicis
Laudemus victoriam.

2. Iussu Diocletiani
Ferbuit malitia,
Puniuntur christiani
Crudeli saevitia.

3. Hanc Erasmus ut audivit
Pressuram fidelium,
Solitudinem adivit
Germinans ut lilium.

Responsoria.

1. Dum intrat solitudinem,
Omnem sollicitudinem
In Dominum iactavit,
Vacans Deo purius,
Quem ob hoc uberius
Christus visitavit;
V. Visitant hunc angeli
Colloquentes praesuli,
Ibi bene sibi.

2. Septem annis latuit
In arbustis Libani
Praesul venerandus,
Sed latens innotuit
In virtute Domini
Signis admirandus,
V. Sed nec fame deficit,
Cui Christus sufficit,
Quem per corvum pascit.

3. O virum venerabilem,
Magnum et mirabilem,
Pedum cuius vestigia
Ferarum collegia
Sequuntur et oboediunt
Cellamque custodiunt.
V. Iumentisque hominibus
In necessitatibus
Subvenit precatibus.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vox de caelo sonuit
Et Erasmum monuit
Ad urbem redire
Certamen subire.

2. Intrans urbem daemones
Pellit ab obsessis,
Aegros curat homines,
Subvenit oppressis.

3. Viro Dei praedicante
Et virtutes operante
Multa turba Domino
Adcrevit brevi termino.

Responsoria.

1. Dum Caesar haec percepit,
Sanctum vinci praecepit,
A quo quaerens incepit:
Dic nobis, quis es, quid credis?
Vana docens, legi nocens
Fallax incedis.
V. Erasmus: in publico,
Ait, Christum praedico,
Cui plebem dedico.

2. Rex sacrilegus fidelem
Iussit caedi praesulem
Plumbatis post haec fustibus
Pro gratiosis actibus;
V. Plebs miratur, quod illaesus
Martyr mansit dire caesus.

3. Cerae, picis et sulphuris,
Olei liquore
Ferventi corpus martyris
Perfusum velut rore
Vigebat cum decore;
V. Laudat nomen Domini
Plebs devota, fide mota
Sancto credens homini.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Terrae motu concutitur
   Urbis universitas,
   Sed tot signis abutitur
   Tyranni perversitas.

2. Ascribens arti magicae,
   Non arti deificae,
   Quae fiunt mirifice
   In sancto pontifice.

3. Quem vinctum in carcere
   Magno ferri pondere
   Eduxit per angelum
   Christus dilectum famulum.

Responsoria.

1. Mox ad urbem Lucridam
   Caelitus delatus,
   Plebis ad spem lucidam
   Puer suscitatus,
   Gentes stupent et mirantur,
   Quater dena milia
   Credunt, baptizantur,
V. Probat signis et doctrinis
   Christi fidem praesul idem.

2. Cum audisset turbidus
   Hoc Maximianus,
   In Erasmum rabidus
   Hostis misit manus,
   Diversis suppliciis
   Torquet hunc vesanus,
V. Occidens de familia
   Christi ter dena milia.

3. O pastor egregie,
   Doctor legis, agmen regis
   Miles et militiae,
   Christi signifer fidelis
   Caelestibus nos civibus
   Iungi fac in caelis.
V. Memor esto pauperum
   Paterna clementia,
   Ut tuorum operum
   Probant beneficia.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Dum Iovis simulacrum
   Erasmus evertit,
   Ad baptismi lavacrum
   Plurimos convertit.

2. Novis hunc suppliciis
   Tyrannus invasit,
   Martyr maleficiis
   Invictus evasit.

3. Hunc ignita tunica
   Aerea vestivit,
   Sed virtute caelica
   Flamma vim nescivit.

4. Pix, resina, cera, stagnum
   Ignito cum oleo
   Refrigerium dant magnum,
   Non aestum in dolio.

5. Clauditur ergastulo
   Tandem vir fidelis,
   Solvitur a vinculo
   Virtute de caelis.

Ad Benedictus.

A. Hoc dignum in miraculis,
   Quod bis ereptus vinculis
   Cursum non explevit,
   Sed ductus in Campaniam
   Urbem adiit Formianam
   Evocatus caelitus
   Eius gaudens spiritus
   In pace quievit.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O beatum pontificem,
   Virtutum opificem,
   Quo daemones fugantur,
   Infirmi curantur,
   Idola cassantur,

Mors fugit, tot milia
Ad caeli sedilia
Triumphali gloria
Praemissa laetantur.

Alia Antiphona.

A. O gloria pontificum,
O sidus mirificum,
O fidei lucerna,
Nos fide paterna
Domino commenda
Et consueta gratia
Post vitae solatia
Transfer ad palatia
Semper possidenda.

Brev. ms. Pataviense saec. 15. Cod. Gottwicen. 436. A. — Brev. ms. Pataviense saec. 14. Cod. Zwethalen. 140. B. — Brev. ms. Pataviense saec. 14. Cod. Palat. Vindobonen. 1891. C. — Brev. ms. Pataviense saec. 15. Clm. Monacen. 11047. D. — Brev. ms. Monacense saec. 15. Clm. Monacen. 23275. E. — In 1. Vesp. Super Ps. nur eine (prosaische) Antiphon E. — R, 5 gratuitis praefectus D, gratuitatis perfectus B. — In 1. Noct. A 2, 2 Fremuit B; Superbivit C. — R 1, 1 Cum AB. — R 1, 3 Domino C. — R 1, 9 fehlt C. — R 2, 9 fehlt C. — R 3, 9 Subveni B. — In 2. Noct. A 1, 4 Et certamen AB. — R 1, 1 haec fehlt BC. — R 1, 2 Sanctum Erasmum vinci A. — R 3, 1 Per picis et B. — R 3, 4 velut in rore BC. — R 1, 1 Lugridam C. — R 1, 5 admirantur B. — In 3. Noct. R 3, 2 Doctor legis agonis B; legis agonia regiae C. — In Laud. ad Bened. A, 5 Ferimanam C. — In 2. Vesp. ad Magn. A 1 fehlt A; A 2 fehlt AB. — Zum Officium kommen vor die Hymnen: Haec dies acceptabilis A (Anal. IV, 136); Deus tuorum militum BC (de Communi); O pater alme, clemens atque pie D (Anal. IV, 134).

97. De sancto Erasmo.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Martyris egregii
festum celebremus Erasmi,
Qui dominum caeli
dilexit mente fideli.

2. Praesul hic insano
turbante Diocletiano
Ecclesiam vasta
silvarum lustrat opaca.

3. Quem, dum devitat
homines mundumque refutat,
Caelicolae nitidi
solantur famine miti.

4. Escas iste pias
capit a corvis ut Elias,
Subvenit aegrotis,
disparet callidus hostis.

5. Mente sibi notas
salvatori canit odas,
Sic ope divina
donante fit hostia viva.

Ad Magnificat.

A. O recolenda dies,
sollemnis et inclita fulges,
Qua praesul sanctus
ad Christum scandit Erasmus,
Cuius amore feras
assumpsit corpore poenas,
Vulnera per cuius
pereat vitae scelus huius.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Omnes ecclesiae,
sponso iubilare venite,
Martyrio sanctum
qui glorificavit Erasmum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Principe Romano
regnante Diocletiano

Virginis ecclesiae
pueri mactantur ubique.
2. Hic princeps mortis
ab Erasmo condicionis
Exquirens titulum
dare tura diis iubet illum.
3. Adfatur regem:
Christi non abnego legem
Tura nec, ut faris,
dabo diis, quibus assimilaris.

Responsoria.

1. Laudemus Dominum
In gloriosi martyris
Erasmi passione,
Qui pro fide catholica
Immania
Pertulit supplicia,
Unde factus est Deo hostia
Viva in sacrificium
Laudis perpetuae;
V. *Amavit Christum in vita sua, imitatus est eum in morte.*
2. Plangit Anastasius
dilectae funera prolis,
Quam gerit ad tumbam,
sed Erasmus suscitat illam,
V. Dicens festine:
pro Christi nomine surge.
3. Suscitato mortuo
Ingens fit exsultatio,
Baptizatur continuo
Anastasius cum populo,
V. Praesul cum gaudio
Grates agit Domino.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Auditis sancti
responsis Caesar Erasmi
Plumbatis caedi
iubet hunc et dilacerari.
2. Christo devotas
canit inter verbera laudes
Martyr et nefandi
contemnit iussa tyranni.
3. Undique firmatum
cognoscens Caesar Erasmum
Blando sermone
spem vult auferre coronae.

Responsoria.

1. Virtutes sancti
dum Maximianus Erasmi
Comperit, exquirit,
fidei quae secta sibi sit,
V. Aspicit astra tacens
sanctus, Caesar quoque frendens.
2. Caesar duxit virum
sanctum ad dei sui fanum,
Sancto daemon viso
ruit illius simulacrum,
V. Vastat plebem draco,
qui prodiit e simulacro.
3. Clauditur in tenebris
sub pondere carceris almus,
Sed venit almificum
vir splendens solvere vinctum,
V. Vox ruit e caelis:
per te sum glorificatus.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Caesar conversos
perimi iubet ense fideles,
Qui dicunt sancto:
commenda nos pie Christo.
2. Martyr ait: vitae
portas fidenter adite,
Ad vos nam veniam
Domino mihi dante coronam.
3. Ordo triumphantes
caelestis suscipit omnes,
Auctori dulces
cantat per sidera laudes.

Responsoria.

1. Audivit martyr Dei
Vocem in summo caeli:
Erasme, veni,

Ut cum fratribus tuis
Recipias mercedem
Laboris tui;
V. Innotuit
de caelo Dominus,
Et altissimus
dedit vocem suam.

2. Martyr et antistes
deserens orbicolentes
Transiit in pace,
caeli coronatur in arce,
V. Legitime pugnans
et victor ab hoste triumphans.

3. O decor ecclesiae,
Pro Iesu Christi nomine
Roseo tinctus sanguine,
Consolare nos hodie,
Sancte Erasme,
Felicitatem
Utriusque vitae
Nobis deposce,
V. Intercede
pro nobis ad Dominum,
Gloriose
Dei amice,
Ut tua prece
ab omni mundemur crimine.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Gloriosi veneremur
Passionem martyris,
Ut pro suis supplicibus
Deum oret, quaesumus.

2. Diversa perpessum supplicia
Consolatur divina gratia
Dicens: per te in caelo
Glorificatus sum et in mundo.

3. Intuens in
caelum vir inclitus
Vidit coronam
sibi mitti caelitus,
Orat: tecum sit,
Christe, meus spiritus.

4. Caeli patente ianua
Ingreditur felix anima
Orans: da mercedem gloriae
Me petentibus, Domine.

5. Te petentes
in tua festivitate
Ab omni
libera necessitate,
Sancte Erasme,
caelestem opem nobis posce.

Ad Benedictus.

A. Qui illuxit
nobis in tenebris,
Per merita
Erasmi martyris
Dirigat pedes
nostros in viam pacis,
Ipsum ergo laudemus
Dicentes: Benedictus
Dominus Deus.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Magnificent
virginis filium
Omnes filii hominum,
Qui exaltavit humilem
Sanctum Erasmum praesulem;
Ergo, martyr gloriose,
Assistentes tuis laudibus
In aeternum
iunge caelestibus.

Brev. Misnense imp. s. l. 1483 A. — Brev. Wratislaviense imp. s. l. et a. B. — Viaticus Wratislaviensis imp. Venetiis 1501. C. — Brev. Misnense imp. Lipsiae (?) 1517. D. — In 1. Vesp. Super Ps. nur eine Antiphon, die erste ABC. — Ad Magn. A, 2 fulgens D. — In 1. Noct. R 2, 1 Planxit D. — R 3, 4 cum filio D. — In 2. Noct. R 2, 4 simulacrum continuo CD. — In 3. Noct. R 2, 2 hodie deserens BCD; orbiculantes D.

98. De sancto Erasmo.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. O Sion eximia,
   Personando plaude,
Erasmi sollemnia
   Digna colens laude.
2. O Erasme, fidei
   Pugil, per te gentes
Meruerunt provehi
   Ad caelos gaudentes.
3. O qui pellis citharam
   Das poenis plagarum,
Sic evertens Sisaram,
   Ducem tenebrarum.
4. O martyr et pontifex,
   Obsta multa prece,
Ne nos vilis artifex
   Culpae fuscet faece.
5. O decus ecclesiae,
   O norma virtutis,
Duc nos via gratiae
   Ad fora salutis.

R. Ecce, granum moritur
   Terrae clausum palea,
Erasmus occiditur
   Regis quando framea,
Agalma ingreditur
   Mira fulgens trabea;
V. Vitae fretus galea
Mortis trucem fugat ducem
Fidei de vinea.

Ad Magnificat.

A. O mater ecclesia
Omni digna gloria,
   Gaude iubilando,
Erasmi praeconium
Praesulis eximium
   Canens exorando,
Soluti a reatu
Sanctis cum christicolis
Iungamur caelicolis
Ut eius precatu.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoremus Dominum,
Deum, patrem luminum,
Ut salvemur meritis
Erasmi antistitis.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Fructum suo tempore
   Erasmus donavit,
Talentum cum foenore
   Quando reportavit.
2. Quare cum insania
   Fremuerunt gentes
Verba per inania
   In sanctum rigentes?
3. Dominus mirificat
   Sanctum suum hodie,
Quem polo laetificat
   Laurea cum gloriae.

Responsoria.

1. Cum a Diocletiano,
Imperatore profano,
   Damnatur ecclesia,
In fide Christi constantes
Idolis non immolantes
   Sufferunt supplicia;
V. Deo grates referunt
Christiani mente sani
Tura cordis offerunt.
2. Eremi silentia
   A Deo vocatus
Expetit industria
   Erasmus beatus,
Ubi corvo gerulo
Ut Elias epulo
   Degens est cibatus;
V. Spretis mundi noxiis
Angelorum beatorum
Fruitur alloquiis.

3. Tribunali sistitur,
Iurgiis discutitur,
Minis fatigatur,
Offerat ut idolis
Tura, verbis subdolis
Praesul invitatur;
V. Cum sprevisset idola,
Multa fuste, sed non iuste,
Pravis fit parabola.

3. Offero non sculptili
Neque Deo fictili,
Verum Christo soli,
Auras maculantia
Spargere eloquia
Tu, rex, ergo noli;
V. Colere sculptilia
Non est aptus, nisi captus
Caecae mentis furia.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Domine, non habitat
Iuxta te malignus,
Sed, qui se nobilitat
Ut Erasmus dignus.

2. Omnia sub pedibus
Eius subiecisti,
Iesu, caeli civibus
Eum tu iunxisti.

3. Sicut passer volitat
Erasmus ad montem,
Virtute se excitat
Vitae gustans fontem.

Responsoria.

1. Erasmus, vir lepidus,
Effatur intrepidus,
Omnis expers mali,
Fideles aedificat,
Christum Iesum praedicat
Astans tribunali;
V. Vera fides rutilat,
Hic athleta mente laeta
Deo laudes iubilat.

2. Carcere includitur,
Multo ferro premitur
Rege ordinante,
A ferro et carcere
Solvebatur propere
Angelo praestante,
V. Dei transit gratia
Mox pusillam in favillam
Ferrea materia.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Operans iustitiam
Mali fugit pestem,
Erasmus in patriam
Graditur caelestem.

2. Erasmi in capite,
Deus gloriose,
Coronam de lapide
Ponis pretiose.

3. Portas vestras tollite,
Principes superni,
Militem suscipite
Iam regis aeterni.

Responsoria.

1. Erasmus cum rege Iovis
Templum intrat bellis novis
Gemitu et precibus,
Idolum mox fractum ruit
Et incineratum fuit
Gentibus stupentibus,
V. Ex quo statim proruit
Draco dirus, spargens virus
Viros multos necuit.

2. Confregere subdola
Mox gentiles idola
Miris visis tantis,
Et baptismi gratia
Currunt ad praesidia
Summi dominantis;
V. Exsultat ecclesia,
Dum gementes volant gentes
Ad Dei obsequia.

3. Tyranni imperio
Cum Erasmus gladio
Triumphans finitur,
Omni dignus gloria
In caelesti curia
Gaudio potitur;
V. Victrix ridet veritas,
Dum confusa et delusa
Regis luget feritas.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Regnans Deus induit
Erasmum decore,
Nam in mundo claruit
Praesulis honore.

2. Cum Erasmo Domino
Una iubilemus,
Caeli sancti termino
Regnum ut intremus.

3. Sprevit transitoriam
Erasmus salutem,
Ut videret gloriam
Dei et virtutem.

4. Hic cum sacerdotibus
Sanctis benedicit
Deum in caelestibus,
Mundum quia vicit.

5. Erasmum divinitus
Foventem in zelis
Omnis laudet spiritus
Dominum de caelis.

Ad Benedictus.

A. Cordis nostri lora spasmi
Iesu, dulcis Domine,
Sacri dissolve Erasmi
Devoto oramine,
Ne ut noctuae erremus
Mortis in caligine,
Sed ut aquilae ovemus
Vitae verae lumine.

Per Horas.

Ad Primam.

A. Morti se impendit iste
Pro amore tuo, Christe,
Plus quam ad conviviao
Volans ad supplicia.

Ad Tertiam.

A. Erasmus vi rapuit
Caelum dignus Deo,
Poenarum hoc meruit
Insigni trophaeo.

Ad Sextam.

A. De virtute iugiter
Ibat ad virtutem
Erasmus feliciter
Lucrando salutem.

Ad Nonam.

A. Erasmi praesentia
Fructu meritorum
Cumulavit gaudia
Incolis polorum.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Erasmo coniubilant
Astra matutina,
Cuius gesta rutilant
Hora vespertina,
Erasmo sagacitas
Data serpentina
A Deo simplicitas
Est et columbina.
Blandimenta spuria
Erasmus spernendo
Superna palatia
Subit patiendo,
Excedens aromata
Odore virtutis,
Migrat ad agalmata
Aeternae salutis.

Brev. ms. Cracoviense saec. 15. Cod. Capit. Cracovien. 20. A. — Cod. Gottwicen. 202. saec. 15. B. — Brev. ms. S. Zenonis saec. 15. Clm. Monacense 16525. C. — In 1. Vesp. hat A sechs **AA**, von denen die erste überzählige, in BC fehlende, lautet:

[O] martyr egregie,
Pugil regis gloriae
  Triumphans agone,
Erasme, viriliter
Stabas et feliciter
  Spe vitae coronae.

A 1, 1 O fehlt C. — **A** 1, 2 Persolvando A. — **A** 2, 1 O fehlt C; pugil fidei C. — **A** 3, 1 O fehlt C. — **A** 3, 2 Da poenis A; poenis tangis plagarum C. — **A** 3, 3 convertens A, avertis C, Lyseram A, Zisuram C. — **A** 4, 1 O fehlt C. — **A** 4, 3 mille artifex C. — **A** 4, 4 turbet faece C. — **A** 5, 3 viam C. — **A** 5, 4 formam C. — An Stelle des **R** Ecce, granum moritur, das in 2. Vesp. steht, hat A hier das folgende:

R. Vox audita est de caelis
Ad Erasmum tam fidelis:
Christus iubet, ut tu velis
  Civitatem ingredi.
Qui surrexit in aurora,
Non neglexit, missae hora(s)
  Portas vidit oppidi.
Illi claudi occurrebant
Et obsessi, qui regebant
  Vultu tamquam pallidi,
V. Imponebat cui manum,
Claudum vero vel vesanum
  Potestate validi.

Ad. Magn. **A**, 4 praeconia A; die ganze **A** prosaisch C. — Invit. 2 Deum fehlt A. — In 1. Noct. **A** 3, 1 Deus mirificat C; Dominus mirificavit B. — **A** 3, 4 Laureatum A. — Von hier ab wird das Officium prosaisch in C. — **R** 2, 4 Beatus Erasmus A. — **R** 2, 9 Funditur A, fungitur B. — **R** 3, 2 Virgis discutitur A. — **A** 3, 3 Nimis A. — **R** 3, 7 Cum pervenisset A. — **R** 3, 8 Multo B. — In 2. Noct. **A** 3, 2 mortem. — **R** 2, 1 In carcerem ducitur A. — **R** 2, 6 Angelo testante A. — **R** 2, 7 gloria A. — **R** 3, 2 futili B. — **R** 3, 3 Vero Deo Christo A. — **R** 3, 6 rex fehlt A. — **R** 3, 8 vere captus A. — **R** 3, 9 Ecce mentis A. — In 3. Noct. **A** 3, 1 Dortas vias tollite A. — **R** 1, 3 Gemituum precibus A. — **R** 1, 6 incurvatum A. — **R** 1, 8 diris spargens vitiis A. — **R** 2, 1 Cum frangere A. — **R** 2, 4 In baptismi A. — **R** 2, 8 gentes fehlt A. — **R** 3, 3 Triumphans fehlt A. — **R** 3, 9 Regis audet A. — In Laud. Ad Bened **A**, 1 lora psalmi A, spalmi B. — Ibid. 5 noctuae Erasmus A. — Ibid. 7 ovemus fehlt A. — Per Horas **AA** fehlen A. — In 2. Vesp. ad Magn. **A** lautet in A:

Magnificent Dominum,
Amatorem hominum,
  Omnes mundo corde,
Erasmi supplicibus
Diluamur precibus,
  Ut ab omni sorde
    Liberemur.

Hymnen: ad Vesp. et Laud.: Erasmi de victoria (Anal. IV, 135) AB; O pater alme, clemens atque pie (Anal. IV, 134) C; ad Laudes: Morti se impendit iste A.

99. De sancto Erasmo.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Gaude, mater ecclesia,
Quae tanti sollemnia
Pontificis recolis,
Qui in hac miseria
Passus est supplicia
More pii martyris.

2. Exenteratus ut assatur
Piscis, sic Maximiano
Martyr totus evisceratur,
Ab hoste fidei profano.

3. Digiti subulis transfiguntur
Martyris fidelis,
Pedicae confoduntur
Iussu regis crudelis.

4. Clamat: Spes orbis unica,
Christe, patris sophia,
Hunc populum sanctifica,
Lux, veritas et via.

5. Spondet mox: Serve fidelis,
In te confidentibus
Dantur mox, quaecunque velis,
Te laude recolentibus.

R. Salve, martyr, nobilis,
Christi testis herilis,
In amore eius stans immobilis,
Victor agminis hostilis,
Erasme, doctor fidei,
Pro nobis vota funde,
Labe mortis sumus rei,
Succurre plebi gemebundae.

V. *Vultus Domini* [*super*] *iustos et aures eius in preces eorum.*

Ad Magnificat.

A. O praesul, evangelicae
Sator veritatis,
Vitae cultor angelicae,
Lucerna sanctitatis,
Qui spernis iussa principum
Propter Christi nomen,
Pro nobis, pater inopum,
Sis dans beatum omen.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Iubilemus Christo regi,
Qui in festo huius diei
Erasmum sanctum sublimavit,
Qui hunc mundum superavit.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Nomen Domini magnificemus,
Pia laude collaudemus,
Quod a tanto sancto viro
Praedicatur more miro.

2. Caeli, Deum collaudate,
Laudes Erasmi exaltate,
Quem sibi Dominus consecravit,
Dum a scaeno mundum lavit.

3. Cordis quidem puritate,
Innocenti pietate
Caesaris ut lutulentum
Spernis aurum et argentum.

Responsoria.

1. Gaude, pater sancte. gaude
Pio Christo et applaude,
Quia gratias tibi tales
Tribuit, ut ferocitates
Vinceres brutorum animalium;

V. Subiecit namque tuis pedibus.
Ut prophetico ore promisit
Dominus.

2. Septem annis a tumultu
Hilari pater sanctus vultu
Libanum conscendit montem
Corporis fugiens mortem,
Tyranni timens iudicem,

V. Qui mortem inferre cupiebat
Illi, qui Christum Deum colebat.

3. Repletur Diocletianus
Ira, furit ut vesanus,

Erasmum fustibus mactari,
Tortores novos ter mutari,
Sed nulla torquent verbera;
V. In dorso eius fabricabant
Peccatores, prolongabant
Iniquitatem criminis.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Plumbo, pice, cera, igne
Sanctum et perfundunt,
Angeli Dei sed astabant,
Qui tormentum mitigabant.
2. Psalmum Deo dum cantabat,
Christum votis impulsabat:
Mortalia tuorum, Domine,
Dant servorum brutis terrae.
3. Terrae motus invalescit,
Pro quo Caesar pertremescit,
Populi pars perit maxima,
Dum coruscant fulmina.

Responsoria.

1. Furore Caesar inflammatur,
Et vir sanctus incarceratur,
Imponi iubet sexaginta
Corpori ferri pondera
Et carcerem signat annulo,
V. Ne quis potum daret ei,
Sancto Erasmo, viro Dei.
2. Nocte sanctus exclamavit,
Christum, quem amat, invocavit:
Festina, ait, Iesu Christe,
Ne glorietur iudex iste
In servis fidelibus
V. Et dicat genti populorum:
Ubi nunc est Deus eorum?
3. Tu alter es qui pascitur
Elias et reficitur
A corvo in eremo,
Qui mundum fugiens deserit
Et adfatu
solatur angelico.
V. Panis ei
destinatur caelicus,
Quo reficitur
in eremo famelicus.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Liquefacta est ut cera
Ferrum, angelus: sincera
Ope tibi, frater, asto
Teque a poenis custodio.
2. Qui cum gaudio tunc surrexit
Et cum angelo mox perrexit,
In Lucredo civitatem,
Ubi docuit Christi veritatem.
3. Defunctum vivum suscitavit,
Ingenti voce qui clamavit:
Pater, omnes nos erramus,
Vanos deos qui adoramus.

Responsoria.

1. Divino iussu suscitavit
Defunctum natum, quem ploravit
Vir magnus Anastasius,
Dum Erasmus praedicavit
Iesum Christum, quem amavit
Hic martyr eximius,
V. Flexis genibus orabat
Et Christi nomen invocabat
Dicens: surge propere.
2. Gemit Dei athleta
Mundi pompa spreta,
Dum iubetur a Caesare
Vana idola colere,
Martyris Christi dum aspexit
Faciem, daemon statim exit,
Qui coepit gentem laedere;
Clamat populus: Pastor bone,
Ne pereamus,
salva nos a dracone.
V. Pastor pius ut ignita
Indutus exstat polimita,
Refrigeria
mox angelica sensit.
3. Qui Deo agens gratias
Christo voce magnifica:

Populum hunc sanctifica,
Psallens, in refrigerium,
Christe, per tuum auxilium
V. Ignem et aquam transimus
Et propitiante venimus.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Laudes Deo decantabat,
Pro gente Deum exorabat,
Clamat gens: magnus est Deus,
Quem praedicat
praesul verus Nazareus.

2. Artes magorum operatur,
Caesar populum sic adfatur,
Vota diis exhibete,
Incenso ture confovete.

3. Martyris maxillas contundit
Caesar, dum abiecta non refundit
Erasmus responsa grata,
Fidelis Dei athleta.

4. Benedicite, angeli, Deum,
Qui certantes in agone
. . . .
. . . .

5. In caelis Deo
Sit gloria cum iubilaeo,
Et pax bonae voluntatis
Sit hominibus renatis.

Ad Benedictus.

A. Hymnum trium decantabat
Puerorum, Christum magnificabat:
Benedictus es in regni throno,
Domine Deus, caelesti dono
Salva hunc populum te invocantem,
Agonem meum exspectantem.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Veni, inquit vox divina,
Mundi huius a ruina
Bravium caeli
Dono tolle fideli,
Qui ad caelos vidit sursum
Caelestes choros in occursum
Sibi pergentes martyrum,
Dei confessorum omnium
Christique apostolorum
Et sanctorum angelorum,
Offerentes aureolam;
Caput suum inclinavit,
Spiritum Deo commendavit
Tradens sanctam animam.

Brev. ms. Bambergense saec. 15. Clm. Monacen. 24004. — In 1. Vesp. A 1, 2 Quae tanti pontificis sollemnia. — A 1, 3 Hodie recolis. — A 5, 3 Datur. — In 1. Noct. A 3, 1 puritatem. — A 3, 2 Innocentem pietatem. — R 2, 2 mater. — In 2. Noct. A 1, 1 Plumbum, picem, ceram. — In 3. Noct. R 1, 2 qui. — R 2, 3 a fehlt. — R 2, 2 exat.

100. De sancto Erico.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Assunt Erici
regis sollemnia, laude
Regem multiplici
collaudans, Suecia, gaude.

2. Gaudeat eximiis
Upsalia magnificata
Martyris exuviis
et signis glorificata.

3. Hic insignitus
sceptri regalis honore.
Dulciter ignitus
Christi fervebat amore.

4. Dulcis amice Dei,
per quem rex magnificatus
Es, clementer ei,
pro nobis funde precatus.

5. Da, Deus, ut mitis
regis, cuius veneramur

Festa, piis meritis
  sanctis iungi mereamur.

Ad Magnificat.

A. Ave, martyr pretiose,
Miles Christi gloriose,
  Ave, regum gloria,
O Erice, rex Sueorum,
Posce nobis peccatorum
  Veniam et gaudia.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Christum suppliciter
  laudemus ei iubilantes,
Erici pariter
  sollemnia concelebrantes.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Opem Christi flagitat
  Rex ciliciatus
Et carnis subpeditat
  Reprobos conatus.

2. Aqua frigens iugulat
  Vim carnalitatis,
Virtus regem regulat
  Moribus beatis.

3. Tyrannos audacior
  Arcet et enervat,
Mites ipse mitior
  In pace conservat.

Responsoria.

1. Ira, rancor, odium
  Cedunt et ardescit
Dei desiderium
  Nec unquam torpescit,
Per hoc felix studium
  Scandit et ditescit.

V. *Ideo stabilita sunt bona ipsius in Domino.*

2. Lucris avaritiae
  Pia mens abstracta
Lucris studet gratiae
  Caelitus pertracta,
Cuncta sub iustitia
  Stant pulchre compacta.

V. Nec iura, nec praedia
  Plebis sunt subtracta.

3. Vana pompae practica
  Contempta calcatur,
Pia lex angelica
  Regi complantatur,
Scala caeli fabrica
  Decens sic aptatur.

V. *Ascensiones in corde suo disposuit in valle lacrimarum.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Pugil fortis fidei
  Dum pro fide zelat,
Ad baptismum provehi
  Perfidos anhelat.

2. Pacem offert hostibus
  Et pugnans procedit,
Hostes cadunt ensibus,
  Regi lucrum cedit.

3. Plorat strages hostium
  Motu pietatis
Dans grave suspirium,
  Quod sint cum damnatis.

Responsoria.

1. Cultum idolatriae
  Cultor trinitatis
De terra Finlandiae
  Pellit, illustratis
Turbis dono gratiae
  Fideque purgatis.

V. *Dominus dabit benignitatem, et terra nostra dabit fructum suum.*

2. Precamur per vulnera
  Tua, martyr Christi,
Purga nostra scelera,
  Quod possimus sisti

Sursum supra sidera,
Quo tu conscendisti,
V. *Ut sit splendor Domini Dei nostri super nos.*

3. Summum decus patriae,
Fidei zelator,
Legum et iustitiae
Sanctus promulgator,
Sis divinae gratiae
Mitis impetrator.
V. Ut ad regnum gloriae
Nos ducat salvator.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Rex erat Ericus
humilis, devotus, honestus,
Prudens, magnificus,
patiens, pius atque modestus.

2. Correxit Sueciae
leges, servire coegit
Christo perfidiae
gentes, quas ense subegit.

3. Digne promeruit
sanctis moriens sociari,
Qui Domino studuit
vivens vere famulari.

Responsoria.

1. Pax patriae, decus ecclesiae,
vitiis inimicus,
Rex Sueciae caelos hodie
conscendit Ericus,
V. Pro fidei fervore Dei
dilectus amicus.

2. Amens omnino
letali vulnere quino
Se vir transfixit,
quasi mortuus ille revixit,
V. Regis mirifici
meritis sanatus Erici.

3. O miles Christi,
qui martyrio meruisti
Sanctis coniungi,
iunctus diademate fungi,
Victor regali
fidei merito speciali,
V. Perveniant, qui te
laudant, ad gaudia vitae.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Hostia grata Deo
mactata petens paradisum,
Ecce, purpureo
reparavit sanguine visum.

2. Infanti genito
sine vita regis Erici
Vita datur merito
pariterque salus genetrici.

3. Martyr presbytero
linguae solvendo ligamen
Dat cum sincero
vocis modulamine famen.

4. Ferro transsecuit
proprium vir guttur, eique
Sanctus promeruit
vitam venerandus ubique.

5. O rex insignis,
cui servit nostra caterva,
Praefulgens signis,
nos protege, dirige, serva.

Ad Benedictus.

A. Corona fulgens aurea,
Flos dignitatis regiae,
Sanctus Ericus ignea
Vicit tela malitiae;
Sic victor vernans laurea
Rex et patronus Sueciae,
Felix de domo lutea
Transit ad regnum gloriae.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Miles regis gloriae
Tutor innocentium,
Malleus perfidiae,
Rex Erice, bravium

Apprehendens in agone
Ense caesus hostium,
Nobis placa, martyr bone,
Iesum, Dei filium.

Infra Octavam.

Ad Magnificat.

A. Magnificemus Dominum,
Ericum qui magnificat
Et in salutem hominum
Signis crebris mirificat.

Ad Benedictus.

A. Benedictus es, Domine,
Erico qui post proelium
Das in sanctorum agmine
Caelestis regni solium.

Brev. Upsalense imp. Holmiae 1496. — In 1. Vesp. hymn: Adest dies laetitiae (Klemming I, 91); ad Noct.: Hymnum novae laetitiae (ibid. 92); ad Laudes: Laudes ad laudes iungite (ibid. 98).

Nachträge und Berichtigungen.

S. 11, Spalte 1, Zeile 4 v. o. lies Assunt statt Adsunt. — Ibid. Zeile 9 v. o. lies ascitis statt adscitis.

Das Anna-Officium: Felix orbis, felix hora (S. 64) findet sich nach Chevalier Rep. hymnol. n. 16079 auch im Brev. Arosiense imp. Basileae 1513.

S. 101, Spalte 2, Zeile 11 v. u. lies Gingivas statt Gingiaas.

S. 147, Spalte 1, Zeile 15 sq. Der Versicel lautet im Brev. Opatovicense saec. 15. Cod. Vindobonen. 1962:

Per te ducem clarissimum
Ut exinde transeamus
Te obnixe flagitamus.

Inhalts-Übersicht.

I. Real-Index.

II. Verbal-Index.

Pierer'sche Hofbuchdruckerei Stephan Geibel & Co. in Altenburg.

ANALECTA HYMNICA

MEDII AEVI.

Herausgegeben

von

Clemens Blume und **Guido M. Dreves.**

XXVI.

HISTORIAE RHYTHMICAE.

Liturgische Reimofficien

des

Mittelalters.

Sechste Folge.

Leipzig.
O. R. Reisland.
1897.

HISTORIAE RHYTHMICAE.

Liturgische Reimofficien

des

Mittelalters.

Sechste Folge.

Aus

Handschriften und Wiegendrucken

herausgegeben

von

Guido Maria Dreves
S. J.

Leipzig.
O. R. Reisland.
1897.

VORWORT.

Der vorliegende Band der Analecta umfafst weitere Reimofficien von Eskillus bis Margaretha.

In diese Folge wäre auch das Officium des hl. Iustus aufzunehmen gewesen, welches in den Acta SS. Novemb. I, 430 aus einem Breviere des 14. Jahrh. „in archivis diplomaticis urbis Tergestinae" mitgeteilt wird. Da indes der Text sich in einem trostlosen Zustande befindet und ohne neue Quellen, die mir nicht zu Gebote stehen, unmöglich zu emendieren ist, mag hier ein Hinweis auf den Abdruck der Bollandisten genügen.

In dem Repertorium Hymnologicum von Ulysse Chevalier finde ich einige Nummern, hinter denen sich ein mir unbekanntes Reimofficium verbergen könnte. Es sind die folgenden:

186. Ad laudem regis gloriae | de thesauris ecclesiae | lapides . .
Transl. ss. reliquiar. — ae. v. etc. 5×6. — B. Silvanecten. (1521), e.

341. Adest dies celebris | qua mentis anxia febris . . . .
Recept. reliquiar. b. Brioci. — ae v. etc. — 5×4. — B. Briocen. (1548), e.

3775. Congaudeat ecclesia | exsultet urbs Lutetia | pontificis . . .
S. Germanus ep. Paris. — ae. v. etc. — 2×4 Casalis Bened. (1534).

11175. Martha nobis virginis filium | quem pavisti redde pro . .
S. Martha. — a. magn. etc. — 4. B. Lemovicen. (1495), 315.

12726. O Botulfe tuo cum fratre suavis Adulfe | qualis eras vit.
S. Botulfus. — off. — *14. — Mabillon, Acta ss. Bened. III, I, 7.

13018. O fundatrix Begginarum | gregem tuum dirige | in od . .
S. Begga, elev. et transl. — a. magn. etc. — 4. — O. Ultraiect. (1640), XXV.

13064. O gloriose Lazare | quem Iesus suscitavit | veni nos inv . .
S. Lazarus Massil. — a. magn. etc. — 6. — B. Arosien. (1513), III, 13.

13113. O iucunda parens caelesti prole beata | haec acterna suae . .
S. Coleta. — ae. v. etc. — 5×2. — O. mon. S. Clarae Traiect. (ms.).
17150. Regi sponsoque virginum | iubilet plebs fidelium | in hac . .
S. Walburga. — invit. etc. — 4. — B. S. M. Antuerp. (1496).
18651. Sanctus Galectorius | praesul Lascurrensis | orabat devo . .
S. Galactorius. — a. v. etc. — 6. — B. Lascurren. (1541): (1891), 35—8.
19146. Sollemni iam laetitia | recolitur victoria | qua papa beat . .
SS. Cornel. et Cyprian. — ae. v. etc. — 5×6. — OO. PP. Belli Reditus (17 . . .), 1; abb. Ninhovien. (1692), 3: (17 . .), 3.

In der Mehrzahl dieser Fälle bleibt es nämlich zweifelhaft, was wir uns unter dem etc. zu denken haben Denn das Repertorium verweist in solcher Art zuweilen auf ein vollständiges Officium; so z. B. unter Nr. 6435. *Fons hortorum redundans gratia*, wo ae. v. etc. die Anal. XXIV, Nr. 25 mitgeteilte Historia Visitationis bedeuten, obschon die beigefügten Zahlen 6, 4×4 nahelegen, daſs es sich nur um fünf Antiphonen handle, von denen eine, die erste, aus sechs, die übrigen vier aus je vier Zeilen bestehen. Umgekehrt weist unter den oben aufgeführten Nummern 12726, die einzige, die ich zu kontrollieren in der Lage bin, nicht auf ein Officium, sondern nur auf eine vereinzelte Antiphon hin, obschon hier ausdrücklich von einem off. (officium) geredet wird. Was sich bei Mabillon am (nicht richtig) angegebenen Orte findet, sind vier Hexameter, von denen er bemerkt, sie seien einst im Officium des hl. Botulphus gesungen worden. Ob dies ganze Officium, das er in einem Codex Uticensis gesehen, ein rhythmisches war oder nicht, verschweigt er. Darauf folgen dann zehn andere Hexameter mit der Aufschrift: Item alii versus. Woher diese alii versus genommen, giebt M. nicht an. Unser Repertorium macht daraus kurzer Hand ein Officium und 14 Verse. Bei solchen Erfahrungen muſs es im Dunkeln belassen werden, ob in den vorstehenden Nummern (ausgenommen nur die gedachte) auf eine ganze Historia oder bloſs auf einzelne Antiphonen verwiesen werden soll.

Verloren ist für uns ein Reimofficium auf den hl. F r i g d i a n, von dem sich in einem handschriftlichen Diurnale von St. Frigdian zu Lucca leider nur noch sieben Antiphonen erhalten haben. Die Antiphon zum Magnificat ist bereits Anal. XXIII, 177 in den Noten mitgeteilt.

Einzelne rhythmische Teile eines Officiums auf den hl. Domnius finden wir im ersten Bande von Farlatis Illyricum sacrum. S. 503 u. f. teilt er ein älteres Officium mit, das indes Hymnen enthält, die augenscheinlich ein Produkt des Humanismus sind. Er überschreibt das Officium „Ratio officii ecclesiastici et nunc antiquati. Ex Cod. ms. Archivii Archiep. Spalat., cui titulus Officia ss. Patronorum ecclesiae Spalatensis." Dies Officium enthält fünf Antiphonen ad Vesp. et Laudes in Distichen:

1. Exposuit primus fidei qui sacra Salonis,
   Commigrat e terris hac super astra die.
2. Intrepidus Christum clara dum voce fatetur
   Domnius, exsecuit saeva machaera caput.
3. Cuncta Saloniadum resonant te litora, Domni,
   Te noster coetus sentiat usque pium.
4. Nos tua festa, pater, plena veneramur acerra,
   Domni, ne nobis caelica dona neges.
5. Ad te confugimus nos, qui iactamur in undis
   Tu, Domni, e portu dirige tutus iter.

Aufser diesen Vesperantiphonen enthält jede der drei Nokturnen eine rhythmische Antiphon super Psalmos:

1. Hilares colimus festa patroni,
   Par est laetas promere voces,
   Domnius alta scandit ad astra.
2. Celebris praesul Domnius istas
   Roseo tinxit sanguine terras,
   Cura vigili rexerat ante.
3. Quantus fuerit Domnius, infer,
   Quem formavit puerum sanctis
   Monitis Petrus pluribus annis.

Ein zweites Officium entnimmt der Verfasser l. c. 504 sq. einem 1690 zu Venedig gedruckten Proprium. Dies Officium enthält folgende poetische Teile:

In 1. Vesperis ad Magnificat.

A. Salve, clara dies, qua nostrae Domnius urbis
Praesul ad aethereas se tandem sustulit arces
Et victo laetus percepit dona tyranno,
Siderea semper radiantem luce coronam.

In Laudibus ad Benedictus.

A. Pontificum norma, splendor pretiosaque gemma,
Serta venustatis retinens cum martyrizatis,
Scandere caelorum da nobis regna polorum,
Qui barathri claustris puerum precibus revocasti.

In 2. Vesperis ad Magnificat.

A. Magnificate Deum, Petro quoque solvite grates,
Namque ducem nobis misit, qui nocte fugata
Erroris circumfudit nos lumine veri,
Ne quis possit iter stabilis non esse salutis.

Infra Octavam Ad Magnificat.

A. O quam sancta dies, o quam festiva refulget,
Viribus o totis castis celebrandaque votis,
Qua bonitate bonus noster meat astra patronus
Domnius ad vitae gaudia perpetuae.

Ähnlich verhält es sich mit einem Officium auf den hl. Patricius, das zwar in Prosa abgefaſst, indes mit einigen poetischen Antiphonen, namentlich in der ersten Vesper, verbrämt ist. Dasselbe findet sich in folgenden Quellen: Antiph. ms. Clondalkinense saec. 15. Cod. Collegii ss. Trinitatis Dublinen. B 1, 3; Antiph. ms. Franciscan. Hibern. saec. 15. ex. Cod. Collegii ss. Trinit. Dublinen. B 1, 2; Antiph. ms. S. Iohannis Dublinen. saec. 15. Cod. Coll. ss. Trinit. Dublinen. B 1, 4; Brev. ms. Dublinense saec. 15. Cod. Coll. ss. Trinit. Dublinen. B 3, 13. Die erste Antiphon der Vesper ist prosaisch; dann aber folgen vier, wie es scheint, später eingeschobene Antiphonen:

Altare lapideum
Sancti pretiosum
Ultra maris alveum
Transvexit leprosum.

Signo crucis edito
Fons per Christi numen
Manat, quo dat concito
Caeco nato lumen.

Aquam suis precibus
In mel commutavit,
Quo nutricem languidam
Satians sanavit.

Collectis fragminibus
Multis glacierum
Ignem suis precibus
Accendebat verum.

An diese Antiphonen schlieſst sich ein ebenfalls rhythmisches Responsorium:

R. Magni patris sunt miranda
merita Patricii,
Cui Dominus ostendit
locum purgatorii,
Quo viventes se expurgent
delinquentes filii.
V. Dono purga nos, Patriti,
tui adiutorii
Diluens prece felici,
quod habemus vitii.

Die Antiphon zum Magnificat der ersten Vesper und das Invitatorium der Matutin lauten:

Ad Magnificat.

A. Christi puer capitur
Et in servum venditur,
Pascit porcos regis,
Quem Christus elegerat
Et pastorem noverat
Fore sui gregis.

Invitatorium.

Laudemus regem per saecula cuncta regentem,
Patricium patrem caeli qui vexit ad arcem.

Damit kehrt das Officium zu Prosa und Reimprosa zurück. Eine in die erste Vesper eingeschobene Prosella auf die beliebte Melodie *Sospitati dedit aegros* wird später an geeigneter Stelle mitgeteilt werden.

Einen Beweis für die Verbreitung und Beliebtheit der Reimofficien bietet der Umstand, dafs einem französischen Lobgedicht auf König Karl VII. von Frankreich die Form eines Reimofficiums gegeben wurde. Der Titel dieses Curiosums lautet: Sensuiuent les vigilles de la mort du feu roy Charles septiefme a neuf pseaulmes et neuf lecons, contenans la cronique et les faits advenus durant la vie dudit feu roy, composees par maistre marcial de paris dit dauvergne, procureur en parlement. s. l. et a. Gedruckt wurde dasselbe zu Paris von Pierre Laron 1490 und zählt 227 SS. in 4°. Folgendes zur Probe:

Invitatorium.

Venite nunc et ploremus
Pour le trespas du feu bon roy
Et ses bienfais recolemus
Comme conduits en bon arroy
Sans nous souffrir vivre en defroy
Dont le louer bien debemus
Et sy gardoit iustice et foy
Venite nunc et ploremus etc.

Antiphona: Placebo.
Primus Psalmus.

Helas les douleurs de la mort
Don bien accoup enuironne
Le bon roy et le bon renconfort
Que Dieu nous avoit ordonne
etc. etc.

Ein weiterer Beweis für diese Beliebtheit liegt mehr noch als in dem Umstande, dafs sich einige wenige Reimofficien,

namentlich die des Franziskaner- und Dominikanerbreviers bis heute erhalten haben, darin, dafs noch im siebzehnten Jahrhundert, nachdem doch die Hochflut der Renaissance das Antlitz der Erde verändert und dem Geschmacke eine völlig entgegengesetzte Richtung gegeben hatte, einzelne solche Officien konnten verfafst werden. Ein Beispiel hievon ist diesem Bande einverleibt worden. Es ist das Reimofficium auf den hl. Florian Nr. 11 b, welches von dem nachmaligen Propste von St. Florian David Furmann um die Mitte des 17. Jahrhunderts teilweise mit Verwertung mittelalterlichen Materials zusammengestellt ward.

Eine Analogon bietet die Handschrift 11 528 der kk. Hofbibliothek hieselbst, ein unter Kaiser Leopold I. geschriebenes und wohl auch verfafstes Officium de Immaculata Conceptione in Reimversen und eine ebensolche Messe. Im übrigen mittelalterlichen Vorbildern folgend, vermeidet indes der Dichter den Hiatus durch Anwendung von Elision. Die beiden ersten Antiphonen der ersten Vesper lauten:

Rex immensae potestatis
Hortum sibi voluptatis
Novo plantat ordine,
Ubi suum culpae virus
Non effudit serpens dirus
Adae infecto semine.

Tota lumine perfusa
Maria atque circumfusa
Electa ut sol emicat,
Habet esse cum splendore,
Nescia umbrae absque pallore
Pulchra semper emicat.

Zu dem Officium gehören vier ebenso behandelte Hymnen, zur Messe eine Sequenz. Diese beginnt:

Gaude, sponsa deitatis,
Vas totius sanctitatis
Ulla sine macula.

Die Anfänge der Hymnen lauten: In 1. Vesp.: *Exsultet cordis iubilo;* ad Matut.: *Virgineo orto sidere;* ad Laudes: *Iucundi o dies gaudii;* In 2. Vesp.: *Hymnum tellus laetitiae.*

Wien, den 12. Januar 1897.

Guido Maria Dreves.

HISTORIAE RHYTHMICAE.

SERIES SEXTA.

1. De sancto Eskillo.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Laudent Sudermanniae
   Pueri parentem,
   In prole Britanniae
   Lapsos erigentem.
2. Confirmavit Dominus
   Eskillum pastorem,
   Quem despexit populus
   Sequens vastatorem.
3. Fidens in principibus
   Turba gloriatur,
   Ruina sculptilibus
   Iuste praeparatur.
4. Iucunda laudatio
   Gentis cum decore,
   Quam pastoris passio
   Traxit ab errore.
5. Portas tuas, Suecia,
   Praesul confortavit,
   Dum divina gratia
   Fidem restauravit.

Ad Magnificat.

A. Eskille, flos praesulum,
   Pater pietatis,
   Clericorum speculum,
   Doctor veritatis,
   Tuae replet saeculum
   Fama sanctitatis,
   Iunge tuum populum
   Civibus beatis.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Eskilli martyris
   sollemnia
Devote celebret
   ecclesia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Postquam hiems abiit
   Infidelitatis,
   Flos virtutis prodiit
   Novae dignitatis.
2. Clamat praeco populis
   Missus a supernis,
   Ut intersint epulis
   Regis sempiterni.
3. Fugat servus Domini
   Varios errores,
   Nulli cedens homini
   Novos docet mores.

Responsoria.

1. Olim spinas germinans
   Terra vastitatis
   Fit iam rosas generans
   Hortus voluptatis,
   Venit dies terminans
   Noctem vanitatis,
V. Dum luxit Sueciae
   lux divinae pietatis.
2. Gaude, felix Suecia,
   Laudans salvatorem,
   Quia de Britannia
   Tibi dat pastorem,
   Qui vas plenum gratia,
   Christi dans odorem,
V. Erranti tibi sit
   divinum dux in amorem.
3. Lucem reddit nebulae
   Stella matutina,

Novae vitam plantulae
   Patris dat doctrina,
Quae rigata sedule
   Lege de divina
V. Caelis electos
   mittit flores sine spina.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Idola colentium
   Arguit conatus,
Pro Christo martyrium
   Subire paratus.

2. Aures claudunt aspides
   Dentibus stridentes,
Et in patrem lapides
   Iaciunt torrentes.

3. Scelus gentis flebilis
   Hoc quam sit indignum,
Sanguis indelebilis
   Evidens est signum.

Responsoria.

1. Surgit operarius
   Pervigil in messe,
Non ut mercenarius
   Cupiens praeesse,
Sed sicut eximius
   Pastor vult prodesse,
V. Sanguine defendens
   salvum numerum gregis esse.

2. Turbas diis libantium
   Arguit securus,
Minas spernens hostium
   Hostia futurus,
Nec patrem eximium
   Flectit sermo durus,
V. Nec lapis aut ferrum,
   sed firmus stat quasi murus.

3. Verbi ferit gladio
   Fidem impugnantes,
Lucis obstant radio
   Tenebras amantes,
Quem sacravit unctio,
   Premunt malignantes,
V. Vas auri solidum,
   vas ornatum reprobantes.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Alabastrum frangitur,
   Fragrat vis odoris,
Omnis aegris tollitur
   Passio languoris.

2. Clamant ad suffragia
   Prius impugnantes,
Suorum vestigia
   Pedum adorantes.

3. Pro nobis egregie
   Deum martyr ora,
Ut nos caeli curiae
   Reddat mortis hora.

Responsoria.

1. Transit ab exsilio
   Mundi rubricatus,
In caeli rosario
   Digne transplantatus,
Bino pollens praemio
   Gaudet laureatus,
V. Qui gregis ante Deum
   velit excusare reatus.

2. De patris absentia
   Grex est in maerore,
Sed resumit gaudia
   Magno cum favore,
Quia mirabilia
   Fiunt a pastore,
V. Et sibi pro tanto
   gaudens congaudet honore.

3. O proles Britanniae,
   Recta via morum,
Praesul Sudermanniae,
   Tutor orphanorum,
Te collaudat hodie
   Digne gens Sueorum,
V. Quam, pater eximie,
   ducas ad regna polorum.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Legem hausit avide
Flore iuventutis,
Inde multis provide
Potum dans salutis.

2. Spreto solo patriae
Exit inspiratus,
Ad salutem Sueciae
Caelitus vocatus.

3. Iuxta votum omnium
Praesul sublimatus,
Est in virum alium
Subito mutatus.

4. Principem non timuit
Sacer hic Elias
Nec timens deseruit
Sacrae legis vias.

5. Exstinxerunt impii
Lumen tam praeclarum,
Quia lucem filii
Spernunt tenebrarum.

Ad Benedictus.

A. O praesul mitissime,
Patriae lucerna,
Lux errantis animae,
Devios guberna,
Ductor gregis optime,
Nos duc ad superna.
Ubi pascet intime
Gregem lux aeterna.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A Vale, pater patriae,
Fidei zelator,
Ritus idolatriae
Felix triumphator,
Nobilis ecclesiae
Doctor et fundator,
Tuae sis familiae
Dulcis consolator.

Brev. Strengnense imp. Holmiae 1495. — In 1. Vesp. hymnus: Iam dies adest celebris (Klemming I, 104); ad Noct.: Eskilli pro victoria (ibid. 105); ad Laudes: Ad laudem sancti praesulis (ibid. 111). Hymnen und Officium sind von Brynolphus I, Bischof von Scara (1278—1317); cfr. Klemming l. c. 112; Acta SS. Feb. I, 935.

2. De sancto Eustachio.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Caesar dum Traianus,
Quamvis tunc paganus,
Monarchiae praesideret
Et rem publicam augeret,

2. Tiro fidelis Placidus
Illi militavit,
Strenuus et acidus
Regna dispensavit.

3. Totus in virtutibus
Placidus nutritus,
Triumphandi nutibus
Maxime peritus.

4. Caritatis oculis
caelum pertraiecit,
Dapibus et poculis
Pauperes refecit.

5. Ex gentili largitate
Effluent encenia,
Quae favente deitate
Intrant caeli moenia.

Ad Magnificat.

A. Rupem cervus dum ascendit,
Retiaculum tetendit,
Placidum quo comprehendit
Tali sub oraculo:

Placide, tu me instigas,
Beneficiis alligas,
Me venaris et imbrigas
Caritatis iaculo;
Tu et tui,
Vultis frui
Vita, quae non labitur,
Paganismum
Fac baptismum,
Illa vobis dabitur.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

O consurgamus,
laudes Christo referamus,
Eustachium iustum
bove qui sacravit adustum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beatus Eustachius
Graviter tentatus
Perdidit celerius
Res et magistratus.
2. Mortua familia
Pecora, iumenta
Et quaeque utilia
Nulla sunt inventa.
3. Furtim in triclinium
Intrat fur et latro,
Fugit morticinium
Noctis vir sub atro.

Responsoria.

1. Theopista doloribus
Anxia deduxit
Geminos prae foribus
Parvulos et luxit,
V. Cumque nescivit,
quo vir fugitivus abivit.
2. Itur in aquagium,
Uxor in obstagium
Naulo pro petito
Illis non habentibus,
Dare desiderantibus
Rapitur marito,
V. Coniunx intacta
sed permanet obside facta.
3. Eustachii natos
lupus et leo diripuerunt,
Hos quoque ablatos
homines vivos tenuerunt;
Hoc pater ignorat,
matrem natos quoque plorat,
V. Ut potuit cumque,
damnum deplanxit utrumque.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Paupertate vapulat
Et inter egenos
Campi custos exsulat
Annos per quindenos.
2. Traianus dimiserat
Nuntios per gyrum
Illum, quem amiserat,
Requirendo virum.
3. Vulnerum percussibus
Illum invenerunt,
Caesaris aspectibus
Salvum reduxerunt.

Responsoria.

1. Longinquo de confinio
Dum adproximatur,
Et suo dominio
Miles praesentatur,
Vultu cultu regio
Carus redimitur,
Sortis fortis legio
Sibi adunitur,
V. Ut regnum vernet,
regni quoque iura gubernet.
2. Ortum est disturbium
Dissensione mota
Castrorum et urbium
[Adest] virtus tota,

Cunctis civitatibus
Fatur, ut armentur,
Regni dignitatibus,
Ut auxilientur;
V. Convenerunt cuncti
regno cum foedere iuncti.
3. Eustachii nati
venerunt ad bella parati,
Viribus armati,
forti certamine grati,
Armis ditati,
bellantibus associati;
V. Non pater hos novit,
quos longa remotio fovit.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Barbarorum sic quievit
Tumefacta gloria
Quam Eustachius delevit
Habita victoria.
2. Agapitus, Theopistus
Tentum quoddam intraverunt,
Conferendo, colloquendo
Sese fratres didicerunt.
3. Theopista clam hoc audit,
Benedixit Dominum,
Redemptori Deo plaudit,
Qui dat vitam hominum.

Responsoria.

1. Ad virum profecta recta
In maxilla prudens illa
Sternit, cernit
Cicatricem vulneris,
Nescit coniugalem talem,
Quem agnovit, cui vovit
Maritari
Sub nutu confoederis;
V. Clam coepit flere
lacrimas nequiens cohibere.
2. O Romane, vive sane
Dixit capitaneo,
Hac in terra sub acerra
Barbaris admoneo,
Meum ob Eustachium
Da salutis brachium
V. Et, vir praeclare,
fac me tibi compatriare.
3. Hanc mox agnovit,
cui blande talia movit:
Eustachius dicor,
uxor tibi dulcis amicor,
Es mea, dato fidem;
tuus et sum, dixit eidem.
V. Cuncti laetantur,
omnes et ei famulantur.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Natorum absentiam
Pater quaerulatur,
Ob quorum praesentiam
Deum deprecatur.
2. O divina gratia,
Suntne mei nati
Per terrarum spatia
Vivi vel necati?
3. Domina quantocius
Verbis his respondit:
Gratulare potius,
Hos vita recondit.
4. Cum commilitonibus
Vidi hos manere,
Vacantes sermonibus,
Bene se habere.
5. Cum directo citius
Nuntio venerunt,
Patrem, matrem laetius
Illi susceperunt.

Ad Benedictus.

A. Eustachius cum paribus
Suis familiaribus
Statuuntur et ponuntur
In camporum sedibus,
Audax leo dante Deo.
Quamvis ferus et severus,
Inclinatus et prostratus
Fit illorum pedibus;

Minax mortis idem fortis
Ad mactandum et vorandum
Fuit missus, sed abyssus
  Illis nulla nocuit.
Danielem qui fidelem
Securavit et tutavit
In leonum lacu, bonum
  Deus hunc praedocuit.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Eustachius poplitibus
Flexis cum complicibus
Videns bovem aeneum
Inflammatum igneum
Dixit: qui es Dominus
Eminus et comminus,
Respice in omnes gentes
Passionem meam colentes,
Ignem, aquam, bestias,
Exsilium, molestias,
Paupertatem, vim bellorum,
Ad usum hospitiorum
Omne malum his averte;
Detur illis, Iesu, per te
Salus, virtus et solamen.
Angelus respondit Amen.
Corpus, vestes cum capillis
Rogus non ussit in illis;
Mortui, sed non combusti
Deo vivunt modo iusti.
Dante Deo nos sequemur,
Ut cum iustis gloriemur.

Brev. ms. Pataviense anni 1525. Cod. Lincen. Γb 24. A. — Brev. ms. Plagense anni 1499. Cod. Plagen. s. n. B. — Brev. ms. Pataviense (?) saec. 15. Clm. Monacen. 23275. C. — Brev. Pataviense imp. Venetiis 1505. D. — Brev. Kimense imp. Venetiis 1516. E. — In 1. Vesp. Super Ps. AA fehlen A. Invit. 1 Omnes una consurgamus AD. — In 1. Noct. A 3, 4 noctis vix A. — R 2, 5 Dare diffidentibus D. — In 2. Noct. A 3, 3 Quem Caesaris A. — R 1, 3 suo domino AB. — In 3. Noct. A 2, 2 Tempore quodam ABCDE. — A 3, 1 Teopista clam hoc dum AB, audivit A. — R 1, 5 Nescit coniugem talem. — R 2, 1 O Rome vive A. — R 3, 2 talia fehlt A. — In 2. Vesp. Ad Magn. A, 21 sequamur A. — Ibid. 22 Et cum AE. — Hymnen ad Noct.: Aeterna Dei munera, ad Laudes: O mira dispensatio (Anal. IV, 138).

3. De sancto Eustachio.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Sion, plaude, mater alma
Triumphantis super palma
Eustachii beati,
Quem coniunx et duo nati
Gloriosa passione
Comitantur in agone;
Adest inde Roma testis,
Cedat horum prece pestis,
Quem reatus vitiorum
Et fraus infert malignorum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Invitatur plebs fidelis
  Ad sanctorum gaudia,
Iubilantes rex in caelis
  Collocet cum gloria.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Altitonantis regia
Suscepit cum laetitia
Beatos, qui consiliis
Non consenserunt impiis.

2. Bonitatis non immemor
Christus in caelis habitans
His sibi servientibus
Dedit sui notitiam.

3. Cultu sub idolatriae
Iam vanitati subditos
Mirificavit Dominus
In eis mira faciens.

Responsoria.

1. In diebus Traiani Caesaris
Erat Romae miles praenobilis
Placidus nomine,
Sub cultu idolatriae
Opus agens misericordiae.
V. *Populus, quem non cognovi servivit mihi, dicit Dominus, in auditu auris oboedivit mihi.*

2. Illustris Eustachius
Imitatus Cornelium,
Priusquam Christum nosceret,
Servire illi studuit.
V. *Ego diligam eum, dicit Dominus, et manifestabo illi me ipsum.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Dator misericordiae
Scuto texit iustitiae
Beatum Eustachium
Dando coronae praemium.

2. Elevatur eximia
Dei misericordia
Ex angelorum laudibus
Pro conversis peccantibus.

3. Fraudis commenta respuens
Insignis Eustachius
In Dei tabernaculo
Cum suis manet iugiter.

Responsoria.

1. Vir Dei Eustachius
Amissis rebus omnibus
Uxorem amisit et filios,
Uxorem tulit barbarus,
A feris nati capti sunt.
V. *Beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.*

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Genus electum, cuius est
Ipse Deus hereditas,
Per potionem calicis
Hereditatem reparat.

2. Haec pia generatio,
Quia quaesivit Dominum,
Eius videre faciem
Miro modo promeruit.

3. Intellectu prudentiae
Ditavit auctor gloriae
Sanctos ad plenum instruens
Et ab adversis eruens.

Responsoria.

1. Redeunte magistro militum
Exsultat aula regia,
Urbs et senatus curia
Nec non omnis regio.
V. *Annuntiaverunt caeli iustitiam illius, et benedixerunt omnes populi gloriam eius.*

2. Iam acceptis honoribus
Et dignitate pristina
Barbarorum provinciam
Debellandam aggreditur,
Ubi natos cum coniuge
Divino nutu reperit.
V. *Qui percussit gentes multas et occidit reges fortes.*

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Mira Dei pietas
virtutibus atque decore
Multiplici sanctos
induit atque fide.

2. Laudibus ac iubilo
Deus est venerandus ubique,
Qui portas vitae
pandit et astra suis.

3. Mentes sanctorum
lustrans Deus hic benedicat
Illuminetque pius
nos et ubique Deus.

4. Nunc bene cum sanctis
chorus hic Domino benedixit,
Luxuriae flammas
insuperare coepit.

5. Regna superna Deum
collaudant et venerantur,
Quem quoque cum sanctis
cuncta creata canunt.

Brev. ms. Gebennense saec. 15. Cod. Parisin. 1318. A. — Brev. S. Petri Gebennen. imp. Gebennen. 1556. B. — In 1. Vesp. ad Magn. A, 4 Qui coniunxit et A. — Invit. 3 Iubilante A. — Alle im vorstehenden fehlenden Teile sind prosaisch abgefafst.

4. De sancto Eustachio.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. O laudanda bonitas
Nostri redemptoris,
O miranda novitas,
Veri signum amoris,
Quod vocavit Placidum
Sibi complacendum,
Dans opus sibi validum
Fortiter agendum.

2. Lumen adhuc nesciens
Lumine processit.
Egenis largus largiens
Futurum iam expressit.

3. Militis strenuitas
In se non obfecit,
Per quam Christi caritas
Fideliter perfecit.

4. Venando cervum capitur
Hic Domino venante,
Hunc dum vox alloquitur
Cruce coruscante:

5. Cur me fugas, Placide?
Ego, quem ignoras,
Sum Christus, cui splendide
Res tuas dividebas.

R. Ivit venatum
Placidus sibi prendere gratum,
Conspicit elatum
cervum cruce significatum,
Cornibus innixum
simul aspexit crucifixum;
V. Insequitur cervum,
nullum socians sibi servum.

Ad Magnificat.

A. Magnificemus Dominum
Et laudemus eum ob gloriosam
Martyrum victoriam,
In quorum gaudet numero
Eustachius cum suo collegio,
Qui pro nobis in caelis
Oret degentibus in terris.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Venite, rite vigilemus,
Deum nostrum et laudemus
Eustachii memoria
Sollemnique victoria.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beatus vir cum coniuge
Placidus elegit
Viam veram, quam sobrie
Riteque peregit.

2. Quare frement pericula?
Quia Christi miles
Vitae suscepit piacula
Cultus spernendo viles.

3. Cum invocaret Dominum,
Ipsum sic adfatur:
Te fore decet alterum
Iob, hoc adtestatur.

Responsoria.

1. O felix promissio
Omnipotentis Dei,

Te decet haec tentatio
Roburque spondens ei,
V. Morbus primum asseclas,
Dein animalia
Interfecit omnia.

2. Auferuntur omnia
De domo per praedones,
Plena sic penuria
Ditantur tirones,
V. Hi plene sic liberi
Pergunt extra patriam
Christi sequentes latriam.

3. Navigantes pariter
Naulum postulatur,
Aufertur flebiliter
Uxor, vir tristatur;
V. Sumens tandem filios
Maritus exsulatur,
Cor diu eius turbatur.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Verba mea personent
Tanti viri stuporem,
Dum mira dira renovent
Ipsius sic dolorem.

2. Domine, Dominus noster,
Quam admiranda facis,
Cum tuus sic minister
Privatur suis caris.

3. Domine, quis habitabit
In tuo tabernaculo?
Quem tua sic probavit
Virtus tanto miraculo.

Responsoria.

1. In ripa natum posuit
Unum transportandum,
Quem mox lupus rapuit,
Ipsum ad iuvandum
V. Dum redit, leo vorax
Alterum in praedam
Tulit currens ad silvam.

2. O miranda probatio
Istius agonistae,
Natorum dum perditio
Amborum fit, o Christe,
V. Tua clemens potentia
Ipsum sublevavit,
Ne se tunc necavit.

3. Dum sic iret eiulans
Omnibus nudatus,
Deus natos congregans,
Nam lupus inclamatus
V. Et leo linquit liberos
Astantes per pastores
Simul et aratores.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Conserva, Deus, humilem
Hanc dispositionem,
Ut facias laudabilem
Tandem congressionem.

2. Domini est terra,
Qui servat suos famulos
Vivos sine guerra
Inter binos tirunculos.

3. O beati, quorum
Vita sic probatur,
Ut custos hic agrorum
Cordis agro servatur.

Responsoria.

1. Rex memor sui Placidi
Hostibus gravatus
Mittit suos, ut validi
Quaerant, ut perscrutatus
V. Placidus adducatur
Proelia pugnandum,
Honoribus ditandum.

2. Duo de suis Placidum
In rure reppererunt,
Cicatricis per surculum
Tandem cognoverunt;
V. O felix huius humilitas,
Dum suis famulatur,
Christum imitatur.

3. O beata reductio
Eustachii, ad honores

Romanorum consilio
  Rediit ad priores;
Milites sic congregat
  Hostes ad vincendum,
Regna terrae peragrat
  Rebelles ad domandum.
V. Peractis sic laboribus
  In vico quiescebat
Cum suis militibus,
  Uxor ubi manebat.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Dominus regnavit,
Dum pie congregavit
Uxorem et virum,
Ostendens per hoc mirum.

2. Iubilate Deo,
Uxor fatur cum eo:
Ubi sunt nostri nati?
A bestiis, ait, devorati.

3. Deus, Deus meus,
Quam dulcis amor tuus,
A bestiis ablati
Nam sunt nostri nati.

4. Haec ait: benedicant
Facta Dei et dicant,
Quod Christus nos probavit
Et natos demonstravit.

5. Laudate Dominum de caelis
Corde, factis et melis,
Nam pater, mater, nati
Sunt tandem congregati.

Ad Benedictus.

A. Benedictus Dominus,
  Qui suos coronavit
Martyrio, sed comminus
  Sibi sociavit,
Huius mundi miseria
  Prorsus liberati
Gaudent caelesti curia
  Beatis adunati;
Pro nobis orent iugiter,
  Ut ipsos contingamus,
Viventes hic feliciter
  Caelum ascendamus.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Adest dies victoriae,
Quo adit regem gloriae
Eustachius et suus comitatus.
Per bovem aeneum probatus,
Qui pro nobis intercedat,
Ne nos draco Stygis laedat,
Sed post hoc exsilium
Contemplemur Dei filium.

Brev. ms. Voraviense saec. 15. Cod. Voravien. 268. A. — Brev. ms Secoviense saec. 15. Cod. Graecen. 471. B. — In 1. Vesp. Ad Magn. **A**, 5 suo cum B. — Ad Complet. **A** Rupem cervus dum conscendit etc. entlehnt. — In 2. Noct. **R** 3, 5 leo inquit A. — In 3. Noct. **A** 3, 1 O fehlt A; lies: O beati servi quorum? — **R** 2, 2 Mire reppererunt A. — **R** 2, 4 Quem cicatricis AB. — In Laud. **A** 4, 2 benedicant A. — **A** 4, 3 Quo AB. — **A** 5, 2 facto A. — Die **A** ad Magn. in 2. Vesp. steht in beiden Quellen ad Primam; ad Tertiam **A** Eustachius cum paribus etc., welches die **A** ad Benedictus aus dem Passauer Officium ist; ad Sextam **A** O consurgamus etc., das Invitatorium desselben Officiums; ad Nonam **A** Ex gentili largitate etc., die 5. **A** in 1. Vesp. ebenda. In 2. Vesp. 5 **AA** super Ps. Natorum absentia etc. cum reliquis aus den Laudes desselben Officiums. In 2. Vesp. ad Magn. **A** Eustachius poplitibus, ebendaher entlehnt. Alle diese Entlehnungen lassen glauben, dafs die **A** ad Primam die eigentliche **A** dieses Offic. zum Magnificat der 2. Vesper ist. — Hymnen: Hymnen ad Vesp. et Noct.: O mira dispensatio (Anal. IV, 138); ad Laudes: Romam redit Eustachius (Ibid. 137).

5. De sancto Evodio.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Evodium genuit
   felix Aquitania partu.
2. Arvernis genitus
   micuit quasi lucifer ortus.
3. Consule qui natus
   fit de grege pastor amatus.
4. Scutarius Romae
   servavit dogmata normae.
5. Hic dono denarium
   complet numerum sociorum.

Ad Magnificat.

A. Adest dies veneranda
   devotis fidelibus,
   In qua praesul ac confessor,
   beatus Evodius,
   Ac senator urbis Romae,
   nobilis Scutarius,
   Per insigne meritorum
   iuncti sunt caelestibus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoremus
   principem omnium,
Qui beatum
   fecit Evodium
Eiusque vitae
   parem Scutarium.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vos Vallanensis
   doctores populus
   Suscipit fultus
   divinis virtutibus.
2. Ad seminandum
   culturam Dei
   Semper crevere
   in lege Domini.
3. Non aruerunt
   eorum dogmata,
   Sed Christi seges
   complevit horrea.

Responsoria.

1. Post decessum confessoris
   beati Georgii,
   Vallanensis episcopi,
   plebs commissa praesulis
   Evodii
   Pastorali curae parem
   sanctitatis habuit,
V. Ut de fonte salvatoris
   mereretur refici,
   Per pascua virentia
   super terram provehi.
2. Sublimatus ergo sancti
   praesulatus cathedra
   Exorante muliere,
   quam leprae sanaverat
   Morbo mater Iesu Christi,
   [virgo] sacratissima,
   Ad Anicium transferre
   suam sedem praeparat,
V. Ibi enim sanitati
   reddita est misera
   Per Mariam salvatricem
   sub noctis vigilia.
3. Tunc congregata
   plebe fidelium,
   Cum ipsa montem
   petit Anicium,
   Ubi factum
   erat miraculum,
   Ibi divinum
   esset oraculum
V. Ad venerandam
   virginem beatam
   Et transferendam
   praesulis cathedram.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Exorta luce
   scandunt fastigia,
   Ubi fundata
   est ecclesia,
   Et, ecce, vident
   Dei magnalia.
2. Nix enim candens
   caelo descenderat
   Summumque montis
   locum perfuderat,
   Quo fundamentum
   ponendum fuerat.
3. Exsultat praesul,
   exsultat populus,
   Et sicut candor
   ministrat niveus,
   Insignis Deo
   domus construitur.

Responsoria.

1. Pontificem venerandum,
   Beatum Evodium,
   Qui Dei gratiam promeruit
   Et cogitatum suum
   In eo humiliter iacuit,

V. Deum coluit
   Et proximum suum dilexit
   Corde perfecto.

2. Ad honorem genetricis
   Regis cuncta disponentis
   Votum suum complevit,
   Quod diu desideravit,
   Beatus Evodius,

V. Oratorium namque fundavit
   Vallanensium capitali.

3. Pastor, pie pastor,
   Servulorum preces
   Exaudi benigne,
   Quosque cernis pressos
   Peccatorum mole,
   Confessorum tuorum
   Placatus erige prece;

V. Expurgatos omni sorde
   Tu nos mundos [iis] coniunge.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sanctus Evodius
   Atque Scutarius,
   Ambo viri religiosi,
   Sibi invicem observantes
   Et in lege Domini ambulantes
   Mandata eius custodiebant.
2. Scutarium,
   Apostolica auctoritate
   Evodio coniunctum,
   Parem consueverunt notare
   Plebs Vallanensium
   Per caritatis
   Benignitatem.
3. Quasi fratres atque germani
   Famulantes Deo patri,
   Tota intentione
   Iugum Domini portantes,
   Mundi contemnentes lubrica
   Et terrenis
   Praeferebant caelestia.

Responsoria.

1. Almiflua confessores
   Dispositione
   Deo mente proximi
   Romam tendentes,
   Obcurrunt senioribus
   Profectis circa passus mille
   Ab Anicio monte,
   Qui se legatos
   A papa dicunt Evodio
   Candentes vestibus.

V. O venerandi pastores,
   Quibus obviant caelici cives,
   Reliquias cum scriptis redden-
   tes.

2. Amicus Dei Evodius
   Atque Scutarius

Ex decreto seniorum
Praecedentum
Revertentes Anicium
Cum reliquiis susceptis
Et cum omni devotione
Humiliter subsequentes
Fores templi obseratas
reperiunt
Dei misericordiam
reclamantes.
V. Igitur patefactis
Ultro foribus
Ingrediuntur
Modulatis vocibus
In laudes Dei.

3. Sancte Evodi, flagitamus,
Impetra nobis tuis precibus,
Ut ipsius
Consortio valeamus,
Regni cuius
Tu particeps es effectus.
V. Ora pro nobis ad Deum,
Beatissime Evodi,
Qui te dignatus
Est virga pontificali.

In Laudibus.

Ad Benedictus.

A. O pater pietatis,
Rex immense caelestis,
O potentia divina,
Potens virtus angelica,
Beatus Evodius
Et beatus Scutarius,
Fide quorum et meritis
Ecclesia Vallanensis
Ab honore omnium
Resultet fidelium.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O rex sanctorum,
lux sancta, vita bonorum,
Dux pie, qui iustos
deducis tramite rectos,
Diligis, exornas,
vitam praestando [decoras]
Evodii votis
[sanctis] eiusque consortis
Nos in sanctorum
numero [tu] pone tuorum.

Brev. ms. Aniciense saec. 15. Cod. Capit. Anicien. s. n. — In 1. Vesp. A 4, 2 dogmata notare. — A 5, 2 numerum servorum. — R prosaisch. — Ad Magn. A, 7 insignem. — Invit., 3 Qui sanctum. — In 1. Noct. R 1, 6 curiae. — R 1, 9 effici. — R 1, 10 virentis. — R 1, 11 semper terra. — R 2, 6 santissima. — R 2, 11 salvatorem. — R 2, 12 Super noctis. — In 2. Noct. A 1, 4 lies fuit? — R 2, 1 genetrix. — R 2, 2 deponentis. — R 3, 2 precor. — R 3, 4 Quorumque servis premii. — R 3, 9 nos mundo coniunge. — In 3. Noct. A 2, 4 Pompam consueverunt. — R 1, 6 Profecti. — R 1, 7 Ad. — R 1, 13 redeuntes. — R 2, 9 observantes. — R 2, 16 Modulantis. — R 3, 10 pontifici. — Ad Laudes AA prosaisch. — In 2. Vesp. Ad Magn. A, 5 exornans. — Ibid. 8 consortium. — Die zugehörigen Hymnen vgl. Anal. XI, 126 sq.

6. De ss. Felice et Adaucto.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O fortunata unio,
Vere sacrata passio,
O martyrum condicio
Iuste laurearis
Super caelesti solio,
Iam quorum de collegio
Totalis pacis visio
Gaudet in praeclaris,
Quos nostra laudat contio,
Ut horum patrocinio
Iungamur contubernio
Perpetis solaris.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Genus David et radicem
Adoremus Dominum,
Qui Adauctum et Felicem
Regnum in diutinum
Ad summum vexit stabile
In lumen admirabile.

In 3. Nocturno.

Responsoria.

1. Per orbitam tyrannide
Barbariei rabidae
Ingruente saeva
Ob Augustorum monita
Sanctorum in deposita
Fidei primaeva,
Felix sacerdos capitur,
Libare tus praecipitur
Serapis in aede;
Insufflans is in idola,
Quae ruunt ut malivola
Spiritali caede.

V. Libere praecelsus egit
Rex Deus ultionum
Et in humile redegit
Sublime regionum.

2. Adductus hinc ad statuam
Mercurii dolifluam
Compari vi fecit
Et statuam Dianicam
Virtutem per deificam
Tertio deiecit;
Membratim in eculeo
Nam tortus, sed aethereo
Solatio potitur,
Poenarum nec fastigio
Terretur nec supplicio
Nec minis demolitur.

V. Leges regum aspernata,
Caesarum decreta,
Mens in Christo solidata,
Caritate freta
Blandis nec mulceri
Poterat nec teri.

3. Iubet Caesar, ut moechetur
Arbore blasphema,
Is sed Christum confitetur
Flagrans ad suprema,
Fusa prece subsannavit
At arboris profana,
Quam radicitus prostravit
Fides diaphana;
Flavit auster et munivit
Hunc, qui forma pari
Templum funditus contrivit
Profanum cum altari.

V. In externis ab externo
Penitus abstractus,
Emergenti de superno
Iubilo compactus.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Fana cernens iudex spreta
Deorum multiformia
Et favillitus deleta
Vocarique daemonia,
Cordis furit per secreta
Repletus idolatria.

2. Pro deorum ultione
Iussit aemulus mucrone
Sanctum decollari,
Canibus et lupis feris
Gestis pullulans sinceris
Corpus praesentari.

3. In medium prosiliens
Vir quidam hoc perspiciens
Christi fidem gestans,
Corde confitens et ore
Sese Christianum fore,
Idola detestans.

4. Claritate venustantes
Luminis divini,
Sanctitatis osculantes
Osculo se bini,
Decollantur triumphantes
Vitae iam vicini.

5. Huius nomen ignoratur,
Sed a fidis testibus

Hinc Adauctus appellatur,
Qui Felicis passibus
Auctus ultro copulatur
Iunctus in caelestibus.

Ad Benedictus.

A. Insignitus circumfultus
Venustate Dei vultus
Uterque in aethereo,
Quorum pios per singultus
Homo terreus sepultus
Fidelium a cuneo,
Quos effodere tumultus
Paganorum dum insultus
Conantur ab areo,
Hoste sunt erepti
Inferos adepti.

In 2. Vesperis.

Responsorium.

R. O felix quam felicitas,
Intermina fruitio,
O perpes generositas.
Quam huius vitae spatio
Feliciter peracto
Felici in empyreo
Perenniter amplecteris
Fuso cruore roseo
Qua caelitus perfrueris,
O Felix, cum Adaucto.
V. Quam generosa civitas
Cunctorum ut laetantium
Lucis in te aeternitas,
Virtutum urbs caelestium.

Brev. S. Servatii Traiecten. imp. Coloniae 1503. — Die übrigen Teile prosaisch. — In 2. Vesp. ad Magn. **A** wie in 1. Vesp. — Den zugehörigen Hymnus cfr. Anal. XII, 117.

7. De sancto Feliciano.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Nulli sit vanum
venerari Felicianum,
Pontificem sanctum,
postponat ob hoc homo
planctum,
Cantibus et psalmis
sollemniter ut vacet almis.

Super Magnificat.

A. O quibus in caelis
meritis hic verna fidelis
Christi laetatur,
merito cui congratulatur
Orbis plebs tota
sibi persolvens pia vota,
Omni nam dignus
est laude vir iste benignus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Psallentes rite
Domino iubilare, venite.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Impia decreta
contemnens Felicianus
Adnuit athleta
Domini fore cotidianus.
2. Christo servire
non absque timore studebat.
A semitis ire
iustis quem nemo videbat.
3. Nulla verborum
perterritus asperitate
Vicit iniquorum
vim stridentem bonitate.

Responsoria.

1. Gignens fulgorem
fulginea sive decorem
Dicitur haec facta
res est vereque peracta,
V. Hunc nam produxit,
fidei lux unde reluxit.

2. Felix Romanus
bene fertur Felicianus,
Non Romae natus,
sed ibidem fonte renatus,
V. Vel quia, dum studuit,
huic ibi pausa fuit.

3. Inter discentes
tunc Romae proficientes
Christi cultura
fuit ipsi maxima cura,
V. Est ad maiores
ideo promotus honores.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Frivola sectantes
in amore Dei solidavit
Et desperantes
ad spem vitae revocavit.

2. Pervigil astabat
Domino simulacra negando,
Semper et orabat
sacris dictis inhiando.

3. Iste Deo gratus
omni laudetur ab ore,
Namque coronatus
caelesti gaudet honore.

Responsoria.

1. Mutans ergo statum
sortitur presbyteratum,
Hinc factus praeses,
ad singula lubrica deses,
V. In cunctis vitam
duxit virtute politam.

2. Fulgineam gentem
prorsus simulacra colentem
Inde relustravit,
quam divo dogmate pavit,
V. Atque fidem Christi
persuasit plenius isti.

3. Ipsius mota
verbis Italia tota
Iam collaetatur
Christumque Deum veneratur,
V. Hacque fide fulta
gens adplaudit sibi multa.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Christo confidens
tormenta minus metuebat,
Nullum collidens
patienter quaeque ferebat.

2. Nullos oppressit,
nullis fuit iste sinister,
Sed, quidquid gessit,
veri fuit immo minister.

3. Divinum vultum,
quem tota mente cupivit,
Pro nunc ob cultum
fidei laetanter adivit.

Responsoria.

1. Christi differre
verbum diis et sacra ferre
Dum comminatur,
Decio magis improperatur,
V. His insultando
verbumque Dei replicando.

2. Mox tormentatur,
suspenditur et laceratur,
Sed, dum torquetur,
Christum plus quippe fatetur,
V. Sanguine sic tinctus
servatur carcere vinctus.

3. Plures dans luctus
populo de carcere ductus
Vitam finivit,
Romam dum vinctus adivit,
V. Factaque praedigna
sunt illic plurima signa.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Laudes dicamus
gratesque Deo referamus
Caelo regnanti,
sanctis caelestia danti.

2. Nobis perfecit
Deus hunc, qui singula fecit
Per quem tutemur,
ideo iubilare iubemur.

3. Decius, in vanum
collidens Felicianum,
Aevo damnatur,
sed iugiter iste beatur.

4. Hymnis cum divis
Dominum benedicere quivis
Praesenti festo
non adtardet fore praesto.

5. Gloria collata
sanctis, Domino quia grata,
Ergo cantemus
huic et nova carmina demus.

Ad Benedictus.

A. Mundi degentis
tenebras pia lux orientis
Tunc illustravit,
hic genti dum reseravit
Legem divinam,
serpens vetus unde ruinam
Sustinuit victus,
sit ob hoc Dominus benedictus.

In 2. Vesperis.

R. Minda, Deo plaude
melos et promere gaude,
Te quia ditavit
summe Deus atque beavit
Hunc per patronum,
tibi dans venerabile donum,
V. Quovis ab obstante
cuius merito meditante
Vere salvaris,
si sanctius hunc veneraris.

Ad Magnificat.

A. Spiritus exsultet
omnis cantusque resultet.
Magnificans Christum,
tumidis qui praetulit istum,
Arcem caelorum
sibi dans causa meritorum,
Atque tumescentes
proiecit ad ima potentes;
Sed petimus, Christe,
duc nos, ubi commanet iste.

Antiph. ms. Hamelense saec. 15. Cod. Hanoveran. I 101 a.

8. De sancta Felicitate.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Felix adest
matris memoria,
Cuius hoc ef-
fecit victoria,
Quod cum suis
septenis filiis
Mundi spretis
omnibus vitiis
Caeli sancta
conscendit atria;
Felicitas
nobis sis propitia.

R. Antonino
regente rem publicam
Invidiam
sunt passi hosticam
Hi, qui servabant
vitam caelicam,
V. Inter quos erat
Romae femina
Septem sacra
proferens semina.

Ad Magnificat.

A. Felicitas
permanens vidua,
Castitate
fulsit perspicua.

Oratione
vacans assidua
Christianis
forma sic praestrua,
Nam nobilitate
praecipua
His documenta
dat caeliflua.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Assunt Felicitatis
sollemnia,
Virgo mater,
iubilet ecclesia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Pontifices videntes
hanc Christum amare
Mox coeperunt Caesari
illam accusare.

2. Sentiat hoc pietas,
imperator, vestra,
Quod a cultu numinum
nostrorum est sequestra.

3. Unde si non fuerit
deos haec precata,
Horum non [iustissima]
est ira placata.

Responsoria.

1. Caesar sedens,
in suo solio
Mandat urbis
praefecto Publio,
Illam compelli
sacrificio,
V. Deos suos
iratos odio
Mitigari
statim nefario.

2. Felicitas
astans tribunali
Cum caterva
sua filiali
Certamine
vicit triumphali,
V. Quia tormenta
iudicis mali
Ex virtute
spernit divinali.

3. Post haec ad fidem
matre filios
Armante iudex
suasus noxios,
Sed ut colant
deos fictitios,
V. Terrores matri
parat impios,
Ne confortet
taliter filios.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ianuarius primo
suasus a iudice
Christi protestabatur
fidem hic publice.

2. Qui virgis mox caeditur,
sed in fide Christi
Permanens immobilis
carcere clauditur.

3. Post hunc autem alius
Felix praesentatur,
Sed fidelis manens a
Christo non mutatur.

Responsoria.

1. In summa
praesidis duritia
Summa fit sanctis
tunc constantia,
Nam terni
Philippi praesentia
Christi confor-
tata gratia,
Facta numina
dixit vilia.

V. Et hos, qui diis
   dant libamen,
Summi iudicis
   proferre gravamen.

2. Mundi bona
   praefectus ambiens
Silvano quarto
   erat blandiens,
Ut a cultura
   Dei rediens
Diis suis
   fiat deserviens;
V. Ipse vero
   cuncta despiciens
Pro Christo mortem
   erat sitiens.

3. Non cessante
   praefecti errore
Alexandrum
   temptat, ut amore
Aetatis primo
   fulgentior flore
Deos huius
   colat cum honore;
V. Ille autem
   nequaquam labilis
In fide Christi
   permansit stabilis.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sanctissimi martyres
   ut mons Sion stantes,
Blandimentis iudicis
   erant rebellantes.

2. Namque sextus Vitalis
   praesidi oblatus
Non minis, non blanditiis
   Christo est ablatus.

3. Omnes deos gentium
   daemones testatur,
Christum esse dominum
   omnium profatur.

Responsoria.

1. Tandem Marti-
   alis adducitur,
Praeses hunc sub-
   vertere nititur,
Ille autem
   nequaquam vincitur;
V. Iussis regis
   parere allicit
Hunc praefectus,
   sed hoc non proficit.

2. Iudex sanctis
   probatis omnibus,
Sed sibi non
   oboedientibus,
Adit Caesarem
   cum suggestionibus,
V. Illi exponens
   de martyribus,
Quod non cessent
   a Christi legibus.

3. Imperator
   audiens Publium
Tyrannos, qui
   sanctum collegium
Mortis perdu-
   cant in exitium,
Misit per va-
   rium supplicium,
V. Qui mox regem
   sequentes impium
Sanctos perdu-
   cunt ad martyrium.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Septem vite palmites
   in una creverunt,
Quos suborti frutices
   statim exstinxerunt.

2. Primus enim plumbaceis
   fuit interemptus,
Secundus cum tertio
   fuste est peremptus.

3. Quartus autem ab alto
in imum deiectus,
Caelo reddens spiritum
sic est interemptus.

4. Ultimi tres gladio
capite truncantur
Et ad caeli gloriam
pariter vocantur.

5. Horum, Christe, sanguine
sanctorum placatus
Nostros, pie Domine,
dilue reatus.

Ad Benedictus.

A. Felicitas,
tormentis pluribus
Comprobata
ut aurum ignibus,
Decollatur
a servis trucibus
Et succedit
suis pignoribus.

Per Horas.

Ad Primam.

A. Septem nati martyres
cum matre effecti
In caelorum gaudia
simul sunt invecti.

Ad Tertiam.

A. Vos, o sancti martyres,
precibus precamur,
Ut ad caelos transferri
per vos mereamur.

Ad Sextam.

A. Mortem sancti corporis
duram receperunt,
Vitam autem animae
per hanc invenerunt.

Ad Nonam.

A. Fraglat virtus martyrum
theca iam collisa,
Mater natos sequitur
post illos occisa,
Plaudit hoc cum filiis
morte iam decisa,
Ab illorum gaudio
cum sit indivisa.

Ad Magnificat.

A. Salve, sancta
laudanda contio,
Salve, pia
plebis exsultatio,
Vitae norma,
virtutis sanctio,
Salve, tu ca-
ritatis unio,
Tuo nos ad-
iunge collegio.

Brev. ms. Aquilegiense saec. 15. Cod. Semin. Brixinen. s. n. — In 1. Noct. R 2, 5 certamen. — In 2. Noct. R 3, 3 fulgentius. — Hymnen Ad Vesp. et Noct.: Gaude, mater ecclesia (Anal. IV, 138); ad Laud.: Mater natorum vulnera, Divisio des vorigen (Ibid. 139).

9. De sancta Fide.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Ad honorem atque laudem
sempiterni numinis
Celebremus diem festum
sanctae Fidis virginis,
Quae per ignem, per tormenta
calicemque sanguinis
Est adepta triumphantis
bravium certaminis.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoremus collaudantes
Christum, Dei filium,
Cuius fide virgo Fides
huius vitae stadium
Percurrendo comprehendit
immortale bravium.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Virgo Fides, generosis
edita parentibus,
Generosis plus effulsit
actu, verbo, moribus.

2. Haec instructa documentis
fidei catholicae
Custodivit vias duras
legis evangelicae.

3. Non est eius cor elatum
titulis natalium,
Nec adtrivit decor formae
castitatis lilium.

4. Quippe vultu speciosa,
corpore iuvencula
Mente sprevit, actu fugit
nuptiarum vincula.

5. Vultus eius et incessus
nuntiabant deforis,
Quis affectus possideret
officinas pectoris.

6. Sic in ea coruscante
bono pudicitiae
Adridebant ei simul
et virtutes aliae.

Responsoria.

1. Ex rubente rosa simul
et candente lilio
Virgo Fides coronata
vivit ex martyrio
V. Inter choros angelorum
geminato praemio.

2. Virgo stirpe supergressa
primos Agennensium
Sanctitate cumulavit
gloriam natalium,
V. Pacta secum custodire
semitas fidelium.

3. His enitens ad supremum
culmen sanctimoniae
Holocaustum fecit Deo,
votum continentiae,
V. Rata crimen attrectari
florem pudicitiae.

4. Dacianus introgressus
urbem Agennensium
Christi servos et ancillas
trahit ad supplicium
V. Immolare contemnentes
eius ad imperium.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Pectus Fidis hortus Christi
vernat morum floribus
Et ad flatum lenis austri
fluit aromatibus.

2. Hoc in votis eius erat,
hoc in desiderio,
Ut perennem compararet
gloriam martyrio.

3. Aestimabat enim Christo
gratam parum virginem,
Nisi virgo propter Christum
funderetque sanguinem.

4. Audit Deus et exaudit
vota sanctae feminae,
Clarificaturus eam
proximo certamine.

5. Intrat urbem Dacianus,
furit atrox bestia,
Spondet necem Christianis,
intonat supplicia.

6. Accersita primum Fides
ad tyrannum ducitur,

Immolare vel feriri
gladio praecipitur.

Responsoria.

1. Ecce, Fides evocata
clamat ante iudicem:
Christum colo, Christum testor
omnium artificem,
V. Ut arcanum mei cordis
tibi, iudex, indicem.

2. Nihil mihi cum Diana,
nihil cum Apolline,
Quos vel appellari deos
longe sit ab homine,
V. Dii vestri manufacti,
dii solo nomine.

3. Sponsa Christi contemnente
minas, preces, munera,
Tortor parat universa
tormentorum genera,
V. Iussus poenas innovare,
perscrutari viscera.

4. Ex praecepto Daciani
carnifex congreditur,
Cratem profert, subtus carbo,
super virgo ponitur,
V. Nihil ille praetermittens
ex his, quae praecipitur.

In 3. Nocturno.

Responsoria.

1. Tortor furens fovet ignem,
flamma surgit altius,
Rupta cute vis ardoris
penetrat interius
V. Dum carbones et aes candens
vulnerant exterius.

2. Nuntiatur Daciano
virginis constantia,
Quam non flectunt, sed nec terrent
minae vel supplicia,
V. Iubet ergo, capitalis
puniat sententia.

3. Ducta Fides ad delubra
cum tribus iuvenibus,
Quia nolunt immolare,
feriuntur ensibus,
V. Uno corde, pari voce
spretis deum cultibus.

4. O coruscans in superno
lapis aedificio,
Virgo martyr, laureata
mixto rosae lilio,
Tua nobis apud Christum
assit intercessio,
V. Quo conscribi mereamur
in caeli palatio.

Vita ms. S. Fidis saec. 13. Cod. Slettstadien 95. — Aus dieser Quelle hat Mone III, 297 ff. das Stück mitgeteilt, ohne dasselbe als Officium zu erkennen. Da mir auf ein bezügliches Gesuch erwidert wurde, die Handschrift könne nach dem Reglement der Stadt-Bibliothek nicht nach auswärts versandt werden, so vermag ich nicht zu konstatieren, ob Mones Text den der Quelle erschöpft, oder ob er die auf das 12. Responsorium folgenden AA ad Laudes proprio Marte fortgelassen, sei es, dafs sie prosaisch, sei es, dafs sie den bis hier gesponnenen historischen Faden verlassen. Unserem Texte fehlen zu absoluter Vollständigkeit in 3. Noct. eine A ad Cantica, fünf AA ad Laudes und je eine ad Bened. und Magn. in 2. Vesp. Dagegen hat Mone noch die A Ave gemma claritatis ad instar carbunculi etc., die überzählig und eine Entlehnung aus dem Officium der hl. Katharina ist. — In 1. Vesp. ad Magn. A, 3 sq. darüber ad libitum: recolamus ore corde laudes etc. — In 1. Noct. A 1, 3 plus fehlt. — In 2. Noct. A 6, 1 prunum, wenn Mone richtig gelesen; daraus ist aber nicht pronum, sondern zweifellos primum zu machen. — R 2, 6 dei solo.

10. De sancto Florentio.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Inclitus est praesul
 omni venerandus in aevo,
 Cuius vita fuit
 sine turpi florida naevo,
 Quem Christus summo
 caeli veneratur honore,
 Hunc nos in terris
 vero veneremur amore
2. In patris exsultet
 festis Alsatia tota,
 Pro cuius meritis
 rutilant miracula nota.
3. Vir, flos Scotorum,
 Florentius Hasela venit,
 Devotae gentis
 ubi mentes dogmate lenit.
4. Mansio siderea
 datur his et glorificantur,
 Rore sui verbi
 sacri quicunque rigantur.
5. Tempore quo validus
 Dagobertus regna regebat,
 Inter silvestres
 vepres eremita manebat,
 Hic interdicto
 pecudes arcebat agello
 Quattuor adfixis
 virgis in rure novello.

R. Exigui ruris
 varia dum parte stetere
 Bis binae virgae,
 non culta ferae tetigere,
 Ieiunae fuerant
 longaque fame gemuere,
V. Iussis parebant
 sanctique metas tenebant.

Ad Magnificat.

A. Venantur famuli
 regis per devia lustra,
 Quaerentes praedam
 sibi per loca plurima frustra.
 Agmina non pereunt
 canibus condensa ferarum,
 Non arcu tingit
 tellurem sanguis earum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

In quo praelustris
 confessor floruit iste,
Suppliciter petimus
 da nobis gaudia, Christe.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Obiciunt famulo
 Christi famuli Dagoberti
 Artis opus magicae.
 de facto non bene certi.
2. Dum venatores
 Christi laesere clientem,
 Non sensere Deum
 pro sancto mira gerentem.
3. Terra paludosa
 caelesti vi spatiosa
 Servos vexavit,
 facinus vindicta piavit.

Responsoria.

1. Turba fatigata
 veniae sibi dona reposcit,
 A Christi servo,
 sceleris dum devia noscit,
V. Exaudit flentes
 clemens peccata fatentes.
2. Ad regem versi
 narrant inventi stupentem,
 Et quod de sancto
 pandunt, audire volentem,
V. Devotum semper,
 sanctos et iura colentem.
3. Pro Christi servo
 rex mittit equum phaleratum,

Vir sanctus venit
regis linquens equitatum,
V. Assumens asinum
vulgari modo paratum.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Nondum sanctus homo
regalia tecta tenebat,
Regia nata viri
meritis iam sana vigebat.
2. Virgo fuit caeca,
fuit haec ab origine muta,
Vadit inoffensa,
quo gliscit, corpore tuta.
3. Praedicat adventum
sancti sua lingua soluta,
Ore prophetali
praesagia vera locuta.

Responsoria.

1. Hospitis adventum
veneratur curia tota,
Virgo Deum laudat
oculorum nube remota,
V. Magnificant Christi
famulum regalia vota.
2. A radio solis
chlamys, o res mira, pependit,
Palmas, ut chlamydem
caperet, dum nemo tetendit,
V. De sancto testis
fuit aere pendula vestis.
3. Intrans per rimam
fit pertica lux radiosa,
Qua sustentatur
vestis quamvis onerosa,
V. Curia miratur,
dum res tam mira patratur.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Defectum servi
subplevit gratia solis,
Non vicit tenues
atomos oppressio molis.
2. Rerum natura
stupet ob caelestia iura,
Quae fert iustitiae
sol, proles clara Mariae.
3. Vir salvatoris
matri praebebat honoris,
Quidquid oportebat,
qui sacrum pneuma gerebat.

Responsoria.

1. Cartae perpetuae
sub confirmante libello
Rex concessit ei,
quantum transiret asello,
V. Balnea dum sumeret
et ab his vestitus abiret.
2. Tempore duplato
non iret equus stimulatus,
Quantum transivit
brunelli pes agitatus,
V. Donec rex sumpsit
chirothecas amne rigatus.
3. Argentinensis
praesul Florentius actus
Floruit et dictis
et factis, quem stupefactus
Clerus dilexit
et plebs miracula cernens,
V. Grex pastoris iter
servavit devia spernens.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Patris post obitum
fiunt miracula multa,
Sunt translata Dei
nutu sua membra sepulta.
2. In capsa praesul
iacet hic, ubi manserat ante,
Patris praesentis
suffragia plebe probante.
3. Huc puer adlatus
quasi mortuus est revocatus

In vitam validus
et pastor magnificatus.

4. Sancti reliquiis
prolatis messe adulta
Surgit et imbre dato
redit anni copia multa.

5. Prostravit segetes
autumni vis pluvialis,
Terruit agricolas
maestos violentia talis,
Sancti reliquiis
productis aura serena
Redditur, et votis
respondent horrea plena.

Ad Benedictus.

A. Theca ferebatur,
hostilis pugna quievit,
Quam patris meritis
data caelo pax abolevit;
Ecclesiam theca
prolata tuetur ab igne,
Protegit et thecam
caelestis gratia digne.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Ad pacem stabilem
castigas militis acris
Grassantes famulos
meritis, pater inclite, sacris;
Convaluit supplex
herus, periere clientes,
Poena docet regi
regum parere potentes.

Brev. ms. Argentinense saec. 15. Cod. Carolsruhan. Unb. Herk. 13. A. — Brev. Argentinense imp. Maguntiae 1478. B. — Brev. Argentinense imp. s. l. 1489. C. — Brev. Argentinense imp. s. l. 1510. D. — In 2. Noct. **A** 1, 2 tenebat tecta B. — **A** 1, 3 Regia fehlt B. — Zu diesem Officium gehört der Hymnus: Exsultet vallis Hasela (Mone III, 301).

11a. De sancto Floriano.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Incliti militis tui,
Christe, nos Floriani
Precatibus a peccatis
Emunda
Et beata meritorum
Nos fruge pietatis
Tuae largo rore fecunda
Et tandem perduc ad atria
Caelorum iucunda.

Ad Magnificat.

A. O florem Eden purpureum,
Beatissimum Florianum,
Qui saeculi militiam
In vitae commutans innocentiam
Ad martyrii agonem
Per fidei properat confessionem;
Pro Christo laetus occubuit
Regnumque supernum obtinuit,
Cuius meritis in caelis
Commendemur et in terris.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Florem, quo floret
Florianus, mundus adoret,
Ipsi laude pia
iubilando frequens Alleluia.

In 1. Nocturno.

Antiphona.

In Floriano latuit
Sub militari chlamyde
Christi tiro, qui patuit,
Dum pugnam petit avide.

Responsoria.

1. Cordis ac vocis organo
Pangamus laudes Floriano,
Qui te in suo sanguine
Glorificavit, Domine.
V. Ipsius meritis
nobis, Deus, annue mitis.

2. Cum tyranni deservirent
Et Christi servos punirent
Hic vir adivit inclitus
Urbem Lauriacum imperterritus.
V. Nam praeses Aquilinus fidem
Veram fassos mactavit ibidem.

3. Sub ea tempestate,
Quae Diocletiani feritate
Navim ecclesiae exagitabat,
Beatus Florianus
In habitu militari Christianus
Exemplum se constantiae
Fidelibus praestabat,
Dum ad martyrii
Coronam festinabat.
V. Inundatione facta
Illisum est flumen illi
Et non potuit eum movere.

In 2. Nocturno.

Antiphona.

Ingerebat ultroneus
Se pugnae vir idoneus
Nec hostem Christi tremuit,
Qui Lauriaci fremuit.

Responsoria.

1. Martyr venerandus
Dum se commilitonibus
Christi fatetur supplicem
Mox ducitur ad (saevum) iudicem,
V. Sed nec blandimentis
Separari a recta fide
Quivit neque tormentis.

2. Tortores sanctum verberant
Bis flagro crudeli
Et scapulas lacerant
Ungulis ferreis fideli,
V. Constans suppliciis vir Dei
Obposuit clipeos fidei.

3. Ad pontem igitur
Anesi fluminis
Iussu perducitur
Aquilini praesidis,
Unde facta oratione
praecipitatur,
Sed ab unda super
lapidem reclinatur,
Ubi ab aquila corpus eius
expansis alis servatur.
V. *Cum ceciderit iustus, non collidetur, quia Dominus subponet manum suam.*

In 3. Nocturno.

Antiphona.

Studiis dum crudelibus
Caeditur a tortoribus,
Gaudet sicut ad epulas
Ferro frangente scapulas.

Responsoria.

1. Vere fecundum palmitem,
Qui per Christum, veram vitem,
Se tulisse fructum multum
Revelavit, dum sepultum
Iumentum vectans lassatur
Et novo fonte potatur.
V. In Domino hoc factum claret,
Dum ad haec tempora
Manans nunquam aret.

2. Se quia Valeriae
monstrarat martyr humandum,
Conditur, hunc diem
virtutes dant venerandum,
V. Infirmi siquidem
varii curantur ibidem.

3. Beate martyr Floriane,
Dominum pro nobis deprecare,

Ut relaxet mala,
quae commisimus,
Ac donet bona,
quae speramus,
Sola pietate paterna,
Qua mortalibus
largitur aeterna.
V. Quid enim oremus,
sicut oportet, nescimus,
Sed ipse spiritus
postulet pro nobis.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Sanctus in flumen dum iactatur,
Praecipitator excaecatur,
Artus in petra ponunt nobiles
Elationes fluctus mirabiles.

2. Iubilemus dulcisone
Tibi, Christe Iesu,
redemptor bone,
Cuius portas in confessione
Intravit martyr
cum exsultatione.

3. Alarum in velamento
Multo fatigata tormento,
Exsultans caro requiescit
Nec poenas ultro pavescit.

4. Benedicit Deo vivo
Terra, dum novi fontis rivo
Fovet animalia
Sanctum ducentia.

5. Exsultemus in rege,
Qui pietatis lege
Optatam dat
salutem populo
Adpropinquanti
martyris sui tumulo.

Ad Benedictus.

A. Dum aeternae diei
aurora illuxerit,
Dum tuba
novissima sonuerit,
Praeclare martyr Floriane,
Nos digneris adiuvare,
Ut gratia
solis iustitiae
Sanctorum perfruamur
splendore.

Per Horas.

Ad Primam.

A Sanctus Florianus,
Egregius martyr Christi,
Data super se
sententia mortis
Gaudens et exsultans
ibat ad mortem,
Quia ad vitam credidit
pervenire aeternam.

Ad Tertiam.

A. Sanctus vir Florianus,
Martyr Domini,
Qui pro amore Christi
Sanguinem suum fudit,
Beatus miles Christi
Gaudet in caelestibus.

Ad Sextam.

A. Aquila venit
iussu divino,
Quae protexit corpus
sancti Floriani,
Non venit ad devorandum,
Sed venit ad conservandum.

Ad Nonam.

A. Floriane, Dei miles,
Mundi vincens aciem,
Pelle machinas hostiles,
Culpae solve glaciem
Et per actus nos heriles
Duc ad Christi faciem

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Ad vesperam vitae mortalis,
Quae lucescit
in requiem sanctis
Ad finem cursus
stadii praesentis,
Dum bravium accipit
Dei miserentis,
Beatus Florianus
nobis tarde currentibus
Tamen fide,
spe tendentibus,
Ad regnum perveniamus
sempiternum,
Succurrat nunc et in aeternum.

Brev. ms. S. Floriani XI 490. saec. 15. A. — Brev. ms. S. Floriani XI 478. saec. 15. B. — Brev. ms. S. Floriani XI 429. saec. 15. C. — Hymnen in Vesp.: Gratuletur ecclesia (Morel 229); ad Noct.: Laete colant Christiani (Mone III, 302); ad Laud.: Saepe martyr verberatus, Divisio des vorigen (Mone l. c.).

11 b. De sancto Floriano.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Palma digne triumphali,
Veni, martyr, lauream
Flore rosa saginatam
Et candore dealbatam
Primam stolam accipe,
Advocatum te caelorum
Incessanter angelorum
Concentus magnificat.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regi regum iucundemur,
Floriano gratulemur;
Te beatum dicimus,
Tibi laeti canimus.

In 1. Nocturno.

Antiphona.

Hic vana terrae gaudia
Et luculenta praedia,
Patrem linquens cum patria
Norica petit limina.

Responsoria.

1. Funditur insontium
Sanguis a profanis,
Aquilini rabie,
Praesidis immanis,
Caedes et exitium
Instat Christianis.
V. Saevit ripensis Norica,
Enses intentat, vincula
Vera fide sanis.

2. Optans fore socius
Gloria victorum,
Se iungit intrepide
Turbae impiorum:
Vestro me adducite
Regi iniquorum.
V. Deo meo servio,
Nulla miles timeo
Flagra tormentorum.

3. Mox ut vinctum tradidit
Miles Aquilino:
Praeses, inquit animo
Plus quam heroino,
Scito, palam numini
Servio divino;
V. Iovem tuum abnego,
Tura diis respuo,
Deo vivo trino.

In 2. Nocturno.

Antiphona.

Ubi sensit Florianum
Obfirmari Christianum,
Sprevit plenus furia.
Mandat flagris cruciari
Dire carnem lacerari
Crudeli sententia.

Responsoria.

1. Cum staret immobilis
tentus blandimentis,
Castigantur verbere
artus innocentis,
Repetitis scapula
languent in tormentis;
V. Sed incassum omnia,
Nec vicere verbera
Fidem confitentis.

2. Dira tandem sententia
praeses imperavit
Imo mergi flumine,
non tamen expavit,
Velut ad tripudium
gaudens properavit;
V. Sed ira Dei propere
Capto tortorum lumine
Ex alto vindicavit.

3. Tam sacra membra tangere
illisum tumet flumen
Et prominentis petrae
mox tollit in cacumen,
Qua tutelari aquila
caeleste servat numen;
V. In somnis mira monita,
Ut tollat haec, Valeria
Divinum ante lumen.

In 3. Nocturno.

Antiphona.

Dum ad locum passionis
Ducit eum dux agonis,
Florem suae iuventutis
Parvipendet spe salutis.

Responsoria.

1. Quadriga corpus celeri
vectatur ad humandum,
Anhelo vivus pecori
fons scatet ad potandum,
Fons multiformis gratiae,
subsidium mirandum,
V. Unde signorum claritas
Gentes traxit barbaras
Ad undam venerandum.

2. Si quaeris miracula,
fideles et profani
Petunt et accipiunt
et spe non inani,
Omnes una pariter
ope fiunt sani;
V. Tabes, lepra fugiunt,
Narrent hi, qui sentiunt,
Dicant oppidani.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Sanctus per martyrium
Supra petram Domini
Positus perstabit,
Quem maris elatio,
Fluctus seu vox fluminum
Ultra non turbabit.

2. Laetus tuo iubilat
In conspectu, Domine,
Quod iam introivit
Portas tuas et atria,
Vectes cum laetitia
Ferreos contrivit.

3. Totus in te sitiens,
In tormentis gestiens
Ad te vigilavi,
Inter os loquentium
Iniqua et negantium
Deum te laudavi.

4. Caeli, terrae, fluminum
Benedicant Dominum
Cunctae creaturae,

Qui tot signis martyrum
Fidem auget hominum
Salutis profuturae.
5. Cantate novum canticum,
Exsurge, tuba et organum,
Magnifica virtutem,
Quam sancti sui tumulo
Adpropinquanti populo
Dat Deus in salutem.

Ad Benedictus.

A. Gaude, ripensis Norica,
In te visitavit
Plebem suam Dominus,
Te prae multis finibus
Fecundam ornavit,
Signis tot irriguam
Terram adaquavit;
Et tu, magne martyr Dei,
Tota salus nostrae spei,
Te vocantes aspice,
Tuo precum interventu
Angelorum nos concentu
Congaudere effice.

Cod. S. Floriani XI 441. anni 1649. — Dies Officium, das noch heute in Gebrauch, wurde von David Furmann, nachmals Probst von St. Florian, zum Teile mit altem Material zusammengesetzt, ein Zeichen, welcher Beliebtheit sich die Reimofficien selbst in so später Zeit noch erfreuten, als die grofse Menge derselben bereits im Staub der Archive zur Ruhe bestattet war. Hymnen: In 1. Vesp.: Salve, martyr gloriose, zum Teil die alte Sequenz (Anal. IX, 157); ad Noct.: Agonista triumphalis; ad Laudes: Gaude, cohors triumphalis.

12. De Stigmatibus s. Francisci.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Franciscus, vir Seraphicus,
Contemplator hierarchicus,
Dum Christum speculatur,
Seraph sub mira specie
Crucifixi effigie
In carne consignatur.
2. Coepit Christi militiam
Mundique spernit gloriam
Caelitus illustratus,
Dum crucis arma sumere
Perfecto studet opere
Divinitus vocatus.
3. Hunc sanctum Christus patulo
Trino crucis oraculo
Vocat ad reparanda
Crucifixi vestigia,
Cuius portat insignia
In corpore miranda.
4. Franciscus dum salvificum
Dei signum vivificum
Portat in carne mirum,
Hostis fugat potentiam
Et draconis saevitiam
Virus fundentem dirum.
5. Hic creatoris opera
Monstrat in carne, vulnera
Dum gestat redemptoris,
Novoque fit miraculo
De crucis Iesu titulo
Decenti salvatoris.

Ad Magnificat.

A. Caelorum candor splenduit,
Novum sidus emicuit,
Sacer Franciscus claruit,
Cui Seraph apparuit
Signans eum charactere
In volis, plantis, latere,
Dum formam crucis gerere
Vult corde, ore, opere.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regi, qui fecit opera,
Christo confiteantur,

Cuius in sancto vulnera
Francisco renovantur

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hic vir edoctus caelitus,
Indutus armis lucis,
Mundum relinquens penitus
Sumpsit vexillum crucis.

2. Excelsi iussum sequitur
Hic Christum crucifixum,
Cui mente configitur
Cruci cor gerens fixum.

3. Mansuescit, dum in melius
Vitam iusti mutavit
Mente trineque monitus
Dei templum fundavit.

Responsoria.

1. Franciscus ut militiae
Ad decus evocatur,
Sumens arma iustitiae
Signo crucis armatur,
Cuius forti potentiae
Virtute proeliatur;
V. Princeps in Christi acie
Armis in crucis specie
A Christo decoratur.

2. Dum puro mentis oculo
Divina contemplatur,
Fixum crucis patibulo
Hic Christum speculatur,
Cuius amoris iaculo
In corde vulneratur;
V. Ut crucem corde sedulo
Tollat relicto saeculo,
Caelitus informatur.

3. Dum in crucis mysterio
Ferventer meditari
Coepit, crucis eloquio
Meruit informari,
Ut domum Dei studio
Reformet exemplari;

V. Quam suae mortis pretio
Christo sacro commercio
Redemit singulari.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Pertractum crucis studio
Transfixum demonstravit
Christus hunc crucis gladio,
Hostem per quem prostravit.

2. Iam Christum liber sequitur
Cunctis exoneratus,
Cuius veste contegitur
Signo crucis armatus.

3. Ductus ad crucis studia
Hic semper meditatur
Christi passi vestigia,
Frequenter ut sequatur.

Responsoria.

1. Docet cum efficacia
Verbum crucis per opera,
Quae verbis adtestatur,
Virtute firmans praemia
Pro Christo ferens aspera
In cruce gloriatur,
V. Crucifixi memoria
Transfixa portans viscera
Mirifice monstratur.

2. Fulgentis luce aurea
Crucis virtute caelitus
Ex ore procedentis
Francisci vis tartarea
Fugatur et exercitus
Draconis saevientis,
V. Lux effulsit aetherea
Ceditque draco territus
Crucis signo splendentis.

3. De crucis sacro titulo
Dulcis Iesu eloquio
Dulci dum praedicatur,
Novo clarens miraculo
Distans fratrum collegio
Hic mire praesentatur,

V. Tensus ut in patibulo
Crucis Iesu supplicio
Passi configurantur.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cor verbis evangelicae
Confirmat lectionis
Proponens, ut dominicae
Sit consors passionis.

2. Pacem, salutem praedicat
Sigillum dans salutis
Et crucis viam indicat
Praebens normam virtutis.

3. Ut novis Christi semitis
Viam vitae monstravit,
Signo crucis et meritis
Hostem nostrum prostravit.

Responsoria.

1. Dum orans cernit aethera
Christum videns in aera
More Seraph insolito,
Hic manus, pedes opera,
Latus portat et viscera
Dei transfixi digito;
V. Iesu Christe, per vulnera
Francisci nostra scelera
Nobis laxans nos libera
Aeternae mortis debito.

2. De monte Dei mystico
Perfecto legis tempore
Mundi perlustrans climata
Descendens fert mirifico
Seraph impressa opere
Iesu in carne stigmata;
V. Igne ardens prophetico,
Signo clarens deifico
Divino prodit munere
Mira Dei charismata.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Sanctus Franciscus praeviis
Crucis clarus mysteriis
Dum Christi gloriatur,
In cruce novo munere
Miro virtutis opere
Christo configuratur.

2. Hic praedicando monuit
Christumque passum docuit,
Quem solum se sitire
Et voce clamat sitiens
Crucisque fructum cupiens
Conatur reperire.

3. Tres ordines hic statuit,
Crucis dum iussis claruit
Petri sequens exemplum,
Sic tria tabernacula
Sub trina fundans regula
Reparat Deo templum.

4. Datus doctrinae spiritus,
Virtute doctus caelitus,
Docet crucis virtutem,
Crucis signo mirifico
Viget actu salvifico
Cunctisque dat salutem.

5. Laudans laudare cupiens,
Vivens etiam moriens
Christi virtutem crucis,
Dum cancellatis brachiis
Sic benedicens filiis
Tendit ad regnum lucis.

Ad Benedictus.

A. O martyr desiderio,
Francisce, quanto studio
Compatiens hunc sequeris,
Quem passum libro reperis,
Quem aperto scivisti,
Tu contuens in aere
Seraph in cruce positum
Extunc in palmis, latere
Et pedibus effigiem
Ferens plagarum Christi;
Tu gregi tuo provide,
Qui post felicem transitum
Clare prius ac vivide
Glorificatae speciem
Carnis praetendisti.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O magnum signiferum
Novo regis charactere
Volis, plantis, latere
Christi consignatum,
O vexillum vulnerum
Iesu ferentem corpore,
Miro Seraph opere
Signis decoratum,
O verum luciferum,
Fulgentem mundi vespere
Splendentem in aethere
Sole perlustratum,
O Francisce, pauperum
Pater, iam regnans prospere
Nos exaudi propere
Regnum dans optatum.

Sanct. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. S. Isidori Matriten. III 1. 89. A. — Brev. ms. FF. Minorum de Brageriaco saec. 15. Cod. Burdigalen. 88. B. — Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Parisin. (Arsen.) 101. C. — In 1. Vesp. A 1, 3 speculatur Christum C. — A 1, 6 In carne configuratur C. — A 2, 2 Sprevitque mundi B. — A 2, 5 Profectus A. — A 3, 1 Christus sanctum patulo BC, sanctum Christus patibulo A. — A 3, 2 crucis patibulo oraculo C. — A 3, 6 in opere C. — A 4, 2 fehlt A. — A 5, 3 Divini gestat A. — A 5, 6 Docenti A. — Ad Magn. A, 2 sqq. fehlen C. — In 1. Noct. A 2, 1 Ex caeli visum sequitur A. — A 3, 1 Mansuescit dum penitus BC. — A 3, 2 In melius mutavit BC. — A 3, 3 Mentem trineque A; Mentem trinoque B; Menteque trino monitu C. — R 1, 1 ad militiae A. — R 1, 7 in fehlt C. — R 2, 3 patibulum C. — R 3, 1 Cum A. — R 3, 2 Fervetur C. — R 3, 4 Meretur C. — R 3, 7 Quem Christus suae C. — R 3, 8 Sub sacrato C. — In 2. Noct. A 1, 4 per quem monstravit A, quem superavit C. — R 1, 4 Virtutem firmans praevia A. — R 1, 7 Christi passi crucifixi C. — R 2, 3 praecedentis A. — R 2, 4 viis A. — R 2, 8 Seditque A. — R 3, 3 clarus C. — In 3. Noct. A 2, 2 Signum dans C, Sigillum donans A. — A 3, 3 crucis et virtutis C. — R 1, 2 Christum Deus in A. — R 1, 7 Iesu per tua vulnera A. — R 1, 10 A trinae mortis A. — R 1 lautet in B:

R. Crucis signo frontes gementium
Flentes vocans ad vitae praemium
Signat docens corda fidelium
Christi passi sequi vestigium;
V. Dei vivi portans signum
Tau signavit vita dignum.

R 2, 4 mirifica C, defert mystica A. — R 2, 6 Iesu carne signata C. — In Laud. A 1, 5 virtutis compere C. — A 2, 3 Quem fehlt C. — A 2, 5 fractum A. — A 3, 5 fundens AC. — A 4, 1 doctrice A. — A 4, 6 Eventisque dat A. — Von der A ad Bened. haben CB nur die erste Zeile. — In 2. Vesp. setzen alle drei Quellen die 5 AA des folgenden Officiums ein. — Ad Magn. A, 13 Dare prius ac livide A. — Statt dieser A Crucis apparet hostia etc. AC. — Hymnen: In 1. Vesp.: Crucis Christi mons Alverne (Anal. IV, 140); ad Noct.: In caelesti collegio (Anal. XI, 131); ad Laudes: Proles patris praeconia (Anal. XI, 131); In 2. Vesp.: Crucis arma fulgentia (Mone III, 303).

13. De Stigmatibus s. Francisci.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Crucis vox hunc adloquitur
Ter dicens: tu te praepara,
Vade, Francisce, repara
Domum meam, quae labitur.

2. Crucis verbum proponitur
Fratribus per Antonium,

Et Franciscus ad ostium
In crucis modum cernitur.

3. Crucis arbor eximia
Per os Francisci surgere
Apparens cogit fugere
Draconem et daemonia.

4. Crucis signum, Tau litera
Fronte Francisci scribitur,
Qua varia distinguitur
Miranda lucis opera.

5. Crucis magnum mysterium
Super Francisco claruit,
Dum signatus apparuit
Cruce duorum ensium.

Ad Magnificat.

A. Caelorum candor splenduit,
Novum sidus emicuit,
Sacer Franciscus claruit,
Cui Seraph apparuit,
Signans eum charactere
In volis, plantis, latere,
Dum formam crucis gerere
Vult corde, ore, opere.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Crucis apparet hostia
Tensis in cruce brachiis,
Sex alis tecta variis
Cum vultus elegantia,
Qua Francisci cor attrahit
Augens ei charismata
Suaque sacra stigmata
In eius carne protrahit.

Alia Antiphona.

Plaude, turba paupercula,
Ad patrem clama pauperem;
Hoc lugubre suspirium,
Pater Francisce, suscipe
Et prode Christo stigmata
Lateris, pedum, manuum,
Ut nobis reddat orphanis
Tanti patris vicarium.

Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Claustroneoburgen. 1164. A. — Brev. ms. Franciscanum anni 1464. Cod. Admonten. 581. B. — Brev. ms. Franciscanum anni 1492. Clm. Monacen. 23152. C. — Ad Noct. et. Laudes alles wie am Hauptfeste (cfr. Anal. V, 175). Hymnen Crucis Christi mons Alverne (Anal. IV, 140) und Crucis arma fulgentia (Mone III, 303).

14. De sancto Gabriele.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Iucundemur in adventu
Gabrielis caelici,
Quibus assint in concentu
Spiritus angelici.

2. Rex caelorum ordinavit
Hunc ex mille milibus
Angelorum, quem legavit
A supernis sedibus.

3. Huic commissum dat arcana
Reserandi pectoris,
Quae proferret voce plana
Sui memor operis.

4. Iam descendit ad humana
Nova ferens gaudia,
Mira profert sed non vana
Disserens eloquia.

5. Intrat clausum vultu claro
Virginale thalamum,
Ave dicit verbo caro
Super omne balsamum.

Ad Magnificat.

A. O fortitudo Gabriel,
Qui praenuntias venturum
Quando te vidit Daniel,
Doctus fuit, ut futurum

Sanctorum sanctus Israel
Praedicaret finiturum
Unctionem, qua Samuel
Saul unxit periturum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Christum regem adoremus
Gabrielemque laudemus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beati semper spiritus
In voluntate Dei
Virentes manent penitus
Fructificantes ei.

2. Iam dirumpamus vincula
Malignae potestatis
Ut simus sine macula
Antiquae pravitatis.

3. Tu cetera sub homine
Qui subdens posuisti,
Angelos huic, Domine,
Praestare voluisti.

Responsorium.

1. Iam Gabriel demittitur
A summo caeli throno,
Paterna vox exprimitur
In orbis nostri sono,
Dum virgini committitur,
Quod dulci canit tono.
V. Tunc nova nobis oritur
Lux, tenebraque moritur
Concesso caeli dono.

2. In Nazareth Olympius
Descendit ille nuntius,
Cui nomen Gabriel,
Alatus, fulgens, glorius,
Intravit domum ocius
Nuntians Emanuel.
V. Hic exstat Dei filius,
Messias, Nazarizius,
Ut dixit Nathanael.

3. Angelus in conclave
Subintrans dixit: Ave,
Maria benedicta,
Tibi, quaeso, ne sit grave,
Incredula ne sis, cave
Audiens mea dicta;
V. Ergo dictis, virgo, fave,
Ut demantur tracta prave
Vetera delicta.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Domine, cui Gabriel
In caelo semper astat,
Videre fac Emanuel,
Qui nobis bona praestat.

2. Sermones nobis cogniti
Iam fiunt angelorum,
Sono quorum adtoniti
Stant orbes populorum.

3. Virtutum hic est dominus,
Rex gloriae caelorum,
In proelio fortissimus
Et princeps angelorum.

Responsoria.

1. Archangelus mysterium
Dum pandit altum, dubium
Cor mutat virginale:
Dic, Gabriel, auspicium,
Quo gignat virgo filium
Contra ius humanale?
V. Nusquam viri commercium
Admisi, quare gaudium
Non venit unquam tale.

2. Tu, Gabriel, ad virginem
Ut auferas formidinem
Accedens sic dixisti:
Tu gratiae dulcedinem,
Quae salvat omnem hominem,
A Deo repperisti,
V. Ante te scio neminem,
Quin passus sit acredinem
Irae, quam reppulisti.

3. Spiritus sancti gratia
In te sine fallacia
Descendit cum virtute,
Nulla sit pertinacia,
Crede cum efficacia,
Angelus dixit tute.
V. Divina sapientia
Immensaque potentia
Haec fient pro salute.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Notus Deus in Israel
Nobis sit manifestus,
Hunc nuntiavit Gabriel,
Cui fiat dies festus.
2. Quem angeli cum gaudio
Adorant mirabundi,
Hunc natum in praesepio
Proclamant laetabundi.
3. Ministri Dei spiritus,
Iuvate nos sereni,
Ut simus tandem caelitus
Amoris igne pleni.

Responsoria.

1. Audi, virgo, mysterium,
Concipies nunc filium,
Iesum quem appellabis,
Magnus hic erit, solium
Tenebit et imperium
Patris David, notabis,
V. Aeternum hoc dominium,
Regnorum finem omnium
Indubie probabis.
2. Turbatam in consilio
Mariam pro eloquio
Legatus consolatur
Veraci testimonio,
De Elisabeth prodigio
Affirmans protestatur:
V. Ut illa praegnans filio
Non de viri consortio,
Maria, fies, fatur.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Decorem Deus induit,
Dum homo factus patuit
In medio terrarum,
Tunc Gabriel insonuit
Et virgini aperuit
Profunda scripturarum.
2. Introite cum gaudio
In domus Dei atrio
Gabrielis honore
Et mentis cum tripudio
Servite Dei filio
Timentes cum amore.
3. In terra dudum invia
Ardente Dei gratia,
Apparuit sic Deus,
Sit Gabrieli gloria,
Quem vidimus in patria,
Ubi est homo reus.
4. Benedicite, lumina
Et angelorum agmina,
Cunctorum creatorem,
Huic psallamus carmina,
Qui nova tulit famina
Proclamans salvatorem.

Ad Benedictus.

A. Te laudamus congruenter,
Qui das nobis excellenter
Laudis thema placidum,
Ave canens apparenter,
Intrans domum sapienter,
Corpus ferens lucidum,
Dum Mariam reverenter
Salutando gratulanter
Verbum profers roridum.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Ad nos veni, praeco pie,
Gabriel, Dei caelorum,
Ave dulce dic Mariae
Tecum ducens caeli chorum

Nosque serves in hac die
Ab insultu peccatorum
Ambulemus ut in die
Per profectum meritorum.

Brev. Romanum imp. Parisiis 1531. — In 2. Noct. R 2, 7 te fehlt. — In 3. Noct. R 2, 3 consulatur. — Hymnen zu diesem Officium: Veneremur Gabrielem vespertino tempore (ad Vesp. et Noct.), Gaudeamus gratulantes (ad Laudes); Anal. XXIII. Nr. 298 und 299.

15. De sancto Gabriele.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Adest tempus vespertinum,
Qua Gabriel salutavit
Virginem, verbum divinum
Ferens eam illustravit.

2. Alta salus dum virginem
Turbat, ille ipsam docet:
Dei patris imaginem
Sanctum pneuma in te locet.

3. Praecursorem de sterili
Nasciturum nuntiasti,
Salvatorem de humili
Incarnandum designasti.

4. Mens virginis dum inclinat
Se ad verba Gabrielis,
Verbum patris tunc reclinat
In uterum se de caelis.

5. Videt virgo dignissima
Se effectam Dei matrem,
Plaudit, laudat sanctissima
Maiestatis summae patrem.

Ad Magnificat.

A. Salve, Christi
praeco dignissime,
Preces offer
matri piissimae,
Ad hoc noster
aspirat animus,
Ut deleat
mala, quae fecimus,
Et det bona,
quae semper cupimus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

It Gabriel ad virginem
Novam salutem proferens,
Dei patris imaginem
Virgo capit et fit parens.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Trinitatis consilio
Venit praeco ad virginem,
Dei freta auxilio
Eius capit imaginem.

2. Tunc Gabriel indicavit
Domini Iesu conceptum,
Cum virgini praedicavit
Aeterni regis praeceptum.

3. Sancte Deus mirabilis,
Diminute ab angelis,
Veni, desiderabilis
Deus et homo humilis.

Responsoria.

1. Pacis causa
venit reformandae,
Solvat Christus
pretium emendae,
Non sit terror
irae contremendae,
Sed firma spes
veniae habendae.
V. Tu baiule
summae clementiae,
Summae laudis
et excellentiae,
Sta pro nobis
in caelis hodie.

2. Misit servum
pater pro filio
Non humano
fretus auxilio,
Hic divino
magis consilio
Sponsam duxit
in hoc exsilio.
V. Paranymphus
supplex salutavit,
In virginem
sanctum pneuma flavit
Et in matrem
Dei consecravit.

3. Felix nimis,
o Gabriel, hora,
In qua virgo
dulcis et decora
Deum verum
cepit sine mora
Altissima
tua propter ora.
V. Illud Ave
quando protulisti,
Dona magna
mundo adtulisti,
Cum omne vae
a nobis tulisti.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. In caeli tabernaculo
Tu qui sedes magnifice,
In ventris habitaculo
Virginis magna perfice.

2. Qui a caelo egreditur
Gabriele proclamante,
In virgine concluditur
Persubito hunc amante.

3. Rex gloriae disposuit
Clausam portam subintrare,
Hinc exiens nos docuit
Caeli portam penetrare.

Responsoria.

1. Tu reginae
summi regiminis,
Quae concepit
instinctu numinis,
Vale dicis
cum coetu ordinis,
Matrem laudans
Dei et hominis.
V. Nunc igitur,
Gabriel, propera,
Narra Dei
miranda opera,
Quae facta sunt
in hac Christifera.

2. Hic baiulus
summae caritatis
Opus egit
summae pietatis,
Quem Dominus
summae maiestatis
Praeelegit
huiusmodi fatis.
V. Fortitudo
Dei, quae latuit,
Per hunc fortem
miranter patuit,
Ad fortia
cum manum posuit.

3. Nova luce
nunc per Gabrielem
Illustravit
populum fidelem
Altissimus
conferens medelam
Hominibus
et fidam tutelam.
V. Gaudent omnes
et gaudent singuli
Pro adventu
pio et humili
Nostri Iesu,
infantis parvuli.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Praeco eam perterruit
   In sermone permodicum,
   Modum carnis abhorruit
   Virgo tenens hunc caelicum.
2. Venit ad nos mirabilis,
   Locum pacis praeelegit,
   Praeest praeco amabilis,
   Valde miranda peregit.
3. Angelis et hominibus
   Lux orta cum laetitia,
   Est salus patens omnibus,
   Discedat hinc maestitia.

Responsoria.

1. De amicis
   Dei praecipuis
   Est Gabriel
   et de perpetuis,
   Mysteria
   nota facit suis
   Et ardua
   committit arduis.

V. Hunc homines
   habent advocatum
   Ante Deum
   fidum et paratum,
   Apud eum
   votum sit locatum.

2. Volat fortis
   per medium caelum,
   Qui pepulit
   durissimum telum,
   Ne laederet
   opponendo velum,
   Ipsum fortem
   locavit in prelum.

V. Hic Gabriel
   vicit fortissimum,
   Dum venire
   fecit mitissimum
   Natum Dei
   ventrem sanctissimum.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Dominus fortitudinem
   Induit et se praecinxit,
   Gratiae amplitudinem
   In Maria ipse pinxit.
2. Novus creatur populus
   Deum laudans in iubilo,
   Ad Mariam dum baiulus
   Venit monens dulci stilo.
3. Deus noster benedixit
   Hanc terram ante desertam,
   Cum Gabriel Ave dixit,
   Portam caeli dat apertam.
4. Laudemus nunc Christiferam
   Actus eius imitando,
   Nam salutis dat operam
   Ad gratiam invitando.
5. Coetus omnes angelorum
   Et Gabriel psallunt ei:
   Imperatrix es caelorum
   Et regina, mater Dei.

Ad Benedictus.

A. Preces tuae
   nobis subveniant,
   O Gabriel,
   atque custodiant
   Nunc et semper,
   ut hostes fugiant,
   Et nos cives
   tui suscipiant.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. In hac vita
   multa pericula
   Nobis instant
   et multa vincula,
   O Gabriel,
   tu mente sedula
   Regnum caeli
   pro nobis postula.

Antiph. ms. Franciscan. Hibernic. saec. 15. ex. Cod. Coll. SS. Trinitatis Dublin. B 1. 2. A. — Brev. Bisuntinum imp. Parisiis 1531. B. — In 1. Vesp. A 2, 2 Ille docet illam turbat B. — A 2, 4 locat B. — Ad Magn. A, 1 Christi fehlt A. — In 1. Noct. R 1, 9 Tuba iule B. — In 2. Noct. R 1, 9 Nunc ergo A. — R 2, 5 Quem fehlt A. — R 2, 7 sq. verstümmelt A. — In 3. Noct. hat B ein 3. prosaisches R.

16. De sancto Gabriele.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regi, qui verbo virginem
Salutavit Gabrielis,
Cantus promat dulcedinem
Psallentium vox fidelis.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vernans pudore lilium
Nubere recusavit,
Sed oraculum angelicum
Aliud indicavit.

2. Secretum legi consonum
Tunc Deus promulgavit,
Quando per suum angelum
Primum splendorem virginum
In matrem consecravit.

3. Conclusus est thalamus
Et contremuit locus,
Ubi archangelus Gabriel
Descendebat de caelo.

Responsoria.

1. Creaturis peccantibus
Universum multatur,
Hoc in sanctis agminibus
Secretum pertractatur,
Cum quo misit ad virginem
Rex caeli fortitudinem,
Ut mundus redimatur,
V. Summus apocrisarius,
Animus eius anxius
Pavescens meditatur.

2. Gabrielis oraculum
Ut virgo ponderavit,
Mox cordis habitaculum
Prudenter praeparavit,
Et totum virgo credidit,
Quod paranymphus edidit,
Nec quidquam dubitavit.
V. Concepit virgo regia
Ad credulitatem
Quae mundum illustravit.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Mittit ad virginem
Non quemvis angelum,
Sed fortitudinem,
Suum archangelum
Amator hominis.

2. Magnum expediat
Pro nobis nuntium,
Naturae faciat
Ut praeiudicium
In partu virginis.

3. Accede, nuntia,
Dic Ave comminus,
Dic: plena gratia,
Dic: tecum Dominus,
Et dic: ne timeas.

4. Virgo, suscipias
Dei depositum,
In quo perficias
Castum propositum
Et votum teneas.

5. Audit et suscipit
Puella nuntium,
Credit et concipit
Et parit filium,
Sed admirabilem.

Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Clm. Monacen. 26748. A. — Cod. S. Petri Salisburgen. a IV 42 saec. 15. B. — Die AA ad Laudes sind der Sequenz gl. A. (Kehrein 158) entlehnt. Alle hier fehlenden Teile des Officiums prosaisch. Hymnen: In 1. Vesp.: Gabrielem veneremur (Anal. XVI. 135); ad Noct.: In Gabrielis ordine (Anal. IV, 140); ad Laud.: In hierarchia caelica (Anal. IV, 141); In 2. Vesp.: Lux caelorum angelorum (Anal. IV, l. c.).

17. De sancto Gebehardo.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Sancte Dei praesul,
memorum non immemor esto
In tam sollemni,
quod nunc agimus tibi, festo.
Ut tua sint nobis
semper suffragia praesto,
Securi nullo
nos impediente molesto.

Ad Magnificat.

A. Ave, praeclare
confessor Christi Gebeharde,
Ave, flos paradisi
pretiose,
Qui tuo suavi cuncta
respergis odore,
Nos emundatos ab omni
vitiorum squalore
Atque te gubernante
transvectos
Per hoc spatiosum mare
Tuo patrocinio
fac quandoque
Caelestem patriam
feliciter introire.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Iubilantes Deo venite
Eumque supplices adorate,
Qui beati
Gebehardi animam
Introduxit
In requiem suam.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Generosis ortus maioribus,
Sed fide Christi multo clarioribus
Beatus Gebehardus lucescit,
Ut gemma ex auro fulgescit.

2. Non consuete enixum
Sed vulva matris constat
hunc excisum,
Domino praemonstrante,
Quod ipsum scivit et ante.

3. Ad lucem prolatus
Et nutrici commendatus,
Ut Isaac patri de suo profectu
gaudium conferebat,
Quia Dominus eum
plus Salomone diligebat.

4. Hic spiritu renovatus
Et inter filios adoptatus,
Septenis columnis sustentatur,
Ut domus supernae
sapientiae efficiatur.

5. Infantiam domi transegit,
Ubi lacte teneri adolevit.
Quo sensim proficeret,
Ut solidum ecclesiae
cibum post perciperet.

6. Puerile attingens decus
Gebehardus, Dei electus,
Mundo confestim alienatur
Et literali disciplinae
mancipatur.

Responsoria.

1. Nobilissima stirpe progenitus
Sanctus praesul Gebehardus

Clarum sanguinem, quo fulgebat,
Probis moribus exornabat,
Ut virens palma florebat,
Et ut cedrus ramis
virtutum se protendebat,
V. *Plantatus in domo Domini, in atriis domus Dei nostri.*

2. Flore primae aetatis iam vernante,
Spiritu scientiae sibi inspirante,
Gebehardus illustris
cellaria regis introductus,
Mero divini verbi
ita est inebriatus,
Ut postea ructaret,
Unde late famem sedaret.
V. *Os iusti meditabitur sapientiam, et lingua eius loquetur iudicium.*

3. Optimae indolis adulescens,
Virtutibus in dies pollens
Laeva quaeque
devia linquebat
Et dextra itinera
toto nisu tendebat
V. *Propter veritatem et mansuetudinem et iustitiam.*

4. Egregius vir Gebehardus,
Dilectus Deo et hominibus,
Amabilis pontificibus,
Venerandus principibus,
Effulsit decus mundi
Flos paradisi, gemma caeli.
V. Familiae Domini
prudens et fidelis
Dispensator praedestinatus
in caelis.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. In tabernaculo,
Quod fixit Deus et non homo,
Cum Samuele innocenter
ministrante Gebehardo,
Merito complacebat tam Deo
quam sancto praesuli Cuonrado.

2. Hic velut alter manu fortis
Patrimonium extorsit
coheredibus suis,
Ut decorem exaltaret
tuae dulcedinis
Iuxta sui, Domine,
desiderium cordis.

3. Mirabile negotium,
Placatum posse
habere Dominum
Oblata sibi parvissima
Gleba, cuius est omnis terra.

4. In Domino laudabuntur
opera huius,
Qui seminavit
in benedictionibus,
Cui nihil defuit,
Cum sua omnia
pauperibus erogavit.

5. Hic stare fecit cantores
contra altare
Et in sono eorum
dulces fecit modos,
Quia te, Domine, decet
hymnus in Sion.

6. Iustus iste venit
saliens inter montes,
Transiliens colles,
Soli iustitiae
assistens pulcher et decorus
Et ut palma
cunctis virtutibus floridus.

Responsoria.

1. Verus Israëlita Gebehardus,
Parentum hereditate
locupletatus,
Terrenas opes pro supernis
refutavit,
Ut Deus per prophetam
demandavit.
V. Divitiae,
inquit, si affluant,
Nolite cor adponere.

2\. Electus Christi discipulus
Gebehardus
Evangelica verba
mente revolvens
Et haec operibus complens
Ex omnibus, quae possedit,
Aegypto liberatis
mansionem effecit,
V. *Quia dilexit mandata tua, Domine, super aurum et topazion.*

3\. Beatissimus Gebehardus
Ex hominibus assumptus
Constituitur,
Ut sacerdotio fungatur,
Quia non est inventus
Similis illi,
Qui conservaret
Legem excelsi.
V. *Iuravit Dominus et non paenitebit eum, tu es sacerdos in aeternum.*

4\. Divinitus eximius
vir electus,
Ad sacerdotii
culmen provectus,
Omnia omnibus
Factus est protinus,
Dum, quod verbis praedicabat,
Operibus praemonstrabat.
V. *Et pavit eos in innocentia cordis sui et in virtutibus manuum suarum deduxit eos.*

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Beatus Gebehardus
inventus est sine macula,
Quia non speravit
in pecunia,
Ideo in Domino stabilita
sunt ipsius bona
Et eleemosynas illius
enarrabit omnis ecclesia.

Responsoria.

1\. Sanctus antistes Gebehardus,
Christi amore provocatus,
Et hic et in caelestibus
Sanctam construxit aedem,
Quia Christum
sibi fecit heredem.
V. *Dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in saeculum saeculi.*

2\. Iam vinitor egregius,
Beatus pontifex Gebehardus,
Palmites verae
vitis expurgaverat,
Iam vinea Domini
fructum plurimum attulerat,
Et, ecce. pulsanti
Domino libens obcurrebat,
Quia excubias suas
bene observaverat.
V. *Ecce, inquit Dominus, sto ad ostium et pulso.*

3\. Post sedecim
regiminis sui annos,
Meritis felicibus plenos,
Liberatur civis
iste Hierosolymita
Captivitate de Babylonica
Redditurque
patriae supernae,
Ubi celebret
pascha perenne.
V. *In pace factus est locus eius et habitatio eius in Sion.*

4\. O praecelsi meriti
Gebeharde, sacerdos Christi,
Qui mandata Dei secutus
Tua omnia dedisti pauperibus,
Adesto nobis famulis tuis,
Vitiorum pondere praegravatis,
Ut tuis patrociniis adiuti
Aeterno cum Christo convivio
Quandoque mereamur perfrui,
V. Qui iam triumphas in caelis,
Nostris miseratus aerumnis
Appare vultui Dei pro nobis.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Ecce, sacerdos magnus,
Beatus scilicet Gebehardus,
Qui in vita sua
subfulsit domum
Et in diebus suis
corroboravit pietatem.
2. Sanctus praesul Gebehardus
Dedit in celebritatibus decus
Et ornavit tempora usque
ad consummationem vitae,
Christus purgavit
peccata ipsius
Et exaltavit
in aeternum cornu eius.
3. In fide et lenitate ipsius
Sanctum et excelsum
fecit eum Deus,
Et induit eum Dominus
corona gloriae.
4. Benedictio Domini
super caput iusti huius,
Ideo dedit illi partem
in tribubus duodecim,
Et invenit gratiam
in conspectu omnis carnis.

Ad Benedictus.

A. Cum vir sanctus tempus suum
feliciter transegit,
Carne solutus in caelis
alto orienti consedit,
Terris lucens
ut stella matutina,
Miseris auxilia
saepius ferens opima.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O divinae decus machinae,
Beate pater Gebeharde,
Qui terrena despexisti
Et caelestia acquisisti,
Tui nos memoriam venerantes,
Tibi devote supplicantes
Tuis meritis,
quaesumus, tuere,
Quo tecum valeamus
sine fine gaudere.

Cod. Heidelbergen. (ol. Petridomen.) IX 42 a. saec. 12. A. — Cod. Heidelbergen. (ol. Salemitan.) IX. 9 saec. 15. B. — In 1. Vesp. Super Ps. **A** fehlt A: dafür:

Clementissime pater Gebeharde,
Pro tuis supplicibus intercedere dignare,
Quo delictorum omnium veniam consequi
Et vitam aeternam mereamur adipisci.

Ad Matutinum. Das Invitatorium lautet in B:

In confessione laudis adoremus Dominum,
Qui stola gloriae confessorem suum
decoravit Gebehardum.

In 2. Noct. **A** 3, 1 Mirabile commericum B. — **R** 2 und 4 lauten in B:

3. Oliva fructifera in domo Dei,
Oleum laetitiae fovens beneficiis,
Coruscans miraculis,
Fac nos eius, qua frueris,
Lucis suavitatisque participes.
V. Introisti in potentias Domini
Et iam potentior ad impetrandum.
4. Beatus Gebehardus
Quasi vas auri solidum,
Ornatum omni lapide pretioso,
Fluenta gratiae propinavit in populo

Et accepit stolam gloriae
In consummatione virtutis.
V. *Factus est quasi ignis effulgens et quasi*
tus redolens in diebus aestatis.

In 3. Noct. Ad Cant. A, 6 illius B. — R 1, 1 Beatus praesul Gebehardus B. — R 1, 2 Divino amore A. — R 2 Post sedecim sui regiminis etc. B. — R 3 lautet in B:

R. Accepit vir sanctus a Domino
Potestatem in praeceptis
Testimonia veritatis docere subditos
Et in lege Dei lucem dare populo,
V. *Addidit ei gloriam Dominus*
hereditatem pacis possidere in aeternum.

In Laud. A 5 prosaisch, aus Heb. 7, 26 A. — Die ganzen Laudes sind andere in B, nämlich:

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Domum tuam, Domine,
decet sanctitudo,
In qua tantae frequentatur
memoria sanctitatis.
2. Beatus Gebehardus
ab infantia spiritum
Sortitus est bonum,
Per quem erat puer docilis
Et amabilis valde.
3. In disciplina morum
Profectuque virtutum
Super docentes se in brevi
Enituit unctione magistri.
4. Benedictio Domini
Super caput iusti,
Memoria eius
In saecula saeculorum.
5. Hodie posito corpore
Praesul sanctus dives meritis
Penetravit in sancta, similis
Factus in gloria sanctorum.

Ad Benedictus.

A. Euge, serve fidelis,
Qui tuum thesaurum
condens in caelis
Creditum talentum
cum lucro reportasti
Et gaudium Domini tui
hodie laetus introisti,
Tuis servis,
sancte praesul Gebeharde,
Clementer digneris,
quaesumus, opitulari,
Ut in filiorum
numerum adoptati
Deique heredibus associati
Quandoque facie ad faciem
mereamur contemplare,
Quem nunc per speculum
nitimur indagare.

In 2. Vesp. ad Magn. A fehlt B. — Hymnen vgl. Mone No. 937 (A) und 939 (B). Mone nennt (III, 312) dies Officium „ein metrisches Leben Gebhards in vierzeiligen assonierenden Strophen von ungleichem Bau.“ Diese Vierzeiligkeit ist nur bei der Mehrzahl der AA durchgeführt und wird das Ganze richtiger als Reimprosa zu bezeichnen sein.

18. De sancto Georgio.

In 2. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Laudibus aptati
tironis martyrizati,
Divo coronati
simus iubilare parati,
Ut per eum grati
coadunemur deitati.

Ad Magnificat.

A. Ierusalem natae,
laetanter glorificate.
Sanctum, qui palma
fruitur victoris et alma
Percepit dona,
decoratus in arce corona.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

In neumis chori
Christo iubilemus honori,
Cuius amore mori
voluisti, sancte Geori.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Pravorum fata
devitans lege beata
Firmari studuit,
qua Domino placuit.

2. Ex divinorum
praeceptis vincla malorum
Disrupit, chorum
sic ingrediens beatorum.

3. Cum tribulabatur,
diva virtute iuvatur
Robore pugnandi,
vincendo fidem solidandi.

Responsoria.

1. Nobilis, o Christe,
iuvenis tibi militat iste,
Dum crucis in signo
victo dracone maligno
V. Virgo salvatur,
baptismo plebs renovatur.

2. Daemoniis fano
libare nolens, Daciano
Suasit iniquorum
contemptum daemoniorum,
V. Christicolam sese
proclamat firmiter esse.

3. Haec postquam fatur,
uncinis dilaceratur,
In qua tortura
divina datur sibi cura,
V. Qua confortatus
evicerat hos cruciatus.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Invocat auxilium
. . . quoque divinum,
Quod cito propitium
repperit atque pium.

2. Huius clamorem
Deus attendensque dolorem
Vim vi correxit
nec non super aethera vexit.

3. Laudem perfecit
inimicos suppeditando,
Idola deiecit
Dominum sic glorificando.

Responsoria.

1. Iste fide fixus,
plumbi sartagine frixus,
Constanter stando
vicit Dominum rogitando,
V. Quod non sunt illi
laesi carnesque capilli.

2. Collisisque rotis
gladiis insaeptis acutis
Hunc nihil aut parum
laesit fractura rotarum,
V. De caelo nempe
fuerant confractae repente.

3. Praeses tormentis
hunc superare nequivit,
Cum blandimentis
sanctum victurus adivit,
Munera praestando,
partem regni stipulando,
V. Ut diis orando
pareat libamina dando.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Iustum iustitiae
Deus hunc hodie peramavit,
Hostes qui stravit
Victor ovans hodie.

2. In sancto monte
Domini praedigne quiescit,
Qui nulla fronte
vitii ceu sorde tepescit.

3. In virtute tua,
Deus, exsultans vehementer
Fulget perpetua
deitatis luce decenter.

Responsoria.

1. Praesidis ad vota
die tertia mente devota
Orat praesente
templo, non credula mente,
V. Quod gens, fanum, dii
perirent voragine mundi.

2. Videns insanus
se delusum Dacianus,
Martyr equis trahitur
et decollando beatur,
V. Ignibus aeterni
praeses sorbetur Averni.

3. O miles Christi,
qui caelos victor ivisti,
Nos salvatori
commenda, sancte Geori,
V. Ut mala vincamus,
nos Christo commaneamus.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Hic testamentum
Deo credibile fecit,
Cum non defecit
in tormentis ferientum.

2. Exsultat iubilans
regnum caeleste subintrans
Iuvenis cum Christo
mundo sublatus ab isto.

3. Perdere cum quaerunt
animam sanctam, subierunt
Infima terrarum
sub faucibus orcicolarum.

4. Hymnizans vixit
semperque Deum benedixit
Impetrando piam
supplicibus veniam.

5 Sic cum laude Dei
superos devotus adivit.
Et spondetur ei
fieri, velut ipse petivit.

Ad Benedictus.

A. Martyr sancte Dei,
nos inferto requiei,
Cui nunc addictus
es, nam tibi benedictus
Cornu virtutis
erexerat atque salutis,
Ut contra tela
zabuli sis nostra medela.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O sanctissime
Christi athleta Geori,
Nos famulos tuos
ad te clamantes exaudi,
Ut tuis precibus sacris
a cunctis malis muniti
Paradisi amoenitate
mereamur frui.

Brev. ms. Voraviense saec. 15. Cod. Voravien. 268. — In 1. Vesp. Super Ps. A, 2 thronis martyrizati. — In 1. Noct. R 3, 5 Quod. — In 2. Noct. R 1, 6 cardinesque. — R 2, 2 inseptis. — In 3. Noct. R 1, 4 templa. — R 1, 5 vanum. — In Laud. A 3, 2 sopierunt. — A 2, 4 horticularum. — Ad Bened. A, 2 infer. — Hymnen: In Vesp.: Martyr egregie, Deo dilecte (Mone III, 316); ad Laudes: Chorus novae Ierusalem (Anal. II, 93).

19. De sancta Gertrude.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Solaris dum
volvitur orbita,
Votiva recurrunt festa,
In quibus et Domini
recitantur magnalia,
Et virginis
retractantur merita.

2. Gertrudis
pietate ineffabilis,
Tibi persolvimus
debita laudis,
Tu solita clementia
Adauge devotionis
incrementa.

3. Te clangat ergo
nostra vocula,
Tibi, o pia, reddat
famulamina,
A te exposcat
misericordiam,
Quam nescis
denegare cuiquam.

4. Tibi rite
psallimus, virgo,
Tibi laudes
referimus ex debito,
Quia, quotiens premimur
anxietatibus,
Ad te nobis fidus
patet recursus.

5. Mole criminum
premimur,
Debilitate inopiae
consumimur,
A te deposcimus
misereri,
Succurre nostro
defectui.

Ad Magnificat.

A. Laudem demus Domino,
Virginis inquam filio,
Qui te, o sacratissima virgo,
Mundi resolutam ergastulo
In caeli hodie
relevavit palatio,
Ubi, precamur,
nostri memor esto.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoremus Christum regem,
Sponsumque sanctarum virginum,
Qui beatam Gertrudem
Collocavit inter choros angelorum.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hodiernae
sollemnitatis gaudia,
Quae nobis anni
reduxit orbita,
Pia recolamus devotione,
Virginis Gertrudis
utentes famulamine.

2. Generosa Christo virgo
Iustitiae vigebat zelo,
Sanctimoniae privilegio,
Caelestium autem
flagrabat desiderio.

3. Hac ergo pollens
maturitate morum
Quaesivit sibi aptare
virgineum sponsum,
Cum quo virginitatis
firmaret chirographum.

Responsoria.

1. Venerabilis
virgo Gertrudis,
Generositate
quidem nobilis,
Sanctitate
autem insignis,

Pietate laudatur
et est ineffabilis.
V. Dum adhuc tenerrima
teneretur aetate,
Morum sublimari
intendit perfectione.

2. Ubi pater
virginis gloriosus
Communis exitii
complevit planctus,
Hinc dolor nimium eius
praegravavit animum,
Quattuordecim enim
tantum erat annorum.
V. Matrem gaudebat superstitem,
Quo eius saltem praesentia
animum consolaretur pueri-
lem.

3. Igitur venerabilis
mater virginis
Hortatu Amandi praesulis
In ecclesiam propriae domus
transmutavit fastigia
Consecrandi gratia,
V. Unde sacrum
Sibi aptavit
velaminis signum.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sacerdotalem virum
nomine Amandum,
Episcopatus quoque
honore praeditum,
Ad virginis matrem direxit
Dominus omnium.

2. Quem illa
suscipiens gaudenter
Intentionem mentis
ex ordine
patefecit fideliter.

3. Inde sacrum sibi mater
aptavit velaminis signum,
Placuitque regulari
vinculo subiugare animum.

Responsoria.

1. Quidam autem diabolica
fraude decepti
Virginis inardescunt amori
Et quaesierunt
eam rapere vi
Et tradere nuptui.
V. Ut autem mater defenderet
virginis abusionem,
Eius totondit
capitis caesariem.

2. Admonuit itaque
sacratissimam
mater virginem
Sacrae subire
consecrationis velamen
Et sic propositi
servare fidem,
At illa continuo
Iubentis paruit imperio.
V. Hortata est quoque eam
addere adhuc onus oneri,
Ut pondus regiminis
imponeret sibi.

3. Timens ergo sacratissima
virgo Gertrudis,
Ne forte in arrogantiae
incideret iactantiam,
Post multa
virtutum exercitia
Pastoralis regiminis
deposuit onera,
V. Quaerens ergo
Christo placere
Et libere per viam
salutis incedere.

In 3. Nocturno.

Antiphona.

1. Quadam autem die
Dum perseveraret
virgo in oratione,
Igneus globus mittitur
e caeli regione

Et obnixe videtur
virgini deservire.

2. Perlustravit enim
habitationem oratorii
Inde figitur laqueari,
Ubi nec datur defectui
Nec augetur
damno incendii.

3. Mirantur ergo
cuncti, qui aderant,
Et quis rei detur
exitus, exspectant
Et subito vident
in creatione virginis
Paulatim minui
integritatem luminis.

Responsoria.

1. Postquam igitur
virgo sacrata
Regiminis
expeditur sarcina,
Castigatione
maceratur voluntaria,
Ut sine offensionis mora
Ad aeterna
proficiscatur praemia.

V. Sciebat enim per dominicam
revelationem
Imminere sui corporis
resolutionem.

2. Gloriosa virgo
Christi Gertrudis
Post debita humanitatis
Ad regis regum
accersitur palatium,
Ubi ob perfectae
virtutis decursum
Immarcessibilis coronae
accepit bravium.

V. Angelorum
comitatu potitur
Atque cum digno tripudio
paradisum introfertur.

3. Virgo sacrata dum quaerit
copulari Christo,
Quodam praepeditur
offendiculo,
Quod et viriliter
vicit in Domino.

V. Australiorum
enim ducis filius
Virginis inardescit
amoribus.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. O quam gloriosa es virgo,
Quae totius decoris
regnas cum Domino
Et adoptato
perfrueris thalamo,
O pia virgo.

2. In iubilo vocis
Pangamus Domino
cantica laudis,
Qui te ditavit
honore tanto,
O pia virgo.

3. Meliorem esse Domini
misericordiam super vitas,
Et orbis clamat diversitas,
Et tua testatur beatitudo,
O pia virgo.

4. Benedicant omnes angeli
Sanctique Domini Domino,
Quoniam te copulavit
eorum consortio,
O pia virgo.

5. Laudemus nomen Domini
In choro et organo,
Quia beneplacitum
est ei in te,
O pia virgo.

Ad Benedictus.

A. Virgo Christo amabilis,
In omnibus laudabilis,
Pietate ineffabilis,
Tu gaudium omnium
Ad te pie clamantium,
Exaudi nos supplices
In te semper sperantes.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Generosa virgo Gertrudis,
Supplicum semper
fidelissima consolatrix,
In te nobis portus salutis,
Ad te clamantes
exaudi, rogamus,
Et misericordiam,
quam de te praedicamus,
Pie sentiamus.

Cod. Palat. Vindobonen. 4715 saec. 15.

20. De sancta Gertrude.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Qui sibi Gertrudem
sponsam delegit, adoret
Et colat et timeat
contio nostra Deum.

In 1. Nocturno.

Responsoria.

1. O vere prudens,
o vere virgo beata,
Ignivomam occurrens
sponso quae lampada sumpsit,
Nam bona, quae gessit,
flammis ignivit amoris
Divi, non laudis
quaerens aliunde nitorem;
V. Hanc Dominus veniens
invenit sic vigilantem.

2. O nimium felix
est donum virginitatis,
Subdola versuti
quo fraus eliditur hostis,
Cum praeter carnem
caro vivit caelibe vita,
V. Et pro terrenis
caelestia regna patescunt.

3. Virginis eximiae
Gertrudis festa colentes
Altithrono regi
solvamus debita laudis,
V. A quo cunctorum
procedit origo bonorum.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Vita duarum agitur
gemina in Gertrude sororum,
Fervidus urget amor,
sollicitudo premit.

2. Quantum crevit onus,
tantum devotio crevit,
Cuncta per hoc fieri
prosperiora putat.

3. Exteriora suis
dat quaeque fidelibus apte,
Dispensanda tenens
interiora sibi.

4. Taliter internis
externa aptabat, ut esset
Par erga Christum
cultus et unus amor.

5. Magna datur nobis
divinae copia laudis
Normaque virtutis
virginis huius ope.

Ad Benedictus.

A. Post vitae cursum
fragilis durosque labores
Gertrudis posuit
flebile carnis onus,
Laeta tamen perfert
lucis discrimen amicae,
Cernere cum liceat
iam sine nocte diem.

Antiph. ms. saec. 16. Cod. Hafnien. Ny kongl. S. 8. 3449.

21. De sancto Gerulpho.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Illuxit nobis hodie
Novae splendor laetitiae,
Dum fulget in ecclesia
Sancti Gerulphi gloria.

2. Ut vas electum caelitus
Virtutibus imbutus,
Terrena sprevit penitus
Caelestia secutus.

3. Post sanctitatis studium,
In quo [sanctus] praefloruit,
Ascendit ad martyrium,
Quod solum ei defuit.

4. Athleta fortis Domini
Processit proeliari,
Vicit, victori datum est
in caelis gloriari.

5. Eius praeclara merita
Pangamus laude debita,
Ut nos post mundi proelia
Ducat ad caeli gaudia.

R. Gerulphe, martyr nobilis,
Succurre tuis famulis
Et salva tuis precibus
Tuis intentos laudibus;
V. Qui laetamur cotidie
In laude tuae gloriae,
Per te sumamus praemia
Caelestis vitae gaudia.

Ad Magnificat.

A. O dilecte Deo,
nostri, Gerulphe, memento,
Acquirens nobis
aeternae gaudia lucis.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Ad iubilum vocis
iungamus cantica cordis
Et cum Gerulpho
iubilemus in aethere Christo.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Gerulphus almis actibus
Ab annis puerilibus
In lege Dei sedulus
Dies egit cum noctibus.

2. Dum convenirent populi
Adversus sanctum Domini,
Solo fidens in Domino
Vicit eius auxilio.

3. De multis eum hostibus
Victorem fecit Dominus,
Addens eius victoriae
Donum perennis gloriae.

Responsoria.

1. Adest sacra sollemnitas
Sancti Gerulphi martyris,
Quem larga Dei bonitas
Summis ditavit gaudiis;
V. Ut mundum sol illuminat
Splendoris sui lumine,
Sic ornavit ecclesiam
Suo Gerulphus sanguine.

2. Hic puer ab infantia
Detestabatur vitia
Et intendit virtutibus,
Sicut praecepit Dominus;
V. Coronandus martyrio
Se mancipavit Domino
Et gratiosus exstitit
Tam Deo quam hominibus.

3. Frequentabat ecclesias
Devotionis gratia
Et sanctorum memorias
Cum magna reverentia,
V. Quos iam cum Christo noverat
Feliciter gaudere,
Illorum sanctis gressibus
Elegit inhaerere.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Mirificavit Dominus
Electum suum famulum,
Quem dedicando martyrem
Mundo fecit mirabilem.

2. Scuto protectus gratiae
Palmam sumpsit victoriae,
Cui cessit in praemium
Caelestis benedictio.

3. Honoris excellentiam
Et sempiternam gloriam
Sumpsit martyr egregius
Cum civibus caelestibus.

Responsoria.

1. Hic sanctus inter homines
More non vixit hominum,
Nam peritura respuit
Solum secutus Dominum;
V. Flagrabat enim fortiter
Caelesti desiderio
Et blandimenta noxia
Fuerunt ei taedio.

2. Labentis mundi gaudia
Contempsit ut inania
Et reputabat frivolum,
Quidquid habebat terminum;
V. Quod mundus suasit dulciter,
Contempsit ille fortiter,
Nolens fallaci gaudio
Summo fraudari praemio.

3. Quis non sollemni studio
Dei miretur gratiam,
Qui sancto suo famulo
Talem donavit gloriam,
V. Gementem in exsilio
Eduxit de miseria
Et gloriosum martyrem
Laetum fecit in patria.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Gerulphus, martyr inclitus,
Confisus est in Domino,
Per quem calcavit omnia,
Quae florent in hoc saeculo.

2. Quem fecit esse Dominus
Sine mortali macula,
Perduxit eius animam
In caeli tabernacula.

3. Magna fuerunt proelia,
Quae pertulit pro Domino,
Maiora tamen praemia
Mansura sine termino.

Responsoria.

1. Gerulphum sanctum martyrem
Devote veneremur,
Ut ad superna gaudia
Per ipsum sublevemur,
V. Qui Christum subsecutus est
In morte salutari,
In eius semper laudibus
Curemus gratulari.

2. Hic tiro sanctus Domini,
Virtutibus armatus,
[Hic] dimicabat fortiter,
Nam hostis est prostratus;
V. Hostis putabat vincere,
Sed ipse fuit victus,
Nam ad honorem martyris
Finitus est conflictus.

3. Qui prius, clarus exstitit
Ut nobilis persona,
Post martyr fulsit clarior
Cum aurea corona;
V. Eius orationibus
In terris protegamur,
Ut sempiternis gaudiis
In caelis perfruamur.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Ad laudes Domini
surgamus corde libenti,
Laetabundi de gaudiis
Gerulphi sancti martyris.

2. Iam cum laetitia
caelesti vivit in aula,
Quem vitae innocentia
Perduxit ad caelestia.

3. Ad Dominum vigilans
prima de luce cucurrit,
Ut videret dulcissimam
Virtutis eius gloriam.

4. Eius erat studium
semper benedicere Christum
Eiusque rei praemium
Gaudere in perpetuum.

5. Iam canit hic sanctus
Domino nova cantica laetus,
Quem semper totis viribus
Collaudet omnis spiritus.

Ad Benedictus.

A. Erexit nobis omnibus
Cornu salutis Dominus,
Quod est cum sanctis moribus
Vita Gerulphi martyris.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O Gerulphe, martyr Christi,
Sicut mundo lux fuisti,
Sic et nobis sis lucerna,
Qua ducamur ad superna.

Acta Sanctorum, Sept. VI, 251 sq. — Von diesem Officium war den Bollandisten ein gedrucktes Exemplar von Antonius de Stoop, Abt von Tronchiennes, gesandt worden. Sie haben dasselbe in ihren Acta uns erhalten, aus dem es hier abgedruckt erscheint.

22. De sancto Godehardo.

In 1. Vesperis.

R. Antistes quidam per visum
Ac nocte solis radium
Vidit infulgentem ori
Sancti patris Godehardi,
V. Et cum fulgore spiritum
Migrare vidit ad Deum.

Ad Magnificat.

A. Magnificet te Dominum
Coetus omnis credentium,
Qui exaltasti humilem
Godehardum pontificem,
Inter superna agmina
Digna sublimans gloria,
Cuius praecelsa merita
Nostra relaxent delicta.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Alleluia Deo
iucundum psallite melo,
In quo mirificus
praesul vivit Godehardus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beatus vir Godehardus,
In lege Dei sedulus
Fructu laudabilis vitae
Suo refulsit tempore.

2. Constituit eum Deus
In speculum praesulatus,
Ut ipsius praeceptorum
Legem doceret populum.

3. Mirificatus a Deo
In hominum collegio,
Iam tum laetitia cordis
Quiete novatur pacis.

Responsoria.

1. Igne divino succensus
Venerandus Godehardus
Mundi sprevit laetitiam
Vitam quaerens perpetuam,
V. Propositum monasticum
Suscipiens et habitum.

2. Hinc sublimatum cathedra
Pontificali gratia,

Pastoris aeterni Dei
Suo praeposuit gregi,
V. Quia glorificantes se
Consuevit glorificare.

3. O celsi meriti virum
Et praesulem Deo dignum,
Cuius obferri visibus
Nequam refugit spiritus;
V. Vas relinquens, quod possedit,
Ad nomen eius tremuit.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. In benedictionibus
Tuis iustus recognitus,
Laetatur in te, Domine,
Nitens corona gloriae.

2. Tu Deus admirabilis,
Omni terrae laudabilis,
Tuo praelatum operi
Super caelos exaltasti.

3. Hic etenim rectus corde,
Confidens in te, Domine,
Montem virtutis ascendit
Et aequitatem dilexit.

Responsoria.

1. Partim leprosum puerum
Et partim paraliticum
Vivens adhuc in corpore
Curavit pontifex iste
V. Et infirmantes oculos
Per benedictos flosculos.

2. Hic transitus sui diem,
Sibi desiderabilem,
Longe prius praedixerat
Suisque nuntiaverat,
V. Sui laboris terminum,
Per spiritum propheticum.

3. Diuturnis languoribus
Contractus quidam rusticus
Huius sancti pontificis
Curatus est suffragiis
V. Alterque casu contusus
Trabis et debilitatus.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Te decet hymnus, Domine,
Cuius electus munere
Sanctus Godehardus tuis
Inhabitat in atriis.

2. Iam felix cum sanctis tuis
Supernae domus incolis
Te collaudat regem regum
In saecula saeculorum.

3. Hic velut palma floruit
Et ut cedrus emicuit,
Nunc transplantatus caelicis
Floret vernans in atriis.

Responsoria.

1. Pauper quidam puerulus,
Fini vitae iam proximus,
Per huius sancti meritum
Obtinuit remedium,
V. Puella quoque per cuncta
Paene membra praemortua.

2. Caecus quidam diaconus
Ad tumbam praesulis huius
Per eius patrocinium
Amissum recepit visum
V. Diuque caeca femina
Per eius clara merita.

3. Laus et honor, Christe,
tibi vivens vir fuit iste,
Quem dilexisti,
per quem tibi complacuisti,
Hic sublimasti,
post haec super astra locasti;
V. Iustitiae zona
cinctus meritaque corona.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Sedem Deus a saeculo
Praeparavit sancto suo,
Quem dum virtute praecinxit,
Excelsum decorans fecit.

2. Cordis vocisque iubilo
Servite Deo Domino,
Cuius intravit confitens
Portas hic sanctus pontifex.

3. Ad te de luce vigilans
Teque, Deus, desiderans
Susceptus est a dextera,
Post quam adhaesit mens sua.

4. Beatorum sacerdotum
Chorus benedicat Deum
In sancto laudis iubilo
Tanti viri consortio.

5. Laudet omnis creatura
Dei nostri magnalia,
Per quem gaudet Godehardus
In sanctorum cubilibus.

Ad Benedictus.

A. Benedictus sit Dominus
Suorum pater et Deus,
Ad quem ascendit hodie
Praesul dignae memoriae
Dono suae pietatis
Directus in viam pacis.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O magna Christi gratia,
Devote glorificanda,
Qui famulum suum multis
Glorificat miraculis,
Succurrens cunctis illius
Suffragia petentibus,
Cui laus sit et imperium
Per saecula saeculorum.

Antiph. ms. Brandenburgense saec. 13. Cod. Berolinen. Fol. 218. add. saec. 15. — In 1. Noct. **A** 1, 1 Fehlt eine Silbe; vir ergänzt. — **A** 3, 4 novetur. — **R** 2, 2 gratiam. — **R** 3, 1 O celi meriti. — In 3. Noct. **R** 3, 6 supra astra. — In Laud. **A** 4, 2 benedicat eum. — Hymnus „de resurrectione vel ascensione."

23. De sancto Goerico.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Almi patris
in natalitio
Hilarescat
caelestis contio,
Psallat clerus
ferventi studio,
Ut sic crescat
plebis devotio,
Spinalensis
exsultet natio,
Tanti regis
tuta praesidio.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Mira decent metra
regnantem lucis in aethra,
Qui te mirifice
decoravit, rex Goerice.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vir beatus cum beatis
Gloriose vivit,
Quem praeclarae maiestatis
Thronus insignivit.

2. Fremit frequens populus,
obstupescit signis,
Quibus crebro radiat
pontifex insignis.

3. Domini multiplici
gratia ditatus
Tenuit multiplices
terrae principatus.

Responsoria.

1. Primo gradu dignitatum
Dat primati comitatum
Felix Aquitania,

Fit praeclarae sedis comes.
Cuius sedi digna comes,
Assidet iustitia,
V. In quo vivit vitae fomes
Moriuntur vitia.
2. Comes raptus ad ducatum,
Dux ad regni principatum
Surgit potentissimus,
Ut de gradu positivo
Fiat in superlativo
Magnus, maior, maximus,
V. Hoc honore tam festivo
Timet regis animus.
3. Plebs assistens novo regi
Fremit plausu regio,
Cuius sceptro gaudet regi
Aquitana regio,
V. Rex divinae servit legi
Iugi desiderio.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Salutaris deditus
studio sophiae,
Laudem Dei praedicat
septies in die.
2. Hinc terrestris incitat
regem regni cura,
Hinc caelestis regiae
sedes permansura.
3. O rex ineffabilis,
vir Israelita,
Qui regnare meruit
in utraque vita.

Responsoria.

1. Dum sic floret
virtutum vernula,
Eminenti
sedens in specula,
Luce mundi
privatur sedula
Caecitatis
opertus nebula,
V. Sed nec virum
frangit sors aspera
Neque mentis
exstinguit sidera.
2. Dominatur rex felici
Promotus auspicio,
Cadit manu sub victrici
Paganorum legio,
V. Sola fides Goerici
Triumphat in proelio.
3. Sedet rex in tenebris
vultu nubescente,
Sed ne robur fidei
titubet in mente,
Vox a patre luminum
mittitur repente,
V. Spem salutis nuntians
Domino iubente.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Confortare, princeps fortis,
Quia tempus imminet,
Quo lux vera tuae sortis
Tenebras illuminet.
2. Si praefigi cupis metas
Instanti tristitiae,
Metim petas et sic metas
Fructum patientiae.
3. Tibi enim sicut dies
Nox illuminabitur,
Et de rege praesul fies,
A quo plebs salvabitur.

Responsoria.

1. Rex gavisus
promissi munere
Metim venit
felici sidere,
Voce ductus
potius ab aethere,
V. Cui carnali
coniunctus foedere
Urbis praesul
occurrit propere.

2. Dum in templi fundamentis
Contemplando fundat mentis
Goericus oculum,
Dum effuso pondus terrae
Sporta gaudet rex efferre
Visum est miraculum:
V. Fugit caeci nox invisa,
Redit visus, et lux visa
Reddit solis spiculum.

3. Ad tam sollemne gaudium
Concurrit turba civium,
Cum canticis et plausibus
Resultat vox laetitiae,
Collaudant regem gloriae,
Qui dat salutem regibus;
V. Translata sede patrui
Succedit praesulatui
Rex abiectis regalibus.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Si te nova moveant
et stupore digna,
Mira nostri temporis
admirare signa.
2. Capto Spinali oppido
dolis, non virtute,
Desperabant strenui
cives de salute.
3. Hostis clam ingreditur,
moenia transcendit
Et succensis aedibus
hostem lux ostendit.
4. Cives metus excitat
improvisae mortis,
Parat fugam pavidus,
proelia vir fortis.
5. Ad fugandas igitur
acies praedonum
Plebem clerus evehit
patriae patronum.

Ad Benedictus.

A. Mox ut princeps inclitus
Se fatetur foris,
Tremefacti fugiunt
Complices furoris,
Quibus metum incitat
facies victoris,
Dans afflictis civibus
spiritum vigoris.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O qui rore spiritali
Corporalis ignem mali
Sanas potentissime,
Prece tua nos redime
Ab igne gehennali,
Quo cremantur animae.

Brev. ms. Praedicatt. Meten. saec. 15. Cod. Univ. Bononien. 2865.

24. De sancto Gorgonio.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Christiana devotio
Sobrio colat gaudio
Martyris celeberrimi
Sollemnia Gorgonii,
Cuius oris confessio
Sanguine scripta proprio
Sicut eidem gloriam,
Nobis adquirat veniam.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Sanctorum sancto
iubilemus corde pudico,
Mundum Gorgonio
tribuit qui vivere sancto.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Primus imperatorii
Gorgonius cubiculi
Reddebat sua Caesari
Atque Deo, quae sunt Dei.

2. Occulto tyrocinio
Famulabatur Domino,
Quia norat gentilium
Crudelitatem principum.

3. Commilitonum mentibus
Inculcabat sollicitus
Et puritatem fidei
Et propter ipsam commori.

Responsoria.

1. Hodierna sollemnitas
Triumphum nobis renovat,
Quo clarus vir Gorgonius
Mundanos vicit fremitus
Atque per Christi gratiam
Intravit poli regiam.
V. Bonum certamen certavit,
Cursum consummavit,
Fidem servavit.

2. Christi miles Gorgonius
Tyranno dixit comminus:
Iam nunc, infelix, desine
In Christianos furere,
Ne incurras supplicia
Pro brevibus perpetua,
V. Suspende mentis rabiem
Et deponens perfidiam
Time Dei iustitiam.

3. Confessione martyris
Mens perturbatur Caesaris,
Esse dolens Gorgonium
Christicolam verissimum,
Quem tentabat reducere
Vesanae idolatriae;
V. Tristabatur se deseri
A milite tam nobili
Et belli rebus utili.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sacrilegorum rabie
Effervente quam maxime
Detexit luce clarius,
Quod Dei esset famulus.

2. Agone coepto martyres
Videns insuperabiles
Nefas credebat fidei
Luctam per se non aggredi.

3. Firmato tandem animo
Cum Dorotheo socio
Capessit praesens stadium
Vitae sumpturus bravium.

Responsoria.

1. Cessent, inquit martyr, tuae
Virulentae blanditiae,
Fidelis in verbis suis
Nobis Deus non aberit,
Qui pie se quaerentibus
Adesse est pollicitus;
V. Illum credimus cordibus,
Hunc confitemur vocibus,
Ipsum testamur moribus.

2. Permotus iracundia
Caesar plenus malitia
Virum sanctum artissimo
Mancipavit ergastulo,
Ut sub nocte disponeret
Illum, quem male perderet;
V. Prorumpente diluculo
Praesto sunt ex officio,
Cum quis tractabat sedulo.

3. Suspensus athleta Dei
Patibulo eculei
Flagris torquetur nimiis
Et laniatus ungulis
Ad tormenta distenditur
Patefactis visceribus,
V. Quorum respersus intima
Salis, aceti copia,
Nec poena fractus impia.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sanctos ductos in medium
Caesar monet: periculum
Declinate cum maximo
Animarum periculo.
2. Frustra tyrannus replicat
Falsas illis divitias,
Quibus Deus totum erat,
Qui est verax et veritas.
3. Ait iam palmae praescius
Egregius Gorgonius:
Qui nos facit confligere,
Dabit nobis te vincere.

Responsoria.

1. Gaudebat Dei famulus
Inter tormenta positus
Et caelo tendens lumina
Voce dicebat libera:
Grates tibi, rex gloriae,
Me dignare respicere;
V. Cor contritum et humile
Qui nunquam soles spernere,
Te suspirantem suscipe.
2. Venerandus Gorgonius
Lentis admotus ignibus
Cruciatur immanius
Et retardatur obitus,
Sic merces crescit martyri
Confusioque Caesari;
V. Depascebat diutinum
Fessa membra incendium
Illatum et cohibitum.
3. Expleto iam luctamine
Fidei et perfidiae,
Martyr Christi laudabilis
Fusa laude precaminis
Laqueo tandem finiit
Cursum sui certaminis;
Sic triumphali gloria
Subiit vitae pascua,
V. Comitatus angelico
Ad aethera tripudio
Cum dominantum Domino
Regnaturus perpetuo.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Gorgonii sanctissimi
Corpus campis expositum
Angelorum excubiis
Tutum manet a bestiis.
2. Honore tandem debito
Componitur in tumulo
Et signis mirabilibus
Honoratur divinitus.
3. Ad magnam Christi gloriam
Meritis ornat Gorziam
Et Galliarum populis
Non deest patrociniis.
4. O felix Dei munere
Gorzia tanto maxime,
Cuius instas obsequiis
Et muniris suffragiis.
5. In sanctorum ecclesia
Laus Domini sit sedula,
Qui martyris hic precibus
Adest pie clamantibus.

Ad Benedictus.

A. Benedicta sit gratia
Dei nostri largissima,
Qua praeventus Gorgonius,
Martyr pretiosissimus,
Alacriter immania
Superavit supplicia
Et cum triumphi gloria
Caeli conscendit culmina.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O Gorgoni, piissime
Martyr et invictissime,
Quem suis mundus proeliis
Nec tenuit nec terruit,
Posce nobis nequitiae
Mundana bella vincere,
Ut pariter cum Domino
Exsultemus perpetuo.

Brev. ms. S. Florini ad Confluentes saec. 14. Cod. Capit. Treviren. 173. A. — Brev. ms. S. Florini saec. 14. Cod. Semin. Magunt. s. n. B.

25. De sancto Grato.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Augusta de patrono,
Grato, pastore bono,
   Refer Christo laudes
Dulci iubilans sono,
Sub cuius Dei dono
   Custodia gaudes.

2. Gratus, praesul insignis,
Miris refulsit signis
   Divina gratia
Dante laudeque dignis,
Dans precibus benignis
   Aegris remedia.

3. Vis nosse miracula
Quantaque signacula
   Gratus fecit rite,
Fugat prece sedula
Morbos et pericula,
   Dat mortuos vitae.

4. Gratus, flos pontificum,
Felix regnum caelicum
   Scandit laureatus,
Qui suorum supplicum
Laudis sumens canticum
   Deleat reatus.

5. O vir ineffabilis,
Grate, pastor nobilis,
   Apud Christum ducem
Fac, praesul amabilis,
Quod tecum grex humilis
   Ducatur ad lucem.

R. Gratus cunctis gratiosus,
Vir serenus et famosus,
   Omni carens reatu,
Miraculis virtuosus,
Operibus fructuosus
   Fuit et praedicatu,
V. Nunc in caelis gloriosus
Regnans atque pretiosus
   Oret pro praesulatu.

Ad Magnificat.

A. Sancte Grate, Dei care,
Pro famulis deprecare,
   Confessor egregie,
Ne pro nostro nos defectu
Careamus hoc aspectu
   Visionis gloriae,
Quo perfrui te credimus,
Ubi status est optimus
   Pacis et laetitiae;
Fave, pater, precantibus,
Impetrans famulantibus
   Tibi statum gratiae.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regum rex hodie
   Grati festo veneretur,
Vox sonet ecclesiae,
   Gratus meritis celebretur.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ut beatus oret Gratus
   Pro nostro collegio,
Praeveniri festum viri
   Vult honoris studio.

2. Huius chori vox honori
   Sancti Grati congruat,
Ut peccata perpetrata
   Pia prece diluat.

3. Grate pater, nos, quos ater
   Terret actus criminum,
Fac securos et mansuros
   Dirigas ad Dominum.

Responsoria.

1. Plebs fidelis cum superna
Die plaudat hodierna
   Corde, voce, manibus,
Dies enim innovatur,
In qua Gratus honoratur
   Hic et in caelestibus;

V. Devote Grati
veneremur festa beati.

2. Festi Grati lux illuxit,
Gratus Deo gratam duxit
Vitam suo tempore,
Deum videt in gloria,
Gratus fuit munditia
Et mente et corpore.
V. Gratus erat Christo,
dum mundo vixit in isto.

3. Libri tradunt antiquorum,
Quod corpora Thebaeorum
Cum praesule socio
Sanctus Gratus congregavit
Et in unum collocavit
Pietatis studio,
V. Partem penes se,
voluit pater e quibus esse.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Gratus, praesul Augustensis,
Viriliter ab offensis,
Dum vixit, abstinuit.

2. Hinc in terra christicolis
Et in caelo caelicolis
Eius vita placuit.

3. Sicut fuit gratus vita,
Grati preces gratas ita
Signis Deus innuit.

Responsoria.

1. Sanctus Gratus in Augusta
Praesul fuit causa iusta,
Urgentibus meritis,
Virtutibus nam pollebat,
Bonum opus exercebat
Et pium in subditis,
V. Plenus honestate
Gratus fuit et bonitate.

2. Caput Iohannis Baptistae
Relevavit sanctus iste
De putei sordibus,
Quod sola Dei gratia
Atque precum instantia
Saltavit in manibus;
V. Gratia sit grata
dignis virtute negata.

3. Cum properat Romam ire
Papae volens oboedire
In his et in omnibus,
Quod advenit homo bonus,
In campanis docet sonus
Sponte resonantibus,
V. Concurrunt cari
pace Gratum venerari.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Campanarum signat sonus,
Mortuorum, quam sit bonus,
Ostendunt miracula.

2. Non abiit hic post aurum,
Caelo condidit thesaurum
Immunis a macula.

3. Super pauca fuit fidus,
Supra multa clarum sidus
Fulgebit per saecula.

Responsoria.

1. Bonitate Grati nota
Papa cum curia tota
Locum sedis congruum
Post papae sedem concedunt
Et omnibus, qui succedunt,
Hinc et in perpetuum;
V. Quem videt esse bonum,
dat papa bonum sibi donum.

2. Unum domi qui migravit
Sanctus Gratus suscitavit
Mortuum precatibus
Alterumque suffocatum
Aquis dedit suscitatum
Motus matris fletibus;
V. Est meriti fortis,
qui tollit taedia mortis.

3. De supernis iste sanctus
Miserorum audit planctus
Et videt angustias,

Tribulatis consolamen
Et infirmis dat levamen
Dulcorans miserias,
V. Languorem morbi
tollens est utilis orbi.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. In Augusta civitate
Sanctus Gratus dignitate
Potitus est praesulis.
2. Grati vita insignitur,
Sicut scriptum reperitur,
Et fulget miraculis.
3. Collectio Thebaeorum
Probitatem monstrat morum
Cum Baptistae capite.
4. Campanae sponte sonantes
Et mortui relevantes,
Quis fuit hic, discite.
5. Augusta, quam es inclita,
Quae tanto gaudes subdita
Et tali patrono,
Qui facie ad faciem
Miratur Dei speciem
Fulgentis in throno.

Ad Benedictus.

A. Hierusalem cum Augusta,
Gaude fide in robusta,
Nam in tuis finibus
Mortui sunt suscitati,
Qui fuerant adnotati
In praesulis laudibus.

Offic. ms. S. Grati saec. 15. Codicill. ms. Valerian. 72—16. A. — Brev. Augustense imp. 15** B. — In 2. Noct. A 2, 1 Hic in B; hic fehlt A. — In Laud. A 4, 3 dicite B. — In 2. Vesp. ad Magn. A prosaisch. — Die drei zu diesem Officium gehörigen Hymnen vgl. Anal. XXII, Nr. 122 sqq.

26. De s. Gregorio et Sociis.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Habitator Deus caeli
Respicit humilia,
Dum submittit se fideli
Iugo Christi Mauria.
2. Cuius nati dum vocantur
A rege perfidiae
A virtute confirmantur
Divinae clementiae.
3. Maiestatem et virtutem
Non timent imperii,
Deus solus dat salutem,
Non hominum filii.
4. Sua Deo, sua regi
Dant in mundi proelio,
Sic utrique parent legi,
Deo sit laudatio.
5. Benedixit Deus natis,
Cui ferventi spiritu
Servierunt feritatis
Nullo moti fremitu.

R. Mauri sancti perstitere
Fortes in certamine
Suasque dealbavere
Stolas agni sanguine,
Quorum, Christe, nos tuere
Fideli precamine.
V. Nulli tantum meruere
Mortis in examine,
Ut qui sponte tradidere
Se pro Christi nomine.

Ad Magnificat.

A. O beata Deo grata
Maurorum memoria,
Quorum floret consecrata
Cruore Colonia,

Aula caeli decorata
Perenni laetitia,
Prece quorum adoptata
Consequamur gaudia.

Ad Completorium.

Super Nunc dimittis.

A. Princeps Maurorum,
Gregori, cum sociorum
Agmine sanctorum
pete nobis regna polorum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoremus caeli Deum,
Qui Mauris insignibus
Gloriosum dat tropaeum
Pro fide certantibus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Rex mittendo manus
simulat se Maximianus
Facturum pacem
ritum tollendo rapacem.

2. Inventum vero
fuit huius corde severo,
Deleat ut nomen
Christi sibi triste per omen.

3. Ardua consilia,
fera vis, humana sophia
Dum male bacchantur,
in Christum nil operantur.

Responsoria.

1. Mauri cives Africani
De suo consilio
Vocantur Maximiani
Caesaris imperio,
V. Christiani et pagani
Iussu parent regio.

2. Mauri nuper baptizati
Romam tendunt propere,
Ubi fide confirmati
Ampliori foedere
V. Sunt parati mortem pati
Quam fidem relinquere.

3. Qualiter sit Christiano
Fidei religio
Observanda sub pagano
Truce duce praevio,
V. Placet plano, patet sano
Papali consilio.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Corpora sternuntur,
animae nunquam moriuntur,
Quo magis artatur,
fidei tenor amplificatur.

2. Thebe Thebaeos
Eoos destinat eos,
Et Mauros lavacro
dat tinctos Africa sacro.

3. Hi baptizati
Romaeque fide solidati
Sunt adversa pati
pro Christo quaeque parati.

Responsoria.

1. Quo consulto decrevere
Caesari militiam
Contra hostes exercere,
Christo innocentiam.
V. Sic sincere iuste mere,
Viam tenent regiam.

2. Aquilarum dum sequuntur
Signa pro re publica,
Sub armis non secernuntur
A fide catholica,
V. Amplectuntur et loquuntur
Ea, quae sunt caelica.

3. Consummatur ut beati
Passio Mauritii,
Agrippinae congregati
Martyres egregii
V. Attemptati, decimati
Cadunt ictu gladii.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Mauritii legio,
quae constans flamine dio
Permanet, in Rhodano
patitur sub Maximiano.

2. Pars idolatrarum
grandis, pars christicolarum
Pauca manent una
mixtim non lege sub una.

3. Caesar ut in festis
diis offert tura scelestis,
Libans laudatur,
nolens libare necatur.

Responsoria.

1. In campis Agrippinorum
Eriguntur idola,
Quae adorat paganorum
Multitudo frivola,
V. Ut caelorum intret chorum,
Collum dat christicola.

2. Sexto die, sub quo pridem
Gereon et socii
Decollantur propter fidem.
Mauri iam eximii
V. Sunt ibidem genus idem
Sortiti martyrii.

3. Princeps egregius
Maurorum cum comitiva
Grandi Gregorius
mactatur hostia viva,
Caelis invehitur
nardus fraglans aperitur,
V. Turma trecentorum
sexaginta sociorum.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Mors est Maurorum
pretiosa pioque decore
Ornat eos, quorum
sita sedes est in honore.

2. Coetus sanctorum
non cessans a famulando
Atria caelorum
penetrat laete iubilando.

3. Maurorum mentes
vigiles ad te sitientes
Ut suscepisti,
nos suscipe, gratia Christi.

4. Hic humiles corde
cui servistis sine sorde,
Omnia causanti
Domino benedicite, sancti.

5. Coetus sanctorum,
Dominum laudate polorum,
A quo cunctorum
procedit summa bonorum.

Ad Benedictus.

A. O patroni gloriosi,
Testes Christi pretiosi,
Vestris in corporibus
Patienter qui tulistis
Poenas mortis, meruistis
Ascribi caelestibus,
In hoc mundo confortate
Pugnantes et impetrate
Veniam supplicibus.

In 2. Vesperis.

Antiphonae.

1. Idem tortor, idem
tempus, sed non locus idem
Militiae caeli
dat milia plura fideli.

2. Astant milia sex
sexcenti sex decies sex
Mauritio Rhodano
passi sub Maximiano.

3. Mauri ter centum
sexaginta subiere
Mortis tormentum
fidei certamine verae.

4. Ter centum nonis
bis cum sociis Gereonis
Sunt Agrippinae
custodes hi sine fine.

5. Victor ovat Xantis
ter centum ter deca sanctis,
Sunt octo passi
Bunnae centum, pie Cassi.
R. Colonia sancta, grata,
Tanto gaude nomine,
Rubricata, consecrata
Tot sanctorum sanguine,
V. Decorata, defensata
Tanta multitudine.

Ad Magnificat.

A. Te laudamus omnium
Singulare praesidium,
Deus, cuius numinis
Orbis nationes
Perlustrante gratia
Tam Africa quam Asia
Dant Europae terminis
Famosos tirones:
Mauritium, Cassium
Gereonem, Gregorium
Et Victorem additis
Turmis sociorum;
Tanta multitudine
Passos pro tuo nomine,
Summe clemens, meritis
Salva nos eorum.

Cod. Bruxellen. (ol. Belisianus) 9786—90 saec. 15. — In 3. Noct. **A** 2, 3 maneant. — **R** 2, 4 Mauricam eximii, mit nur drei Noten über ersterem Worte; lies Mauri iam oder Mauri clam? — Am Schlusse des Officiums findet sich noch ein überzähliges Resp.:

R. Transfert Anno castigatus
Flagellis insignium
Corpora Maurorum,
Sic correctus vir beatus
Condit oratorium
Meritis eorum,
V. In quo Deus exoratus
Admittit fidelium
Vota populorum.

und aufserdem eine Reihe von Antiphonen, deren Bestimmung unklar bleibt. Vielleicht sollten sie per Octavam dienen:

1. Singula si sancto cuivis veneratio detur,
Ista dies quanto reverendus honore coletur?
2. In qua tot, tanti pro Christi nomine sancti
Absque fugis cultro se dant gaudenter et ultro.
3. Sancti tentantur et in ordine bis decimantur,
Quilibet ulterior nititur esse prior.
4. Arma gerunt fidei Thebei animo rabiei,
Quae sunt regis ei dando Deoque Dei.
5. Maximianus eos occidit, quos dedit Eos,
Cur? quia Caesareos non coluere deos.
6. Ad mortem proni, quo vos datis ultro mucroni,
Confortate boni prece nos in agone patroni,
Arte diabolicae fraudis ne deficiamus,
Immo mirificae lucis requiem capiamus.

Hymnen: Gaude tellus fructuosa (Anal. XXIII, 188 sq.) und Deus tuorum militum (de comm.).

27. De sancta Gudila.

In 1. Vesperis.

1. Festa refert annus
nobis votiva reclusus,
In quibus aethereum
conscendit Gudila regnum,
Hic Christo famulans,
illic secum modo regnans.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regem caelorum
Voces collaudent cunctorum,
Qui Gudilam benignam
Caelestium mansionum
Fecit esse dignam.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. His festis mundus
iubili sit honore iucundus,
Collaudans Gudilam
claris natalibus ortam.

2. Angelus egregium
praedixit virginis ortum
Tanto praeclarum,
saeculis quantum antea rarum.

3. Haec igitur teneros
consumpsit virtutibus annos,
Reddens vota Deo
redolentia cordis ab imo.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Nocte sub obscura
fusa ad Dominum prece pura,
Caelitus accensa
pergebat lampade laeta.

2. Ecclesias totis
venerabatur quoque votis,
Pectoris interna
facie cernendo superna.

3. O pia virgo, tuis
confer suffragia servis,
Ut tibi devoti
sint et in aethere noti.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Gudila, virgo Dei,
caelestis iura triumphi
Semper habens animo
Christum servabat in imo.

2. Pauperibus mensas
Praebens velut altera Dorcas,
Ipsis concessit,
quaecunque potissima gessit.

3. Rex pie caelorum,
nunc suscipe vota tuorum
Et precibus Gudilae
delicta nocentia dele.

Brev. ms. Zutphaniense saec. 15. Cod. Bollandian. s. n. A. — Brev. S. Gudilae Bruxellen. imp. Parisiis 1516. B. — Propr. S. Iohannis Boscoducen. imp. Antwerpiae s. a. C. — Alle im Vorstehenden fehlenden Teile sind in Reimprosa abgefafst. A hat in 1. Vesp. nur 1. prosaische A ad Magn. — Hiezu der Hymnus: Exsultet vox ecclesiae, Anal. XII, 128.

28. De sancta Hedwige.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Laetare Germania
Quae de stirpe regia
Meraniae ducis
Ortus ab infantia
Dignam Dei gratia
Hedwigem producis;
Quam, Christe, cum gloria
Mundi post exsilia
Ad gaudia ducis
Perpetuae lucis.

2. Hedwigis pietate clara
tibi persolvimus debita laudis,
Tu solita clementia
auge devotionis incrementa.

3. Tibi rite psallimus,
Tibi laudes referimus,
Ex debito
Quia, quotiens premimur
Miseriis, in te nobis
Fidelis patet recursus.

4. Solaris dum volvitur orbita
Votiva recurrunt festa,
In quibus et Domini
Recitantur magnalia
Et Hedwigis
Retractantur merita.

5. Hodiernae sollemnitatis gaudia,
Quae anni reduxit orbita,
Pia recolamus devotione
Beatae Hedwigis
Utentes famulamine.

Ad Magnificat.

A. O decus Trebniciae,
Hedwigis, mater gratiae,
Concivis militiae
Caelestis patriae,
Tribue credentibus
Solamen tuis precibus,
Et da frui laudibus
Cum caeli patribus
Tu tot signis radians,
In te plebs fidelis glorians
Totius Silesiae,
Digna memoriae,
Asta tuis posteris,
Mater Hedwigis humilis,
Nobis petens veniam
Et caeli gloriam.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Laudemus in saecula
regem saeculorum,
Qui beatam Hedwigem,
matrem orphanorum,
Coaequavit
meritis sanctorum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Biduano ieiunio
carne macerata
Mittebat egentibus
quaeque delicata.

2. Nil relinquens praeter victum
Ex suis proventibus,
Vilem deferens amictum
Servit pauper pauperibus.

3. Gaudebat dapis munere
Egenos reficere,
Quia Christum in paupere
Se sciebat suscipere.

Responsoria.

1. Hedwigis, stirpe nobilis
Omnibusque spectabilis
Omni virtutum genere,
Corde mitis et humilis,
Aetate, sexu fragilis,
Fide fortis et opere,
V. Christo fuit amabilis,
Ad omne bonum habilis,
Dei praeventa munere.

2. Manum mittit ad fortia
Virtutum exercitia,
Haec comprehendit dulciter,
Consurgens nocte media
Orationum studia
Deo solvebat iugiter,
V. Clam intrat domicilia,
Dans infirmis obsequia
Et leprosis pocula.

3. Margarita solo tecta,
Quondam vilis et despecta
Ista Dei famula,
Gemma lucens ut electa
Carnis nube iam detecta
Fulgens per miracula,
V. In sublime stans erecta
Caelum tendit via recta
Velut fumi virgula.

Prosa.

1. Haec caeli feliciter
Adepta gratia
Fideli fideliter
Mundi fallacia

2. Corde renuit, regia
Mater haec egregia
Sordes saecli fluctibundi,
Non constantis sed immundi.

3. Huius genetrix
Est Germania,
Eius alitrix
Est Polonia.

4. Hedwigis,
haec sancta vidua,
Nos prece
locet assidua.

5. Sibi devotos
in caeli patria,
Ubi residet
perpetua cum laetitia.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Nivis in algoribus
Incedens nudis gressibus
Christum insequendo,
Leprosis et debilibus
Eleemosynas tribuendo.

2. Mutato vultus pallio
clam carceres visitabat
Et reis cibum
cum potu ministrabat
Et damnatos saepius
suspendio liberabat.

3. Circuibat sedula
Cellas dominarum,
Ut videret aemula
Statum singularum
Et serviret vernula
Questibus earum.

Responsoria.

1. Quae dum oraret sedulo
Lumen in habitaculo
Super eam diffunditur;
Hinc Mariae Magdalenae,
Margaretae, Katharinae
Visu, sermone fruitur:
V. En, inquiunt, post obitus
Dies caelestis aditus
Tibi nobiscum panditur.

2. O vitis Cypri nobilis
Ferendo botros uberes,
Hedwigis, mater humilis,
Pie pascendo pauperes,
Tua virtus laudabilis
Nos Christo reddat habiles,
V. Ut expiati sordibus
Adornemur virtutibus,
Per te caeli
iungamur patribus.

3. Aegypti nuda pallio,
Ornata cultu regio,
Filia Pharaonis
Per ascensum purpureum
Ad thronum regis aureum
Pervenit Salomonis,
V. Hedwigis tradens spiritum
Felicem agens exitum
De terra Babylonis.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Dictis evangelicis
aurem impendebat
Et, quotquot dici poterant,
missas audiebat.

2. Cum se iudex poneret
causas iudicando,
Haec adesse voluit
fraudes removendo,
Pupillos et viduas
pie defendendo.

3. Hedwigis sancta, inclita
nos serves a ruina

Nosque frui facias
gratia divina.

Responsoria.

1. O quam felix Hedwigis,
quae regnum mundi
Et omnem ornatum saeculi
Contempsit propter amorem
Domini Iesu Christi,
Currens finem ad beatum
Sanctae vitae caelibatum
Anhelabat sitiens;
V. Signum crucis mente gerens,
Siti, fame se adfligens,
Passionis Christi
memor forens.

2. Haec in carne generosa
Mortis Christi pretiosa
Stigmata portavit,
Nunquam fuit otiosa,
Sed mens eius studiosa
Legit semper aut oravit,
V. Manus eius operosa
Caelum sibi copiosa
Cum mercede comparavit.

3. Sancta Hedwigis inclita,
Quae fuit in spiritu
caritatis fervida,
In laude orationum sedula,
Ipsa intercedere dignetur
Ad Iesum Christum Dominum,
Regem angelorum.
V. Malens se subicere paupertati,
Quam propter gloriam huius
mundi
Esse immemor
praeceptorum Dei,
Sitivit enim gloriam
Dei et oravit.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Hedwigis Dei laudibus
Diebus atque noctibus
Iugiter vacabat
Proque persecutoribus
Profusis gemitibus
Deum exorabat.

2. Iubilate Deo omnis terra,
Quia Christo ista famula
Conregnat super aethera,
Cui laus et gloria
Per infinita saecula.

3. O felix et beata,
Iam a Christo sublimata,
Virgini Mariae sociata,
In caelesti curia coronata,
Nos post hoc exsilium
Fac habere caeli gaudium.

4. Benedicite, spiritus
et animae iustorum,
Quia Dei filius,
largitor bonorum,
Deduxit famulam Hedwigem
ad gaudia caelorum.

5. Laudate Dominum de caelis,
In quibus Hedwigis fidelis
Gaudet cum Domino
Regnans sine termino.

Ad Benedictus.

A. Virtutum exercitio
Longoque confecta senio
Hedwigis beata
Transcenso mortis stadio,
Carnis disrupto vinculo
Caeli potitur praemio
Dei conregnans filio,
Cui laus sit et gloria
Per infinita saecula.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O mira Dei bonitas,
Qua mutatur sublimitas
In beata Hedwige,
Cui mundana prosperitas
Ac principatus dignitas
Prorsus viluere,

In qua iugis humilitas,
Victus et vestis vilitas
Modum excessere,

Quam fides, spes et caritas
Et Christi fecit pietas
Caelum possidere.

Brev. ms. Pedepontanum anni 1398. Cod. Meliten. Pragen. 8 A. — Brev. ms. Plagense anni 1499. Cod. Plagen. s. n. B. — Brev. ms. Pragense saec. 15. Cod. Altovaden. 23. C. — Brev. ms. Cracoviense saec. 15. Cod. Capit. Cracovien. 21. D. — Brev. ms. S. Mariae Gedanen. saec. 15. Cod. Bibl. OO. SS. Fol. 218. E. — Brev. ms. Pragense saec. 15. Cod. Vatican. 4751. F. — Brev. ms. Nissense saec. 15. Cod. Wratislavien. I Q 246. G. — Brev. ms. Saganense anni 1481. Cod. Wratislavien. I Q 250. H. — Brev. ms. Nissense saec. 15. Cod. Wratislavien. I Q 247. I. — Cod. Palat. Vindobonen. 1795. anni 1473. J. — Brev. Lubucense imp. s. l. et a. K. — Brev. Wratislaviense imp. s. l. et a. L. — Viatic. Wratislavien. imp. Venetiis 1499. M. — Brev. Plocense imp. 15** N. — Brev. sec. Notulam et ritum Dominorum Teutonicorum imp. 1500. O.

In 1. Vesp. Super Ps. A 2 A qua de BCD. — Einige Quellen (z. B. AD) haben nur 1 A Super Ps., die erste, andere (z. B. K) beginnen mit der A ad Magn. — Ad. Magn. A, 3 Consors D. — Ibid. 7 und 8 fehlen D. — Ibid. 9 Cum tot C. — Ibid. 11 Poloniae ABCD. — Invit. 6 meritis beatorum BC. — In 1. Noct. A 1, 3 regentibus B. — A 2, 4 Luit pauper C. — R 1, 1 Beata Hedwigis AJ. — R 2, 3 Haec beata comprehendit B, reprehendit C, apprehendit D; dulciter fehlt D. — R 2, 7 intra C. — R 3, 1 sole B. — R 3, 8 ad coelum BC. — R 3 Ex nobili stirpe nata etc. (Vgl. d. folgende Offic.) A. — Die Prosa nur in J. — In 2. Noct. A 2, 4 et portum B. — R 1, 8 Die B, diem D. — R 1, 9 panderetur B. — In 3. Noct. A 1, 3 Et quidquid D, Et fehlt C. — R 2, 9 paravit B. — R 3, 6 Christum fehlt CD. — R 3, 10 Esset CD. — In Laud. A 3, 2 Iam fehlt B. — A 4, 5 Benedixit famulam J. — Zum Officium gehört der Hymnus Exsultent hodie iugiter omnium (Morel 240); A hat 3 Hymnen, den obigen und Anal. IV Nr. 269 und 271.

29. In Translatione s. Hedwigis.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Mundo festus instat dies,
Quo Hedwigi datur quies
Et gloria
In caelesti patria,
Cuius dignis precibus
Nobis peccatoribus
Veniam,
Iustis quoque gratiam
Summe pius
Donet Dei filius.

Ad Magnificat.

A. Respexisti, Domine,
Humilem ancillam
In sanctorum lumine
Pie locans illam,
Fac nos eius precibus
Cum tuis fidelibus
Coronari gloria
In superna patria.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Assunt sollemnia
Hedwigis beatae,
Canat ecclesia
Cum iucunditate.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Aevo puellari
Hedwigis addita

Christo famulari
Didicit in vita.

2. Nobilis haec natu
Ac virtute placuit,
Nam mentis ornatu
Plus quam iuste claruit.

3. Literali studio
Adhibet ingenium,
Et tali solacio
Crevit mentis gaudium.

Responsoria.

1. Gaude prole tali nata
Ex te, o Merania,
Laude cuius honorata
Iubilat Silesia,
Haec est Hedwigis beata
Refulgens per prodigia.

V. *Mulierem fortem quis inveniet? procul et de ultimis finibus pretium eius.*

2. Signum refulget in caelo,
Mulier amicto velo
Radii solaris,
Coronata sideribus
Lunam subiecit pedibus
Laudis temporalis.

V. *Cui Christus vivere erat et mori lucrum.*

3. Ex nobili stirpe nata,
Moribus nobilior,
Calcans mundi delicata,
Te ipsa sublimior
Et iam Christo copulata
Gaudes sole pulchrior.

V. *O quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis, filia principis!*

2. Unius viri relicta
Carnalia sprevit,
Vere valde benedicta
Hostem nece stravit.

3. Mulieris fortitudo
Lumbos est constringere,
Quam Hedwigis mansuetudo
Meruit adcingere.

Responsoria.

1. Via vitae salutaris
Facta est haec viduis,
Quam virtutibus praeclaris,
Alme Deus, instruis,
Fac nos eius precibus
In sanctorum sedibus
Locari perpetuis,

V. *Qui coronas eam in miserationibus et reples in bonis animam eius.*

2. Orta stirpe regia
Fertur ad humilia,
Ut sit in exemplum,
Quare plena gratia
Refulgens per omnia
Christo fit in templum,

V. *Ut haec erat in omnibus famosissima, quoniam timebat Deum valde.*

3. Felix illa femina
Lacrimarum flumina
Orans profundebat,
Vincens quaeque crimina
Semper mentis lumina
Sursum dirigebat;

V. *Adcinxit fortitudine lumbos suos et roboravit brachium suum.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Tandem virgo traditur
Thoro nuptiali,
Nec mens casta plectitur
In copula tali.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Auro pretiosior
Hedwigis est caritas
Argentoque clarior
Vidualis castitas.

2. Carne demum exuitur
   Felix ille spiritus,
Et in vitam convertitur
   Flebilis interitus.

3. Thesaurus, qui latuit
   Humo coopertus,
Signis certis patuit
   Atque est repertus.

Responsoria.

1. Corpus eius squalidum
   Erat, dum vivebat,
Sed in morte nitidum
   Ut lac apparebat,
Et eius ab ore
Insolito more
   Odor erumpebat.

V. *Pulchritudinem candoris eius admirabatur oculus, et super imbrem eius expavescit cor.*

2. Os de gutture anxio
   Signo crucis expulit
Et sanavit, quos passio
   Paralysis perculit,
Claudis gressum,
   caecis visum reparat,
Et mortui suscitantur
   Ipsius auxilio.

V. *Bene omnia fecit, surdos fecit audire et mutos loqui.*

3. Sit laus Dei filio
In sollemni praemio
   Hedwigis beatae,
Cuius interventio
Sit nostra tuitio
   In adversitate.

V. *Astitit regina a dexteris Dei in vestitu deaurato, circumdata varietate.*

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Hedwigis Dei laudibus
Diebus atque noctibus
   Iugiter vacabat
Proque pereuntibus
Profusis gemitibus
   Deum exorabat.

2. Adest dies laetitiae
Lucens Christi familiae
A virtutum lumine
Sanctissimae feminae.

3. O lampas ecclesiae
Lucens Dei gratia,
Vas misericordiae,
Dele nostra vitia.

4. Haec est Hedwigis beata,
Cuius vitae fama grata
Clarior sideribus
Lucet in operibus.

5. Amicta sole femina
Hedwigis est haec domina,
Quam Christus iam decoravit
Et in caelo coronavit.

Ad Benedictus.

A. Fulget in orbe dies
   hodie celeberrima toto,
Gaudia millesies
   repetamus supplici voto.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Gaude, solum Slesiae
   Nam tua colona,
Hedwigis, decus Trebniciae,
   Nobilis matrona,
Facta caelestis patriae
   Civis et patrona
Transit ad culmen gloriae
   Regni cum corona.

Brev. ms. Saganense saec. 15. Cod. Wratislavien. I Q 89. A. — Brev. ms. Nissense saec. 15. Cod. Wratislavien. I Q 246. B. — Brev. ms. Nissense saec. 15. Cod. Wratislavien. I Q 249. C. — In 1. Vesp. ad Magn. **A**, 2 Ancillam humilem B. — In 1. Noct. **A** 2, 2 A virtute B. — **R** 1, 4 instuis.

30. De sancta Hedwige.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Fulget in orbe dies
hodie celeberrima toto,
Gaudia millesies
repetamus supplici voto.

2. Lux celebris micat in tenebris
dulcedine plena,
Ecclesiae fulget hodie
matrona serena.

3. Digna fide, domina, tibi de
meritis meritorum
Rex hodie dat regna pie
super astra polorum.

4. Hedwigis celebris,
cuius clarissima crebris
Fama nitet signis,
omni modulamine dignis.

Ad Magnificat.

A. Gaude, solum Silesiae,
Nam tua colona,
Hedwigis, decus Trebniciae,
Nobilis matrona,
Facta caelestis patriae
Civis et patrona,
Transit ad culmen gloriae
Regni cum corona.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Assunt sollemnia
Hedwigis beatae,
Canat ecclesia
Cum iucunditate.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ex praeclaro conubio
Nata ducis Meraniae,
Copulatur coniugio
Heinrico, duci Slesiae.

2. Potita matrimonio
Prole dotatur nobili,
Sed castitatis optio
Voto manet immobili.

3. Christianis cultibus
Prolem mancipatam
Sub honestis moribus
Servat educatam.

4. Mundanis honoribus
Finem volens dare,
Haec ad vitam caelibem
Coepit anhelare.

5. A lege thori libera
Viri de consensu
Virtutum agit opera
Cordis in ascensu.

6. Dictis evangelicis
Aurem impendebat,
Quotquot dici poterant,
Missas audiebat.

Responsoria.

1. Gaude, prole tali nata
Ex te, o Merania,
Laude cuius honorata
Iubilat Silesia,
Haec est Hedwigis beata
Refulgens per prodigia.

V. *Mulierem fortem quis inveniet? procul et de ultimis finibus pretium eius.*

2. Signum refulget in caelo,
Mulier amicta velo
Radii solaris,
Coronata sideribus,
Lunam subiecit pedibus
Laudis temporalis.

V. *Cui Christus vivere erat et mori lucrum.*

3. Ex nobili stirpe nata,
Moribus nobilior,
Calcans mundi delicata,
Te ipsa sublimior,

Et iam Christo copulata
Gaudes sole pulchrior.

V. *O quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis, filia principis!*

4. Hedwigis, mater pauperum,
Hoc praeponens divitiis
Vere forma fit operum
Et inimica vitiis.

V. *Manum suam aperuit inopi et palmas suas extendit ad pauperem.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Biduano ieiunio
carne macerata,
Mittebat egentibus
quaeque delicata.

2. Nil relinquens praeter victum
Ex suis proventibus,
Vilem deferens amictum
Servit pauper pauperibus.

3. Gaudebat dapis munere
Hos et illos reficere,
Quia Christum in paupere
Se credebat suscipere.

4. Nivis in algoribus
Nuda nudis gressibus
Nudum Christum sequitur,
Infirmis debilibus
Et plenis ulceribus
Leprosis obsequitur.

5. Mutato vultus pallio
Clam visitabat carceres,
Adflictas matres puerperio
Consolatur pauperes.

6. Circuibat sedula
Cellas dominarum,
Ut videret aemula
Statum singularum
Et serviret vernula
Questibus earum.

Responsoria.

1. Manus beatae Hedwigis
Laboribus ex sinceris
Murram distillant optimam,
Murra stillat de manibus,
Dum dispersit pauperibus
Et dedit elemosynam;

V. Preces quoque cum lacrimis
Deo fundens ab intimis
Cordis libavit hostiam.

2. Margarita solo tecta,
Quondam vilis et despecta,
Ista Dei famula,
Gemma lucens ut electa,
Carnis nube iam detecta
Fulget per miracula,

V. In sublime stans erecta
Caelum tendit via recta
Velut fumi virgula.

3. Aegypti nuda pallio,
Ornata cultu regio
Filia Pharaonis
Per ascensum purpureum
Ad thronum regis aureum
Pervenit Salomonis,

V. Hedwigis tradens spiritum
Felicem agens exitum
De terra Babylonis.

4. Audi, mater orphanorum,
Gemitus orantium,
Esto solamen reorum
Ac tutum refugium,
Per te Christus peccatorum
Vincla solvat omnium.

V. *Nunc ergo ora pro nobis Dominum, quoniam tu mulier sancta es et timens Deum.*

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Mundo festus instat dies,
Quo Hedwigi datur quies
Et gloria
In caelesti patria,
Cuius dignis precibus

Nobis peccatoribus
Veniam,
Iustis quoque gratiam
Summe pius
Donet dei filius.

Responsoria.

1. Quae dum oraret sedulo,
Lumen in habitaculo
Super eam difunditur,
Hinc Mariae Magdalenae
Margaretae, Katharinae
Visu, sermone fruitur.
V. En, inquiunt, post obitus
Dies caelestis aditus
Tibi nobiscum panditur.

2. Felix illa femina,
Lacrimarum flumina
Orans profundebat,
Vincens quaeque crimina
Semper mentis lumina
Sursum dirigebat;
V. *Adcinxit fortitudine lumbos suos et roboravit brachium suum.*

3. Orta stirpe regia
Fertur ad humilia,
Ut sit in exemplum,
Quare plena gratia
Refulgens per omnia
Christo fit in templum;
V. *Ut haec erat in omnibus famosissima, quoniam timebat Deum valde.*

4. Sit laus Dei filio
In sollemni praemio
Hedwigis beatae,
Cuius interventio
Sit nostra tuitio
In adversitate.
V. *Astitit regina a dextris Dei in vestitu deaurato, circumdata varietate.*

In Laudibus.

Super Psalmos.

A. Hedwigis Dei laudibus
Diebus atque noctibus
Iugiter vacabat
Proque pereuntibus
Profusis gemitibus
Deum exorabat.

Ad Benedictus.

A. Alma pupillorum mater, per climata mundi
Stella micans et labe carens, depelle reatum,
Stigmataque portans Domini tu quae voluisti
Tot poenis insigne tuum corpus macerare,
Plaude satis, quod visceribus patienter amasti
Ferre iugum Christi, regnum caeli meruisti.

Per Horas.

Ad Primam.

A. Adest dies laetitiae,
Lucens Christi familiae
A virtutum lumine
Sanctissimae feminae.

Ad Tertiam.

A. O lampas ecclesiae,
Lucens Dei gratia,
Vas misericordiae,
Dele nostra vitia.

Ad Sextam.

A. Haec est Hedwigis beata,
Cuius vitae fama grata
Clarior sideribus
Lucet ex operibus.

Ad Nonam.

A. Amicta sole femina
Hedwigis est haec domina,

Quam Christus iam decoravit
Et in caelo coronavit.

In 2. Vesperis.
Ad Magnificat.

A. Glorietur in hac die
Iugiter Silesia,
Sonent laudum melodiae
Cordis ex laetitia,
Alleluia
Consonet ecclesia,
Nam Hedwigis hinc transivit,
Sed cum Christo semper vivit,
Alleluia
Consonet ecclesia;
Vallis Trebniciae iucundetur,
Clerus psallat, plebs laetetur,
Alleluia
Consonet ecclesia;
Miserere miserorum,
Deo digna, et tuorum
Esto memor memorum,
Alleluia
Consonet ecclesia.

Brev. ms. Altovadense saec. 14. Cod. Altovaden. LII. A. — Antiph. ms. Cisterciense (?) saec. 14. Cod. Mus. Franciscei Brnnen. 433. B. — Brev. ms. Cisterciense (?) saec. 14. Cod. Palat. Vindobonen. 1868. C. — Brev. ms. Benedictin. Cracovien. (?) anni 1406. Cod. Berolinen. IV° 149. D. — Brev. ms. Henrichoviense saec. 14. Cod. Wratislavien. I Q 244. E. — Brev. ms. Trebnicense saec. 15. Cod. Wratislavien. I O 94. F. — Antiph. ms. Henrichoviense saec. 15. Cod. Wratislavien. I F. 397. G. — Brev. ms. Camencense saec. 15. Cod. Wratislavien. Q 245. H. — Brev. ms. Henrichoviense saec. 15. Cod. Wratislavien. I Q 244. I.

In 1. Noct. R 1 und 3 lauten in D:

R. 1. Felix igitur Hedwigis
Ab annis infantiae
Voto continentiae
Semper inspirata
Nupsit duci Slesiae
Dei providentiae
Nutu copulata.
V. Haec non voluntarie
Sed oboedientiae
Parens desponsata.

3. Beata Hedwigis
Annos agens pubertatis
Zona castitatis
Lumbos coepit accingere
Cor amore puritatis
Et ad petram veritatis
Parvulos allidere,
V. Liberisque generatis
Sensus fluxae voluptatis
Orabat restringere.

R, 4 Sit laus Dei filio etc. D. — In 2. Noct. A 6, 3 sq fehlen D. — A 6, 5 sq. fehlen A. — R 2, 1 sole tecta A. — R 2, 4 et fehlt A. — R, 4 Hedwigis stirpe nobilis etc. (Vgl. das Offic. Laetare Germania 1. Noct. R 1) D. — In 3. Noct. ad Cant. A prosaisch D. — R 1 Corpus eius squalidum (vgl. das Offic. In Translatione 3 Noct. R 1) D. — R 2 Haec in carne generosa (vgl. Offic.: Laetare 3. Noct. R 2) D. — R 3 Manum mittens ad fortia (ibid. 1 Noct. R 2) D. — In Laud. A 2 Haec est Hedwigis beata (cfr. ad Sextam) D; AA 3—5 prosaisch D. — Ad Bened. A in D:

O viduarum speculum
Et devotum spectaculum
Caritatis, castitis et largitatis
Et totius gratiae
Quare, digna praemio,
Tuo patrocinio
Fac, ut digni solio
Simus caeli gloriae.

Ibid. 12 caeli fehlt A. — AA per Horas fehlen D. — In 2. Vesp. ad Magn. A lautet in D:

Hodiernae sollemnitatis gaudia,
Quae nobis anni reduxit orbita,
Pia recolamus devotione
Beatae Hedwigis utentes famulamine

An dieser Stelle schaltet B noch die folgenden **AA** „ad utrasque Vesperas et ad Laudes“ ein:

1. Congaudeat ecclesia
Hedwigi claris vocibus,
Quam coronavit gloria
Christus in caeli sedibus.

2. In exemplum est posita
Nobilibus haec nobilis,
Nam univit seposita
Facta dives et humilis.

3. Haec temperatis moribus
Nec non placidis exstitit,
Valde larga pauperibus
Voluptatibus restitit.

4. Utens perpaucis poculis
Fastus corporis mitigat
Et sursum cordis oculis
Tensis docet, quem diligat.

5. Vita, mores, miracula
Excellensque devotio
Pro Christi clamat famula,
Quod sit cum Dei filio.

6. Praesta, Deus, petentibus
Per Hedwigis suffragia,
Ut in eorum mentibus
Tua non desit gratia.

Dies ist der Anal. IV, Nr. 266 mitgeteilte Hymnus. Noch ist zu bemerken, dafs D in der 1. und 2. Nocturn sämtliche **AA** dem Offic. Laetare Germania entlehnt mit Ausnahme der letzten, sowie dafs das ganze Officium sich der Hauptsache nach aus Entlehnungen aus den beiden vorhergehenden Historiae zusammensetzt. — Hymnen in 1. Vesp.: Congaudeat ecclesia (Anal. IV. 146); ad Complet.: Te decet hymnus gloriae (Ibid. 150); ad Noct.: Laudis tantae praeconia (Ibid. 149); Ad Tertiam: Exsultent hodie iugiter omnium (Morel 240).

31. De sancta Helena.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. O clemens Helena,
tibi sunt data gaudia plena.

2. O clemens Helena,
iam [sede] sedes in amoena.

3. O clemens Helena,
te gens collaudat egena.

4. Fac, clemens Helena,
quod cesset debita poena.

5. O clemens Helena,
nos duc ad regna serena.

Ad Magnificat.

A. Salve, decus patriae,
Martyr Deo grata,
Ad laudem Westgotiae
Caelitus donata,
Coram rege gloriae
Digne iam locata,
Esto regni Sueciae
Mitis advocata.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Assunt nobis (sanctae)
Helenae sollemnia,
Virgo mater
iubilet ecclesia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Postquam hiems transiit
Infidelitatis,
In hac terra prodiit
Rosa venustatis.

2. Stella novae gratiae
Novae claritatis
Illuxit Westgotiae
Signis demonstratis.

3. Postquam fides patriae
Fines illustravit,
Stella mirae gratiae
Statim radiavit.

Responsoria.

1. Laetare fidelium
   Contio devota,
Novum fac tripudium
   Natio Westgota,
Helenae martyrium
   Laudet mundi rota,
V. Cuius per mundum
   clarent miracula nota.

2. Haec est Iudith similis
   Vitae sanctitate,
Hesther non dissimilis
   Vultus venustate,
Verbis, factis humilis,
   Ardens caritate,
V. Lucens lucerna
   per terrae climata late.

3. Carnalis conubii
   Vinculo soluta,
A labe contagii
   Carnis impolluta,
Quasi monasterii
   Iugo substituta,
V. Est sanctas viduas
   sancte vivendo secuta.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Haec est Iudith vidua,
   Victrix Holofernis,
In certando strenua,
   Dedita supernis.

2. Ministris ecclesiae
   Sedule servivit,
Egenos cotidie
   Pavit et vestivit.

3. Plane probat meritum
   Matris huius piae,
Nam ut Oldan spiritum
   Gessit prophetiae.

Responsoria.

1. Offert se discrimini
   Viarum perfecta,
Ad sepulcrum Domini
   Peregre profecta,
Ipsius examini
   Committens obiecta,
V. Non cedens homini
   constans redit ad sua tecta.

2. Helenae de patria
   Sancta revertenti
Fraudis conflant odia
   Fraudibus intenti,
Sola de malitia
   Nocent innocenti,
V. Nil obsunt animae
   caelestia regna petenti.

3. Peracta feliciter
   Hora passionis
Gaudet aeternaliter
   Caeli digna thronis,
Fragrat odor dulciter
   Ex unguenti donis,
V. Clarent prodigia
   sua per fines regionis.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Haec est Anna sobria
   Mater Samuelis
Patiensque filia
   Sara Raguelis.

2. Abigail sapiens
   In ea revixit,
Deboraque praesciens
   Quae futura dixit.

3. Legis Dei studio
   Fuit ut Susanna,
Mentis desiderio
   Phanuelis Anna.

Responsoria.

1. Oliva dum premitur,
   Dulcor eliquatur,
Uva calce tunditur,
   Ut vinum fundatur,
Palea concutitur,
   Ut granum legatur.

V. Helena dum patitur,
animae caelum reseratur.

2. In caeli rosario
Poni rubens rosa
Meruit martyrio
Martyr gloriosa,
Cuius intercessio
Quam sit virtuosa,
V. Hoc patet indicio,
quod curat membra leprosa.

3. Audi, clemens domina,
Preces tuae gentis,
Gaudens inter agmina
Curiae gaudentis,
Sis inter discrimina
Vitae dux praesentis,
V. Quae fueras solita
gemitus relevare dolentis.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Ad novum praeconium
Martyris adcedit,
Quod vir vibrans gladium
Ferit et non laedit.

2. Mira lux emicuit
Caelitus in dumo,
Ostendens, quo iacuit
Digitus in humo.

3. Caecus tangens digitum
Martyris abscisum
Mox per eius meritum
Est adeptus visum.

4. Miram fidem habuit
Ut granum sinapis,
Quod probat et innuit
Elevatus lapis.

5. Claudis gressum tribuit
Et surdis auditum,
Caecis lumen praebuit
Devote petitum.

Ad Benedictus.

A. O beata domina,
Digne sublimata,
Audi pie carmina
Tibi decantata,
Tua per precamina
Diluens peccata
Duc ad caeli limina
Nos desiderata.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Vale, flos Westgotiae,
Patriae lucerna,
In via iustitiae
Devios guberna,
De valle miseriae
Nos duc ad superna,
Ut tecum in requie
Vivamus aeterna.

Brev. Scarense imp. Norimbergae 1498. — In 1. Vesp. hymnus: Felix parens Westgotia (Klemming I, 116); in Laud.: Adest triumphus nobilis (ibid. 122). Verfasser des Officiums ist Brynolphus I, Bischof von Scara (1278—1317); vgl. Klemming l. c.; Acta SS. Feb. I, 935; Anal. hymn. XXV, 184, wo es im Officium des hl. Brinolphus heifst:

Helenam sanctam viduam,
Quam praesul invocavit,
Historiam per congruam
Decenter honoravit.

32. De sancto Henrico.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Gaude, coetus fidelium,
Henrici natalitium
Laetis extollens canticis,
Qui intravit in gaudium
Per insigne martyrium
Choris insertus caelicis.

2. Ornamentis decoratus
Virtutum vir inclitus
Upsalensis praesulatus
Plebem rexit primitus.

3 Sanctus Ericus dulciter
Rex praesulem dilexit,
Quem Domino fideliter
Ministrare conspexit.

4. O quam felix, ecclesia,
Hoc patre spiritali,
Quam felix eras, Suecia,
Regi subiecta tali.

5. Hos patronos pariter
Laeti veneremur,
Ut cum his perenniter
In caelis collaetemur.

Ad Magnificat.

A. Gloriosum pontificem
Henricum, post multiplicem
Virtutem, qua refloruit,
Per mortem, quam stustinuit
Victorem vexit hodie
Christus in templum gloriae.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Exsultemus in Henrici
Sacro natalitio,
In quo laudes Deo dici
Condecet in gaudio.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sanctum Ericum comitans
Sanctus praesul Finlandiam
Adivit, illic militans
Bonam Christi militiam.

2. Doctrinam evangelicam
Annuntians gentilibus,
Patenter viam caelicam
Demonstrabat errantibus.

3. Ut Christo lucrifaciat
Gentes idolatrantes,
Non timet, ne inveniat
Multos se tribulantes.

Responsoria.

1. Omnes gentes iubilate,
Deo caeli exsultate,
Gaudeat Finlandia,
Laeti Deum collaudate
Et Henrici celebrate
Laeta natalitia.
V. Hic effulsit honestate
Morum, verbi veritate
Vitae sanctimonia.

2. Sanctus cuiusdam impii
Redarguit saevitiam,
Ut reus homicidii
Subiret paenitentiam
Et paenitens flagitii
Consequeretur veniam.
V. Qui salubris remedii
Sprevit infelix gratiam.

3. Impaenitens malitiae
Vir sanguinum ecclesiae
Despecta disciplina
In ministrum iustitiae
Ferox furit et rabie
Occidit hunc ferina;
V. Sic cum palma victoriae
Praesul intravit hodie
Palatia divina.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Pastor bonus veraciter
Curam gregis dominici
Gessit perfectibiliter
In labore multiplici.

2. Affectu devotissimo
Crebra cum instantia
Offerebat altissimo
Precum sacrificia.

3. Suum Deus exaudivit
Devotum precatorem

Et a malis custodivit
Suum verum cultorem.

Responsoria.

1. Birretum patris incliti
Occisor suo capiti
Protervus imponebat,
Quod dum vellet amovere,
Carnes illi cohaesere
Et eas amovebat;
V. Ursus, quem se prostravisse
Retulit et peremisse,
Sic eum remordebat.

2. Annulum et digitum
Longe diu post obitum
Insignis viri Dei
Ostendit avicula
Iacentem in particula
Cuiusdam glaciei;
V. Dum sacrae reliquiae
Iacuerunt in glacie,
Calor non nocet ei.

3. Imitator salvatoris
Vigilanter populis
Veram fidem creatoris
Praedicans incredulis,
Ut praeclari sol fulgoris
Lucem dedit saeculis.
V. Glorioso iam laboris
Fructu gaudet et honoris
Insignitur titulis.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cum lucri magnitudine
Servus fidelis gratiae
Reddens data talenta,
In pacis pulchritudine
Collocatur et requie
Potitur opulenta.

2. Perfecte desiderium
Sui cordis adeptus,
Ad caelos per martyrium
Migrat malis ereptus.

3. Servum pater familias
Inventum vigilantem
Ad aeternas delicias
Induxit triumphantem.

Responsoria.

1. Praeclari patris sanctitas
Doctrinam fructuosam
Vitaeque virtuositas
Reddebat gratiosam
Et mortem monstrat claritas
Signorum pretiosam,
V. Nunc praestat illi deitas
Coronam gloriosam.

2. O vita commendabilis,
O mors desiderabilis,
Propter quae venerabilis
Hic pontifex fit similis
In gloria sanctorum,
V. Commenda nos, amabilis
Pater et honorabilis
Martyr, rego caelorum.

3. Martyr iste militavit
Christo, per quem triumphavit,
Triumphando reportavit
Finem, pro quo desudavit
Coronam iustitiae;
V. Felix cursum consummavit,
Qui pro fide, quam servavit,
Fulget stola gloriae.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Multitudo languentium
Restituta saluti
Fidele testimonium
Dat martyris virtuti.

2. Longo dolore capitis
Frater Minor gravatus
Mox voto facto meritis
Est praesulis curatus.

3. Depulsa caligine
Longae caecitatis
Visum reddit feminae
Pater pietatis.

4. Fluctuum saevitie
Nautae conquassati
Sancti beneficia
Praedicant salvati.
5. Dum devotis poscitur
Precibus cupitam
Defunctis asseritur
Rediisse vitam.

Ad Benedictus.

A. Christi pugil eximius
Et pontifex egregius
In hac die caelestia
Triumphator ad gaudia
Introivit feliciter
Deo fruens perenniter.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Christe, virtus pugnantium,
Corona triumphantium,
Nos praesens post exsilium
Henrici per suffragium
Perduc ad perpes gaudium,
Quo tecum semper omnium
Gaudet coetus fidelium.

Brev. Lincopense imp. Norimbergae 1493. — Hymnus in 1. Vesp.: Assunt festa celebria (Klemming I, 126); ad Noct.: Christi miles magnificus (ibid. 127); ad Laudes: Exsulta Sion filia (ibid. 133).

33. De sancto Hieronymo.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O Christicolarum lux
Dux, vas abstinentiae,
O scripturarum vigor
Rigor paenitentiae,
Eremitarum forma,
Norma continentiae
Sacerdos felicissime,
Lucens ardensque lucerna,
Hieronyme clarissime,
Nos tuere, nos guberna.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Voto, voce Dominum,
Venite, adoremus,
Vocantem Hieronymum
Ad astra collaudemus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Literis Hebraicis
Graecis et Latinicis
Eruditus satis,
Insignitur moribus,
Fulcitur honoribus
Mirae dignitatis.
2. Cardinalis presbyter
Atque mirabiliter
Doctor divulgatur,
Summo sacerdotio
Populi devotio
Dignum hunc testatur.
3. Carnis dum spurcitias
Clerique malitias
Dure reprobavit,
Insanis invidiis,
Vesanis insidiis
Cedens exsulavit.

Responsoria.

1. Tractus ad tribunal iudicis,
Caesus flagellis tartaricis,
Sectis cassis Ciceronicis,
Dictis promittit veridicis
Verbis haerere Dominicis.
V. Mox dulcescit fulgidus
Scripturae sacrae vultus,
Cuius sermo rigidus
Horrebat ut incultus.

2. Speculator evangelicus
Montem scandit doctor mysticus,
Pugil fidei magnificus,
Felix conversator caelicus,
Divino gustu famelicus.
V. Ad atria superna
Hieronymus aspexit,
Quem caritas superna
Quam crebro sursum vexit.

3. Mundi splendor, Christi facula,
En, propinat vitae pocula,
Contra saevos tendit iacula
Per fidei propugnacula,
Purgans haeresis piacula.
V. Nam verbum veritatis
Hieronymus efflavit
Dogmaque falsitatis
Asperrime damnavit.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Iam deserti speciosa
Vernantius pinguescunt,
Arta, cruda dum spinosa
Hieronymo dulcescunt.

2. Ferarum non hominum
Hieronymo spectaculum,
Amarum ac horridum
Placebat habitaculum.

3. Dulcem pastum frutices
Arbustaque dederunt,
Aquam sibi latices
Potandam praebuerunt.

Responsoria.

1. Pannis raro libuit,
Coctum quid abhorruit
Doctor mente pura,
Mollis stratus viluit,
Nunquam vinum licuit
In hac vita dura,
Sibi nam displicuit
Omnis creatura;
V. Totum mentis oculum
In Christum plene fixit
Et amoris radium
Ad ipsum plane flexit.

2. Pelli consumptis carnibus
Totisque lassis viribus
Ossa cohaeserunt,
Usta solis ardoribus
Onustaque laboribus
Membra palluerunt,
Nec sanctum a rigoribus
Haec relaxaverunt.
V. Vasta solitudo
Hieronymum nutrivit,
Victus artitudo
Corpus exinanivit.

3. Ossa dum cute squalida
Operta tabescebant,
Complosione valida
Fragore strepebant,
Christique laudem pallida
Sic membra resonabant.
V. Uberrimis se lacrimis
Cotidie rigavit,
Acerrimis ieiuniis
Se sanctus maceravit.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Acta paenitentia
Bethlehem meavit
Et cum diligentia
Fratres adunavit.

2. Coepitque sincerius
Scripturis inhiare,
Carnem tunc uberius
Non cessans subiugare.

3. Corpus de Chaldaico
Simul et Hebraico
Transtulit scripturae
Sanctus hic Hieronymus,
Quem laudandum ponimus
Omni creaturae.

Responsoria.

1. Leo Deo disponente
Transit ad monasterium,
Caesus, laesus planta sente
Precatur adiutorium,
Hospes sospes fit repente
Per fratrum beneficium,
Paratus ad obsequia.
V. En, ad te confugiens
Te nostra mens implorat,
Cui leo rugiens
Oboedit et adorat.

2. Agonizat Christi miles
Miro pugnans certamine,
Perfidorum caeli heres
Diro pressus gravamine,
Falsum dogma Deo dives
Duro fugat certamine
Claro fultus dictamine.
V. Dum scripturis insudavit,
Doctor quantum laboravit,
Non lingua valet dicere,
Sed neque mens conicere.

3. Haec est arca testamenti,
Doctor legis et translator
Fidelis in officio,
Vivus lapis fundamenti,
Quem et mundi fabricator
Quadravit aedificio;
Tuo, fidei zelator,
Nos muni beneficio,
V. Ad te flentes suspiramus,
Pater sancte, pie, bone,
Supplices te flagitamus,
Magne doctor et patrone.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Psalle, mater ecclesia,
O psalle plena laude
Hieronymi sollemnia
Decantans et adplaude.

2. Rigat montes rore vitae
Totam terram satiante,
Huius vita coenobitae
Cum doctrina fecundante.

3. Haereticorum faciem
Velociter confundit,
Quorum ferocem aciem
Atrociter retundit.

4. Inter flagella corporis
Dat Christus dulce suavium,
Sed post duella temporis
Donat aeternum bravium.

5. Iucundare, plebs fidelis,
Nam doctor Christi gremio
Iam suscipitur in caelis
Celso ditatus praemio.

Ad Benedictus.

A. O lampas ecclesiae,
Iubar singulare,
Doctor sapientiae
Decusque salutare,
Inclite Hieronyme,
O doctor Deo care,
In lacu miseriae
Nos regere dignare.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Victor migrat laetabundus
Ad regnum post miserias
Christi mensus vestigia,
Quam beatus, quam iucundus
Intrat ad regni nuptias
Mira pandunt prodigia,
Eia, ergo totus mundus
Petat fundendo lacrimas
Tanti patris suffragia.

Brev. Traiectense imp. Gudae 1508. A. — Brev. Traiectense imp. Coloniae 1517. B. — Brev. S. Gudilae Bruxellen. imp. Parisiis 1516. C. — C hat in 1. Vesp. ad Magn. die folgende A:

O gloriose Hieronyme,
Doctor Christi eximie,

Qui in terris adhuc positus
Gloriam Dei intuitus,
Nam saepe angelorum
Choris interfuisti,
Nil sentiens de corporeis,
Sicut tu scripsisti;
Ergo, pater sancte,
Qui tanta meruisti cernere,
Precamur suppliciter,
Perduc nos illuc feliciter.

In 1. Noct. **A** 1, 2 Graecis et Latinis BC. — In 2. Noct. **A** 1, 2 Vernantis B. — **R** 1, 2 Coctum qui B.

34. De sancto Hieronymo.

In 1. Vesperis.

Ad Matutinum.

A. Ut Christo debitas
solvamus carminis odas,
Sit patrocinio,
quem dulci psallimus hymno,
Sanctus Ieronymus,
virtutum flore decorus,
Tamquam sol splendens
et desuper aethera tendens,
Migrans e mundo,
vitiorum labe profundo,
Ad superos choros
divina laude sonoros.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Nunc hymnizemus
Christo, psalmis iubilemus
Viti, Ieronymo
sociemur in aethere summo.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. O lampas ecclesiae
Et lumen solare,
Beate Ieronyme,
Pro nobis precare.

2. Te ex matris utero
Dominus collegit,
Clara de prosapia
Quam sibi elegit.

3. Lactare, ecclesia,
De tanto doctore,
Qui sua sapientia
Vestivit te decore.

4. Divina eloquia
Ut speculum planavit,
In quo se Sion filia
Sponso praeparavit.

5. Eius eloquentia
Velut lacte lota
Est mater ecclesia
Vere pulchra tota.

6. Scripta eius relucent,
Velut tus in igne,
Nec effari sufficit
Quis eius laudes digne.

Responsoria.

1. Vita sancti splenduit
Ut stella matutina,
Quod donum ei contulit
Bonitas divina,
V. Lucens exemplo,
Ardens eloquio
Vita eius regularis
Ut fulgor lunaris.

2. Sicut arcus refulgens
Inter nebulas gloriae,
Sic sanctus Ieronymus
In corpore ecclesiae,
V. Quasi lilia, quae sunt
In transitu aquarum.

3. Quasi flos rosarum spirat
in vernis diebus,
Sic totus fraglat, quasi sit
conditus speciebus,
V. Sicut luna plena lucet
suis in diebus,
Ita vir laudabilis
omnibus in rebus.

4. Istius memoria
sicut favus mellis,
Opus pigmentarii
carens faece fellis.
V. *Immortalis est enim memoria illius.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae

1. Visio pulchritudinis
Vere nuncupatur,
Quod fama sui nominis
Clare protestatur.

2. Ut rosa patientiae
flagrat cum rubore,
Qui tanta sustinuit
Christi pro amore.

3. Candet quasi lilium
decore castitatis,
Ardet quasi calculus
fervore caritatis.

4. Coronatur merito,
digne coronatur,
Cuius vitae sanctitas
per mundum praedicatur.

5. Similis is factus est
in gloria sanctorum,
Qui errores dispulit
omnes haereticorum.

6. O mater ecclesia,
hunc pie amplexare,
Qui sic tuam gloriam
studuit dilatare.

Responsoria.

1. Qui erat sub nubilo,
tunc refulsit Phoebus,
Cum sanctus Ieronymus
velut Machabaeus
Contrivit Arianos
et omnes Manichaeos;
V. Praeter vitae meritum
dotemque virtutum
Hunc omni scientia
noveris imbutum.

2. O sanctitatis speculum
et gloria doctorum,
Consolator pauperum,
pater monachorum,
Qui interesse meruit
choris angelorum,
V. Institutor hic est morum,
Vera norma perfectorum.

3. O virum apostolicum
laude praeferendum,
Quemque vitae sanctitas
fecit reverendum,
Hunc precamur iudicem
nobis demulcendum.
V. Eius sapientia
Ecclesia fulcitur,
Sed modo praesentia
Caelum redimitur.

R. Praemiatur hodie
fides Mardochaei,
Cum doctor egregius
in conspectu Dei
Adductus inseritur
sanctorum aciei.
V. Afferuntur nunc annales
Veri regis aeternales
Ut ditet Ieronymum
Rex in perpetuum.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. In aeternum Dominus
digne exaltavit,
Quem tantae sapientiae
munere dotavit.

Responsoria.

1. Omne, quod est pretiosum,
hic est contemplatus,
Et profunda fluviorum
vere perscrutatus,
Qui omnem sacram paginam
est interpretatus,
V. Sicut cataclismus
terram rigavit,
Sic donum pneumatis
hunc debriavit.

2. Cum esset hic presbyter
Romae cardinalis,
Nec in vitae merito
ei coaequalis,
Propter zelum disciplinae
oditur a malis;
V. Cumque summus pontifex
terrae commendatur,
Hic solus ab omnibus
dignus adclamatur.

3. Cumque summus pontifex
Romae est electus,
Instar Christi mundum spernens
fit sibi despectus,
Ex quo summae theoriae
arcem est adeptus,
V. In scripturis transferendo
Laborans et exponendo.

4. Gloria sit Christo,
patri cum flamine sancto,
Quam decantari
simul ecclesiae iubilanti
Providus instituit,
qui caeli sidera scandit;
V. Sanctus Ieronymus,
divino munere fultus,
Hodie triumphat
Corona laureatus
Ad caelestia sublimatus.

In Laudibus.

Ad Cantica.

A. Laudes Deo referamus
die hodierna,
Qua regna Ieronymus
conscendit superna.

Ad Benedictus.

A. Benedictus Dominus
Deus Israelis,
Qui doctorem eximium
hodie in caelis
Coniunxit agminibus
civium sanctorum,
Ubi pie memorum
memor sit suorum,
Ne nos pro reatibus
scelerum nostrorum
Rex addicat iratus
poenis inferorum.

Per Horas.

Ad Primam.

A. Mira sancti sanctitas
in hoc declaratur,
Quod ei crudelis leo
ut servus famulatur.

Ad Tertiam.

A. O virum ineffabilem,
mitem ac benignum,
Quem caelesti gloria
Deus fecit dignum.

Ad Sextam.

A. Fama sancti redolet
quasi flos rosarum,
Fraglat sicut balsamus
dono gratiarum.

Ad Nonam.

A. Istius consortio
Caeli gaudet regio,
Ecclesia rutilat,
Paradisus fraglat
Mundus aromatizat.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Magnificat te, Domine,
tuorum mens servorum,
Qui es vera gloria
et splendor iustorum,
Qui doctorem egregium
choris angelorum
Invexisti hodie
cum gaudio sanctorum,
Exaudi supplicantium
preces famulorum.

Brev. ms. Stirpinense 30. saec. 15.

35. De sancto Hieronymo.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Iucundare Bethlehem,
Effrata beata,
Quae sursum es, Ierusalem,
Plaude, mater grata,
Nam doctor ineffabilis
Caelestis facetiae
Columnaque mirabilis
Totius ecclesiae,
Te lustrat Ieronymus
Prodigiis insuetis,
Decorat in fastigiis
Te gaudiis praelaetis.

2. Graecorum hic et Arabum,
Persarum, Chaldaeorum
Noverat potissimum
linguas, Hebraeorum,
Scivit quasi literas
cunctarum nationum,
Perfecte quoque studuit
artes liberales,
Tunc mundus non habuit
sibi coaequales.

3. Nota fecit populis
Utraque testamenta,
Angularis lapidis
Stravit fundamenta,
Ex Hebraea transfert ea
Linguam in Latinam,
Magnam curam ad scripturam
Habuit divinam.

4. Almus eum spiritus
Scripturis erudivit,
Et per eum Dominus
Ecclesiam sanxivit,
Et in tantum ceteros
Doctores transilivit,
Quod nescivit Ieronymus,
Natura nulla scivit.

5. Corde te, sanctissime
Rector veritatis,
Petimus humillime,
Subveni renatis,
Qui malleus haereticae
Fuisti pravitatis,
Te laudantes protege,
Iungito beatis.

Ad Magnificat.

A. O florens Dalmatia,
Quae germen vincens edidit,
Balsami dulcorem,
Dum doctorum facula,
Ieronymus, emicuit,
Veri fontis rorem
Infundens fidelibus,
Scribens, transferendo,
Non paucas rixas levibus
Verbis resecando;
Vastam tenens eremi
Bis annis laete binis,
Carnem quivit conteri
Inediis supinis,
Demum remeans Bethlehem
Bibliothecam summo
Studio compilavit;
Anhelans ad requiem
Aetatis octogesimo
Felix anno migravit.
Doctorum flos ex nomine,
Tuis opem supplicibus
Fer ad gaudiosa,

Pater dulcis Ieronyme,
Supernis apicibus
Nos iunge, nunc vitare
fac damnosa.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Hymnizemus hodie
Christo vero regi,
In psalmorum carmine
Iubilemus ei,
Qui transvexit inclitum
Ad caelos Ieronymum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cathedra pestilentiae
Hic doctor nunquam legit,
Sed verbo sapientiae
Vulpeculas abegit,
Demolientes vineam
Domini confregit.

2. Fremebant haeretici
Contra virum Dei,
Perversi quoque clerici
Illudebant ei,
Quorum unus posuit
Pravis in exemplum
Evae vestem, induit
Quam sanctus intrans templum.

3. Nimis multiplicati sunt
ipsum tribulantes,
Haeretici cum clericis
luxui vacantes,
De Roma dum proiciunt
sanctum blasphemantes,
De doctrinis caelicis
minime curantes.

Responsoria.

1. Ieronymus, verberibus
Vanis de codicibus
A Christo revocatus
Praeventusque muneribus
Et pascuis uberibus
Ab eo deputatus,
Ad matris ecclesiae
Ponenda fundamenta
Dum transtulit summopere
Utraque testamenta,
V. Iam duplicata Domino
Reddidit talenta,
Salubria nam populo
Dedit documenta.

2. Grandescit vir sanctissimus
In sanctitatis vita,
Ieronymus mitissimus,
Felix eremita;
Hic per quadriennium
Fit socius ferarum,
Pascitur ex fructibus
Et foliis herbarum,
V. Sic flebat venialia
Levissima peccata,
Tamquam homicidia
Forent perpetrata.

3. Nunquam lectum alium
Quam terram ipse scivit,
Pisces, cibos carnium
Nunquam concupivit,
Saccoque cilicio
Membra sic contrivit,
Ut sanguinis effusio
In die ter abivit;
V. Carnem sic spiritui
Ieronymus subiecit
Et magna mirabilia
In vita sua fecit.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sanctum suum Dominus
Signis mirificavit,
Ipsum die obitus
Quidam blasphemavit,
Quem ultio divinitus
In lignum transmutavit,

Et ignis lapsus caelitus
Hunc incineravit.

2. Sepulcrum patens undique
Guttur haereticorum
Obstruxit mirifice,
Dum trium mortuorum
Per eum Eusebius
Suscitavit corpora,
Qui fatebantur plenius
Nequissimorum opera.

3. Honore cum gloria
Post mundi tropaeum
Et duplici aureola
Coronasti eum,
Virginum coronula
Sertoque doctorum,
Huius, Christe, per merita
Memento renatorum.

Responsoria.

1. Adpropinquante tempore
Dissolutionis
Discipulis magnopere
Compos rationis
Dixit: dilectissimi
Fratres caritatis,
Ad praesepe Domini
Me sepeliatis

V. Et corpus dominicum
Statim adferatis,
Desidero potissimum,
Me reficiatis.

2. Corpus cum salvificum
Vir sanctus recepisset
Simeonis canticum
Et vix complevisset,
Instar solis radius
Subito refulsit,
Vox elapsa caelitus
Talia deprompsit:

V. Veni, dilectissime,
Serve mi fidelis,
Iam delicatissime
Laetaberis in caelis.

3. Hippone dum in cellula
In huius mortis horula
Sederet Augustinus,
Anima sanctissimi
Apparuit Ieronymi
Splendor ut divinus,
Praeconceptam quaestionem
Solvendo per rationem
Caelitus expertam.

V. De caelesti hierarchia
Hunc instruxit hic in via
Unitatem trinitatis
Declarando sibi satis.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Habitavit sedulo
In Dei tabernaculo
Ieronymus insignis,
Palam quoque clanculo
Restitit in saeculo
Perversis et malignis.

2. De pretioso lapide
Coronam in capite
Eius posuisti,
Vitae longitudinem
In caelo, terra caelibem
Ei tribuisti.

3. Populi, laetamini,
Et vos elevamini,
Portae aeternales,
Transit de sublimibus
Ieronymus concivibus
Ad nuptias regales.

Responsoria.

1. Venit baptista salvatoris
De supernis caeli choris
Cum sancto Ieronymo
Dicens Augustino:
Hic certe meus socius,
Quem tu vides, Ieronymus,
Aequalis mihi oppido
Est in caeli gaudio.

V. Sicut Deum video,
Sic et ipse videt,
Cognoscit et intellegit,
Non amplius formidet.

2. Silvanus praesul inclitus
Et Sabinianus

Haereticus nequissimus
  Sub tortoris manus
Se obligabant mutuo
  Errore pro haeretico;
Sanctus praesul educitur,
Et gladius mox rapitur
  Per manus sanctissimi
  Doctoris Ieronymi.
V. Increpans haereticum
  Subito disparuit,
Et caput nequissimum
  Mox ad terram decidit.

3. Translationis tempore
Dum coepit terram fodere
  Inclitus Cyrillus,
In tumulo sic iacuit,
Ut nusquam terram attigit
  Sancti viri corpus,
Quem nunc Roma fovet
  in templo virginis almae.
V. Subvenias tristi
  populo, Ieronyme, Christi
Doctor et amice,
  tu fons nitidissimae linguae.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. O quam credibilia
Tua testimonia
  Fecit ille, Deus,
Dum pro tua vinea
Per tempora non modica
  Fit Graecus et Hebraeus.

2. Summa cum sollemnitate,
Omnis terra, iubilate
  Deo cum laetitia,
Qui hunc sanctum decoravit,
Sibi fidem praeparavit
  Per aeterna saecula.

3. Quaesierunt, sed in vanum,
Sanctum praesulem Silvanum
  Tres morti perimere,
Sed ensis retrosiliit,
Quotiens hic cecinit:
  Succurre, Ieronyme.

4. Omnes benedicite
  Deo sacerdotes,
Et fideles psallite,
  Nam ad caeli dotes
Graditur eximius
Hodie Ieronymus.

5. Collaudabant bestiae
  Suum creatorem,
Dum fecit mitescere
  Ieronymus leonem,
Qui venit in coenobium
  Propter spinam pungentem,
Demum pascit asinum
  Ligna deferentem.

Ad Benedictus.

A. Principalis spiritus,
  Qui est os sanctorum,
Loquebatur caelitus
  Per speculum doctorum,
Dum de petrarum medio
Magnam vocem populo
  Dederat Ieronymus,
Hinc gentes et populi
Modulemur et singuli:
  Benedictus Dominus.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. In omni terra sonuit
  Ieronymi doctrina,
Nam ipse primus condidit
  Officia divina,
Invisis quem prodigiis
  Deus magnificavit,
Insuetis signis variis
  Hunc mirificavit;
Testantur venerabiles
  Cyrillus, Augustinus,
Salem, Hippone praesules,
  Quod doctor hic divinus
Sit unus de sublimibus
  Christi summi regis

Hierarchiae civibus
Et sacrae norma legis.
O sacer Ieronyme,
Nos iunge regi gloriae.

Brev. Misnense imp. s. l. 1483. A. — Viatic. Misnensis imp. Lipsiae 1502. B. — In 1. Vesp. A 4, 8 nullus A. — Ad Magn. A, 9 pauca rixa. AB. — Ibid. 14. Mediis A. — In 1. Noct. A 3, 5 cum A. — R 1, 8 ponendum A. — R 3, 2 iste A. — In 2. Noct. A 1, 2 Miris significavit B. — R 1, 11 Desiderio AB. — R 1, 12 Me fehlt A. — In 3. Noct. R 2, 14 cecidit A. — In Laud. A 3, 6 Succurre gloriose Ieronyme AB. — Ad Ben. A, 9 et fehlt A. — Hymnus: Ecce qui Christi decoravit aulam (Dan. I, 268).

36. De sancto Hieronymo.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Fulsit splendor firmamenti,
Quando regum rex credenti
Mundo curam hominum
Gerens misit protectorem,
Sacrae fidei doctorem
Beatum Ieronymum.

Ad Magnificat.

A. Ad sancti patris
sollemnia, plebs generosa
Adpropians laudis
det cantica nunc speciosa,
Semina qui mundo
suae doctrinae furibundo
Sparsit largiflue
docens ad summa venire;
Pectora curvemus,
cui laudes magnificemus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Mole pressa iam corporis
In sancti festo doctoris
Christum laude deprecemur,
Ut ad ipsum sublevemur.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Annis tener vir beatus
Hians Romam adiit,
Arte prima cui Donatus
Primo doctor exstitit.

2. Tanta crevit disciplina,
Ut non solum hic Latina
Lingua, Graeca doceretur,
Sed Hebraea fungeretur.

3. Cum leporem lectitaret
Tullianum, ruminaret
Sophiam Platonicam,
Flagro caesus caeli more
Amplexatur mox labore
Artem theologicam.

Responsoria.

1. Salem hausit suo flore,
In quo mansit cum decore
Hic vir praeclarissimus,
Affatim quem velut undam
Post effudit nimis mundam
Eloquens Ieronymus.
V. Linquens dogma Priscinorum,
Sequens thesaurum sanctorum.

2. Ter denorum iam annorum,
Cum fuisset, Romanorum
Est creatus cardinalis,
Nec inventus fuit talis;
V. Sanctitate praecellebat,
Sapientia pollebat.

3. Summo praesule defuncto
A clero Romano cuncto
Dignus est fastigio
Adclamatus, sed hic spernens
Solitudinem plus quaerens
Relicto fastigio,
V. In quam transit vir devotus
Fit anachoreta totus.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Arguebat iugiter
Cleros lascivientes,

Idcirco unanimiter
Oderunt eum ferventes.

2. Norunt castimoniam
Patrem diligentem
Atque innocentiam
Prorsus retinentem.

3. Mulieris vestimentum
Mane surgens induit
Visitando matutinum,
Suum fore credidit;
Illud in opprobrium
Aemuli fecerunt,
Suum iuxta lectulum
Quod prius straverunt.

Responsoria.

1. Ieronymus anachoreta
Bis duobus annis spreta
Saeculi laetitia
Mansit plorans, maestus, gemens,
Sitibundus, fame demens,
Paenitendo vitia,
V. Regem regum generosum
Ut haberet gratiosum,
Hanc elegit sibi vitam,
Cum se fecit eremitam.

2. Algus ingens hunc consumpsit,
Solis fervor et combussit
Pellem eius niveam,
Tempus atque spatiosum
Saepius tempestuosum,
Fecit Aethiopicam;
V. Tanta quamquam sit perpessus,
Patiendo non est fessus,
Sed se putans deliciis
Interesse laetitiis.

3. Solitudine relicta
Festinans Bethlehemita
Sanctus fit Ieronymus,
En, ut hagiographiae
Foret interpres sophiae,
Hunc elegit Dominus,
V. Nobis large propinavit,
Adulescens quod gustavit.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Leo claudus insudante
Lectione, contemplante
Sancto viro subintravit,
Tremefacti fratres surgunt,
Velocissime discurrunt,
Illi solus obviavit.

2. Conquerendo monstrat plantam
Leo dire sauciatam,
Ut sibi provideret,
Et confestim sanaretur,
Crebra cura pes lavatur,
Sente vulsa mox sanatur.

3. Truculentia reiecta
Velut agnus intra tecta
Inter fratres conversatur,
Ad quorum pedes mox curvatur.

Responsoria.

1. Multilinguem cognocens
Et famosum Papa prudens
Huic iniunxit studium,
Piae mentis ex affectu
Sanctae matris pro profectu
Ut conderet officium:
V. Prius quisque, quod volebat,
Precabatur, ut sciebat,
Suasu sed imperatoris,
Sacri cultus dilectoris.

2. Vidit evangelistarum
Rudimenta gloriosa
Frustratim epistolarum
Ad legenda pretiosa;
Iussa patris adimplevit,
Cultus sic diurnus crevit,
V. Amplexatur, veneratur,
Omnis clerus gratulatur.

3. Vatum psalmos segregavit,
Seriatim ordinavit
Depromendos iugiter,
Almae laudem trinitatis
In psalmorum fine satis
Statuit humiliter;
V. Dei laudis augmentator,
Grandis fuit ordinator.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Mira Dei bonitas
Huic sedem paravit
Sancto, cuius gnaritas
Mundum illustravit.
2. In illis temporibus
Haereses fuere
Suisque conatibus
Scripta pervertere.
3. Clarus homo clara vita,
Sanctitate redimita,
Sustulit horum latratus,
Qui, cum essent transferentes
Veritatem conticentes,
Obiurgavit roboratus.
4. Haereses cunctas priores
Exstirpavit et errores,
Veritatem demonstravit,
Ob hoc caelum, terra, mare
Deum benedicunt gnare,
Sic hunc sanctum qui perflavit.
5. Ad aeternam regis pacem
Mundum linquens hunc fallacem
Nonaginta octo annis
Sex et mensibus expletis
Suae vitae sanctus transit
Et cum caeli sanctis mansit.

Ad Benedictus.

A. Ab excelsis est vocatus,
Ut obiret, vir beatus
Quadringentis circiter
Annis nostri salvatoris,
Angelorum astat choris
Promens laudes iugiter.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Lucens fax inter doctores,
Verax inter translatores,
Ieronyme sanctissime,
Plebem doctam te pulsantem
Et tuas doctrinas fantem
Respice piissime,
Quam guberna sancta prece,
Ut damnosa prorsus nece
Non gravetur mortua,
Sed fungens amoenitate
Sit, qua fungeris beate,
Cum sanctis perenniter.

Brev. ms. Plagense anni 1499. Cod. Plagen. s. n. A. — Brev. ms. saec. 15. Cod. Palat. Vindobonen. 13847. B. — Cod. Graecen. 970. saec. 15. C. — Brev. ms. anni 1846. Cod. Oenipontan. 628. D. — Brev. ms. S. Nicolai Patavien. saec. 15. Clm. Monacen. 16140. E. — Brev. Chimense imp. Venetiis 1516 F. — In 1. Vesp. Super Ps. **A** in 2. Vesp. F. — In 1. Noct. **A** 2, 3 et Graeca F. — **A** 3, 2 Et Tullianum F. — **A** 3, 4 caeli rore F. — **R** 2, 2 fuisset Romae AF. — **R** 2, 6 Et sapienta F. — **R** 3, 6 Abs omni fastidis C. — **R** 3, 8 Manet anachoreta AF, Sic anachoreta B. — In 2. Noct. **A** 3 O sancte Ieronyme, sidus aureum etc. (de communi) AF. — **R** 1, 4 Permansit AF. — **R** 1, 5 famens demens BC, fame degens D. — **R** 2, 1 Algor F. — **R** 2, 9 in deliciis F. — **R** 3, 3 fit fehlt A; sic F. — **R** 3, 5 fores B. — In 3. Noct. **A** 1, 4 surgunt fehlt AF. — **A** 2, 6 Sauce vulsa B. — **A** 3, 2 tufra F. — **R** 1, 7 Priusquam quam quid volebat A; Prius quidvis quod B. — **R** 1, 8 et sciebat A. — **R** 1, 9 Suasit sed A. — In Laud. **A** 3, 5 continentes F. — **A** 3, 6 obviavit F. — **A** 5, 4 Et sex F. — In 2. Vesp. ad Mag. **A** 6 Ieronyme inclite etc. entlehnt AF. — Hymn.: Ecce qui Christi (Dan. I, 368).

37. De sancto Hieronymo.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Laude magna, vox sonora,
Largiente potiora
Semper decet sine mora
Christum coli Dominum,
Qui haereticos dispersit,
Exaltavit et respersit

Christi sponsam atque tersit
Sanctum per Ieronymum,
Virtus caelica laetatur
Aucta tali compare,
Virtus cuius ostentatur
Tot signorum iubare.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Angelorum pro concive
Celebri Ieronymo
Iubilemus nunc festive
Summo Christo Domino.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Romam scandens vir beatus
Christi veste cingitur,
Clara fide roboratus
Sacro fonte tingitur,
Secus fontium decursus
Sita mens Ieronymi,
Sese vehens semper sursum
Stat in lege Domini.

2. Sumpsit ibi rudimenta
Trino pollens famine,
Hausit artium fluenta
Dulci cum solamine;
In quem gentes fremuerunt,
Quarum rupit vinculum,
Iugum harum iecit, ferunt
Hinc fidei cingulum.

3. Literarum quo adepto
Mundanarum studio
Omni cavit ab inepto
Haeresis colludio,
Multae quamvis hunc circumdant,
Non formidat milia
Gentis, ipsi nam abundant
Caelica consilia.

Responsoria.

1. Alme pater, qui sacrista
Sacrorum charismatum,
Tu in scholis es legista
Divinorum dogmatum,
Opem semper sponsae Christi
Tuo fer precamine,
Quam doctrinis tu fovisti
Flante summo flamine;
V. Nos purgatos a peccatis
Christo sacro sanguine,
Fac, regnemus cum beatis
In sanctorum agmine.

2. Sancti claustrum introgressus,
Planta laesus acriter,
Lugens leo atque fessus,
Lotus qui hilariter
Est medelam consecutus,
Mitescit saevissimus,
Fit asello sic imbutus
Curator tutissimus;
V. Quem cum quidam abegissent,
Ligna leo detulit,
Quos, ad claustrum cum redissent,
Rugiens ire compulit.

3. Corpus pendent exhumatum
Nusquam tactum publice,
Post decessum est locatum
In ara mirifice,
Sex et decem obcaecati
Lumen tunc recuperant,
Et obsessi catenati
Tres salvati fuerant;
V. Natus viduae compressus
Foveae coniungitur,
Triduanus fossa pressus
Vita secum fungitur.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Quem adversis tribulatum
Dominus mirificat,
Vultu suoque signatum
Caelitus laetificat,
Invocantem exaudivit
Extulit Ieronymum,

Eius sponsam qui munivit
In salutem hominum.

2. Viros sanguinum dolosos
Perdens et mendacia,
Nodos Arrii nodosos
Solvit Christi gratia,
Quem matrona Paula fovit
Suis facultatibus,
Quam cum nata reditavit
Divinis dogmatibus.

3. Hunc presbyterum cardinalem
Pontifex Liberius
Fecit, motum qui carnalem
Edomat severius,
Anastasiae ditatur
Titulo, fretus gloria
Et honore coronatur
Iugi pro memoria.

Responsoria.

1. Dum decessit, mox crebrescit
Haeresis pestifera,
Sed marcescit, dum accessit,
Veritas lucifera,
Vera fantur, cum donantur
Vitae tria funera,
Personantur et parantur
Christo laudis munera;

V. Finem promit sectae gratum
Vir beatus saepius,
Cum vocatur consolatum
Sensit se Eusebius.

2. Falsum sancto dum imponit
Librum hostis perfidus,
Nazarenus se opponit
Praesul fide fervidus,
Subdit se punitioni
Vitae, nisi venerit,
Signo dans huic actioni
Finem, qui defecerit;

V. Nazarenus liberatur
Et si genu flectitur,
Talionem dum laetatur,
Hostis sursum plectitur.

3. Forma daemon ut Silvanus
Terruit cubiculum,
Mulieres, ut profanus
Cunctis fit ridiculum,
Sanctum pulsant, sese truncant
Hunc nitentes perdere,
Iustum ligant et aduncant,
Sed salvatur propere;

V. Vir beatus suas iubet
Detegi nequitias,
Rugiens facit, quamquam pudet,
Cernit plebs versutias.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Notos linquit, Nazanzenum
Petit post Evagrium,
Hunc desertum praeamoenum
Subit dactiliferum,
Quo dum vivens se mactaret
Christo sine macula,
Fastus iecit, ut intraret
Eius tabernacula.

2. David tandem urbs fidelis
Praebet domicilium,
Hinc quo tensis quaerit velis
In scripturis filium
Dei, a quo coronatus
Est doctrinae gloria
Et decori magno datus
Spreta saecli scoria.

3. Sudat vere transferendo
Libros sacrae paginae
Explanando, componendo
Plures cum indagine
Mira, plus quam decem lustris
Illic ducit proelium
Fortis, potens et illustris
Pro castris fidelium.

Responsoria.

1. Vi torturae sunt confessi
Iuvenes interitum
Et ad decollandum pressi
Citra facti meritum,

Ictus aestimat remissos
Fefellisse protinus
Tortor, rogo tunc immissos
Protegit Ieronymus.
V. Iugulati sustentantur
Eius ministerio,
Quem vocabant, conversantur
Hinc in monasterio.

2. De pictura cruor fluxit
Ensis dum immergitur,
Sanctus iudici illuxit,
Factum narrat, pergitur,
Illuc nequam Arrianus
Fixus adhuc steterat,
Ut blasphemus atque vanus,
Donec plebs advenerat.
V. Lanceatus, gladiatus
Ac obrutus lapide
Obit miser laqueatus
Hamo mentis rabidae.

3. De Ieronymo secura
Cuncta pie creatura
Christo psallat, cuius cura
Mira fiunt in natura;
Gloriosi patris pura
Sternit daemonem figura.
Pelle nobis nocitura,
Quae suggessit mala plura,
V. Nam imago seu pictura,
Quod hinc fugat a factura
Dei laudes redditura.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Armis fidei praecinctus,
Febre licet valida
Tactus, caritate vinctus,
Docet tamen sapida,
Confitetur, dat se Deo
Celebris Ieronymus,
Migrat iustus et in eo
Sic regnavit Dominus.

2. Hunc Cyrillus, pater clarus,
Cantibus et cereis
Callis fultum cernit gnarus,
Severus cum ceteris;
Augustinus quoque scivit
Pure non sub nubilo,
Atria quod introivit
Domini in iubilo.

3. Te suscepit dextra Christi,
Pater venerabilis,
Cui devotus adhaesisti
Cursu vitae labilis,
Voluisti te humari
Ad praesepe Domini,
Nudus iens ex hoc mari,
Quo laus eius nomini.

4. Virtus omnis supernorum
Benedicat Dominum,
Nam deducet coetus horum
Ad supernum solium
Hunc doctorem gloriosum,
Doctrinis uberrimum,
Fructum qui dat luminosum
Nobis saluberrimum.

5. Exaltavit in salutem
Mansuetum Dominus
Et assumpsit ad virtutem
Caeli nihilominus,
Visum vibrat lux immensa
Suavisque fragrantia
Nares sparsit, cum intensa
Mortis est substantia.

Ad Benedictus.

A. Verbo, scripto quod sudavit
Ad dandam scientiam,
Actis semper adprobavit
Vitae per decentiam,
Omnes eius scripta statum
Informando solidant,
Finem suadit ad beatum
Et culpis improperant,
Linguam ampliat latinam
Legem sub hac unica
Totam transferens divinam
Verba per veridica;
Semper nobis interpellat
Veniam Ieronymus,

Ut nociva cuncta pellat
Benedictus Dominus.

In 2. Vesperis.

Antiphonae.

1. Digna fulget dies laude
Celebris Ieronymi,
Omnis prompte lingua plaude
Christi laudes nomini,
Solis ortus cum occasu
Gaudet, doctor germinat
Multum fructum et hoc casu
Perfidos exterminat.

2. Omnes properate gentes,
Collaudate Dominum,
Fluctuosas firmat mentes
Mire per Ieronymum,
Cuius aurea doctrina
Falsitas dilabitur,
Semper veritas divina
Manet et firmabitur.

3. Ducens ab extremo nubes,
Magna diis prae ceteris,
Lucem nobis ferre iubes
A Stridonis exteris,
Unde pater generosus
Prodiit Eusebius,
Ac hinc nobilis famosus
Claruit Ieronymus.

4. Hic distinxit sitibunde
Psalmos nocturnaliter,
Pulchre Deoque iucunde
Ut psallamus taliter,
Lectionesque divisit
Missae per sollemnia,
Horis Dominum praemisit
Iuncta psalmis gloria.

5. Sion seras confortavit
Portarum ecclesiae.
Natos eius satiavit
Scripturarum adipe,
Ars est isti nulla latens
Cuncto fere famine
Pollens, fons est sursum scatens
Flante sacro flamine.

R. Trames patet luminosus,
Dum transiret gloriosus,
Christus forma speciosus
Haeret dextrae, numerosus
Chorus adest caelitus.
Ferens cereos ardentes
Solis iubar vincentes,
Sanctum throni concinentes
Sic reducunt congaudentes,
Abest dolor penitus;
V. Haec Cyrillus cernens clare:
Quis es? inquit, mihi fare!
Sum Ieronymus, o care,
Qui sic glorior praeclare
Gaudens linquens gemitus.

Ad Magnificat.

A. O sublimis principatus,
Per te noster incolatus
Spe refloret, quod beatus
Tecum semper gaudeat,
Qui quod sit sic candidatus,
Miris undique stipatus,
Tuus facit favor gratus,
Hunc qui sic mirificat;
Hic adversis fuit stratus,
Sed nunc caelo dedicatus,
Noster totus unde status
Dominum magnificat.

Propr. S. Iohannis Boscoducen. imp. Antwerpiae s. a. — In 1. Vesp. ad Magn. A, 4 celi. — In 1. Noct. R 1, 12 Rugens. — In 2. Noct. R 3, 11 Rugens. — In Laud. A 2, 1 Tunc Cyrillo. — A 2, 3 fultus. — In 2. Vesp. R, 7 fehlt eine Silbe; lies evincentes? — Vgl. die Hymnen Anal. XXIII.

38. De sancto Hieronymo.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Iens per mundi circula
   Astra quaerit Ieronymus,
   Gerens vitam pauperculam,
   Sicut praedixit Dominus.
2. Eius laudes magnificans
   Et exsultans exercebor.
   Doctrinam suam applicans
   Et declarans confitebor.
3. Repellens hic caliginem
   Errorum et inflammatus
   Sacro spirante flamine
   Est Ieronymus beatus.
4. Omnes fideles pariter,
   Caeli cives, cantate,
   Christi redempti sanguine,
   Ieronymum laudate.
5. Novum praestet praesidium
   Norma vitae beatae,
   Quae dotavit Ieronymum,
   omnes gentes, laudate.

Ad Magnificat.

A. O quam sanctum Ieronymum
   Leo de silva praedicat,
   Qui scripturarum cumulum
   Mira virtute enodat,
   Eremita mirificam
   Vitam gerens perlucidam
   Caeli cives laetificat,
   Caeli cives magnificat.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Omnes ante praesepium
   Domino iubilemus,
Cum beato Ieronymo,
   Venite, exsultemus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Intravit monasterium
   Ardore inflammatus
   Ante Dei praesaepium
   Ieronymus beatus.

2. Motu resolvi febrium
   Quia fratres viderunt,
   Ieronymum . . . .
   Et quare fremuerunt.

3. Ipse fratres redarguit,
   Plenos amaritudine,
   Et, ne flerent, admonuit,
   Sed decantarent: Domine.

Responsoria.

1. Vitae praeclarae speculum
   Et norma sanctitatis,
   Piissimus Ieronymus,
   Doctor veritatis,
   Vitae exsolvens debitum
   Ait suis prostratis:
V. Sacco corpus contegite
   Nudum humo tradentes,
   Exspoliatum vestibus,
   Sitis oboedientes.

2. Pastor et doctor optime,
   Cur nos sic desolatos
   Sine praesule deseris
   Filios enutritos
   Errantes et orphanos,
   Oves bonis privatos?
V. Erue, pater, profugos
   In terra aliena,
   Non habentes refugium
   Neque salutis venam.

3. Terrae asperitatem
   Ut persensit vir Dei,
   Iucundatus est nimium,
   Fecit sermonem veri,
   Deiciendo vitia
   Plantavit, quae sunt Dei;
V. Regulam dedit fratribus
   Fultam Dei timore
   Et ornatam virtutibus
   Dominico sermone.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vitam vestram dirigite
in Dei salutare,
Quia mihi praesidium
fuit, cum invocarem.

2. Salutis patrem praefero
vobis, ut vita vera
Vivatis regulariter
secundum verba mea.

3. De Cremonensi ambitu
Eusebium nomine
Sanctum virum et nobilem
proferens nobis, Domine.

Responsoria.

1. Vocemque mediocriter
Elevans vultu placido
Osculum dedit pariter
Suis iucundo animo,
V. In caelum tensis manibus
Ad Deum oravit
Lacrimis inundantibus
Se recommendavit.

2. Terrae macie affectum
Iuxta Domini praesepe,
Cum cernetis dissolutum,
Corpus meum sepelite
Et spoliate veste, nudum
Terra cooperite,
V. Eius mihi dantes corpus,
Qui in ligno me redemit,
Antequam sim absolutus
Ab his sarcinis terrenis.

3. Regis regum sanctum corpus
Cum Ieronymus conspexit,
Caritate inflammatus
Et ad intus genuflexit
Et prostratus exclamavit:
Domine, ad quid venisti?
V. Bone pastor, non sum dignus,
Ut sub tectum meum intres,
Quia reus, tu benignus,
Ut te ipsum mihi praestes
Et te dones tamquam pignus
Promittentem summas vestes.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ingemiscens Ieronymus
caritatis dulcedine
Sumpsit corpus dominicum
dicens: salva me, Domine.

2. Felix [atque] piissime,
serve Dei Ieronyme,
Qui exhalans exclamasti:
pacem da mihi, Domine.

3. Corpus tinsit . . . . .
. . . . . Ieronymi
Quasi solaris radii
missi a sede Domini.

Responsoria.

1. Regni caelestis gaudia
Sanctorum et militiam,
Vocem clamantem caelicam
Astantes persenserunt:
Veni, dilecte, accipe
Illam immensam gloriam,
Quam tibi tua opera
Praeclara meruerunt.
V. Audito hoc Ieronymus
Mentis cum summo gaudio
Clamavit: ecce, venio,
Pie Iesu Domine, suscipe
Quem tuo recuperasti
Pretioso sanguine.

2. Tunc subito disparuit
Lux illa et gloria,
Cum animam Ieronymi
Fulgentem solis radiis
Carnis solutis debitis
Caeli suscepit curia;
V. Erat Cyrillus, pontifex
Ierosolymae urbis,
In exstasi iam positus,
Divinitus dum vidit.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Regni caelestis curia,
   Cito obviam venimus
   Pro Ieronymi anima,
   Quia mandavit Dominus.
2. De carnis ergastulo
   Animam separate,
   Eam cum summo gaudio
   Ferentes, iubilate.
3. Immensis beneficiis
   Ieronymum laudate,
   Caecis visum restituit
   Tactu, laudetur Deus.
4. Nefandorum spirituum
   Propulsorem adducite,
   Laudes, decus et gloria
   Psallentes benedicite.
5. Solventes linguae vinculum
   Et aurium vocate
   Doctorem eximium,
   Extollentes laudate.

Ad Benedictus.

A. Nobis assit Ieronymus
   Virtutibus munitus,
   Per quem malus haereticus
   In lignum est mutatus
   Et omnibus videntibus
   Ab igne est consumptus
   Et in cinerem conversus;
   Deus sit benedictus.

Per Horas.

Ad Primam.

A. Nil quaerens Ieronymus
   Quam salutem pro homine,
   Sicut novit altissimus,
   Dixit: Deus in nomine.

Ad Tertiam.

A. Corde clamans Ieronymus:
   Deus et pastor optime,
   Qui es doctorum optimus,
   Tu mihi legem pone.

Ad Sextam.

A. Latens intra corpusculum
   Amor eum perfecit
   Duxit[que] ad praesepium,
   In quo mundo defecit.

Ad Nonam.

A. Usque ad finem pariter
   contempsit mundialia,
   Laudes Dei magnificans
   narravit mirabilia.

In 2. Vesperis.

Antiphonae.

1. Imitando vestigia
   Salvatoris Ieronymus
   Deseruit propria
   Sicut dixit Dominus.
2. Opera magna Domini
   Inquirens meditabor,
   Viam salutis homini
   Enodans confitebor.
3. Habitum gerens humilem,
   Virtutibus ornatus
   Exaltatus est hodie
   Ieronymus beatus.
4. A summo rapit spiritum
   A mundi sanitate,
   Cum beato Ieronymo,
   Pueri, Deum laudate.
5. Norma scripturae, speculum
   Vitae in sanctitate,
   Quia despexit saeculum,
   Omnes gentes, laudate.

Ad Magnificat.

A. Regnans magnus Ieronymus
   In urbe, quam aedificat,
   Sui monstravit artubus
   Legem quam iam laetificat,
   Viam vitae notificat,
   Regum regem magnificat.

Brev. ms. Hieronymitarum anni 1463. Cod. Matriten. A 169. A. — Brev. ms. Troianum saec. 15. Cod. Neapolitan. VI E 16. B. — Brev. FF. S. Hieronymi imp. Lugduni 1547. C. — In 1. Vesp. A 1, 1 Vadens per C. — A 2, 1 magnificas C. — A 2, 3 applicas C. — A 3, 3 Sacro flante B. — A 4, 2 Et coelitus cives B. — A 4, 4 Et Ieronymum B. — A 5, 2 Ut norma B. — A 5, 3 Qui dotavit B. — A 5, 4 Et omnes B. — Ad Magn. A, 2 Deo silva praedicat B. — Ibid. 3 annulum B. — Ibid. 8 fehlt B. — Invit. 3 Christum regem cum beato Ieronymo AC. — In 1. Noct. Super Ps. nur eine A, die erste AC. — A 1, 1 Intravit monachus AC. — R 1, 4 fehlt B. — R 1, 5 resolvens AC. — R 1, 6 Et suae prosperitatis AC. — R 1, 7 Saccum AC. — R 1, 8 Nudum fehlt AC. — R 2, 2 sic fehlt AC. — R 2, 5 Errantes et omnibus AC. — R 2, 6 Oves fehlt AC. — R 2, 10 veniam AC; Nostre verum errantes B. — R 3, 7 dedit artubus B. — R 3, 10 Divino sermone B, Devoto A. — In 2. Noct. A 1, 1 Viam nostram B, veram AC. — AA 2 u. 3 fehlen AC. — A 3, 4 Praeferens B. — R 1, 4 Suo B. — R 1, 6 orat B. — R 1, 7 madentibus AC. — R 1, 8 Se commendavit A, Ipsi se commendavit C. — R 2, 1 Terrae in matre B. — A 2, 3 cerneritis AC. — R 2, 5 Et spoliatum veste AC, Et exspoliate B. — R 2, 9 sim solutus AC. — R 3, 7 Bone pater B. — R 3, 9 Quia ego reus AC. — R 3, 11 Et edones B. — In 3. Noct. AA 2 und 3 fehlen AC. — R 1, 2 et fehlt AC. — R 1, 5 Veni dilecte Domini, accipe et recipe AC. — R 1, 7 tua fehlt AC. — R 1, 8 Praeparata meruerunt AC. — R 1, 9 hoc fehlt B. — R 1, 11 ecce advenio B, ecce ad te venio AC. — R 1, 12 Me benigne Iesu recipe. AC. — R 1, 13 sq. fehlen AC. — R 2, 2 Lux et gloria illa egregia AC. — R 2, 5 fehlt AC. — R 2, 8 Ierosolymitanae AC. — R 2, 9 iam fehlt B; in extasiam A. — In Laud. A 1, 1 coelestis gloria mira B. — A 4, 2 Propulsari addicite B. — A 4, 3 Laudes fehlt AC. — A 5, 1 Ieronymum solventes linguae ABC. — Ad Bened. A, 5 videntibus omnibus B. — Ibid. 7 Et in canere conversus B. — Per Horas AA fehlen AC. — In 2. Vesp. A, 1 2 Ieronymus fehlt AC. — A 1, 3 Deseruit procul ante B. — A 1, 4 Semper dixit B. — A 2, 4 Meditans confitebor B. — A 4, 1 A summo acti spiritum AC. — A 5, 1 Forma B. — Ad Magn. A, 2 aedificavit AC. — Ibid. 5 Nam vitae B. — Ibid. 6 Regem regi B. Der Schlufs der AA ist stets gleichlautend dem Anfange des je folgenden Psalmes.

39. De sancto Hieronymo.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Eximius ecclesiae
Sanctus doctor Ieronymus
Fulsit divino munere
Signis, doctrina, moribus.

2. Mentis simul et corporis
Ditatur pudicitia,
Humilitatis spiritu,
Fide, spe, patientia.

3. Plura dictat volumina,
Exponit evangelia,
Ad vitam ducit invios,
Firmat in fide dubios.

4. Bona contempsit penitus
Pro Christo transitoria,
Spem ponens in caelestibus,
Manum misit ad fortia.

5. Deo placere studuit
In cunctis suis actibus,
Plenus dierum obiit
Fatigatus laboribus.

Ad Magnificat.

A. Alme redemptoris
confessor, virgo pudice,
Doctor et ecclesiae,
maior cui nullus in orbe,
Praecellens operum
cunctorum forma bonorum.
Ducens angelicam
mortali corpore vitam.

Suscipe vota, preces,
Domino nos reddito gratos
Et tibi devotos
facias sine fine beatos.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Corde et ore simul
iubilemus cuncta regenti,
Ieronymo sua pro meritis
nunc praemia dantis.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Mente simul et corpore
Vir iste salutiferum
Fructum fecit in tempore
Velut lignum fructiferum.
2. In timore servit Deo,
Cuius praecepto docuit
Clerum, zelator domus suae
Lascivitatem corripit.
3. Tribulatur ab impiis,
Effugatur in Bethlehem,
Ubi diebus plurimis
Vitam peregit caelibem.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vanas opes et culmina
Huius contempsit saeculi
Cunctaque vitat crimina
Amore filii Dei.
2. Scuto munitus fidei
Expugnabat haereticos,
Zelo amoris proximi
Increpabat et impios.
3. Parumque minor angelis
Natura, vita similis,
Mirabilis virtutibus
Fulsit doctrina, moribus.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. In scriptis suis verior,
Sensu verborum clarior
Cunctis fuisse dicitur
Tribusque linguis loquitur.
2. Magnis potitur praemiis
Trino fruens et simplici,
Coronatus pro meritis
Sursum nunc serto duplici.
3. Iesus, virtutum dominus,
Rex sempiternae gloriae,
Ieronymi det precibus
Regna caelestis patriae.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Congratulentur hodie
Omnes simul ecclesiae,
Caelos dum scandit inclitus
Harum doctor Hieronymus.
2. Improperanter dominus
. . . .
. . . . . legis aemulus
Fit ob hoc caesus nimium.
3. Splendor est patientiae,
Virginitatis speculum,
Exemplar innocentiae,
Forma virtutum omnium.
4. Ecclesiae praefulgida
Lampas, columna aurea,
Quantoque magis tunditur,
Tanto minus confunditur.
5. Huic ferox fera rugiens,
Leo ad nutum serviit,
Qui iugiter oboediens
Dei mandatis exstitit.

Ad Benedictus.

A. Templum fuit speciale
Dignitatis, virginale
Gratum munus obtinens,

Decus quoque doctrinale,
Nos beatos faciens
Fuit in sensu morali,
Mystico et literali
Eruditor eminens.

Brev. S. Donatiani Brugen. imp. Parisiis 1520. — Alle RR des Officiums sowie die A ad Magn. in 2. Vesp. prosaisch. — In 2. Noct A 3, 3 in virtutibus. — In Laud. ad Bened. A, 7 wieder et morali. — Die drei zum Officium gehörigen Hymnen vgl. Anal. XXIII, Nr. 325 sqq.

40. De sancto Hieronymo.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Sancti Ieronymi
Clara praeconia
Adnisu animi
promat ecclesia.
2. In tenella iuventute,
In labore multiplici
Legit stratum vitae tutae
Cleri apostolici.
3. Iam adultus ut Iosias
Industrius Ieronymus
Dei coepit cultus vias
Arripere laetissimus.
4. Ut sol miros dat fulgores,
Viae luculentia
Ornat vitam, format mores
Doctrinae sollertia.
5. Hortus virtutum floridus,
Virginitatis lilium,
Liber cunctorum splendidus
Portas subvertit hostium.

R. Aureo candelabro
fulgens gloriosa lucerna,
Doctrinae rutilans
Ieronyme sede superna,
Ad te clamantes
mundi lux, sal terrae, guberna,
V. Doctorum doctor inclite,
Adiutor tu, Ieronyme,
In tribulatione succurre.

Ad Magnificat.

A. Clarus doctor
et lux fidelium,
Orbis decus,
candoris lilium,
Norma vitae,
lex morum omnium,
Felix caeli
sortitur bravium.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Omnis sapientiae
Ducem adoremus,
Doctorum ecclesiae
Specimen laudemus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Documentis artium
Ad primum eruditus
Adit Dei studium
Virtute redimitus.
2. Caelibatu honestatus
Ascendit summum cardinem,
Omni quoque consummatus
Aptus ad celsitudinem
3. Obiurgator vitiorum
Vocat pravos clericos,
Exterminator errorum
Pessumdat haereticos.

Responsoria.

1. Ecclesiae officium
Hic ordinavit rectius,
Davidicum eulogium
Vertit de fonte verius,
Propheticum eloquium
Exposuit perfectius,

Catalogum illustrium
Virorum dat insignius,
V. Philosophorum omnium
Novit ipse plenissime,
Theologorum studia
Vicit perspicacissime.

2. Helvidius insanus
Cedit et Pelagianus,
Origenes tam profanus
Tantae lucis radio,
V. Iovinianus mutuit
Simulque Vigilantius,
Omnis haeresis siluit
Verique adversarius.

3. Studiosus in Platone,
Pariter et Cicerone,
Minus curans de sermone
Tradito divinitus,
Est attritus passione,
Est punitus caelitus;
V. Qualis sit tunc requisitus,
Christianus falso dictus,
Tullianus recensitus
Plagis multis est afflictus.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Instante vitae tempore
Cum vocaretur caelitus,
Deficiente corpore
Confortabatur spiritus.

2. Angelorum imitatus
Vitam et officium,
Est ab iis invitatus
Ad captandum praemium.

3. Tactu sacri corporis
Caecus est sanatus,
In momento temporis
Haereticus crematus.

Responsoria.

1. Quasi stella matutina
Splendet pater inclitus,
Et ut luna plena bina
Stat corona praeditus,
Pudicitiae corona
Radians divinitus.
V. Quasi sol in Dei templo
Fulget doctor maximus
Verbo, signis et exemplo,
Confessor Ieronymus.

2. Leonem spina saucium
Iubet remediari
Mansuetumque socium
Asellum comitari,
Quo rapto mandat proprium
Opus illum sectari,
Leo camelis praevium
Cogit abbati dari;
V. Raptores petunt veniam,
Olei praebent copiam,
Et sic mandat servari.

3. Cum dignus gloria
In lectum decidit,
Tunc sapientia
Se mirum prodidit,
Sacra mysteria
Cum fletu prendidit
Et plenus gratia
Spiritum reddidit;
V. Quot in ecclesia
Tractatus edidit,
Tot luminaria
Orbi contradidit.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. In multis linguis peritus
Sacram transfert paginam,
Patientia munitus
Multam suffert sarcinam.

2. Patrum vitas scriptitavit,
Virginum mores dictavit
Ac clericorum regulas.

3. Hic correxit mundi statum
Atque repressit reatum
Per scripturae normulas.

Responsoria.

1. Cum occasus immineret,
Caelicus exercitus

Et lux tanta, quam timeret
Hominum intuitus,
Paruere, ut clareret,
Quam sit caelo editus;
V. Superans fragrantiam
Odor naturalem
Cumulatam gloriam
Monstrat singularem.

2. Corpus carens
fluenti carie
Instar leprae
latorem saucium
Plenum claret
fluentis gratiae,
Dum odorem
spargit eximium.
V. Signa testantur caelica
Et odoris diffusio
De doctrina catholica
Et de pudoris lilio.

3. Pulchritudo
strati itineris
Eius hora
completi temporis,
Multitudo
caelestis agminis
Ferens in manibus
vasa luminis
Hunc demonstrant
iungendum superis
Et declarant
vim sanctitudinis,
V. Tunc mirandus fulgor lucis,
Dum auditur verbum ducis,
Praemiandum hunc pro crucis
Portitura sedula.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. En, adest dies celebris,
Ieronymus qua laetius
Transit de mundi tenebris
Caeli civis eximius.

2. Alexandrinis profuit
Ieronymi vocatio,
Qua in delicto adfuit
Miranda liberatio.

3. Innocentibus delatis
Bethlehem pergentibus,
Igne et fluctis damnatis
Astitit Ieronymus.

4. Titum devotum perditum
Revocavit ad gratiam,
Monacho lapso aditum
Impetravit ad veniam.

5. Propter luxum presbyteri
Iacentis sacro tumulo
Pestem senserunt ceteri
Revelante Ieronymo.

Ad Benedictus.

A. Ieronymi
beata munia
Noster chorus
promat cum gaudio,
Cuius clarae
doctrinae gratia
Orbis totus
refulget radio,
Nunc aeterna
doctorum gloria
Gaudet felix
iunctus collegio.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O Ieronyme inclite,
Per quem fulget ecclesia,
Virginitate praedite,
Zelo virtutis, gratia,
Baptistae compar prodite
Vitae et abstinentia
Et in cunctis composite,
Facundae eloquentiae,
Pietatis inclitae
Admiranda prodigia,
Tu, caritatis solitae
Memor ad danda munia,
Finito mundi tramite
Perduc nos ad caelestia.

Antiph. ms. Pragense saec. 15. Cod. Pragen. XII A 9. A. — Brev. ms. Pragense saec. 14. Cod. Altovaden. XXV. B. — Brev. ms. Olomucense anni 1419. C. — Brev. ms. S. Iacobi Brunen. 30 saec. 14/15. D. — Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Parisin. 760. E. — Brev. ms. S. Mauritii Turonen. anni 1343. Cod. Turonen. 145. add. saec. 14. ex. F. — Brev. ms. Oculense saec. 15. Cod. Matriten. A 174. G. — Brev. ms. Oxomense saec. 15. Cod. Capit. Oxomen. s. n. H. — Brev. ms. Raigradense $\frac{D}{K}$ I b 1. saec. 15. I. — Brev. ms. Franciscan. Bergomen. saec. 15. Cod. Capit. Patav. A 69. K. — Brev. ms. Franciscan. Gallic. saec. 14. Cod. Matriten. Bb 166. L. — Brev. ms. Coelestin. Bononien. saec. 15. Cod. Univ. Bononien. 2275. M. — Brev. ms. Tarvisiense saec. 15. Cod. Capit. Tarvisien. I 16. N. — Brev. ms. S. Trinitatis in Alpibus anni 1455. Cod. Laurent. Conv. sup. 512. O. — Brev. ms. Augustin. Gallic. saec. 15. Cod. Londinen. Harl. 2864. P. — Brev. ms. Servorum BMV. Venet. anni 1473. Cod. Oxonien. Douce 314. Q. — Brev. ms. Monachorum Angelorum Florent. saec. 15. Cod. Vatican. Urbin. 599. R. — Offic. ms. Praedicatorum saec. 16. in. Cod. Barcinonen. I IV 7. S. — Brev. ms. S. Clarae Neapolit. saec. 14. Cod. Casanaten. B III 5. add. saec. 15. T. — Brev. ms. Hieronymitarum anni 1463. Cod. Matriten. A 169. U. — Brev. Romanum imp. Venetiis 1521. V. — Brev. Augustense imp. 15**. W. — Brev. Cordubense imp. Hispali 1524. X. — Brev. Tirasonense imp. Venetiis 1497. Y. — Brev. Calagurritanum imp. Lucronii 1543. Z.

In 1. Vesp. **A** 1, 3 Amissu E, Amnisii T. — B u. a. beginnen mit dem Responsorium, welches wieder in E u. a. fehlt. — In 1. Noct. **A** 2, 2 summum apicem E. — **A** 2, 3 Omniumque consummatus ABC, Veste falsa deturpatus V. — **A** 2, 4 Reliquit celsitudinem V. — In 2. Noct. E setzt in diese Nokt. die **AA** der dritten. — **R** 1 lautet in E u. a.:

R. Sumit mundus medullas spiritus
Literali detecto cortice,
Famem, sitim pellunt divinitus
Manna datum, aqua de silice;
V. Haec Ieronymus praebet caelitus
In supremo doctorum vertice.

R 2, 8 cogit fehlt A. — In 3. Noct. **A** 2, 3 Ac fehlt AB. — **A** 3, 3 normulam B. — **R** 1, 3 lux fehlt AB. — **R** 3 fehlt AV; statt seiner in E:

R. Praecursoris et baptistae
Admirandae gratiae
Compar fuit doctor iste
Aequalisque gloriae,
Augustinus hoc testatur
Se vidisse certius,
Et Cyrillus id effatur
Et scribit expressius.
V. Nam uterque caelebs purus
Et absque contagio
Domat artus sibi durus
Veste et edulio.

In 2. Vesp. ad Magn. **A**, 1 O fehlt C. — Ibid. 3 prodite B. — Ibid. 7 componite B. — Zu diesem Officium kommen in der Regel drei der folgenden vier Hymnen in verschiedenen Gruppierungen und zu verschiedenen Horen vor: Laude laudet laxa magnum (Anal. IV, 153); Caelesti doctus lumine (Anal. IV, 154); Splendent caeli sedilia (Anal. l. c.); Ecce, qui Christi decoravit aulam (Dan. I, 268).

41. De sancto Huberto.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Respiremus in beati
   Huberti memoria,
   Nos ipsius praeditati
   Corporis praesentia,
   Consurgamus excitati
   In eius praeconia.
2. Insecutus nobilium
   Ritus adulescentium.
   Militari cingulo
   Sese praecingens nobilis
   In armorum est habilis
   Usu placens populo.
3. Hic Aquitanus genere
   Turriti regis tempore
   Regalis palatii
   Comes insignitus,
   In doctrinis eruditus
   Literalis studii.
4. Sub coniugali foedere
   Castitatem coluit,
   Quam iussus erat ducere
   Uxorem sic habuit,
   Quod iura thori petere
   Coniugalis horruit.
5. Ebroinum considerat
   Promptum ad malitiam,
   Quam cum ferre non poterat,
   Secessit in Austriam,
   Ubi rex Pipinus erat,
   Sic reliquit Franciam.

R. O Huberte, pastor pie,
morum virens plantula,
Summi regis, te collaudant
frequenter miracula,
Hostis saeva da prudenter
praecavere iacula,
V. Poscas nobis apud Deum
vitam prece sedula.

Ad Magnificat.

A. Petri clerus iucundetur
Hodie Leodii,
Praesens corpus veneretur
Praesulis eximii,
Ut eidem suffragetur
Ope patrocinii.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Christo, regi confessorum,
Iubilemus pariter,
Quem civium supernorum
Hymnus laudat iugiter,
Quibus iunxit apex morum
Hubertum sollemniter.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Moram Tungris cum faceret
   Iuvenis egregius
   Et Lambertum agnosceret
   Morari vicinius,
   Traiectum, ut hunc cerneret,
   Descendit velocius.
2. Hunc Lambertus amplexatur
   Dato pacis osculo,
   Sic in eius hospitatur
   Comes habitaculo,
   Ei quoque commendatur
   Caritatis vinculo.
3. Post sermones sancti viri
   Eiusque consilium,
   Post totius reperiri
   Mutatus in alium
   Virum comes et sortiri
   Cleri vult consortium.

Responsoria.

1. Consilio igitur
   Lamberti vir memoratus
   Moribus imbuitur
   divino rore rigatus,
   Caelitus instruitur,
   modo lege Dei meditatur,

V. Clericus efficitur,
Domino servire paratus.

2. Summum pastorum
post haec festinat adire,
Limina Sanctorum
Petri Paulique subire,
Ut per eos valeat
cum Christo foedus inire,
V. Quo sua mens nequeat
a proposito resilire.

3. Sergius Hubertum
Romae dum sciret adesse,
Illi Lambertum
Dodonis nuntiat esse
Occisum telis,
quoniam fuit ore fidelis,
V. Damnator Veneris
superinductae mulieris.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. In lamentis resoluta
Est Tungrorum regio,
Grave damnum consecuta
Lamberti martyrio,
Exstat prorsus destituta
Pastoris solatio.

2. Dum quievit in aurora
Corpus papae Sergii,
Dormienti ipsa hora
Praedicti martyrii,
Apparuit sine mora
Angelus consilii.

3. Rem Lamberti notam fuit
Divina relatio,
Rem Huberti patefecit
Dormienti Sergio,
Argumentum his subiecit
Baculi translatio.

Responsoria.

1. Sergius angelicis
monitis parere probatur,
Mitra pontificis
Hubertus condecoratur,
Sic gerit Hubertus
Insignia pontificatus,
V. Priusquam Lambertus
est a Dodone necatus.

2. Post funus triste
Lamberti martyris iste
Praesul succedit
et in eius sede resedit,
Qui peregre venit,
mitratus ab urbe recedit,
V. Sic Deus adcedit
illi, quem gratia lenit.

3. Praecipuis meritis
et sanguine clarus avorum
Servet ab illicitis
nos actibus atque pravorum,
Nos faciat monitis
attentos eloquiorum,
V. Inclitus et mitis
Hubertus semita morum.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Curam agens Tungrensium
Sparsas oves congregat
Et ad bonarum ovium
Gregem illos aggregat,
Pietatis officium
Nulli prorsus denegat.

2. Oves fessas sublevabat
Salutari baculo
Et confractas solidabat
Caritatis vinculo,
Aegrotantes sustentabat
Spiritali pabulo.

3. Magnus erat consolator
Horum, quibus praefuit,
Oppressorum sublevator
Illis nunquam defuit,
Infirmorum visitator,
Quibus semper adfuit.

Responsoria.

1. Quando suum scivit
corpus debere resolvi

Ac animam novit
de carnis carcere solvi,
Transiit ad claram
Lamberti martyris aram,
V. Exorando quidem
se commendavit eidem
2. Basilicam subiit,
quam Petri laude dicavit,
Albini petiit
altare, quod ipse sacravit,
Ante quod extensus
est Christum flendo precatus,
V. Illic prostratus
est tumbam corpore mensus.
3. Cum mors instabat,
oculos direxit ad astra,
Haec precabatur:
iam cogor languida castra
Corporis exire,
mortis quoque claustra subire;
V. Sic exspirasse,
sic fertur ad astra levasse.

Prosella.

1 a. Huberte, praesul eximie,
Proles insignis prosapiae,
1 b. Totius cultor munditiae,
Iubar praeclarum ecclesiae,
2 a. Resides hodie
In throno gloriae,
2 b. Frueris requie
Caelestis patriae.
3 a. Noxas nostras
clementer dilue,
3 b. Atque nostris
precibus adnue.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Post discessum confessoris
Anno sexto decimo
Sibi dari vas honoris
Placuit altissimo
Et levari ossa foris
Cum honore maximo.
2. Apertum est monumentum
Gloriosi corporis,
Nullum sensit detrimentum
Vetustate temporis,
Sed illaesum est inventum
Os cum membris ceteris.
3. Karlomannus ut audivit,
De regali solio
Cum uxore tunc exivit
Relicto palatio,
Ad videndum hunc transivit
Plenus magno gaudio.
4. Hunc cum coetu rex primatum
De sepulcro sustulit
Sacrum corpus praelibatum
Et cum hymnis detulit
Ad altare consecratum
Et in altum sustulit.
5. Postquam corpus collocavit
Cum suis proceribus,
Ecclesiam hanc ditavit
Magnis facultatibus,
Sic in suis honoravit
Hubertum muneribus.

Ad Benedictus.

A. Benedicta sis maiestas
Creatoris omnium,
Quae Huberto tuum praestas
Hodie palatium,
Cuius virtus et potestas
Non habet initium,
In qua nulla fit egestas,
Sed ubertas omnium.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

Hanc, Huberte, dedicatam
Aulam a te primitus,
Tuae quoque subarrhatam
Sepulturae dotibus

Et corpore consecratam
Serva tuis precibus
Atque plebem congregatam
Hic in tuis laudibus.

Brev. ms. Tungrense saec. 15. Cod. Semin. Leodien. 6 M 2. A. — Brev. ms. Tungrense saec. 15. Cod. Darmstadien. 349. B. — Brev. ms. Tremoniense saec. 15. Cod. Darmstadien. 869. C. — Brev. ms. S. Bartholomaei Francofurten. saec. 15. Cod. Francofurten. Barth. 83. D. — Brev. ms. Dusseldorpinum C 60. saec. 14. E. — Vesp. ms. Franciscan. saec. 16. Cod. Bruxellen. 6434. F. — In 1. Vesp. A 1, 3 Attollamus praelibati AF. — A 1, 4 Praesulis sollemnia AF. — A 3, 1 genere fehlt E. — Ad Magn. A, 1 Plebs fidelis iucundetur AF. — Ibid. 3 Sacrum Huberti corpus AF. — In 1. Noct. R 1, 1 Consilio regis E. — R 2, 1 Summum pastorem A, Summi pastorum E. — In 2. Noct. A 1, 1 In lanceis resoluta E. — A 3, 5 sq. fehlen A. — R 2, 1 Post annis Christi A. — R 2, 3 Praesul suscepit E. — R 2, 7 Sic secus A, accedit fehlt A. — In 3. Noct. R 1, 5 ad aram E. — R 3, 1 Dum mors A. — Prosella fehlt E. — In Laud. A 2, 4 Vetustate corporis E. — A 3, 1 Karlemagnus A, Karolus magnus E. — In 2. Vesp. ad Magn. A 1, 1 O Huberte F.

42. De sancto Iacobo.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Gloriosa splendet orbi
Beati fides Iacobi,
Pro qua caesus ab Herode
Regnum scandit ad caeleste.

Ad Matutium.

Invitatorium.

Veneremur Christum regem,
Quo Iacobus iam perennem
Promeruit regni sedem.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ut caelestis firmamenti
Intonuit vox Iacobi,
Dum gloriam narrat Dei.
2. Verbo Dei confirmatus
Et spiritu oris eius
Cunctis fulsit virtutibus.
3. Quod a Deo constitutus
Princeps terrae sit Iacobus,
Hermogenes sensit magus.

Responsoria.

1. Fulget sole splendidius
Inter primates Iacobus,
Qui in carne reverendam
Christi viderunt gloriam;
V. Tres prae cunctis sunt electi,
Quorum felices oculi.
2. Cum tropaeum salvatoris
Praedicaret synagogis,
Ars magorum fit obvia,
Qui docebant contraria,
V. Quos revincens per spiritum
Convertit hos ad Dominum.
3. A Iosia fune vinctus,
Ad Herodem est perductus,
Dum bibere iam felicem
Christi sitiret calicem;
V. Qui, ut Iudaeis placuit,
Hunc decollari statuit.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Gloriosus princeps iste,
Deo coniunctus Abrahae,
Triumphato gaudet hoste.
2. Hereditatem tu, Deus,
Per Iacobum credentibus
Dedisti in caelestibus.
3. Intellexit Dei facta
Et quae de nati gloria
Intonuit vox paterna.

Responsoria.

1. Ducebatur apostolus
Ad victimam sicut agnus,
Cum videns paralyticum
Fert oranti remedium;
V. Fide plenus et merito,
Spe gaudebat in Domino.

2. Admirans Christi gratiam
Iosias poscit veniam
Clamans: o sancte Iacobe,
Fac me Christum agnoscere;
V. Fundens preces cum lacrimis
Ad pedes eius procidit.

3. Quanta refulsit gratia
Per Iacobum in Iosia,
Os eius pugnis caeditur,
Quia Christum confitetur;
V. Dignus ergo cum Iacobo
Adiudicatur gladio.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ipsius namque merita
Sunt a Deo exaltata
Peccatorum fonte trita.
2. Per Iacobum in Iudaea
Lux fidei fulsit orta,
Rectis corde laetitia.
3. Christo, cuius mente tota
Servavit testimonia,
Iam corregnat in gloria.

Responsoria.

1. Iam addictum secum poenae
Dum Iacobus lavat fonte,
Christi confirmat et fide
Hoc triumphans comitante,
V. Dans oscula illi pacis
Signansque caput martyris.

2. O caritas admiranda,
Qua ferves, Christi victima,
Dum hosti poscis veniam
Regnique tecum gloriam;
V. Nunc ergo gregem adiuva,
Qua praecellis clementia.

3. Insignis athleta Dei,
Iacobus, salutare
Christi poculum, quod
par amor fratrum sitiebat,
Bibere dum meruit,
primus ad desideratam
(Regni) sedem conscendit,
torque et purpura decoratus;
V. Nos prece ducat eo,
quo gaudens ipse tropaeo.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Auctori celebres
pangat pia contio laudes,
Alternique chori
Iacobi famulentur honori.
2. Cuius in ecclesia
micat ut sol plenaque luna
Vita, fides, meritum,
virtus, doctrina, tropaeum.
3. Ad Christi vocem
cum navi retia, patrem,
Et mundo si quid
possederat, omne reliquit.
4. Cum facies, Christe,
tua splenduit, adfuit iste,
Astitit et cellae,
qua reddita vita puellae.
5. Sacra voce tonans
Iacobus signisque coruscans
Filius est tonitrus
digne cum fratre vocatus.

Ad Benedictus.

A. Iam signis et virtutibus
Hostem supplantans Iacobus,
Qui pro te fuso sanguine
Tecum regnat, Iesu Christe,
Nos ipsius per merita
Tua fac dignos gratia.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Dum caelestis palmes vitis,
Iacobus apostolus,
Multum fructum proferens
Praedicaret gentibus,
Reprobatus ab impiis
Capitali sententiae
Pro Christo occubuit.

Brev. ms. Plagense anni 1499. Cod. Plagen. s. n. A. — Brev. ms. Pragense saec. 15. Cod. Pragen. VI F 16. B. — Brev. ms. Pragense saec. 14. Cod. Altovaden. LXIII. C. — Brev. ms. Lambrechtense saec. 13. Cod. Graecen. 134. D. — Antiph. ms. S. Nicolai Patavien. saec. 13/14. Clm. Monacen. 16141. E. — Brev. ms S. Mariae Gedanen. saec. 15. Cod. Bibl. OO. SS. Fol. 218. F. — Brev. ms. Vedastinum saec. 13/14. Cod. Atrebaten. 676. G. — Brev. ms. Hamburgense saec. 14. Cod. Dresden. P 158. H. — Brev. ms. S. Floriani anni 1487. Cod. S. Floriani XI 414. I. — Brev. ms. Monasteriense saec. 15. Cod. Darmstadien. 950. K. — Brev. ms. Praedicat. Wirceburgen. saec. 15. Cod. Darmstadien. 1813. L. — Brev. ms. Wingartense saec. 15. Cod. Fulden. Aa 123. M. — Antiph. ms. Traiectense saec. 13. Cod. Musaei Gemanici 4984. N. — Brev. ms. Pragense. saec. 14. Cod. Augustan. 8° 28. O. — Brev. ms. Lamprechtense saec. 15. Cod. Doneschingen. 313. P. — Brev. ms. Monasticum saec. 15. Cod. Eremiten. 84. Q. — Brev. ms. Nissense saec. 15. Cod. Wratislavien. I Q 246. R. — Brev. ms. Frideslariense saec. 14. Cod. Casselan. Fol. 143. S. — Brev. Traiectense imp. Coloniae 1517. T. — Brev. Traiectense imp. Schonhoviae 1495. U. — Brev. Argentinense imp. s. l. 1489. V. — Viatic. Wratislaviense imp. Venetiis 1501. W. — Viatic. Wratislavien. imp. Venetiis 1499. X. — Brev. Chimense imp. Venetiis 1516. Y. — Brev. Plocense imp. 15** Z.

Dies Officium gehört wie zu den verbreitetsten, so zu denjenigen, welche die gröfsten Verschiedenheiten in Anordnung und Wortlaut der einzelnen Teile aufweisen, die unmöglich alle verzeichnet werden können. Es ist nahe verwandt mit den Officien de Immaculata Conceptione (Anal. V, 47 ff.) und de sancto Gregorio (Anal. V, 184 ff.) In 1. Vesp. ad Magn. A steht in vielen Quellen (z. B. DEFY) super Psalmos; dann steht ad Magn. eine prosaische A Congaudendum est claritati tuae, Christi confessor inclite, etc. In anderen Quellen (z. B. T) steht diese A super Psalmos. R Insignis athleta Dei etc. AY; Admirans Christi gratiam etc. C. Häufig findet sich (z. B. AI) in Completorio ad Nunc dimittis A:

Cum prece devota famulantum suscipe vota,
Poscere non segni post mortem gaudia regni.

Invit. 2 iam plenum Y. — In 1. Noct. A 2 lautet in T:

Laetabitur in Domino,
Qui Philetum Dei verbo
Resolvit magi vinculo.

In 2. Noct. A 1, 3 triumphante Y. — R 1 Admirans Christi gratiam etc. ABIY. — R 2 Quanta refulsit gratia etc. ABIY. — R 3 Iam addictum secum poenae etc. ABIY. — R 3, 2 Per Iacobum fehlt AY. — R 3, 4 confitebatur AY. — In 3. Noct. A 1, 1 Istius namque W. — A 2, 3 Rectis unde laetitia W. — A 1, 3 eius Y. — A 3, 3 Ideo iam conregnat A; in saecula Y. — Statt dieser A Cum prece devota etc. W. — RR 1—3 prosaisch ABIVY; R 1—2 prosaisch TW. — R 3, 4 sitiebat fratrum ATY etc. — R 3, 5 Dum bibere ATY etc. — In Laud. ad Bened. A O beate athleta Dei Iacobe etc. prosaisch. T. — In 2. Vesp. ad Magn. A O beate Dei athleta etc. ABIVY; G hat als zweite A:

Magnificet Deum fidelis ecclesia
Apostoli Iacobi celebrans sollemnia,
Qui primus in apostolis sub Herodis gladio
Coronari promeruit insigni martyrio.

Zu diesem Officium in der Regel der Hymnus: Huius diei gloria (Mone III. 104).

43. De sancto Iacobo.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Donata beneficia
Colentibus sollemnia
Iacobi maioris
Pensemus cum laetitia
Psallendo laudum carmina
Nostri redemptoris.

Ad Magnificat.

A. Magnificemus Dominum,
Qui piscatorem hominum
Iacobum respexit,
Sanctorum quem tripudiis
Cum angelorum gaudiis
Caelestibus adnexit.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Iubilemus nato Dei
Laudum per praeconia,
Venerantes Zebedaei
Filii sollemnia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Enarrent caeli gloriam
Ob Iacobi victoriam
Verbo, quod hic eructavit,
Quo prophetas declaravit.
2. In Domino laudabitur
Mansuetus, qui laetabitur
Iacobi doctrina,
Per quam a ruina
Diaboli liberabitur.
3. Oleo laetitiae
Perunxit eum hodie
Deus, nam dilexit
Dominum iustitiae,
Servos qui perfidiae
Dicendo invexit.

Responsoria.

1. Iesu Christi famulus,
Frater Iohannis, Iacobus
Per Iudaeam praedicabat
Et ex scripturis affirmabat
Iesum Dei filium
Fore delinquentium
Redemptorem gentium.
V. Beati, qui scrutantur testimonia
Prophetarum dicentia.
2. Philetus videns singula
Iacobi miracula
Hermogeni nuntiabat
Iesum fore natum Dei,
Crucifixum quem Iudaei
Turpiter necabant,
V. Per quem lumen caecis dabat
Et infirmos hic curabat,
Hunc constanter affirmabat.
3. Hermogenes haec audiens
Zelo Philetum adiens
Fortiter ligabat,
Quod Iacobus percipiens
A vinculis eripiens
Eundem et praecipiens,
Vincto quod sic cantabat:
V. Dominus erigit elisos,
Et ipse solvit compeditos.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Psallite regi,
qui respexit
Speciem Iacob,
quem dilexit.
2. Permanet in conspectu Dei,
Veritatem namque fidei
Sanctus iste requisivit,
Per quam fideles acquisivit.
3. Iudaei linguas acuerunt
Contra sanctum disputantes,
In hoc tamen defecerunt
Scripturas patrum perscrutan-
tes.

Responsoria.

1. Hermogenes videns vanam
Artem suam, christianam

Fidem mente induit
Et chartas, quibus magica
Perfecit maleficia,
Submergendo respuit;
V. Aspernans saeculum
Secutus est apostolum
Verumque Deum coluit.

2. Iudaei dum viderent istum
Magnum praedicantem Christum,
Iacobum ceperunt,
Quem adeuntes: quare Iesum
Praedicaret cruce laesum,
Secundum legem audierunt;
V. Qui ex prophetis retulit
Et fructum Dei contulit
Populo, quod credidit.

3. Iudaeorum labia
Dei replevit gratia
Per Iacobi doctrinam,
Qui clamabant paenitenter:
Baptizemur diligenter,
Ne tradamur in ruinam,
V. Ut per Christum renovemur,
Fide Christi gloriemur.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hic docuit diligere
Nos Deum, non extollere
Cor nostrum exaltando,
Pauperes reficere,
Cunctis benefacere
Semper miserando.

2. Adnuntiavit gloriam
Caelorum et iustitiam,
Quam populi viderunt,
Cum Christum induerunt.

3. O Domine, iustitiam
In Iacob tu fecisti,
Thronorum in laetitiam
Dum eum assumpsisti.

Responsoria.

1. Iacobus dum ducebatur
Decollari, curabatur
Homo paralyticus,
Quod Iosias videns signum,
Fune trahens hunc benignum,
Effectus est catholicus;
V. In Christo Iesu est renatus
Et pro Deo decollatus.

2. Dum Iosias benedixit
Christo, pontifex tunc dixit:
Ni Iesu maledixeris
Et eum abnegaveris,
Cum Iacobo decollaberis.
V. Iosias inquit: maledicti
Sint dii tui et convicti,
Iesu nomen benedictum
Ab aeterno sic est dictum.

3. Diem festum celebremus,
Exauditam quo videmus
Apostolorum matrem,
Bibentes namque calicem
Sedent cum sanctis invicem
Apud summum patrem;
V. Ut ibidem congaudere
Sanctis valeamus vere,
Iesu, mala fac deflere
Nosque sibi consedere.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Plebem terrae tunc firmavit
Iacobus, cum enarravit
De Christo testimonia
Facta credibilia.

2. Viri fratres, hic narravit,
Deo, qui nos liberavit,
Iubilate, quia lavit
Oves, quas daemon prostravit.

3. Terra deserta floruit
Et germen Deo praebuit,
Plebem cum Iabob docuit
In tantum, quod paenituit.

4. Domino benedicite,
Hic inquit, et diligite,

Iesum, quem illicite
Negastis, nunc induite.

5. Laudate Deum gloriae,
Per quem assumptus hodie
Servus est fidelis,
Qui oret, ut laetitiam
Donet et nobis gratiam
Dominus de caelis.

Ad Benedictus.

A. Benedictus es, Domine,
Tuo namque numine
Iacobus erexit
Assedentes umbrae mortis,
Viae pacis ut consortes
Forent, sic direxit.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Huius sancti gloriose
Rutilat sollemnitas,
Quem assumpsit vigorose
Caelis Dei bonitas,
Ut ibi nos radiose
Illuminet divinitas,
Pro nobis oret studiose
Iacobi sedulitas.

Cod. Beverin. 672. saec. 15. — Am Schlufs: „Explicit historia de sancto Iacobo, edita Hildesem anno Domini MCCCCVI ad festum beati Iacobi maioris a quodam, nomen cuius monstrat hymnus vesperalis, scripta Hildesem per Tidericum Lindemann in scholis ecclesiae Montis sancti Mauritii extra murum civitatis Hildesem.“ Das Akrostich des bezeichneten Hymnus lautet „Ghiselerus“. Dieser war Dechant des Stifts St. Mauritii auf dem Berge. Lüntzel, Gesch. d. Diöcese und Stadt Hildesheim II. 375: „An etwas Wissenschaftliches erinnert einmal in all diesem wüsten Treiben . . ., dafs der Bischof im Jahre 1405 genehmigte, dafs eine neu herausgegebene Geschichte des Apostels Jakobus des Älteren, welche beginnt: Donata beneficia und worüber Professoren der Theologie dem Bischofe Bericht erstattet hatten, in der Kirche des hl. Moritz sowie in anderen Kirchen seines Sprengels gelesen und gesungen werde, wobei er jedem, welcher sie lese oder singe, einen vierzigtägigen Ablafs von der auferlegten Bufse zugesteht.“ Der Name Giselers (auch wohl Giseke und Ghyseke geschrieben) kommt mehrfach in Urkunden vor bis zum Jahre 1423; vgl. Döbner, Urkundenbuch der Stadt Hildesheim III, No. 15, 634, 670, 984, 1107. — Hymnen: Ad Vesp.: Grates demus et cantemus (Anal. XXIII, 198); ad Laud.: Huius diei gloria (Mone III, 104).

44. De sancto Iacobo.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O lux et decus Hispaniae,
sanctissime Iacobe,
apostole Dei,
qui inter apostolos
primatum tenens
primus eorum martyrio
laureatus es,
o singulare praesidium,
qui videre meruisti
redemptorem adhuc mortalem
in deitate
mirabiliter transformatum,
exaudi preces tuorum servorum
et intercede pro nostra salute
omniumque populorum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regem regum adoremus
Et Iacobum invocemus
In conspectu Domini.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. O Iacobe
   supplantans vitia,
   Cuius orbis
   gaudet memoria,
   Roga Christum,
   det nobis gaudia.
2. Christus tecum
   Iairi filiam
   Resuscitat
   dando laetitiam,
   Praebe nobis
   iustitiae viam.
3. Defunctorum
   resuscitatio,
   Infirmorum
   mira curatio
   Et daemonum
   tu es fugatio.

Responsoria.

1. Sanctus vocatus a Deo
   Reficiendo retia
   Spreto patre Zebedaeo
   Ipse reliquit omnia.

V. *Qui sequitur me, non ambulat in tenebris.*

2. Monte Thabor sublimatur
   Cum fratre Petro socio,
   A nube hic obumbratur,
   Dum fit transfiguratio.

V. *Nemini dixeritis visionem, quam vidistis.*

3. Facta est tibi missio,
   Infirmorum curatio
   Et daemonum fugatio,
   Corporum suscitatio.

V. *Ite, mundate leprosos, paralyticos curate.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hermogenes
   quae male gesserat
   Arte sua
   et praedicaverat,
   Annullasti
   et, quae is scripserat.
2. Per te plebi
   fit reseratio,
   Scripturarum
   adnuntiatio,
   Nativitas
   et Christi passio;
3. Reseratur
   et resurrectio
   Et ad caelos
   mira ascensio,
   Hinc bacchatur
   nefanda natio.

Responsoria.

1. Iudaea et Samaria
   Per te praedicatur,
   Cuius corpus Gallicia
   Possidens ditatur;

V. *Magna est gloria eius in salutari tuo.*

2. Hermogeni fert Philetus,
   Quod sacris scripturis fretus
   Sanctus nequit superari
   Et per ipsum vult salvari,

V. *Nam de ventre eius fluent aquae vivae.*

3. Ab Hermogene figitur
   Philetus nec erigitur,
   Qui sudario tangitur
   Et ad sanctum revertitur.

V. *Dominus erigit elisos, Dominus solvit compeditos.*

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Tu traderis custodia
   Post haec Herodis curia,
   Te iudicat vox impia.
2. Paralysi dissolutus
   Per te redditur solutus,
   Dum ad necem tu es ductus.

3. Per quem funis collo datur,
Scriba a te baptizatur,
Una tecum decollatur.

Responsoria.

1. Per daemones adducitur
Magus, cuius ars fallitur,
Per Iacobum convertitur
Et a plebe insurgitur.
V. *Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum.*
2. Collo funus imponitur,
Ad Herodem perducitur,
Decollari praecipitur,
Ad martyrium ducitur.
V. *Funes peccatorum circumplexi sunt me.*
3. Martyr primus efficitur
Apostolorum igitur,
Contra hostes perfidiae
Stet pro nobis in acie.
V. *Esto nobis turris fortitudinis a facie inimici.*

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Corpus sine remige
Positum maris flumine
Hispaniae est latum.

2. Lapis, super quem ponitur,
Cedens ut cera funditur,
Ei dat locum latum.

3. Regina Lupa dicitur,
A qua sepulcrum petitur,
Haec tandem baptizatur.

4. Largiendo palatium
Et dedicans coenobium
Ab hac mire dotatur.

5. O Iacobe mirabilis,
Qui tot fulges miraculis,
Deum redde placatum.

Ad Benedictus.

A. Gaude, trina machina
Mundi, cum Hispania,
Cuius teris limina
Consequendo gaudia
Iacobi ob meritum,
Cuius tot miracula
Orbem replent gloria,
Qui tergens piacula
Nobis det suffragia,
Deo demus canticum.

Brev. Augustense imp. 15**. — In 3. Noct. A 2, 1 Vir paralysi. — In 2. Vesp. ad Magn. A wie in der 1. Vesper.

45. De sancto Iacobo.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Collatum miseris
fidum refugium,
Collaudat Iacobum
coetus fidelium,
Ut eius assequi
possit auxilium.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

1. Invitati exsultemus
Et patrono iubilemus
Et ad eum conclamemus:
Ave, frater Christi.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. In omnem terram exiit
A sono praedicantium
Sponsus, gigas et thalamus
Et cursus eius spatium.

2. Novi patres docuerunt,
Quam dulcis esset Dominus,

Quando eum gustaverunt
Qui se ferebat manibus.

3. Pro patribus sunt filii,
Quos summus princeps principes,
Lux vera lumen saeculi
Et iudex fecit iudices.

Responsoria.

1. Quam efficax
sit virtus fidei
Ad vincendas
vires diaboli,
In Phileto
satis apparuit
Per virtutem
nostri apostoli.

V. *Dominus solvit compeditos, Dominus erigit elisos.*

2. Hermogenes
addictus fidei
Per alumnum
suarum artium
Iam astruit,
quod exprobraverat,
Iesu Christo
dans testimonium
Per Iacobum.

V. *Lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso.*

3. Veritatis
assertor Iacobus
Dum Iudaeos
errantes arguit,
Coram scribis
et sacerdotibus
Confiteri
Christum non timuit;
A concilio multo

V. *Non abscondi misericordiam tuam et veritatem tuam.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Elegit nobis Dominus
Hereditatem propriam,
In qua suos congregaret
Secum in sinum Abraham.

2. Dedisti, Domine,
Nomen tuum timentibus
Dies super dies,
Te semper contuentibus.

3. Nuntiarunt apostoli
Dei nostri magnalia,
Quorum fructus est aeterna
Post spem sanctam laetitia.

Responsoria.

1. O respectus pietatis,
quo Iosias commutatur
Et, quem fune prius traxit,
morientem comitatur;
Sic Zebedaei filius
ab Herode decollatur

V. *Calicem salutaris accipiens et nomen Domini invocans.*

2. Decollatum ab Herode
Alumni suscipiunt
Et ad mare deportantes
Cum eo suffugiunt,
Donec Deo conducente
Ad portum perveniunt.

V. *Viam fecisti in mari equis tuis, Domine, propter quod ad portum perveniunt.*

3. In portu positi
clientes luminis
Templum reperiunt
antiqui numinis,
Ibi vetus
conquassant idolum
Et reponunt
sanctum apostolum.

V. *Exaltent eum in ecclesia plebis et in cathedra seniorum laudent eum.*

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. In columnis ecclesiae
Confirmatis a Domino

Fracto cornu superbiae
Vera fit exaltatio.

2. Illuxerunt orbi terrae
Miraculorum fulgura,
Quae maxime commendabant
Apostolorum tempora.

3. Exaltate sancti montes
Sanctum sanctorum omnium,
Cuius caelum facta sedes,
Terra pedum subsellium.

Responsoria.

1. Post temporis
transactum spatium
Devotio
crescens fidelium
Sancto sanctam
fecit basilicam,
In qua colit
hanc gemmam unicam.

V. *Inventa una pretiosa margarita abiit et emit hanc gemmam unicam.*

2. O lucerna, quam superna
Lux illustrat gratia,
O oliva semper viva
Profluens clementia,
Fac nos vere, fac sincere
Laudes tuas prosequi,
Ut post mortem sanctam sortem
Mereamur assequi.

V. *Ierusalem, quae aedificatur ut civitas, cuius participatio eius in idipsum.*

3. O columna
sincerae fidei,
Quam martyrum
circumstant cunei,
O Iacobe,
spes et refugium
Fideliter
tibi astantium,
Serves, sancte,
sanctam ecclesiam
Et propellas
omnem molestiam.

V. *Accingere gladio tuo super femur tuum, potentissime.*

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Mirabilis
matris praesumptio,
Quam praesumpsit
pro suo filio,
Ut concederet regnum.

2. Reprimitur
matris praesumptio,
Prudentia-
que magisterio:
Nescitis quid petatis.

3. Siscitati,
si possent calicem,
Passionum
sanctarum indicem,
Respondent possumus.

4. Bibetis ait veritas,
quod vobis propinabitur,
Sed sedere est eorum,
quibus a patre dabitur.

5. Felices oculi,
quos illustravit visio,
Quam Christi contulit
sancta transfiguratio.

Ad Benedictus.

A. Ave, pater,
nostra protectio,
Noster amor
et consolatio,
Assistentes
tuo servitio
Fac immunes
ab omni vitio.

In 2. Vesperis.

Antiphonae.

1. O suavis
et mira gratia,

Quae dat nobis
certa praesidia,
Ad quae nostra
currat infirmitas,
Quandocunque
premit necessitas.

2. Hodierna
dies est gaudii
Et augmentum
magni praesidii,
Qua consessum
Christi promeruit,
Qui calicem
bibisse potuit.

3. Qui conscendit
ad sedem gloriae,
Sit patronus
huius familiae
In perpetuum.

4. Sancte frater salvatoris
Et lucerna mirabilis,
Cuius honor, cuius amor
Est gratus et amabilis,
Audi tuos et conserva
Suavitate solita.

5. Iacobe, qui Christi
calicem patiendo bibisti,
Iucundo festo,
pater o specialis, adesto.

Ad Magnificat.

A. Magnificet
pia familia
Pium patrem
pia laetitia,
Ut per eius
obtentam veniam
Consequamur
et veram gloriam.

Antiph. ms. Sedunense anni 1319. Cod. Valerian. s. n. A. — Brev. ms. Gebennense saec. 15. Cod. Gebennen. ml. 36b. B. — Brev. ms. Montis Iovis saec. 15. Cod. Valerian. s. n. C. — Breviarium Sedunense imp. Basileae 1497. D. — Brev. Gebennense imp. Gebennae 1479. E. — Ad Matut. Invit. 3 clamemus B. — In 1. Noct. A 1, 1 exivit E. — A 1, 2 Sonus praedicantium B. — A 3, 2 principes fehlt B. — In 2. Noct. A 3, 1 Nuntiaverunt E. — R 3, 8 sanctum Iacobum apostolum E. — In 3. Noct. R 3, 11 Ut propellas E. — In Laud. A 1, 5 Ut cum sederet BE. — In 2. Vesp. AA Super Ps. fehlen BE.

46. De s. Iacobo Interciso.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

O beate intercise,
Factus civis caelestium,
Consors gratiae divinae
Obtinuisti bravium,
Ubi regnas sine fine,
Ora pro nobis Dominum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Christum regem
adoremus martyrum,
Qui hodie
coronavit Iacobum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Plaudat mater ecclesia
In interciso martyre,
Chorus frequentet cantica
De tam sollemni palmite.

2. Nobilissimis exortus parentibus
Uxorem sanctam habuit,
Divitiis spretis ac honoribus
Pro Christo mori voluit.

3. Hic censetur similis
Iacobo maiori,
Sed totus adhaesibilis
Iacobo minori.

4. Hic oratione facta
Hostem devicit perfidum
Ac eiusdem pedis planta
Calcat et hunc igniferum.
5. Reverenter tumulatur
Hic sanctus in Persia,
Ubi magna congregatur
Christianorum copia.
6. Sanctus iste Iacobus
Vocatur intercisus,
Nam quilibet est digitus
A manibus divisus.

Responsoria.

1. Zebedaei Iacobus
maximus vocatur,
Sed Alphaei minor
pastor consecratur,
Iste Nazarenus
a praeside vocatur,
V. Ambo fratres Domini
Amboque discipuli,
Sed iste servus Iesu Christi.
2. Iacobus residens in petra,
fundatus est [in gratia],
Qui abhorrens quaeque taetra
Mundana sprevit vitia
Facieque iugi laeta
Sacra vixit munditia.
V. Sit tuarum, obsecro,
Lacrimarum rivus
In corde lapideo
Maeroris motivus.
3. Vere dux novus dicitur,
Per quem fidelis pascitur,
Claris lustratur moribus
Mundi spretis honoribus:
V. Hic attritus martyrio
Clamat voce magna,
Dum privatur digito:
Tu facis mirabilia.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Nazarenus iam vocatur
Spiritus sancti flamine,
Dono gratiae donatur
Divino spiramine.
2. Vita sancta duplicatur,
Postquam martyrium sustulit,
Sanctitasque serenatur,
Dum gloriosus obiit.
3. Mortem esse somnum clamat
Inter tormenta crudelia,
Quem et angelus confortat
In mirabili constantia.
4. Stans inter homines feroces
Totum se Deo dedicat
Et sacros rutilans sermones
Terrena quaeque abdicat.
5. Decollatur intercisus
Circumstante populo,
Aperitur paradisus
Ascendente Iacobo.
6. Hunc membratim absciderunt
Carnifices de Perside,
Et primates annuerunt
De civitate Alape.

Responsoria.

1. Dum semivivus corpore
Sanctus constringebatur,
Foras intenso vulnere
Totus destruebatur,
V. Manibus abscissis,
Genibus demolitis,
De tam crudeli turbine
Christum precabatur.
2. Hora mortis adclamasti:
Iste carcer sit solutus,
Et semivivus tu dixisti:
Rex Persarum sit confusus;
V. Spiritus meus ad te veniat
Et tecum in sempiternum vivat.
3. Felix pater, quod figuras
Carnificibus praedicasti,
Felix martyr, quod scripturas
Abscissis digitis allegasti,
Tu deridens blandimenta,
Tu subridens iam tormenta.

V. Iesus, Mariae filius,
Te vocavit Iacobum,
Ut esses suus servus
Te dixit intercisum.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Iste novus martyr novo
Martyrio decoratur,
Inter sanctos sanctus solio
In caelesti coronatur.

Responsoria.

1. Manuumque pedum digiti
Frustratim abscinduntur,
Humeri, crura et lacerta
Busto evelluntur,
Quot scripturas abscissis
digitis allegasti.
Precemur ergo Iacobum,
Ut intercedat
pro nobis ad Dominum.
V. Iste sanctus
magnus reputatur,
Cum in caelo
martyr coronatur.

2. Hic simplex, rectus, humilis,
Dei cultor amabilis,
Inter adversa patiens,
Inter prospera sapiens.
V. Hic literas habuit
A matreque uxore
Et subito ingemuit
Attritus dolore.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Intercisus iam perfectus
Credit cum mente solida
Et virtute circumsaeptus
Praebet salutis monita.

2. Laetus in caelis iubilat,
Quia laetus servivit,
Et inter sanctos rutilat,
Dum in caelos introivit.

3. Manuque crure abscissis
Instat bellator strenuus,
Contra hostem, regem Persis,
Pugnavit miles optimus.

4. Te benedicunt
cunctae creaturae,
Teque commendant
divinae scripturae.

5. Tuis, pater, sic assiste
filiis precantibus,
Ut locetur chorus iste
Sanctis in caelestibus.

Ad Benedictus.

A. O beata provincia,
O beata ecclesia,
In qua intercisi
fulget memoria,
Beatus locus
honorans martyrem,
Beatus clerus
exaltans praesulem,
Felix pater,
succurre miseris,
Ut felices
iungamur superis.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O beate Iacobe intercise,
Qui providentissime
Errorem cognoscendo
Et amare flendo
Nunc cum Christo thronum tenes
In caelesti curia,
Servorum supplicantium
Exaudi preces,
Ut perfruamur gratia.

Brev. ms. Vallumbrosanum saec. 15. Cod. Laurentian. Conv. sup. 456.
A. — Brev. ms. Vallumbrosanum saec. 15. Cod. Laurentian. Conv. sup.

457. B. — In 1. Vesp. ad Magn. A, 1 O beate Iacobe intercise AB. — In 1. Noct. R 2, 6 vivit A. — R 4 prosaisch AB. — In 2. Noct. A 4, 3 lies ruminans sermones? — R 3, 10 intercisus AB. — R 4 prosaisch. — In 3. Noct. ad Cant. A, 3 sq. Inter sanctos sanctus in caelesti solio coronatur. AB. — R 2 und 4 prosaisch. — R 3, 1 simplex et rectus AB. — In Laud. A 3, 1 Manuque crure dextris iam abscisis AB. — A 4, 2 creaturae prudentissime A. — In 2. Vesp. ad Magn. A, 9 gratia.

47. De sancto Ioachim.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Ave, flos patriarcharum,
Ioachim,
Cuius est Maria
et Christus gloria,
Nos hic [mala]
turbant multiplicia,
Accelera
nobis remedia,
Ut sint accepta nostrarum
laudum cantica.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Christo Iesu iubilemus
Et psallamus pariter,
Cuius avo laudem demus
Ioachim hilariter.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Patriarcha Ioachim
Merito beatus,
Qui in via Domini
Stetit sublimatus.

2. Praesul bona Ioachim
Spernit et deridet,
Sed, qui caelis praesidet,
Sanctam mentem videt.

3. Voce magna Dominum
Invocans auditur,
Ad salutem omnium
Voto stabilitur.

Responsoria.

1. Lux est orta
verae laetitiae,
Sit mens laeta
expers maestitiae,
Hunc Ioachim
colamus hodie,
V. Ex quo natus
flos innocentiae,
Vitae salus
arrhaque gloriae.

2. Concelebret
haec nostra contio
Festum Ioa-
chim cum tripudio,
Cuius salvet
mundum cognatio,
V. Nam genera-
vit nostro saeculo
Dei matrem
sine piaculo.

3. O Ioachim,
electe caelitus,
Ex te ad vitam
est nobis reditus,
Unde caeli
gaudet exercitus.
V. Nobis, saevis
dum hic ab hostibus
Impugnamur
et carnis aestibus,
Da, resiste-
mus castis actibus.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Invocavit Dominum
Ioachim cum luctu,

Cui fuit postmodum
Gaudium de fructu.

2. Gloriatur plurimum
Ioachim fidelis,
Qui per Christum Dominum
Triumphat in caelis.

3. Perfecisti, Domine,
Sterilis decorem,
Quae divino munere
Mundo dedit florem.

Responsoria.

1. O reorum
dulce refugium,
Pater sancte,
confer auxilium
His, quos triste
gravat exsilium,
V. Ut laudemus
illius filium,
Cui astant
milia milium,
Ut impendat
[his] patrocinium.

2. Pater alme,
digne memoria,
Mundum levans
post fata tristia,
Cuius proles
reparat omnia.
V. Datur cunctis
salus et gratia,
Quam producis,
ex dulci filia.

3. Firma fide crede,
ne sis ultra dubius,
Annae uxoris tuae
intumescet uterus,
Non dolebis, sed gaudebis
immunis opprobrii;
V. Saram, Rachelem recole,
Fidenter de montibus descende.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Iste sine maculis
Iugiter incessit,
Nunc in tabernaculis
Sanctis requiescit.

2. Praevenisti, Domine,
Ioachim et Annam
Gratiae dulcedine,
Gignentes Mariam.

3. Omnes ergo celebrent
Te patrem felicem,
Qui dedisti perditis
Dei genetricem.

Responsoria.

2. Ave, pater,
nunc in sublimibus
Natae iunctus,
tuis fac precibus,
Ne serpentis
laedamur morsibus,
Quo fraus primis
venit parentibus.
V. Tu nunc sanctis
praesidens omnibus,
Da post mortem
iungi caelestibus.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Ioachim praenobilis
Induit decorem,
Administrans singulis
Gratiae splendorem.

2. Per eum reducitur
Annus iubilaeus
Cuius ex progenie
Venit homo Deus.

3. Columba revertitur
Ramum dans olivae,
Ioachim dum nascitur,
Flos virtutis divae.

4. Lignum vitae attulit
Labenti naturae,
Cuius fructum concinunt
Omnes creaturae.

5. Laus et honor Domino
In excelsis detur,
Qui per germen Ioachim
Perditis medetur.

Ad Benedictus.

A. Benedictus Dominus
Visitans nos comminus
Sua miti gratia,
Ioachim qui precibus
Et sanctis nos actibus
Collocet in patria.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Magnificamus, Ioachim,
Te avum Iesu Christi,
Apostolos duodecim
Tempore praeiisti,
Tu radix es plantaria
Palmitum nobilium,
Tu cella es vinaria
Paterque floris virginum,
Ora pro nobis Dominum.

Brev. Romanum imp. Parisiis 1531. — Invit. 2 psallemus. — In 1. Noct. R 3, 8 fehlen zwei Silben; hic ab ergänzt. — Die 3. Nokt. hat nur zwei RR, von denen das erste prosaisch ist. — Hymnen: In 1. Vesp.: Gentes redemptae plaudite; ad Noct.: Plaude mater ecclesia; ad Laud.: Laetetur caeli curia; Anal. Hymn. XVI. Nr. 302, 303, 304; in 2. Vesp.: O pater summe Ioachim puellae; Dan. I, 264.

48. De sancto Ioachim.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. O Ioachim laudabilis
Et Anna venerabilis,
Praesens nostra laudatio
Sit vobis supplicatio,
Ut per vos liberemur
A malis et salvemur.

2. Hi res suas, quas habebant,
In tres partes dividebant,
Templo, sibi, pauperibus
Rectis divisionibus,
Bonis oblationibus.

3. Sic Deo sancte vixerunt,
Prole tamen caruerunt
Per annos quasi bis denos,
Ob hoc sibi luctu plenos.

4. Hi a sacerdotibus
Ob hoc obiurgati,
Quod fructum non fecerunt
Prolis deitati,
Sed a Dei angelo
Pie consolati
Sunt, quod natam gignerent,
Mundi salvatricem,
Nostram caram dominam,
Dei genetricem.

5. Hi promissionibus
Plene iucundati
Collaudabant Dominum,
Et ut pietati
Suae nos concilient,
Ipsi sunt rogati.

Ad Magnificat.

A. Avete et salvemini,
Gaudete et laetamini,
Orti de radice Iesse,
Felices parentes Mariae,
Ioachim et Anna,
Post longam sterilitatem
Sancto angelo vobis
Promittente fecundationem
Ex vobis prodiit virga
Virgo dulcissima Maria,
Quae sola sustentat
Nostrae miseriae ruinam.
Celebrantibus ergo
Vestri memoriam
Nobis impetrate gratiam
Et misericordiam.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Deo cuncti iubilemus,
qui cuncta creavit,
Qui in caelis Ioachim
et Annam beavit.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Parentes christiferae
Deo placuerunt,
Nam in eius legibus
Semper studuerunt.

2. Disciplinam tenuerunt,
Deo semper servierunt,
Bona summa meruerunt.

3. A Deo praecogniti
Sunt et praeamati,
Pio quoque Domini
Vultu praesignati.

Responsoria.

1. Felices felicibus
Sunt ex genitoribus
Ioachim et Anna,
Quorum nata dignior
Cunctisque beatior
Nobis dedit manna,
V. Nati regali
stirpe quoque pontificali.

2. Stirpe David clara
Ioachim, Ioseph generati,
Nobis divina
praestent modo dona rogati;
V. Hi sunt mirandi
virtutibus ac imitandi.

3. Inter plures natos David
Nathan numeratur,
Quo descendit Ioachim,
Quo Maria datur.
V. Stirpe sed ex Aaron
[descenderat] Anna beata.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Mane Deo astiterunt,
Bona cuncta didicerunt,
Et in his exercitati
Sunt in caelis collocati.

2. Domine, tu gloria
Magna coronasti
Parentes christiferae
Vereque beasti.

3. Parentes christiferae
Sunt immaculati
Verisque virtutibus
Valde decorati,
Hinc in tabernaculo
Dei collocati.

Responsoria.

1. Hi quidquid habuerunt
Et poterant habere,
In tria diviserunt
Et sic distribuere
Templo, sibi, pauperibus,
Istis divisionibus
Peroptime vixerunt.
V. Sancte vixerunt,
ut eos patres docuerunt.

2. Patriarcharum semine,
Prophetarum origine,
Regum atque pontificum
Genus vernat magnificum,
Unde virgo concipitur,
Quae Christi mater eligitur.
V. Nobilis et clara
stirps est Domino quoque cara.

3. Stirps David atque Levi
plus digni, plus et amati,
Semper coniugia
fuerant miscere parati,
Hinc et cognati
fuerant quasi iure notati.
V. His Ioachim natus
fuit Anna Iosephque beatus.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sperantes in Domino
   semper conservantur,
   His et Deus adhaeret,
   ne commoveantur.

2. Parentes christiferae
   iustos atque rectos
   Condecet laudatio
   veluti perfectos.

3. De virtute in virtutem
   Gressus direxerunt,
   Dei matrem virginem
   Tandem genuerunt.

Responsoria.

1. Per multos annos steriles
   Hi duo permanserunt,
   Hinc preces lamentabiles
   Deo saepe fuderunt,
   Per Dei tandem nuntium
   Laetum sumpserunt nuntium
   De sibi danda nata,

V. Quam matrem Christo gignerent,
Qua patefacta fierent
Nobis regna beata.

2. Regia stirps et pontificalis
   lege vetusta
   Sueti contrahere
   fuere conubia iusta,

V. Ex his sunt nati
Ioseph atque Maria beata.

3. O beate Ioachim
   Et Anna beata,
   Laudes et servitia
   Nostra Deo grata
   Sint et vobis, petimus,
   Atque postulata
   Conferatis commoda
   Regnaque beata.

V. Vos prece pulsamus,
ut salvemur[que] rogamus.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Dominus christiferae
   Parentes decorem
   Induit sanctissimae
   Vitae dans nitorem.

2. Iubilemus Domino
   Laete serviendo,
   Mariae parentibus
   Iuge congaudendo.

3. Deus in te sperantibus
   Et ad te vigilantibus
   Pro Mariae parentibus
   Assis momentis omnibus.

4. Deo nos benedicimus,
   Quod Mariae parentibus
   Virtutum dedit munera,
   Qui nobis pacis foedera
   Det atque regna supera
   Per eorum precamina.

5. Deum collaudent omnia
   Pro parentum memoria
   Mariae, quorum precibus
   Summis iungamur civibus.

Ad Benedictus.

A. Benedictus in aeternum
solus Deus omnium,
Qui suorum pia vota
suscipit fidelium,
Dum parentes theotocae
tales fecit laudibus,
Iungeret et sociaret
ipsos summis civibus.

Per Horas.

Ad Primam.

A. Ioachim et Anna sunt
et erant beati
Viis suis omnibus
ut immaculati
Et Domino grati,
bona nunc precare parati.

Ad Tertiam.

A. Legem Dei retinebant
scriptam suis cordibus
Et se semper exercebant
in bonis operibus,
Hinc christiferam gignebant
nutricem fidelibus.

Ad Sextam.

A. Parentes christiferae
nunquam defecerunt,
In Dei complacitis
sed semper creverunt,
Hinc poterunt praestare suis
bona, quae modo quaerunt.

Ad Nonam.

A. Dei mirabilia
valde sunt scrutati
Et sic plene mentibus
sunt illuminati,
Quod et nobis ut fiat,
ipsi sint rogati,
Ut aeternis gaudiis
fruamur beati.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Avete, sancti Ioachim
et Anna generosi,
Vos nos, qui vestris laudibus
nunc sumus studiosi,
Bonis ditetis omnibus
et sitis gratiosi,
Nobis et in auxiliis
per cuncta copiosi.

Brev. ms. Brixinense saec. 14. Cod. Semin. Brixinen. s. n.

49. De sancto Iodoco.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Exsultant caelestia
Iudoci praesentia,
Exsultent terrestria
Ipsius memoria.

2. Hic regum carbunculus,
Britannorum flosculus,
In Pontivo sedulus
Fuit Christi famulus.

3. Hic genus aquatile
Pascens et volatile
Asportatum altile
Supplantavit aquilae.

4. Panem dans per parvulas
Quattuor particulas
Pro singulis singulas
Recepit naviculas.

5. Te decet laudatio,
Qui punis raptores
Iudoci suffragio
Et sanas languores.

R. Puellam nativitas
Seu nativa caecitas
Aspectu frustravit,
Iudoci praeclaritas
Seu praeclara caritas
Illam illustravit.
O virum virtutis,
Cuius manibus ablutis
Aqua manus abluens
Fuit visum influens
Oculis delibutis.
V. Iudocus, Christi confessor,
Sit pro nobis intercessor.

Ad Magnificat.

A. Magnificat nobilitas
Iudocum confessorem,
Clarificat humilitas
Saeculi contemptorem,
Glorificat aeternitas
Dei contemplatorem,
In qua praestante Deo
Exsultabo cum eo
In salutari meo.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regi regum iubilemus
Et Iudocum exaltemus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beatus vir gloriae
   Solium possedit,
   Quia pestilentiae
   Cathedra non sedit.

2. Quare comes fremuit
   sanctum persecutus,
   Non indigne doluit
   languens surdis, mutis.

3. Exaudi nos, Domine,
   Iudoci cultores
   Et invictos sustine
   Contra temptatores.

Responsoria.

1. Aspernator maiestatis,
   Amplexator egestatis,
   Confessor insignis,
   Hortatur humilitatem,
   Dehortatur vanitatem
   Gestis laude dignis;

V. Ecce, magnus salvatoris
   Imitator et calcator
   Regalis honoris.

2. Ad caeli militiam
   Regnumque supernum
   Sic festinat, quod declinat
   Parentelam regiam
   Regnumque paternum;

V. Fugit regalis confessor,
   Ne fiat regis successor.

3. Qui subiecto populo
   Sub regali titulo
   Posset dominari,
   Solum portans baculum,
   Non peram, non saeculum
   Vult peregrinari;

V. Delectari potuit,
   Sed in cruce maluit
   Christi gloriari.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cum Iudoci sanctitas
   Deum invocavit,
   Telluris ariditas
   Fontem eructavit.

2. Verba crucis vulnerant
   Avem avolantem,
   Asportatum liberant,
   Necant asportantem.

3. Domine, magnalia
   Miranda fecisti,
   Qui tot animalia
   Sancto subiecisti.

Responsoria.

1. Principatum deserens
   Quaerit clericatum,
   Omni regno praeferens
   Christi famulatum,
   O sanum palatum,
   Cui sapit subiectio
   Supra potentatum.

V. Insignitur igitur
   Signo clericali,
   Tonsura praeponitur
   Coronae regali.

2. Honorans ecclesias
   Dominum adorat,
   Explorans reliquias
   Gratiam implorat;
   Cur tantum laborat?
   Unguenta caelestia
   In terris adorat.

V. Iste Christi peregrinus
   Ad caelum currit festinus.

3. Cum sacerdos ordinatur.
   Immolat et immolatur,
   Nam similitudini
   Mortis Christi Domini
   Recte complantatur;

V. In cuius argumentum
Manus Christi patet isti
Signans sacramentum.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. In Domino firmiter
Iudocus confidit,
Quia sensibiliter
Manum Dei vidit.
2. Domine, quis regiam
Habitat supernam?
Iudocus, qui gloriam
Contempsit paternam.
3. Domine, nunc muneras
Aeterna salute,
Quem prius armaveras
In tua virtute.

Responsoria.

1. Hic decorat et dulcorat
Comitalem curiam,
Se minorat, sed honorat
Totalem familiam,
Cunctis orat veniam,
Cunctis redolentiam
Virtutum vaporat.
V. Gaudet domus comitis,
Felix locus, quem Iudocus
Suis ornat meritis.
2. Iste fulgens moribus
Terram ornat floribus
Sicut lux solaris,
Per aspectum virtuosum
Mare reddens fluctuosum
Sicut lux lunaris.
V. In hac via prece pia
Nos, pater, irradia.
3. In desertis militat
Virtutum venator,
Sed in caelis habitat
Dei contemplator,
Quae Dei sunt, cogitat,
Quae sursum sunt, visitat,
Donec regnum captitat
Felix triumphator.
V. Bonum certamen certavit,
Fidem vivam conservavit,
Cursum consummavit.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Dominus recte regnavit,
Cui Iudocus militavit,
Nam illius gratia
Iste vicit vitia.
2. Iubilate, sancti, Deo
Pro Iudoci mausoleo
Revelato parvulis
Non sine miraculis.
3. Deus, iste vigilavit
Et vigiles excitavit,
Quando luminarium
Accendit senarium.
4. Benedicite Iudocum
Frequentantes eius locum,
Nam oppressos liberat,
Quos hostis oppresserat.
5. Laudate Deum de caelis,
Quoniam servus fidelis
Duplicans quinarium
Intravit in gaudium.

Ad Benedictus.

A. Benedictus Dominus,
Viatorum terminus
Et fructus laborum,
Qui videbat eminus,
Modo videt comminus
Hic flos confessorum;
O rex angelorum,
Trahe nos tractu veloci
Meritis sancti Iudoci
Ad regna polorum.

Per Horas.

Ad Primam.

A. Prima sancti laus: regalem
Parvipendit gloriam;
Secunda: terram natalem
Et carnalem copiam.

Ad Tertiam.

A. Tertia: corpus castigat;
Quarta: Christo militat;
Quinta: pugnantem fatigat,
Triumphantes visitat.

Ad Sextam.

A. Sexta: virtutes registrat
In medullis intimis;
Septima: Deo ministrat,
Et octava: proximis.

Ad Nonam.

A. Nona: lucet; sed draconem
Conculcat, laus decima;
Undena: calcat leonem;
Dormit, duodecima.

In 2. Vesperis.

Antiphonae.

1. Virtus temperantiae
Sanctum adornavit,
Quae concupiscentiae
Motus mitigavit.

2. Virtute prudentiae
Sanctus coruscavit,
Quando vanae gloriae
Veram praeoptavit.

3. Servavit iustitiam
Christo militando,
Gratis datam gratiam
Gratis ministrando.

4. Virtus fortitudinis
Fecit confessorem,
Hostilis certaminis
Virilem victorem.

5. Bonum est in famulo
Regem honorare,
Quem fecit in saeculo
Signis coruscare.

Ad Magnificat.

A. O pater sancte Iudoce,
Dulcis in memoria,
Sed cum Christo iam perennis
Dulcior in gloria,
Quibus ipse iucundaris
Inter caeli incolas,
Fac, ut ad caelestis agni
Admittamur epulas.

Brev. ms. Aquilegiense saec. 15. Cod. Semin. Brixinen. s. n. A. — Brev. ms. Chimense saec. 15. Clm. Monacen. 5306. B. — Brev. ms. Eberspergense saec. 15. Clm. Monacen. 5968. C.

In 1. Vesp. **A** 5 O beate pater Iudoce etc. prosaisch. A. — **R**, 1 Puellam caeca nativitas A. — **R** in 1. Vesp. prosaisch C. — In 1. Noct. **A** 1, 1 sq. vir solium gloriae B. — In 2. Noct. **A** 1, 2 Deum fehlt B. — **R** 3 Iste fulgens moribus etc. B. — In 3. Noct. **A** 1 Domine quis regiam etc. B. — **A** 2 Domine nunc muneras etc. B. — **A** 3 lautet in B:

Domini possessio
Dicendus est locus,
Quem suo praesidio
Tuetur Iudocus.

R 1 Cum sacerdos ordinatur etc. B. — **R** 2 Hic decorat et dulcorat B. — **R** 2, 1 refulgens B. — **R** 2, 2 ornat moribus A. — **R** 3 lautet in B:

Iudocum in varia
Cellarum cellaria
Christus introduxit,
Ubi multifaria
Virtutum donaria
Eidem influxit;
V. Pinguescunt desertae cellae
Fluentes lacte et melle.

In allen drei Nokturnen hat C verschiedene u. zw. prosaische **AA**. — Ad Horas **AA** nur in B. — In 2. Vesp. Super Ps. **AA** nur in B. — Ad Magn. **A** lautet in B:

Iudoce, pater inclite,
nos serves a ruina
Nosque frui facias
gratia divina.

Zu diesem Officium gehört der Hymnus: Sancta mater ecclesia (Anal IV, 165). C giebt einen andern Hymnenanfang: Plaudat chorus, nicht aber den Hymnus selbst.

50. De sancto Iodoco.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Gemma sacerdotum,
famulantum perfice votum,
Exue peccatis,
Iudoce, gregando beatis.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

De confessoris
resonat vox cordis et oris
Iudoci meritis,
hodie qui redditur astris.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ortu regalis,
summo regi specialis,
Regna caduca fugit
Iudocus et avia quaerit.

2. Intrat Pontini
confinia melle superni
Dogmatis imbutus,
Domino servire paratus.

3. Dat panis quartas
Christo sub paupere totas,
Respondit placidus
navalis copia donis.

Responsoria.

1. Sanctus Dei saeculum
Spernens habitaculum
Quaerit extra populum,
Quietis umbraculum;
V. Nam turbae turbatio
Fit orbis orbatio,
Palus in palatio.

2. Vere pisces et pennata
Victum quaerunt de sacrata
Confessoris dextera,
V. Feritatis sunt oblita
Quaevis animantia.

3. Ducem sitis urit gravis,
O quam Deo vox suavis
Orans cum fiducia:
Terra sentit violentum,
Dum percussa dat fluentum
Sitis in remedia;
V. Dignum Deo veneratur
Dux, qui tantus comprobatur.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Copia signorum
vexamen agit populorum,
Longius abscedit,
coluber vetus in pede laedit.

2. Ad sua vota locum
tandem reperit placiturum,
Inde petit Romam
Martinum visere papam.

3. Papae consultor
cellae redit ad sua cultor,
Caecae natura
cuius fit lotio cura.

Cod. Praedicatt. Vindobonen. s. n. add. saec. 14. — Dies Officium steht auf Vorsatzblättern; das weitere fehlt.

50 b. De sancto Iodoco.

Antiphonae.

1. Veneremur veneranda
   Iudocum memoria,
   Cuius instat celebranda
   Dies plena gratia.

2. Ex illustri vir sacratus
   Procedens origine,
   Mente totus elevatur
   Morum fulsit culmine.

3. Mundi calcans et honorem
   Temporalem propere,
   Paupertatis amatorem
   Se probavit opere.

4. Instar Christi fugiendo
   Regis gubernacula
   Sprevit magis adpetendo
   Deserti latibula.

5. Hinc sacerdos consecratus,
   Sacris totus deditus,
   Sacer mansit vir sacratus
   Sacra dote praeditus.

6. In figura colubri
   Coluber antiquus
   Pedem Dei famuli
   Momordit iniquus.

7. Multa passus ab eodem
   Per binum septennium,
   In totali pace tandem
   Diem clausit ultimum.

8. Signis in vita claruit
   Crebris et miraculis,
   Morbus et languor paruit
   Viri Dei virtutibus.

Responsorium.

R. O celebrandum hodie qui sic in terra fulserat,
Puella lota facie aqua, qua manus laverat,
Visus laetatur specie, quae caeca nata fuerat.
V. O Christi compar in hoc miraculo,
Oppressis malis (ope) succurre sedulo

Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. — Aufser diesem Bruchstücke eines dritten Reimofficiums auf Iudocus hat uns der Codex auch den Anfang eines Hymnus (wenn diese Bezeichnung der Hs. nicht irrig ist) auf denselben, leider nur eine Strophe, bewahrt:

Proles regis et reginae
Fastum regni respuit,
Regnum durans sine fine
Adipisci studuit.

51. In Decollatione s. Iohannis B.

In 1. Vesperis.

A. Verba viri sapientis
Stimuli sunt imprudentis
Et clavi fixi in altum,
Inde praecursor Domini
Mortis datur examini
Per turpis feminae saltum.

Ad Magnificat.

A. Rex Herodes metuebat
Iohannem, nam hunc sciebat
Virum iustum, sanctum, pium,
Quo audito bona multa
Fecit, sed haec sunt sepulta,
Cum plus amaret vitium,
Miser enim desipuit
Infelixque demeruit
Aeternae vitae bravium.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regem regum veneremur,
Ipsi semper modulemur,
Ut baptistae sociemur.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Misit Herodes rex manus
Ac tenuit praecursorem,
Quia vecors et profanus
Fratris duxerat uxorem.

2. Iohannes etenim dixit,
Huic non esse fas habere
Coniugem fratris, dum vixit,
Nec se illi commiscere.

3. Herodias exhinc odit
Sanctum et illi foveam
Aperuit et effodit,
Sed haec incidit in eam.

Responsoria.

1. Ob vanam mundi gloriam
Natalis rex memoriam
Sui laetus celebravit
Et Galilaeae iudices,
Tribunos atque principes
Ad epulas invitavit.
V. *Principes convenerunt in unum adversus Dominum et adversus Christum eius.*

2. Dum intrasset convivia
Herodiadis filia,
Coram Herode saltavit
Et placuit principibus
Simulque recumbentibus,
Tota domus cachinnavit.
V. *Quoniam cor eorum vanum est, respexerunt ad vanitates et insanias falsas.*

3. Herodes volens placere
Puellae coepit vovere,
Illi prorsus se daturum
Munus, quodcunque peteret;
Si partem regni peteret,
Se nequaquam negaturum.
V. *Dilexit verba praecipitationis et loquebatur in idipsum.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Illa matrem sciscitatur,
Quidnam esset petitura;
Herodias hanc affatur:
Non sit tibi regni cura.

2. Sed caput Iohannis petat;
Sic mulier impudica,
Quia sanctus mala vetat,
Mortis eius fit amica.

3. Nec sensit huius ratio,
Praeoccupatus a morte
Iustus in refrigerio
Manebit felici sorte.

Responsoria.

1. Puella mox regreditur,
Caput Iohannis petitur
Ut afferatur in disco,
Ficte coepit rex tristari,
Verumtamen iubet dari
Quasi rem de suo fisco.
V. *Concepit dolorem et peperit iniquitatem, convertetur dolor eius in caput eius.*

2. Tunc misso spiculatore
Baptista sanguinis rore
Fuso martyr efficitur,
Decollatur in carcere
Ab impiorum genere,
Mors eius parvipenditur.
V. *Aestimatus est cum descendentibus in lacum, factus est sicut homo sine adiutorio.*

3. Cum accepisset puella
Caput latum in scutella,
Dedit illud matri suae;
Ipsa laeta pro munere
Non curavit de scelere
Neque de futura lue.
V. *Nam hominem iniustum mala capient in interitu.*

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Audierunt discipuli
Beatissimi praeconis
Necem sui didasculi,
Triumphum quoque agonis.

2. Et corpus eius tulerunt
Cum summa reverentia
Illudque sepelierunt
In Sebaste Samaria.

3. In curriculo temporis
Iuliani apostatae
Ossa sacrati corporis
Gentiles sparserunt late.

Responsoria.

1. Cremantur loca iterum,
Et reliquias cinerum
  Sparserunt in auras venti
Tabescentes invidia
Pro insignium gloria
  Collata ingratae genti.
V. *Percussit Dominus omnes adversantes ei sine causa, dentes peccatorum contrivit.*

2. Sed Deus, factor omnium,
Ad suorum solacium
  Fecit prorsus non privari
Tantis orbem reliquiis,
Nec passus est ab impiis
  Fidelium spem frustrari,
V. *Memor congregationis suae, quam possedit ab initio.*

3. Dum ossa sacra tollerent,
Ut ea flammis urerent,
  Quidam Ierosolymitae
Admixti colligentibus
Nonnulla his torpentibus
  Occulebant sollicite.
V. *A Domino factum est istud et est mirabile in oculis nostris.*

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Truncato in Arabia
Praecursore tumulatur,
Caput eius in Aelia,
Quae Ierusalem vocatur.

2. Illuc orandi gratia
Duo monachi venerunt
Sub principis monarchia,
Quem Marcianum asserunt.

3. Iisdemque baptista Christi,
Caput suum revelavit,
Sed hoc perdiderunt isti,
Et eorum spes nutavit.

4. Nam dum incauti nimium
Circa commissum fuere,
Talis thesauri pretium
Meruerunt non habere.

5. Post haec vero fit perlatum
In Emissam Phoeniciae
Et in urna conservatum
Sub terra nimis impie.

Ad Benedictus.

A. Illuc denuo monstratur,
Qui in specu morabatur,
  Marcello cuidam abbati,
Transfertur honorifice
Ab eodem pontifice,
  Qui praeerat civitati.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Praeco superni iudicis,
Praecursor summi vindicis,
  Paranymphus sponsi veri,
Multa passus ludibria
Triumphavit per omnia,
  Nec potuit aboleri
Domus in petra posita,
Nam iusti recordatio,
Pigmenti compositio
Ut mel dulcis et musica
In vini convivio.

Brev. ms. Verdense saec. 15. Cod. Berolinen. Fol. 380 Nr. 1 A. — Brev. ms. S. Wiperti saec. 15. Cod. Quedlinburgen. 189. B. — Brev. ms. Hamburgense saec. 14. Cod. Dresden. P 158. C. — Brev. ms. Lubicense

saec. 15. Cod. Lubicen. ol. 62. D. — Brev. ms. Monasteriense saec. 15. Cod. Monasterien. 201 (204). E. — Brev. ms. Monasteriense saec. 15. Cod. Darmstadien. 950. F. — Brev. Hamburgense imp. s. l. 1507. G. — Brev. Monasteriense imp. s. l. 1489. H. — Brev. Verdense imp. s. l. 1480. I. — Brev. Bremense imp. s. l. et a. K. — Viat. Hildesheimen. imp. Lipsiae 1516. L. — In 2. Noct. A 1, 1 sciscitabatur D. — In Laud. A 1, 2 Praecursor EG. — A 3, 1 Hiisdemque AEH, Isdemque G.

52. De s. Iohanne Baptista.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

1. Vox iucunda, cor exsultans,
Vultus laetus nil occultans
In se maesti, tanti festi
Psallant in obsequium,
Quo fit caelo gaudium.

2. Haec est dies, quam sacravit
Praecursoris et beavit
Mors pretiosissima,
Mors aeterna laude digna,
Mors, quam vitae probant signa,
Signa praeclarissima.

3. Carcer in palatium,
Luctus in solacium
Iohannis mutatur,
Festum in supplicium,
In luctum dominium
Herodis firmatur.

4. Ave, dulcis patriarcha,
Fluctuantes nos in arca
Iugi sub diluvio,
Morte vitam da beata
Terminari, quam beata
Subsequatur visio.

Ad Magnificat.

A. O Christe mirabilis,
Cuius inscrutabilis
Via sapientiae,
Decus innocentiae,
Iohannes Baptista,
Vitae magisterium,
Factus improperium,
Legis agonista,
Cuius in derisum
Petulantis feminae
Caput est praecisum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Agno Dei, regi magno,
Quem Iohannes praedicavit,
Iubilemus Domino.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vir beatus zelo legis
Arguit nefarias
Nuptae fratris nuptias
Et incestum regis.

2. Rex adversus aequitatem
Legis subsannator,
Adversatur veritatem,
Sceleris amator.

3. Insurgit hinc nequitia,
Virtus tribulatur,
Capitur iustitia,
Pietas ligatur.

4. Conturbatur Herodias
Et in sanctum Dei
Gravi corde meditatur
Dolos et insidias.

5. Herodes, vir sanguinum,
Vitiorum fautor,
Patronus facinorum,
Criminis est autor.

6. Deus admirabilis,
Qui post ignominiam
Donas sanctis gloriam
Et per patientiam
Humiles coronas.

Responsoria.

1. Mysterio mirabili,
Quo conceptus sterili
Caelitus donatur,
Ex grandaevis nasciturus,
Quantae puer sit futurus
Gratiae, monstratur,
V. Cuius ad indicium
Editus ab angelo
Nomen et officium.

2. Salutis puerperae
Salutantis reddere
Gestiens adfatus,
Exsultat in utero
Ac adludit puero
Puer salutatus;
V. Virginis in gremio
Sciens esse Deum,
Quod nequit eloquio,
Gestu prodit eum.

3. Iohannes dum nascitur,
Mundo novus oritur
Lucifer diei,
Lucescentis nuntius,
Viae factor praevius
Et praecursor Dei,
V. Fide patrum imbuens
Corda filiorum
Ostendit incredulis
Semitas iustorum.

4. Vox clamantis in deserto
Dum Iohannes in aperto
Herodis incestum
Arguendo frustra studet,
Induratur et non pudet
Sceleris scelestum;
V. Innocens in carcere
Clausus adligatur,
Cui furor adulterae
Mortem machinatur.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Rex natalis sui cenam
Primis et maioribus
Magnam fecit et amoenam
Galilaeae ducibus.

2. Apti diem temporis
Videns Herodias
Impudici pectoris
Intendit argutias.

3. Exsecratur sanctitatem
Absorpta deliciis
Et infamat castitatem
Delectata vitiis.

4. Testem vitae detestata,
Iohannem in carcere
Face mortis inflammata
Non timet occidere.

5. Postulata iusti nece
Insana laetatur,
Quando caput pro mercede
Filiae donatur.

6. Cuius mox discipuli
Corpus asportarunt
Et honore tumuli
Terrae commendarunt.

Responsoria.

1. Rex profanus dum servandum
Morte iusti iusiurandum
Putat, peius peierat,
Quando sacrum sacramento
Necans dono tam cruento
Saltantem remunerat.
V. Ius irridet, fas non videt,
Nefanda religio,
Dum per iocum praestat locum
Iurans homicidio.

2. Mira dispensatio
Feminae ludibrium,
Saltatricis praemium
Fit baptista Dei,
Obstupescit ratio,
Disciplinae speculum
Fieri spectaculum
Ebriae diei,
V. Castitas opprimitur,
Profanatur sanctitas
Veritas damnatur.

3. Ortus sui diem festum
Rex convivis instruit,
Sed non laute, dum incaute
Nece iusti destruit
Et fas et honestum;
V. Quis non recte dixerit
Gaudium furorem,
Ubi vino miscuit
Crapula cruorem?

4. O iubar laetitiae,
Titulus virtutis,
Qui solem iustitiae,
Dominum salutis,
In secretis uteri
Sentiens gaudebas
Et ad portas inferi
Laetus praecurrebas,
Spem redemptionis
Mortis in caligine
Nuntians absorptis;
V. Angelus officio,
Spiritu propheta,
Gabriele nuntio
Natus ex effeta.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Christi vates et legista,
Paranymphus et baptista,
Maior natis hominum,
Curae tibi Dominum
Sic sit praevenire,
Ut non nobis noceat
Illa dies irae.

Responsoria.

1. Dira fames, edax invidia
Sanctum mactat inter convivia,
Esurit plus hominem
Impudens regina
Et infelix sanguinem
Sitit inter vina.
V. Maestus vere dies festus,
Funesta societas,
Foedae dapes, iusti caede
Dum madet ebrietas.

2. Triumphator hostium,
Triumpho potitus
Carnis, mundi, daemonum
Derides garritus,
Herodes dominium
Tuum fert contritus.
V. O doctorum speculum,
Martyrum vexillum,
Virginum signaculum,
Portum da tranquillum.

3. Angelus cognomine,
Vere maior homine
Iohannes occiditur,
Pro lege paterna
Dum zelat, exstinguitur
Fidei lucerna,
V. Erat enim sanctitate
Lucens, ardens caritate.

4. Summa legis, praeco regis
Et plus quam propheta,
Via morum, dux iustorum,
Virtutis athleta,
Decollatur, caput datur
Manibus incestae,
Cuius scelus iusti zelus
Damnat manifeste;
V. Herodias imperat,
Impia scortatrix,
Et iussis obtemperat
Filia saltatrix.

In Laudibus.

Super Psalmos.

A. Collaudemus Dominum
Omnis creaturae,
Terrae, maris, hominum,
Et vitae futurae
Regem deprecemur,
Ut exuta carnis mole
Cum baptista vero sole
Amicti laetemur.

R. Per eum, qui constituit
Te maiorem hominibus
Et universis docuit
Praestantiorem vatibus,

V. Te precamur assiduis
Nos iuva precaminibus.

Ad Benedictus.

A. Benedictus es tu, Christe,
Verbum patris, quod baptistae
Prophetavit spiritus,
Digitus monstravit,
In fide sincera
Plebem tibi nos perfectam
In salutis viam rectam
Dirige, lux vera.

Per Horas.

Ad Primam.

A. Salutaris dies ista,
Quam praecursor et baptista
Christi consecravit,
Dum pro veritate legis
Per iniqui manum regis
Mori non expavit;
Angelis laudabilis,
Nobis venerabilis,
Inferis excidium,
Desperatis gaudium
Vere nuntiavit.

Ad Tertiam.

A. Iohannes legis terminus
Et finis umbrarum,
Literae silentium
Et vox prophetarum,
Immolatur feminae,
Quando decollatur
Infestae datus innocens
Et sanctus incestae.

Ad Sextam.

A. Ecce, quem divinitas
Ipsa veneratur,
Cui de caelo trinitas
Tota revelatur,
Qui per vitae meritum
Angelus vocatur,
Hic tantus ad lubitum
Feminae damnatur.

Ad Nonam.

A. Scelerati iussu regis
Dum zelator sacrae legis
Morti deputatur,
Imminente passione
Stans erectus in agone
Sic orat, sic fatur:
Meum tibi, Domine,
Spiritum commendo,
Pro cuius me nomine
Moriens impendo.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

Magnificemus Dominum,
Quem inter natos hominum
Maior necdum natus
In matre salutatus
Sciens salvatorem
Exsultans ut Domino
Detulit honorem,
Cuius veneranda passio
Nos commendet virginis filio.

Antiph. ms. Cisterciense saec. 13. Cod. Bruxellen. 268. add. saec. 14. A. — Antiph. ms. Cisterciense saec. 14. Cod. Pianoren. M 1. B. — Noct. ms. Veteris Montis saec. 14. Cod. Dusseldorpin. 61. C. — Antiph. ms. Veteris Monasterii saec. 15. Cod. Maguntin. 138. D. — Brev. Basileense imp. s. l. et a. E. — Brev. S. Servatii Traiecten. imp. Coloniae 1507. F. — In 1. Vesp. A ist verstümmelt und beginnt erst mit dem dritten **R** der 2. Nokt. Die **AA** super Ps. stehen nur in A aber in 2. Vesp.; nur eine **A** super Ps. hat F: Collaudemus Dominum omnis creaturae etc. vgl. in Laud. — In 1. Noct. Da die monastische Form die ursprüngliche des Officiums ist, wird den blofsen Umstellungen von EF im folgenden keine Aufmerksamkeit geschenkt. — **A** 1, 3 Raptae fratris E. — A 2, 3 Adversator veritatis E. — **R** 1 und 2 lauten in E:

1. Infrunitae feminae
Furor inflammatur,
Dum de thori crimine
Iuste proclamatur,
Sed prophetae sanguine
Cruenta placatur,
V. Adversatrix mens virtutis
Vilipendit nec attendit
Monita salutis.

2. Rex aversa facie
Lumini rebellis,
Inimicus gratiae
Vere versipellis
Iure rupto sanguinis
Vim facit naturae,
V. Dissipator foederis,
Adinventor sceleris,
Pacis violator.

In 3. Noct. Super Ps. hat E folgende AA:

1. Hic prophetis altior,
Iste maior homine
Despectae despectior
Merces datur feminae.

2. Arbitrum iustitiae
Temulenti rident
Et lucernam gratiae
Immundi non vident.

3. Triste nimis epulum,
Caput in scutella,
Quod quasi ridiculum
Intulit puella.

R 2. Infrunitae feminae etc. B; in A:

R. Baptista Christi nobilis,
Amicus Christi humilis,
Tu forma sanctitatis
Pro tuis sanctis precibus
Coniunge caeli civibus.
V. Ave, fruens summo bono,
Sedens caeli solio,
Intuens divinitatem
Plenus omni gaudio.

In Laud. R fehlt ABEF. — Per Horas AA nur in A. — In 2. Vesp. Super Ps. hat B 4 AA, 1—3 wie E in 3. Noct. Die 4. lautet:

Rex Iohannem metuebat,
Quia sanctum hunc sciebat,
Cuius quasi stimulis
Verbis pungebatur,
Sed infelix male functus
Tanto viro nec compunctus
Mortem merebatur.

Ad Magn. A Iohannis legis termino CE, vgl. ad Tertiam. Vgl. die zugehörigen Hymnen Anal. XXIII Nr. 345 ff.

53. De s. Iohanne ante Portam Latinam.

In 1. Vesperis.

R. Munda caro sancti
laceranda datur flagra danti,
Et probra passa coma
ruit ad spectacula Roma,
Intrat vas olei,
vas plenum perniciei,
O vis mira Dei,
fervor oboedit ei.
V. Letum laetus init,
alacer certamina finit,
Vas fervens oleo
vicit inustus eo.

Ad Magnificat.

A. Servans virgo caelibatum
Fert libamen Deo gratum
Castitatis gremium,
Neque carne neque mente
Egit aestus hunc repente,
Ut amittat praemium.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Agnum nivei candoris
Adoremus Dominum,
Virginem qui huic Iohanni
Commendavit virginum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Clarus fulget dies iste
Iohannis evangelistae
Emicans victoria.
2. Flammas olei ferventis
Virgo vincit in tormentis
Pangens Deo gloriam.
3. Ante portam hunc Latinam
Caesar egit ad ruinam,
Sed victor non laeditur.
4. Romae iubilat senatus,
Cum Iohannes liberatus
Ephesum regreditur.
5. Sicut candet carne munda,
Sic caelestis rorat unda,
Quem elegit virginem.
6. Miris declaratur signis
Refrigescit fervor ignis
Ros arcet sartaginem.

Responsoria.

1. Ante portam urbis Romae,
quae Latina dicitur,
Victor dolio ferventis
olei immittitur,
Qui senatu circumstante
illaesus egreditur,
V. Rore balsami caelestis
virgo circumfunditur.
2. In Pathmos dum relegatur
Iohannes exsilio,
Hunc divina de supernis
consolatur visio,
V. Ecclesiae figuratur
status hoc indicio.
3. O dilecte Iesu Christi
Iohannes apostole,
Quae praerogativa tui
sit honoris, recole,
V. Virgine cum matre regnans
castitatis indole.
4. Annuus in hoc natali
fit concursus populi,
Festa die . . . .
dum in urbe Romuli
Gaudia multiplicantur
per excursum saeculi,
V. Adhuc ad laudem Iohannis
crescit laus miraculi.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Quem sermonem Iesus dixit
Et spem et rem, quam praedixit,
Impleri opportuit.
2. Adveniret donec vere,
Qui Iohannem permanere
Hac in carne docuit.
3. Hic neque exustulatur
Nec tormentis terminatur
Eius innocentia.
4. Nec exsilio damnatus
Nec metallo relegatus
Migrat ad caelestia.
5. Vera pacis in quiete,
Iesu bone, bona de te
Venit invitatio.
6. Sanguinis effusione
Non fit particeps coronae
In Iohanne passio.

Responsoria.

1. Vox tonitrui tui, Deus, in rota
Iohannes est evangelista
Mundi per ambitum
Praedicans lumen caelicum,
Qui triumphans Romae lavit
In vino stolam suam

Et in sanguine olivae
Pallium suum.
V. Victo senatu cum Caesare
Virgineo corpore
Tripudiat in igne
Et in sanguine.

2. Cum pro mundo pateretur
rex Deus in homine,
Iuxta crucem eius erat
stans virgo cum virgine.
V. Christus utrique commendat
invicem ex nomine.

3. Magna mundo
gloria splenduit,
Adorari
angelus timuit,
Hoc prohibuit;
V. Hunc honorem
honori tribuit,
Homo Deus
dum carnem induit.

4. Salve, dulce melos,
illustrans lumine caelos,
Virgineum lumen,
paradisi fertile flumen,
Splendor apostolice,
Christi specialis amice,
Theologos omnes
transcendens sancte Iohannes,
V. Eloquiis claris
caeleste melos imitaris.

In 3. Nocturno.

Responsoria.

1. Discipuli Christi
dum tractant verba magistri,
Undique sermo sonat,
huic semper vivere donat,
V. Tu, Petre, me sequere,
volo sic, ait, hunc remanere.

2. Supra pectus salvatoris
in cena recubuit,
Ex quo hausit, quod ubique
populis distribuit,
V. Quo rigatus omnis mundus
ad fidem convaluit.

3. Vatis caelestis
est Pathmos insula testis,
Caelitus hic vidit,
quae sano dogmate scribit,
Ex signis ipsis
liber editur Apocalypsis;
V. Quotquot verba sonat,
tot in his sacramenta redonat.

4. Dum stupet in caelis
animus patris Ezechielis,
Res satis obscuras,
tres cernit adesse figuras,
Haec species hominis,
bovis haec erat, illa leonis;
V. Par aquilae quarta
magnalia denotat alta
Sancti Iohannis evangelistae.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Ecce, dies triumphalis
Diesque spiritualis
Iohannis memoriae,
Cum ex oleo ferventi
Flamma carens adurenti
Praefert signum gloriae.

2. Circumstante hunc senatu
Resultant maiores natu,
Quod liber egreditur,
Urbis Romae gaudent cives,
Gaudet pauper, gaudet dives,
Quod igne non uritur.

3. Exit dolium illaesus,
Caeli rorem spirat Iesus
Et ab igne liberat,
Nec Romanus imperator
Sicut mundi dominator
Tam potenter imperat.

4. Huius ergo nos natalis
Exuens a cunctis malis
Emundet a crimine,
Ut non urat calor ignis,
Tartara quem dant indignis
Cum mortis putredine.

5. Post mortalis vitae molem,
Ut cernamus verum solem,
Illa iuvet aquila,
Quae ad alta subvolando
Clariusque contemplando
Luce gaudet intima.

Ad Benedictus.

A. Sacramenta
die dominica
Ostensa sunt
ecclesiastica
Apostolo
in Pathmos insula
Et sanctorum
cum Christo saecula
Eorumque
clara memoria
Et, quae manet,
perennis gloria.

In 2. Vesperis.

R. Verbum bonum
caelestis nuntius
Adnuntiat
pacemque gentibus,
Praerogativa floruit
Castitatis, quam voluit,
Quam dilexit.

V. Matrem Dei inter sua
suscepit obsequia,
Ut virgini virginum
digne deserviret.

Ad Magnificat.

A. Hodie victor athleta,
Iohannes evangelista,
Caelo dat tripudium,
Hodie flamma intactus
Turba praesente senatus
Praebet mundo gaudium,
Hodie huius natalis
Splendor parit salutaris
Devotis remedium.

Brev. ms. Hollandense saec. 13. Cod. Collegii Universitatis Oxonien. 101. — In 3. Noct. ad Cant. A wie in 1. Vesp. ad. Magn. — R 2, 4 populis gentium. — In Laud. ad Bened. A, 10 clara maoria. — In 2. Vesp. R, 5 Qui praerogativa.

54. De sancto Iohanne ante Portam Latinam.

In 1. Vesperis.

A. O pium patronum,
Puer datus praesuli
Princeps fit latronum,
Iam nefandi tituli
Nefas cedit in bonum,
Post haec doctor populi
Confitetur
Sancti Ioannis donum.

V. Da nobis, Christe,
Precibus Evangelistae
Veniam, quam meruit latro
iste.

Ad Magnificat.

A. Magnificavit eum
Deus et carnis Iebusaeum
Expulit a tenero
munditiae puero,
Mente manens sana
nec adustio Domitiana
Nec mors laesit eum
corpore virgineum.

In 1. Nocturno.

Responsoria.

1. Avis volans sine meta,
Ioannes Christi athleta,

Ungitur, non uritur
Oleo fervente,
Quo iubente
Lapis in gemmam vertitur;
V. Fit et aurum silvae lignum,
O amicum Deo dignum.

2. Nascens Maria media
Gratia de gratia,
Iohannes de Anna,
Quando tonat,
Nobis donat
Verbi Dei manna;
V. Christi testis hic caelestis
Fistula vel canna.

3. In navi patrem deserens,
Deo se totum offerens,
Relictis omnibus
Navi, patre, retibus,
Coassumpto fratre
V. Mox Messiam sequitur,
Quod repromittitur.

4. Rorat caelum, nubes pluit,
Filius tonitrui
Mittit telum, hostis ruit
Sacri evangelii,
Ut tres isti
Antichristi
Ebion, Cerintus
V. Et Marcion, haeretici,
Christi crucis inimici,
Zizania seminantes
In medio tritici.

In 2. Nocturno.

Responsoria.

1. Ecce, puer praeelectus,
Puer Christo praedilectus,
Cuius cubans supra pectus
Hausit divina mysteria.
V. Videant recti
Super cor dilecti
Positum discipulum
Veluti signaculum.

2. Tuus, Christe, fuit iste
Filius materterae,
Cognatus baptistae,
Virgo manens tibi gratus,
Paranymphus pro te datus
Virgini puerperae,
V. Iohannes apostolus
Et evangelista,
Electus discipulus,
Domini symmista.

3. Aquilina facies
Oculorum acies
Direxit
In rotam solis,
Ubi verbi Dei prolis
Secreta detexit;
V. Seraphim velat
Vultum Dei,
Zebedaei
Filius revelat.

4. Hic est ille discipulus,
Quam amoris titulus
Privilegiavit,
Quem cibavit
Pane vitae et intellectus.
V. Dilectus
Haurit de plena
Vitae vena
Iohannes in cena.

In 3. Nocturno.

Responsoria.

1. Caro isti mater Christi
Verbo Domini
Commendatur, custos datur
Virgo virgini,
V. Divino consilio
Filius pro filio
Commendatur.

2. Iohannes dilectus Dei
Ob doctrinam fidei
Mittitur in dolium,
Vadit in exsilium;
Caeli dum girat ambitum,
Manna gustat absconditum,
V. Ubi Christum habens ducem
Secreta produxit in lucem.

3. Mortuam
Viduam
Post exsilium
Suscitavit
Et a morte relevavit,
Viduae filium,
Indixit ieiunium,
Rogatu fidelium
Condit evangelium,
V. Eructavit verbum bonum,
Dulcis melodiae sonum.

4. O sanctitatis cumulum,
O castitatis speculum,
O gratum discipulum,
O stupendum miraculum,
Bibit veneni poculum
Nec sentit periculum,
V. Prius stratos
A veneno vitae datos
Suis reddit suscitatos.

Ad Benedictus.

A. Cornu virtutis
Deus erigit atque salutis
In cunctis hodie
turribus ecclesiae;
Mens et vox, pange,
sub honore Ioannis evangelistae psallamus,
cui sacra vota damus.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Spiritus exsultet,
modulatio laeta resultet,
Plebs canit haec hodie
cantica laetitiae,
Unde Iohanninis
precibus defende ruinis
Christe, tuum populum
daque boni cumulum.

Brev. ms. Cellae Principum saec. 14. Clm. Monacen. 7213. — Hiezu der Hymnus: Concentu iucundo (Anal. IV, 160).

55. De Reversione s. Iohannis.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Adest dies digna coli,
Quam agit ecclesia
In Iohannis apostoli
praeclarae sollemnia,
Empyrea summi poli
Qui novit mysteria.

2. Hic supra pectus Domini
In cena recubuit,
Discipulorum nemini
Christus in hoc annuit,
Quippe quod fas est virgini,
Alii non congruit.

3. Veri verbi sub cantico
Vox est evangelica,
Qui de fonte dominico
Epotavit mystica,
Quorum gustu vivifico
Plebs vivit catholica.

4. Iohannes dictus gratia
Comparatur aquilae,
Virtutum excellentia
Lustrans inscrutabile
Verbum patris in gloria,
Nullum habens simile.

5. Postquam Christus occubuit
Crucis in patibulo,
Adoptionis coluit
Matrem eius titulo
Iohannes, qui praeclaruit
Virginali speculo.

Responsoria.

R. Florescentis ecclesiae
Praeco devotus et athleta,
Iohannes doctor Asiae
Sub lege nova fit propheta,
Dum apocalypsis dicta
Mundo pandit per sua scripta.

V. Hic est, quem divinitas
prae ceteris amavit
Amorisque nobilitas
Secretius locavit.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

A. Christus suum discipulum
Iohannem praeamatum
Et in Pathmos ergastulum
Iniuste relegatum
Revocat ad Ephesios,
Ad eius qui adventum
Laudes dicunt atque melos
Iubili in augmentum.

In 3. Nocturno.

Responsoria.

R. O Iohannes frater altissimi,
Venas divini susurrii
Nobis tua prece aperi;
V. Tu paradisi fluvius,
Torrens inundans divinitus.

R. Ecce, volat aquila,
Quo nec vates nec propheta
Volavit unquam altius,
Atque sine meta
Caeli penetravit secreta;
V. Stupet usus et natura
Iohannis eloquio,
Dum transcendit carnis iura
Dicens „In principio."

Prop. S. Iohannis Boscoducen. imp. Antwerpiae s. a.

56. De s. Iohanne Chrysostomo.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Iohannes Dei gratia
Latine interpretatur,
Qui sanctum ab infantia
Virtute comitatur.

2. Os iste tenens aureum
Chrysostomus appellatur,
Dum per dogma nectareum
Ecclesia illustratur.

3. Physim spernens sophus iste
Sic contemplatur Dominum,
Diaconus tibi, Christe,
Corda subiecit hominum.

4. Praesul hic aequiparatur
Iohannes aequo nominis,
Actus vita dum aemulatur
Eorum in vestigiis.

5. Evangelistam dictando,
Baptistam praedicando
Hic Chrysostomus sectatur
Et utrique ieiunando,
Plebis scelus excrepando
Par maxime conabatur.

Ad Magnificat.

A. Magnificet Dominum
Per quadri orbis terminum
Mens pura, illustrata
Per Iohannis dogmata,
Qui luxit ut sol in mundo,
Scripturarum de profundo
Plebi vulgans mystica,
Aurum adaugens argento
Duplicatoque talento
Serens dicta pistica,
Quem in caelis laureatum
Cum electis petimus,
Nobis ut reddat placatum
Omnipotentem precibus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Concordes vitae
sanctae iubilando venite,
Chrysostomoque dignum
resonemus laudibus hymnum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Iohannes clarus
   Antiochia nascitur urbe,
   Dilectusque carus
   Domino, placens quoque turbae.

2. Philosophiae
   studium impenderat usque,
   Post haec theologiae
   insudans dogmatibusque.

3. Hic sobrius, castus
   mundanos respuit actus,
   Sic animae labem
   fugiens corporis quoque tabem.

Responsoria.

1. Vir Domini Iohannes
   Scientiarum amnes
   Bibit a pueritia,
   Libros perlegens auctorum
   Collegit virtutes morum,
   Mundi detestans vitia,
   V. Methodo sophiae
   tenuit moderamina piae.

2. Naturalibus imbutus
   Iohannes bonae indolis
   Et perfecte delibutus
   Philosophiae poculis
   Brevi sub compendio
   Fruens mundi stadio,
   V. Virtutum flores
   decerpens nobiliores.

3. Regnantibus Arcadio
   Pariterque Honorio
   Et Damaso pontif[ice]
   [Civit]ati praesidente,
   Romae Iohannes repente
   Fungitur episcopio.
   V. Constantino sede
   figitur in praesulis aede.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hic clericorum
   vitam corrigere volens
   Mox perversorum
   vanum odium quoque dolens.
2. Hospitalitatis
   ieiunus nilque ferebat,
   Sed sobrietatis
   stomacho caputque dolebat.
3. Propter sermones
   dignas et praedicationes
   Plebs eum dilexit,
   aemulantum ora despexit.

Responsoria.

1. Constantinopolitanus
   Praesul Iohannes per manus
   Cleri in phoenice luxit
   Idola dissipando,
   Veram fidem propugnando
   Ecclesias construxit,
   V. Gentis barbariem
   convertens in veram fidem.
2. Chrysostomus fortissimus,
   Zelo fidei ignitus,
   Orthodoxorum templa
   Prohibuit dari vanae
   Archihaeresi Arianae
   Pauli sequens exempla,
   V. Conculcans haereses
   sic Christo contrarientes.
3. Oratio pervigilis
   Chrysostomi Iohannis
   In Bisanto emicuit,
   Angelorum exercitus
   Armis monstratus caelitus
   Igne urbem eripuit,
   V. Sic prece pastoris
   locus defensatur honoris.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Doctorem senem
   reprobare volens Arianum

Iohannes invidiam
mortem patitur quoque diram.

2. Concelebrant synodum
praesides, sed inique deponunt
Exsulem Chrysostomum,
proscriptum longe reponunt.

3. Scelus idolatriae
praesul spernendo reginae
Effigiem reprobat,
sed iram regiam concitabat.

Responsoria.

1. Celebrant concilium
Praesules et exsilium
Praeelegit vir beatus,
Sed per populum devotum
Ob hoc nimium commotum
Ad sedem est revocatus;
V. Urbis terra mota
fit iniqua damnatio nota.

2. Curam agens pastor gregis
Uxorem offendit regis
Novam edens homiliam,
Rursus vicit Herodias,
Ob hoc passus insidias
Clientum et contumeliam,
V. Sed Deus pastorem
defendit per inferiorem.

3. Os auro derivans
aurora dogma propinans,
Egregie doctor,
scripturarum mellifluis auctor,
Iohannes, clerum,
plebem protegeque severum
Iudicem in caelis
precibus placa tu vere tuis,
V. Ut donet miseris
aeterna gaudia nobis,
Qui tua mente pura
celebrant sollemnia mira.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Iohannes in exsilium
Denuo relegatur,
Ubi Ponti confinium
Imperiique putatur.

2. Ubi corpus castigando
Spiritum subegit,
Nova scribens meditando
Volumina exegit.

3. Demum datus dedecori
Evertit acrimenta
Praesul poenam iniungens ori
Aurea conscripsit elementa.

4. Vehuntur cruciatus
Hic capitis dolore,
Tandem caelo sublimatus
Est maximo decore.

5. Caeco visus conceditur,
Leprosus mundatur,
Iohannes Christo iungitur,
In caelo iubilatur.

Ad Benedictus.

A. Plaga recens incubuit,
Dei iram erubuit
Constantinopolis alta,
Luxit aether, nam doctorum
Auget sidus nunc oratorum,
Ubi aeterna merita
Beatificant requie
Iohannem solamine.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Advehitur bonus caelis
Doctor electus flamine,
Gaudet honore Iohannis
Chrysostomi laudamine
Mater, novis opusculis
Praedita quaestiunculis
Redimivit suis te voluminibus
Christe, hymnorum zematibus.

Brev. ms. Curiense (?) saec. 15. Cod. Arch. Sangallen. Fabarien. IX. — In 1. Vesp. ad Magn. A, 7 fulgans. — In 2. Noct. R 2, 4 cane. — In 3. Noct. R 2, 4 Cursus vixit. — R 3, 2 dogmata. — In Laud. A 4, 1 Lies Provehuntur? — In 2. Vesp. Ad Magn. A, 7 Redimuit.

57. De s. Iohanne Clusoniensi.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Gaude, Sion,
ornata tympano,
Plaude novo
perfusa balsamo,
Ipsum lauda
chordis et organo,
Cuius sponsa
venit a Libano.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Ad regem vitae
digna cum laude venite,
Qui palmam regni
tribuit supra aethra Iohanni.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beatus vir, qui non abiit
in malorum consilio,
Sed in lege Dei coluit
illius meditatio.
2. Quare fremunt populi
vana meditantes?
Exaltabit Dominus
in ipso sperantes.
3. Cum invocat, exauditur
Iohannes a Domino,
Et in pace in id ipsum
regnat sine termino.
4. Verba sancti percipit
clamorem intellegens,
De mundi miseria
pauperem hunc erigens.
5. Domine, Domine,
quam admirabilis
Es in hoc praesule
atque laudabilis!
6. Confidens in Domino
transmigrat in montem
Et venire meruit
ad salutis fontem.

Responsoria.

1. Ecce, verus et sincerus
Vir Israelita,
Sine fraude dignus laude
Fulgens eremita,
Christo carus, signis clarus
Verbo, mente, vita;
V. Inter mundi strepitum
Stat pastor insignis,
Sed in igne positum
Non exurit ignis.
2. Exspectante populo
sacram unctionem
Matrona cum filio
benedictionem
Exspectat pontificis,
sed mox laesionem
Mortis subit parvulus
per oppressionem;
V. Clamat mater misera,
currit vir beatus,
Fusa prece parvulus
mox est vitae datus.
3. Fragrat virtus arboris,
manat vis unguenti,
Laudibus attollitur,
fit res nota genti,
Sed aurem non adplicat
famae discurrenti
Nec fidem adhibuit
vana promittenti.
V. Petit sanctus eremum
spreta mundi gloria
Et relicto pallio
fugit ab Aegyptia.
4. O praesul, Italiae
decus speciale,
Quem ornat iustitiae
superhumerale,

Quem caro non allicit
vel solum natale,
Nobis, pater, impetra
regnum aeternale.
V. O intactae fili matris,
miserere miseris
Atque prece sancti patris
nos coniunge superis.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Domine, qui habitas
in monte salutis,
Nos per sancti merita
fac heredes lucis.
2. In virtute, Domine,
tua gloriatur
Sanctus, cuius hodie
festum celebratur.
3. Tua est o, Domine,
terrae plenitudo,
Cuius archipraesulis
fulget sanctitudo.
4. Benedicam Domino
tempore perenni,
Qui caeleste bravium
contulit Iohanni.
5. Te decet in Sion
hymnus, o Domine,
Qui sanctum collocas
in caeli culmine.
6. Confiteri bonum est
tibi, Iesu bone,
Qui ornasti praesulem
corona gloriae.

Responsoria.

1. Sunamiti puerum
reddit Elisaeus,
Sycomori culmina
ascendit Zachaeus,
Relicto teloneo
praedicat Matthaeus,
Hoc in sancto praesule
repraesentat Deus;
V. Matri reddit puerum,
eremum conscendit,
Spretis lucris saeculi
ad superna tendit.
2. Dum membra lectulo
daret post laborem,
Immisit in eum
Dominus soporem,
Astat angelus
indutus decorem,
Ut cellam construat,
monet confessorem;
V. Pellitur dubietas
trina visione,
Et iussis obtemperat
cum devotione.
3. Invictum aggreditur
opus eremita,
Sed obstat archangelus,
ne res fiat ita,
Nam nocturno tempore
ligna levigata
In montem oppositum
nocte sunt translata;
V. Admiranti Dominus
columbas transmisit,
Quas sequens mox repperit
opus, quod amisit.
4. Felix locus,
felix ecclesia,
In qua sancti
viget memoria,
Felix terra,
quae dedit praesulem,
Felix illa,
quae fovet exsulem,
V. Felix, pater,
succurre miseris,
Ut felices
iungamur superis.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. O lampas ecclesiae,
Speculum virtutis,

Astanti familiae
Fer opem salutis,
De lacu miseriae
Et de luto faecis
Nos educ sanctissimae
Interventu precis.

Responsoria.

1. In vicino positus
pontifex cum clero,
Ut sacraret cellulam,
ecce, facto sero
Ardere conspicitur
mons Pirchirrianus,
Fit clamor in populis,
sursum levant manus;
V. Facto mane pontifex
montem petit altum
Et invenit caelitus
locum consecratum.

2. Admiratur populus
ruens in clamorem,
Novum cernens fluere
olei liquorem,
Madent linteamina,
sudat pavimentum,
Salubre languentibus
dans medicamentum;
V. Qui fontem in eremo
de petra produxit,
Hic in montis vertice
oleum eduxit.

3. De cisternae latebris
Ioseph est sublatus
Et in regni solio
nunc est sublimatus,
Finitur feliciter
eius incolatus,
Nostros prece sedula
diluat reatus;
V. Cursu felicissimae
vitae consummato
In sinu recipitur
Abrahae beato.

4. O oliva semper viva,
Dulcis et fructifera,
O lux clara, Christo cara,
Fulgens super aethera,
Nobis fessis et oppressis
Per peccati pondera
Esto, comes, dux et comes
In hac valle misera;
V. Iam cum Christo gloriaris
fracta domo testea,
Tuos non obliviscaris
pressos mole carnea.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Ampullae medium
vino vix replente
Potavit plurimos
liquore crescente.

2. O felix pontifex,
per cuius merita
Defuncto corpori
est vita reddita.

3. Blasphema mulier
amittit loquelam,
Sed sanctum invocat
mox sentit medelam.

4. Christum benedicite,
terra, mare, caeli,
Qui dedit victoriam
praesuli fideli.

5. Laudemus Dominum,
qui palmam gloriae
Beato praesuli
contulit hodie.

Ad Benedictus.

A. Benedictus Dominus,
Deus Israelis,
Qui pro vita saeculi
descendit de caelis,
Cui offertur hodie
sacerdos fidelis
In manu signiferi
sui Michaelis.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Magnificet Dominum
omnis creatura,
Quem eductum hodie
de carnis pressura
Vir beatus conspicit
iam non in figura,
Sed eius perfruitur
visione pura.

Brev. ms. S. Michaelis de Clusa saec. 14. Cod. Taurinen. D VI 11. — In 1. Noct. R 1, 7 strepitus. — R 1, 9 positus. — In 2. Noct. A 3, 3 archipraesuli. — A 3, 4 wieder plenitudo. — R 2, 9 Pellit. — In 3. Noct. R 1, 5 conspicit. — In Laud. A 3, 4 wieder loquelam.

58. De s. Iohanne Eleemosynario.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Diem hanc condignis
Veneremur laudibus,
Quâ miris clarus actibus
Migravit in patriam
Ioannes eleemosynarius.

2. Vir erat sanctus opere
Et aspectu angelicus,
Erat integer corpore,
Consilio magnificus.

3. Quem Alexandria praesulem
In honore tenuit
Et patriarcham inclitum
Ceu numen caeli coluit.

4. Hunc claritas generis
Quamvis fecit spectabilem,
Immensa tamen pietas
Cunctis reddit amabilem.

5. Fulsit orbi celebrior
Plenus virtutum actibus,
Pietate sublimior
Cunctis pristinis patribus.

Ad Magnificat.

A. Sanctus Iohannes eleimon,
Piis plenus operibus,
Feneratur Domino,
Sciens eleemosynis
Peccata purgari,
Secutus misericordiam
Aeternam invenit gloriam.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Iubilemus Domino,
Qui viam salutarem
Populo demonstravit
In Ioanne eleemosynario.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Invocabat Dominum
in opportuno tempore,
Dum omnia distribuit,
aderant plura propere.

2. Ad clamorem pauperum
manum reserabat,
Exaudiri meruit,
quotiens clamabat.

3. Nomen admirabile
pietatis largitate
Eleimon obtinuit
in terrae universitate.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Caeli tabernaculum
Cultor misericordiae
Ingressus secure,
Nam puritas et pietas
Et decor iustitiae
Erant sibi curae.

2. Adiutus virtute Domini,
Caritatis opera
Fideliter operatus,
Caelesti laetitia
Iuxta desideria
Non fuit frustratus.

3. Innocens manibus
Et mundo corde vixit
Ille vir beatus
Cui merito Dominus
Large benedixit,
Et propter opera pia
In regna caelestia
Illum introduxit.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Iohannes eleemosynarius,
patriarcha laudatus,
Egit vitae seriem
egenis miseratus.

2. Quem in visu mater Domini,
olivae serto fulgida,
Amare se admonuit
corde et mente cupida.

3. Caritate mox ignitus
pia resolvit viscera,
Ut pauperum miseriis
occurrat larga dextera.

4. Hinc famentes pascere
Vir sanctus nunquam desiit
Et egenis succurrere
Flagrans semper expetiit.

5. Hunc laudat ecclesia
Pietate
Viventem per saecula
In regno.

Brev. ms. Cracoviense anni 1443. Cod. Capit. Cracovien. 23. add. saec. 15/16. — Alle im Vorstehenden fehlenden Teile prosaisch. — Vgl. hiezu den Hymnus Anal. IV Nr. 298.

59. De s. Iohanne Gualberto.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Summi regis militi
Cum nefando Giezi
Proelium committitur,
Victor Iohannes exstitit,
Hostis ruinae patuit.

2. Pyrae grandes ignium
Fervide consurgunt,
Piae preces hostium
Cuneos confundunt.

3. Transit Petrus hilaris
In medio torridae molis,
Cuius pili poderis,
Dictu res mirabilis,
In nullo laeduntur.

4. Pallianti scelera
Perniciosa nimis,
Erubescenti postea
Seriatim omnia
Pater patefecit.

R. Iubilemus exsultantes
omnes summo gaudio,
De superno venit pater
Christi fretus clipeo,
Qui purgavit Simoniae
sacra templa nubilo,
V. Firma fide loricatus
est amore fervido.

Ad Magnificat.

A. Felix in uberi
posita montium
Vallis egregia
protulit lilium,
Iohannem, gratia
quippe mirificum,

Cuius in aula
dicasti catholicum,
Pater aeterne, collegium.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Christum regem adoremus
Celebri laetitia,
Qui Iohannem exaltavit
Supra caeli sidera.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Inclitus ecclesiae
Protector surgit ab hoste
Athleta nempe strenuus,
Iohannes, Christi famulus.

2. Iuventutis florem gerens
mundi vana respuit,
Tactum Christi veritate
verus amor imbuit.

3. Quidam feritatis
Stimulus invasit,
Carum interficere
Iohannis est ausus
Parcit pater libere
Cruce visa in pectore.

4. Libertati postquam
hostem condonavit,
Intra templi ianuam
oraturus ivit,
Curvam sibi
crucem adoravit

5. Sic adflatus, roboratus
Christi documentis,
Iuxta votum intrat locum
Sancti Miniatis.

6. Sumpta veste desuper
aram turbulentus
Pater eius clamitat
prole destitutus,
Ad Iohannem inhiat
ut invasor promptus.

Responsoria.

1. Christi confessor inclitus,
Possessor sancti flaminis
Illuxit nobis caelitus,
Consors paterni numinis,
Vexillifer eximius
Valimbrosani ordinis,
Exemplar vitae gratius
Cunctis fuit catholicis;
V. Tamquam sidus firmamenti
Iohannes ecclesiae
Iubar ferens radianti
In virtutum lampade.

2. Homicida praedo fuit,
Cruor ense funditur,
Obviavit moribundo,
Illaesus dimittitur
Propter signum crucis dignum,
Iohannes dum intuitur.
V. In spiritali cordis ara
Holocaustum obtulit,
Dum iniquus fit amicus,
Quem ut fratrem diligit.

3. Iam imbutus ad altare
Precibus incubuit,
Cornu crucis salutare
Sibi flexum conspicit,
Unde prorsus dedicare
Christo se disposuit;
V. Caelitus adflatus
mundi calcavit conatus.

4. Dira pestis depravandi
Sacra tunc efferbuit,
Hanc Iohannes exstirpandi
David zelum induit,
Quod per legem signis plene
Omnibus innotuit;
V. Fixe tenens veritatem
Populum adloquitur,
Incurrisse pravitatem
Praesul sic convincitur.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Quia summo patri
totum se devovit,
Genitoris ideo
blanda non audivit.

2. Sanctis abstinentiis
carnem macerabat,
Quam ob rem validius
hostibus obstabat.

3. Labe simoniae
Praesule foedato
Petit Romaniae
Loca sancta pie
Simone relicto.

4. Demum idem rediit
Domino vocante,
Vallimbrosam adiit,
Ubi degere decrevit
Christo comitante.

5. Invictus a discipulis
Eligitur in patrem,
Quo valde turbatur
Summeque renititur
Ob humilitatem.

6. Evolat in circum
aligera fama virtutum
Iohannis miri,
quem properant visere viri.

Responsoria.

1. Peragratis undique
locis sanctitatis
Dirigente Domino
gressibus firmatis
In Vallimbrosa denique
summae deitatis
Maturavit cultibus
inservire beatis;

V. Imperans vero finem
fluidis desideriis
In Domino confidens
sanctis adiutoriis.

2. Regimen pastoris
vocatus
Ut Aaron assumpsit
Sed plurimum renitens,
Subici
Quam praefici malens.

V. Humillimus pater
Tollitur
In se delectanter.

3. Ut suavitas aromatum
Odor sanctitatis
Plurimos accedens
Ad patrem adducens
In mente coniunxit,
Qui refecti redeunt
Vanaque relinquunt
Vitae transeuntis,

V. Monitis imbuti
habitum sumpsere parati.

4. Caritatis viscera
Habens in egenos,
Quos famis inedia
Videbat exesos,
Sacro censu vestium
Adiuvat sacrarum,
Ne Christi membra languida
Perirent ex inopia.

V. Ex alta rupe quadrupedia
Prece Iohannis ruunt praecipitia.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Delirus quidam famulus,
Immersus Arni fluctibus,
Sancti Iohannis precibus
Evasit in litoribus.

Responsoria.

1. Deprecantem Dominus
Exaudivit famulum.
Dum ex alto protinus
Labitur incendium,
Pro ultione patris
Ussit monasterium.

V. Ad honorem Christi
Flammae famulatus

Multavit coenobii
Vanus apparatus.

2. Bellua quam vidit
cruenta famulus aeger,
Territus exclamat,
succurrit ilico pater,
Daemonem sic ferit,
ex cruce visio perit,
V. Impavidus exstans
quia Christi stigmata portans.

3. Missa cohorte
truculenta nimis,
Petri maligni
saginata dolis,
Templum ignitur,
monachi caeduntur,
In miseranda
clade oviculae
Christi traduntur.
V. Iohannes pater veniens,
Compassione plenus,
Avidus martyrii dolebat.

4. Felix hora dum instaret
exitus e corpore,
Maestos fratres recreavit
sacro Christi foedere,
Angelum aspiciens
scandit thronum gloriae,
Cuius prece sublevemur
in superno cardine.
V. Patris almi
Vigent illibata
Sacra membra triduo
Merito in quinto
Mense fervido
Mire conservata.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Spiritus sancti iubare
Tantum radiabat,
Ut statim prima facie
Hominis intrinsece
Arcana videbat.

2. Certamen aggreditur
Dirae vastitatis,
Pro qua refellenda
Monachus eligitur
Mirae sanctitatis.

3. Horridum examen
Ignium statuitur,
Quod a Christi famulo
Victo hoste turbido
Pro fide transitur.

4. Laboranti misero
Militi, qui in grabato
Ad exitum manebat,
Missa benedictio,
Parva panis portio
Sanum erigebat.

5. A prece patris intima
Alta ruunt fastigia,
Dum rivuli vehementia
Secuta fuit imperia.

Ad Benedictus.

A. O virum admirabilem,
Laudabilem praeconiis,
Christi thesauri scrinium
Et trinitatis solium,
Tuere nos a callidis
Hostium insidiis.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O Iohannes, inclite
Pater monachorum,
Super clara hodie
Sidera polorum
Vectus honorifice,
Choris decentissime
Necteris sanctorum,
Supplex sis, oramus,
Pro cunctis fidelibus
Apud regem gloriae.

Brev. ms. Vallumbrosanum saec. 15. in. Cod. Londinen. Burn. 333. A. — Brev. ms. Trinitatis in Alpibus anni 1455. Cod. Laurentian. Conv. sup. 512. B. — Brev. ms. S. Salvii saec. 15. Cod. Riccardian. 372. C. — Brev. Vallumbrosanum imp. s. l. et a D.

In 1. Vesp. **A** 1, 2 nefando gregi B. — **A** 2, 1 Dire grandes B. — In 1. Noct. **A** 2, 3 Actum Christi D. — **A** 3, 2 Stimulis D. — **A** 3, 6 Visa cruce B. — **A** 6, 3 Parens eius B. — **R** 1, 6 Valinbrosani A. — **R** 2, 7 cordis ore B. — **R** 3, 1 ad fehlt B. — In Laud. ad Bened. hat B eine zweite **A** ad libitum:

O venerande pater
et clemens, sancte Iohannes,
Cui crux non renuit
Christi se flectere totam,
Ora pro populo,
clero cunctoque rogato,
Ut meritis precibusque tuis
valeant adipisci
Regnum caelorum,
quod habent animae beatorum.

In derselben Quelle findet sich die folgende Antiphon ad Primam:

Simoniae nubilum
Purgans templo Dei
Meruisti iubilum
Patris Helisaei,
Dum, Iohannes, famulum
Cantico tropaei
Dans per flammae cumulum
Salvae speciei.

Auch in der zweiten Vesper wird in B ad Magnificat eine zweite Antiphon eingeschaltet:

O Iohannes, gremium
Gregis monachorum,
Vitae posce praemium
Plebi subditorum,
Condonans interitum
Hosti meruisti
Inclinantis meritum
Crucis ferre Christi.

Von B sei erwähnt, dafs sich dasselbe als 1355 geschrieben bezeichnet, indes augenscheinlich nur in Folge einer Irrung des Schreibers, dem ein C in der Feder geblieben.

60. De s. Iohanne Gualberto.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Sidus Iohannes oritur
Praeclara ex progenie,
Virtutum princeps colitur
Ditatus divo munere.

2. Plaudat Etruria,
Ornata floribus,
Penset et mystica,
Coruscet moribus
Divina gratia.

3. Innocens spernit
Natale solum,

Currit ad bravium,
Cum cernit polum,
Et fit mirificus.

4. Doctor theorice
Vitae catholicae
Spernit saeculum,
Vivit caelice
Et hoc pro summa gloria.

R. O lux mirabilis
Et immutabilis,
Iohannes, lilium
Et flos convallium,
Post donum gratiae
Confert et gloriae
In caelesti patria;

V. Summum praesagium,
Fuga contagium
Divino munere.

Ad Magnificat.

A. Salve, decus confessorum,
Lux superna beatorum,
Funde vota et suspiria
Apud Deum mente pia
Pro nobis supplicibus,
Quos acquire precibus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoremus creatorem
Iubilantes laudibus,
Qui Iohannem confessorem
Caeli iunxit civibus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beatus in provincia
Iohannes puer Tusciae
Est ortus de prosapia
Spectabili Florentiae.

2. Praeventus est gratia
Superni spectatoris,
Refulget nunc in gloria
Seraphici decoris.

3. Verus crucis imitator
habet inde gratiam,
Cui caput se inclinans
agit reverentiam.

4. Pompa mundi tunc relicta
crucem iam amplectitur,
Circumcidens se Hebraeus
Christum totum sequitur.

5. Ubi Christus immolatur,
Vitae sumit habitum,
Totus Deo consecratus
Solvit Adae debitum.

6. Tunc exustus caritate
Hostia seraphica
Agit Christi largitate
Iam signa mirifica.

Responsoria.

1. Patriarcha fit Iohannes
servans Christi regulam,
Fit deinde [et] monarcha
fruens Dei gloriam,

V. Exoremus patrem patrum,
ut det nobis veniam.

2. Summum decus paupertatis
Atque patientiae,
Hic est doctor caritatis
Atque innocentiae,

V. Imitemur praeceptorem
Vitae evangelicae.

3. Hic expugnat sanctitatis
Saeva venalitia
Atque mundae castitatis
Decolora vitia,

V. Fuge, Simon pravitatis
Atque immunditia.

4. Princeps apostolicus
Fretus divo munere
Totus fit propheticus
Almo Christi germine,

V. Fulget omnes suum velle
Pro caelesti colere.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Abraham hic imitatur
   Se dicando Domino
   Et Isaac aemulatur
   Labore longanimo.

2. Israel est videns pater
   Intuens absentia,
   Futura, praeterita
   Clarere fulgentia.

3. Supplantator vitiorum
   Iacob hic efficitur
   Et Ioseph nulli castorum
   Morum iam ambigitur.

4. Panem caeli prophetalem
   Manducat cum fratribus
   Et Heliam imitalem
   Eum facit angelus.

5. Elementis dominari
   Probant mirabilia,
   Terra, pontus, aether, ignis
   Huius patris gratia.

6. Fere martyr, doctor, virgo
   Pater iste cernitur
   Et cunctorum beatorum
   Praemiis extollitur.

Responsoria.

1. Plaude, turba parcitatis,
   Tanto ditata munere,
   Laudes funde largitatis
   Sacro depressas ubere,

V. Te cibante gregem sanctum
   Mystico spiramine.

2. Aaron virga frondet flore,
   Fagus patris cum decore
   Et dat fructum cum odore,

V. Nam virtutes operatur,
   Quis popellus recreatur.

3. Tamquam Ioseph dat frumenta,
   Sanctus pater monimenta,
   Sed non deficit sementa
   Prae immensa caritate;

V. Imitemur documenta,
   Ut laetemur sancta pace.

4. Dum perquirit vilitatem,
   Conspicit divinitatem,
   Contemplatur trinitatem
   Fretus sic in iubilo;

V. Sic sequantur nati patrem,
   Quantum dat permissio.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Cantet clerus melodizans
   Et ordo monasticus,
   Ploret daemon eiulizans
   Stetque sic perterritus
   A religione.

Responsoria.

1. Aqua mundus delebatur
   In Noe diluvio,
   Aedes fasta quassabatur
   Iohannis imperio,

V. Atque imber grassabatur
   Cum miro prodigio.

2. Lucta mystica Iacob fuit
   Sancta contemplatio,
   Quem a sensu tunc privavit
   Diva benedictio,

V. Sed Iohanne reparatur
   Brachii siccatio.

3. Arca legis si tangatur,
   Nulli mors effugitur,
   Cum hic pater adoratur,
   Mentis salus redditur;

V. Perduc nos ad summum statum,
   In quo Deus fruitur.

4. Adhuc exsistens in carne
   Pater fit exstaticus,
   Angelum videt et sensu
   Et sic fit hierarchicus,

V. Qui deportet in superno,
   Actus est mirificus.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Dominus regnavit
   Cantemus iubilando,
   Qui nos expiavit
   Patrem deprecando.
2. Iubilis in mysticis
   prompte imprimatur,
   Per quem mens devota
   digne decoratur.
3. Deus, Deus meus,
   patri decantemus,
   Cum sanctis patribus
   semper vigilemus.
4. Benedictus pater, ora
   tu pro nobis Deum,
   Semper nos custodiens,
   ut colamus eum.
5. Laudent Deum caeli,
   spiritus iustorum
   Et Iohannes inclitus
   in coetu beatorum.

Ad Benedictus.

A. O sidus caelicum,
flos castitatis,
Decus innocentiae,
lux puritatis,
Lex paenitentiae
et pietatis,
Conforta nos,
Iohannes, gratia.

Per Horas.

Ad Primam.

A. Primum tempus agitur
In conversione,
Cum Satan expellitur
Fracta cautione.

Ad Tertiam.

A. Tertium expenditur
Virtutes excolendo,
Atque crux amplectitur
Totum se vovendo.

Ad Sextam.

A. Sexta hora radians
Ascendit sol in centrum,
Lucifer expellitur
Et suum figmentum.

Ad Nonam.

A. Nona festum coluit
Et cumulum virtutum,
Si daemonem expulerit,
Qui facit servum mutum.

In 2. Vesperis.

Antiphonae.

1. Fulget splendor vespertinus,
   Firmat decor caelestinus
   In gratia et gloria.
2. Vir beatus atque prudens
   Sit adiutor atque ducens
   Ad superna gaudia.
3. Solis ortus laudet Deum,
   Qui salvavit patrem verum,
   Antequam formaret eum.
4. Collaudatur gens Italica,
   Facta est mirifica,
   In tanto patre beatifica
   Reciproco dulcore.

Ad Magnificat.

A. Rex aeterne, doctor lucis,
Dirige virtute crucis
Adoptionis, quos vocasti
Per Iohannem, quem salvasti.

Brev. ms. S. Trinitatis in Alpibus anni 1455. Cod. Laurentian. Conv. sup. 512. A. — Brev. ms. Vallumbrosanum saec. 15. Cod. Laurentian. Conv. sup. 457. B. — In 1. Vesp. **A** 1, 2 Praeclarus A. — **A** 4, 3 Spernite A. — **A** 4, 4 Vivite A. — **AA** super Ps. fehlen B. — In 1. Noct. **A** 2, 1

ad gratiam A. — **A** 5, 2 Inde sumit B. — **R** 4, 5 Fuget B. — In 2. Noct. **A** 4, 4 Ipsum facit B. — In 3. Noct. **R** 1, 3 Et des facta A. — **R** 2, 5 Iohannem A. — **R** 4, 3 Angelus A. — In Laud. **A** 4, 1 ora fehlt AB. — In 2. Vesp. **A** 3, 1 laudat B. — Ad Magn. **A**, 3 fehlt dem Sinne nach Adoptionis filios.

61. De sancto Ioseph.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Ioseph exortus regia
   De stirpe praedicatur,
   Dignus regali gloria
   In caelis comprobatur.

2. Nam sponsus erat virginis,
   Quae caeli est regina,
   Mater Dei et hominis
   Et mundi medicina.

3. Senex expers libidinis
   Puellam desponsavit,
   Et virtus sacri flaminis
   Hos coniuges sacravit.

4. Sine carnali copula
   Coniugium servatur,
   Et germen sine macula
   Divinum procreatur.

5. Haec plebs Deum magnificat
   Pro Ioseph dignitate,
   Qui sponsum Christum typicat
   In sua castitate.

Ad Magnificat.

A. Gaude, Ioseph, fili David,
   Quem tam magno decoravit
   Deus privilegio,
   Ut sis suae matris custos,
   Computatus inter iustos;
   Credens Dei nuntio
   Non relinquis desponsatam,
   Sed in fide commendatam
   Observans puerperam;
   Obsecra Mariae natum,
   Ut se nobis det placatum
   Collocans ad dexteram.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Ioseph iustus vigilavit
   In timore Domini,
Christo nato iubilavit
   Congaudendo virgini.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Impiorum consilium
   Beatus vir despexit,
   A verbis malignantium
   Sponsam suam protexit.

2. Dum Christum natum perdere
   Herodes cogitavit,
   Hunc in Aegyptum propere
   Sanctus Ioseph portavit.

3. De regno suo filius
   Mariae profugatur,
   Nec murmurat egregius
   Ioseph dum comitatur.

Responsoria.

1. Dum virgo votum faceret,
   Ut virum non acciperet,
   Praesul templi tristatur,
   Orans Deum consuluit,
   Quis desponsare debuit
   Puellam, revelatur:
   V. Qui tenet sceptrum virgulae
   Florentis, hic puellulae
   Pro sponso comitatur.

2. Accepit Ioseph virginem
   Nullam habens libidinem,
   Praeceptis pariturus,

Nazareth virgo rediit,
Bethlehem Ioseph transiit
Nuptiis provisurus.
V. Ioseph quidem ignorante
Virgo fecundatur,
Gabriele nuntiante
Christus incarnatur.

3. Ioseph admirans stupuit,
Quis sponsam impraegnavit,
Sed virgo rem exposuit
Et sponso revelavit,
Qui fidem quidem praebuit,
Sed fugam cogitavit.
V. Sicut Petrus pertimuit
Dicens: recede Domine,
Sic se indiguum censuit
Ioseph stare cum virgine.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ioseph vagus cum parvulo
Aegypto commoratur,
Abiectus sic a saeculo
In Deum, delectatur.
2. Faber arte lignaria
Vivebat cum uxore
Acquirens necessaria
Ex manuum labore.
3. Haec est regis familia
Ioseph cum sancta virgine,
Sic degit in infantia
Assumpto Christus homine.

Responsoria.

1. O Ierusalem filiae,
Ecce, regina gloriae
In Bethlehem ascendit,
Quam Ioseph vir oboediens
. . . .
Deducit et defendit.
V. En, comitiva regia
Tam parva computatur,
Mater regis eximia
Asello deportatur.

2. Ioseph dat Deo gratias
Sacras servans excubias
Nato rege Messia,
Minister fit praecipuus
Et comes individuus,
Ubi pergit Maria.
V. O paupertatis pretium,
Rex exspectatus gentium
Fecit fabrum lignarium
Esse suum nutritium.

3. Hic senex, David filius,
Paranymphus egregius,
Mariae vir electus,
Christi fidus nutritius,
Pro meritis sublimius
In caelis est provectus.
V. Inter patres computatus
Stat antiquae legis,
In conspectu laureatus
Fulget summi regis.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sanctus senex cum virgine
Tam castus habitavit,
Quod nunquam suo famine
Verbum turpe ructavit.
2. Thorum Ioseph et virginis
Sanctum et impollutum
Rore suae dulcedinis
Sacravit rex virtutum.
3. Christo regi iudicium
Ablatum est, dum exsulat,
Iam tenet regni solium
Et sanctum Ioseph infulat.

Responsoria.

1. Ex Aegypto revertentem
Nazarethque venientem
Ioseph deducit parvulum,
Cum parentibus profectus
Puer illis est subiectus,
Miretur omne saeculum.
V. Pater, mater requirebant
Hunc dolentes triduo,

Christum templo dum videbant,
Congaudebant mutuo.]

2. Felix oboedientia,
Cuius virtus eximia
Effulsit incessanter
In matre atque filio,
Parent Ioseph imperio
Et serviunt laetanter.

V. Ioseph sponsam veneratur
Ministrans fideliter,
Virgo sponso famulatur,
Cum nato hilariter.

3. Salve, Ioseph, serve Christi,
Qui constanter contrivisti
Dentes detrahentium,
Pro Maria respondisti,
Cuius promptus defendisti
Castitatis lilium;
Deus summus te amavit
Et te dignum aestimavit
Suum thesaurarium.

V. Confer nobis, Ioseph pie,
Pudoris signaculum,
Offer nato nos Mariae,
Ut det pacis osculum.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Stola decoris induit
Christus suum nutricium
Et senatorem statuit
Intra caeli palatium.

2. Ioseph in patientia
Servivit in laetitia
Uxor sibi datae,
Iam astat throno gloriae
Et videt clara facie
Deum in maiestate.

3. Promissionum credulus
Messiae regnum sedulus
Sitiebat dicendo:
O si vivens inspiciam
Completam Dei gratiam
Et psallam congaudendo.

4. Messias in infantia,
Crescens aetate, gratia,
Cum Ioseph habitavit,
Tandem bonis operibus
Plenus Ioseph cum patribus
A saeculo migravit.

5. Carnis motus refraenavit
Hostis dolos superavit
Perfecta victoria,
In virtute consummatus
Sanctus senex coronatus
Residet in gloria.

Ad Benedictus.

A. Custos thesauri regalis,
Paranymphus nuptialis,
Eunuchus puerperae,
Pater Christi non natura,
Sed pro nutriendi cura,
Sicut tradunt literae,
Gestans typum praelatorum,
Qui sunt patres populorum
Sponsique ecclesiae
Iuste senex, placa regem,
Ut cum matre ducat gregem
Ad ovile gloriae.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Ioseph adcrescens filius
Cum sit Christi nutricius
Fit pater plurimorum,
Mariae sponsus inclitus,
Omni virtute praeditus
Exempla praebet morum,
Carnis motus refrenavit,
Hostis dolos superavit
Perfecta victoria,
In virtute consummatus
Sanctus senex coronatus
Residet in gloria.

Diurn. ms. Brigittin. saec. 15. Cod. Colonien. 92 [Handschriftl. Nachträge zum Diurn. Colonien. imp. s. l. et a.] A. — Brev. Othinense imp. Lubecae 1479. B. — Brev. Stregnense imp. Holmiae 1495. C. — Brev. Lundense imp. Parisiis 1517. D. — In 1. Vesp. **A** 2, 1 Iam sponsus A. — **A** 5, 3 tipificat C. — In 2. Noct. **A** 1, 4 In Deum dilatatur C. — **A** 2, 1 Fabri arte B. — **A** 2, 4 Manuum cum labore B. — **A** 3, 4 Assumpto Christi homine B. — In 3. Noct. **R** 2, 1 O felix oboedientia B. — Hymnen: Scriptores evangelici (Anal. XXIII, 209); ad Noct.: Ioseph fert mentem stupidam (Anal. XXIII, 209); in Laud.: Maria cur coniugio (Anal. XXIII, 210).

62. De sancto Ioseph.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Felix matrimonium
Fide, sacramento,
Neque prole vacuum,
Sed flore retento,
Vice - pater, virgo - parens,
Hic et illa labe carens,
Cum honore virginali
Cura sibi coniugali
Mutuo subserviunt
Et dulcem enutriunt
Pari voto filium,
Quorum ministerio
Latens in mysterio
Decepturus inimicum
Verum Deus et antiquum
Perfecit consilium.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Virgo vir intactae
genetricis caelitus actae
Regna tenet vitae,
iubilantes ergo venite.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ioseph in consilio
Impiorum non abiit,
Virginem cum filio
Ipse virgo dum nutriit.

2. Dum Herodes meditatur
Adversus Christum Domini,
Cum Ioseph peregrinatur
Deus cedens homini.

3. Puer Aegypto susceptus
Per Ioseph reducitur
In Iudaeam, cum correptus
Hostis morte tollitur.

Responsoria.

1. Novus novo generatur
Fructus paradiso,
Qui custodi deputatur
Caelitus proviso,
Quo serpentis elidatur
Dolus, et eliso
Protoplausto succurratur
Hinc recte gaviso.

V. *Nimis profundae factae sunt cogitationes tuae, Domine.*

2. Ex Aegypto dum vocavit
Deus pater filium,
Adoptivus hunc portavit
Pater post exsilium
Nazareth, hic habitavit
Flos campi et lilium.

V. *Dum Archelaus regnaret in Iudaea, venit Ioseph in Nazareth.*

3. Ecce, fabrum patriarcham,
Qui ecclesiae rexit arcam,
Se cum omnibus salvantem
Culpae diluvio
Gratiae cum fluvio,

V. *Quia iustus atque perfectus in generatione sua fuit.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vere singulariter
Ipse construitur,
Cui coniugaliter
Virgo viro traditur.

2. Regi vero, Deo suo,
Mane Ioseph astitit,
Dum alumnus nato tuo,
Virgo mater, exstitit.

3. Nomen admirabile
Ioseph promulgavit,
Quod prius amabile
Gabriel vocavit.

Responsoria.

1. Hic est, cui nupsit virgo,
Quae mundi fabrum peperit,
Princeps saecli, Deus homo
In quo locum reperit,
V. *Omnis homo quicunque audierit, congaudebit ei.*

2. Iacob amat ille Liam,
Ioseph diligit Mariam
Dei filio fecundam,
Sed ab omni tactu mundam;
V. *Hanc amavit et exquisivit sibi sponsam.*

3. Primus Ioseph alienae
Turpe stuprum renuit,
Hic cum sua florem plenae
Castitatis tenuit,
Ille tunc Aegyptum pavit,
Fame dum occubuit,
Mundo granum hic servavit,
Quod virgo progenuit.
V. *Descendit Ioseph in Aegyptum, fuitque Dominus cum illo.*

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. In immaculata via
Psallens intellexit,
Qui nascentem de Maria
Regem regum rexit.

2. Magna huius gloria
Est in salutari
Omnique memoria
Digna celebrari.

3. Innocens hic manibus
Vir et mundo corde
Sanctum celat canibus
Partum sine sorde.

Responsoria.

1. Hic in rubo Deum cernit,
Quem non laesit ignis,
Dum discalceatus sternit
Carnem vir insignis,
Virgo servans virginem
Deum videt hominem
Et Mariam sine viro
Parientem modo miro.
V. *Vidit, quod arderet rubus et non combureretur.*

2. Adest Aaron secundus,
Cuius frutex fit fecundus
Prius arens, dum fit parens
Virgo viro carens.
V. *Ascendit sicut virgula coram eo et sicut radix de terra sitienti.*

3. Saliunt in montibus
Ioseph et Maria
Nuptiis insontibus,
Regit arte pia
Sese dulcis pusio,
Quam suavis allusio
Cordi Ioseph fuit illa.
Verbum caro dum pusilla
Nunc ad eum vice-patrem
Nunc ad sanctam repsit matrem
Per virgineas cervices
Gratas alternando vices.
V. *Cor et caro eius exsultaverunt in Deum vivum.*

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Ioseph in cubiculo
   Dominus regnavit,
   Ubi mundo speculo
   Lectum praeparavit.

2. Caeli Domino servivit
   Ioseph in laetitia,
   Cuius prolem Deum scivit
   Integra fiducia.

3. Iste Dei gloriam
   Vidit et virtutem,
   Cuius ipse floridam
   Pavit iuventutem.

4. Sancti benedicite
   Domino et humiles,
   Quem parentes caelibes
   Vita sonent pariles.

5. Laudet iam christiferum
   Ioseph plebs fidelis,
   Qui nutrivit puerum
   Dominum in caelis.

Ad Benedictus.

A. Nobis cornu dum salutis
   Dominus erexit,
   De domo David virtutis
   Vir Iesseus surrexit,
   Servans Iesse virgulam,
   Floris novi gerulam,
   Cui sic sanctitate
   Servivit et iustitia,
   Quod divinae prolis natae
   Integra virginitate
   Illa matris, isti patris
   Praeest diligentia.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Magnificat Dominum
   Sancti Ioseph anima,
   Qui salutem hominum
   Cura fovit maxima,
   Nam in ventre matris iste
   Nazaraeus tibi, Christe,
   Consecratur et notatur,
   Quem nec mater virginalis
   Horreat nec puer talis.

Brev. ms. Pedepontanum anni 1398. Cod. Meliten. Pragen. 8. add. saec. 15. A. — Brev. ms. Parisiense saec. 15. Cod. Parisin. 1051. B. — Brev. ms. Turonense saec. 15. Cod. Turonen. 147—48. C. — Brev. ms. S. Adeodati saec. 16. Clm. Monacen. 10 909. D. — Brev. Turonense imp. Parisiis 1522. E. — Brev. Carmelitarum imp. Venetiis 1579. F.

In 1. Noct. R 2, 1 vocaret D. — R 2 und 3 umgestellt D. — In 2. Noct. R 1, 3 saeculi A. — In 3. Noct. A 3, 3 edat canibus A. — In Laud. Ad Bened. A, 2 Domini B. — Ibid. 3 vir virtutis A. — Ibid. 4 Iesseus rexit B. — Ibid. 8 et prudentia B. — Ibid. 9 Et divinae B; proli A. — Hymnen: In Vesp.: Collaudemus toto corde (Anal. XXIII, 212); in Laud.: Festa nutritoris Iesu (Anal. XXIII, 213).

Ein vereinzeltes Responsorium humanistischen Gepräges auf denselben Heiligen bietet Antiph. ms. Hilariense V. vom Iahre 1632:

R. Illustris patriarcha Ioseph, David alta propago,
Virgineo splendore micans custosque Mariae,
Testis virginei partus Christique nutritor,
Conscie mysterii, quod nescivere priora
Saecula, tu patris aeterni verbum caro factum
Gestasti manibus, tibique subditus ultro
Dignatus fieri, nutu qui temperat orbem;
V. Quaesumus, intendas precibus miserosque benigne
Inspice nos oculis, quos tot discrimina turbant.

63. De sancto Ioseph.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Laetare, sponsa Christi,
 alma mater ecclesia,
 Sancti Ioseph, sponsae Mariae,
 assunt sollemnia,
 Cuius gloriosae preces
 ac pia suffragia
 Nos tueantur semper
 et ducant ad caelestia.

2. Ioseph genitus
 a Iacob erat,
 Sicut Matthaeus
 evangelista narrat,
 Sed filius Heli a beato
 Luca nuncupatur,
 Quia ei secundum
 legem debebatur.

3. Senex beatus Ioseph et virgo
 Virginitatem suam
 Ad honorem Dei
 Servare semper promiserat,
 Nisi Deus aliter iubeat,
 Cui se totaliter commiserat.

4. Praeceptum a sacerdote
 templi egreditur,
 Ut quicunque de domo David
 inconiugati inveniuntur,
 Singuli virgas siccas
 in manibus portent,
 Ut appareat miraculose,
 Cui virgo Maria
 desponsari debeat.

Ad Magnificat.

A. Caelesti pontifex
 doctus oraculo
 Virgae florentis Ioseph
 viso miraculo
 Atque columbae
 apparentis indicio
 Iubet Mariam
 tradi Ioseph conubio,
 Ut impleatur
 divina dispensatio.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Sponsi Mariae virginis
 fulgent laeta sollemnia,
 Christo devotis canticis
 sancta plaudat ecclesia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cum esset desponsata Ioseph
 virgo Maria egregia,
 Rediit interim sponsus
 in Bethlehem ad propria,
 Dispositurus cuncta
 nuptiis necessaria.

2. Sponsa Ioseph Maria,
 Virgo plena gratia,
 Nazareth properat,
 Septem virginum
 Habens solacium
 Angelica praestantur
 Eidem obsequia.

3. Paratur Dei filio
 Templum sanctitatis
 Virginali utero,
 Domus claritatis,
 Cuius custos assiduus
 Fuit Ioseph sanctissimus.

Responsoria.

1. Dum sponsus Ioseph sanctus
 ad sponsam revertitur,
 De sancto spiritu Maria
 concepisse cernitur,
 Haesitanti Ioseph angelus
 de caelesti aula mittitur,
 De filii arcano
 mysterio instruitur.

V. Erat Ioseph virtute
 caelesti praeditus,

Sponsae sacratae venerator
et custos sedulus.

2. In somnis apparet angelus
sancto Ioseph, cum quiesceret,
Dicens, quod Mariam in coniugem
accipere non trepidet,
Quod enim natum est
in alma virgine,
De spiritus sancti
exsistit munere.

V. Pariet autem
Maria virgo filium,
Quem vocabis Iesum,
salvatorem omnium.

3. Postquam virgo
peperit Dei filium,
Assunt angeli
collaudantes Dominum,
Pastores quoque properant,
ut cernant caeleste mysterium,
Magi adorant regem natum,
ostensum per stellae radium.

V. Ioseph, sponsus Mariae,
intemeratae virginis,
Vacat nati Iesu
et matris eius obsequiis.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ad templum pergit Ioseph sponsus
cum Maria et puero,
Ut secundum legem Mosaicam
eum sistant Domino,
Offerentes pro ipso hostias
creatori altissimo.

2. Senex sanctus in templo
a parentibus
suscipit puerum
Et ipse gestans eum
in ulnis suis
benedixit Dominum.

3. Implent Ioseph et Maria
cuncta legalia,
Servantes humiliter
mandata caelestia.

Responsoria.

1. In Aegyptum Ioseph fugiens
per admonitionem
angelicam
Puerum Iesum accepit et
matrem eius virginem
mundissimam
Moram ibidem faciens
curam gerit
pueri et virginis,
Donec per angelum
monitus venit
in terram sui generis

V. Labores pie sustinet
Ioseph sponsus Mariae,
Et Iesus matrem confovet
In huius cursu viae.

2. Genus duxit Ioseph ex regis
David prosapia,
Sanctitatis eius sequens
gloriosa vestigia,
Dignum effecit sponsum Mariae
divina gratia,

V. Pollet iustus
virtutum fragrantia,
Merita Ioseph
fulgent eximia.

3. Aeterni regis disposuit
arcana providentia,
Quod Ioseph custos esset virginis
florens pudicitia,
Quem divinae
gratiae adfluentia
Et munera
repleverant caelestia;

V. Praebet matri et puero
sanctum obsequium,
Sic enim decebat tam
benignum nutricium.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Pia regina virginum
   Adest sponsi in transitu,
   Tendit Ioseph ad bravium
   Laetus et gaudens spiritu.

2. Honorat Christus Ioseph
   suum baiulum,
   Qui sedule nutrivit
   ipsum parvulum,
   Dignum in caelis sibi
   reddens praemium.

3. Intrat caeleste thalamum
   Sponsus Mariae virginis,
   Aeternae vitae poculum
   Gustat de fonte luminis.

Responsoria.

1. Angelicae revelationis
   frequenter eruditus
   oraculis,
   Ioseph felicem se putat
   pro Mariae et Iesu
   curis sedulis
   Et devotis obsequiis;

V. Gaude, sponsus
   et custos virginis,
   Sacris insistens
   mysteriis.

2. Transit sponsus Mariae
   virginis
   de hac valle miseriae,
   Fertur a sanctis angelis
   in sinum
   patriarchae Abrahae
   Et caelestis regni cum Christo
   potitur
   optata requie;

V. Exsultat Ioseph
   adiunctus
   angelorum consortio,
   Securus factus est
   de gloriae
   caelestis praemio.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Laetus dies recolitur,
   In quo sponsus Mariae
   Ab angelis suscipitur
   In beatorum requie.

2. Post huius mundi stadium
   Caeli potitur gaudio,
   Scandit ad vitae solium
   Cum sanctorum consortio.

3. Sancti Ioseph suffragia
   Nos tueantur iugiter
   Et ad regna caelestia
   Nos perducant feliciter.

4. Sponsus Mariae virginis
   Devotos suos protegat
   Ab hostium insidiis
   Atque virtute foveat.

5. Laudetur actor omnium
   In ista die inclita
   Qua sponsi patrocinia
   Nobis fulgent et merita.

Ad Benedictus.

A. Cum beatus Ioseph orans
   carnis deponit vincula,
   Assunt sibi angelorum
   grata obsequia
   Ipsumque deducunt
   ad quietis loca,
   Ubi exspectant fideliter
   agmina caelestia.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O felix custos et sponse
   reginae virginum,
   Qui Iesum educasti, omnis
   creaturae dominum,
   Iam laetus regnas in choro
   sanctorum agminum;

Ora pro nobis assidue
patrem luminum,
Ut aeterna luce fruamur
in perpetuum.

Brev. ms. Franciscanum anni 1492. Clm. Monacen. 23152. A. — Brev. Aquense imp. Lugduni 1499. — Brev. Nidrosiense imp. Parisiis 1519. C. — Brev. Romanum imp. Venetiis 1521. D. — Brev. Tzwerinense imp. Rostochii 1529. E. — Brev. Biterrense imp. Lugduni 1534. F. — Zu diesem Officium gehören die Hymnen: In 1. Vesp.: Ioseph stirpis Davidicae (Anal. IV, 164); ad Noct.: Plaude caelestis curia (Morel 145); in Laud.: Carnis servans munditiam (Morel 146).

64. De sancta Iuliana.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Iesu, fons benignitatis,
Sponsus, decor castitatis,
Tibi grates agimus,
Iulianam qui beatam,
Genere tam delicatam,
Fovisti divinitus.

Ad Magnificat.

A. Virginis prudentia
Stupens de potentia
Veri Dei, plasmatoris
Caeli, terrae, hominis,
Mox vim quaerens nominis,
Huius templa salvatoris
Visitabat fervida,
Ut scripturae stupida
Ei foret intellectus,
Ut sic magnitudinem
Dei per formidinem
Eius collaudaret pectus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Laudemus sponsum virginum
Regnantem in perpetuum,
Qui Iulianam virginem
Effecit sibi martyrem.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Iuliana desponsata
Senatori iam potenti,
Christi fide sed amata
Non assensit quid poscenti.

2. Assentire nuptui
Prorsus recusavit,
Sacro quia ritui
Sponsus abdicavit.

3. Non est sponsa flexa minis
Neque patris disciplinis,
Litem sacram est congressa,
Iesum clam cum est confessa.

Responsoria.

1. Anxiata tribunali
Iussu patris est addicta,
Quae quasi pro criminali
Est atrociter adflicta,
V. Una sponsi blandimenta
Parvipendens et tormenta.

2. Virgo crinibus suspensa
Christi vocat sublevamen,
Per sex horas est offensa,
Sed mox sensit adiuvamen,
V. His suppliciis invicta
Mansit neque derelicta.

3. Incarcerata daemon intrat,
Eam ut suasu pervertat,
Sed perplexa, quisnam esset,
Christum rogat, ut adesset;
V. Hostem docta sensit esse,
Quem adprehendens indefessa.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Requisivit virgo prudens:
Hostis ferox et impudens,

Dic, quid es aut cur venisti?
Sic nam multos elusisti.

2. Grandi voce trux est fassus:
Sacer cohors quid est passus,
Protoparens seu seductus,
Aut tyrannus quid inductus,
Hoc feci suggestione
Meaque perversione.

3. Offendi Iob, est interfectus
Abel, Isaias sectus,
Gens infinita profanavit,
Suggestus hoc meus paravit.

Responsoria.

1. O conflictus singularis,
O triumphe puellaris,
Quae sic hostem subegisti
Sua scelera pandentem,
Ingementem atque flentem
Cunctis clamque abegisti,
V. Luto donans hunc scaenoso,
Poenam augens doloroso.

2. Radioso vultu pergit
Se responsis et immergit,
Virgo sancta Iuliana
Hostem fidei praefectum,
Sacrilegio infectum,
Clam confudit fide sana;
V. Quamvis poena foret frendens,
Minas erat parvipendens.

3. Auxit poenas mox immensas,
Quando frameas propensas
Addi factae rotae iussit,
Luctam angelus hanc diram
Machinamque vim per miram
Visibiliter concussit,
V. Vincla suntque resoluta,
Sic confusi, mansit tuta.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Pulsa truculentia,
Fulta sapientia
Virgo Deum benedixit,
Psallens, orans laetius
Et expansis manibus
Oculos in caelum fixit.

2. Rupit infidelitatis
Tenebras tortoribus,
Ingerens credulitatis
Lumen oraminibus.

3. Ocius profusa prece
Protulerunt mox tortores
Voces: parvipensa nece
Facti sumus meliores.

Responsoria.

1. Miranda voce proclamarunt:
Est potens Deus Iulianae,
Protinus se subiugarunt
Religioni christianae,
V. Alter non est Deus,
Sed tantum Iulianae Iesus.

2. Exclamarunt roborati:
Paenitet nos hoc fecisse,
Ecce, sumus iam parati,
Scias fidem subiisse;
V. Infer quasvis laesiones.
Tormentorum passiones.

3. Mox praefectus his auditis
Suis nequam accersitis
Illos ense perdi iussit,
Namque virgini felici
Tam constanter certatrici
Minas poenarum incussit;
V. Tandem dire decollati
Sunt cruore baptizati.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Iussit praeses lacessitus
Supra modum succensitus
Pyram fieri perfortem,
Virgini qua daret mortem.

2. Cum haec virgo percepisset,
Quod tyrannus imperasset
Eam igne concremari,
Coepit Deum deprecari.

3. Hac donata grandi pyrae
Angelus Dei descendit
Ac illam exstinxit mire
Virginemque sic defendit.

4. Ardor ignis dum cassatus
Esset prorsus et nullatus,
Deo virgo hymnizavit,
Eam qui sic gubernavit.

5. Eam post haec ira fremens
Trux in plumbum mergi fervens
Iussit, sed mansit inusta
Haec puella praevenusta.

Ad Benedictus.

A. Ictor ense tunc vibrante
Puellaque deprecante
Collum petiit praeclarum,
Non renitens quod porrexit,
Eius mox cervicem plexit,
Sic agmen auxit puellarum.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Electa virgo, martyr Christi,
Propter mortem, quam subisti,
Tuere servos te precantes;
Velut hostem tu vicisti
Et in publicum traxisti,
Iuva sic agonizantes
Tua gubernatione,
Hostis ne persuasione
Victi culpis succumbamus,
Sed invicta sis protectrix
Et post vitam pia rectrix
Ad superna, quae speramus.

Brev. ms. Voraviense saec. 15. Cod. Voravien. 268. A. — Antiph. ms. Voraviense saec. 14. Cod. Voravien. 29. add. saec. 15. B. — Brev. ms. Secoviense saec. 15. Cod. Graecen. 1051. C. — In 2. Noct. A 2, 2 qui est ABC. — R 3, 5 vim fehlt A. — In 3. Noct. R 1, 1 proclamaverunt A. — R 1, 3 subiugaverunt A. — R 2, 4 Scias nos fidem A. — R 3, 5 Lies constanti? — In Laud. A 3, 1 grandi fehlt A. — Ad Bened. A, 6 Sic agmen ag. ellarum A. — In 2. Vesp. Ad Magn. A, 5 Et fehlt A.

65. De sancta Iuliana.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Psallat mater ecclesia
Dulci cum symphonia
Recensendo celebria
Iulianae sollemnia.

2. Haec quasi foetorem
Christi flagrans per amorem
Sic mundi florem
mundique sprevit honorem.

3. Per virtutum incrementa
Carnis horrens blandimenta,
Servans fidem Christo soli
Laeta scandit arcem poli.

4. O flos virens inter paradisi lilia,
Iuliana virgo pia,
Veri solis filia,
Deo nos reconcilia.

5. Plaudat Sion filia
Laudum cum canore,
Assunt nunc sollemnia
Virginis decorae,
Iulianae, sponsae Christi,
Quae suo cruore
Lota felix in caelesti
Gaudet iam decore,
Cuius, Christe, sancta prece
Purgans a peccati faece,
Iunge nos caelestibus.

R. Quae geminis felix
ornaris, virgo, triumphis,
Martyr cum roseis
rutilans Iuliana coronis,

Splendida virgineis
florescis, femina, sertis;
V. Sis memoratrix
famulorum, sancta, tuorum,
Qui tibi devote
famulantur nocte dieque.

Ad Magnificat.

A. Gaude, caelum, terra, plaude,
Dies adest digna laude,
Plena dies gloria,
Qua Iuliana antiquum
Castitatis inimicum
Elisit victoria;
Pia mater et matrona,
Tuis sanctis precibus
Interventrix et patrona
Sis pro nobis omnibus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regi regum iubilantes
Laudum per insignia
Exsultemus venerantes
Iulianae sollemnia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Haec caeli divitias
Aestimabat copiam
Et mundi delicias
Reputabat inopiam.
2. Sic enim in Christo
fundata fuerat,
Quod ab ipso separari
penitus non poterat.
3. Coniugalem suum sprevit
Et intra se decrevit
Idola patris respuere
Et Christo regi credere.

Responsoria.

1. Fulgebat sancta
triplex decus in Iuliana:
Nobilitas generis
et virtus nobilitatis,
V. Martyrii laudatur in hac
victoria plus quam.
2. Exutam virgis
iussit caedi pater eius,
A sponso propriis
suspensa fuitque capillis,
V. Ut Satanam coleret
et Christum pure negaret.
3. De plumbo plena
post haec succenditur olla,
Quae succensa suos
guttis furentibus ussit,
V. Sed sibi nil potuit
succensio dira nocere.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. O mira insania,
A patre tenerrima
Flagellatur filia,
Quia spernit idola.
2 Carnifices credentes
Inquiunt praefecto:
Nos pati supplicia
Cupimus pro Christo.
3. Tunc praecepit credentes
Christo omnes decollari,
Qui cum palma martyrii
Meruerunt coronari.

Responsoria.

1. Carcere clausa manet,
hanc infer evertere temptat,
Quem vinctum tenuit
et vinclis dire cecidit,
V. Ne plus multaret,
sibi crimina multa fatetur.
2. Hostem tartareum
secum duxit religatum
Ac in stercus eum
proiecit sordibus unctum,
V. Sic quoque deceptus
discessit denique victus.

3. Machina rotatur,
rota ferrea flexa paratur,
In quam contrahitur,
sed penitus annihilatur,
V. Angelus hanc fregit
et eam de morte redemit.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cum virginali turma
Sequitur in stola candida
Iuliana sanctissima
Agnum sine macula.

2. In caelesti solio
Servit Dei filio
Cum castitatis lilio.

3. Vicit cum triumpho
Saeculum inane
Et cum martyrii gladio
Finivit vitae certamen.

Responsoria.

1. Post haec ex lignis
magnus succenditur ignis,
In quem iactatur,
sed virgo mox liberatur,
V. Stans autem libere
Deum benedixit in igne.

2. Conflato vere
corpus perfunditur aere,
Hoc Deus examen
sibi contulit esse solamen,
V. Ut constans fieret
et firmior inde maneret.

3. Post haec tormenta
ducitur Iuliana beata
Ad decollandum,
quae post se vociferantem
Audivit daemonem
tortores sicque rogantem:
V. Non ei parcatur,
sed ei caput ense feratur.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Beata Iuliana
sublimata in caelis,
Quae supplicia plurima
perpessa est fidelis.

2. Deo cum laetitia
serviens puella
Sub patris manibus
sustinet flagella.

3. Praeses rotam ferream
iussit praeparari,
In qua membra tenerrima
praecepit laniari.

4. Misit Dominus angelum
suum de caelis,
Qui ignem comminuit
et illaesam custodivit.

5. In tantis suppliciis
Iuliana fidelis
Benedixit Dominum
iugiter de caelis.

Ad Benedictus.

A. Quasi stella matutina,
Quam illustrat lux divina
In conventu cum concentu
Iuliana caelestium
Gaudet luminarium.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Vergentis ad vesperam
Mundi vitam prosperam
Iuliana despiciens
Non retro respiciens
Ad ea se extendit,
Quae iam comprehendit.

Brev. ms. Secoviense saec. 15. Cod. Graecen. 1556. A. — Brev. Ebersbergense saec. 15. Clm. Monacen. 5968. B. — Brev. ms. Schäftlariense saec. 14. Clm. Monacen. 17030. add. saec. 15. C. — Brev. ms. Brixinense saec. 15. Cod. Oenipontan. 610. D. — Brev. ms. Pataviense saec. 15. Cod.

Doneschingen. 315. E. — In 1. Vesp. A 2, 3 Sed mundi D. — A 3, 10 Purgas AD. — A 4, 3 Solis veri D. — A 5, 1 Laudat D. — R. 1 Ave gemmis felix D. — Das Resp. lautet in B (D hat dasselbe R in 2. Vesp.):

R. O lampas ecclesiae,
Rivos fundens olei,
Medicina gratiae,
Incrementum fidei,
Tutelam praestans pavidis,
Calorem minus fervidis
Languidis medelam,
V. Tu Dei saturitas,
Oliva fructifera,
Cuius lucet exitus
Et resplendent opera.

Ad Magn. A. 3 Dies adest gloriae D. — In 1. Noct. A 2, 3 Quod ab ipso penitus A. — A 2, 4 separari non A. — A 3, 1 suum fehlt A. — A 3, 4 fehlt A. — R 1, 4 virtus nobilitatis D. — R 3, 1 plena fehlt D. — In 2. Noct. A 3, 2 decollari omnes ADE. — R 1, 2 hanc lofer A. R 3, 6 sed eam D. — In 3. Noct. R 3, 4 vociferandum ADE. — R 3, 7 Non sibi D. — In Laud. A 1, 4 Perpessa est in terris AD. — A 2, 3 Sub eius patris D. — D hat zu diesem Officium den Hymnus Anal. IV, Nr. 367 mit den dort angegebenen Abänderungen.

66. De sancto Iusto.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

Laude salutari
fas est Domino famulari,
Vespere qui flentes
cruce vel sibi commorientes
Mane redonabit,
ditabit, magnificabit;
Nomine, re Iustum
sic magnificavit in aevum;
Huius ob oramen
nobis fer, Christe, iuvamen.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Conveniant iusti,
decet, ad sollemnia Iusti
Ut simul exsultent.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Christus iter novit,
quod Iustus pergere vovit,
Qui tunc transibit,
vir iniquus quando peribit.
2. In primo flore
Domino servivit amore
Iustus, iustitiae
perquirens dona sophiae.
3. Isti dum fantur,
tribulantes multiplicantur.
Sed susceptor eris,
Deus, horum, dum lucra quaeris.
4. In Domino sperat
Iustus, sed quae bona quaerat,
Pravi mirantur,
dum signa necis meditantur.
5. Saecula qui vicit,
Dominus Iusto benedicit
Proque solo donat
caelestia iamque coronat.
6. Ore fit infantis
cantatio lausque tonantis,
Sed memor est hominis
Deus, eripit hunc qui a poenis.

Responsoria.

4. Iustus in somnis
captum videt, ars patet omnis
Ut redimatque patri
suadet: mea; via matri
Dura videbatur:
Deus, inquit, nos comitatur;
V. Sumptibus consumptis
dat iter pater proleque iunctis.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Arcus cum pharetra
sunt prompta feroxque sagitta,
Ut pleni sorde
perdant nectum vere corde.

2. Non dolus in lingua
fuit, ac probra maligna
Sprevit et abiectis
pravis minus et mala fecit.

3. Praevenit hunc primum
Deus aucta luce dierum
Inque salutari
facit hunc sine fine beari.

4. Pauper clamavit,
Deus exaudivit, amavit
Omnigenoque bono
replet addens se quoque dono.

5. Vitae Christe dator,
arcis Sion, en, speculator
Hymnat electus,
assumptus ad astraque vectus.

6. Delectus is in
facturis cuncta creantis
Est iam factus cedrus
in aula omnipotentis.

Responsoria.

4. Lictor iter Iusti
sequitur, puer ille parenti
Abdere dixit, ego
responsum fero venienti,
V. Huic vivum dabo me,
cruce qui fuit hostia pro me.

In 3. Nocturno.

Responsoria.

4. Te laudare Deum
decet, auges namque tropaeum
Et nece transacta
sanctorum per sacra facta
V. Cor, corpus sana,
rege, duc nos pelleque vana.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Hic Domino sedes
dum lumen splenduit aedes
Collaque perfecta
micuerunt omnia tecta.

2. Praesul Amator fit speculator
luminis huius,
Munere cuius est tumulatus
vir iugulatus.

3. Femina caeca fuit,
quae pervigilante sepulcrum
Mansit, ecce, clarum
dans visum sibi se pulchrum.

4. Te benedicit,
Christe, beatus,
Qui probra vicit
Per cruciatus
Quo adiuvante
Te miserante,
Quique iuvemur,
Ne cruciemur.

5. Sit vigil in somnis
ad laudes spiritus omnis
Testis, et ad festa
mundentur corda scelesta.

Ad Benedictus.

A. In sanctitate et iustitia
Domino obtulit sacrificia,
Cui et nos sacrificium
laudis offeramus,
Ut regem in decore suo
videre valeamus.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Laus vespertina
faciat, sint corda divina,
Lucis ad auroram
prompti captare coronam,
Iusto collatam
cunctisque iustis paratam,
Qua ne fraudemur,
eius prece saepe iuvemur.

Propr. ms. Eremitense saec. 16. Cod. Eremiten. 93. A. — Propr. ms. Eremitense saec. 16. Cod. Eremiten. saec. 16. Cod. Eremiten. 616. B. — Propr. ms. Eremitense saec. 16. Cod. Eremiten. 618. C. — In 1. Vesp. ad Magn. **A**, 2 Domino fehlt AB. — In 1. Noct. **RR** 1—3 prosaisch. — In 2. Noct. **A** 2, 3 sq. Sprevit et abiecti minus et mali fecit ABC; spätere Korrektur abiectis pravis minus. — **A** 6, 3 lies facta? — **RR** 1—3 prosaisch. — In 3. Noct **A** ad Cant. und **RR** 1—3 prosaisch. — **R** 4, 1 Te laudare Dominum A. — In Laud. **A** 4, 7 Qui iuvemur A.

67. De sancto Kanuto Duce.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Ave martyr, dux Danorum,
Ave, decus Daciae,
Cura causas sauciorum,
Cum sis pignus gratiae,
In nostra serie
Factis, verbis te sequamur
Et cum mentis acie,
Ne in limo infigamur
Vel labamur glacie
Vallis miseriae,
Sed te duce mundo calle
Transeamus ex hac valle
Ad superna
Et aeterna
Gaudia.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Veni, turba fidelium,
Dei adora filium,
Qui sanctum pro victoria
Aeterna ditat gloria.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beatus vir vere beatus,
Secus fontem transplantatus
Fructum profert irrigatus
In tempore suo.

2. Quare fremuerunt gentes
Innocentem persequentes?
Infideles perierunt
Et cum Christo sunt et erunt,
Qui confidunt in eo.

3. Exaudi, Deus, te orantem,
Ne contemnas deprecantem,
Cum exaudis et intendis
Et a malo nos defendis,
Sperabo in te, Domine.

Responsoria.

1. Ortum duxit dux Kanutus
de radice nobili,
Rex Ericus erat huic
propagator soboli,
Ex qua crevit regni salus
et libertas populi;

V. Stemmatis pompositas,
Morum elegantia
Et virtutum probitas
Sunt in hac substantia.

2. Quando fuit peregre
rex profecturus, honorem
Optavit proli,
sed onus non sustulit aetas,
Perpendens pater hoc,
compassio sanguinis urget;
V. Disponit cuidam
pueri committere curam.

3. Hoc statuto de Kanuto,
Quod pater disposuit,
Dicto vale ius regale
Tunc Haraldus suscipit,
Inchoato voto grato
Iter rex arripuit;
V. Mansit puer cum cognatis,
Et cum matre pater gratis
Peregrinus proficit.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cum invocarem, exaudisti
Invocantem nomen Christi
Et pro morte temporali
In spe vitae singulari
Constituisti me.

2. Verba mea sunt praecepta,
Morte vita est adepta,
Mors haec tuis grata satis,
Scuto bonae voluntatis
Coronasti nos.

3. Domine, Dominus noster es
Et sancti tui requies,
Coronasti hunc in caelis,
Quem honorat plebs fidelis.

Responsoria.

1. Iam flos purpureus
Spirat odore
Germine iustis,
Tempore messis
Dulcia grana
Ducit in altum;
V. Ut puer ille
Corpore crevit,
Crevit in illo
Gratia Christi.

2. Instat tempus iuventutis,
Fructus patet gratiae
Et salutis et virtutis,
Per quem iugo servitutis
Plebs privatur Daciae;
V. Constitutus est Kanutus
Dux in regno
Et princeps in acie.

3. Dux hic factus sui iuris
Diligit iustitiam
Et in rebus defensuris
Obtinet victoriam,
Perdit pravos a pressuris
Conservans ecclesiam,
V. Pauperibus pater ille pius
fit pastor egenis.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ecce, peccatores,
Falsi proditores
. . . .

2. Domine, quis habitabit,
Et cum sanctis quis intrabit
In tua tabernacula?
Miles tuus et athleta,
Immortalis vitae meta
Inventus sine macula,
Non movebitur in aeternum.

3. Domine, in virtute tua
Sancti laetetur anima,
Pro cuius magna gloria
Psallemus virtutes tuas.

Responsoria.

1. Pacem Danis et paganis
Fidem sanctus contulit,

Quos a vanis et profanis
Ritibus recedere
Et in Christum credere
Compulit sub pacis foedere.
V. Duci Danorum
sub iure regio
Honorem exhibet
Sclavorum legio.

2. Felix iste vicibus
fruitur paternis,
Nam obstrusis undique
hostium cavernis
Dux dat uti Daciam
legibus modernis.
V. Providus in opere,
verax in sermonibus,
Vere Deo placuit
et dulcis hominibus.

3. Decus regni et libertas,
Pax, flos, fructus et ubertas,
Surdis aures das apertas,
Linguas mutis das disertas,
Claudis gressus, caecis visus,
Quisquis aeger est confisus
In te, sanus redditur;
V. Coetibus angelicis
iunctus super astra locaris
Atque tuis famulis
in terris auxiliaris.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. In matutinis laudibus
Exaudiat te Dominus
Et sancti sui meritis
Nos servet a periculis
In longitudine dierum.

2. Iubilate et servite
Illi, qui est auctor vitae,
Ut sequentes sanctum ducem
Ducat nos ad veram lucem
Veritas eius.

3. Deus meus, Domine,
Labia mea laudabunt te.
Os iusti laude replebitur.
Os obstructum destruetur
Loquentium iniqua.

4. Benedicite regem iustitiae,
Quem secutus dux beatus
Est cum sanctis exaltatus
In saecula.

5. Laudabunt omnes angeli
Nomen sanctum Domini.
Et mater ecclesia
Pro filii sui gloria
Laudat Dominum.

Ad Benedictus.

A. Benedictus Dominus.
Qui virtutis incrementum
Sancto duci contulit,
Unum granum grana centum
Moriundo protulit,
Ut non intret in tormentum
Patens peccatoribus,
Pie dux, hunc duc conventum
De peccati foribus
In viam pacis.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Dulcis martyr, dux Kanute,
Audi preces supplicum,
Duc nos de hac servitute,
Ne peccatum nos privatum
Sive scelus publicum
Ducat ad interitum,
Sed cum iustis et cum bonis
Terram repromissionis
Fac intrare
Et in ea perdurare
Per tuum sanctum meritum
In aeternum.

Brev. Roschildense imp. Parisiis 1517. — In 2. Noct. R 3, 5 pravas. — In 3. Noct. Von A 1 stehen nur die ersten zwei Zeilen mit rotem etc. im Brevier; die Antiphon selbst steht aber nirgends. — A 2, 1 habitat. — R 3, 4 desertas. — Die beiden Hymnen cfr. Anal. XXIII Nr. 370 sq.

68. De sancto Kanuto rege.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Ave, martyr praecipue,
Ave, rex insignissime,
Kanute, cum principibus
Triumphans iam caelestibus;
Ecce, tuum per saeculum
Refulget clare meritum,
Exora pro fidelium
Salute, rex, altissimum.

2. Sol oriens nec deficiens
de virgine stella
Luciflua pietate sua
te, sancte, coronat,
Rex celebris, nos de tenebris
absolve reatus,
Luce fluis, lux esto tuis,
Kanute, rogatus.

3. Laude pie sancta
iam decantande Kanute,
Lampas caelestis,
Christi fortissime testis,
Iam Domino gratus,
nostros absolve reatus,
Ut tibi cum iustis
iungi mereamur in astris.

4. O bone rex regum,
nos protege ab hoste maligno
Kanuti meritis,
ut te sine fine videntes
Cum rectis animo
laetemur in aethere summo.

5. O martyr, rex Daciae,
Kanute, victor inclite,
Posce tuis fidelibus
[Aeternae] palmam gloriae
Et duc de mortis tenebris
Ad gratiam filios Evae.

R. Miles Christi gloriose,
Kanute sanctissime,
Tuo pio interventu
culpas nostras ablue,
V. Ut perennis regni sedem
valeamus scandere.

Ad Magnificat.

A. Magnificet plebis
devotio sancta fidelis
Regum primatem
cum summis ima regentem,
Cuius Kanutum
decoravit gratia sanctum
Nomine martyrii,
sicut prius imperiali;
Inclite devotos
tibi martyr protege cunctos.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Christo venite dulcibus
Coniubilare vocibus,
Cuius Kanuto gratia
Regna dedit caelestia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Stirpe regali editus
Kanutus puer inclitus
Praeceptis sese Domini
Corde subdebat humili.

2. Crescit morum prudentia
Cum iuventutis gratia,
Unde Dei suffragio
Processit rex imperio.

3. Circumdant plebis milia
Athletam Dei fortia,

Ipse devotis precibus
Deum orat attentius.

Responsoria.

1. Princeps pius et insignis,
Kanutus egregius,
Regni sublimatus Deo
disponente fascibus,
In divinis vitam prudens
ornabat operibus;
V. Sustentabat inopes et
refovebat pauperes,
Ut pararet inter summos
sibi sedem proceres.

2. Frequentabat reverenter
rex potens ecclesiam
Et devoto sacra iussa
recondebat pectori
Pretiosis ditans donis
domum sanctam Domini,
V. *Ut memoria eius permaneret in saeculum saeculi.*

3. Turbinis ut ventus
furit impia plebs aquilonis,
Viribus intendens
totis australibus oris,
Rex ibi promissis
seducitur insidiosis;
V. Ut Iudas proprium
tradebat pace magistrum,
Sic a conviva
traditur ipse suo.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Intendunt arcus impii
Secus aedem altissimi
Et regem sanctum iaculis
Perfodiunt mortiferis.

2. Perfossus telo lanceae
Ut Christus dextro latere
Occumbit fuso sanguine
Secus aram mirifice.

3. Hinc in virtute Domini
Laetatur nunc altissimi,
Coronam ferens capite
De pretioso lapide.

Responsoria.

1. Cum divinis rex devotus
intendisset laudibus
Et se sacris oraturus
intulisset aedibus,
Ecce, ruit innocentem
sitiens plebs sanguinem,
V. Inter quos alter Iudas
Discurrit sublimis
Velut princeps criminis.

2. Ignibus et ferro
fera plebs armata cruento
Circumdat sacras
aedes subvertere tentans,
Sed nequeunt ignes
sacros exurere postes,
V. Et petris mixtae
volitant per aperta sagittae.

3. Inter saxa statim dira
et tela stridentia
In figura patientis
Iesu Christi Domini
Porrigebat sitienti
sancto regi poculum,
V. Cumque pius gustaturus
excepisset manibus,
Mox excussus decidebat
lancearum ictibus.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Protexit malignantium
A conventu Deus pium,
Quia linguas ut gladium
Exacuerunt in Deum.

2. Te, Deus, omnis gloria
Per saecla decet omnia,
Quem sanctus in aethereis
Kanutus laudat atriis.

3. Tibi namque rex psallere
Bonum exstat altissime,

Qui iustum iam victoriae
Beasti palma splendidae.

Responsoria.

1. Offert sacratis
aurum miles probus aris
Et vitam regis
manibus dat cunctipotentis,
V. Corruit ante sacras
effuso sanguine valvas.

2. Ima petens postis,
quem templo dissecat hostis,
Cum cruce sacratam
sternit solo tenus arcam
Martyris Albani
gestantem pignora sancti,
V. Tunc rex est sanctus
letali vulnere tactus.

3. Gloriosus Dei martyr
et rex invictissimus,
Iam cruentis circumquaque
saucius vulneribus,
Tandem ut Christus lancea
perforatur latere,
Secus aram pretioso
laureatus sanguine;
V. Sancta domus occisorum
cruore perfunditur,
Dum cum suis princeps pius
ac martyr perimitur.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Ad declarandum inclitum
Praeclari regis meritum
Miranda sunt post obitum
Ad eius gesta tumulum.

2. Haerebat manus arida
Ad pectus viro dextera,
Sed gaudet de remedio
Hic sumpto salutifero.

3. Hic mutum fari visio
Divo iubet imperio,
Ut rex sanctus censeretur
Martyr Dei vocabulo.

4. Receptis caeci visibus,
Claudi solutis gressibus
Benedicunt magnifica
Dei gaudenter opera.

5. Hinc sospes redit languidus,
Surdus exaudit auribus,
Leprosus ab ulceribus
Mundatus vacat laudibus.

Ad Benedictus.

A. Auctores necis impiae
Vexat furor terrifice,
Nam quidam linguis morsibus
Iam detruncatis propriis,
Quidam dilapsi gurgite
Periere pro scelere;
Hinc Israel altissimus
Sit benedictus Dominus.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Ossibus egregiis
duplex superadditus ignis
Mox erat exstinctus,
dum sacros attigit artus,
Laudibus hinc omnis
pulset plebs astra fidelis
Magnificando Deum
martyris ob meritum.

Brev. Lundense imp. Parisiis 1517. A. — Brev. Roschildense imp. Parisiis 1517. B. — Brev. Aarhusiense imp. Aarhusiae 1519. C. — Brev. Nidrosiense imp. Parisiis 1519. D. — In 1. Vesp. sind **AA** 4 und 5 prosaisch (de communi) AD; nur eine **A**, die erste, hat B. — **A** 3, 1 pia A. — **R** Frequentabat reverenter etc. C. — In 1. Noct. **R** 1, 4 facibus A, fastibus B. — **R** 1, 9 pareret A. — **R** 2 lautet in C, **R** 3 in B:

R. Quo fieret meritis vir magnificentior almis,
Insipiens regem plebs persequitur sapientem
Et feritate sua post illum dirigit arma,
V. Legibus indomitos quia comprimit atque superbos.

In 2. Noct. Die Antiphonen dieser Nokturn lauten in BC:

1. Exaudit sui caelitus
Clamorem servi Dominus
Et dat illi scientiam
Ad servandam iustitiam.

2. Adcrescit furor impii
In Dei servum populi,
Cruorem corde sitiunt
Et linguis dolum concinunt.

3. Nomen Dei mirabile
Laudet sanctus assidue
Eius corde interrito
Persistens in sacrario.

R 1 Turbinis ut ventus etc. B; Ignibus et ferro etc. C. — R 1, 3 oraturus fehlt ABD; se sacratis A, sacramentis D. — R 1, 6 sitiens crudelis plebs AB. — R 2 Cum divinis rex devotus etc. B; in C lautet es:

R. Cum furit exterius stans exsecrabile vulgus,
Interius precibus dux vacat eximius,
Mysteriis sacris munitur spiritus eius
V. Ut Stephanus sanctus saxorum sustinet ictus.

R 3 Ignibus et ferro etc. B; Inter saxa stanti dira etc. C. — In 3. Noct. AA 1—3 fehlen BC, statt dessen AA der 2. Noct. — R 1 Cum furit exterius etc. B. — R 1, 1 sacratum. — R 2 Inter saxa stanti dira etc. B; in C:

R. Qui pro nobis moriturus se suspendi pertulit,
Ipse robur inter poenas iam Kanuto contulit,
Quem insignem post triumphum ad superna transtulit
V. Et coronam dignitatis super caput (eius) posuit.

R 3, 1 Dei martyr Kanutus A. — R 3, 6 perforatus latere occumbit AB. — R 3 Miles Christi gloriose etc. C. — Die zugehörigen Hymnen vgl. Anal. XXIII, Nr. 372 sqq.; davon haben ACD nur den ersten; C ad Noct.: Martyr egregie Deo dilecte (Mone III, 316).

69. De sancta Katharina.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Inclita sanctae virginis
Katharinae sollemnia
Suscipiat alacriter
Sancta mater ecclesia.
Ave, virgo Deo digna,
Ave, dulcis et benigna,
Obtine nobis gaudia
Quae possides cum gloria.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoretur virginum rex
in saeculorum saecula.
Virgini qui Katharinae
contulit caelestia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Virgo sancta Katharina,
Graeciae gemma,
Urbe Alexandrina
Costi regis filia.

2. Specie corporis decora
Nimis enituit,
Sed fide pulchrior
Sponso superno placuit.

3. Traditur ergo a patre
Doctoribus praecipuis
Imbuenda
Literalibus studiis.

Responsoria.

1. Nobilis et pulchra
virgo Katharina puella

Flagrat amore Dei,
sprevit vaga gaudia mundi,
V. Cui rex carne pater
fuerat reginaque mater.

2. Martyrium sitiens,
libamina Caesaris horrens,
Exclamat Christum,
praeter quem nil venerandum,
V. Daemoniis plena
sunt haec, ait, idola muta.

3. Haec quinquagenos
oratores superatos
Dirigit ad caelos
aurum velut igne probatos,
V. Efficiens testes
fidei, quos pertulit hostes.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cum adhuc esset in annis
Virgo puerilibus
Caris orbata parentibus,
Mundi renuntiavit opibus.

2. Maxentius instat impius
Dum idolorum cultibus,
Puella voce libera:
Haec sunt, clamat, daemonia
Et Iesum te, Christe, solum
Praebet canos virgineum.

3. Caesar electos convocat
Rhetores et grammaticos
Adversus illam diputaturos,
Quos vincens virgo
Fidem Christi docuit
Et martyres Deo
Dignos exhibuit.

Responsoria.

1. O quam felices
per te, sanctissima, plures,
Quos iubet occidi
pro Christo turbidus hostis!
V. Cum duce Porphyrio
fit martyr Caesaris uxor.

2. Impius hanc Caesar
sisti iubet ante tribunal,
Hanc ut pervertat,
sicut draco vel leo certat,
V. Illa manet constans
nec blanda nec aspera curans.

3. Virgo flagellatur,
crucianda fame relegatur,
Carcere clausa manet,
lux caelica fusa refulget,
Fraglat odor dulcis,
caeli dant agmina laudes.
V. Sponsus amat sponsam,
salvator visitat illam.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Gloriosam virginem
Tyrannus imperat
Excruciandam fame
In carcerem retrudi,
Cui escam per columbam
Facit Christus ministrari.

2. Illa Deo dum agit gratias,
In tenebris lux emicat,
Fraglat odor vincens balsama,
Adest contio angelica,
Lacero corpori caelestia
Adhibens medicamina.

3. Cum coetu virgineo
Adveniens salvator
Sponsus sponsam pie visitat,
Consolatur et roborat:
Constans esto, ait, filia,
Tecum ego sum, ne paveas.

Responsoria.

1. Horrendo subdenda
rotarum machinamento,
Virgo Deum clamat,
de caelis angelus astat,
Ecce, repentinam
dant plebs rotaeque ruinam;
V. Tamquam Chaldaeis
quondam fornax Babylonis.

2. Percussa gladio
dat lac pro sanguine collo,
Quam manus angelica
sepelivit vertice Sina,
V. Membris virgineis
olei fluit unda salubris.
3. O mater nostra
ter sancta quaterque beata,
Cum prece devota
famulantum suscipe vota,
V. Iam Christo iuncta
sponsoque tuo sociata.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Passionem gloriosae
Virginis Katharinae
Plebs celebret fidelis,
Quae sui memores Deo
Commendat precibus
Et iuvat beneficiis.
2. Post plurima supplicia
Martyr sancta
Ad decollandum est ducta,
Ad caelum manus, oculos
Tendens, collum pro iugulo,
Orans dat gloriam Deo:
3. Exspecto pro te gladium,
Iesu, rex bone, tu meum
Da paradiso spiritum
Et fac misericordiam
Meam agentibus memoriam.
4. Vox de caelo insonuit:
Veni, dilecta mea, veni,
Intra thalamum sponsi tui,
Quae postulas, impetrasti,
Pro quibus oras, salvi erunt.
5. Quia devotis laudibus
Tui memoriam recolimus,
Virgo o beata Katharina,
Ora pro nobis, quaesumus.

Ad Benedictus.

A. Benedictus Dominus,
Rex caelestis,
Qui per merita beatae
Katharinae virginis
Medelam languidis
Praestat, sanitatem corporis
Ipsius oleo
Feliciter unctis.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Prudens et vigilans virgo,
Qualis es cum sponso tuo,
Qui te elegit de mundo,
Quam pulchra, quam mirabilis,
Quanta luce spectabilis
Inter Sion iuvenculas
Et Ierusalem filias,
Thalamo gaudens regio
Coniuncta Dei filio.

Brev. ms. Fossatense saec. 12. Cod. Parisin. 13223. A. — Antiph. ms. S. Vitoni saec. 12/13. Cod. Virdunen. 129. B. — Offic. ms. S. Katharinae saec. 12/13. Cod. Eremiten. 251. C. — Brev. ms. Vapincense saec. 13. Cod. S. Iosephi Lugdunen. Y d 3. D. — Brev. ms. Arelatense saec. 13. Cod. Carpentoracten. s. n. E. — Brev. ms. Gengenbacense saec. 13. Cod. Carolsruhan. Geo. 22. F. — Cod. Turicen. ol. Rhenovien. 101. saec. 13. in. G. — Brev. ms. Wettingense saec. 13. Cod. Aaraugien. W 7 q. H. — Antiph. ms. Traiectense saec. 13. Cod. Mus. Germ. 4984. I. — Antiph. ms. Augiense saec. 12. Cod. Carolsruhan. Aug. LX. add. saec. 13. J. — Antiph. ms. Lichtenthalense saec. 13. Cod. Carolsruhan. Lich. 5. K. — Brev. ms. Trevirense saec. 12. Cod. Treviren. 428. add. saec. 13/14 L. — Brev. ms. S. Mariae de Duna saec. 13/14. Cod. Semin. Brugen. 184 (54). M. — Brev. ms. Augiense saec. 14. in. Cod. Carolsruhan. Aug. CCVI. — Brev. ms. Teplense anni 1353. Cod. Pragen. VII F 23. O. — Brev. ms. Monasticum saec. 14. Cod. Pragen. XII A 22. P. — Brev. ms. Lugdunense saec. 14. Cod. Gratianopolitan. 135. Q. — Brev. ms. Epternacense saec. 14. Cod. Luciliburgen. 12. R. — Brev. ms. Augustanum anni 1397. Cod. Chigian. D V 65. S. — Brev. ms. Olivetanum saec. 14. Cod. Pianoren. M I 23. T. — Brev.

ms. Romanum saec. 14. Cod. Taurinen. K VI 38. U. — Brev. ms. Bituricense saec. 14. Cod. Parisin. 745. V. — Brev. ms. S. Vitoni anni 1352. Cod. Virdunen. 107. W. — Antiph. ms. Eremitense saec. 14. Cod. Eremiten. 612. X. — Brev. ms. Engelbergense saec. 14. Cod. Engelbergen. 99. Y. — Brev. ms. Murense saec. 14. Cod. Araugien. M 1 q. Z. — Brev. ms. Franciscanum. saec. 14. Cod. Matriten. Bb 166. Aa. — Brev. ms. Ebracense saec. 14. Cod. Herbipolen. Mp. th. o. 9. Bb. — Brev. ms. Ebracense saec. 14. Cod. Herbipolen. Mp. th. q. 52. Cc. — Brev. ms. Nissense saec. 14. Cod. Wratislavien. I Q 247. Dd. — Brev. ms. Marchthalense saec. 14. Cod. Stuttgartien. Ee. — Brev. ms. Wingartense anni 1300. Cod. Stuttgartien. HB. I Asc. 110. Ff. — Brev. ms. S. Mariae Gedanen. saec. 15. Cod. Bibl. OO. SS. Fol. 218. Gg. — Brev. ms. S. Floriani saec. 15. Cod. S. Floriani XI 478. Hh. — Brev. ms. Plagense saec. 15. Cod. Plagen s. n. Ii. — Brev. ms. Zutphaniense saec. 15. Cod. Bollandian. s. n. Jj. — Brev. ms. Heilsbronnense saec. 15. Cod. Erlangen. 704. Kk. — Brev. ms. Scotorum Vindobonen. 54 h 5. saec. 15. Ll. — Brev. ms. Verdense saec. 15. Cod. Berolinen. Fol. 380. Mm. — Brev. ms. Segusinum saec. 15. Cod. Gratianopolitan. 137. Nn. — Antiph. ms. Averbodiense saec. 15. Cod. Averbodien. s. n. Oo. — Antiph. ms. Rasdorfense saec. 15. Cod. Fulden. Aa 55. Pp. — Antiph. ms. S. Bartholomaei Francofurten. saec. 15. Cod. Francofurten. Barth. 94. Qq. — Brev. ms. S. Florini ad Confluentes saec. 15. Cod. Semin. Magunt. s n. Rr. — Brev. ms. Wormatiense anni 1460. Cod Semin. Magunt. 2157. Ss. — Brev. ms. Matthiae Corvini anni 1487. Cod. Vatican. Urbin. 112. Tt. — Brev. ms. Augustanum saec. 15. Cod. Vatican. Palat. 514. Uu. — Brev. ms. Monasteriense saec. 15. Cod. Vatican. Burghes. 93. Vv. — Brev. ms. Lugdunense saec. 15. Cod. Barberin. XI 51. Ww. — Brev. ms. Humiliatorum saec. 15. Cod. Vatican. 9217. Xx. — Brev. ms. Agaunense saec. 15. Cod. Chigian. D V 69. Yy. — Brev. ms. Lemovicense saec. 15. Cod. Pianoren. M 21. Zz. — Brev. ms. Laudunense saec. 15. Cod. Pianoren. M 91. Ab. — Brev. ms. Bituricense saec. 15. Cod. Pianoren. M 51. Bc. — Brev. ms. Argentinense saec. 15. Cod. Parmen. HH IV 18. Cd. — Brev. ms. Constantiense saec. 15. Cod. Eremiten. 82. De. — Brev. ms. Rhenoviense anni 1484. Cod. Turicen. Rhen. LX. Ef. — Brev. ms. Eistettense saec. 15. Cod. Eistetten. Fol. 22. Fg. — Brev. ms. Trevirense saec. 15. Cod. Stuttgartien. HB. I Asc. 144. Gh. — Brev. ms. Waradinense anni 1460. Cod. Vatican. 8247. Hi. — Brev. ms. Zwiveltense saec. 14. Cod. Stuttgartien 1b 105. Ij. — Brev. ms. Nissense saec. 15. Cod. Wratislavien. I Q 246. Jk. — Brev. ms S. Alexandri Embecen. saec. 15. Cod. Gotingan. 238. Kl. — Brev. ms. Quedlinburgense saec. 15. Cod. Quedlinburgen. 132. Lm. — Brev. ms. Halberstadiense saec. 15. Cod. Wernigeroden. Za 42. Mn. — Brev. ms. S. Autberti Cameracen. anni 1535. Cod. Hagen. AA 122. No. — Brev. Braccarense imp. Salmanticae 1511. Op. — Brev. Tornacense imp. s. l. 1497. Pq. — Brev. Ratisbonense imp. Augustae 1488. Qr. — Brev. Nurembergense imp. Lipsiae 1510. Rs. — Brev. Celsonense imp. Caesaraugustae 1514. St. — Brev. Eborense imp. Ulisiponense 1548. Tu. — Brev. Naumburgense imp. s. l. et a. (1481—1492). Uv. — Brev. Liciense imp. Venetiis 1526. Vw. — Brev. Montis Virginis imp. Venetiis 1555. Wx. — Brev. Morinense imp Parisiis 1488. Xy. — Viaticus Misnensis imp. Lipsiae 1502. Yz. — Brev. Traiectense imp. Schonhoviae 1495. Za.

Bei der Menge der Quellen, die unschwer verdoppelt und verdreifacht werden könnte, da dies Officium zu den verbreitetsten zählt, ist es unmöglich, alle Abweichungen nach Anordnung und Lesart zu verzeichnen. Ich folge, um in der Verwirrung einen Faden zu haben, der Anordnung von DE, die mir dem ursprünglichen Officium am nächsten zu kommen scheint. In 1. Vesp. In manchen Quellen steht die **A** Inclita sanctae virginis super Psalmos z. B. G Ll Mm; andere Quellen haben 5 **AA** super Psalmos; am häufigsten sind es die folgenden, zu denen Ll bemerkt: vel sume has antiphonas, si placet, und die sich u. a. finden in HO Ii Jj Oo Bc:

1. Virginis eximiae Katharinae martyris almae
Festa celebrare da nobis, rex pie Christe.

2. Haec mundum spernens et mundi florida ducens
Pro nihilo veram studuit cognoscere vitam.

3. Coepit amare Deum totumque relinquere mundum
Caelica mente petens et Christo semper adhaerens.

4. Hanc pius in propriam sibi Christus sumere sponsam
Dignatus, caeli provexit ad atria summi.

5 Iam Christi thalamum scandit Katharina beatum
Iuncta suo sponso, pro quo tulit aspera mundi.

Fünf andere Antiphonen (vgl. Mone III, 354 u. f.) bringt an gleicher Stelle Pq:

1. Gratulemur in honore
Katharinae virginis,
Quae divino plena rore
Non curans propaginis
Toto mentis in ardore
Sprevit culpas criminis.

2. Virgo prudens anhelavit
Ad sedem sideream,
Ubi locum praeparavit
Linquens orbis aream,
Granum sibi reservavit
Ventilando paleam.

3. Disciplinis est imbuta
Puella caelestibus,
Nudum nuda est secuta
Certis Christum passibus
Dum mundanis est exuta
Vacuis honoribus.

4. Opes mentis praeelegit,
Quibus totam se subegit
Sub carnis victoria,
Nexus mundi fortes fregit
Nec cum mundo quidquam egit
Mundi carens gloria.

5. Virgo Deo decorata
Fidei signaculo
Et in monte collocata
Divino miraculo,
Nos expellas vita grata
Mortis ab umbraculo,
Ut in summi sit purgata
Regis habitaculo.

Wieder andere Vesperantiphonen begegnen uns in St:

1. Honor unitati trinae,
Trinitati unicae
In his festis Katharinae
Voto detur supplici.

2. Orta stirpe nobili
Sponsum legit nobilem,
Christo sponso humili
Se desponsans humilem.

3. Felix nupta,
felices nuptiae,
Cuius est dos
flos pudîcitiae,
Thorus quies
aeternae gloriae,
Sponsus rector
caelestis curiae.

4. Ad clamorem
in nocte media
Christo sponso
exit haec obvia,
Fert vas plenum
olei copia,
Nuptiarum
intrat palatia.

5. Tuis ergo, Katharina,
Nupta regi iam regina,
Poscimus sollemniis
Tua festa celebrantes
Interesse, convivantes
Fac nos tuis nuptiis.

Andere Quellen haben in 1. Vesp. nur eine **A** super Psalmos, so P die **A** Virginis eximiae etc. Hh hat dafür die folgende:

Ave, gemma claritatis ad instar carbunculi,
Ave, rosa paradisi, more fragrans balsami,
Katharina, virgo felix, gloriosa meritis
Assistentes tuis festis caeli iunge gaudiis.

Dieselbe Quelle hat in 1. Vesp. das folgende Responsorium:

R. Felix regina, virgo prudens Katharina,
Sponsi caelestis verax invictaque testis,
Nobis indignis precibus succurre benignis,
V. Ut pietas Christi, cuius regnum meruisti,
Nos a peccatis mundet iungatque beatis.

Ad Magn. **A** ist häufig Ave, gemma claritatis (siehe oben) so G Mm, oder aber (so in Hh):

Voce cordis et oris
In laudem summi redemptoris
Consurgat omnis fidelis,
Cuius mediante gratia
Martyr et virgo Katharina
Facto clamore hora matutina
Exivit obviam Christo sponso,
Qui sedet super Cherubim
Cuncta videns in absconso,
Ferens sertum rosae et lilii,
Cum triumpho martyrii
Evasit minas tortorum;
O beata virgo, ora
Iugiter pro reatibus
Supplicum tuorum.

Eine andere Antiphon zum Magnificat setzt an Stelle dieser St:

Ave, sidus matutinum,
Solaris lucis vicinum,
Ave, summi regis cella,
Mirae claritatis stella,
Ave, naufragantum portus,
Fons signatus, clausus hortus;
Ave, martyr Katharina,
Pia nostra medicina,
Sume preces te precantum,
Assis votis supplicantum,
Duc, regina, nos ad regem,
Rege, fove tuum gregem,
Ut possimus te iuvante
Conregnare cum regnante.

Ad Matut. Invit. 1 Adoremus virginum regem G Hh. — Ibid. 2 Qui virgini G Hh. — In 1. Noct. **A** 1, 4 regis erat filia. Hh. — **AA** 2 und 3 lauten in O Hh Ii u. a.:

2. Haec Dominum caeli contemplans mente fideli
Respuens errorem, mundi blandientis amorem.

3. Membra redemptoris fidei Maxentius hostis
Undique caedebat, gladius per cuncta furebat.

Die monastischen Hss. wie AG u. a. haben 6 **AA** nämlich aufser den obigen noch die der folgenden Nokturn; ferner 4 **RR**, das vierte prosaisch G, O Christi pietas etc. A. — In 2. Noct. **A** 1, 3 Claris orbata Hh. — **AA** 2 und 3 in O Hh Ii etc.:

2. Non cedens monitis mactatur verbere mitis,
Carcere damnatur, nec virgo sic superatur.

3. Caesar ut invictam penitus vidit Katharinam,
Ut leo crudelis iubet hanc discerpere poenis.

Die monastischen Hss. haben 6 **AA** nämlich die drei der 3. Noct. Dann 4. Caesaris intrepide etc. 5. Non cedens meritis etc. 6. Caesar ut invictam etc. — **R** 1 Impius hanc Caesar etc. A; in G Hh Ii etc.:

R. Christus sanctam tenebroso reclusam ergastulo
Miro satis atque magno confortat adloquio;
V. Salve, virgo benedicta, quam Christi praesentia.

R 2 Virgo flagellatur etc. A; O quam felices etc. Hh Ii; in G:

R. Angelus interea descendit: Virgo beata,
Ne timeas, inquit, non te pia gratia linquit,
V. Confortans teneram Michael splendore puellam.

R 3 Horrendo subdenda etc. A; O quam felices etc. G; in Hh Ii etc.:

R. Corpus virgineum, Christi venerabile templum,
Monte Sina angelico conditur obsequio,
V. Purus in aetherea cum sanctis spiritus aula.

R 4 prosaisch. A. — In 3. Noct. Hh Ii haben folgende 3 **AA**:

1. Cum coetu virgineo adveniens salvator
Sponsus sponsam pie visitat, consolatur et roborat:
Constans esto, ait, tecum ego sum, nihil paveas.

2. Virginis ex oleo, quod manat corpore sancto,
Certa medela datur, morbi genus omne fugatur.

3. Ave, virgo speciosa, clarior sideribus,
Cuius vultum ac decorem concupivit Dominus,
Funde preces creatori pro tuis supplicibus.

Die monastischen Hss. haben ad Cant. bald eine prosaische **A** (A), bald: Ave, virgo speciosa etc. (G). — **R** 1 Ex eius tumba, nur diese Worte G; Angelus interea etc. Hh Ii; A hat das folgende:

R. Virgo prudens et electa Dei sapientia
Oratorum argumenta vicit et versutias,
V. Ab angelo confortata, plena Dei gratia.

R 2 O quam felices etc. A; Corpus virgineum etc. G; dagegen Hh Ii etc.:

R. Surge, virgo, et nostras sponso preces aperi,
Tua vox est dulcis in aure Domini,
Quae pausas sub umbra dilecti,
Ab aestu mundi
Transfer nos ad amoena paradisi,
V. Pulchre Sion filia
Pro mortali tunica
Agni tecta vellere
Et corona gloriae.

R 3 O mater nostra etc. A; Percussa gladio etc. G; Hh Ii:

R. O Christi pietas, o virtus atque potestas,
Virginis ex membris sacri fluit unda liquoris,
Unde fides aegris infundit dona salutis;
V. Virginis ob meritum manet hoc memorabile signum.

R 4 prosaisch A; O mater nostra etc. G. — In Laud. **A** 5 Iam Christi thalamum etc. G; Hh Ii haben dafür:

Decollata martyre inclita
Lac manat de cervice candida
In testimonium
Virginalis innocentiae:
Gloria tibi, virginum
Amator, Domine.

Ad Bened. **A** Prudens et vigilans virgo etc. Hh Ii. — In 2. Vesp. ad Magn. **A** Voce cordis et oris etc. G; Hh Ii:

Beatae corpus virginis
Sepultum est ab angelis
In vertice montis Sina,
Caelum conscendit anima.
In sponsi tui thalamo
Perenni fruens gaudio,
Sancta virgo Katharina,
Pro nobis iugiter ora.

Vor den Laudes schieben mehrere Hss., so G Jj Nn, die Prosula Aeternae virgo memoriae ein. Vgl. dieselbe Anal. XVIII, 107. Was die zum Officium gebräuchlichen Hymnen betrifft, so sind dieselben so verschiedene, dafs man von zugehörigen Hymnen nicht wohl reden kann.

70. De sancta Katharina.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Iucundare,
superna patria,
Laeta tibi
assunt sollemnia,
Plaude, tota
mater ecclesia,
Katharinae
promens praeconia,
Nam regina
florens munditia
Iam cum rege
regnat in gloria.

Ad Magnificat.

A. Scandit sponsa
regis ad solium,
Lux ad solem
pugil ad bravium,
Carpit virgo
convallis lilium,
Emit morte
vitae solacium.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Laudes dignas opifici
Psallat mater ecclesia,
Qui regni tam mirifici
Dat Katharinae praemia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Virgo stirpe
regia genita,
Katharina
mundo sic oritur,
Doctrix vera
et martyr inclita,
Tamquam rosa
decora cernitur.

2. Cordis innocentia
Lexque veritatis
Locant hanc in patriam
Regni claritatis.

3. Urbis tu Alexandrinae
Flos, decor et gloria,
Dum martyris eximiae
Per te praefert insignia.

Responsoria.

1. Adest almae
matri ecclesiae
Dies festus
grandis laetitiae,
Dum haec virgo,
vas sapientiae,
Collocatur
in regno gloriae;
V. Haec doctrina
pollens mirifica

Sinae vecta
manu angelica.
2. Christi fide
pugil accenditur,
Cum nefandus
ritus dignoscitur,
Duris verbis
regem adgreditur,
Factus amens
iudex deluditur;
V. Stans invicta
clauditur carcere,
Non terretur
verbis nec verbere.
3. O plena Deo anima,
Quae tot doctores superas,
Dum Dei pandis intima
Ad ipsum cuncta revocas;
V. Cultum namque
negantes numinum
Unum Deum
fatentur Dominum.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Scorpione laniatur
Taetro manens carcere,
Visu Dei confortatur
Et cibatur munere.
2. Prece rotam dissipat
Dire laniantem,
Saeva morte cruciat
Turbam fatigantem.
3. Regina dum prosilit
Fidei praeconio,
Vitae palmam suscipit
Capitis supplicio.

Responsoria.

1. De excelsis
beata agmina
Missa curant
suscepta vulnera,
Dum deorum
contemnit numina,
Lapsa caelo
cernuntur munera;
Tunc regina
subit certamina
Toto corde
tendens ad aethera,
V. Hanc coronans
virgo corroborat
Adepturam
palmam denuntiat.
2. Felix virgo,
in cuius labia
Tanta caelo
funditur gratia,
Quod doctorum
alta consilia
Imitantur
Dei fastigia,
V. Cum de Deo
celsa mirifica
Ipsis lingua
pandit angelica.
3. Rubus quondam
ardens recolitur,
Dum plebs docta
igni subicitur,
Pilus vestis
in nullo laeditur,
Rosae decor
facie promitur;
V. Ili odorem
dantes mirificum,
Sic mercantur
praemium caelicum.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1 Regno Vasti aequiparas,
Rachelem pulchritudine,
Esther rogatu superas
Et Iudith fortitudine.
2. Sponsa regis curiam
Intrat gaudiosa,
Nam palmae victoriam
Praefert gloriosa.

3. Rosa de spina legitur,
De nube sol dirigitur
Dum virgo martyr caeditur
Et Christo sponso iungitur.

Responsoria.

1. Virgo poenis
caesa innumeris
Decollanda
pergit alacriter,
Post triumphum
diri certaminis
Caeli cives
facta perenniter;
V. Lactis unda
fusa pro sanguine
Beatorum
regnat in agmine.
2. Sina montis
sita in culmine,
Sacer liquor
manat ex tumulo,
Unde multos
pio iuvamine
Sanat virgo
salutis poculo,
Sic beata
suo certamine
Dona praestat
peccanti populo;
V. Venerantes
tuam memoriam
Audis pia
et praebes gratiam.
3. O matrona,
cuius auxilio
Sanitatum
dantur solacia,
Nunc devotis
dulci praesidio
Da foveri
divina gratia,
Ut transacto
tristi exsilio
Perfruamur
beata gloria.
V. Opem iam pro-
missam de superis,
Te precamur,
largire miseris.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Celebremus cum iubilo
Diem tantae laetitiae,
Virgo de carnis nubilo
Migrat ad thronum gloriae.
2. Post plurima supplicia
Iugulanda crudeliter
Praestanti beneficia
Laudes solvit alacriter.
3. Exspectans palmae gladium
Caelo locari postulat,
Colentibus martyrium
Opem de caelis impetrat.
4. Vox de supernis mittitur:
Veni, dilecta, propera,
Thalamo sponsi sistitur,
Ubi sunt cuncta prospera.
5. Te venerantes hodie
Devotionis laudibus
Christi commenda gratiae,
Ut det frui caelestibus.

Ad Benedictus.

A. O rosa rubens
cruore martyrii
Candensque lilium
expers contagii,
Tu namque magistra
sancti consilii
Es facta consors
divini consortii.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Splendor mentis,
decor munditiae,
Tortor caedens,
flos eloquentiae,

Aulae tibi
contemptus regiae
Palmam praebent
caelestis curiae.

Brev. Praedicatorum imp. Venetiis 1514. — Hymnen: In 1. Vesp.: Katharinae collaudemus (Mone III, 367); ad Noct.: Pange, lingua, gloriosae (Mone III, 368); ad Laudes: Praesens dies expendatur (Mone l. c.).

71. De sancta Katharina.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Triumphanti concordando
Militans ecclesia
Katharinae clara colat
Festa cum laetitia.

2. Haec producta ex Graecorum
Radice florigera
Venustate vernat morum
Aetate sub tenera.

3. Quam in flore iuventutis
Florem mundi spernere
Flos totius spes virtutis
Suo fecit munere.

4. Huius factus est amator
Formae sponsus virginum,
In conflictu conservator,
In triumpho praemium.

Ad Magnificat.

A. Tange lyram, sona laudes,
Digne namque tota gaudes,
Graecorum provincia,
Per quam coli ierarchia
Nova gaudet harmonia
Katharina socia,
Quam hac die laude plena
Caeli vexit ad amoena
Caelestis militia.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Convenite, iubilemus
agno sine macula,
Katharina cui plaudit
turba cum iuvencula.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Flores hortus dat conclusus
diversorum generum,
Quas in hortum transplantandos
producit aethereum.

2. In hoc horto flos excrevit
mirae pulchritudinis,
Orbem terrae qui replevit
odore dulcedinis.

3. Novo florens in virore
sub novella plantula
Crescit tacta caeli rore
candens sine macula.

4. Haec est illa Katharina,
Costi regis filia,
Rosam vincens per odorem,
per candorem lilia.

5. Quae colendo Deum verum
carnis in se iacula
Trucidavit exponendo
corpus ad pericula.

6. Minas sprevit haec tyranni
virtute constantiae,
Iura legis infidelis
in annis infantiae.

Responsoria.

1. Gemma Graeca Katharina,
Costi regis filia,
Spe consurgens in divina
Haec contemptibilia
Sprevit, nolens in ruina
Quaerere stabilia;
V. Florem mundi
contemnit florida

Virgo florere
gliscens in gloria.

2. Cogit Caesar Christi servos
libare daemonibus,
Sed tyranni virgo iussa
voce damnat libera,
V. Saevit hostis innocentes
perimens atrociter.

3. Argumenta Katharinae
Fulta legis et doctrinae
Sanae testimonio
Deum non concludi fine
Probant, menti nec ferinae
Satisfacit ratio,
V. Non enim corpus
peccans nec anima
Fit sapientiae
sedes malevola.

4. Virgo flagellatur
crucianda fame relegatur,
Carcere clausa manet,
lux caelica fusa refulget,
Fraglat odor dulcis,
cantant caeli agmina laudes;
V. Sponsus amat sponsam,
salvator visitat illam.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Poenas mortis haec elegit
Morte mortem superans,
In se totam se collegit
Soli Deo militans.

2. Ex regali stirpe nata
Regem regum coluit,
Cui mente copulata
Tota iungi studuit.

3. Sponsi fervens in amorem
Poenas non extimuit,
Poenam ferens graviorem,
Quod dilecto caruit.

4. Praedicante Katharina
Verbis et miraculis
Cum Porphyrio regina
Fit in fide stabilis.

5. Furit Caesar et utramque
Crudeli martyrio
Vita privat temporali
Coniuncto Porphyrio.

6. Martyr ut oravit
gladium subit, aethera scandit,
Sponsus honorque datur,
cum Christo deliciatur.

Responsoria.

1. Sponsa Christi gloriosa
gaudet inter verbera,
Nulla movent hanc promissa
nec terrent supplicia,
V. Caritate vulnerata
tendit ad caelestia.

2. Christus sanctam tenebroso
reclusam ergastulo
Miro satis atque blando
confortat eloquio;
V. Salve, virgo benedicta,
quam Christi praesentia.

3. Gaudet martyr in tormentis,
Sponsum gerens purae mentis
Clausum armariolo,
Etsi panis huic doloris
Detur, tamen de amoris
Potatur alveolo;
V. Saevit lupus
trux in oviculam,
In pullum milvus,
grus in aviculam.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Deo nostro sit iucunda
Decoraque laus, qui munda
Corda replet gratia,
Qui divisa maris unda
Viam suis per profunda
Pandit ad caelestia.

Responsoria.

1. Surge, virgo, et nostras
sponso preces aperi,

Tua vox est dulcis
in aure Domini,
Quae pausas
sub umbra dilecti
Ab aestu mundi,
Transfer nos
ad amoena paradisi;
V. Pulchre, Sion filia,
Pro mortali tunica
Agni tecta vellere
Et corona gloriae.

2. Ense caeso virginali
Collo signo speciali
Sponsam sponsus virginum
Inter sponsas honoravit,
Lacte vulnus cum manavit,
Rosae iungens lilium.
V. Pape, serta Katharina
Cum ornatu vario
Cumulata portat trina
Fructu centenario.

3. O Christi pietas,
o virtus atque potestas,
Virginis ex membris
sacri fluit unda liquoris,
Unde fides aegris
infundit dona salutis;
V. Virginis ob meritum
manet hoc memorabile signum.

4. O mater nostra,
ter sancta quaterque beata,
Cum prece devota
famulantum suscipe vota,
V. Iam Christo iuncta
sponsoque tuo sociata.

In Laudibus.

Super Psalmos.

A. Regnans regnat Dominus,
Mundo factus comminus
Carnis per materiam,
Katharinam virginem
Qui per luctam celebrem
Transvexit ad patriam.

Ad Benedictus.

A. Benedictus Dominus
omnis creaturae,
Ultra cursum filius
virginis naturae,
Katharinam virginem
hodie secure
Qui locat post proelium,
Triumphi dum gaudium
Dat vitae futurae.

Per Horas.

Ad Primam.

A. Ave, virgo gloriosa
clarior sideribus,
Cuius vultum et decorem
concupivit Dominus,
Funde preces creatori
pro tuis supplicibus.

Ad Tertiam.

A. Ave, gemma claritatis
ad instar carbunculi,
Ave, rosa paradisi,
more fraglans balsami,
Katharina, virgo felix
gloriosa meritis,
Assistentes tuis festis
caeli iunge gaudiis.

Ad Sextam.

A. Exspecto pro te gladium,
Iesu, rex bone,
Tu meum da
paradiso spiritum
Et fac misericordiam
Meam agentibus memoriam.

Ad Nonam.

A. Quod sitivit, contemplatur,
Contemplando delectatur,
Delectanto fruitur
Et fruendo satiatur,
Satiata non gravatur,
Dum sitit, quo pascitur.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Virgo, decus mundi,
species fidei, gemebundi
Te petimus, te pulsamus,
te corde rogamus,
Gemma tui sexus,
peccati solvito nexus.

Antiph. ms. Cisterciense saec. 14. Cod. Semin. Colonien. 24. A. — Antiph. ms. Cisterciense saec. 13. Cod. Semin. Colonien. 22. add. saec. 14 B. — In 2. Noct. R 4 prosaisch. — In 2. Vesp. Super Ps. AA Virgo regalis fidei merito specialis etc. cum reliquis.

72. De sancta Katharina.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Benedicta sit immensa
sempiterna trinitas,
Quam cognovit inter gentes
Katharina perditas,
Quod nec sexus nec aetatis
amovit fragilitas,
Sed honore passionis
est usa virginitas.

2. Sponsa Christi celebris
Sponso visitatur,
Posita in tenebris
Mire collustratur,
Blande Christus: filia,
Pone metum, inquit,
Sisque constans, gratia
Non te derelinquit.

3. Exspecto pro te gladium,
Iesu, rex bone, tu meum
In paradiso spiritum
Colloca placatissimum
Et fac misericordiam
Meam agentibus memoriam.

4. Dum in sancta Katharina,
Iesu Christe, coleris,
Memor esto verbi tui,
memor esto muneris,
Quod oranti contulisti,
spes humani generis.

Ad Magnificat.

A. Voce cordis et oris
In laudem sui redemptoris
Consurgat omnis fidelis,
Cuius mediante gratia
Martyr et virgo Katharina
Facto clamore hora matutina
Exivit obviam Christo sponso,
Qui sedet super Cherubim,
Cuncta videns in absconso,
Ferens sertum rosae et lilii
Cum triumpho martyrii
Evasit minas tortorum;
O beata virgo, ora
Iugiter pro reatibus
Supplicum tuorum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoretur virginum rex
in saeculorum saecula,
Virgini qui Katharinae
contulit caelestia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Decoretur dies ista
devotis obsequiis,
Sic vox sonet, ut mens clamet
internis praeconiis,
Dum beatae Katharinae
detenti sollemniis,
Promoveri flagitamus
eius patrociniis.

2. Prudens virgo
lampade aptata
Intravit cum sponso
ad nuptias Katharina.

3. Germine fecundo
Katharina nitens
Data mundo
antiquae legis
Erat unica
filia regis.

4. Dum creatoris inscius
Rex colit deos impius,
Sidus ut eximium
Mox Katharina emicat,
Unum colendum praedicat,
Patrem, pneuma, filium.

5. Dedit ei Dominus
os et sapientiam,
Cui non potuerunt
sapientes resistere,
Mundi fluminis impetus
laetificat civitatem Dei.

6. Quinquaginta sapientes
Congregati sunt
Adversus eam, ipsi videntes
Prudentiam
Eius admirati sunt
Et commoti sunt
Ad paenitentiam.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Rhetores, qui reprobabant
Trinum Deum, colla dabant
Victi iugo fidei,
Iam caelorum cives digni
Tradi non timentes igni
Se pro nomine Dei.

2. Nocte requirendo
verbum regina salutis
Carceris excubiis
videt emica gaudia lucis.

3. Cum coetu virgineo
Adveniens salvator
Sponsus sponsam pie visitat,
Consolatur et roborat:
Constans esto, ait, filia,
Tecum ego sum, nil paveas.

4. Martyr ut oravit,
gladium subit, aethera scandit,
Sponsus honorque datur,
cum Christo deliciatur.

5. Virginis ex oleo,
quod manat corpore sacro,
Certa medela datur,
morbi genus omne fugatur.

6. Virgo prudens media
Nocte venit obvia
Sponso, ferens oleum,
Lampadem ac roseum
Sertum textum lilio;
Iuncta thoro regio
Tuis, virgo regia,
Pia per suffragia
Obtine cultoribus
Iungi caeli civibus.

Responsoria.

1. Virgo sancta Dei,
Katharina, locum requiei,
Quam possedisti,
quod praestet gratia Christi,
Obtineas genti
te puro corde colenti.

V. *Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit.*

2. Felix regina,
virgo prudens Katharina,
Sponsi caelestis
verax invictaque testis,
Nobis indignis
precibus succurre benignis,

V. Ut pietas Christi,
cuius regnum meruisti,
Nos a peccatis
mundet iungatque beatis.

3. Sponsa Christi
a Christo trahitur,
Tota in spiritu
caelitus rapitur,
Trinitatem intuens
angelis colloquitur,

Ibi moram faciens
ardet et accenditur,
Et ut magis ardeat,
Seraphim efficitur;
V. Praesentia fastidit,
aeterna scrutatur,
Cibatur secretius,
dum Christo coniungitur.

In 3. Nocturno.

Responsoria.

1. Virginis exitio
fit machina saeva rotarum,
Angelico pulsu
perit ingens turba virorum,
Sic non imminuit
corpus mala fabrica sanctum,
V. Ut quondam pueris
fornax Chaldaea pepercit.

2. O Christi pietas,
o virtus atque potestas,
Virginis ex membris
sacri fluit unda liquoris,
Unde fides aegris
infundit dona salutis;
V. Virginis ob meritum
manet hoc memorabile signum.

In Laudibus.

Ad Benedictus.

A. Benedictus Dominus,
Qui nos visitavit
Et in conspectu gentium
Iustitiam suam revelavit,
Quod iam dudum prophetico
Praesignatum oraculo
In beatae Katharinae
Declaratur mutatione,
Quae carne soluta hodie
Lac fudit pro sanguine
Et in conspectu gentium
In via mirabili
Ab angelis ducta est
In montem Sinai.

Ad Primam.

A. Christe, salus unica,
Per Katharinae merita
Manum misericordiae
Lapsis benigne porrige
Lavansque nos a sordibus
Redde polorum sedibus.

Ad Magnificat.

A. Ave, virginum gemma Katharina,
Ave, sponsa regis regum gloriosa,
Ave, viva Christi hostia,
Tua venerantibus patrocinia
Impetrata non deneges suffragia.

Brev. ms. Cisterciense saec. 13. Cod. Stuttgartien. 1b 89. — In 1. Vesp. A 3, 5 Et fiat. — Ad Magn. A, 8 Quem videns. — Ibid. 10 sertum fehlt. Ibid. 12 Evadis. — In 1. Noct. A 1, 4 interius praecordiis. — RR prosaisch. — In 2. Noct. R 4 prosaisch. — In 3. Noct. Ad Cant. A und RR 3 und 4 prosaisch. — In Laud. Super Ps. A prosaisch. — Per Horas ad Tertiam A: Ave, gemma claritatis etc. — Ad Sextam A: Virgo Christi anhelavit etc. — Ad Nonam A: Prudens et vigilans virgo etc.

73. De sancta Katharina.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Ave, virgo speciosa,
clarior sideribus,
Cuius vultum ac decorem
concupivit Dominus,
Funde preces creatori
pro tuis supplicibus.

Ad Magnificat.

A. Ave, gemma claritatis
ad instar carbunculi,

Ave, rosa paradisi,
more fraglans balsami,
Katharina, virgo felix,
gloriosa meritis,
Assistentes tuis festis
caeli iunge gaudiis.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoretur virginum rex
in saeculorum saecula,
Virgini qui Katharinae
contulit caelestia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Virgo regalis,
fidei merito specialis,
Ut iubar in tenebris
mundo Katharina refulsit.
2. Haec Dominum caeli
complectens mente fideli,
Respuit errorem,
mundi labentis amorem.
3. Membra redemptoris
fidei Maxentius hostis
Undique caedebat,
gladius per cuncta furebat.

Responsoria.

1. Sancta virgo Katharina,
Costi regis filia,
Summo patre Deo digna
mundi sprevit gaudia,
V. Tam divinis quam humanis
erudita studiis.
2. Cogit Caesar Christi servos
libare daemoniis,
Sed tyranni virgo iussa
voce damnat libera,
V. Saevit hostis innocentes
perimens atrociter.
3. Virgo prudens et electa
Dei sapientia
Oratorum argumenta
vicit ac versutias,
V. Ab angelo confortata,
plena Dei gratia.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Caesaris intrepide
studiis praeclara sophiae
Arguit errorem
malesanum virgo furorem.
2. Non cedens monitis
mactatur verbere mitis,
Carcere damnatur,
nec virgo sic superatur.
3. Caesar, ut invictam
penitus vidit Katharinam,
Ut leo crudelis
iubet hanc discerpere poenis.

Responsoria.

1. Sponsa Christi gloriosa
gaudet inter verbera,
Nulla movent hanc promissa
nec terrent supplicia,
V. Caritate vulnerata
tendit ad caelestia.
2. Christus sanctam tenebroso
reclusam ergastulo
Miro satis atque blando
confortat alloquio;
V. Salve, virgo benedicta,
quam Christi praesentia.
3. O mater nostra,
ter sancta quaterque beata,
Cum prece devota
famulantum suscipe vota,
V. Iam Christo iuncta
sponsoque tuo sociata.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Machina poenalis
nutu dispacta tonantis,

Martyre non laesa
dedit orco milia caesa.

2. Martyr ut oravit,
gladium subit, aethera scandit,
Sponsus honorque datur,
cum Christo deliciatur.

3. Virginis ex oleo,
quod manat corpore sacro,
Certa medela datur,
morbi genus omne fugatur.

Responsoria.

1. Surge, virgo, et nostras
sponso preces aperi,
Tua vox est dulcis
in aure Domini,
Quae pausas
sub umbra dilecti
Ab aestu mundi
Transfer nos
ad amoena paradisi,
V. Pulchre, Sion filia,
Pro mortali tunica
Agni tecta vellere
Et corona gloriae.

2. Corpus virgineum
Christi venerabile templum,
Monte Sina angelico
conditur obsequio,
V. Purus in aethereum
conscendit spiritus aulam.

3. O Christi pietas,
o virtus atque potestas,
Virginis ex membris
sacri fluit unda liquoris,
Unde fides aegris
infundit dona salutis,
V. Virginis ob meritum
manet hoc memorabile signum.

Prosella.

1. Sospitati dedit aegros
olei perfusio,
Katharinae disputantum
adfuit praesidio.

2. Candor mentis fusi lactis
monstratur indicio,
Baptizatur uxor regis
una cum Porphyrio.

3. Sepelitur ministrante
caelesti consortio,
O quam probat sanctam Dei
rotarum confractio.

4. Ergo laudes Katharinae
concinat haec contio,
Nam qui corde poscit illam
propulsato vitio

5. Sospes ingreditur.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Aeterno regi
caelo terraque potenti
Servans morte fidem
virgo corregnat eidem.

2. Atria Ierusalem
penetrans et luminis arcem,
Haec iubilat sponso,
servit cui caelicus ordo.

3. Ad laudes vigilem
fontemque Deum sitientem
Christus suscepit,
cui virgo fidelis adhaesit.

4. Ignibus exstinctis
canit hymnum vox puerilis,
Sic nece consumpta
sponsi Katharina sub umbra.

5. Ordo puellarum
quam felix candidularum,
Cum quibus haec virgo
cantat nova cantica Christo.

Ad Benedictus.

A. Prudens et vigilans virgo,
Qualis es cum sponso illo,

Qui te elegit de mundo,
Quam pulchra, quam mirabilis,
Quanta luce spectabilis
Inter Sion iuvenculas
Et Ierusalem filias,
Thalamo gaudes regio
Coniuncta Dei filio.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Vox de caelis intonuit:
Veni, dilecta mea, veni,
Intra thalamum sponsi tui,
Quod postulas, impetrasti,
Pro quibus oras, salvi erunt.

Cod. Graecen. 1069 saec. 13. A. — Antiph. ms. Sanctense saec. 13. Cod. Sancten. s. n. add. saec. 13/14. B. — Brev. ms. Tirasonense saec. 14/15. Cod. Capit. Tirasonen. s. n. C. — Brev. ms. Gebennense saec. 15. Cod. Parisin. 1318. D. — Brev. ms. Sagiense saec. 15. Cod. Parisin. 13243. E. — Brev. ms. Bisuntinum saec. 15. Cod. Parisin. 10487. F. — Antiph. ms. Cranenburgense saec. 15. Cod. Cranenburgen. s. n. G. — Brev. ms. Steinveldense saec. 15. Cod. Bruxellen. 2961. H. — Brev. ms. Tirasonense saec. 15. Cod. Munebregen. s. n. I. — Brev. ms. Romanum saec. 15. Cod. Scorialen. a III 6. K.

In 1. Vesp. Super Ps. **AA** Virginis eximiae etc. cum reliquis CI; Ad Magn. **A** Ave, virgo speciosa etc. D. — Invit. 1 Adoremus virginum regem A. — Ibid. 3 Qui virgini A. — Invitat. Laudetur Dominus etc. CI cfr. Anal. XVIII, 105. — In 1. Noct. **R** 3 Christo credentes flammas intrant sapientes. D. — In 2. Noct. **R** 1 Virgo prudens et electa etc. D. — **R** 2 Speciosa [sic] Christi gloriosa etc. D. — Am Schlusse der 2. Nokturn Prosula: Aeternae virgo memoria A; cfr. Anal. XVIII, 107. — In 3. Noct. hat D folgende drei **AA**:

1. Credula virgineis regina per omnia verbis
Martyrii palma gaudens conscendit ad astra.
2. Porphyrius princeps, caeli, dum credidit, heres,
Consectus summum subiit mucrone triumphum.
3. Obsequio mirae capiens alimenta columbae
Carcere virgo manet, Christi solamine gaudet.

R 1 Christus sanctam tenebroso etc. D. — **R** 2, 5 in aetherea BD. — **R** 2, 6 cum sancti spiritus aula BD. — Prosula DEF. — In 2. Vesp. Super Ps. **AA** Virginis eximiae etc. cum reliquis D. — Ad Magn. A: O Christi pietas etc. D; in B:

Mater amabilis, insuperabilis ad meliora
Nos prece dirige factaque corrige deteriora.

oder: Voce cordis et oris etc.

74. De sancta Katharina.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Gratulemur in honore
Katharinae virginis,
Quae divino plena rore
Non curans propaginis,
Tota mentis in ardore
Sprevit culpam criminis.

2. Opes mentis praeelegit,
Quibus totam se subegit
Sub carnis victoria,
Nexus mundi fortis fregit
Nec cum mundo quidquam egit,
Mundi carens gloria.

3. Virgo prudens anhelavit
Ad sedem sideream,

Ubi locum praeparavit
Linquens orbis aream,
Granum sibi reservavit
Ventilando paleam.

4. Disciplinis est imbuta
Puella caelestibus,
Nuda nudum est secuta
Certis Christum passibus,
Dum mundanis est exuta
Vacuis honoribus.

5. Virgo Deo decorata
Fidei signaculo
Et in monte collocata,
Divino miraculo
Nos expellas vita gratà
Mortis ab umbraculo,
Ut in summi sit purgata
Regis habitaculo.

Ad Magnificat.

A. Decoretur dies ista
devotis obsequiis,
Sic vox sonet, ut mens clamet
internis praeconiis,
Dum beatae Katharinae
detenti sollemniis
Promoveri flagitamus
eius patrociniis.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regi summo iubilemus
in triumphis virginum,
Quem in choris coronata
beatorum agminum
Laudat virgo Katharina
dominorum dominum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Generosi Katharina
stirpe ducta sanguinis,
Sic regalis est sortita
seriem propaginis,
Ut in illa memor esset
caelestis originis.

2. Illa nihil amplexata
de parentum opibus,
Disciplinis est imbuta
primo saecularibus,
Tuis, Christe, meditata
tandem in sermonibus.

3. Dum profanis immolaret
idolis Maxentius,
Ad conspectum virgo regis
prorumpens audentius
Diligenter explanavit,
quid esset salubrius.

Responsoria.

1. Cum dominante manu
premeret Maxentius orbem,
Urbs, ab Alexandri
quae sumpsit nomine nomen,
Martyrii didicit
Katharinae sanguine formam,
V. Urbs provecta suae
meritis et dogmate civis.

2. Haec verae fidei
sacris edocta magistris
Audet Caesareae
sectam subvertere legis,
Cum metus omne genu
curvaret ad idola regis,
V. Nec vitium propriae
virgo sapit unica gentis.

3. Rex decies quinos
iubet adventare sophistas,
Discutitur verum,
docte Katharina perorat,
Illi martyrii
pariter sumpsere coronas;
V. Sic infirma, Deus,
recipis, sic fortia frangis.

In 2. Nocturno.

Antiphona.

1. Non est, inquit, rationis
plures Deos colere

Nec in turbam deitatem
simplicem distrahere
Sive cultum creatoris
creatis impendere.

2. Ad conflictum provocati
quinquaginta rhetores,
A puella superati
facti sunt mediocres,
Mox a Deo decorantur
deorum immemores.

3. Virgo fame tenuata
victu sacro pascitur,
Rotis quoque destinata
caelitus eripitur
Et adversus saevientes
ubique consulitur.

Responsoria.

1. Ergo bis senis
virgo veneranda diebus
Carceris horrori
committitur indiga victus,
Caelicus adveniens
reficit ieiunia pastus;
V. Disponit clausae
panis bona prandia vivus.

2. Virginis exitio
fit machina saeva rotarum,
Angelico pulsu
perit ingens turba virorum,
Sic non imminuit
corpus mala fabrica sanctum,
V. Ut quondam pueris
fornax Chaldaea pepercit.

3. Quam tua distribuis
occulte dona, redemptor!
Principe caecato
lumen sua suscipit uxor,
Saucia reginae
grassatur ad ubera tortor,
V. Sic regem spoliat,
sic sancta virgo triumphat.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Regis uxor adquiescit
puellae consilio,
Fide plena mortem subit
sequente Porphyrio,
Regna terrae pro caelesti
commutant palatio.

2. Tandem cursu consummato
Christo virgo redditur,
Et lictori mancipata
ferrum cervix patitur,
Lac pudoris argumentum
pro cruore funditur.

3. Angelorum Dei nutu
sacer chorus adfuit
Et minister sepulturae
Sina montem tenuit,
Iugi lapsu de sepulcro
liquor pacis effluit.

Responsoria.

1. Rex graviter passus
molimina vana perire,
Virgineam litem
statuit praescindere morte,
Fortiter abiecta
felix cadit hostia carne,
V. Emeritae bravio
minime fraudata coronae.

2. Candida cum saevo
cervix procumberet ictu,
Disponente Deo
patuit res digna relatu,
Lacte sacro vulnus
nituit prae sanguinis haustu;
V. Candorem mentis
signat perfusio lactis.

3. Dum bene siderea
frueretur spiritus arce,
Glorificat caram
memorando Christus honore,
Sistitur in Sinai
sancto dignissima monte,

V. Cuius tumba sacrum
fluxu largitur olivum.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Plebs fidelis hoc sollemne
devote suscipiat
Et in laudes Katharinae
virginis proficiat,
Quae nos summae maiestati
benigne conciliat.

2. Dum offerret suae carnis
virgo sacrificium,
Manus mundas ad caeleste
pandens sanctuarium,
Preces fudit interpellans
pro salute gentium.

3. Hanc ancillam tuam, Christe,
praevenito gratia,
Ut te Deum invocemus
cum eius memoria,
In adversis liberatrix
visitet potentia.

4. Vox de caelis in turbarum
est audita medio,
Qua benigne confirmatur
indulta petitio,
Ergo votis insistamus
iam certi de praemio.

5. Dum in sancta Katharina,
Iesu Christe, coleris,
Memor esto verbi tui,
memor esto muneris,
Quod oranti contulisti,
spes humani generis.

Ad Benedictus.

A. Benedicta sit immensa
sempiterna trinitas,
Quam cognovit inter gentes
Katharina perditas,
Quod nec sexus nec aetatis
amovit fragilitas,
Sed honore passionis
est usa virginitas.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Veneranda Katharina
probatique meriti,
Cleri tui recordare
populique subditi,
Ut qui lege peccatorum
tenemur suppositi,
Te iuvante solidemur
virtute paracliti.

Brev. ms. Atrebatense saec. 13. Cod. Capit. Vercellen. CLXX. A. — Clm. Monacen. (ol. Emmeramen.) 14926 saec. 15. B. — Brev. ms. Bethuniense saec. 16. Cod. Atrebaten. 884. C. — Antiph. ms. Trudonense anni 1600. Cod. Leodien. 283. D. — Brev. S. Mariae Erfordien. imp. Norembergae 1497. E. — Brev. S. Severini Erfordien. imp. Maguntiae 1518. F.

In 1. Vesp. B, das monastische Ordnung hat und unvollständig ist, hat nach der 1. Antiphon drei andere:

2. Pulchritudo virginea,
Columba Christi nitida,
Nos, Katharina, servulos
Fac humiles et splendidos.

3. Post plurima supplicia
Martyr alma [Katharina]
Ad decollandum est ducta,
Ad caelum tendens oculos
Collum submittit gladio,
Orans dat gloriam Deo.

4. Exspecto pro te gladium,
In paradiso spiritum
Colloca pacatissimum
Et fac misericordiam
Meam agentibus memoriam.

A 5, 7 sq. fehlen E. — Ad Magn. **A** Voce cordis et oris etc. EF. — In 1. Noct. **A** 3, 1 Dum A. — **A** 5 prosaisch B. — **R** 1, 8 meritis de dogmate E. — In 2. Noct. **A** 2, 4 facti sunt indecores E. — **R** 3, 2 occulta E. — In 3. Noct. Ad Cant. **A** Martyr amabilis insuperabilis etc. B. — **R** 4 Surge,

virgo, et nostras etc. — R 4, 8 largitur oleum A. — In Laud. Ad Bened. hat B folgende A:

Benedictus Dominus, qui mirificavit
Signis mirabilibus dilectam, quam amavit,
Katharinam virginem, eam visitando
Et carceris caliginem lumine vocando [l.: fugando].
In ipsa signum gratiae amplius illuxit,
Cum lac pudicitiae pro sanguine effluxit.
De hac fluens oleum, signum pietatis,
Quod turbis est fidelium causa sanitatis.
Exauditur propere bonitate Christi,
Dum affatur libere: tene, quod petisti,
In perenni gaudio Deum contemplando
Ibique absque termino sanctis corregnando.

In 2. Vesp. ad Magn. A Decoretur dies illa etc. E. — B hat noch das folgende R:

R. Salve praedigna, mitis, castaque benigna,
Mortis a ruina nos defende, Katharina,
V. Sponsa Deo grata, super astra deducta beata.

Hymnen verschieden; C in 1. Vesp. de Communi, ad Laudes: Pange lingua gloriosae (Mone III, 368); A in 1. Vesp.: Pange lingua gloriosae, in Laud.: Praesens dies expendatur (Mone l. c.).

75. De s. Katharina de Suecia.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Laetare, Sion filia,
Iucunda fac tripudia
Katharinae sollemniis,
Quae viduarum speculum
Erat contemnens saeculum,
Iam fruens caeli gaudiis.

2. Haec a sancta propagine
Processit propagata,
Servato eius ordine
Vivebat Deo grata.

3. Pia mater iam puellam
Devota exercitia
Docet mentemque tenellam
Ad sanctorum servitia.

4. Saram, natam Raguelis,
Sancte vivens sequitur,
Eius Christo mens in caelis
Placere disponitur.

5. Natae Birgittae laudibus
Devote persistentes
Harum, Christe, nos precibus
Fac tecum congaudentes.

R. O patrona Katharina,
Infirmorum medicina,
Pupillorum baculus,
Peccatorum a ruina
Trahis sana cum doctrina,
Fulgens ut carbunculus
Signis certis sanctitatis,
Quae demonstrant, cum beatis
Esse te in gloria;
V. Confer, mater pietatis,
Prece luce claritatis
Frui post exsilia.

Ad Magnificat.

A. O Suecorum advocata,
Katharina, sociata
Christo aeternaliter,
Clara sede collocata,
Caeli dote coronata.
Sponsum videns iugiter,
Prava quaeque perpetrata
Prece dele cum beata
Deprecando Dominum,
Ut donet desiderata
Bona, sanctis assignata.
Post hunc vitae terminum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Caeli regem adoremus
Pro Katharinae gloria,
Ut eidem conregnemus
In angelorum curia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Miris donis hanc ornavit
Dei beneficio,
Quando Roma desudavit
Pietatis studio.

2. Artus suos atterebat
Arta paenitentia,
A delictis se cavebat
Vitae innocentia.

3. Virtus Dei mirabilis
In sancta ostenditur
Dum aquarum fluxibilis
Meatus regreditur.

Responsoria.

1. Radix bona, stipes rectus
Deo vivensque dilectus
Profert ramum floridum
In virtute castitatis
Fructu sanctae caritatis
Pietate roridum.
V. Dum parentes gignunt natam,
Katharinam Deo gratam,
Vas virtutum splendidum.

2. Haec pietatis studia
Cernens matris felicia
In aetate tenera,
His edocta sic profecit,
Quod in vita semper fecit
Caritatis opera
V. Et decrevit miserorum
Puro corde languidorum
Relevare onera.

3. Viro iusto copulata
Virgo mansit praeservata
Divina clementia,
Caste servans suum thorum
Disciplina sancta morum,
Operante gratia,
V. Quorum mentis pravitatem,
Carnis motus pronitatem
Vicit pudicitia.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Omnem virtutis gratiam
Ab intus occultavit,
Datori reddens gloriam
Se nihil aestimavit.

2. Haec pravorum insultibus
Exsistens tribulata
Diffusis piis precibus
Ad Christum est salvata.

3. Portas Sion ingreditur
Haec digne peregrina,
Dum materna perfruitur
Sanctorumque doctrina.

Responsoria.

1. Sub magistri disciplina
Fervens semper ad divina
Romae fuit subdita,
Supplicare in conclavi
Depulsato somno gravi
Nocte Christo solita,
V. Contemplando iam ardebat
Peccatorumque deflebat
Versa vice debita.

2. Pollens vitae sanctitate
Deflet vultus venustate
Sicut Hesther nobilis,
Caritate radicata,
Firma fide, spe beata
Fuit matri similis.
V. Christo passo est devota,
Ipsum amans mente tota,
Verbis, factis humilis.

3. Sancta loca et sanctorum
Visit Romae usu morum
Matrisque solacio,

Fert insultus vultu grata
Tyrannorum, sed servata
Dei beneficio.
V. In se semper confidentes
Iuvat Christus castas mentes,
Dum surgit vexatio.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. In templo vacat precibus
Ut Phanuelis Anna,
Informans actus legibus
Divinis ut Susanna.
2. Quem colebat, iam regnantem
Cernit in caelestibus,
Ipsam scimus hunc laudantem
Cum sanctorum coetibus.

Responsoria.

1. Mors mariti revelatur
Matri, natae demandatur
Non redire patriam;
Iussu Christi paret laeta,
Labores et inconsueta
Captat per laetitiam.
V. Christo sponso deservire
Studet, carnis motus irae
Ferreque molestiam.
2. Christi languens in amore
Ierusalem cum sudore
Transivit haec domina,
Iesum passum lacrimatur,
Ore terram osculatur
Offerens precamina;
V. Sed cum esset Deo grata,
Cuncta ei sunt donata
Clementer peccamina.
3. Vas virtutum, forma morum,
Katharina, populorum,
Castitatis lilium,
Rosa rubens caritatis,
Bonum sanctae paupertatis,
Amans Dei filium;
V. Posce, mater et patrona,
Gratiarum nobis dona
Civium caelestium.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Stola prima est induta
Mortis suae tempore,
De secunda multum tuta,
Quae fiet in corpore.
2. In torrente molendini
Puer casu cecidit,
Per hanc pater et vicini
Salvum ipsum recipit.
3. Caecis, claudis, debilibus
Iuvat suis meritis
Solamen confert tristibus
In maerore positis.
4. Libertate destitutis
Velox dat suffragium,
Et adepta vi salutis
Benedicunt Dominum.
5. Pro nobis Christo supplica,
Patrona pietatis,
Ut mereamur caelica
Gustare cum beatis.

Ad Benedictus.

A. Haec est sensata femina,
Digne vocata domina.
Terrena respuendo
Christo sponso deserviens,
Ecclesiae oboediens
Seipsam annullando,
Carnem, mundum suppeditans,
Christum Deum magnificans
Perversa detestando;
Hinc contingunt miracula
Inter gentes per saecula
Ipsam sanctificando.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Vale, robur debilium,
Virtutum fragrans lilium,
Maestorum medicina,
Precatu placa filium,
Dei ferens auxilium,
O mater Katharina;

Te collaudat fidelium
Coetus sperans suffragium,
Culparum a ruina,

Ut post praesens exsilium
Ipsum ducas ad gaudium
Degustando divina.

Brev. ms. Gnadenbergense saec. 15. Cod. Holmien. 67. Darus bei Klemming I, 74a sqq. — In 1. Vesp. A 2, 3 Servato tocius ordine. — In 3. Noct. fehlt eine A. In 1. Vesp. hymnus: Gaude, decus Ostgotiae (Klemming I 74 b.); Verfasser des Hymnus und Officiums ist Johannes Benechini de Calmaria † 1461.

76. De sancto Kentigerno.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Laudent Deum parvuli,
puer quod conceptus
Kentigernus gratiam
summam est adeptus.

2. Omnes gentes, Dominum,
linguae, plebs, laudate,
Dum nutrit puerulum
Servanus beate.

3. Lauda, dulcis anima,
lauda, Kentigerne,
Deum, qui te patriae
praefecit aeternae.

4. Laus et decus Domino,
psalmus, vox sonora;
Kentigerne, petimus,
pro nobis exora

5. Urbs lauda Ierusalem
Deum, Sion, gaude,
Kentigernum exaltet
Christus summa laude.

R. O sacer antistes,
regis clarissima proles,
Per quem Laudonia
nitet et iam Cumbria tota,
V. Magnaque pars Scotiae
fidei convertitur almae.

Ad Magnificat.

A. O Kentigerne,
gemma nobilis,
Pastor praepollens,
praeco salutis,
O dispensator
Christi fidelis,
Tuis succurre,
quaeso, servulis,
Lumen ut tecum
cernant in superis.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Machina trina Deum
verum veneretur et unum,
Qui Kentigernum
sibi sumpsit ad aethera sanctum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Felix vir, qui fidei
Factis gloriatur
Et in lege Domini
Crebro meditatur.

2. In timore didicit
Deo deservire
Et mandatis studuit
Eius oboedire.

3. Montem Dei caelitus
Scandit Kentigernus,
Ambit, ornat, suscipit
Coetus hunc supernus.

Responsoria.

1. Dat vitae volucrem,
gelidas conflavit in ignem
Frondes, quem comitum
exstinxerat ira nocentum,
V. Culros stirps regia
dedit haec primordia prima.

2. Suscitat inde coquum
puer almus morte sepultum,
Hinc fugit admonitus,
sequitur Servanus alumnum,
V. Sed pede quo iuvenis
ferit aequor, diffluit amnis.
3. Iussit arare lupum,
placuit cui iungere cervum,
Fert ager Cererem,
praesul cum spargit arenam,
V. Et dumus insolitas
brumae dat tempore bacas.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Splendor vultus gloriae
Lumenque probatum
Est, praesul sanctissime,
Super te signatum.
2. Scuto fortitudinis
Christi stat protectus
Kentigernus humilis,
Pontifex electus.
3. O quam admirabile
Et quam gloriosum
Est in terris hodie
Nomen pretiosum.

Responsoria.

1. Dum negat annonam
populo trux regulus aptam,
Ad loca pontificis
subito ruit area messis,
V. Cluda fluctus Christum
novit non invidus ipsum.
2. Dum famulum Domini
pede percutit ira tyranni,
Membra rapit misera
dolor ingens, dira podagra,
V. Posteritas recolit,
quod adhuc pes improbus egit.
3. Fit subito caecus
rex Melchon, vir truculentus,
Cui prece pontificis
reparantur et organa lucis,
V. Vallia quo viso
credit cum principe Christo.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Nunc in tabernaculo
Christi requiescit
Pastor pius, providus,
maculam qui nescit.
2. Stat corona aurea
lapidis venusti
In signum victoriae
super caput iusti.
3. Paret terra Domino
cunctis imperanti,
Kentigerno cathedram
praebens praedicanti.

Responsoria.

1. Cum confessa suum
plangit regina reatum,
Pisciculum prendi
vult praesul, et annulus auri
V. Redditur, obstupuit
rex, sic infamia fugit.
2. Dum veniunt una
Kentigernusque Columba,
Aurea lux capiti
visa est descendere sancti,
V. Angelus huic rutilam
defert cum luce coronam.
3. Cum octogenos
centum quoque quinque vir annos
Compleret sanctus,
est Glasgu funere functus,
V. Nunc super astra satus
residet regnaque beatus.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Visitat alma pii
vice septena loca Petri
Praesul, campana
cui servit in aethere sacra.

2. Pallia pontificis
numquam nivibus rigat aut nix,
Nec vis ulla viro
tempestatis nocet almo.

3. Sponte ferae celeres
variaeque caeli volucres,
Kentigerne, tuum
se subdunt praesul in usum.

4. Res miranda, gregem
vervex comitatur ovantem,
Truncato capite
latet hic sub imagine petrae.

5. Excidium — —
sacrae iubet esse capellae,
Sed prohibet mutus
divinitus ore locutus,
Nunc tibi laus potior
manet et reverentia maior.

Ad Benedictus.

A. Felix confessor,
flos tui germinis,
Lampas Laudoniae,
lucerna luminis,
Almifice
pollens prodigiis,
Sis gratus subditis
et pius miseris,
Kentigerne,
doctor mirabilis.

In 2. Vesperis.

R. Vertitur in lapides
compressi copia lactis,
Forma dum prisca
[lactis] manet atque figura,
V. Fons tenet aeternum
liquidus per saecula nomen.

Ad Magnificat.

A. Iubar caeleste,
lux clari sideris,
Gaudet, en, Glasgu
per te, dux humilis,
Bonis immensis,
o rosa celebris,
Nobis fer opem
trusis in tenebris
Assisteque servis.

Brev. Aberdonense imp. Edinburgae 1509. — In 1. Vesp. A 1, 2 quod fehlt. — A 1, 3 Kenterginus. — Invit. 2 veneremur. — In 1. Noct. R 2, 6 bis fluit. — In Laud. ad Bened. A, 2 tui geris. — In 2. Vesp. R, 3 Formatum prisca. — Hymnen: in Vesp. Fulget clara festivitas (Anal. XIX, 172); ad Laudes: Rex confessorum inclite (Ibid.).

77. De sancta Kunegunde.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Laudabile nomen Domini,
Qui Kunegundi virgini
Post terrenum imperium
Caeli concessit solium.

R. O regina praedicanda,
Kunegundis veneranda,
Regi terrae copulata,
Regi caeli dedicata
Virginali gloria,
V. Fruens mundi deliciis
Sine mundi vitiis
Mira sanctimonia.

Ad Magnificat.

A. Magnificet te, Domine,
In Kunigunde virgine
Omnis plebs fidelium,

Per cuius sanctitatem
Recipit sanitatem
Multitudo languentium.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoremus Dominum,
Regem sanctarum virginum,
Qui Kunegundem civibus
Coniunxit caelestibus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beata Kunegundis.
Parentela nobilis,
Sed nobilior more,
Nobilissima gloria et honore.

2. Lege Domini immaculata
Conversa est eius anima.
Testimonium Dei fidele
Sapientiam praestans parvulae.

3. Innocens manibus
Aptatis lampadibus
Introivit hodie
Portas regis gloriae.

Responsoria.

1. Virgo mirae castitatis,
Dum regalis dignitatis
Praesideret solio,
Continuit in Domino
Casto matrimonio.
V. Quam pro coniuge rex habebat,
Tamquam sororem diligebat.

2. Liberorum successionem
Per carnalem commixtionem
Exspectare noluit,
Deum heredem voluit,
Cui sua tribuit,
V. Omnem ornatum saeculi
despexit,
Propter honorem Domini,
quem dilexit.

3. Notata est igitur
notamine peccati,
Quae nunquam contraria
fuit castitati,
Nec defuit
illi hostis tentatio,
In qua nulla criminis
inventa est probatio.
V. *Diffusa est gratia in labiis eius, propterea benedixit eam Deus.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Regina quondam terrestris
Nunc assistit Dei dextris
In veste deaurata
Ornatu variata.

2. In tribulationibus
Adiuvabat eam Deus.

3. Fundamenta
Fidei in montibus
Sanctis posuit,
Supraque domus posita
A ventis et fluminibus
Moveri non potuit.

Responsoria.

1. Pro fama ergo conversationis
Et gratia expurgationis
Elegit iudicium
Vomerum candentium
V. Propter fidem castitatis
Et spem divinae pietatis.

2. Cumque Deo dilecta,
Quamvis hominibus suspecta,
Ad illud duceretur
iudicium,
Ingemuit et ait
ad Dominum:
V. Iudica iudicium
meum, Domine,
Te testem invoco hodie.

3. Dixit autem virgo pura
Iam vomeres calcatura:

Quod neque Heinricum
Nec quemquam alterum virum
Carnali cognovi crimine,
Sic adiuva me Domine.
V. Hoc dicto nudo vestigio
super vomeres incessit
Et sine adustionis
molestia discessit.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beata Kunegundis
Cum operibus mundis
Et castitatis gloria
Domini intravit atria.

2. Laetata est in Domino
Virgo gloriae
Et confessa sanctificationis
Eius memoriae.

3. Salutare suum Dominus
Illi notificavit
Et in conspectu gentium
In ea revelavit.

Responsoria.

1. Reginae thorum
immaculatum
Auctor diabolus
inquinatum
Maculare cogitavit,
Quam Deus mundam
comprobavit.
V. Haec est regina
Aethiopiae,
Quae venit audire
verba sapientiae.

2. In casta Christus virgine
Sibi desponsata
Servavit sine crimine
Foedera firmata,
Dum per ignem transiit
Expers laesionis,
Inde virtus prodiit
Divinae iussionis.
V. Ignis eam non tetigit
Nec quidquam contristavit
Neque malum intulit,
Quam fides roboravit.

3. Thesaurum in agro
haec virgo invenit,
Dum Deum patrem in carne
filii repperit,
Quem inventum in corde
suo abscondit
Et cunctis facultatibus
praetulit.
V. Omnia sua vendens
agrum emit,
Quae Christum prae omnibus
dilexit.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Vinculum castae dilectionis
Dominus servavit,
Dum Kunegundis virginis
Innocentiam comprobavit.

2. Integritati
eius testimonium
perhibuit
Et humilitati
custodiam
semper adhibuit.

3. Itaque gloria eius
magis ac magis
proficiebat,
Quia Deum
toto mentis
affectu diligebat.

4. Tandem rex sub vitae fine
Vocatis amicis reginae
Hanc per manum
commendavit illis
Talibus verbis
memoria dignis:

5. Hanc, ecce, inquit
mihi a vobis,

Immo per Christum
consignatam
Ipsi Christo
et vobis resigno
Virginem immaculatam.

Ad Benedictus.

A. In sanctitate
et iustitia
Contemnentes
mundi vitia
Serviamus
tibi, Domine,
Cum beata
Kunegunde virgine.

In 2. Vesperis.

R. Deus, pater misericordiae,
Fons totius gratiae,
Per merita
Kunegundis virginis
Nos solve
a nexu criminis,
V. Ut ab aeternis ignibus
Liberemur et daemonibus.

Ad Magnificat.

A. O beata Kunegundis,
Vitiorum in profundis
Nos submersos erige.
Pro nobis preces porrige,
Ut tuo auxilio
De mundi exsilio
Translati liberemur
Et cum Christo gloriemur.

Brev. ms. S. Floriani saec. 15. Cod. S. Floriani XI 429. A. — Brev. ms. S. Floriani saec. 15. Cod. S. Floriani XI 478. B. — Brev. ms. Pataviense (?) saec. 14. Cod. Palat. Vindobonen. 189. C. — Brev. ms. Ebersbergense saec. 15. Clm. Monacen. 5972. C. — Brev. ms. Pataviense saec. 15. Cod. Doneschingen. 315. E. — Brev. Herbipolense imp. Venetiis 1507. F. — In 1. Vesp. R, 7 fehlt A. — Ad Magn. A, 2 In beata Kunigunde AB. — In 1. Noct. R 2, 4 habere voluit A; fehlt C. — R 3, 1 est ergo A. — R 3, 2 peccati fehlt A. — In 2. Noct. A 1, 2 dextris Dei B. — A 2 2 Adiuvabit A. — R 3, 3 positi A. — R 2, 9 Et testem invoco ABC. — In Laud. A 1, 3 Cum Kunegundis B. — A 4, 1 Tandem rex sub fine vitae suae A. — Hymnen de Communi.

78. De sancto Ladislao.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Fons aeternae pietatis,
Lux supernae veritatis,
Tibi, Christe, complacente
Ladislao nos tuente
Fac consortes aeternorum
Te laudantes gaudiorum.

Ad Magnificat.

A. Confessor Domini, Ladislae,
Astantem plebem corrobora
Sancta tua intercessione,
Ut, qui peccatorum
pondere premimur,
Beatitudinis tuae
gratia sublevemur
Et te duce aeterna
gaudia consequamur.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Confessorum
regem adoremus,
Qui caelestis regni
meritum et gloriam
Concessit sancto
suo Ladislao.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hic iniquis non consensit,
Quorum viam dum contempsit,
Christi iugo se subiecit
Et, quae Deo placent, fecit
Operando, cogitando
Et doctrinam vitae dando.
2. Rex a Christo constitutus
Est ab ipso consecutus,
Quod virtute fit indutus
Et in monte sancto tutus.
3. Tua Christus est gloria,
Salus et victoria,
Ipse tuus est susceptor,
Idem noster sit protector.

Responsoria.

1. Edoctus spiritus sancti gratia
Beatus rex Ladislaus
Ruentis mundi gloriam
Sprevit ut transitoriam,
Secutus est iustitiam,
Qui pro Christi gratia
Perenni gaudet gloria.
V. Mundum sibi blandimentem,
Suos quoque seducentem
Contemnendo superavit
Et se Christo mancipavit.
2. Diuturnis excubiis
Instanter in ecclesiis
Deum obsecrabat,
Ieiuniis, vigiliis
Carnem macerabat,
Mentem roborabat
V. Ut Isaac exiens in agrum
meditabatur,
Dum divinae celsitudinis
speciem contemplabatur.
3. In iudicandis
Et examinandis
Causis non potentia
Sed prudentia
Decernebat,
Rigori iustitiae
Misericordiae
Lenitatem praeferebat.
V. Discretus in eloquio,
Utilis in silentio,
Cautus in consilio.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Invocantem exaudivit,
In dilectum quem adcivit
Sibi Christus, cui donavit
Summum bonum, quod optavit.
2. Scuto bonae voluntatis,
Dono tuae pietatis
Ipsum, Christe, coronasti,
Quem ad caelum sublevasti.
3. Admirabile
Et ineffabile
Est nomen tuum, Domine,
Nam in tuo nomine
Sanctus iste prospere
Sublimis in aethere
Tecum gaudet vivere.

Responsoria.

1. In naturalibus bonis
Gratuitisque donis
Ipsum natura
Praerogativa
Praetulerat,
Quem dederat
Sibi valorem,
Cunctis meliorem;
V. Ladislai species
Digna fuit imperio,
Veneranda facies
Angelorum consortio.
2. Hunc circumdat veritas
Et misericordia,
Osculatur caritas
Simul cum iustitia,
Per hunc ad terrestria
Prospexit benignitas
Et dona caelestia
Nobis dedit deitas;

V. Caecis visum restauravit,
Mutis linguas reseravit,
Rupta membra roboravit,
Dissoluta solidavit.

3. Salve, rex benigne,
Ladislae, laude digne,
Honor noster et patrone,
Pie, potens, tutor bone,
V. Afflictorum portans onus
Et ad omne pium pronus.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Domine, qui operatus
Est iustitiam
Et confirmatus
Est in gratiam,
Nunc in supremo solio
In sanctorum tripudio
Felici gaudet gaudio.

2. Ladislaus honoratur,
Cuius caput coronatur
Regum ritu generoso
De lapide pretioso,
Datur illi dignitas,
Aeterna felicitas.

3. Hic accepit
Benedictionem,
Quem suscepit
In adoptionem
Deus et devotionem
Eius clare commendavit,
Quem heredem adoptavit
Et in caelis coronavit.

Responsoria.

1. De radice regiae
Stirpis propagatus,
Illustris prosapiae
Stemmate prolatus,
De sancta progenie
Regum generatus,
Qui virtutum acie
Viguit stipatus;
V. Moribus nobilior,
Virtutibus clarior
Quam genere,
Cui vivere
Christus est in aethere.

2. Iesu bone,
per Ladislai merita,
Nostra nobis
dimitte debita,
Domum, portam,
sepulcrum visita
Et a trina
nos morte suscita;
V. Actu, mente
vel usu perdita
Pietate
restaura solita.

3. Surge, gaude, Pannonia,
Felix intende prospere,
Ut collaudes felicia
Ladislai praeconia,
Noctis expelle taedia
Iam lucis orto sidere;
V. Surge, collauda Dominum,
Quia de viris sanguinum
Per hunc salvare voluit
Et liberare statuit
Te lucis ante terminum.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Sanctus iste indutus
Est decorem,
Qui secutus
Salvatorem
Consecutus
Est honorem
Mundi pompis meliorem,
Nam est eius fortitudo
Sempiterna sanctitudo.

2. Iubilate
Et invocate
Ladislai praesidium,
Quo per ipsum rex omnium,
Christus, nostrum sit gaudium.

3. Qui passus est propter nos,
Illuminet super nos

Vultum suum cum gratia
In beata gloria.

4. Mundialis fabricae
Gaudet universitas,
Te, beata trinitas,
Benedicit et condicit
Tibi laudes debitas.

5. Laudet te, rex gloriae,
Sancta vox ecclesiae
Sollemnizans hodie
Dulci voce melodiae.

Ad Benedictus.

A. Benedictus est salvator,
Sanitatis reparator,
Iesus Christus, qui beatum
Ladislaum sanitatum
Decoravit gratia,
Qui mira potentia
Multis aegrotantibus,
Pluribusque debilibus
De salute desperatis,
Mole mortis molestatis
Divinam medicinam
Adhibuit
Et sanitatem tribuit.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O sancte rex Ladislae,
O columna militiae
Christianae,
O firmissima
spes tuae gentis,
Intuere devotionem
populi te quaerentis
Et sub tuum praesidium
confugientis,
O misericors,
misericordiam consecute,
Intercede pro nostra
omniumque salute.

Brev. ms. Albense saec. 15. Cod. Lambacen. LXXXIX' A. — Brev. ms. Albense saec. 15. Cod. Liechtenstein. I 4 12. B. — Brev. ms. Waradinense anni 1460. Cod. Vatican. 8247. C. — Brev. ms. Strigoniense saec. 15. Cod. Parisin. 8879. D. — Brev. ms. Strigoniense saec. 15. Cod. Palat. Vindobonen. 1481. E. — Brev. ms. Strigoniense (?) saec. 15. Cod. lat. Mus. Hungarici 33. F. — Brev. ms. Strigoniense (?) saec. 15. Cod. Mus. Hungarici 132. G. — Brev. ms. Sedunense saec. 15. Cod. Valerian. s. n. H. — Brev. Zagrabiense imp. Venetiis 1505. I.

In 1. Noct. A 1, 1 consentit A. — A 1, 3 Christi virgo A. — R 2, 2 sq.: In ecclesiis Deum iugiter exorabat A; Dominum obsecrabat E. — R 3, 8 Lenitamen. A. — R 3, 11 fehlt E. — In 2. Noct. A 1, 1 exaudivit Deus E, Dominus D. — A 1, 2 In fehlt D. — A 1, 4 Supremum bonum A. — In 3. Noct. A 1, 1 Domine hic A. — A 2, 3 Regum regni generoso A. — A 3, 1 accipiet E. — A 3, 3 Qui suscepit A. — In Laud. A 1, 4 sq. fehlen E. — Hymnen: In Vesp.: Regis regum civis, ave (Dan. I, 317); in Laud.: Cuius ad sacrum (de Communi).

79. De sancto Lamberto.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Magna vox laude sonora
te decet per omnia,
Quo poli chorea gaudet
aucta tali compare,
Terra plaudit et resultat
digna tanto praesule,
O sacer Lantberte martyr,
nostra vota suscipe.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Aeternum trinumque Deum
laudemus et unum,

Qui sibi Lantbertum
transvexit in aethera sanctum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Orbita solaris
praesentia gaudia confert,
Praesulis eximii
Lantberti gesta revolvens.
2. Hic fuit ad tempus
Hildrici regis in aula,
Dilectus cunctis
et vocis famine dulcis.
3. Sed post, ut fidei
devotus dogmata sumpsit,
Doctrinae cumulos
illi sapientia vexit.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Is subiectus erat
ferventi pectore Christo,
Moribus eximiis
et vitae clarus in actis.
2. Dignus honore sacro
doctrina, lumine, verbo,
Iustitiae cupidus,
recto non devius ulli.
3. Fortis in adversis,
humilis per prospera pacis,
Nec terrore teri
potuit nec munere frangi.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sollicitus plebis
patrias lustravit et urbes
Confirmando fidem
trino de nomine natam,
Ut patris ac nati
sancto cum flamine numen
Esse Deum credat
iam, quisquis amaverit unum.
2. Hic indeficiens
Domini sub lege manebat,
Cuius nulla means
suberat cognatio carni.
3. Ultima namque dies
astabat semper ocellis
Illius, unde bonum
fecit certamine cursum.

Responsorium.

1. Egregius praesul
fratres benedixit et infit:
O Deus omnipotens,
caelestia lumine complens,
Hos, exposco, tuos
benedic per saecula servos,
V. Protege ab insidiis,
serva virtutibus almis.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Contigit ergo virum
caelesti munere dignum
Urbi vicinas
extra secedere partes,
Venit et ad villam
quae Ledgia nomine fertur.
2. Quod cum perscirent
pravi Dodonis amici,
Complicibus iunctis
pergunt ad funera patris.
3. Ecce, propinquantes
praecingunt tecta domorum
Et tunc Lantberti
quassant habitacula sancti,
Supra conspiciunt
crucis admirabile signum.
4. Unus ex illis
scandens super ardua cellae,
Hunc telo figens
auxit sibi vulnera culpae.

5. Sic animam claris
caelorum reddidit astris,
Quam sacer angelicus
deduxit ad aethera coetus.

Ecclesiae templum
reboabat dulce canorum,
Solibus imprimis
mansit celebratio talis
Sancte tuo Landberte loco
caelestibus hymnis.

Ad Benedictus.

A. Exin praeclaris
anglorum vocibus almum

Cod. Bruxellen. 14650—59 saec. 10. A — Antiph. ms. Sanctense saec. 13. Cod. Sancten. s. n. B. — Brev. ms. Coloniense saec. 13. Cod. Darmstadien. 940. C. — Brev. ms. Coloniense (?) saec. 13. Cod. Dusseldorpin. C 59. D. — Antiph. ms. S. Mariae Traiecten. saec. 14. Cod. Ultraiectin. 411. E. — Offic. ms. S. Lamberti saec. 14/15. Cod. Capit. Valentini s. n. F. — Antiph. ms. Cranenburgense saec. 15. Cod. Cranenburgen. s. n. G. — Brev. ms. Monasteriense saec. 15. Cod. Darmstadien. 950. H. — Noct. ms. Monasteriense saec. 15. Cod. Monasterien. 267 (800). I. — Brev. ms. S. Nicolai Patavien. saec. 15. Clm. Monacen. 16140. K. — Brev. Halberstadiense imp. Norimbergae 1515. L. — Brev. Traiectense imp. Coloniae 1517. M.

Der Text folgt ausschliefslich A; hier die Abweichungen der späteren Quellen. Die RR des Officiums sind alle bis auf eins in Prosa abgefafst. — In 1. Noct. A 2, 2 Childerici K. — A 3 lautet in K:

Praesul erat — — Treiectensis Theodardus,
Constanter fidei populis dans semina verbi.

In 2. Noct. Die AA dieser Nokturn hat K in 3. Noct.; hier stehen dafür:

1. Sub quo Lampertus puer est vixisse paratus,
Disceret ut seriem divinae legis amatam.
2. Sed post, ut fidei devotus dogmata sumpsit,
Doctrinae cumulos illi sapientia vixit [vexit].
3. Praesulis interea fuerat caro fine soluta,
Tunc plebs Lampertum clamat fore sede locandum.

In 3. Noct. A 2 und 3 umgestellt G. — In Laud. A 2, 1 praestaret K. — A 2, 2 pravis Dodonis amicis K. — A 2, 4 funera pacis I. — Ad Bened. A, 1 vocibus almis L. — Ad Tertiam setzt K:

Verbo praevenit gentili errore vagantes
Divite dives erat, cum paupere pauper egebat.

Ad Sextam A Hic indeficiens etc. K. — Ad Nonam A Ultima namque dies etc. K. — In 2. Vesp. ad Magn. prosaisch; Sollicitus plebis etc. K.

Der Text folgt in A mit der Bemerkung „unde supra“ unmittelbar auf eine in 9 lectiones verteilte Vita Lamberti des Bischofs Stephan von Tongern oder Lüttich. In der Widmung dieser Vita an Erzbischof Herimann von Köln heifst es: Exinde musicae artis ratione authentica subnectuntur cum antiphonis responsoria nova, in quibus ordini lectionum series respondet tonorum, quatenus sibi aequando extendi quitur numerus horum.“ Stephanus nennt sich hier nicht ausdrücklich Verfasser des Officiums, und nur die Responsorien bezeichnet er als „nova“. Diese Responsorien, die hier fehlen, sind bis auf eines prosaisch. Die Antiphonen dagegen sind einer vita metrica Lamberti entnommen, die im Auftrage Stephans ein autor anonymus verfafst hat. Dieser Autor anonymus ist aller Wahrscheinlichkeit nach Hucbald von St. Amand, der auch seine Vita der hl. Rictrude im Auftrage eines Bischofs Stephan von Lüttich — offenbar desselben, der uns hier beschäftigt — geschrieben. Vgl. J. Demarteau, Bulletin de l'Institut Archéologique Liégeois XIII, S. 383 ff. (vor allem S. 429 ff.). Ausdrücklich als Verfasser, nicht des ganzen Officiums, sondern nur der Responsorien, die er

selbst als nova bezeichnet, wird Stephanus genannt in den Gesta episcoporum Leodiensium: „et responsoria, quae in sollemnitate eius cantamus, composuit;“ Mon. Germ. VII, 200 n. 20. Vgl. Acta SS. Sept. V, 519 n. 10 u. 11.

80. De sancto Lamberto.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. O Lamberte pater,
nos nostraque protege semper,
Nos ex more boni
refove curando patroni.

R. Concentu magno
superum generosa propago
Personet altisonis
tellus cum laudibus omnis,
Exsultet nostri
festum recolendo patroni,
V. Cuius continua
prece pertingamus ad astra.

Ad Magnificat.

A. O martyr, gaude
celebri per saecula laude,
Angelicus coetus
fruitur quo compare laetus,
Nosque polo tecum
facias gaudere per aevum.

Invitatorium.

A. Omni Lambertum,
plenum pietate refertum,
Vivere cum verbo
gaudere venite superno.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Inclita Lamberti,
virtutum laude referti,
Festa patris magni
praesentat circulus anni.

2. Hic meritis clarus
cunctisque per omnia gnarus
Fulsit ut aurora
Childrici regis in aula.

3. Ecclesiam largus
tunc rexit Theodoardus
Praesul Treiecto,
qui vixit tramite recto.

4. Sub cuius cura
vicit puerilia iura
Sanctus Lambertus
divino foedere rectus.

5. Post bonus et clarus
fit doctor ad omnia gnarus
Verbis et factis
sacris vitiisque subactis.

6. Praesule defuncto
superis et in aethera iuncto
Hic sublimatur
nutuque Dei dominatur.

Responsoria.

1. Praesul honorandus
et martyr glorificandus
Vico Lambertus
Treiectensi fuit ortus,
V. Miti mente Dei
studuit se subdere legi.

2. Carnalem citharam
suspenderat in crucis aram,
Vita sibi Christus
fuit et mundus crucifixus,
V. Maxima lucra mori
censens reputabat honori.

3. Sanctus collatum
sibi rexit pontificatum,
Factus in exemplar
summi pastoris ad instar,
V. Iustos firmavit,
peccatores recreavit.

4. Signifer insignis,
te sacri pneumatis ignis
Sic inflammarat,
quod frigus non cruciarat;

V. Cuncta gubernantis
fuit haec vis magna tonantis.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ut sol in centro
relucet splendore corusco,
Hic tam praeclare
fulsit vivendo beate.

2. Primatum nactus
fuit omnibus omnia factus,
Prudens, discretus,
affabilis atque quietus.

3. Mitis, mansuetus
fuit et pro tempore laetus
In discernendo,
ne quid nimis hoc retinendo.

4. Corpore sincerus
et blando corde serenus,
Quod virtutis erat,
hilari vultu peragebat.

5. Ecclesiae natos
per doctrinam renovatos
Fovit, defendit,
duros acriter reprehendit.

6. Sicut apostolicus
vir Christi verus amicus,
Quidquid amoris erat
divini, perficiebat.

Responsoria.

1. Gentiles verbo
domuit pater iste superno,
Convertit mentes
miseras simulacra colentes,
V. Nam bonitate sua
mollivit pectora dura.

2. Caelestis patriae
cives adamans sacer iste
In tuto positos
semper sperabat ad illos,
V. Contemplativae
gaudens dulcedine vitae.

3. Fasciculus murrae,
virtutum plenus odore,
Huic dilectus erat,
sibi dum carnem subigebat,
V. Fama dulcis erat,
quasi nobile tus redolebat.

4. Cocco bis tincto,
Christi charismate uncto,
O pater, ornaris,
bis tinctus amore vocaris,
V. Te nos oramus,
fac, quod Domino placeamus.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Hunc, quem subvexit,
sanctum sapientia rexit
In saeptis cellae
post sceptrum pontificale.

Responsoria.

1. Ex hinc transactis
bis binis et tribus annis,
Rursus episcopio
relocatur de Stabulao,
V. Plebs dictante Deo
gaudet pastore recepto.

2. Principe cunctorum
nunc instigante malorum
Saevit turba virum
nequam vexando benignum,
V. Invidia plena,
sceleris nullius egena.

3. Sensit post laudes
nocturnas adfore fraudes
Hostiles, precibus
pater instans glorificandus,
V. Nec mora, de tecto
transfixus obit pie telo.

4. Victima sancta Dei
conscendens sidera caeli,
O Lamberte pater,
rege nos et protege semper,
V. Concilians Christo
Domino nos nunc et in aevum.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Hoc Deus in sancto
 regnavit robore magno,
 Optime praecincto,
 Messiae sanguine tincto.
2. Hunc collaudemus
 Dominoque Deo iubilemus,
 Nostro factori
 mens concors consonet ori.
3. Te sitiens, Christe,
 suspirabat sacer iste,
 Ad te clamavit,
 dum prudenter vigilavit.
4. Martyrio dignum
 crucis admirabile signum
 Hunc demonstravit,
 benedicite, iam superavit.
5. Omnia cernentem
 laudemus cunctipotentem,
 Quo sacer in regno
 gaudes, Lamberte, superno.

Ad Benedictus.

A. Rex regum Christus
 per saecula sit benedictus,
 Qui dedit aeterni
 dulcissima gaudia regni
 Lamberto sancto,
 meritis et nomine magno.

Per Horas.

Ad Primam.

A. Christe, patris verbum,
 lumen de lumine verum,
 Tu corpus sancti
 Lamberti glorificasti.

Ad Tertiam.

A. O quam miranda
 Christi pietas et amanda,
 Quae fecit sancto
 Lamberto iam morituro.

In 2. Vesperis.

Antiphonae.

1. De torrente bibit,
 praesentia cuncta despexit
 Hic sacer ad caelum
 migrans, quo regnat in aevum.
2. Iam sublimatus
 benedicitur iste beatus,
 Gloria, divitiae
 vere sibi sunt sine fine.
3. Mire ditatus
 cum principibusque locatus
 Gaudet apostolicis,
 totus congaudeat orbis.
4. Credidit et docuit,
 quae voverat, in nece solvit,
 Quae pretiosa sibi
 fuerat pro nomine Christi.

Ad Magnificat.

Iesu Christe pie,
 pater omnipotens, miserator
Optime, suscipe laudes has
 dignanter ut eius,
Cuius festa recensemus,
 meritis tueamur.

Brev. ms. Lambrechtense saec. 12/13. Cod. Graecen. 134. A. — Brev. ms. Lambrechtense saec. 14. Cod. Graecen. 1527. B. — Brev. ms. Lambrechtense saec. 15. Cod. Graecen. 1475. C. — Brev. ms. Lambrechtense saec. 15. Cod. Graecen. 1521. D. — Brev. ms. Lambrechtense saec. 15. Cod. Doneschingen. 313. E. — In 1. Vesp. ad Magn. A wie oben oder: Magna vox laude sonora etc. A; vgl. das vorhergehende Officium. — Invit. wie oben oder: Aeternum trinumque Deum etc. A; vgl. das vorige Officium. — Per Horas ad Sextam et Nonam prosaische AA. — Die Hymnen sind in A noch alle de Communi; später kommen in Gebrauch Anal IV, Nr. 321, 323, 325.

81. De sancto Lamberto.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Gloriosa rutilat
   Lamberti victoria,
   Laudes Deo iubilat
   Mater Sion ecclesia.
2. Vere digna recolatu
   Martyris memoria,
   Saeculi prostrato statu
   Palmae freti gloria.
3. Lambertus is, patriae
   Praesul et lucerna,
   Viam suis gratiae
   Monstrat ad superna.
4. Quam diversa per hunc mira
   Portendisti, Domine,
   Qui pro tuo mortis dira
   Libens tulit nomine.
5. Praesul sanctus adhuc anctus
   Puerili gremio,
   Viridio semper pio
   Cohaerebat studio.

R. O coruscans margarita,
Bone dux Lamberte,
Te canentes ab hac vita
Peccati converte
Per tuam virtutem;
Mentem piam miseris,
Nobis tuis posteris
Donans et salutem.

V. Omni clero cultu vero
Sub hoc die melodiae
Psallenti praeconia
Tibi fer auxilia
Vultu diligenti.

Ad Magnificat.

A. Magna vox laude sonora
te decet per omnia,
Quo poli chorea gaudet
aucta tali compare,
Terra plaudit et resultat,
digna tanto praesule,
O sacer Lamberte martyr,
nostra vota suscipe.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Christo regi iubilemus
Regnanti per omnia
Et Lamberto decantemus
Psalmorum sollemnia.

In 1. Nocturno.

1. Lambertus insignium
   Ortus est ex genere,
   Terrae Traiectensium
   Claro micans sidere.
2. Hic a pueritia
   Datus sacris artibus
   Cunctos in scientia
   Vincit et virtutibus.
3. Tot et tantis donum
   titulis beat istum natura,
   Quod se felicem
   subolis iactat huius figura.

Responsoria.

1. Claruerunt dignitates
   In Lamberto variae
   Parentum sublimitates,
   Rarae formae venustates
   Et quam plures aliae;

V. Fide quidem arduus
Erat, spe conspicuus,
Caritate strenuus.

2. Puerile hic servile
   Iugum iam exutus
   Disciplinas est divinas
   A Theodardo praesule
   Summe consecutus;

V. Quem antistes ob amorem
Optat sibi successorem.

3. Virum hunc egregium
   Sedis Traiectensium
   Vacante pastoratu

Cleri desiderium
Per assensum regium
Sublimat praesulatu;
V. Idem poscunt fieri
Optimates, liberi,
Senes atque pueri.

Nam subrogatus pellitur
Praesulisque reducitur
Sedis thronum in priorem,
V. Et regresso praesuli
Pangunt laudes iubili
Subditorum singuli.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Pastor iste sacrae legis
Normam suam edocens
Semper curam dati gregis
Gerit fraudis innocens.

2. Nati quidam scelerum
Sanctum persequuntur
Nec eventum prosperum
Patris patiuntur.

3. Hinc collecto concilio
Iactus sedis ab honore,
Secedit absque vitio
Exsul Deo conductore.

Responsoria.

1. Exsul orbis in stadio
Ne cursum extendat,
Stabulio coenobio
Fratrum se commendat,
Abbatis imperium
Colens nolens
Suae esse voluntatis.
V. Annis, Christe, tibi
sub hac forma servit ibi.

2. Nocte surgit media
Sanctus, ad officia
Precum properatur,
Sotular dilabitur,
Manu fragor redditur,
Abbas excitatur,
V. Cruci stare mittitur,
Nudis plantis incedit,
Nix ad terram funditur,
Iussis tamen oboedit.

3. O Christi clemens bonitas,
Quem compungis, mox visitas
Iuxta pii patris morem,

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hoc patrono convalescit
Mens aucta fidelium,
Et malorum contabescit
Vis et vigor omnium.

2. Errorem idolatriae,
Qui dudum derelictus
Est terrae Texandriae,
Damnat vir invictus

3. Istos monet quaerere
Bonum aeternale,
Iubet illos fugere
Malum gehennale.

Responsoria.

1. Hinc ulturus proximorum
Dodo sanguinem suorum
In Lambertum saevit ira,
Vallans aedem turma dira,
Quam sanctus ingreditur;
V. Aptos bello conglutinat,
Praesulem morti destinat
Et eum mox prosequitur.

2. Sanctus in cubiculo
Dum orat intente,
Fossus caput iaculo
Deo disponente
Sic martyr effectus,
Ad perennem et sollemnem
Thronum est evectus,
V. Angelorum coetibus
Et sanctis caelestibus
Congregatus civibus.

3. Quanta fulget dignitate
Signorum hic, claret late,
Cum quo regnat iam in caelis,
Corpus huius angelis

Commendatur et servatur
Mira vocum dulcedine
Functum terrae tegmine.
V. Vere dignus hac opera,
Qui temnens vitae prospera
Martyr scandit aethera.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Regnanti laudum modulos
Christo profiteamur,
Sancti virtutum titulos
Martyris exsequamur.
2. Ad cuius tumbae refugium
Currentes aegroti
Salutis praesidium
Sumunt spe devoti.
3. Hic Deus per miracula
Quae frequenter ostendit,
Se virtus in saecula
Pontificis extendit.
4. Mutis linguam reserat,
Caecis lumen condonat,
Claudis gressum alterat,
Punctos fide coronat.
5. Hinc ad viri gloriam
Eodem in statu
Struit plebs ecclesiam
Pulchro tabulatu.

Ad Benedictus.

A. Congratulemur hodie
Lamberti memoriae
Triumphum agentes,
Ut ab hostis acie
Nos ereptos gratiae
Diae pie
Commendet petentes.

Brev. ms. Monasteriense saec. 15. Cod. Monasterien. 201 (204). A. — Brev. Monasteriense imp. s. l. anno 1489. B. — Antiph. Monasteriense imp. s. l. et a. C. — In 2. Noct. R 1, 3 Stabulos coenobio A. — In 3. Noct. A 2, 4 Damnat fehlt A. — In 2. Vesp. ad Magn. A Magna vox laude sonora etc. wie in 1. Vesp.

82. De sancto Laurentio.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Sancte Laurenti
intercede pro nobis,
Ut consortes
gloriae sanctorum
Tecum effici
mereamur, alleluia.

R. Laurea, Laurenti,
praeclari digna triumphi,
Nomine quo resonas,
iam te super astra per-
ornat;
Salve, care Dei,
nos et conquire saluti,
V. Victrici tota
caeli plaudente chorea
Cum palma divum
laetus adis solium.

Ad Magnificat.

A. Ad te, Christe, fili Dei,
Ad te clamant omnes rei,
Ut in hoc vitae stadio
Fessos idem paraclitus
Refoveat divinitus,
Qui ditavit martyrio
Laurentium levitam,
Mentem iacentem visitet
Et suscitet sopitam;
O quam felix martyrium,
Quod summum parit gaudium.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Ad laetandum nos invitat
Christus, qui perenni ditat
Gaudio Laurentium.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Imperium mundi
Decius tunc temporis arcens
Christi discipulis
damna minatus erat.
2. Sixtus papa suos
vocat hortaturque vocatos,
Nec prece nec sponsa
morte negare fidem.
3. Ecclesiae census
servans Laurentius huius
Nutu captivis
pauperibusque dedit.
4. Humanum sitiens
regis censura cruorem,
Christicolas statuit
perdere lege data.
5. Rex Romam veniens
Sixtum causavit adesse
Schismaticum, dignum
morte reumque rei.
6. Accitum fassumque fidem
nec munere nec vi
Flecti posse videns
ense perire iubet.

Responsoria.

1. Ad honorem summi regis
Disciplinae sacrae legis
Traditus Laurentius,
Sixti papae documentis
Institutus, fide mentis
Claruit uberius;
Per hunc fidem fecundavit,
Per hunc fovet domum David
Caelestis largitio,

V. Sic vir in hoc sale vitae
Sanctitatis inauditae
Fulsit privilegio.

2. Dum papa trahitur
Data sententia,
Levita sequitur
Non tam praesentia,
Quam mentis acie:
An sic degenerem
Probasti filium,
Ut te relinquerem,
Dum quaeris gaudium
Perennis gloriae?

V. Si me sorte pari
Negas immolari,
Laedor iniuriae.

3. Discipuli neglectus
Magistri dignitatem
Mutat et minuit,
Praesidentis provectus
Subiecti parvitatem
Nequaquam respuit,
Sed probris exuit
Et docet probitatem;

V. Pater dum filium
Ducit ad praemium,
Conservat unitatem.

4. Fili, ne torquere
Patris absentia,
Fit enim spe vere
Salutis hostia,
Affectum senio
Martyrio dicatum
Post triduum sequeris,
Quem quaeris
Ablatum;

V. Morti vivit senior
Vita iam sopita,
Fructus manet gratior
Iuvenis pro vita.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ad nutum regis
Laurentius adfuit ultro,

Fassurus Christum
salvificamque fidem.

2 Visum rex oculis
torvis metitur et iram
Vultu confessus
vociferatur ita:

3. Dic ubi sunt gazae,
quas novimus esse penes te?
Sin, tibi debetur
mortis amara lues.

4. Servandus triduo
rapitur sub iure tribuni,
Factum de medio
carcer opacus habet.

5. Carceris in claustro
reserantur claustra salutis,
Dat lumen caeco
christicolamque facit.

6. Rex vocat Hippolytum,
sub quo tunc vinctus agebat,
Clam sibi donari
suadet et orat opes.

Responsoria.

1. Quid me moves, Hippolyte?
Si lucrari vis tibi te,
Ne cum mundo pereas,
Census vitae, regnum Dei
Repromitto, si te rei
Consensurum voveas;
V. Fiat ergo, inquit, prius
Crede, quo te favor dius
Baptizatum visitet.

2. Christi martyr signo crucis
Caecis praestat usus lucis
Ope data caelitus,
Signa videns sitit fidem,
Mox in Christo sapit idem,
Mox credit Hippolytus;
V. Mox cum domo sua tota
Baptizatus fide nota
Christo plenus enitet.

3. Regressurus iterum
Regis ad censuram
Turbas ducit pauperum,
Quorum egit curam;
Regi mox innotuit
Foris stare virum,
Quem rex esse censuit
Hebetem, delirum;
V. Et Christum publice
Fateri praeduce
Gaudens Hippolyto.

4. Inducuntur pauperes
Infra regis aedem,
Tunc martyr ad proceres
Et ad regis sedem
Versus: En, pecunia,
Inquit, quam rogatis,
His pro Christi gratia
Totam dedi gratis,
V. Dispersos humanitus
Resignari caelitus
Thesauros non dubito.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Decantande
dulci melodia,
Deo nostro
affectus nuntia,
Per te Dei
reddantur gratiae,
Quos affligit
vallis miseriae,
Christi martyr,
ora pro populo,
Qui captivus
est in hoc saeculo.

Responsoria.

1. Tolle, clamat Decius,
Fatur hic impura,
Pereat Laurentius
Iuxta legum iura,
Temere desipere,
Nedum deos spernere
Parit nocitura;

V. Mundetur, praeses, civitas,
Viri blasphemi semitas
Dele morte dura.

2. Praesidis instantiae
Martyr deputatur,
Genus mortis impiae
Praeses machinatur,
Cogitat et mussitat,
Mentem furor incitat
Nondum poena satur;
V. Cratis, inquit, in trutina
Candente ferri machina
Vivus patiatur.

3. Applicato craticulae
Laurentio
Prunas ministrant vernulae,
Quas fusio
Sanguinis exasperat
Et incitat vaporem,
Frixa caro generat
Videndi fastidium
Et dentium stridorem.
V. Ridens martyr
inter carnis frusta:
Praeses, inquit,
versa hinc et gusta.

4. Praeses furit, martyr orat
In agone,
Quem caelesti Deus rorat
Unctione;
Plures deos respuit
In populi stuporem,
Deum unum astruit
Patrem, natum, incliti
Paracliti datorem,
V. Tandem victor
vivit in Domino,
Facto vitae
praesentis termino.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. O quam praeclara
debetur laurea palmae
Martyrii, cuius
portio Christus erit;
O quam felix martyrium,
Quod summum parit gaudium.

2. Hos stola ter dena,
quosdam duplicata decore,
Martyr, centena
te cumulata manet;
Sic, Laurenti, martyr Christi,
Laureari meruisti.

3. Misit Dominus angelum
Suum et liberavit
Me de medio ignis
Et non sum aestuatus,
Quia accusatus
Non negavi nomen sanctum
Suum, interrogatus
Christum confessus sum.

4. Te laudet, Deus, omnis homo,
tibi cuncta creata
Martyris in meritis
dent vita vota tuis,
Tibi laus, tibi gloria,
Qui solus potes omnia.

Ad Benedictus.

A. O Iesu Christi bonitas,
O gratia,
Dirige nostras semitas
Ad praemia,
Quae servas martyribus
Ob meritum virtutis,
Da tuis supplicibus
Ductorem Laurentium
Ad gaudium salutis,
O quam felix martyrium,
Quod summum parit gaudium.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Exsultemus hodie
Simul et cantemus,
Martyris victoriae
Pia vota demus,

Qui sub tam brevi termino
Feliciter consummatus
Vivet semper laureatus
Et gaudebit in Domino
Nullam timens iacturam;
Pro nobis Deo supplica,
Sancte martyr, et vendica
Laetitiam futuram;
O quam felix martyrium,
Quod summum parit gaudium.

Cod. Bruxellen. (ol. S. Laurentii Leodien.) 9332—46. saec. 14. — In den Laudes fehlt eine Antiphon. A 1 folgt in der Hs. zweimal unmittelbar nacheinander.

83. De sancto Laurentio.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Martyr Dei Laurentius
Non ense praecinxit latus,
Tamen vicit diabolum
Superbia praetumidum.

2. Tam nobilis victoria
In sanctis Christi fulgida
Humilitate discitur,
Caritate perficitur.

3. Haec animum Laurentii
Perstrinxit igne fidei,
Non sentire pericula
Adustae carnis gravia.

4. Per hanc triumphant martyres
Caelestis aulae consules,
Haec cunctos iungit Domino
Dei patris in solio.

5. Haec nos choris caelestibus
Conciliet operibus,
Iesu duce Laurentio
Fruituros perpetuo.

R. Martyr odorose,
rosa vernans, pugil speciose,
Munere digne Dei,
laus es istius diei,
Victor ubi gaudes,
Cantant caeli agmina laudes,
V. Nomen habes lauri,
purgati fulgor es auri.

Brev. Praemonstratense imp. Parisiis 1598. — Mit Ausnahme des vorstehenden wie das gewöhnliche prosaische Officium des Heiligen. Die fünf AA der Vesper vielleicht einem Hymnus entlehnt.

84. De sancto Leonhardo.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Beate confessor Christi,
Leonharde, ecce, nomen
Tuum fulget per saecula
Petimus ergo, ut tuis
Sacris precibus mereamur
Adiuvari a Domino.

R. Sanctus pater Leonhardus,
Iesu Christi famulus,
Postquam fulsit in hac vita
signis et virtutibus,
Hodie in regno Dei
iunctus est caelestibus,
V. Placens Deo factus dilectus.

Ad Magnificat.

A. Inclita festa celebrantes
Beati Leonhardi,
Christum exoremus regem,
Ut conservet suum gregem.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Venite, laudemus regem
Christum, regum dominum,

Qui per sanctum Leonhardum
Vincla solvit hominum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sanctus puer Leonhardus,
lux totius Galliae,
Ex [nobilium] praeclara
natus est progenie.

2. Baptizatus puer sanctus
beato Remigio,
Adhaerere contendebat
iugi ministerio.

3. Postquam factus adolescens
evasit infantiam,
Frequentare temporalem
noluit militiam.

Responsoria.

1. Beatus vir Leonhardus,
Clara stirpe generatus
A puerili aetate
Excrevit in sanctitate,
V. Susceptus de sacro fonte
A beato Remigio.

2. Videns sanctus Leonhardus
captivos in carcere,
Hos per regem Clodovaeum
non tardat eruere,
V. Intuens vinctos in urbe
pressos ferri pondere.

3. Infirmi percipientes
sancti viri sanctitatem,
Ad hunc multi confluebant
resumentes sanitatem,
V. In suis corporibus
habentes debilitatem.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ut crescebat in aetate,
sic in sapientia,
Quoniam spiritus sancti
plenus erat gratia.

2. Miseros a carcerali
liberat ergastulo,
Ad veniam flectens regem
potentem in saeculo.

3. Sanctitatis ejus fama
crescente in Gallia,
Multi ab illo sumebant
salutis remedia.

Responsoria.

1. Beatus Leonhardus relinquens
Promissa regis Francorum
Adcinxit ad militiam
Se regis angelorum,
V. Exsulans pro Domino
A vicinitate
Civium suorum.

2. Venerunt ad virum Dei
ipsius discipuli,
Quibus fontem dedit Christus
prece sui famuli,
V. *Fluminis impetus laetificat civitatem Dei.*

3. Liberati ex ergastulis
Per beatum Leonhardum
Multi de longinquis cum
Regionibus vincla ferentes
Requirebant locum
Et confluebant ad eum;
V. *Gratias agentes Deo altissimo magnificabant sanctum Leonhardum.*

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Advenit Aurelianum
verbum Dei praedicans,
Maximino servo Dei
se vir sanctus indicans.

2. Cum quo conversatus fuit
aliquanto tempore
Anhelans ad regnum vitae
sitibundo pectore.

3. Revelante sibi Deo
venit Aquitaniam,
Caecos, surdos, mutos, claudos
plures sanans per viam.

Responsoria.

1. Homo Dei a caelesti
transmissus oraculo
Salvavit reginam dire
mortis a periculo,
V. *Quoniam Deus erat cum ipso.*

2. Revertentem peregrinum
a sancti memoria
Homines malignae mentis
torquent in Alvernia,
Flagellatum carcerali
artantes custodia,
Quem eduxit vir beatus
in forti potentia.
V. *O mira erga miserum eius misericordiae viscera.*

3. O pater insignis,
rutilans per saecula signis,
Te, cui vota damus,
Leonharde beate, rogamus,
Aufer ab his poenas,
in carcere solve catenas;
V. Esto memor memorum,
nexus dissolve reorum,
Sintque triumphantes
natale tuum venerantes.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. O sancti Leonhardi
Praedicandam clementiam,
Qui apud urbem Nanetem
Hominem ad se clamantem
Videntibus custodibus
Pie solvit a carcere.

2. O quanto tripudio
vir ille laudandus est,
Qui ad fidelem suum
cum luce intravit,
Arcam, in qua iacebat,
super custodes revolvit
Et quasi mortuos
in sepulcro reposuit,
Vinctum eduxit.

3. O virum mirabilem,
Cuius nutu peregrinus
absolvitur,
Castello corruente
scelesta plebs obruitur,
Tyrannus fractis
cruribus reservatur.

4. O virum per saecula
Gloriosum, qui et caeco
Pauperculae filio
Lumen reparavit
Et de corpore
Infelicis feminae
Septem daemonia
Effugavit.

5. O quam pius, quam benignus
Est beatus Leonhardus,
Qui et Rhodanum
Inundantem separavit
Et, ut siccis vestigiis
Per medium graderetur,
Suo fideli imperavit.

Ad Benedictus.

A. O virtutum Domine,
Per saecula benedicimus te,
Qui famulo tuo Leonhardo
Specialiter dedisti in carcere
Catenas confringere,
Sedentes in tenebris
Ad lumen educere,
Desolatos relevare,
Dignare
Plebem tuam
Ejus intercessione
In pace visitare.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Ave, pater Deo digne,
Ave, dulcis et benigne,
Ave, hodie scandens polum,
Leonharde, vincens solum,
Qui solvis in carcere
Catenas captivorum,
Nostra fac quieta tempora
Ab incursionibus inimicorum,
Ut te in ore, te in corde
Semper habeamus
Et tecum ante thronum Dei
Sine fine gaudeamus.

Brev. Nidrosiense imp. Parisiis 1519. — In 3. Noct. R 2, 6 Arcentes custodia. — In Laud. A 1, 3 Nantem Britanniae. — In 2. Vesp. ad Magn. A, 4 Ave Leonharde. — Die Hymnen de communi.

85. De sancto Leonhardo.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. O Leonharde pater,
Francorum stirps generosa,
Nexus tolle malos
et submove cuncta perosa,
Peccati vinclis,
pastor benedicte, tuere,
Ut Christo corde
puro possimus placere.

2. Angelicis manibus
ad caeli culmina ductus
Intravit gaudens
sanctorum milia cernens.

3. In supera sidera
magno susceptus honore,
Quod prius hic in spe,
modo vera conspicis in te.

4. Abbas abditas
susceptus caelitus odas,
Commenda nostros
Domino, pater inclite, coetus.

5. Iam cernit Christum
regem dominumque polorum
Majestate sua
disponere saecula cuncta.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ecclesiae proles
Christo canat inclita laudes,
Qui dedit angelica
Leonhardo praemia vitae.

2. Virtutum titulis
resplendet turba fidelis
Sanctorum patrum
Christi mandata sequentum.

3. Postquam factus adulescens
evasit infantiam,
Frequentare temporalem
noluit militiam.

Responsoria.

1. O Leonharde tuos,
en, quaesumus, aspice servos,
Ut, qui festa tua
celebramus corde fideli,
Latorem vitae
digni mereamur adire
V. Magnificansque bonis
semper potiamur habendis.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Desertus vicus,
monachus vult esse pudicus,
Vivere mendicus
Domino spiritalis amicus.

2. Sanctitatis ejus fama
crescente in Gallia
Multi ab illo sumebant
salutis remedia.
3. Iam sublimatus
propter verba bona beatus,
Hanc contempsit vitam
Christo totus regi datus.

Responsoria.

1. Per te nos miseros,
pater et venerande sacerdos,
Iungens ad superos
protege nos famulos,
V. Ne condemnemur,
quod iniqua gerendo mere-
mur.
2. Ordo serenorum
cum clero nunc monachorum
Flet nequam gesta
merito recolens tua festa,
V. Sed quis cunctatur,
quod solvi non mereatur?

In 3. Nocturno.

Responsoria.

1. Signum admirabile
Servis suis dedit Dominus,
Ubi requiescere
Deberet sanctus Leonhardus;
V. Cecidit nix altissima
In tota fere provincia,
Locus autem omnino
Apparuit vacuus.

2. O pater insignis,
rutilans per saecula signis,
Te, cui vota damus,
Leonharde beate, rogamus,
Aufer ab his poenas,
in carcere solve catenas.
V. Esto memor memorum,
nexus dissolve reorum,
Sintque triumphantes
natale tuum venerantes.

Brev. Gallicano-Siculum imp. Venetiis 1527 A. — Brev. Romanum imp. Venetiis 1522. B. — Die hier fehlenden Teile wie in Nr. 84. — In 1. Vesp. **A** 1, 1 O fehlt A. — **A** 1, 5 vinculis B. — **R** Sanctus Leonhardus relinquens etc. — In 1. Noct. **A** 2, 4 sequens AB. — **R** 1 Beatus igitur Leonhardus clara stirpe etc. — **R** 2 Infirmi percipientes etc. — In 2. Noct. **A** 1, 1 Lies: Deseritur vicus? — **A** 1, 4 spiritualis B. — **R** 1, 4 servulos AB. — **R** 2, 3 Flevit AB. — **R** 3 Liberati ergastulis etc. — In 3. Noct. **A** 1 Revelante sibi Deo etc. — **A** 2 Cum quo conversatus fuit etc. — **A** 3 Miseros curcerali etc. — **R** 1 Homo Dei a caelesti etc. — Ad Laud. **AA** wie im vorhergehenden Officium. — Ad Bened. **A** Inclita festa celebrantes etc. — In 2. Vesp. ad Magn. **A** Ace, pater Deo digne etc.

86. De sancto Leonhardo.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Miles Dei, leo fortis,
Nardus curans plagas mortis,
Afflictorum consolator,
Captivorum liberator,
Nos peccatis catenatos,
Cippo labis vinculatos
Nos absolvas et non tarde,
Precamur, sancte Leonharde.

Ad Magnificat.

A. Alleluia cantet gaudens
Gens fidelis christiana,
Alleluia psallat plaudens
Clerus melodia plana,
Alleluia promat toto
Monachorum concio,
Alleluia dulci voto
Iubilet Christo Deo,
Per quem redolens ut nardus
Fulget sanctus Leonhardus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Iubilemus regi Deo,
Qui sancto suo Leonhardo
Post mundi certamina
Contulit caelestia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Leonhardum propheticis
Condecoremus canticis,
Qui tam fulsit prophetia,
Quam et doctrinae gratia.
2. Beatus vere sanctus iste
Pro te, pater Iesu Christe,
Mundi pompas abnegavit
Et os tuum praedicavit.
3. Tu es gloria mea, Christe,
Rogo te, ut omnis iste
Vitam perennem obtineat,
Qui nomen meum invocat.

Responsoria.

1. Florem mundi periturum
Despexit tamquam aridum,
Ut floreat in aeternum
Leonhardus ante Dominum,
V. Pennas sumens ut columbae
Recessit gaudens requie.
2. Alme pater, qui praescius
Tui sacri transitus,
Dum praenotasti fratribus,
Tuere nostros exitus;
V. Per te ducem clarissimum
Habemusque fortissimum,
Dum inde transeamus,
Te obnixe flagitamus.
3. Rex reginam dum lugeret,
Leonhardus et transiret,
Qui rogatus introivit
Et, quod rex ab eo petivit,
Postulavit caelitus;
V. Reginam defunctam suscitavit
Prolemque recuperavit
Dato bino gaudio.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Invocantem exaudivit
In eo, quod concupivit
Christus sanctum Leonhardum,
Virum perfectissimum.
2. Verba mea, inquit, audi,
Pie Christe, et exaudi,
Regem hunc laetifica
Defunctamque resuscita.
3. Domine, quam admirabile
Nomen est amabile
Tuum et in saeculis,
Qui vitam reddis mortuis.

Responsoria.

1. Fugiens episcopatum
Vehemens Aurelianum
Liphardo cum suo fratre
Coepit Christum praedicare,
V. Ad Deum se convertebat
Et cor eius directum erat
Ad evangelizandum.
2. O mira bonitas Christi,
Quae virtutes tribuisti
Tantas tuo confessori,
Leonhardo, sancto patri,
Ut catenis vinculatos,
Subtus terram[que] ligatos
Religatos exportaret
Et ad sua reportaret;
V. Sicut amans cum amante
Hic cum illis ambulante
Loquens illos et reduxit
Ad sua loca et perduxit.
3. Gloria, Christe, tuo
tibi resonet in Leonhardo,
Quem facis tecum
sanctis regnantibus aequum,
Quos iam aequasti
gaudentibus et sociasti,
V. Virtutum floribus
floreat semper in caelestibus.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Leonhardus habitavit
In deserto, quem amavit,
Corde quaerens impolluto,
Sub cuius triumphabat scuto.
2. Vitam petiit sempiternam,
Pro qua eremi hic cavernam
Subiit cum fratre Liphardo
Saecli spreto gaudio.
3. Hic accepit gratiam
A Domino sempiternam
Cum Christo regnans in gloria
Saeculorum saecula.

Responsoria.

1. Sancte pater Leonharde
Et confessor venerande,
Tu pro nobis intercede,
Ne damnemur, tua mercede,
Et ut nostra peccamina
Caelestis deleat medicina,
V. Qui pro nomine Iesu Christi
Desertum locum subiisti,
Tuo nobis precamine
Digneris nunc succurrere.
2. Leonhardus vas solidum,
Vas auro adornatum
Omni lapide pretioso,
Rivum vitae propinans populo,
Stola se cinxit gloriae
In virtutum perpetratione,
V. Ut effulgens
est effectus ignis
Et ut redolens
tus in aestatis tempore.
3. Sicut leo Leonhardus
Decoratus virtutibus,
Leo fortis est et prudens,
Clamans atque ignem timens,
Sic Leonhardus corde fortis,
Nulla timens mala mortis
Prudens Satanae vias clausit,
Per quas multos hic seducit,
Christum petens voce clamat
Et defunctis vitam donat;
V. Timens ignem cupiditatis,
Mundanae quoque vanitatis,
Artam viam concupivit,
Thesauros datos dum contempsit.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Beatus vir Leonhardus
Triumphat laureatus,
Post palmam victoriae
Sinu receptus Abrahae.
2. Hic est sanctus Leonhardus,
Cuius vita sideribus
Clarior nobis nunc relucet,
Qui ad Christum nos conducet.
3. Christus ipsum decoravit,
Signis multis exornavit,
Catenatus religatur,
Et defunctus suscitatur.
4. Ad cuius tumulum currunt
Surdi, muti et recurrunt
Sani Christum collaudantes
Et hunc sanctum venerantes.
5. Pater bone, miserere,
Morbos nostros tu scis vere,
Supplicante tibi plebe
Corde toto in hac aede.

Ad Benedictus.

A. Benedictus es, Domine,
Qui Leonhardi animae
Dum et caeli confers gaudia,
Glorificas in terris sua membra,
Dum e specu, quo latuit,
Caelestis virtus emicuit.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O caelestis norma vitae,
Doctor et dux Leonharde,
Qui cum Christo exsultas
Thronis in caelestibus,
Gregem, pastor alme, serva
Sanctaque prece corrobora,

Via caelos clarescente
Fac te duce penetrare,
Ut tunc Christum speculare
Possimus feliciter.

Brev. Hospitalense anni 1490. Cod. Paulan. Hosp. cart. 320. — In 1. Vesp. Super Ps. A, 6 Cippo labiis maculatos. — Ad Magn. A, 2 Gens fehlt. — Ibid. 8 Christo Domino. — In 1. Noct. sanctus fehlt. — In 2. Noct. A 1, 1 Invocantem Dominus exaudivit. — R 1, 1 Leonhardus fugiens. — R 3, 3 Quibus facis. — In 3. Noct. A 2, 2 Pro qua habere hic catervam. — R 1, 5 Et ut peccatorum. — R 1, 8 locum tu subisti. — In Laud. A 4, 1 aegri currunt. — Hymnus: O Leonharde, pastor bone (Anal. IV, 179).

87. De sancto Leonhardo.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Adest dies laetitiae,
In quo soluta hodie
Ab ergastulo carnis
Anima confessoris,
Sancti viri Leonhardi.
Qui virtutem habet nardi
Et ut sidus aureum
Decoravit saeculum.

Ad Magnificat.

A. Leonharde, pater sancte,
Cum sis dignitatis tantae
Ante thronum iudicis,
Ut salvare possis omnem.
Te, pie [pater], orantem,
Ora pro nobis miseris.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Festo pacis et honoris
Leonhardi confessoris
Laudesque Deo dando
Venite iubilando.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Pro tuo sancto nomine
In lege tua, Domine,
Meditari voluit,
Quem frequenter coluit.
2. Constitutus sum ab eo,
Christo, salvatore meo,
Praeceptum eius praedicans,
Viam salutis nuntians.
3. Tu, Deus, mea gloria,
Laudabilis memoria,
Caput meum exaltasti
Et honore coronasti.

Responsoria.

1. Pastor bone, praeco Christi,
Tua prece meruisti
Per Dei mirabilia
Reginam cum filia
A morte suscitare,
Captivos liberare;
Vitiorum a catena,
Simul a daemonis habena
Nos libera piissime,
Precamur devotissime;
V. Verbi Dei praedicator,
Leonharde, pacis sator.
Captivorum liberator.
2. Mandatum praedo spernit trinum
Vincto negans parcere,
Leonhardus peregrinum
Sanctus trahit de carcere;
Quosdam necat morte dura
Turris ruens media,
Hospiti frangendo crura
Horroris dedit taedia;
V. Hic perseverat offendendo
Vinctum cum tenaculis,
Hunc solvit sanctus ostendendo
Signa cum miraculis.
3. Cum sancti Leonhardi servus
Pergeret negotians,

Praedo rapit hunc protervus
Summam auri postulans,
Torquetur gravi poena
Sub maxima catena;
V. Servus sanctum invocat,
Mox sanctus vincla dissipat,
Illaesum templo collocat.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Et scitote,
Quoniam devote
Sanctum suum mirificat
Dominus et glorificat.
2. In te est glorificatus
Leonhardus, vir beatus,
Nomen tuum qui dilexit,
Terrenam gloriam despexit.
3. Nomen tuum laudabile
In sanctis admirabile,
Tua magnificentia,
Virtus, omnipotentia,
Super caelos elevata
Sit per aevum collaudata.

Responsoria.

1. Mundum vincendo,
spernendo sum leo fortis,
Nardus inungendo,
curando vulnera mortis,
V. Sum leo vincendo,
nardus meritis redolendo.
2. O sacerdos in aeternum
Melchisedech per ritum,
Leonharde, qui supernum
Conscendisti situm,
Assistentes tuae laudi,
Caeli satrapa, nos audi,
V. Ut eruamur tua prece,
Precamur, ab aeterna nece.
3. Benedic, Domine,
In sancto tuo nomine
Populum praesentem,
Veniam petentem
Per merita sanctissimi
Leonhardi,
Ut a malo liberentur,
In adversis consolentur,
Voce cordis, simul oris
Te collaudent cunctis horis
Haec humilis plebecula
Per infinita saecula.
V. Conserva te timentes,
Laudes tibi canentes
A cunctis horroribus
Pusillos cum maioribus.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sanctus fulgens miraculis
Habitabit, Domine,
In tuis tabernaculis
In sancto tuo nomine.
2. In virtute tua, Christe,
Laetabitur iustus iste
Et super salutare tuum
Confirmavit votum suum.
3. Dei montem hic ascendit,
Loco sancti qui comprendit,
Stabat quia in hoc mundo,
Deo vixit corde mundo.

Responsoria.

1. O Leonharde, vas electum,
Lampas lucens saeculo,
Iter ad superna rectum
Trinitatis speculo
Contemplando didicisti,
Sic pugnando meruisti
Fore convivalis Christi;
V. In vita solitaria
Corpus afflixisti,
Incommoda per varia
Christo servivisti.
2. Fit concursus hominum,
Miracula clarebant.
Grandia per Dominum
Prodigia lucebant,
Catenas, loras, vincula
Multi appendebant;
Artum locum ampliare
Monachi quaerebant,

V. Tellus nive tegitur,
Sed pars novae structurae
Nive munda legitur
Miraculorum iure.

3. Petram Moyses percussit,
Dedit aquas populo,
Deum rogans hic excussit
Torrentem sicco puteo,

V. Res admiranda claruit,
Fons, qui prius aruit,
Aquis plenus apparuit.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Hic sanctus post maerorem
Induit decorem,
Contra mundum luctavit,
Sic mundum superavit.

2. Iubilans in laetitia
Domino servivit,
Gaudia multiplicia
Laetus introivit.

3. Adhaesit anima
mea post te,
Et tu, Domine,
suscepisti me.

4. Dei nomen benedixit
Hic sacerdos, quando vixit,
Regnum meruit supernum,
In quo gaudet in aeternum.

5. Exsultabit in gloria
Gaudiis laudabilibus,
In aeterna memoria
Laetabitur in cubilibus.

Ad Benedictus.

A. Benedictus Emanuel,
Dominus Deus Israel,
Damnationem abiecit,
Nam visitavit et fecit
Salutem populi sui
Prece sancti Leonhardi.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Exsultet omnis spiritus
In Leonhardi laudibus,
Cuius beatum spiritum
Ad supernum collegium
Iam evexisti, conditor,
Qui clemens nobis, quaesumus,
Sit adiutor propitius.

Brev. ms. Pataviense (?) saec. 15. Cod. Scotor Vindobon. 50 h g. A. — Brev. ms. Pataviense saec. 14. Cod. Palat. Vindobonen. 1891 B. — Brev. ms. Aquilegiense saec. 15. Cod. Semin. Brixinen. s. n. C. — Cod. S. Petri Salisburgen. a VI 52. saec. 15. D. —

In 1. Vesp. **AA** Super Ps. et ad Magn. wie im vorhergehenden Officium ABC; nur D bietet die beiden obigen **AA** ad libitum. Sie sind in den Text aufgenommen zur leichteren Unterscheidung von der vorhergehenden Historia. — Invit. ad libitum wie im vorigen Officium D. — In 1. Noct. D, das monastische Form bietet, hat sechs **AA**, von denen die letzte prosaisch; die fünf poetischen sind alle doppelt (im ganzen 10 **AA**): **A** 1a Pro tuo sancto nomine etc. oder:

1b. Secus decursus aquarum
Plantavit radices fidei,
In quibus redolet ut nardus
Confessor almus Leonhardus.

A 2a Beatus vere sanctus iste etc. Vgl. das vorige Officium. — **A** 2b Ecce, constitutus sum ab eo etc. — **A** 3a Scitote, quoniam Deus sanctum suum Leonhardum mirificavit et glorificavit; vgl. In 2. Noct. **A** 1. — **A** 3b Invocantem Dominus exaudivit etc.; vgl. das vorige Officium. — **A** 4a In te est glorificatus etc.; vgl. 2. Noct. **A** 2. — **A** 4b Verba mea, inquit, audi etc.; vgl. das vorige Officium. — **A** 5a Domine, quam admirabile etc., vgl. ebenda. — **A** 5b Nomen tuum laudabile etc.; vergl. 2. Noct. **A** 3. — **A** 1, 4 Quod frequenter B. — **A** 2, 1 Ego constitutus ABC. — **A** 3, 1 Tu Domine mea ABC. — **R** 1, 11 Tu Dei D. — **A** 2, 1 praeco D. — **R** 2, 2 Crimini

iuncto negans D. — R 2, 4 trahens D. — R 2, 7 frangens D. — R 3, 1 Dum sancti D. — R 3, 2 Praedam rapit D; hunc protervus fehlt D. — R 3, 4 Summam thesauri BD. — R 3, 9 in templo D. — R 4 Mundum vincendo etc. D. — In 2. Noct. A 1 Sanctus fulgens miraculis etc. D. — A 2 In virtute tua, Christe, etc. D. — A 3 Vitam petiit sempiternam D; vgl. das vorhergehende Officium. — A 4 Dei montem hic ascendit etc. D. — A 5 ibid.:

A timore inimici
  Sanctus pater est ereptus,
Dum in exitu felici
  Regnum caeli est adeptus.

AA 6 und 7 prosaisch. D. — A 1, 2 Quomodo B. — R 1 O sacerdos in aeternum etc. D. — R 2 O Leonharde vas electum etc. D. — R 3, 13 ff. fehlen A. — R 3 Fit concursus hominum etc. D. — R 4 Petram Moyses percussit etc. D. — In 3. Noct. Ad Cant. A in D:

O Leonharde mirifice,
Qui soles cunctos solvere
A ferreis compedibus,
Nos solve tuis precibus
A peccatorum vinculis
Et a cunctis periculis.

A 1, 2 Habitat D. — A 2, 2 sanctus iste D. — A 2, 4 nomen suum D. — A 3, 3 Stabat que. D. — R 1 Sancte pater Leonharde etc. D; vgl. das vorige Officium. — R 2 O mira bonitas Christi etc. D; ebenda. — R 4 in D:

R O pater et pastor, o mitis et unice rector,
O Leonharde bone, specialis et alme patrone,
Audi placatus nostros cum laude precatus,
V. Ut pius hoc humile semper tuearis ovile.

R 4 Benedic, Domine, etc. D. — In Laud. A 1, 1 post mortem D. — A 3 und 4 irrtümlich umgestellt A. — A 4, 3 meruit sempiternum B. — Nach der A ad Benedictus folgen in D noch 3 AA: 1. Sicut leo Leonhardus etc. D; vgl. das vorige Offic.

2. Florem mundi periturum
  Despexit tam aridum,
Ut floreret in aeternum
  Leonhardus ante Deum,
V. Pennas sumens ut columbae
Recessit gaudens requie.

R 3 Rex reginam dum lugeret etc. D.; vgl. das vorige Offic. — Dann folgt eine A Leonhardus habitavit etc.; vgl. a. a. O. und weitere drei Responsorien:

1. Sanctus iste tuo, Christe,
  Firmatus munimine
Domum, fines et affines
  Mentis contempsit culmine,
V. Ut Abraham egressus est,
Quo monstrasti, ingressus est.

2. Quanta fulget Leonhardus gloria
In hoc mundo caelique curia,
Sanitatum probat frequentia,
V. Lepram mundat, fugat daemonia,
Aegris eius subvenit gratia.

3. Leonhardus, vas solidum,
Vas auro adornatum
Omni lapide pretioso,
Vinum vitae propinans populo
V. Stola se cinxit gloriae
In virtutum perpetratione.

In 2. Vesp. Ad Magn. A lautet in B:

B: Te rogamus, serve Dei,
Leonharde, sanctae spei,
Caritatis et fidei
Possessor et pincernula,
Solve vincla peccatorum,
Resera cippos delictorum,
O solamen afflictorum,
Devote Christi vernula.

Dasselbe lautet in C: O Leonharde mirifice etc.; siehe oben S. 252. — Hymnus: O Leonharde, pastor bone ABC (Anal. IV, 179); Leonhardus Galliarum D (Mone III, 397).

88. De sancto Livino.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Laudate, pueri, puerum,
Quem salvator fecit herum
Hic et super sidera.

2. Laudate Dominum, omnes gentes,
Martyris qui sui parentes
Invisit gratia.

3. Lauda, anima quaevis, Christum,
Martyrem qui elegit istum
Sibi in servitium,
Nobis in subsidium.

4. Laudate Deum, quia bonus,
Noster pater et patronus,
Livinus ab infantia
Hunc coluit frequentia.

5. Lauda, Ierusalem, cum laetitia,
Quia Christus sua sapientia
Dempta carnis inertia
Livinum tulit de scoria.

Ad Magnificat.

A. Laetentur filii ecclesiae,
Inter flores martyrum
Beati Livini
Exsultantes celebritate,
Qui adeptus, quam meruit,
Palmam victoriae
Nobis, petimus, apud Deum
Subveniat pia intercessione.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Personis trinum,
simpla deitate sed unum
Laudemus regem,
Livinum glorificantem,
Qui testem tantum
elegit sanguine dignum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Floruit egregiis
infans Livinus in actis,
Scotia quem genuit,
patronum Gallia sentit.

2. Qui dum viscerea
matris membratur in aula,
Nondum natus homo
dignatur amore superno.

3. Spiritus in specie
rumpens nocturna columbae
Lacteolis guttis
ter lustrat basia matris.

Responsoria.

1. Electus Christi
martyr Livinus

Ex utero matris
a Deo praeelectus
Regalem, qua
pollebat, libertatem
Ad regis aeterni
transtulit servitium.
V. Intendens summis
animum puerilibus annis.

2. Inter proceres regni
sanctus martyr
Famulatum
exsequens Dei
Per sacrae iustitiae
observationem
V. Gloriosam meruit
virtutum operationem.

3. Venerandae indolis
Puer condolens torqueri
Vexatos miserabiliter
Oravit et exoravit
Liberari mirabiliter
V. Expansis in caelum manibus
Et lacrimabiliter
Surrectis luminibus.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ortu pusioli
laetantur cuncta Livini
Nec laetis hominum
dissentit gratia rerum.

2. Tempore baptismi
proceres cum principe regni
Fonte levant puerum,
nec defit ab aethere signum.

3. Dextra superveniens
adest puerum benedicens,
O quam felices
tanti prolis genitores.

Responsoria.

1. Compatiens nutrici
clementia adulescentis,
Ingredienti
viam universae carnis,
Dum adest,
ubi iacet conclamata,
Iam euntem revocat
ab inferis ad superna.
V. Inter deflentes
appellans iudicis aures
Perfusus lacrimis
dum transit caelica votis.

2. Fidelis Christi servus
angelo praeeunte
Deductus quasi florem
cum gramine
Camporum
inmersis pedibus
Supergreditur
mare procellosum.
V. Quo transit sanctus
tanto ductore Livinus,
Unda iacet, non aura nocet,
liquor invius haeret.

3. Sacerdos
Dei Livinus,
Pontificali cathedra
sublimatus,
Dum susciperet
sanctam benedictionem,
Intonat ad
eius probationem:
V. *Ecce, sacerdos magnus, qui in diebus suis placuit Deo et inventus est iustus.*

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sanctus Livinus
populari laude remotus
Terrea vota fugit
et celsa palatia spernit.

2. Inter deserta
loca cunctis invia silvae
Silvestris victus
teneros depascitur artus.

3. Turbavit regni
faciem discessio sancti,
Rex accersitum
monet, orat degere secum.

Responsoria.

1. Ingrediens sanctus domum
   paralysi laborantis
   Nullum praeter linguam
   movere membra valentis
   Surge, ait, homo et
   aquam mihi porrige lasso.
V. Surrexit sanus, nescientis
   Meritum praevenit virtus.
2. Gemma Dei,
   martyr Livine,
   Flos-caelestis,
   lux patriae,
   Liberator magnificus,
   pereuntium servorum
   Offer laudes intra summae
   pietatis sacrarium,
V. Qui super mare pedes
   Cucurristi,
   Et naufragio pereuntium.
3. O summae virtutis auctorem,
   Incisam servi linguam
   Officio restituentem,
   Et videntes igne caelesti
   Subito consumentem!
   Sancte, martyr, averte saevam
   Tanti iudicis iram ultricem;
V. Iam tortores
   [urit] ignis gehennae,
   Et te coronatum
   delectat gloria vitae.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Sollicitum curis
   Livinum religiosis
   Angelus haerentem
   solatur et ire nolentem.
2. Vade, ait, Anglorum et
   manet insula glorificandum
   Te per eum regem,
   cui servis, cuncta regentem.
3. Ecce, tui ductor
   sum missus nec veniator,
   Non percuncteris,
   per Christum nam gradieris.
4. Anima iusti
   ab angelis suscepta
   Videntibus, qui aderant,
   in caelum est delata;
   Mors sanctorum
   o quam pretiosa.
5. Concurrunt fideles quoque,
   Inter quos Graphildis
   Cum Briccio, in fonte
   Quem sanctus martyr
   Suscepit de sancto fonte.

Ad Benedictus.

A. Pretiosus athleta
   Domini Livinus
   Matre seorsum, sed filio
   secum posito
   In loco sepulcri
   hodie tripudiat
   Feliciter in caelestibus,
   cum quibus
   Laudat Deum et dicit:
   Benedictus Deus Israel.

Brev. ms. Burghusense saec. 15. Clm. Monacen. 5246. A. — Brev. S. Servatii Traiecten. imp. Coloniae 1503. B. — Novale Sanctorum auct. Io. Gielemans saec. 15. Cod. 9363 der k. u. k. Fidei-Comiss-Bibliothek Wien. C. — In 1. Vesp. hat B nur eine A super Ps.: Gemma Dei, martyr Livine, etc. bis zum V. — In 1. Noct. A 1, 2 infans in actu Livinus A. — A 2, 1 viscera AB. — In 2. Noct. A 2, 4 desit AB. — A 3, 1 Dextera B. — In 3. Noct. A 2, 2 cunctis invia silvae fehlen A. — A 2, 3 fehlt A. — R 3 fehlt B, dafür ein prosaisches. — R 3, 8 fehlt wohl ein Zeitwort, da sich delectat doch nicht wohl auf ignis gehennae beziehen lässt. — A 2, 1 angelorum A. — In Laud. A 1 Anima iusti etc. B; dann folgen vier AA, die aber dem Hymnus entnommen sind. — C hat unter der Aufschrift „Cursus

sancti Livini metrice“ nur folgendes: Invitatorium, die 3 AA der ersten Nocturn, den Vers. des ersten R; A 2 und 3 der 2. Noct.; A 1 der dritten Nocturn, den Vers. des zweiten R der 2. Noct., die dritte A der dritten Nocturn, endlich die A ad Magnif. der zweiten Vesper. — Hymnen: Laetum carmen decantetur A (Anal. IV, 183); Hymnum canamus gloriae B (Anal. XII, 156). — Das Leben des hl. Livinus schrieb Bonifatius; es ist nicht ausgeschlossen, dafs er auch Verfasser des Officiums ist.

89. De sancto Lubentio.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Laus sit regi gloriae,
Qui beatum hodie
Ad caeli palatium
Vocavit Lubentium.

2. Vere dignis laudibus
Colitur Lubentius,
Quem locavit Dominus
In sanctorum coetibus.

3. Laudes, quas offerimus
Nostris pro reatibus,
Immolet Lubentius
Tuis in aspectibus.

4. Intercessor hic confessor
Noster sit fidelis,
Nos consortes gaudiorum
Angelorum et sanctorum
Faciens in caelis.

5. Beatus Lubentius
Pro nobis frequentius
Precibus exoret,
Ut exutos vitiis
Nos Christus deliciis
Caelitus coronet.

Ad Magnificat.

A. O beata contio,
Quae in Dei filio
Sic es decorata,
Per patronum inclitum
Beatum Lubentium
Caelitus dotata,
Vere iuste tu laetaris,
Quae thesaurum super aurum
Rite veneraris.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Venite adoremus Dominum,
Qui hodie sanctum
Decoravit Lubentium.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. O Lubenti, presbyter
Domino dilecte,
Tu ad caeli regiam
ductus es directe.

2. Ubi cum caelicolis
rite gloriaris
Et in terris miseris
compati probaris.

3. Tu in terris positus
in Dei virtute
Es imbutus caelitus,
nunc exsultas tute.

Responsoria.

1. Beatus Lubentius
Suis a parentibus
Martino oblatus,
Sacro de baptismate
Ab eodem praesule
Exstitit levatus,
V. Quem amatum nimium
Spiritalem filium
Sibi adoptavit.

2. Martinus infantulum
Pontifex Lubentium
De fonte susceptum

Imbuit catholice,
Post annos pueritiae
In virum perfectum.
V. Ut abiectis vitiis
Annorum initiis
Crescat in virtutibus.

3. Ut lipsana corporis
Maximini praesulis
Christus revelaret,
Dum devotis precibus
Beatus Lubentius
Anhelus oraret,
V. Accidit, ut angelus
Optatum fidelibus
Locum indicaret.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Te lotum baptismate
Suscepit Martinus,
Pontifex te iuvene
Pascit Maximinus.

2. In quorum consortio
Nunc es collaudando,
Trinitatis speculo
Deum contemplando.

3. Ergo, pater inclite,
Preces tibi damus,
Opem tuis meritis
Quoniam speramus.

Responsoria.

1. Visitandi gratia
Trevirim Martinus
Venit, ubi pontifex
Fuit Maximinus,
Lubentius indolis
Bonae comitatur,
A Martino Maximino
Qui et commendatur;
V. Suscipit hic iuvenem
Praesul ad alendum
Et erudiendum.

2. Praesul Maximinus
Iuvenem non minus
Amans quam Martinus,
Eius quem patrinus
Sibi commendavit,
Pavit et post aliquot
Annos in presbyterum
Digne consecravit,
V. Ut virtutes plurimas,
Quas a sanctis suxerat,
Hic eructaret.

3. In utroque flumine
Logenae et Rheni
Raptim contra gurgitem
Fluminis amoeni
Lembus in spectaculum
Conscendit sequentium
Plebis atque cleri,
V. Novo viso miraculo
Occurrit multorum
Turba populorum.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cum vir Dei spatium
Vitae complevisset
Et felicem spiritum
Deo reddidisset,
Tristantur vicini.

2. Cubrini se praeparant
Corpus tumulare
Nec a Deo poterant
Idem impetrare,
Unde luctus omnibus
Est communis.

3. Quaerunt in ecclesia
Corpus sepeliri,
Nec locus quaerentibus
Potest inveniri
Deo pio curante.

Responsoria.

1. Meritis eximii
Femina Lubentii
In Laynsten a mania
Debilis curatur

Et vigoris pristini
Datione praedii
Dati reformatur,
V. Ibi fons scaturiens
Nec adhuc deficiens
Haec testificatur.

2. Transnatavit flumina
tria vir beatus,
Locum sibi quaeritans,
in quo tumulatus,
Nunc patet miraculis,
Deo quod sit gratus;
V. Haec sunt tria flumina:
Rhenus et Logena,
Mosella per scopulos
fluens ad amoena.

3. Felix haec basilica,
quam fundavit erus
In devexi scopuli
vertice Dithgerus,
Quam colit gens plurima
devotusque clerus;
V. In hac laudes iugiter
Deo decantantur,
Inibi fidelium
preces immolantur.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Convocantur praesules
denique primates
Et clerus cum populo
Deo supplicantes.

2. Timor omnes concutit,
nec est vere mirum,
Quod solum non poterant
sepelire virum.

3. Quisque, quod utilius
est, studet ordiri,
Quid sit efficacius,
nequit inveniri.

4. Tandem corpus linteri
tollunt imponendum,
Quem providit Dominus
loco deferendum.

5. Benedictus Dominus,
nullo remigante
Locus adest ocius
nave properante.

Ad Benedictus.

A. Benedictus Dominus,
In cuius aspectibus
Beatus Lubentius
Est tripudiando,
Ipse suis precibus
Pro nostris reatibus
Veniam poscentibus
Impetret orando.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Celebret devotio
sancta confessorem,
Quem in temporalibus
habet provisorem
Apud Dei filium
et intercessorem,
Non pro negligentiis
ut accusatorem.

Antiph. ms. Trevirense saec. 15. Cod. Capit. Treviren. s. n. A. — Antiph. ms. Trevirense saec. 15. Cod. Capit. Treviren. 172. B. — B ist leider unvollständig. — In 2. Noct. A 1, 3 iuveni A. — In 3. Noct. A 2, 1 Cubruni A. — R 3, 4 dnthgerus AB. — In Laud. A 4, 3 praevidit AB. — Hiezu der Hymnus Anal. XII, No. 281.

90. De sancto Lucio.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Laudate, pueri, Dominum,
Qui beatum Lucium
Puerilia vitantem
In caelis fovet nunc laetantem.

2. LaudateDominum, omnesgentes,
Prece Lucii confidentes

Non sentire post hoc infernum,
Aptae regnum ad aeternum.

3. Lauda, anima fidelis,
Tam in terra, quam in caelis
Lucii migrationem
Et in caelis generationem.

4. Laudate Deum, qui bonus,
Qui peccati tollit onus,
Ut non contingat peius,
Nos servet ad preces eius.

5. Lauda, Ierusalem superna,
Tui cives et lucerna
Gaudent, qui lucet reis,
Luce qua iungamur eis.

Ad Magnificat.

A. Suscepit Deus puerum
Suum beatum Lucium
De valle miseriae
Ad thronum gloriae,
Collocans eum hodie
Cum angelis in requie,
Quam promisit Abrahae
Et semini eius in saecula.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoremus regem martyrum,
Qui coronavit sanctum Lucium
Et praeoccupemus faciem
Eius in confessione.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Mediator legis divinae,
Sicut lignum secus aquas viride
Transplantatus martyr beatus
Pro Christo se tradens supplicio,
In caeli coronatur solio.

2. In Romana constitutus sede
Sicut aurum in virtute
Probatus patientiae,
Fulsit ut sol in amore
Fundatus sapientiae.

3. In apostolatus sedens culmine
Certat in certamine,
Dei fretus munere
Palmam fert victoriae.

Responsoria.

1. Electus Dei pontifex
Et martyr Lucius
Romanorum patienter
Ferens persecutiones,
Sed divino adhaerens mandato
Parvipendet taedia vitae;
V. Intenderunt arcum suum,
Ut martyrem delerent innoxium.

2. Ut sol fulgens in virtute
Martyr Dei Lucius,
Quem rex caelestis curiae
Dono decorat gloriae,
Spe caelesti sublimatus
Regnat martyr coronatus.
V. Deferens autem secum
Opera iustitiae,
Propter quae perfruitur
Praemiis iustitiae.

3. Vir inclitus, martyr Lucius,
Vigens virtute patientiae,
Mundi huius sprevit ima,
Constanter sustinuit
Tormentorum supplicia,
Et per immanis
  martyrii palmam
Sedem caelestium
  adeptus est almam.
V. Qui tentus a Romanis
Sacro truncatur capite,
Cuius capitis testam
Praesens fovet ecclesia.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. In sede Romana
Gloriosus emicuit,
Sancto repletus spiritu
Virtutis formam praebuit.

2. Scuto spei praemunitus
Terrena non metuit,

Fide Christi roboratus
Caritate viguit.

3. Gloria et honore
Fulgebat vir iustitiae,
In cuius mentis culmine
Manebat paraclitus gratiae.

Responsoria.

1. Dono refulgens gratiae
Sede locatur gloriae,
Quo rectore Romanorum
Fides suscepit incrementum
Ad delendam hostis fraudem,
Ad augendam Christi laudem.
V. A Domino martyri datum est,
Et est mirabile in oculis nostris.

2. Flagrabat beati martyris
Mens flamma sancti spiritus,
Cuius amoris gratia
Saevissimi spiculatoris
Non exhorruit gladium
Caput amputantis,
V. Qui consummato
cursu coronam
A Christo percepit optatam,
Suis precibus nobis aeternum
Acquirat regnum.

3. Praesul Christi, triumphali
Virtutum mysterio
Decertasti, miles invicte,
Terge nostra vitia
Orandi instantia,
V. Quoniam delictorum
Nexu premimur,
Sed per te absolvamur.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. In Domino suo martyr
Confisus athleta fortis,
Qui devicit iura mortis,
Aegris potum dat salutis
Et solamen destitutis.

2. Habitat in requie
Cultor verae iustitiae,
Superatis carnis hostibus
Triumphat in caelestibus.

3. Benedictionis praeventus gratia
Induitur salutari iustitia,
Potens et imperialis
Choris inseritur angelicis
Pontifex regalis.

Responsoria.

1. Migrans martyr ad superna
Summus praesul gaudia,
Cuius patrocinia
Praesens procurat ecclesia,
Sentienda merita
Et multimoda solatia.
V. *Beatus vir, qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam gloriae.*

2. Apparent nunc
nostri patroni
Sollemnia festiva,
Qui in Romana
sede triumphans
Floruit ut oliva,
Tanti sancti
laudabilis victoria
Novae laudis
refulget gloria.
V. Iesu Christe, te laudamus,
Collaudando veneramur
Beatum papam Lucium,
Quem nobis des propitium.

3. O felix martyr,
Luci invictissime,
Praesul Christi sacratissime,
Tuo poscas oramine
Nostrae incrementum ecclesiae,
Audi vota fidelium
Tibi nunc supplicantium.
V. Qui factus es Deo hostia viva
Sacro plexus capite,
Sed in caelis coronaris
Diademate gloriae.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Hanc sanctam domum,
In qua quiescunt Lucii
Sacratae reliquiae,
Decet pax et sanctitudo
In longitudine dierum.

2. Beatissime praesul,
Qui inter rosea
Martyrum agmina
Mirifice splendes,
Nos tibi supplices
Tuearis atque defendas.

3. Benedixit Deum
In vita sua
Martyr iste, ideo
Exaltavit eum,
Beatificatum
Patronum huic ecclesiae.

4. Omnia, quae moventur in aquis,
Benedicite Dominum,
Qui in translatione
Lucii martyris
Ex Baltico mari exterruit
Horribile daemonium.

5. Laudes utinam dignas referamus
Beato Lucio,
Pro cuius victoria martyrum
Chorus laudet Dominum.

Ad Benedictus.

A. O beata martyris
et praesulis praeconia,
Quem laureatum
in caelis agmina
In suum consortium
Suscipiunt angelica,
Tuos supplices conserva
Et a criminibus
Emunda et terge.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Christum caelorum
Regem et Dominum
Magnificet agmen praesulum,
Qui in suum sacrum collegium
Susceperunt martyrem Lucium;
Ergo petit sua familia,
Ut per eius magnalia
Decantet Deo gloriam.

Brev. Roschildense imp. Parisiis 1517. A. — Brev. Aarhusiense imp. Aarhusiae 1519. B. — Brev. Othinense imp. Lubecae 1497. C. — In 1. Vesp. Super Ps. haben BC nur eine **A**:

O martyr Luci beatissime,
Honor et laus nostrae provinciae,
Qui ecclesiam Roschildensem
Tuo foves proprio
Decoratus sanguine,
Caelesti resultans in agmine,
Ad te suspirantibus,
Intende tibi, quaesumus,
Famulantibus.

A 5, 2 Lies: Tui cives de lucerna? — **A** 5, 3 Lies: quae lucet? — Ad Magn. **A** lautet in BC:

Magnificet contio nostra Dominum
Per sanctum Lucium,
Pontificem mirificum,
Qui mare Balticum,
Periculis invium,
Sui capitis transfretatione
Fecit magis pervium,
Quietum et tranquillum;
Ergo precemur illum,

Ut nos ereptos
Huius mundi fluctibus,
Suis sanctis precibus
Caeli coniungat civibus.

In 1. Noct. R 2, 10 Praemiis vitae A. — In 2. Noct. A 2, 3 Christi coronatus B. — R 2, 2 spiritus sancti A. — In 3. Noct. R 1, 4 Roschildensis procurat BC. — R 2, 3 Gaudia festiva BC. — R 2, 10 fulget gloria A. — R 2, 11 In te Christe B, collaudamus BC. — R 2, 13 Beatum virum Lucium B, Beatum Lucium C. — R 3, 3 fehlt BC. — In Laud. A 2, 1 Venerande praesul C. — A 2, 3 Caelestium agmina C. — A 2, 4 Viriliter certans C. — A 2, 5 Studii certamine C. — A 2, 6 Semper exsultans C. — A 3, 2 fehlt AB. — AA 1, 4 und 5 prosaisch C. — In 2. Vesp. Ad Mag. A, 2 fehlt B. — Ibid. 8 Decantent A, laudem Deo B. — Die drei zugehörigen Hymnen cfr. Anal. XXIII Nr. 397 sqq.

91. De sancto Ludgero.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

Gloriosi confessoris Christi
Ludgeri sollemnia
Devoto concentu
celebret ecclesia,
Quem Domini
pietas sublimavit
Et sanctorum
claritate glorificavit.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Aeterno regi
iubilum resonate canorum,
Ludgerum merito
qui vexit ad alta polorum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beatus Ludgerus, ortus
Ex genere nobilium,
Tanquam fructiferum lignum
Deo in ecclesia
Fecit fructum dignum.

2. Ubi postmodum praedicans
Praeceptum Domini,
Gentes congregavit
In unitatem fidei.

3. Invocantem se Deus exaudivit,
Dum pro construendo
Verdensi coenobio
Silvam et sine ferro praescidit.

Responsoria.

1. Beatus Ludgerus,
In scripturis sacris
Ad summum eruditus,
Gentem Frisonum
Convertit ad Dominum;
V. Fidei quippe semen
cupiens seminare per orbem,
Brabantos et Saxones
Christo fecit esse fideles.

2. Vita vir sanctus,
verbo quoque testificatus,
A puero Christum
mentem iactabat in ipsum,
V. In lege Domini
nocte meditatus dieque.

3. Suscepto igitur fidei
ac caritatis cinctorio
Beato coepit
adhaerere Gregorio,
Qui cum episcopus
esset apud Traiectum,
Eum prae ceteris
magis habebat acceptum,
V. Quem quia Deo et hominibus
novit esse dilectum.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Viri Dei dum super his
Divina laudaret magnalia,
Scuto bonae voluntatis
A Deo coronatus est in gloria.

2. O admirabile divinitatis
Nomen et miraculum,
Qui inter omnes casus arborum
Unam ei dimisit ad umbraculum.

3. Unde in Domino confidens
Et eum benedicens
Opus ecclesiae inchoavit,
Quod iam olim desideravit.

Responsoria.

1. Dum lucerna
Christi Ludgerus
In candelabro
exaltaretur
pontificatus,
Ut in Monasteriensi ecclesia
Lumen praestaret omnibus,
Honorem illum
suscepit invitus.

V. Quoniam prodesse semper
Quam praeesse maluit
Sublimia fugiens,
Humilia cupiens.

2. Abscondit hispidum
Sub honesta veste cilicium
Carnem macerans,
Spiritum roborans,
Christi templum et odor bonus
Factus est in saeculis,

V. Iucundus apud homines,
Devotus Deo per immensos
Et absconditos labores.

3. Virtus Ludgeri
morbis consueta mederi,
Daemone vexatis,
claudis et morte gravatis,
Surdis et mutis
concessit dona salutis;

V. Scribantur haec Ludgeri opera
In generatione altera,
Ut laudetur Deus in saecula.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Domum Domino vir beatus
In terris studuit aedificare,
Ut in monte sancto eius
Constitutus
mereretur habitare.

2. Super salutare Dei
Vehementer exsultavit,
Dum genti Saxonicae
Verbum vitae praedicavit
Indesinenter.

3. Hic accipiet
benedictionem a Domino,
Qui infirmantibus
sanitate
Indigentibus
succurrit largitate.

Responsoria.

1. Cum vir sanctus,
virtutum gratia
Plenus, ex hac
luce migravit,
Splendor ignis
de caelo veniens
Totam illustravit
provinciam;

V. In oculis Karoli
et totius terrae
Lumen apparuit
visu mirabile,

2. O pater alme, tui,
Ludgere, preces gregis audi,
Esto tuis portus,
ubi lucis panditur ortus,
Ne nos cum mundo
pelagi trahat unda profundo;

V. *Quia apud Dominum misericordia est et copiosa redemptio.*

3. Postquam Ludgerus
 divino munere fretus
Umbras silvarum
 stravit latebrasque ferarum,
Ecclesiam statuit,
 tenebras ubi luce fugavit,
V. *Quoniam illic mandavit Dominus benedictionem et requiem ei in saeculum.*

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Armis indutus
 fidei lumbosque recinctus
Idola Ludgerus
 stravit, lucis incola verus.
2. Sancta patris pietate
Ferae carent feritate,
Dona patent sumpta prave
Sparso melle, rupto vase.
3. Horam Ludgerus
 mortis praenoscere dignus
Corporis et requiem,
 benedixit cunctipotentem.
4. Consummatoque feliciter
Praesentis vitae circulo
Beato pariter et dudum
Optato transitu
Sanctus Ludgerus migravit
Ad Dominum Iesum Christum.
5. Beati viri merita
Lux declaravit caelica,
Nocte fulgens media
Cum sancto petit aethera,
Quem manus fert angelica,
Sit Christo regi gloria.

Ad Benedictus.

A. Ex odoris
 mira fraglantia
Dei in servo suo
 ostensa est potentia,
Cum post mortis
 diem tricesimum
Nullum sensit
 corruptionis vestigium;
Benedictus
 Dominus in saecula,
Qui cornu sui famuli
 tanta sublimavit gloria.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Sancte Ludgere,
Tuos famulos
Pïo precatu
Ab omni culpa
 Emunda
Commendans
Deo caelestium,
Ut consortes faciat
 Gaudiorum.

Brev. ms. Monasteriense saec. 15. Cod. Monasterien. 201 (204). A. — Brev. ms. Monasteriense imp. s. l. 1489. B. — Brev. Monasteriense imp. Parisiis 1518. C. — In 1. Vesp. Super Ps. **A** Gloriosi confessoris etc. A. — Ad Magn. **A** in A:

Ludgeri celebria
Corde devoto
Celebremus sollemnia,
Quem Dominus virtutum
Stola immortalitatis indutum
Inter caelicolas hodie
Sublimavit gloriae,
Cuius nos salvifica
Christo commendent patrocinia.

In 1. Noct. **R** 1, 1 Sanctus Ludgerus C. — In 2. Noct. **R** 1, 1 Dum lucerna A. — In Laud. **A** 2, 3 sumpto A. — Hiezu der Hymnus Anal. XI Nr. 316.

92. De s. Ludovico Episcopo.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Flos germen florum,
Ludovicus, spretor honorum,
Flos praelatorum
fulget sub fune Minorum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regem orbis opificem,
Animarum praelatum,
Laudemus per pontificem,
Caroli regis natum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sinceri pueri,
puri, teneri Ludovici
Mens in lege Dei
voluit iugiter meditari.

2. Rex fit perpetuus
in monte Sion Ludovicus,
Qui propter Christum
contempsit nobile regnum.

3. Voce precum clamat
ad eum, qui cuncta creavit,
Ut mundum teneat
ipsum, quem sanguine pavit.

Responsoria.

1. Lux primaeva novo
radiavit lumine saeclo
Praesule transmisso
morum norma Ludovico,

V. Mittitur antistes,
regalis inclita proles,
Lux oculis omnium
per pia gesta micans.

2. Labilis orbis opes
et honores abdicat omnes,
Ad patriam properans,
patris simul foedere flagrans,

V. Nulla caduca petit,
iugiter caelestia quaerit,
Aspera non metuit,
grandia falsa fugit.

3. Scripturae sanctae
tribuens primordia vitae,
Fervidus arcana
studio precibusque subintrat,

V. Sacra legens orat,
documenta salubria mirans,
Raptus suspirat
fletibus ora rigans.

In 2. Nocturno.

1. Mirificavit eum
Dominus, quem plurima sanctum
Sancta probant opera
monstrantque frequentia signa.

2. Mane Deo vigilans
ligno crucis astitit orans,
Profusis lacrimis
contemplans gesta salutis.

3. Quem pudor et pietas,
humilis quem vita decorat,
Hunc Deus exaltat,
et regis honore coronat.

Responsoria.

1. Pauperibus miserans,
bis matrum viscera praebens,
Obsequitur palpans,
tegens, alimenta ministrans;

V. O magnum pietatis opus,
regalis alumnus
Abluit aegrotis
ulcera foeda nimis.

2. En, post Franciscum
properare vide Ludovicum,
Qui cupit excelsum
reperire per infima Christum,

V. Hic moriens mundo
reperitur vivere Christo,

Cui vivens humilis
cuncta superba premit.
3. Sumere sacratum
missae cupiens sacramentum,
Cor plorat, acta luit,
oculos lavat, abdita pandit;
V. Sumitur esca crucis,
et mens pia tota liquescit,
Dulcia cum lacrimis
inter amara bibit.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Florens excelsum
meruit conscendere caelum
Plantula iustitiae
caelesti iuncta coronae.
2. Hunc nec avarus amor
nec vanus honor potuere
Nec turpis fervor
virtutis ab arce movere.
3. Quae quaerit Dominum,
generat generatio sanctum,
Qui Dominum quaerit,
et quem Dominus benedicit.

Responsoria.

1. Angelicam vitam
Ludovicus duxit et almam,
Mundus ab hoc mundo
procedens hoste subacto,
V. Hic carne caro
carnis sine crimine virgo
Creditur angelicum
promeruisse gradum.
2. Anxia corda iuvans
et morbida corpora curans,
Languida tu sana,
nostris pro finibus ora,
V. Ludovice, preces,
facito gaudere fideles,
Nam tua dona petunt,
qui tua festa colunt.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Omnia, Christe, mea
vel iura vel inclita regna
Victus amore tuo
spontanea mente relinquo.
2. Ad mea dona veni,
Ludovice, perennia caeli,
Qui tua cuncta mihi
tecum pariter tribuisti.
3. Christo, non mundo
Ludovicus pectore mundo,
Paci, non liti
se praebet pectore miti.
4. Te benedico Deum,
quia me devincere mundum
Intacto calle
fecisti, rex benedicte.
5. Laudibus excelsi
mens invigilans Ludovici
Aedibus angelicis
sacris sociatur in hymnis.

Ad Benedictus.

A. Quem Deus extollit
et cuius opem capit orbis,
Eius virtutes
ascribit papa Iohannes.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O qui perpetua
gaudes, Ludovice, corona,
Excusans ora
pro nobis mortis in hora.

Alia Antiphona.

Flos regale genus,
humilis mens, munda iuventus,
Pontificale decus,
sacra vita, scientia, virtus
Te, Ludovice, probant,
te nostra rogamina pulsant.

Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Parisin. 1314. A. — Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Vatican. 4759. B — Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Neapolitan. I B 23. C. — Brev. Romanum imp. Papiae 1494. D. — Brev. Granatense imp. Granatae 1506. E. — Brev. Romanum imp. Venetiis 1521. F.

In 1. Vesp. AA super Ps. wie in den Laudes. — Ad Magn. A O felix Marsilia etc. F; entlehnt aus dem Officium Nr. 94. — Invit. 3 per fehlt F. — In 2. Noct. A 1, 3 Sacra probant F. — A 3, 4 regis honorat decorat F. — In Laud. A 1, 1 sq. Languida vel iura inclita regna BC. — A 1, 3 Motus amore BC. — A 2, 3 Quia tua BF. — A 2, 4 tribiusti fehlt F. — Hiezu die Hymnen Anal. XI Nr. 334—336.

Aus diesem Officium, sowie den zugehörigen Hymnen, ist ein sog. Stundenlied gebildet, das sich findet in Orat. ms. Gallicum saec. 15. Cod. Brugen. 321, beginnt: Sinceri puri pueri etc. und 62 Verse zählt.

93. De s. Ludovico Episcopo.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Ludovicus, filius
   Regis sempiterni
   A dextris sublimius
   Throni stat paterni.
2. Confessor hic magnificus,
   In Domini timore
   Fundatus, ut vir caelicus
   Excrevit in amore.
3. Dispersit dans pauperibus
   Iustitia firmatus,
   Quibus relictis omnibus
   Fuit assimilatus.
4. Laudavit pure Dominum,
   Quem ex alto respexit
   Verus pater humilium
   Et superis invexit.
5. Ab universis populis
   Deo laus gaudiosa,
   Pia, fervens et humilis
   Detur ac iubilosa.

Ad Magnificat.

A. Ludovicus,
   vasculum luminis,
Imitatus
   solem iustitiae,
Mundialis
   sceptrum regiminis
Confutavit
   Minorum acie,
Se deponens
   laetatur numinis
Consors factus
   regno laetitiae.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regem, qui regit omnia
   Vox cordi concors laudet,
In cuius sanctus gloria
   Ludovicus congaudet.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beatus vir dum cathedram
   Regalem aspernatur,
   Divinae legis exedram
   Ferventer amplexatur.
2. O reges, intellegite,
   Timete creatorem,
   Exemplo sancti discite
   Amare redemptorem.
3. Suscepit sanctum Dominus
   Exaltans gloriose,
   Quem hic a tribulantibus
   Defendit virtuose.

Responsoria.

1. Ludovicus ut animum
Christo coepit dicare,
Carnis mox supercilium
Disposuit frenare,
Se, mundum et daemonium
Conatur superare,
V. Rationis imperium
Sequens ancillae filium
Non sinit rebellare.

2. Supplantans nequam saeculum
Iacob peregrinatur,
Veri Salomon ferculum
Scrutans illuminatur,
Amore fervens speculum
Aeternum contemplatur,
V. Mundi vitans periculum
Laboris sumit sarculum,
Ut Rachele fruatur.

3. Regnum mundi
vir sanctus deserens
Nil habere
mundanum voluit,
Vanitatis
cultum despiciens
Terra caelum
mercari maluit;
V. Clarum nobis
exemplum tribuens
Non amandi,
quae ipse renuit.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Invocavit altissimum
Clamans, dum tribulatur,
Quem dilatavit plurimum
Christus, dum malleatur.

2. Toto corde Dominum
Amans acquisivit
Beatorum agminum
Regnum, quod sitivit.

3. Laudem Deus perficit
Ex lactentis ore,
Quo grex Christi proficit
Sub tanto pastore.

Responsoria.

1. Consecratur
sanctus uberius
Ordinibus
sumptis humiliter,
Melchisedech
existens alius,
Rex, sacerdos
factus insigniter,
Hoc effecit
Mariae filius
Ipsum trahens
ad se benigniter;
V. Intercedat
pro nobis carius,
Quos deturpant
peccata vilius
Et opprimunt
bella crudeliter.

2. Francisci verus filius
Optat humiliari,
Verens omne sublimius
Recusat praesulari,
V. Cogit Christi vicarius
Disponens Dei ovibus
Pastorem talem dari.

3. Ioseph adcrescens filius
Hic esse comprobatur,
Dum noscens Deum clarius
Distribuit fidelibus,
Quod sibi commendatur;
V. Mulieris adulterae,
Quae regibus dat bibere,
Amplexus detestatur.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Felix habitat gaudenter
In caeli palatio,
Quia vixit innocenter
Omni presso vitio.

2. Sanctum tuum praevenisti
Benedicens dulciter
Et ad regna promovisti,
Iesu rex, sublimiter.

3. Corde mundus et opere
Ascendit caeli montem,
Ad quem pervenit propere,
Ut bibat vitae fontem.

Responsoria.

1. Exaltatus
ad pontificium
Se deiecit
ut verus humilis,
Debilibus
praebens obsequium,
Pascens eos
benignis epulis;
V. Magnum mente
sumit solatium
Solans piis
leprosos osculis.

2. Lucerna lucens
super candelabrum
Dignitatis
mire resplenduit,
Aequum manu
tenens ventilabrum
Pro meritis
condigna tribuit,
V. Intus ardens,
splendens ad proximum
Recte locum
magistri tenuit.

3. Christi servus pauperibus
Servit flexis poplicibus
Cibos eis adponit,
Aquam dans plantis, manibus
Cum osculis humilibus
In pulvere os ponit;
V. Iesu passi vulneribus
Mentis impressis sensibus
Despectis altis omnibus
In imis se deponit.

In Laudibus

Antiphonae.

1. Domus sapientiae
Firmiter fundata,
Ludovico gratiae
Dono commendata,
Perfectae iustitiae
Donis est ornata.

2. Iesu dulcis dulciter
Gustans bonitatem
Iubilat feliciter
Et aeternitatem
Intrans integraliter
Noscit veritatem.

3. Vigilavit diligenter
Horam sponsi nesciens,
Laboravit vehementer
Ad te, Deus, sitiens,
Quem traxit ad se potenter
Virtus indeficiens.

4. Benedicte Domine,
Te benedicentem
Replevisti lumine,
Quo tuo fruentem
Perfecisti numine.

5. Ludovicus Dominum
Laudavit in organo
Sanctae melodiae,
Vitae cernens terminum,
Crucis haerens tympano
Studuit sophiae.

Ad Benedictus.

A. Ludovicus
a patre luminum
Lucis donum
mundo tribuitur,
Vitae custos
bonorum omnium
Ecclesiae
digne praeficitur;
Nos errantes
per mundi devium
Secum locet,
ubi nunc fruitur.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Caelo splendor apparuit
Ecclesiae bellantis,
Dum Ludovicus claruit
Stellae more micantis,
Cuius prece perficitur,
Nos et heredes faciat
Iesus urbis laetantis.

Brev. ms. Iohannae Ebroicae, reginae Franciae, † 1371 (Privatbesitz) A. — Brev. ms. Card. Borbonii saec. 16. Cod. Parisin. 1288. B. — Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Vatican. 4752. C. — Noct. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Lugdunen. 476. D. — Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Rossian. s. n. E. — Brev. ms. Franciscanum anni 1464. Cod. Admonten. 851. F. — Brev. Tarraconense imp. Barcinonae 1484. G.

In 1. Vesp. AA super Ps. fehlen; einzige A sup. Ps. Ludovicus vasculum luminis G. — A 1, 1 sq. Ludovicus regis filius F. — A 4, 3 Vexus pater E. — Ad Magn. A, 9 sq. Sed de[ponens] laetatur in hymnis E, Reponens laetatur in ymis F. — Invit. 2 cordi concorda E. — Ibid. 3 In cuius sanctus Ludovicus E; In cuius stans gloria F. — Ibid. 4 Congaudet gloriae E. — In 1. Noct. A 1, 3 legis dexteram E. — R 1, 1 Ludovicus ut amicus G. — R 2, 3 Salomonis EF. — In 2. Noct. A 1, 4 dum valeatur G. — A 3, 2 Et lactentis G. — A 3, 4 Quo rex G. — R 2, 4 Resucat E. — R 3, 3 nocens G. — In 3. Noct. A 2, 1 praevenisti Domine G. — A 2, 2 Benedictus G. — R 1, 11 sq. Sopiis leprosos E. — R 2 fehlt EF. — In Laud. A 4, 5 Perfecisti munimine E; Perfecisti Domine G. Es scheint trotz der Übereinstimmung der Hss. eine Zeile zu fehlen, etwa: Ludovici mentem? — Hymnen: In 1. Vesp.: Vergente mundi vespere (Anal. IV Nr. 345 und 344); ad Noct.: Dum medium silentium (Ibid. Nr. 347 und 348); ad Laudes: Aurora lucis rutilat (Ibid. 346).

94. De s. Ludovico Episcopo.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Tecum fuit principium,
Beate Ludovice,
Virtutum Christus omnium
Pro meritorum vice.

2. Mira magnificentia
Praefulsit virtuali,
Cuius mansit iustitia
Cum gradu pastorali.

3. Exortum est in tenebris
Praeclarum rectis lumen,
Quod in te Sion latebris
Impressit Christi numen.

4. Sic ex terrenis opibus
Hunc Deus suscitavit
Et cum sui principibus
Populi collocavit.

5. Deum laudet prae ceteris
Urbs eius Tolosana
Pro signo tanti foederis
Laude quotidiana.

Ad Magnificat.

A. O felix Marsilia,
portus salutaris,
Ludovicum posside,
cuius illustraris
Signis et prodigiis
velut stella maris,
Ad te currunt proprie
cuncti patientes,
Orant et accipiunt
devote petentes,
Revertuntur prospere
sani congaudentes.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regem, qui regit omnia,
Chorus laudet sacratus,

Cum quo regnat in gloria
  Ludovicus beatus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ludovicus aequitatis
  Dum sedet in solio,
  Caeli madens fluvio
Dedit fructus pietatis.
2. Super Sion praedicavit
  Praeceptum dominicum,
  Quod Deus ut unicum
Filium sic adoptavit.
3. Voce supplicationis
  Clamavit ad Dominum
  Et optatum terminum
Sumpsit exauditionis.

Responsoria.

1. Regis summi potentia
De stirpe dedit regia
  Beatum Ludovicum,
Qui sumens vitae tramitem
Habet magistrum militem
  Sanctitatis amicum,
V. Sanctum florem praeludia
Monstrant, dum tenet limitem
  Humilem et pudicum.
2. Dum sub tenello pectore
Virtutis sumpto robore
  Portat poenalitatem,
Pro patre vinctus aspere
Manens in arto carcere
  Monstrat hilaritatem;
V. Non, inquit, in hoc tempore
Sic prosunt capta prospere
  Ut per adversitatem.
3. Ad perfectam scientiam
Cito per assistentiam
  Venit fratrum minorum,
Qui post felix exsilium
Floret in lucem gentium
  Facundia verborum;

V. Quod per divinam gratiam
Factum infra septennium
  Mens credit devotorum.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Post cor sancti dilatatum,
  Filii vos hominum,
  Scitote per Dominum
Sanctum sic mirificatum.
2. Intrat praesul Dei templum,
  Ut adoret timidus
  Et amore fervidus
Se dans cunctis in exemplum.
3. Christe, quem diminuisti
  Paulo plus quam supera,
  Tua super opera
Praesulem constituisti.

Responsoria.

1. Degens in Aragonia
Multiplicat ieiunia
  Tractu devotionis,
Per quem concepit spiritum,
Minorum sumat habitum
  Sacrae religionis;
V. Oratione praevia
Vovet tale propositum
  Et incorruptionis.
2. Mundi contempta specie
Libens regno Siciliae
  Suo renuntiavit
Deumque timens iudicem
Pontificatus apicem
  Constanter recusavit,
V. Donec nostrae militiae
Fiat, summum pontificem
  Ad istud inclinavit.
3. Francisci carus filius
Augens bonum in melius
  Peroptat patrizare,
Cibum flexis poplicibus
Quotidie pauperibus
  Non cessat ministrare,

V. Sicque praelatus altius
Humilitatis actibus
Non cessat praedicare.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ludovicus est ingressus
Caeli tabernacula,
Servans sine macula
Semper vitae suae gressus.

2. Benedicens praevenisti,
Domine, cum praevium
Cordis desiderium
Sancto tuo tribuisti.

3. Longe fit ab omni sorde
Deum generatio
Tanto quaerens studio,
Innocens et mundo corde.

Responsoria.

1. Leproso praebet oscula
Nova regalis plantula,
Cultrix humilitatis,
Dat et prompte subveniens,
Pauperibus compatiens
Minister pietatis,
V. Et mulierum verbula
Velut venenum fugiens
Custos virginitatis.

2. Gradu functus authentico
Imperio papali
Actu viget angelico
Et vita virginali
Verba semper utilia
Loquens, evitat vilia
Voto praecordiali;
V. Subiectas oves dirigit
Ducatu pastorali,
Errantes dure corrigit
Cultro pontificali.

3. Multis vernans miraculis
Vitam concessit mortuis
Surdis praebens auditum,
Et lumen caecis oculis,
Ut credant signis congruis,
Quemvis urget invitum;
V. Nunc residens in arduis
Caelum procura parvulis
Sic per nos concupitum.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Tua nunc testimonia
Nimis in toto mundo
Facta sunt credibilia,
Postquam regnas in patria
Fruens cultu iucundo.

2. Cuncta terrarum spatia
Deo debent servire
Nunc in cordis laetitia
Ac per sancti suffragia
Ad Deum introire.

3. Suscepit tua dextera,
Deus, te sitientem,
Cum sacra levant opera
Et elevant ad supera
Post te sic adhaerentem.

4. Omnes virtutes Domini,
Beatae trinitatis
Benedicite nomini,
Quae Ludovicum agmini
Iunxit aeternitatis.

5. Ab universis populis
Detur laus gaudiosa
Deo devotis modulis
Prece beati praesulis,
Signanter a Tolosa.

Ad Benedictus.

A. O vas omnis gratiae
Et verae scientiae,
Praesul, contentivum,
Da salutis et virtutis
Tu doctrinam
Gentibus divinam,

Quae sit lumen
Ad caeli cacumen
Nostri directivum.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Vergente mundi vespere
Lux oritur de sidere
Mirandae claritatis,
Cum larga Christi dextera
Aegris concedit munera
Optatae sanitatis,
Morbos sanat et vulnera,
Ut exaltentur opera
Supernae bonitatis,
Sic praedicat Marsilia
Ludovici magnalia
Voce iucunditatis.

Brev. ms. Franciscanum anni 1474. Cod. Hilarien. CXII. A. — Brev. ms. Compostellanum saec. 15. Cod. Capit. Compostell. s. n. B. — Brev. ms. Oculense saec. 15. Cod. Matriten. A 147. C. — Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Claustriburgen. 1164. D. — Brev. ms. S. Crucis Augustanae saec. 15. Clm. Monacen. 4116. E. — Antiph. ms. Franciscan. Hibern. saec. 15. Cod. Coll. SS. Trinitatis Dublinen. B 1. 2. F. — Brev. ms. Alphonsi, regis Portugalliae, anni 1484. Cod. Cantabrigen. Mm V 21. G. — Brev. ms. Philippi Boni, Comitis Flandriae saec. 15. Cod. Bruxellen. 9026. H. — Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Parmen. Palat. 163. I. — Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Parisin. 760. K. — Brev. ms. Arelatense saec. 14. Cod. Parisin. 1285. L. — Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Senen. U VI 3. M. — Brev. ms. Franciscan. Bergomen. saec. 15. Cod. Capit. Patav. A 69. N. — Brev. ms. S. Mariae in Augia saec. 14. et 15. Cod. Lucernen. 106 (35). O. — Brev. ms. S. Mariae in Augia saec. 15. Cod. Lucernen. 13 (50). P. — Brev. ms. Paradisiacum saec. 15. Cod. OO. SS. Scaffhusien. 100. Q. — Noct. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Bambergen. Ed. VII 11. R. — Noct. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Palat. Vindobon. 1995. S. — Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Vatican. Ottobon. 511. T. — Brev. ms. Waradinense anni 1460. Cod. Vatican. 8247. U. — Brev. ms. Aquilegiense saec. 15. Cod. Semin. Brixinen. s. n. V. — Diurn. ms. Hermetisvillanum saec. 15. Cod. Griesen. 55. W. — Diurn. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Pragen. VII H 8. X. — Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Taurinen. K III 24. Y. — Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Roman. 2051 (Sessorian 159). Z. — Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Roman. 1476 (Sessorian 69). Aa. — Brev. ms. Franciscanum saec. 13/14. Cod. Casanaten. B VI 26 (250). add. saec. 15. Bb. — Brev. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Casinen. 193. Cc. — Brev. Romanum imp. Basileae 1493. Dd. — Brev. Tolosanum imp. Parisiis 1553. Ee. — Brev. Compostellanum imp. Ulixbonae 1497. Ff. — Brev. Hieronymitarum imp. Caesaraugustae 1547. Gg. — Brev. Auriense imp. Salmanticae 1501. Hh. — Brev. Gallicano-Siculum imp. Venetiis 1527. Ii

In 1. Vesp. Super Ps. nur 1 **A** Vergente mundi vespere etc. Ee; statt dieser haben BFf:

O quam clarus pontifex,
Cui supremus opifex
Ita magna fecit.
Magnum natu,
Magnum vita, signis
Coniuncta cum felice
Fine, Ludovice,
Christus te perfecit.

Invit. 1 quem laudant omnia A. — Ibid. 3. Cum quo vivit B. — In 1. Noct. **A** 1, 4 fructus sanctitatis A. — **A** 3 fehlt, statt dessen: Post cor sancti dilatatum etc. Ff. — **R** 2, 1 Cum sub A. — **R** 2, 4 Proprie vinctus A. — **A** 3, 2 Toto per A. — In 2. Noct. **A** 1 Intrat praesul Dei templum etc. Ff. — **A** 2 Christe, quem diminuisti Ff. — **A** 3, 1 Specie quem B, Iste quem Ff. — **A** 3 in Ff:

Confidit in Domino,
Qui odit iniquitatem
Et diligit aequitatem
Coram omni populo.

R 1, 5 Ut Minorum sumat AB. — R 1, 8 Novit tale B. — R 2, 3 Summo renuntiavit A. — R 3, 3 patrissare B. — In 3. Noct. A 1, 4 Super suae vitae gressus A. — R 1, 4 Dat provite subveniens A. — R 3 fehlt BFf; letzteres hat dafür: Sint lumbi vestri praecincti etc.; prosaisch. — In Laud. Ad Bened. A, 3 Praesul contempnium A, continentium B. — In 2. Vesp. ad. Magn. A O felix Marsilia etc. BFf. — Hymnen: In 1. Vesp.: Vergente mundi vespere (Anal. IV, 187); ad Noct.: Dum medium silentium (Ibid. Nr. 348); ad Laudes: Ut lux aurorae rutilat (Ibid. p. 189): in 2. Vesp.: Ludovicus ut amicus (Ibid. l. c.).

95. De sancto Luthardo.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Salve, sancte pater,
Christi praecelse minister,
Inclite Lutharde,
peccati vincla resolve.

2. Sanctitate quidem
virtutum praevius idem
Iure sequendus iter
declarans clare magister.

3. Vere Dei famulus,
qui carnis respuit actus,
Sanctarum sanctis
virtutum splenduit actis.

4. Phoebo splendidior
rutilans, mitissime rector,
Ante pium Christum,
mundum qui condidit istum.

5. Dans constanter opem
languentibus atque salutem,
O venerande comes,
conserva te venerantes.

R. Ad laudem Christi
psallentes caelitus isti
Sancto multimodas
pangamus vocibus odas,
V. Unanimes Christo
psallentes pectore toto.

Ad Magnificat.

A. Adest beati Luthardi
Iure veneranda dies,
Qui regum nobilis
Nobilium suboles,
Vitae aeternae palmam
Iam a Christo laetus suscepit
Cursu peracto feliciter.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Surgite, cantemus
et corde pio iubilemus
Luthardo sancto,
iungi mereamur ut agno.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Salve, sancte pater,
Christi praecelse minister,
Inclite Lutharde,
peccati vincla resolve.

2. Sanctitate quidem
virtutum praevius idem,
Iure sequendus, iter
declarans clare magister.

3. Vere Dei famulus,
qui carnis respuit actus,
Sanctarum sanctis
virtutum splenduit actis.

Responsoria.

1. Nobilibus natalibus
Ortus fuit Luthardus,

Sed nobilioribus
Refulsit moribus,
Adhuc puerulus deitatis
Effectus est cultor sublimis,
V. Tanto feliciorem
se probans et nobiliorem.
2. Hic dives mundi
proiecit dulcia mundi,
Propterea meruit
adipisci gaudia caeli;
V. Parva quidem terrena putat,
caelestia captat.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Phoebo splendidior
rutilans, mitissime rector,
Ante pium Christum,
mundum qui condidit istum.
2. Dans constanter opem
languentibus atque salutem,
O venerande comes,
conserva te venerantes.
3. Caelica, Christe, tuis
qui praestas praemia sanctis,
Protege Luthardi
venerantes festa beati.

Responsoria.

1. O imitabilem virum
Et verum Christi famulum,
Qui pro Christo opes respuit,
Quas copiosas habuit;
V. Patrocinio ergo huius
Nos iuvari posse credimus.
2. Hic prudens . . . .
Obtulit ecclesiae,
Qui se Deo primitus,
Postea sua contradidit,
V. Corpus mactans ieiuniis,
Conferens opes ecclesiis.
3. Ora pro tuis famulis
Semper tibi devotis,
Electe Christi confessor,
Qui es regni possessor,
V. Transfer tuam familiam
Ad eandem gloriam.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Insignis consul,
quamvis iam corpore exsul,
Hanc miserando tamen
devotam respice plebem.
2. Sanctus Luthardus,
regali stemmate natus,
Christo servivit,
cuius praecepta subivit
Pectore devoto
prudenter cordeque toto.

Responsoria.

1. Cultor iustitiae,
pietatis verus amator,
Egregius miles
Domini super astra levatur,
V. Cuius vita bona
meliore fine beatur.

Antiph. ms. Wisselense saec. 15. (Privatbesitz). — Diese Quelle ist Vesperale und enthält daher nur die **AA** und **RR** bis zum Invitatorium. Das weitere ist entnommen Acta SS. Sept. V, 110, wo ein Teil des Officiums (leider nicht das ganze) nach einer Hs. der Kölner Carthause mitgeteilt wird. Zum Officium gehört der Hymnus Anal. XII Nr. 282.

96. De sancto Marco.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Felix Marcus consummata
Proelii victoria
Semper sedet regnaturus
in caelesti curia.
2. Lauda Deum,
plebs christicola,

Sancti Marci sedula
Festa colens
laude magnifica.

3. Accepit mortis calicem
Marcus pro Christi nomine,
Stolam donavit simplicem
Iesus in caeli cardine.

4. In convertendis populis
Ad fidem Christi sedulus
Sanctus instat oraculis
Marcus, Petri discipulus.

5. Probat suum famulum
Christus in fornace,
Tamquam aurum optimum
Caeli ponit arce.

R. Pangat coetus iste laetus
Sancti Marci proelia,
Sonent voces laude plenae
Pro eius memoria,
Caelum, terra venerentur
[Eiusdem] sollemnia;
V. Beati Marci patrocinia
Confirment in Dei gratia.

Ad Magnificat.

A. Gaude, felix
Christi familia,
Sancti Marci
colens sollemnia,
Tanti patris
donata memoria,
Cuius mundum
replent praeconia,
Qui propinet
nobis suffragia
Et perducat
ad caeli gaudia.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Almi Marci sollemnia
Mente colamus, Alleluia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sancti Petri discipulus
Et in baptismo filius
Fuit Marcus egregius,
Evangelista maximus.

2. De tribu Levitica
Marcus duxit originem,
Quem sancti Pauli dogmata
Sibi fatentur utilem.

3. Fratrum describit precibus
Romae Christi magnalia,
Quae tradit pastor ovibus
Servanda in ecclesia.

Responsoria.

1. Veneremur sanctum Marcum
Puro corde recolentes
eiusdem sollemnia,
Quo propinet suis servis
aeterna suffragia,
V. Pangat carmen sacer chorus,
Moduletur dulcis sonus
Sancti Marci gratia.

2. Reverendus sanctus Marcus
scripsit evangelium,
Quod probans beatus Petrus
coetui fidelium
Perlegendum tradit illud
contra mundi [i]dolum,
V. Alme Marce, pater pie,
Nostrae ductor esto viae,
Te rogamus supplices.

3. Sanctus Marcus, mundi iubar,
pergit Aquilegiam,
Cuius vita et doctrina
expellit malitiam,
Quae fideli mente currit
ad baptismi gratiam;
V. Aquileiensis patria
Recepta Dei gratia
Conservat innocentiam.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Docet Aquilegiam
   Evangelista Marcus,
   Congregat ecclesiam
   Vir Dei praeclarus.
2. Sancti Marci clementia
   Hermagora convertitur
   Ac Petri providentia
   Praesul ibi statuitur.
3. Pergit Alexandriam
   Fidei amore,
   Non timet perfidiam
   Pro Christi honore.

Responsoria.

1. Fili Marce, ait Petrus,
   perge Alexandriam,
   Iesum praedica securus
   contra idolatriam,
   Ne pavescas iniquorum
   hominum perfidiam;

V. Coruscat miraculis
   evangelista Marcus,
   Fidem Christi praedicat
   populis vir sanctus.

2. Felix Marcus
   Aegypti populis
   Praedicabat,
   fulget miraculis,
   Destruuntur
   templa cum idolis,
   Gens ad fidem
   currit mirabilis,

V. Aegyptus tota
   repletur gaudiis
   Ordinatis
   multis ecclesiis.

3. Innocens Marcus manibus
   Per civitatem trahitur
   Ligatis collo manibus,
   Sanguis sacer funditur,
   Cunctis vociferantibus

V. Lapis, terra sanguine
   Sacro inficitur
   Pro Christi nomine.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Lux immensa visitat
   Evangelistam Marcum,
   Carcerem illuminat
   Et confortat sanctum.
2. Laus, salus mea, Domine,
   Atque fortitudo,
   In tuo semper nomine
   [Virtutis] magnitudo.
3. In sancti Marci obitu
   Terra tenebrescit,
   Eius sancto transitu
   Caelum hilarescit.

Responsoria.

1. Mediae noctis tempore
   Suum coruscat famulum
   Christus clausum in carcere,
   Promittens vitae poculum,
   Tollens omne fastidium;

V. Intrat Marcus
   in caeli curiam,
   Omnis boni
   habet copiam.

2. Bis sanctus Marcus trahitur,
   Plaga plagis adicitur,
   Clamat ad Christum Dominum:
   Tibi commendo spiritum,
   Suscipe tuum famulum;

V. Christe clemens,
   [redemptor] omnium,
   Esto mihi
   salus, refugium.

3. In alto caeli
   consistorio,
   Pater Marce,
   splendes martyrio,
   Mundum sacro
   lustrans collegio
   Nos defende
   [tuo] praesidio
   Tuo gaudentes
   patrocinio;

V. Felix pater,
tua suffragia
Nos perducant
ad caeli gaudia.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Praeclara dies renidet,
Qua Marcus caelum penetrat,
In quo ut rosa redolet,
Nobis salutem postulat.

2. Manum viri
perfossam sobula
Sanctus sanat
baptismi undula
Eum lavans
cum sua domuncula.

3. Corpus sanctum
igni dum traditur,
Focus totus
statim exstinguitur,
Gens perversa
tota confunditur.

4. Fulgura, tonitrua
Et tempestas magna
Fugant omnes perfidos,
Cadit gens perversa.

5. Sanctum corpus tumulatur
Cum honore debito,
Gens fidelis contristatur
De patrono perdito.

Ad Benedictus.

A. *Post angelicam adlocutionem Deus Iesus visitare dignatus est famulum suum eique dixit: Pax tibi, Marce, evangelista meus! Ipse cum gaudio ait: Tu es laus mea et fortitudo, in te est omne desiderium meum.*

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

Sancte evangelista Marce,
Pastor dominici gregis,
Te deprecamur,
Ut intercedas pro nobis,
Ut mereamur,
Tecum esse in caelis.

Brev. ms. Novocomense anni 1420. Cod. Univ. Bononien. Mezzof. 339. — In 1. Vesp. A 4, 2 sedulis. — R 6 fehlen drei Silben; vgl. 1. Noct. R 1, 3. — In 1. Noct. A 2, 4 fatetur. — R 2, 8 doctor. — In 2. Noct. A 2, 4 sibi. — R 2, 3 Christum praedicabat. — In 3. Noct. R 1, 2 Lies Suum visititat, invisit? — In Laud. A 3, 2 igitur traditur. — Die prosaische A ad Bened. ist dadurch interessant, daſs sie den Wappenspruch der Republik Venedig enthält; auf dem offenen Buche des liegenden Markuslöwen stehen nämlich die Worte: Pax tibi, Marce, evangelista meus. — Die beiden zum Officium gehörigen Hymnen siehe Anal. XXII, Nr. 300 sq.

97. De sancta Margareta.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Magnificat
Margaretam Dominus,
Dum ancillam humilem,
Castam, pulchram, pauperem
Martyrem respexit,
Quae mundum et daemonem,
Carnem et sanguinem
Potenter despexit;
Ergo suis precibus
Nostris victis hostibus
Nos ditet Dei filius
Huius sanctae virtutibus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regi regum iubilantes
  Laudum per insignia,
Exsultemus venerantes
  Margaretae sollemnia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Domine Dominus noster,
Valde es mirabilis,
Dum puella fragilis
Subicit sub pedibus
Omnia cum laudibus.

2. Caeli fulgens solio,
Solis amicta pallio
Tamquam sponsa de thalamo
Candore nitet niveo.

3. Domini virtus enarratur,
Parienti suffragatur,
Ubi pie invocatur
Margaretae vocabulum.

Responsoria.

1. Altioris imitatrix
Facta consilii,
Virgo, doctrix, martyr
Sponsi eximii,
In hoc cursu exsilii
Ad te suspirant filii,
V. Flos in florum virens areola,
Trina gaudes sortis aureola.

2. Rosa rubens hodie
  De terra succisa,
Complantata liliis
Viret in deliciis
  Gladio occisa,
V. Floret mundo miraculo,
Vivit Christo spectaculo.

3. Nobilis in moribus,
Humilis in honoribus,
Casta in deliciis,
Pauper in divitiis,
Abundans sponsi gaudio;
V. Res fecunda, res iucunda,
Quod puella fragilis
Stat insuperabilis.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Eructavit cor puellae
Verbum bonum sine felle,
Dulcius ori omni melle,
  Perfusum rore gratiae.

2. Deus noster refugium
  Factus singulare,
Margaretae solatium
  Vovit augmentare,
Suo vultu hilari
  Voluit hanc beare.

3. Fundamenta gratiae,
  Christe, tu iecisti,
Fructus patientiae
Cum flore continentiae
  Crescere fecisti,
Omnium laetantium
  Gaudium perfecisti.

Responsoria.

1. O stupendam virginis
  Huius fortitudinem,
Quae in se vitae veteris
  Sic occidit hominem
Et potestates aeris
  Vertit in formidinem;
V. Haec micat cum virginibus,
Oleum cum lampadibus
Gestat sponsa in manibus.

2. Ut speculum pudicitiae
  Margareta emicuit,
Columba innocentiae,
  Dum sibi nil retinuit
Et vi patientiae
  Crudelem mortem pertulit;
V. Caritate vulnerata
Christo mori est parata.

3. Sitiebat virgo Christi
  Devota martyrium,

Sicut sitit cervus fessus
Ad aquae fluvium,
Deum habens refugium;
V. Ex odore praegustato
Cursu currit haec beato.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cantate Deo gloriam,
laudem et honorem,
Qui huic sacrae virgini
praestitit decorem,
Mercedi sanguineae
cumulavit florem.

2 Dominus hanc virginem
in caelo sublimavit,
Nostra terra iubilet,
hostem quia stravit;
Lux excaecatis,
nos iungito, virgo, beatis.

3. Cantate cum laetitia
Margaretae laudes,
Fecit mirabilia
Erroris pellens fraudes;
Psallite cum cantico,
Nam scandit haec cum iubilo.

Responsoria.

1. In candore puritatis,
In amore paupertatis,
In amore caritatis,
In splendore veritatis
Extendor in eculeo,
Cruore laeta roseo;
V. Talis excruciatio
Animae est salvatio.

2. O virtutum nutricia,
Non fastu mundi avida,
Non genitorum gloria,
Crucifigit vitia,
Dum carnis fugit dulcia;
V. A calore caritatis
Ardebat interius,
A candore castitatis
Lucebat exterius.

3. Oliva generosa
Lilio suffulta,
Rubens rosa non corrosa
Moribus exculta,
Apud sponsum Christum regem
Recommenda nostrum gregem;
V. Tuum privilegium
Ora nos sentire,
Esto reis refugium,
Levamen impertire.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Deus Margaretam
induit decore,
Cuius nunc parata
est sedes in honore.

2. Coronatur merito,
Quae sic triumphavit,
Quam nulla rei ambitio
Prorsus superavit.

3. Tu rosa patientiae,
Ebur castitatis,
Aqua sapientiae,
Lilium puritatis,
Tu viola humillima,
Iunge nos beatis.

4. Benedixisti, Domine,
istam creaturam,
Devotam tibi famulam
semper servituram,
Pro aeterna gloria
legem tenens duram.

5. Ista regi gloriae
Cara margarita
Inventa est hodie
Longius quaesita.

Ad Benedictus.

A. Benedictus Dominus
In suis donis omnibus,
Quod ista regis filia
Mundi contemptibilia
Cum vitiis despexit,
Virtutum laudes hodie
In turribus ecclesiae
Viriliter erexit,

Eam in dono gloriae
Per viam pacis et gratiae
Feliciter provexit.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Magnificet vox ecclesiae
Te Dominum misericordiae,
Qui Margaretam hodie
Oculo clementiae
Pie respexisti,
Incentorem superbiae
Brachio potentiae
Vincere fecisti,
Huius, Christe, precibus
In stadio certantes
Nos coniunge caeli civibus.

Brev. ms. Augustinian. saec. 15. Cod. Hanoveran. I 90. — In 1. Noct. A 1, 1 noster fehlt. — R 1, 3 Quia in se. — R 2, 5 Eius patientiae. — In 3. Noct. A 3, 4 pollens.

98. De sancta Margareta.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Margaretam inclitam
Digne veneremur,
Moribus eximiam
Devote imitemur.
2. Virgo florem castitatis
Servans in honore,
Iugum Christi pietatis
Gestat in amore.
3. Regnum mundi et ornatum
Sprevit, amat caelica,
Corpus gerit illibatum
Vita fulgens angelica.
4. Tota mente, toto corde
Christo sponsa sine sorde
Servit, ut ardens facula
Amoris gerens iacula.
5. Audite hoc miraculum,
Videte hoc spectaculum,
Quod Margareta tenera
Scandit super sidera.

R. O oliva generosa
Lilio suffulta,
Rubens rosa non corrosa,
Moribus exculta,
Apud sponsum Christum regem
Recommenda nostrum gregem,
Ut vivamus in gratia
Et in perenni gloria.

V. Tuum privilegium
Ora nos sentire,
Esto reis refugium,
Levamen impertire.

Ad Magnificat.

A. Magnificat
Margaretam Dominus,
Dum ancillam humilem,
Castam, pulchram, pauperem
Martyrem respexit,
Quae mundum et daemonem,
Carnem et sanguinem
Potenter despexit;
Ergo suis precibus
Nostris victis hostibus
Nos ditet Dei filius
Huius sanctae virtutibus.

Ad Completorium.

Ad nunc dimittis.

A. Dominus magnifice
Hanc gemmam decoravit,
Dum sibi mirifice
Testem consecravit.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regi regum iubilantes
Laudum per insignia
Exsultemus venerantes
Margaretae sollemnia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Domine, Dominus noster,
Valde es mirabilis,
Dum puella fragilis
Subicit sub pedibus
Omnia cum laudibus.

2. Caeli fulgens solio,
Solis amicta pallio
Tamquam sponsa de thalamo
Candore nitet niveo.

3. Domini virtus enarratur,
Parienti suffragatur,
Ubi pie invocatur
Margaretae vocabulum.

Responsoria.

1. Sancta Christi
virgo Margareta,
In Domino confisa,
In conspectu
Olybrii rapta
Christum est
constanter professa;
V. Caelo mente coniuncta
Terrena respuit cuncta.

2. Virgo Dei Margareta,
Igne sancti
spiritus repleta,
In conspectu principum
Loquebatur sapientiam
Turpem Olybrii
Confutans insipientiam;
V. Infirma mundi eligit
Deus, ut confundat fortia.

3. Integra virgo fide
post tortoris cruciatus
Tortorum poenas
varios carnisque rotatus
Transit constanter,
Christum confessa gratanter.
V. *Quem vidit, quem amavit, in quem credidit, quem dilexit.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Dilexit haec munditiam,
Spernens mundi spurcitiam,
Hinc oleo laetitiae
Uncta exsultans gloriae.

2. Hanc suspensam in aere,
Tortorum cinctam verbere
Protexit in periculis
Impetus summi fluminis.

3. O inclita virguncula
Quae inter tot pericula
Fundata sanctis montibus
Conculcas hostis impetus.

Responsoria.

1. Dum oraret sancta virgo
In carceris ergastulo,
Ecce, surgens de angulo
Draco aspectu horrido
Sponsam Christi absorbuit,
Sed medius mox crepuit;
V. Tua, Christe, sunt opera
Tuaque haec miracula.

2. Erepta martyr nobilis
Diri draconis faucibus
Daemonem forma hominis
Cernit ligatum manibus,
V. Exsultans Dei laudibus
Virgo hunc premit pedibus.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Conclusa virgo carcere
Draconis in effigie
A daemone arripitur,
Sed a Christo eripitur.

2. Extensis caelo manibus
Tripudiat in laudibus,
In adversis virgo laeta,
Spe gaudens, Deo repleta.

3. Sancta Margareta, tuos
Famulos pio precatu
Ab omni culpa emunda,
Commendans Deo caelestium
Ut consortes facias gaudiorum.

Responsoria.

1. Sancta virgo Dei Margareta,
Spiritu et carne castigata,
De virtute in virtutem prodiit,
Unde in caelis lauream meruit,
V. Lampade succensa
vixit vigil irreprehensa.

2. In columbae specie
Virgo Margareta
Invitata gloriae
Plaudit laudes laeta,
Unde gaudens hodie
Psallit et propheta:
V. *Memor ero nominis tui, Domine, in omni generatione.*

3. Martyr Christi Margareta,
Stella lucens et serena,
Quae ministros durae mortis
Superasti, tyro fortis,
Fac nos ita decertare,
Ut possimus triumphare.
V. Procum suis cum tormentis
Spernit virgo sanae mentis,
Sponsum regem benedicta
Quaerit colens indevicta.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. O quam credibilia
Tua testimonia
Sunt facta, Iesu Domine,
In Margaretae sanguine.

2. Haec passa flagra, carcerem,
Draconis diram aciem,
Intrat in exsultatione
Portas vitae et coronae.

3. Sitiens Deum anima,
Ne tardarentur praemia,
Sub spiculatione supplicat,
Pro cunctis Deum postulat.

4. Gratias ago regi saeculorum,
Qui dignam me habuit
In sorte sanctorum,
Ipsi hymnum dico,
Laudans et glorifico.

5. Corporis dulci tympano
Et claro vitae organo,
Benesonanti cymbalo
Psallebat virgo Domino.

Ad Benedictus.

A. Beata Christi
virgo Margareta
Felicis triumphi
pugna completa
Tandem sub spiculatoris gladio
Animam reddidit Domino.
Clara terris
et per multa beneficia;
Benedictus
Deus super sidera,
De cuius illi
praestatur gratia.

Brev. ms. Capit. Dusseldorpini saec. 15. Cod. Dusseldorpin. C 64. — In 2. Noct. R 2, 4 Circuit ligatum. — R 3 prosaisch. — In 2. Vesp. ad Magn. A fehlt. — Die A ad Magn., das Invitat. und die drei AA der 1. Noct. sind diesem und dem vorhergehenden Officium gemeinsam.

99. De sancta Margareta.

In 1. Vesperis.

R. O novella
Lucis stella,
Late fundens radium,
A procella
Nos, puella,
Duc ad vitae stadium;
V. Deo caeli placuisti,
Pro quo laete subiisti
Passionis gladium.

Ad Magnificat.

A. Mens adplaudat voci laete
Sacrosanctae Margaretae
Psallenti victoriam,

Non sit memor vitae spretae,
Sed se totam det dietae
Tendenti ad gloriam.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Laus invitatoria
Regi regum detur,
Et pro sponsae gloria
Sponsus adoretur.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Haec ab Antiochia
Deo placens nata
Fit sanctorum socia
Per bella beata.

2. De prudentum numero
Esse figuratur,
Dum ad caulas humero
Perdita portatur.

3. Crescit virgo sapiens,
Fide roboratur,
Christum intus capiens
Christo famulatur.

Responsoria.

1. Dum Olybrius praefectus
Cernit pulchram facie,
Mox inflammat hunc aspectus
Iuvenilis gratiae,
V. Servos mittit ad electam,
Ut adducant hanc perfectam
Puellari acie.

2. Comprehensa Margareta
Viro contumaciae
Non oboedit nec decreta
Sequitur fallaciae,
V. Pensat fide, pensat voto,
Quod resistat corde toto
Potentis audaciae.

3. Deos vanos non adorat
Filia gentilium,
Christum colit, hunc implorat
Postulans auxilium;
V. Carcerata, virgis caesa
Miro modo, licet laesa,
Laudat Dei filium.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sponsa Christi nobilis
Nimium afflicta
Permanet immobilis
Fide non relicta.

2. Iudicis blanditias
Horret et affatus,
Nullas hic delicias
Curat coniugatus.

3. Nil minarum vastitas
Prodest, nam decora
Ut servetur castitas,
Omni petit hora.

Responsoria.

1. Rursus virgo carceratur,
Et haec est eius cena:
Panis, aqua ministratur,
Sub hac manet habena;
V. Praeses iubet, ut claudatur,
Usque dum discutiatur,
Qua consumatur poena.

2. Dum in cella tenebrosa
Attente fundit precem,
Circa eam pars exosa
Stans eructat faecem,
V. Draco quidem cum serpente
Sua fauce, sua dente
Ad eius hiat necem.

3. Hanc utique concedimus
Precatu valuisse,
Quam signo crucis credimus
Draconem occidisse,
V. Per medium divisus est,
Dum visus est, dum nisus est,
Absorptam perdidisse.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hostis ab obstaculo
   Virgo contremiscit,
   Absorpta signaculo
   Crucis reviviscit.

2. Signum salutiferum
   Vere est beatum,
   Per hoc ens mortiferum
   Fugit superatum.

3. Hostem virgo Domini
   Raptum per capillum
   Quasi parem homini
   Iugo calcat illum.

Responsoria.

1. Ad tribunal praesentata
   Iudicis potentiae
   Capitali iudicata
   Subditur sententiae,
V. Fusa prece decollata,
   Caelos scandit laureata
   Custos innocentiae.

2. Haec, ut gesta res explanat,
   Fulget adminiculo,
   Corpus eius tactum sanat
   Omnes a periculo;
V. Sunt obsessi, sunt contracti,
   Sunt haerentes sani facti
   Funeris lecticulo.

3. Laudet os dilectionis
   Deum cum frequentia,
   Qui est trinus in personis,
   Unus in essentia,
V. Qui, ut ditet sanctos donis
   Et nos salvet his patronis,
   Affluit clementia.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Carnem, mundum, daemonem
   Vicit Margareta,
   Tota sancti spiritus
   Munere repleta.
2. Huius deprecatio
   Deo est accepta,
   Quia precum ratio
   Vota est adepta.
3. Tantis signis claruit
   Ista data neci,
   Ut per eam salvi sint
   Muti, surdi, caeci.
4. Spiculator virgine
   Dolet interfecta,
   Dolens se interficit
   Et fit pars adiecta.
5. Laudet Christi martyrem
   Chorus angelorum,
   Quia supplet numerum
   Defectus eorum.

Ad Benedictus.

A. Haec est virgo gratiosa,
   Quae virtute fructuosa
   In mundo militavit,
   Nam ut salus sit in domo,
   Ne nascatur claudus homo,
   A Deo impetravit.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Virgo Christi, Christo cara,
   Inter Sion claras clara,
   Nos, quo clares, fungi para
   Claritatis speculo;
   Quam elegit, quam amavit,
   Te columba visitavit
   Et beatam praesignavit
   Sempiterno saeculo.

Antiph. ms. Cranenburgense s. sign. saec. 15. — Zu fehlen scheint **A** oder **AA** super Psalmos in 1. Vesperis, da in der Handschrift ein Blatt (fol. 34) fehlt. In 1. Vesp. wird ein Hymnus In trinitatis nomine erwähnt, der unbekannt scheint.

100. De sancta Margareta.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Nobilis in genere,
   generosior actibus aere,
   Pauper flos fidei,
   dives amore Dei.
2. Matre carens electa Deo,
   cui virgo beata
   Iungitur in cunis,
   praevia stella suis.
3. Virgo Dei, gaude,
   quam ditat gloria laude,
   Te regnante polo
   gaudeat omnis homo.
4. Esca timor, rigat unda sitim,
   mens grata ministra,
   Lectus terra, lapis,
   mansio carcer erat.

Ad Magnificat.

Sancta [virgo] Margarita,
  Indigentes refice,
Petra firma et polita,
  Nos labentes sustine,
Tu medela aegrotatis,
Sanis odor pietatis,
  Gemiscentes refice.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Christum Deum venerantes,
Margaritam collaudantes,
  Venite, adoremus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Lux erat in tenebris
   non obscurata tenebris
   Tus, aurum, dona
   murrea mira ferens.
2. Cincta caput lauro,
   iaspis, crystallus in auro,
   Gemma clarens miseris,
   semina grata serens.
3. Terrea linquentes
   [lustrat] lux lucis egentes,
   In lucem posuit
   lux sine fine manens.
4. Proh dolor imbellis
   tortorum caesa flagellis,
   In visu populi
   traditur agna Dei.
5. Agna lupum, caesa
   caedentes vermibus esa
   Vicit et illaesa
   fructificavit ea.
6. Dedita tortori,
   pia munera dans genitori,
   Ut possit sprevit
   vivere virgo mori.

Responsoria.

1. Copiosae castitatis
   virgo plena floruit,
   Quae columbam laureatis
   delegare meruit,
   Qui cruore et maerore
   baptizantur proprio;

V. Baptizati visa ave
   Baptizanti dicunt ave
   Invito Olybrio.

2. Virgo Dei gloriosa
   Stetit in periculo,
   Margarita pretiosa
   Facta in propatulo,

V. Sanctis sancta sociata
   Plena fuit gloria.

3. Innocentem deglutivit
   Rufus nocens proditor,
   Ventre scisso diffinivit
   Litem caeli conditor,

V. Hostem trusit, hanc exclusit
   Pietatis gratia.

4. Heu, quo progreditur
   Praevaricatio,

Serpens egreditur
Telluris gremio,
Hanc qui aggreditur
Ritu fratris solito,
Victus conteritur
Virginis imperio
V. Serpens mira referens,
Esse suum conquerens,
Precis cadens gladio.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Lamech planitie
recreavit milia quinque,
Margarita, Deus
vivit ad astra vocans.

2. Area poenarum
latescit, cedit amarum,
Huic pro morte salus,
fit bonus ante malus.

3. Omnia qui donat,
qui sanctos laude coronat,
Hac mediante Deus
suscitet ipse reos.

4. Hunc regat illa chorum,
populum quae rexit bonorum,
In Lamech Domino
sit pia virgo pio.

5. Expurget miseros,
maculis emundet ocellos,
Cui Deus occurrit,
cui diadema dedit.

6. Abscisso capite
caelesti reddita vitae,
Terrea discedit,
caelica vita redit.

Responsoria.

1. Inter suos aliena,
Verae vitis virgo vena
Vana sprevit et obscaena
Salvatoris fruens cena,
V. A telluris traxit faece
Necatorem sua nece.

2. Instiganti et latranti
Mitis fuit populo,
Quem convertit et bipertit
A pseustis ergastulo,
V. Hostem trusit, hunc exclusit
Ab omni periculo.

3. Modo vili, pleno bili
Atque deceptorio
Haec afflicta et districta
Stetit in praetorio,
V. Huius vultus et non cultus
Placuit Olybrio.

4. Lux in nube latuit,
Sed eclipsis nescia,
Dum sub felle meruit
Sibi dari dulcia,
Inter spinas floruit
Summi patris filia;
V. Creatorem creatura
Recolendo mente pura
Intravit caelestia.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Caelum colens, caelica,
Te colentes cole,
Vi virentes modica,
Gravi pressos mole,
Pia fove ethica
Vero lustrans sole.

Responsoria.

1. Inter faeces inculcata
Fide caecis oculata
Visum dedit, fecundata
Conditoris pneumate,
V. Verberantes verberata
Ad se traxit prece grata
Adsignavit chrismate.

2. Hic in valle lacrimarum,
Quae non sevit, messuit,
Dum potavit fel amarum,
Patri summo placuit,
V. Propinanti propinavit
Vitae potum domina

Et potatum collocavit
In caelesti gloria.

3. Hanc redemit Elisaeus,
Quo respirat omnis reus,
Demum cibat Melibeus,
Ut notavit Thimotheus,
V. Acta cuius intellexit
Olim tecta, post detexit,
Ut sint in memoria.

4. Pane caeli recreata
Panis vivi vere nata,
Esto nobis, virgo grata,
Egenis suffragio;
V. Salva sanos, aegros sana,
Mitigandum verum pana
Dedisti naufragio.

In Laudibus.

Super Psalmos.

A. Virgo triumphalis,
Christi dilecta sodalis,
Nos refove, pravi
intima terge mali.

Ad Benedictus.

A. Virgo, decor puellaris,
Quae cum Deo gloriaris
Nobis sis antidotum,
Sic vis degat temporalis,
Ut perennet spiritalis
Rectam praebens methodum.

Per Horas.

Ad Primam.

A. Sol inclinans radios
obvius descendit,
Dum haec stella solium
caelicum ascendit.

Ad Tertiam.

A. Hac consorte plauserat
angelorum chorus,
Luxu stellae fulserat
supernorum thorus.

Ad Sextam.

A. Pange, lingua, modicum
supplicantes doce,
Ut paterna volucris
hanc vocavit voce.

Ad Nonam.

A. Ut fruamur virginis
speciosis genis,
Collaudate [pueri]
Dominum de caelis.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

V. Laudabilem Dominum
Omnes in hoc festo
Summo cordis iubilo
Laete collaudemus,
Haec est enim puella nobilis,
Caelesti regi desponsata
Et in sede gloriae
A dextris collocata.

Brev. ms. Cistercien. Italic. saec. 15. Cod. Oxonien. Miscell. Liturg. 343. A. — Offic. ms. Florentina saec. 16. Cod. Florentin. Magliabec. XXXVI 75. B. — In 1. Vesp. A 2,1 Mater cadens A. — B hat, weil nicht monastisch, 5 AA super Ps. Zwischen A 2 und 3 schiebt es ein:

Solamen mundis immundos traxit ab undis,
Quos aluit sponso caelibe sponsa cibo.

Ad Magn. A, 1 Lies: Sancta virgo Margarita? — In 1. Noct. A 1, 2 fehlt A. — A 2, 2 lapis crystallus B. — A 2, 3 Gemma decens B. — A 3, 2 fehlen zwei Silben AB. — A 3, 3 Posuit lux A. — A 4, 4 truditur B. — A 5, 3 Vidit A. — A 6, 3 Ne poscit A; Ne possit B. — A 6, 4 vivere fehlt A. — R 1, 3 columbae laureati A. — R 1, 4 Delegari AB. — R 1, 8 Baptizati. — R 3, 2

Rufo B. — **R** 3, 3 Ventre fisso B. — In 2. Noct. **A** 1, 4 ad aethra B. — **R** 1, 2 Vere mitis A. — **R** 1, 6 Neccatorem sue nece A. — **R** 2, 1 lactranti A. — **R** 2, 2 Mittis A. — **R** 2, 4 Abse ustis A; Apse ustis B. — **R** 3, 1 Modo in pleno ac nobili B. — **R** 4, 8 Recolendo merita B. — In 3. Noct. **R** 1, 1 inculcatas A. — **R** 1, 2 caeci A. — **R** 1, 4 neumate B. — **R** 4, 4 hier hört B auf. — In Laud. Super Ps. **A**, 3 pravis A. — Ad Bened. **A**, 4 Sis vis A. — Ad Tertiam **A**, 4 thronus A. — Ad Sextam **A**, 2 Supplicante. — Ibid. 4. Huavit A. — Ad Nonam **A**, 2 cenis A.

Druckfehler.

S. 181 Zeile 3 von oben lies sponsi statt sponsae.

S. 255 ist ausgelassen: In 2. Vesp. ad Magn.:

A. Magnificet sanctum
devotio nostra Livinum,
Sanguine purpureum
civem super astra locatum;
O martyr, salve,
per saecula cuncta patrone,
Suscipe servorum
pia semper vota tuorum.

Inhalts-Übersicht.

I. Real-Index.

II. Verbal-Index.

Pierer'sche Hofbuchdruckerei Stephan Geibel & Co. in Altenburg.

ANALECTA HYMNICA

MEDII AEVI.

Herausgegeben
von

Clemens Blume und **Guido M. Dreves.**

XXVII.

HYMNODIA GOTICA.

Die

Mozarabischen Hymnen

des

alt-spanischen Ritus.

Leipzig.
O. R. Reisland.
1897.

HYMNODIA GOTICA.

Die

Mozarabischen Hymnen

des

alt-spanischen Ritus.

Aus

handschriftlichen und gedruckten Quellen

herausgegeben

von

Clemens Blume

S. J.

Leipzig.

O. R. Reisland.

1897.

VORWORT.

Den Hymnen der mozarabischen oder gotisch-mozarabischen[1]) Liturgie, welche in diesem Bande insgesamt, soweit sie erhalten und erreichbar sind, vorgelegt werden, hat von seiten der Litterarhistoriker und Hymnologen kein sehr freundlicher Stern geleuchtet. Nicht als wenn sie keiner besonderen Beachtung für wert gehalten wären; im Gegenteil: Zwar mag vor dem Auge des Aesthetikers und dem Ohre des nur an klassisches Latein gewohnten und einseitig für dieses sich erwärmenden Litteraten mancher Sprösling der mozarabischen Muse in seinem rauhen Gewande und mit seinem ungewohnten Klange wenig Gnade finden. Ich selbst gestehe, dafs mir bei Inangriffnahme dieser Arbeit mehr als einer dieser eigentümlichen, so verwilderten Gesellen die Frage aufdrängte: Lohnt es sich denn wohl der

[1]) Die Liturgie der alten Kirche Spaniens, insofern sie von der römischen Liturgie sich unterscheidet, wird nach verschiedenen historischen Epochen mit verschiedenen Namen bezeichnet. Manche wollen sie nach der Zeit ihrer ersten Anfänge spanisch oder römisch-spanisch genannt wissen. Von der Zeit der Gotenherrschaft (seit Anfang des 5. Jahrhunderts) heifst sie vielfach gotisch; nach der Eroberung Spaniens durch die Araber (711) mozarabisch. Von der Eroberung Toledos durch Alphons VI. entlehnen einige die Benennung toletanisch. Wegen der Verdienste, welche sich der hl. Isidor von Sevilla um die Neubelebung (vielleicht auch Umänderung, aber keineswegs Einführung oder gar Erfindung) des mozarabischen Ritus erworben hat, heifst derselbe auch wohl Isidorianisch. Als generelle Bezeichnung ist gewöhnlich „mozarabische Liturgie" gebräuchlich, der wir uns anschliefsen. Über die Etymologie und folglich auch die Schreibweise, namentlich des lateinischen Wortes, herrscht Uneinigkeit, weil Dunkel. Neben Mozarabes und Muzarabes läuft die Schreibweise Mostarabes und Mustarabes, d. h. arabisierende (unter den Arabern wohnende) Christen im Gegensatz zu wirklichen Arabern. Als recipierte Schreibart dürfte „Mozarabes" gelten, der ich folgte. Noch dunkler ist die Frage über Ursprung und Entwicklung der mozarabischen Liturgie, von der wir hier völlig absehen können.

Mühe, die mit solcher Sorgfalt aufzuputzen und auszustatten, damit sie in möglichst ursprünglicher Gestalt und annehmbarer Form sich wieder präsentieren und Freunde gewinnen können? Andererseits empfehlen sich nicht wenige Hymnen durch Form und Inhalt, zumal wenn sie von den Schlacken etwas gesäubert werden; ja, vereinzelt sind wahre Perlen der Poesie unter ihnen anzutreffen. Alle insgesamt aber sind wegen ihres verhältnismäfsig hohen Alters, wegen der Verschiedenartigkeit ihrer Form, wegen des Einblickes, den sie uns in das Kulturleben Spaniens während der Herrschaft der Goten und Araber, in die Entwicklung der lateinischen Volkssprache und Metrik, in die noch vielfach so dunkle Geschichte der älteren christlichen Hymnodie gestatten, von grofser Bedeutung. Daher kann es nicht Wunder nehmen, wenn in manchen Kreisen alles, was mozarabisch heifst, sich des regsten Interesses erfreut.

Welcher Art also und woher der Unstern über den mozarabischen Hymnen? Als im Jahre 1502 auf Geheifs des berühmten Kardinals und Erzbischofs Ximenes von Toledo der Canonicus Alphons **Ortiz** das mozarabische Brevier neu redigierte und herausgab, liefs er uns in seiner „praefatiuncula" wenig oder nichts wissen von dem, was uns eigentlich interessiert. Die ganze Orientierung über den Stand der Frage enthält der eine Satz: „Antea namque confusa paene omnia in libris veteribus atque hactenus incognita iacuisse penes eruditos palam est."[1]) Das galt nach Ortiz' Ansicht von den damaligen Bre-

[1]) Die vollständige Vorrede, welche in den späteren Abdrücken des Breviers ausgelassen wurde, lautet im Original:

„Ad reverendissimum in Xpo patrem et dominum, dominum observantissimum Franciscum Ximenes archiepiscopum toletanum Alfonsi ortiz doctoris et canonici toletani praefatiuncula Incipit.

Reverendissime in Xpo pater et domine praestantissime beati hysidori ecclesiastica officia nocturna pariterque diurna: dignitate quidem egregia: cognitione autem et castigatione difficilia tuo iussu aggressus sum reformanda. operosum profecto studium. quae diu multumque recognita illustriora me reddidisse tuae diligentiae et sollicitudini clerici annumerent. Antea namque confusa paene omnia in libris veteribus atque hactenus incognita iacuisse penes eruditos palam est. Nunc vero suis locis quaeque reposita officia aptaque reperies caracteribus atque periodis distincta verbis atque sententiis dilucida. Nempe imprimis dominicalia atque quadragesimalia officia ordine priora sese offerunt, subsequenter psalterium cum defunctorum celebri officio atque commune postremoque sanctorum legendae occurentes quibus peractis

vieren des mozarabischen Ritus; das gilt noch heute von einem bedeutenden Teile derselben, den Hymnen. Ein gut Stück der Konfusion hätte behoben werden können, wenn Ortiz die Angabe seiner Quellen und des ihnen entlehnten Hymnenbestandes seiner Vorrede eingefügt hätte. Daſs er im Breviere, welches an erster, ja einziger Stelle liturgischen Zwecken dienen sollte, von einem kritischen Apparate mit Varianten-Verzeichnis absah, soll ihm nicht zum Vorwurf gemacht werden, wenngleich die spätere Textkritik dieses als bitteren Nachteil empfinden muſste. Ungleich gewichtiger ist, daſs Ortiz eine ganze Reihe von Hymnen, namentlich auf die Feste der Heiligen, in einem sehr verderbten, stellenweise völlig unverständlichen, sinnlosen Texte seiner Ausgabe einfügte, nicht selten mit sinnstörender Interpunktion und horrender Strophenabteilung. Er folgte somit entweder kritiklos schlechten Vorlagen, oder bekundete durch eigenmächtige Umänderungen, Erweiterungen, Umstellungen ein wenig glückliches Talent in Konjekturalkritik. Jedenfalls findet seine Versicherung „Annositate deleta sanctorum officia . . . renovata atque sine difficultate legenda“ betreffs der Hymnen keine zutreffende Anwendung. Man lese z. B. im Hymnus „O magne rerum Christe“ die Strophen 5, 6 u. 9 im Texte bei Ortiz; weitere Belege finden sich in den Variantenangaben zu den einzelnen Hymnen in Fülle. Als groſses Verdienst jedoch muſs es Ortiz angerechnet werden, daſs beinahe drei Dutzend mozarabischer Hymnen durch seine Ausgabe der völligen Vergessenheit entrissen wurden, da dieselben jetzt in keiner anderen Quelle auffindbar sind; 8 weitere Hymnen finden sich zwar in der einen oder anderen nicht-mozarabischen Quelle, aber in keiner mozarabischen Hs., und so bot seine Ausgabe für dieselben den einzigen äuſseren Anhaltspunkt, diese Hymnen auf ihren mozara-

---

tandem ad calcem optatum perventum fuit non sine labore Alfonsi servi tui vehementissimo. Tuis igitur industriae et impensis diu senio periclitata officia hysidoriana legentur. Quae in omnium notitiam perventura apud posteros: charitatis tuae studia: et meos labores recensebunt. Videbitur insuper diligentia nobilis viri Melchioris goritii nouariensis: cuius opera exactissima hoc opus laboriosum est impressum in urbe regia toletana. Vale et gaude quod annositate delecta [l. deleta] sanctorum officia tuo munere renovata fuerint atque sine difficultate legenda nostris saeculis tradideris. Iterumque Vale.“

bischen Ursprung hin zu prüfen und als mozarabisch wenigstens mit Wahrscheinlichkeit zu befinden.

Seit der leider recht mangelhaften Ausgabe von Ortiz gingen die Hymnologen fürwahr nicht ohne Interesse an den Hymnen der Mozaraber vorüber. Wer das Repertorium hymnologicum von Ulysse Chevalier befragt, hört bei vielen Hymnen des mozarabischen Breviers die Namen eines Tommasi, Tamayo, Pinius, Lorenzana[1]), Neale, Daniel nennen. Das sind durchweg Namen von gutem Klang. Eine ziemliche Reihe mozarabischer Dichtungen fand ferner bald in diesem, bald in jenem Hymnar des römischen Ordo Aufnahme, und so finden wir dieselben von namhaften Hymnologen, wie Grimm, Stevenson, Mone, Dreves, Werner aus wertvollen alten Quellen veröffentlicht. Trotzdem können alle diese Arbeiten, so verdienstvoll einzelne derselben an sich gewifs sind, nicht als ein wesentlicher Fortschritt auf dem Gebiete der mozarabischen Hymnendichtung bezeichnet werden, abgesehen von der einen Arbeit des Erzbischofs und späteren Kardinals Fr. Ant. Lorenzana von Toledo. In textlicher Hinsicht nämlich schöpften jene zuerst genannten Männer aus dem Breviere von Ortiz oder gar aus Quellen dritter oder vierter Hand; nur Lorenzana griff auf mozarabische Hss. zurück und bereicherte den bis dahin bekannten Hymnenschatz um eine stattliche Zahl, indessen ohne die Quellen genügend zu bezeichnen, ohne jeden kritischen Apparat, und im grofsen und ganzen mit ähnlichem, wenngleich besserem Erfolg wie Ortiz. Dazu kommt noch in Betracht, dafs aufser Lorenzana niemand den vollen mozarabischen Hymnenbestand veröffentlichte; die Gesamtzahl der von Thomasius, Neale und Daniel publizierten Hymnen erreicht nicht ein Drittel desselben. — Jene anderen Gelehrten, welche aus alten römischen Quellen einzelne mozarabische Hymnen edierten, lieferten zur Textkritik wertvolle Beiträge, insbesondere Werner durch die treffliche Ausgabe der Rheinauer Hss.; aber es sind eben keine mozarabischen Quellen, und die Anzahl dieser so publizierten Lieder ist sehr gering. — In litterar-historischer Hinsicht ist vollends aus Mangel an Akribie durch Mifsverständnis, durch Ausbeuten reiner Konjekturen und vertrauensvolles Abschreiben falscher Angaben eine Menge Irrtümer

[1]) Chevalier nennt nicht den Namen selbst, sondern schreibt: „Patr. lat. LXXXVI“, woselbst Lorenzanas Werk abgedruckt ist.

betreffs der mozarabischen Hymnodie in Umlauf gesetzt, welche fast alle in Chevaliers Repertorium eingedrungen sind und die Konfusion, über welche Ortiz klagt, erst recht vermehren, statt einen Fortschritt zu kennzeichnen. Ein mutiger Strich mit dem Schwamm über die Tafel kann allein helfen. Manche künstlich ausgefüllte Lücke in unserem Wissen betreffs der Mozaraber ist herzhaft wieder bloſszulegen und die Forschung in den ältesten Quellen aufs neue zu beginnen.

Das Urteil klingt hart; eine nähere Begründung desselben ist somit Pflicht. Vorab muſs ich jedoch bemerken, daſs jene Angaben einzig bezwecken, den Erweis zu bringen, daſs eine Neubearbeitung der mozarabischen Hymnen ein w a h r e s Bedürfnis für die Wissenschaft ist und letzteres keine bloſse Phrase, wie man sie in Vorreden oft liebt. Unter den rund 210 mozarabischen Hymnen dieses Bandes sind nämlich nur 25 i n e d i t i im strengen Sinne des Wortes; warum also, könnte man sonst fragen, so viele bekannte nochmals abdrucken? Bin ich bei diesen Erörterungen in die miſsliche Lage versetzt, gegen die Arbeiten sonst hochverdienter und geschätzter Männer in manchen Punkten Stellung nehmen zu müssen, so bedaure ich selbst dieses zumeist. Weit angenehmer ist friedliches Aufbauen; aber ein Aufbauen ist unmöglich, wenn die Fundamente mit Schutt aufgefüllt sind, zu dessen Entfernung unter Umständen scharfes Eisen anzuwenden ist. Sachliche Aufklärung war gewissen Irrtümern gegenüber, die man sonst ohne besondere Erwähnung übergehen könnte, desto eher angezeigt, als sie von Gelehrten ausgingen, denen zum Nachteil der Wissenschaft viel zu voreilig und blindlings Glauben geschenkt wurde. — Ferner wird bei der Schwierigkeit der Sache, welche aus den erbrachten und gleich zu erbringenden Daten sich erweist, jeder Kundige in der vorliegenden Arbeit einen e r s t e n Schritt und Versuch erblicken, die Frage betreffs der mozarabischen Hymnodie ihrer Lösung näher zu bringen; bis zur vollen Lösung derselben ist auch hinsichtlich der Texte noch ein weiter Weg zu machen. Es sei an dieser Stelle die Mitteilung gestattet, daſs ich mit den Vorarbeiten zu einer Specialstudie, in welcher die diesbezüglichen sprachlichen, metrischen und litterarhistorischen Probleme näher erörtert werden, beschäftigt bin und dieselbe in einem der nächsten Hefte unserer „Hymnologischen Beiträge“ vorzulegen gedenke. Mit Rücksicht

darauf möge man gütigst entschuldigen, dafs sowohl hier, als auch in den Fufsnoten zum Text manches nur gestreift oder principiell unerwähnt blieb, das sonst nicht übergangen werden durfte; dahin gehört vor allem auch die interessante und wichtige Frage nach dem Verfasser und der Entstehungszeit der einzelnen Hymnen.

Im Vordergrunde des Interesses, wie angedeutet, steht die Ausgabe des Kardinals **Lorenzana** vom Jahre 1775, weil dieselbe die Ausgabe Ortiz' im wesentlichen reproduziert und um eine bedeutende Anzahl von Hymnen vermehrt, und weil die kritische Forschung auch nicht um eines Haares Breite über dieselbe hinausgekommen ist. Der volle Titel des Werkes lautet: „Breviarium Gothicum secundum regulam Beatissimi Isidori Archiepiscopi Hispalensis iussu Cardinalis Francisci Ximenii de Cisneros prius editum; nunc opera exc^mi D. Francisci Antonii Lorenzana sanctae ecclesiae Toletanae Hispanarum primatis archiepiscopi recognitum ad usum sacelli Mozarabum. Matriti anno MDCCLXXV. Apud Ioachimum Ibarra S. C. R. M. et Dignit. Archiep. Typog." [1]). Aus der Vorrede Lorenzanas ist für uns folgendes von Bedeutung. Er habe nach den Hss. geforscht, welche vermutlich Ortiz bei Herausgabe des Breviers benützte, und dieselben nach der Ansicht mehrerer Gelehrten in Alcala aufzufinden gehofft. Doch vergebens. Durch H. Florez sei er belehrt worden, dafs jene Hss. sich unmöglich in Alcala befinden könnten, sondern in Toledo sein müssten, weil — ein merkwürdiger Grund — in Toledo das Brevier des Ximenes (Ortiz) gedruckt sei. Thatsächlich war das Forschen in der Kapitelsbibliothek der Kathedrale von Toledo mit Erfolg gekrönt [2]). „In ea", so Lorenzana, „octo codices Gotici mss. reperiuntur, quorum in uno praeter septem missas a st. Ildefonso, ut creditur, cum cantus notis compositas, continentur officia Nativitatis, Circum-

[1]) Einen genauen Abdruck (abgesehen von etlichen Druckfehlern) dieses Werkes bietet Bd. 86 des grofsen Sammelwerkes Patrologia latina von Migne. Nur ist zu bemerken, dafs Konjekturen, welche Lorenzana auf dem Rande vermerkte, bei Migne in den Text eingefügt und durch eckige Klammern eingefafst sind.

[2]) Damit soll nicht gesagt sein, dafs Lorenzana gerade die Hss. entdeckte, welche Ortiz benützte. In jedem Falle mufs Ortiz noch aus weiteren Quellen geschöpft haben, die jetzt für uns verloren scheinen.

cisionis et Apparitionis Domini, Assumptionis beatae Mariae, et officium Johannis apostoli et evangelistae; in alio officium integrum Quadragesimae usque ad dominicam Palmarum exclusive; in altero praeter nonnullas missas officium hebdomadae maioris usque ad Pascha inclusive et aliqua sanctorum officia; in alio officia sanctorum per annum; in alio epistolae et evangelia per annum; in alio missae sanctorum per annum, in alio denique integrum psalterium cum canticis et hymnis.“ Diejenigen Codices, deren Inhaltsangabe ich durch Sperrdruck hervorheben liefs, haben schon dadurch ein besonderes Interesse, dafs dieselben jetzt noch vorhanden sind und es an der Hand der freilich dürftigen Angaben Lorenzanas ermöglicht ist, ihre Identität mit den von ihm benützten zu erweisen; es sind die im unten folgenden Hss.-Verzeichnis beschriebenen Codices Tb, Tc und MT. Hierdurch sind wir in die glückliche Lage versetzt, uns einigermafsen ein Urteil über die kritische Methode Lorenzanas zu bilden. Tc enthält zwei Hymnen „Dulce carmen lingua promat“ und „Plebs omnis sancta conventus ecclesiae“, welche in keiner anderen mozarabischen und auch sonst in keiner bislang bekannten Hs. sich vorfinden. Trotzdem liefs Lorenzana sie ganz unbeachtet. Sein Interesse war sichtlich vorwiegend, wenn nicht fast einzig, darauf gerichtet, den Nachweis zu bringen, dafs Ortiz nicht, wie einige behaupteten, durch Aufnahme vieler nicht-mozarabischer Officien und willkürliche Textänderungen im Psalterium nach römischen Vorlagen, insbesondere der Vulgata[1]), das alte Gepräge des mozarabischen Ritus verwischt habe. Dafür soll ein Vergleich der Feste und namentlich des Textes des Psalteriums in MT mit denjenigen in der Ortizschen Ausgabe den Erweis liefern,

[1]) Man vgl. die Bemerkung: „Aliquod, licet leve, in quorundam verborum transmutatione discrimen inter Breviarium Isidorianum prelo datum a cardinali Ximenio et inter memoratos codices mss. agnoscimus; quapropter conicere licebit, vel Alphonsum Ortizium, canonicum Toletanum, alia prae oculis habuisse autographa nunc temporis deperdita, vel ipsummet Alphonsum cardinalis Ximenii auctoritate munitum in locis obscuris Psalmorum, ubi anxietate premebatur, ad Vulgatam seu aliam recurrisse versionem et iuxta eam quaedam verba addidisse. Verum tam in hoc ipso quam in festivitatibus et sanctis officio mozarabico adiectis ansam impugnatoribus praestitit . . . . . Inde ad derogandum auctoritati Breviarii occasionem arripiunt; sed iniustissime etc.“

wie deutlich aus der Vorrede hervorgeht. Die Hymnen, insbesondere der genaue Hymnentext, schienen ihm für seine Zwecke nebensächlich.

Hiermit stimmt die Bemerkung Lorenzanas, die gleich noch näher erklärt wird: „. . . hymni in corpore Breviarii et post cantica appositi vetustati ritus omnes congruunt; nec ullus, ut exstat in codice ms. [in MT, wie wir wissen], est praetermissus. Et ne repetitio fastidium generet, quando hymni sunt in corpore breviarii, fit remissio ad propriam festivitatem; nam licet in quibusdam verbis discrepet editio card. Ximenii a nostro codice ms., cum in modico appareat discrimen, non est iusta causa praefatos hymnos corrigendi.“ Danach wäre für die Textgestaltung der Hymnen im Breviere des Ortiz, welche thatsächlich oft keineswegs „in modico“ von MT abweichen und nicht selten völlig sinnlose Stellen enthalten, nichts zu erwarten. In Wirklichkeit ist das Verdienst Lorenzanas um die Hymnen wenigstens etwas gröfser. Das Verhältnis seiner Ausgabe zu derjenigen von Ortiz läfst sich nämlich also skizzieren:

Im grofsen und ganzen ist das Brevier des letzteren von ihm genau abgedruckt. Dabei nahm er einige Umstellungen vor, so z. B. ist das Officium auf den hl. Fructuosus aus seiner Stelle vor dem Feste des Apostelfürsten zwischen die Festofficien auf die hh. Agnes und Vincentius heraufgenommen. Die von Ortiz-Ximenes eingeschalteten Feste jüngeren Datums sind in einen Anhang verwiesen; dafür ist das Festofficium auf die hh. Servandus und Germanus mit dem Hymnus „Christus verus rex sanctorum“ dem Corpus des Breviers einverleibt. Bei Ortiz stehen die Cantica graduum unmittelbar vor dem Commune; Lorenzana reiht sie gleich an das Psalterium und schiebt danach das Hymnarium aus MT ein, und zwar in folgender Weise: Die Reihenfolge der Hymnen ist die der Hs; von Hymnen, die schon im Breviere von Ortiz stehen, wird in der Regel nur die Anfangszeile abgedruckt, mehrere jedoch sind in doppeltem Texte vertreten. Betreffs der von Ortiz edierten Hymnen geht Lorenzana durchweg nach seinem Grundsatze voran, dieselben seien nicht zu verbessern. Aber an einzelne, wie z. B. „Iam cursus horae sexies“ legte er in etwa verbessernde Hand an, indem er die gröbsten Fehler durch Lesarten aus MT (bei anderen, wie

bei „Aeterni proles“ aus Te) ausmerzte oder auch wohl durch eigene Konjekturen entfernte. Immerhin sind diese Verbesserungen sehr vereinzelt und können nicht alle glücklich genannt werden. Die Hymnen der Toletaner Hs. wurden diplomatisch genau mit allen ihren Fehlern abgedruckt; stellenweise hat Lorenzana dabei nicht richtig gelesen, oder es sind Druckfehler eingeschlichen.

Auf diesem Punkte sind seitdem die mozarabischen Hymnen betreffs der textlichen Behandlung stehen geblieben; wenigstens kamen wir keinen Schritt weiter, in mehreren Punkten ging es rückwärts.

Der erste, welcher schon um ein Jahrhundert vor Lorenzana eine Reihe von mozarabischen Hymnen aus dem schwer zugänglichen Breviere von Ximenes-Ortiz in weitere Leserkreise brachte, war der um die Hymnologie hochverdiente Cardinal Gius. Maria **Tommasi** (Thomasius; Pseudonym: Joseph Carus). Derselbe veröffentlichte im Jahre 1683 ein Hymnar[1]), welches

[1]) Der volle Titel lautet: Psalterium iuxta duplicem editionem quam Romanam dicunt et Gallicam una cum Canticis ex duplici item editione et Hymnarium atque Orationale, editio ad veterem ecclesiasticam formam ex antiquis Mss. exemplaribus digesta per Iosephum Carum. Romae 1683“. Diese editio princeps konnte ich trotz aller Mühe nicht zu Gesicht bekommen und war wegen Angabe des Titels auf bibliographische Werke angewiesen. — Betreffs der späteren Ausgabe bemerkte ich in manchen sonst genauen Büchern ziemliche Konfusion. Wegen der Bedeutung, welche Thomasius für die Hymnologie hat, möge daher folgende bibliographische Note hier ihren Platz finden:

Im Jahre 1693 erhob J. Martianaeus in seinem Tom. I. operum s. Hieronymi einige Bedenken gegen das Psalterium des Kardinals Thomasius. Daher gab letzterer im Jahre 1697 (Romae, Vannacci) abermals das „Psalterium versibus prisco more distinctum“ heraus. Diese Ausgabe des Psalteriums im engeren Sinne des Wortes (daher ohne Cantica, Hymnarium und Orationale) hatte eine zweite Auflage in Einsiedeln (1728) und eine dritte in Wien (1735), eine vierte (durch Blanchini erweiterte) in Rom (1741); von letzterer ein Abdruck bezw. neue Titelauflage in Rom (1746). — Alle diese 4 bezw. 5 Ausgaben des Psalteriums haben für den Hymnologen keine Bedeutung.

Die an erster Stelle genannte Ausgabe des Psalteriums nebst Hymnarium vom Jahre 1683 erhielt ihre zweite Auflage im Jahre 1747, als Fr. Vezzosi eine Gesamtausgabe der Werke von Thomasius veranstaltete. Daselbst bildet sie den tomus II mit dem Titel: Venerabilis viri Iosephi Mariae Thomasii S. R. E. Cardinalis opera omnia: Tomus secundus continens Psalterium iuxta duplicem editionem, ad mss. codices recensuit notisque auxit

unter der Gesamtzahl von 228 Hymnen 34 mozarabische enthält. Letztere entnahm er alle mit all ihren Fehlern und Unebenheiten dem Breviere von Ortiz, ohne durchweg etwas zu ändern oder auf ältere Quellen zurückzugreifen. Bei 6 Hymnen jedoch erwähnt er als zweite Quelle den sog. Cod. Reginae Sueciae (= Cod. Vat. Reg. 11) und schreibt deshalb dieselben dem hl. Ambrosius als Verfasser zu, obgleich keiner von diesem Hymnendichter herrührt.

Aus dieser Quelle nun schöpfte **Daniel** im I. Bande seines Thesaurus hymnologicus; das Brevier von Ortiz ist ihm nie zu Gesicht gekommen. Zum Hymnus „A solis ortus cardine“ macht er die Anmerkung: Descripsi carmen ex hymnario Thomasii“ (l. c. 21.); dieser Satz gehört eigentlich unter alle 30 mozarabischen Hymnen im ersten Bande seines Thesaurus. Bei 3—4 Hymnen sind Änderungen bezw. Zusätze angebracht, und für 5 wurde der Text aus dem Cod. Oxoniensis (Fr. Junii) nach der Ausgabe Jac. Grimm's („Hymnorum veteris ecclesiae XXIV interpretatio theotisca nunc primum edita. Gottingae MDCCCXXX.“) zur Vergleichung herbeigezogen. Die Varianten sind nicht immer vollständig und genau; die Änderungen können durchweg nicht als glücklich bezeichnet werden. Zum Hymnus „Iam surgit hora tertia“ wird vermerkt: „Habet Thomasii Hymnarium ex Brev. Mozarabum, sed plurimis locis vitiosum“ (l. c. 70); und doch giebt Daniel den Text von Thomasias wörtlich genau und trägt noch 2 weitere Fehler in den Text. Inwiefern also für die Texte jener ca. 3 Dutzend mozarabischer Hymnen aus diesen Arbeiten ein Gewinn zu verzeichnen sei, liegt auf der Hand.

In ähnlicher Weise, wie Tommasi aus der Brevierausgabe von Ortiz, so schöpfte John M. **Neale** aus derjenigen von Lorenzana in seinem bekannten Werke: „Hymni ecclesiae e breviariis quibusdam et missalibus Gallicanis, Germanis, Hispanis, Lusitanis desumpti. Collegit et recensuit Ioannes M. Neale, A. M., Collegii Sackvillensis custos. Oxonii et Londini apud Joh. Henr. Parker MDCCCLI.“ In der Vorrede schreibt dieser Gelehrte: „Quod Hymnos attinet Mozarabicos, ii e B r e v i a r i o A r e v a l i a n o [sic!] decerpuntur. Arevalus enim primus multos e MSS eruit, qui Thomasii effugerant oculos. Hymnologiae Daniellanae,

---

Antonius Franziscus Vezzosi, clericus regularis. Romae MDCCXLVII. Ex typographia Palladis. Excudebant Nicolaus et Marcus Palearini.“ Dieses seltene Werk enthält auf S. 351—454 das Hymnarium; danach die Citationen.

ut videtur, opus Arevalianum, quod est inter rariora, nunquam patuit. Editor enim non nisi eos dedit, quae antea excuderat Thomasius. — Notulas quasdam hic illic addidi: emendationesque nostras, si quae necessariae videbantur, diligenter notavi. Excipiendae sunt Hymnorum Mozarabicorum correctiones: quae tam multae, et plerumque tam certae, exstiterunt, ut oculos mentemque lectoris in omnibus recensendis fatigari nollem" (l. c. VII).

Zu bedauern ist, daſs Neale den Titel des sogenannten „Breviarium Arevalianum" nicht angiebt. Alles Suchen und Forschen nach einem solchen Brevier oder auch nur dessen Titel war umsonst. Faustin **Arevalo**, unter anderem bekannt durch seine „Hymnodia hispanica", war Jesuit. Geboren 29. Juli 1747 zu Campanario (Estremadura) trat er 1761 in die Gesellschaft Jesu und machte seine Studien in Italien. De Backer und Sommervogel geben in ihrer genau gearbeiteten „Bibliothèque des écrivains de la Comp. de Iésus" eine eingehende Liste aller Werke Arevalos; sie berichten, daſs er es war, welcher die Herausgabe des „Missale gothicum sec. regulam beati Isidori . . ., denuo opera Card. Lorenzana recognitum et recusum. Romae (Fulgoni) 1804." besorgte. Seine nahe Beziehung zu Lorenzana wird ebendaselbst bezeichnet mit den Worten: „Il jouissait de toute la confiance du Cardinal Lorenzana, qui paraît avoir fait les frais des éditions qu'il donna, et qui, en mourant, le nomma son exécuteur testamentaire. En 1800 il fut décoré du titre d'Hymnographe pontifical." Um so auffallender, wenn nicht unerklärlich, daſs sie und andere Bibliographen von einer Herausgabe des Breviarium goticum nichts wissen, und wäre es auch nur die Besorgung der Brevierausgabe Lorenzanas gewesen. Haben nicht vielmehr die eben erwähnten oder ähnliche Angaben Neale verleitet, Arevalo mit Lorenzana zu verwechseln? Volle Sicherheit über diesen Irrtum wäre durch Vergleichung der Ausgabe Lorenzanas mit dem von Neale gebotenen Texte zu erreichen, hätte Neale nicht gar so frei an dem Texte seiner Vorlage geändert, ohne fast je die Abweichungen zu notieren. Freilich stimmen die wenigen Stellen, welche er als Lesarten Arevalos im Gegensatz zu seinem Texte angiebt, soweit ich kontrolliert habe, jedesmal mit dem Texte Lorenzanas überein; aber stutzig macht es hinwiederum, wenn er z. B. beim Hymnus

„Christe, lux mundi, salus et potestas" zu 1, 3, wo Neale schreibt „Noctis et fulvae faciem decoro", anmerkt: „Thomas. et Areval., Noctem et fulvam faciens.", und gleich nachher: „Addit Thomasius: Certis ut diem etc." (d. h. eine ganze Strophe, die Neale nicht im Texte hat). Diese Strophe steht nämlich auch bei Lorenzana. Benützte also Neale Lorenzana als Vorlage und verwechselte dessen Namen mit Arevalo, warum dann nicht auch hier die Note: „Addit Thomas. et Areval."? Man darf wohl erwidern, auf Genauigkeit in derartigen Anmerkungen kam es Neale nach seinem eigenen oben citierten Geständnis gar nicht an. Diese Erwiderung ist stark begründet, da auch in dem eben erwähnten Verse, dessen Variante Neale anführt, es bei Thomasius (und Lorenzana) heifst: „fulvam faciens corusco; Neale ändert „decoro" und bricht dennoch ganz flüchtig mit „faciens" die Variantenangabe ab. Die Annahme einer Namenverwechslung wird noch mehr bestärkt durch die Note Neales (l. c. 248) zum Hymnus „Verbum patris quod prodiit factum caro", wo es heifst: „Hic hymnus, mira quadam gravitate conspicuus, non nisi in editione Brev. Mozarab. Arevaliana extat: ut et sequens [„Vocaris ad vitam sacrum Dei genus"]." Das ist falsch, wenn Arevalo und Lorenzana nicht identisch sind, denn bei Lorenzana standen, als Neale dieses schrieb, längst beide, obendrein schon vorher in der Ausgabe von Ortiz. Also, das „Breviarium Arevalianum" ist mit höchster Wahrscheinlichkeit aus der Litteratur zu streichen.

Das Erwähnte bezeugt zur Genüge, dafs aus Neales publizierten 45 mozarabischen Hymnen für die Textkritik nichts gewonnen ist. Von denselben hatte bereits 18 Tommasi herausgegeben, freilich nur aus Ortiz; für 8 Hymnen stand Neale nur die Neuauflage von Ortiz (durch Lorenzana) zu Gebote, 21 finden sich im Breviere von Ortiz und im Codex Toletanus, die übrigen 15 nur in letzterem. Der Text dieser Hs. (bezw. der Ausgabe von Lorenzana) differiert oft und bedeutend von dem durch Neale gebotenen Texte. Letzterer hat nämlich mit ergiebiger Willkür geändert, umgestellt, ausgeschieden, und zwar manchmal mehrere Strophen. Manche Konjekturen sind geistvoll und treffend, und ich habe jedesmal angemerkt, wenn ich dieselben acceptierte. Um nicht ungerecht gegen Neale zu sein, mufs beachtet werden, dafs dieser Gelehrte offenbar eine Blütenlese schöner Hymnen

in mundgerechter Form einem weiteren Leserkreise darbieten wollte, und daher von wissenschaftlicher Genauigkeit principiell absah, wie er im Vorwort zur Genüge angiebt.

Um so bedauerlicher ist es, daſs **Daniel** in den 4. Band seines Thesaurus, der doch zunächst wissenschaftlichen Zwecken dienen sollte, alle von Neale zubereiteten Texte (2 Hymnen: „Iam cursus horae sexies“ und „Obsidiones obvias“ sind übergangen) ohne jede Kritik wortgetreu aufnahm. „Denique,“ so heiſst es daselbst (IV, 25), „ne desit Hispaniae christianae concentus, Mozarabum carmina adiecimus, vel e Thomasio atque Actis Sanctorum in Thesaurum translata, vel nuper addita ex Arevali Breviario, suppeditante ea in „Hymnis ecclesiae“ Nealio Doctissimo, cui opus Arevalianum, quod est inter rariora, ad manum erat.“ Entweder ist der volle Text Neales, dem Daniel nur an 2 bis 3 Stellen nicht beistimmt, abgedruckt, oder zu den schon im 1. Band des Thesaurus gedruckten Hymnen werden die Korrekturen bezw. Konjekturen und Ausmerzungen Neales als regelrechte Lesarten des Breviarium Arevalianum nachgetragen, als ob es sich um eine neue Quelle handelte. — Dieses Vorgehen des berühmten Hymnologen ist um so befremdlicher, als schon fast 5 Jahre vor dem Erscheinen seines 4. Bandes (datiert vom 13. Juli 1855) der 86. Band der lateinischen Patrologie Mignes (vom Jahre 1850) den Abdruck von Lorenzanas Ausgabe des mozarabischen Breviers gebracht und so dasselbe zugänglicher gemacht hatte.

Es erübrigt noch, eines Namens zu gedenken, der besonders in Chevaliers Repertorium oft als Herausgeber mozarabischer Hymnen angeführt wird, des Bollandisten Iohannes **Pinius**, S. I. — In den „Acta SS., Iulii tom. VI., Antverpiae apud Iac. du Moulin. 1729.“ schrieb derselbe einen „Tractatus historico-chronologicus ad tomum VI. Iulii praeliminaris de Liturgia Antiqua Hispanica, Gothica, Isidoriana, Mozarabica, Toletana, Mixta“. (114 Seiten fol.) Davon erschien ein Separatabdruck: „Tractatus . . . . Mixta (wie vorstehend), quem ex Hispaniae conciliis, Romanorum pontificum gestis, Regum Hispanorum diplomatibus, aliisque ad praesens institutum repertis documentis collegit, digessit et illustravit Ioannes Pinius, Societatis Iesu theologus. Antverpiae apud Du Moulin. 1729.“ Diesen Traktat nahm Ios. **Blanchini** vollständig auf unter jene Prolegomena, welche den

I. Band zu einer geplanten Gesamtausgabe der Werke Tommasis ausmachen. Der Titel des Bandes lautet: „Venerabilis viri Iosephi Mariae S. R. E. Presbyteri Cardinalis Thomasii Opera omnia qua edita qua nondum vulgata, nunc primum in unum collecta, Prolegomenis, Tractatibus . . . . . . aucta, studio curaque Iosephi Blanchini Veronensis, Presbyteri Congregationis Oratorii Romani. Tomus primus in duas partes distributus . . . Romae anno Domini MDCCXLI. Typis et sumptibus Hieronymi Mainardi in Platea Agonali.“ Der erste der 2 erwähnten Teile umfaſst 4 Abhandlungen, von denen uns hier zunächst 2 interessieren. Die Specialtitel zu denselben zeichnen sich durch Schwulst und Unklarheit aus. Nach einer unpaginierten „Praefatio generalis editoris“ und einem unpaginierten „Index rerum . . .“ folgt die Aufschrift: „Liturgia Mozarabica, Tractatus historico-chronologicus de Liturgia antiqua Hispanica . . . Mixta, quam . . . illustravit Ioannes Pinius, Soc. Iesu theologus.“ Diesem groſsen Specialtitel folgt die „Praefatio ad lectorem“ von Pinius (unpaginiert), und darauf: „Tractatus historico-chronologicus de Liturgia . . . Mixta“, umfassend S. I—CXIV. — Die zweite und dritte Abhandlung (— S. CXXXVI) sind Abschnitte aus Tractaten von E. Roblesius und Caj. Cenni über ein mozarabisches Orationale, das im zweiten Teile abgedruckt wird. Die vierte und letzte Abhandlung des ersten Teiles umfaſst: „Iosephi Blanchini Adnotationes in sequentem libellum orationum antiquissimi ritus Gothico-Hispani“ (S. CXXXVII—CCCXI). Darin ist eine Reihe von mozarabischen Hymnen aus dem Breviere von Ximenez-Ortiz aufgenommen. — Der zweite Teil des I. Bandes bietet jenes Orationale auf Seite 1—136 (neue Paginierung in arabischen Ziffern) und das „Psalterium cum canticis etc.“ von Thomasius auf Seite 137—546.

Mit diesem I. Bande endete allem Anscheine nach die Ausgabe der Werke Tommasis; sie blieb ein Torso. Der Verleger Mainardus veranstaltete daraufhin im Jahre 1746 eine neue Titelauflage des unvollendeten Werkes in 2 Bänden. Der Gesamttitel der Ausgabe Blanchinis und dessen unpaginierte Praefatio nebst Index rerum wurden entfernt; dafür ein neuer genereller Titel „Liturgia antiqua Hispanica, Gothica, Isidoriana, Mozarabica, Toletana, Mixta, illustrata adiectis vetustis

monumentis cum additionibus scholiis et variantibus lectionibus. Ad vetustissimorum codicum fidem exactis. Tomus primus. Romae 1746. Typis ac sumptibus Hier. Meinardi." Daran schliefst sich eine unpaginierte Praefatio des Verlegers Mainardus, die nur eine schwülstige Widmung der Ausgabe an Ildeph. Clemens de Arostegui ist. Alsdann folgt als zweites, verhängnisvolles Titelblatt: „Liturgia Mozarabica, Tractatus . . . , quam . . . illustravit Ioannes Pinius" (wie oben in der Editio Blanchinis); und nun wird einfach der ganze erste Teil des eben skizzierten Bandes für den I. Band und der zweite Teil (Orationale und Psalterium) für den II. Band verwertet.

Dem Bollandisten Pinius hat diese Machination des Buchhändlers die Ehre eingebracht, als Verfasser des ganzen ersten Bandes und als Editor mozarabischer Hymnen zu gelten. Statt Pinius wäre überall in Chevaliers Repertorium Blanchini einzusetzen, damit dieser Name nicht weiterhin zu erfolglosem Suchen veranlasse, wie dies mehr als einem begegnet ist. Pinius selbst hat nur einen einzigen Hymnus „O Dei verbum patris ore proditum" in seinem Tractate abgedruckt; die von Blanchini (aus dem Brevier von Ortiz) abgedruckten Hymnen sind für die Textkritik belanglos. Ebensowenig können die Texte jener Hymnen in Betracht gezogen werden, welche **Tamayo** in sein Werk „Martyrolog. Hispan. (1651—1659)" aufgenommen hat; die Angaben Tamayos gelten als unzuverlässig und bedürfen stets der Nachprüfung.

Schliefslich sind noch mehrere mozarabische Heiligenhymnen zu erwähnen, welche Fr. Franziscus de **Bivar**, Generalprokurator des Cisterzienserordens in Spanien, seinem Kommentar zum Chronikon des Pseudo-Dexter (abgefafst 1624, abgedruckt in Migne, PP. lat. tom. 31) einfügte. Dieselben dienen durchweg nur als Illustration der historischen Daten, sind daher vielfach abgekürzt und ziemlich frei bearbeitet. Quelle war wiederum die Brevierausgabe von Ortiz.

Bei diesem Stande der Dinge wird es gewifs nicht befremden, dafs der Versuch gemacht wurde, den gesamten Hymnenschatz der mozarabischen Liturgie einer gründlichen Revision zu unterziehen, und auf Grund der ältesten handschriftlichen Quellen zunächst einen annehmbaren Text nebst kritischem Apparat herzustellen. Erst dadurch erhalten wir

eine Basis für die litterarhistorischen Untersuchungen. Mein werter Kollege G. M. Dreves hat in Spanien nach allen erreichbaren bezw. noch vorhandenen mozarabischen Hss. geforscht, und aus ihnen, sowie aus den nach London gekommenen Silenser Codices alle Varianten zum Texte Lorenzanas verzeichnet. Seine verdienstvolle Arbeit des Suchens hatte obendrein den erfreulichen Erfolg, 25 bislang unbekannte Hymnen ausfindig zu machen. Das kostbare Material nebst Beschreibung und Inhaltsangabe der Hss. stellte er mir zur Bearbeitung anheim.

Neben den handschriftlichen Quellen durfte die Brevierausgabe von Ortiz, so fehlerhaft sie ist, nicht unberücksichtigt bleiben, noch im Variantenverzeichnis übergangen werden. Für 34 Hymnen ist sie die einzige Quelle. Bei anderen Hymnen bietet ihr Text, zumal er aus jetzt unbekannten Hss. geschöpft sein dürfte, an dunklen und verderbten Stellen jedenfalls eine festere Grundlage für Rekonstruktionsversuche, als die stets sehr problematische Konjekturalkritik. Lorenzanas Lesarten konnten, da seine Quellen bekannt, völlig wegfallen.

Bei Anordnung der Texte war es nicht möglich, einer bestimmten Hs. zu folgen. Ein vergleichender Blick auf die nachstehenden Inhaltsangaben macht eine Begründung überflüssig. Dem Breviere von Ximenez-Ortiz folgte ich insofern, als ich mit dem Proprium de tempore beginne und daran das Commune de tempore anreihe; dem analog behandelte ich das Sanctorale: zuerst das Proprium (in alphabetischer Ordnung), darauf das Commune; schliefslich die Hymnen für bestimmte Anliegen und Festlichkeiten, wie für Weihe und Krönung des Königs und des Bischofs, für den Ausmarsch des christlichen Heeres, das Erntefest und ähnliches: Hymnen, die dem Mozarabischen eigentümlich zu sein scheinen und hohes Interesse beanspruchen dürfen. Der Festkalender der Mozaraber ist so freilich verwischt; aber zur Kenntnis desselben dienen ganz andere Hilfsmittel, und vorliegende Sammlung konnte dieselbe unmöglich hinreichend vermitteln. Einigen Ersatz mag ein genaues Verzeichnis der Hymnenanfänge in der Reihenfolge der Hss. bieten. Von den vorgesetzten Majuskeln, deren ich mich im Variantenverzeichnis bediene, ist der erstere der Anfangsbuchstabe der Bibliothekstadt, wo die Hs. ist, der zweite jener des Ortes, woher sie stammt.

1. **MT**: Cod. Matritensis 1005 (Hh 60), olim Capit. Toletani 35—1; Pergamenthandschrift in fol. mai. (335×265 mm.), foll. 175, saec. 10., in westgotischer Schrift in zwei Kolumnen. Auf zwei nicht foliierte Blätter folgt das Psalterium von S. 1—215; dann das Hymnar mit neuer Paginierung von S. I—CXXVI; endlich zwei Blätter ohne Nummer, auch mit Hymnen. Folgendes sind die Anfänge der in der Handschrift enthaltenen Hymnen[1]):

	Seite
Incipit prologus hymnorum.	
Miracula primaeva	I
Incipiunt hymni de toto circulo anni.	
Gaudete flores martyrum . .	I
Romane Christi fortis assertor	II
Insignem Crispinum.	II
Verbum supernum prodiens .	III
Vox clara ecce intonat . . .	IV
Christi caterva clamitet . . .	IV
Incliti festum pudoris. . . .	V
Clementis festum celebratur hodie	VI
Vocis auditae novitas. . . .	VII
Decus sacrati nominis . . .	VIII
Sanctissimae Leucadiae . . .	VIII
Laudem beatae Eulaliae. . .	IX
A solis ortus cardine	IX
Fit porta Christi pervia. . .	X
Feno iacere pertulit	X
Hostis Herodes impie. . . .	X
Caterva matrum personat . .	X
Quarto die jam fetidus . . .	XI
Tunc ille Iudas carnifex . .	XI
Festum Christe rex per orbem	XI
Veni redemptor gentium . .	XIII
Christus est vita veniens in orbem.	XIV
Honorem sanctae Eugeniae .	XV
Clara sanctorum una Hierusalem	XVI
Iste electus Iohannes	XVI
O Dei verbum patris ore . proditum	XVIII
Nardus Columbae floruit . .	XIX
Sacer octavarum dies	XIX
Illuminans altissimus . . .	XX
Insigne festum Iuliani martyris	XX
Sebastiani martyris sollemne est	XXV
Adest dies percompta summis gaudiis	XXVIb
Agnes sepulcrum est Romulea in domo	XXVIII
O triplex honor o triforme culmen	XXIX
Adest miranda passio | Levitae	XXIX
O sacerdotum inclita corona	XXX
Exsulta nimium turba fidelium	XXXII
Festum insigne prodiit corus cum	XXXIV
Te decet hymnus in Sion omnipotens	XXXVI
Fulget hic honor sepulcri .	XXXVIII
O Petre petra ecclesiae . .	XL
Scripta sunt caelo duorum	XL
Agni genitor Domine . . .	XLI
Alleluia piis edite laudibus	XLII
O Nazarene dux Bethlem verbum patris	XLII
Favens redemptis voto abstinentiae	XLVIII
Aurora iam spargit polum.	XLIX
Altissimi verbum patris . .	XLIX
Te lucis auctor personant.	L
Verbum patris quod prodiit factum caro	L
Vocaris ad vitam sacrum Dei genus	LI
Iam legis umbra clauditur.	LI

[1]) Die Hymnenanfänge sind stets im Wortlaute des verbesserten Textes gegeben; die Varianten stehen bei den einzelnen Hymnentexten.

[1]) Pag. LXVI u. LXVII sind Rescript. Die 3 nachgetragenen Hymnen sind „Sacrum tempus etc." und die 2 nächstfolgenden. Das Blatt war in der ganzen Breite beschrieben und alles mit Neumen versehen.

2. **MC: Cod. Matritensis** reg. Academ. 30; Pergamenthandschrift in 2° mai., in westgotischer Schrift, saec. 11. ex. Ein mozarabisches Brevier aus dem Kloster San Millan de la Cogolla (Aemilianus Cucullatus). Die Handschrift hat durch Feuchtigkeit viel gelitten und sind aufserdem nicht wenige Seiten ganz oder zum Teile ausgerissen; infolgedessen fehlt bei mehreren Hymnen Anfang oder Ende. Sie enthält an hymnologischem Material:

---

[1]) Divisio vom vorhergehenden Hymnus.

[2]) Beginnt erst mit 1,2 wegen einer Lücke in der Hs.

Gaudet nunc naviter iam toga candida.
Sanctissimae Leucadiae.
Germine nobilis Eulalia.
Christus est vita veniens in orbem.
Astantes pariter sexus unigenae.
Clarum nobis Christe tui.
Sacer octavarum dies.
..... Fove nunc sancte Domine.
Insigne festum Juliani martyris.
Caterva matrum personat.
[Sollemne festum plebs benigna promite].[1])
[Jam nunc ad illos properare convenit.][2])
O triplex honor o triforme culmen.
[Fideles] Christi praeparate mentem.
Exsulta nimium turba fidelium.
[Ad sanctae A]gathae virginis.
Christe lux lucis Deus angelorum.
Fulget hic honor sepulcri.

3. **Ta: Cod. Toletanus** 33—3, Pergamenthandschrift in 4°, foll. 52, in westgotischer Schrift, saec. 9/10; ein Diurnale, enthält folgende Hymnen:

Te lucis ante terminum	fol. 4a
Cibis resumptis congruis	„ 4b
Benignitatis fons Deus	„ 8b
Rector potens verax Deus	„ 23a
Auctor perennis gloriae	„ 26b
Fundere preces tempus est	„ 31b
Cultor Dei memento	„ 37a
Noctis taetrae primordia	„ 42b
Christe qui lux es et dies	„ 44a

Von hier an ist wegen Einwirkung von Feuchtigkeit und Anwendung von Reagenzen nur noch hie und da eine Zeile lesbar.

4. **Tb: Cod. Toletanus** 35—2, Pergamenthandschrift in fol. min. (nach Ewald 8° mai.), foll. 120 (oder 121, da fol. 80 doppelt gezählt), saec. 11; enthält die Officia quadragesimalia, aber nicht vollständig. Am Schlusse die Notiz: Finit, Deo gratias, hic liber per manus Ferdinandum Johannem presbyterum ecclesia sanctarum Justae et Rufinae civitatis Toleti in mense Aprilis. Eine Schriftprobe dieses Codex in Ewald und Löwe, Exempla scripturae Visigothicae, Tafel XXX. Die von Ewald reproduzierte Seite ist das erste fol. 80b. An Hymnen bietet die von Lorenzana benutzte Handschrift nur:

Christe precamur annue	Vorsetzblatt
Verbum patris quod prodiit	fol. 118b
Noctis tempus iam praeterit	fol. 119a
Vocaris ad vitam sacrum	„ 120a

5. **Tc: Codex Toletanus** 35—6, Pergamenthandschrift in westgotischer Schrift, saec. 10/11. 199 Blätter, Meſsformulare und Officien mozarabischen Ritus enthaltend. Die von Lorenzana benutzte, nicht foliierte Handschrift enthält die Hymnen:

Pange lingua gloriosi.
Dulce carmen lingua promat.
Aeterne rex altissime.
Te centies mille legionum angeli.
Puer hic sonat Johannes.
Apostolorum passio.
Assunt punicea floscula virginum.
O beate mundi auctor.
Plebs omnis sancta conventus ecclesiae.
Barcinon laete Cucufate vernans.
Sacrae virginis triumphum.
Aeterni proles patris et incliti.
Fons Deus vitae perennis.
O Dei perenne verbum.

1) Unvollständig; beginnt mit Str. 8, 1 Haec intra sedes und endigt mit 20, 3.

2) Beginnt 8, 4 Dimitte culpam atque praesta veniam und endet mit 11, 3 Non nos in ira tunc iudex . . .

6. **C**: Cod. Compostellanus, Pergamenthandschrift Nr. 1 der kgl. Universität, 295×185 mm., in westgotischer Schrift, vom Jahre 1050, gewöhnlich bezeichnet als „Diurno del re Don Fernando I.“. Das Alter der Handschrift und die Namen des Schreibers wie des Miniators giebt der Vers:

Era millena novies dena quoque terna
Petrus erat scriptor, Frictosus denique pictor.

An Hymnen enthält die Handschrift:

Quod convolutis artubus.
Surgentes ad te Domine.
Jesu defensor omnium.
Mediae noctis tempore.
Primo dierum omnium.
Somno refectis artubus.
Consors paterni luminis[1].
Rerum creator optime.
Tu trinitatis unitas.
Summae Deus clementiae.
Tu rex redemptor omnium.
Noctis tempus iam praeterit.
Gallo canente venimus.

7. **LSa**: Cod. Londinensis Add. 30844, Pergamenthandschrift in fol. saec. 10. von 177 Blättern sehr ungleicher Länge in westgotischer Schrift; Missale und Breviarium aus St. Domingo de Silos[2]) stammend. Enthält an Hymnen:

A solis ortus cardine . .	fol.	33 b
Festum Christe rex per orbem	„	50 b
Veni redemptor gentium .	„	57 b
Astantes pariter sexus unigenae	„	86 b
Honorem sanctae Eugeniae	fol.	88 b
Clara sanctorum una Hierusalem	„	94 a
Iste electus Johannes . .	„	98 b
Nardus Columbae floruit	„	104 b
O Petre petra ecclesia. .	„	138 a
Aeterne rex altissime . .	„	149 a

8. **LSb**: Cod. Londinensis Add. 30845, Pergamenthandschrift in fol. saec. 10. foll. 161, in westgotischer Schrift. Missale und Breviarium aus Silos. Hymnenbestand:

Adest miranda passio Quirici	fol.	1 b
Deus immensa trinitas | Corona	„	5 b
Hierusalem gloriosa . . .	„	8 a
Clange lyra Zachariam[3])	„	13 b
Martyris gesta[ns] Zoili coronam	„	27 b
Apostolorum passio . . .	fol.	29 b
O beate mundi auctor. .	„	38 a
Assunt punicea floscula virginum	„	42 a
Sperati sancti martyris .	„	47 a
Rex angelorum Domine .	„	48 b
Barcinon laete Cucufate vernans	„	52 b

---

[1]) In der Hs. „Consors paternae dexterae“.

[2]) Betreffs der Hss. von Silos vgl. die verdienstvolle Arbeit „Handschriftenschätze Spaniens v. Dr. Rudolf Beer, Amanuensis der k. k. Hofbibliothek (Wien, 1894)“ S. 454 ff. Nach den dort gebotenen Mitteilungen scheinen in Silos, falls die an Riaño ergangenen „mündlichen Informationen“ auf Vollständigkeit Anspruch machen können (a. a. O. S. 459), keine Mss. mit mozarabischen Hymnen mehr vorhanden zu sein. Auch Dreves erhielt seiner Zeit in Spanien von Silos aus den Bescheid, dafs in der dortigen Klosterbibliothek keine weiteren Hymnenschätze zu heben seien.

[3]) Dieser und der folgende Hymnus von etwas späterer Hand.

Fons Deus vitae perennis	fol. 56 a
O Dei perenne verbum .	„ 64 a
Festum turba sanctissimum	„ 71 a
En martyris Laurentii .	„ 74 b
En pater gloriae rutilum gaudii	„ 85 a
Lux Deus Christe pietas redundans	„ 100 a
Urbis magister Tasciae .	„ 107 a
Hic Johannes mire natus	„ 112 a
Prompta cuncta catholicae	„ 118 b
Gaudet caterva nobilis .	fol. 127 b
Plebs Deo dicata pollens .	„ 130 b
Scripta sunt caelo duorum	„ 134 b
Huc vos gratifice plebs pia convocat	„ 136 b
Martine confessor Dei . .	„ 139 a
O magne rerum Christe rector	„ 145 a
[Vocis auditae novitas refulsit][1])	„ 150 a
Benignitatis fons Deus .	„ 152 a

9. **LSc**: **Cod. Londinensis** Add. 30 846, Pergamenthandschrift in 4° mai. saec. 10. foll. 175, in westgotischer Schrift, Missale und Breviarum aus Silos. Enthält:

Psallat altitudo caeli . . .	fol. 62 a
Ecce quem vates vetustis .	„ 63 a
Extimum vestis sacratae .	„ 63 b
Suetus antro bustualis . .	„ 64 a
Clausus aurium meatus . .	„ 64 b
Solve vocem mens sonoram	„ 65 a
Ad brevem se mortis usum	„ 65 a
Post ut occasum resolvit .	„ 65 b
Bis novem noster populus sub uno	„ 66 a
Urdis Romuleae iam toga candida	fol. 67 b
Fulget coruscans ut sidus exuberans	„ 69 a
Pange lingua gloriosi . . .	„ 70 a
Dulce carmen lingua promat	„ 71 a
Aeterne rex altissime . .	„ 73 b
Sacrata Christi tempora .	„ 74 a
Beata nobis gaudia . . .	„ 74 b

10. **LSd**: **Cod. Londinensis** Add. 30 851, Pergamenthandschrift in fol. saec. 11. foll. 202, in westgotischer Schrift. Psalterium und Hymnarius aus Silos. Fol. 110 b endet der Psalter mit der Bemerkung: „Explicit liber canticorum. Incipit Imnarium de toto circulo anni.“ Folgendes ist der Hymnenschatz der Handschrift:

Gaudete flores martyrum .	fol. 111 a
Romane Christi fortis assertor Dei	„ 111 b
Christi caterva clamitet . .	„ 111 b
Verbum supernum prodiens .	„ 112 a
Vox clara ecce intonat . .	„ 112 a
Incliti festum pudoris . . .	„ 112 b
Clementis festum celebratur hodie	„ 113 a
Vocis auditae novitas refulsit	„ 114 a
Fons Deus aeternae pacis .	„ 114 a
Decus sacrati nominis . . .	„ 115 a
Sanctissimae Leucadiae . .	„ 115 a
Germine nobilis Eulalia . .	„ 115 b
Laudem beatae Eulaliae .	fol. 118 a
A solis ortus cardine . . .	„ 118 b
Fit porta Christi pervia . .	„ 118 b
Festum Christe rex per orbem	„ 118 b
Veni redemptor gentium . .	„ 120 a
Feno jacere pertulit	„ 120 a
Hostis Herodes impie . . .	„ 120 a
Caterva matrum personat . .	„ 120 b
Quarto die iam foetidus . .	„ 120 b
Tunc ille Iudas carnifex . .	„ 120 b
Christus est vita veniens in orbem	„ 121 a
Astantes pariter sexus unigenae	„ 121 b

[1]) Beginnt erst mit Str. 2: Ninguidis saepta spatiis Tolosa.

Clara sanctorum una Hierusalem[1) . . . . fol. 123 b
[Iste electus Iohannes] . . „ 124 b
O Dei verbum patris ore proditum. . . . . „ 124 a
[Iam nunc ad illum properare convenit][2) . . . . „ 125 a
O triplex honor o triforme culmen . . . . „ 125 a
Adest miranda passio | Levitae. . . . . „ 125 b
O sacerdotum inclita corona „ 126 a
O Petre petra ecclesiae . . „ 127 a
Scripta sunt caelo duorum . „ 127 a
Alleluia piis edite laudibus „ 129 b
O Nazarene lux Bethlem verbum patris . . . . . „ 129 b
Sed quid vetustae gentis exemplum loquor . . . . „ 130 b
Favens redemptis voto abstinentiae . . . . „ 131 a
Poculum esto vitae sitientibus[3) . . . . „ 131 b
Aurora iam spargit polum[4) „ 131 b
Ecce quem vates vetustis . „ 132 a
Extimum vestis sacratae . . „ 132 a
Suetus antro bustualis . . . „ 132 b
Clausus aurium meatus . . „ 132 b
Solve vocem mens sonora . „ 133 a
Ad brevem se mortis usum „ 133 a
Ad cenam agni providi . . „ 133 b
Te centies mille legionum angeli . . . . „ 134 a
Bis novem noster populus sub uno . . . . „ 134 b
[Hierusalem gloriosa][5). . . „ 135 a
Almi prophetae progenies pia „ 135 b
Puer hic sonat Iohannes . . „ 136 a
Apostolorum passio . . . . „ 136 b
O beate mundi auctor . . . „ 136 b
[Assunt punicea floscula virginum][6) . . . . fol. 137 a
Inclito regi polorum . . . . „ 137 a
Exaudi Christe nos patris potens pie . . . . „ 137 b
Barcinon laete Cucufate vernans . . . . „ 138 b
Fons Deus vitae perennis . „ 139 a
O Dei perenne verbum . . „ 139 b
En martyris Laurentii . . „ 140 b
Assunt o populi festa celebria „ 141 a
Martinus magnus pontifex . „ 141 b
Ave maris stella . . . . . „ 141 b
En pater gloriae rutilum gaudii . . . . „ 142 a
O rerum Domine conditor omnium . . . . „ 142 b
Lux Deus Christe pietas redundans . . . . „ 143 a
Urbis magister Tasciae . . „ 143 b
Ecce micantia veluti sidera . „ 143 b
Christe tu rerum opifexque operum . . . . „ 144 b
Hic Iohannes mire natus . „ 145 b
Prompta cuncta catholicae . „ 146 a
O caelorum alme princeps „ 146 b
Christus est virtus patris sapientia . . . . „ 147 b
Iucundum nobis hunc diem „ 148 b
[Clara magnis quae sanctorum][7) . . . . „ 149 a
Restant nunc ad Christi fidem „ 149 b
Plebs Deo dicata pollens . „ 150 a
Huc vos gratifice plebs pia convocat . . . . „ 150 b
Martine confessor Dei . . . „ 151 a
O magne rerum Christe rector inclite . . . . . . „ 151 a
Sanctorum meritis inclita gaudia . . . . „ 152 b

---

1) Endet in der Mitte der 5. Strophe. Ebenso fehlt der Anfang des folgenden Hymnus, weil ein Blatt ausgerissen; beginnt erst mit Strophe 8: Non adurat terram ignis.

2) Nur die letzte Strophe vorhanden.

3) Ist der 2. Teil des vorhergehenden Hymnus.

4) Nur die erste Strophe vorhanden. Zwei Blätter sind nämlich herausgerissen.

5) Anfang fehlt, weil vier Blätter ausgerissen; beginnt mit Strophe 6.

6) Vgl. den Hymnus: Mysticum melos persolvat.

7) Anfang fehlt, weil ein Blatt herausgenommen; beginnt mit Str. 7: Ob hoc vita salus.

Rex gloriose martyrum .	fol.	152a
Exsultet caelum laudibus	„	153a
Aeterna Christi munera .	„	153a
Deus tuorum militum . .	„	153b
Martyr Dei qui unicum .	„	153b
Deus immensa trinitas | Unita	„	153b
Summe confessor sacer et sacerdos	„	154a
Confessor hic probabilis .	„	154b
Iesu redemptor omnium .	„	154b
Virginis proles opifexque matris	„	155a
Ecce te Christe tibi cara semper	„	155a
Urbs beata Hierusalem .	„	155a
Christe cunctorum dominator alme	„	156a
O beata Hierusalem . .	„	156b
Verus redemptor Christe lumen luminis	„	157a
Adest diei Christe consecratio	„	157b
Laudem Christo plebs dicata	„	158a
Inclite rex magne regum	„	158b
Anni peracto circulo . .	„	158b
Squalent arva soli pulvere multo	„	159a
Obduxere polum nubila caeli	„	159b
[Christe caelestis medicina patris][1])	„	160a

Christe rex mundi creator	fol.	160a
Deus ignee fons animarum	„	160a
Hic functionis est dies .	„	162a
Inventor rutili dux bone luminis	„	162b
Christe immense dominator sancte	„	163a
Christe qui lux es et dies	„	164b
Te perfruamur Domine .	„	164b
Iesu salvator saeculi . .	„	164b
Christe redemptor omnium	„	165a
Obsidiones obvias. . . .	„	165a
Assunt tenebrae primae .	„	165a
Noctis taetrae primordia	„	165b
Quieti tempus adest . .	„	165b
Lucis auctor clemens lumen immensnm	„	165b
Tempus sopori congruum .	„	166a
Quod convolutis artubus .	„	166b
Surgentes ad te Domine .	„	168b
Iesu defensor omnium .	„	168b
Mediae noctis tempore .	„	169a
Primo dierum omnium .	„	172b
Tu trinitatis unitas . . .	„	174b
Summae Deus clementiae	„	175a
Tu rex redemptor omnium	„	176a
Somno refectis artubus .	„	176b
Consors paterni luminis .	„	177a
Rerum creator optime . .	„	178a
Noctis tempus iam praeterit.	„	178b
Gallo canente venimus .	„	178b

11. X: **Breviarium secundum regulam sancti Isidori.** Auf Cisneros' Geheifs von Alfons Ortiz besorgt und 1502 zu Toledo gedruckt. Das Kolophon lautet: Ad laudem omnipotentis dei necnon virginis marie matris eius: omnium sanctorum sanctarumque Expletum est breviarium secundum regulam beati ysidori dictum mozarabes: maxima cum diligentia perfectum et emendatum per reverendum in utroque iure doctorem dnm. alfonsum ortiz canonicum toletanum. Impressum in regali civitate Toleti. Iussu reverendissimi in xpo pris dni. d. francisci ximenes: eiusdem civitatis Archiepiscopi. Impensis nobilis melchioris goricii Novariensis. Per magistrum Petrum hagembach Alemanum. Anno salutis nre. Millesimo quingentesimo secundo. die vero vicesima quinta mensis octobris.

---

[1]) Nur die drei letzten Strophen, da zwei Blätter fehlen.

Das Brevier enthält folgende Hymnen:

Christi caterva clamitet	fol.	1a
Aeterne rerum conditor	„	2a
Cunctorum rex omnipotens	„	4a
Cunctorum rex omnipotens	„	5b
Verbum supernum prodiens | A.	„	6a
Vox clara ecce intonat	„	7a
Ecce salvator omnium	„	10b
A patre unigenite	„	10b
Mane nobiscum Domine	„	11b
Veni redemptor gentium	„	26a
Christus est vita veniens	„	29b
Iste electus Iohannes	„	31a
Deus sanctorum psallimus	„	32b
Caterva matrum personat	„	34a
Clara sanctorum una Hierusalem	„	34a
Sacer octavarum dies	„	35b
Agni genitor Domine	„	37b
Splendor paternae gloriae	„	38b
Benignitatis fons Deus	„	39b
Illuminans altissimus	„	49a
Hostis Herodes impie	„	52b
Inventor rutili dux bone	„	53a
Altissimi verbum patris	„	54a
Fulgentis auctor aetheris	„	55a
Christe salvator omnium	„	56a
Deus aeterni luminis	„	56b
Christe lumen perpetuum	„	57a
Deus pater ingenite	„	58a
Adesto nostris precibus	„	58b
In matutinis surgimus	„	59a
Christe caelestis medicina patris	„	60a
O decus sacrum virginum	„	61b
Christe lux mundi salus	„	63a
O lux beata trinitas	„	64b
Alleluia piis edite laudibus	„	80a
O Nazarene dux Bethlem	„	84a
Christe lumen perpetuum	„	91a
Adesto nostris precibus	„	94a
Christe qui regis omnia	„	99a
Aeternae lucis conditor	„	90b [1]
Christe precamur annue	fol.	92a [sic]
Deus creator omnium | Lucis	„	93a [sic]
Auctor luminis filius virginis	„	105a
Deus qui certis legibus	„	107a
Christe immense dominator sancte	„	128a
Quarto die iam foetidus	„	130b
Verbum patris quod prodiit factum caro	„	152b
Noctis tempus iam praeterit	„	155b
Vocaris ad vitam sacrum Dei genus	„	202a
Iam legis umbra clauditur	„	214b
Pange lingua gloriosi | Praelium	„	219b
Hic est dies verus dei	„	223a
Te centies mille legionum angeli	„	229b
Psallat altitudo caeli	„	231a
Aeterne rex altissime	„	235a
Sacrata Christi tempora	„	237a
Sacrate veni spiritus	„	248b
Beata nobis gaudia	„	249b
Pange lingua gloriosi | Corporis	„	251b
Sacris sollemniis iuncta sint gaudia	„	253a
Verbum supernum prodiens | Nec patris	„	253a
Iam meta noctis transiit	„	295b
Iam lucis orto sidere	„	296b
Iam nos secundae praemonet	„	296a
Aurora lucis rutilat	„	297a
Certum tenentes ordinem	„	298a
Te maiestatis Domine	„	299a

[1]) Hier und bei den 2 folgenden Hymnen in der Hs. falsche Foliobezeichnung.

Benignitatis fons Deus	fol.	299 b
Iam surgit hora tertia | Et nos	„	300 a
Nunc sancte nobis spiritus	„	300 b
Rector potens verax Deus	„	301 a
Dicamus laudes Domino	„	301 a
Iam cursus horae sexies	„	301 a
Fundere preces tempus est	„	302 b
Convexa solis orbita	„	302 b
Perfecto trino numero	„	303 a
Cibis resumptis congruis	„	303 a
Sol angelorum respice	„	303 b
Cultor Dei memento	„	303 b
Obsidiones obvias	„	304 a
Assunt tenebrae primae	„	304 a
Noctis taetrae primordia	„	304 b
Quieti tempus adest	„	304 b
Lucis auctor clemens lumen immensum	„	304 b
Christe qui lux es et dies	„	304 b
Christe caelestis medicina patris	„	311 a
Deus ignee fons animarum	„	313 a
Christe rex mundi creator	„	316 a
Insignem Christi martyrem	„	316 b
Deus tuorum militum	„	317 b
Sanctorum meritis inclita gaudia	„	319 b
Laudes sanctorum martyrum	„	321 a
Rex gloriose martyrum	„	322 a
Summe confessor sacer et sacerdos	„	323 a
Deus immensa trinitas | Corona	„	324 b
Iste confessor Domini sacratus	„	325 a
Virginis proles opifexque matris	„	328 a
Iesu corona virginum	„	329 b
Insigne festum Iuliani martyris	„	330 b
Iam passionis inchoandae gloria	„	331 a
Iuliani vita martyris	„	333 b
Sollemne festum plebs benigna promite	fol.	334 b
Iam nunc ad illos properare convenit	„	335 b
Agnes sepulcrum est Romulea in domo	„	336 b
Nec non et ipsos protegit advenas	„	337 b
Adest miranda passio | Levitae	„	338 b
Beate martyr prospera	„	340 b
O sacerdotum inclita corona	„	342 a
Exsulta nimium turba fidelium	„	343 b
Sacer puritatum dies	„	345 b
Adesto plebs fidissima	„	347 a
Festum insigne prodiit coruscum	„	347 b
Christe lux lucis Deus angelorum	„	348 a
Fulget hic honor sepulcri	„	349 a
O triplex honor o triforme culmen	„	350 b
Felix Tarraco Fructuose vestris	„	353 a
O Petre petra ecclesiae	„	354 b
Scripta sunt caelo duorum	„	356 a
Prompta cuncta catholicae [Gabriel]	„	357 a
A solis ortus cardine [Beatus]	„	359 a
A solis ortus cardine [Gaudete]	„	361 a
Urbis Romulea iam toga candida	„	363 a
Pange lingua gloriosi | Praelium	„	365 a
O caelorum alme princeps	„	367 a
Prompta cuncta catholicae [Michael]	„	368 b
Hierusalem gloriosa	„	369 b
Grates tibi Iesu novas	„	371 b
Nativitatem pueri	„	372 a
Pange lingua Zachariam[1])	„	373 b

[1]) Vgl. Clange lyra Zachariam.

Germine nobilis Eulalia . . . 423 b
Laudem beatae Eulaliae . . . 427 a
Honorem sanctae Eugeniae . . 427 b
Vox ecce vatum vivida personat 428 a
Festum Christe rex per orbem 429 a
Cunctus iam mundus patule triumphat. . . . . 430 a
Nardus Columbae floruit . . . 430 b

Selbstredend dürfen nicht alle in diesen Verzeichnissen stehende Hymnen als mozarabisch bezeichnet werden. Sie geben zunächst nur ein *ziemlich getreues* Bild vom Hymnenbestand, der in der alt-mozarabischen Liturgie *in Brauch* war; ein ziemlich getreues, da es bei einigen entlehnten Hymnen zweifelhaft bleibt, ob nicht erst Ortiz denselben Eingang zu verschaffen suchte. Unser Interesse gilt aber hier vor allem den echt mozarabischen, d. h. den nicht anderswoher entlehnten, sondern für das mozarabische Officium ursprünglich bestimmten Hymnen. Diese scharf von den entlehnten zu trennen, ist in manchen Fällen sehr schwer, und wir werden vor der Hand öfters nicht über eine gewisse Wahrscheinlichkeit herauskommen. Im grossen und ganzen darf wohl folgender von mir eingehaltener Grundsatz Zustimmung finden: Hymnen, die *nur* in mozarabischen Quellen sich vorfinden, sind als echt mozarabisch anzusehen, bis Gegenteiliges bewiesen wird. Umgekehrt sind bestimmt jene Hymnen als entlehnt auszuscheiden, deren uns bekannte Verfasser keine Spanier waren oder, wenn solche, nicht für die mozarabische Liturgie dichteten; dahin gehören die Hymnen von Ambrosius, Prudentius, Sedulius, Venantius Fortunatus. — Findet sich ein Hymnus oder eine Gruppe von Hymnen *ständig in durchweg allen* alten Brevieren des römischen Ordo, so ist die praesumptio für römischen Ursprung, namentlich wenn der Hymnus sich nur in wenigen mozarabischen Quellen oder gar nur im Brevier von Ortiz vorfindet, es sei denn, dafs anderweitig das Gegenteil erwiesen wird. — Weist ein Hymnus auf mozarabische und zugleich auf vereinzelte nichtmozarabische Quellen hin, so ist an sich der Ursprung zweifelhaft, und weitere Kriterien sind aufzusuchen; liefs sich für keine Seite Gewifsheit oder Wahrscheinlichkeit erzielen, so habe ich den betreffenden Hymnus — es sind deren nicht gerade viele — in die Sammlung aufgenommen, und als zweifelhaft, wahrscheinlich römisch, oder höchstwahrscheinlich nicht mozarabisch angemerkt. Jedenfalls ist in solchen Fällen der Umstand, dafs der Hymnus *zweifelhaften* Ursprungs in der alten mozarabischen Liturgie

wenigstens im Gebrauche war, ein hinlänglicher Grund, ihn nicht sofort als spurius auszuweisen. — Von einigen wenigen Hymnen, die wahrscheinlich römischen Ursprungs sind und schon in anderen Bänden unserer Analecta Aufnahme gefunden haben, gab ich blofs den Kopf und notierte unter Verweis auf den betreffenden Band der Analecta die Varianten.

Bei der Schwierigkeit und vielfachen Kompliziertheit der Sache war es nicht möglich, für Hymnen, deren mozarabischer Ursprung angesichts der Quellen als zweifelhaft erscheinen mag, den Nachweis des mozarabischen Charakters bereits in diesem Bande vorzulegen. Schon die sprachlichen und metrischen Gründe, wenn sie überzeugend sein sollen, würden einen viel zu grofsen Umfang beanspruchen. Einzelne Andeutungen sind zerstreut bei den betreffenden Hymnentexten gemacht; wegen näheren Details mufs ich auf die eingangs in Aussicht gestellte Specialstudie verweisen. Nur eins sei schon hier hervorgehoben. Dafs mozarabische Hymnen in andere, auch aufserspanische Hymnarien drangen, ist sicher. Specifisch mozarabisch sind nämlich die Hymnen für zwölf Tagzeiten; „Auctor perennis gloriae" ist ein Hymnus ad Septimam, „Octavus horae circulus" ein solcher ad Octavam. Beiden Hymnen zu einem vereinigt begegnen wir im Hymnar von S. Severino als Hymnus „In octava Domini". — Ferner ist charakteristisch für die mozarabische Hymnodie die Bildung von Abcdarien, in denen A doppelt gebraucht wird und darauf je ein Buchstabe des Alphabets bis zu Z die einzelnen Verse einleitet. Ein Beispiel ist der Hymnus „Altissimi verbum patris", der sich nur in mozarabischer Quelle vorfindet. Gerade so gebaut ist der Hymnus „A patre unigenite". Letzterer drang in die Hymnare von Moissac und Winchester[1]), indessen nicht vollständig (nur bis zum Buchstaben T) und auch mit Zerstörung des noch übrigen abcdarischen Charakters. Also Entlehnung aus dem Mozarabischen. — Der Hymnus „Surgentes ad te, Domine | Atrae noctis silentio" zeigt nicht blofs echt mozarabischen Stil, sondern auch der Inhalt pafst ganz zu seiner Bestimmung als „Hymnus mediae noctis". In den Hymnaren von S. Severino, Rheinau, Winchester und einer Trierer Hs.[1]) ist er auf Weihnachten angewandt, obschon

[1]) Letzteres wurde herausgegeben von I. Stevenson unter dem Titel: „The latin hymns of the Anglo-Saxon Church; derived chiefly from a

nichts vom Inhalt auf das Geheimnis der Geburt des Herrn Bezug nimmt. Das „noctis silentio" mag Anlafs gewesen sein, den entlehnten Hymnus so zu verwenden. — Gleiches gilt von der Anwendung des Hymnus „Te centies mille legionum angeli" auf das Fest des heil. Michael in dem Hymnar von S. Severino. Die vier alten mozarabischen Quellen verwenden ihn richtig für die Osterzeit, wofür er dem Inhalt nach ursprünglich gedichtet ist; von Engeln spricht nur der erste Vers, keiner vom heil. Michael. — Weite Verbreitung fand der herrliche Hymnus „Alleluia piis edite laudibus". Er findet sich in drei mozarabischen Quellen; denen gegenüber stehen die Hymnare von Moissac, S. Severino, Rheinau, Winchester, Farfa. Dennoch ist dieser Hymnus mit dem specifisch mozarabischen Officium zur Depositio des Alleluia so eng verbunden und aus ihm herausgewachsen, dafs am mozarabischen Ursprung schwer gezweifelt werden kann. (Eingehend schrieb ich darüber in den „Stimmen aus Maria Laach", Bd. LII, S. 429—443).

Dieses möge genügen zum vorläufigen Nachweis, dafs das Vorkommen eines Hymnus des mozarabischen Breviers selbst in mehreren römischen Codices, besonders wenn dieselben aus Südfrankreich, Italien oder Rheinau stammen, für sich allein noch kein genügendes Präjudiz gegen den mozarabischen Ursprung desselben schaffen kann.

Es erübrigt nunmehr, Rechenschaft zu geben, welche Hymnen ich nach den eben erwähnten Grundsätzen als nichtmozarabisch glaubte ausscheiden zu müssen. Zunächst betreffs der Hymnen bekannter Auctoren.

Manuscript of the eleventh century, preserved in the library of the dean and chapter of Durham. Durham [1851]." und erschien als 23. Band der „Publications of the Surtees Society". Im Vorwort erklärt der Herausgeber, er sei geneigt „to attribute its origin to Winchester" (l. c. p. VIII. n.). — Betreffs der Hymnen von Moissac und S. Severino verweise ich auf Analecta II und XIV. — Die Rheinauer Hss., von denen gleich die Rede, publizierte mit rühmlicher Sorgfalt **Jacob Werner** in den „Mittheilungen der antiquar. Gesellschaft in Zürich" als 3. Heft des 23. Bandes, unter dem Titel „Die ältesten Hymnensammlungen von Rheinau. Leipzig 1891". — Über die Hss. der Trierer Stadtbibliothek Nr. 1404 (Katalognummer 592) und 1418 (Katalognummer 1245) vergl. **Mone**, Lat. Hymnen des MA. Freiburg 1853. I, 372. — Alle diese Hymnare sind später mehrmals zu citieren, und ich begnüge mich dann einfach mit dem Namen des jedesmaligen Herausgebers.

Von den 18 (bezw. 14) uns erhaltenen, durch Biraghi [1]) und G. M. Dreves [1]) eingehend als echt erwiesenen Hymnen des grofsen Mailänders **Ambrosius** sind nachweisbar nicht weniger als ein Dutzend in den mozarabischen Ritus herübergenommen. Nur von zweien (Nr. 4 und 5 des folgenden Schemas) bleibt es zweifelhaft, ob vielleicht erst Ortiz ihnen Eingang verschaffte. Betreffs des Hymnus auf die heil. Gervasius und Protasius verdient der Umstand Beachtung, dafs bereits im „Kalendarium Gotho-Hispanum" (Cod. ms. Paris. Nat. acq. lat. 2171. saec. 11.) für den 19. Juni das Fest „sanctorum Gerbasi et Protasi martyrum" [2]) verzeichnet ist. Die entlehnten Hymnen in alphabetischer Folge sind:

1. Aeterna Christi munera. .	MT, LSd.	ss. martyrum.
2. Aeterne rerum conditor. .	MT, X.	{Dom. I. Adv. X. {Ad pullor. cant. MT.
3. Apostolorum passio. . . .	MT, Tc, LSb, LSd, X.	ss. Petri et Pauli.
4. Grates tibi Iesu novas . .	X.	ss. Gervasii et Protasii.
5. Hic est dies verus Dei. .	X.	Resurr. Domini.
6. Iesu corona virginum . . .	MT, X.	ss. virginum.
7. Illuminans altissimus . . .	MT, X.	Apparitio Domini.
8. Nunc sancte nobis spiritus	MT, X.	ad Tertiam.
9. Rector potens verax Deus	MT, Ta, X.	ad Sextam.
10. Rerum Deus tenax vigor.	MT.	ad Vesperas.
11. Splendor paternae gloriae	MT, X.	{Dom. ante Epiphan. X. {ad Matut. (cottid.) MT.
12. Veni redemptor gentium [3])	MT, LSa, LSd. X.	Nativitas Domini.

Nicht minder zahlreich sind die Hymnen, welche die mozarabische Liturgie dem Liederschatze des berühmten spanischen Sängers **Aurelius Prudentius** entlehnte. Voll und ungekürzt fanden dieselben nur selten Aufnahme, wohl in Anbetracht ihres gar zu grofsen Umfanges, wenngleich die Mozaraber vor einem langen Hymnus nicht leicht zurückschreckten, namentlich wenn

[1]) **Biraghi**, Inni sinceri e carmi di Sant' Ambrogio. Milano 1862. — **G. M. Dreves**, Aurelius Ambrosius, der Vater des Kirchengesanges. Freiburg (Herder) 1893. Der Anhang zu dieser hymnol. Studie bietet den neurevidierten Text der Ambrosianischen Hymnen nebst kritischem Apparat; s. daselbst S. 129 ff. den Text der in nachstehender Tabelle angeführten Hymnen.

[2]) Siehe **D. G. Morin**, O. S. B., Anecdota Maredsolana, Vol. I. Liber Comicus sive Lectionarius missae, quo Toletana ecclesia ante annos mille et ducentos utebatur. Maredsoli (Monaster. Si. Benedicti) 1893. S. 399.

[3]) Ist ursprünglich die 2. Strophe des Hymnus „Intende qui regis Israel".

er das Lob eines Heiligen besang[1]). So begegnen wir den Liedern auf die hh. Eulalia, Fructuosus und Agnes (Peristeph. III, IV und XIV) in ungekürzter Gestalt, den beiden letzteren freilich nur in der Ausgabe von Ortiz, und auch dort mit kleinen Änderungen, worüber gleich näheres. — Von anderen Hymnen wurde die erste Hälfte aufgenommen, wie vom Preisgesange auf die hh. Märtyrer Emetherius und Celedonius „Scripta sunt caelo duorum" (Peristeph. I) und von demjenigen auf den heil. Vincentius „Beate martyr, prospera" (Peristeph. V). Umgekehrt hebt der Abendhymnus „Ades, pater supreme" (Kathemer. VI) in der mozarabischen Liturgie erst mit Vers 125 „Cultor Dei, memento" an. — Zwei weitere umfangreiche Hymnen des Prudentius, der „Hymnus ieiunantium" (Kathemer. VII) und „Hymnus omnis horae" (Kath. IX) wurden in 12, bezw. 8 Teile oder Divisiones zerlegt und so als Ferialhymnen in der Fasten- und Osterzeit verwertet. — Schliefslich waren die sogenannten Centones beliebt, indem entweder Strophen oder Einzelverse, oft mit Umstellungen und kleinen Textänderungen, zu einem kürzeren Liede zusammengedrängt wurden. Zu ersterer Art gehören der herrliche Totenhymnus „Deus ignee fons animarum" (Kath. X) und das Loblied auf die heil. Märtyrerjungfrau Engratia (Engratis) „Bis novem noster" (Peristeph. IV); zu letzterer die Hymnen: „Inventor rutili" (Kath. V), „En martyris Laurentii" (Perist. II), „Martyris gestans Zoili coronam" (Perist. IV) und „O triplex honor, o triforme culmen" (Perist. VI). Meistens findet sich eine Doxologie beigefügt oder auch der eine oder der andere Vers hinzugedichtet, von welchen letzteren ich leider nicht bestimmen konnte, ob sie erst im Brevier von Ortiz oder schon in älteren Quellen vorkommen[2]).

---

[1]) Die Bemerkung Daniels zum Hymnus „Mediae noctis" (IV, 26 sq.): „Mitto carminis ambitum . . . . . amplissimum, ab Mozarabum consuetudine alienum" beruht auf seiner Unkenntnis des mozarabischen Hymnenbestandes, zumal er die gekürzten Fassungen in der Ausgabe Neales als Originaltexte ansah.

[2]) Da mein Kollege G. M. Dreves die aus Prudentius entlehnten Hymnen ursprünglich völlig aufser Betracht zu lassen gedachte, hatte er bei der Abschrift bezw. Kollation der mozarabischen Hss. keine vollständigen Aufzeichnungen betreffs derselben gemacht. Der Aufwand an Zeit und Mühe für diesbezügliche Ergänzungen stand in keinem Verhältnisse zum etwa erwachsenden Nutzen. Daher mufste ich mich mit seinen immerhin noch zahlreichen Anmerkungen und mit einer Revision von X und MT (letzterer Hs. freilich nach dem Abdrucke Lorenzanas) begnügen.

Zur leichteren Übersicht biete ich nachstehend eine Tabelle, worin alle Köpfe der Hymnen und auch der Divisiones, die mozarabischen Quellen, die liturgische Verwendung und die entsprechenden Verse des Prudentius (nach der Ausgabe von Alb. Dressel, Lipsiae 1860) angemerkt und durch Fufsnoten ergänzt sind.

1. Inventor rutili[1] . . .	MT, LSd, X.	{Dom. I. post Epiphan. Hymnus dominic. MT.	Kath. V. 1—4, 25—27, ?, 137, 138, 122, 123, 149—164.
2. Cultor Dei memento[2]	MT, Ta, X.	Complet.	Kath. VI, 125—152 + Doxol.
3. O Nazarene lux[3]. . .	MT, LSd, X.	Quadrag. ad Tert. fer. II.	Kath. VII, 1— 20 + Doxol.
4. Frenentur ergo	„ „ „	„ „ „ fer. III.	„ „ 21— 30 + „
5. Sed mox in auras . .	„ „ „	„ „ „ fer. IV.	„ „ 31— 45 + „
6. Iohannes huius	„ „ „	„ „ „ fer. V.	„ „ 46— 55 + „
7. Non usitatis	„ „ „	„ „ „ fer. VI.	„ „ 56— 70 + „
8. Hortator ille	„ „ „	„ „ „ sabb.	„ „ 71— 80 + „
9. Referre prisci	„ „ „	„ ad Sext. fer. II.	„ „ 81—100 + „
10. Ionam prophetam . . .	„ „ „	„ „ „ fer. III.	„ „ 101—115 + „
11. Transmissa raptim . .	„ „ „	„ „ „ fer. IV.	„ „ 116—130 + „
12. In Ninivitas	„ „ „	„ „ „ fer. V.	„ „ 131—145 + „
13. Placet frementem . . .	„ „ „	„ „ „ fer. VI.	„ „ 146—160 + „
14. Nullus bibendi	„ „ „	„ „ „ sabb.	„ „ 161—175 + „
15. Sed cur vetustae . . .	„ „ „	„ ad Non. fer. II.	„ „ 176—190 + „
16. Miratus hostis	„ „ „	„ „ „ fer. III.	„ „ 191—205 + „
17. Perfusa non sic . . .	„ „ „	„ „ „ fer. V.	„ „ 206—220 + „
18. Psallat altitudo caeli[4]	MT, LSc, X.	Resurrect. Domini.	Kath. IX. 22— 24, 1—21.
19. Ecce quem vates . . .	MT, LSc, LSd.	Per. Octav. Resurr. fer. II.	„ „ 25— 39.

[1]) Vers 25 (= 5 im mozarab. Hymnus) ist umgedichtet in: „Splendent perspicuo lumine ardua". — Nach Vers 27 (=7) ist ein Vers eingeschoben — in der Tabelle durch ? angedeutet —, für den ich keine Vorlage auffinden konnte: „Noctem illuminans fulgore praevio". — V. 123 (= 12) umgeändert: „Hymnorum modulis ora resolvimus". — V. 155 (= 19), worin Prudentius von sich selbst redet: „Lumen, quod famulans offero, suscipe" ward dem Gesange des Volkes angepafst: „Lumen, quod delibat plebs tua, suscipe". — Vgl. die Anmerkungen, welche Daniel (I, 131) zu jener Form unseres Hymnus macht, in welcher er in anderen Kirchen bei der Weihe der Osterkerze Verwendung fand.

[2]) Die Doxologie in MT und X lautet:

Gloria Deo patri | Et Christo vivo regi
Paraclitoque sancto | Et nunc et in aeternum.

[3]) Die Divisiones 3—17 werden beschlossen mit der Doxologie:

Honor, potestas, plenitudo gratiae,
Deo perenni, trinitati simplici,
Aeterna cuius est beata gloria,
Replet globi rerumque cuncta machina (sic!)
Tenetque regnum perpetim per saecula.

[4]) Nur X fügt die Doxologie „Gloria et honor Deo | Usquequaque altissimo etc." bei. — In LSd fehlt die bezeichnete Divisio wohl nur, weil an dieser Stelle vor „Ecce quem vates" ein Blatt aus der Hs. entfernt ist. — Die letzte Divisio (Nr. 25) beschliefst MT mit:

Gloria patri melodis | personemus vocibus,
Gloria Christo canamus, | gloria paraclito,
Qui Deus trinus et unus | regnat ante saecula.

20. Extimum vestis. . . .	MT, LSc, LSd.	Per. Octav. Resurr. fer. III.	Kath. IX. 40— 51.
21. Suetus antro	„ „ „	„ „ „ fer. IV.	„ „ 52— 63.
22. Clausus aurium. . . .	„ „ „	„ „ „ fer. V.	„ „ 64— 81.
23. Solve vocem.	„ „ „	„ „ „ fer. VI.	„ „ 82— 93.
24. Ad brevem se mortis	„ „ „	„ „ „ sabb.	„ „ 94—103.
25. Post ut occasum . . .	MT, LSc.	Post Ascens. Domini.	„ „ 104—144 + Doxol.
26. Deus ignee fons[1]) . .	MT, LSd, X.	Officium defunctorum.	Kath. X. 1–16, 45–48, 57–68, 158—168 (+ 8 Versen).
27. Scripta sunt caelo[2])	MT, LSb, LSd, X.	ss. Emetherii et Celedonii.	Perist. I. 1—51 + Doxol. X.
28. En martyris Laurentii[3])	MT, LSb, LSd, X.	s. Laurentii.	Perist. II. 15, 17, 393, 394, 20—32, 549, 550, 565 (+ 5 Versen).
29. Germine nobilis[4]) . .	MC, LSd, X.	s. Eulaliae.	Perist. III. vollst. (+ 10 Versen X).
30. Bis novem noster[5]). .	MT. LSc, LSd.	s. Engratiae.	Perist. IV. 1–16, 53—64, 109—164, 189—200 + Doxol.
31. Martyris gestans Zoili[6])	MT, LSb, X.	s. Zoili.	Perist. IV. 13—16, 93—96, 101—104, 113—116, 73—76 57—60, 77—80 + Doxol.
32. Beate martyr prospera[7])	X.	s. Vincentii.	Perist. V. 1—289 + Doxol.

[1]) Die am Schlusse beigefügten Verse, welche Lorenzana falsch vorlegt, lauten in X:

Animas non immemor ob hoc,
Quarum memores sumus ipsi,
Deus, sorte, rogamus, a portis
Erebi regis fac alienas.

Sit honor tibi, fons pietatis,
Laus, gloria, summa potestas
Patri, genito, sive dono (= spiritui),
Orbis regi, qui Deus unus.

[2]) Als Doxologie hat X:

Aeterno gloriam regi | votivis cum gaudiis
Laetius saeclum per omne | ovando concinite,
Giro volventem qui mundum | usquequaque sustinet.

[3]) Auch nichtmozarabische Breviere enthalten diesen Hymnus bezw. Cento; er ist daselbst aus Vers 15, 17—32 zu nur 4 Strophen zusammengesetzt. Vgl. Daniel I, 136. — Dort wie hier wurde „Sed martyris Laurentii" (v. 15 bei Prudentius = 1 im Bruchstück) in das einleitende „En martyris" umgeändert. Die 5 nicht aus Prudentius entnommenen Verse in X sind der Abschlufs: „Cunctis fovendo proroga" + der bekannten Doxologie: Deo patri sit gloria etc. — Bei Mone (III, 389) begegnen wir der naiv klingenden Anmerkung: „Ein anderes altes Lied auf diesen Heiligen [Laurentius] enthält der Hymnarius von Basel v. 1504 f. 62 mit dem Anfang: In (l. En) martyris Laurentii, welches auch in der Expos. hymnor. Colon. 1492. f. 68 steht."

[4]) Dem vollständigen Prudentiushymnus folgen in X zwei weitere Strophen, beide eine Art Doxologie:

Laudibus efferant eximiis
Astra, solum, mare quidquid habet,
Te, genitor, genitumque tuum,
Simplicem etiam et spiritum
Perpetuis [resonent] aeonis.

Festi huius in laudibus Domini
Vocibus intonet alma cohors,
Victricem qui fecit Eulaliam
Socians aethereis civibus,
Perpetim trinus unus Dominus.

[5]) Doxologie in MT u. X: Gloria psallat chorus etc.

[6]) Vers 77 (= 25): „Inde, Vincenti, tua palma nata est" ist in den mozarab. Quellen umgeändert in „En, Zoile, tuae victoriae palmam." — Doxologie in MT u. LSb: Gloria psallat chorus etc., in X:

Gloria summo celebret parenti,
Gloria Christo spirituque sancto,
Praedicet trinum pia voce nomen
Omne per aevum.

[7]) Vers 537—540, 545—576 (= Schlufs von Perist. V.) sind in MT, LSd u. X an den Hymnus „Adest miranda passio | Levitae" angehängt.

33. Felix Tarraco[1]	X.	s. Fructuosi.	Perist. VI. vollst. + 6 Verse.
34. O triplex honor[2]. . .	MT, MC, LSd, X.	ss. Fructuosi, Augurii, Eulogii.	Perist. VI. 142—146, 148, 150—152, 100—102, 99, 97, 98, 84, 159 + Doxol.
35. Romane Christi fortis[3]	MT, LSd, X.	s. Romani.	Perist. X. 1—10, 928, 930 + 8 Versen.
36. Agnes sepulcrum est[4]	MT, X.	s. Agnetis.	Perist. XIV. 1—4, 7—9, 20, 67, 68, 83—88, 125—128 + Doxol.
37. Nec non et ipsos[5]. .	X.	s. Agnetis.	Perist. XIV. 4—133 (Schlufs in Prud.) + 11 Versen.

Hieraus erhellt sattsam, welche bedeutende Stellung der beliebte Sänger des alten Spaniens in der mozarabischen Hymnodie einnahm. Dafs er aufserdem unter den Hymnoden der Mozaraber manche mehr oder minder glückliche Nachahmer fand, ist von

[1]) Die angehängten Verse lauten:

Atque tripudians caeli admixtus
Choris per saecula vivens in aethera.

Aeterno genitori gloria, Christo
Semper genito, sit tibi semper
Compari spiritu, qui Deus unus
Polles perpetuis, inclite, saeculis.

Der Text in X ist in schrecklichem Zustande; auch Lorenzana hat ihn nur mangelhaft verbessert. Die Änderung von Vers 1 „Felix terra, quae, Fructuose etc." statt „Felix Tarraco" ist vielleicht nicht durch Nachlässigkeit des Schreibers, sondern durch bewufste Absicht des Entlehners veranlafst. — Man beachte, dafs in X an Stelle der dreizeiligen Strophen die Abteilung zu vierzeiligen stattfand; so erklären sich die 2 zugedichteten Verse und die vierzeilige Doxologie.

[2]) Die beiden letzten Verse sind in echt mozarabischer Weise etwas umgeändert:

Cunctis pro populis rogate Christum,
Ut nos tartareo tegat ab igne.

Die Doxologie wie bei der vorhergehenden Nummer.

[3]) Die 2 nicht aus Prudentius entlehnten Schlufsstrophen lauten in allen 3 Quellen:

Nunc, martyr sancte, poscit te plebs infima,
Sordes emundes, dira pellas crimina,
Ignes averni rore digno comprimas
Et nos beandos ad superna pertrahas.

Honor sit aeterno Deo, sit gloria
Uni patri eiusque soli filio
Cum spiritu, quae trinitas perenniter
Vivit potens in saeculorum saeculis.

Die Doxologie erweist sich schon durch die fehlende Cäsur als spätere Zuthat.

[4]) Von Interesse dürfte sein, dafs in MT alle 6 Strophen mit Neumen versehen sind, welche zeigen, dafs beim Gesang nicht elidiert wurde. — Die Doxologie ist gleich derjenigen im folgenden Hymnus.

[5]) Bei Lorenzana und deshalb ebenso im Abdruck bei Migne (86, 1053) fehlen Vers 125—128 durch ein Versehen. Die weiteren angefügten Verse lauten:

Quae tibi vota plebs pia dedicat
Et a delictis servulos expia,
Quos tua cernis gaudia psallere.
Sursum volatu pernici volitans
Mitte deorsum gaudia populis,
Qui tua psallunt munera, civibus
Dans nobis cunctis vivere saeculis.

Sit trinitati gloria unicae,
Virtus, potestas, summa potentia,
Regnum retentans qui Deus unus est
Per cuncta semper saecula saeculis.

vornherein zu vermuten; ein aufmerksamer Beobachter wird thatsächlich der Anklänge an Prudentius gar viele antreffen. Ein näheres Eingehen hierauf mufs ich jedoch der erwähnten Specialstudie vorbehalten.

Die detaillierte Zusammenstellung über das Eindringen der Prudentianischen Hymnen in die Liturgie der Mozaraber war schon deshalb geboten, weil die Angaben **Chevaliers** in seinem Repertorium hymnologicum ganz danach angethan sind, betreffs Beurteilung des mozarabischen Hymnenbestandes Verwirrung und Irrtümer herbeizuführen. Alle oben erwähnten 37 Nummern sind nämlich auch in jenem Werke verzeichnet; aber wie? Es mag nicht viel einzuwenden sein gegen die ungleichmäfsige Behandlung und Bezeichnung der einzelnen Hymnen und Hymnenteile. So wird Nr. 32 (unserer Tabelle) von Chevalier unter einer und derselben Nummer zugleich mit dem Prudentiushymnus gleichen Anfangs behandelt und als ein Bruchstück des letzteren hinlänglich durch die Angabe gekennzeichnet: „= 73 × 4. — B. Gothic.“ Ebenso Nr. 27 durch den Zusatz: „= 18 × 6 (3). — B. Gothic.“ Warum nicht auch gerade so Nr. 30, also etwa: „= 25 × 4 (intermissis ter aliquot strophis). — B. Gothic.“, anstatt ihr eine eigene Nummer zu geben? Die Variante „Quem“ statt „Cum“ in Vers 9 ist doch kein Grund, da auch Nr. 32 in Vers 2 und 10 Varianten aufweist. Ferner sind Nr. 2 und 3 als divisiones, Nr. 19 als segmentum eines Prudentiushymnus bezeichnet. Diese Unterscheidung ist begründet. Aber wirft die Benennung von Nr. 28. als divisio diese unterscheidende Terminologie nicht wieder völlig über den Haufen? „En, martyris Laurentii“ ist doch viel eher ein segmentum bezw. ein cento, als eine divisio. — Solche Unebenheiten und unnütze Nummernhäufung, zumal das Repertorium hymnol. auch die wirkliche Hymnenzahl zum Ausdruck bringen sollte, sieht man nicht gern in einer sauber und exakt auszuführenden Statistik; doch wäre es unbillig, derartige Mängel an dem ersten Versuche eines grofsen und schwierigen Unternehmens zu tadeln. — Von ungleich gröfserer Bedeutung ist, dafs die Nummern 1, 5—17, 21, 23, 26, 30, 34 und 36 im Repertorium einfach mit der Autorenangabe „Prudentius“ figurieren ohne jeden Vermerk, dafs dieselben als divisiones bezw. segmenta oder centones eines Prudentiushymnus zu betrachten sind. Wofür wird

demnach ein minder Kundiger dieselben halten, ja halten müssen? Für solche, die bereits von anderwärts her vollen Aufschlufs haben, sind jene Angaben doch nicht gemacht. Oder, warum denn z. B. bei Nr. 19 „Ecce quem vates vetustis" der ganz richtige Zusatz: „segm. Da puer plectrum", und bei Nr. 21 und 23 nichts dergleichen, obgleich jene Nummern die Bruchstücke eines und desselben Liedes (Kathem. IX) sind wie Nr. 19? — Noch mehr: Bei den Nummern 4, 18, 20, 22, 24, 25, 31, 37 unterbleibt im Repertorium nicht nur die Angabe einer divisio etc., sondern auch der Name Prudentius ist unerwähnt. Sie sind nur als im Breviarium Gothicum enthalten verzeichnet, also wohl als besondere mozarabische Hymnen, die unter vollgültigen Nummern die Zahl des Hymnenbestandes vermehren? Der Irrtum liegt nahe. Im Interesse der guten Sache ist sehr zu wünschen, dafs Chevaliers Angaben mit Vorsicht benutzt und stets nachgeprüft werden.[1])

Sedulius ist bei den Mozarabern durch seinen berühmten und weit verbreiteten abcdarischen Hymnus auf das Leben Jesu Christi vertreten. Zum Zweck der liturgischen Verwendung für verschiedene Feste des Herrn und seiner allerh. Mutter zerlegte man jenen Hymnus in mehrere Abschnitte, und zwar:

1) A solis ortus cardine etc. (5 Strophen) für das Fest „Annuntiationis sanctae Mariae Virginis" (so X) oder „in diem s. Mariae" (MT, LSa, LSd). Übrigens vergl. man hiermit den Hymnus gleichen Anfangs im Corpus des vorliegenden Bandes. —

[1]) Ähnlichen Ungenauigkeiten und Fehlern begegnen wir nämlich im erwähnten Repertorium leider nicht selten. Jenes Werk ist ganz entschieden seinem Ziele nach ein sehr verdienstvolles und mit Freuden zu begrüfsendes Unternehmen; auch ist das in demselben bereits gebotene Material in mancher Hinsicht recht wertvoll und brauchbar, und ich selbst erkenne mit Dank die Unterstützung an, welche ich bei Ausarbeitung dieses Bandes durch dasselbe gefunden habe. Aber gerade bei der Wichtigkeit dieses Werkes ist es für die Vervollständigung und kritische Neubearbeitung desselben, welche durchaus notwendig sein wird, sobald die Publikation der noch zu hebenden grofsen Hymnenschätze wenigstens zum vorläufigen Abschlufs gelangt ist, gewifs recht verdienstvoll, wenn die Hymnologen bei ihren jeweiligen Specialstudien die einschlägigen Angaben Chevaliers genau revidieren und deren Mängel zusammenstellen. Nur so bleibt den Freunden der Hymnologie mancher Irrtum und manches nutzlose, zeitraubende Herumsuchen infolge der Chevalierschen Daten erspart. Dieser Absicht und dem Interesse für das Repertorium entspringen die gemachten Ausstellungen.

Vielfach wurden unmittelbar angefügt, die ebendort besprochenen 3 Strophen: Fit porta Christi pervia etc.

2) Feno iacere pertulit etc. (2 Strophen) für das Fest Nativitatis Domini (MT, LSd).

3) Hostis Herodes impie etc. (4 Strophen) für das Fest Epiphania Domini (MT, LSd); hierbei wurden die Strophen mit den Anfangsbuchstaben K und M übersprungen.

4) Katerva matrum personat etc. (4 Strophen) für das Fest „Allisio infantium“ (MT, MC, LSd, X); die Strophen beginnen hier mit den Anfangsbuchstaben K, M, O, P. — X hängt aufserdem als weitere Strophen an: „Honor matris et gaudium etc.“ (= 3. Strophe der Divisio, „Fit porta Christi etc.“) und: „Memento salutis auctor etc.“ (= 3. Strophe des Weihnachtshymnus „Christe redemptor gentium“).

5) Quarto die iam foetidus etc. (3 Strophen) für den Sonntag „de Lazaro“ = Dominica III. Quadrag. (MT, LSd).

6) Tunc ille Judas carnifex etc. (5 Strophen: T, V, X, Y, Z) für das Fest „Cena Domini“ (MT, LSd). — In X sind die unter 3, 5 und 6 genannten Divisiones zu einem Hymnus für Epiphanie verbunden und durch eine Doxologie abgeschlossen.

Schliefslich ist der schöne Hymnus „Pange lingua gloriosi proelium certaminis“ anzuführen, durch welchen **Venantius Fortunatus** den Sieg des Kreuzes besingt. Die Mozaraber (MT, Tc, LSc, X) verwandten ihn am Charfreitag „ad salutationem ligni Domini“.

Eine weitere Hymnengruppe, von deren Aufnahme in die Sammlung ich Abstand nahm, sind jene hymni diurni, welche konstant in fast allen alten Römischen Brevieren, und zwar durchweg in der gleichen Reihenfolge sich vorfinden. Ich erinnere hier nur an die Hymnare von Moissac, Rheinau, S. Severino, Winchester, Elne. Warum jene Hymnen mit gröfster Wahrscheinlichkeit, wenn nicht Gewifsheit, als ur-römische, somit als von den Mozarabern dorther entlehnte, anzusehen seien, wird sich gleich ergeben. Ich folge bei Angabe der Hymnenanfänge in der nachstehenden Tabelle zunächst dem Rheinauer Hymnar (Werner n. 74 ff.); in dem von Moissac (Anal. II, 29 ff.) fehlt im Anfang ein Blatt oder — wie Werner meint — die ganze erste Lage, und so hebt jenes Hymnar erst mit dem fünften der fraglichen Hymnen an, deckt sich aber in den folgenden mit dem Hymnar

von Rheinau. Unserem Zwecke war es dienlicher, alle Ferial-Hymnen unter der Gruppe der Nocturn, der Laudes und der Vesper zusammenzustellen, während sie in den Hymnarien nach den einzelnen feriae gruppiert sind.

1. Ad Nocturnum:

Domin.:	Primo dierum omnium . . .	MT, C, LSd.
Fer. II.:	Somno refectis artubus . . .	MT. C, LSd.
Fer. III.:	Consors paterni luminis. . .	MT, C, LSd.
Fer. IV.:	Rerum creator optime . . .	MT, C, LSd.
Fer. V.:	Nox atra rerum contegit.	
Fer. VI.:	Tu trinitatis unitas | Orbem .	MT, C, LSd. (Fer. V).
Sabb.:	Summae Deus clementiae . .	MT, C, LSd. (Fer. VI).

2. Ad Laudes:

Domin.:	Aeterne rerum conditor.	S. die Tabelle der Ambrosiushymn. S.
Fer. II.:	Splendor peternae gloriae.	„ „ „ „ „ „
Fer. III.:	Ales diei nuntius	
Fer. IV.:	Nox et tenebrae et lumina	
Fer. V.:	Lux ecce surgit aurea	
Fer. VI.:	Aeterna caeli gloria	
Sabb.:	Aurora iam spargit polum	MT, LSd.

3. Ad Vesperas:

Domin.:	Lucis creator optime	(4 Str.)	MT.
Fer. II.:	Immense caeli conditor	(4 Str.)	MT.
Fer. III.:	Telluris ingens conditor	(4 Str.)	MT.
Fer. IV.:	Caeli Deus sanctissime	(4 Str.)	MT.
Fer. V.:	Magnae Deus potentiae	(4 Str.)	MT.
Fer. VI.:	Plasmator hominis Deus	(4 Str.)	MT.
Sabb.:	O lux beata trinitas[1])	(2 Str.)	MT, X (aber nicht ad sabb.).

An diesen Gruppen interessiert uns zunächst die Konstanz, mit welcher sie, wie erwähnt, in durchweg allen Brevieren des Römischen Ordo bis auf unsere Tage auftreten, wenn wir absehen von dem letzten in Sperrdruck angeführten Hymnus „O lux beata trinitas". In den mozarabischen Quellen hingegen ist die zweite Gruppe (ad Laudes) nur in einzelnen Nummern und mit verschiedener liturgischer Verwendung vertreten; die erste Gruppe

[1]) In MT steht dieser Hymnus als „cottidianus dominicalis", in X als „hymnus in dominica II. post oct. Epiphaniae", im Hymnar von Winchester als „invocatio ad sanctam trinitatem"; in der Hs. der Stadtbibliothek zu Trier Nr. 1418 (angeblich aus dem 8. Jahrh.) tritt an seine Stelle der Hymnus des hl. Ambrosins „Deus creatur omnium" (cfr. Mone I, 372). Im jetzigen römischen Brevier ist er bekanntlich in der 1. Strophe stark umgeändert und beginnt „Iam sol recedit igneus".

nicht vollständig, in drei Quellen, und zwar in diesen mit voller Übereinstimmung; die dritte nur in einer und derselben Quelle, abgesehen vom letzten Hymnus. Man könnte geltend machen: Die Gruppe II zeigt kompilatorischen Charakter mit Entlehnungen aus Ambrosius und Prudentius; somit ist vielleicht die erste und dritte Gruppe dem Mozarabischen entlehnt und die zweite im Römischen anderweitig zusammengestellt. Aber, wie soll man dann erklären, daſs die Hymnen 1—6 der Gruppe ad Vesperas sich nur in MT erhalten haben? Noch mehr muſs ins Gewicht fallen, daſs alsdann die befremdliche Voraussetzung zu machen wäre, die römische Liturgie hätte fast ausnahmslos ihre Hymni diurni den Mozarabern entlehnt, während das Umgekehrte leicht begreiflich ist. Ein Umstand freilich erhebt gegen letzteres wieder einiges Bedenken: Die Hymnen ad Vesperas sind bis auf den letzten in Stil, Strophenbau und Strophenzahl, und dem Inhalt nach so ähnlich und gleichartig, daſs ich der Ansicht meines Kollegen G. M. Dreves gern beipflichte, dieselben rührten von einem Verfasser her. Alle besingen das Sechstagewerk, jeder Hymnus je einen Tag der Schöpfung. Der siebente Hymnus, der schon durch die verschiedene Strophenzahl absticht, paſst nicht in den Cyklus. Da begegnen wir nun in MT, welche Hs. allein von den mozarabischen Quellen die Gesänge auf den Schöpfer enthält, einem „Hymnus ad vesperas sabbati", der wirklich den Cyklus entsprechend abschlieſst und zum Thema hat den Text der h. Schrift: „Complevitque Deus die septimo opus suum, quod fecerat; et requievit die septimo ab universo opere, quod patrarat" (Gen. 2, 2). Der Hymnus beginnt „Rerum Deus fons omnium" und ist im Corpus des vorliegenden Bandes enthalten. Sind also vielleicht doch wenigstens die hymni cottidiani ad vesperas aus dem Mozarabischen entlehnt? Aber, warum wurde denn nur der den Cyklus abschlieſsende Hymnus nirgends aufgenommen? Oder besaſs das römische Brevier ursprünglich alle 7 Hymnen, von denen aus irgend einem Grunde der letzte später wegfiel? Seine Spur wäre dann freilich gründlich verschwunden. Oder zählten die römischen Tageshymnen nur sechs auf die Schöpfung, denen ein geschickter Dichter der Mozaraber bei der Entlehnung einen gleichartigen siebenten hinzufügte? Letzteres möchte ich am ehesten vermuten. Näheres darüber gedenke ich in der Studie über die mozarabische Hymnodie zu bieten.

Jedenfalls liegen meines Erachtens hinreichende Gründe vor, die besprochenen hymni cottidiani in die vorliegende Textsammlung nicht aufzunehmen: Ihr Vorhandensein, ihre Verwendung und Verbreitung nach den Quellen ist hinlänglich bezeichnet; ihr Text ist allen zugänglich und aus zahlreichen Hss. geschöpft, so daſs die etwaigen Varianten der mozarabischen Quellen keine namhafte Verbesserung des Textes erzielen würden; ihr mozarabischer Ursprung ist überdies äuſserst zweifelhaft.

Eine Ausnahme dürfte der Hymnus ad vesp. sabb. beanspruchen, dessen Sonderstellung bereits hervorgehoben wurde. Im Hymnar von Winchester steht er als „invocatio ad sanctam trinitatem", in X als „hymnus in II. domin. post Oct. Epiphaniae", in MT als „hymnus cottidianus dominicalis". Obendrein tritt er uns in den mozarabischen Quellen in einer bedeutend erweiterten Form entgegen, und in der Form durfte er in dieser Sammlung wohl nicht fehlen. Näheres an der betreffenden Stelle.

In ähnlicher Weise war aus ähnlichen Gründen meines Ermessens mit jenen Hymnen de Communi Sanctorum zu verfahren, die zum festen Bestande aller römischen Breviere gehören, und die ich deshalb nicht aufgenommen habe. Dahin gehören:

1. Exsultet caelum laudibus (De apostolis) . . . . . LSd.
2. Rex gloriose martyrum (De martyribus). . . . . MT, LSd, X.
3. Sanctorum meritis inclita gaudia (De martyribus) LSd.
4. Martyr Dei qui unicum (De uno iusto = martyre) MT, LSd.
5. Deus tuorum militum (De uno iusto = martyre . MT, LSd, X.
6. Jesu redemptor omnium (De confessore) . . . . LSd.
7. Iste confessor Domini sacratus (De confessore) . X.
8. Virginis proles opifexque matris (De virginibus) . MT, LSd, X.

Auf gleiche Stufe dürften zu setzen sein die beiden Hymnen:

1. Urbs beata Hierusalem (In dedicatione eccl.) . LSd.
2. Te lucis ante terminum (Ad complet.) . . . . MT, Ta.

Schlieſslich waren ganz entschieden jene Hymnen auszuschlieſsen, die schon dadurch ihren jüngeren, nicht mozarabischen Ursprung verraten, weil sie auf Feste gedichtet sind, welche dem altmozarabischen Ritus völlig fremd waren, oder weil sie einen vollständig ausgebildeten zweisilbigen Reim aufweisen. Durchweg finden sich dieselben auch nur in X, und schon Lorenzana hat mit richtigem Takt den weitaus gröſsten Teil derselben in den Appendix seiner Ausgabe verwiesen als „Breviario Gothico-

Hispano addita in editione cardinalis Ximenii.“ Irrig ist letzteres betreffs der beiden Hymnen auf das Fest Allerheiligen, die bereits in LSd Aufnahme gefunden hatten, die aber trotzdem nicht als mozarabisch anzusehen sind (vgl. die Angaben über den Festhymnus für Allerheiligen bei Bäumer, Geschichte des Breviers, Freiburg 1895. S. 255). Auch in LSd ist kein Allerheiligenfest verzeichnet, sondern die zwei entlehnten Hymnen sind als Tageshymnen für fer. IV. und V. verwendet. Folgendes die Liste der ausgeschiedenen Hymnen:

1. Pange lingua gloriosi corporis mysterium	Fest. Corp. Christi.
2. Sacris sollemniis iuncta sint gaudia	
3. Verbum supernum prodiens | Nec patris	
4. Christe redemptor omnium | Conserva	In X: OO.SS.— In LSd: fer. IV resp. V.
5. Jesu salvator saeculi | Redemptis	
6. Lucis huius festa colat | Plebs honesta	s. Annae.
7. Orbis exsultans celebret hoc festum	
8. Gaude mater ecclesia | Maternis	s. Barbarae.
9. Christi martyr et inclita | Virgo sacrata	
10. In caelesti collegio | Nova collega	
11. Novum sidus emicuit | Error vetus conticuit	s. Elisabeth Hung.
12. Nunc cunctorum vox incunda | Decantet ecclesia	
13. Prompta cuncta catholicae | Plebs alumna gloriae.	s. Gabrielis (Umdichtung).
14. Katharina mirabilis | Atque Deo amabilis	s. Katharinae.
15. Congaudentes cum angelis | Et cum choris	
16. Pro speciali linteo | Servivit capitilio . .	s. Mariae Magdalenae.
17. Adest dies sanctissima | Virtute sacra splendida	s. Nicolai.
18. Exsultet aula caelica | Laetetur mundi machina	

Besonderes Interesse knüpft sich an das Vorkommen des altehrwürdigen Marienhymnus „Ave maris stella“ in LSd, und zwar ist er bezeichnet als „hymnus sanctae Mariae in assumptione.“ (Varianten zum jetzt gebräuchl. Text: „Sumat per te precem“ und „Summum Christo decus). Der Marienkult hat nämlich in der mozarabischen Liturgie kaum Blüten der Hymnodie getrieben. Erst im Breviere des Kardinals Ximenes begegnen wir dem Feste „Purificatio B. V. Mariae,“ und der Festhymnus „Sacer puritatum dies“ trägt den Stempel der Umdichtung nach dem Hymnus auf Christi Beschneidung „Sacer octavarum dies“ an der Stirn. — Ebendaselbst ist der Hymnus „A solis ortus cardine“ dem Feste „Annuntiatio sanctae Mariae Virginis“ zugewiesen; er ist in seiner kürzeren Form (8 Str.) zum gröſsten Teil eine Entlehnung aus Sedulius, also wiederum kein alt-

mozarabisches Produkt. Ob das ebendaselbst mitgeteilte Bruchstück aus 3 Strophen „Fit porta Christi pervia“ mozarabischen Ursprungs sei, bleibt zweifelhaft. Die Überschrift in MT lautet übrigens nicht auf Mariae Verkündigung, sondern „in diem sanctae Mariae“. Dazu stimmt eine Bemerkung Dom Morins in seinem oben citierten Werke „Liber comicus“ der Kirche von Toledo; zum „Legendum in sancte Marie ad Missa“ heifst es: „Haec una omnino est in codice nostro B. Mariae Virgini dicata festivitas. Quae cum in variis Hispaniae partibus non uno die celebrata prius fuisset, anno tandem 656, ut die XV kalendarum januariarum solemnis ab omnibus haberetur, in concilio Toletano X, c. 1. statutum est.“ Dafs dieses Muttergottesfest im Advent im alten mozarabischen Ritus das einzige seiner Art war, bekundet schon die einfache Bezeichnung „festum sanctae Mariae“, die gleichlautend ist der Bezeichnung anderer Heiligenfeste. Der Titel in MT weist somit sichtlich auf dieses Fest der allerseligsten Jungfrau im Advent hin; der Hymnus „A solis ortus“ bezw. „Fit porta Christi“ war nicht für die Annuntiatio bestimmt. Auch im „Kalendarium Gotho-Hispanum“ (s. oben S. 35) ist kein Fest Mariae Verkündigung verzeichnet.

Wohl aber finden wir in letzterem bereits für den 15. August das Fest „Assumptio sanctae Mariae Virginis“ angesetzt. Lassen sich auch Festhymnen so alten Datums anführen? In X sind deren freilich zwei verzeichnet, aber beide scheinen ursprünglich für das Marienfest im Dezember bestimmt gewesen und dann auf die Assumptio übertragen worden zu sein. Betreffs des Hymnus „O decus sacrum virginum“ kann kaum ein Zweifel bestehen, zumal die im Corpus dieses Bandes mitgeteilte kürzere Form auch in X dem Advente zugewiesen ist. Der andere Hymnus „Hymnum Mariae Virginis“ hebt zwar in der zweiten Strophe mit „Assumptionem ipsius celebremus“ an; indessen, kann das Wort nicht eine Umänderung sein, etwa statt „Conceptionem“ im aktiven Sinne? Dazu und nur dazu pafst der ganze Inhalt des Hymnus, der die jungfräuliche Mutterwürde Mariens preist und so ganz für die Adventszeit sich eignet. Ohnedies ist X relativ jungen Datums. Unter den Umständen ist es von gröfstem Interesse, in der alten Hs. von Silos LSd zwei Hymnen auf Mariae Himmelfahrt anzutreffen, von denen freilich der eine „Ave maris stella“ offenbar auf das Fest übertragen, der andere

bis jetzt unbekannte aber „En pater gloriae“ dem Geheimnis der Himmelfahrt ursprünglich geweiht war[1]).

Man könnte Bedenken erheben, dafs der eine oder andere Hymnus unbehelligt zwischen den Mozarabern seinen Platz behalten hat, obschon dieselben bei namhaften Hymnologen unter der Flagge von Hilarius, Prudentius, Gregor d. Gr. oder Ambrosius mit gröfserer oder geringerer Bestimmtheit aufziehen. Die Antwort nötigt mich, den eingangs erwähnten Mangel an Akribie bei mehreren Litterarhistorikern näher zu erörtern.

Betreffs der dem hl. Ambrosius von manchen fälschlich zugewiesenen Hymnen, sowie der Genesis dieses Irrtums genügt ein Verweis auf die bereits angezogene Studie „Aurelius Ambrosius“ von G. M. Dreves. Hier kommen vornehmlich in Betracht die Hymnen: „Deus pater ingenite“, „Iam meta noctis transiit“ und „In matutinis surgimus“, die dem hl. Hilarius von Poitiers zugeschrieben werden; „Decus sacrati nominis“, den der hl. Damasus, und „Noctis tempus iam praeterit“, den der hl. Gregor der Grofse verfafst haben soll; schliefslich „Hymnum Mariae Virginis“, „Noctis taetrae primordia“, „Obsidiones obvias“, als deren Verfasser Prudentius angegeben wird.

---

[1]) In dem wertvollen „Dictionary of Hymnologie, edited by John Julian, London, 1892, giebt F. E. Warren (l. c. p. 172 sq.) eine lehrreiche Liste der Hymnen in verschiedenen Brevieren. Die erste Kolumne bezeichnet in alphabethischer Ordnung die Hymnenanfänge, die zweite das sie enthaltende Brevier, die dritte die Verwendung des Hymnus. Diese treffliche Methode gab mir die Anregung, den Index in diesem Bande in ähnlicher Weise anzulegen. Betreffs der mozarabischen Hymnen sind indes dem gelehrten Verfasser schiefe und irrige Angaben unterlaufen. Er unterscheidet 1) Hymnen, die nur in der Ausgabe Lorenzanas stehen, 2) solche, die in der Ausgabe Lorenzanas und Ximenes'-Ortiz', 3) solche, die nur in der Ausgabe von Ximenez-Ortiz vorkommen. Danach bei ihm die 3 Bezeichnungen: m^*, m^1, m^2. Hiergegen wäre nichts einzuwenden. Wenn aber Warren betreffs der Gruppe 2 (m^1) bemerkt: „These 179 hymns are the Old Mozarabie hymns“ (l. c. p. 171) und zur Gruppe 3 (m^2): „Hymns introduced into the Mozarabic Breviary, 1502, from Ambrosian, Old Roman, and outher sources“ (l. c. p. 172), so ist beides, wie aus den bereits vorgelegten Erörterungen hervorgeht, unrichtig. In der 2. Gruppe ist eine ganze Reihe entlehnter, nicht altmozarabischer Hymnen, und in der 3. Gruppe sind über 3 Dutzend nicht entlehnter, altmozarabischer Hymnen. Wenn ich Warren recht verstehe, hat er nur die Ausgabe Lorenzanas selbst eingesehen (nur bei dieser macht er die Angabe „which we have been able to consult“ l. c. p. 171) und danach seine Berechnung angestellt.

Alle diese Hymnen sind indes teils gewiſs, teils wahrscheinlich mozarabischen Ursprungs, wie das des näheren bei den einzelnen Hymnentexten ausgeführt ist und eingehender in der demnächstigen Studie erörtert werden soll. Jedenfalls ist kein Grund für die genannte Autorenangabe vorhanden; sie beruht vielmehr auf einem ganz unbegreiflichen, verhängnisvollen Versehen Daniels.

Daniel nämlich bemerkt (Thes. IV, 36) zum Hymnus „Iam meta noctis transiit“: „Breviarium Mozarabum hunc hymnum cum duobus praecedentibus [„Deus pater ingenite“ und „In matutinis surgimus“] adsignat Hilario. Quod cum certum sit Hilarii carmina in Gothorum ecclesia per Galliae meridionales partes ac Hispaniam vulgatissima fuisse, haud prorsus spernenda est Mozarabum sententia.“ Aber im mozarabischen Brevier ist durchaus keine Autorenangabe, weder hier noch bei anderen Hymnen! Wie konnte denn der gefeierte Hymnologe dieses behaupten? Er selbst, wie schon erwähnt, hat nie ein mozarabisches Brevier eingesehen. Wer also ist sein Gewährsmann? Aufschluſs giebt seine Anmerkung zum Hymnus „Noctis terrae [lies taetrae] primordia“ (I, 141): „Hymnus supra positus cum duobus qui sequuntur („Obsidiones obvias“ und „Hymnum Mariae virginis“) sub Prudentii nomine feruntur in Brev. Mozarabum. Ita Thomasius in Hymnario.“ Also Thomasius soll der Gewährsmann sein. Indessen, wie die letztgenannte Autorenangabe wiederum nicht im mozarabischen Breviere steht, so behauptet auch Thomasius nichts derartiges. Letzterer giebt lediglich an, die Quelle seines Hymnentextes sei „Brev. Mozarabum“; so hier, so bei den anderen Hymnen, die nach Daniel von den Mozarabern dem hl. Hilarius zugeschrieben sein sollen. Die Erklärung von einer so bestimmten und doch so falschen Angabe unseres Hymnologen ist in folgendem zu suchen.

Thomasius stellt in seinem Psalterium (II, 408 sqq.) die „Hymni matutini“ zusammen. Der erste ist „Lucis largitor optime“ [l. splendide] mit der Aufschrift „S. Hilarii Episc. Pictavorum.“ Dann folgen, aber ohne Überschrift bezw. Autorenangabe, die Hymnen: „Deus pater ingenite“, „In matutinis surgimus“, „Deus creator omnium | Lucis auctor“, „Iam meta noctis transiit“. Zu den 4 letzteren steht in der Fuſsnote der

Vermerk: „Brev. Mozarabum“. Nach diesen Hymnen folgt mit der Aufschrift „S. Gregorii Papae“ der Hymnus: „Ecce iam noctis tenuatur umbra“. Ein vergleichender Blick auf die in gleicher Ordnung sich folgenden Hymnen im Thesaurus Daniels (I, 1—3) zeigt, daſs Daniel die Autorenangabe zum ersten Hymnus als für alle bis zum Hymnus „S. Gregorii“ geltend ansah, und den Hinweis auf das mozarabische Brevier für eine Belegstelle der vermeintlichen Autorenangabe hinnahm. Daſs der Hymnus „Deus creator omnium“, den konsequent das gleiche Schicksal hätte treffen müssen, und der erst im vierten Bande aus Neale nachgetragen ist, von Daniel übergangen wurde, kann nur ein Zufall sein, um nicht das Wort Flüchtigkeit zu gebrauchen. Durch den gleichen Irrtum, wodurch diese Gesänge als „Hilarius- und Prudentius-Hymnen“, wurde „Noctis tempus iam praeterit“ als „Gregorius-Hymnus“ geprägt und in Umlauf gesetzt. Nur der Hymnus „Decus sacrati nominis“ ist nicht infolge dieses Irrtums, sondern auf andere, meines Erachtens nicht stichhaltige Gründe hin von Daniel und mehreren Gelehrten dem hl. Damasus mehr oder minder bestimmt zugeschrieben worden.

Der verhängnisvolle Irrtum Daniels warf in die Litteraturgeschichte seine Schatten. J. H. Reinkens veröffentlichte 1864 eine eingehende Monographie über Hilarius[1]); Bähr[2]) und Kayser[3]) diskutierten mit Eifer die Frage, welche Hymnen dem berühmten Bischof von Poitiers als sicher zuzuweisen seien, welche als zweifelhaft oder unecht; das gleiche Thema behandelte in freilich kurzer und arg apodiktischer Weise Ebert[4]), dessen Ansichten Manitius[5]) sich aneignete. Und das Resultat? Bähr schreibt: „Drei andere kürzere Morgenhymnen sind aus dem mozarabischen Brevier, welches dieselben dem Hilarius zuschreibt, bekannt geworden (dazu die Anmerkung: „Durch J. M. Thoma-

---

[1]) Dr. J. H. Reinkens, Hilarius vou Poitiers. Schaffhausen 1864.

[2]) Dr. Joh. Chr. Fel. Bähr, Gesch. der Römischen Literatur. IV². Karlsruhe 1872.

[3]) Dr. Joh. Kayser, Beiträge zur Gesch. u. Erklärung der ältesten Kirchenhymnen I². Paderborn 1881.

[4]) Adolf Ebert. Allg. Gesch. der Literatur des MA. im Abendlande. I². Leipzig 1889.

[5]) M. Manitius, Gesch. der christl.-lat. Poesie bis zur Mitte des 8. Jahrh. Stuttgart 1891.

sius in dessen Opera . . . T. II. p. 351 ff.“); sie sind in jambischen Dimetern gefafst und enthalten in ihrem Inhalt nichts, was mit der Autorschaft des Hilarius im Widerspruch steht, so dafs sie als sein Werk wohl betrachtet werden können; zweifelhaft dagegen erscheinen etc.“ (a. a. O. S. 54). — Und Kayser, der zugleich das Urteil Reinkens hinreichend mitteilt, bemerkt: „Die unter Nr. 2, 3 und 4 (d. h. „Deus pater ingenite“, „In matutinis surgimus“ und „Iam meta noctis transiit“) signalisierten Morgenhymnen hat schon der Kardinal Thomasius im zweiten Bande seiner Werke veröffentlicht. Sie sind dem alten mozarabischen Brevier entnommen [richtiger: dem jüngsten von Ortiz edierten], welches sie ausdrücklich (!) unserem Hymnoden (Hilarius) zuschreibt. Mit Recht bemerkt Daniel, da unzweifelhaft feststehe, dafs die Lieder des Hilarius unter den Goten im südlichen Frankreich und Spanien sehr verbreitet gewesen, so verdiene diese Angabe des mozarabischen Breviers alle Beachtung. Von den unter Nr. 2 und Nr. 3 genannten sagt Reinkens nicht weniger treffend, dafs auch noch ein innerer Grund für ihre Echtheit spreche: in beiden sei nämlich das Verhältnis des Vaters zum Sohne gleich anfangs stark betont, so dafs man leicht an die immer wiederkehrende Bekräftigung dieses Verhältnisses in den Schriften des Hilarius erinnert werde. [Kann denn nicht ein anderer auch dieses Verhältnis, etwa unter dem Einflufs der Hilarianischen Schriften, betonen?] Wir haben nur hinzuzusetzen, dafs wir der mozarabischen Überlieferung desto lieber beipflichten möchten, da Hilarius als Bekämpfer des Arianismus gerade im Gegensatze zu dieser Irrlehre den Hymnengesang einführte“ (a. a. O. S. 64 f.)[1]. Später,

[1]) Anläfslich der dem hl. Hilarius beigelegten Hymnen nebenbei noch folgendes. Bekanntlich schrieb Fabricius („Poetarum veterum eccles. opera christ. Basileae 1564.“) jenem Bischof ohne Begründung diese drei Hymnen zu: „Jesus refulsit omnium“ (l. c. col. 793), „Jesus quadragenariae“ (col. 795) und „Beata nobis gaudia“ (col. 800). Alle 3 sind von Daniel in gleicher Reihenfolge den vorhin besprochenen 5 sog. Hilarianischen Liedern angereiht. — Bähr schreibt nun: „Diese drei Hymnen stehen nicht in dem mozarabischen Breviere, werden aber von Thomasius a. a. O. S. 358, 374 ff. dem Hilarius beigelegt und, während sie in der Benediktiner Ausgabe der Werke des Hilarius fehlen, erscheinen sie unter dessen Namen bei Fabricius...“ (a. a. O. S. 56, Anm. 9). Ähnlich Kayser: „Zwar führen schon Thomasius (Anm. „Thomasii opera tom. II, pg. 358 und 374 sq.“) und Fabricius die-

bei Erörterung der Frage nach dem Eindringen der Prudentianischen Lieder in die Breviere, macht Kayser die Anmerkung: „Daniel führt in seinem Thesaurus . . . noch zwei Abendlieder („Noctis taetrae primordia“ und „Obsidiones obvias“) und einen Muttergotteshymnus („Hymnum Mariae virginis“) an, welche in dem mozarabischen Brevier unter Prudentius' Namen vorkommen; sie sind jedoch nicht aus seinen bekannten lyrischen Dichtungen entlehnt“ (a. a. O. S. 273)[1]).

Die flüchtig hingeworfene, falsche Behauptung Daniels also wurde unbesehen aufgenommen und regte insbesondere wegen Hilarius, dem bis dahin überhaupt nur 3 bis 4 Hymnen ohne sichere Gewähr zugewiesen waren, vielfache Diskussionen an; die einen stimmten bei, andere verhielten sich aus inneren Gründen reserviert oder ablehnend (so Ebert a. a. O. S. 136[2]) und Manitius a. a. O. S. 137 f.). Das *πρῶτον ψεῦδος* lag im Ausgangspunkt.

Weiter kann ich die Autorenfrage betreffs der mozarabischen Hymnen, welche für die Geschichte der ältesten kirchlichen Dichtung offenbar von gröſster Bedeutung ist, hier nicht anschneiden.

---

selben unter dem Namen des Hilarius auf“ (a. a. O. S. 66). – Die Angaben bedürfen der Berichtigung: 1) Im mozarabischen Brevier steht wohl der Hymnus „Beata nobis gaudia“, freilich, was ausdrücklich zu betonen ist, ohne Autorenangabe. — 2) Das Citat aus Thomasius ist übereinstimmend ungenau; die 3 Hymnen stehen dort pg. 358, 360 und 374 ff. — 3) Nur der erstere der drei Hymnen wird von Thomasius dem hl. Hilarius beigelegt unter Verweisung auf Fabricius. Auſserdem steht bei Thomasius bloſs der Hymnus „Lucis largitor optime (l. splendide)“ unter dem Namen des Hilarius; die beiden anderen erwähnten durchaus nicht. Nicht einmal eine solche Erklärung, wie bei dem Irrtume Daniels, kann für diese falsche Angabe Bährs und Kaysers erbracht werden; denn das dem Hymnus „Jesu quadragenariae“ vorhergehende Lied steht unter dem Namen des hl. Gregor, und jenes vor „Beata nobis gaudia“ unter dem Namen des hl. Ambrosius.

[1]) In Chevaliers Repertorium sind alle besprochenen Autorenangaben Daniels als sicher angeführt; nur beim hl. Gregor ist ein ? beigefügt.

[2]) Bei Ebert (und Manitius, der ihm beistimmt) ist es frappant, daſs einerseits behauptet wird, „keine einzige (der Dichtungen von Hilarius), die beglaubigt wäre, hat sich erhalten“ (a. a. O. S. 136) und anderseits als Begründung „die metrischen Verstöſse“ und „das Schwanken des quantitativen Princips“ (a. a. O. S. 136 u. 383; vgl. auch S. 181) gelten soll. Woher kennt denn Ebert das Metrum der Dichtungen des hl. Hilarius, wenn keine erhalten ist?

Ein Wort über Wert und Verhältnis der Hss. zu einander wird erwartet werden. Der Wert der einzelnen Hss. ist bei verschiedenen Hymnen verschieden, vermutlich je nachdem die jedesmalige Vorlage des Schreibers besser oder schlechter war. So z. B. sind in LSd die Hymnen für Proprium und Commune de tempore durchweg textlich gut, für das Sanctorale mehrmals herzlich schlecht. Es blieb nichts anderes übrig, als mehr oder minder eklektisch vorzugehen, manchmal sogar innerhalb desselben Hymnus, wenngleich ich bestrebt war, bei den einzelnen Hymnen soviel als möglich derjenigen Hs. zu folgen, welche mir als die jeweilig beste erschien. Fand sich ein als mozarabisch anzuerkennender Hymnus auch in nicht-mozarabischen Quellen, so nahm ich aus letzteren nur dann die Lesart in den Text auf, wenn der Text der mozarabischen Quellen als gewiſs verderbt oder sinnlos anzusehen war. — Aus dem Gesagten ist ersichtlich, daſs ein Abhängigkeitsverhältnis oder eine Klassifikation der Hss. unmöglich eruiert werden kann; höchstens wäre das bei einzelnen Hymnen in etwa angängig.

Die Feststellung des Textes hatte sehr groſse Schwierigkeiten, zumal bei manchen für unser Ohr ganz anormalen Wortbildungen, Flexionen und Konstruktionen es nicht leicht ist, zu unterscheiden, was dem damaligen Sprachgebrauch und was der etwaigen Nachlässigkeit des Schreibers auf die Rechnung kommt. Sorgfältige Beobachtung führt dahin, daſs gewisse Flexionsformen und Konstruktionen ganz entschieden als Belege für die damalige Latinität zu erkennen und als sprachhistorisch wertvoll im Texte zu belassen sind. Man vgl. hierzu die dem 7. Bande unserer Analecta (S. 10—15) vorausgeschickte Abhandlung. Konservatismus war deshalb sehr geraten. Gleiches gilt von Unebenheiten in Metrum und Reim bezw. Endassonanz. In Hymnen mit gut erhaltenem und durch mehrere Hss. verbürgtem Texte finden sich mehrmals mitten zwischen den sonst assonierenden Versen ein oder zwei Verse ohne Assonanz; die Versuchung zu ändern lag nahe. Aber ist ohne triftige Gründe nicht Gefahr vorhanden, durch Sucht zum Schablonisieren das ursprüngliche, sich in freien Schranken bewegende Versmaſs zu zerstören? Ob ich die richtige Mitte getroffen, bleibt dem Urteil Sachverständiger anheimgestellt. Einzelheiten in systematischem Überblick geordnet, muſs ich mir einstweilen noch vorbehalten.

Auf einen Punkt sei schon hier die Aufmerksamkeit hingelenkt. In manchen Versen fehlt scheinbar eine Silbe. Mein Kollege sprach die Vermutung aus, da in solchen defekten Versen meistens ein Wort mit anlautendem s + Konsonant (namentlich m, p oder t) vorkommt, so sei vielleicht nach Brauch der romanischen Völker vielfach vor dieser Lautgruppe in der Aussprache ein E-Laut vorgeschlagen und als Silbe gemessen worden, ohne ihn in der Schriftsprache zu bezeichnen. Dadurch wäre der Mangel im Vers behoben, ohne den überlieferten Text zu ändern. Bei näherer Beobachtung schien mir diese glückliche Idee stets mehr begründet. Ein bestimmtes Gesetz konnte ich noch nicht finden; bald wäre ein E-Laut (e oder i) vorzuschlagen, bald nicht. Bedeutend darf dieses nicht gegen die Ansicht in die Wagschale fallen. Denken wir, diese sprachliche Erscheinung sei zur Zeit der Abfassung jener Gedichte in einer Art Entwicklungsstadium gewesen, also sporadisch zum Vorschein getreten, oder nach Bedarf vom Dichter angewendet; in ähnlicher Weise begegnen wir ja öfter in einem und demselben Gedichte dem Hiat neben der Elision. Ferner verwechseln die Schreiber — und in der Aussprache war es wohl ebenso — v und b, schreiben „berbum“ statt „verbum“, „brebem“ statt „brevem“; schlagen ein h vor, wie „hac“ statt „ac“, oder lassen es umgekehrt aus, wie „ore“ statt „horae“. Aber Konstanz und ein bestimmtes Gesetz liefs sich auch in diesem Punkte nicht entdecken [1]. War es nicht vielleicht ähnlich mit dem vorgeschlagenen E-Laut? Ein guter Beweis für diese Theorie scheint mir auch die Thatsache zu sein, dafs der E-Laut stellenweise in den Hss. nicht bezeichnet ist, wo er zur Stammsilbe gehört, wie z. B. „Srahel“ statt „Israel“, oder „Ste“ statt „Iste“, letzteres im Hymnus „O beate mundi auctor“ sogar an einer Stelle (6, 1), wo der Rhythmus betontes i, also íste, verlangt. Umgekehrt ist im Hymnus „Te centies mille“ 3, 5 die Schreibweise „Izmaragdus“ und

[1]) Wegen des sprachhistorischen Interesses sind alle hierher gehörigen Eigentümlichkeiten der Schreibweise in die Varianten aufgenommen; obendrein sind sie mehrmals ein Fingerzeig, wie durch mifsverstandene Lesung dieser Schreibart der Text verdorben wurde, wie z. B. „sive“, geschrieben „sibe“, umgeändert zu „sibi“, und umgekehrt. Sonstige rein orthographische Varianten (abgesehen von Eigennamen) wurden als für unseren Zweck unnützer Ballast übergangen, aufser an zweifelhaften oder sicher verderbten Stellen, wo sie für Konjekturen wertvoll schienen.

„Ysmaragdus“ statt „Smaragdus“ handschriftlich belegt. Diese vorläufigen Bemerkungen mögen genügen. Zweifel kann nur sein, ob e oder i vorzuschlagen ist, vielleicht ein Mittellaut zwischen beiden. In Versen, wo zur Ergänzung der fehlenden Silbe dieses Aushilfsmittel anzuwenden schien, habe ich z. B. statt spiritus ᵉspiritus geschrieben.

Schliefslich ist zu bemerken, dafs in mehreren Versen eine scheinbar fehlende Silbe durch Diärese des Diphthongs, namentlich von au, zu ergänzen ist, so z. B. laus zweisilbig als laüs; umgekehrt eine scheinbar überschüssige Silbe durch Synizese, bezw. konsonantische Lesung von i und u, getilgt werden mufs, eine Erscheinung, die bekanntlich bei altklassischen Dichtern schon vorkommt. Die graphische Bezeichnung habe ich aus technischen Gründen in solchen Fällen unterlassen. Hierhin gehört auch der alte Brauch, den unechten Diphthong eo, namentlich in Eigennamen als eu und somit einsilbig zu sprechen und zu schreiben. Aus dem Grunde habe ich die Schreibweise der Hss. in Wörtern wie Theuphilus, Leucadia etc. in den Text aufgenommen. Dafs bei Wörtern der U-Deklination im dat. sing. öfters -ui zu -u zusammengezogen wird, also spiritu statt spiritui, darf ich kaum ausdrücklich bemerken.

Vereinzelte Dichtungen religiösen Inhalts kamen mir unter die Hände, welche wohl zum mozarabischen Liederschatz gehören, aber schwerlich für die Liturgie bestimmt waren. Siehe z. B. Traube, Poetae latinae III, p. 149 sqq. (in den „Monumenta Germaniae“). Für die Geschichte der mozarabischen Liturgie sind sie von Bedeutung und sollen dort herbeigezogen werden. Hier als Probe nur ein derartiges Lied, welches interessant ist wegen der Verskunst und der Datierung, und zur Vergleichung mit Hymnen ähnlicher Art in diesem Bande erwünscht sein dürfte. Auch lernen wir daraus in etwa die Sprache des ausgehenden 10. Jahrhunderts, und haben daran einen Fingerzeig für Datierung von Hymnen mit ähnlichen Spracheigentümlichkeiten. Ich entnahm das Lied, welches meines Wissens sonst nirgends gedruckt ist, aus Florez, España sagrada XXXIII, 472. Letzterer edierte es aus dem Codex Albeldensis (jetzt im Escurial), welchen die Mönche Vigila und Sarracino im Jahre 976 geschrieben haben. Am Schlufs des Codex ist nämlich von gleicher Hand ein Gedicht angefügt mit dem doppelten Akrostichon: Vigila Sarracinusque

ediderunt (aus den Anfangsbuchstaben der Verse), und: Era millesima sive (= et) cuarta decima (aus den Schlufsbuchstaben). Darauf folgt nachstehendes Lied mit dem Akrostichon:

O Rex genite, initium finisque, Criste, ingeniti patris lumen,

und dem Telestichon:

Martini sanctissimi atrium tuere ac salva monacorum acmen.

Der Dichter ist nach Florez (a. a. O. p. 192 f.) der gleiche Mönch Vigila Albeldensis, ein Schüler des Abtes Salvus vom Kloster San Martin de Albelda (um 960).

1. O Dei Verbum patris ore prodituM,
Rutilat nutu cuius mundi machinA,
Eternum tuum, ut fruamur dulciteR,
Xriste, optamus, nobis iam adveniaT
Gaudium magnum servientibus[1]) tibI.

2. Enixe cuncti petimus, ut munimeN
Navum hic praestes tui almi MartinI
Iubar enitens semper in his atriiS,
Tua et alma fulgeat hic gloriA
Et gloriosum aspiret verum lumeN.

3. Infestus hostis victus saepe eat hinC,
Nobis et almum tuum iuvamen assiT,
Immense Christe, filius Dei vivI,
Tegamur omnes tuis sub signaculiS
Illata luce nobis tui luminiS.

4. Uirtus hunc locum summi Dei filiI
Muniat semper, et sanctorum atriuM
Floreat lucens sic lumine DominI,
Ingenti alma vigens et per saeculA
Nunc aula Dei claritate fulgeaT.

5. Intersit nostris, Christe, animis splendoR
Sacrae et aulae Martini episcopI,
Quius precatu tua protecta manU
Uigeat alma turba hic monachoruM
Et gaudens sacris virtutibus floreaT.

6. Caelibes facti tuo sancto SpiritU
Repleti bono tuae ac clementiaE,
Irradiati fulgeamus iugiteR
Sacris sic semper actibus iustitiaE,
Tua ut alma coronemur gloriA.

[1]) magnum scribentibus. Florez.

7. Eterni regis [sit] tutamen domus haeC,
Ibi et cuncti tegamur suis signiS
Nos habitantes sacra in hac atriA,
Gaudium nobis Iesus, rex EmmanueL,
Enitens donet de almo ^e^spiritU.[1])

8. Nostro sit[2]) regi Sancioni gloriA,
Inclite Christe, praebe et praesidiuM
Tuo humili Ranimiro angelO,
Imperti clemens ac iustitiae lumeN,
Possint ut frui tua semper gratiA.

9. Actus est liber aera labens enim hiC
Ter terna ducta centena in calculO,
Rite decies septem anni pariteR,
Iuncti collectim seni sic in transitU,
Solutum ubi revolutum circuluM.

10. Laus sit patri, honor atque gloriA
Unico proli, aequali semper huiC,
Manenti simul cum utrisque perpetiM
Ex aequo almo spiritui sanctoquE
Nunc et futura saecula currens.[3]) AmeN.

Den Abschlufs mögen zwei Bruchstücke von mozarabischen Hymnen bilden. Der eine findet sich in einem alten Rituale des Klosters von Silos, welches nach Franc. de Berganza (Andiguedades de España. Madrid 1719) im Jahre 1052 zusammengestellt wurde. Der Verfasser desselben giebt selbst an, dafs er aus mehreren alten Quellen schöpfte und manches in kürzere Form brachte. „De que inferimos“, so folgert Berganza, „que dicho Ritual en la substancia contiene las mismas ceremonias, que se estilaron en tiempo de los Godos. Assegurase este discurso, en que hasta los años de adelante no se introduxo en España el Oficio Eclesiastico Romano“ (l. c. II, 624). Leider ist der mitzuteilende Hymnus der einzige seiner Art in jenem Rituale, und hat offenbar auch die erwähnte Kürzung erfahren; er ist nämlich ein Abcdar, dem gegen Schlufs mehrere Buchstaben fehlen. Beim Leichenbegängnis war er vom Klerus zu zu singen, wenn die Leiche zur Kirche getragen wurde. Er lautet:

---

[1]) et spiritu. Florez.
[2]) sic regi. Florez.
[3]) curres. Florez.

„Preces Abecedariae“.

1. Ad te clamantes exaudi, Christe,
O Iesu bone, tu illi parce:
2. Benigne Deus, aurem adpone,
Ru[g]itum nostrum pius intende.
3. Caelitus, alme rex omnis terrae,
Ianuam vitae tu illi pande.
4. Dira peccata quod gessit tanta,
Nos deprecantes tu iam condona.
5. Exaudi, Christe, ru[g]itum nostrum
Pro hoc defuncto famulo tuo.
6. Fixis genibus te deprecavit,
Aliquotiens dum tribulavit.
7. Genitor, alme rex omnis terrae,
Ianuam vitae tu illi pande.
8. Inclite Christe, Redemptor sancte,
Delictum eius caelitus dele.
9. Lugentes, Deus, caelitus audi,
Et illi dele, quidquid peccavit.
10. O rerum, Deus, conditor bonus,
Citius dele delictum eius.

So bei Berganza (l. c. 650). Man beachte in 4, 2 den acc. abs., dem wir noch öfter begegnen werden. — Das zweite Bruchstück ist das Ende eines sonst unbekannten Hymnus und findet sich in LSd:

. . . . doctrina
Ac defunctis fidelibus
A te detur paradisus.

Vigens in nos dilectio,
Pura et sancta actio,
Splendeat in nos castitas,
Et floreat virginitas.

Sit tibi semper gloria,
Ingenite, cum genito
Una cum sancto spiritu
In sempiterna saecula.

Wien, den 4. Juni 1897.

Clemens Blume.

HYMNODIA GOTICA.

Prologus hymnorum.

1. Miracula primaeva * hymnorum modula clara
Angelica prompserunt * nascente Domino ora,
Uidelicet paucis * infusa caelitus dona
Resumeret terrestris * pastorum acies visa.

2. In vetere iam quidem * hymnorum refulserat ordo,
Cum trium ora iuvenum * fornacis igne devicto
Ueterique patri filio * iam tunc ab ipsis adiuncto
Sumpserunt hymnum laudum * cunctorum, rite quod altum
Olympi ambit quodque * terrenum circuit gyrum.

3. Beati tam coetus * quam cuncta elementa creata
Tot sacra, tot rara * hymnizavere camena,
Adnunc quod celebrat * toto pie orbe diffusa
Nitens ecclesia * divino sacramento locata.

4. Tandemque et redemptor * sacrae cenae tempus adimplens
Eterno sic patri hymnum * concentu apostolico solvens
Vestigia beata * orationis causa convertens
Exiit in montem * coaevum exorare parentem.

5. Rector quoque fidei, * cunctis per saecla magister,
Admonet et Paulus, * ut psalmis loquamur et hymnis;
Nam ex hoc surrexit * sacratum dogma hymnorum
Ilario papae, Ambrosio * ceterisque more ipsorum,

6. Ad laudem divinam * hymnorum sic condere modos,
Nunc laudes Domini nunc * martyrum narrare triumphos
Omnemque caelibem * derivare vocibus sonos
Et dulces reddere * factori omnium melos.

7. Dei summa gloria * laus et laetitia constat
In his, et trinitas * laudatur, ecclesia fraglat,
Dum hymnum dicimus, * honorem et gloriam damus,
Imnum dum canimus * ecclesiae vota monstramus,
Tandem et omnium * finem noxarum optamus.

MT. — 1, 4 terrestri pastorum acie. — 2, 1 refulserant. — 2, 2 hora iubenum. — 2, 3 tunc et ipsis. — 2, 4 laudium; vite quod alto. — 2, 5 Olimpiadis ambitu quodque terreni circuitus gyro. — 3, 1 Beato tamen coetui quam cuncto elemento creato. — 3, 2 hymnizabere arte camena. — 3, 3 per

tot pie orbe. — 4, 2 sit. — 5, 1 et cunctis. — 5, 2 ymnis. — 5, 3 sacrata. — 5, 4 papa. — 7, 2 et ecclesia. — Dies Gedicht ist kein Hymnus, sondern ein Einleitungsgedicht zu einem Hymnar. Die Fehlerhaftigkeit des Textes läſst vermuten, daſs dasselbe nicht für MT, sondern für ein älteres Hymnar gemacht worden. Über die beiden Personen, deren Namen in das Akrostichon „**Mauricus** obtante **Veraniano** edidit“ verflochten sind, war leider nichts zu ermitteln. Das Schema des rhythmischen Verses wird man sich vielleicht also zurecht legen dürfen:

(◡◡) ⏑́ ◡◡/◡ – ◡ – (◡) | ◡◡/◡ – ◡◡ – ◡◡ – ◡.

Wilhelm Meyer aus Speyer („Anfang und Ursprung der lat. u. griech. rythm. Dichtung. München 1884“. In den Abhandl. der k. bayer. Akad. d. Wiss. Cl. I, Bd. XVII, Abth. II, S. 119 Anm.) nennt diese Verse „40 rythmische Hexameter, welche an die formlosesten der longobardischen Grabschriften erinnern.“ Ob mit Recht? — Aufschrift: „Incipit prologus hymnorum.“

I. Proprium de Tempore.

1. In Adventu Domini.

(In festo s. Acisli et sociorum.)

1. Gaudete, flores martyrum,
Salvete, plebes gentium,
Visum per astra mittite,
Sperate signum gloriae.

2. Voces prophetarum sonant,
Venire Iesum nuntiant,
Redemptionis praevia
Cum nos redemit gratia.

3. Hinc mane nostrum promicat,
Et corda laeta exaestuant,
Cum vox fidelis personat
Praenuntiatrix gloriae.

4. Tantae salutis gaudium,
Quod est redemptum saeculum,
Exceptionis inclitum
Abhinc ciamus canticum.

5. Adventus hic primus fuit,
Punire quo non saeculum
Venit, sed ulcus tergere
Salvando, quod perierat.

6. At nunc secundus praemonet
Adesse Christum ianuis
Sanctis coronas reddere
Caelique regna pandere.

7. Aeterna lux promittitur,
Sidusque salvans promitur,
Iam nos iubar praefulgidum
Ad ius vocet caelestium.

8. Te, Christe, solum quaerimus
Videre sicut es Deus,
Ut laeta nos haec visio
Evellat omni tartaro.

9. Quo, dum redemptor veneris
Cum candidato martyrum
Globo, adunes caelibi
Nos tunc beatos coetui.

MT; LSd; X. — 1, 2 salbete MT, plebs X. — 2, 4 Qua MT, X. — 3, 4 gloriam MT (gloriae ist freilich gegen den durchweg eingehaltenen Reim; aber auch Str. 5 u. 9 ist derselbe nicht beachtet. — 4, 2 Quo MT, X. — 4, 4 sciamus X. — 5, 1 Adventum MT; hinc X. — 5, 2 saeculi MT, X. — 5, 3 Venisset MT, LSd, X (ich acceptiere die Konjektur Neale's). — 5, 4 Salbandos MT; Salbando LSd. — 6, 1 Ad MT. — 7, 3 refulgidum X. — 8, 4 ab omni X. — 9, 4 beato MT, LSd. — Doxologie: Deo patri sit gloria etc. MT; Praesta pater. LSd; Praesta pater piissime etc. X. — Cfr. Migne 86, 887 (Text von MT) und 1244 (Text von X); Neale 56, daraus Daniel IV, 57.

Die Überschrift zum Hymnus lautet: „Hymnus de adventu Domini et sanctorum festivitate ter mixtus qui in Matutinum dicendus est quando adventu Domini incipitur“ MT; „Hymnus in diem s. Acisli ad Matutinum in quo adventu Domini quod est XV Kal. Dec.“ LSd; „In festo sancti Aciscli vel comitum eius. Ad Vesperum.“ X.

2. Dominica 1. Adventus.

Ad Laudes.

1. Cunctorum rex omnipotens
Mundum salvare veniens
Formam assumpsit corporis
Nostrae similitudinis.

2. Qui regnat cum altissimo,
Virginis intrat uterum
Nasciturus in corpore
Mortis vincla disrumpere.

3. Gentes erant in tenebris,
Viderunt lumen fulgoris,
Cum salvator advenerit
Redimere, quos condidit.

4. Quem olim vatum praescia
Cecinerunt oracula,
Nunc veniet in gloria,
Nostra ut curet vulnera.

5. Laetemur nunc in Domino,
Simul in Dei filio,
Parati hunc suscipere
Adventus sui tempore.

X. — 2, 4 vincula. — 5, 3 eum; Elision würde gleichfalls die überschüssige Silbe beseitigen, aber sie findet sonst nie in diesem Hymnus Anwendung. — 5, 4 sui gloria; wäre gegen den genau durchgeführten Reim. Oder ist vielleicht die Str. 5 späterer Zusatz? — Cfr. Migne 86, 57; Neale 59 und davon Abdruck Daniel IV, 57.

3. Dominica 1. Adventus.

Ad Vesperas.

1. Christi caterva clamitet
Rerum parenti, proximas
Quas esse sentit, gratias
Laudesque promat maximas.

2. Vatum poli oracula
Perfecit olim tradita,
Cum nos redemit unicus
Factoris orbis filius.

3. Verbum profecto proditum
Tulit reatum criminum
Sumensque nostrum pulverem
Mortis peremit principem.

4. A matre natus tempore,
Sed sempiternus a patre
Duabus in substantiis
Persona sola est numinis.

5. Venit Deus factus homo,
Nitescat ut cultu novo
Renatus in nato Deo
Factus novus vetus homo.

6. Natalis hinc ob gaudium
Ovans tropaeo gentium
Renata plebs per gratiam
Haec festa praebet annua.

7. Adventus hic sollemnibus
Votis feratur omnium,
Quos sustinere convenit
Tanti diei gloriam;

8. Secundus ut cum venerit,
Orbemque terror presserit,
Succurrat haec humillima
Susceptionis dignitas.

MT; LSd; X. — Ferner: Cod. ms. Trevir. 1404. saec. 10. in. (Mone I, 45) M. — Aufserdem im Hymnar. ms. Severin. saec. 10/11. Cod. Vat. 7172 und Paris. 1092; und in einer Hs. zu Engelberg 61. fol. 174.

1, 1 caterba MT, LSd; clamitat M (entspricht freilich dem Reim; aber auch 7, 4 vernachlässigt den Reim, wie überhaupt ein gelegentliches Abgehen vom Reime den Mozarabern eigen ist; ferner korrespondiert clamitet mit promat). — 3, 1 profectum X, M. — 5, 2 nobo MT. — 5, 4 verus homo X, M. — 6, 2 Obans MT. — 6, 3 gratia MT. — 7, 3 Quo LSd. 7, 4 Tanti

dei X; gloria M. — 8, 1 cum ceperit X, M. — Doxologie: Deo MT; Deo patri LSd; Deo patri sit gloria etc. X; fehlt M. — Die inscriptio in LSd lautet: Hymnus de adventum (!) Domini per dies sabbatos ad Vesperum."

Cfr. Migne 86, 48; Thomasius II, 379 (seine Quelle mir unbekannt); Daniel IV, 119 (Abdruck aus Mone I, 45).

4. Infra hebdomadam 1. Adventus.

Feria 2. ad Vesp.

1. Verbum supernum prodiens,
A patre olim exiens,
Qui natus orbi subvenis
Cursu declivi temporis.

MT; LSd. — Der altehrwürdige Hymnus (Mone I, 49 setzt ihn in die Mitte des 5. Jahrh.) scheint nicht mozarabischen Ursprungs zu sein. Er besteht aus vier Strophen, denen später eine Doxologie in verschiedenen Fassungen angefügt wurde. Das reichhaltige Quellen- und Litteraturverzeichnis siehe Chevalier Rep. hymnol.

Cfr. Anal. II, 35. Zu dem daselbst aus dem Hymnar. Moissiac. (RM) gebotenen Texte folgende Varianten: 1, 3 orbis MT. — 2, 3 Audito ut praeconio MT. — 3, 1 Iudexque cum adveneris MT, LSd. — 3, 2 Rimare MT, LSd. — 4, 1 Non demnes artemur malis MT, LSd. Diese Lesart ist von grofsem Interesse. Ist „demnis" nicht vielleicht als simplex zu indemnis (indemnatus) aufgefafst, also demnes = damnati im Gegensatz zu beatis in 4, 3? Das farblosere „demum" der meisten Hss. dürfte dann eine Korrektur der lectio difficilior sein; ähnliches gälte dann von „damnis" in den Rheinauer (Züricher) Hss. 83 u. 129. So möchte man in mozarabischen Quellen die Vorlage vermuten. — 4, 2 criminis (Reim; auch so in RM, criminum ein Schreibfehler). — 4, 4 perennes caelibes MT, LSd (verdient in Übereinstimmung mit vielen anderen Hss. den Vorzug). — Doxologie-Anfang: Deo MT; Deo patri LSd. — Vgl. aufserdem Werner n. 7.

Der Reim ist so rein durchgeführt, wie in keinem mir bekannten Hymnus mozarabischen Ursprungs.

5. Infra hebdomadam 1. Adventus.

Feria 4. ad Vesp.

1. Vox clara, ecce, intonat,
Obscura quaeque increpat,
Pellantur eminus somnia,
Ab aethre Christus promicat.

2. Mens iam resurgat torpida,
Quae sorde exstat saucia,
Sidus refulget iam novum,
Ut tollat omne noxium.

3. E sursum agnus mittitur
Laxare gratis debitum,
Omnes pro indulgentia
Vocem demus cum lacrimis.

4. Secundo ut cum fulserit,
Mundumque horror cinxerit,
Non pro reatu puniat
Nos, sed pius tunc protegat.

MT; LSd; X. — Ferner: Hymnar. ms. Moissiac. saec. 10. Cod. Rossian. VIII, 144. RM. — Codd. mss. Rhenov. (Werner n. 8): Cod. Turic.: 91. saec. 11. in. Ra; 83. saec. 10/11. Rb; 82. saec. 11 Rc; 97. saec. 11/12. Rd; 129. saec. 12. in. Re. — Hymnar. ms. Wintoniens. ? saec. 11/12. Cod. Dunelm. s. n. (Stevenson 37.) DW. — Aufserdem: Hymnar. ms. Severinian. saec. 10/11: Vat. 7172. u. Paris. 1092. — Cod. Berolin. Oct. 1. saec. 11.

1, 3 Pellat DW (Mone macht beim Hymnus „Christe, qui lux es et dies“ — I, 92 — die Note: „So lauten z. B. die drei ersten Verse eines Hymnus in allen Handschriften und Drucken, die ich gesehen: Vox clara ..... pellantur eminus somnia. Hier mufs pellat gelesen werden, denn es bezieht sich auf vox, nicht auf somnia“); eminus omnia Rc. — 1, 4 Habethe Christus Rc; Abethra Ra. — 2, 1 turpida RM. — 3, 1 En sursum X. — 3, 2 Laxare gratia X. — 3, 4 Auffallend die Vernachlässigung der Assonanz. — 4, 4 Sed pius tunc nos X, RM; Sed nos pius tunc Ra, Rb, Rc; Sed pius nos tunc Rd, Re, DW. — Doxologie sehr verschieden: Nur „Deo.“ MT; Deo patri sit gloria etc. LSd, DW; Praesta pater piissime etc. X; Deo patri. RM; Laus honor. Codd. Rhenov., nur Rb hat:

Gloria tibi, trinitas, | Aequalis una deitas,
Et ante omne saeculum | Et nunc et in perpetuum.

Cfr. Migne 86, 56; Thomasius II, 379; Daniel I, 76; Roth. n. 41. Ziemlich umgeändert ist der Text des Hymnus, wie er jetzt im Röm. Brevier im Advent gebetet wird: En, clara vox redarguit etc. — Ob der vorgelegte Text mozarabischen Ursprungs sei, bleibt sehr zweifelhaft.

6. Infra Hebdomadam 2. Adventus.

Feria 2. ad Vesp.

1. A patre unigenite,
Ad nos venis per virginem
Baptismi rore consecrans
Cunctos, fide regenerans.

2. De caelo celsus prodiens
Excepit formam hominis,
Facturam morte redimens,
Gaudia vitae largiens.

3. Hoc te, redemptor, quaesumus:
Illabere propitius
Klarumque nostris cordibus
Lumen praebe deificum.

4. Mane nobiscum, Domine,
Noctem obscuram remove,
Omne delictum ablue,
Pie medelam tribue,

5. Quem iam venisse novimus,
Redire item credimus,
Sceptrumque tuum inclitum
Tuo defende clipeo.

6. Vita, salus et veritas,
Xriste, rogantes adiuva;
Ymnum sonantes iubilo
Zelum vincamus lubricum.

X. — Ferner: Hymnar. ms. Moissiac. saec. 10. Cod. Rossian. VIII, 144 (cf. Anal. II, 80) RM. — Hymnar. ms. Wintoniens. ? saec. 11/12. Cod. Dunelm. s. n. (Stevenson 53) DW. — 1, 1 unigenitus RM, DW (die Assonanz spricht für X). — 1, 2 venit RM, DW. — 1, 3 Baptisma crucem RM; Baptisma cruce DW. — 1, 4 fideles generans RM, DW. — 2, 1 prodiit DW. — 2, 3 Victor a morte rediens X; Factura RM. — 2, 4 vita rediens RM. — 3, 1 Lies vielleicht Huc (sc. illabere)? — 3, 3 sensibus DW. — 3, 4 praebe fidelibus RM, DW. — 4, 2 Obscuram noctem removens RM. — 4, 4 Piam RM, DW. — 5, 1 Que RM; credimus X. — 5, 2 novimus X. — 5, 3 Sceptrum tuumque RM; Tu sceptrum DW. — 5, 4 Tuum defende clipeum RM. — Strophe 6 fehlt RM, DW; nur X hat den Abcdarius vollständig, jedoch so, dafs auf Strophe 3 die Doxologie folgt (Deo patri sit gloria) und mit Strophe 4 ein Hymnus ad vesp. fer. IV beginnt. — Als Doxologie ist angefügt: Deo patri sit gloria X; Gloria tibi, Domine, Qui natus es RM; Gloria tibi, Domine, Qui lotus es in flumine DW. — Cfr. Migne 86, 74 u. 76; Thomasius II, 359; Mone I, 79 (2 Hss. des 14. u. 15. Jahrh.); Daniel IV, 151. Bei keinem der ganze Abcdarius. Vgl. Vorwort S. 33.

7. Infra hebdomadam 2. Adventus.

Feria 2. ad Laudes.

1. Ecce, salvator omnium
Desideratur optimus,
Adventus cuius praedictus
Venturus est quantocius.

2. Mundemus corda a sordibus
Parantes viam Domino,
Clamemus cordis organo:
Veni, redemptor, salva nos.

3. Deo patri sit gloria etc.

X. — 1, 2 Desideratus. — Cfr. Migne 86, 73.

8. In Circumcisione D. N.

Ad Vesperas.

1. Sacer octavarum dies
hodiernus rutilat,
Quo secundum carnem Christus
circumcisus traditur,
Patri, non adoptione,
coaeternus genere.

2. Spiritu completur alvus
incorruptae virginis,
Pariens quae mansit caelebs
virgoque puerpera;
Illibatam genetricem
proles casta eligit.

3. Inde Simeon grandaevus
ovans ulnis accipit
Amplexansque videt laetus
salutare Domini:
Resolve iam nunc in pace
artus istos debiles.

4. Sed nec illa impar Anna
continentia gradiens,
Quam in flore iuventutis
coniunx viduaverat,
Vagientem confitetur
fore mundi principem.

5. Impleta est priscae in eo
legis circumcisio,
Utriusque ut testamenti
se auctorem ostenderet,
Qui manens in trinitate
universa condidit.

MT; MC; X. — 1, 6 sed coaeternus MT, MC, X (lies: sed coaevus?). — 2, 2 incorrupta MT. — 2, 3 Quae pariens MT, MC, X. — 2, 4 virgo quem MT, MC; virgo quam puerperam X. — 3, 6 prolem MT; castam MT, MC, X. — 3, 3 Amplexusque X; videbatur MT, MC; videbat X. — 4, 2 continentia, viersilbig. — 4, 3 Quum MC. — 4, 5 confitentem X. — Zwischen Str. 4 u. 5 steht: Veneranda tunc ex lege etc. = Strophe 5 des Hymnus „Sacer puritatum dies,“ vgl. überhaupt die Anmerkung zum letztgenannten Hymnus. — Doxologie fehlt X; sie lautet in MT (cfr. „Dulce carmen lingua promat.“ III):

Gloria et honor Deo
usquequaque altissimo,
Una patri filioque
inclito paraclito,
Cui laus et potestas
per aeterna saecula.

In MC: Gloria et honor patri
in excelsis resonet,
Gloria triplici canant (canet MC)
angelorum agmina,
Gloria trinae virtuti (virtutis MC)
in aeterna saecula.

Cfr. Migne 86, 140; Neale 82, daraus Daniel IV, 60.

Damit die Erwähnung von Simeon und Anna im Hymnus auf die Beschneidung Christi nicht den Verdacht einer Interpolation aufkommen lasse, füge ich ein Capitulum aus dem mozarabischen Festofficium auf Circumcisio Domini bei: „Iesu Domine, cuius admirabile nomen angelus praedixit, mater imposuit, Simeon cognovit, Anna laudavit: salva populum tuum etc.“

9. Dominica ante Epiphaniam.

1. Agni genitor Domine,
Berbum natum de virgine,
Conceptum sine semine,
Dux luminis et fons vitae.

2. Esto nobis in salutem,
Filius Dei unice,
Gubernator Iesu Christe,
[H]ad precem nostram adspice.

3. In mundum nobis missus es,
Kaptivos repraesentare,
Lumen caecis reformare,
Mutorum linguas solvere.

4. Ne nos relinquas, Domine,
Omnium conditor pie,
Propitius miserere,
Qui nullum cupis perdere.

5. Rectorque mundi Domine,
Salvator unigenite,
Tu nos a morte protege,
Ut captos dulci opere.

6. Xristus Dominus vigilet,
fYdesque nostra germinet,
Zabuli discedat numen,
Ne valeat subripere.

7. Per Iesum Christum auctorem,
Qui regnat cum Deo patre
Et nos dignatur docere,
Credamus in trinitate.

MT; X. — 1, 1 Unigenite X. — 1, 2 Verbum MT, X. — 1, 4 Lux X. — 2, 2 Fili Dei unigenite X. — 2, 4 preces nostras X. — 3, 1 est X. — 3, 2 Captivos MT, X. — 3, 4 linguas laxare X. — 5, 2 Salvator nostrae animae X. — 5, 4 capti MT; capti nostro Christo X. — 6, 1 Vigilemus Domino X. — 6, 2 Fidesque MT, X; vgl. eXsultantes in dem Abcdarius Anal. XII. 28 sq. — 6, 3 discedamini MT; discedat munimen X. — 6, 4 Non valeat MT; Ne nos valeat X. — 7, 1 Christum Dominum MT. — 7, 3 dignavit MT. — Nach Str. 7 haben MT und X folgende zweite Doxologie, die augenscheinlich spätere Zuthat ist:

Trino Deo ac Domino
Omnes dicamus gloriam,
Quia pater in principio
Semper fuit cum filio.

Cfr. Migne 86, 146; daselbst ist der Text Lorenzanas MT entnommen, nur 6, 3 aus X. Neale 84 sq. (genau abgedruckt bei Daniel IV, 61) folgt Lorenzana bis auf 2 Änderungen, die den Abcdar zerstören. Vgl. jedoch den Nachtrag bei Daniel V, 362.

10. Primo die Ieiuniorum.

Kalendis Ianuariis.

1. Benignitatis fons, Deus,
Qui non habes finem boni
Super malum scelestium,
Semper pius, semper bonus.

2. Maestum satis cor caedimus
Et triste pectus tundimus,
Aquas pupillae fundimus,
Maestas genas inducimus.

3. Egisse multum paenitet
Horrens taetrum vel pessimum,
Turpissimumque sordidum
Fatemur omne noxium.

4. Elata vox te postulat,
Tu parce, dicit, conditor,
Iam parce, clamat obsecrans,
Ignosce, quod commisimus.

5. Non ira maestos sorbeat,
Non poena fessos conterat,
Solare contritos cito
Et gaudium nobis dato.

6. Deo perenni gloria
Et gratiarum copia,
Qui cuncta volvit tempora
Et regnat ante saecula.

MT, Ta, LSb, Xa (= fol. 39 b), Xb (= fol. 299 b). — 1, 2 habens LSb, Xa; bonum LSb. — 1, 3 celestium Ta, LSb. — 2, 1 satis quod LSb. — 3, 1 poenitens LSb. — 3, 3 Turpissimumque et Ta. — 4, 1 Elevata Xa. — 4, 3 clamans obsecrans Xa. — 5, 1 moestus LSb. — 5, 2 fessus Ta. — Die Doxologie: Praesta MT; Praesta pater piissime Ta; Praesta etc. vollständig Xa, Xb. — Cfr. Migne 86, 152 u. 949. — Dieser Hymnus wurde auch (nach X) verwendet „In Quadragesima. Ad Tertiam."

11. Feria 2. post Oct. Epiphaniae.

In Laudibus.

1. Fulgentis auctor aetheris,
Qui lunam lumen noctibus,
Solem dierum cursibus
Certo fundasti tramite.

2. Nox atra iam depellitur,
Mundi nitor renascitur,
Novusque iam mentis vigor
Dulces in actus erigit.

3. Laudes sonare iam tuas
Dies relatus admonet,
Vultusque caeli blandior
Nostra serenat pectora.

4. Vitemus omne lubricum,
Declinet prava spiritus,
Vitam facta non inquinent,
Linguam culpa non implicet.

5. Sed sol diem dum conficit,
Fides profunda ferveat,
Spes ad promissa provocet,
Christo coniungat caritas.

X. — Ferner: Cod. Vat. Reg. 11. saec. 8/9. V. — Cod. Oxon. saec. 8. [?] (Grimm l. c. 28 sq.) O. — 1, 1 Fulgentes V. — 1, 2 lunae X. — 2, 1 repellitur X. — 2, 4 in altum egerit X; eregit V. — 3, 1 tuas fehlt X. — 3, 3 Vultuque X. — 3, 4 serenet X. — 4, 2 Declinent V. — 4, 3 Vita X; inquinet X. — 4, 4 Lingua V; culpam X, V. — Als Doxologie: Deo patri sit gloria. X; Gloria Deo patri V.

Cfr. Migne 86, 192 und 17, 1180. — Thomasius (II, 411) giebt im wesentlichen den Text von V; daraus Daniel (I, 43), der 2, 4 Dulcis (Druckfehler?) und 4,4 Lingua in culpa non implicet schreibt; O wurde von Daniel nicht berücksichtigt.

12. Feria 2. post Oct. Epiphaniae.

Ad Vesperas.

1. Christe, salvator omnium,
Caelorum sublimis Deus,
Tuam rogamus gloriam,
Dum prona solvitur dies.

2. Iam sol urgente vespere
Occasu suo graditur
Mundum concludens tenebris,
Suum observans ordinem.

3. Sic nos, excelse Domine,
Precantes tuos famulos
Labore fessos diei
Quieta nox suscipiat,

4. Ut non fuscatis mentibus
Dies abscedat luminis,
Sed tua (pro)tecti gratia
Cernamus lucem prosperam.

X. — 3, 4 suscipiet. — Cfr. Migne 86, 195; Thomasius II, 421 sq.; daraus Daniel I, 152.

13. Feria 3. post Oct. Epiphaniae.

In Laudibus.

1. Deus aeterni luminis,
Candor inenarrabilis,
Venturus diei iudex,
Qui mentis occulta vides.

2. Tu regnum caelorum tenes
Et totus in verbo tu es,
Per filium cuncta regis,
Sancto spiritui fons es.

3. Trinum nomen alta vides,
Unum per omnia potes,
Mirumque per signum crucis,
Tu rector immensae lucis.

4. Tu mundi constitutor es,
Tu septimo throno sedes,
Iudex, ex alto humilis,
Venisti pati pro nobis.

5. Tu Sabaoth omnipotens,
Hosanna summi culminis,
Tibi laus est mirabilis,
Tu rex, prima anastasis.

6. Tu fidei adiutor es,
Et humiles tu respicis,
Tibi alta thronus sedes,
Tibi divinus honor est.

7. Christo aeternoque Deo
Patri cum sancto spiritu
Vitae solvamus munera
A saeculis in saecula.

X. — Ferner: Cod. Vat. Reg. 11. saec. 8/9. V. — Cod. Oxon. saec. 8. [?] (Grimm l. c. 28) O. — 2, 3 reges V. — 2, 4 Sancti spiritui V; Sancti spiritus O. — 3, 1 alta fides O (lies vielleicht: cuncta videns, und dem entsprechend dann 3, 2 Unumque omnia potens). — 3, 2 potens O. — 4, 2 sempiterno X; Tu in septimo V. (Thomasius: „Vide Concilium Romanum sub Zacharia P. instante S. Bonifacio. Harduini tom. 3. col. 1940.“ Cfr. Biraghi, Inni sinceri e carmi di sant' Ambrogio vescovo. Milano 1862; p. 26, und Dreves, Aur. Ambrosius, 17 sq.). — 5, 2 Tu Hosanna X; Tu osianna V. — 5, 4 Tu es X; primus O; — anastesis X. — 6, 1 auditor X, V. — 6, 2 respecis V. — 6, 3 Tibi altum vides thronum X; alta sedes thronus V; altae sedis thronus O; hier und im folgenden Vers schien der konstant durchgeführte Reim auf e (i) eine Umstellung zu erheischen. — 6, 4 est honor X, V, O. — 7, 1 Christoque aeterno X; aeternoque Domino O. — 7, 3 In te X. — Ob die Doxologie ursprünglich ist, bleibt zweifelhaft, da der Reim auf e aufgegeben ist. Vgl. übrigens den Hymnus: Agni genitor Domine, der ebenfalls 6 Strophen und eine ganz wie jene Strophen gereimte Doxologie hat. —
Cfr. Migne 86, 197 und 17, 1195. — Thomasius II, 412 benützte X u. V; daraus und nach O: Daniel I, 68. — Neale 33, Daniel IV, 29.

14. Feria 4. post Oct. Epiphaniae.

In Laudibus.

1. Deus, pater ingenite
Et fili unigenite,
Quos trinitatis unitas
Sancto conectit spiritu.

2. Te frustra nullus invocat,
Nec cassis unquam vocibus
Amator tui luminis
Ad caelum vultum erigit.

3. Ad te suspirantes, Deus,
Vel vota supplicantium,
Vel corda confitentium
Semper benignus aspice.

4. Nos lucis ortus admonet
Grates deferre debitas,
Tibique laudes dicere,
Quod nox obscura praeterit.

5. Diem precamur [te] bonum,
Ut nostros, salvator, actus
Sinceritate perpeti
Pius benigne instruas.

X. — 1, 2 filii. — 1, 4 spiritui. — 3, 1 Et te suspirantem. — Als Doxologie: Deo patri sit gloria etc. — Cfr. Migne 86, 201. Thomasius II, 409; Abdruck aus X unter Beseitigung der 2 ersten Varianten. Daraus Daniel I, 2. Betreffs des heil. Hilarius als angeblichen Verfassers dieses Hymnus s. Vorwort S. 49.

15. Feria 5. post Oct. Epiphaniae.

In Laudibus.

1. In matutinis surgimus
Et Deo laudes dicimus
Christo Iesuque Domino
In unitate gloriae.

2. Choro sanctorum psallimus,
Cervices nostras flectimus
Et genua prosternimus,
Peccata nostra pandimus.

3. Oremus Deum iugiter,
Vincamus in bono malum
Cum fructu paenitentiae
Votum perenne reddere.

4. Christum rogemus et patrem,
Christi patrisque spiritum,
Ut det nobis auxilium,
Repellat hostem invidum.

MT; X. — 1, 2 sq. Reddentes laudes debitas Deo Iesuque X. — 1, 4 unitatem X. — 2, 1 Sanctorum choro X. — 2, 3 fehlt X. — 3, 1 Deo X. — 4, 2 Christique patris X. — 4, 4 Et repellat X. — Doxologie: Praesta. MT; Deo patri sit gloria etc. X.

Cfr. Migne 86, 205 (bis 2, 1 incl. nach X, dann — ausgenommen 4, 4 — nach MT); Thomasius II, 409 (genauer Abdruck von X) und daraus Daniel I, 3; Neale 40 (nach Lorenzana; seine Anmerkung zu „Et genua prosternimus“: Ita e coniectura dedi, die Daniel IV, 36 zu einem eigenen Nachtrag veranlafste, entspringt einem Irrtume). Grundlos schreibt Daniel und nach ihm Chevalier diesen Hymnus dem heil. Hilarius zu; s. Vorwort S. 49 ff.

16. Dominica 1. post Epiphaniam.

In Laudibus.

1. Altissimi verbum patris
Almaeque, Iesu, virginis,
Bis nostro natus gaudio
Carnisque factor et caro.

2. Decursà transit iam dies,
Emitte lumen caelitus
Favensque laetus vesperi
Grates benigne respice.

3. Hoc solis ad finem tibi
Incensum, Christe, pangimus,
Kaeleste nostris ut tuum
Lumen tenebris fulgeat.

4. Mentemque fessam dum sopor
Noctis per acta detinet,
Obscura cedant somnia
Pectusque purum luceat.

5. Quietem nullus corpori
Repat dolus lasciviae,
Sed te, Deus, mens somniet,
Te cor quietum cogitet.

6. Vocis simul cum cordibus
Xristi patrisque spiritu
Ymnum sonantes in choro
Zelo canamus perpetim.

MT; X. — 1, 2 Alme Iesuque X; lies Almaeque fili virginis? — 2, 2 Emit et MT; Exaudi preces supplicum X. — 2, 3 Fabensque MT, fovensque X. — 2, 4 Gloriosum lumen suscipe X. — 3, 1 soli X. — 3, 2 Immense MT; Incensum sacrum damus X. — 3, 3 ut nostris MT, X (im Hymnus kein Hiatus). — 4, 2 Noctis paratam X; peracta MT, lies vielleicht per atra oder Noctem per atram? — 5, 1 Lies Quiete = in quiete? Oder Quietem durch Ausfall der Präposition inter erklären? corporis X. — 5, 2 Rapiat X. — 5, 3 mens sonet X. — 5, 4. Tecum cor altum vigilet X. — 6, 1 Vocibus X. — 6, 2 Christo patrique spiritui X. — Cfr. Migne l. c. 190.

X mit all seinen Fehlern, bis auf 2, abgedruckt in Thomasius II, 420; daraus Daniel I, 234. Neale 29 änderte in seiner Weise den Text des Thomasius und „Arevalo“, und zerstörte dabei den Abcdarius. Daniel IV, 47 druckte Neale mit allen Anmerkungen ab, stellte aber im Index V, 363 unter Hinweis auf Neale (ob briefliche Notiz?) wenigstens den abcdarischen Charakter wieder her.

17. Dominica 2. post Epiphaniam.

Ad Vesperas.

1. O lux, beata trinitas
Et principalis unitas,
Iam sol recedit igneus,
Infunde lumen cordibus.

2. Iam noctis tempus advenit,
Quietem nobis tribue,
Diluculo nos respice,
Salvator unigenite.

3. Tu, Christe, solve vincula,
Absterge nostra vitia,
Relaxa pius crimina
Et indulge facinora.

4. Oramus, ut exaudias,
Precamur, ut subvenias,
Christe Iesu omnipotens,
Tu nos a malo libera.

5. Te mane laudum carmine,
Te praedicamus vespere,
Te supplex nostra Gloria
Per cuncta laudet saecula.

MT; X. — 1, 3 recedet X. — 2, 3 nos protege MT. — 2, 4 De caelo clementissime X. — Str. 3 fehlt MT. — 3, 3 Relaxa prius X.

Ferner finden sich Strophe 1 u. 5 in: Hymnar. ms. Moissiac. saec. 10. Cod. Rossian. VIII, 144 (cfr. Anal. II, 34). RM. — Codd. mss. Rhenov. (Werner n. 102): Cod. Turic. 111. saec. 10. Ra; 91. saec. 11. in. Rb; 83. saec. 10/11. Rd; 82. saec. 11. Rd; 97. saec. 11/12. Re; 129. saec. 12. in. Rf. — Hymnar. ms. Severinian. saec. 10/11: Vatic. 7172. u. Paris. 1092. — Nur Rb u. Vatic. 7172 bieten auch die Strophe 2. Varianten: 1, 4 lumen sensibus Rc. — 2, 2 Noctem quietam tribue Rb. u. Vatic. — 5, 1 laudum carminae RM; laudum carmina Rb, Rc, Rd, Re, Rf; laudant (corr. laudent) carmine Re. — 5, 2 Te depre-

camur Ra, Rb, Rc, Rd, Re, Rf; deprecemur RM, DW; vesperi RM, Rb. Re. — 5, 4 cuncta laudes Rd; laudat Re. — Doxologie in RM: Sit tibi virtus, gloria etc. (siehe Anal. a. a. O.); Rb, Rc, Rd, Rf, Vatic: Deo patri; Re, DW: Deo patri sit gloria etc.; Ra ohne Doxologie. — Re fügt vor der Doxologie noch 2 weitere Strophen ein (siehe Werner a. a. O.). — Cfr. Migne 86, 220; Thomasius II, 421 (aus X); Daniel I, 36; IV, 47.

Die Bemerkung Daniels (IV, 47) „Versus mozarabicos [Str. 2—4] spurios habeo" hat Wahrscheinlichkeit für sich. Vgl. die Bemerkungen zum Hymnus: Aeterne rex altissime. Anderseits schliefst sich Str. 2 sehr passend an, und zwar sind 2, 1 u. 2 ganz symmetrisch zu 1, 3 u. 4 gebaut: Die Sonne weicht: gieb Licht den Herzen; dafür rückt die Nacht heran: gieb Ruhe den Gliedern. Ferner fällt der Umstand ins Gewicht, dafs Vat. u. Rb die Str. 2 aufweisen, die schwerlich aus römischer Quelle stammt. Schliefslich weisen die mozarab. Quellen für 5, 1 u. 2 entschieden bessere Lesarten auf, als die römischen Quellen. Dafs einmal die Endassonanz fehlt (4, 4), ist nichts Befremdendes. Einstweilen wird also ein Endurteil noch in der Schwebe bleiben müssen. Die gröfste Wahrscheinlichkeit aber spricht dafür, dafs Str. 2—4 einen mozarabischen Abendhymnus bilden, der mit dem römischen verschmolzen wurde. Der Text des jetzigen römischen Abendhymnus „Iam sol recedit igneus" ist bedeutend umgeändert. Vgl. Vorwort S. 43 u. 45.

18. Dominica 2. post Epiphaniam.

Ad Vesperas.

1. Christe, lux mundi, salus et potestas,
Qui diem solis radiis adimples
Noctem et fulvam faciens corusco
Sidere pingis.

2. Certis ut totum motibus peractum
Temperes mundum vicibus recursus
Atque resolvas omnium labores
Sorte quietis.

3. Ecce, vergentem rotat hora solem,
Vesperis rursum remeantis ortum,
Hinc et astrorum chorus omnis alto
Surgit Olympo.

4. Nos pio cultu tibi praecinentes
Vocibus sacris modulamus hymnis,
Sensibus totis simul excitamur
Pangere laudes.

5. Tura libamus tibi, magne rector,
Lumen et sacrum Domino exhibemus,
Fervidum guttas madidumque summo
Vertice nectar.

6. Praestet ut votum, ferat ut medelam,
Donet ut nostris veniam delictis,
Firmet ut sensum, placida quiete
Mulceat artus.

7. Et licet noctis subeant profunda,
Horridis mundi tenebris operta,
Mens tamen nostra fidei supernae
Splendeat ortu.

8. Desinant culpae, vigilet vicissim
Noster illabens animus, nec ulla
Sensum involvat gravior vagantum
Spirituum turma.

9. Cor enim nostrum vigilet sopore,
Somniet Christum Dominumque semper
Insonet psalmis, meditetur hymnis
Nocte dieque;

10. Gloria summo celebret parenti,
Gloria Christo pariterque sancto,
Praedicet trinum pia voce nomen
Omne per aevum.

MT; X. — 1, 3 furbo faciens MT; Neale konjekturiert Noctis et fulvae faciem etc. Bei einer solchen, jedoch nicht nötigen, Änderung entspräche dem Sinne unter Anlehnung an MT besser: Noctis et furvae. — 2, 1 votibus MT, moribus X. — 2, 2 recursis MT, X. — 2, 3 resolva MT; resolvat X. — 4, 2 modulemus MT. — 5, 3 mandidumque X. — 6, 3 sensus placidam quietem X; placide MT. — 6, 4 ortus X. — 7, 1 nox subeat profundo X. — 8, 1 Desinent MT. — 8, 2—4 unleserlich in MT. — 8, 3 Sensus X (Metrum und Analogie zum sing. animus und cor empfehlen sensum; vgl. 6, 3 wo X sensus statt sensum in MT bietet). — 8, 4 Spiritum X. Spirituum dreisilbig lesen, oder Daemonum? — 9, 2 Soniet X. — 9, 3 meditemur MT. — 10, 3 trino MT. — Cfr. Migne 86, 215 sq.; daselbst ist von Lorenzana der Text nach X und MT bearbeitet. Thomasius II, 420 gibt einen Abdruck von X, nur schreibt er 3, 2 remanentis und korrigiert 5, 3 madidumque, 9, 2 somniet. Daniel I, 152 ist Abdruck von Thomasius, ausgenommen 2, 3 resolvas u. 5, 2 sacro; IV, 62 Nachtrag nach Neale 88.

Sehen wir einstweilen ab von Str. 2, so ist das Metrum klassisch genau bis auf 1, 1 salus, 6, 2 delictis, 10, 3 pia, wo -us kurz, de- lang, -a kurz gemessen sind. Ist also die an sich weitspurige Str. 2 (Neale unterdrückt sie), in der allein sich 3 metrische Verstöfse häufen, spätere Zuthat, oder illustriert der Hymnus überhaupt den Übergang von der streng metrischen zur frei rhythmischen Form?

19. Dominica 1. Quadragesimae.

Ad Vesperas.

1. Alleluia piis edite laudibus,
Cives aetherei, psallite naviter
Alleluia perenne.

2. Hinc vos perpetui luminis accola
Assumet resonans hymniferis choris,
Alleluia perenne.

3. Vos urbs eximia suscipiet Dei,
Quae laetis resonans cantibus excitat
Alleluia perenne.

4. Felici reditu gaudia sumite
Reddentes Domino glorificos melos,
Alleluia perenne.

5. Almum sidereae iam patriae decus
Victores capitis, quo canor est iugis
Alleluia perenne.

6. Illic regis honor vocibus inclitis
Iucunda reboat carmina perpetim
Alleluia perenne.

7. Hoc fessis requies, hoc cibus et potus
Oblectans reduces haustibus affluis,
Alleluia perenne.

8. Nos te suavisonis, conditor, affatim,
Rerum, carminibus laudeque pangimus,
Alleluia perenne.

9. Te, Christe, celebrat gloria vocibus
Nostris, omnipotens, ac tibi dicimus
Alleluia perenne.

MT (mit Neumen); LSd; X. — Ferner: Hymnar. ms. Moissiac. saec. 10. Cod. Rossian. VIII, 144. (cfr. Anal. II, 41) RM. — Cod. ms. Monac. Clm. 17027. saec. 10. (Mone I, 87) M. — Hymnar. ms. Severinian. saec. 10/11.: Vatic. 7172 u. Paris. 1092. S. — Hymn. ms. Farfen. saec. 10/11. Cod. Roman. 175. Farf. 4. F. — Codd. ms. Rhenov. (Werner n. 24): Cod. Turic. 91. saec. 11. in. Ra; 83. saec. 10/11. Rb.; 82. saec. 11. Rc. (Beachtenswert, dafs Rc nach Calmet-Werner aus dem spoletanischen Kloster Farfa — nicht „Tarfa“ — stammt). — Cod. Berolin. Oct. 1. saec. 11. B. — Hymnar. ms. Wintoniens.? saec. 11/12. Cod. Dunelm. s. n. (Stevenson 57) DW. — Brev. ms. monast. saec. 12. Cod. Palat. Vindob. 1825. V. —

Aufserdem: Hymnar. ms. Lirens. saec. 11. Cod. Ebroicens. 70. — Hymnar. ms. Fredelar. saec. 11. ex. Cod. Casselan. theol. IV, 25.

1, 1 edicte laudibus X. — 1, 2 aetherii M; nabiter MT; unanimiter X (Neale: „Unanime. Ita, metro postulante, dedi pro unanimiter.“ Aber auch so gegen das Metrum und eine Elision); suaviter M, F, Rb, B, V. — 1, 3 perhenne X, RM; Alleluia perenne edite laudibus (ebenso nach Str. 2, 5 u. 10) DW; A. perhennem edite laudibus Ra; A. perhenne edite laudibus cives etherei (und so analog in den folgenden Strophen) Rb; ähnlich F. — 2, 1 Hic vos MT, S, Rc; Hic vox Ra; Hinc fons Rb; perpetuis Ra; accolae X, F; accolas DW, S, Ra, Rc; acolas RM. — 2, 2 Adsumens resonans MT; Ad summum resonate X (acceptiert von Daniel nach dem Vorgange Neales); Assumet resonat V; Asumens RM; resonat S, Ra; Assumentes F, S; resonant F, Rc; ymniferi chori S, Rc; choris fehlt Ra. — Strophe 3 fehlt B, Rb. — 3, 1 Mox Ra; urbs perpetua S, F, Rc; suscipie RM. — 3, 2 leti RM, Ra; resonat MT, F, DW; resonant RM; resonet V; excita M, S, F, Ra, DW, V. — Strophe 4 fehlt M, Rb, B, V. — 4, 1 Te lucis redita F, S; Felici edite RM. — 4, 2 Redentes domino (nicht dominum, wie Mone behauptet) X; glorificum melos X, DW (acceptiert von Stevenson, Mone, Neale u. Daniel, welchen nur diese 2 Hss. zur Verfügung standen; zweifellos ist die im Mlat. ganz richtige — cf. Anal. IV, 9 — und handschriftlich durch MT, LSd, RM, S, F, Ra, Rc besser verbürgte Lesart beizubehalten, wie es u. a. auch Werner auf Grund der Rheinauer Hss. gethan hat). — Nach Strophe 4 gibt DW die Schlufsstrophe, und beginnt die Divisio mit Str. 5 als „Ymnus ad Matutinam“. —

Str. 5. läfst Neale ohne jede Begründung aus; daher notiert Daniel fälschlich: „13—15 [= Str. 5] om. in Ar[evalo, l. Lorenzana].“ — 5, 1 syderium Ra; sidereum S, F, Rc; (X hat richtig sidereae, nicht sidere, wie Mone nach dem fehlerhaften Abdruck Blanchinis annimmt, was ihm dann Daniel nachdruckt). — 5, 2 Victor est cupitis RM; Victor es Rb; capite X; quo canere possitis X; canor est iugi S; canores iugis Ra; canor est iugi F; canore iugi Rc. — Strophe 6 fehlt S, F, Ra, Rc, DW. — 6, 1 Illic steht in allen Hss., nicht Illinc, wie Daniel dieses X u. DW (dort fehlt überhaupt die Str.) andichtet. Der Irrtum rührt daher, weil Mone ohne jeden Beleg illinc schreibt, und nur aus M die Lesart illic verzeichnet. — 6, 2 Iucundum revoat carmine MT Iocundum reboat carmine X, RM; Iocundo (Iocundum V) reboat laetoque carmine M, V (acceptiert von Mone trotz der metrischen Schwierigkeit; Daniel dichtet die Lesart wiederum DW an); Iocundo reboat psallendo carmine Rb, B (acceptiert von Werner; geht metrisch nicht an). Neale schreibt in seiner freien Weise: Iucundo resonat carmine perpetim, was Daniel, freilich mit Beibehaltung des handschriftl. reboat acceptiert, wobei er fälschlich resonat als Lesart Arevalos [d. h. Lorenzanas] verzeichnet. Gegen Sinn u. Metrum verstöfst dieser aus den Hss. kombinierte Text Daniels nicht; ich folge LSd, welche Hs. überhaupt den vorliegenden Hymnus am besten bietet. Die grammatische Konstruktion ist dann ganz analog der in 4, 2 sq. — 7, 1 Hoc fessi Ra; cybus Rb; hoc potus X (Daniel übergeht diese Variante, verzeichnet dafür fälschlich aus DW ut potus). — 7, 2 Obletans X (nicht oblactans, wie Daniel sagt); Hoc laetans S, F, Ra, Rb; reducis MT; redue RM; reducens S, F, Rc, DW, V; austibus RM, hostibus S, F, Ra, Rc; affluens MT, X. — 8, 1 Noste sua visionis RM; Nosque suavisonis X; suasonis Ra; suavisoni F; suasioni Rc. Neale, der im mangelhaften Drucke seines vermeintlichen „Arevalo“ Te suavisonis, las: ergänzt willkürlich: Dum te etc., was ihm Daniel nachdruckt. — 8, 2 laudemque RM, Rb, B, V; laudesque S, F, Ra, Rc; pandimus Ra (Neale und nach ihm Daniel schreiben ohne jeden Beleg dicimus). — 9, 1 celebret RM, DW, Ra, Rc; hac tibi DW, Ra. — 9, 2 Nostris omnibus ac V. — 9, 3 Der Rundreim doppelt X; Amen beigefügt RM. — Cfr. Migne 86, 259; Neale 102; Daniel IV, 63.

Der interessante und durch so viele wirkliche und angebliche Varianten entstellte Hymnus dürfte den ungewöhnlich langen und weitspurigen Apparat wohl rechtfertigen. Wenn Anal. II, 42 zu bemerken war: „Der bei Mone ungenügend edierte Text wird leider auch durch unsere Hs. [Hymn. Moissiac.] noch nicht fehlerfrei“, so haben uns MT u. namentlich LSd hoffentlich einen guten Schritt weiter geführt. — In LSd hat der Hymnus die Überschrift „Hymnus de carne tollendus“ [sic], offenbar mit Bezug auf die beginnende Zeit der Abstinenz (cf. X fol. 78 b. „Sermo de carnes tollendas“).

Neale macht die Bemerkung: „Sat notum est, Mozarabes, ut et Orientales, Alleluia in Quadragesima frequentius decantasse“. Das darf aber nur verstanden werden vom Sonntag Quadragesima, da es im Brev. Mozarab. am Schlufs der „Dominica prima in Quadragesima“ heifst: „Hic clauditur Alleluia.“ X fol. 82 a.

20. Infra hebdomadam 1. Quadragesimae.

Feria 3. ad Vesp.

1. Christe, lumen perpetuum
Astrorum, fulgor siderum,
Noctem nostram illumina,
Conserva pura pectora.

2. Nullus incidat laqueus,
Nullis gravemur hostibus,
Nec maculentur corpora
Per soporem lascivia.

3. Custodi corda omnium
Quam maxime fidelium
Protectionis propria
Tua, Christe, potentia.

4. Ut gratuletur anima
Vidisse lucem prosperam,
Implesse vota debita
Reddenda tibi, trinitas.

5. Deo patri sit gloria etc.

Xa (= fol. 57a); Xb (= fol. 91a). — 1, 4 plura Xa. — 2, 1 Nullis Xa, Xb; incedat Xb; laquis Xa; laqueus Xb. — 2, 2 gravetur Xa, Xb. — 2, 3 maculetur corpus Xb. — 2, 4 Lascivia per soporem Xa, Xb. — 3, 2 Fidelium quia maxime Xa; Fideliumque maxima Xb. — 3, 3 Protectionis est Xa; Protectione Xb. — Str. 4 fehlt Xa. — Doxologie vollständig Xb. — Die vorgenommenen kleinen Änderungen u. Umstellungen tragen dazu bei, die sichtlich vorhandene Endassonanz wieder herzustellen. — Cfr. Migne 86, 199 u. 287; Thomasius II, 421 gibt den Text genau nach Xa u. ergänzt Str. 4 nach Xb; Daniel I, 151; Neale 98. Der Hymnus wurde auch gebraucht: Post Epiphan. Domini, fer. 3. ad Vesp.

21. Infra hebdomadam 1. Quadragesimae.

Feria 5. ad Vesp.

1. Christe, qui regis omnia,
Verbo alis carnem nostram,
Cruce illuminans eam
Perducis ad Deum patrem.

2. Exemplum dans apostolis
Redemptionem corporis
Crucis ornatu floruit;
Laetemur in te, Domine.

X. — 1, 2 alisque. — Doxologie: Deo patri sit gloria etc. — Cfr. Migne 86, 306.

22. Infra hebdomadam 1. Quadragesimae.

Feria 6. in Laud.

1. Aeternae lucis conditor,
Lux ipse totus et dies,
Noctem nec ullam sentiens
Natura lucis perpeti.

2. Iam cedit pallens proximo
Diei nox adventui,
Obtendens lumen siderum
Adest et clarus lucifer.

3. Iam strato laeti surgimus
Grates canentes et tuas,
Quod caecam noctem vicerit,
Revectat rursus sol diem.

4. Te nunc, ne carnis gaudia
Blandis subrepant aestibus,
Dolis ne cedat saeculi
Mens nostra, sancte, quaesumus;

5. Ira ne rixas provocet,
Gula ne ventrem incitet,
Opus pervertat ne fames,
Turpis ne fluxus occupet;

6. Sed firma mente sobrii,
Casto manentes corpore,
Totum fideli spiritu,
Christe, ducamus hunc diem.

X. — Ferner: Vat. Reg. 11. saec. [8] 9. V. — Cod. Oxonien. saec. 8? (Jac. Grimm l. c. 26.) O. — 1, 2 ipse solus O. — 1, 4 perpetim X, V; perpete O. — 2, 1 cedat X; cidit pollens V; cedet O. — 2, 3 Obtundens O; luminis X. — 3, 1 stratum X. — 3, 3 coecam O. — 3, 4 Revertat X, V. — 4, 1 nec O. — 4, 2 subrepat V; testibus X, V. — 4, 3 nec O. — 5, 1

Iram nec rixa O. — 5. 2 Gullaue X; Gǒlane V; Gulam nec venter O. — 5, 3 Opum pervertat nec O; famis V. — 5, 4 nec luxus O. — 6, 1 firmamento X, V; sůbrii V. — 6, 3 Toto X, V. — 6, 4 Christo O. In X und V folgt die Doxologie Deo Patri sit gloria etc. — Cfr. Migne 86, 310; Thomasius II, 410, welcher V und X benützte; daraus Daniel I, 39 unter Herbeiziehung von O. —

23. Infra hebdomadam 1. Quadragesimae.

Feria 6. ad Vesp.

1. Christe, precamur, annue
Mixtasque voces fletibus,
Semper benignus et pius,
Venturam in noctem suscipe.

2. Te corda nostra somnient,
Te per soporem sentiant,
Tuamque semper gloriam
Vicina luce concinent.

3. Vitam salubrem tribue,
Nostrum calorem refice,
Taetram noctis caliginem
Claritas tua illuminet.

4. Hymnis vota persolvimus
Vesperque sacrum poscimus,
Nostrum delens chirographum
Tuumque praestans editum.

Tb; X. — 1, 4 in fehlt Tb. — 2, 4 concinant Tb, X; die wegen der Assonanz vorgenommene Konjektur fand ich nachträglich auch in Neale. Vielleicht ist unter Beibehaltung von concinant 2, 2 zu lesen: cogitent (cf. Altissimi verbum patris 5, 3 u. 4); dann aber wäre die Assonanz nicht analog zur Strophe 1. — Doxologie: Deo patri sit gloria etc. vollständig X; nur: Deo patri Tb.

Cfr. Migne 86, 314. Thomasius II, 421 Abdruck von X; danach Daniel I, 151. Neale 99 bietet aufser der erwähnten die wenig glückliche Konjektur: 3, 4 Charitas, woraus Daniel (IV, 47) cantas macht.

24. Infra hebdomadam 1. Quadragesimae.

Sabbato in Laud.

1. Deus, creator omnium,
Lucis auctor et diei,
Perlustra corda omnium,
Iesu bone, fidelium.

2. Lucescat habitaculum,
Tuum, Christe, hospitium
Nostraeque tectum animae,
Figmentum tuae dexterae,

3. Tuo cruore proprio
Quod ipse commercatus es,
Lucratus Deo animas
Tua morte ultronea.

4. Laetetur caro fragilis
Simul(que et) homo interior
Vicisse noctis tenebras
Perennis lucis lumine.

5. Diei huius gratia,
Concede, sine crimine
Custodia perpetua
Fruamur tua, Domine.

6. Deo patri sit gloria
Eiusque soli filio,
Sancto simul paraclito
In sempiterna saecula.

X. — 3, 2 Quo. — 4, 2 Die Elision ist höchst unwahrscheinlich, da im übrigen Hymnus der Hiat häufig vorkommt, aber nie Elision. — Cfr. Migne 86, 318. — Thomasius II, 409 bietet genauen Abdruck von X. Neale 100 (verdirbt 3, 1 cruore zu amore); daraus Daniel IV, 63.

25. Dominica 2. Quadragesimae.

Ad Vesperas.

1. Auctor luminis, filius virginis
Paterque matris filiusque patris,
Caeco sedenti qui stipem petenti
Lumen dedisti.

2. Sedensque caecus tenebris oppressus,
Quem voluerat sic nasceretur caecus,
In quem virtus sua cunctis credentibus
Comprobaretur.

3. Gaudetque caecus lumine recepto,
Quem visitabat medicus excelsus
A Patre dilectus, ut ablueretur
Mundi delictum.

4. Plebs Hebraeorum simulque dixerunt:
Veniant parentes; per quos quaesierunt:
Qui caecus est natus, a cuius virtute
Est illuminatus?

5. Parentes autem Hebraeis fatentur:
Ex utero matris caecus fuit natus,
Aetatem habet, ipsum interrogate,
Dicat veritatem.

6. Confitetur caecus, qui erat sanatus:
Ad me adcessit, propheta qui magnus,
Cuius virtute oculo et corde
Sum illuminatus.

7. Fecit qui lutum de sancto [e]sputo,
Tegmen oculorum linivit ac luto,
Iussit lavari Siloe piscina,
Me clarificavit.

8. Gloria patri, trino sempiterno,
Gloria Christo spirituique sancto,
Praedicet trinum pia voce nomen
Omne per aevum.

X. — 1, 3 Qui caeco sedenti stipite petenti. Oder ist stipitem als falsche Accusativbildung zu lesen? Ellipse einer Praeposition, also sedenti [in] stipite, geht hier wohl schwerlich an. — 2, 3 omnibus credentibus. — 4, 2 Parentes eius veniant. — 5, 1 Hebraeorum. — 6, 1 fuerat sanatus. — 6, 2 prophetaque. — 7, 2 linuit a. — Cfr. Migne 86, 323.

Das Metrum stellt sich dar als eine freie Nachbildung bezw. Weiterbildung der sapphischen Strophe in rhythmischer Form. In der zweiten Halbzeile folgen auf die erste Hebung 3 Senkungen, auf die zweite eine Senkung; hiernach ist mehrmals die erste Halbzeile und in den Strophen 4—7 auch der Adonius umgebildet. Man vergleiche den Hymnus „Christe immense, dominator sancte“ und namentlich den Hymnus auf die hl. Odrada (Analecta XXIII, 251), woselbst die zweite Halbzeile oft der ersten gleich gebaut ist. Demnach wäre auch hier 7, 1 vielleicht zu lesen: de sancto sputo ohne Vorschlag von e.

26. Dominica 2. Quadragesimae.

In 2. Vesperis.

1. Deus, qui certis legibus
Noctem discernis ac diem,
Ut fessa curis corpora
Somnus relaxet otio.

2. Te noctis inter horridae
Tempus precamur, ut, sopor
Mentem dum fessam detinet,
Fidei lux illuminet;

3. Hostis ne fallax incitet
Lascivis cura gaudiis
Secreta noctis advocans
Blandos in aestus corporis.

4. Subrepat nullus sensui
Horror timoris anxii,
Illudat mentem nec vagam
Fallax imago visuum.

5. Sed cum profundus vinxerit
Somnus, curarum nescius,
Fides nequaquam dormiat,
Vigil te sensus somniet.

X. — Ferner: Cod. Vat. Reg. 11. saec. 8/9. V. — Cod. Oxon. saec. 8. [?] (Grimm l. c. 44) O. — 1, 3 cures X. — 1, 4 Somno V; otium X. — 3, 2 Lasciviis curam X; curis O. — 3, 3 Secretam X. — 3, 4 Blandus X, O; in isto corpore O. — 4, 3 Inludit ne mentem (vagam fehlt) X; mentem neu O. — 4, 4 visus X; visui O. — 5, 1 profunda vixerit X. — 5, 3 Fedis V. — 5, 4 Vigilque X; Vigilve O. — Doxologie: Deo patri sit gloria etc (vollständig) X. — Cfr. Migne 86, 328 und 17, 1179. — Thomasius II, 418 benutzte X u. V, folgte aber bei Differenzen im Text stets letzterer Hs., abgesehen von 3, 4 Blandus. Daraus und unter Benutzung von O: Daniel I, 42; seine Variantenangabe ist mangelhaft.

27. Dominica 3. Quadragesimae.

Ad Vesperas.

1. Christe immense, dominator sancte,
Custodi plebem, quam tu redemisti,
Sanguine sacro tuo pretioso
Ipse salvasti.

2. Clare refulgent, Dominus quae fecit
In Bethania: ad Lazarum venit,
Quem suscitavit, et gloriam suam
Manifestavit.

3. Maria autem domi retenta;
Quem exspectabat pietas immensa,
Illi occurrit et annuntiavit
Sorori Martha:

4. Magister adest. Occurrunt sorores
Et lacrimantes Christum confitentes,
Sic meruerunt, ut viderent fratrem
Suum resurgentem.

5. Ad monumentum exclamabat Iesus:
Lazare veni, Dominusque tecum.
Ille surrexit, et omnis caterva
Ibi convertitur.

6. In Samaria ut homo sitivit
Et mulierem peccato dimisit,
Caecus etiam natus lumen magnum
Vidit in Siloe.

7. In Samaria fecit confitentes,
In Bethania Lazarum surgentem,
Surdos audientes et mutos loquentes,
Quos visitavit.

8. Gloria Patri, trino sempiterno,
Gloria Christo spirituque sancto
Praedicet trinum pia voce nomen
Omne per aevum.

X. — 2, 1 Claritas fulget Dominusque. — 3, 4 Sororque. — 6, 3 Caecus enim; magnam. — Cfr. Migne 86, 379; M. Pellechet, Notes sur les livres liturg. d'Autun etc. 254, ein genauer Abdruck aus Lorenzana. Betreffs des Metrums vgl. die Anm. zum Hymnus: Auctor luminis. Die Ähnlichkeit in Behandlung des Stoffes, die Gleichheit in Metrum, Strophenzahl, Doxologie lassen den gleichen Versator als Verfasser beider Hymnen vermuten.

28. De mediante Quadragesima.

1. Favens redemptis voto abstinentiae
Occurre fessis, dux verus Emanuel,
A quo dicata sanctius ieiunia
Futuri forma noscitur ad gloriam,
Opus caelestis regni esse ianuam.

2. Cui si consors virtus elemosynae
Ignita lampas iuncta parsimoniae,
Utroque pollens celso quisnam opere
Riteque compos ut alis pennigera
Volatu pernix poli adit intima.

3. Insigne cuius Moyses mysterium
Dei amicus exstitit oraculo,
Raptus Elias caeli curro igneo,
Fulta tuetur Ninive cum civibus,
Vox verbi claret veritatis nuntius.

4. Passim deinde tu, magister caelibum,
Quater dierum decies curriculo
Victor triumphas paradisi eremo
Morsum delicti abluens ieiunio,
Prorsus retentans temptatori callido.

5. Hoc nos sequentes usitatim decimas
Saltem dierum nunc litamur hostias,
Tu quoque mitis iugis indulgentia
Et holocausta effice pinguissima,
Quo expiemur cordium piacula.

6. Poculum esto vitae sitientibus,
Fons aquae vivae, regni sors denarius;
Gulae qui gustu in Adam cecidimus,
Surgendo in te ieiunando dapibus
Reficiamur cum supernis civibus.

7. Qui contritorum usus sacrificio
Ades latroni in crucis patibulo,
Nobis adesto caelitus tu, Domine,
Nostri memento, nos de throno respice,
Quos redemisti tuo sacro sanguine;

8. Iudex ut ipse cum tremendus veneris
Praevia cruce angelorum umeris
Terrore mundum tubaque concusseris,
Cum sanctis ipsi innovati gloria
Dextram tenentes evadamus tartara.

9. Praestaque, summa trinitas potentia,
Cuncta qui regis saeculorum saecula,
Ut te fruentes sine fine gloria,
Lux angelorum et dies, perennius
Sol ipse nobis vigeas perpetuus.

MT; LSd. — 1, 1 Fabens MT, LSd; vota MT. — 1, 4 Forma futuri MT. — 1, 5 caeleste MT. — 2, 1 Cui si consors clara sidus rutilans MT; Cui sic LSd. — 2, 2 sq. Ignita lampas misceatur largitas | Utraque libans celsa quisnam dextra MT. — 2, 4 pinnigera MT, LSd. — 2, 5 pernix poliatus intime LSd. — 3, 1 mysterio LSd. — 3, 3 Helias LSd; l. caeli curru? vgl. übrigens die Variante „hausto“ 6, 3). — 3, 4 Fultu LSd: Ninnibe MT, Ninniue LSd. — 3, 5 Quod verbi MT. — 4, 3 triumphans LSd; heremo MT, LSd. — 4, 4 Morsu MT. — 4, 5 resistens temptatori MT. — 5, 1 Quod MT. — 5, 2 hostia MT. — 5, 4 Ut holocausta MT; olocausta LSd. — 5, 5 Qua MT; sordium piacula LSd. — 6, 1 Poculum mit grofser Initiale (als Zeichen einer Divisio?) LSd. — 6, 2 aquae uibe LSd. — 6, 3 Guile qui MT; qui hausto LSd. — 6, 5 Reficiamus MT. — 7, 1 usu MT. — 7, 2 Adest LSd. — 8, 2 Praeviam crucem LSd. — 8, 3 tubeque concusseris MT. — 8, 4 ipsis LSd; gloriam MT. — 9, 1 Praesta quaesumus LSd. — 9, 3 fruentes, ein weiterer Belag für acc. absol. — Die Collation von LSd besorgte freundlichst Sir Edw. Maunde Thompson, Principal librarian des Britischen Museums. — Cfr. Migne 86, 896.

29. Dominica 4. Quadragesimae.

Ad Vesperas.

1. Verbum patris, quod prodiit factum caro,
Agnus Dei peccata mundi auferens,
Ad te venimus cernui, ut inclitum
Bibamus almae passionis sanguinem.

2. Ostende vulnerum sacrorum stigmata,
Exsurgat insignis crucis fortissimum
Signum, quod in vigore perpetim manens
Credentibus salvationem conferat.

3. Arundo, clavi, sputa, potus murreus,
Corona spinarum, flagella, lancea
Impressa sunt damnationis verbere;
Iam nostra pro his cuncta dele crimina.

4. Fons vulneris sacri riget praecordia,
Lavet cruor malitiae contagia,
Sit vita praesens absque omni crimine,
Futura detur in beato munere;

5. Ut cum resurgendi dies effulserit
Orbique regni claritas illuxerit,
Sequamur aetheris viam, quae nos trahat
In se receptos iam perennes incolas.

6. Honor sit aeterno Deo, sit gloria
Uni patri eiusque soli filio
Cum spiritu, quae trinitas perenniter
Vivit potens in saeculorum saeculis.

MT; Tb; X. — 3, 3 verbera Tb, X. — 4, 2 malitiaeque contagia Tb, X; contagio MT. — 4, 4 Futuro MT. — 6, 4 saecula Tb. — Cfr. Migne 86, 438; Neale 105 (dazu die Bemerkung: „Hic hymnus, mira quadam gravitate conspicuus, non nisi in editione Brev. Mozarab. Arevaliana exstat.“); daraus Daniel IV, 65.

30. Dominica 4. Quadragesimae.

In Laudibus.

1. Noctis tempus iam praeterit,
Iam gallus canit viribus,
Gallo canente spes redit,
Aegris salus refunditur.

2. Somno gravati surgite,
Cordis reatum pandite,
Iesuque laudem dicite,
Qui nos redemit sanguine;

3. Non ut fallax discipulus,
Qui pacem ferens osculo
Et dolum tenens pectore
Turbis magistrum tradidit.

4. Iesus captus ab impiis,
Disperguntur discipuli,
Locutus est ut Dominus
Nocte ferens ᵉscandalum.

5. Iesus, suis discipulis
Dum crucem suam praedicat,
Negari sese praemonet,
Petrus facturus abnegat.

6. Petrus fervens espiritu
Secutus, in praetorio
Sed agnitus discipulus
Negavit Christum Dominum.

7. Petrus iurabat omnibus
Se non novisse hominem;
Vox iamque galli resonat
Et Petrus culpam meminit.

8. Iesus dum Petrum respicit,
Fidem Petri tum suscipit,
Petrusque flendo recipit,
Quod ante paulo amiserat.

9. Et nos precamur, Domine,
Fidem Petri recipere
Fidemque apostolicam,
Flere pro nostra crimina.

MT; Tb; C; LSd; X. — 1, 2 canit vivis X. — 2, 1 Somnum C. — 3, 3 dolo MT, LSd. — 4, 4 Noctem MT, Tb, X; Noctis LSd. — 6, 2 Falls „in praetorio“ mit „secutus“ zu verbinden ist, haben wir einen weiteren Beleg für Verwechslung des Acc. mit dem Abl. (cfr. 9, 4). — 6, 3 Quem cognoscentem discipulum X; discipulis Tb; discipulum C. — 7, 3 Iam voce galli MT; Vox namque Tb, C, LSd, X. Vielleicht: Iam voce resonat gallus? So wäre der Reim, der sonst eingehalten ist, gewahrt. Zu dem Zwecke müſste aber auch 8, 2 geändert werden, etwa: Fidem Petri susceperat; 8, 4 nämlich zu schreiben „amisit“, ist schon wegen des sonst vermiedenen Hiatus bedenklich. Wahrscheinlich aber ist der überlieferte Text, den ich beibehielt, der ursprüngliche, da auch sonstwo das Abspringen vom Reim nicht zu den Seltenheiten gehört. — 9, 1 Ut nos Tb. — 9, 3 apostolica C. — 9, 4 nostro crimine MT, C, LSd, X. — In Tb, C und X folgt unmittelbar der Hymnus: Gallo canente venimus; in MT hingegen wird mit Recht letzterer durch eine neue Initiale und die Überschrift „Alius“ getrennt; ähnlich in LSd. — Cfr. Migne 86, 446 u. Thomasius II, 362 (beide = X). Daniel (I, 183) druckt nur 2 Strophen aus Thomasius ab mit der Bemerkung: „In Thomasii hymnario exstat sub Gregorii nomine hoc carmen magna ex parte ex Ambrosii eloquiis confectum et pessime tornatum.“ Daraufhin ist bei Chevalier als Autor „S. Gregorius M.?“ verzeichnet; völlig haltlose Angaben.

31. Dominica 4. Quadragesimae.

In Laudibus.

1. Gallo canente venimus,
Laudes Deo persolvimus,
Confessionis propriae
Dantes ei veram fidem.

2. Abscede, princeps daemonum,
Cum noxiis phantasmatum;
Iam nos piavit veritas,
Iam probra tersit caritas.

3. Hinc te, Deus, deposcimus,
Ut pervagantes daemonas
Signo salutis destruas
Nos a pavore liberans.

4. Hac noctis hora praescius
David futurae gloriae
Deo preces multiplicat
In matutinis excubans.

5. Hac nos oportet surgere
Illo vigore corporis
Illoque voto spiritus,
Quo expiemur sordibus.

6. Exsurge nobiscum, Deus,
Laudes tuorum suscipe
Lustrando corda lubrica
Lucis novella gratia.

MT; Tb; C; LSd; X. — 1, 4 verum LSd. — 2, 3 piabit Tb, LSd. — 3, 2 per vacantes C; daemones MT; daemona C. — 3, 4 pabore C; libera MT, Tb, X; liberes LSd. — 4, 1 Hanc C; praescium C. — 4, 2 futurae noctis gloria X. — 4, 3 Deum MT; multiplicans LSd. — 4, 4 excubat C. — 5, 1 Haec nos C; Et nos LSd. — 6, 2 Laudes suscipe iustorum Tb. — 6, 4 nobelle Tb; novellae LSd; novele X; nobella MT, C. — Doxologie: Deo patri sit gloria etc. Tb, X. — Vgl. die Anmerkung zum vorhergehenden Hymnus. — In MT nach Strophe 3 neue Initiale und „Alius“. — Rätselhaft ist die Überschrift in LSd: Ordo hebdomadarius Quoquine in monasterio. — Cfr. Migne 86, 446 (als Schlufs zu: Noctis tempus iam praeterit).

32. „De Quadragesima“.

1. Christe immense, dominator sancte,
Conserva gregem, quem tu redemisti,
Sanguine sacro tuo pretioso
Ipse salvasti.

2. Conserva gregem tuum, Iesu Christe,
Et fac heredem, et in te manere
Semper assiste pariterque omnes
Laudes referre.

3. Exaudi precem populi rogantis,
Qui tibi puro inhaeserunt corde,
Ut tecum fuit tempore aeterno
In regno tuo.

4. Ibique cuncti angeli laetantur
Omnesque simul una voce clamant:
Gloria Christo detur infinita,
Regi aeterno.

5. Tibi, defensor alme, bone pastor,
Gratias omnes agimus, immense,
Tua nos semper dextera conservet
Per omne saeclum.

LSd. — 1, 2 Conserba gregem quam. — 1, 4 salbasti. — 2, 1 Conserba. — 3, 3 Lies vielleicht tecum simus. — 5, 3 conserbet. — Str. 3 u. 4 am Rande zugeschrieben. — Vgl. den Hymnus gleichen Anfanges in Dom. 3. Quadragesimae.

33. Dominica in Ramis Palmarum.

Ingrediente Vespera.

1. Vocaris ad vitam, sacrum Dei genus,
Creator asciscens amat, quae condidit,
Redemptor attrahit benigno spiritu:
Venite, dicit, vester unus sum Deus.

2. Damnationis vos iugum pressit grave,
Collum dedistis ponderi nequitiae,
Obstrangulavit guttur et pernicies,
Substare quidquid adfuit, totum ruit.

3. Prorsus relicto claritatis lumine
Ingens chaos vos pessime concluserat,
Locus beatitudinis iam non erat,
Cruenta terra, quare mors intraverat.
4. En, mitis adveni, creans et recreans,
Deus potens, infirmitatis particeps,
In me valenter vos feram; concurrite,
Ut iam receptet vos ovile et gaudium.
5. Signo crucis fons praenotetur indito,
Aures et os perfusa signet unctio,
Praebete dictis cordis aurem, vividum
Confessionis personate canticum.
6. Omnes novo estote laeti nomine,
Omnes novae sortis fovet hereditas,
Nullus manebit servus hosti subditus,
Unius eritis Dei regnum manens.
7. Honor sit aeterno Deo, sit gloria etc.

MT; Tb; X. — 2, 1 grabe MT. — 2, 3 Obstranquilabit MT; Os tranquillavit Tb, X. — 2, 4 Substans quidquid MT; Substate quidquid affluit X. — 3, 2 chaos vobis X. — 3, 3 Locum Tb. — 3, 4 quare = quia. — 4, 3 Vestrae valenter (in me fehlt) X. — 4, 4 obiletgaudium MT; et fehlt Tb; ovile gaudii X. — 6, 2 hereditans Tb. — 6, 3 hostis Tb. — Doxologie wie im Hymnus „Verbum patris quod prodiit etc.“, der überhaupt zu vergleichen ist; MT giebt nur die 2 Anfangsworte, Tb die ersten Zeilen. — Cfr. Migne 86, 564; Neale 106, daraus Daniel IV, 65. Auch hier hat falsche Brechung der Verszeilen (in Str. 4) die Kritik auf irrige Bahnen geleitet; Lorenzana, aus dem Neale schöpfte, machte den Senar (4, 1) zu einem Siebenfüſsler, der sich treu erhalten hat, wofür dann in 4, 3 ein Ersatzwort eingeschoben wurde.

34. Post Dominicam Palmarum.

Feria 4. ad Vesp.

1. Iam legis umbra clauditur,
Novumque phase prodiit,
Cum vera lux in vesperum
Mundi oborta promicat.
2. Hinc, Christe rex, post biduum
Cenae litas convivium,
Quo pascha pridem mysticum
In pascha nostrum vertitur.
3. Audi fidelium preces,
Qui traditorem passus es,
Hac nocte nos illumina,
Carnem lava, cor praepara.
4. Ardor tuae dulcedinis
Interna nostra concremet,
Fides paratos innovet,
Opusque ad regnum vocet.
5. Ut suavitate gratiae
Hinc advocati in crastinum
Inebriemur poculis
Tui sacrati sanguinis.

MT; X. — 1, 2 fasse MT; phase fehlt X. — 1, 4 Lies vielleicht suborta (so Lorenzana und danach Neale); dadurch wird der sonst nicht vorkommende Hiatus vermieden (cfr. 4. 4 und 5, 2). — 2, 1 Christus X. — 2, 2 Cenavit

vetus convivium X; conbibium MT. — 4, 4 Neale ändert: Opusque ad regium; aber opus ist Subjekt, und so ist der überlieferte Text ganz klar. — 5, 1 suabitatem MT. — 5, 3 Inebriamur X. — 5, 4 Tuis X. — Als Doxologie fügt X bei: Praesta pater piissime etc; MT nur: Praesta.

Cfr. Migne 86, 595 (Lorenzana hat den Text von X nach MT verbessert); Thomasius II, 366 (wesentlich = X); Neale 114 und daraus Daniel IV, 69.

35. In Resurrectione Domini.

Ad Primam.

1. Te, lucis auctor, personant
Huius catervae carmina,
Quam tu replesti gratia
Anastasis potentia.

2. Nobis dies haec innuit
Diem supremum sistere,
Quo mortuos resurgere
Vitaeque fas sit reddere.

3. Octava prima redditur,
Dum mors ab unda tollitur,
Dum mente circumcidimur
Novique demum nascimur;

4. Cum mane nostrum cernimus
Redisse victis hostibus,
Mundique luxum temnimus
Panem salutis sumimus.

5. Ieiuniorum victimis
Corpus litamus aridis
Piisque parsimoniis,
Sacris potimur hostiis.

6. Haec alma sit sollemnitas,
Sit clara haec festivitas,
Sit feriata gaudiis
Dies reducta ab inferis.

MT. — Ferner: Cod. ms. Trevir. n. 1404. saec. 10. in. (Mone I, 185) T. — Codd. mss. Rhenov. (Werner n. 53): Cod. Turic. 91. saec. 11. in. Ra; 83. saec. 10/11. Rb; 82. saec. 11. Rc; 97. saec. 11/12. Rd; Hymnar. ms. Wintoniens. ? saec. 11/12. Cod. Dunelm. s. n. (Stevenson 153) DW. — Aufserdem im Hymnar. ms. Severin. saec. 11/12: Vatic. 7172., Paris. 1092.

1, 1 personet MT; personent Ra, Rc, DW (der Reim spricht für personant). — 1, 2 caterba MT. — 1, 4 Zu „Anastasis“ vgl. Hymnus „Deus aeterni luminis“ 5, 4. — 2, 1 haec dies Ra, Rb, Rc, Rd. — 2, 2 resistere Ra[1]. — 2, 3 Quam mortuos MT (Auffallender Wechsel des genus von „dies“; vielleicht ist zu lesen: Diem supremam sistere, qua; cfr. 6, 4). — 2, 4 Vitae fehlt T; Vitaeque fassis MT; fas sis Rc; faxis, am Rande „vel fas sit“ Ra. — 3, 2 habunda MT; habundat Rb, Rc; ab unda (so schreiben wenigstens Mone und Stevenson) T, DW. — 3, 4 Nobique MT. — 4, 1 Dum Ra, Rc, Rd. — Str. 5 fehlt Rc, Rd, DW; Ra athetiert die Verse dieser Strophe durch ÷ am Rande. — 5, 4 potamur T, Ra, Rb. — Doxologie in MT u. T:

Gloria patri ingenito
Gloria (Semperque T) unigenito
Una (Simul T) cum sancto spiritu
In sempiterna saecula.

In den übrigen Hss.: Gloria tibi Domine. — Cfr. Migne 86, 897 u. 141, 941.

Die Aufschrift lautet in MT: Hymnus dicendus in Quadragesima per dies dominicos ad Matutinum. Wir haben indessen offenbar einen Osterhymnus vor uns, wie ihn auch die anderen Hss. verwerten; deshalb möchten wir auf Entlehnung schliefsen, wobei Str. 5 Anlafs bot zu einer Verwertung in der Fastenzeit. Oder ist Strophe 5, die ja in einigen Quellen fehlt, eine Interpolation? So bleibt manches, namentlich der mozarabische Ursprung, zweifelhaft.

Vgl. die Bemerkungen Mones a. a. O., der den Hymnus mit Recht als ein altes Osterlied für die Täuflinge ansieht. An die Octav von Ostern zu denken, liegt aber kein Grund vor; „Octava prima“ (3, 1) erklärt sich ja von selbst durch die Stelle Augustins, woran Mone selbst erinnert, und wonach Ostern „octavus idemque primus dies“ heifst.

36. In Resurrectione Domini.

Ad Vesperas.

1. Ad cenam agni providi
[e]Stolis albis candidi
Post transitum maris rubri
Christo canamus principi.

LSd. — Wahrscheinlich nicht mozarabischen Ursprungs. Der Hymnus besteht aus 7 Strophen + Osterdoxologie. Quellen u. Litteratur s. Chevalier, Repert. hymnol.

Cfr. Anal. II, 46. Die Varianten zu dem dort gebotenen Texte: 1, 2 Stolis alvi LSd. — 2, 4 vivimus LSd (so auch im Hymnar. Moisiac.; vivamus ist ein Druckfehler). — 5, 2 Per quam LSd (quem ist ebenfalls ein Druckfehler). — 5. 4 Reddito vitae praemio LSd. — 6, 2 redit de uarvero LSd. — 6, 3 tradens vinculo LSd. — Von Bedeutung und Interesse sind namentlich auch Text und Varianten der Rheinauer Hss. (s. Werner n. 55). Dem Schreiber der Hs. 91. saec. 11. in. hat sichtlich 1, 2 Schwierigkeit bereitet; er versucht 2 Konjekturen: „[&]stolis amicti/albis candidi[s].“ Hier sehen wir die Genesis des Textes im jetzigen römischen Brevier, erkennen den ursprünglich überlieferten Text und vermuten seinen Ursprung aus der Liturgie der Mozaraber, wo ja öfters ein vorgeschlagener E-Laut die scheinbar fehlende Silbe herbeischafft. Entgegenstehende Bedenken aber schwächen den Wert dieser Vermutung bedeutend ab.

37. A Resurrectione Domini usque ad Ascensionem.

Sabbatis ad Vesperas.

1. Te centies mille legionum angeli
Concentu plaudunt et canora iubilant,
Christe Iesu, alpha et ω omnipotens,
Sepultus olim et vivens in saecula,
Testis fidelis et verum principium.

2. Qui mundi huius deiecisti principem
Redimens orbem tuo almo sanguine,
Sanctus et verus genitus ingeniti,
Reserans clausum et opertum obstruens,
Faciens Deo regni sacerdotium.

3. Tu, Dei pignus hominisque filius,
Septies librum signatum signaculis
Solvere signa dignior repertus es,
Agnus occisus septem pollens cornibus
Septeno fulgens et lumine flammeo.

4. Tu verus agnus, solus sine macula,
Qui, dextram patris collocatus solio,
Solus egressus ab arce dominica,
Similis iaspis et sardino lapidi;
Iris per gyrum esmaragdus circuit.

5. E throno produnt fulgura tonitrua,
Septem ardentes ante thronum lampades,
Septem ubique missi Dei spiritus,
Septem estellae micant agni dextera,
Septem cui astant candelabra aurea.

6. Stat ante thronum nitens mare vitreum,
Bis bini fores item animalia:
Homo per genus, leo voce perstrepet,
Iuvencus ore promet sacerdotium,
Petens ad astra more volans aquilae.

7. Quattuor formis senis alis singulis
Ante et retro cuncta plena oculis
Vigiles semper dormiendi nescii,
Vicissim Sanctus ter clamantes iugiter
Illi, qui erat, est, et qui venturus est.

8. Sedentes circum quater seni primates,
Amicti cuncti niveis cycladibus
Et laureati diademis aureis,
Aureas vehunt phialas aromatum,
Aureis psallunt modulis et citharis.

9. Gloria patri, laus, benedictio
Agno sedenti supra thronum in caelis,
Cum patre regnat et cum sancto spiritu,
Conexa simul trinus una deitas
Per infinita saeculorum saecula.

MT; Tc; LSd; X. — Die Reihenfolge der Strophen, um das gleich hier zu bereinigen, ist in den Hss. nicht übereinstimmend; MT und X haben die Reihenfolge: 1, 2, 4, 3, 5, 8, 6, 7, 9; Tc: 1, 2, 3, 4, 5, 8, 6, 7, 9; LSd: 1, 2, 4, 3, 5, 6, 8, 7, 9. Die vorgelegte Reihenfolge schliefst sich aufs engste an die Darstellung in der Apokalypse (4, 1 sqq. u. 5, 8 sqq.) an.

1, 1 milia legionum angelorum X. — 1, 2 plaudent Tc; plaudet LSd. — 1, 3 alfa et o Tc, X; alfa et ho LSd. — 1, 4 in saeculo MT. — 1, 5 verus MT. — 2, 4 clausa et aperta observens Tc. — 2, 5 Faciens nos Deo Tc, X; regnum sacerdotiumque X. — 3, 3 dignio Tc; dignus X. — 3, 5 e lumine LSd. — 4, 3 patri Tc. — 4, 4 iaspidi X; lapide MT, LSd; lapidis Tc. Vielleicht zu lesen: sardini lapidis; alsdann wäre similis mit dem Genetiv konstruiert und iaspis als Genetiv zu nehmen, wie iris ja vorwiegend im Genetiv iris lautet. — 4, 5 Iri per gyrum Izmaragdum MT; Ysmaragdus circuis Tc; zmaragdus LSd; smaragdus X. Vielleicht: Iris per gyrum smaragdinus circuit? — 5, 1 produnt MT, Tc, LSd; offenbar nur graphischer Ausdruck, wie prodeunt zu lesen sei. — 5, 4 agno dextere Tc. — 6, 1 Stant MT, Tc; Stante throno nitet X; nitent Tc. — 6, 2 bini fortes MT; fore X; idem MT, Tc, LSd, X. — 6, 3 perstrepent Tc; perstrepit X. — 6, 4 promit X. — 6, 5 volantis X; aquila Tc. Man ist versucht, perstrepit u. promit bezw. das Particip zu setzen; aber

das Futur im Texte der Hss. dürfte sich als Bezeichnung der Bestimmung, der Aufgabe der 4 apokalyptischen Tiere erklären lassen. Petens ad astra ist meines Erachtens als korrespondierend zu per genus, voce, ore aufzufassen, also: „Der nach Adler-Art fliegende“ hat Christus sinnbildlich zu verkünden „durch seine Richtung (= als hinstrebend) zu den Gestirnen.“ Hart ist freilich die Konstruktion. — 7, 1 Auch hier dürfte der auf den ersten Blick augenscheinlich verderbte Text erklärbar sein, wenn wir eine Ellipse der Präposition cum (sc. senis alis) annehmen (cfr. 4, 3 Qui dextram = ad dextram); also: „Die vier Zeichen mit je 6 Flügeln haben ein jedes u. s. w. — 7, 3 Vigilent LSd; dormiendi nesciunt Tc; Vigilant semper sine requie X. — 7, 4 Vicim Tc; exclamantes Tc. — 7, 5 Ille qui Tc; qui venturus (ohne est) X. — 8, 1 circum qualiter X. — 8, 2 cuncti nebeis Tc. — 8, 3 laureatis X. — 8, 4 aromatis Tc. — 9, 1 laus, sapientia MT, X. — 9, 2 thronum paternum Tc. — 9, 3 regnans Tc. — 9, 3 simul tribus una Tc, X. — Cfr. Migne 86, 637. — Der Hymnus ist offenbar rhythmisch zu lesen, und zwar wohl nach dem Schema:

–́◡◡–́◡||–́◡–̀◡–́◡–̀

Die Cäsur ist nur 1, 3 vernachlässigt.

Vorliegender Hymnus ging auch in die Römische Liturgie über, wie aus dem Hymnarius Severinianus (cfr. Anal. XIV, 87) ersichtlich. Daselbst ist er für die „Dedicatio s. Michaelis“ verwendet, obgleich nur 1, 1 von Engeln überhaupt die Rede ist. Der eigentliche Platz, den der Inhalt verlangt, ist ihm in den mozarabischen Quellen angewiesen; die Inscriptio lautet in MT: „Ab octaba Pasce usque in Ascensione“, in LSd: „Hymnus dicendus in sabbatis de Resurrectione usque ad Ascensionem Dmi“; ähnlich in Tc u. X. — Schon dieser Umstand spricht für den mozarabischen Ursprung; auch die Abweichungen des Textes im Severinianus an einigen dunklen Stellen erscheinen als Korrekturversuche und weisen so auf Entlehnung hin. Die Varianten siehe a. a. O. — Bemerkenswert ist der Anfang des Hymnus im Severinianus: Centies mille legionum angeli (centies ist im mozarab. Text mit Synicese zweisilbig zu lesen); danach wären die Angaben in Chevaliers Rep. hymnol. zur Vermeidung von Mifsverständnissen zu ändern. — Vergleiche aufserdem Chevalier, Poésie liturgique du moyen âge, S. 185 sq.; um die Differenzen, welche zwischen dem dort vorgelegten und in Anal. XIV, 87 mitgeteilten Texte (bezw. Variantenverzeichnis) bestehen, zu heben, sei bemerkt; Dreves übersah zu notieren die Varianten: bini fores V u. P (7, 2 = 6, 2 unseres Textes) und: simul trinus unus deitas V (9, 4); Chevalier seinerseits übersah die Variante: simul sancta trinitas P (9, 4).

38. In diem sanctae Crucis.

I. Text in Tc.

1. Dulce carmen lingua promat
   dulce melos personet
   Laudes cum sono canore
   et trophaeum concinat
   Mundi qualiter redemptor
   crucis lignum prodiit.

2. Barbarorum dum formidat
   Constantinus impetum
   Fulgida micans Olympo
   crux nitescit Augusto
   Iussu monitur superno
   in hoc signo vincere.

3. Talia facere signa
   polum quale viderat
   Praecipit crucem praeire
   seque antecedere
   Belli contulit triumphum
   victor de certamine.

4. Constantinus regni princeps
   iam inito proelio
   Tegitur vexillo crucis
   demonstrante sidere
   Caelitusque procedetur
   ad honorem regium.

5. Hebraeorum coetum vocans
regis mater Helena
Crucem Christi sic requirit
quo lateret caespite
Cuius decus hostem vicit
dimicante Agusto.

6. Elegit viros profetas
doctos legem optime
Ignem voluit laturos
ne vera perdocerent
Anxium maerore tantum
Iudam ei offerunt.

7. Protinus retrudi iussit
Iudam sibi traditum
Retro victum detineri
mancipat ergastulo
Donec locum dedicatum
demonstraret proprium.

8. Septies dum sol recurrit
suae vicis ordinem
Cibus ori non defertur
subtrahuntur pocula
Properare pollicetur
ad locum Calvariae.

9. Illico electus inde
precem fundit Domino
Ut salutis nostrae signum
crucis patefaceret
Suabia flagrant mirra
nectaris fraglantia.

10. Omnia Christus fidei
concedat omnipotens
Quidquid supplicem precare
senserit fideliter
Cuncta dantur postulatur
quod credens pecierit.

11. Quinquies quater in altum
dum fodissst passibus
Tres quas precans repperibit
cruces ipse detulit
Quae sit una crux salutis
tacti morte comprobas.

12. Vox serpentis prestrebat
in aera clamitans
Veteris veneni telas
memorans quas texerat
Iudam ego incitabam
nunc me Iudas expulit.

13. Dominum Iudas deposcit
exorando fletibus
Sacri corporis ut sui
praepalet fixoriis
Rutilante ceu probatu
opis aurum optimum.

14. Regis freno os ad obtans
vatis ut praedixerat
Pax ut bella consequatur
salivares facere
Sanctum Domini quod esset
equus freno detulit.

15. Sic redemptor mundi Christus
iudex qui venturus est
Decies post quina lustra
pervoluta tempora
Crucis lignum umo opertum
revelat mirificum.

Den Text diplomatisch genau mitzuteilen, war ich nicht in der Lage; ist übrigens für unseren Zweck belanglos. Jene Stellen aber, die vom gleich vorzulegenden Cod. Lond. abweichen, sowie jene, die zweifelhaft oder dunkel erscheinen, sind in der Schreibart des Originals abgedruckt. Das Gleiche gilt vom folgenden Abdruck.

II. Text in LSc.

1. Dulce carmen lingua promat
dulce mellos personat
Laudes consonat canendo
et trophaeum concinat
Qualiter redemptor mundo
crucis lignum prodiit.

2. Barbarorum dum formidant
Constantinus impetus
Fulgida micans Olympo
crux nitescit agusto
Iussu monitus superno
in hoc signum vinceret.

3. Talia facere signa
populo quam viderat
Praecepit crucem praeire
seque antecedere
Velli contulit triumphum
victor de certamine.

4. Hebraeorum coetum vocans
regis mater Helena
Crucem Christi requisivit
quo lateret caespite
Cuius decus hostem vicit
dimicante agusto.

5. Elegit viros perfectos
doctos legem optimam
Igne voluit urendos
ne vera perdoceret
Hac summe merorum tactus
Iudam ei offerunt.

6. Protinus retrudi iussit
Iudam sibi traditum
Retro victum detineri
mancipat ieiunium
Usquequo locum sacratum
designaret proprium.

7. Septies dum sol recurrit
suae vicis ordinem
Cibus ori non defertur
subtrahuntur pocula
Properare pollicetur
ad locum Calvariae.

8. Illico electus inde
prece fundit Domino
Ut saluis nostrae signum
crucis patefieret
Suam effamaret mirram
nectaris fraglantia.

9. Omnia Christus fidei
concedat omnipotens
Quidquid supplice precari
senserat fideliter
Cuncta datur postulandi
quod credes petierit.

10. Quinquies quater in altum
dum fodisset passibus
Tres quas cruces requiribit
cruces ipse detulit
Quae sit una crux salutis
morti morte comprobas.

11. Vox serpentes perstrepebant
in aera clamitans
Veteris venans stellas
memorans quas texerat
Iudam ego incitabam
nunc me Iudas expulit.

12. Dominum Iudas deposcit
exorando fletibus
Sacri corporis ut sui
propalet fixorio
Rutilans quasi probatum
aufer aurum optimum.

13. Regis frenos ad que optans
vatis ut praedixerat
Pax ut vella subsequatur
salibares faceret
Sanctum Domini quod esset
equus freno detulit.

14. Hic redemptor mundi Christus
iudexque venturus est
Decies post quina lustra
pervoluta temporum
Crucis lignum umo apertum
velebat mirifice.

I. Tenebris et umbra mortis
patefactus inferis
Prohibens ruina ligna
gustatamque vetita
Inde salvans quod peribit
crucis lignum exhibens.

II. Viso redemptore mundi
mox infernus tremuit
Solvit vincla damnatorum
quod pertessus edidit
Ascendit crucem excelsam
salutemque reddidit.

15. Constantinus regi princeps
iam initos prolio
Tegitur vexillo crucis
demonstrasti sidero
Velli contulit triumpho
victor de certamine.

III. Veritas perorsit vati
caeli regem pandere
Que venturus liberaret
prisca lave genere
Omnium venturus inde
legibus distringere.

IV. Quaesumus salbanda natus
agmina lugentium
Te prophetae cecinerunt
redemptorem omnium
Trophaeumque morte gustans
dans vexillum frontibus.

16. Illico electus inde
septima die vice
Ad locum Dei sacratum
properat perniciter
Solisque resplendens crucis
septies emicuit.

17. Signum namque pretiosum
detulit Dominicum
Eiusque virtus procellens
excitavit mortuum
Ad cuius virtusque exemplum
cunctis gaudet populum.

18. Vox serpentis perstrepebat
qui hos inmundissimi
Quod sua sede deiectus
privaretur fortiter
Ego Iudam incitavi
nunc me Iudas expulit.

19. Dominum Iudas deposcit
exorando fletibus
Ut nostrae salutis donum
proderet frixorio
Suusque fraglaret odor
duplici nectareo.

20. Omnia Christi fidei
concedit omnipotens
Quidquid supplici precatus
senserat simpliciter
Cuncta ferrens deitatis
ad exhibendum omnia.

21. Mox clavos nostrae salutis
Iudae manus attigit
Ad expugnandum hostis velli
salibares infigit
Equs vulnus passionis
equs freno detulit.

V. Quem totus mundus non capit
monumento clauditur
Tertia die resurgens
saxum retro volvitur
Tellus pontus astra polum
adest victor omnium.

VI (22). Gloria et honor Deo
virtus et imperio
Una patri filioque
inclito paraclito
Cui laus et potestas
per aeterna saecula.

Vorstehende Strophen schliefsen sich in LSc unmittelbar ohne jede Unterbrechung an den Hymnus Pange lingua etc. . . . . Lustra sex . . . . Crux fidelis . . . . Flecte ramos . . . . Sola digna . . . . an. Strophe 1—14 decken sich derart mit jenen in Tc, dafs die Differenzen als Varianten des gleichen Textes betrachtet werden können. Darauf sind Strophen eines unten zu besprechenden Hymnus eingereiht, und zwar mit Strophen vermischt, welche das gleiche

Thema der Kreuzauffindung behandeln. Jene fremden Eindringlinge habe ich durch Numerierung mit römischen Ziffern kenntlich gemacht. Von diesen ist Strophe 15 = Strophe 4 in Tc; Strophe 17 fügt sich passend an Str. 10 (= Str. 11 in Tc) an. Alle übrigen sind den schon vorher im Corpus des Hymnus enthaltenen Strophen fast gleich, aber doch vielfach so differierend, dafs sie eher als parallele Bearbeitungen, denn als blofse Varianten angesehen werden dürften. Das der Forschung zu Gebote stehende Quellenmaterial ist leider zu mangelhaft, um einen sicheren Schlufs ziehen zu können, was Original, was mehr oder minder modifizierte Copie bezw. Umarbeitung ist. Um daher der Gefahr auszuweichen, dafs an dem interessanten Erbstück durch kühne Konjektur manches verwischt werde, lege ich beim folgenden Versuche einer Rekonstruktion die parallel laufenden Strophen auch als solche vor.

III. Rekonstruierter Text.

1. Dulce carmen lingua promat, dulce melos personet,
Laudes cum sono canoro et tropaeum concinat,
Qualiter redemptor mundo crucis lignum prodidit.

2. Barbarorum dum formidat Constantinus impetum,
Fulgida micans Olympo crux nitescit Augusto,
Iussu monitus superno, in hoc signo vinceret.

3. Talia facere signa, polo quale viderat,
Praecipit, crucem praeire seque antecedere
Caelitusque procedatur ad honorem regium.

4. Constantinus, regni princeps, iam inito proelio
Tegitur vexillo crucis demonstrante sidere,
Belli detulit triumphum victor de certamine.

5. Hebraeorum coetum vocans regis mater Helena
Crucem Christi requisivit, quo lateret caespite,
Cuius decus hostem vicit dimicante Augusto.

6. Elegit viros prophetas, doctos legem optime,
Igne voluit urendos, ni vera perdocerent;
Anxii maerore tactum Iudam ei offerunt.

7. Protinus retrudi iussit Iudam sibi traditum,
Retro vinctum detineri mancipat ergastulo,
Usquequo locum sacratum designaret proprium.

8 Septies dum sol recurrit suae vicis ordinem,
Cibus ori non defertur, subtrahuntur pocula;
Properare pollicetur ad locum Calvariae.

9 a. Ilico evectus inde
precem fundit Domino,
Ut salutis nostrae signum
crucis patefaceret;
Suavem efflat terra murram,
nectaris fraglantiam.

9 b. Ilico evectus inde
septima die vice
Ad locum Dei sacratum
properat suppliciter,
Soloque resplendens crucis
species emicuit.

10 a. Omnia Christus fidei
concedit omnipotens,
Quidquid supplicem precari
senserit fideliter,
Cuncta dantur postulanti,
quae credens petierit.

10 b. Omnia Christus fidei
concedit omnipotens,
Quidquid supplici precatu
senserit simpliciter
Cuncta ferens deitatis
ad exhibendum omnia.

11. Quinquies quater in altum dum fodisset passibus,
Tres quas precans requisivit cruces ipse detulit;
Quae sit una crux salutis tacto morte comprobat.

12. Signum namque pretiosum detulit dominicum,
Eiusque virtus praecellens excitavit mortuum,
Cuius virtutis exemplo cunctus gaudet populus.

13 a. Vox serpentis perstrepebat
in aera clamitans,
Veteris veneni telas
memorans, quas texerat:
Iudam ego incitabam,
nunc me Iudas expulit.

13 b. Vox serpentis perstrepebat
in hos immundissimi,
Quod sua sede deiectus
privaretur fortiter:
Ego Iudam incitavi,
nunc me Iudas expulit.

14 a. Dominum Iudas deposcit
exorando fletibus,
Sacri corporis ut sui
propalet fixorios:
Rutilant quasi probatum
opus auri optimum.

14 b. Dominum Iudas deposcit
exorando fletibus,
Ut nostrae salutis donum
proderet fixorios:
Solum fraglavit odore
duplici nectareo.

15 a. Regis freno hos adaptans,
vates ut praedixerat,
Pax ut bella subsequatur,
salivares fecerat,
Sanctum Domini quod erat,
equus freno detulit.

15 b. Mox clavos nostrae salutis
Iudae manus attigit,
Expugnandum hostes belli
salivari infigit,
Sacrum vulnus passionis
equus freno detulit.

16. Sic redemptor mundi, Christus, iudex qui venturus est,
Decies post quina lustra pervoluta temporum
Crucis lignum humo opertum revelat mirifice.

17. Gloria et honor Deo, virtus et imperium
Una patri filioque, inclito paraclito,
Cui laus et potestas per aeterna saecula.

Unter anderem bleibt namentlich der Schlufs von 10 b dunkel. — Man vergleiche den das gleiche Thema behandelnden Hymnus: Crux tua, Christe, salus hominum (Mone 1, 134). Zum Verständnis von Str. 14 u. 15 mag dienen: „Quaesivit Helena clavos Domini et invenit. Et de uno frena fieri praecepit etc.“ An einer anderen Stelle: „Clavos vero, quibus dominicum corpus fuerat affixum, portat ad filium, ex quibus, ut Eusebius Caesariensis refert, frena quibus utuntur ad bellum composuit.“ (I. de Voragine, legendae sanctorum. Argent 1492; de inventione sanctae crucis).

Nachstehende Erweiterung des Passionshymnus von Venantius Fortunatus war bislang nur im Text einer Hs. des 10. Jahrh. bekannt (Mone I, 132). Ob sie ein mozarabisches Produkt sei, ist zweifelhaft; Alter und Stil würden

freilich passen. Da sie dem in Rede stehenden Hymnus in LSc eingefügt ist, mag der rekonstruierte Text, der freilich noch manches zu wünschen übrig läfst, vorläufig hier seinen Platz finden.

1. Tenebrae et umbra mortis patefacta inferi;
Prohibens ruinam ligni gustataque vetiti
Inde salvat, quod perivit, crucis lignum exhibens.

2. Viso redemptore mundi mox infernus tremuit,
Solvit vincla damnatorum, quos perversus perdidit,
Accendens crucem excelsam salutemque reddidit.

3. Veritas perorsit vatis caeli regem pandere,
Qui venturus liberaret priscam labem generis,
Omnium venturus iudex legibus distringere.

4. Quaesumus, salva damnatos, agmina lugentium,
Te prophetae cecinerunt redemptorem omnium,
Tropaeumque mortis gestans da(n)s vexillum frontibus.

5. Quem totus mundus non capit, monumento clauditur,
Tertia die resurgit, saxum retro volvitur,
Tellus, pontus, astra, polus, adest victor omnium.

LSc. — Ferner: Cod. ms. Trevir. n. 1404. saec. 10. in. (Mone l. c.) T. — Cod. ms. Andex. saec. 11/12. Cod. Monac. 3008. M. (Zuschrift.) — 1, 1 Tenebris LSc, M; umbrae T; patefactus LSc, T. — 1, 2 Praevidens T, M; ruina LSc, T; ligna LSc; mundi T; gustatamque vetita LSc; gustatoque vetito T; gustatque feci tu M; Endreim scheint gewahrt werden zu müssen. — 1, 3 salvans LSc; peribit LSc; perierat T, M; crucis fructus T; crucis fretus M (die Opposition zu ruinam ligni spricht für LSc). — 2, 2 Bella vincla T; Pellat vincla peccatorum M; quod pertessus edidit LSc; quod perversos M. — 2, 3 Ascendit LSc, T; sedem excelsam T, M. — Str. 3 fehlt T, M. — 3, 1 Lies exorsit (= exsorsa est?); vati LSc. — 3,2 Que LSc; prisca lave genere LSc. — 3, 3 venturus inde LSc. — 4, 1 Quos salva T (falls Mone richtig gelesen hat); salbanda natus LSc; damnatos salva M. — 4, 3 gustans (gestans, Konjektur Mones) LSc, M, T. — 5, 1 non portat T, M. — 5, 2 resurgens LSc; resurrexit M; saxa M. — 5, 3 pontum, polum, astra T; polum LSc; astra mundus M. — In T folgt: Gloria et honor Deo usquequo altissimo etc.; in M: Crux [fidelis] . . . . Gloria et honor Deo usquequo.

39. In Ascensione Domini.

Ad Vesperas.

1. Aeterne rex altissime
Redemptor et fidelium,
Quo mors soluta deperit,
Datur triumphus gratiae.

2. Quem lex subacta tartari
Marcens averno dispulit,
Carens mucrone pessimo
Throno remisit patrio.

3. Scandens tribunal dexterae
Patris, potestas omnium
Collata est Iesu coelitus,
Quae non erat humanitus.

4. Ut trina rerum machina,
Caelestium, terrestrium
Et infernorum condita
Flectat genu iam subdita;

5. Nec sit salus ullo modo
Tuo foris vocabulo,
A quo creata cuncta sunt
Et recreata sancta sunt.

6. Haec tanta Christi gratia
Nexum tulit peccaminum,
Sumpsitque corpus proprium
Totumque possidet polum.

7. Tremunt videntes angeli
Versam vicem mortalium,
Culpat caro, purgat caro,
Regnat Deus Dei caro.

8. Quae praeminet virtutibus
Summis procul caelestibus,
Deus caro atque spiritus,
Plenus Deus verusque homo.

9. Dicunt ex astris angeli
Demum reverti huiusmodi,
Quem nos redire credimus,
Regnare prorsus novimus.

10. Tu, Christe, nostrum gaudium,
Manens olympo praeditum,
Mundi regis qui fabricam
Mundana vincens gaudia.

11. Hinc te precantes quaesumus,
Ignosce culpis omnibus
Et corda sursum subleva
Ad te superna gratia;

12. Ut, cum rubente coeperis
Clarere nube iudicis,
Poenas repellas debitas,
Reddas coronas perditas.

13. Da nobis illuc sedula
Devotione tendere,
Quo te sedere cum patre
In arce regni credimus.

14. Gloria tibi, Domine,
Qui scandis supra sidera,
Cum patre et sancto spiritu
In sempiterna saecula.

MT; LSa; LSc; X. — 1, 4 triumphum LSa, LSc. — 2, 1 Quum LSc. — 2, 2 caverno LSc. — 3, 3 Collata est Iesu MT, LSa, LSc, X. — 4, 4 Flectant MT, LSa, X; Flectant ianuam LSc. — 5, 1 Hec LSc. — 6, 4 Vectumque possidet LSc; pollum X. — 7, 1 Trement LSa. — 7, 2 Versa vice MT, X. — 7, 3 Culpa carnis purgat caro LSa; et purgat MT, X. — 8, 1 praeminent LSa, LSc. — 9, 1 ad astris MT; ab astris LSa, LSc. — 9, 3 redisse LSa, LSc. — 10, 1 Te Christe LSa, LSc. — 10, 2 praedictum X. — 12, 1 rubenti LSc. — 12, 2 nubem MT, LSa, LSc. — 13 fehlt MT, LSa, LSc. — 14 fehlt LSa; Deo patri sit gloria, das übrige fehlt MT, LSc. — 14, 3 et fehlt X. — Cfr. Migne 86, 653 sq.

Den ursprünglichen römischen Hymnus bieten die Strophen 1, 3, 4, 7, 10, 11, 12, 14; betreffs desselben, sowie weiterer Varianten, welche hier berücksichtigt wurden, vgl. Anal. II, 48; Stevenson 91; Hagen 52; Werner n. 62. Ferner „Blätter für Hymnologie", Jahrg. 1888, S. 65 ff. Die dort von Jo. Linke vorgebrachten Konjekturen decken sich völlig mit den meinigen, wie ich erst nachträglich bemerkte. — Die eingeschobenen Strophen finden sich nur und zwar in allen mozarabischen Hss.; demnach darf der Hymnus in der vorgelegten erweiterten Form als ein mozarabischer bezeichnet werden. Nur Str. 13 samt der Doxologie steht nach Mone auch „in einer Hs. zu Stuttgart Brev. Nr. 98, 12. Jahrh. mit Neumen als ein besonderer Hymnus [sic]: Ad singulas horas ascensionis domini". Siehe ferner Chevalier, Repert. hymnol. n. 4182. — Vgl. Thomasius II, 372; Daniel I, 196 u. IV, 79; Mone I, 228 sqq.; die Konjektur Mones zu 2, 2 sq. Arcens averno depulit, Mucrone pessimo carens entbehrt der Begründung.

40. Dominica post Ascensionem.

Ad Vesperas.

1. Sacrata Christi tempora
Propheticis oraculis
Virtute firmans pectora
Fidei explevit veritas:

2. Venisse mundi Dominum
In templo sancti corporis,
Ut, hominem qui fecerat,
Salvaret ipse perditum.

3. Dum patitur passibilis,
Assumptus homo moritur,
Resurgit impassibilis
Deus, creator omnium.

4. Qui suscitato corpore
Diebus dudum praedictis
Quater denario numero
Opes salutis edidit.

5. Quibus quadratis omnibus
Ascendens in altum duxit
Captivitatem captivam,
Dedit dona hominibus

6. Coram suis discipulis
Sic adventurum monitis,
Ut repedantem cernerent,
Dum adfuissent tempora,

7. Quae soli patri cognita,
Incognita sed filio,
Discentibus sollicitis
Licere nosse minime.

8. Sistere tamen Solymis
Iubentur summi nuntio,
Donec virtutem spiritus
Ex alto missi caperent.

9. Quam nos ovantes gratiam,
Salutis nostrae pretium,
Sanctorum consors laudibus
Hymnus resultat omnibus.

LSc; X. — 1, 4 Fidi explebit LSc. — 2, 1 Dominus LSc. — 2, 3 quem fecerat X. — 2, 4 perditos LSc. — 4, 1 suscitatus X. — 4, 2 Duobus LSc. — 4, 3 denarum LSc. — 4, 4 Opesalutis LSc. — 5, 1 quadratis domibus LSc. — 5, 4 Dona dedit X. — 6, 2 Hii LSc; Hi X; moniti LSc, X. — 6, 4 adfuisset tempore LSc. — 7, 2 nec filio LSc, X. — 7, 3 Dicentibus LSc. — 7, 4 Discere nosse LSc. — 9, 1 tamen soliti LSc, X (ist ganz unverständlich; zur vorgelegten Konjektur cfr. Luc. 24, 49: „Vos autem sedete in civitate, quoadusque induamini virtute ex alto.“ Anlehnung an den Schrifttext ist auch 5, 3 sq.). — 8, 2 Inuente LSc; nuntii X. — 8, 4 misso LSc; missam X; caperet LSc. — 9, 1 Ovantes gloria X. — 9, 2 nostrae praestitam X. — 9, 4 Dulcis resultat imnibus LSc. — X fügt bei den Anfang der Strophe „Da nobis illuc sedula etc.“ aus dem Hymnus: Aeterne rex altissime; ebenso die zugehörige Doxologie. LSc hat die Doxologie: Deo patri.

Da leider auch LSc recht verderbt ist, bleiben noch einige Schwierigkeiten im Text ungehoben. — Cfr. Migne 86, 658; Neale 151 (nach X; Str. 5 u. 6 sind unterdrückt, wodurch erst recht 8, 1 „Sistere tamen soliti“ als unverständlich in der Luft schwebt), daraus Daniel IV, 83.

41. In sancto Pentecoste.

Ad Vesperas.

1. Sacrate veni spiritus,
Ore patris paraclite,
Pollicitus qui dudum es
Ioele vate, editus.

2. Temporibus novissimis
Implenda inquit viscera
Deo cunctorum placita
Vaticinare insignia.

3. Quem Deus noster hac die
Effudit in discipulos,
Ascendens, ut promiserat,
Morte devicta ad sedem.

4. Quos videns caeca et invida
Iudaea plebs sic fatetur
Plenosque musto clamitant,
Dum non credunt magnalia.

5. Quos Petrus constans arguit:
Non, ut putatis, vino sunt
Repleti sed spiritu,
De quo propheta loquitur.

6. Post haec recepto plurimi
Verbo rimantes cordibus
Auctaque plenitudine
Christi iunguntur agmini.

7. Mysterium, absconditum
Quondam quod erat Israel,
Nunc revelatum canitur,
Ostensum in apostolis.

8. Hic dies quinquagesimus,
Qui iubilaeus traditur,
Sollemne nobis gaudium,
Remissionis proprium.

9. Hymnum dicamus et patri,
Hymnum dicamus filio
Simul cum sancto spiritu
Intenta voce et pectore.

X. — 1, 3 es fehlt. — 2, 3 placida. — 3, 2 Perfusum effudit discipulis. — 3, 4 Morte derelicta. — 7, 2 Israeli. — Cfr. Migne 86, 690.

42. In sancto Pentecoste.

In Laudibus.

1. Beata nobis gaudia
Anni reduxit orbita,
Cum spiritus paraclitus
Effulsit in discipulos.

MT; LSc; X. — Wahrscheinlich nicht mozarabischen Ursprungs. Der Hymnus besteht aus 6 Strophen. X fügt unmittelbar an den folgenden Hymnus „Anni peractis mensibus". — Betreffs Quellen und Litteratur siehe Chevalier, Repert. hymnol.

Cfr. Anal. II, 50. Hier die Varianten zu dem dort vorgelegten Texte; 3, 2 Turbae pabet LSc.— 5, 2 cernui MT, LSc, XC ist vorzuziehen im Interesse des Reimes). — 5, 3 Illapse MT; Illapsa LSc, X (letzteres entspricht besser dem Metrum). — Doxologie: Praesta pater. MT; Deo patri LSc.

43. In sancto Pentecoste.

In Laudibus.

1. Anni peractis mensibus
Tanta recurrunt gaudia,
Votisque dudum credulis
Optatus advenit dies,

2. In quo spiritus Domini
Terram replevit gaudiis,
Caelestis adventus sui
Mundo decurrunt lumina.

3. Quod est probatum testibus
Apostolorum vocibus,
Cum sint diversis oribus
Vanis locuti gentibus.

4. Tanto redempti munere
Patris et nati spiritu
Iuges agamus gratias
Deo perenni in saecula.

5. Gloria tibi, trinitas,
Aequalis una deitas,
Et ante cuncta saecula
Et nunc et in perpetuum.

X. — Ferner Hymnar. ms. Wintoniens.? saec. 11/12. Cod. Dunelm. s. n. (Stevenson 95) DW. — 2, 3 Caelestia DW. — Zwischen Str. 2 u. 3 schiebt DW ein:

Sic namque filius Dei | Apostolis spoponderat,
Celsos petisset cum polos | Missurum sanctum spiritum.

3, 1 Id est DW. — 3, 4 Variis DW. — 4, 2 spiritui X (die kontrahierte, auch klassisch gebräuchliche Form, verlangt der Rhythmus); spiritus DW. — Doxologie fehlt DW; auch die in X mufs beanstandet werden. — Cfr. Migne 86, 693, wo der Hymnus wie in X mit „Beata nobis gaudia" verbunden ist, danach sind Chevaliers Angaben im Repert. hymnol. zu verbessern.

II. Commune de Tempore.

44. Diebus Dominicis.

Ad Vesperas.

1. Intende nostris precibus,
Intende iam propitius,
O Christe, mundi gloria,
Festumque lumen irriga.

2. Te vespertina oratio,
Te matutina concinat,
Tibi indefesse personet
Hymnum cum dulci carmine

3. Te vesperi laus congrua,
Te matutina vox canat,
Tibi omne tempus personet
Hymnum perennis gloriae.

MT; X (an zwei Stellen Xa und Xb). — 1, 1 Adesto nostris Xa, Xb. — 1, 2 Adesto iam Xa, Xb. — 1, 3 Christi MT. — 1, 4 Fuso lumine irrigua Xa; Fessumque lumen irriga Xb. — 2, 2 concinit Xa. — 2, 3 in indefesse Xa. — 2, 4 Hymnus Xa. — 3, 2 canet MT. — Str. 3 fehlt Xa, Xb; statt dessen Doxologie: Deo patri sit gloria etc. Cfr. Migne 86, 203, 295, 914. — Aufschrift: Ymni dominicales cotidiani. Alius MT; Feria 4. post Oct. Epiph. ad Vesp. Xa; Infra hebd. 1. Quadrag. feria 4. ad Vesp. Xb.

45. Diebus dominicis.

1. Lux vera, lucis claritas,
Lucis manens hereditas,
Laus in tenebris promitur,
Precantibus splendor datur.

2. Te tempus omnis temporis,
Te quidquid in nobis viget,
Collaudet in perpetuis
Aeternitatis saeculis.

MT. — 1, 4 detur. — Cfr. Migne 86, 924; Neale 1, daraus Daniel IV, 56.

46. Feria Tertia.

1. Te perfruamur, Domine,
Misericordem et pium,
Propter nomen tuum, Deus,
Esto nobis propitius.

2. Sollicitudinem nostram
Super te, Deus, iactamus,
Nisi misertus fueris,
In vano laborabimus.

3. Ea, quae tibi displicent,
Te adiuvante vincamus,
Salvasti nos vigilantes,
Custodi nos dormientes.

4. In pace nunc in hoc ipsum
Securi requiescamus,
Exsurgentes diluculo
Sobrie te adoremus.

5. Peccata nostra ablue
Miserere nobis, Deus,
Qui regnas in perpetuum,
Adesto nostris precibus.

6. Qui es unus potentia,
Dele nostra chirographa,
Ut tuam semper gloriam
Cuncta laudemus per saecla.

LSd. — 1, 3 tuum, Domine. — 4, 1 nunc fehlt. — 6, 4 saecula. — Ist wohl ein Hymnus zur Complet.

47. Sabbato.

Ad Nocturnum.

1. Tu, rex, redemptor omnium,
Qui cuncta, quae creata sunt,
Certis in aevum legibus
Disponis atque ordinas:

2. Nocturnis horis surgimus,
Actus iniquos pandimus,
Nostrique oris organum
Te laudat hymnis dulcibus.

3. Ut, turba quidquid daemonum
Corrupit astu proprio,
Parcendo cures omnia
Et dona vitae conferas.

4. Ne ipsa plebs nequissima
Auctrixque cuncti criminis
Nos ad perenne incendium
Secum cremandos attrahat.

5. At nunc gementes poscimus
Tuam, Deus, potentiam,
Ut nos ab omni liberos
Reddas cito piaculo.

MT; C; LSd. — 2, 1 oris MT, LSd. — 3, 1 turbe quodque MT. — 3, 2 Corripi C. — 4, 2 Auctrique MT, LSd; Atrisque C. — 4, 4 cremendos C. — 5, 4 cito periculo. — Cfr. Migne 86, 934.

48. Sabbato.

Ad Vesperas.

1. Rerum Deus fons omnium,
Qui rebus actis omnibus
Totius orbis ambitum
Censu replesti munerum,

2. Non actibus fessus manens,
Laboribus non saucius,
Cunctis quietem das aegris,
Curis ruant ne morbidis.

3. Concede nunc mortalibus
Uti malorum hostiis,
Instare iam virtutibus
Et munerari prosperis.

4. Terroris ut cum iudicis
Horror supremus coeperit,
Laetemur omnes invicem
Pacis repleti munere.

MT. — 1, 3 ambitu. — 2, 3 Cuncta; sehr befremdlich ist der metrische Verstofs in „das aegris". — 3, 4 munerare. — 4, 3 Laetemus. — Cfr. Migne 86, 926. — Betreffs dieses höchst interessanten Hymnus, der den Abschlufs der sechs Schöpfungstage besingt und die Series der Hymni cottidiani über das Hexhämeron beschliefst, s. Vorwort S. 44.

49. De Prima Vigilia.

1. Obsidiones obvias
Paremus omnes carminum
Contra tenebrarum ducem,
Contra taetrum satellitem.

2. Manus perarmet spes, fides,
Lumbos valens crux obtegat,
Cingamur ense spiritus
Propter timores noctium.

3. Iesu, manu fortissima
Salva fideles per fidem,
Everte adversos cruce,
In pace cuncta protege.

MT; LSd; X. — 2, 4 timorem X. — 3, 5 crucem MT. — Cfr. Migne 86, 928 u. 964; Thomasius II, 424 (Abdruck von X); daraus Daniel I, 142; Neale 2.

50. Media Nocte.

1. Quod convolutis artubus
Somno gravatis torpuit
Delusa mens in somnio
Turpique fluxu seminis;

2. Fusis, pater piissime,
Expostulamus fletibus,
Ut iam recedant sordida
Libidinum phantasmata.

3. Lava, quod hostis polluit,
Quod sordidavit, innova,
Mundemur omnes sordibus
Carne gravati spiritus.

MT; C; LSd. — 1, 1 Quotquot volutis LSd. Vgl. zu diesem Vers Prudentius, Cathem. 1, 85: „Sat convolutis artubus.“ — 1, 2 grabatis C; torpunt MT. — 1, 3 Delumens in MT. — 1, 4 fluxu in semine MT, C. — 2, 4 Lividinum C. — 3, 1 Laba MT, C. — 3, 2 sordidabit MT. — 3, 3 Mundemus C; sordidis MT. — 3, 4 Carnis grabate MT, C, LSd. — Als Doxologie fügt LSd bei: Praesta. — Cfr. Migne 86, 931.

51. Ad Auroram.

1. Iam meta noctis transiit,
Somni quies (iam) praeteriit,
Aurora surgit fulgida,
eSpargit caelum lux nova.

2. Sed cum diei spiculum
Cernamus, hinc nos omnium
Ad te, superne lucifer,
Preces necesse est fundere.

3. Tu lucis, sancte spiritus,
Et caritatis actibus
Ad instar illud gloriae
Nos innovatos effice.

X. — 2, 1 speculum (cf. Prudentius Cath. 2, 6: solis spiculum). — 3, 1 Te lucis. Will man diese Lesart beibehalten, so wird zu Te aus 2, 3 Ad zu ergänzen und demgemäfs zu interpungieren sein: fundere, Te, lucis sancte spiritus Et caritatis, actibus etc. — Doxologie: Praesta pater etc.

Cfr. Migne 86, 939; Thomasius II, 410; Daniel I, 3. — Daniel (nach ihm Chevalier) nennt Hilarius als Verfasser; vgl. das Vorwort S. 48 ff.

52. Ad Secundam.

1. Iam nos secundae praemonet
Horae peractus circulus
Deo sacratum promere
Hymnum perennis gloriae.

2. Exsurge, Iesu, alleva
Cordis rei fastidia,
Ut lingua clare concinat
Laudis tuae magnalia.

3. Infunde lumen spiritus,
Da caritatem cordibus,
Quo te Deum per omnia
Laudemus semper saecula.

MT; X. — 1, 1 fehlt MT. — 1, 2 peractis circulis X (entspräche freilich besser der sonst beobachteten Assonanz). — 2, 1 alleba MT. — 3, 2 claritatem X. — Dieser Hymnus steht bei X ad Primam und zwar unmittelbar mit „Iam lucis orto sidere“ verbunden. — Leider ist gerade an dieser Stelle in MT eine Lücke, die uns wahrscheinlich, abgesehen von dem ersten Verse dieses Hymnus, eines eigenen Hymnus ad Primam entbehren läfst. — Cfr. Migne 86, 942 u. 936; Thomasius II, 414 (wörtlich = X).

53. Ad Tertiam.

1. Certum tenentes ordinem
Pio poscamus pectore
Hora diei tertia
Trinae virtutis gloriam.

2. Ut simus habitaculum
Illi sancto spiritui,
Qui quondam in apostolis
Hac hora distributus est.

3. Hoc gradientes ordine
Ornavit cuncta splendide
Regni caelestis conditor
Aeternae vitae praemio.

MT, X. — Ferner Cod. Vat. Reg. 11. saec. 8/9. V. — Cod. Oxonien saec. 8? (J. Grimm l. c. 40) O. — Cod. Rhenov. 34. saec. 9. (Werner n. 79) R. — 1, 1 Certo V. — 1, 2 pascamus V. — 1, 4 Virtutem trini numinis MT, X. — 2, 3 apostulis V. — 3, 1 Quo MT, X; ordinem MT. — 3, 2 splendida O, R. — 3, 4 praemiis MT, X, V, R (die Assonanz spricht für O). — Als Doxologie: Praesta pater piissime X; Gloria V. — Cfr. Migne 86, 936 u. 947. Thomasius II, 415 giebt den Text nach V u. X ohne Varianten. Daniel I, 45 genauer Abdruck aus Thomasius; IV, 42 Nachtrag der angeblichen Varianten aus „Arevalus“ nach Neale 10.

54. Ad Quartam.

1. Qui amne nunc quadrifluo
Evangelistarum rigas
Mundi quaternos cardines,
Audi, precamur, supplices.

2. Scelus dimitte proprium,
Aufer tepores mentium,
Omnesque dignos effice
Compunctionis munere.

3. Corpus libido non terat,
Non ira maestis subrepat,
Informet actum veritas,
Servet pudorem castitas.

MT. — 1, 2 Umstellung der 2 Worte würde die sonst eingehaltene Endassonanz herstellen. — 3, 2 Neale ändert: ira mentis; mit Unrecht. — Cfr. Migne 86, 936; Neale 10, daraus Daniel IV, 43.

55. Ad Quintam.

1. Qui tot libris per Moysen
Aevum ruentem instruis,
Quot sensibus nos corporis
Regi, redemptor, praecipis,

2. Fac nos tuis in legibus
Sic permanere perpetim,
Quo spiritu et corpore
[Te] concinamus naviter;

3. Repelle, quod pavescimus,
Concede, quod te poscimus,
Ut te pium, mitissimum
Laudemus in perpetuum.

MT. — 1, 1 toth libri. — 1, 2 Evum (Neale ändert unnötig: In aevum mentem instruis). — 1, 3 sq. unlesbar; ich acceptierte den von Neale, im Anschlufs an Lorenzana, vorgelegten Text. — 2, 4 vor „concinamus" ein Loch in der Hs. — 3, 1 pabescimus. — Auffallend, dafs auch hier 2, 2 gegen die sonst durchgeführte Assonanz verstöfst. — Cfr. Migne 86, 937; Neale 11, daraus Daniel IV, 43.

56. Ad Sextam.

1. Dicamus laudes Domino
Fervente prompti spiritu,
Hora voluta sexies
Nos ad orandum provocat.

2. Quia in hac fidelibus
Verae salutis gratia,
Beati agni hostia
Crucis virtute redditur.

3. Cuius luce clarissima
Tenebricat meridies;
Sumamus toto pectore
Tanti splendoris gratiam.

X. — Ferner: Cod. Vat. Reg. 11. saec. 8/9. V. — Cod. Oxonien. saec. 8? (Grimm l. c. 40 sq.) 1, 2 Ferventi spiritu X; Ferventi rursus spiritu V. — 1, 3 sexties X. — 2, 1 hoc X. — 2, 2 Vera X; gloria O. — 2, 4 Virtute crucis X. — 3, 2 Tenebrescit (ebenso Daniel; Thomasius: tenebrescat. Siehe indessen Forcellini unter „tenebrico = tenebresco") X; tenebrecat V. — 3, 3 Sumat X. – 3, 4 Tantum splendorem X; gratiae X, V. — Cfr. Migne 86, 955 und 17, 1181. — Thomasius II, 416 bietet den Text von V bis auf tenebrescat (3, 2) und gratiam (3, 4); daraus Daniel, mit Ausnahme von tenebrescit, und unter freilich unvollständiger Angabe der Varianten von O.

57. Ad Septimam.

1. Auctor perennis gloriae,
Qui septiformis gratiae,
Das spiritum credentibus,
Assiste mitis omnibus.

2. Expelle morbos corporum,
Mentis remove scandalum,
Rescinde virus criminum,
Fuga dolores cordium.

3. Ut, cum preces susceperis
Clemens tuarum plebium,
Reddamus omnes gloriam
Trino Deo per saecula.

MT; Ta. — 2, 2 Mentes MT; remobe Ta. Neale (14) setzt dafür repelle, was freilich metrisch sich mehr empfiehlt. — Daniel (IV, 14) ein Abdruck aus Neale. — Cfr. Migne. 86, 937.

Im Hymnarius Severinianus ist vorliegender Hymnus mit dem ad Octavam („Octavus horae circulus") und ad Nonam („Fundere preces tempus est") zu einem Hymnus in Octava Domini vereinigt; siehe Anal. XIV, 40.

58. Ad Octavam.

1. Octavus horae circulus
Iam vergit et nos instruit
Diem futuri examinis
Deflere cum suspiriis.

2. Septem dierum cursibus
Nunc tempus omne ducitur,
Octavus ille ultimus
Erit dies iudicii;

3. In quo, redemptor saeculi,
Non nos in ira arguas,
Sed a sinistris libera,
Ad dexteram nos colloca.

MT. — 1, 1 ore MT. — 3, 3 Set a sinixtris MT. — 3, 4 dextram. — Cfr. Migne 86, 938; Neale 14, daraus Daniel IV, 44. — Aufserdem vgl. die Anmerkung zum vorhergehenden Hymnus.

59. Ad Nonam.

1. Perfecto trino numero
Ternis horarum terminis
Laudes canentes debitas,
Nonam dicentes psallimus.

2. Sacrum Dei mysterium
Puro tenentes pectore,
Petri magistri regulam
Signo salutis proditam.

3. Et nos canamus spiritu
Adhaerentes apostolis,
Qui plantas adhuc debiles
Christi virtute dirigant.

X. — Ferner: Cod. Vat. Reg 11. saec. 8/9. V. — Cod. Oxonien saec. 8? (Grimm l. c. 43) O. — Hymnar. ms. Moissiac. saec. 10. Cod. Rossian. VIII, 144. (Anal. II, 43) RM. — Hymnar. ms. Severin. saec. 10/11: Cod. Palat. 7172. et Cod. Paris 1092. S. — Codd. ms. Rhenov. (Werner n. 41): Cod. Turic. 91. saec. 11. in Ra; Cod. Turic. 83 saec. 10/11. Rb; Cod Turic. 82 saec. 11. Rc. — Hymnar. ms. Wintonien.? saec. 11/12. Cod. Dunelm. s. n. (Stevenson 60) DW. —

1, 1 Perfectum trinum numerum V, O. — 1, 4 Nona dicente V. — 2, 2 canentes X. — 2, 3 Patris X; rugula O; regulae Rb. — 3, 4 prodita O; proditum Rb. — 3, 1 At nos DW; surgamus X. — 3, 2 apostulis V. — 3, 3 Qui mentes RM; habent debiles Hss. aufser V. — 3, 4 virtutem X, RM, Ra; diligunt X; dirigunt V, diligant RM, Rb. — Doxologie verschieden. Ob dieser Hymnus ursprünglich mozarabisch, ist noch zweifelhaft; jedenfalls gehört ein mozarabischer „Hymnus ad Nonam“ mit 3 Strophen in diese Series.

Cfr. Migne 86, 960; Thomasius II, 418 (nach V) daraus mit Benützung von O Daniel, I, 45.

60. Ad Decimam.

1. Iam dena nos praeceptio
Legis sacratae praemonet,
Ut in tenebris saeculi
Non militemur crimini.

2. Ob hoc, Deus, te poscimus,
Ut nos placatus corrigas,
Offensa nostra diluas,
Adversa quaeque arceas.

3. Tu esto nostrum gaudium,
Qui es futurus praemium;
Sit nostra in te gloria
Per cuncta semper saecula.

MT. — 2, 4 Adversa quoque (Konjektur Neale's acceptiert). — Cfr. Migne 86, 938; Neale 16, daraus Daniel IV, 46.

61. Ad Undecimam.

1. Horis peractis undecim
Ruit dies in vesperum,
Solvamus omne debitum
Mentis benignae canticum.

2. Labor diurnus transiit,
Quo, Christe, nos conduxeras;
Da iam colonis vineae
Promissa dona gratiae.

3. Mercedem quoque, advocas
Quos ad futurum, muneras;
Nos in labore adiuva
Et post laborem recrea.

MT. — 2, 4 dono gratiae (Konjektur Neale's acceptiert). — 3, 1 Vielleicht sind advocas und muneras (3, 2) in ihrer Stellung zu vertauschen, natürlich dann mit anderer Interpunktion. — Cfr. Migne 86, 938; Neale 16 (mit bedeutenden Abweichungen von der Hs. in Str. 3), daraus Daniel IV, 46.

62. Ad Duodecimam.

1. Quotquot diem determinant
Horae, Deus piissime,
Laudes honoris debitas
Porsolvat iste grex tibi.

2. Cadens dies in vesperum
Transit, superne lucifer,
Exsurge, mentes innova
Iam spiritali gratia.

3. Discedat umbra criminum,
Pellatur ira daemonum,
Cubile nostrum visita
Tua, Deus, custodia.

MT. — 1, 1 Quodquod. — 1, 4 Persolbat. — Str. 2 ist fast unleserlich; ich gebe hier die Varianten Lorenzanas: 2, 1 Iacet nunc dies; 2, 2 supernus. — Cfr. Migne 86, 939; Neale 17, daraus Daniel IV, 46.

63. Ante Completam.

1. Cibis resumptis congruis,
Cenae peractis usibus
Ad te, redemptor inclite,
Laudes venimus promere.

2. Occurre nobis ocius
Tollens cibi gravedinem,
Corpus parandum ad precem
Confessionis dans fidem.

3. Ut quidquid ore promimus
Tuis sacris in laudibus,
Nobis coronam conferens,
Soli Deo dans gloriam.

MT; Ta; X. — 1, 1 Civis MT. — 2, 1 Civi MT. — 2, 2 Tollas MT. — Str. 3 unleserlich Ta. — Anfang der Doxologie: Praesta MT; Praesta pater piissime X. — Cfr. Migne 86, 927 u. 960. = Thomasius II, 424; daraus Daniel I, 72.

64. Ad Completam.

1. Noctis taetrae primordia
In laudibus transegimus,
Nunc te precamur, trinitas,
Ut praecinentes audias.

2. Tu omnibus da gratiam,
Tu fessa quoque alleva,
Errata dele criminum,
Exclude iuge scandalum.

3. Lux vera nos illuminet,
Mentis tenebras effuget,
Ut pax abundet omnibus,
Qui te, creator, credimus.

MT; Ta; LSd; X. — 1, 1 primordio Ta. — 2, 2 alleba MT, Ta. — 2, 3 crimina MT. — 3, 3 habundet MT. — Cfr. Migne 86, 929 (= MT) und 965 (= X); Thomasius II, 425 (Abdruck aus X mit den 2 Druckfehlern: 1, 1 Noctis terrae u. 1, 2 transigimus), daraus mitsamt den Fehlern Daniel I, 141.

65. Ad Primam.

Tempore Paschali.

1. Aurora lucis rutilat,
Caelum laudibus intonat,
Mundus exsultans iubilat,
Gemens infernus ululat.

X. — 11 Strophen + Doxologie. — Der Hymnus scheint nicht mozarabischen Ursprungs zu sein. Quellen- und Litteraturangabe s. Chevalier, Repert. hymnol.

Cfr. Anal. II, 47. Zu dem daselbst vorgelegten Texte folgende Varianten: 4, 1 gementibus X. — 5, 3 crudeli X. — 5, 4 damnarunt X. — 6, 1 blando X. — 7, 2 haec dicere X. — 9, 2 nitens X. — Cfr. Migne 86, 943; Werner n. 54.

66. Ad Tertiam.

1. Te, maiestatis Domine,
Trino pollentem nomine
Precamur tui famuli,
Libens ut nos exaudias.

2. Errata nostra dilue,
Vocem amoris accipe,
Largire te fatentibus
Regni caelestis praemia.

MT; X. — 1, 2 collentes nomine X. — 2, 2 Vocem clamoris MT. — X fügt bei als Doxologie: „Praesta, pater. In tempore spiritus sancti: Gloria tibi, trinitas. Cfr. Migne 86, 936 u. 948.

67. Ad Tertiam.

De Resurrectione Domini. Infra hebdomadam.

1. Iesu, redemptor omnium,
Qui morte mortem conterens
Ab inferorum abdito
Die resurgis tertio.

2. Tu nos misellos, quaesumus,
Pro quos fudisti sanguinem,
Caeno piatos criminum
Reduc polorum sedibus,

3. Quo hi, novum qui canticum
Tibi ovantes praecinunt,
Adiuncti in caelestibus
Te perfruamur largius.

MT. — 2, 2 Neale ändert: Pro queis; die ungewöhnliche Konstruktion der Präpositionen aber darf bei den Mozarabern nicht befremden. — 3, 1 nobum. — Cfr. Migne 86, 901; Neale 148; daraus Daniel IV, 76.

68. Ad Tertiam.

Tempore paschali.

1. Iam surgit hora tertia,
Et nos intenti currimus,
Psallendi opus implemus,
Christum laudemus Dominum.

2. Hora quoque hac tertia
Christus cruce suspensus est,
Voluntatem patris implens
Mundi peccatum abstulit.

3. Conscendit sedem propriam,
Sedet ad patris dexteram,
Collaudant throni Dominum,
Quem perfidi negaverant.

4. Nos Christum Deum colimus,
Iudicem quem [e]speramus,
Quem prophetae cecinerant,
Apostoli secuti sunt.

5. Egressus hora tertia
Sanctus pater familias
Per singulos denarios
Conduxit operarios.

6. In tua, Christe, vinea,
Quam praemio iam cernimus,
Sequamur opus mysticum
Propter promissum optimum.

7. Ecce, praecessit [iam] hora,
In qua sanctus [e]spiritus
Apostolorum vascula
De verbo fecit ebria.

8. Infunde sensum, Domine,
Ut te canamus laudibus;
Christe, redemptor omnium,
Sanctifica nostrum chorum.

X. — 2, 3 implevit. — 3, 4 negaverunt — 4, 4 Apostuli. — 6, 3 Sequimur. — Doxologie der Osterzeit. — Cfr. Migne 86, 952; Thomasius II, 415 (Abdruck von X, aufser 3, 4 negaverant und 7, 1 processit); daraus Daniel I, 70 (er bemerkt: „Habet Thomasii Hymnarium ex Brev. Mozarabum sed plurimis locis vitiosum“, vermehrt aber den Text um 2 weitere Fehler); Neale 17 (mit mehreren Änderungen, die Daniel IV, 43 als Varianten „Arevalos“ ungenau nachträgt).

69. Ad Sextam.

1. Iam cursus horae sexies
Rotat diei tempore,
Nos admonet per omnia
Laudes referre debitas.

2. Nunc Petrus orans gentibus
Fidem futuram prospicit,
Nunc viva Christus feminae
Instat fluenta tradere.

3. Hoc solis aevo mystice
Tres patriarcha hospitat
Carnis figura nuntios
Sub trinitatis numine.

4. Perfecta summi calculi
Haec prima constat partibus,
Quae ducta sese perficit
Tenetque mundi fabricam.

5. Haec nempe, Christe, condita
Manet tua potentia,
Cuius potestas gloriae
Per cuncta regnat saecula.

MT; X. — 1, 1 cursus ore MT; horae sextae X. — 1, 2 Rota X. — 1, 4 deferre devitas MT. — 2, 1 genibus X. — 2, 3 viba MT; Christus semina X. — 3, 1 solus aevo mystico MT. — 3, 2 patriarchas X; ospitat MT. — 3, 3 figurae MT, X (vielleicht beizubehalten als genetiv. qualit.). — 4, 2 Et prima X. — 4, 3 Quae data X. — (Diese dunkle 4. Strophe läfst sich richtig interpretieren; doch ist hier nicht der Platz für einen Kommentar). — 5, 1 Christi conditam MT. — 5, 2 Manent X. —

Cfr. Migne 86, 937 (Abdruck von MT) und 955 (Abdruck von X, aber mit Verbesserungen nach MT, wie es sonst bei Lorenza selten ist). — Thomasius II, 417 (genauer Abdruck von X, und daher vielfach ein ganz ungeniefsbarer Text); daraus wörtlich genau Daniel I, 71. — Neale 11 (auffallender Weise von Daniel nicht nachgedruckt, obgleich es gerade hier von Vorteil gewesen wäre).

70. Ad Nonam.

Per Annum.

1. Fundere preces tempus est,
Diei cursus admonet
Canere laudis canticum
Tibi, redemptor omnium.

2. Serenam mentem effice,
Opus honestum perfice,
Preces orantum accipe,
Vitam perennem tribue.

MT; Ta; X. — 2, 4 Mentem X. — Doxologie: Praesta pater piissime. Ta, X. — Vergl. die Note zu „Auctor perennis gloriae.“

71. Ad Nonam.

In Quadragesima.

1. Convexa solis orbita,
Novem voluta circulis,
Horae peracto tramite
Ter conficit ternarium.

2. Hoc passionem tempore
Complevit auctor omnium,
Nunc ad laborem vineae
Misit vocatos servulos.

3. Hac Petrus hora mystica
Claudi resolvit vincula,
Nunc visionum cognitor
Terno recursu terminat.

4. In hac canamus gloriam
Cum voce, puris mentibus,
Deo creanti prospera
Per cuncta iustis saecula.

MT; X. — 1, 2 Nobem MT. — 1, 3 Ore MT. — 1, 4 ternario MT, X. — 2, 1 passionis MT, X. — 3, 1 ora MT. — 3, 3 conditor MT. — 4, 1 Hymni canamus X. — 4, 4 Per acta MT, X. (vielleicht peracta saecula als acc. absol.; cf. Anal. VII, 14). —

Cfr. Migne 86, 938 (Abdruck aus MT) und 959 (Abdruck aus X); letzterer auch bei Thomasius II, 418 und daraus Daniel I, 72 mit der einzigen Änderung 3, 3: Nunc visionem cogitat. Neale 15 (besonders Str. 3 frei verändert); daraus Nachtrag Daniel IV, 45.

72. Ad Completorium.

1. Assunt tenebrae primae,
Noctis taetrae excursus,
Cum canticis et hymnis
Nunc dedicemur omnes.

2. Nam tempus illud hoc est,
Quod Ieremias dicit,
Surgendum esse nobis
Primordio in noctis.

3. Nos spiritu perarma,
Invicta radix David,
Disrumpe vincla noctis
Et da iubar salutis.

4. Somni quies sit grata,
Mens pervigil resurgat,
Non sordidemur actu
Nec spiritu gravemur.

5. Sed corpore et mente
[e]Spiritu fervente
Vestigio impigro
Te consequamur, Christe.

MT, LSd, X. — 1, 2 terre X. — 1, 3 ymnis MT. — 2, 1 Nunc tempus LSd; illut MT. — 2, 2 Ihieremias MT, hieremias X. — 2, 3 Surgendam X. — 3, 1 per arma X. — 3, 2 In vita X. — 3, 3 vincula X. — 4, 1 Somno LSd, X; quiescit X. — 4, 4 grabemur MT. — 5, 2 ferbente MT. — Cfr. Migne 86, 928 u. 965.

73. Ad Completorium.

1. Quieti tempus adest,
Quo fessa membra quies
Obtineat innocens
Et Christo vigilet mens.

2. Pelle a nobis, Deus,
Rogamus, omne taetrum,
Anguis prisci malignum
Virusque mortiferum.

3. Ut sub umbra alarum
Tutissima tuarum
Protecti maneamus
Ad laudesque surgamus.

4. Sit gloria et honor
Deo patri et proli,
Paraclito aequali
In saeculorum saeclis.

MT, LSd, X. — 2, 2 Quaesumus LSd. — 2, 3 priscis LSd; pricis X. — 3, 4 Ad tuasque laudes MT; Tuasque laudes LSd; Ad tuas laudesque X. — 4, 1 Sit gloria et potestas LSd, X. — 4, 3 coaequali MT, X; quoaēquali LSd. — 4, 4 saecula X. — Cfr. Migne 86, 929 und 965.

74. Ad Completorium.

1. Sol angelorum, respice,
Quem concupiscit mentium
Intenta visu castitas
Sursum manentem cernere.

2. Quo cuncta pollent caelitus
Cursu, recursu prospero,
Quo vita constat omnium,
Intende grates supplicum.

3. Da servulis custodiam,
Qua temperentur commoda,
Aversa sint innoxia,
Corrupta ne sint pectora.

4. Frugalitas tu sensuum
Sator, salus, refectio,
Potus cibusque, gaudium,
Lux atque virtus cordium.

5. Repelle membris lubricam,
Ne polluat, lasciviam,
Ne foeda vexet passio
Culpetque mentis actio.

6. Virtutis infer copiam,
Qua conferas clementiam,
Oblitus ut peccaminum
Dones quietem temporum.

7. Votis rogamus affatim,
Superna pax, illabere,
Quo cuncta tua perpetim
Serves subactis scandalis.

MT; X. — 1, 2 Quae X. — 1, 3 Intento MT (wäre gegen das sonst gut beobachtete Metrum). — 2, 4 gratis MT. — 3, 2 Quo MT. — 3, 3 Adversa MT, X. — 4, 3 cibique X. — 5, 1 lubrica X. — 5, 2 polluant lascivia X. — 6, 2 Que X. — 6, 3 Oblitis MT. — 6, 4 quieti MT. — 7, 3 Qua X. — Doxologie in X:

Gloria (soweit MT) patri ingenito,
Gloria unigenito
Una cum sancto spiritu
In sempiterna saecula.

Ist sichtlich spätere Zuthat bzw. Entlehnung (vgl. „Aurora iam spargit polum“). — Cfr. Migne 86, 927 und 961; Thomasius II, 424 (= X); Neale 1, daraus Daniel IV, 56.

75. Ad Completorium.

Diebus dominicis.

1. Christe, qui lux es et dies,
Noctis tenebras detege,
Lux ipse lucem praeferens,
Lumen beatum praedicans.

2. Precamur, sancte Domine,
Defende nos in hac nocte,
Sit nobis in te requies,
Quietam noctem tribue;

3. Ne gravis somnus irruat,
Hostis nobis surripiat,
Caro illi consentiens
Nos tibi reos statuat.

4. Oculi somnum capiant,
Cor ad te semper vigilet,
Dextera tua protegat
Famulos, qui te diligunt.

5. Defensor noster, aspice,
Insidiantem reprime,
Guberna tuos famulos,
Quos sanguine mercatus es.

6. Memento nostri, Domine,
In gravi isto corpore,
Qui es defensor animae,
Adesto nobis, Domine.

7. Taetrae noctis insidias
Huius timoris libera,
Tuae lucis magnalibus
Totum chorum illumina.

8. Gloria patri ingenito
Et Christo regi Domino
Una cum sancto spiritu
In sempiterna saecula.

MT; LSd; X. — 1, 3 lumen praeferens MT, X. — 1, 4 Vitam beatam MT, X. — 3, 2 Nec hostis nos surripiat MT, X. — 3, 3 Nec caro MT, X; consentiat MT. — 4, 1 somnium MT, X. — 6, 2 grabe LSd. — 7, 3 magnalia MT, X. — 7, 4 Totum clerum MT. — 8, 2 Gloria unigenito MT, X. — Cfr. Migne 86, 939 und 966.

Vorstehender Hymnus findet sich in vielen Quellen; s. dieselben nebst Litteratur Chevalier, Rep. hymnol. sub. num. 2934. Eigentümlich ist, dafs daselbst unter num. 2933 (eigene Nummer wegen der Variante „detegens“ — wegen „detege“ bezw. „detegis“ erscheint eine dritte Nummer —) der hl. Ambrosius als in Frage kommender Auctor angegeben wird; warum dann nicht auch bei den beiden anderen Nummern? — Aufserdem findet sich der Hymnus in 5 Rheinauer Hss. (s. Werner n. 9) und in „Cursus hinc inde collecti, imp.

Augustae 1497“. — Statt die Unsumme von Varianten zu notieren, die bei Mone I, 92 und Werner a. a. O. als den zuverlässigsten einzusehen sind, begnügte ich mich mit dem Texte von LSd und den Varianten der 2 anderen mozarabischen Quellen. Nur die eine Bemerkung: Strophe 1 variiert am stärksten, und zwar haben durchweg die nicht-mozarabischen Quellen in 1, 3 übereinstimmend: Lucisque lumen crederis; das verdient schwerlich den Vorzug. Ferner schliefsen diese Quellen durchweg mit Strophe 6; nur einige (wie 2 Rheinauer Hss., ein Stuttgarter Brevier des 15. Jahrhunderts und die „Cursus“) haben eine weitere, unter sich und von der mozarabischen differierende Strophe. Trotz der weiten Verbreitung des Hymnus in römischen und anderen Brevieren vermute ich seinen Ursprung im Mozarabischen; Inhalt, Form und Quellen scheinen dafür zu sprechen. Nähere Begründung mufs ich mir einstweilen noch vorbehalten.

76. Ad Completorium.

In Quadragesima.

1. Lucis auctor clemens, lumen immensum,
Lumen cuius fulget sanctus aeternus
Christus, cum quo regnat, cum ipso in unum
Et sanctus spiritus, una potestas.

2. Taetrae noctis huius caliginem pelle
Serpentisque fraudem, quaesumus, fuga,
Nos armatos crucis signaculo salva,
Sacrosancto tuo nomine dita.

3. Quos peccati mole gravide pressos
Sua mille formis fraude decepit
Se victorem gaudens, quoque se victum
Cognoscat virtute omnipotentis.

4. Pater immortalis, omnium pastor,
Invidentem hostem frange fuscantem,
Lumen nobis praebe perenne de sancto,
Tenebroso calle non paveamus.

5. Redemptor excelse, rex omnis terrae,
Delictorum pius gemitus attende,
Insidiantem hostem confringe, salvator,
Nos aeternae vitae redde beatos.

6. Noctem nobis istam dona quietam,
Inimicum hostem fuga a nobis,
Crucis signum vincat omne iniquum,
Te, Christe, rogamus: mane nobiscum.

7. Gloria et honor, potestas et virtus
Ingenito Deo genitoque Christo
Spirituque simul paraclito sancto,
Cuius verbo clarent saecula cuncta.

MT; LSd; X. — 1, 3 quo fehlt X. — 2, 2 fraude MT, LSd; fraudes X. — 2, 4 nomine dicta LSd, X. — 3, 4 virtutem MT, LSd. — 4, 2 hostem confringe salvator (cf. 5, 3) LSd; frange peccantem X. — 4, 4 pabeamus MT; statt dieses Verses steht 5, 4 LSd. — 5, 1 Redemptor aeterne MT, X. — 5, 3 Lumen nobis praebe de fonte perenne (cf. 4, 3) LSd. — 5, 4 = 4, 4 LSd. — 6, 3 omne inimicum MT. — 7, 1 honor deitati trino LSd. — 7, 3 paraclitoque LSd. — 7, 4 claret MT, LSd; saecula regnans LSd. — Cfr. Migne 86, 930 (Abdruck von MT) und 966 (X mit Verbesserungen aus MT); Neale 4 (nach MT mit Auslassung von Str. 3), nachgedruckt Daniel IV, 55.

77. Hymnus ad Quietem.

1. Tempus sopori congruum
Adest, quies sit corporum,
Stratum rigemus lacrimis,
Lectum lavemus fletibus.

2. Praecelleamus symbolo,
Succedat hinc oratio,
Hinc osculantes invicem
Armemur ipsi per crucem.

3. Sic fessa membra lectulo
Demus sub illo iudice,
Qui sic quiescentes excubat,
Ut dormientes protegat.

4. Discede, turba daemonum,
Liquesce, ars satellitum,
Per nomen hoc crucis sacrae,
Quae te tuosque disicet.

5. At tu, creator omnium,
Procul repelle invidum,
Adversa cuncta disices,
Tranquilla quaeque conferas.

MT; LSd. — 1, 2 sit temporum MT. — 1, 4 labemus MT. — 2, 1 Praecelleamur; cfr. Du Cange s. v. praecelleo. — 3, 2 quiescentes dreisilbig. — 4, 1 Discedat MT. — 4, 2 Liquescat MT. — 4, 4 Quet tuosque dissicet MT; dissice LSd. — 5, 2 repelle taedium MT. — 5, 3 dissices MT, LSd. — Doxologie: Praesta. LSd. — Cfr. Migne 86, 930. —

78. Hymnus Mediae Noctis I.

1. Surgentes ad te, Domine,
Atrae noctis silentio,
Vigiliis, obsequiis
Patrum sequentes ordinem,

2. Quem nobis dereliquerunt
Iure hereditario,
Ministrantes excubiis
Tibi, sancte paraclite.

3. Pari cum patre clarus es,
Cum Christo subtilissimus,
Multis modis, [e]spiritus,
Rex mysticus agnosceris.

4. Fragiles carne conspice,
Quos ille antiquissimus
Suis decepit artibus,
Tuis trahe virtutibus.

5. Grex tuus tibi deditus
Nullo teneatur crimine,
Quem tuo, Christe, sanguine
Voluisti redimere.

6. Oves errantes provide,
Pastor bone piissime,
Ad aulam celsitudinis
Tuis reporta umeris.

7. Tabefactus et saucius
Abscedat princeps daemonum,
Perdat praedam de faucibus
Insatiatus rabidus.

8. Exsultet Christus Dominus,
Psallat chorus angelicus,
Laudes sonans in organo
Ter „Sanctus“ dicat Domino.

MT; C; LSd. — 3, 3 Multismodus MT; Multimodus C; Multismodis LSd. — 3, 4 fehlt MT (ausradiert). — Str. 4 fehlt MT, LSd. — 4, 1 conspicit (vielleicht conspicis?) C. — 5, 2 tenatur MT, C, LSd (l. teratur?. Wegen der überschüssigen Silbe vgl. übrigens „Iesu defensor omnium“ 3, 3). — 6, 1 Obes MT, C, LSd. — 7, 1 est saucius MT, LSd. — 7, 4 Insatiata rabies MT, LSd; die Lesart von C beansprucht aus metrischen Gründen den Vorzug; wenigstens macht sich ein Anflug von Endassonanz geltend. — 8, 3 sonent MT, LSd; sonant C. — Der folgende Hymnus ist unmittelbar angefügt.

Ferner: Hs. der Trierer Stadtbibliothek Nr. 1404, saec. 10. in. (mitgeteilt von Mone I, 310) T. — Codd. ms. Rhenov. (Werner n. 13): 91. saec. 11. in. Ra; 83. saec. 11. Rb. — Hymnar. ms. Wintoniensis saec. 11/12. Cod. Dunelm. s. n. (Stevenson 40) DW. — Vgl. aufserdem den Text im Hymnar. Severinianus (Anal. XIV, 25). — 1, 3 obsequimur DW (die Lesart der übrigen Hss. ist beizubehalten und durch elliptisches „sumus“ zu erklären). — 2, 3 ministante Ra; obsequiis T. — 3, 1 clarus est Rb. — 3, 2 subtilissimos Rb. — 3, 3 Multisque Rb; modi Ra. — 3, 4 Et mysticus T. — 4, 1 Fragili T; Fragile Ra. — 5, 2 Non teneatur DW. — 6, 1 praevide T, DW. — 6, 3 aula Ra; aulas Rb. — 7, 1 Pavefactus T. — 7, 4 Fur importunus ravidus T; Fur importunus rapidus Ra, Rb; Fur importunis rabidus DW. — 8, 3 sonant T. — Doxologie in T:

Gloria patri Domino
Et Iesu Christo unico
Una cum sancto spiritu
In sempiterna saecula.

Doxologie in Ra, Rb, DW:

Gloria tibi dicimus,
Pater, una cum filio,
Simul cum sancto spiritu
In trina laude permanens.

Beachtung verdient die verschiedene Überschrift in den nicht-mozarabischen Hss.: „Hymnum in die dominico ad nocturnos“ T; „In natale Domini hymnus in laude“ Ra, Rb; „De natale Domini. Ymnus ad nocturnam“ DW. Ebenso ist der Hymnus im Hymnar der Abtei S. Severino auf Weihnachten angewandt, und doch enthält er nichts Specifisches für die Geburt Christi. Vgl. hiezu die Note zum Hymnus „Auctor perennis gloriae“. Cfr. Migne 86, 931; Neale 5 (Text von MT mit Auslassung der Str. 3 u. 4); daraus Daniel IV, 28 mit Ergänzungen aus Mone.

79. Hymnus Mediae Noctis II.

1. Iesu, defensor omnium
Protector et mirabilis,
Suetum noctis advenit,
Et nos sopore dediti

2. In tuo sancto nomine,
Qui custos et defensor es,
Evigilemus spiritu,
Ut mereamur lampades;

3. Cantores tuos, Domine,
Quos iubes nocte surgere
Ad invocandum nomen tuum,
Quod nobis est laudabile.

4. Quem omnis terra metuit
Pro tanta magnitudine,
Sequamur in tua laude,
Quod pie, sancte, praecipis.

5. Hymnorum cantus resonet
De corde te credentium,
Sequamur cuncti gaudii
Promissa sancti spiritus.

6. Clamor in nocte factus est,
Iesus ingressus ianuis
Evigilantes provocat
Intrare sancta regia.

7. Gaudet [e]sponsus virginum
Ingressus in cubiculum,
Ubi coronae martyrum
Refulgent ante Dominum.

8. Mercedem tantae gloriae
Daturus est credentibus;
Quod nobis sitit animus,
Sic mereamur consequi.

MT; C; LSd. — 1, 3 Sueta MT; Suetae LSd. — 1, 4 Vielleicht ist dediti nicht als Subject zum folgenden anzusehen, sondern im Sinne sumus zu ergänzen? Dann natürlich hier Satzschlufs. — 2, 1 In tuo, Christe, nomine MT. — 2, 3 Et vigilemus MT, C. — 3, 3 Ad ausscheiden? — 4, 3 laude tua MT. — 4, 4 sancte poscimus MT. — Str. 5 fehlt C. — 5, 1 sq. unleserlich MT. — 5, 3 tanti gaudii MT. — 6, 3 Et vigilantes MT, C. — 6, 4 sanctam requiem LSd. — 7, 2 cubiculo MT, C. — 7, 3 coronas MT, C. — 8, 2 es MT. — In C und LSd folgt unmittelbar der Hymnus: Mediae noctis tempore, während MT ihn durch eine neue grofse Initiale als gesondert kennzeichnet.

Cfr. Migne 86, 931; danach (bezw. nach Lorenzana) Neale 6 sqq., abgedruckt bei Daniel IV, 26. — Neale verband vorliegenden Hymnus mit dem eben bezeichneten „Mediae noctis tempore" zu einem Ganzen, wogegen Daniel l. c. mit Recht Einsprache erhebt, wenngleich nicht alle seine Gründe stichhaltig sind.

80. Hymnus Mediae Noctis III.

1. Mediae noctis tempore
Prophetica vox admonet:
Dicamus laudes Domino
Patri semper et filio,

2. Sancto quoque spiritui;
Perfecta enim trinitas
Uniusque substantiae
Laudanda semper nobis est.

3. Mediae noctis tempore
Pergens vastator angelus
Aegypto mortem inferens
Diluit primogenita.

4. Haec hora iustis salus est,
In quos evictus angelus
Ausus punire non fuit
Signum formidans sanguinis.

5. Aegyptus flebat fortiter
Tantorum dira funera,
Solus gaudebat Israel
Agni protectus sanguine.

6. Nos vero Israel sumus,
Laetemur in te, Domine,
Hostem prosternentes malum
Christi defensi sanguine.

7. Mediae noctis tempore
Per vocem evangelicam
Venturus sponsus creditur,
Regni caelestis conditor.

8. Occurrent sanctae virgines
Obviam tunc adventui
Claras gestantes lampades,
Magno laetantes gaudio.

9. [e]Stultae foris remanent,
Quae exstinctas habent lampades,
Frustra pulsantes ianuam
Iam clausa regni regia.

10. Quare vigilemus sobrie
Gestantes mentes splendide,
Ut advenienti Iesu
Digni occurramus obviam.

11. Mediae noctis tempore
Paulus quoque et Sileas
Pro Christo vincti in carcere
Laudando resoluti sunt.

12. Nobis hic mundus carcer est,
Christe, resolve vincula,
Nostra relaxa crimina
In te, sancte, credentium.

13. Dignos nos fac, rex hagie,
Venturi regni gloria,
Aeternis ut mereamur
Te laudibus concinere.

MT; C; LSd. — 1, 1 Medium MT, C; noctis tempus est C, LSd. — 2, 4 Laudando C. — 3, 1 Medium MT, C. — 3, 4 Zu „diluit" cfr: Rex angelorum, Domine 4, 4 und: Inclito regi polorum 1, 6. — 4, 2 quo se victus Hss. (giebt so keinen Sinn). — 4, 4 Signi C; sanguine Hss. — 5, 2 Tantarum Hss. — 5, 3 gaudebat Srahel Hss. (ebenso 6, 1). — 7, 1 Medium MT, C. — 7, 2 voce evangelica MT, C. — 9, 1 qui MT, C; cfr. Elision in 10, 4 und 11, 3. — 9, 3 ianua C, LSd. — 9, 4 Clausam iam regni regiam MT. — 10, 1 Lies: Pervigilemus? Oder: Cur = Quare? — 10, 2 Stantes MT, C; mente splendidi MT. — 10, 3 adveniente MT. — 11, 1 Medium MT, C. — 11, 4 Laudantes MT. — 13, 2 gloriae Hss; könnte mit rex regni verbunden werden „König des Reiches der Herrlichkeit". — Doxologie: Praesta. Hss. — Cfr. Migne 86, 931, zusammengedruckt (als Schlufs) mit dem Hymnus: Iesu defensor omnium.

Ferner findet sich vorliegender Hymnus in folgenden Hss., die durchweg auf gleiche Weise von den mozarabischen Quellen abweichen, und deren Varianten deshalb hier getrennt verzeichnet sind: Cod. Vat. Reg. 11. saec. 8/9. V. — Cod. Oxonien. saec. 8. [?] (J. Grimm l. c. 16.) O. — Codd. Rhenov. (Werner n. 26): 34. saec. 9. Ra; 91. saec. 11. in. Rb; 82. saec. 11. Rc. — Hymnar. ms. Severin.: Cod. Vatic. 7172. saec. 10/11. und Cod. Paris. 1092. (hier völlig gleich) S. —

1, 1 tempus est Rb, Rc, S. — 1, 3 ut Deo Rb, Rc, S. — 1, 4 ac filio V, O, Ra, Rb, Rc, S. — 2, 3 Unius quoque V. — 2, 4 nobis semper V, O, Ra, Rb, Rc, S. — 3, 1 sq. Terrorem (Terrorum V, Rb, Rc) tempus hoc habet || Quo cum vastator V, O, Ra, Rb, Rc, S. — 3, 2 Quodcum Rc, S; vastatur Ra. — 3, 3 mortes intulit O, S. — 3, 4 Delevit V, O, Ra, Rb, Rc, S. — 4, 1 iustis hora Rb, Rc, S. — 4, 2 Quos ibidem tunc V, O, Ra; In qua idem tunc Rb, S; In quo hisdem tunc Rc. — 4, 3 non erat V, O, Ra, Rb, Rc; puniri Rb, Rc. — 5, 1 Haegyptum Rc. — 5, 2 Natorum O, Rb, Rc (na in ras. Ra), S. — 6, 3 Hostes Rb, S; spernentes et malum V, O, Ra; immanes Rb, S; immanem Rc. — 7, 1 sq. Ipsum profecto tempus est || Quo voce evangelica V, O, Ra, Rb, Rc, S. — 8, 1 Occurrunt V, O, Ra, Rb. — 8, 3 Gestantes claras V, O, Ra, Rb, Rc, S. — 9, 1 vero remanent V, O, Ra, über vero und remanent steht quae V; At stultae vero Rb, Rc, S. — 9, 2 Quiastinctas V. — 9, 3 ianuas Rb. — 10, 1 Pervigilemus O, Ra. — 10, 2 splendidas V, O, Ra, Rb, Rc, S. — 10, 3 Advenienti ut O, Rb, Rc, S; Advenientes Ra. — 10, 4 curramus Rb, Rc, S. — 11, 1 Noctisque mediae O, Ra, Rb, Rc, S. — 11, 3 Christum vincti V, O, Ra, Rb, Rc, S. — 11, 4 Collaudantes soluti V, O, Ra, Rb, Rc, S. — 12, 2 sq. Te laudamus, Christe Deus, || Solve vincula peccatorum V, O, Ra, Rb, Rc, S. — 12, 4 te, Christe V, O, Ra, S. — 13, 2 gloriae Ra, Rb, Rc. — 13, 3 aeternas Rb, Rc, S. — 13, 4 Tibi laudes Rb, Rc, S. — Doxologie in Rb und Rc:

Gloria patri ingenito,
Gloria unigenito,
Una cum sancto spiritu
In sempiterna saecula. —

Cfr. Thomasius II, 404 (ein bis auf 3 Fehler genauer Abdruck aus V); Daniel I, 42 (aus Thomasius und O) und IV, 26 (Nachtrag der Varianten aus Ra, dem Antiphonarium Benchoriense und dem fatalen „Arevalo"). Warum ich bei Feststellung des Textes zunächst die mozarabischen Quellen berücksichtigte, bedarf wohl keiner Erklärung.

III. Proprium de Sanctis.

81. In Purificatione B. M. V.

Ad Vesperas.

1. Sacer puritatum dies
 hodiernus rutilat,
Quo secundum carnem Christus
 templo Simeon traditur,
Patri, non adoptione,
 coaeternus genere.

2. Spiritu completur alvus
 incorruptae virginis,
Pariens quae mansit caelebs
 virgoque puerpera;
Illibatam genetricem
 proles casta eligit.

3. Inde Simeon grandaevus
 ovans ulnis accipit
Amplexansque videt laetus
 salutare Domini:
Resolve iam nunc in pace
 artus istos debiles.

4. Sed nec illa impar Anna
 continentia gradiens,
Quam in flore iuventutis
 coniunx viduaverat,
Vagientem confitetur
 fore mundi principem.

5. Veneranda tunc ex lege
 offeruntur munera
Turturum columbarumque
 bina in sacrificia,
Corporis quae animaeque
 puritatem doceant.

X; (Strophe 5 auch MT u. MC). — Vorstehender Hymnus deckt sich in Str. 1—4, abgesehen von den gesperrten Worten in Strophe 1, vollständig mit dem Hymnus „Sacer octavarum dies“, dem er wahrscheinlich nachgebildet wurde. Es genügen daher die Varianten zu Strophe 5: 5, 1 Tunc veneranda MT, MC, X. — 5, 4 sacrificio X. — 5, 5 Quae corporis MT, MC, X. — 5, 6 doceret MT, MC; docerent X. — Die Änderungen bezweckten, den rhythmischen Accent mit dem Wortaccent in Einklang zu bringen; dabei ist freilich die Gefahr vorhanden, das Ursprüngliche verwischt zu haben. — Cfr. Migne 86, 1088; s. Vorwort S. 46.

82. In Annuntiatione B. M. V.

I. Ad Vesperas.

1. A solis ortus cardine
Et usque terrae limitem
Christum canamus principem,
Natum Mariae virginis.

2. Beatus auctor saeculi
Servile corpus induit,
Ut caro carnem liberans
Non perderet, quos condidit.

3. Clausa parentis viscera
Caelestis intrat gratia,
Venter puellae baiulat
Secreta, quae non noverat.

4. Domus pudici pectoris
Templum repente fit Dei,
Intacta nesciens virum
Verbo creavit filium.

5. Enixa est puerpera,
Quem Gabriel praedixerat,
Quem matris alvo gestiens
Clausus Iohannes senserat.

9. Deo patri sit gloria
Eiusque soli filio
Cum spiritu paraclito
Regnans per omne saeculum.

MT, LSa, LSd, X. — Die Strophen 6—8 (Fit porta Christi etc., Genus superni numinis etc. und Honor matris et gaudium etc.) wiederholen sich im folgenden Hymnus als Str. 4—6 und sind deshalb hier von mir ausgelassen. — LSa hat nur die 3 ersten Strophen; LSd hat die 5 ersten Strophen; darauf folgen die Hymnen „Festum Christe rex per orbem" und „Veni redemptor gentium", alsdann erst „Fit porta Christi pervia". — Die Überschrift in X lautet: „In festo annuntiationis sanctae Mariae Virginis", in MT „In diem sanctae Mariae" (vgl. hierzu das Vorwort S. 46f.). —
Die 5 ersten Strophen sind dem bekannten Abcdar des Sedulius entnommen. MT macht vor „Fit porta Christi pervia" die beachtenswerte Note: „In alia festivitate non dicitur". Das soll wohl bedeuten: Statt der sonst im Seduliushymnus folgenden Strophen „Feno iacere pertulit etc." sind hier am Muttergottesfeste und nur dann die 3 ebenfalls den Abcdar mit F, G, H weiterführenden Strophen einzuschalten. Diese 3 Strophen kommen vielfach auch als besonderer Hymnus vor. Ob sie mozarabischen Ursprungs sind, bedarf noch eingehender Untersuchung. Die Verbindung derselben mit den 5 Strophen aus Sedulius findet sich sonst nirgends vor. Näheres beim folgenden Hymnus. — Cfr. Migne 86, 1291.

II. Ad Laudes.

1. A solis ortus cardine
Et usque terrae limitem
Christum canamus principem,
Natum Mariae virginis.

2. Gaudete quicquid gentium:
Iudaea, Roma et Graecia,
Aegypte, Thrax, Persa, Scytha;
Rex unus omnes possidet.

3. Laudate vestrum principem
Omnes, beati ac perditi,
Vivi, imbecilli ac mortui;
Iam nemo post haec mortuus.

4. Fit porta Christi pervia
Referta plena gratia,
Transitque rex, et permanet
Clausa, ut fuit, per saecula.

5. Genus superni numinis
Processit aula virginis,
Sponsus, redemptor, conditor,
Suae gigas ecclesiae.

6. Honor matris et gaudium,
Immensa spes credentium
Per atra mortis pocula
Resolvit nostra crimina.

7. Lapis de monte veniens
Mundumque replens gratia,
Quem non praecisum manibus
Vates vetusti nuntiant.

8. Qui verbum, caro factus est,
Praeconio angelico
De claustris virginalibus
Virginis virgo natus est.

9. Rorem dederunt aethera,
Nubesque iustum fuderunt,
Patens excepit Dominum
Terra salutem generans.

10. Mirabilis conceptio
Christum protulit subolem,
Ut virgo partum funderet,
Post partum virgo sisteret.

11. Exsultet omnis anima
Nunc redemptorem gentium
Mundi venisse dominum
Redimere, quos condidit.

12. Creator cuncti generis,
Orbis quem totus non capit,
In tua, sancta genetrix,
Sese reclusit viscera.

13. Quem pater ante tempora
Deus Deumque genuit,
Matris alma virginitas
Cum tempore partum edidit.

14. Tollens cuncta facinora
Et donans sancta munera,
Augmentum lucis adferens,
Tenebris damnum inferens.

15. Deo patri sit gloria
Eiusque soli filio
Cum spiritu paraclito
In sempiterna saecula.

X. — 1, 1 ortu. — 3, 3 Ubi. — 6, 3 Per astra. — Leider ist nur diese einzige Quelle für den Text in vorstehender Fassung aufzutreiben; was Daniel (IV, 59) als Varianten aus dem Breviarium Arevalianum angiebt, ist bereits im Vorwort als blofse Konjektur Neales gekennzeichnet. — Cfr. Migne 86, 1298.

Wie Str. 1 mit dem Anfange des Sedulius-Hymnus, so decken Str. 2 u. 3 sich völlig mit den Schlufsstrophen von Kathem. XII. Auch die Strophen 4—6 dürfte man gerne als Entlehnungen aus einem sonst unbekannten Abedar ansehen, zumal in ihnen das Metrum im Gegensatz zu den folgenden Strophen gut besorgt ist. (Die Varianten aus MT u. LSd zu denselben sind: 5, 4 gigans LSd. — 6, 3 Per vera MT, LSd. — 6, 4 Resolbit MT, LSd. — Cfr. den vorhergehenden Hymnus). — Will man sie aber, was keineswegs ausgeschlossen ist, als Weiterführung des Abedars von Sedulius betrachten, so vermutet man mit Recht auch in den Strophen 7—11 Teile eines Abedars, die im Laufe der Zeit aus ihrer ursprünglichen Stellung verschoben sind. Unter dieser Voraussetzung, die Neale (61) zuerst ausgesprochen, haben Daniel (IV, 58 sqq.) und Wackernagel (I, 48 sq.) in verschiedener Weise den Versuch gemacht, den vollständigen Abedar möglichst zu rekonstruieren. Bei Daniel fehlen Strophen mit B, C, D, K, S, bei Wackernagel solche mit B, D, K, N, S; beide schliefsen mit T. Selbstredend war dabei Umstellung von Strophen und einigen Versen nötig, wodurch der Zusammenhang gerade nicht gefördert, wenngleich auch nicht wesentlich gestört wurde.

Beim vorläufigen Mangel bestimmterer Anhaltspunkte habe ich wenig Lust, die Zahl der Rekonstruktionsversuche zu vermehren. Nur das eine: Will man einen Abedar herstellen, so scheint der Hymnus ad Vesperas mit dem ad Laudes zu einer Mosaikarbeit verbunden werden zu müssen. Ersterer liefert dann ohne weiteres die Buchstaben A—H; daran wären eventuell aus Hymnus II anzureihen: Str. 2 mit Umstellung der ersten Verse: Iudaea, Roma et Graecia, Gaudete etc. — Str. 12: Kreator etc. — Str. 7: Lapis de monte etc. — Str. 10: Mirabilis conceptio etc. — Str. 11 mit Umstellung der ersten Verse: Nunc redemptorem gentium Exsultet etc. — Str. 3 mit gleicher Umstellung: Omnes, beati ac perditi, Laudate etc. — Str. 8 mit gleicher Umstellung: Praeconio angelico Qui verbum etc. — Str. 13: Quem pater etc. — Str. 9: Rorem dederunt etc. — Str. mit S fehlt. — Str. 14: Tollens cuncta etc. —

Bedenken mufs zumeist der Umstand erwecken, dafs Str. 2 u. 3 aus Prudentius entlehnt, bei der vorgeschlagenen Arrangierung aber in der ursprünglichen Reihenfolge der Verse verändert sind; das geschieht auch bei Daniel und Wackernagel. Letzterer glaubt dem Bedenken zu begegnen mit der Bemerkung: „Nachdem der Bau des Gedichtes nicht mehr verstanden war, glaubte man sie (die aus Prudentius entlehnten Strophen) in ihre ursprüngliche Gestalt wieder herstellen zu müssen.“ Vieles also bleibt noch dunkel und problematisch.

83. „In Diem sanctae Mariae".

Ad Vesperas.

1. O decus sacrum virginum,
Quem virgo vehit unicum
Et virgines almificum
Sequuntur sanctum Dominum.

2. Qui claustrum domicilium
Faxisti iam virgineum,
Quo cum cuneis virginum
Cluit caput praecipuum.

3. Hoc templum iam terrigenum
Numen cudit caelicolum,
A quo redemptum saeculum
Exstat et omne tartarum.

4. Qui sic suscepit virginem
Poli terraeque principem
Et angelorum compotem
Fecit in arce sublimem.

5. Illic, virgo sanctissima,
Nostra defer precamina,
Quo tu tranasti gloria
Commorationis inclita.

6. Per tuum unigenitum,
Quem genuisti, Dominum,
Caeli petamus gremium
Diu per omne saeculum.

X, bis: fol. 61b [Tempore Adventus] Xa; fol. 394a [in Assumptione BMV.] Xb. — 1, 4 sancte Domine Xa, Xb. — 2, 1 Qui plaustrum Xa, Xb. — 2, 3 Qui cum eis qui virginum Xa; Quo cum cunenis Xb. — 3, 3 A fehlt Xa. — 4, 2 Poli terraeque reginam Xb. — 5, 2 defert Xa. — 5, 4 Commemorationis inclita Xa. — 6, 3 petamus egregium Xa.

In Xb ist der ursprünglich für das Marienfest im Advent bestimmte Hymnus auf die Himmelfahrt Mariae übertragen (Vgl. Vorwort, S. 46 f.). Zu dem Zwecke sind zwischen Strophe 3 u. 4 folgende eingeschoben:

1 (4). Qui matrem ac discipulum
Consimiles in exitu
Fecisti ut prodigium
Propter decus virgineum.

2 (5). Quorum dum tumba corpora
Lege suscepit propria,
Elata hinc divinitus
Sunt, ubi cernit filium.

3 (6). Nec credi fas ullo modo
Potest iam tali filio
Matris in terra tabidam
Sic dilabi carnem sacram.

4 (7). Quam etsi sopor adiit,
Et lacu terrae latuit,
Qualiter hinc absumitur,
Postea sed caelo traditur.

Ferner nach Strophe 4 die folgende:

5 (9). Dies [hic esse creditur,
Terris] quo haec subducitur
Mater cunctarum gentium
Caelique petit intimum.

Varianten: 3 (6), 3 tabida Xb. — 3 (6), 4 sacra caro Xb. — 4 (7), 3 adsumitur Xb. — 4 (7), 4 Postea zweisilbig Xb. — Aufserdem ist 5 (10), 4 Com[me]morationis umgeändert in Assumptionis. — Cfr. Migne 86, 211 u. 1186.

84. In Diem sanctae Mariae.

In Laudibus.

1. Hymnum Mariae virginis
Decantemus cum angelis,
Quam Christus, Dei filius,
Sanctificavit utero.

2. Assumptionem ipsius
Celebremus cum angelis
Concessa nobis requie,
Remotis pravis hostibus.

3. Mater, quae virum renuit,
Mater, quae Christum meruit,
Virgo ante partum quae fuit,
Virgo post partum claruit.

4. Iam Christus, (de) Deo genitus,
Non raptum faciens Deo,
Formam servi suscipiens
Servi corpus inseruit.

5. Nec fessum fregit virginis
Egressus templum atriis,
Sed claustrum quod invenerat
Clausum reliquit virginis.

6. O vere sacer alveus,
Huius nites qui gloria,
Quem caelum, terra non capit,
Virginis vero uterus.

7. Sed nos ad te concurrimus,
Alma parens, et poscimus:
Erue nos de gentibus
Tuis beatis precibus.

8. Per tuum unigenitum,
Quem genuisti Dominum,
Caeli petamus gremium
Diu per omne saeculum.

X. — 4, 4 Servile (die Anaphora ist mehrmals angewandt). — 6, 2 Cuius milesque gloriae. — 6, 3 terraque. — 7, 2 Alme. — Cfr. Migne 86, 1190; Thomasius II, 394, und daraus Daniel I, 142. —

Die Versuchung liegt nahe, in den Strophenanfängen ein Akrostichon „Haminos" zu vermuten. Wäre das der Name des Dichters? Siehe jedoch Vorwort S. 47. Daniel (und nach ihm Chevalier) schreibt den Hymnus Prudentius zu; das heifst der Muse des grofsen Prudentius wenig Ehre erweisen.

85. In Assumptione B. M. V.

In Laudibus.

1. En, pater gloriae, rutilum gaudium
Cunctis inclaruit orbe fidelium,
Festa celebria matris altissimae,
Quo felix vehitur regna perennia.

2. Haec virgo genetrix, verbo altissimi
Thalamum regium, prolis perpetui
Assistens regiae dexterae unici,
Amictus renidens regina aurei.

3. Haec ante saecula electa genetrix,
Maria, nobilis virginum floscula,
Gerens virgineo lumen altissimi
Alvo sanctissimo, Deumque hominem.

4. Caelestis nuntius Gabriel angelus
Adfatur virgini conceptum filii,
Enixa omnium vitam credentium,
Mater puerpera, virgo perpetua.

5. Patrata omnia vatum oracula
Priorum principum Michael mittitur
Assumens virginem choro angelico
Gestansque gloriae throno praefulgido.

6. Nunc, virgo virginum, adepta gloriae
Sede luciflua, oratu petimus
Te summis precibus, respice servulos
Deflentes crimina quaeque horrentia.

7. Oramus, domina iam plena gratia,
Gementes lacrimas atque suspiria,
Tua ut Dominus prece sanctissima
Ignoscat omnibus dira facinora.

8. Per te altissimi regis auxilium
Cunctis exposcimus fidenter famuli,
Detur virginibus plena perfectio
Et continentibus gratia auctior.

9. Largire mentibus nostris, omnipotens,
Illapsu spiritus vitae munditiam
Pulso nefario luxu corporeo,
Tuoque nomini dignos efficito.

10. Sit tibi gloria semper cum genito,
Sitque paraclito una potentia,
Sit tuis servulis proflua gratia,
Pater omnipotens, cuncta per saecula.

LSd. — 1, 1 gaudii. — 2, 2 regio. — 2, 4 renitens; vielleicht als spätere Nachbildung von nitens wirklich so zu schreiben. — 4, 3 vita. — 5, 3 chorum. — 6, 1 Tunc. — 7, 2 u. 3 umgestellt; wenn etwa gementis = gementibus, ist die Umstellung nicht nötig. — 7, 2 preces. — 7, 4 ignoscant. — 9, 2 spiritu (vielleicht Illapso spiritu?); munditia. — 9, 3 Pellens. — Beachtenswert sind die verschiedenartigen Reimformen, die aber nicht so konstant durchgeführt sind, um für die Textkritik feste Anhaltspunkte zu bieten.

86. In ss. Adriani et Nataliae.

1. Hierusalem gloriosa,
mater una martyrum,
Sors beata post labores,
ius pium post turbines,
Quae tuorum laeta cursu
promptior attolleris.

2. Terge luctum, sume plausum,
pande portum civibus,
Excipe, quos sustinebas,
post triumphos laetior,
In quibus victrix resultas,
da decus victoriae.

3. Adrianus cum beata
coniuge Natalia,
Ferculum duplex amoris,
unio charismatis,
Munus ingens, pignus almum,
caelibe conubium,

4. Hoc die tibi dicantes
vota conscientiae
Cursibus ad te recurrunt,
hinc ovantes invicem
Dant Deo dona vicissim
coniugalis gratiae.

5. Enitet ille supremo
passionis stigmate,
Haec piae compassionis
destinato munere,
Cursus est diversus illis,
sors est una gloriae.

6. Hic viris pro spe superna
colligatis miscitur,
Adnotari cum beatis
se peroptat ilico,
Hincque bacis illigatur,
hincque rursus truditur.

7. Uxor hunc visura surgens
percitis cum gressibus
Carceres adit remotos,
castra cernit martyrum,
Osculat vincla beata,
fert viro constantiam.

8. Suadet utpote palaestrae
vim sacri certaminis,
Suadet hinc promissa caeli,
suadet et plus perpeti,
Voce, voto et imperato,
muneris instantia.

9. Liber huius evocatu
vinculis carnalibus
Caeditur, exenteratur,
nexibus distenditur,
Et pedum compage truncus
corporis dissolvitur.

10. Cara huius in supremis
mota coniunx osculis:
Surge, dicit, pone dextram,
quam recisam coniugi
Des mihi pignus amoris,
des stipem dulcedinis.

11. Sic manum libens tetendit,
quam recidit carnifex,
Nec mora, mox inter ipsa
enecatus vulnera
Coniugem dote secunda
sanguinis hereditat.

12. Quae sacri laboris usum
prorogans certantibus,
Quidquid his poenale substat,
molle, tritum, debile,
Praemonet, iuvat, fovetque
provocatrix gloriae.

13. Cerneres virile robur
fervidis conatibus
Artubus fessis mederi,
colligare vulnerum
Inditis plagas fomentis
vel medelis congruis.

14. Serviens manu vel ore
martyrum discrimini
Fert iis consulta pacis,
fert cibum solaminis,
Obsequens effecta cunctis
plectitur in singulis.

15. Quae tamen, viro corona
post triumphum reddita,
Dum suum corpus piorum
illinit cruoribus,
Nil minus perfert ab illis,
in quibus haec vicerit.

16. O sacrum, vere honestum
vinculum conubii!
O novos cursus laborum
iunctionis unicae!
Ambo currunt, ambo vincunt,
est utrisque gloria.

17. Haec tua, custos superne,
munerum diversitas
Pertrahat segnes ad illam
laureandos patriam,
Qua tibi laudes beati
post agones insonant.

18. Clarus ille hic coruscans
Michael archangelus,
Ut potens deus patrandis
eminens virtutibus,
Det locum novum vigoris,
det favorem muneris.

19. Huius ergo imprecatu
vel tuorum martyrum
Ferto nobis hanc medelam,
qua reatum diluas,
Criminum nodos resolve,
da fomentum gratiae.

20. Quo, tremenda iudicandis
cum dies illuxerit,
Festa quorum praedicamus,
misceamur gaudiis,
Et quibus non est corona,
sit fides ad gloriam.

21. Laus tibi per omne tempus,
trinitas indifferens,
Laus, honor virtusque summa,
singularis gloria,
Quae Deum te saeculorum
personet in saecula.

MT; Tc; LSb; LSd; X. — 1, 4 impiorum post X. — 1, 5 cursum Tc, LSb. — 2, 1 summe LSb. — 2, 4 triumphum Tc. — 2, 5 resultans LSb. — 3, 2 Nataliae Tc. — 3, 3 Fercule Tc. — 3, 4 charismatum Tc. — 3, 5 Munus ignis LSb; igneum LSd, X. — 3, 6 Caelibes Tc. — 4, 4 Inquovantes Tc; Incobantes LSb (lies: incubantes?). — 4, 5 dando Deo dona vicis Tc. — 5, 1 Emitet Tc; supremum Tc. — 5, 2 passionum LSb. — 5, 3 Et piae Tc, LSb. — 5, 4 destinando muneris Tc. — 5, 6 Sors et una gloria, alle Hss. — 6, 1 vires LSb. — 6, 2 colligatas LSb; (miscitur, weil im Hymnus der Wortaccent stets mit dem rhythmischen Accent sich deckt, wird diese auffallende Form aller Hss. schwerlich in miscetur geändert werden dürfen). — 6, 4 Semper optat ilico Tc, LSb, LSd, X. — 6, 5 vaccis Tc, LSb, LSd; vacis X (Cfr. „Fons Deus vitae perennis“ 4, 5 und Forcellini, s. v. bacca); illigatus Tc. — 6, 6 huicque X; truditur MT. — 7, 1 surgit Tc. — 7, 2 congressibus, alle Hss. — 7, 5 Oscula Tc, Obsculat LSd, Obsculatur X; vincle LSb. — 7, 6 viro consortium Tc. — 8, 1 Suadit MT, Tc, LSb, LSd (ebenso 8, 3 u. 8, 4; entweder mit X suadet lesen, oder suasit, oder sollte hier eine analoge Neubildung sein, wie miscitur 6, 2?); ut potens pallens Tc. — 8, 2 sacrae LSb, X; sacri viri certaminis Tc. — 8, 3 caelis MT; caelitus miseria Tc. — 8, 4 fehlt Tc; perpetim MT, LSb, LSd. — 8, 5 et fehlt LSb, X; impetrato LSb, LSd, X. — 8, 6 mineris Tc; instantis X. — 9, 1 Liber hic iam evocatur X; evocato Tc. — 9, 3 ex interatur MT, LSb, LSd; ex interratur X. — 9, 6 corpore, alle Hss; dissolbitur LSb. — 10, 2 oculis MT, LSd; obscula Tc; obsculis LSb. — 10, 3 dixit Tc, LSd, X; dexteram X. — 10, 4 recisa Tc; recissam LSb. — 10, 6 de stipite dulcedine Tc. — 11, 1 His MT, LSb, LSd, X. — 11, 2 recisit X. — 11, 5 Coniugendo et secunda LSb; dotem Tc. — 11, 6 ereditas Tc. — 12, 1 sacris lavoris huius Tc; laboris husu MT. — 12, 3 Quidquid est poenale X. — 12, 4 Molle victum X; debilem Tc. — 12, 5 iubet Tc, LSb, LSd, X. — 13, 4 vulnera Tc. — 13, 5 Indutis placas fobendis Tc; plegas LSb. — 13, 6 medellis LSb; medullis LSd, X. — 14, 1 Serbiens LSb. — 14, 2 discriminum Tc; discriminis LSb. — 15, 1 viri Hss., coronam LSb. — 15, 2 Per triumphis MT, triumphos LSb, X; redditum Tc. — 15, 4 illinit crudelibus Tc. — 15, 5 Nec minus praefert Tc, LSd; profert LSb. — 16, 1 Hoc sacrum Tc. — 16, 2 vinculis conubiis Tc. — 16, 3 novus MT, X; Hoc nobus cursos lavorum Tc; O nobos LSb, LSd. — 17, 1 tuo Tc; custus superni MT, Tc; custus supernis LSb. — 17, 3 Pertraat senes MT; Pertrahes regnes Tc; Pertraat seges LSb; Pertrahas signes LSd, X; ad illum Tc. — 18, 1 his X; coruscat MT, X. — 18, 3 Utpote LSb, LSd, X. — 18, 5 Dat MT, LSb, X; Da Tc; nomen vigoris MT, LSb, LSd. — 18, 6 de favore MT, Tc, X; de faborem LSb. — 19, 1 impetrato LSb; impetratu X. — 19, 3 nobis huc X; medellam LSb. — 19, 5 resolvat Tc; resolbe LSb, LSd. — 19, 6 da frumentum LSd. — 20, 1 Que tremenda Tc; iudicantis MT, Tc, LSd, X. — 20, 3 Festa corum LSb; praedicatu Tc. — 21, 2 indeferens LSb. — 21, 5 Quae Domini X. — 21, 5 sq. Que[m] Deum cuncta fatentur Saeculorum saecula LSd (sind die Schlufsverse der Doxologie: Gloria patri natoque etc. Siehe Hymnus „Fons Deus vitae perennis“). — Cfr. Migne 86, 1123 sqq.

87. **In s. Aemiliani abbatis.**

1. O magne rerum, Christe, rector inclite,
Parent olympi perpetim cui sidera,
Tu vota festis annuis faventia
Largire nobis, casta praebe et sobria,
Placare possint quae tuam clementiam.

2. Plebs, ecce, cuncta debitum recursibus
Solvit dierum prona corde et corpore,
Confisa mente deprecans suffragium,
Ut singulorum ponderata questibus
Sustollat alma pectora indulgentia.

3. Laetum rependit carminum concentibus
Cantum, sonoro pangit ore et faucibus,
Tua petentes supplices ut dextera
Probrosa tollens acta nostra corrigas,
Sis et malorum fautor intus flentium.

4. Semper petentes impetrare poscimus
Nostris medelam morbidis et moribus,
Si nos benignus et pius respexeris,
Qui tanta tantis contulisti servulis,
Ut nil patrono desit isti gratiae.

5. Culpas gementes pandimus miserrimi,
Non obsequelam perdituri credimus,
Cum copiosa poscitur potentia
Reis assistat supplicator optimus,
Qui flectat iram proteratque noxia.

6. Ne quid beatis sentiat cohortibus
Hostis rebellis pullulare casibus,
Nefas caducum germinare odia,
Fraudem dolumve permoveri machinis,
Flammas pudicis conflagrare liliis.

7. Haec mente rite fixa dum revolvimus,
Libet dicatum praedicare servulum,
Tuum ministrum, Christe Iesu, vernulum,
Ut, festa mixtis gaudiis cum pangimus,
Sequatur inde tota te laudatio.

8. Tu sacra templa, tu pater, caelestia
Habes sacrata, tu Deus, per saecula
Regno potiris et regis praesentia,
In, sancte, sanctis cerneris mirabilis
Regnansque solus mira factis exseris.

9. Hinc obsecramus expiari munere,
Redire prorsus ut sinas iam perditos,
Caeli receptes collocesque in regia,
Qui das, resurgant ut perempta corpora,
Concede, corda ut calescant gratia.

10. Nostrum reatum confitentes prodimus,
Frenetur ictus, occidat sententia,
Qua rodit atra dira conscientia,
Rogare donat cum voluntas prospera
Tuam patentem prodigos ad ianuam.

11. Momenta nulla transvolant in tempora,
Quae labe non sint sordidata criminis;
Succedat ante, quaesumus, contagiis
Ut digna nostris pessimis purgatio,
Quam reddat ultrix poena factis debitum.

12. Videmus orbos restitutos lumini
Claudosque plantis exsilire vividis,
Consumpta tabe membra convalescere,
Mortis sopore pressa demum surgere,
Laetos deinde convenire sospites;

13. Tortos repelli et fugari daemones,
Tormenta poenis eiulantes perpeti,
Anguis venenum versipellis angeli
Suo latenter confodiri vulnere
Suisque telis sauciatum conteri.

14. Ut conditoris haec patent miracula,
Sic claudicantes mentis aegritudine
Serpens repulsus deserat nequissimus,
Sic nigra corda nubilo socordiae
Fulgore sudo praemicent clarissima.

15. Haec nempe virtus Christus est tutissima,
Aemilianum quae tulit per ardua,
Vitae tropaea quae coronat praemio,
Nostris ut esset saeculis sectabilis
Foretque fortis advocatus infimis.

16. Hymnite mecum consonante carmine,
Narrate cuncta, praedicate et psallite,
Regi perenni, cuius haec sunt omnia,
Nostri resultent cantici clamoribus
Polique templi resonent concentibus.

LSb; LSd; X. — 1, 2 cum sidera LSb. — 1, 3 Et vota X. — 1, 4 praebet sobrie LSb. — 1, 5 possintque X; tua clementia LSb. — 2, 2 corda et LSb. — 2, 3 Confixa LSb; Confessa LSd. — 2, 5 Substolat LSb. — 3, 1 carmina LSd. — 3, 2 Cantu LSd. — 3, 3 Tua potentes LSd; potenter supplicans X. — 4, 1 impetrare possimus LSd; possumus X. — 4, 2 Nostris fehlt LSb; Nostri medelam morbi expiatos moribus X. — 4, 3 benignos LSb. — 4, 5 Ut nihil patrono isto desit X; isti gratiam LSd. — 5, 2 Nob obsequelam LSb; cedimus LSb. — 5, 3 pascitur X. — 5, 4 Regis adsistat supplicatur LSb; Regis et adstat X. — 5, 5 Qui flectere X; poteratque LSb, X; noxiam X. — 6, 1 Ne quod LSd, X. — 6, 2 Hostis duellis X. — 6, 3 Ne vas caducum germinaret X. — 6, 5 Flamma X; confraglaret LSb; conflagrare X. — 7, 1 mente fixa clara dum X. — 7, 2 dicate X; praedicares LSb. — 7, 4 Et festa X; gaudiis compangimus LSb. — 7, 5 Sequamur LSb;

Sequatur in die X. — 8, 2 sacrate LSb. — 8, 3 Regno putiris LSb. — 8, 4 In sancta LSb, LSd, X, cernelis mirabilis LSb. — 9, 2 ut signas iam X. — 9, 3 Caeli LSb; que fehlt LSb. — 9, 5 ut convalescant X. — 10, 2 Frenetus LSb; Frenentur LSd; Frenatos X. — 10, 3 Que LSb, LSd, X; atram dira conscientiam X. — 10, 5 Tua X; Tuam potentes LSb; patentes LSd; patentem prodit os ac iannam X. — 11, 2 Quae non sint turpi sordidata crimine X. — 11, 3 contagia X. — 11, 4 Sic digna X. — 11, 5 poenam factis debitam X. — 12, 1 lumine X. — 12, 2 exilire humidis X. — 12, 3 tabo LSb, LSd; quovalescere LSb. — 12, 4 dem surgere LSb. — 12, 5 Laetus LSb; Laeto X. — 13, 1 Portus repellis effugare LSb; daemonas LSd, X. — 13, 2 Tormentis poenis X; eiulante LSb; perpetim LSb, LSd; eiulantes tartari X. — 13, 3 Anguis venenum fehlt X (Lorenzana dafür: Adire et caelum). — 13, 4 Suo letenti LSb; latenter confodique X. — 14, 1 Et conditoris LSb. — 14, 2 aegritudinem LSb. — 14, 4 sacordia X. — 14, 5 Fulgore suo promicent X. — 15, 3 Victa tropaea LSb, LSd. — 15, 4 saeculis sacribilis LSb; secrabilis LSd. — 16, 1 Inite mecum X. — 16, 2 cuncti X. — 16, 4 Nostris LSb; cantici clamor X. — 16, 5 templis LSb, LSd; templa X; personet LSd. — Als Doxologie ist beigefügt in LSb und LSd:

Gloria patri, gloria sit filio
Una cum sancto spiritu paraclito,
Qui Deus unus regit mundi machinam,
Disponit cuncta revolvendo tempora
Tenetque regnum per aeterna saecula.

Dazu die Varianten: 2 Gloria sancto praecedenti spiritu LSb. — 3 macina LSb, LSd. — 4 Disponis LSb; resolbendo LSb. — 5 Tenensque LSb. — Schon die Verstöfse gegen die Metrik verraten die spätere Zuthat; ein Gleiches gilt von der im übrigen interessanten Doxologie in X:

Offerte summo gloriam et sublimi,
Offerte honorem trinitati maximum,
Offerte grates saeculorum principi,
Offerte psalmum vocibus vel actibus,
Offerte laudem sempiterna in saecula.

Die gleiche Doxologie beschliefst in LSd einen Hymnus, der leider ganz bis auf die Schlufsworte der letzten Strophe „simus compotes consortio" verloren gegangen ist; folgende Varianten: 1 gloria sublimio LSd. — 2 trinitatis LSd. — 4 vel canticis LSd. — 5 in fehlt LSd.

Cfr. Migne 86, 1242 u. 80, 714. — Als Verfasser des vorstehenden Hymnus bezeichnet sich **Braulio**, Bischof von Saragossa († 651): „Hymnum quoque de festivitate ipsius sancti [sc. Aemiliani] ut iussisti iambico senario metro compositum transmisi" (Ad Fronim. presb. 2. Migne 80, 702). Wenn Manitius (Gesch. der christl.-lat. Poesie, S. 421) sagt: „Das Gedicht besteht aus 85 [res. 80] jambischen Senaren von m e t r i s c h r i c h t i g e r Bauart", so kann das im vollen Sinne nur von dem durch LSd erschliefsbaren Texte gelten.

88. In sanctae Agathae.

1. [Ad sanctae A]gathae virginis
Festum sacratum sanguine
Nunc, plebs pia, concurrite
Christoque vota reddite.

2. Haec virgo digna germine,
Sed passione [digni]or
Mundi refellit noxia,
Adepta est caelestia.

3. Haec graviter Christum amans
Ipsumque solum praedicans
Est tempta iussu praesidis,
Artatur imo carceris.

4. Temptata multis nam prius,
Ut immolaret idolis,
Sed virgo sancta impiis
Libare renuit aris.

5. Tum atrox tyrannus acrius
Urit puellam taedibus,
Pectus, papilla tollitur,
Castumque corpus tunditur.

6. Magnusque Christi senior
Tunc claustra rumpit carceris,
Reddit papillam integram
Curatque omnia vulnera.

7. Sic, sic puella sanctior
Tanto adepto praemio
Genu orando flectitur
Funditque caelo spiritum.

8. Mox namque vir clarissimus
Scriptam tabell[am deferens],
Mentem sanctam pronuntians
Defens[ionem patriae].

9. Nam montis Aetnae incendium
Dum cu[rsu rapidissimo]
Pronum ad urbem flectitur,
Claret [puellae meritum].

10. Tunc e sepulcro martyris
Velum s[acrum plebs] deferunt,
Cuius pia praesentia
Mox flamm[ae vis exstincta est].

11. Iam virgo nunc sanctissima
Plebi fi[deli proroga]
Probrorum indulgentiam
Pacis red[dendo commoda].

12. Quae enim concives tuos
Magno ab [igne eruis],
[Tu] redde nos iam li[beros]
Iugo remo[to pessimo].

13. Sit functis et fidelibus
Locus quietae aptior,
Praesta tutelam orphanis
Subsidiumque viduis.

14. Deo patri [sit gloria
Eiusque soli filio
Cum spiritu paraclito
In sempiterna saecula].

MC. — 3, 4 ima. — 5, 1 Tunc. — 5, 2 cedibus. — 6, 2 rupit. — 6, 3 Reddet. — 6, 4 omni vulnera. — 7, 2 adepta. — 8, 2 Scriptum. — 9, 1 indicium. — 9, 3 Pronus. — 10, 2 deferet. — 11, 3 indulgentia. — 12, 1 Qui. — Vgl. den folgenden Hymnus.

89. In sanctae Agathae.

Ad Vesperas.

1. Adesto, plebs fidissima,
Venustum festum gratia,
Laudum deprome carmina
Christoque vota maxima.

2. Beata virgo Agatha,
Fide clara et germine,
Mundi refellens noxia
Adepta est caelestia.

3. Haec graviter Christum amans
Ipsumque solum praedicans,
Extensa iussu praesidis
Artatur imo carceris.

4. Saevi furore iudicis
Christi puella territa,
Sed virgo sancta impiis
Libare renuit aris.

5. Tunc demum martyr acrius
Afficitur verberibus,
Pectus, papilla tollitur
Castumque corpus tunditur.

6. Magnus sed Christi senior
Disrumpit claustra carceris,
Reddit papillam integram
Curatque omnia vulnera.

7. Sic, sic puella sanctior
Tanto adepto praemio
Genu orando flectitur
Funditque caelo spiritum.

8. Mox namque clarus iuvenis
Tabellam scriptam deferens,
Mente sacra pronuntians
Defensionem patriae.

9. Nam montis Aetnae incendium
Cursu dum rapidissimo
Ad urbem pronum flectitur,
Claret puellae meritum.

10. Tunc e sepulcro martyris
Plebs sacrum velum deferens,
Cuius pia praesentia
Exstinguit mox incendia.

11. Iam virgo nunc sanctissima
Plebi fideli proroga
Peccatorum indulgentiam
Pacis reddendo commoda.

12. Quae olim concives tuos
Magno ab igne eruis,
Tu redde nos iam liberos
Iugo remoto pessimo.

13. Sit functis et fidelibus
Locus quietae placidus,
Tutelam praesta orphanis
Subsidiumque viduis.

14. Praesta, pater piissime,
Patrique compar unice,
Cum spiritu paraclito
Regnans per omne saeculum.

X. — 2, 2 Fide et clara. — 3, 4 in immo. — 4, 2 territur. — 5, 1 Te nunc. — 5, 3 Pectoris papilla. — Vor Str. 6 schiebt X ein: Reddit papillam integram Curatque omnia vulnera, was 6, 3 sq. wiederholt wird. — 6, 2 Disrupit. — 7, 2 adepta. — 7, 4 Fuditque. — 8, 3 pronuncians. — 9, 1 ethne. — 9, 3 pronus. — 11, 4 redendo. — 13, 1 Sit cunctis sit fidelibus. — Cfr. Migne 86, 1091 sq; Abdruck aus X in Acta SS. Feb. I, 596; daraus bei Morel p. 191. — Dieser Hymnus ist augenscheinlich eine Bearbeitung des vorhergehenden; ob von Ortiz?

90. In sanctae Agathae.

In Laudibus.

1. Festum insigne prodiit coruscum,
Voces in aula resonent cunctorum
Deo dicata, plebs alumna tota,
Pandite vota.

2. Haec virgo sancta germineque clara
Saeculi cuncta respuit caduca,
Christum secuta acriori poenae
Subdidit membra.

3. Iudex iniquus ipse Quintianus
Virginem sanctam Agatham cum vidit,
Decem malignis feminis obscenis
Tradi praecepit.

4. Quam cum vidissent, blandiuntur verbis:
Audi praeceptum iudicis monentis,
Adora deos et lucrare vitam,
Praemia multa.

5. Sed fide plena nobilis puella
Exsecrat cuncta vanitatum verba
Spemque defixam retinet in Christo
Spemque invictam.

6. Quam Quintianus praesentari iubens
Idola vana cogit adoranda,
Fortis puella Christum est professa
Fide perfecta.

7. Iratus iudex sibilat crudelis,
Tortores suos excitat immanis,
Torqueri iubet delicatum corpus
Puellae sacrum.

8. Poenas illatas viriliter portat,
Corpus intactum Domino conservat,
Fide, qua credit, omnia tormenta
Fortiter vincit.

9. Additur poena crudelis et saeva,
Virginis sacrae torquetur mamilla,
Diuque torta abscindi praecepit
Ubera sacra.

10. Tunc virgo sancta in carcere trusa
Fortis in Christo facta est athleta,
Cuius in caelis angelica cura
Sanat mamillam.

11. Splendor cum sanctis tenebras illustrat,
Per totam noctem lux e caelis micat,
Pavore multo territi custodes
Fugiunt omnes.

12. Furore plenus ultroneus tortor
Testas acutas, ignitos carbones
Corpus sacratum volutari iubet
Latere nudo.

13. En, terrae motus factus est immanis,
Maerorque cunctos terruit tortores,
Unum oppressit, nomine Silvanum,
Pars parietis.

14. Omnis conventus ille civitatis
Tremore viso sic concurrunt omnes
Iudicem saevum volentes occidi;
[Au]fugit ipse.

15. Post virgo laeta ergastulis clausa
Expandit manus Dominum exorans,
Sacram efflavit animam, in caelos
Lata cum sanctis.

16. Angelus Dei descendit de caelo
Corpusque sanctum tumulat, honorum
Tabula signat aureis ^{e}scripta
Literis sacram.

17. Iudex iniquus nunquam erubescens,
Volens inquiri eius facultates,
Pessima morte morsibus equorum
Nece vastatur.

18. Mira tum satis prodierunt signa,
Anni vertentis facta comprobantia,
Aethneus ipse mons eructuavit
Ignem ardentem.

19. Videntes cuncti rogum venientem,
Velum sepulcri simul expandentes,
Ignis [e]stetit honorificandum
Corpus beatum.

20. Deus, qui tanta tribuisti dona
Virgini tuae, caelestia regna,
Nobis indignis ob honorem eius
Dilue culpas.

21. Ob cuius laudem clerus [haec] decantans
Precibus eius tibi sit acceptus,
Ratumque reddat plebis tuae victum
Honore sacro.

22. Sacerdos vita habeatur clarus,
Moribus bonis tibi sit ornatus,
Ut digne possit tuum immolare
Corpus beatum.

23. Cuiusque festi annuo recursu
Laudum honoris persolvimus votum,
Eius obtentu laetemur cum sanctis
Tuis in caelo.

24. Haec in honorem carmina qui dixit,
Virginis sacrae merita narravit,
Tuo ex dono heres sit in caelo
Sanctorum choro.

25. Gloria tibi patri glorioso
Et Iesu Christo, redemptori nostro,
Qui tecum regnat cum spiritu sancto
Iuge per aevum.

MT; X. — 1, 1 prodiit: corus cum X. — 1, 2 sq. resonet: cunctorum deo dicata plebs alterna X. — Die ganze Strophe lautet Acta SS. Feb. I, 597 und daraus bei Daniel I, 183:

Festum insigne prodiit,
Chorus cum voces in aula resonet,
Cunctorum Deo dicata plebs alterna
Tota pandite vota.

IV, 91 fügt letzterer die Bemerkung bei: Stropham carminis primam apud Bollandistas nec non in Thesauro male expressam correxit Du Méril Poésies etc. II p. 301:

Festum insigne prodiit, chorus cum
Voces in aula resonet, cunctorum
Deo dicata plebs alterna tota
Pandite vota.

2, 3 poena MT. — 3, 2 Agatem MT. — 4, 4 Praemiaque X. — 5, 3 Spemque fixam X. — 5, 4 invicta X. — 6, 3 puella retinet in Christo MT, verschrieben aus 5, 3. — 7, 2 excitat in malis MT; in mamillis X. — 9, 2 torquitur MT. — 9, 3 abscidi MT, X. — 10, 4 mamilla MT. — 11, 1 Splendor sanctus X. — 11, 2 emicat MT, X. — 12, 3 volitari MT. — 13, 2 cunctis MT. — 13, 3 Silbanum MT. — 14, 4 Fugiit MT; Fugit X. — 15, 3 in caelo X. — 15, 4 Toga cum sanctis MT, X. — 16, 2 tumula MT; honoris X. — 17, 2 Volens inquirit X. — 18, 1 Miratam X. — 18, 2 comprobaris MT. — 18, 3 Etheneus X; Ethenus oder Etnenus MT; eructaubit MT. — 19, 2 expandentem MT. — 21, 1 clerus decantatur MT. — 21, 2 acceptum MT, X. — 21, 4 sacrum MT, X. — 23, 1 Cuiusque festum annuis MT, X; recursum MT; recursibus X. — 24, 1 honore MT; carminaque MT, X. — 24, 2 sacrae et merita X. — 24, 3 in caeli X. — 25, 4 Iugi per aevo MT. — Cfr. Migne 86, 1094 sqq.; Acta SS. Feb. I, 59 sq.; Daniel I, 183 sqq.

91. In sancti Andreae.

Ad Vesperas.

1. Decus sacrati nominis
Nomenque vitam exprimens,
Hinc te decorum praedicat
Crucis beatae gloria.

2. Andrea, Christi apostole,
Hoc ipse iam vocabulo
Decorus, idem mystice
Signaris isto nomine.

3. Quem crux ad alta provehit,
Crux quem beata diligit,
Cui crux amata praeparat
Lucis futurae gaudia.

4. In te crucis mysterium
Cluit gemello stigmate,
Dum probra vincis per crucem
Crucisque pendis sanguinem.

5. Iam nos foveto languidos
Curamque nostri suscipe,
Quo per crucis victoriam
Caeli petamus patriam.

MT; LSd. — Ferner: Hymnar. ms. Moissiac. saec. 10. Cod. Rossian. VIII, 144. RM. — Codd. mss. Rhenov. (Werner n. 139): Cod. Turic. 91. saec. 11. in. Ra; 82. saec. 10/11. Rb; 97. saec. 11/12. Rc; 129. saec. 12. in. Rd. — Cod. ms. Monacens. Clm. 16119. saec. 11. (Mone III, 97). M. — Aufserdem im Cod. ms. Cap. Veron. 109. (102.).

1, 1 Deus RM; Diem sacrati hominis Rd, M. — 1, 2 vita RM, Rb. (Infolge dieser Varianten figuriert vorstehender Hymnus bei Chevalier im Repert. hymnol. unter vier verschiedenen Nummern). — 1, 3 Hic MT, Ra, Rc; Sic RM; praedicans RM. — 1, 4 beata Rd, M. — 2, 1 Andreas Ra; apostolus Ra, Rc. — 2, 2 Hoc ipso Rb[2], M; iam fehlt Rc; ipse in vocabulo Ra. — 2, 3 Decorus hisdem Ra, Rb. — 3, 1 ab alta M; provehi ut RM. — 3, 2 fehlt M, dafür nach 3, 4 (bezw. 3, 3): Figuram Christi imitans M; Crucemque beata Ra, Rb[1]; Crucem beatam Rb[2], Rc. — 3, 3 amat praeparat RM; properat Rc. — 3, 4 futura MT. — Strophe 4 fehlt RM. — 4, 2

Cluit ist wohl eine spätere Bildung statt des gebräuchlichen cluet; gemello stipite Ra, Rb, Rc. — 4, 3 Dum fehlt Rd, M; vincens Rd. — 4, 4 Crucemque Ra, Rb; cruceque Rc; pandis MT; pendens Rc; sanguine Rb, Rc. — Strophe 5 fehlt Rc; dafür eine eigne Strophe:

Tua nos semper, Domine | Commendet intercessio,
Cuius relictis retibus | Tu factus es discipulus.

5, 1 fobeto MT; faveto Ra, Rd. — 5, 2 Nostrique curam Rb; Curam nostris MT, RM, Ra. — 5, 3 Qui Ra; crucis mysterium RM. — 5, 4 petimus veniam Ra. — Doxologie: Deo patri. MT, LSd, Ra, Rb, Rc, Rd; Deo patri sit gloria RM.

Cfr. Migne 86, 1262; Daniel I, 8. — Dieser Hymnus wird vielfach dem hl. Damasus zugeschrieben (vgl. Migne 13, 381); die Frage über Ursprung — ob römisch oder mozarabisch — und Verfasser desselben ist noch nicht spruchreif.

92. In sancti Andreae.

Ad Laudes.

1. Omnipotenti Domino
Prostrati omnes supplices
Reddamus gratias sancti
Andreae pro certamine.

2. Redemptorem [qui] deprecans
Ipsum verum agnoscere,
Daemonibus invidiae
Fallacibus resistere.

3. Iuvatus Christo Domino
Praedicavit Achaiae,
Convertit omnem populum
Et sese cruci tradidit.

4. Ecce, Iesus omnipotens,
Cuius cruce suspensus est,
E caelis evocatus est,
Per fidem coronatus est.

5. Non timens cruciatibus
Esse in cruce postulat,
Ut inde emigraverit
Ad sedem veri Domini.

6. Tunc populi clamoribus
Dantes voces in auribus
Aegeae iniqui, perfidi,
Defenderet apostolum.

7. Iamiam in cruce positus
Veritatem[que] praedicans
Ornatus bonis moribus,
Pius, sanctus, castissimus.

8. Uero Aegeas teterrimus
Daemonibus arripitur,
In inferno suscipitur,
Tenebris sociatus est.

9. Sed frater ipsius tenens
[Sancti] corpus apostoli
Sepelivit intrepidus
Cum magna multitudine.

X. — 1, 3 Reddamus gratias pro. — 1, 4 Sancti Andreae cartamine. — 2, 3 invidere. — 3, 3 Convertitur omnis populus. — 4, 1 En tibi Iesus. — 5, 2 Sed se in cruce. — 6, 3 inique perfide. — 6, 4 Defende. — 8, 1 Aegeas vero. — 8, 3 In fehlt. — 9, 1 Frater vero ipsius. — Das Akrostichon „**Orientius**“ nennt wohl den sonst unbekannten Autor. — Cfr. Migne 86, 1264.

93. In sancti Augustini.

1. Lux, Deus Christe, pietas redundans,
Qui tuum vatem haerese reductum
Rite Augustinum amansque alumnum
Efficis auctum.

2. Huius obtentu dolum hinc remove,
Patriam serva, populos guberna,
Omnis lis absit, affluat redemptis
Gratia pacis.

3. Caritas efflet copulans rescissos,
Sit procul ira, abeat ruina,
Clades abscedat, fames atque languor,
Noxia quaeque.

4. Clerus doctrina rutilet corusca,
Pontifex celsum apicem retentet,
Labe abstersa operibus(que) almis
Plebs placitura.

5. Laus tibi instet iubilo perenni,
Trinitas simplex deitasque una,
Cuncta qui condens opifex in aethre
Crederis auctor.

MT; LSb; LSd. — 1, 2 haeresem LSb. — 1, 3 Agustinum LSb; que fehlt MT, LSb. — 1, 4 Efficis hactum MT. — 2, 1 hic remove LSb. — 2, 3 abluat redemptis LSb. — 3, 1 copulam recisis MT. — 3, 2 habeat ruinam LSb. — 3, 3 Cladis abscedat, famis LSb, LSd; abscedant MT. — 4, 1 doctrinae rutilet corusco LSb. — 4, 4 Post Hss.; placituri LSd. — 5, 1 tibi insultet MT. — 5, 2 deitasque summa LSb. — 5, 3 quae condens LSd. — Als zweite Doxologie in LSb:

Gloriam Christo patulo canamus
Ore praestanti sive servienti
Cuncteque pollent deitate simplex
Trinus et unus.

Cfr. Migne 86, 1200.

94. In sancti Babilae.

1. O sacerdotum inclita corona
Atque coruscus Levitarum ordo,
Clero ascito praecinamus hymnum
Mente benigni.

2. Formam exempli Babilas antistes
Nobis tenendam dimicans impressit,
Ne templi Dei ostia pandamus
Callido hosti.

3. Hic vir virtute fidei munitus,
Antiochenam regeret dum arcem,
Sprevit profanum atriis a sanctis
Numerianum.

4. Ilico captus sistitur tyranno
Infola verus Christo immolandus,
Versutiora abdicat asserta
Verum utendo.

5. Refutans namque dogmata perversa
Rerum fatetur omnium auctorem,
Celsi parentis coaeternam prolem
Orbem creasse.

6. Aris hortatur daemonum litare,
Spernens artatur bacis catenarum,
Collo gravatur pondere bolarum,
Compede pede.

7. Fit gregi pastor magnum documentum,
Urbi monstratur veluti contemptus;
Hinc ovans defert Christo vota laudum
Victor insignis.

8. Fictile vicit ratiocinando,
Vanas perdocet artes liberales,
Indicit sensum potius disertum
Trium puerorum.

9. Suboles sequens, genetrix quos mittit
Agonizandos praesule cum almo,
Qui alapati patrem et magistrum
Eundem dicunt.

10. Hic quippe parens verus ut Abraham est,
Hostiam qui se tribus cum pueris
Obtulit sacra stipitis in ara
Regi polorum.

11. Inter insontes lotis ulnis ambit
Sacrum altare stipite elatus,
Dira dum perfert vincla vel tormenta
Comites docet.

12. Simul confessi nomen trinitatis
Sustinent simul lacerantum ictus,
Sed rapuere ab hoste tropaeum
Dono divino.

13. Ad perimendum postmodum producti
Alacres pergunt carmen praecinentes
Tripudi psalmum ultra quadragenum
Voce sonora.

14. Tunc praesul plebem contestans affatur,
Ita ut esset vinclis oneratus,
Ad confundendum iudicem profanum
Sepeliretur.

15. Parvulos quoque Babilas litandos
Patri assignat ense verberandos,
Quorum agonem pulchrius consummat
Sanguine fuso.

16. Quique consaepti urna sepulcrali
Vigent perenni memoria passi,
Sede promissa potiti in arce
Diademati.

17. Bino in ipsis munere per ipsos
Obtines missos, civitas quaesita,
Nimium gaude glorians in Christo
Iubilo magno.

18. Hic obsequenda membra rediviva
Possident, sursum animas victrices,
Stolis indutas candidis, fulgentes
Palmas gerentes.

19. Inde, redemptor, cerne de supernis
Ratem redempti gregis incubantem
Saecli in mare, turbine impulsam
Tentationum.

20. Dexterae tuae auxilium praebe
Eamque cunctis a malis defende,
Tecum victuram vehens in supernis
Aevo perenni.

21. Gloria summa, Christe, tibi semper
Simul cum patre spirituque sancto
Sit nunc et semper, soli tibi Deo
Trino et uno.

MT; LSd; X. — 1, 2 coruscum MT. — 1, 4 benigna X. — 2, 3 templum LSd; hostia MT, LSd. — 2, 4 Callidi hostis LSd. — 3, 1 Vir hic LSd. — 3, 2 dum regeret MT, LSd; dum fehlt X. — 3, 3 a fehlt X. — 4, 2 Infula vero X. — 4, 4 Vera X. — 5, 3 aeternum LSd. — 6, 1 Aris abtutur LSd. — 6, 2 Spernes LSd; face catenarum X. — 6, 3 boiarum X. — 6, 4 in pede X. — 7, 1 grege MT. — 7, 2 Urbis MT, LSd. — 8, 1 ratiocinandum LSd. — 8, 2 Vanans MT, docens X. — 8, 3 Lies: Indidit sensum. — 8, 4 Lies: Tribus pueris oder Pueris tribus? — 9, 2 Agonizando X; cum alto MT. — 9, 3 Quia pati patrem X. — 10, 1 Abraam est MT, LSd. — 10, 2 Hostia MT, LSd X; cum puris X. — 10, 3 aram LSd. — 11, 1 lotus undans ambit X. — 11, 2 stipiti MT, LSd, X; delatus X. — 11, 4 Comitans MT, LSd. — 12, 2 laceratum hictus MT; laceratus hictus LSd. — 13, 3 Tripudi psalmi MT; Tripudii almi X; ultrice MT, ultricem LSd, X; von dem Worte tripudi an fehlt das weitere LSd. — 13, 4 Voce honorant X. — 14, 2 honeratum MT. — 16, 1 concepti X. — 16, 3 Sedes promissas MT. — 16, 4 Diademate X. — 17, 2 civitasque ita X. — 17, 4 Iubili MT. — 18, 2 Possidet MT. — 19, 3 turbine impulsantem MT. — Cfr. Migne 86, 1079.

95. In sancti Babilae.

1. [Fideles] Christi praeparate mentem,
Babilae festum [celebr]ate rite,
Voce et corde promite [huic hym]num
Et laudem Deo.

2. Numerianus imperator, ecce,
Adiit aulam [Domini] caelorum,
Non adorando sed, ut macularet,
Rabidus venit.

3. Fideles loci adgregavit almus
Dei sacerdos, Babilas praeclarus,
Hort[atur illos: Detinere] mortem
Christus est potens.

4. Christus corona nos armare iuvat,
Opem impendit, cum iubet, tyrannum
Ne patiamur limina ingredi;
Impius ille.

5. Signo se crucis armavit in fronte,
Spiritu sancto repletus processit
Obviam regi, exprobravit dicens:
Abhinc recede.

6. Audiens ista secessit impudens,
Frendens in c[orde] pervenit ad domum,
Tribunal sibi praeparare iussit
Extremo dolens.

7. Offerre inquit officio suo
Rebellem illum [hom]in[em], qui verbis
Pro . . . .
. . . .

Strophe 8 fehlt.

9. Christus qua . . . .
. . . . voluntati
Per eius trina . . . .
Et cr . . .

10. Tibi, tyranne, tribuit honorem
. . . . . . nempe creatorem,
Qui tibi corpus . . . .
Recalcitrasti.

11. Furore caeco et torvo aspectu
Imperat [ille], ut per civitatem
Onustus ferro et inca[tenatus]
Pertraheretur.

12. Tractus ad ducem, ut perspiceretur
Agra [sic!] tyranni quos ille educavit,
Melior, inquit, imperator saeve
. . . . . .

MC. — 1, 1 properate mentem. — 2, 2 Habiet aulam. — 3, 1 Fidelis loci adgrababit. — 3, 3 Ort[atur]. — 4, 1 ornare iubet. — 4, 2 Opem fefellit quem. — 5, 3 regis. — 6, 4 Extreno dolore. — 11, 1 turbo aspectu. — 11, 3 Onustum. — 12, 2 Unverständlich.

Zum Verständnis cfr. Acta SS. Ian. III, 185 sqq.

96. In sancti Bartholomaei.

1. Aeterni proles patris et incliti,
Compar et illi esse qui nosceris,
Spiritus alme, certam potentiam
Tenens per aevum rebus in omnibus.

2. Bartholomaeus, ecce, discipulus
Tuus ab intus sanctus et eforis,
Apostolorum sorte mirificus,
Nunc, ecce, fulget aethere sublimis.

3. Cuius dicata festa se prodeunt
Nunc et perenni munere populos
Certe refovent nec non et imbuunt
Caduca saecli temnere fortiter.

4. Cuius precatu, sublimis pontifex,
Tete rogamus infirmi servuli,
Probra dimittas, munera praebeas,
Tua sit gratia miseris servulis.

5. Bartholomaee, martyr apostole,
Dignare nobis esse per omnia
Saecla patronus et fave cernuos
Nosque beatos effice servulos.

6. Tui precatus gratia faveat,
Quos obsequelam conspicis affatim
Tibi dedisse supplices annuam
Cursu labentis tempore saeculi.

7. Sit tibi laus, Christe, per omnia,
Aeterno patri sitque potentia,
Sit dono quoque gloria perpetim,
Unus qui regis omnia saecula.

Tc; X. — 1, 1 inclite Tc, X. — 1, 3 almi Tc, et almi X. — 2, 2 efferus Tc, X; lies vielleicht deforis. — 3, 3 refobent Tc; refovant X. — 3, 4 saeculi Tc X. — 4, 1 sublime Tc, X. — 4, 4 Ad sitque tua gratia servulis miseris X. — 5, 3 Saecula X. — 6, 1 precatu Tc, X. — 6, 3 annua Tc, X. — 6, 4 tempora X. — 7, 2 que fehlt X. — Cfr Migne 86, 1191.

97. In sancti Bartholomaei.

1. Exaudi, Christe, nos patris potens, pie,
Celse, te semper obsecramus, inclite,
Celsus qui solus es Deique filius,
Es qui dilectus, ecce, matris unicus,
Ymnum perfectum et canorum dicimus.

2. Multis cum saepe dulcibusque vocibus
Nec non nunc ergo mitigando consonis
Uerbis et corde personemus inclitum
Servis cum irae Spaniae fidelibus,
Bis laudet chorus ergo recte filium.

3. A Christo missus, ecce, namque apostolus
Regni regnante et Deo patre inclitus,
Tergens perrexit Indiam potissimum;
Hinc coepit fortis exhibere gloriam
Omni cum cordis inclita potentia.

4. Linquens peccata India superflua;
O quam laudandus, ad Dei clementiam
Magnum qui facit semper almae filium!
Est quisquam verus? Ecce, verus est Deus,
In caelo namque lucet luce saepius.

5. Augens fulgensque famulis potentia,
Possit ut recte semper inde gloria
Ostendi magna et altitona in aethera
Seu terris nempe terrulisque fortia
Ter nunc quaterque sit Deove gloria.

6. O Christi sancte Bartholomee, qui Indiam,
Lucis de luce per Dei clementiam
In regno, pastor, esse magni filiam
Quum praedicasses, ecce, celsa ad aethera
Uerbis fecisti iam olim usque in saecula.

7. Ergo qui infirmos advenit poposcere
Maestos vinctosve ipse tunc vel sospites
Fulgens sanabat, immo sanctus optime
Et collocabat insuper perenniter
Cum sanctis rite Bartholomeus hic bene.

8. Iudex sed fortis et piis piissimus,
Talis, quem rite et est habere apostolum
Legis doctorem, in omnibus potissimus
Et sanctis sanctus et piis piissimus,
Ostemque vincat atque hic apostolus.

9. Mercatus magne sancte seu apostole,
Exaudi nostra saepia praeconia,
Linquens peccata nostra vel facinora,
Furvum serpentem et invidum, comissime
Iudex, subverte, tegatur ter sulfure.

10. Trino sit magna semper ergo gloria
A cunctis namque filiis perennia
Nunc et per saecla saeculorum in omnia,
Unito namque sit Deo piissima,
Semper qui et saepe regnat ipse, gloria.

LSd. — 1, 2 Celso de semper. — 1, 3 Celso qui. — 1, 5 perfectum et caterva. — 2, 2 mitigando consimus. — 2, 5 filius. — 3, 2 Deum patrem inclitum. — 4, 1 Liquens; Indiae. — 4, 2 clementia. — 4, 3 Magnumque. — 5, 2 Possint; semper unda. — 5, 3 magnam. — 6, 4 Cum. — 7, 1 infirmus. — 7, 2 Maestis vinclis vel ipse tunc vel espite. — 7, 3 sancto. — 7, 4 conlocabit. — 8, 1 pius. — 8, 2 Tulem quam. — 8, 4 Et sanctum sanctis et pius piissimus. — 8, 5 Hostemque. — 9, 3 Liquens. — 9, 4 Turbam serpentem et invidam conissimam. — 9, 5 tergater ter sulfura. — 10, 3 Et nunc et. — Akrostichon: **Ecce ymnus Bartholomei apostoli quem fecit Leo Melfitanus.**

98. In sanctae Caeciliae.

1. Incliti festum pudoris
virginis Caeciliae
Gloriosa praecinamus
voce prompti pectoris,
Quo soluta lege mortis
tollitur in aetheris.

2. Germine haec virgo clara,
sanctitate clarior,
Pectore Christum retentans
huncque solum praedicans
Ore sponsum, mente saeclum,
vicit hostem sanguine.

3. Pectoris sacri recessum
munit evangelio,
Squalido corpus beatum
proterit cilicio,
Noctis horas et diei
mentis implens cantico.

4. Haec enim sortita sponsum
germinis perfulgidi
Angelum Dei fatetur
se habere vindicem,
Hunc verendo ut pudori
det honorem, commonet.

5. Sponsus hic furore caeco
comminatur virgini,
Sed beata virgo factis
dicta prorsus comprobans
Angelum munusque caeli
mox adesse praestitit.

6. Adfuit promissus idem
vir coruscis vestibus
Exhibens sertis coronas
floribus praefulgidas,
In rosis docens cruorem,
castitatem liliis.

7. Munere hoc provocatus
sponsus ad Christi fidem
Ilico fratris salutem
imprecatus obtinet,
Hincque ambo passionis
consecrantur sanguine.

8. Hunc deinde virgo Christi
consequens Caecilia
Hanc triumphalis honoris
promeretur gloriam:
Igneis thermis retrusa
fit caloris nescia.

9. Plus calens sic igne Christi
vicit ignem saeculi
Et vibrantis ensis ictum
ter valenter sustulit,
Postque terris membra ponit,
spiritu caelos petit.

10. Inde nobis, sacra virgo,
mitte caeli munera,
Liliorum vel rosarum
munus inde proroga,
Unde hausisti superna
veritatis gaudia.

11. Liliis corusca in nos
castitas praefulgeat,
Punicis rosis voluntas
passionis ferveat,
Criminis mole subacta
innovemur gratia.

12. Ecce, adventum futuri
praestolamur iudicis,
Sustinemus et beata
illa lucis gaudia;
Non rei tunc puniamur,
non crememur ignibus.

13. Martyrum sed sacrosanctis
adgregati coetibus
Evadamus, quod timemus,
contuentes gloriam
Regis almi, ad coronam
evocati dexteram,

14. Ut tuam, Christe, videntes
servuli praesentiam
Gratulemur, gaudeamus,
personemus gloriam,
Curiae caelestis arce
confovendi in saecula.

MT; LSd; X. — Ferner: Cod. ms. Rhenov. saec. 11. in. Cod. Turic. 91. (Werner n. 213) R. — 1, 1 Inclite X. — 1, 3 Gloriosae R. — 1, 5 Quae R. — 1, 6 aethera X (Korrektur). — 2, 1 Germinet R. — 2, 3 praetentans X. — 2, 5 mente scelus X. — 2, 6 Vincit hostem sanguinem R. — 3, 1 Pectoris sacris recussum MT; Pectore sanctum recessum R. — 3, 2 evangelium R. — 3, 4 protegit R. — 3, 5 Nocte orans atque die R. — 3, 6 canticum MT, R. — 4, 1 sponso LSd, R. — 4, 2 Germinet praefulgido R; praefulgidi X. — 4, 4 sq. Habere vindicemque verende ut pudoris R. — 4, 5 Et honorem commonens R. — 5, 1 hinc furore caecus R; furore ceto X. — 5, 3 Et beata virgo facta est R. — 5, 5 munusque ex caelo X. — 5, 6 praestit X. — 6, 3 coronis R. — 6, 4 praefulgidis X. — 7, 2 sponsus fehlt R. — 7, 4 impetratu LSd; deprecatus detinens R. — 7, 6 consecratur R. — 8, 1 Tunc Hss. (sichtlich falsche Initiale); inde X. — 8, 3 Hac triumphalis MT; Ut triumphalis R. — 8, 5 Igneis terminis R. — 9, 1 Plus nescia sig igne R. — 9, 2 vincit R. — 9, 3 vibrantes R; sensit ictum X; hictum MT. — 9, 4 valentis R. — 9, 5 Postquam terris membra punit R. — 9, 6 spiritus caelo petiit R. — 10, 1 Unde R. — 10, 4 inde fehlt R; inde preroga MT. — 10, 6 veritatis gratiam R. — 11, 1 sq. Liliis coruscat hymnos castitas praefulgida R. — 11, 3 Punicas X; rosas MT, X. — Von „punicis rosis" an fehlt alles Folgende R. — 11, 4 ferbeat MT. — 11, 5 mole subacto MT, LSd. — 11, 6 innobemur MT. — 12, 2 iudicii X. — 13, 1 Martyrum et X. — 13, 4 continentes gloriam X. — Cfr. Migne 86, 1252.

Der Text der Rheinauer Hs. ist im Gegensatz zu den mozarabischen Quellen sehr verderbt. Auch Mone (III, 244 sqq.) edierte nach ersterer und benützte dabei, nicht immer glücklich, den schon durch Blanchini umgestalteten Text von X.

99. In sanctae Christinae.

1. Virginis sacrae triumphum
prosequamur laudibus,
Quae viriliter certando
hostem vicit improbum
Et servando castitatem
meruit praeconium.

2. Haec namque virgo, dum esset
parvula temporibus,
Concupivit regem Christum
adorare Dominum
Et neglectis simulacris
tus offerre pudicum.

3. Quae paterna deridendo
flagra vel supplicia
Non attendit prava verba,
cor ad haec non posuit,
Sed sereno poenas vultu
sustulit viriliter.

4. Ipso nomine beata,
quod Christina dicitur
Appellari virgo pia
et a Christi nomine
Derivatum patens suum
esse sic vocabulum.

5. Paternam fide probata
iram temnens despuit,
Celso gaudio oppleta
divinitus gratia,
Depellebat ac supernis
incumbebat praemiis.

6. Nullum hanc tormentum fregit,
nulla mors perterruit,
Sed alacri corde cuncta
perferens certamina
Irridebat cruciatus,
perdita vesania.

7. Caeditur namque suspensa
virgisque pertunditur,
Aeneumque vas repletum
resina et oleo
Pice simulque torrente:
ibi alma mittitur.

8. Undis impressa marinis
a Christo eripitur,
Serpentium omne genus
depulit saevitia,
Mortem simul ac tormenta
reputans pro nihilo.

9. Tribus itaque devictis
profanis iudicibus
Trinitatem confitendo
triumphat feliciter,
Sic e saeculo vocata
migrat ad caelestia.

10. Tuo namque in honore,
virgo sancta, canimus,
Iuva cunctos supplicantes,
tege tuos famulos,
Funde preces pro delictis
Christo regi Domino.

11. Et tu, Christe, rex immense,
audi preces supplicum,
Vota accipe cunctorum,
culpas dele scelerum,
Haec in festa hic orantes
esto in subsidium.

MT; X. — 1, 3 Quem MT. — 3, 2 vel suspiria MT. — 3, 4 nec posuit X. — 3, 5 poenam X. — 4, 2 Christiana X. — 4, 4 sed a MT, X. — 4, 5 patet X. — 5, 1 probatam MT. — 5, 3 obletata X. — 5, 4 divinitus gratulat MT; divinitus gratis tuis X (gratia = „caeleste edulium“ im folgenden Hymnus — 5, 4 —). — 6, 1 Nulla hanc tormenta fregere X. — 6, 5 cruciatur X. — 7, 3 Aeneusque X. — 7, 4 oleum MT. — 7, 5 torrentem MT. — 8, 3 omnigenam X. — 8, 4 saevitiam. — 9, 5 a saeculo X. — 11, 3 Vocem MT. — 11, 5 Hanc MT; orantes wohl acc. absol. — Doxologie in MT: Gloria patri; in X: Gloria et honor Deo etc. — Cfr. Migne 86, 1165; Acta SS. Iuli V, 503 (aus X), abgedruckt Daniel I, 200.

100. In sanctae Christinae.

1. Sacrae virginis triumphum
prosequamur laudibus,
Quae viriliter certando
hostem vicit improbum
Et servando castitatem
meruit praeconium.

2. Ipsis primum dum inesset
infantis temporibus,
Concupivit regem Christum
adorare Dominum
Et neglectis simulacris
tus offerre pudica.

3. Quae paternas ridens minas
flagra quoque respuit,
Nec intendens pravis verbis
aurem cordis adpulit,
Sed sereno nitens vultu
aegra quaeque pertulit.

4. Ipso nomine beata
se Christinam didicit
Appellari virgo pia
et a Christi nomine
Derivatum pandens suum
esse sic vocabulum.

5. Patre nequam perfurente
illa celso gaudio
Exsultabat et aerumnas
caelesti edulio
Depellebat ac supernis
incumbebat praemiis.

6. Nulla illam vis arcebat,
nulla mors perterruit,
Sed alacri corde cuncta
perferens certamina
Irridebat cruciatum,
perdita vesania.

7. Duobus itaque victis
profanis iudicibus,
Varia tormenta portans
Iuliano pessimo
Innitente tandem finit
ista vitam iaculo.

8. Tuque, alma Dei virgo,
cuius ista canimus,
Iuva cunctos supplicantes,
tege tuos famulos,
Funde preces pro delictis
Christo regi Domino.

Tc. — 1, 6 praeconio. — 2, 2 infantala temporibus. — 2, 5 nec lectis. — 2, 6 Wegen des Reimes wäre pudicum zu erwarten; aber der Reim ist auch 4, 6; 5, 6; 6, 2 nicht beachtet; der Sinn ist in beiden Fällen fast gleich. — 3, 1 paterna. — 4, 2 Christina; vielleicht aber war diese anormale Konstruktion damals geläufig. — 5, 1 Pater nunquam. — 5, 3 aerumna. — 5, 4 caelestis. — 5, 5 Depellere hac. — 6, 1 Nulla illa irascebat. — 6, 4 profereus. — 7, 1 vinctis. — 7, 5 tante finis. — 8, 1 Teque. — 8, 3 cunctis. — 8, 4 teque tuos. — Dieser und der vorhergehende Hymnus scheinen zu einander in ähnlichem Verhältnis zu stehen, wie die 2 Hymnen „Clange, lyra, Zachariam“ auf Joh. Baptista.

101. In sancti Christophori.

1. O beate mundi auctor
atque rerum conditor,
Qui non es acceptor omnis
personae nec munerum,
Sed, in his qui te requirunt,
ades clementissimus.

2. Qui beatum caeli civem,
Christophorum martyrem,
Eximens a caenulento
limo pravi germinis
Glorioso tuo nutu
praesciendo attrahis,

3. Spreta sui vir devotus
generis flagitia
Veritatis sequeretur
promptior vestigia
Ac proinde tuam, Christe,
potiretur gratiam.

4. Deciusque imperator
captum a comitibus
Necti suis hunc beatum
nititur militibus,
Quem virilem prorsus esse
bello adprobaverat.

5. Elegans hic [e]statura,
mente elegantior,
Visu fulgens, corde vibrans
et capillis rutilans,
Ore Christum, corde Christum
Christophorus insonat.

6. Iste nempe linguae nostrae
nesciens eloquia,
Christi in virtute dari
sibi patrem imprecans,
Ilico Deo favente
loquebatur omnia.

7. Tunc deinde aulam Christi
precaturus adiens
Postulata impetravit
virgam suam frondere,
Virtute qua roboratus
in agone proficit.

8. Veritatis plena fide
insequens vestigia
Militum se persequentum
fragmina multiplicat,
Quo haberent saturati
plena cuncti saccula.

9. Ad fidem Christi proinde
convocati milites
Cum beato Christophoro
fonte almo lavacri
Expiati gestiebant
rudimenta fidei.

10. Unde hunc, deinde istos
colligatos milites
Una voluntate sistunt
Decii conspectibus,
Qui duro sermone sanctos
protinus aggreditur.

11. Memoratus rex crudelis
furibundus acriter
Sanctum iubet Christophorum
pensum radi ungulis,
Denudatis donec costis
carnibus discerperent.

12. Aquilinam tunc deinde
sanctamque Gallenicam
Poenis actas saevienter
litat Christo martyres;
Pugione consecravit
memoratos milites.

13. Ignibus post haec beatum
deputat atrocibus,
Attigit sed nusquam illum
flammae pyrsus validus,
Non secus ut aurum fulgens
rutilans egreditur.

14. Sociis dehinc ad astra
decem missis milibus,
Quos pro Christo desecavit
gladius tyrannicus,
Ense idem verberatus
aetheris provehitur.

15. Inde omnes te precamur,
Christe fidelissime,
Ut tuae promissionis
foedera non abneges,
Quae cum sancto Christophoro
pepigisti dulciter.

16. Sed per eum mereamur
assequi caelestia,
Amputata prorsus nobis
omnia piacula,
Fulgeat perennis Deus
in aeterna saecula.

MT; Tc; LSb; LSd (nur die 6 ersten Verse); X. — 1, 3 omne Tc. — 1, 5 Sed dum quisque te requirit MT, LSb, X. — 1, 6 adest LSb. — 2, 1 beatum Christophorum LSd; cibem LSb. — 2, 2 Caeli cibem (darauf fehlt ein Blatt) LSd. — 2, 3 Eximis LSb; atenulento X. — 2, 4 vino pravi X. — 3, 1 Secreta quos videbatur Tc; Secreta sui devotus LSb; Spreta quoque MT; Spretaque vir X. Zu dem acc. absol. vgl. 16, 3 sq. — 3, 2 generis efflagitavit Tc; flagitie X. — 3, 3 Ut veritatis X. — 3, 5 Atque inde LSb; tua X. — 3, 6 gratia Tc, X. — 4, 3 sq. nach 4, 5 sq. gestellt LSb. — 4, 5 virile MT; Quem viti leprosus esse X. — 4, 6 adprobaberit Tc. — 5, 1 Elegansque statura MT, X; Eligans Tc, LSb. — 5, 2 eligantior MT. — 5, 3 Viro Tc; corda fibrans LSd. — 5, 5 Christum, mente saeculum LSb. — 6, 1 Ste nempe LSb (sehr wichtig wegen der Schreibweise). — 6, 3 sq. Christe in virtute sibi dare patrem impetrat LSb. — 6, 5 fabente LSb. — 6, 6 loquitur X. — 7, 1 aula Tc, LSb. — 7, 2 precaturus aderens MT; audiens Tc, X; adsistit LSb. — 7, 3 Postulabit LSb; Postulatus X; impetrabit Tc; impetrare LSb. — 7, 4 „frondere“ ist sehr auffallend wegen des rhythmischen Verstofses. — 7, 5 Virtute corroboratus MT; quam roboratus LSb. — 8, 3 Militum sempersequentem LSb; Militum persequentium X. — 8, 4 fracmina MT, LSb. — 8, 5 Quod X; Quo veherent MT; aberrent Tc; aberent LSb;

habere X. — 8, 6 cuncti plena Tc; cuncta LSb; cunctis acola X. — 9, 1 Christi deinde LSb. — 9, 2 evocati MT; provocati LSb. — 9, 3—10, 2 fehlen Tc. — 9, 6 rudimento gratiae MT, LSb, X. — 10, 1 Vatem hunc MT, X; Vnde tunc beatum istum LSb; isti MT. — 10, 2 colligatum MT; colligantes LSb. — 10, 6 Quem MT, Tc, LSb, X; diro MT; suo sermone LSb; sanctus X. — 11, 1 Nec moratus MT, X (cfr. 12, 6). — 11, 4 rudis ungulus X. — 11, 5 eius costis MT, LSb; Denudatae eius costae X. — 11, 6 excerperent MT, Tc, X; discerperet LSb. — 12, 1 Aquilina Tc, LSb, X. — 12, 2 Gallenica LSb; Gallonicam X. — 12, 3 Vehementer poenis actas (actam X) MT, X; actus revienter Tc; actus sevientes LSb. — 12, 4 dicans Christo martyrem Tc; dicat LSb; saevienter dicant Christo X. — 13, 2 atrociter MT. — 13, 3 se nusquam MT, Tc; Attigit sensus postquam ille X. — 13, 4 pyrus MT, Tc; pitus LSb; sputus X; validis Tc. — 13, 5 Nam secus MT; Nam sicut ut Tc; Nam secus aurum LSb. — 14, 1 Socii Tc; Socii dehinc dilatant X. – 14, 2 missis milites MT; missos milites LSb; castra decem milia milites X. — 14, 5 verberati X. — 14, 6 aethere Tc; aethera X; provolbitur LSb; provehuntur X. — 15, 2 sponsor fidelissime MT, Tc; pater clementissime X. — 15, 3 Et X. — 15, 4 foedere non neges X. — 15, 5 Quam Tc; Quum LSb; Quo X. — 16, 1 Sic per X. — 16, 3 a nobis MT. — 15, 5 perenne sidus Tc; Et fulgeat perenne Deus X. — Cfr. Migne 86, 1166.

102. In sancti Clementis.

1. Clementis festum celebratur hodie,
Venite, plebes, et mirate compotem
Asseclam Petri, Domini apostoli,
Romanae sedis tertium antistitem,
Quem sibi Christus consecravit martyrem.

2. Hic habitando in urbe Romulea,
Adnuntiando Iesum Christum Dominum
Illuminavit Theudorum Sisinium,
Dum viso Petro orans ipse prospicit,
Sic a Clemente baptizatus credidit.

3. Hic praedicando Christi evangelium
Et convocando catervas fidelium
Traiani iussu ducitur exsilium
Trans Pontum mare in praeruptum eremum;
Ibi peregit insigne miraculum.

4. Aquarum venas ex abysso eduxit
Et satiavit sitientes incolas,
Qui per metalla excidebant marmora
Et aestuabant tabe siti valida
Pro Christi nomen portantes supplicia.

5. Quos ubi cernit beatus pater bino
Poculum ferre sibi miliario,
Hortatur cunctos praedicandum Dominum,
Ut suis fontem aperiret laticum,
Sacris salubrem mire confessoribus.

6. Quorum oblata dum litaret immolans
Sacer antistes, meritis insignior,
Agnum astare cernit sibi Dominum
Signantem locum, quem ut idem pupugit,
Elicit undam adfluentem in fluvium.

7. Haec fama cunctas per gyrum provincias
Complens [mox] plebes ad credendum excitat,
Quae confluentes suscepto baptismate
Capiunt normam fidei catholicae
Condunt et aedes quindecenas quinquies.

8. Ob hoc crescente aemula invidia
Profundum maris mergitur cum ancora;
Ibi humatur sepulcrali camera,
In qua receptus; exstat nunc ecclesia,
Ubi fideles confluunt per saecula.

9. Qui cursu anni tectus aqua valida
Alto in mari subtus undas latitat;
Cuius recurrens annua festivitas
Recedens mare fere tria milia
Per septem dies vias praebet fulgidas.

10. Cuius sepulcrum velut aurum rutilat,
Ancora colli ut argentum emicat;
Facit virtutes per fideles petitas
Agentes Deo gratias multimodas,
Qui praestat sanctis tanta mirabilia.

11. Te ergo, Clemens, martyr alme, supplices
Agonis tui celebrantes gaudia,
Te hodierno poscimus cum fletibus,
Ut reis assis, succurras labentibus,
Ac per te culpae careamus cumulo.

12. Exemplo tuo versi a peioribus
Ad meliora contendamus iugiter,
Optimiora ambientes dignius
Mandata vitae servemus, felicius
Ut post sanctorum adunemur coetibus.

13. Christum rogemus, verbum patris unicum,
Et obsecremus almumque spiritum,
Ut mundi procul auferat iactantiam,
Virtutum nobis donet abundantiam,
Per quam aeternam mereamur gloriam.

14. Gloria patri, gloria sit filio,
Gloria sancto procedenti spiritu,
Qui Deus unus regit mundi machinam,
Disponit cuncta revolvenda tempora
Tenetque regnum perpetim per saecula.

MT; LSd; X. — Ferner: Hymnar. ms. Severinianus saec. 10/11: Cod. Vatic. 7172. V; Cod. Paris. 1092 P. (Anal. XIV a, 128 sq). — 1, 2 plebs et miramini X; compotes MT, X; mirate principem V, P. — 1, 4 tertius MT. — 1, 5 sibi Christus MT, V, P. — 2, 1 Qui digne regens Romuleos populos X. — 2, 2 Iesum fehlt LSd. — 2, 3 Inluminabit MT; Theodore MT, X; Teudore LSd; Theodora V; et Sisinnium V, P. — 2, 4 Dum visum Petrum MT, V, P; in soporem MT; in sopore V, P; ipsa LSd. — 2, 5 Sicque Clemente V, P. — 3, 2 fehlt V, P. — 3, 3 Traiano MT; duci ad V, P; in exsilium X. — 3, 5 Ibi fehlt X. — 3, 1 protulit X; eduxerat V, P. — 4, 2 infulas V, P. — 4, 4 Et satiabit LSd; Extuabant X; Exaestuavit V. P; et siti MT, X; sitientes V, P. — 4, 5 nomine X (sichtlich Korrektur von Ortiz); die befremdende Konstruktion von pro c. acc. und ähnliches begegnet uns im Mozarabischen aber häufig). — Str. 5—7 fehlen MT, LSd, V, P. — 5, 1 beatus ater X. — 5, 3 cunctos ad X. — 6, 4 pupungit X. — 7, 5 Condiunt aedes X; quinquis X. — 8, 1 Profundo MT, X, V, P; mari MT. — 8, 3 Ubi X; limatur V, P. — 8, 4 Hinc adreceptus adstat V, P; fundata exstat X. — 8, 5 fidelis congruunt V, P. — 9, 1 cursus V, P. — 9, 2 mari mergi undas lagitat V; mergi unda flagitat P. — 9, 4 Recedit LSd; Recedens ponti X; tria miliaria X; ad tria milia V; ad tria permilia P. — 9, 5 viam V, P — Strophe 10 fehlt V, P; statt dessen eine eigene Strophe (Anal. XIV, 129, Str. 7). — 10, 3 Fiunt MT, LSd, X; vielleicht ist zu lesen per fideles petias (= petita, preces), bei welcher Annahme fiunt als richtig zu belassen wäre; oder unter Aufgabe des Reimes petitae? — Strophe 11 u. 12 fehlen LSd, V, P. — 11, 3 Te hodie X. — 11, 4 reis lapsis X. — 11, 5 Hac MT; culparum X; cumulum MT. — 12, 2 adtendamus MT. — 12, 3 Optima ambientes X (Korrektur von Ortiz; beseitigt die sonst beachtete Caesur und vermindert den Vers um 2 Silben, die dann Lorenzana durch „ambientes et nos dignius“ zu ersetzen suchte); Obtimiora MT. — 13, 1 Ipsum MT. — 13, 2 almum sanctum spiritum V. P. — 13, 3 iactantia MT, V, P. — 13, 4 abundantia V, P. — 13, 5 Per quod MT; Per Quem X; Per quo aeterne evadamus tartare V, P; habeamus gloriam MT, X. — 14 In der vorgelegten Fassung nur in LSd. — 14, 2 praecedenti LSd. — 14, 4 revolbendo LSd. — Die Doxologie fehlt MT; hat in X folgende Fassung, welche zu vergleichen ist mit der Doxologie in Nr. 130:

Praesta, quaesumus, unita potentia
Replensque globi cunctam solus machinam,
Virtute firmans, ingens adest(o) gloria,
Aeterna cuius laus et clementia
Et honor iugis affatim per saecula.

Die wieder anders lautende Form aus V und P siehe Anal. l. c. — Cfr. Migne 86, 1256 und 151, 821 sq. An ersterer Stelle Abdruck aus Lorenzana, der MT und X benützte; an letzterer Stelle aus Ozanam, der V zu Grunde legte (vgl. Chevalier, Poésie liturg., 214). —

Die Feststellung des Textes bietet viele Schwierigkeiten. In welcher Hs. sind Kürzungen vorgenommen, oder wo finden sich eventuell Interpolationen? Str. 5—7 sind absolut entbehrlich; aber durch ihre Entfernung wird die Legende vom Lamme und der Wasserquelle gar knapp und unvollständig im Gegensatze zur sonstigen Breite der Darstellung, und Str 8 reiht sich minder gut an. — Ist ferner ursprünglich der Reim vollständig durchgeführt worden? Wenn ja, so erscheint Str. 6 verdächtig und folglich mit ihr Str. 5 u. 7; oder durch Umstellung wäre in ihr der Reim zu rekonstruieren. In X — der einzigen Quelle für jene 3 Strophen — ist nämlich nicht selten der Text durch Verstellung der Worte verderbt. Bei eventueller Wiederherstellung des Reimes erhebt sich die weitere Frage, inwieweit dabei der natürliche Wortaccent zu wahren sei. Sehen wir einstweilen ab von Str. 6, so wäre der mangelhafte Reim heilbar: 2, 1 durch die Lesart von X: Qui digne regens Romuleos populos (bezw. populos Romuleos); 4, 1 durch

V u. P: (e)duxerat; 11, 2 durch Umstellung: gaudia celebrantes (bezw. Agonem tuum celebrantes gaudiis); 12, 2 durch Umstellung: iugiter contendamus (bezw. contendamus ocius). — Bedeutender wären die nötigen Änderungen für Str. 6: 6, 1 immolans dum litaret; 6, 2 insignitus meritis; 6, 3 Dominum sibi cernit; 6, 5 Undam (af)fluentem in fluvium elicit.

103. In sanctae Columbae.

1. Nardus Columbae floruit,
Ligustra fraglant hortuli,
Fulcite laetam floribus,
Stipate malis virginem.

2. Haec regis apta amplexibus
Et osculis gratissima
Christo fidem, quam sponderat,
Cruoris arrha consecrat.

3. Ignes gemellos saeculi
Stravit, subegit, depulit:
Flammam petulcam barbari
Focosque admotos sibi,

4. Cum in lupanar posita
Intrantis ad se luridam
Libidinem compescuit,
Seseque flammis exuit.

5. Sic liberata ab ignibus,
Locis retracta scenicis,
Mucrone stricto plectitur,
Nuptura caelo asciscitur.

6. Cui vox ab astris intonat,
Veni, Columba, personat.
Tu vocibus nostris favens
Fac nos polorum compotes.

7. Praesta, pater piissime.

MT; LSa; X. — 1, 2 flagrant MT, X; oculi X. — 1, 4 Estipate X. — 2, 1 abta LSa. — 2, 4 arrum LSa. — 3, 1 Igne X; gemello LSa. — 4, 2 Intrantes X. — 4, 4 exurit X. — 6, 1 resonans X. — 6, 3 fabens LSa. — 7, 1 Die später angehängte Doxologie vollständig in X; Praesta pater MT; Deo patri LSa. — Vgl. Migne 86, 1310 und 34, 115 inter opera S. Maximi Caesaraugustani.

104. In ss. Cosmae et Damiani.

1. Plebs Deo dicata pollens
et caterva multiplex,
Coetus et conventus omnis
tentus orbis ambitu,
Sanguinis quos mundat unda
singularis victimae.

2. Aurium claros meatus
et profunda pectoris,
Cordis intima simulque
mentis alta pandite,
Res pia narratur, omnes
huc venite praepetes.

3. En, nova processione
prosilit miraculum,
Dum medelae substat ordo
plenus omni munere,
Nam vigent Cosmas et alter
Damianus incliti.

4. Ore, tactu, posse, iussu
cum medenti gratia,
Igne ferri, igne verbi
cuncta siccant morbida,
Arte libri, arte caeli
tota curant languida.

5. Quidquid illis esse substat,
ad salutem proficit,
Una virtus format ipsa,
quaeque sunt vitalia,
Dum viget totum, quod ore,
quod manu determinant.

6. Ossa, nervi vel medullae,
sanguis, artus, viscera,
Spiritus et omne pectus
anxiosum taediis,
Tota sanctis ferre plenam
sic medelam postulant.

7. Ut ruat daemon et horror,
languor, ulcus decidat,
Gratia culpam sequatur
et scelus clementia,
Sit malis omnino finis
et bonis aeternitas.

8. Laus tibi per omne tempus,
trinitas indifferens,
Laus, honor virtusque summa,
singularis gloria,
Quae Deum te saeculorum
personet in saecula.

MT; LSb; LSd; X. — 1, 4 temtus orbis MT; cruentus orbis X; ambitus LSb. — 1, 6 victima LSb. — 2, 6 Hunc LSb. — 3, 1 praecessione LSb. — 3, 5 viget X; et fehlt X. — 4, 1 Lies: tactu pollent iussu? — 4, 3 igne ferri fehlt X. — 4, 6 currant LSb. — 5, 3 formet ipse LSb. — 5, 4 quae sunt LSb. — 6, 1 medulla MT. — 6, 4 auxiolum X. — 6, 5 Totum sanctos LSd; plena LSb. — 6, 6 medulla LSb; postulent MT. — 7, 2 Languor omnis ulcus X. — 7, 3 culpa LSb — 7, 4 clementiam LSb, LSd. — 8, 4 singularis victima LSd. — 8, 6 permanet MT. — In LSb lautet die Doxologie:

Gloria patri natoque semper et paraclito,
Laus, potestas atque virtus, gratiarum copia,
Qui(s) Deus vibit per omne saeculorum saecula [sic].

X hängt eine Doxologie in anderem Versmafse an:

Praesta, ingenite, per unigenitum
Regnans qui perpetim cum sancto spiritu,
Olimpum continens iugi iudicio,
Sustenta aridam perenni imperio.

Cfr. Migne 86, 1229.

105. In sancti Crispini.

1. Insignem Crispinum laudemus martyrem,
Qui suo lavit sacro corpus sanguine
Et unum Deum sequens trino nomine,
Mundum relinquens, simul eius copias,
In regno Dei consors factus angelis.

2. Non blandimenta huius aevi aspiciens,
Rectorem mundi Dominum praespiciens,
Illum secutus magna cum laetitia,
Paradisoque properans feliciter
Nefandum hostem reppulit perniciter.

3. Frontique suae Christi signum posuit,
Quod ipsum Dei pietas edocuit,
Quandoque serpens insultare voluit,
Non ei cessit, sed alacri animo
Contra insultavit invido diabolo.

4. Omnipotentis Dei vera gratia
Tantam Crispino tribuit constantiam,
Ut carcer, poenae, flagra vel incendia,
Nec sitis corpus famesve commaculant
Eiusque fidem violare poterant.

5. Laetusque miles in caelum aspiciens,
Parata cervix gladium suscipiens,
Suoque fuso dedicatum sanguine
Corpus sepulcro humatum reconditur
Astigitanae urbique reponitur.

6. Ad cuius corpus sacrum aegri veniunt,
Claudique, surdi, caeci vel lunatici,
Christum confessi salutem recipiunt
Et vere sancti martyris oracula
Sanitatisque medelam percipiunt.

7. Tu intercessor, alme martyr, praevius
Pro nostris malis intercede crebrius,
Ut abluantur cuncta nostra crimina;
Animas nostras corpusque omne liberes
De persequentis inimici insidiis.

8. Indulge nobis, pater clementissime,
Pro tui sancti intercessu martyris,
Dele secreta, cuncta laxa crimina,
Ut annuis in tuis semper laudibus
Istud canamus festum laeti cordibus.

9. Gloria patri personemus famuli,
Gloria Christo concinamus pariter,
Qui nos redemit pretioso sanguine,
Mittens in nobis spiritum paraclitum
Heredes fecit in caelesti gaudio.

MT; X; Florez, España sagrada X p. 472 sq. „Hymno Gotico del martyr San Crispin contejado por el Padre Roa con dos Mss. p. 85.“ F. — 1, 1 Insignem Christi Crispinum X. — 1, 2 suum X, F; labit MT. — 2, 2 perspiciens F. — 2, 4 Paradisumque F (wohl Korrektur). — 3, 1 suae sic Christus posuit X; signum Christi F. — 3, 2 Qui ipsum Dei pietatem ex caelo vidit colere X; Qui ipsum pie ex caelo vidit colere F. — 3, 4 Sed ille forti et alacri animo MT; Sed alacri animo X. — 3, 5 Renuntiavit MT, X. — 4, 1 Omnipotenti MT. — 4, 2 Tanta MT, X. — 4, 3 poenas MT, X. — 4, 4 Nec sitim famis corpore conmaculat MT; Nec sitis famis corpus commaculat X; commaculent F. — 4, 5 poterat MT, X. — 5, 1 miles cum caelum aspiceret F. — 5, 3 dedicato MT, dicato X. — 5, 4 humanum reconditur X. — 6, 1 corpus vexatique veniunt X, F. — 6, 5 accipiunt MT. — 7, 2 intercede propitius X, propius F. — 7, 3 nostra cuncta MT, X. — 9, 1 und 9, 2 Gloriam F, X. — Cfr. Migne 86, 1251 u. 31, 199.

Tamajo (VI, 224) schreibt vorliegenden Hymnus dem Bischof **Montanus von Toledo** (522—531) zu, leider ohne jede Begründung. Die Strophenanfänge ergeben das Wort „**Infolati**“, also ein Akrostichon. Ob Eigenname oder wahrscheinlicher = Infulati, Hymnus eines Infulierten, eines Bischofs?

106. In sancti Cucufatis.

1. Barcinon, laete Cucufate vernans,
Corporis sancti tumulum honorans
Et locum sacri venerans sepulcri
Sparge ligustris.

2. Munus hoc clarum tibi Scillitana
Civitas misit, dedit et beatum
Quando Felicem populis Gerundae
Sorte colendum.

3. Hi sequestrato tumuli honore
Proprias sedes adeunt tuendas,
Barcinonae hic celebratur aula,
Ille Gerundae.

4. Hinc cruor huius Cucufatis almi
Factus est nostrae regionis heres,
Inde hic nobis sua membra ponens
Vivere praestat.

5. Hic fide plenus redamando Christum
Lucis infestum patitur tyrannum,
Moxque bis seno teritur beandus
Milite tortus.

6. Caede percussus nimia furentis
Viscera fudit quasi perditura,
Quae reformata recipit in alvum
Sanus ad horam.

7. Missus in flammis precibus minacem
Ignis admoti perimit vigorem,
Ne quid auderet nimis in beato
Corpore flamma.

8. Cratis ignitae facibus cremari
Iussus ardoris nutrimenta gliscunt,
Sed nihil Christi famulo nocetur
Suppliciorum.

9. Sustinet posthinc pius ille cardos
Ferreos, in se ferientis ictum
Sicque decisi capitis in aethra
Spiritus efflat.

10. Iam fave, martyr, precibus clientum
Instrue et civem, populum tuere
Et sacerdotum pia corda mulce
Pacis amore.

11. Crimine dempto animus virescat,
Pane caelesti satiemur omnes,
Carnis elapsae vitiata membra
Spiritus ornet.

12. Non ruinoso perimamur actu,
Non cibis corpus vitiisque pressum,
Non in occultis animus cremetur
Igne malorum.

13. Ut pie tecum, Cucufas beate,
Regna caelorum meritis tenentes
Det Deo nostra resonans placentem
Lingua canorem,

14. Gloriam patri celebrans honore,
Gloriam nato recinens perenni,
Cum quibus sanctus sociatus exstat
Spiritus unus.

MT; Tc; LSb; LSd; X. — Zu 1, 1 cf. Prudentius, Peristeph. IV. Str. 9, 1 „Barcinon claro Cucufate freta". — 1, 1 Barchinon TC, MT, LSd, X; Barcino LSb; laeto MT, LSb, LSd; Cucufati X. — 1, 2 tumuli MT; onora LSb; honora X. — 2, 1 Minus Tc; Scilitarna X. — 2, 3 populus MT, Tc, LSd; Ierundae LSb. — 2, 4 colendus MT; colendos LSb. — 3, 3 Zur Form Barcinona neben Barcinon vgl. Acta SS. Iul. VI, 150; die Hss. schreiben natürlich Barcinone; aura MT. — 3, 4 Gerunda MT, Tc, LSb, X; Iherundae LSd. — 4, 1 Cucufati X. — 4, 2 herens X. — 4, 4 Uibere praestas LSb. — 5, 1 redamansque Christum erscheint metrisch richtiger, vgl. jedoch zur Kürzung des o Huemer, Dim. 11. Umgekehrt ist Längung der Endsilbe, um das gleich hier zu erledigen, in der Arsis 6, 3 recipit und 9, 3 capitis: gleiches wird zu sagen sein von 1, 2 tumulum honoris, da h gewöhnlich nicht Positionslänge bewirkt (cf. 4, 2 regionis heres). Vgl. Huemer, l. c. 17. Im übrigen ist der Hymnus metrisch genau. — 5, 2 potitur Tc. — 5, 3 territur MT, Tc, LSb, X; beatus Tc. — 6, 2 peritura MT, X. — 6, 3 recepit X; album LSb. — 7, 3 Nequid audere MT, LSd; Nequid audire Tc; Nequid audiret LSb; Nequit adurere X; in beatum Tc. — 7, 4 flammam MT, LSd. — 8, 1 facinus Tc. — 8, 3 nihil famulo nocent X. — 9, 2 ferientes ictu X. — 9, 3 que fehlt X; aetherum Tc; aethera MT, LSb, LSd, X; zweisilbig zu lesen? — 10, 2 cibem LSb. — 10, 3 corde MT. — 11, 1 anima LSd. — 11, 2 Panem LSb. — 11, 3 Carmine lapsa X; elapsa MT. — 11, 4 ornat Tc. — 12, 1 ruinosi perimatur arctus X. — 12, 2 civis LSb; cibus X. — 12, 3 animae X; crementur Tc, X. — 13, 1 pia Tc, LSb, X. — 13, 3 Deo X; nostram MT. — 13, 4 Linguam LSb. — 14, 1 Gloria MT; celebrant LSb. — 14, 2 Gloria MT; recinent LSb; reinent superni X.

Cfr. Migne 86, 1170 sq. Der dort aus Lorenzana abgedruckte Text folgt vorwiegend MT, daher die auffallend grofse Abweichung von X. Den Text von X bieten wortgetreu die Acta SS. Iul. tom. VI, 151. Der von Bivar vorgelegte Text (abgedruckt Migne 31, 428) umfafst nur Strophe 1—11 und ist wegen der vielen willkürlichen Änderungen, die vielfach das in diesem Hymnus genau beachtete Metrum zerstören, für die Kritik völlig belanglos.

107. In sancti Cypriani.

1. Urbis magister Tasciae,
Tu, Cypriane pontifex,
Fax luminosa efficax,
Verbo docens et sanguine.

2. Tu martyr et doctor pius,
Utroque clarus dogmate,
Et stulta verbis imbuis
Et docta exemplis foves.

3. Caelestis ille spiritus,
Qui in prophetis praefuit,
Te irrigavit caelitus,
Implevit, egit, compluit.

4. Hinc fonte claro luminum
Mentes foves fidelium,
Artus pererrans invios,
Cibis palatum recreans.

5. Tu passionis gloriam
Quaestu oblato distrahis,
Mercede mortem comparans,
Cum te feriret carnifex.

6. Sic sic docens, quod verum est,
Fundis beatum sanguinem,
Ditans cruore Africam,
Verbo docens Hesperiam.

7. Tu ductor in terra pius,
Tu martyr in caelestibus,
Quod praedicasti dogmate,
Fac nos tenere per precem.

MT; LSb; LSd; X. — 1, 1 Tusciae X. — 1, 3 et efficax MT, LSd, X: sonst nie Elision im Hymnus, wohl Hiatus (cfr. 2, 4; 3, 2; 3, 3; 5, 2). — 2, 3 stulta MT; verba MT, LSb, LSd. — 3, 1 Caelesti LSb. — 4, 3 pererras MT; peragrans X. — 4, 4 Cives palatn. X — 5, 2 oblata LSb, X. — 5, 3 mortem fehlt X. — 6, 3 Ditas MT, X. — Als Doxologie: Prs. MT; Praesta, LSb; Deo patri. LSd; Deo patri sit gloria etc. X. — Cfr. Migne 86, 1201.

108. In sancti Cyrici (Quirici).

1. Adest miranda passio
Quirici, sancti martyris,
Qui trium annorum passus est,
Confessor Christi factus est.

2. Beatus sanctus Quiricus,
Qui orat pro omni populo,
Pro Christianis saepius,
Qui colunt diem ipsius.

3. Coronam qui meruerunt,
A Domino acceperunt,
Pro Iesu Christo Domino
Animas suas cesserunt.

4. „Deus, adiuva“, Quiricus,
„Iulitta pavet cacabum“,
Castigans matrem filius,
Ne perderet tale munus.

5. Erarius ille artifex
Nihil se dicit facere;
Limum accepit manibus,
Quo faceret martyrium.

6. Firmantur omnes martyres
Ad ͤstuporem iudicis;
Putabat ipsum vincere,
Qui potius confessus est.

7. Gaudebant omnes martyres,
Qui missi sunt in carcerem,
Quia angelus advenerat
Et loquitur cum Quirico.

8. Honorem dat christicola,
Magnificabat Domino,
Qui unxit suum filium,
Ut vinceret diabolum.

LSb. — 2, 3 Christianus. — 2, 4 colent. — 3, 1 Coronaque. — 4, 1 Adiuba. — 4, 2 pabit cocabum. — 4, 3 mater filium. — 5, 2 Nichil. — 5, 3 Limus. — 5, 4 Quod. — Zwischen Str. 5 und 6 sind die fünf ersten Strophen des folgenden Hymnus eingeschoben. — 6, 1 Firmetur. — 5, 2 Ut stuporem. — 7, 3 Quiangelus. — 8, 1 Honorem inet christicola. — 8, 3 Qui hunxit suo filio. — 8, 4 diabulo. — Nach Str. 8 folgen die Strophen 6—13 des folgenden Hymnus, der mit diesem zu einem Liede verschmolzen ist. Vgl. übrigens den Vincentius-Hymnus gleichen Anfangs, der augenscheinlich diesem zum Vorbilde gedient hat. Zum Verständnisse dieses und des folgenden Hymnus vgl. Acta SS. Iun. III, 17 sqq.

109. In sancti Cyrici (Quirici).

1. Adest dies, quo passus est
Martyr beatus Quiricus;
Coetus fidelis debitas
Deo rependat gratias.

2. Nam personabat vocibus
Praeconis vox frequentior:
Deorum est sollemnitas,
Libemus tura promptius!

3. Haec audiens miratus est
Gemensque se hortatus est
Quiricus: inanissimis
Non des honorem idolis.

4. Corpus perarmat debile
Et increpans mox daemonem:
Factorem inquirens perditus
Ignorans atque factus es.

5. Stupefactus crudelior
Alexander furorem occulit
Laetoque vultu simulat
Malum gerens in pectore.

6. Omnes venite populi
Ad martyrum spectaculum,
Quod sidera occiderant,
Quae magno erant iubare.

7. Iulitta, mater Quirici,
Simul exclamans dicta est:
Non timeamus cacabum
Nec impiorum tartarum.

8. Tormenta cessant viscera,
Virtus datur martyrii,
Gratias Deo agimus,
Qui est fidelis omnibus.

9. Magnus est Deus omnium,
Qui dat victoriam Quirico,
Pro confirmandas animas,
Qui credunt Christum Dominum.

10. Praeses videns constantiam
Sancti caput praecidere
Iussit, lanista irruens
Fundit cruorem martyrum.

11. Hoc Iconia civitas
Praeclara, in qua natus est,
Quae est repleta munere,
Almi sacrata sanguine.

12. Te, conditor piissime,
Ad te rogamus cernui,
Nostrum reatum dilue
Precemque nostram suscipe.

13. Procul recedant noxia,
Sit castitas, benignitas,
Pax, caritas, modestia
Et larga in nos gratia.

LSb. — 1, 3 devita. — 1, 4 rependit. — 2, 4 Libamus tura promptior. — 3, 2 ortatus est. — 3, 3 Quiricus ut agit manissimis. — 3, 4 onorem. — 4, 1 devilem. — 4, 2 demonum; lies vielleicht iudicem? — 4, 3 perditi. — 4, 4 adque factus e. — 5, 2 Alaxander furore. — 5, 3 Laetaque. — Nach Str. 5 folgen die Strophen 6—8 des vorigen Hymnus. — 6, 2 Ad exspectaculum martyrum. — 6, 3 Quod siduum occiderat. — 6, 4 Qui magna erant uibere. — 7, 1 Iolitta. — 7, 3 quocabum. — 8, 1 cessat. — 8, 2 martyrium. — 8, 4 Quia fidelis est in omnibus. — 10, 1 Alaxander videns. — 10, 4 cruore. — 11, 1 Hec nicon civitas. — 11, 3 Qui est; muneres. — 13, 1 recedat noxii. — Vgl. das zum vorigen Hymnus Bemerkte. Beide Hymnen scheinen aus der Abtei-Kirche San-Quirce von Burgos zu stammen. Vgl. Acta SS. l. c. 22.

110. In sanctae Dorotheae.

Ad Vesperas.

1. Christe, lux lucis, Deus angelorum,
Vita sanctorum, salus innocentum,
Plebis conventus celebrantis festum
Accipe votum.

2. En, tua virgo Dorothea sancta
Te sequens semper puro corde amat,
Et suum corpus tibi castum servat
Menteque casta.

3. Duplici portat merito coronam,
Dum manet virgo fundit et beatum
Sanguinem pro te proprium, ad mortem
Ultro deducta.

4. Iudicis iussu capitur cruenti
Sicque flagellis cruciatur diris,
Sed manet constans deridendo nigra
Idola muta.

5. Tunc duas gravi deditas in lapsu,
Unam Christetem suam et sororem
Parem Callistem, tibi conquisivit
Igne piatas.

6. Tenditur posthinc in catasta martyr,
Sustinens poenas, diu verberata;
Sic Deo dignam animam donavit
Sanguine fuso.

7. Theufilo mittit niveum puerum
Cum rosis tribus totidemque malis:
Vidit et stupet nimium sagacem
Munus et aptum.

8. Hic fide plenus vocitando Christum
Intima credit, patuit tyranno,
Caput abscissum meruit coronam
Aetheris aula.

9. Nunc fave, virgo, precibus tuorum,
Servulis dona veniam malorum,
Fac tuos nobis socios patronos
Longum in aevum;

10. Simus ut nostro placidi amore,
Festa qui digno colimus honore,
Pacis fruamur pariter conexi
Munere digno.

11. Pestis abscedat fugiatque languor,
Iugum, quod premit populos, depelle,
Sit quies functis, medicina aegris,
Vitaque apta;

12. Simul ut tecum, Dorothea sancta,
Aulam caelorum teneamus amplam,
Nostra sic Christo praebeant placentem
Ora canorem.

MC; X. — 1, 1 lux lucis vera X. — 1, 3 Plebs pia optat celebrare festum X. — 2, 3 optat X. — 2, 4 pura X. — 3, 1 Lies Duplicem? — 3, 2 fudit MC, X. — 3, 3 sq. Sanguinem prompte proprium volendo Vincere mortem X. — 3, 4 devicta MC. — 5, 1 sqq. Tum duas lapsu graviter ruentes, Una Cristetes vocitata soror, Sive Calistes X. — 5, 4 pietas X. — 7, 1 Theophilo mitit X. — 7, 2 melis X. — 7, 3 sagace X. — 8, 2 Intimat credi potuit X. — 8, 3 sq. Vertex abscissa meruitque clarum etheris aulam X; meruit corona MC. — 9, 2 praebe X. — 10, 1 vestro X. — 10, 2 Festoque MC. — 10, 3 utamur X. — 11, 2 Premit quod iugum MC; Quod iugum premit X. — 11, 3 defunctis X. — 12, 2 Aula MC. — 12, 3 Nostra sint Christo reboantia X. — 12, 4 clamorem MC; canora X. — Als Doxologie ist in MC und X angefügt: Gloriam psallat chorus et resultet etc. — Der Verstöfse gegen das Metrum sind so viele, dafs anzunehmen ist, die Strophen seien rein rhythmisch zu lesen; daher folgte ich durchweg der besseren Lesart von MC auch dort, wo sonst das Metrum mehr für X sprechen würde. — Cfr. Migne 86, 1096 sq.

111. In sanctae Dorotheae.

1. Te decet hymnus in Sion, omnipotens,
Dum quisque reddit votum in Ierusalem
Fideque sumens in voto constantiam
Expellit sese cunctis ab illecebris,
Ut te sequatur crucem sibi baiulans.

2. Hoc documento priores apostoli
Egerunt, actu fidei probabiles,
Hoc praedicando fundavere ecclesiam,
Materque vera persistens incolumis
Enixa sponso profert alma pignora:

3. In infulatis agmina potissima,
Nectareosque fructus in martyribus,
In confessore fert donum uberrimum,
Dum gloriatur in regnis caelestibus
Se percepturam opes ineffabiles.

4. Hinc hodierno bis binis in testibus
Resultans victrix transmittit regalia
Tibi, rex poli, apta vel suavia
Munera, vere valde peroptissima,
Quae tuo pridem lucravit ex sanguine.

5. In Dorothea ligustri ambrosiam
Liliorumque ac rosarum destinat,
Vel in Calliste Christeteque violas
Oppletas valde odore gratissimo,
Vel pretiosum ferculum in Theufilo.

6. Quorum certatrix Dorothea prior est
Duplici compta laurea praefulgida,
Virginitatis nempe ac martyrii,
Adepta fructum in lucro consortium
Sororum duplum, tertium vel Theufili.

7. Cappadocenae Caesareae inclita
Haec civis orta summo in praesidio
Specimen urbi praebet imitabile:
Fide praepollens, vita morum enitens,
Martyriale triumphum expediens.

8. Opinione huius sacrae virginis
Infandus praeses comperta Fabricius
Discutiendam sibi sisti praecipit;
Tentatur blandis ac suadelis decipi,
Idem deterret minis per asperrimis.

9. Quam ut perspexit praeses imperterritam,
Furens catasta trucidandam sublimat,
Sed insons poenam incunctanter perferens
Elata voce nomen Christi praedicat,
Unum cum patre fore ac paraclito.

10. Huius ad fidem enervandam callidus
Christetem simul cum Calliste provocat,
Sibimetipsis parilem ut faciant;
Sed mox correctae credidere per ipsam,
Quae facta esset caelebs iam augustior.

11. Quis enarrare tua, Christe, valeat
Miraculorum opera insignia,
Quae agis ipse, dum sanctos glorificas?
Nam stanti ades praesul ad custodiam,
Cum corruentes corrigas clementius.

12. Adflata cuius virgo sancta flamine
Fert iam elapsis salutem sororibus
Restaurans mentem hortamentis fidei,
In his fervorem recreat martyrii,
Quod properarent sic ad palmam alacres.

13. Illusum ita se dolens Fabricius
Ambarum censet artus cupa urere;
Quarum ex nece dum ulcisci nititur,
Victrices fecit aethera conscendere
Ad obtinenda diadema regia.

14. Gavisa caelebs dum ex hoc persisteret,
Luenda poenis sublimatur stipite,
Dilaniatur flagris atque ungulis;
Libenter perfert faces in lateribus
Ad palmas vultu properans hilarior.

15. Atrocitatem supergressa praesidis
Spiculatori perimenda traditur,
Nuptura sponsum iam coheres martyrum,
Sibi petenti Theufilo scholastico
Munere misso laureatur sanguine.

16. E paradiso destinata munera
Theufilus sumens admiratur stupidus
Trium malorum vel rosarum suavium,
Quorum adflatu renovatus vivido
Credendo laudat Christum, Dei filium.

17. Cum esset olim crucis Christi derisor,
Confessor factus repente potissimus
Diffuso ore crucifixum praedicans
Simulacrorum imposturam in flammas
Funesto coram praeside praenuntiat.

18. Tunc furens iudex hunc sistit eculeo
Afficiendum poenis noxialibus,
Quem ut advertit vultu imperterritum
Ac pertinacem in fide persistere,
Perimit ense mox effectum martyrem.

19. Ob hoc, redemptor, supplices exposcimus,
Ut, quique horum congaudemus meritis
Et diem festum votive excolimus,
Ab his defensi careamus vitiis
Expiemurque cunctis a deliquiis.

20. Hi quoque nostris favendo miseriis
Compatiendo et necessitatibus
Cunctis assistant patroni assidui,
Ut nunc ereptos ab adversitatibus
Victuros secum provehant ad praemium.

21. Praesta quae, summa unitas, potentia
Summa, quae regis saeculorum saecula,
Ut te fruamur sine fine temporum,
Lux angelorum, et die perennius
Sol ipse nobis vigeas perpetuus.

MT. — 1, 3 Fide sumens. — 2, 3 fundabere. — 2, 5 Enixa sponsum. — 3, 1 In infolatus. — 3, 3 In confessores. — 3, 5 Se perceptura. — 4, 1 Hinc odierno. — 4, 5 tuo idem lucravit. — 5, 2 hac rosarum. — 5, 3 Callistem Christetemque. — 5, 5 Teufilo. — 6, 1 certatris Dorotea. — 6, 3 hac mar-

tyrii. — 6, 4 Adeptam. — 6, 5 Sororum duum: Teufilo. — 7, 1 Cesaree civitas. — 7, 5 Martyriali. — 8, 1 Opinionem. — 8, 2 Ambricius; cfr 13, 1. — 8, 5 deterrit. — 9, 1 praespexit. — 9, 5 hac paraclito. — 10, 1 ad finem. — 10, 2 cum Callistem. — 10, 3 Sibimetipsi. — 10, 4 per ipsam credidere. — 10, 5 celeps iam. — 11, 4 stanti ales. — 12, 3 ortamentis. — 12, 4 ferborem. — 12, 5 peroptarent hic. — 13, 1 Sabricius. — 13, 2 cupam. — 13, 5 diadema sichtlich als plural zu „diademum" gedacht. — 14, 3 Dilaniatur fragil adque. — 14, 4 facies, dann i ausradiert. — 14, 5 properas ilarior (Lorenzana las: illarum). — 15, 3 Vielleicht zu verbessern: Nuptura sponso?; iam quoheres. — 16, 3 Trium melorum. — 16, 4 afflatus. — 17, 5 Funesta. — 18, 4 Hac. — 18, 5 effectam. — 19, 2 Ut quaeque. — 19, 3 votibe. — 20, 1 fabendo miseriam. — 20, 2 Compatiendoque; sonst stets Cäsur. — 20, 5 profeant. — 21, 1 Praesta quaesumus; vielleicht: Quaesumus, praesta. — 21, 2 Summa qui. — 21, 3 fruamus sine fine tempora. — 21, 4 dies. — Der nicht übel abgefafste Hymnus ist im Text der Hs. fast nur durch Verstöfse gegen die Casus und Kongruenz weniger geniefsbar; dafs diese Unebenheiten nicht alle auf Rechnung des Verfassers kommen oder als dem damaligen Sprachgebrauch entsprechend erklärt werden dürfen, beweisen Stellen wie: enixa sponsum 2, 5; consortium sororum vel Theufilo 6, 5: nostris favendo miseriam 20, 1 etc. Somit schien die Nachlässigkeit des Schreibers es zu gestatten, dafs ich in minder wichtigen Punkten hier weniger konservativ war, als es sonst die Eigenart der mozarabischen Dichtungsart erheischt. — Cfr. Migne 86, 894.

112. In sanctae Euphemiae.

1. En, festum prodiit virginis inclitae
Micans Eufemiae, martyris optimae;
Omnes nunc populi psallite modulis
Reddentes vota gnaviter.

2. Obcurrens Dominus, purget ut intima,
Clemens attribuat munera gratiae,
Qui se nunc militum carmina promere
Sanctorum parant laudibus.

3. Haec namque Domino augusta serviens
Semet dum dedicat principi caelico,
Livore daemonum pungitur ilico,
Ne Christum voce praedicet.

4. Felix Eufemia sed pia permanens,
Ad illam perfidus ut venit rugitu,
Munitur subito munere spiritus
Et mente clara redditur.

5. Pudica moribus, inclita genere,
Immixta populis Chalcedonensibus,
Ut Christo militet, mente deliberat,
Ut virgo quoque maneat.

6. Sed hostis nascitur, ipse qui invidus
Furorem iudicis concitat invidi,
Sanctam ut idolis tura libaminis
Offerre cogat impie.

7. Virgo sed sociis iuncta piissimis,
Quos septem numero septies indidit
Dicatos nisibus passioni martyrum,
Certamen laeta suscipit.

8. Flammas ingreditur, cingitur ignibus,
Se Christo reddere vocibus intonat,
Caelestem gratiam (ut) flectat orantibus
Persolvens vota laudibus.

9. Illaesa prodiens carcere truditur;
Mirantur milites talia comminus
Vidisse, sed praesul ipse nec territus
Saevius monet aliter.

10. Harena subito ponti demergere
Dicatam Domino virginem imperat,
Insontem rabidus perdere cupiens,
Et martyr vota solvere.

11. Sed martyr Domini talia sustinens
Iam suum spiritum suscipi cogitat,
Ut mixta caelitus agmina martyrum
Valeret vota consequi.

12. Unde nunc avidi, virgo, te gnaviter
Oramus populi, lavacri filii,
Mittensque miserans caelica munera
Piorum preces audias.

13. Iam, Christe, miseris esto misericors
Et sanctae meritis solve piacula
Nobis perpetua gaudia tribuens,
Domine Deus, omnibus.

14. Sit trino Domino gloria sedula,
Regnum perpetuum atque potentia,
Virtute solita qui regit omnia
Sustentans pie condita.

X. — 2, 4 Sanctorum queat. — 3, 1 deserviens. — 4, 2 Ut ad illam perfidus venit. — 4, 3 Murmur subito. – 5, 3 militat. — 6, 1 noscitur. — 9, 4 Saevus. — 10, 2 Domini. — 11, 3 agmina. — 11, 4 Valerent. — 12, 3 Mittens miseransque. — 12, 4 audiens. — 14, 4 Sustenta. — Cfr. Migne 86, 1204.

113. In sanctae Euphemiae.

1. Ecce, micantia veluti sidera
Nostrae Eufimiae certantis tropaea
Se volvens advexit anni rotatile
Cursu nobis iam celeri.

2. Uota cum gaudiis, crimina lacrimis
Mixta perpendere nunc omnes cogimur,
Causam piaculi venite praepetes
Christo regi persolvere.

3. Laudum excubia, donat quae copiam
Virtutis, dimicet usque viriliter
Eum quaerentium ipsum ceu praepetes
Animabus comprendere.

4. Oc tali exemplo virgo nam insequens,
Libens cum socio saecli labentia
Theatra respuens, Christi concremata
Amoris sancti igniculo.

5. Gliscunt praecordia oppido virginis
Caelestem principis adire thalamum;
Reppulit horrida ab hoc edictio
Prisci nempe praeconsulis.

6. In omnem qui iubet ire provinciam
Suum observantem praeconem tonare:
Talis cum iussio agnita fuerit
Tubae voxque, ut ilico

7. Usque se impronans humi confinia
Dei vestigia Martis sit prostratus,
Collaudans adoret, venerans excolat
Libamenque exhibeat.

8. Sicque reperitur istius sanctio,
Legis violatrix fortis Eufimia
Inquiens licitum neve exsistere
Fas Martis turificia.

9. Hoc ubi factum est, patet proconsuli,
Suis mox adfore iubet obtutibus
Coram Eufimiam inquiens, cur levis
Temneret legis fulgida.

10. Cedens si placide meo intenderis
Salubri hortamini, hoc a proposito
Discedes tenaci, fungi eximiis
Merebis nam honoribus.

11. Renuens tactrico damnatur carceris
Saevi ergastulo, cum sibi compares
Distincti numero septeni septies
Pro Christo mori niten[te]s.

12. Ita cruentior lupo ingrediens,
Sanctam ab agmine sanctorum eripiens,
Posset quod opinans hanc sponsam fragili
Sexu tandem illicere.

13. Quam ut obtinentem prospexit militem
Christi, proconsul mox rotarum fieri
Ita compositum argumentum iubet,
Pro quo trita occumberet.

14. Haec post pericula virgo pertolerans
Poenarum genera ascitis exspirat
Caeli agminibus, bravium perpetim
Regnatura percipiens.

15. Ob hoc te cernui cohors fidelium
Cuncta expostulat mente piissima,
Patrona, diluas ut notis [reatus]
Tuis omnium miserans.

16. Pacis vel copia, sancta, deifica,
Orbem per terrarum omnem ecclesia
Diffusa redundet, prava ut odiens
Cuncta probaque amplectens.

17. Praestare digneris, pater ingenite
Prole cum genito regnansque perpetim
Sancto cum spiritu omne per saeculum,
Sustentans pie condita.

LSd. — 1, 2 certatrix. — 2, 2 perpandere nunc omnes quoimur. — 2, 3 Causa. — 3, 1 qui. — 3, 2 utque. — 3, 4 conperdere. — 4, 1 Hoc tuli. — 4, 2 Sive cum socio saevi. — 5, 3 horrido. — 6, 1 omnem quilibet iure. — 6, 3 Tuli. — 7, 2 Dii. — 7, 3 excolans. — 8, 2 violatrix fore. — 9, 1 Haec. — 9, 3 sq. cur evitata nec legis; vielleicht: cur evi-tata (sc. es) nec legis fulgida = Warum hast du nicht einmal den Blitz des Gesetzes gemieden? — 10, 3 discedes tenui. — 11, 1 damnatus. — 11, 2 Servi. — 11, 4 Christo promori. — 12, 2 Sanctum. — 12, 3 hanc fonsam. — 13, 1 sq. Ut quam obtinantem prospexit militum proconsul mox Christi. — 14, 2 ascitus; vielleicht ascita sc. [a] caeli agminibus. — 15, 3 ut notus. — 16, 1 Passis vel copiam. — 16, 3 pravas. — 17, 1 Pressure.

Um den sehr verderbten Text in eine leidliche Form zu bringen, war manche Konjektur zu wagen, die recht problematischer Natur ist. Beachtung verdient, dafs neben dem sehr häufig vorkommenden Hiat stellenweise die Elision Anwendung findet. — Die 8 ersten Strophen bezeichnen akrostichisch **Eulogius** als Autor. — Der Faden der Erzählung deckt sich ziemlich mit der Legende in den Acta SS. Sept. V, 266 sqq.

114. In sanctae Eugeniae.

Ad Vesperas.

1. Honorem sanctae Eugeniae
Castis canamus laudibus,
Christi fideli iubilo
Dulci psallamus modulo.

2. Qui dudum sanctam virginem
Puro sacravit pectore,
Mentis arcana possidens
Sacro nitore illuminat.

3. Fidelis Christi famula
Mundi calcat iactantiam,
Artum callem arripiens
Vitam caelestem sequitur.

4. Castam vitam dum ageret
Coenobioque degeret,
Pater effecta monachis
Matrem celabat tegmine.

5. Edax amor libidinis
Vexat pectus Melaniae,
Pulchrum vultum quae viderat,
Amore caeco carpitur.

6. Quam virgo Christi praevidens
Veris pellit eloquiis
Saevumque virus aspidis
Certo refutans carmine.

7. Illa tribunal iudicis
Furore armata daemonis
Verbis malignis adpetit
Castam expugnans animam.

8. Sed est cremata obscenitas,
Sancta probatur castistas,
Praefectus dum Eugeniam
Prolem recepit propriam.

9. Illi contemnunt idola,
Reseratur ecclesia,
Pater in sacerdotio
Martyr dicatus est Christo.

10. Moxque ab Alexandria
Romam revertit Claudia,
Cum prole sed Eugenia
Christi sectatur atria.

11. Tunc caelebsque Eugenia
Protum, Iacinthum, socios
Virtute Christi refertos,
Basillae offert famulos.

12. Divinis mox oraculis
Corda perlustrant virginis,
Ob hoc Pompeium dispuit
Et Christum Deum credidit.

13. Pro quo ense percutitur
Et Christo sponso iungitur;
Proto et Iacintho iterum
Plectuntur colla gladio.

14. Taetris post haec Eugenia
Bis denis trusa feriis,
Nescia potusque cibi
Mucrone plectitur civis.

15. Caelis locatur spiritus
Sanctorum cum agminibus;
Nos annuis recursibus
Hymnum Deo persolvimus.

16. Horum nos, Deus, meritis
Ablatos nunc a vitiis
Sursum reduc a sordibus
Reformans sacris sedibus.

17. Praesta, pater tu inclite,
Cuncta qui regis cum prole,
Paraclito cum spiritu
Simul per omne saeculum.

MT; LSa; X. — 1, 1 Honore MT. — 1, 3 Christo X. — 3, 3 Marium calle arripiens X. — 3, 4 Vita caelum sequitur X. — 4, 2 Coenibiumque X. — 4, 4 celebat X. — 5, 1 En dux X; morbi libidinis MT, X. — 5, 2 Melanciae X. — 5, 3 Pulchram vultuque X; vultum quem MT; vultumque LSa. — 6, 1 Quem X; pervidens X. — 6, 2 Suis MT, X. — 6, 3 aspidum MT, X. — 6, 4 repellit carmine LSa. — 7, 2 Furor MT, LSa. — 7, 4 Castum LSa; expurgans animam LSa, X. — 8, 1 cremanda LSa; Sed cremata caelitus X. — 8, 2 Sanctam LSa. — 8, 3 sq. lauten in LSa und X:

Quae daus pro Christo animam
Caelestem sumit gloriam.

Nach der hiermit plötzlich abgebrochenen Legende folgt in X gleich die Doxologie: Deo patri sit gloria etc. — Der Abschlufs lautet in LSa:

Per huius nunc et precibus,
Christe redemptor, poscimus,
Pellas a nobis noxium
Anguis nequissimum virus.

Ut evadendo noxia
Et conquirendo commoda
Tibi, qui regis omnia,
Laudis promamus gloriam.

9, 1 Illico temnunt MT. — 10, 2 Roma MT. — 10, 4 sectantur MT. — 11, 2 Iacinctum MT. — 13, 3 Iacincto MT. — 13, 4 Plectuntur collo MT. — Cfr. Migne 86, 1285. Auffallend ist, dafs mit Strophe 8, von wo an die Hss. differieren, der Reim weit reinere Formen annimmt; möglicherweise also sind auch in MT die Schlufsstrophen späteren Datums.

115. In sanctae Eugeniae.

1. Astantes pariter sexus unigenae,
Heros cum senibus, virgo et anula,
Infantes, iuvenes, ambitu affluens
Christi quos placidus sanguis emaculat,

2. Gaudete sobrie gaudia maxima,
Reddentes Domino vota salubria,
Exstant Eugeniae festa celebria,
Quae caeli meruit scandere patriam.

3. Haec martyr nitidis orta parentibus
Plene [e]studuit dogmata artium,
Pauli sed subito normam dum attigit,
Mundi mox arida gaudia horruit.

4. Nam patrem penitus matremve deserens,
Fratres et propriam omnem familiam,
Aurum et lapides, habitus sericos,
Ad Christum nam viam quaerit ut advehat.

5. Cui mox, qui via est, se viam exhibet,
Per quam Eugeniam associat suis
Christus iam famulis atque monasticis
Sponsam clarificat et sibi copulat.

6. Nam cum conspiceret praedia prospera,
Audit christicolas psallere caelica:
Omnes daemonia sunt dii gentium,
Nam caelos Dominus fabricat opifex.

7. Eunuchis praecipit Proto Iacinthoque,
Tondant caesariem ei et ambulent
Cisternam vacuam; propria deserunt,
Ad sanctos Domini ilico transeunt.

8. Nulli nam profitens se fore feminam,
Soli magnifico papae et Heleno,
A quo post lavacro tincta renascitur,
Adhaesit sociis virgo monasticis.

9. Et ita Domini fulta praesidio,
Ut omnes superet infra biennium;
Nam, quod canonici nunc libri continent,
Adhaesit animo Christi puellulae.

10. Abbas ad Dominum post tria tempora
Migrat, continuo praeviam eligunt
Fratres Eugeniam; quos cum mox regeret
Affectu patrio recte coenobio,

11. Tanta a Deo est cessa charismata,
Ut caecis oculos curet vel languidos,
Pellat daemonia multa a corpora,
Omnes invalidos sanitas assequat.

12. Matrona vidua, dicta Melania,
Quartano valido fuit typho saucia,
Quam dum Eugenia oleo linuit,
Omnem nigredinem fellis evomuit.

13. Sed mox decipitur per elegantiam,
Sexum dicit viri, non esse feminam;
Quam Christi famula verbis ut increpat,
Immitis meretrix iudicem incitat.

14. Est saevus iuvenis, ait, in coenobio,
Fallax opinio quem medicum vocat,
A quo, ut mederer, dum peto languida,
Foedare voluit membra libidine.

15. Sedem publiciter praesidi praeparant,
Mandat perniciter sanctos egredere,
Stant et carnifices, qui caput amputent
Iactent et canibus sancta cadavera.

16. Ad haec nigredinis dicta Melania
Ancillam obicit testem fanaticam,
Sed mox Eugenia veste deposita
Sexu femineo iudicem comprobat.

17. Agnoscit iam pater materve filiam,
Fratres congratulant atque familia,
Ornantes habitu textili aureo
Attolluntque throno eam in arduo.

18. Tanta in populo gratia ingruit,
Ut omnes colere iam Deum indicent,
Sancti ad propria redeunt atria,
Plebs est catholica, reddita libera.

19. Praefectus lavacro ilico tingitur
Cum Christo placida coniuge Claudia
Et cum pignoribus atque familiis,
Papas continuo idem eligitur.

20. Hic postquam populum ad fidem imbuit,
Post offert Domino pura libamina,
Post dat pauperibus innumeras opes,
Christi martyrium in pace perficit.

21. Ad sedem remeat Claudia propriam
Avito pariter, Sergio filiis
Et cum Eugenia, Proto Iacinthove,
Manet christicola omnis familia.

22. Quibus siderea gratia praestitit,
Ut multae viduae Claudiam assequant,
Sic et Eugeniam nobiles innuptae,
Sed Protum iuvenes simul Iacinthumve.

23. Inter quos igitur virgo egregia
Basilla reppulit sponsum et omnia,
Malens se gladio fervido plectere
Quam sponsi rabidi copulae tradere.

24. Tempestas oritur saeva tyrannidis,
Sanctos perniciter caedit et interit;
Ad haec Eugenia virgines admonet,
Summo ut studio se Deo praeparent.

25. Basilla gladio plectitur ilico
Necnon et socii Protus Iacinthusve,
Post quos Eugeniam ad aram imperant
Cultu daemonico ut tura offerat.

26. Sed mox ad Dominum palmas ut erigit,
Templum continuo pulveri traditur.
Innexa lapidi Tiberi gurgite
In praeceps fluvio virgo demergitur.

27. Nec mergi patitur rupta funabula,
Vadit per latices supra natantibus,
Nam, Petro in pelago qui fuit obvius,
Novit iam populis esse cum innubis.

28. Se nil proficere cernit ut impius,
Mandat fornacibus mittere caelibem;
Fornax frigidior mox nive facta est,
Nec ignis ibidem visus est iterum.

29. Post in carcereo lubrico truditur,
Nec defit radians lux ibi martyri;
Mortis per gladium iam caro fungitur,
Vadit siderea ad loca spiritus.

30. Ad cuius tumulum Claudia lacrimans;
Adest Eugenia, matri se obicit:
Mater, gaude, ait, te Deus aspicit,
Sanctorum gremio iungeris ocius.

31. Manda pignoribus nam tuis, ut colant,
Sicut didicerunt, Christum et ambiant.
Mater continuo volat ad aethera
Ac demum suboles post multa tempora.

32. Iam, Christi famula, fave lugentibus,
Iam nunc, Eugenia, erige supplices,
Iesus cunctipotens protegat exsules,
Vitam percipiant cuncta familia.

33. Ab aegris perimens scelus aboleat,
Sit functis requies ampla fidelibus,
Iugum, quod est durum, auferat ocius,
Bellum aufugiat, pacem et inferat.

34. Maternum gremium parvulos instruat,
Pascat et populos lectio evidens,
Purget et facinus omnibus ocius,
Regnum conciliet saecla in omnia.

35. Sit trino Domino gloria unico,
Patri cum genito atque paraclito,
Qui solus Dominus trinus et unus est,
Saeclorum valide saecula continens.

MC; LSa; LSd. — 1, 1 unigenos MC, LSa, LSd. — 1, 2 Eros LSa. — 1, 3 iubenes LSa; ambitus MC, LSa, LSd. — 2, 4 Quo caeli MC, LSa, LSd. — 3, 2 Plene et studuit MC, LSa; Plene studuit LSd. — 4, 1 marterque LSa. — 4, 2 propria omne familia LSa. — 4, 3 abitu sericho LSa. — 4, 4 ut audeat LSa. — 5, 2 adsociet LSa. — 5, 3 Christi LSa. — 6, 1 praedia prosperat LSd. — 6, 2—20, 3 fehlen LSa. — 7, 1 protoiacintoque MC, LSd. — 7, 3 Vasternam vacuam MC, LSd; proprie LSd. — 8, 2 eleno MC, LSd. — 10, 3 quos eum mox reget MC; quos et mox reget LSd. — 12, 1 Melantia MC. — 12, 2 tipo MC. — 13, 3 Christi Domini verbis LSd. — 14, 1 Ast saevus MC. — 14, 2 vocant MC. — 15, 1 publicitus MC; praesides LSd; praeparat MC, LSd. — 16, 1 Melantia MC. — 16, 4 iadi MC. — 17, 1 materque MC. — 17, 3 habitu testile MC, LSd. — 18, 4 sed dicta libera LSd. — 19, 3 familia MC. — 20, 4 Christo LSd. — 21, 1 sedes . . . proprias MC, LSa. — 21, 2 Habito MC, LSd; avito LSa; Serigio MC, LSa. — 21, 3 protoiacintove LSd; iacinctoque MC, LSa. — 21, 4 Num et christicola MC; Nam et christicola LSa. — 22, 2 Claudia adsequi MC, LSa; Claudium LSd. — 22, 4 iubenes LSa; iachinctumve LSa. — 23, 2 pepulit MC, LSa, LSd. — 23, 4 sponsi rabido copulo MC, LSa, LSd. — 24, 2 pernicies LSd. — 24, 4 Ut summo LSa. — 25, 2 iachinctusve LSa. — 25, 3 Post quam LSa. — 26, 2 pulberi LSa. — 26, 3 In nexu lapide MC, LSa, LSd. — 26, 4 flubio LSa; dimergitur MC, LSa, LSd. — 27, 1 Hec mergi MC, LSd. — 27, 4 Nobit LSa; innuba MC, LSa. — 28, 3 factus est MC, LSd. — 29, 2 martyris LSd. — 30, 4 occius LSa. — 31, 1 pigneribus LSa, LSd. — 32, 1 Nam LSa; fabe LSa. — 32, 2 Iam nunc sanctissima erige MC, LSa. — 32, 3 Iesu MC, LSa; cunctispotens LSa; continuo LSd. — 33, 1 perimens sevis MC, LSa; sebus LSd. — 32, 2 Sint LSd. — 33, 3 Durum quod est iugum LSa. — 33, 4 Vellum LSd. — 34, 1 parbulos LSa. — 34, 3 occius LSa. — 35, 3 unus es MC, LSd. — 35, 4 Sanctorum valide MC, LSa. — Cfr. die Doxologie zu „Urbis Romuleae iam toga candida“.

116. In sanctae Eulaliae.

Ad Vesperas.

1. Fulget hic honor sepulcri
martyris Eulaliae,
Quae sacro signavit idem
passionum stigmate;
Huc vocat adesse cunctos,
convenit occurrere.

2. Germinis huius propago
vel caterva confluens,
Barcinon, augusta semper,
stirpis aucta insignibus,
Civium florens corona,
plebs fidelis inclita!

3. Virginem videte nostram,
quam sit index gloriae,
Quae fide probata terret
sic furentem iudicem,
Praedicans crucis honorem
vel salutis indicem.

4. Haec enim caesa catomis
sistitur eculeo,
Caeditur, exungulatur
atque flammis uritur,
Terminum habere laudis
inter ista nesciens.

5. Ambiens crucis patronum
in cruce suspenditur,
Corpus illic ad honorem
nix polorum protegit,
Sic calore plena sancto
passionem sustulit.

6. Huius ex ore columba
iam solutis artubus
Prosilit mire per auras
ceu volatu percito
Virginem vicisse clamans
in supernis sedibus.

7. Quam tamen Dei puella
gestiens praecurrere
Lege iam mortis peracta
gaudiis attollitur,
Sicque risu comparato
corda mulcet flentium.

8. Lucida, felix per orbem,
Barcinon attolleris,
Quae sinu pignus retentas
tam salubre, tam pium,
Scilicet tanti habendo
corporis consortium.

9. O beata sponsa Christi,
virgo clementissima,
Suscipe iam singulorum
vota vel suspiria,
Postulans Christum precatu,
quo gementes audiat.

10. Non iniquis serviamus
mente factionibus,
Non caro iugum rebellis
suave Christi renuat,
Sed sacri caloris omnes
sanctitate fulgeant.

11. Solve, quod taedet, quod urget
mortis ad perniciem,
Pestilens morbus recedat,
mucro hostis subruat,
Vita sit tranquilla cunctis,
sint quieta tempora.

12. Civibus occurre, civis,
et salutem porrige,
Esto sic patrona nobis
in relatu gratiae,
Sicut es vicina caelis,
ad favorem gloriae.

13. Inter haec admixtus ipse
conquirat et Quiricus,
Qui tui locum sepulcri
regulis monasticis
Ad honorem consecravit
sempiterni numinis.

14. Ut mei post claustra carnis
sis memor in aetheris
Et, minus quod hic peregi,
tu valenter suppleas,
Haec tibi perlata vota
vel camena consecrans.

MT; MC; X. — 1, 1 hic fehlt MT. — 1, 3 Quem MT, MC, X. — 1, 5 Hunc MC. — 2, 4 stirpe aucta insigni X. — 3, 1 vestram X. — 3, 3 Quem fide MC; terrent MT. — 4, 1 sq. enim excecato missistitur X. — 6, 3 Prosiliit inire X. — 6, 4 seu MT. — 7, 1 Quem X. — 7, 5 corporato MT, MC; corpora X. — 7, 6 cordaque X. — 8, 3 retentans MT, MC. — 10, 1 iniqui MC. — 10, 4 Christum MT. — 10, 5 sacro MT; omne MC. — 10, 6 fulgeat MT, MC. — 11, 1 arguet X. — 12, 1 obcurre civibus X; cives MT. — 13, 2 conquirerat X. — 14, 1 post vincula X. — 14, 2 æthere X (wohl Korrektur des ungewöhnlichen abl. plur.). — Doxologie: Gloriam patri melodis. MC; Praestet haec. MT; Gloria patri natoque etc. X.

Cfr. Migne 86, 1099 sqq. und 31, 449 (Bivars Bearbeitung). — Später ging dieser Hymnus in spanische Breviere des römischen Ordo über und wurde dabei in 2 Teile (Str. 1—8 und 9—14) getrennt; siehe Anal. XVI, 117 sq. — Besonderes Interesse beansprucht Str. 13, worin sich der Dichter **Quiricus** mit Namen nennt.

117. In sanctae Eulaliae.

In Laudibus.

1. Laudem beatae Eulaliae
Puro canamus pectore,
Quam Christus inter martyres
Casto sacravit sanguine.

2. Quae clausa duris postibus
Interque fortes cardines
Somni cibique nescia
Christum canebat pervigil.

3. Custos tremendi liminis
Laxis stupebat vinculis
In carceris angustia
Mentis beatae gaudia.

4. Iudex furore turbidus
Surgit cruentis faucibus
Et increpat noctis moram
Sanctam daturus hostiam.

5. Lentoque primo verbere
Christi puella caeditur,
Sed consecrare pernegat
Libamen aris impium.

6. Tunc in reciso stipite
Ductis in altum brachiis
Latus puellae caeditur
Nudumque flammis uritur.

7. Victor recedit spiritus
Corpus relinquens pallidum,
Quod lege mortis perditum
Reducat ad vitam Deus.

8. Iamiam quieti psallite
Patrique laudem dicite,
Christumque laudemus pium
Simulque sanctum spiritum.

9. Haec nos redemit trinitas,
Cuius perennis gloria
In saeculum nescit mori
Vivens per omne saeculum.

MT; LSd; X. — 1, 1 Eolaliae LSd. — 1, 4 sacrabit MT. — 3, 1 Custus MT; luminis MT, X. — 3, 2 Lux stupebat MT, X. — 3, 3 congustia MT, LSd. — 5, 1 Laetoque X; primo berbere LSd — 6, 4 Nudaque MT; Nudamque LSd, X. — 7, 3 Quo MT. — 8, 4 Simul cum sanctum MT. — 9, 3 In saecula MT. — 9, 4 Vibens MT. — Cfr. Migne 86, 1284 u. 31, 451.

118. In sancti Eulogii.

1. Almi nunc revehit festa polifera
Nostri Eulogii martyris incliti,
Solvamus Domino carmina principi
Concentu fidei caelico munere.

2. Laudamus varia musico carmine,
Quae non sunt Domini praedita lumine,
Hic nunc sat melius res pia panditur,
Cum Christum resonant chordulae metricae.

3. Bellator Domini, verbo potentior,
Doctrina pariter, fine celebrior,
Christi sic igitur gloria cingitur,
Ut florens vigeat hic et in aethere.

4. At nunc est animus magna revolvere,
Splendentem anhelat balsama fulgide,
Gliscens egregia clangere libere,
Ut dulcis reboet musica flamine.

5. Rector dum populos docte reficeret,
Gypsum cum doceret fragmine perdere
Turbam multiplici germine lauream
Caelesti rutilo agmine provehit.

6. Ustus sic Domini zelo fidelium,
Convertens fluidos more rebellium,
Asciscens opibus munere nobili
Abstractos barathro sublimat aethere.

7. Sed iam cum meritis digna rependere
Christus cunctipotens recte Leucritiam
Vellet, mox lepidam virginem extulit,
Quo claram famulam axe reconderet.

8. Tunc celsus solitum rite solacium
Praestans et placidum compte remedium
Cultum mox fidei dogmate ingerit
Adversans populis iusta rebellio.

9. Extemplo praeconans praedo peranxius
Conturbat patriam iussuve plebium,
Per cunctas plateas longe revolvitur,
Quod princeps rabidus excitus imperat.

10. Regnantem tumidum respuit inclita
Caelestis famuli mens, Deo praedita,
Tandem praecipiti ductu notabili
Comprensus sonuit, mox quoque libere

11. Optans: o proceres, temnite impium,
Christum aethereum credite principem,
Vatem impudicum recte repellite,
Qui tantos populos igni recondidit.

12. Gaudens haec resonat culmine naviter
Nec non et alia quaestave fortia;
Hunc mandant gladio vertice tundere,
Ne sancta valeat turba recipere.

13. Adest intrepidus belliger adnuens,
Tundunt quem alapis, sed rogat horridum
Extendens faciem verbere alteram
Alternans gemine palma relidere.

14. Tunc signo fidei pectora servulus
Armat deificae aurea purpure,
Colla lactinea, sanguine praedita,
Incurvat Domino, instat et obsecrat.

15. Sic ictu gladii sidere conditur,
Sic verbo fidei clare revolvitur.
Adesto miseris, quaesumus, affatim,
Perplexos precibus solvere concite.

16. Assiste gemitis, poscimus, excitis,
Inflectens famulis nunc quoque numinis
Auditum placidum, quove serenius
Mentem tu precibus, sancte, refociles.

17. Ut rector deleat regna ferocia,
Conculcet validus dogmata impia,
Aspiret fidei compte refulsio,
Qua caeli reseret culmina fulgida.

18. Et torquens haeresis longe resiliat,
Ut cultus Domini altius emicet,
Rectores patriae flore redoleant,
Adversos cuneos libere ventilent.

19. Sit vita populis, sit quoque provida
Sanctis religio per iuga tempora,
Sit trino Domino gloria sedula,
Aeterno dominans inclite saecula.

Cod. Matriten. (ol. Toletan.) 14—22. saec. 10. A. — Daraus bei Morales, Divi Eulogii Cordubensis ... Opera. Compluti 1574. B; Florez, España Sagrada X, 560 sqq. C; Traube, Poetae lat. Aevi Carolini III, 139 sqq. D. — 1, 1 Divi redeunt B, C. — 2, 2 perdita B, C. — 2, 3 Hinc B, C. — 2, 4 Quum A. — Str. 3 und 4 umgestellt B, C. — 3, 2 Doctrina et B, C. — 3, 3 iugiter corr. D. — 3, 4 licet in aethere B. — 4, 1 Hic B, C; nunc hic animus D. — 4, 4 dulci B; revoet A; flammine B. — 5, 2 qũm A; diceret B, C; prodite B, C. — 5, 4 rutilus B, C. — 6, 2 mores B, C; revellium A. — 6, 3 novili A. — 7, 2 vellet Leocritiam B, C. — 7, 3 Recte mox B, C. — 7, 4 Quae clarum famulum A, B, C, D. — 8, 3 tunc fidei B, C; et ingerit B, C. — 8, 4 revellio A. — 9, 2 plevium A. — 9, 4 ravidus A; exscitus A. — 10, 3 et ductu B, C. — 10, 4 Comprehensus A; moxque livere, corr. A. — 11, 1 Obtans A; Diccus B, C. — 11, 4 igne B, C. — 12, 1 gnaviter B, C. — 12, 2 conquaerens fortia B, C. — 12, 4 Ne hunc sancta valeat B. — 13, 1 velliger A. — 13, 2 orridum A. — 13, 3 ut alteram B, C. — 13, 4 gemina B, C; relideret B, C. — 14, 2 aurea roseo B, C. — 14, 3 lactentia B, C. — 14, 4 Incurbat A. — 16, 1 exscitis A. — 16, 4 Mentem ut A, B, C; refocilet B, C. — Da der Hymnus das Akrostichon: **Albarus te rogat sa[l]ves** aufweist, ist nach Str. 16 eine solche, mit L beginnend, ausgefallen. — 18, 1 Ut A, B, C. — 19, 2 relligio B, C. — 19, 4 Aeternum BC. — Cfr. Acta SS. Mart. II, 96.

119. In ss. Facundi et Primitivi.

1. Fons, Deus, aeternae pacis,
lux, origo luminis,
Dilectionis amorem
tuae infundens nobis,
Mira, praesta, ut queamus
tua promere hymnis.

2. Almorum, ecce, tuorum
pangimus insignia
Facundi et Primitivi
martyrum in canticis
Tibi regi offerentes
sacrificium laudis.

3. Cuncti enixe precantes
poscimus te servuli,
Rex, nobis horum precatu
nostri des ut delicti
Veniam, pro te qui multis
sunt tormentis affecti.

4. Uenit Atticus cum praeses
in fines Gallaeciae,
Christiani huius Christum
fatentes provinciae
Ipsius sistuntur suis
conspectibus incolae.

5. Nomen christianitatis
impius exstinguere
Nitens hos vinctos catenis
iussit is trahi ad se
Ac frangi digitos horum
crura et contorqueri.

6. Direxit epulas illis,
quibus edebat ipse;
Oblatum sibi tunc sancti
temnunt cibum carcere;
Iratus camino iussit
eos iudex ardere.

7. Isti ambo consultori
veracia praesidi
Verba respondentes missi
cum fuissent, illaesi
Manserunt, qui post tres dies
intacti sunt inventi.

8. Post infectum dari iussit
illis cibum veneno,
Oratione acceptum
quem et crucis vexillo
Armati sancti ederunt,
nihil mali senserunt.

9. Rector tunc uncinis trahi
nervos ex corporibus
Eorum iussit illosque
oleo perfundere
Candente atque subvehi
lampades lateribus.

10. Iussit vivum calcem mixtum
cum aceto et felle
Eorum mitti in guttur
violenter iudexque,
Nam sancti biberunt potum
fidenter in Domino.

11. Martyrum et effodiri
iussit oculos praeses,
Quae cum sancti agunt Christo
grates Deo fieri,
Suspendique tunc deorsum
iubet eos capite.

12. Illustrati post triduum
et sani inventi sunt,
Quos vivos discoriari
iudex iussit iniquus,
Capita sanctorum mandat
horum atque praecidi.

13. Tunc milites absciderunt
capita beatorum,
Cervicibus statim quorum
lac et sanguis exiit;
Multi videntes gavisi
in Christo crediderunt.

14. Iesu, redemptor excelse,
Dei patris filius,
Interventu horum nobis
martyrum imploramus
Te, de caelis ut iuvamen
des angelicum, Deus.

15. Vigeat iam ecclesia
tuis adiutoriis
Tua per orbem diffusa
terrarum atque pacis
Ornetur virginitatis
dono et caritatis.

16. Inclita sit laus patri
atque tibi, filio,
Una cum spiritu sancto,
honor, benedictio,
Gloria, salus, potestas
per omnia saecula.

LSd. — 3, 2 serbuli. — 3, 3 horum rigatu. — 3, 4 nostri dies ut. — 4, 3 Christiani hii; vielleicht ibi? — 9, 1 Rator. — 9, 5 Cum dente atque subveni. — 11, 4 Deo fierent. — 12, 4 iniquis. — 13, 1 adsciderunt. — Die durchweg eingehaltene Endassonanz liefse sich freilich an den wenigen davon abweichenden Stellen herstellen; ob aber ohne Eingriffe in die ursprüngliche Form? Man vgl. den Hymnus: Fons, Deus, vitae perennis.

120. In ss. Facundi et Primitivi.

1. Gaudet nunc naviter iam toga candida,
Sollemne agitur festum celebrius,
Concu[rrunt] pariter hymnoque recinunt,
Qui patre prodi[tus] saeculum continet.

2. Cunctumque rabidi per hoc satellites
Orbem disquiritant, Christum colentium
Avidis faucibus luporum ritibus
Sanguinem sitiunt, insontes perimunt.

3. Ut hoc pertonuit fines Gallaeciae,
Lustrant continuo partes occiduas,
Monitis abnuunt, quae Christus indidit,
Et suis imperant nefanda incolis.

4. Praecones valide munera largitant,
Qui esset deditus idolis servulus,
Abundans copia, saeculi gloria
Et manens in eo omni liminio.

5. Per mundi compita fama pervolitat,
Ignari properant, certatim confluunt,
Dona mortalia optantes consequi,
Cum quibus vividi merguntur Erebo.

6. Idolum dedicans ara construitur,
Pectora verberans monet sic facere;
Ut quis contemneret, acris suppliciis
Vita necabitur, nomen delebitur.

7. Facundus, accola contiguus Dei,
Qui fratri sanguine iungitur gratia,
Ardore fidei ducuntur pariter
Et furva denegant gentium idola.

8. Praeses ut infremens clamitat turbidus
Sanctos adducere vinctos et improbe
Iubet satellites caedibus exsequi,
[Ut sanctos Domini] perderent perfidi.

9. [Moxque ut facti sunt] martyres incliti
Obviam iudici, in[quiunt v]alide:
Cur sanctos Domini incertum provocas
Et [vis illic]itis servire idolis?

10. Munus proponitur anno[nam porr]igens,
Ut, quos non vincerent tormenta pessima,
Vincerent gaudia, mundi illecebra,
Ut sic illiceret corda innocentia.

11. Sed sancti Domini cuncta propelliunt,
Putant sacrilegum, quidquid obtulere,
Et sanctis manibus horrida tangere,
Ac manent liberi ab omni crimine.

12. Venena poculo miscens continuo,
Guttur inicere sumentes avide,
Nec eis nocuit tantis obscenibus,
Quae sanctis praeparat, vesanus impius.

13. Sustolli praecipit, caput demergere,
Pelles detrahere, oculos effodi,
Ut sic per triduum penderent perpetim;
Angelo Domini sani effecti sunt.

14. Unus e populo increpans iudicem
Cernit et obsecrat, nuntius Domini
Dextra coronulis praestolat martyres,
Ut sertis evehat aethera caelica.

15. Tyrannus audiens vota fidelium,
Accepta Domino esse ut comperit,
Arrepto gladio martyrum capita
Truncat, suavius vivent perennius.

16. Ob hoc, caelicolae, adclines petimus,
Nostrisque precibus aures adponite,
Deferte sedula illi suspiria,
Ut sit propitius cunctis, quae gessimus.

17. Sit trino Domino gloria maxima,
Sit compar genito sitque paraclito,
Unus qui retinet sceptra perenniter
Vincens perpetuis tempora saeculis.

MC. — 1, 2 celebrior. — 2, 1 Eumque. — 3, 1 Sed hoc. — 3, 2 partis occiduae. — 3, 4 nefandis incoli. — 4, 1 Praeconans. — 4, 2 Quis. — 4, 4 in ero. — 5, 2 defluunt. — 5, 3 optantur. — 5, 4 erevi. — 6, 2 Pectore verberans monit. — 7, 1 contiguus deitas. — 7, 2 fratris. — 7, 3 Ardorque fidei studuntur pariter. — 7, 4 furba. — 8, 1 torvidus. — 10, 2 vinceret. — 10, 3 Vinceret. — 11, 1 praepelliunt. — 12, 1 pocula. — 13, 1 dimergere. — 13, 3 triduo; perpeti. — 14, 3 Dexteram. — 14, 4 serti evehant. — 15, 2 esset et competit. — 15, 4 Truncatus. — 17, 4 perpetuis etc. fehlt; vgl. den Hymnus: Assunt, o populi 10, 4. — Beachtenswert ist, dafs sich oftmals Binnenreim vorfindet.

121. In ss. Fausti, Ianuarii et Martialis.

Ad Vesperas.

1. Gaudet caterva nobilis
Dei repleta gratia,
Trium sacrorum martyrum
Praeclara est sollemnitas.

2. Templum beata trinitas
Perenne condidit sibi,
Ex quo novum depromitur
Dulcissimumque canticum.

3. Hi tres viri concorditer
Ad passionem veniunt,
In trinitatis nomine
Hostem vicerunt pessimum.

4. Faustus benignus primus est
Effatus: Huius temporis
Condigna non est passio,
Fratres, futuram ad gloriam.

5. Beatus Ianuarius:
Apertâ, inquit, ianua
Est iam nobis, ut gaudia
Caeli fruamur optima.

6 Et Martialis praebuit
Assensum almum, omnibus
Sanctis et Deo ut gloria
In cuncta dicant saecula

7. Mox praeses coepit fremere
Dentes; nares, auriculas,
Labra et supercilia
Sanctis iussit abscindere.

8. Iudex inique et pessime,
Servos Dei cur afficis?
Cur vana profanus colis
Deosque falsos suscipis?

9. Furore tunc tyrannus est
Accensus, inquit: Mittite
In igne istos, monita
Qui nostra audent temnere.

10. Intrant beati martyres
Laeti caminum, concinunt
Hymnum Deo et canticum
Novum piis concentibus.

11. Abiecta carnis sarcina
Mittunt in astris spiritum,
Christum vident, quem diligunt,
Sancti Dei cum angelis.

12. Orate ad Deum, sancti,
Ut pellat a nobis mala
Et conferat nobis bona
Pacemque donet omnibus.

13. Precamur, almi martyres,
Per unum et trinum Deum,
Ut iugum iam velociter,
Quod sustinemus, auferat.

14. Clemens Deus propitius
Solacium viventibus
Et mortuis fidelibus
Amoenitatem conferat.

LSb; X. — 3, 1 Hii. X. — 4, 2 Effectus huius LSb; Affatim huius X. — 5, 3 iam gaudio X. — 5, 4 Caelo fruamur optimo X. — 6, 1 En Martialis pervehit X. — 6, 2 Ascensus almis X. — 6, 3 Sanctis Dei ad gloriam X. — 6, 4 Gaudet laetus consortio X. — Vor der 7. Str. schiebt X ein:

En, Martialis orsus est: Propter aeternam gloriam
Debemus temnere idola Et iudicis saevitiam.

Strophe 7 fehlt LSb. — 7, 2 auriculae X. — 7, 3 sed supercilio X. — 7, 4 abscedere X. — Vor Strophe 9 hat X:

Inquiunt almi martyres: Iudex inique et pessime
Servos Dei cur afficis? Cur falsos deos suscipis?

Str. 8 u. 9 umgestellt X. — 8, 1 iniquus LSb. — 8, 3 Cur banis profanis LSb. — 8, 4 que fehlt LSb. — 9, 2 Accensor X. — 9, 3 u. 4 umgestellt LSb. — 9, 3 isto mittite LSb. — 9, 4 audet LSb. — 12, 1 viri sancti LSb; sancti ad Deum X. — 12, 2 repellat LSb; Repellat celerer ut mala X. — 12, 4 omnibus congrua X. — 13, 3 Dirum ut iugum ocius X. — 14, 4 Paradisi amoenitatem confobeat LSb; Loca amoena X. — Doxologie: Deo patri sit. LSb; Praesta pater etc. X.

Cfr. Migne 86, 1225 u. 31, 413 (freiere Bearbeitung Bivars; schliefst mit Str. 11); Acta SS. Oct. VI, 190 sq. (Abdruck aus Tamayo V, 513).

122. In ss. Fausti, Ianuarii et Martialis.

1. Mysticum melos persolvat
et attollat laudibus
Plebs dicata Deo patri
et honore debito
Hymnum dulciter decantet
Christo et paraclito.

2. Pro triumphis beatorum
Fausti, Ianuarii,
Tertiique Martialis,
qui agone vicerunt
Trinitatem confitendo
suscepto martyrio;

3. Voce declamans fideli
beatorum titulis,
Qualiter vicerunt hostes
suis cum suppliciis,
Trinitatem confitendo
adepti sunt gaudia.

4. Manibus cruentis hostes
cum atroci ungula
Consecrata beatorum
laniarunt corpora,
Tensos pariter caesosque
urens flamma cruciat.

5. Inde oculis evulsis
cute nudant capita,
Nervorum (com)page soluta
serrarum crudelitas
Conterit piorum ossa
et medullam penetrat.

6. Dextera protecti Christi
non timent incendia,
Angelica medicina
reformantur lumina,
Confractaque solidantur
et curantur vulnera.

7. Stupet tyrannus suspirans
tanta in miracula,
Cum incolumes videret,
quos perire iusserat,
Qualiter vicissent cuncta
tormentorum genera.

8. Illi patienter ferunt,
quod furentes inferunt,
[e]Scientes quod, pro Christo
tanta qui pertulerant,
Caelitus acquirant lucra,
quae fruuntur iugiter.

9. Quidam cernebant venire
missa caeli munera,
Angelorum magna turba
sursum exspectantium,
Ut sanctorum coronarent
gloriosa capita.

10. Adestote, sancti Dei,
supplicanti populo
Et petentibus praebete
quaesitum remedium,
Regnum ut participentur
vestro in consortio.

MT; LSd. — 1, 4 et honorem devitu LSd. — 1, 5 decantant LSd; lies: decantans? — Str. 2 fehlt LSd. — 2, 3 Tertiusque MT. — 2, 4 in agone MT. — 2, 6 suscepti MT. — 3, 1 fidelis MT. — 3, 3 hostem MT; hoste LSd. — 3, 5 Trinitate LSd. — 4, 1 cruentus MT. — 4, 2 ungulis MT; atroci vincula LSd. — 4, 4 laniari MT; laniareut LSd. — 4, 6 ures flammae LSd. — 5, 2 Cutenorum capita MT; Cumtenorum capite LSd. — 5, 3 Zu pages cfr. Du Cange. — 5, 4 Servat hunc crudelitas MT; Serbatum crudelitas LSd (vielleicht: Fervet tunc crudelitas?). — 5, 5 Conteret MT. — 5, 6 medulla MT. — 7, 1 sq. Stupet tirannus valde | Tanta in miracula MT. — 8. 1 Illic parienter LSd. — 8, 4 tantamque MT, LSd. — 8, 5 adquirens LSd. — 8, 6 Quam fruuntur LSd. — 9, 1 Quidem cerneant LSd. — 9, 2 caelo LSd. — 9, 4 exspectantia LSd. — 9, 5 coronaret MT. — LSd fügt am Anfange und am Schlufs eine weitere kaum verständliche Strophe bei:

Anfang: Clara, magnis quae sanctorum
praeparantur gaudia,
Fausti et Ianuarii,
Martialis corpora
Cum pro Christo Deo nostro
traditis ut victima.

Schlufs: Quorum Christus triumphalem
suscepit victoriam,
Collocantur in supernis
sempiterna gloria,
Iugiter ut maneatis
in Dei praesentia.

Doxologie: Praestet. MT; in LSd:

Gloria et honor Deo,
virtus et imperio(l.—um),
Una patri filioque,
inclito paraclito,
Cui laus et potestas
per aeterna saecula.

Die Abschreiber haben sichtlich die sonst gut fliefsende Dichtung stellenweise sehr verderbt; daher schienen bedeutendere Änderungen im Texte statthaft zu sein. — Cfr. Migne 86, 907.

123. In sancti Felicis.

Ad Vesperas.

1. Fons, Deus, vitae perennis,
lux, origo luminis,
Aspice plebem canentem
festa summi martyris,
Excipe vota precantum,
sume laudum carmina.

2. En, tui Felicis almi
pangimus insignia,
Tu resolve vincla linguae
dans sonora cantica,
Ut tua rite queamus
promere magnalia.

3. Iste namque Caesareae,
urbe Mauritaniae,
Mundialis disciplinae
dum studeret literis,
Artium fumosa vabra
te sequendo deserit.

4. Audiens plecti fideles
mox Gerundam pervenit,
Praesidis iussu retentus
truditur in carcere,
Ferreis bacis onustum
colloquuntur angeli.

5. Sistitur arae, cruentis
ut litaret idolis,
Respuit infame factum
voce Christum profitens,
Perstrepit turba bisulcis
ossa nudans ungulis.

6. Nempe mulis adligatus
dissipatur artubus,
Fluctibus presso marinis
unda turgens subditur,
Angelis immixtus almis
ora pandit cantibus.

7. Omnia tormenta forti
percucurrit pectore,
Postque poenas et catenas,
ungulas ac verbera
Carnea claustra relinquens
migrat ad caelestia.

8. O nimis Gerunda felix,
o beata civitas,
Nil malorum tu pavescis
freta tanto martyre;
Postulata promeretur,
quisquis hic confluxerit.

9. Hic Dei virtute pressi
lancinantur daemones,
Verberantur, vinciuntur
et cremantur acriter
Utque fumus et favilla
nil vigoris obtinent.

10. Hic salus optata fessis
sede caeli profluit,
Visio caecis patescit,
lingua mutis advenit,
Surdus aures hic receptat,
atque claudus exsilit.

11. Inde cuncti te precamur,
una summa trinitas,
Martyris ut impetratu
nostra tollas crimina,
Noxia cuncta repellas
et secunda praebeas.

12. Clerus hic vita nitescat,
et sacerdos floreat,
Plebs fidelis, quod requirit,
impetrasse sentiat,
Omnis aetas atque sexus
hoc patrono gaudeat.

13. Gloria patri natoque
semper et paraclito,
Laus, potestas atque virtus,
gratiarum actio,
Quem Deum cuncta fatentur
saeculorum saecula.

MT; Tc; LSb; LSd; X. — 1, 1 vita LSb. — 1, 6 carminis Tc; criminis LSb; vielleicht laudem carminis, wodurch der Reim gewahrt würde, der im übrigen mit Ausnahme von 7, 2 und 8, 2 völlig durchgeführt ist. Zu beachten ist indes, dafs 1, 6 (carmina) mit den entsprechenden Versen der folgenden, 7, 2 und 8, 2 je mit denen der vorhergehenden Strophe reimen. Nur 13, 6 steht isoliert da. — 2, 3 vincula X. — 2, 4 Da sonora LSb. — 3, 2 urbis MT, Tc, LSd, X. — 3, 5 fabra MT, Tc; vielleicht vafra (cf. Du Cange s. v. vabra) oder flabra? — 4, 1 pleti X. — 4, 2 Iherunda LSb, LSd. — 4, 3 retentis LSb. — 4, 4 carcerem LSd. — 4, 5 onestum LSb. — 5, 2 literet X. — 5, 5 Perstrepet MT; visulcis LSb; bissulcis X. — 5, 6 hossa nulla ungulis LSb. — 6, 1 mullis LSb. — 6, 3 pressis LSd. — 6, 4 unditurgens LSb. — 6, 5 Angelus Hss. — 6, 6 canticis Tc, LSd. — 7, 1 O mea tormenta LSb. — 7, 2 Praecucurrit Hss. — 7, 3 Et postque X — 9, 2 Lacinantur MT, LSb, LSd. — 9, 5 Atque fumus et faulia X. — 9, 6 obtinet Hss. — 10, 5 receptet X. — 11, 6 secunda impertias Tc, LSb, X; impertiens MT (im ganzen Hymnus nie Hiat oder Elision). — 12, 1 nitescant LSb.

Cfr. Migne 86, 1171 sqq. (vorwiegend nach MT) und 31,437 (freiere Textbearbeitung Bivars). Man vergleiche den Hymnus: Fons Deus aeternae pacis. — Vorliegender Hymnus ging später in spanische Breviere des römischen Ordo über, aber so, dafs mit Str. 8 die Divisio beginnt. Siehe Anal. XVI, 128 sq. und Acta SS. Aug. I, 24, woselbst manche Änderungen.

Die erste Strophe beginnt an letzterer Stelle folgendermafsen: Fons beatus vitae perennis etc. In dieser verderbten Form nahm Daniel (I, 202) den Hymnus auf und legte die 8 ersten Halbzeilen vor. Danach ist die irreführende Angabe Chevaliers im Repert. hymnol. unter den Nummern 6428 und 6431, welche in Wirklichkeit nur einen und denselben Hymnus bezeichnen, zu beurteilen.

124. In s. Genesii Arelatensis.

1. O rerum, Domine, conditor omnium,
Plectrum continuo gutturis admove
Certamen tribuens pandere naviter
Athletae tui incliti.

2. Gliscit nam nimium pectoris intimum
Malens belligeri promere militis
Actus conspicuos gestaque fortia
Et dona tua optima.

3. Genesius igitur ille iuvenculus,
Civis eximius Arlatis oppidi,
Aetatis peragens floscula primulae
Iniuncto paret ordini.

4. Exceptor itaque dumque nitesceret
Ac iussa tabulis publica scriberet,
Adflatur subito munere caelico,
Quo vota cumulet pia.

5. Extemplo officium abnuit impium
Et ceris renuit imprimere manum
Caelestis cupiens effici accola
Vita votisque moribus.

6. Post evangelicus sermo ut intonat,
Diversa latebras per loca appetens
Sese occulere coepit in abditis
Horrore nimis territus.

7. Quem quaerens valide turba satellitum
Nec hunc, ut cuperat, reperit uspiam,
Vastis tum reboans rictibus arbiter:
Ferrum sumite, clamitat.

8. Festinis propere pergite gressibus,
Inventum refugam plectite percite,
Qui nostra monita temnere ausus est
Nec sacros deos incolit.

9. Quod fama referens martyris auribus,
Ablutum neque se nosceret aequore,
Ferventi Rhodanum spiritu appetit,
Quo sorde queat ablui.

10. Auro lucidior inde regrediens,
Repertus iuguli sternitur impetu,
Caeli agminibus ilico iungitur
Comptus vertice laurea.

11. Ob hoc, cunctipotens, quaesumus affatim,
Testis quove tui ipse precatibus
Acceptes placide vota fidelium
Dimittasque piaculum.

12. Ut culpae cumulus funditus subruat,
Subcrescat iugiter gratia auctior,
Ut sancti meritis caelibes redditi
Abscedat procul ultio.

13. Sit trino Domino gloria sedula,
Regnum perpetuum atque potentia,
Virtute solita qui regit omnia
Sustentans pie condita.

MT; LSb; LSd; X. — 1, 2 ammobe LSd; amone X. — 1, 3 gnaviter X. — 1, 4 Athleta X. — 2, 2 Mallens LSb, X. — 3, 1 Genesius dreisilbig. — 3, 2 Arelatis X. — 4, 1 que fehlt X. — 4, 3 Afflatus MT, LSb, LSd, X. — 4, 4 cumulat MT, LSd, X; pie LSb. — 6, 2 Diversas MT, LSd, X. — 6, 3 Sese occurrere MT; Sese occulte recipit X. — 6, 4 nimis territis LSb; minis terii X. — 7, 2 hunc fehlt MT, perperit X. — 7, 3 tum fehlt X;

revocans LSb. — 7, 4 sumere MT. — 8, 1 percite gressibus MT. — 8, 2 plectite, percutite X. — 8, 4 socros X. — 9, 1 referent LSd. — 9, 3 Ferbentem LSb. — 9, 4 sordes X; queant MT. — 10, 1 regredians X. — 10, 2 iugulis MT, LSd; iugulus X. — 11, 2 quoque X. — 11, 3 precantibus MT; precantum X. — 11, 3 Acceptis LSd. — 12, 1 Hac MT, LSb; Ac LSd, X. — 12, 2 aptior X. — 12, 3 sanctis LSd. — Cfr. Migne 86, 1194.

125. In sancti Gerontii.

1. Sacratum Christi antistitem,
Gerontium confessorem,
Dignis canamus laudibus
Et celebremus vocibus.

2. Hic fertur apostolico
Vates fuisse tempore
Et praedicasse supremum
Patrem potentis filii.

3. Quique, dum per occiduam
Percurreret clarus plagam,
Tandem ira gentilium
Ad passionem trahitur.

4. Sed mox praecepto praesulis
Nodis gravatur ferreis,
Horrendis umbris carceris,
Datur in ius carnificis.

5. Quem ferunt vinctum vinculis
Inter pallentes tenebras
Raptam e sacro corpore
Dedisse caelo animam.

6. Sic inter apostolica
Locatus iam consortia
Gaudet caelesti gloria
Et clara Christi gratia.

7. Namque infulatus gemino
Fulget et nitet praemio:
Sacerdotali titulo,
Confessionis merito

8. Gloria patri personet
Christoque unigenito
Paraclitoque spiritu
In saeculorum saecula.

MT; X. — 5, 4 Dedisse in X. — 7, 4 Et confessionis X. — 8, 3 Paraclito spiritui X. — Cfr. M. 86, 1198 u. 31, 255; Florez, España Sagrada III, XLIII (Str. 6 fehlt); Acta SS. Aug. V, 109.

126. In sancti Hieronymi.

1. Christus est virtus, patris sapientia,
Cunctos qui replet spiritali gratia,
Ut possint probe digerere normulam
Et proximorum illustrare opaca,
Ut digne possint fruere caelestia.

2. Ipsius dono perflatus egregius
Olim hic vates nomine Ieronymus,
Omnibus notus doctrinarum fontibus,
Cunctos irrigans ex almis dogmatibus,
Ut sol resplendet in ortu ignicomus.

3. Hic procul cuncta saeculi negotia
Percalcans pede velut espurcissima
Dedecorosa respuitque saecula,
Alens inopum egenaque viscera,
Sibi aeterna acquirens stipendia.

4. Hic quoque vitam appetit monasticam
Et sese valde ^{e}stringit ad regulam,
Parentes, domos omittens et patriam
Bethlem invenit, rura beatissima,
In qua peregit consummata opera.

5. Dum esset fervens callensque ingenio,
Gentiliumque summo cum ^{e}studio
Pro elegante lepore prosatico
Opusculorum reconderet animo,
Tali meretur corrigi oraculo:

6. Nam, ecce, morbus invadit corpusculum,
Iamque reclinis dolore in ferculo
Ex more quippe funerum vulgarium,
Obsequiorum tantum ut ^{e}spiritum
Redderet polo, et membra in tumulo

7. Reconderentur; repente et concito
Alta penetrans ducitur in spiritu,
Sistitur nempe principi aethereo,
Cui astabant miliarum legio
Exercitantum illi absque numero.

8. Mox tonans verba feriendo conquerit,
Christique servum mox ut esse comperit,
Non ita, verbis ut testatur, asserit,
Cordis thesaurum iudicando aperit
Tullianumque veraciter protulit.

9. Verbera iubet per membra inducere,
Corpori densa flagella ingerere;
Propere lingua ululando gemere
Coepit testari: Si unquam hunc legere
Ausus fuero, te negavi, Domine.

10. Tunc angelorum astantium milia
Supplici prece flexa orant genua,
Ut tribuatur postulanti venia.
Sicque reversus dissecata corpora
Cunctis ostendit, ut gesta veracia

11. Hoc probarentur, non falsa somnifera,
De quibus saepe illudimur, improba.
Sicque correctus a divina gloria
Ambit praecelsa, caelestia, deifica
Nec sibi affectat ultra mundialia.

12. Tanto doctrinae fulget exhinc lumine,
Tanto corusco iubar pollet floride,
Instructu ut suo rutilet ^{e}splendide
Plebs Christi, quae est redempta a sanguine;
Ipsius dono refice nos, hagie.

13. Tu noster splendor, tu nobisque destina,
Per te clarescit ubique ecclesia,
Tu proeliator in fide catholica,
Aries ingens, fortis es in dogmata
Haereticorum destruens maceria.

14. Te invidorum insequitur actio,
Te criminatur ᵉstultorum factio,
Tibique cedit falsa commentatio,
Minime valens lubrica intentio,
Frivola quia revertit in nihilo.

15. Tibi resistens probatur haereticus
Moxque reiectus deputatur inscius;
Adnuens tibi quisquis hic catholicus
Noscitur fore confestim in actibus,
Ideo probus doctrinisque profluus.

16. Tutare plebem hanc sanctis suffragibus,
Corda perlustra ex caelicis domibus,
Ut solidata in pacis dogmatibus
Floreant verbo, fecundi in fructibus
Assistant cuncti in supernis sedibus.

17. Praesta tu, pater, clementissime Deus,
Unus cum prole simulque cum spiritu
Sancto, qui cuncta gubernas imperio
Iugiter, semper, per aevi ᵉspatio,
Per infinito saeculorum numero.

MT; LSd; X. — 1, 3 dirigere X; normula LSd. — 1, 4 inlustrari LSd. — 1, 5 frui X; caelestibus MT, X (Assonanz und Analogie zu den übrigen ungewöhnlichen Constructionen und Wortbildungen sprechen für LSd). — 2, 3 frontibus MT. — 3, 2 Praecalcans LSd, X; ispurcissima MT (Beleg für vorgeschlagenes e). — 3, 3 Indecorosa MT; Docorosa X. — 3, 4 Habens inopum LSd. — 4, 1 Sic MT, X. — 4, 3 emittens X. — 4, 4 Bethleem X. — 5, 1 calensque LSd, X. — 5, 4 Opusculum LSd, X. — 5, 5 mereatur corrigi oracula X. — 6, 2 recliuis X; lectulo MT. — 6, 3 vulgalium MT, LSd. — 6, 5 in fehlt X. — 7, 1 repente sed MT, X; repetens es LSd. — 7, 4 Procul MT, X; milia milium legio X. — 7, 5 Exercitatum LSd; Exercitum X; lies vielleicht exercituum. — 8, 4 thesauro MT; lies indicando? — 8, 5 Talia neque X. — 9, 1 per membris LSd. — 9, 2 Corpore MT, LSd; tensam MT; tensum LSd. — 9, 3 Prope relinqua X; ululato MT, LSd. — 9, 4 testare MT; hunc fehlt X. — 10, 2 orat MT, LSd. — 10, 3 Ut illi quaeque donaretur venia MT. — 10, 4 dissicata MT. — 11, 1 Haec LSd, X; probaretur MT, LSd. — 11, 3 divini X. — 11, 4 caeleste MT, LSd (caelestia wohl dreisilbig zu lesen). — 11, 5 mundalia X. — 12, 2 iubare X. — 12, 3 fehlt X; insplendide MT (statt isplendide? Cfr. 3, 2 ispurcissima). — 12, 4 qui est MT; Christi est redempti a LSd. — 12, 5 reficis LSd. — 13, 1 insplendor LSd (cfr Note zu 12, 3). — 13, 5 maceriam X. — 14, 2 criminator MT; criminatorum X. — 14, 5 revertitur X. — 15, 2 relectus deputatur in sanctis X. — 15, 4 Noscitus MT. — 15, 5 Idoneus MT, X; Ideonus LSd (die Cäsur ist zu wahren); doctrinusque LSd. — 16, 1 hac LSd; sancti suffragiis X (gegen den Reim). — 16, 2 donibus MT, LSd. — 16, 3 Et X. — 16, 5 Assistat

LSd; cunctique MT; cunctis X. — 17, 1 Deus clementissime MT, LSd, X. — 17, 2 sq. simul cum sancto spiritu MT, X. — 17, 3 gubernans LSd, X. — 17, 4 spatium X. — 17, 5 infinita MT, LSd, X; saeculorum saecula X. — Cfr. Migne 86, 1220 sqq. — Man vergleiche den Hymnus „Christe tu rerum operumque opifex;" Form und Inhalt lassen den gleichen Versificator vermuten.

127. In sancti Hippolyti.

1. Assunt, o populi, festa celebria,
Quae felix revehit temporis orbita
In sese rediens axe volubili;
Laudem sidereo reddite principi.

2. Hoc namque Hippolytus tempore terrea
Despectans nivea scandit ad aethera,
Cum solvens animam corpore vividam,
Caelestem meruit sumere lauream.

3. Dum dux belligeri esset hic agminis,
Iussis Caesareis carcere martyrem
Servandum recipit, qui cruce praevia
Dat caecis oculis perdita lumina.

4. Cernens Hippolytus signa faventia
Mox Christo Domino credit et impia
Spernens daemonici dogmatis idola
Iunctus christicolis vocibus increpat.

5. Tunc Caesar rabido fervidus impetu
Os sanctum lapide scindere praecipit;
Longe dissiliunt fragmina dentium,
Sed vox ingeniti praedicat unicum.

6. Ferro praecalidis ignibus artifex
Format spiniferi spicula cardui,
Quo rupta penitus viscera martyris
Profundunt rosei flumina sanguinis.

7. Hinc ad cornipedum terga ferocium
Innexum religant, tractus in aspera
Vitalem subito linquit anhelitum,
Dirum quo valuit vincere saeculum.

8. Ob hoc suppliciter, rex Deus omnium,
Rogantes petimus, martyr ut inclitus
Assistat miseris fautor et impetret
Confessis veniam corde piaculis.

9. Sit vita locuples, frugibus affluens,
Rerum prosperitas congrua polleat,
Bellum dispereat, pax bona profluat,
Virtutes vigeant, crimina transeant.

10. Sit patri ingenito gloria maxima,
Sit compar genito atque paraclito,
Unus qui retinet sceptra perenniter,
Vincens perpetuis tempora saeculis.

LSd; X. — Ferner: Brev. ms. Maurianae Vallis (?) saec. 12/13. Cod. Carlopolitan. 14. CM. — 1, 2 reueit X. — 1, 3 In sesse X. — 1, 4 redite X. — 2, 1 Hic namque LSd, X; tempora CM, terream X. — 2, 2 Despectus X; niveum CM. — 2, 3 Quo CM; anima X. — 3, 1 belligeris LSd; belligerus X. — 3, 2 Iussit Caesar ei CM. — 3, 3 recipi CM. — 4, 3 dogmata CM. — 4, 4 Iunctis christi colis X. — 5, 1 rapido CM. — 5, 2 sancti CM. — 5, 4 unigenitum X; in gemitu CM. — 6, 1 praecalidus X. — 6, 2 Armat; ardui X. — 6, 3 Corrupta X, CM. — 7, 2 Innexu X. — 7, 3 Vitale X; inquit anhelitum LSd; liquit X. — 7, 4 Dirumque valuit LSd; Dirum quod CM; vicere X. — 8, 2 ut martyr inclitus LSd; martyr et inclitus CM. — 8, 3 fauctor X. — 8, 4 piacula X. — 9, 1 locuplex X. — 9, 2 prospicitas; pollea X. — 10, 1 patri Domino CM. — 10, 2 sitque paraclito CM. — 10, 4 Vivens X; perpetui CM; saeculi LSd, CM. — Cfr. Migne 86, 1183 sq.

128. In sancti Iacobi.

1. Clarum nobis, Christe, tui
Iacobi apostoli
Imminet festum diei
passionis inclitum,
Qui tibi frater affinis
exstitit sanctissimus.

2. Sic sancta sanctorum dignus
pontifex aggreditur,
Corporis tui sacrator
sanguinis et laticis,
Pro multorum interpellans
salute fidelium.

3. Qui tuo flagrans amore
sancte vivens iugiter,
Cognomento Iustus ob hoc
inditus vocabulo
Praebuit cunctis exemplum
christiani dogmatis.

4. Tunc pharisaeorum zelo
fidem tui nominis
Ex alto praecipitatus
constans cunctis praedicat,
Normam vitae veritatis
ad sequendam gratiam.

5. Protinus feroci mente
unus sancto capiti
Pertica fullonis ausu
percussit nefario,
Sicque sanctus membra tello,
spiritum fudit caelo.

6. Per quem te, Christe, enixe
exoramus cernui,
Facinus remitte cunctis
diraque facinora,
Omnibus largire clemens
consuetam gratiam,

7. Ut vitae felicioris
perfruamur commoda,
Carnis nostrae superantes
vitiorum noxia,
Spiritu perficientes
quaeque sunt vitalia.

8. Praesta nunc, Christe, benignus
postulata omnibus,
Apicem tenens cum patre
sanctoque spiritu,
Unus Deus saeculorum
regnans in perpetuum.

MC. — 3, 4 indito. — 4, 2 idem (ist vielleicht Wegfall einer Praeposition — also ob oder propter fidem — anzunehmen, so mufs natürlich die Interpunktion 4, 4 getilgt werden). — 6, 6 consueta. — Man vergleiche den Hymnus: Clara sanctorum una Hierusalem; besonders 2, 1; 2, 3; 3, 4; 5, 3 in jenem Hymnus mit 3, 3; 2, 1; 3, 6; 5, 3 im vorliegenden Hymnus.

129. In sancti Iacobi.

In Laudibus.

1. Gaudeat cuncta pia plebs alumna,
Resultet voce simul et canora,
Pacis tenorem semper Christum roget
Laudis honore.

2. Veritas, vita, spes semper tranquilla
In tui almi Iacobique sancti
. . . .
. . . .

4. . . . .
. . . .
„Iam cruciamur, ignibus cremamur,
Catenis magnis."

5. „Magnus," hic ait, „Dominusque noster,
Dira resolve ignea catena;
Nihil nocentes mihi nunc adferte
Magum iniquum."

6. Ad cuius iussum protinus currerunt,
Eum iam vinctum ante pedes sistunt,
Ut dimicetur, atque vindicentur,
Et crucietur.

8. „Respice post hinc te habere patrem
Quamquam iniquum generi humano;
Christum, quem negas creatorem esse,
Verum agnosce."

9. „Verum agnosco," ait, „salvatorem
Teque exposco, sancte intercessor,
Veniam credo Domino favente
Te dare posse."

10. Sustulit posthinc ferientis ulcus.
At collo fune tractus colligatur,
Sic ab Herode, capite pectetur,
Sic ordinatur.

11. Et ducunt vinctum transeuntem vicum:
Claudus ab eo quaerit alimentum,
Cuius virtute surgit rectus, sanus
Pergit ad horam.

12. Cum cernit tortor claudo gressum datum.
Sic est adfatus: „Christus collaudetur,
Cuius virtute aegris salus datur
Per suos sanctos."

13. Gloriam psallat chorus et resultet,
Gloriam dicat, canat et revolvat,
Nomine trino, deitate soli
Sidera clament.

X. — 1, 2 et cruore. — 1, 3 Pacis fenore; vielleicht pacis fenora? Aber sonst stimmt in diesem Hymnus stets der Wortaccent mit dem rhythmischen Accent. — 2, 3 sqq. X (bezw. Ortiz) reiht unmittelbar an 2, 3 den Vers: Iam cruciamur etc. Zweifelsohne ist hier aber eine Lücke, die wohl mehr als eine Strophe ausmacht. In der bereits angezogenen Legenda sanctorum von Iac. de Voragine heifst es: „Cum ergo in Iudaea verbum Domini praedicaret [Iacobus], magus quidam nomine Hermogenes cum pharisaeis discipulum suum nomine Philetum ad Iacobum misit, ut ipsum Philetus coram Iudaeis convinceret, quod sua praedicatio falsa esset. Sed cum apostolus coram omnibus rationabiliter eum convicissit et multa coram eo miracula fecisset, rediit Philetus ad Hermogenem doctrinam Iacobi adprobans et miracula recitans ac eius discipulum se velle fieri contestans . . . . . . Iratus Hermogenes daemones advocavit praecipiens, ut ipsum Iacobum vinctum cum Phileto adducant . . . Venientes autem daemones ad Iacobum in aere ululare coeperunt dicentes: Iacobe, apostole Dei, miserere nobis, qui antequam tempus nostrum advenit, iam ardemus. Quibus Iacobus ait: Ut quid venistis ad me? Qui dixerunt: Hermogenes misit nos, ut te et Philetum ad ipsum duceremus; sed mox ut ad te venimus, angelus Domini nos catenis igneis religavit et plurimum cruciamur". — Hier setzt in unserem Hymnus Vers 4, 3 ein. — (Vgl. übrigens das Reimofficium de s. Iacobo Anal. XXVI, Nr. 44.) — 5, 2 Dira resolve (sc. eos); oder es ist zu lesen: Diram igneam catenam bezw. diras etc. — 5, 3 nocente. — 6, 1 iussu protinus occurrerunt. — 6, 3 dimicentur. — 6, 4 crucientur. — Nach dieser Strophe ist höchst wahrscheinlich wieder eine Lücke, was ich durch Überspringung einer Strophennummer andeute. — 8, 3 negabas. — 10, 2 sq. collo fane tractatus colligatus. Vielleicht: fune tractatur ligatus | Hic ad Herodem? — 10, 3 Lorenzana schreibt: capite plectitur; dann doch notwendig: plectatur. Aber pectare statt pactare = solvere, luere ist nach Du Cange in der media latinitas hinreichend belegt; also: „Mit dem Kopfe mufs gesühnt werden". — 11, 3 agitur rectus. — 12, 1 Tunc; clodo (könnte eventuell im Texte belassen werden) gressu dato. — 12, 1 est fehlt; collaudatur. — 13, 3 Nomini trino deitatis olim. — 13, 4 sidere.

Wahrscheinlich ist auch nach Str. 12 abermals eine Lücke anzunehmen. Für die Textkritik ist es von gröfster Bedeutung, dafs hier die Verstümmelung eines sonst ganz geniefsbaren Textes festgestellt werden konnte. So gewinnen wir eine bessere Grundlage für die Vermutung, dafs auch den Thomashymnus „Cunctus iam mundus" und andere ein ähnliches Schicksal (bei der Redaktion durch Ortiz?) getroffen habe. — Cfr. Migne 86, 1309; daselbst ist nach dem Vorgange Lorenzanas der Hymnus sammt Officium auf den 30. Dez. verschoben, während X ihm seinen Platz im Juli anweist.

130. In sancti Iacobi.

1. **O** Dei verbum, patris ore proditum,
Rerum creator et verum principium,
Auctor perennis, lux, origo luminis,
Enixus alvo gloriosae virginis,
Xriste, tu noster revera Emanuel.

2. Rex et sacerdos, cui sacri lapides
En ter quaterni, onychinus, achates
Gliscunt, beryllus, saphirus, carbunculus
Uel amethystus, sardius, topasius,
sMaragdus, iaspis, iacinthus, chrysolithus.

3. Riteque gemmis sol-dies duodecim
Enitens horis, margaritis optimis,
Gliscitque mundo iam fugatis tenebris
Et candelabro tibi superpositi
Micant lucernis bis senis apostoli.

4. Petrusque Romam, frater eius Achaiam,
Indiam Thomas, Levi Macedoniam,
Iacobus Iebus et Aegyptum Zelotes,
Uartholomaeus tenens Lycaoniam,
Mathias Pontum et Philippus Gallias.

5. Magni deinde filii tonitrui
Adepti fulgent prece matris inclitae
Utrique rite culminis insignia,
Regens Iohannes dextra solus Asiam,
Eiusque frater potitus eSpania.

6. Clari magistri lateri innoxii
Asciti, dextram pacis unus foedere
Tractus, sinistram alter in sententia;
Utrique regno bis electa pignora
Mitrati poli properant ad gloriam.

7. Advectus, inquam, gloriosus praemio
Electus isthinc est absque martyrio,
Xristi vocatus Zebedaei Iacobus
Apostolatus iure implens debita
Uictorque rapit passionis stigmata.

8. Divino quippe obsitus suffragio
Idem magorum sontes iras, daemonum
Coercens virus punit aemulantium,
Uivaxque demum stolido oraculum
Insigne datur, paenitens cor credulum.

9. Perplexus enim voti compos commoda
Rite petenti aegro adminicula,
Optanti pandit fidei charismata
Bexillo pacis ad salutis copiam
Enseque functus se communit gloria.

10. O vere digne sanctior apostole,
Caput refulgens aureum eSpaniae
Tutorque nobis et patronus vernulus,
Uitando pestem esto salus caelitus
Omnino pelle morbum, ulcus, facinus.

11. Adesto favens gregi pio credito
Mitisque pastor, regi, clero, populo
Ope superna, ut fruamur gaudia,
Regna potiti vestiamur gloria,
Eterna per te evadamus tartara.

12. Praesta, quaesumus, unica potentia,
Replensque globi cunctam solus machinam,
Eterna cui laus et clementia,
Birtus perennis, ingens adest gloria
Et honor iugis affatim per saecula.

MT; LSd; X. — Eine Abschrift von Bivars Bearbeitung (?) in Cod. Palat. Vindobonen. 5927 saec. 17. V. — 1, 5 revela X; Christe te nobis revelas V. — 2, 2 onocinus MT, onicinus LSd; agates MT, LSd, X. — 2, 3 Nitent LSd, Nitens MT, X, V; Gliscunt (vgl. 3, 3) gesetzt wegen des Akrostichs; uerillus MT, berillus X. — 2, 4 topidicus X. — 2, 5 ligurius chrysolithus MT, LSd; et nitens chrysolithus X. — 3, 1 Nitetque gemmis LSd; Rite qui V; duodenis MT, X. — 3, 3 Gliscensque X, V; Inluxit MT; mundi LSd; lies vielleicht Gliscisque? — 4, 4 Et candelabra tibi superposita LSd; superposito MT, X, V. — 4, 5 Micans MT, LSd, X, V; apostolis MT, LSd, X, V; lies vielleicht: Micas . . . . apostolis? — 4, 1 Romae LSd; Acaiae LSd, Acaiam X. — 4, 2 Indiae . . . Macedoniae LSd. — 4, 3 Egipto LSd. — 4, 4 Bartholomeus MT, LSd, X, V; Vartholomaeus fordert das Akrostichon; Licaon LSd, X; Iudas Edissae LSd; Edessam X, V. — 4, 5 Mathias Iudeae LSd, Iudaeam X, Iudam V; Galliae MT, LSd; Galliam V. — 5, 3 Utrique vitae MT, X; Utriusque vit LSd; Utrique nitet V. — 5, 4 dextram MT, dextera LSd, X. — 5, 5 Hispaniam X, Spániam MT. — 6, 1 magistro MT; clateris innoxia MT, carceris innoxia LSd, creatoris innoxii X, V. — 6, 2 Adsisti dexteram X; Sistit ad dextram V. — 6, 3 sinistra MT, LSd; sententiam MT. — 6, 4 Varieque LSd, X, V; regna MT. — 6, 5 Meridepoli properant MT; Mitriti poli LSd; Mitridepoli X; Utroque solo V; gloriae MT. — 7, 1 Adductus X, V. — 7, 2 Electus insti abitur MT; Electus instigabitur LSd; Electus isthinc habitus X, V. Electus ist Johannes Evangelista, dessen Tod dem Martyrium seines Bruders gegenübergestellt wird. — 7, 3 vocatur X, V. — 7, 4 Apostolatum LSd; vitam implens V; devito LSd; debite X, V. — 7, 5 passionum X, V. — 8, 1 obsidens MT, LSd. — 8, 3 visus MT; virum LSd; aemulantia MT; aemulantium X, V. — 8, 4 Vibaxque LSd; Minasque daemonum X, V; in stolis oraculis MT, X, V. — 8, 5 In signo detur MT, Enodatur X, Enodaturque V. — 9, 1 Perplexus olim MT, X, V; voto LSd; commodat V. — 9, 2 Rima petenti MT; Rima petendi, über rima die Glosse dubia LSd; Ruina petenti X; Bina petenti V. — 9, 3 Obtandi MT, LSd; Optando X, V. — 9, 4 Bexillo statt vexillo fordert das Akrostichon; vexilla MT. — 9, 5 functis MT; seque munit LSd. — 10, 2 aureum fehlt X; inclitum V; Hispaniae X. — 10, 5 ulcus facinusque X; famemque V. — 11, 1 creditor MT, V; creditur X. — 11, 2 gregi, clero MT, X, V. — 11, 3 gaudio MT, X, V. — 11, 4 Regni MT, Regno X, V; gloriam MT; Regna polorum sublimati gloria LSd. — 11, 5 tartarum MT, X, V. — 12, 3 Replesque MT; Replensque gloria X, V; cuncta MT; solus machina MT, LSd. — 12, 3 sq. umgestellt MT, X, V. — 12, 3 laus est et V. — 12, 4 Birtus fordert das Akrostichon; ingens adest und das weitere fehlt LSd; adesto X, esto V; gloriam MT. — Das Akrostichon des Hymnus lautet: **O raex regum, regem piium Maurecatum aexaudi, cui probe [h]oc tuo amore prebe.** In Asturien regierte König Mauregato (lat. „Maurecatus") von 783—788; ist derselbe, wie höchst wahrscheinlich, der im Akrostich genannte König, so wäre die Abfassungszeit des vorliegenden Hymnus bestimmt. — Cfr. Migne 86, 1306 und 31, 146.

131. In Translatione s. Iacobi.

Ad Vesperas.

1. Clara sanctorum una, Hierusalem,
Mater, exsulta, nimium laetare,
Filii multi quia sunt desertae,
Quam virum habens.

2. Iacobus ob hoc vocitatus Iustus
Sacram conscendit sacer et cathedram,
Sancta sanctorum solus inde intrat,
Virgo quod exstat.

3. Carne hic frater Domini vocatus
Gratia fretus et apostolatu
Imbuit plebes pie custodire
Dogmata Christi.

4. Ardua posthinc positus in arce
A malis, Christum ut neget venisse,
Confutat dogma schisma impiorum
Pharisaeorum.

5. Ad hoc impulsus solo et proiectus,
Stat sed illaesus, memorat quod ante;
Fullonis quatit unus eius sacrum
Fuste cerebrum.

6. Poscimus maesti, pie et benigne
Martyr excelse, patriae conexe,
Plebis attritae iugum durum pelle,
Bella remove.

7. Sit salus aegris, sit quies defunctis,
Sit vigor fessis, sit remota pestis,
Sordibus tersis miseris sit caeli
Aditus patens.

8. Sit Deo laus, patri atque nato,
Triplici honor nimius cum sancto
Spiritu, simplex deitatis ingens
Forma perennis.

MT; LSa; LSd; X. — 1, 2 coulaudat MT; exsultat LSa; collauda X. — 1, 4 abens LSa; habentis X (symmetrisch zu desertae wäre habenti; die Hss. jedoch empfehlen constructio *κατὰ σύνεσιν*). — 2, 1 hoc tuus dictus iustus MT, LSa, X. — 2, 2 Sacra X; ascendit LSd; et sacerdos MT. — 2, 3 Intrat sanctorum solus hic in sancta MT; solus et in X. — 2, 4 quo LSa, LSd. — 3, 1 Cerne MT. — 3, 2 apostolatus LSd. — 3, 3 plebem X; pia MT, LSa, X; custodiri LSa. — 4, 1 Ardua ob hoc LSa; ob hinc LSd. — 4, 2 Amans Christum et negantes venisse X; neget ut LSa, LSd; venisset LSa. — 4, 3 dogma dissert MT; dogma disserte impiorum LSa; dogma discerpit X. — 5, 2 Hiermit endet LSd, da ein Blatt fehlt; stat et LSa; quod prius MT, X. — 5, 3 Moxque fullonum unus fuste sacrum MT, X. — 5, 4 Cerebrum quatit

MT, X. — 6, 2 plebique connexe MT. — 6, 3 Plevi combulsae MT; convulsae X. — 6, 4 remobe MT, LSa. — 7, 3 Vitiis pulsis MT, X; caelis MT. — 8, 1 Sit salus Deo X. — 8, 2 Simplici X; nimium MT; uniusque sancto LSa. — 8, 3 sq. Nomini trino, deitati soli sidera clament (die 2 Schlufsverse der Doxologie: Gloria psallat chorus etc.) MT, X. — Leider ist aus dem Metrum kein Anhaltspunkt für die Textkritik zu gewinnen, da der Hymnus nur rhythmisch gebaut ist. Der Hiat ist häufig; nur 4, 3 würde eine Elision aufweisen, weshalb schon aus dem Grunde die Lesart von LSd, nämlich schisma st. diserte, in den Text aufgenommen ist. — Cfr. Migne 86, 136. Vgl. den Hymnus: Clarum nobis, Christe, tui; derselbe giebt einige Gesichtspunkte für den Text des vorliegenden Hymnus.

132. In sanctorum Innocentium.

Ad Vesperas.

1. Deus sanctorum, psallimus
Christi canentes praemia,
Qui sancto largus spiritu
Triumphum dedit parvulis.

2. Ex ore qui infantium
Perfecta laude Domini
Totum potens in omnibus
Artes destruxit zabuli.

3. Qui mentem regis impii
Vix [natus] agens stimulis
Deum regemque Dominum
Posse suasit perimi.

4. Magi sequuntur indicem
Ducentis facem sideris,
Quae ortu sui luminis
Aeterno serviret regi.

5. Herodes natum metuit
Regem Iudaeae debitum,
In qua externum genere
Succedi timebat sibi.

6. Edicto caeli posito
Magis interne territus
Totius causam saeculi
Caecus ignorat ambiens.

7. Verbisque mitibus primum
Gaudere sese simulat
Adoraturum pollicens,
Natum regressi ut prodant.

8. Sed postquam Deo moniti,
Dolis terra evanuit;
Immane temptat facinus
Cunctis ignotum saeculis.

9. Christum Bethleem audierat
Div(in)o nasci oraculo,
Urbis audito nomine
Parentis nati nescius.

10. Nascentis tempus computans
Infra bimatum pueros
Matrum raptos (ab) uberibus
Necare iubet impius.

11. Quos testes sibi Dominus
Certo passurus tempore -
Pius redemptor omnium
Laude sacravit perpetim.

12. Oblatis matrum fletibus
Ostendens seri lacrimis,
At in futura gloria
Certis meti cum gaudiis.

X. — 2, 1 quoque. Vielleicht zu lesen: Ore quoque infantium. Weil öfters Hiat (4, 3; 5, 3; 8, 2), so ist hier Elision minder wahrscheinlich; vergleiche übrigens 9, 2. — 3, 2 Lorenzana: Visorum agens. — 4, 2 faciem. — 5, 3 externus. — 6, 2 Magis in terram. — 7, 1 Verbisque mittis. — 7, 4 ut prodeunt. — 9, 4 Parente quo nascitur; vielleicht Glosse. — 12, 1 magum fletibus. — 12, 3 Ad futuram gloriam. — 12, 4 metetur gaudiis. — Es folgt in X: Memento, salutis auctor; Lorenzana ergänzt die Strophe aus dem bekannten Weihnachtshymnus. Dann der Anfang der Weihnachtsdoxologie: Gloria tibi, Domine, Qui natus es de Virgine. — Cfr. Migne 86, 132.

133. In Nativitate s. Iohannis B.

„Exeunte vespera.“

1. Puer hic sonat Iohannes,
Geniti Dei alumnus,
Domini potens amicus,
Rutilis lucerna orbis
Rutilo peracto sole.

2. Sapientiae loquela,
Deitatis aptus index,
Vetulae refusus alvo,
Uteri senilis ortus,
Patrio decore clarus.

3. Precibus fave, rogamus,
Pietas redundet alma,
Miseris adesto nobis,
Repleat salus labentes,
Facinus remitte cunctis.

4. Patriam regat modestus,
Acies recedat ensis,
Perimens ruat peremptus,
Gladium retundat ignis,
Iugulum reclinet hostis.

5. Sit honor Deo ter uni,
Genito ab ore patris,
Paracleto sit perenni
Similis tenax potestas
Et apex honoris alti.

MT; Tc; LSd; X. — Ferner: Apographum Burriel Cod. Matriten. Dd 73. B. — 2, 1 Sapientia MT, Tc, LSd, B; loquelae MT, Tc, X, B. — 2, 3 refulsus Tc. — 4, 1 modestas LSd, B. — 4, 3 ruat prementem MT, Tc; per mentem X. — 4, 4 Gladius Tc, LSd, Gladios B; redundat Tc, retundet LSd. — 4, 5 Iuculus Tc, Iugulus LSd; recli hostes MT. — 5, 1 sq. Deo et unigenito Tc, LSd, X, B. — 5, 3 Sit paraclito MT, Tc, LSd, X, B gegen das richtig gehandhabte anakreontische Versmafs. — Cfr. Migne 86, 1139.

134. In Nativitate s. Iohannis B.

In Laudibus.

1. Clange, lyra, Zachariam,
sacerdotum principem,
Cui copulata coniunx
ab Aaron filiabus
Thalamorum inhaerebat,
solita praenuntiis.

2. Operibus sanctiores
praepollebant ceteris
Ac sinceres in mandatis
incedebant Domini
Et nulla prole collata
pergebant ad senium.

3. Mox enim hora refulsit
incensorum temporum,
Suetum cum gestabat vates
ignem per turibulum
Sacris deferens odorem
nectareum atriis.

4. Audit caelitus adfatum
et sonorum nuntium,
Cuius candore perfusum
tremor vatem irruit,
Quem blandis robustiorem
reddidit sermonibus:

5. „Ecce, iuncta toro tibi
coniunx parit subolem,
Quem protinus nuncupabis
Iohannem vocabulo,
Cuius totum praedicatur
per orbem nativitas.

6. Hic coram Domino magnus
matris intra uterum
Repletur spiritu sancto
praecursurus Dominum,
In virtute spirituque
praecursurus Eliae.“

7\. Talia sacer. E contra
sic respondit angelo:
„Ecce iam nostra sub annis
marcuerunt viscera,
Ac vetulis denegatur
sensibus posteritas."

8\. „Ego sum missus ab astris
angelorum socius,
Et tu divinis videris
praeceptis incredulus,
Propter quod carens loquela
eris tacens labiis."

9\. Temporibus iam completis
natus infans cernitur,
Cuiusque notavit pater
nomen in volumine,
Vinculo soluto linguae
collaudavit Dominum.

10\. Gloria et honor Deo
usquequaque altissimo,
Una patri filioque
inclito paraclito,
Cui laus et potestas
per aeterna saecula.

MT; LSb; X. — 1, 1 Pange linguam Zachariae X; lyram Zacharias MT; lyram Zacharies LSb. — 1, 2 principis MT, X. — 1, 4 Aha aron LSb. — 1, 5 inhaerebant X. — 2, 3 madatis X. — 2, 4 Incidebant LSb; Domino MT. — 2, 5 nullo LSb. — 3, 2 tempore MT. — 3, 3 cum fehlt MT, X (Suetum zweisilbig zu lesen). — 3, 4 Igne LSb; Ignem turibulis X; in turibulis MT. — 3, 5 Sacri deferens honorem MT. — 3, 6 Nectareum melius LSb. — 4, 1 Auditu caeli affatur MT; Audi caelitus affectum X; effectum LSb. — 4, 2 nuntiis LSb. — 4, 3 praeviso MT, X; perfuso LSb. — 4, 4 autem st. vatem X. — 4, 5 Que LSb; Quem fehlt X. — Zwischen Str. 4 u. 5 stehen in LSb 2 weitere Strophen; siehe den folgenden Hymnus. — 5, 1 Ecce adiuncta tibi cunctorum X; iunctam torum MT. — 5, 3 Quam LSb. — 5, 6 natibitas. — Mit Strophe 6 beginnt zwischen MT u. X einerseits und LSb anderseits ein derartiger Unterschied, dafs die Vermutung nahe liegt, der Text der beiden ersteren Quellen sei ein gedrängter Auszug aus dem Texte von LSb; oder letzterer müfste als Erweiterung unseres vorliegenden Hymnus gelten, was mir einstweilen weniger wahrscheinlich scheint. Im folgenden beachte ich nicht weiter die Varianten aus LSb und werde statt dessen den ganzen bis jetzt unbekannten Text von LSb in der folgenden Nummer zur Beurteilung vorlegen. — 6, 1 Hic coronandus magnus X. — 6, 2 utero MT. — 6, 3 Repletus MT. — 7, 3 sub carnis X. — 7, 4 Emarcuerunt MT. — 8, 4 incredulis MT. — 9, 1 Temporisque MT. — 9, 3 sq. Cuius nomen praenotavit pater X. — Als Doxologie hat X:

Laus tibi per omne tempus, trinitas indifferens,
Laus, honor, virtusque summa, singularis gloria,
Quae diu (l. Deum) te saeculorum personent in saecula.

Cfr. Migne 86, 1138.

135. In Nativitate s. Iohannis B.

1\. Clange, lyra, Zachariam,
sacerdotum principem,
Cui copulata coniunx
ab Aaron filiabus
Thalamorum inhaerebat,
solita praenuntiis.

2\. Operibus sanctiores
praepollebant ceteris,
Ac sinceres in mandatis
incedebant Domini,
Et nulla prole collata
pergebant ad senium.

3\. Mox enim hora refulsit
incensorum temporum,
Suetum cum gestabat vates
ignem per turibulum
Sacris deferens odorem
nectareum atriis.

4\. Audit caelitus adfatum
et sonorum nuntium,
Cuius candore perfusum
tremor vatem irruit,
Quem blandis robustiorem
reddidit sermonibus:

5. „Iam te, Zacharias,“ inquit,
„nimium perterruit,
Sed fatenti vera tibi
aurem praebe credulam.“
Populumque usque orans
ascendit precatio.

6. „Ecce, iuncta toro tibi
coniunx parit subolem,
Quem protinus nuncupabis
Iohannem vocabulo,
Cuius totum praedicatur
per orbem nativitas.

7. Hic erit summus propheta
nuntiandi luminis,
Atque viam praeparare
in deserto Domino,
Et populis demonstrare
rectum [in]quo pergeret.“

8. Talia sacer. E contra
dicta prompsit labiis:
„Pressis iam nostris sub annis
marcuerunt viscera,
Ac genibus denegatur
vetulis posteritas.“

9. „Ego sum missus ab astris
angelorum socius,
Et tu divinis praeceptis
fuisti incredulus,
Propter quod carens loquela
eris tacens labiis,

10. Donec futura frueris
pariendi gratia.“
Ut gressibus ibat cautis
metu liminaribus,
Populis lumen vidisse
indicavit nutibus.

11. Tempus nempe pariendi
puer magnus natus est;
Cunctis erat intentio,
quod haberet nomine
Zacharias, vero scripsit:
„Iohannes vocabitur.“

12. Inquiunt propinqui: „Nostra
nullus in progenie
Fuit, quicumque Iohannes
vocatus est nomine,
Sed huius paternum erit
nominis electio.“

13. Mox patri parentum coetus
pugillarem protulit,
Ut nomen collatum proli
sic stilo depromeret,
Nam loquelam peregrina
abstulit locutio.

14. Et cum in persona scriptum
[e]scriberet calamo,
Signat digitis: „Iohannes
nomen erit pueri.“
Sic soluta cum literis
lingua nomen indicat.

15. Tunc mirati sunt astantes,
terni mensis tacito
Propter nomen roborandum
nodis lingua solvitur,
Exsultat pater in Deum,
gaudet videns filium.

16. Temporibus iam completis
infans magnus cernitur,
Cuius nomen praenotavit
pater in volumine;
Vinculo soluto linguae
collaudabat Dominum.

17. De isto dixit et pater,
Iesu Christo Domino,
Ut pararet viam illi,
praemittere angelum;
Cuius cibus locustarum
et mellis agrestium.

18. Et Iohannes iam praedictus
missus in [e]spiritu
Atque virtute Eliae,
ut notat nativitas,
Praeparansque viam illi,
iudex qui venturus est.

19. Qui meruit prophetare
per deserta taliter:
„Iste vir, qui post me venit,
Dominus est omnium,
Praeparate viam illi
rectas calles facite.

20. Maior est, post me qui venit,
missus ab altissimo,
Qui tollit delicta mundi,
agnus sine macula,
Cuius ego non sum dignus
solvere corrigia."

21. Ipse dixit, quod implevit,
ut vates praedixerat,
Lapidesque azymorum
mox praecepit montibus,
Hic implevit orbem terrae
in splendore gratiae.

22. Gloria et honor Deo
usquequo altissimo,
Una patri filioque,
inclito paraclito,
Cui laus et potestas
per aeterna saecula.

LSb. — Zu Str. 1—4 u. 6 vgl. den vorhergehenden Hymnus. — 5, 1 Et fatenti uoro tivi aurem praebens credulum. — 5, 5 Populumque = Populorumque? — Auf Str. 5 folgt in der Hs. Str. 10. — 7, 5 demonstraret. — 8, 5 Hac genibus devagatis; genibus = lumbis? Oder vielleicht ist generis zu lesen. — 9, 2 sociis. — 10, 1 fueris. — 10, 3 gressus ibant cautis. — 10, 4 metus. — 10, 5 Populus lumen vidisset. — 10, 6 indicabit noctibus. — 11, 2 magnus nuntius est. — 11, 4 aberet nomine. — 13, 1 patris; coetum. — 13, 3 prole. — 13, 4 nsi stilo. — 14, 2 iscriberet. — 14, 3 Iohannem. — 15, 2 tacitu. — 15, 3 rovorandum. — 15, 4 nodos (vielleicht richtig als acc. graec.); solbitur. — 17, 1 ad pater. — 17, 4 praemitteret. — 17, 5 Lies Cui? — 17, 6 et edebant grestium. — 18, 2 Strophe 18 = 19, 19 = 18. — 18, 3 Adque. — 18, 4 praenotans. — 19, 1 prophetizare. — 19, 2 per deserto. — 20, 6 solbere. — Strophe 21 wagte ich nicht zu emendieren. — Der trostlose Zustand des Textes zwang zu ungewöhnlich vielen Konjekturen. — Die auffallende Kürze, mit der im vorhergehenden Hymnus die Ereignisse bei der Geburt selbst behandelt werden, und wodurch der eigentliche Held des Hymnus als sehr kärglich bedacht erscheint (im Gegensatz zur weitschweifigen Einleitung), läfst in jenem Hymnus ein Excerpt des vorliegenden Hymnus vermuten.

136. In Nativitate s. Iohannis B.

1. Nativitatem pueri,
Prophetamque altissimi
Esse dicit quem veritas,
Corde canamus et ore.

2. Vetulis qui parentibus
Alvo conceptus sterili
Extrema mundi tempora
Partum praecessit virginis.

3. Ut vox clamans in invio
Annuntians iustitiam,
Christi clarus praeconio,
Viam pararet cordibus.

4. Intra materni corporis
Adhuc locatus viscera
Accepto sensit spiritu
Mundi salutans dominum.

5. Exsultat infans gaudio
Et lucem, lucis filium,
Intra naturae tenebras
Necdum progressus indicat.

6. Mater prohetae nuntiat
Te esse plenam gratia,
Non ex viri commercio,
Dei fetam mysterio.

7. Ac sic in diem saeculi
Verbum ructandum fit Dei,
Facta mater esterilis
Fructum praesagit virginis.

8. Matre maiorem filium,
Sanctum ministrum baptismi,
Sic se priorem, post natus
Lumen perfudit Dominus.

9. Deum patrem cum filio
Simul cum sancto spiritu
Unum potentem nomine
Fusis oremus precibus.

X. — 1, 3 quem merito. — 5, 1 Exsultet. — 5, 4 indicat. — 6, 1 prophetat. — 6, 2 Tesse. — 6, 3 virili. — 6, 4 Sed Dei feta. — 8, 3 natum. — 8, 4 Dominum. — In Str. 6 ist unvermittelt Maria angeredet. — Cfr. Migne 86, 1134.

137. In s. Iohannis Baptistae.

1. Almi prophetae progenies pia,
Clarus parente et nobilior patre,
Quem matris alvus claudere nescia
Ortus erilis prodidit indicem.

2. Cum virginalis regia gloriam
Summi tonantis nomine pignoris
Gestaret aulae nobilis intimo,
Claustro pudoris fertilis integro,

3. Vox suscitavit missa puerperae
Fovitque vatis gaudia parvuli,
Matres prophetant munere pignorum,
Mutus locutus nomine filii est.

4. Scribendus hic est, vocis ut augeat
Nostrae canorem duraque vincula
Dissolvat oris larga prophetici
Verborum habenis litera nominis.

5. Vox namque verbi, vox sapientiae est,
Maior prophetis et minor angelis,
Qui praeparavit corda fidelium
Stravitque rectas iustitiae vias.

6. Assertor aequi non ope regia
Nec morte dura linquere tramitem
Veri coactus, non licet, ait, tibi
Uxorem habere fratris adulteram.

7. Hinc ira regis saevaque funera
Saltationis munere vendita,
Mensas tyranni et virginis ebriae
Luxus replevit sanguine sobrio.

8. Haec vitricus dat dona vesanior,
Quam si veneni pocula traderet;
Negare praestat quam dare vitrico,
Odisse praestat, plus nocet hic amor.

LSd; X. — Ferner: Hymnar. ms. Moissiac. saec. 10. Cod. Rossian. VIII, 144. (Cf. Anal. II, 51 sq.) RM. — Hymnar. ms. Pontid. saec. 11. Cod. Vat. 82. V. — Brev. ms monasticum saec. 12. Cod. Bibl. Palat. Vindob. 1826. P. — 1, 1 progenie pie RM. — 1, 2 et fehlt LSd, X, RM, P, aber vor

der Cäsur stets Länge). — 1, 3 albus LSd; nescius X, P, V. — 1, 4 Horitur RM; senilis LSd, senili X; indice X. — 2, 1 Quem X; Dum P; gloria LSd, X, RM, P. — 2, 2 pigneris LSd, X. — 2, 3 gestare RM; aula RM, V, (Länge vor der Cäsur); novilis LSd; nominis P. — 2, 4 claustra puduris RM. — 3, 1 puerpera LSd, X, RM, P. — 3, 2 Fovetque RM; parbuli LSd, parvulis RM. — 3, 3 Matres pro tanto munere X; munera LSd; pigneris LSd, X. — 3, 4 mutus locus P; munere filii LSd. — 4, 1 Scrivendus LSd; voces RM; audeat LSd, audiat X. — 4, 2 canore RM, canores V, P; diraque X, RM. — 4, 3 Dissolbat LSd; Dissolvant P; ore X; largo LSd, X; propheticis RM, P, prophetico X. — 4, 4 Verborum abens LSd, habens X, RM; literam LSd, X. — 5, 1 Mox LSd; est fehlt P. — 5, 2 sed minor X. — 6 u. 7 fehlen P. — 6, 1 Assertor qui non X; aperegia RM. — 6, 2 dira linquere LSd; liquerat X, liquere RM. — 6, 3 Veri ac actus X. — 7, 1 Sic LSd, RM; funere RM. — 7, 3 Mensa RM; ebrios X, ebrius V. — 7, 4 Luxu LSd, RM. — 8, 1 Hic X; victricus LSd, RM (Anal. II, 52 irrtümlich metricus). — 8, 2 venenum X; poculum tradere LSd, poculo trahere RM. — 8, 3 vitricum V. — 8, 4 Odire X; nocet et X; horum amor V. — Cfr. Migne 86, 1212.

LSd u. X fügen eine Doxologie bei, die schon durch die Vernachlässigung des Metrums (sonst streng alcäisch) und durch die Endassonanz sich als spätere Zuthat erweist:

Gloria patri, aeterno Domino,
Gloria Christo, regi perpetuo,
Qui dominatur cum sancto spiritu
Et regnum eius per omne saeculum.

Metrisch genau, aber im Gegensatz zu den übrigen Strophen gereimt, folglich wohl jüngeren Datums, ist die Doxologie in V:

Sit trinitati maxima gloria,
Laus et potestas et sapientia,
Sit fortitudo ac magnificentia
Uni Deo per saecla perennia.

Die älteste Fassung dürfte die in RM u. P sein, welche mit der in den Rheinauer Hss. (Werner n. 127) übereinstimmt:

Sit trinitati gloria unicae,
Virtus, potestas, summa, potentia,
Regnum retenta[n]s, quae Deus unus est
Per cuncta semper saecula [saeculi].

Beachtenswert ist hier der sonst im Hymnus vermiedene Hiatus. Vgl. die gleichlautende Doxologie zum Hymnus: Quis possit amplo famine praepotens (Anal. XIVa, 107). Letzterer Hymnus meidet nicht den Hiatus; ob also ihm die Doxologie eignet und sie von dort entlehnt wurde? Vgl. Daniel I, 100 und Mone III, 37. — Vielfach Divisio 1—4, 5—8.

138. In Decollatione s. Iohannis B.

Ad Vesperas.

1. Hic Iohannes, mire natus
de senili viscere,
Ante iudicem prophetans,
quam sit index editus,
Praeiit nascendo Christum,
praeiit et mortuus.

2. Hunc thori vino repletus
sanguine iubet rui,
Quare stuprum caedit audax
coniugalis criminis;
Sed sacram sumit coronam
laureatus gloria.

3. Hic Dei praecessit unum
matre natum filium
Temporeque subsequentem
praeco verax praeiit,
Mortis et praecursor ipse
morte primus concidit.

4. Nuntiat redemptionem
esse Christum saeculis,
Nuntiat vitale munus
esse Christum mortuis,
Quare Christum probra dixit
posse mundi tollere.

5. Hunc rogemus, abditorum
corda maesta pectorum,
Ut scelus nostrum repellat
motus indulgentia,
Conferat et dona vitae
cum perenni gaudio.

6. Arceat iram superni,
quam pavemus, iudicis,
Provocet patris benignam,
quam sitimus, gratiam,
Donet et cunctis beatam
possidere patriam.

MT; LSb; LSd; X. — Ferner: Hymnar. ms. Moissiac. saec. 10. Cod. Rossian. VIII, 144. (Cfr. Anal. II, 87 sq.) RM. — 1, 3 prophetans LSb. — 1, 4 iudex X. — 1, 5 fehlt X. — 1, 6 mortuum MT, LSb, X. — 2, 1 Tunc RM. — 2, 2 sanguinem LSb, LSd, RM; iubet fui RM. — 2, 5 sumsit LSd; summit RM. — 2, 6 Laureatam X; gloriam MT, X. — 3, 3 Tempore quem MT; Tempore quo subsequente LSd, X. — 3, 5 ipsa RM. — 3, 6 Mortem LSb; concidat X. — 4, 1 redemptorem X. — 4, 2 saeculi RM. — 4, 2 Nach Christum wiederholt X saeculis bis Christum. — 5, 1 Tunc RM. — 5, 3 Ut solum nostrum RM. — 5, 4 indulgentiam LSb, X. — 5, 5 et donat vitam LSb. — 6, 3 benigna LSb; beniminam RM. — Betreffs der Doxologie herrscht gröfste Verschiedenheit; nur: Praestet haec unitas. MT.

LSb u. LSd: Gloria Deo patri sit, gloria sit filio,
Sit paraclito manenti semper ingens gloria,
Qui Deus vivit per omne saeculorum saeculum.

X: Laus tibi per omne tempus, trinitatis indifferens,
Laus honor virtusque summa, singularis gloria.
Quae te Deum saeculorum personet in saecula.

RM: Gloria patri natoque semper et paraclito etc. (Siehe die Doxologie vom Hymnus „Fons Deus vitae perennis".) — Cfr. Migne 86, 1209.

139. In s. Iohannis Evangelistae.

Ad Vesperas.

1. Iste electus Iohannes,
diligendi promptior,
Advocatus in perennem
veritatis gratiam
Mercedem (as)sumens honoris,
quidquid ambit, obtinet.

2. Insula Pathmos teneri
imperante promitur,
Conspicit illic refusa
caelitus mysteria
Et profunda, quae notavit,
mente narrat ardua.

3. Accipit Dei parentem
in suis praecordiis,
Ut minister veritatis
administret virgini,
Quae Deum enixa sola
virgo semper astitit.

4. Iste supra pectus illud
sempiterni numinis
Corporis usu reclinis
hauriebat intima
Spiritu, quae indicabat
veritatis gutture

5. Ad crucem tractus redemptor
esse matris filium
Dicit istum, rursus ipsam
esse matrem praecipit,
Carne unus, spiritu alter
ut manerent filii.

6. Ultimae praenotus horae
scindere tunc praecipit
Terream fossam ministris,
qua reclinis irruit,
Mortis et vice quievit
omni vivens saeculo.

7. Te rogamus, te precamur,
sancte Christi apostole,
Tolle pestem. aufer ulcus
et foveto languidos,
Pelle morbum, caede hostem
et remove scandalum.

8. Non adurat terram ignis,
aerem non sauciet,
Non refundat ultionis
triste caelum turbines,
Non reclinet in ruinam
orbem ira funditus.

9. Decidat delictum omne,
subsequatur gratia,
Auferatur culpa tota,
sit salutis copia,
Sit remota cuncta labes,
augeatur caritas.

10. Gloria sit Deo patri,
gloria sit filio,
Sit paraclito manenti
semper ingens gloria,
Qui Deus vivit per omne
saeculorum saeculum.

MT; LSa; LSd (nur Str. 8—10); X. — Ferner: Hymnar. ms. Moissiac. saec. 10. Cod. Rossian. VIII, 144 (Cfr. Anal. II, 82) RM. — Hymnar. ms. Severin. saec. 10/11. Cod. Paris. 1092. PS. — Codd. ms. Rhenov. (Werner n. 144): Cod. Turic. 91. saec. 11. in. Ra; Cod. Turic. 82. saec. 11. Rb. — Brev. ms. Caelestin. saec. 14. Cod. Mazarin. 360 (778): PC.

Aufserdem enthalten den vorstehenden Hymnus: Hymnar. ms. Severin. saec. 10/11. Cod. Vat. 7172. — Hymnar. et oration. ms. Benedictin. (Casinens?) saec. 9/10. Cod. Vatic. Ottobon. 145. — Psalt. et hymnar. ms. st. Sophiae Benevent. saec. 11. Cod. Neapol. VI E 43. — Psalt. et hymnar. ms. Benevent. saec. 12. Cod. Neapol. VI F 2.

1, 3 perhenne RM, Rb. — 1, 5 Ille mercem assumens RM; Mercem assumens LSa; Mercedem sumens Ra, Rb, PC; honoris fehlt RM; amoris PS, Ra, Rb, PC. — 2, 1 sq. teneris Domitianus imperat; am Rande: imperante mittitur PS. — 2, 2 imperante mittitur Ra, Rb. — 2, 3 Concipit Rb; refulsa LSa, RM. — 2, 5 notabit MT, LSa. — 2, 6 mentem Ra; arda Ra. — 3, 1 parentum LSa; parente RM. — 3, 4 ut ministret X; ut minister RM; ac minister PS, Rb; virginis RM, PS, Ra, Rb. — 3, 5 Quem Ra. — 3, 6 semper exstitit PC. — 4, 1 super Rb, PC; illut LSa. — 4, 2 sempiternum X; luminis RM; nominis Ra. — 4, 3 usum RM; reclivus X; reclines Ra; reclivis PC. — 4, 5 Spirituque MT, LSa, X; Spiritusque PC; Spiritus quae RM, Rb; Spiritus qui Ra; indagabat PC. — 4, 6 veritatis gratia MT; gratiam X. — 5, 2 martyr suae filium Rb. — 5, 3 Dicit ipsum PC; rursum Ra; ipse RM; ipsi (corr. ipsius) Rb. — 5, 4 matrem esse PS, Rb; esse matris RM; praecepit (corr. praecipit) Rb. — 5, 5 unum Ra; spiritus alter X, RM, Rb (corr. spiritu). — 5, 6 maneret RM, Ra; Rb; filii fehlt X; filium Ra; filius Rb. — 6, 1 Ultimae praeventus X; praenotatus PS. — 6, 2 tunc fehlt, über d. Linie humum Rb. — 6, 3 Terram ministris X; Terreant fossa Ra. — 6, 4 quare declivus X; quam reclinis RM, Rb. — 6, 5 Mortis vitae quievit X; Mortis et vitae PS, Ra, PC; et vicem RM; ad vicem Rb. — 6, 6 omne vivens MT, LSa, X; homem vivens RM; omnem Ra; saeculum Ra, Rb, PC. — 7, 1 te deprecamur PS, Rb. — 7, 2 sancte Dei apostole PS. — 7, 3 pestes Rb. — 7, 4 fobeto LSa; languidus Rb. — 7, 6 remobe LSa. — 8, 1 aduret RM, Ra; terrae Ra. — 8, 2 aere Ra. — 8, 3 Nostrae fundat PS; Refundet Ra; ultioni MT, LSd; ultione X. — 8, 4 tristem RM; tristet Ra; turbinem X, Rb; turbine Ra. — 8, 6 acerbam ira X; iram LSa; orbem ire Ra; infunditus

RM. — 9, 1 Doclinet Rb; omnes Ra; omnem Rb. — 9, 5 cuncta lues MT, X; laudes RM; lauas Ra; labe Rb. — 10, 1 Gloria Deo patri sit MT, X, Ra; Deo sit patri LSa; patri sit Deo PS. — 10, 2 sqq. fehlen RM. — 10, 3 manentis LSd; manente Rb. — 10, 4 semper hymnus gloriae PS; hymnis gloria Ra; hymnus gloria PC; sempiterna gloria Rb. — 10, 5 sq. Qui Deus trinus et unus exstat ante saecula PS, Ra, Rb, PC; per omnia saecula saeculorum X; per omne saeculorum saecula LSa, LSd. — Cfr. Migne 86, 128; Morel 163.

140. In ss. Iuliani et Basilissae.

In Laudibus.

1. Iuliani vita martyris,
Amore Christi nobilis,
Excelsa mundi respuens,
Arcem tenere vult caeli.

2. Iubetur a parentibus
Accipere coniugium:
Nec patri fuit obvius,
Nec Deo mente perfidus.

3. Consulto lucis auctore
Iussa complere suggerit;
Laetus pater inducitur,
Basilissaque poscitur.

4. Iunguntur fide compares,
Agunt caelestes nuptias,
Sed illi cordis organo
Renibus uri postulant.

5. Intrantes in cubiculo
Odor rosarum infunditur,
Consentit virgo integrum
Servare contubernium.

6. Qui captus Antiochiae,
Sub Marciano praeside
Torquetur membris omnibus;
Extinctum novat oculum.

7. Quo deprecante perfida
Eversa sunt et idola,
Resurgit Anastasius,
Conversus est et Celsius.

8. Cupas implent incendii
Stuppa, pice et bitumine:
Illaesi et hinc exeunt
Ac templa eversa diluunt.

9. Acquirit matrem [iam] puer,
Fit filius pater matris,
Secundae nativitatis
Filius matrem regenerat.

10. Missus in amphitheatro
Pardo, leo blanditus est,
Percussus inde vulnere
Raptus arce est in gloria.

X. — 2, 3 ovius. — 10, 1 amphitheatro bestis. — 10, 2 blanditur est. — Doxologie: Deo patri sit gloria etc. — Cfr. Migne 86, 1041.

141. In ss. Iuliani et Basilissae.

1. Insigne festum Iuliani martyris,
Quo cara stringens virginis consortia
Caelos adeptus fit supernus incola,
Plebis dicatae multitudo personet,
Fidesque plena singulorum nuntiet!

2. Hic Iulianus, sorte clari germinis
Civis togatae urbis Antiochiae,
Imbutus omni disciplina artium,
Illustre pignus unicum parentibus,
Vitam gerebat consecratam moribus.

3. Qui bis novenis annuis recursibus
Spem cum serendae prolis in se ostenderet,
Assunt parentes, ire nuptum suggerunt,
Quo liberorum casta procreatio
Avos perenni consecraret nomine.

4. Sed, ecce, Christi servus ad Deum fugit,
Septem diebus noctibusque pervigil,
Quid ipse dicat, quid velit, iam consulit;
Adest Deus docens fidelem servulum,
Iubens, salutis appetat conubium.

5. Firmatus idem gratiae oraculis
Surgit parenti laetior consentiens;
Ex more virgo tunc puella quaeritur,
Mox Basilissa sorte huic desponditur,
Decus decori compar hic adiungitur.

6. Adest et ipse nuptiarum iam dies,
Urbis vocata multitudo convenit,
Plebes vicinae civitatum confluunt
Urbana laetae concinentes cantica,
Amore carnis perstrepentes cymbala.

7. Sparsis sonorum musicis concentibus
Melos per omnem civitatem personat,
Cantu sonora concrepabant organa,
Lyrae strepentes tinniebant chordulae,
Cavis plateae perstrepebant citharis.

8. Sed haec beatus gestiens contemnere
Mentem futurae praeparat victoriae;
Ac ipse victor tradita cum virgine
Intrat sacratum iam tori cubiculum,
Illic reclines contuentur mox Deum.

9. Sed prima virgo dona sentit munerum,
Quibus beato mox odoris nectare
Tori refusa iam sacrata horresceret;
Hinc fundamenta contremiscunt lectuli,
Et luce clara innovantur caelibes.

10. Fulgore posthinc praeeunte lampadum
Rex Christus illis luce clara ostenditur
Chori angelorum vel sacrarum virginum;
Visu salutis intuentur cernui,
Iam tunc foventur, tunc docentur amplius.

11. Hoc sacrosancto provocati munere
Iunguntur ambo iunctione spiritus
Et carnis actum nescientes lubricum
Tenent beatum caelibes conubium,
Quo spiritales proferant partus Deo.

12. Functis deinde protinus parentibus
Claro superstes liberorum nomine
Fundos domosque praediorum dividunt,
Quibus virorum virginumque fulgida
Dicanda Christo consecrant coenobia.

13. Sed palma florens Iuliani martyris
Decem virorum milibus praetenditur,
Idem paterno quos regebat ambitu.
Hinc et choreis Basilissa virginum
Stipata floret gratia charismatum.

14. Erat futuro martyri hoc proprium
Cum sacrosancta Basilissa coniuge,
Ut oris eius igne tactus quispiam
Statim supernam consecutus gratiam
Terrena linquens stringeret caelestia.

15. Sic, sic docentes plebium frequentiam,
Sic multa Christo consecrantes milia
Duae lucernae candelabro impositae
Lucent sereno claritatis lumine,
Fulgent perenni gratiarum lampade.

16. Hinc Basilissa commonente virgines
Columna lucis eminens apparuit
Stili beatam scriptionem praeferens,
Quae deputatam virginum frequentiam
Deo placentem praedicaret fulgidam.

17. Sui precatus virgo vota obtinens
Praemittit omnes iam locandas virgines
Caelestis aulae in beato sidere,
Quas ipsa claro fine mortis assequens
Orationi incubans defungitur.

MT; MC; X. — 1, 2 Quocum adest virginis consortium X. — 1, 3 Caelorum adeptu X. — 1, 4 Plebes MT. — 1, 5 nuntiat MT, MC. — 2, 1 claro germine MT, MC. — 2, 2 Cibes MT, MC; Antiochiae fehlt X. — 2, 3 discipline MT. — 3, 1 annis X. — 3, 2 serendi MC. — 3, 3 iure MT, MC. — 3, 5 perenne MT. — 4, 1 Deum fuit X. — 4, 4 docet MC, X. — 4, 5 adpetit MT, MC; adpetere X. — 5, 2 parentum MT. — 5, 4 disponditur MT. — 5, 5 huic X. — 6, 5 prestrepentis X. — 7, 1 conventibus MT, MC, X. — 7, 3 Cantus MC, X; honora X. — 7, 4 strepentis X. — 7, 5 Clavis MT, X. — 8, 3 At MT, MC, X. — 8, 4 Intrant MC. — 8, 5 Illi reclives X. — 9, 1 munere X — 9, 2 beati X. — 9, 3 Toris X; refluxa MT; refulsa MC; refuso X; lies vielleicht secreta? — 10, 1 Fulgore iam MC, X. — 10, 4 Visum X; cernuo MT, MC. — 11, 1 sacrosancti MT. — 11, 5 spirituales X. — 12, 1 Functus MT, MC. — 12, 2 supprestes MT, MC; superstites X (superstes wird als Plural zu nehmen sein; cf. im folgenden Hymnus 1, 5: satellem). — 14, 1 hoc fehlt X. — 14, 4 superna consecutus gratia MT. — 15, 1 frequentia MT, MC. — 16, 5 placente MT, MC. — 17, 1 Tui precatu virgo vota obtinet X. — 17, 4 ipse MT, MC, X. — Als Doxologie fügt X bei: „Sit trinitati". — Der folgende Hymnus ist augenscheinlich eine Divisio des vorliegenden. — Cfr. Migne 86, 1033 sq.

142. In ss. Iuliani et Basilissae.

1. Iam passionis inchoandae gloriam
Fides beati Iuliani provocat,
Quam Marcianus nuntiatam non ferens
Omnes fideles martyrum sacrichoros
Flammis peruri per satellem praecipit.

2. Ast Iulianum, quem rebellem pertulit,
Iubet suspendi, verberari fustibus,
Sed unus ex his caesor ausu pestifer
Sacrata diris membra tundens ictibus
Carens ocelli ultus est mox lumine.

3. Quem Iulianus carne, corde illuminans
Christo futurum praeparavit martyrem,
Ast ipse tractus per plateas ducitur
Torquendus omni saevitatum pondere
Poenisque duris vulnerandus acriter.

4. Iam turbulenta praesidalis optio
Sanctum cruentis vinxerat doloribus,
Et ecce, tractus martyr ad locum venit,
Quo dulce pignus educatur praesidis,
Celso vocatus Celsius vocabulo.

5. Qui visionis glorioso lumine
Christi fidelem comminus mox intuens
Fixosque vultus dirigens in martyrem
Stupet polorum legiones candidas
Blandis beatum consolari affatibus.

6. Hoc rursus idem cernit aucta gloria
Caputque supra martyris coronulam
Gemmis coruscam ponderantes auream,
Trium virorum aureolis vultibus
Melos supernum concrepabant suavius.

7. Talique visu ipse quippe cantica,
Quae harmonia concinebat suavior,
Miratus idem vestibus depositis
Cursu petivit martyrem Dei celer
Se christianum corde et ore profitens.

8. Subtractus exhinc martyris vestigia
Calore Christi iam sacer deosculat,
Plagas relambit, sacra lingit vulnera,
Se Iuliani profitetur asseclam
Nomen parentum vel honorem abnegans.

9. Mox nuntiorum contabescunt taedio
Mater paterque, hinc dolore tabidi,
Funebre factum non ferentes filii
Clamore terras luctuoso compleunt,
Plangunt gemuntque, consolari nequeunt.

10. Sed, ecce, rursus praesidis fremens furor
Prolem iubendo disgregari a martyre
Frustratur actu iussionis immodc
Videns, quod ista quisque vellet perfici,
Contractu vultus baiularet brachia.

11. Hinc noxiali claudit ambos carcere,
Quo furva essent tota, caeca et foetida;
Sed sidus illic lucis almae splenduit
Et luminoso nectar addit carceri,
Locusque horrens fit beatis clarior.

12. Quod rite factum pertremiscunt milites
Et lumen huius contuentes gratiae
Conversa Christo corda votis offerunt,
Sternuntur almis martyris vestigiis,
Christum honorant, nomen eius praedicant.

13. His convocatis ad fidem custodibus,
Bis dena quorum conflagrarunt pectora,
Septem fideles stirpe clara proditi,
Quos sacra Christo vinxerat germanitas,
Claro utebantur hi magistro Antonio.

14. Ductore tali praeeunte angelo
Petunt ovantes claustra dira carceris,
Quibus beati consedebant martyres,
Statimque florens Celsius vel milites
Baptisma Christi consequuntur candidum.

15. Hinc agmen unum christiani dogmatis
Facti magistro Iuliano, Antonio
Uno tenentur mancipandi vinculo,
Unius acti carceris custodia
Finire vitam cum triumpho exaestuant.

16. Fides probata Iuliani martyris
Probanda signis rursus et virtutibus:
Corpus sepulcro mancipandum suscitat
Plebe obstupente vel tremente insignia,
Terrenna vincens vincit et mox tartara.

17. Sed, ecce, surgens, voce clamans intonat
Accepta esse vota Christo martyris,
Cuius precatus glorioso munere
Infernus omnis contremiscens palluit
Vivum reportans, quem tenebat mortuum.

18. Truces ministros inferorum viderat,
Quorum ducatu pronior per tartara
Deductus ipse hinc abysso haeserat,
Hinc sorte mortis liberatus exiens
Christum fatetur, Iuliano nectitur.

19. Qui consecutus gratiam baptismatis
Athleta Christi fortis idem factus est,
Fide novatus, caritate fervidus,
Ex sacramento dictus Anastasius,
Agonis arce cum beatis utitur.

20. Aurora fulgens iam diem reduxerat,
Parata poena nuntiatur praesidi;
Cupae minaces iam repletae sulphure,
Picisque stuppae copia, bituminum,
Suscepta membra non perurunt martyrum.

21. Flammis cremandi martyres depositi
Astante vulgo plebis et frequentia
Probantur igne mox ut aurum fulgidum,
Clamore uno concrepantes singuli
Melos ab igne carminis Davidici.

22. Consumptus ignis gloriosos martyres
Ostendit aucta dignitatis gloria,
Tantumque rei comprobans miraculum,
Praeses quod ante Marcianus sponderat,
Matrem beato tradit idem Celsio.

23. Haec commorata promptior cum filio
Gratos odorum nare fructus excipit;
Hinc suavitatis iam refecta nectare
Oblivionem mox dolorum sustinet,
Confessa Christum laeta corde et corpore.

24. Quae tincta fontis sacrosancti gurgite
Et prole nata usa patre filio,
Calore fervens Christiani nominis
Se persequentes caecitate percutit
Torumque casta coniugale abnuit.

25. Tunc Marcianus hoc suorum funere
Percussus astans excipit vulnus novum;
Nam voce clara imprecatu martyrum
Submersa templi pulchritudo deperit,
Templumque ipsum terrae hiatus (ab)sorbuit.

26. Abhinc atrox iam praesidis minax furor
Sanctis crematis et peremptis ceteris
Mox Iuliano et beato Celsio
Cutem revulsit gloriosi verticis,
Quos et ferarum mox subegit morsibus.

27. Hinc iam theatro intromissi martyres,
Cum noxiali perditorum agmine
Mixti, mucronis enecantur verbere;
Sed candidato adprobantur sanguine
Munus piorum, massa rubra corporum.

28. Nam quisque supra corporis sui thecam
Apparuere christiano coetui
In virginali dedicato stigmate,
Quorum cruorem late respersum probat
Haec ipsa terra, quo perire nesciat.

29. Horum beata iam sepulta corpora
Fundunt perennem de sepulcris gurgitem,
Ex cuius undis fons sacratus gratiae
Impletur amplis cursibus lymphaticis,
Quibus stupenda prodeunt miracula.

30. Illic sacrato functionis tempore
Natalis horum baptizandi confluunt,
Decem leprosi mox salutem perferunt,
Hinc vox tremenda de supernis intonat:
Fides meretur Iuliani haec omnia.

31. Iamiam, beate martyr, audi supplices,
Iam, Iuliane, confoveto servulos
Et advocatus martyrum consortio
Fave redemptis, languidis iam subveni,
Adversa pellens et secunda impertiens.

32. Tui sequaces adprobati saeculum
Discamus omnes moribus contemnere,
Iram domare, fluxa carnis spernere,
Nullo tenacis blandimento corporis
Usi polorum perfruamur gaudiis.

33. Nullis gravati criminum contagiis
Semper supernis concrememur ignibus,
Semper superna caritate fervidi
Compunctionis innovemur munere,
Christum sequentes praestolemur iudicem.

34. Dies ut illa cum tremenda venerit,
Mundumque terror iudicantis presserit,
Sponsore sacro te patrono vernulo
Dextram tenentes evadamus tartara,
Regno potiti vestiamur gloria.

35. Sit trinitati sempiterna gloria
Honorque summus et potestas inclita,
Quae trinitas, pater patrisque filius
Cum spiritu, unus Deus substantia,
Per cuncta regnat saeculorum saecula.

MT, MC, X. — 1, 1 Gloria MT, X. — 1, 2 fidem MC. — 1, 4 sacrichori X. — 2, 2 stupendis X. — 2, 3 ausus MC, X; pertifer X. — 2, 5 Carenso celi X. — 3, 1 cordeque X. — 3, 2 praeparabit MT, MC; praeparabat X. — 3, 4 omnis evitando pondere MC; saevitatis X. — 3, 5 diris MT. — 4, 2 vixerat MT. — 4, 3 Sed ecce X. — 4, 4 edocatus MT. — 4, 5 A Celso X. — 6, 2 coronam iam X. — 6, 3 ponderantem X. — 6, 4 vultus X. — 7, 1 quippe fehlt X. — 7, 3 Miratur MT, X. — 8, 2 deosculatur X. — 8, 3 Plangas X. — 8, 4 profitens MT, MC, X; assecla X. — 8, 5 honores MC, X. — 9, 4 compluunt MT, MC. — 9, 5 Planctu gemituque X. — 10, 1 fremens minax furor X. — 10, 2 Prolem iubet X. — 10, 3 actus MT; iussionis immo X. — 10, 4 ista fehlt X; vellet proficere MC, X. — 10, 5 Contrahit vultus, eiulat brachiis plodens X. — 11, 2 furba MT, MC. — 11, 4 adit carceri MC; carcerem MT. — 13, 2 dena eorum MC; confraglarunt MT, MC. — 14, 1 Doctore MC; Ductores X. — 14, 5 flores X. — 15, 3 mancipati X. — 15, 4 custodiam MT. — 15, 5 finiri MC. — 16, 5 vicit MT. — 17, 3 precatu MC, X. — 17, 4 contremens X. — 17, 5 tenebrant MT. — 18, 3 in abysso MC. — 19, 1 gratia MT. — 19, 4 Anestasius MT. — 19, 5 arcem cum beatis unitur X. — 20, 1 dies MT. — 21, 1 Nam his MT, X. — 21, 3 igni MT. — 21, 5 igni MT. — 22, 3 Tantaeque MT, X; Tantuque MC. — 22, 4 spoponderat X. — 23, 1 Grates MC, X. — 23, 3 refecti X. — 24, 1 sacrosancto X. — 24, 4 Et MT. — 24, 5 castum MT. — 25, 3 in precatu MT. — 25, 5 terrae latus X; obsorbuit MT. — 26, 2 cremandis MC; perennitis X. — 26, 4 Cutem retusit X. — 27, 2 praeditorum X. — 27, 3 Mixto MT, MC, X. — 28, 4 Quorum cruor lacte respersus X. — 28, 5 quo operire MT, X; — cooperire MC; nesciatque X. — 30, 3 salutis MC; conferunt MT. — 30, 4 Huic X. — 31, 2 confove X. — 31, 3 advocatum MT; advocatu MC; advoca X. — 32, 1 et secunda impertiens und alles Folgende fehlt MC. — 33, 1 criminis X. — 34, 2 Orbemque X. — 35, 2 Honor quaesumus X. — 35, 4 unius Deus substantiae X. — Die Doxologie ist augenscheinlich jüngeren Datums als der Hymnus; vgl. den Cäsurmangel in 7, 3 sq. und die Hymnen Adest diei Christe consecratio und Sollemne festum plebs benigna promite. — Cfr. Migne 86, 1034 sqq.

143. In sanctae Iustae.

In Laudibus.

1. Concentu parili Iustam canamus,
Virgo quae placuit Deo pudore,
A primis pudica rudibus annis
Devicto libitu caelebs permansit.

2. Haec quaestu laboris vasis fictilibus
Victum pauperibus praebet sibique,
Contemnens saeculum Christum secuta
(Sic) perenniter vivit semper in aethera.

3. Aeternis denique pollens oraculis,
Confossum perimit portentum vibrans
Caelestis spicula regis, retundit
Sceptrum perfidiam saevique hostis.

4. Ilico subiens dura tormenta
Altis suppliciis repperit vitam,
Caelestem meruit, quam terra potens
Sollersque famula victrix quaesivit.

5. Hanc pro piaculis iam, Christe, nostris
Suffragatricem admitte semper,
Ut cives strenue protegat suo
Sanguine muniens preceque tutans.

X. — 1, 2 Deo placuit. — 3, 3 perfidiamque saevi. — 4, 2 vitam reperit. — Die Doxologie ist verderbt und mangelhaft: Aeterne prolis ingeniti patris cum sancto spiritu perennis honor sit tibi gloria semper pollens perpetim sit. — Cfr. Migne 86, 1157.

144. In sanctae Iustae.

In Vesperis.

1. Virginis sacrae triumphum
plebs alumna parili
Concentu Iustae caelesti
paratum ex gratia
Resonet piisque modis
almis pandat cantibus.

2. Cliens, ecce, Christe, coetus
addit vota dedicans,
Martyris ut prece queat
propriis piaculis
Horrendis semper carere,
munitus suffragiis.

3. Haec saepe mundum hostemque
vicit simul impium,
Te cordis amore sequens
taetrum calcat zabulon,
Gemella serta corona
caelo pollet perpetim.

4. Huius incolatu magis
consors claret Occidens,
Recinens semper triumphum
locis praestat ceteris.
Caespite sacrum cruorem
caelo arrham vindicans.

5. Intrepida Deo saepe
famulans comminuit
Tenacis mundique vitam
simulacrum profanum
Ilico regis tremendam
patitur sententiam.

6. Variis adflicta poenis
mentis calens ignibus,
Gladio confossa hostis
caelo reddit spiritum;
Hinc loco mutatur corpus
vivens Deo perpetim.

7. Sacris virginum supernis
accita consortiis
Sanguine contempsit hostem,
mente vicit zabulon;
Gemina proinde cluet
laureata gloria.

8. Haec superno soli regi
ovans, sic perpetuis
Angelorum mixta choris
novum pangit canticum,
Triumphat potita regno
sempiternae gloriae.

9. Inde cernui precamur,
rex serene, servuli
Et simul piaculorum
pandentes facinora:
Iam medelis fove, pater,
quos trementes conspicis.

10. Huius sacro impetratu
terge nostra crimina,
Scelerum nodos resolve,
da fomenta gratiae,
Ut tecum semper victuri
gloriemur, hagie.

11. Pelle iram, arce pestem
a nostris confinibus,
Gladium hostis retunde
huius prece martyris
Et supernam da quietem
tuis, Christe, famulis.

12. Gloriam patri canamus
Christoque perpetuo
Etiam cum sancto simul
utriusque spiritu,
Qui Deus unus aeternus
regnat ante saecula,

X. — 1, 3 Conceptu. — 1, 6 pandens. — 2, 1 Cliens ex te. — 2, 4 propriis ut. — 4, 2 haec sors. — 4, 4 praestet. — 5, 1 sqq. ist offenbar verderbt, wahrscheinlich auch einiges darin umgestellt; aber wie rekonstruieren? Ich wage einstweilen die freilich kühne Konjektur:

Deo semper famulatur
temnens sic mundi vitam
Simulacrumque profanum
minuit intrepida.

7, 5 cluit. — 11, 2 a fehlt. — 11, 5 praesta quietem. — Cfr. Migne 86,1153. — Vgl. den Hymnus gleichen Anfangs auf die hl. Christina.

145. In ss. Iusti et Abundii.

1. Vox, ecce, vatum vivida personat
Venire Christum nascique nuntiat,
Nunc festa cuius plebs pia celebrat,
Quae ferens undam lucidam promicat.

2. Quem Gabrielis vox clara nuntiat,
Quem virgo parit, quae sola rutilat,
Fetosa virgo quem [sola] lactitat,
Nutrixque virgo se cui dedicat.

3. Cuius dicata passio provocat,
Ut quis fidelis sanguine rubeat
Et passionis munere polleat,
Utroque sese perimi gaudeat.

4. Iusti et Abundi quem sequi cursitat
Sacra voluntas, quem quoque nuntiat
Sequi debere, qui in fide latitat
Se fore fortem voceque iubilat.

5. Hos hunc sequentes perimi iudicat
Numerianus, qui Olybro imperat,
Ut Christianos ensi subiciat
Christique servos publicos opprimat.

6. Iustum, en, Olybrus ut audit, [advocat]
Furore raptus nec neve quaeritat,
Si Christianus ipse sit, explorat,
Sed Christi servus ilico clamitat,

7. Se esse fidelem nec mori dubitat;
Praeses in ira concitus provocat
Membra fidelis nec neve clamitat,
Ut hunc rotarum ars saeva proterat.

8. Sed mens ditata minime trepidat
Voceque clara cantica iubilat,
Quem sibi Christus ita mirificat,
Ut vota vincens iam liber offerat.

9. Ferox tyrannus vocibus intonat,
Fornax ut atrox ignibus ardeat
Testis et almi membra suscipiat,
Offerre tura martyr ut adnuat,

10. Aut igni ira concita pereat
Seque severae morti subiciat
Flammaeque rogis citus inhaereat,
Ne contraire praesuli valeat.

11. Sed, quem ditata mens bene sublevat
Et meritorum gratia dedicat,
Nec flamma vincit, nec poena superat
Sed ignem trusus illaesus ambulat.

12. Adhuc Abundus dum pie spectitat,
Sese citatim martyri sociat
Mentemque Christo subito delibat
Ipsique Olybro vocibus irrogat.

13. Cuius cum fama praesidi personat,
Infremit ira, terrere inchoat,
Sanctus Abundus ut idolis cedat
Illisque cedens tus liber offerat.

14. Sed quia sanctus vinci nequiverat,
Iustum sodalem facibus imperat
Aduri, cuius ut vita pereat
Iamque citatim discrimini cedat.

15. Mare sed is qui pedibus ambulat
Potensque clausos corpore transvolat,
Ignis hos poenas fugere provocat
Itemque tutos sistere factitat.

16. Hos ipse sanctis aethere sociat,
Et ignis ille flammeus evolat,
Et quos urendos flamma susceperat,
Exstincta rore frigida consecrat;

17. Ut nec capillus capitis ardeat,
Nec ipsa vestis ignibus haereat,
Sed rore tincta tutave maneat;
Haec cuncta regens spiritus actitat.

18. Exemplo quorum nunc pius audeat
Quisque fidelis munus et inferat
Sui precatus menteque serviat
[Huic], qui misertus omnia iudicat.

19. Ipse precantum vota suscipiat
Et paradisi ianuam aperiat,
Qui aethre tonans nos pius adiuvat
Cunctaque solus [regendo] dimicat.

20. Sit honor illi, qui solus intonat
De sede poli cunctaque iudicat,
Eique sese lingua subiciat,
Per omne saeclum carmina concinat.

X. — 2, 1 Quae virgo. — 2, 3 Lücke von zwei Silben; lactat. — 4, 1 Da die Quelle in der Schreibung Abundus statt Abundius (vgl. 12, 1; 13, 3) sich ebenso gleich bleibt wie in der anderen Olybrus statt Olybrius (vgl. 5, 2; 6, 1; 12, 4), so sind beide beibehalten. — 5, 4 publi tus. — 6, 1 Lücke von drei Silben. — 7, 2 conterritus clamitat. — 9, 4 martyr ut ambulat. — 13, 1 cum fehlt. — 14, 3 Haberi cuius. — 14, 3 cito; vgl. 12, 2. — 15, 3 Ignis poenas hos. — 16, 3 urendo. — 16, 4 Extrita rore. — 19, 3 aethere. — 19, 4 solus dimicare vult (offenbar gegen die ständig durchgeführte Endassonanz auf a). — 20, 4 saeculum. — Cfr. Migne 86, 1288.

146. In ss. Iusti et Pastoris.

1. O Dei perenne verbum,
patris ore proditum,
Organum qui imbecille
admoves infantium
Dans eis spirare flatum,
vocis ut promant sonum.

2. Tu pius adesto nobis,
solve fibras gutturis,
Ora instrue loquelis,
corda reple lacrimis,
Ut sanctorum festa dignis
praecinamus canticis.

3. Ecce Iustus, ecce Pastor,
ambo iuncti sanguine,
Quos pia fraternitatis
vinxerat germanitas,
Iunxit aequalis sacratae
passionis unitas.

4. Hi tamen scholis retenti,
dum serviuntur literis,
Audientes, quod tyrannus
intrat urbem persequens,
Ilico scholam relinquunt
et tabellas abnuunt.

5. Appetunt cursu deinde
praesidis praesentiam
Et crucem Christi sequendo
corpus armant debile,
Quo triumphos passionis
expedirent fortiter.

6. Hoc repente Daciano
nuntiantes inquiunt,
Ecce, advenire Christum
profitentes parvuli,
Mortis ultro passiones
atque caedes perpeti.

7. Turbidus ast inde praeses
concitans saevitiam
Ad suos truces ministros,
ut teneantur, clamitat
Fustibus iubens tenella
dissipari corpora.

8. Tunc sacrata voce sese
adloquuntur invicem,
Temnerent ut temporales
rite poenas corporis,
Quo futurum possiderent
gaudium cum angelis.

9\. Audiens mox Dacianus
   martyrum constantiam,
Excitatus in furore
   dictat hanc sententiam,
Ut perempti ambo fratres
   morte dira intercidant.

10\. Protinus eos furentes
   pertrahunt satellites
Ad locum campi patentem,
   quem ferunt Laudabilem,
Ense illic verberantur,
   laureantur sanguine.

11\. O locum vere beatum,
   quo cruor reconditur
Sanctus ille parvulorum
   ad salutem plebium,
Quove multa sanitatum
   signa aegris effluunt.

12\. Nempe hic divina virtus
   vincit iras daemonum,
Curat ulcus, membra sanat
   et dolores temperat,
Vota cunctorum receptat
   et ruentes sublevat.

13\. Iam tuorum passione
   freta gaude civitas
Iure Complutensis, almo
   quo laveris sanguine,
Et gemellis mox camoenas
   redde voto debitas.

14\. Hinc te, Deus, postulamus,
   ut precantes audias,
Pelle morbos, solve vincla
   et relaxa crimina,
Utque illaesi futuram
   appetamus patriam.

15\. Nominis tui amorem
   da tuis in servulis,
Temporale nil amemus,
   diligamus invicem,
Te sequamur, te canamus,
   te fruamur perpetim.

MT; Tc; LSb; LSd; X. — 1, 3 invecille LSb. — 1, 4 Organumque LSb. — 1, 4 admobes LSb, admovens X. — 1, 5 Das eis X. — 1, 6 promat LSb. — 2, 2 vibras LSb. — 2, 3 loquellis LSd. X. — 2, 5 sacrorum X. — 3, 4 vixerat LSb; iunxerat X. — 3, 5 Invexit X; Stunt pura aequalis LSb. — 4, 1 retentis Tc. — 4, 2 Dum instruuntur MT, X. — 4, 6 abneunt LSb. — 5, 4 arma LSb. — 6, 5 passionis MT, Tc, LSb, X. — 6, 6 caedis X — 7, 1 Turbidus adest Tc, X; deinde Tc; praesens X. — 7, 2 sententiam MT, LSb, LSd; sententia Tc. — 7, 3 suo LSb. — 7. 4 teneantur dreisilbig; tenantur MT, LSb, LSd, X; tenentur Tc. — 7, 6 dissicari LSb, dissecari LSd. — 8, 1 voces esse MT; sacratas voces ecce X. — 8, 3 Tempus et accipere temporales X. — 8, 5 futuris Tc; possident X. — 9, 6 intercident MT. — 10, 3 patentes LSb. — 10, 4 Laudabile MT. — 11, 5 multas LSd. — 11, 6 confluunt X. — 12, 2 daemonium X. — 13, 4 laberis LSb. — 13, 6 vota X. — 14, 1 Hic X. — 14, 5 Atque MT, Tc, LSd, X. — 15, 3 Temporalem MT, LSb. — 16, 1 sqq. fehlen MT, Tc, LSb, LSd; Gloria patri Tc, LSb. — Doxologie: Gloria patri Tc, LSb; Laus tibi per omne tempus etc. X; vgl. den Hymnus: Hierusalem gloriosa. — Cfr. Migne 86, 1175 und 31, 555; Acta SS. Aug. II, 155; Neale 199 (ein Auszug von 5 Strophen), danach Daniel IV, 101. Letzterer fügt aus einem modernen spanischen Breviere 7 stellenweise mangelhafte Strophen bei ad explendam „lacunam Arevali“.

147. In ss. Iustae et Rufinae.

1. Assunt punicea floscula virginum
Caelesti placido rore virentia,
Quarum vasa poli stigmate siderum,
Saecli flammigero igne probata sunt.

2. Haec primis olei imbribus illita
Ignescunt facibus cordis in aethera,
Noctis perfidiam hostis et impetum
Vincentes fidei lumine optimo.

3. En, Iusta pariter atque Rufina est,
Quae clarent meritis, moribus inclitis,
Discreto siquidem nomine virgines,
Uno sed studii munere martyres.

4. Thesaurum Domini legibus inclitum
Vasis fictilibus corporis unice
Gestantes pretio vascula distrahunt,
Quo quaestu satient viscera pauperum.

5. Sed his subsidiis callidus artifex
Frangit testacea vascula invidens,
Ne testa hominum scanderet aethera,
Et pulvis fieret gloria caelica.

6. Hinc robusta fides fragmine fictili
Gliscens martyrium corporis excipit
Praestans femineo praemia sexui,
Quo celsa valeat sidera illabi.

7. Ob hoc, vita, salus et via, veritas,
Te summis precibus, Christe, reposcimus,
Harum suffragio nos tibi consecres,
Quarum tu fidei voce placatus es.

8. Mentis nos facito lampade virgines,
Fluxu corporeo effice liberos,
Ut votis rigidis corda calentia
Gestantes habeant regna perennia.

9. Te nostra iubilet gloria perpetim,
Qui solus Dominus trinus et unus es,
Iugi imperio saecula continens
Et cuncta dominans, omnibus imperans.

MT; Tc; LSb; LSd; X. — 1, 1 fluscula Tc. — 1, 2 Caelestis LSb. — 1, 3 stigmata LSb. — 2, 1 primum olei X; ignibus Tc; inclita Tc; indita LSb. — 2, 2 Ingescunt MT, Tc, LSb; Ignescit X. — 2, 3 perfidia X. — 2, 4 Vincens X. — 3, 2 clares LSb. — 3, 3 Discretos Tc; virginis Tc. — 3, 4 uno et studui LSb. — 4, 1 inclite X. — 4, 2 unici MT. — 4, 4 satiant Tc, LSb. — 5, 1 Set LSb; callibus Tc; calidus LSb. — 5, 2 invidus Tc; mundens X. — 5, 3 Nec X. — 5, 4 Et pulbi esset MT; pulbis LSb. — 6, 1 Hic LSb;

framine Te; fraemine LSb. — 6, 4 Quo celso valeant sidere MT, Te, LSd, X. — 7, 2 rex Christe poscimus MT; Christe rex poscimus Te, LSb, LSd. — 8, 1 Mente MT, LSd; vos facite X; lampada Te. — 8, 3 rigidos Te; regidis LSb. — 8, 4 regna celestia X. — 9, 4 imperas X. — Cfr. Migne 86, 1159 und 31, 439.

148. In sanctae Leocadiae.

1. Sanctissimae Leucadiae
Sollemne festum prodiit,
Quo vana terrae despuens
Ad regna caeli transiit.

2. Omnes venite supplices,
Cordis reatum pandite,
Gaudendo vota solvite
Deoque grates reddite.

3. Haec namque virgo nobilis
Exorta claro germine,
Confessa Christum fortiter
Poenas libenter pertulit.

4. Correpta iussu praesidis
Bacis ligatur ferreis,
Ut vinculorum pondere
Fides puellae cederet.

5. Illic per abstinentiam
Christo placere cogitans
Laudum rependit gratias
Precumque defert victimas.

6. Sed mox beatae Eulaliae
Mortem sacratam comperit,
In carcerali vinculo
Caelo refudit spiritum.

7. Nunc, virgo sancta, quaesumus
Et lacrimando poscimus,
Ut probra nostra diluas
Et vota Christo deferas.

8. Tu nostra civis inclita,
Tu es patrona vernula,
Ab urbis huius termino
Procul repelle taedium.

9. Non hostis hic praevaleat,
Non morbus aut penuria,
Recedat omne noxium,
Et conferatur commodum.

10. Sic vita rebus affluat,
Ne corda luxu sordeant,
Cunctisque propter crimina
Donetur indulgentia.

11. Deo perennis gloria
Et gratiarum copia,
Qui cuncta volvit tempora
Et regnat ante saecula.

MT; MC; LSd; X. — 1, 3 dispuens MT, MC, LSd. — 4, 1 Correcta X. — 4, 2 Vacis MT, MC, LSd, X. — 5, 3 rependat X. — 6, 1 Eulaliae corr. in Leocadiae LSd. — 8, 3 huius urbis terminum MC. — 10, 3 Cunctis nobis prece tua LSd. — 10, 4 Detur a Christo gratia(m) MC. — 11, 1 perenni MC, LSd. — Cfr. Migne 86, 1269 und 31, 447.

149. In sancti Lucae.

1. En, evangelistae adest
festum Lucae, Domine,
Quem a saeclo sublimasti;
Pauli nam apostoli
Medicus sistit caelestis
spiritu vel corpori.

2. Hic dies canendus dignus
musicis sic placidis,
Quem debemus celebrare
intimis fortissimis,
Ut a Christo eruamur
pessimis periculis.

3. Iste virgo exstitisse
   iunctus nam caelibibus
   Sine crimine servivit
   Domino in omnibus;
   Sic a Deo diadema
   accipit felicius.

4. Sancto spiritu instigante
   in Achaiae partibus
   Evangelium descripsit
   plebibus fidelibus,
   Quod discit a Paulo missum
   optimis in manibus.

5. Posteaque exaravit
   actus apostolicos;
   Nam in civitate Romae
   ad docendos populos
   Perquam et perfecit almos
   placidos catholicos.

6. Hic civis Antiochenus
   Lucas, arte medicus,
   Rursus et alumnus doctor
   gregis, nam sermonibus
   Aegris dedit sospitatem
   membris et spiritibus.

7. Septemdenis annis vixit
   bis duo in arida,
   Sancto spirituque plenus
   obiit in Bithynia,
   Post impleta Christi iussa
   possidet caelestia.

8. Unde te precamur, Christe,
   auctor fidelissime,
   Ut per eius impetratum
   careamus crimine
   Et per illum te fruamur
   firma beatitudine.

9. Sit per eius interventum
   vera infidelibus
   Fides, fideique firma
   veritas credentibus,
   Nihil mali arbitrantes
   in suorum cordibus.

10. Sit terrae pax, sit suavis
   moribus temperies,
   Duplicentur agri messes
   centum quoque septies,
   Sit catholicis defunctis
   sempiterna requies.

X. — 3, 1 Lies vielleicht: exstat Christi; oder ist der Infinitiv etwa nach griechischer Art final zu fassen? — 4, 5 dicit. — 4, 6 Vel missus. Auch die vorgelegte Coniectur behebt nicht jede Schwierigkeit. — 5, 1 Posteaque namque. — 5, 4 Per quem; vielleicht ein entsprechendes Verbum? — 6, 5 Atris; vielleicht altis sc. sermonibus. — 7, 4 obiit et in. — 9, 2 infidelium. — 9, 4 credentium; Reim und Sinn sprechen mehr für den Dativ. — 10, 1 terrae suae pax; sit suavis fehlt. — 10, 6 gloria; der überall genau durchgeführte Reim verlangt requies. — Der Hymnus ist wieder ein Beweis, welche Schwierigkeiten sich oft ergeben, wenn nach X allein der Text irgendwie geniessbar gestaltet werden soll. — Cfr. Migne 86, 1222; daselbst ist Str. 9 ein interessantes Beispiel, mit welchem Glück Lorenzana stellenweise den Text behandelt hat. Sie lautet:

Sit per eius interventum vera infidelium fides
Fideique firma veritas credentium polleat
Nihil mali arbitrantes in suorum cordibus.

150. In sancti Mammetis.

1. Festum, turba, sanctissimum,
   Hymnum dicamus Domino,
   Qui sanctum suum martyrem
   Collegit inter angelos.

2. Mammes, puer sanctissimus
   Et unicus parentibus,
   Adhaeruit convallibus,
   Successit cum pecoribus.

3. Quae simul cum mansuetibus
Ad famam suam veniunt,
Sanctum sequentes puerum
Causa mulgendi offerunt.

4. Aedificans altarium,
Ubi colebat Dominum,
Cotidie ac saepius
Legebat evangelium.

5. Audiens iudex saevissimus
Duos direxit iuvenes,
Qui eum vinctis manibus
Suo conspectu sisterent.

6. Et ipse in Christi nomine
Obviam iis factus est,
Dum indicant, quem quaererent,
Noluit iis dicere.

7. Ad cellulam perducti sunt;
Legenti evangelium
Obcurrunt ei bestiae,
Quae terruerunt iuvenes.

8. Videntes tanta agmina
Gavisi sunt evadere;
„Si iubes nunc proficere,
Nos nuntiamus praesidi."

9. Revertentes Caesaream
Ad portam eum suscipiunt
Et vinctum eum duxerunt,
Salvus venit servus Dei.

10. Ingressi sunt ad praesidem
Et sic ei locuti sunt:
Ille, qui Dei servus est,
Ille non est maleficus.

11. Quos ille ferus arguit:
Vos munera accepistis,
Qui pro salute illius
Loquimini pacifice.

12. Cui respondentes dixerunt:
Nihil ab eo accepimus,
Et ipse iam hic praesens est
Si praecipis, ut veniat.

13. Mammes sanctus intrepidus
Ingressus est praetorio
Audaciter praeloquitur,
Christum fatebat Dominum.

14. Ingressus est in carcerem,
Quadraginta invenit viros
Et ipse in Christi nomine
Solvit ipsos [a] vinculis.

15. Laetus camino ingreditur,
Flamma ignis exstinguitur,
Et ipse Dei famulus
Egressus est de camino.

16. Prostratus orans Domino
Victoque vano saeculo
Ingressus est in gloriam
Caeloque redit spiritus.

17. Deo patri sit.

LSb. — 2, 3 Aderuit. — Str. 3 und 4 umgestellt. — 3, 1 Qui. — 3, 4 mulgentis. — 7, 3 ei vestias. — 8, 3 profigere. — 8, 4 nunctiamus. — 9, 2 portas. — 9, 3 victum eum dixerunt. — 14, 2 Invenit viros quadraginta; so eine Silbe überschüssig. — 15, 1 Camino laetus. — Nach 15, 3 folgt in der Hs. 16, 3. — 16, 2 Vicitque. — Da schwer zu entscheiden ist, was mangelhafte Überlieferung und was sprachliche Eigentümlichkeit des Versificators sei, ist manche auffallende Form unverändert in dem Texte belassen. — Man vergleiche 13, 2 ingressus est praetorio mit 15, 1 camino ingreditur und 16, 4 Caelo redit. — Zum Verständnis der vielfach dunklen Darstellung cf. Acta SS. Aug. III, 435 sqq.

151. In sancti Marcelli.

1. Martyris festum rutilat beati,
Ecce, Marcelli, populi, venite
Carminis Deo resonemus hymnum
Voce sub una.

2. Moribus docet populos sequaces
Indui Christum, fugere caduca,
Spiritus probra studio domare
Tempore toto.

3. Abnuit pompas, refugit honores
Atque, dum miles haberetur atrox,
Comminus cessit manibus abiecta
Regia iussa.

4. Arripit mentis gladium dicato
Munere pollens Domini tonantis,
Terrea tranat celeri volatu
Omnia vincens.

5. Rite compunctus animum perarmat,
Spiritu doctus superat profanum
Iudicem verbis placidus cruorem
Fundere gliscens.

6. Rectus abhinc iam famulus tonantis
Mentis insistit precibus vigore,
Novit et vota Dominus et reddit
Mente potenti.

7. Celsos honores et opes fugaces
Spernit effulgens animi nitore,
Votaque Christo celebrans retentat
Pectore grates.

8. Caelica mente regione malens
Fieri civem dicat hic se totum
Aethre tonanti, iugiter manenti
Omne per aevum.

9. Ecce, qui iussus patriam tueri,
Arma proiecit, Domini se servum
Gliscit aeterni resonans dicata
Carmina Christo.

10. Exinde exclamat rabidus tyrannus:
Iste Marcellus, mea qui praecepta
Temnit et arma putat abneganda,
Morte necetur.

11. Laeta Marcelli famuli beati
Inde vox coepit resonare Christum
Et, bene truci veniat ut ipsi
Praesidi, poscit.

12. Laus enim non est, geritur quae verbis,
Martyr resonat merito cruoris,
Sermo nil potest, animus rependat
Munera laudis.

13. Licet hic sensus maneat acutus,
Mortis et rigor habeatur omnis,
Quod tamen sancto datur in futuro
Tempore munus,

14. Loqui nec ullus valet unquam homo
Carne vestitus fragili, beandus
Claustra cum carnis liquerit, resurgens
Iudice Christo.

15. Uocibus ergo placidis rogamus
Te, Deus, omnes humilique mente,
Dones defunctis requiem misertus,
Gaudia vivis.

16. Ut sine culpa famuli beati
Festa Marcelli celebremus una
Teque laudemus pariter per aevum
Dulcibus hymnis.

17. Sic tuae plebi veniam canenti
Proroga, ut nostra scelera dimittas,
Testis et prece reseres Marcelli
Abdita caeli.

18. Sit honor una, pater alme, semper
Et tibi Christo pariterque dono,
Cuncta qui cingis Deus unus exstans
Saecula saecli.

X. — 2, 1 Mores doces cives populos. — 3, 3 manibus habita. — 6, 3 Dominus atque. — 8, 3 Aethere. — 10, 3 Morti ne detur. — 12, 1 quaeriturque; der Sinn fordert quae, das Metrum que; vgl. übrigens 8, 2; 9, 2; 10, 2. — 13, 2 Menti et vigor. — 13, 3 sanctis. — 14, 3 liquerit doppelt. — 15, 3 ut defunctis. — 18, 2 dona. — 18, 4 saecula saeculorum. — Cfr. Migne 86, 1238 sqq.: Acta SS. Oct. XIII, 283. — Interessant ist das Doppelakrostichon „Marcellus".

152. In sanctae Marcianae.

1. Sacrae triumphum martyris
Celebret vox ecclesiae,
Camena sit cunctis una
Marcianae in laudem virginis.

2. Quae passionis praemium
Dum tendit adipiscere,
Ultro ad palaestram gloriae
Audet prompta concurrere.

3. Haec namque astantem daemonis
Cernens allisit effigiem,
Sub cuius larga perpetim
Fluebat unda gressibus.

4. Mox flagris caesa trahitur
Celsa ad praetoris atria,
Atque ille ludis allicit,
Prosternit membra virginis.

5. Quam praedo pudicitiae
Dum inter umbras sequitur,
Oblata extemplo caelitus
Secluditur maceria.

6. Vincta deinde stipite
Profana voce illuditur;
Sed poenas fert blasphemia,
Ruinas et incendia.

7. Emissa namque bestiis
Leo praecurrit percitus,
Adoraturus veniens,
Non consumpturus virginem.

8. Taurus dehinc prosiliens
Forma et mugitu horribili
Sulcabat eius teneras
Papillas ictu vulnerans.

9. At fera pernix corpore
Et maculoso tegmine
Letali dente ad ultimum
Membra puellae laniat.

10. Post hos triumphos anima
Vinclis elapsa corporis
Plaudens petit ad libera
Summi poli fastigia.

11. Deo patri sit gloria.

X. — 2, 2 adipisci. — 5, 3 Obletata. — 6, 2 Pro vana voce includitur. — 10, 1 animi. — Cfr. Migne 86, 1148 und 31, 335; Acta SS. Ian. I, 570.

153. In sancti Martini.

1. Martinus, magnus pontifex,
Apostolorum socius,
Donante Deo praesule
Virtutes multas protulit.

2. Quem in aetate parvula
Divinus adit spiritus,
Ut exsecraret idola,
Caelestem Deum coleret.

3. Cum esset annorum decem,
Sic concupivit eremum
Desiderans infantia,
Quod post devotus implevit.

4. Sub Iuliano Caesare
Militans in praetorio
Opem ferebat miseris,
Vestitum nudis praebuit.

5. Cum se sopori dedisset,
Christum videre meruit
Vestitum parte chlamydis,
Quam pauperi donaverat.

6. Iesus voce veridica
Coram angelis pronuntiat:
Martinus catechumenus
Hac veste me operuit.

7. Post paucum vero temporis
Renuntians militiae
Baptismum consecutus est
Et Christi miles factus est.

8. Cui mercedem Dominus
Pro paucis reddit plurimam,
Episcopatum accepit
Nolentes multos invidos.

9. Ab obsessis corporibus
Pellit immundos spiritus,
Resuscitavit mortuos,
Infirmos multos curavit.

10. Hoc testis ille notuit,
Qui illi ministraverat,
Quod angelicis fabulis
Futura nuntiaverat.

LSd. — 1, 4 pertulit. — 2, 1 Qui; vielleicht Cui? — 3, 1 duodecim, wohl eine das Metrum störende Korrektur. — 3, 4 devotos. — 4, 4 nudus. — 8, 1 Cum mercedem. — 8, 2 reddet. — 8, 4 Interessantes Beispiel eines acc. absolut. — 9, 2 Pellet.

154. In sancti Martini.

1. Martine, confessor Dei,
Valens vigore spiritus,
Carnis fatiscens artubus
Mortis futurae praescius.

2. Qui pace Christi affluens
In unitate spiritus
Divisa membra ecclesiae
Paci reformas unicae.

3. Quem vita fert probabilem,
Quem mors cruenta non taedet,
Cum callidi versutias
In mortis hora derogas.

4. Haec plebs, fide promptissima,
Tui diei gaudia
Votis colit fidelibus,
Adesto mitis omnibus.

5. Per te quies sit temporum,
Vitae detur solacium,
Pacis redundet commodum,
Sedetur omne scandalum.

6. Ut caritatis spiritu
Sic affluamus invicem,
Quo corde cum suspiriis
Christum sequamur intimis.

MT; LSb; LSd; X. — 1, 3 fatescens MT, LSb, LSd. — 2, 4 Pacis Hss.; reformans MT, LSd. — 3, 2 mortis cruentae X (wäre dem classischen Sprachgebrauch angemessen und nach Streichung von „Quem“ auch metrisch annehmbar). — 3, 3 calidi X; versutiam MT, X. — 3, 4 mortis oram MT; mortis et hora X; derogans MT, X. — 5, 1 quiescit LSb; quies it LSd; quies est X. — 5, 2 datur X. — 6, 1 caritate spiritus MT. — 6, 3 corda MT. — Als Doxologie: Praesta. MT; Deo patri. LSb, LSd; Deo patri sit etc. vollständig X. — Cfr. Migne 86, 1240.

Aufserdem findet sich vorstehender Hymnus in zahlreichen nicht-mozarabischen Quellen, die gröfstenteils von Chevalier im Repert. hymnol. verzeichnet sind. Dieselben weichen im Wesentlichen vom mitgeteilten Texte nicht ab; daher genüge hier der Hinweis auf Werner n. 185. Von Interesse ist die nahezu übereinstimmende Variante „laedet (laedit)“ im Gegensatz zu „taedet“ der mozarabischen Hss. in 3, 2. Beide sind metrisch Anstofs erregend, da sonst im ganzen Hymnus die vorletzte Verssilbe kurz ist. — Im Übrigen liegt die Vermutung sehr nahe, dafs der Hymnus ursprünglich römischen Ordos ist.

155. In sancti Matthaei.

1. Christe, tu rerum opifexque operum,
Olympum regis aridaque sustines,
Polum decoras lumine sidereo,
Arvaque reples hominis ex traduce,
Iubes, ne salum effluat ex limite;

2. Tu protoplausto eiusque prosapiae
Legisque sensum naturalem inseris,
Ut ea fratri, quae vult sibi, irroget;
Demum Moyses bis a te in tabulis
Denis accepit praeceptis almificis.

3. Exhinc prophetae bis octoni veniunt,
Populi corda ad salutem instruunt,
Errorem vanum idolorum destruunt,
Credere Deum te caelestem praedicunt
Et praestolare incarnatum proferunt.

4. Milibus quinque ducentis in serie
Habens hic mundus annos ab origine
Tunc verus agnus natus es ex virgine;
Ter denis vitae annis tuae tempore
Sic a Iohanne tinctus es baptismate.

5. Dehinc praescitos elegis apostolos:
Petrum, Andream, Iohannem et Iacobum,
Bartholomaeum Iudamque et Simonem,
Thomam, Philippum et Alphaei Iacobum,
Matthaeum vero vocans a teloneo.

6. Hinc post ascensum, Christe, tuum ad caelos
Propere pergit qui ad Aethiopios,
Mox a Candacis susceptus est eunucho;
Praestigiatos liberavit a magos,
In somno vertit dracones saevissimos.

7. Exhortat coetum vanos deos temnere
Et Deum verum Iesum Christum credere,
Ut paradisi fruantur delicie.
Mox ab Eglippo est accitus principe
Et prolem eius suscitat a funere.

8. Rex videns credit, et plebs templum construit,
In quo rex lotus coniunxque baptismate,
Cum Eufranone plebs et Effigenie
Almam ducentes vitam in progenie,
Usque dum coepit Irtacus regimine.

9. Convocat namque rex rudis apostolum
Eique regnum spopondit dimidium,
Ut caelebs illi detur Effigenia,
Cui bis centum almae in coenobia
Virgines erant sacra cum velamina.

10. Ad haec Matthaeus Irtaco exortus est:
Fas non est regis sponsam servo ducere
Nec Christi sponsam fas est tuae copulae
Iungi. Ob hoc mox Irtacus apostoli
Percuti iussit pectus ictu gladii.

11. Orans confossus, migrat caelis anima;
Aurum mox praebet virgo Effigenia,
Et Christo dignam construunt basilicam,
In qua Matthaeus requiescit in urna,
Vigent virtutes per aeterna tempora.

12. Virgines uri rex praecepit, sed flamma
Ventus invergens cremat regis atria;
Mox est percussus totus elephantia,
Proles abreptus daemonis saevitia,
Et pater caesus ense efflat animam.

13. Regnum hoc cepit frater Effigeniae,
Beor gestabat nomen ex baptismate,
Quem sanctus martyr unxeratque chrismate;
Provinciae sunt plenae mox basilicae,
Quo canunt Deo dulci modulamine.

14. Votum rex plebis, Christe, ratum effice:
Languidis fave elisosque erige,
Maestis solamen, functis dona requiem,
Arce et pestem, bellum, litem remove,
Fraterno pacem solida in pectore.

15. Supplices, Christe, vernuli exposcimus,
Assistat fautor nobis hic apostolus,
Impetret nostris veniam sceleribus,
Evulsis cunctis vitiisque funditus
Vita, dum instat, polleat virtutibus.

16. Gloria patri personet ingenito,
Gloria Christo semper unigenito,
Gloria sancto spiritu paraclito,
Cuius aeterna laus et potentia
Per infinita saeculorum saecula.

MT; LSd. — 1, 4 Arbaque MT, LSd. — 1, 5 Iube MT. — 2, 2 naturale MT, LSd; inserit MT. Lies vielleicht: Legis quae sensu naturali inseris? Dann natürlich nach irroget (2, 3) ein Comma setzen. — 2, 3 quem vult MT. — 3, 2 corde LSd. — 4, 2 Lies vielleicht: Labens hic mundus annis? — 4, 3 natusque ex MT. — 4, 4 denis in te annos tue MT, LSd. — 4, 5 Iohannis MT; est MT, LSd. — 5, 5 toloneo MT; toloneum LSd. Vielleicht ist a c. acc. auch hier das Richtige, wie diese Konstruktion 6, 4 (cf. 9, 4 u. 9, 5) durch die Assonanz als sicher verbürgt erscheint. — 6, 2 pergitque MT, LSd (unzulässig schon wegen der sonst beachteten Caesur); Eziopios MT, LSd. — 6, 3 eunuco susceptus est MT, LSd. — 6, 6 Prestigiator MT. — 7, 4 arcitus MT. — 8, 1 vidit credit MT. — 8, 3 Quum MT; et Eugenia MT (und so immer statt Effigenia). — 9, 2 spondit LSd. — 9, 3 celeps MT. — 10, 2 est servus regis sponsam ducere MT. — 10, 4 apostolum MT, LSd. — 10, 5 iussit punctum MT, LSd. — 11, 1 confossum MT; celi MT. — 11, 3 vaselicam LSd, baselicam MT. — 11, 4 urnam MT. — 12, 3 elebantia MT. — 12, 4 Prolis MT, LSd; saevissima LSd. — 12, 5 Set MT, LSd; cesu LSd; anima LSd. — 13, 1 Rex num mox cepit MT. — 13, 3 Que MT. — 13, 4 sunt idemque baselice MT. — 13, 5 Que MT. — 14, 1 Vota MT, LSd; ratam MT. — 14, 2 fabe MT, LSd. — 14, 3 Mentis MT. — 16, 2 fehlt LSd. — 16, 3 spiritui MT. — Ob die Endassonanz überall zu rekonstruieren sei, ist zweifelhaft. — Die Verse, eigentlich jambische Senare, dürften wohl rhythmisch ⏑́⏑⏑⏑́⏑ ‖ ⏑́⏑⏑⏑⏑́⏑̀ zu lesen sein; vgl. den Hymnus: Adest diei Christe consecratio. — Cfr. Migne 86, 906 sq., woselbst der Abdruck von MT vielfach ganz unverständlich ist.

156. In sancti Matthaei.

In Vesperas.

1. Praeclarum Christi militem
Virtutum donis nobilem,
Laudis concentu canere
Plebem attente condecet.

2. Matthaeus namque iste est,
Quem clara voce Dominus
Sese defluxa accersiens
De teloneo rapuit.

3. Cuique celsum apicem
Apostolatus tribuit
Et clarum evangelii
Deinde decus contulit.

4. Qui solus axem fervidum
Aggressus truces populos
Ardentiore spiritu
Flammavit igne caelitus.

5. Fugavit magos improbos,
Serpentum virus expulit,
Armavit sacris moribus
Dicatos Christo populos.

6. Castis edoctus regulis
Plebem lucratus arduam
Regalibusque atriis
Vitae fudit oracula.

7. Qui multa post miracula
Et sanctae vitae praemia
Hoc sacri praedicaminis
Caesus dicto occubuit.

8. Nostrisque libens precibus
Assit patronus optimus
Et pio clemens animo
Celsum exoret principem.

9. Nobis acquirat gaudia
Praesentis aevi ac supera,
Adversa cuncta arceat
Et quaeque prosunt tribuat.

10. Deo patri sit gloria
Eiusque soli filio
Cum spiritu paraclito
Regnans per omne saeculum.

X. — 1, 4 adtende condocet. — 4, 3 Ardentiori. — 5, 2 Serpentium. — 6, 4 fundit. — 7, 4 dictus. — 9, 2 ac super. — Cfr. Migne 86, 1206.

157. In sancti Matthaei.

In Laudibus.

1. Sollemne rutilat ac venerabile
Nunc festum, populi, pectora pandite,
Caelesti Domino munera solvite
Et grates pie reddite.

2. Electus Domini namque discipulus,
Matthaeus vocatus, nimis et inclitus,
Colendus populis adfuit omnibus,
Claret et bene moribus.

3. Hic Christi socius factus apostolis
Dat sancta populis munera literis
Et clarus opere floruit aetheris
Ostendens bona meritis.

4. Clarens officiis iste deificus
Videtur regiis imperiis deus
In mundo positus, celsus hominibus,
Ut vitam daret omnibus.

5. Dum membra relevat hic puerilia,
Gubernans dicitur cuncta polifera,
Rex dare illi iubet ilico munera
Admirans sibi placita.

6. Sed sanctus negat hinc se fore mox deum
Seseque intonat omnino servulum
Creantis minimum, plebis apostolum
Tenentem quoque saeculum.

7. Sed caelum aspiciens terrea despicit
Et celsa resonans infima respuit,
Temnens pestifera magnifica appetit
Et Christo rata suggerit.

8. Pudica cupiens optima praedicat
Et Christo Domino sic pie mancipat,
Quas illi famulas antea voverat,
Ac vota pia cumulat.

9. Qui, sacerdotio dum bene fungitur,
Mucrone gladii subito feritur,
Ac sanctis populis aethere iungitur
Et caelo pius inditur.

10. Hic talis, quaesumus, conditor inclite,
Assistat miseris ac sine crimine
Nos tibi societ aetherea in sede,
Qui cuncta regis inclite.

11. Nos eius meritis facito compares
Nec non precatibus reddito caelibes
Ac celsis populis aethere pariles,
Sanctorum quoque compotes.

12. Te, Christe, celebrent omnia condita
Telluri imposita mari et abdita
Vel cuncta modulis et reboantia
Per cuncta tibi saecula.

X. — 2, 4 Clarete bene. — 3, 1 apostolus. — 6, 3 nimium. — 7, 1 terream. — 8, 1 mancipiat. — 8, 3 noverat. — 9, 2 l. subito caeditur? — 11, 2 Nec non precantibus. — 12, 2 maria. — Cfr. Migne 86, 1208.

Beachtenswert ist, dafs der Verfasser des Hymnus den Reim streng durchführt und sichtlich wenigstens anstrebt, seine Verse metrisch und rhythmisch vollkommen zu gestalten. An jene Stellen jedoch, die gegen unsere landläufigen Gesetze der Metrik verstofsen, die bessernde Hand anzulegen, ist aus den Eingangs erörterten Gründen recht gewagt. Betonte und mafs man z. B. in jener Zeit ferítur oder férĭtur (9. 2)? Sicher verderbt scheinen zu sein 2, 2 und 6, 2.

158. In sancti Michaelis.

Ad Vesperas.

1. O caelorum alme princeps,
Michael potissime,
Summi regis Christi summus
portitorque rutilus,
Hagie bis, nuncupatus
Michael, Quis ut Deus?

2. Tu polorum aulae basis,
tu thronorum civis es,
Dominationum arce
tu virtutum praemines,
Principatum, potestatum
lux coruscans enites.

3. Cherubim deinde sacro
tu cluis ignichoro,
Seraphim deinde pollens
coetu nixus augusto,
Arce vehens legionum
primus rite senio.

4. Tu quaterno seniorum
ordine cursu viges,
Tu bis bino senatorum
globo quarto fulmen es,
Conditoris throno situs
rite missus assistens.

5. Tu ter terno sacro fultus
angelorum ordine,
Mille centies urbana
legionum compage,
Iuge carmen trinitatis
concrepans „Ter Hagie“.

6. Tu perennis Dei summi
vultum pedesque tegis
In vicem tribusque illis
innuens aspectibus,
Urielo, Gabrielo,
Raphaelo socius.

7. Hincque flantes flavis flammis
bis ternis volatibus,
Scilicet tegentes summa
ante mundi exordia,
Imave peracto fine,
quaeque tunt novissima.

8. Tu creatus creatoris
obsequens officio
Humilem praelatus axem
non linquis fastigio,
Ille caeli dum refuga
plectitur in tartaro.

9. Inde tibi summa virtus
pollet, vigor inclite,
Tenebrosis dominari
turbisque dominicis,
Iudicare censor suis
zabulum cum angelis.

10. Tu plebis Iudaeae salus
caelo missus ultor es,
Almo vati iubar ferens
Danieli oraculo,
Fortem inquit te bellare
pro fideli populo.

11. Inde nos quaesumus, alme
miles, victor inclite,
Exhibe cunctis renatis
nunc demum baptismate,
Quae praestabas olim pie
veteri aenigmate.

12. Tu remove tela lapsa,
sontes iras daemonum,
Pelle ulcus, arce morbum,
aufer omne scandalum,
Pax, salus fidesque fervens
omnem tegat animum.

13. Ecce, cuncti conglobati
revoluti temporis
Annuale aulae tuae
dedicatum solvimus,
Sit ratum ut regi Christo,
tu fave, dum vivimus.

14. Praebe nobis mente decus,
esse mundos corpore,
Ne cadamus caeno mole
saucii libidinis,
Quo surgamus ad salutem,
tu clementer sublevа.

15. Tempora fave tranquilla,
auge pacis foedera,
Ensis urbis nostrae fines
hostilis non dissecet,
Labes mundum plagae ullum
te duce non trucidet.

16. Discat sexus omnis aetas
cassa mundi linquere,
Verum Christi callem clines
discamus concurrere,
Quo queamus caeli portam
transitum post petere.

17. Ultimus dies cum ille
resurgendi fulserit,
Non reorum sorte vincti
mancipemur tartaro,
Sed urbano lucis loco
deputemur libero.

18. Duplex tunc honor dum sanctis
digne dignus redditur,
Non indignis mala nobis
obvient, quae gessimus,
Sed mutandi transferamur
ex fide sideribus.

19. Quo tibi percompti, alme
Michael fortissime,
Hierusalem gloriosae
simus mixti carmine,
Ut immenso perfruamur
rite lucis lumine.

20. Laudem soli trino fantes
numini multimodam,
Spiritus, patris et agni
mox adepti dexteram
Gaudeamus, exsultemus
affatim per saecula.

LSd; X. — 1, 2 Der sonst beachteten Assonanz wegen könnte man „potissimus" erwarten; aber hier wie an ähnlichen Stellen (6, 2; 13, 2; 17, 2) tritt dafür der Reim mit der betreffenden Halbzeile ein. Anderwärts, um das gleich hier zu erledigen, reimt die erste Verszeile einer Strophe mit der Schlufszeile der vorhergehenden; so 7, 2; 10, 2; 15, 2. — 1, 5 Aye bis LSd; Aggeus nuncupatus X. — 1, 6 ut Dominus LSd, X. — 2, 1 aulae vases LSd; vasis X. — 2, 4 virtutumque praeminens X. — 2, 6 coruscus LSd; coruscans evites X. — 3, 2 tunc luis LSd. — 3, 4 cento nixus LSd, X; agusto LSd. — 3, 5 Arcem X. — 3, 6 senior X. — 4, 3 bis duo X. — 4, 4 flumen es X. — 4, 6 adsistans, korrigiert aus adadstans LSd; adastans X. — 5, 1 sacro vultus X. — 5, 3 urbano LSd, X. — 7, 1 flavos LSd, X (beachtenswert die Alliteration; auch sonst im Hymnus). — 7, 2 volantibus X. — 7, 5 Immane. — 8, 5 caeli fehlt X. — 9, 4 turbibus daemonicis X. — 10, 2 e caelo missus altor es LSd; lator es X. — 11, 6 aenigmati X. — 13, 2 revoluto X. — 13, 3 Annualem LSd; Anno alleluia aulae X. — 14, 1 mente decos LSd; caecos X; l. vielleicht nos mente decoros. — 14, 3 caeno molli X. — 14, 4 libidine LSd, X. — 15, 5 Labes ullum X. — 16, 2 cussa LSd. — 16, 3 clives X. — 17, 1 Ultimo LSd, X. — 17, 2 resurgenti LSd. — 18, 2 digna dignis X. — 18, 4 obligent X. — 18, 5 Sed nutandi X. — 19, 1 praecacti alme X. — 19, 4 sic enixi LSd; sint enixi X.

Auffallend ist die vom Rhythmus verlangte Betonung: ádsistens 4, 6; refúga 8, 4; quaesúmus 11, 1; remóve 12, 1; hóstilis 15, 4; trúcident 15, 6; und doch ist der Dichter recht sprachgewandt. Solche Thatsachen verlangen bei der Textkritik und Beurteilung der Metrik ernste Beachtung.

Cfr. Migne 86, 1213 (= X mit einigen unglücklichen Konjekturen Lorenzanas); danach Neale 203. Letzterer unterdrückte die Hälfte der Strophen: Str. 3—7, 12—15, 19. Eine Probe, wie wenig der bei Ortiz oft zur Unverständlichkeit entstellte Text durch spätere Konjekturen dem Originale näher gebracht wurde, bietet Strophe 8, 2 sqq. Lorenzana schreibt:

Humilem praelatus axem | non linquis fastigio,
Ille dum refuga plectitur | insolens in tartaro;

ohne dabei „insolens" als seine Zuthat anzumerken; dafs bei Ortiz in der ersten Halbzeile 2 Silben fehlten und „plectitur" zur zweiten Halbzeile gehörte, entging ihm. Neale änderte alsdann:

Humilem praelatus axem | non linquis fastidio,
Ille dum refuga cadit | insolens in tartaro.

So ist das Metrum wieder gesichert, aber der Sinn? Neale übersah wohl, dafs in vorliegendem Hymnus oftmals (cfr. 2, 3; 3, 2; 3, 5) statt in c. abl. der blofse Ablativ gebraucht wird, also (in) fastigio allein richtig ist: Auf dem Gipfel der Macht verliefs Michael nicht seine ihm zukommende demütige Stellung. — Der Text Neales wörtlich abgedruckt Daniel IV, 106.

159. In sancti Michaelis.

In Laudibus.

1. Prompta cuncta catholicae
plebs alumna ecclesiae,
Vota simul exhibete
et crimina pandite,
Ut cunctorum auctor clemens
cunctis praestet petita.

2. Michael etenim ille
sublimatus nomine,
Aula caeli conspicuus
nuntius summi Dei,
Princeps angelorum factus
vocabuloque celsus.

3. Cuius nomen ex virtute,
et opus ex munere
Ab omnipotente ratum
obtinet conservandum,
Ut glorietur in Deo
cum consortes socios.

4. Summi Domini est iste
magnus factus nuntius,
Qui taetrum illum horrendum
refugumque angelum
Debellando praecipitem
demersit in erebo.

5. Iste semper est protector
et defensor omnium,
Ut cunctorum postulata
regi Deo offerat
Et ab illo destinatam
plebi praestet gratiam.

6. Magna siquidem est ista
diei festivitas
Huius almi archangeli
Michaelis nuntii,
Quam nos celebrare oportet
suscipere et devote.

7. Ut ex eius impetratu
mereamur omnium
Obtinere apud Deum
veniam peccaminum
Et beatae vitae regnum
fruere post transitum.

8. Sit gloria, sitque honor
patri atque filio
Simulque et coaequali
spiritu paraclito,
Qui unus in trinitate
regnat in perpetuum.

LSb; LSd; X. — 1, 2 alumnae gratiae X. — 1, 6 cunctis praestita praestet LSd; praestet praestita X. — 2, 3 Aulae LSd, X. — 2, 4 amori summi Dei; nuntius fehlt X. — 2, 6 excelsus LSb; celsusque vocabulo X (an sich entsprechender; aber Wortaccent und Rhythmus stehen in diesem Hymnus oft in Widerstreit). — Str. 3 steht in LSb nach Str. 6. — 3, 3 omnipotenti LSd; ratus LSb; Ab omnipotentis manu X. — 3, 5 gloriemur LSb; in Deo glorietur (wohl Korrektur; cfr. Note zu 2, 6) X. — 3, 6 cum sociis consortibus. — 4, 1 Summus Hss. — 4, 5 Debellandoque percito. — 4, 6 demergit LSb. — Str. 5 fehlt LSb. — 5, 5 destinata X. — 5, 6 gratia X. — 6, 2 dei festivitas X. — 6, 6 suscipereque devote LSd, X. — 7, 5 sq. regn perfrui (Korrektur) X. — 8, 2 patri quoque ex filio LSb. — Die Doxologie in X (cfr. die ähnliche im Hymnus Hierusalem gloriosa) lautet:

Laus tibi per omne tempus,
trinitas indifferens,
Una patri filioque
inclito paraclito,
Cuius laus et potestas
per aeterna saecula.

Cfr. Migne 86, 1219. — Vorstehender Hymnus wurde auch auf den hl. **Gabriel** durch einfache Umtauschung der Namen angewandt und so von Ortiz in das Corpus des Breviers aufgenommen, während Lorenzana ihn in einen Anhang verweist. Dabei ist beiden das für die Geschichte der Texte sehr bezeichnende Mifsgeschick begegnet, dafs sie den besseren, mit LSb und LSd vielfach übereinstimmenden Text für den Gabriel-Hymnus verwerten.

160. In ss. Nunilonis et Allodiae.

1. Restant nunc ad Christi fidem
virtutis insignia,
Quae sanctorum rite possint
assequi praeconia,
Quae unius festi die
celebrantur gloria.

2. Assunt nempe sanctitatis
nobilis prosapiae
Nunilo siquidem virgo
sanctaque Allodia,
Quae clarent germanitate
clarentque martyrio.

3. Quae ambae in ineuntis
aetate infantiae
Martyres Deo, quae fide
delitescunt domui,
Sed Christi accensae igne
enitescunt caelibes.

4. Tunc deinde functione
cuiusdam versipellis
Impelluntur ad conspectum
praesidis tyrannici
Vitae normam confitentes
christiani dogmatis.

5. Protinus regi delatae
perducuntur pariter
Urbis Oscae assistentes
principis praesentia,
Quae interrogatae pari
Christum voce clamitant

6. Ilico traduntur almae
privatae custodiae,
Ubi quater denum tempus
dierum instantiae
Respuunt promissiones,
respuunt supplicia.

7. Sed vinculis mancipatae
dierum articulo
Non cessant Christum precantes,
ut illis constantia
Passionis atque mortis
largiretur optio.

8. Igitur completa dies
illuxit feliciter,
Comproductae producuntur
ad forum perniciter,
Sic se ambo exhortantes
ad palmam martyrii.

9. Percitus lictor ostendens
fulgurantem gladium,
Ubi, cum prosilit primo
Nunilo sanctissima,
Crine sibi illigata
percussa prosternitur.

10. Quod cernens germana virtus
protinus Allodia
Excipit flexa cervice
imminentem gladium,
Sicque ambae laureatae
provehuntur aetheris.

11. Inde tuam omnes, sancte,
flagitamus gratiam,
Ut earum interventu
dimittantur crimina,
Vitaque feliciorum
potiamur gaudia.

12. Procul sit a corde dolus,
pellatur lascivia,
Caritatis omnes uno
conectamur vinculo,
Quo charisma, dona sancti
perfruamur spiritus.

13. Gloria patri natoque
semper et paraclito,
Laus, potestas atque virtus
gratiarum copia,
Quem Deum cuncta fatentur
saeculorum saecula.

LSd. — 1, 5 festu diem. — 1, 6 celebratur. — 3, 1 ambo in ineunti. — 3, 2 aetatis infantie. — 3, 3 qua fide. — 4, 1 functionem. — 4, 2 cuius dum versipellis. — 4, 4 praesidis viam vici. — 4, 5 Vitam. — 7, 1 Sed intuli mancipatae. — 7, 4 constantiam. — 9, 3 somprosilit. — 10, 6 praevehuntur. — 11, 5 Victaque. — 12, 1 dolum. — 12, 2 pellantur.

161. In s. Petri Cathedra.

1. O Petre, petra ecclesiae,
Isto beatus nomine,
Quo Petrus a Christo petra,
Non petra Christus a Petro.

2. Tu es Petrus, qui filii
Confessor es primus Dei,
Hinc primus in membris manens,
Ob quod Cephas vocatus es.

3. Adest dies, quo Romula
In urbe consecratus es,
In quo cathedrae nobilis
Scandens thronum attolleris.

4. Collata ergo gloriae
In te potestas affluens
Ligata solvat crimina
Portasque averni obstruat.

5. Hinc pastor ut piissimus
Oves guberna creditas
Intus forisque pervigil,
Ne subruamur, protege.

6. Et clave illa caelica
Solvens catenas criminum
Illic reos inducito,
Quo clarus exstas ianitor.

7. Ut cum polorum principi
Recisa membra iunxeris,
Sit trinitati gloria
Per cuncta semper saecula.

MT; LSa; LSd; X. — 2, 1 Petrusque filii LSa; qui fidei X. — 2, 3 Hic primus LSa; Nunc primus X. — 3, 1 quod LSa; Romulea X. — 3, 3 cathedra X. — 3, 4 substolleris LSa, sustolleris LSd, X. — 4, 2 abluens MT. — 4, 4 aberni LSa. — 5, 2 gubernat X. — 6, 1 Hec clabe LSa. — 6, 4 Quod LSd; exstat X. — 7, 1 pollorum X. — 7, 2 Rescissa MT, Recissa X; iusseris MT, X. — Cfr. Migne 86, 1103 und 99, 479. — Ferner Thomasius II, 381 (= X); daraus Madrisius, der Dümmler (Poetae lat. aevi Carolini I, 136 unter „**Paulini** Aquileiensis carmina dubia") als Quelle diente. Daher bei letzterem der Text mangelhaft und Autorenangabe unzuverlässig.

162. In sancti Philippi.

1. Fulget coruscans ut sidus exuberans
Candens Eosque missus inter omnibus,
Praedicat gentes lumen verum sanctius
Repletque omnes cunctis mirabilibus
Prodigiorum gestansque miraculum.

2. Hic est Philippus, beatus apostolus,
Qui praedicavit Scythis evangelium,
Bis denis annis post Christi ascensionem
Receptus fuit ad Martis [e]statuam,
In qua [e]stabat draco ingens pessimus.

3. Fiunt virtutes per manus apostoli:
Duo tribuni, quos draco prostraverat,
Seu filius sacrificans pontificis
Recuperabant prospera libertatis
Et reddunt Deo gratias multimodas.

4. In locum dirum, quo draco steterat,
Benigne iussit, ut vexilla collocent,
Virtutes magnas imperat acquirere;
Tunc draco ipse, qui praeerat saevius,
In Christi laudem solitudo permanet.

5. Per manus sancti Philippi apostoli
Omnes delicta paenitendo proferunt;
Suscitat functos et curat qui morbidos,
Et ipse illis tempus magnum praedicat,
Ut sic ad Christum spiritumque deferat.

6. Auditum fecit Domini magnalia,
Quomodo venit virgineque prodiit,
In mundo isto miraculis claruit
Et post in finem passionem suscepit,
Inde resurgens et ad polum rediens.

7. Post haec beatus vocat ad se populos,
Levitas iubet, sacerdotes fieri,
Deorum templa nimia destruere
Ecclesiarumque sancta erigere,
Haereticorum de errore redire.

8. Ex tunc ad Deum emisit spiritum
Et duae eius virgines et filiae,
Haec luce saeptus scivit inspiramine,
Humatur quoque sepulcrali lumine,
Ibi provisum Dei manet gloriae.

9. Te exoramus, sancte Christi Domini,
Ut hic patronus intercessor praemices
Pro cunctis servis, Christianos adiuves,
Ut in hoc mundo tutelam adhibeas
Et in praesenti requiem adcumules.

10. Recipiant ut functi omnes veniam,
Quietem pacis et tranquillam gratiam,
Et, qui hanc laudem condidit, libertatem;
Per intercessum precantis apostoli
Sit exauditor Iesus Christus Dominus.

11. Sit laus patri, potentia, deitas
Sit filio scientiae in laudibus,
Sint paraclito sempiterna carmina
Essentiaeque indivisa gloria
In omni aevo per aeterna saecula.

LSc. — Der schlecht überlieferte Text ist um so schwieriger zu emendieren, je anormaler das Latein des Verfassers gewesen zu sein scheint. — 1, 2 eusque; lies: missus inter homines? — 1, 3 sanctium. — 2, 2 Scytham. — 2, 3 post Christi ascensio. — 2, 4 ad Martis stadium. — 3, 2 Duos tribunos, quem draco prostraberat. — 3, 3 Seu wie vel statt et; filius. — 3, 4 Recuberabant. — 4, 1 quem draco. — 4, 2 vexilla bedeutet hier das Kreuz (vexilla regis). — 4, 3 imperant. — 4, 5 solitudo permanet soll (vgl. die Legende) soviel heifsen als: er wird in die Wüste gebannt. — 5, 2 delictis paenitendi perferunt. — 5, 3 fructos. — 5, 4 tempus munum. — 5, 5 Et sic. — 6, 2 et de virgo prodiit; vgl. aber 1, 2; 2, 3; 7, 2; 8, 3 die Lesarten der Hs. — 6, 4 Lies in fine? — 7, 2 et sacerdos fieri, von sacerdus, i? — 7, 3 exstruere. — 7, 5 Eresicorum de errore reddere. — 8, 2 Cum duae eius; lies: Cum duas eius virgines et filias? — 8, 3 Ex luce septem scit per inspiramine. — 8, 5 provisam. — 9, 1 Christe Domine. — 9, 2 Ut haec patronum intercessor premiges. — 9, 4 in haec mundo. — 9, 5 praesentem requies. — 10, 1 Recipiantur cuncti omnes. — 10, 2 tranquilla. — 10, 3 Et qui haec laudem condidit liuertitas. — 10, 4 Per intercessu precibus apostolum; lies: Per intercessum (st. intercedentem) precibus apostolum? — 10, 5 Et exauditor Iesum Christum Dominum. — 11, 3 Sit.

163. In sancti Saturnini.

1. Vocis auditae novitas refulsit
Regis adventum recinens superni;
Det suos terra pariendo flores
Iure coronis.

2. Ninguidis saepta spatiis Tolosa
Flagret accensa fidei calore,
Quem Saturnino reboante Christum
Martyre cepit.

3. Dogmate cuius simulacra cedunt,
Cuius accessu reticere discunt
Daemonum vafra dominantis ora
Voce sopita.

4. Hic Dei patris genitum colendo
Praedicans voce simul et cruore,
Vincitur tauri pedibus litandus
Victima Christo.

5. Huius illaesi cineres dicato
Rite transferri tumulo merentur,
Quo fides cultu gemini honoris
Aucta maneret.

6. Inde te, Christe, venias, rogamus,
Mitis apparens veniendo íustis
Nosque victorum socians coruscis
Iunge coronis.

7. Gloriam psallat chorus et resultet,
Gloriam dicat, canat et revolvat,
Nomine trino, deitate soli
Sidera clament.

MT; LSb; LSd; X. — Str. 1 fehlt LSb. — 1, 1 nobitas MT. — 1, 2 retinens superni X. — 1, 3 terram X. — 1, 4 colones MT; colonis LSb, LSd, X. — 2, 1 Linguis (später L ausradiert und durch N ersetzt (dissaepta LSb; Irriguis saepta X. — 2, 2 Fraglet MT, LSb, LSd. — 2, 3 Quae LSd, X; revoante MT, LSb, LSd; Christo MT, LSb, X. — 2, 4 Matyrem X; coepit MT, X. — 3, 1 simul actu cedunt LSb. — 3, 3 Daemonum bafra MT; vabra LSb, LSd; umbrae X; dominantis hora MT. — 4, 1 colendum X. — 4, 2 voce et simul et LSb. — 4, 3 litanda LSd. — 6, 1 Id de te LSb; Christum MT; veniens MT, LSd, X. — 6, 2 iustus LSb. — 6, 4 colonis LSd, X. — 7, 1 sqq. Gloriam psallat; das Übrige fehlt LSb. — 7, 2 reuolbat MT. — 7, 3 Nomini MT, LSd, X; deitati MT; deitatis olim X. — 7, 4 Sidere MT. — Cfr. Migne 86, 1260. — Der Hymnus ist schon wegen des klassischen Metrums beachtenswert; an 2 Stellen (1, 3 u. 5, 2) ist in der Thesis ein langer Schlufsvokal gekürzt, eine oft vorkommende Licenz; bedeutsamer ist der metrische Verstofs in sopita (3, 4) und vincitur (4, 3).

164. In sancti Sebastiani.

Ad Vesperas.

1. Sollemne festum, plebs benigna, promite
Sebastiani, martyris sanctissimi,
Quo mundum linquens regna caeli possidet;
Omnes sonoro iubilo concinite
Christoque vota corde puro reddite.

2. Hic literarum clarus et christicola
Et Mediolani incolis indigena
Carus tyranno erat, nam principibus
Sub veste ad hoc mundiali militans,
Fide ut digna mulceret alloquia.

3. Duo gemelli ac fideles milites,
Marcellianus frater et Marcus pius,
Christi dum prona nomen mente colerent,
Multantur diro carcerali vinculo
Mox audiendi Chromatio praeside.

4. Ad haec parentes vel modestae coniuges
Mugitum dantes ac petentes carcerem
Cum blandimentis amicorum noxiis
Natos demonstrant, eiulando flagitant,
Non ut obire appetant sed degere.

5. Inter parentum lacrimas vel coniugum
Christi coeperunt milites mollescere
Mentesque poenae ad dolores flectere;
Sed tunc eorum coram erat coetibus
Sebastianus, belliger fortissimus.

6. Mox quibus sese obiciens in medio
Dignius cunctos instruens alloquio
Mundique falsa esse lucra indicat,
Caelestis regni praedicans insignia
Vitam finiri propter Christum imperat.

7. Haec cum beatus aptius discerneret,
Coruscum lumen radians ab aethere
Sebastianum afficit mox lucidum
Et palliatus iuvenis sub lumine,
Quo fertur eum imbui plenissime.

8. Haec intra aedes acta sunt Nicostrati,
Iam prima cuius Zoe uxor credidit;
Bis ternos annos quae elinguis duxerat,
Effecta iussu eloquens tunc martyris
Eiusque dicta rite prorsus insequi.

9. Nam se boabat intuere angelum
Sacrum tenere ante ipsum codicem,
Per quem digesta hauriebat singula.
Confestim omnes credi ad hoc clamitant,
Ablutionem ocius expostulant.

10. Sed semper ardens atque digne providus
Sebastianus imperat Nicostratum,
Ut vincla tenti, traditi in carceres
Forent coacti cum iam illis credulis,
Baptisma cuncti consequantur aptius.

11. Quod rite factum credidit et Claudius
Cum prole cara cara et cum coniuge,
Cum iam beatus advocatus presbyter,
Qui persequentum metu erat in abditis,
Hic baptizandis imperat nomen dari.

12. Tunc universi prodentes vocabula
Sexdena et octo utrorumque sexuum
Tincti per eum sunt pio in gurgite
Et iam renati sub divina gratia
Decem diebus laeta psallunt cantica.

13. Praefectus urbis tunc erat Chromatius,
Ad hoc requirit ipse Tranquillinum sic,
Quid liberorum diceret arbitrio,
Fidemque Christi illi plene intimans
Ipsum colendo se protectum indicat.

14. Cuius edoctus sospitate arbiter
Venire sanctos ilico clam praecipit,
Pensat venalem esse Christi gratiam,
Despondet auri infinitam copiam
Artus mederi languidos expostulans.

15. Non hoc potiri distrahendo opines,
Ni Christum credas prius, sancti inquiunt,
Tuo medela erit nulla corpori;
Ast ipse vovet statim ad haec credere
Adempta omni pectoris formidine.

16. Sed mox beati hortant eum commode
Prius deorum ficta monstra frangere,
Culturam nempe noxiam omnem pellere,
Cunctis delictis abnuere protinus,
Quod ut agatur, optat ille promptior.

17. At ut coeperunt martyres confringere
Delubra vana operis mechanici,
Decorus astat angelus Chromatio,
Qui cuncta curat, solvit et podagricos
Nodos superno protinus solacio.

18. Sebastiani provido consilio
Tunc aegrotari simulat Chromatius,
Praefectus alter rei adit publicae,
Abiecta mundi iste ut dispendia
Futurae vitae rudimenta appetat.

19. Cum patre credit dulcis et Tiburtius,
Omnisque credit propria familia,
Centum quaterni mille et promiscui,
Sacro abluta lavacro discrimina
Charismatumque consequuntur gratiam.

20. Antistes erat tunc Gaius episcopus,
Sanctos tuendos colligat Chromatius
Sacris praecepit propriis in aedibus,
Quos ille omnes sic fovet et commonet,
Ut pompa nullum saecularis occupet.

21. Furor sed quia ingruit tyrannidis,
Hoc nulla potest ratione contegi,
Ex sacro scripto iussus est Chromatius,
Causa ut medendi longius ab oppido
Suo abiret cum suis commercio.

22. Sanctos utrosque tunc monet intentio,
Sebastianum Polycarpum sanctumque,
Ut quis de illis iret cum euntibus,
Sed ambo quaerunt passionis bravium,
In urbe ambo residere ambiunt.

23. Summus sed papas Polycarpum commonet,
Ut acquisitam plebem nollet linquere,
Novellum Christi rore ubi irriget;
Mox conticescens sacer ad hoc senior
Blandumque vatis adnuit imperium.

24. Tunc apud papam remansere martyres
Marcellianus, Marcus Tranquillinusque,
Tiburtius, Castorius, Nicostratus
Cum fratre vero Claudio vel filio,
Sebastianus et Zoe sanctissima.

25. Hos autem ipse sancta in ecclesia
Christo ministros rite omnes consecrat,
Explentque sacra vegeti mysteria,
Pollent diverse singuli officiis
Et praerogata sanitatum gratia.

26. Sit trinitati sempiterna gloria
Honorque summus et potestas inclita,
Quae trinitas pater patrisque filius
Cum spiritu unus Deus substantia
Per cuncta regnat saeculorum saecula.

MC; X. — MC zusammenhängend nur von 8, 1 bis 20, 3; im Vorhergehenden nur einzelne Worte erhalten. — 1, 1 prompte X. — 1, 4 Omnis X. — 1, 5 pura redit . . MC; puro redite X. — 2, 2 Et Mediolane MC; indolis indigena X. — 2, 5 Fidei X. — 3, 5 audientos optimo praesidi X. — 6, 1 obiciens X. — 6, 2 Consulto cunctos X. — 7, 1 His cum X. — 7, 2 Chorus: cum X. — 8, 1 Aedes sunt intra acta haec Nicostrati X. — 8, 2 Cuiusque prior Zoë X. — 8, 3 Annos elinguis quae bis ternos duxerat X. — 8, 5 insequid MC. — 9, 1 Nam se notabat angelum prospicere X. — 9, 4 ad hoc credi X. — 9, 5 Ablutionemque X. — 10, 1 Sed semper cautus atque dignus praesagus X. — 10, 2 Sabastianus MC. — 10, 3 vinclis tenti, traditi carceribus X. — 10, 4 cum iam tunc credentibus X. — 10, 5 abtius MC. — 11, 2 Natis cum caris et cum coniuge X. — 11, 3 Cum Polycarpus advocatus X. — 11, 4 erat metu latitans X. — 12, 1 prodeunt MC; Tunc nomen dantes universi proprium X. — 12, 2 sexum X. — 12, 3 Tincti per idem MC. — 12, 5 Dies per decem X. — 13, 1 Romae praefectus urbis sed Cromatius X. — 13, 2 Ad sciscitandum vocat sic Tranquillinum X. — 13, 3 liverorum MC; Qui de natorum diceret arbitrio X. — 13, 4 que fehlt MC. — 13, 5 Ipsum credendo sese natum indicat X. — 14, 3 Venalem pensans X. — 14, 4 infinita pondera X. — 14, 5 expostulant MC, expostulat X. — 15, 2 Nisi MCX. — 15, 4 Adst MC, Adest X; vobet MC; statim praeses credere X. — 15, 5 Edemta MC. — 16, 1 Sed mox beatior cernit eum commode X. — 16, 2 fincta monstrata MC; Deorum ficta prius monstra X. — 16, 3 Cultura nempe noxa omni pellere MC. — 17, 1 ut fehlt X; conterere X. — 17, 2 mecanice MC. — 17, 3 iuvenis Cromatio X. — 17, 4 solbit MC; solvat X. — 17, 5 protinus scolastico MC; protinus calathico X. — 18, 2 emulat Cromatius MCX. — 18, 3 ait publicae X. — 18, 4 mundi istius X. — 18, 5 adpetit MC; capiant X. — 19, 1 Credit cum patre X. — 19, 3 quaternos . . promiscuos MC; Quater et dena centies promiscua X. — 19, 4 Sacri abluta lavacri C. — 20, 1 Antestis MC; Antestari magnum galustum potissimum X. — 20, 2 tuendo qui X; colligit MCX; cromaticos X. — 20, 3 praeceptis X. — 21, 5 adiret X. — 23, 1 Polycarpus X. — 24, 1 remanere X. — 24, 2 Marcellianum, Marcum, Tranquillinumque X. — 24, 3 Tiburtium, Castolium, Nicostratum X. — 24, 5 Sebastianum et Zoe sanctissimum X. — 26, 2 Honor quaesumus X. — Der folgende Hymnus ist ursprünglich nur eine Fortsetzung (divisio) des vorstehenden. — Cfr. Migne 86, 1044.

165. In sancti Sebastiani.

In Laudibus.

1. Iam nunc ad illos properare convenit,
Quis passionis tempus acre imminet;
Apostolorum namque natalitio
Zoe beata, dum oraret promptior,
Celso per sortem tradidit espiritum.

2. Dies deductos post octo Tranquillinus
Pauli ad aulam orans, nihilominus
Diro est ictu dilapidatus saxi,
Vasto demersum corpus et in flumine,
Mens vero efflat arduo in sidere.

3. Horum protinus requirentes corpora
Nicostratus et Claudius cum subole
Diebus tenti decem cum Castorio
Mersi marinis amnibus in fluctibus
Explerunt dignum possionis praemium.

4. Torquatus sanctis fraudulenter nectitur,
Commento cuius capitur Tiburtius,
Adfertur saevo atque diro iudici;
Quem et mucrone imperavit plectere
Christoque fortem consecravit martyrem.

5. Sanctorum hospes Castulus zetarius
Captus et Christi martyr mox efficitur,
Post quem deinde verberati lanceis
Marcellianus sanctus et Marcus probus,
Sic laureati fundunt caelo spiritum.

6. Togam Deo post acquisitam candidam
Pulcher et gregem pastor Christo traditum
Sebastianus, paedagogus optimus,
Insidiatur, per crudeles vincitur
A servis ductus principum obtutibus.

7. Quem iam tyranni imperant mox impii
Duci in campum et sagittis insui,
Sed Christi [plene] post sanatus gratia
Inter flagella demum vitam terminat,
Arcem sacratam evolat in aethera.

8. Adesto nunc beate iam precantibus
Sebastiane, iam tuere servulos
Sancto cum illo comitatu proprio,
Dimitte culpam atque praesta veniam,
Omnes fruamur gaudia caelestia.

9. Fraterna clerum caritas conglutinet,
Nullum simultas a caterva disgreget,
Fucus, rubigo, luxus, avaritia,
Abscedat omnis impia conventio,
Christum ut habeat, pura mens iam ambigat.

10. Gentis iugum, quod impie nos comprimit,
Tuo depelle adiumento gratiae,
Morbus et hostis absit vel penuria,
Adversa cuncta ocius aufugiant,
Pax sit perennis, functis quies placida.

11. Non nos in ira tunc iudex corripiat,
Cum terror eius fulserit in gloria,
Nec ignis vorax mancipandos adprobet,
Sed te sequentes praevium potissimum
Sanctorum simus compotes consortio.

12. Praesta, oramus, trinitas indifferens,
Desiderata tibi confitentibus,
Qui solus nomen deitatis obtinens
Pater cum verbo atque sancto spiritu
In trinitate regnas in perpetuum.

MC, X. — In MC nur 8, 4 bis 11, 2. — 1, 1 ad illum X. — 1, 2 Qui passionis tempus arguet in mane X. — 1, 5 Celso persontem X. — 2, 3 Diro est hic tunc dilapidatus saxo X. — 2, 4 dimersum X. — 3, 4 amnibus et in fluctibus X. — 4, 2 Comentum X. — 4, 3 Affectu saevo et diro vindice X. — 5, 2 Captus est et Christi X. — 5, 3 Postquam deinde X. — 6, 2 ut gregem X. — 6,5 Ac servis X. — 7, 4 terminatus X. — 8, 5 Quo omnes fruamur gaudio caelesti X. — 9, 5 Christum ut abet MC; Christum ut mente semper pure ambiant X. — 10, 1 Iugum quo gens impie nos comprimit X. — 10, 3 Hostis nec morbus adsit X. — 10, 4 effugiant X. — 11, 1 tunc fehlt X. — Zu bedauern ist die Verstümmelung von MC, da der Text in X sich an vielen Stellen als Umarbeitung erweist. — Cfr. Migne. 86, 1047.

166. In sancti Sebastiani.

1. Sebastiani martyris sollemne est
Festum beati, plebs fidelis, concine
Benigna mente canticum novum Deo,
Qui dat triumphum sanctis et victoriam
Iubetque caeli possidere patriam.

2. Vir hic fuit verax, modestus, sobrius,
Mitis iucundus valde et carissimus,
Sermone clarus, lingua disertissimus,
Ad hoc latebat saeculi sub chlamyde,
Regnum ut poli praedicaret omnibus.

3. De ore sancti multitudo plebium
Praecepta Christi audientes inquiunt:
Sit turpe nobis, hactenus quod viximus
Obtemperando pessimis parentibus,
Christum sequamur, redemptorem omnium.

4. Sebastiane, sancte noster vernule,
Nos doce, fove, guberna et protege,
Ad passionem qualiter promptissima
Venire mente debeamus naviter
Et fortiter crudelem hostem vincere.

5. Fecit beatus sicut illi iusserant,
Terrena cuncta mox iubet relinquere;
Ex toto corde illi sicut stercora
Temnunt caduca, ilico et respuunt,
Appeterent vitae ut futura gaudia.

6. Parentibus cum nuntiatum protinus
Esset, venire magnis cum gurgitibus:
Quid vobis filii contigit carissimi,
Perdatis ut mundi iucunda et optima
Et tenditis ad mortem ultro pessimam?

7. Coepere sancti ad dolorem flectere
Cor, ad parentum verba emollescere,
Sed mox praedicti martyres effecti sunt,
Corroborantur nimia constantia
Ad perferenda tormenta atrocia.

8. Vobis iam Deus pandit poli ianuam,
Ad illam ut venire sanctam patriam
Possitis, in qua nulla mors, sed gaudium
Perenne atque magna est iucunditas,
Gustate et videte, quam suavis est Deus.

9. Si pulchritudinem domorum quaeritis,
Aeterna civitas habet pulchras domos
Multasque mansiones in caelestibus,
Et angelorum ibi absque syllabis
Ter sanctum clamans multitudo iubilat.

10. Ad laudem illic regis sonant organa,
Fraglantque campi variis odoribus,
Emicat iubar absque ullis umbribus,
Serenitas ibi est absque nubilo,
Et sempiternum lumen ibi est Deus.

11. Quam magna multitudo est dulcedinis
Tuae, Deus, quam te timentibus celas
Et perfecisti valde diligentibus,
Donumque gratiae tuae petentibus
Donas et indulgentiam, piissime.

12. Zoe beata, muta quae permanserat
Bis ternis annis, cernit angelum Dei
Librum tenere, de quo verba protulit,
Sebastiano coram suis visibus;
Clamore vocis conditorem invocat:

13. Beatus est credens tuis sermonibus,
Sebastiane magne et mirabilis;
Dixit: Iam credo Deum, Dei filium
Christum, qui meum pandit os velociter,
Ut laudem illum in superna patria.

14. Quae vox potest laudes tuas, Deus, loqui,
Quae cogitare mens valet potentiam?
Tuo repleti martyres mox flamine
Ad passionem properant interriti,
Ut te fruantur summo et bono Deo.

15. Te adiuvante martyres effecti sunt,
Per servum tuum pium et sanctissimum
Sebastianum, militem fortissimum,
Per quos rogamus flebiles, ut audias
Nostras preces noxasque omnes amputes.

MT. — 3, 3 qui viximus. — 4, 2 Tu nos doce, fobe. — 4, 3 promptissimam. — 4, 4 mentem; nabiter. — 5, 1 iusserat. — 6, 3 vobis et fili. — 8, 4 adque. — 8, 5 Dominus. — 9, 5 sanctum salunt. — 10, 1 resonant. — 10, 3 zu umbribus vergl. im folgenden Hymnus 2, 1; 5, 3; 14, 4. — 11, 3 te valde. — 12, 1, mutaque. — 12, 2 annis fehlt. — 12, 4 Sebastiani. — 13, 4 Christumque meum. — 15, 3 Sebastianum. — Cfr. Migne 86, 890.

167. In sancti Sebastiani.

1. Adest dies percompta summis gaudiis,
Quam decoratam martyrum victoriis
Excipit sancta devota ecclesia,
Ob hoc decenter in laudes altissimi
Hymnum promamus canticis harmonicis.

2. Hic vir illuster meritis ac verbibus
Ab idolorum cultibus nefariis
Plebes convertit divinis oraculis,
Cultores reddit fidei catholicae
Et amatores fervidos martyrii.

3. Prompto carorum fratrum nutantem animum
Affatu firmat salubri oramine,
Parentum quoque, coniugumque subolum
Atque carorum infidelem animum
Fidei sanctae mancipavit cultui.

4. Hinc principantem plebibus Chromatium,
Nicostratum vel Claudium vel Castulum
Nec non et Zoe, simul et Castorium
Athletas fecit Christi, Dei filii,
Quod incunctanter perferrent martyrium.

5. Qui innovati salutari lavacro
Signis coruscant, virtutibus emicant,
Nam quendam lapsum quassatis iam membribus
Restaurat orans ilico Tiburtius,
Quem cum parentes Christo munus obtulit.

6. Hinc vir illuster merito Chromatius
Spreto profano cultu idolatriae
Adhaerens castae disciplinae fidei
Nexus dissolvit famulorum libere,
Mancipans Christo, quos iure possideret.

7. Mox se devotum exhibens altissimo
Reliquit cuncta mundi transitoria,
Adhaesit mente divinis obsequiis,
Studet implere indita oracula,
Forum [e]spernit et secretum appetit.

8. Huic caterva adhaeret credentium
Perferre pondus nequiens martyrii,
Cum quibus idem in Campano litore
Coenobialem vitam gerit digniter,
Deo se simul cuncti mactant hostiam.

9. Romuleorum principes sacrilegi
Ad haec commoti gravius desaeviunt
Et exarsere furoreque rabido
In persequendo Christi testes fidei,
Libamen quoque diis nollent exhibi.

10. Tunc papa urbis convocato agmine
Catholicorum secum remanentium
Quosdam ex illis consecrat presbyteros,
Quosdam honorat decore levitico,
Ceteros omnes fecit subdiacones.

11. Sebastiani auctoris [e]studio
Omnium horum armata confessio
Ad passionem prosilit intrepida,
Nam Zoe victrix prima vicit dimicans,
Hinc Tranquillinus triumphat felicius.

12. Deinde simul Claudius, Nicostratus,
Castor Victorque una cum Sempronio
Sacra quaerentes corpora per litora
Subito capti ab insidiantibus
Salo immersi pro Christo immersi sunt.

13. Post hoc beati proeliantes pulchrius
Castulus sanctus nec non et Tiburtius
Superant ignes tortorumque verbera,
Ense prostrati migrant ad caelestia
Regno asciti cum turba angelica.

14. Igitur tenti exhinc nobilissimi
Gemini fratres sed uni vocabulo
Figuntur ligno ferreis aculeis,
ᵉStimulantur planta pedum clavibus,
Fatentes Christum lancea transfossi sunt.

15. His universis laureatis sanguine
Rutilum sidus lucernaque fulgida
Diu latere nullatenus potuit,
Sebastiani inclita praesentia,
Orator quique cunctis fuit strenuus.

16. Hic callidorum conventus insidiis
Regi oblatus exstat imperterritus
Et sciscitatur, numina cur temneret?
Christum incunctanter laudando confessus est
Esse cum patre Deum sempiterniter.

17. Huius ad vocem furens iudex impius
Iubet in campo hunc sagittis insui,
Quod genus poenae huic ad exitium
Putans prodesse, sibi ad vindiciam,
Amens relinquit ipsum velut mortuum.

18. Nullo beatus dolore conteritur,
Cum armaretur divinis virtutibus,
Sed convalescens iam virtute praeditus
Persecutorem obviat modestius,
Proponens morem Christiani dogmatis.

19. Immanis ille denuo desaeviens
Flagris concidi Dei sanctum imperat
Indesinenter, usque dum deficeret;
Sed mox ut ipsam perferret sententiam,
Spiritum efflat ad patriam caelicam.

20. Astate, Dei gloriosi martyres,
Astate, Christi milites fortissimi,
Ferte favorem verbis obsequentibus,
Patrocinate vobis diligentibus
Et suffragate Christiano coetui.

21. En, coetus omnis atque sacerdotium,
En, aetas omnis, sexus vel condicio
Vestris congaudent hodie victoriis,
Praebete cunctis congrua remedia,
Ut quaeque vestris competant iam meritis.

22. Qui postulata conferendo plebibus
Et munimenta Christo servientibus
Omnibus sitis perenne solacium
Ad reserandum paradisi aditum,
Qui huius festi veneramur gaudium.

23. Praesta, oramus, trinitas indifferens,
Desiderata tibi confitentibus,
Qui solus nomen deitatis obtines,
Pater cum filio atque sancto spiritu
In trinitate regnans in perpetuum.

MT. — 1, 2 Que. — 1, 3 debota. — 2, 1 Zu verbibus vgl. 5, 3 und 14, 4. — 2, 2 ultibus. — 2, 5 ferbidos. — 3, 1 nutans. — 3, 4 Adque. — 3, 5 mancipabit. — 4, 1 plebium. — 4, 4 filium. — 5, 1 innobati, labacro. — 5, 5 Que cum. — 6, 1 Hic vir. — 7, 4 Student. — 8, 2 nequibens. — 8, 5 hostia. — 9, 3 ravido. — 9, 5 Lies: Libamen quia? — 10, 3 illos. — 11, 1 Sabastiani. — 11, 5 triumfat. — 12, 2 Simpronio. — 15, 1 universo. — 15, 4 Sabastiani. — 16, 4 cunctanter. — 17, 3 Quo genus. — 19, 2 Fraglis. — 19, 5 patria caelica. — 20, 1 Adstote. — 20, 2 Adstote. — 20, 3 faborem. — 21, 5 Hac quaeque. — 22, 5 festum. — 23, 5 regnas. — Der Hymnus ist in der Hs. mit dem vorhergehenden zu einem verbunden. — Cfr. Migne 86, 891.

168. In ss. Servandi et Gordiani.

1. Christe, verus rex sanctorum
et sacrator martyrum,
Tu es veritas et via
vitaque credentium,
Tu optantibus das votum
et beatis bravium.

2. Tibi laudum vota pandit
cuncta chors fidelium,
Qui Servando et Germano
robur mox eximium
Concessisti, ut vincirent
dimicando zabulum.

3. Praeses namque mundialis
ire ad aram praecipit,
Idolis litare vanis
fortes Christi milites
Noxiumque hostiarum
immolari sanguine.

4. Illi poenas exspectabant
Christi amore dediti,
Dulce tunc illis cremari,
dulce ferrum perpeti,
Validisque offerenda
corpora suppliciis:

5. Nos Christum nempe fatentes
exsecramus idola
Et caelestem adorantes
temnimus terrestria,
Absit, ut ritu profano
inclinemus corpora.

6. Haec loquentes obruuntur
mille poenis martyres,
Nexibus manus utrasque
flexus involvit rigor,
Et chalybs attrita colla
duris ambit circulis.

7. Nobilis per vulnus amplum
porta iustis panditur,
Quosque Christus candidatis
adgregat cohortibus,
Miscet choris angelorum
et coronat praemiis.

8. State nunc, hymnistae cuncti,
voce, votis, munere,
Atque in laudem sanctorum
vox cunctorum insonet,
Hic dies est festa nobis,
sit sacratum gaudium.

9. Gloria Deo parenti
 in excelsis resonet,
Gloria canamus Christo
 atque sancto spiritu,
Cui laus et potestas
 per aeterna saecula.

MT. — 2, 2 coors (cf. Du Cange: chors und cortis). — 2, 5 viverent. — 3, 6 Lies immolare? — 6, 4 rigor involvit würde den Reim herstellen. — 7, 4 coortibus (cfr. 2, 2). — 7, 6 Praemiis gegen die Endassonanz; ob vielleicht die den Mozarabern nicht fremde Form praemibus einzusetzen ist? — 8, 5 et festa; letzteres als subst. f. g. — 8, 6 sacratum gaudium (ist gegen den Reim, der jedenfalls in den 5 ersten Strophen streng eingehalten und in den übrigen wenigstens angestrebt ist l. sacrata gaudiis? — Die Doxologie völlig reimlos; ob später angefügt? — Cfr. Migne 86, 1233; Abdruck daraus Acta SS., Oct. X, 25. Neale 206; dort fehlen Str. 4—6.

169. In ss. Simonis et Iudae.

1. Itote populi, psallite praepeteS!
Iudas cum socio Simone caelibes
In festa vocitant coetibus inclitis,
Iam cunctis tribuunt gaudia servulis.

2. Uox, ecce, resonat principis ephebI:
Uoventes ilico reddite, servuli,
Uota, quae Domino promitis, incliti
Ut vestrum accipiant munus apostoli.

3. Dignum est cum precibus promere canticuM
Dignumque superum stringere principem,
Det suis (ut) populis nunc pie gratiam,
Det post aethereum consequi patriam;

4. Ac nexu scelerum iam sibi traditO
Adesse valeant principi caelico,
Ac dempto crimine tramite pervio
Adflati maneant rite paraclito.

5. Sic Iudas populos instruat et SimoN
Sub Christo placido currere tramitem,
Servare monita legibus indita,
Suprema ut valeant consequi praemia.

6. Sit trino Domino gloria unico,
Patri cum genito sive paraclito,
Qui solus Dominus trinus et unus est
Saeclorum valide saecula continens.

X. — 1, 3 festa vadant. — 2, 1 principis efferi. — 3, 1 Dignum nunc. — 5, 2 cucurre tramite. Nur in dieser Strophe war es dem Dichter unmöglich, auch am Schlusse jeder Verszeile sein Akrostichon durchzuführen. — 6, 4 Saeculorum. — Cfr. Migne 86, 1236. — Die Doxologie ist wohl entlehnt; vgl. Nr. 176.

170. In sancti Sperati.

1. Sperati, sancti martyris,
Palmam virtutis inclitam
Alternis invicem choris
Hymnis canamus mysticis.

2. Hunc urbs praepollens Africae
Carthago servat martyrem
Amplectitque occiduus
Christo dicatus populus.

3. Floret eiusdem tumulus
Eximiis virtutibus,
Ut passionis gloriam
Amplificent miracula.

4. Hic sacris cum sodalibus,
Dum cogitur ad victimam,
Negavit esse fortiter
Tura libanda idolis.

5. Exclamat namque protinus:
Christi minister ego sum,
Quosque videtis socios,
Tales adesse credite.

6. His dictis praesul impius
Commotus ira insaniae
Ferire iubet gladio
Colla piorum martyrum.

7. Per hoc tropaeum fidei
Evolaverunt animae,
Petentes patris solium
Pares coronas capiunt.

8. Sicque gerentes stigmata
Christi in carne propria
Conformes facti sunt Christo
Caelesti regno ac praemio.

9. Deo patri sit gloria.

MT; LSb; X. — 1, 2 Palma LSb. — 1, 3 inbicem coris LSb. — 2, 1 Ab urbis huius praepollens Africae LSb. — 2, 3 Caterbae servat LSb. — 2, 4 dicatur X. — 3, 2 Eximis LSb. — 3, 3 gloria LSb. — 3, 4 Amplificet LSb. — 4, 2 His sacris X. — 4, 2 cogitur virtutibus LSb. — 4, 3 Negavit sese X; 4, 4 Sunt ne serbiret idolis LSb. — 5, 1 Christi clamavitque protinus LSb. — 6, 1 Hic dictis praesul ipsius LSb; His dictus MT, X. — 6, 2 ira fehlt LSb. — 6, 3 Ferirte iubet LSb. — 6, 4 Cola piore LSb. — 7, 1 Post quem LSb; Post hoc X. — 7, 2 Ebolaberunt LSb. — 8, 4 ac fehlt LSb. — Die bekannte Doxologie vollständig in MT, X; Deo pa LSb. — Cfr. Migne 86, 1162; Acta SS. Iul. IV, 206; Dan. I, 202 (nur Strophe 1).

171. In sancti Stephani.

Ad Vesperas.

1. Christus est vita veniens in orbem
Mortis occasu patiens acerbae,
Mortuis actu pietatis usu
Vivere donat.

2. Sustulit vulnus removendo mortem,
Mortis auctorem perimendo surgit,
Patris ad dextram repetendo regnat
Sede superna.

3. Hunc sequens primus Stephanus minister
Sortis illatae titulo decorus,
Quam dedit spirans Domini benignus
Spiritus illi.

4. Vadit exemplo Domini revinctus,
Testibus falsis adopertus innox,
Iudicum portans scelerata sanctus
Dicta malorum.

5. Ore caelesti referit malignos
Et probat constans ratione falsos
Semper indignos Domino polorum
Credere nolle.

6. Saxeo nimbo lapidatus instat
Paulus et summus lapidantum servat
Vestem, ut reddat liberos ad ictum
Caede cruentos.

7. Sustinet mortis rabiem profanam,
Plenus omni sed pietate cordis
Hostibus quaerit veniam, misertus
Pectore grato.

8. Imbuit primus homines beatos
Corde directo, iecore fideli,
In fide Christi iugulata telis
Ponere membra.

9. Quaesumus flentes, benedicte prime
Martyr et civis sociate iustis,
Caelitus clarae regionis heres
Inclite pollens,

10. Promptus hic nostrum facinus remitte,
Tolle languorem, tribue salutem,
Confodi hostem, releva maerorem
Morte subacta.

11. Gloriam psallat chorus et resultet,
Gloriam dicat canat et revolvat,
Nomine trino, deitate soli
Sidera clament.

MT; MC (leider fehlt die Kollation); LSd; X. — Ferner: Cod. mss. Rhenovienses (Werner n. 197): Cod. Turicen. 91. saec. 11. in. Ra; 82. saec. 11. Rb. — 1, 2 patiens fehlt Rb; acerve Ra, Rb. — 1, 3 Mortis actu MT, X; actum LSd. — 4, 2 insons X, Ra. — 4, 3 Iudicium portans celerata X; sanctis MT. — 5, 1 Ores celestos Rb; refellit X. — 5, 2 Et probra Ra; proba Rb. — 5, 3 Domini Ra. — 6, 2 Paulus est Ra, Rb; servans Rb. — 6, 3 Vestes MT, X, Rb (Vestes würde freilich den Hiat vermeiden; jedoch auch 10, 3 besteht derselbe, und es wäre Kürzung der Endsilbe anzunehmen); ictus Rb. — 7, 1 mortem Ra, Rb. — 7, 2 Plenus est Ra, Rb; et pietate MT; sed fehlt X, Ra, Rb. — Strophe 9 = 10 und 10 = 9 Ra. — 9, 1 flente Ra; primo X. — 9, 2 ciues X; cuius Rb; societate Ra, Rb (dieser Schreibfehler ist bei Werner in den Text eingeschlichen). — 9, 3 regiones Ra. — 9, 4 polli X. — 10, 1 hinc Ra. — 10, 2 Pelle Rb. — 10, 3 Lies confode; oder sollte in confodi eine mlat. Imperativform vorliegen?

Confunde X; releva iacentes Rb. — 10, 4 Hoste Hss. (beachtet man, dafs maerorem mit m schliefst und st in westgotischer Schrift leicht mit rt verwechselt wird, so ist das Versehen hoste statt morte gleich erklärlich); sublata X; subacto Ra. — 11, 1 Gloriam psallat, das übrige fehlt MT. — 11, 3 Nomini Hss; deitati MT, LSd, X.

Weitere Quellen nebst Varianten Anal. XIV, 27 und Anal. II, 37 (Bruchstück: Str. 7, 2 sqq.) Von Belang ist die Variante iacentes st. maerorem 10, 3. Da alle mozarabischen Hss. (aufserdem Ra und das Hymn. Moissiac.) maerorem haben, dürfte in dem sonst metrisch korrekten Hymnus hier die Kürzung einer Länge bezw. ein metrischer Verstofs anzusetzen sein (cfr. den Hymnus: Christe caelestis 6, 3). Hier wie dort ist mehrfach Längung kurzer Endvokale in der Arsis (8, 1; 8, 2; 8, 3; 10, 2; 10, 3) und umgekehrt Kürzung von o in der Thesis (2, 2; 2, 3; 2, 4).

Cfr. Migne 86, 124. — Morel 308; Text aus Ra, aber mehrfach differierend von dem zuverlässigeren Texte bei Werner n. 197; auch die Ausstellungen betreffs des Metrums sind unzutreffend. — Der Hymnus steht ferner im Cod. Bibl. reg. Bruxellens. 8860—67. saec. 11. in. (Anal. Bollandia, Apend. V—VIII. p. 256).

172. In ss. Syriaci et Paulae.

1. Sacrum tempus in calculo
Anni revolvit circulus,
Resonet laus in choro
Ex ore plebis et clero.

2. Christum Deum hymni dicent,
Qui Syriaco martyri
Paulaeque eius sociae
Robur dedit constantiae.

3. Praeses namque Carthaginis
Illius erat temporis
Anolinus terribilis,
Nomen gestabat immanis.

4. Instat sanctos perquirere
Signatos Christi nomine,
Mox Syriacum et Paulam
Silvanus duxit in aulam.

5. Tunc sciscitati martyres
Fatentur Deum in caelis,
Nam non litare idolis
Almis professi sunt verbis

6. Exhinc verba mulcentia
Sanctorum linit pectora,
Sed temnunt vana delubra
Et Christum credunt in astra.

7. Iudex repletus furia
Sacrata tundit corpora,
Poenarum mutat genera,
Corda non mutat credula.

8. Iuxta binique arbores
Palmarum caesi martyres
Lapidum ictu, animae
Migrant polorum in aede.

9. Moxque Silvanus corpora
Ignis proiecit in flammam,
Sed imber ingens e caelis
Exstinxit impetum ignis.

10. Ob hoc precamur Dominum
In horum festa martyrum:
Vota cunctorum accipe
Et quae poscunt attribue.

11. Quo, dum vitam peragimus,
Eluas nos a vitiis,
Et emendatis moribus
Pollere fac virtutibus.

MT. — 1, 2 revolbit. — 1, 4 plevis. — 2, 2 martyre. — 4, 2 Signato. — 6, 1 Wohl zu ergänzen: „per“ verba. — 7, 2 Sacratum. — 8, 1 Iuxta beneque. — 8, 3 Latidum hictu. — 9, 1 Silbanus. — 10, 1 Domine: ist gegen den streng durchgeführten Reim. - 11, 1 vita. — 11, 3 emendati. — Als Doxologie: Deo patri. — Beachtenswert ist der eigentümliche Gebrauch der Casus 6, 4; 8, 4; 10, 2 (hier jedoch dürfte festa ein nom. sing. sein; vgl. 1, 1 in Nr. 118 und 8, 5 in Nr. 168). — Cfr. Migne 86, 903.

173. In sancti Thomae.

Ad Vesperas.

1. Festum, Christe rex, per orbem
illuxit almificum,
In quo tibi confitetur
cuncta chors fidelium,
Gloriae persolvit hymnum
pro triumphis martyrum.

2. Gloriosus, ecce, tuus-
que Thomas discipulus,
Cicatrices contrectando
creditus es Dominus,
Inter fratres gloriosus
exstitit apostolus.

3. Nuntius venit de Indos
quaerere artificem
Architectum, construere
regium palatium;
In foro deambulabat
cunctorum venalium.

4. „Habeo servum fidelem,"
locutus est Dominus,
„Ut exquiris, talem, aptum
esse hunc artificem."
Abbanes videns et gaudens
suscipit apostolum.

5. Traditur regis ministro
sanctus Dei apostolus;
Elioforum ingressus
susceptus convivio,
Digna suo percussori
reddita est ultio.

6. Rex, ut vidit et audivit
insigne miraculum,
Iuvenes ut benedicat,
supplicanter postulat,
Sic baptisma candidatos
consecrat velamine.

7. Gundaforus, rex Indorum
iniquus ac perfidus,
Romanorum more sibi
voluit palatium,
Huius opus construere
praecipit apostolum.

8. Sed beatus atque sanctus
Didymus apostolus
Erogando regis aurum
construit aediculum
Rutilum, coruscum gemmis,
in supernis sedibus.

9. Carcere mox rex Abbanem
trusit cum apostolo;
Gat, infirmus regis frater
migrat ab hoc saeculo,
Çaelo ductus vidit dignum
fratrisque palatium.

10. Angeli expetunt Christo,
ut resurgat mortuus,
Gundaforo reddat aurum,
emat aedificium
Et resolvat vinculatum
Domini discipulum.

11. Ilico surgens exponit
sacrum regi ordinem,
Carcerem deinde petit,
elicit apostolum,
Obsecrant undique fratres
veniamque criminum.

12. Tunc Thomas in campum vocat
populos Indanicos,
Lapidem conscendit altum,
corda mulcet gentium,
Per baptisma pollicetur
veniam peccaminum.

13. Indiam superiorem
visitans aggreditur,
Dogma Christi praedicando
fundavit ecclesiam,
Infinita per baptisma
consecravit milia.

14. Mira quippe ac stupenda
faciens miracula
Sinticemque restauravit
corporali lumine,
Laticis perfundit unda
illam et Mindoniam

15. Christiana iam probata
regis uxor Treptia
Regnum Christi concupiscens
respuit terrestria;
Ulcerosus ᵉscabrescens
ut sanetur, postulat.

16. Precibus Thomae a Christo
angelus dirigitur,
Exuit in parte totam
ulcerosam tunicam,
Novae cutis indumenta
vestivit corporea.

17. Templum solis comminutum
corruit cum idolo,
Ac metallum pretiosum
solvitur in pulverem,
Rex illius civitatis
fugit cum Carisio.

18. Tunc sacerdos idolorum
furibundus astitit,
Gladio transverberavit
sanctum Christi martyrem;
Glorioso passionis
laureatur sanguine.

19. O beata inter omnes
Edessena civitas,
Quae pignus suscepit almum
Domini discipulum,
Ubi corpus requiescit
cum honore conditum.

20. Inde cuncti te precamur,
summi patris filium,
Mitte nobis de supernis
invictum auxilium,
Ut credentes evadamus
aeternum supplicium;

21. Ut sub uno cuncta cohors
coniuncta fidelium
Te sequamur, te canamus,
te fruamur perpetim,
Humili professione
proclamemus gloriam.

MT; LSa; LSd; X. — 1, 3 sq. In quo cuncta confitetur tibi LSa. — 1, 4 coors MT (cf. die Note zum gleichlautenden Vers 2, 2 im Hymnus: Christe verus rex sanctorum). — 1, 5 Gloriam LSd, X; persolvunt MT, X; persolbunt LSa; persolbit LSd. — 1, 6 martyris LSd (diese Lesart empfiehlt sich am besten, wäre aber gegen den Reim, der wenigstens durchweg angestrebt ist). — 2, 2 Christeque discipulus LSa. — 2, 4 est MT, X. — 3, 1 Iudis X. — 3, 2 artifices LSd. — 3, 3 Architectus MT; Arcitectuum LSd; construeret X. — 3, 4 qui regium X. — 3, 5 foro dum ambulabat LSd. — 4, 3 abtum LSa. — 4, 6 suscepit MT, LSd, X. — 5, 1 regi X; ministros MT; ministris LSd, X. — 5, 2 sancto Dei apostolo LSa; Dei egregius LSd. — 5, 3 Elioforus X. — 5. 4 suscepit MT, X; conbibio MT, LSa. — 5, 5 sui percussoris MT, LSa, X. — 6, 3 Iubenes MT, LSa, LSd. — 6, 4 supplicantes X. — 6, 5 baptismo MT, X. — 6, 6 velamina MT. — 7, 5 opes LSa. — 7, 6 apostolo X. — 8, 4 palatium MT, LSa, X. — 9, 1 rex Abbanem mox LSa. — 9, 3 Gath X. — 10, 1 expectunt LSa, X. — 10, 5 resolbat LSa. — 11, 2 sacrum rei MT, LSa; regio ordinem X. — 11, 3 In carcerem X. — 11, 4 eicit MT, LSa, X. — 11, 6 veniamque criminum peccantium X. — 12, 1 Nunc MT, LSd; vocat in campum Thomas LSa. — 13, 3 Christo X. — 13, 4 fundabit MT, LSa. — 13, 6 consecrabit MT, LSa. — 14, 3 Senticeque MT, LSa, LSd; Sinticeque X; restaurabit MT, LSa. — 14, 4 corporalis LSd; corporalia X; lumina MT, LSa, LSd (vielleicht ist lumina als abl. sing. eines neugebildeten nom. sg. lumina f. anzusetzen; limina X. — 15, 1 probatam LSa. — 15, 2 huxor LSa; Creptia X. — 15, 4 repuit X. — 15, 5 Ulcerosum LSa, LSd; scabrentem MT; iscabrentem LSa; scabrescentem LSd; scraber X. — 15, 6 salbetur LSa. — 16, 2 dirigitur angelus MT, LSa; diriturque

angelus LSd. — 16, 6 vestibit corpoream LSa. — 17, 2 cum idolum MT, LSa; idolis X. — 17, 4 solbitur in pulberem LSa; pulbere LSd. — 17, 6 fuit cum LSd, X; Curisio X. — 18, 3 transberberabit LSa. — 18, 6 laureatum MT, X; laureatus LSa. — 19, 2 sedes sena civitas LSa; Edissena LSd; Edesena X. — Als Doxologie fügt nur MT bei: Gloria patri. — Cfr. Migne 86, 1301 sqq.

174. In sancti Thomae.

I. Text in X.

1. Cunctus mundus patule triumphat,
Iesus e caelis veniens coruscat,
Cuius adventu renovatur orbis
Perpetim omnis.

2. Promite ob Thomae gens mores beatos
Hinc dies summus dicatur almus
Quod fidem Christi cecinens in Indos
Muneras illos.

3. Sanctus et conscius patriae supernae
Gentem adquirit pietate Christi
Rite coniunxit sibi hymnum
Illa potens.

4. Aedem exponit nimiam in arvam
Regis ipsorum merito fruendam
Quem potius reserata ibidem
Intulit illam.

5. Inde hic martyr inciditur serris
Sanctus adcitus inlita cruore
Membra sic ponit succurrat terra
In die altera.

6. Doctus insignia socius peremptus
Aulam frater parat et redemptori
Copiam reddens creatori nostro
Ilico parens.

7. Christe cum sanctis veneris in die
Attrahe princeps populos iam ad te
Ignem atrocem fugiamus ipsumque
Caelitus canamus.

8. Gloriam psallat chorus et resultet,
Gloriam dicat, canat et revolvat,
Nomini trino, deitati soli
Sidera clament.

X. — Vorstehendes die unveränderte Wiedergabe des entstellten Textes bei Ximenes-Ortiz, nur dafs dort noch 1, 2 Iesum, 2, 4 Mumerat verdruckt ist. Mangels anderer Quellen ist dem bis zur Unverständlichkeit entstellten Texte nicht zu helfen. Es schien daher das einzig mögliche, den überlieferten

Text so zu belassen, wie er ist, und demselben nur einen irgendwie gearteten Versuch beizugesellen, gleichzeitig den Gedanken des Dichters an der Hand der Legende (vgl. den vorhergehenden Hymnus) zu erraten und das zerstörte Metrum herzustellen. Allerdings ist die Aussicht, dabei gerade das ursprüngliche zu treffen, eine sehr geringe.

II. Rekonstruierter Text.

1. Cunctus iam mundus patule triumphat,
Iesus e caelis veniens coruscat,
Cuius adventu renovatur orbis
Perpetim omnis.

2. Promite Thomam geminum beatum,
Huic dies summus celebratur almus,
Qui fidem Christi recinens in Indos
Munerat illos.

3. Sanctus et consors patriae supernae
Gentes acquirit pietate Christi;
Rite coniunxit sibi hunc Abanes
Ille potenter,

4. Aedem exponat nimiam in arvam
Regis ipsorum merito fruendam;
Qui poli portam reserans ibidem
Intulit illam.

5. Inde hic martyr iacitur in ferra,
Sanctus ascitus, lita mox cruore
Membra Gat ponit reseratque terra
Lumine quarto.

6. Doctus insignis socius peremptus,
Aulam ut fratris redimatque auri
Copiam reddat, creatori nostro
Ilico paret.

7. Christe, cum sanctis veneris ut iudex,
Attrahas, princeps, populos iam ad te,
Ignem atrocem fugiamus ac te
Ore canamus.

8. Gloriam psallat chorus et resultet
Gloriam dicat, canat et revolvat,
Nomine trino, deitate soli
Sidera clament.

175. In sancti Thyrsi.

1. Exsulta nimium, turba fidelium,
Sollemne hodie martyris incliti
Est festum, modula carmina fortiter
In laudem Domini atque potentiam.

2. Caelestis patriae gaudia cogitans
Thyrsus vi reppulit omnia saeculi
Sanctus, cum minime crederet in Deum,
Adflatus subito flamine sancto est.

3. Saevum conspiciens iudicem increpat:
Cur sanctos Domini, inquit, atrocior
Poenis discrucias valde crudelibus?
Infelix erebi igne cremandus es.

4. Ilico rabidus tempore presserat
Hostis Cumbricius membra colentium
In terra Dominum, multa perempta sunt
Sanctorum nitida milia martyrum.

5. Sanctus pro Domino Leucius nititur
Electam animam tradere potius,
Diversa genera pertulit innocens
Poenarum cupiens praemia caelica.

6. Athleta pedibus impiger ambulans
Thyrsus, regem ubi repperit impium,
Apprendens tenuit, admonet et docet,
Iam falsa ut colere idola temneret.

7. Tunc laeto simulans ore locutus est:
Tu, Thyrse, cupio, consilio meo
Assensum tribuens sacrifices diis,
Ut magnam accipias copiam munerum.

8. Sanctus: Perspicuum est, ait, impie,
Quod totus habitet ille nequissimus
In te nunc coluber pravus et invidus;
Cum tali pereas principe horride.

9. Gastrum perniciter adfore praecipit
Plenum lympha, caput martyris suffocat,
Corpus, quod superest, fustibus caedere
Nodosis acrius pestifer imperat.

10. Sed servus Domini voce piissima
De vase miserum iudicem increpat:
Agnosce Dominum, lubrice et invide,
Cum cernis opera magna et inclita.

11. Turris construitur altius eminens
Per gyrum gladiis fixis in ordinem,
Almus (ut) fastigio positus decidens
Ense susciperet membra fidelia.

12. Magnus tu, Domine, es prae diis omnibus,
Multum mirificus in te credentibus;
Pravis muscipula, sanctus in aethera
Christi glorificat omnipotentiam.

13. Victus non valuit insatiabilis,
Saevus, terribilis, et nova cogitat
Tormenta sitiens vincere martyrem;
Sed sanctum Domini non terruit malum.

14. Exaudi, Domine, cogitat impius
Inferre onera, vincula omnia,
Ferventem oleum, plumbum et ungulas,
Ut sanctum superet martyrem et necet.

15. Ne, Thyrse, timeas, sic ait angelus,
Directus ego sum a Domino Deo,
A te supplicia auferam omnia,
Hostemque poteris vincere pessimum.

16. Cernens proficere nil suis viribus
Sanctum praecipitem in mare praecipit
Iactare, videant ne oculi hominum,
Ter dena stadia a litore longius.

17. Quam mira, Domine, sunt opera tua!
Adducunt manibus martyrem angeli
Et dulci resonant carmine canticum,
Iudex non meruit cernere angelos.

18. Debemus penitus facta retexere,
Quae sanctus meritis reddiderit bona
Tribus iudicibus culpa labentibus,
Quos terra reppulit mortuos saepius.

19. Exorant populi martyrem, inquiunt:
Oramus, domine, praecipe protinus,
Terra ut suscipiat corpora iudicum,
Quae scatent putrida vermibus funditus.

20. Clementer lacrimans sarculum accipit
Designans locum, ubi corpora condere
Deberent. Veniam da pie, poscimus,
Martyr, nos humiles credimus in Deum.

21. Laetentur omnium corda volentium
Caelestis patriae quaerere gaudia,
Et parvi faciant nulla nocentia,
Ut venti a facie stipula pervolent.

22. Te martyr lacrimis vernule poscimus,
Per te omnipotens conditor ocius
Durum, quo premimur, hoc iugum auferat
Et laetos faciat saecla in omnia.

23. Iam, summe Domine, respice saucium
Delictis, populi dele chirographum,
Et nostrum gemitum cerne propitius
Dans nobis auxilium tempore congruo.

24. Defunctis requiem omnibus, optime,
Concede, tempora prospera tribue,
Victum pauperibus, subsidium viduis,
Omnes percipiant, quod pie postulant.

25. Templum hoc, Domine, Cixilla condidit,
Dignam hic habeat sortem in aethera,
Cum summis civibus cantica praecinat
Gaudens perpetuis saeculis omnibus.

26. Te nostra iubilet gloria perpetim,
Qui solus Dominus trinus et unus es
Iugi imperio saecula continens
Et cuncta dominans, omnibus imperans.

MT; MC; X. — 1, 4 potentia MT, MC. — 2, 1 cogitat X. — 2, 2 Tirsus vir pepulit MT, MC, X. — 2, 3 Sanctus quibus minime X. — 3, 2 atrociter X. — 3, 3 discrucians MC. — 3, 4 hereni igne X; est MC. — 4, 1 Text recht dunkel. Vielleicht tempore = e tempore, von der Zeit an. Bivar ändert: tempora; mit welchem Glück? — 4, 2 Hostis cum bricius X. — 4, 3 Domini MC; perenta X. — 5, 1 Leutius MC. — 5, 2 promptior X. — 6, 3 Apprehendens X. — 6, 4 coleret MT; colere desinat idola X. — 7, 3 tribuens ut MT. — 7, 4 magna accipias copia MT, MC; magnas accipias copias X. — 8, 4 horrido X. — 9, 1 Gustrum X; statt adfore vielleicht adferre? — 11, 1 altur X. — 11, 2 ordine X. — 11, 3 ut fehlt MC, X; fastigio wird dreisilbig zu lesen sein, cf. 23, 4 auxilium u. 24, 3 subsidium. — 11, 4 susciperent MC; fidelium MT. — 12, 1 es fehlt MT; diis hier wie gewöhnlich einsilbig. — 12, 3 muscipula sis X. — 12, 4 omnipotentia MT. — 13, 2 sed X. — 13, 4 sanctus Dominus Hss.; conterruit MT, X. — Str. 14 und 15 umgestellt. — 14, 2 vincula et MT. — 14, 3 Fervens et oleum MC. — 14, 4 Lies aut necet? — 15, 3 A te ut X. — 16, 3 Iactari X; nec MT. — 16, 4 a fehlt MC. — 17, 2 angeli martyrem X. — 17, 4 angelum X. — 18, 2 sanctis MT, X; sanctus mi[seris] reddidit haec bona MC. — 18, 4 Quod X; pepulit MC. — 19, 4 scatens MT, Quae escam dent X; funditur MC. — 20, 1 lacrimas MC, X; oraculum accipit X. — 20, 2 Desinans X. — 21, 3 parvi faciunt ulla X. — 21, 4 Quae venti X; pervolant MC, X. — 22, 1 lacrimas MT. — 22, 3 ob iugum MT. — 22, 4 lectos MC, X. — 23, 2 populum X. — 23, 4 Da nobis MC; congruum MC. — 24, 2 Concedens X. — 24, 3 Vitum X. — Strophe 25, die uns den Bischof Cyxilla von Toledo (775—784?; cfr. Migne 31, 402) als den Dichter des Hymnus nennt, fehlt MT, MC. — Str. 26 fehlt MT. — 26, 2 unus est MT, MC, X. — 26, 4 Et fehlt X.

Eine weitere wohl später zugedichtete Doxologie haben MT und X; und zwar:

MT: Sit trino Domino gloria sedula,
Regnum perpetuum atque potentia,
Virtute solita qui regit omnia
Sustentans condita pie per saecula.

X: Praesta ingenite per unigenitum,
Regnas qui perpetim cum sancto spiritu
Olympum continens iugi iudicio,
Sustentans aridam perenni imperio.

Oder ist vielleicht auch Strophe 26 spätere Zuthat, so dafs der Hymnus mit dem Gebete des Dichters für seine Person schlofs, dieses dann vielfach entfernt und durch verschiedenartige Doxologieen ersetzt wurde?

Cfr. Migne 86, 1083 sq. (vorwiegend nach MT) u. 31, 403. Letzterer Text ist von Bivar zumeist nach X bearbeitet, hat vereinzelte Lesarten, die mit MT übereinstimmen, und weist eine Reihe freier Veränderungen auf; deshalb und wegen des Fehlens jeglicher Varianten für die Kritik belanglos. Der Text in Acta SS. Ian. III, 427 (daraus Daniel I, 186 sqq.) ist völlig mit dem Bivars gleichlautend.

176. In sancti Torquati.

Ad Vesperas.

1. Urbis Romuleae iam toga candida,
Septem pontificum destina, promicat,
Missos Hesperiae quos ab apostolis
Assignat fidei prisca relatio.

2. Hi sunt perspicui luminis indices:
Torquatus, Ctesiphon atque Hesychius,
Hinc Indalecius sive Secundius
Iuncti Euphrasio Caecilioque sunt.

3. Hi evangelica lampade praediti
Lustrant occiduae partis arentia,
Quo sic catholicis ignibus ardeant,
Ut cedant facibus furva nocentia.

4. Accis continuo proxima fit viris,
Bis senis stadiis qua procul insident,
Mittunt asseculas escula quaerere,
Quo fessa dapibus membra reficerent.

5. Illic discipuli idola gentium
Vanis inspiciunt ritibus excoli,
Quos dum sic agere fletibus immorant,
Terrentur potius ausibus impiis.

6. Mox insana fremens turba satellitum,
In his cum fidei stigmata nosceret,
Ad pontem fluvii usque per ardua
Incursu celeri hos agit in fugam.

7. Sed pons praevalido murice fortior
In partes subito pronus resolvitur
Iustos ex manibus hostium eruens,
Hostes flumineo gurgite subruens.

8. Haec prima fidei est via plebium,
Inter quos mulier sancta Luparia
Sanctos aggrediens cernit et obsecrat
Sanctorum monita pectore collocans.

9. Tunc Christi famula obsequio parens
Sanctorum statuit condere fabricam,
Quo baptisterii unda patesceret,
Et culpas hominum gratia tergeret.

10. Illic sancta Dei femina tingitur
Et vitae lavacro tincta renascitur,
Plebs hic continuo pervolat ad fidem
Et fit catholico dogmate multiplex.

11. Post haec pontificum cara sodalitas
Partitur properans septem in urbibus,
Ut divisa locis dogmata funderent
Et sparsis populos ignibus urerent.

12. Per hos Hesperiae finibus indita
Illuxit fidei gratia praecoqua,
Hinc signis variis atque potentia
Virtutum homines credere provocat.

13. Exhinc iustitiae fructibus incliti
Vitam multiplici foenere terminant,
Consaepti tumulis urbibus in suis,
Sic sparso cinere una corona est.

14. Hinc te, turba potens unica septies,
Oratu petimus pectoris abditi,
Ut vestris precibus sidus in aetheris
Portemur socii civibus angelis.

15. Sit trino Domino gloria unico,
Patri cum genito atque paraclito,
Qui solus Dominus trinus et unus est
Saeclorum valide saecula continens.

MT; LSc; X. — 2, 2 Tisefons MT, LSc, X; Isicius MT, LSc; Hisitius X. — 2, 3 Vidaletius X; Secundus LSc, Secundus est MT, X (die Schreibart Secundius entnahm ich den Bollandisten s. u.). — 3, 1 evangelico MT, LSc, X; vielleicht damals „lampas“ als masc. betrachtet. — 3, 4 faucibus MT, Sc L(gegen Metrum u. Sinn); furba MT, LSc; furna X. — 4, 1 Acis X. —

4, 3 Mittunt adsita MT; ad sita saecula quaerere LSc; adseclas esculenta X. — 4, 4 Quibus fessa X. — 5, 3 sic fehlt X. — 6, 2 In his eūt fidei LSc. — 6, 3 fluvi MT. — 6, 4 in fuga LSc. — 7, 1 praevalide LSc. — 7, 2 In parte MT; prona X. — 9, 1 Hunc LSc; obsequi operens LSc; arendens X. — 9, 2 Sanctorum instatuit MT. — 9, 3 patescerent X. — 9, 4 omnium Hss. — 10, 2 vita LSc. — 12, 2 praecocax MT; praecox X. — 13, 4 cineri X. — 14, 2 Orata X; abdita LSc; abdito X. — 14, 3 Ut nostris MT. — 15, 4 Saeculorum X. — Cfr. Migne 86, 1112 und 31, 154 (Bivar); Acta SS. Mai III, 442. Der Text im Cod. Palat. Vindob. 5927. saec. 17 scheint eine Abschrift aus Bivari zu sein.

Das streng klassische Metrum zeigt eine Unebenheit in 3, 2 (arentia) 4, 4 (reticerent) und 9, 1 (parens).

177. In ss. Verissimi, Maximae et Iuliae.

1. Iucundum nobis hunc diem
Sanguis sacravit martyrum
Verissimi et Maximae
Iuliaeque sororis fides.

2. Exsultat in his trinitas
Impari laeta numero,
Polum repletur gaudio
De martyrum consortio.

3. Trahuntur in supplicium
Nati gente nobilium,
Se nobiles esse credunt,
Mori si possent pro Deo.

4. Parari poenas imperat,
Dum fremit, impius iudex,
Sanctos turbare nititur,
Quos conspicit immobiles.

5. Suspenduntur eculeo
Crucis armati vexillo
Pro rege vitam ponere
Morte fideles animas.

6. Merguntur aequore vasto
Saxis colla prementibus,
Velocius Christi martyres
Ora[m] tangunt quam remiges.

7. Vasta Charybdis reddidit,
Olisipona meruit,
Extrema terrae finium
Cruore pollet martyrum.

8. Inde grates persolvimus
Tibi Deo almifico,
In trinitate unico,
Qui das sanctis auxilium.

9. Ob hoc precamur, Domine,
In horum festa martyrum
Vota cunctorum accipe
Et quae poscunt attribue.

MT, LSd. — 1, 3 Virissimi MT, LSd; Maximi MT. — 2, 3 Impari laeto MT, LSd; vielleicht Compari? — 3, 2 Nati genere MT; gentem LSd. — 3, 4 pro Deum MT, LSd. — 5, 3 Lies vitae? — 6, 3 Veloces MT, LSd; velocius wäre dreisilbig zu lesen (cf. Iuliaeque 1, 4); oder ist „quam remiges“ = tamquam (ut) remiges? — 7, 1 Vasca MT; Caripdis MT, LSd. — 7, 2 Olisibona LSd. — Strophe 8 = Str. 10 im Hymnus Nr. 172. — 9, 2 Inorum festa LSd. — Doxologie: Praesta MT; Deo LSd. — Cfr. Migne l. c. 906 sq.

178. In sancti Vincentii.

1. Adest miranda passio
Levitae, sancti martyris,
Cui clara virtute flagrans
Corona vincenti datur.

2. Beatus ille spiritus,
Quem post triumphum proelii,
Post vincla diri carceris
Caelestis aula suscipit,

3. Cuncti mirantur perpetim
Post tot cruorem martyrem,
Quem testularum fragmina
Mucrone acuto vulnerant.

4. Dolore nullo frangitur,
Nullaque poena vincitur,
Flammas ferens per ungulas
Robusta permansit fides.

5. Exhinc reponunt mollibus
Christi fidelem militem,
Carnis relicto pondere
Ad astra migrat spiritus.

6. Feris vesanus imperat
Iactum cadaver mandere,
Custode corvo corporis
Fames lupina pellitur.

7. Gravis tyrannum excitat
Furor, iubetque martyrem
Insutum parvo irunculo
Ponti profundo immergere.

8. Honore summo redditur
Iubente Christo litori,
Revectus undis levibus
Praevenit omnes remiges.

MT; LSd; X. Ferner: Brev. ms. Vivariense anni 1342. Cod. S. Iosephi Lugdunen. Ya 6. Va. — Brev. ms. Vivariense saec. 15. Cod. S. Iosephi Lugdunen. Ya 7. Vb. — 2, 3 vincla dira MT, LSd, X; dira vincla Va, Vb. — 2, 4 suscepit MT, LSd, X, Va, Vb. — 3, 1 Omnes mirantur MT, LSd, X, Va, Vb. — 3, 2 toth LSd; Post tactum cruorem X; hunc cruorem Va, Vb. — 3, 3 fragmine X. — 6, 1 Vesanus imperator feris MT, LSd, X; Vesanus imperat feris Va, Vb. — 6, 2 mandat X. — 6, 3 Corvo custode Va, Vb; corpore X. — 6, 4 Famis LSd. — 7, 1 tirannus inexcitat X. — 7, 3 Iunctum parvo naviculo Va; Insitum parvo naviculo Vb; eculeo X. — 7, 4 mergere Va, Vb. — 8, 1 Honor summus X; regitur Va; leditur Vb. — 8, 2 lictori Va, Vb. — 8, 3 Refectis MT, X, Va, Vb; lenibus Va, Vb. — 8, 4 Pervenit MT. — Nach Str. 3 folgen in MT, LSd, X Peristeph. V. 537—541; 545—576; in Va, Vb Peristeph. V. 573—576; dann in MT, X: Praesta, pater piissime etc. — Cfr. Migne 86, 1066. sq. Weitere Quellen und Varianten siehe Anal. Hymn. XIVa, 52 sq. — Vgl. aufserdem den Cyricus-Hymnus gleichen Anfangs.

179. In ss. Vincentii, Sabinae et Christetae.

1. Huc vos gratifice, plebs pia, convocat
Virtutum Dominus testium atria,
Quo festi dapibus vota calentia
Caelorum locet intima.

2. Iuncti martyribus iungite gaudia,
Vincenti teneat munera vox pia,
Sabina recinat caelica litera,
Christetes bona et era.

3. Hi mundi misera lucra per ardua
Refellunt hominum vafra dolentia,
Cedunt punicea colla per omnia,
Rex Christe, tibi, laureans.

4\. Simplex te trinitas ac Deus unitas
Rogamus, precibus horum ut audias,
Quae ipsi petimus: corda calentia,
Immense bone, proroga.

5\. Sit trina pietas ac tibi gloria,
Qui unus retinens omnia iudicas,
Large continua pepetim saecula
Sed ultra bene prosperans.

MT; LSb; LSd; X. — 1, 1 Hunc LSd. — 1, 2 Domini MT, LSb. — 1, 3 Quoferti MT; Quod vesti LSb; Conferte X; corda calentia MT. — 1, 4 licet LSb; in intima X. — 2, 4 bona ethera (in den Drucken gewöhnlich gelesen als: aethera) MT, LSb, LSd. — 3, 1 O mundi LSb. — 3, 2 Spernunt MT, X; Sperauntur LSb; vabra MT, LSb, LSd; dolentium LSb. — 3, 4 laureantes X. — 4, 1 Deus unicus LSd. — 4, 3 Quo ipse LSb. — 4, 4 bene LSb, LSd, X; praeroga LSb. — 5, 1 trina deitas X. — 5, 2 retines X; iudicans LSd. — 5, 3 largire continua LSd. — 5, 4 Et ultra bene prosperas LSb; prospiceras X.

Cfr. Migne 86, 1235 und 31, 454. Ferner Acta SS. Oct. XII, 194 (Abdruck aus Migne). Der bislang vielfach ganz unverständliche Text bleibt leider auch nach Herbeiziehung weiterer Hss. stellenweise recht dunkel.

IV. Commune Sanctorum.

180. Plurimorum Martyrum.

Ad Vesperas.

1. Rector, redemptor, conditor,
Qui tuis olim servulis
Huius dedisti saeculi
Oblectamenta temnere.

2. Nobis refunde caelitus
Tuum patrisque comparem,
Quo corda nunc tepentia
Conflagrent igne proprio.

3. Illi relictis terreis
Te inspirante perciti
Strages secuti corporum
Regnum poli adepti sunt.

4. Prostrati unde quaesumus,
Qui ob triumphos martyrum
Hymnum Deo persolvimus
Nunc annuis recursibus:

5. Ipsorum interventibus
Cunctos ablutos sordibus
Sursum reduc ab infimis
Sacris reformans sedibus.

MT. — 1, 1 et conditor. — 1, 3 saeculis. — 2, 4 Confraglent. — 3, 1 Illic. — 4, 2 Quo; martyres. Am nächsten läge die Korrektur „martyris", (so Neale und Daniel, die dem Hymnus die Überschrift „De uno martyre" gaben); aber der ganze Kontext spricht für den Plural; überhaupt war offenbar der Hymnus ursprünglich für das „Commune plurimorum martyrum" bestimmt. — Cfr. Migne 86, 909; Neale 214, daraus Daniel IV, 89.

181. Plurimorum Martyrum.

In Laudibus.

1. Laudes sanctorum martyrum,
Quos sacra fecit passio
Christi conformes gloriae,
Puris canamus mentibus.

2. Quos de futuris praemiis
Securos caeli milites
Nec mundi movit vanitas,
Nec terror fregit impius.

3. Non tenebrosi carceres,
Onus cervicis ferreum,
Non manicae vel compedes
Mentis mutarunt gaudia.

4. Aeterni fontis etiam
Semel rigati poculo
Sitim praesentis temporis
Refrigerabat spiritus.

5. Negato pane fortius
Non famem sentit sanctitas,
Quos pascit verbo solito,
Fide vivebant uberes.

6. Cordis probato robore
Calcantes tot molestias
Agon suscepit publicus
Vitam petentes martyres.

7. Sic sancti, quos non fregerant
Carcer, fames et vincula,
Alacres in supplicio
Mundi vicerunt principem.

8. Suum factorem, Dominum
Christum, secuti martyres
Post ignes, cruces, gladios
Aeternis florent praemiis.

MT; X. — 1, 4 canamus cordibus X. — 2, 3 mundi vobit MT. — Str. 3 fehlt X. — 3, 2 Honus cervicis ferreis MT. — 3, 3 manices vel compede MT. — 3, 4 Mentes MT. — 4, 1 fontes X. — Str. 5—7 fehlen X. — 5, 3 sq. Lies vielleicht: Quos pascit verbo solido | Fides, vivebant etc. — 5, 4 vibebant MT. — 6, 2 Vel cantes MT. — 7, 3 supplicia MT. — 8, 4 Aeternae flores gratiae X. — Als Doxologie: Deo Patri X. — Cfr Migne 86, 910 (genauer Abdruck von MT) u. 1003 (Text von X, ergänzt durch Textverbesserungen aus MT).

182. De uno Iusto.

1. Deus, immensa trinitas,
Unita semper gloria,
Pater, Christe, Paraclite,
Rerum invicte Domine.

2. Qui largitatem muneris
Tuo praestasti martyri,
Cuius festa votissima,
Quam celebramus hodie.

3. Tormenta qui saevissima
Ac varia supplicia
Victrice tua dextera
Mente robusta pertulit.

4. Huius adclines, Domine,
Te deprecamur, precibus,
Aetherea consortia,
Celsa dona fastigia.

5. Qui princeps esse principum
Rex mysticus agnosceris,
Agnita nostra crimina
Larga dele clementia.

6. Adventus ut cum fulgidus
Tuus, Christe, patuerit,
Tuo ducante martyre
Laeti pergamus obviam.

MT; LSd. — 1, 2 Unitas MT. — 2, 1 largitate MT. — 2, 4 Neale korrigiert: Concelebramus; aber festa als nom. sg. f. ist mehrfach belegt. — 3, 1 Tormentaque MT, LSd. — 3, 2 Hac MT. — 4, 1 Cuius MT. — 4, 2 deprecamur largius MT. — 6, 3 deducante LSd. — 6, 4 obvia. — Cfr. Migne 86, 911 (genauer Abdruck von MT); Neale 215; daraus Daniel IV, 88.

183. De uno Martyre.

Ad Vesperas.

1. Insignem Christi martyrem
Laudemus ore et pectore,
Quem clara mortis gloria
Caelestem fecit incolam.

2. Hic testis namque fidei
Auctorem Christum praedicans
Litare sacris gentium
Contempsit imperterritus.

3. Non illum poena carceris,
Non rigor saevus gladii,
Non ferri, non incendia
Fide certantem exasperant.

4. Sepulcro mortis redditur
Corpus piatum vulnere,
Emicans in caelum volat
Christum secutus spiritus.

5. Quem cingit corona Deus,
Claro coruscat lumine,
Laetumque victorem choris
Consociat angelicis.

6. Mors ista pretiosa est
Cum sanctis et beata gens,
Qua caelum iustis panditur,
Qua regnum lucis traditur.

X. — 2, 3 Litorem. — 3, 4 Fidem certantes. — 4, 1 mortis exitum. — 4, 2 piato. (Lorenzana: „Sepulcro corpus redditum | Mortis piato vulnere;" ob auf Grund irgend einer Quelle?). — 4, 3 volans. — 4, 4 spiritu. — 5, 2 lies vielleicht corusca sc. corona? — 5, 4 consociet X. — 6, 2 Sehr dunkel; vielleicht 2 u. 3 umstellen, dann lesen: est beata gens, Cui regnum etc.? — Doxologie: Deo patri sit gloria etc. — Cfr. Migne 86, 990.

184. De uno Pontifice.

Ad Vesperas.

1. Summe confessor sacer et sacerdos,
Temporum metas rota torquet anni,
Tempus est nobis tibi consecratum
Pangere festum.

2. Praesul insignis meritisque clare,
Te sacra cleri populique turba
Corde prostrato pietate poscit
Vernula patrem.

3. Vota cunctorum relegas in aula
Regis aeterni, foveas utrumque
Ordinem, cuius pius exstitisti
Pastor in urbe.

4. Questibus cunctis referunt gementes
Gesta culparum lacrimisque pandunt
Pessimae mentis animaeque nigrae
Crimina dira,

5. Digna quae poena revocat in ora
Nostra, cum dira miseros perurget
Pendere mundo variante facta
Caelitus ira.

6. Tu procul casus prohibe tonantis,
Pelle peccata, tenua furorem;
Pestis et morbus, petimus, recedant
Sospite cive.

7. Moribus cultis moderare vitam,
Confer et sudam placidamque mentem,
Corda virtutum meditentur arma
Munere Christi.

8. Sancte, tu praebe, quotiens rogaris,
Profluos fructus pluviasque largas;
Credimus cuncta Domino favente
Te dare posse.

9. Credimus Christum pretium laborum,
Praemium iustum studiis dedisse,
A quibus artus etiam solutus
Morte bearis.

10. Gloriam Christo patulo canamus
Ore praestanti, sibi servienti,
Tanta qui pollet, deitate simplex
Trinus et unus.

MT; LSd; X. — Ferner: Hymnar. ms. Moissiac. saec. 10. Cod. Rossian. VIII, 144. RM. — Codd. ms. Rhenov. (Werner, n. 157): Cod. Turic. 111. saec. 10. Ra; 91, saec. 11. in. Rb; 82. saec. 11. Rc. — Codd. mss. Bibl. Trev. (Mone III, 330): 1288. saec. 11. Ma; 1418. saec. 9.? Mb. — Aufserdem: Cod. Capit. Veron. 109 (102). saec. 10. — Hymnar. ms. Severin. saec. 10/11: Cod. Vatic. 7172; Cod. Paris. 1092.

1, 2 meta MT, Mb; etas RM; metam Rb. — 2, 3 prostrati MT; pietatem poscit RM, Mb. — 3, 1 cunctorum relevans RM, Ra, Rb, Rc, Ma, Mb; in aulam Ra, Rb, Mb. — 3, 2 fobeas MT. — 3, 3 Ordine Rc. — 3, 4 orbe X, Ra, urbe mit dem Beisatz von gleicher Hand „vel orbe“ Ma; orbem Rb. — 4, 1 Questubus X; cuncti Ra. — 4, 2 Gestis MT; lacrimasque LSd, X, RM (aber a senkrecht durchstrichen). — 4, 4 Crimine dira MT; Crimine diro X. — Str. 5 sqq. fehlen Ma. — 5, 1 Dignaque Hss. mit Ausnahme von Mb (quae sc. crimina ist als Objekt anzusetzen); revocans Rc; hora Rb, Rc. — 5, 2 Nostro cum duro MT. — 5, 3 Pandere RM, Mb, Ra, Rc; pangere Rb (die Lesart pendere der mozarab. Hss. ist ungleich sinnvoller: das innere Erwägen unserer Thaten treibt uns dieselben zum Bekenntnis auf die Zunge); varianti Rc. — 6, 1 tonantes X, RM, Ra, Rb, Mb. — 6, 2 tenue MT, Ra; tenuas Rb. — 6, 3 recedat MT, Ra, Rb, Rc. — 6, 4 Sospites Rc; cives Rb, Rc, Mb. — 7, 1 cunctis moderare X, RM, Ra, Rb, Rc, Mb. — 7, 2 Conferque tolli suda piacula mentis X; Confert ac Rc; Conferat Mb; udam Rb. — 7, 3 meditentur alma X. — 7, 4 Munera MT, LSd, X; Numera Mb. — 8, 2 Profluos fluctus Rb, Rc; plubiasque MT; que fehlt X. — Die Strophe 8 ist insbesondere durch 8, 2 als specifisch mozarabisch charakterisiert; so ist es sehr erklärlich, dafs dieselbe nach Übergang des vorstehenden Hymnus in die römische Liturgie umgedichtet wurde. In RM steht von gleicher Hand über den Zeilen dieser Strophe geschrieben:

Sancte, tu praebe miseris misertus
Lacrimas iuges, gemitus profundos,
Et tuis per te meritis resurgant,
Quos sua premunt.

Wahrscheinlich sollte sie zunächst nur dann als Stellvertreter einrücken, wenn die „pluviae largae“ schon überreich gespendet waren; das wasserarme Spanien schien seltener einen solchen Überschufs zu haben. Später ging die Strophe nebst der ursprünglichen in den Text über, wie in Rb, wo sie als 9te eingeschoben ist (siehe Werner a. a. O.). Daselbst ist die Variante im 4. Vers: Quos sua mergunt, was metrisch in dem streng klassisch gemessenen Hymnus den Vorzug verdient. — 9, 2 iustis X, RM; studium Mb. — 9, 3 A fehlt X; per artus X; artus habet et solutos Rc; solutos Ra, Rb. — 10, 1 Gloria RM, Mb. — 10, 2 sive servienti LSd, RM (überschrieben: sibi), Rb, Mb (sibi ist schon aus metrischen Gründen das richtige; übrigens ist in

mozarabischen Quellen die Schreibung „sivi" statt „sibi" nichts Auffallendes, und der Schritt von sivi zu sive lag dann nahe); servientes X. —

Cfr. Migne 86, 912 (= MT) u. 1011 (Bearbeitung nach MT u. X); Thomasius II, 401 (nennt irrtümlich Cod. Vat. reg. 11 als seine Quelle); Missae Gothicae et Officii Mozarabici dilucida expositio. Toleti 1875. p. 145 sq.

185. De uno Pontifice.

In Laudibus.

1. Deus, immensa trinitas,
Corona confitentium
Et magna laus martyrum,
Sume preces fidelium.

2. Huius sancti pontificis
Et confessoris merita
Praestent nobis solacia
Cunctaque purgent crimina;

3. Ut confitentes erigas
Et peccatores redimas
Donando indulgentiam
Et conferendo gratiam.

4. Et ut vir hic confessus est
Tuum nomen mortalibus,
Ita devotis mentibus
Te fateamur omnibus.

MT; LSb; X. — 1, 1 immense X. — 1, 3 Et mea LSb. — 2, 1 sacri X. — 2, 3 Praestes MT. — 2, 4 purges MT; purget LSb. — 3, 3 indulgentia MT. — 3, 4 gratia MT. — 4, 1 ut Ieronimus confessus LSb. — 4, 4 fateamus LSb. — Als Doxologie: Deo patri LSb; Deo patri sit gloria X. — Cfr. Migne 86, 912 (nach MT) und 1015 (nach X).

186. De uno Confessore.

1. Confessor hic probabilis,
Extorris aevo profluens,
Veri ad aram numinis
Oris Deo fert hostiam,

2. Quam patris acceptant manus,
Quam Christus ipse comprobat
Ratam, fidelem, vividam,
Qua lucidantur intima.

3. Nil tam Deo probabile
Munus collatum permanet,
Quam si per oris victimam
Litemus illi hostiam.

4. Hic ergo filium Dei
Confessus ore nobili
Caelestis aulae curiam
Intrat perennis incola.

5. Per hunc, redemptor Domine,
Nos confitentes protege,
Quo passione vulnerum
Caeli petamus impetum.

LSd. — 5, 4 l. petamus intimum oder meritum? — Dieser Hymnus ging später mit kleinen Änderungen in spanische Breviere des römischen Ordo über; cfr. Anal. XVI, 278 sq.

V. In Variis Occasionibus.

187. In Sacratione Basilicae.

1. Ecce, te, Christe, tibi cara semper,
Te redemptorem nimium potentem
Supplici poscit pietate patrem
Turba precantum.

2. Hic sacra sedes tua sempiterna
Perpetim constet maneatque nostris
Proxima culpis venia peractis
Corpore, corde.

3. Porta hic caeli pateat redemptis,
Clausa damnatis, reserata iustis;
Veritas, vita, via, lux et ignis,
Influe mitis.

4. Hic homo verus Deus et magister,
Petra et pastor, ovis et sacerdos,
Panis et vitis, sator et creator,
Respice plebem.

5. Manet hic rupes latices beatos,
Abluat noxas vitiis peremptis,
Innovet mentes maculis remotis
Fonte perenni.

6. Hic caput membra propria reviset,
Lectio pascat populos aperta,
Sponsus ut tradat animis amicis
Oscula sancta.

7. Fraglet hic virtus specie decora,
Sumat hic dogma doceatque corda,
Irriget summa dubia potenter
Pectora vita.

8. Lapsus et maestus pariterque lugens,
Fessus et languens, simul omnis errans,
Quidpiam quisquis humilis precatur,
Omnia praesta.

9. Gloriam psallat chorus et resultet,
Gloriam dicat, canat et revolvat,
Nomine trino, deitate soli
Sidera clament.

MT; LSd. — Ferner: Psalterium et hymnarius ms. Trevirensis saec. 10. Cod. Bolland. s. n. BT. — Brev. ms. Valentinense saec. 15. Cod. Atrebatens. 1142 (552). AV. — 1, 1 Ecce tibi Christe clara AV. — 1, 2 Te redemptorem fehlt AV; omnium MT, LSd. — 1, 3 Simplici BT; Supplicum AV; patris AV. — 2, 1 Hic sacra ut sedis MT, LSd; sacra ut sedes AV; sempiterne BT. — 2, 3 veniam Hss.; perhactis MT. — 3, 1 pateat sedentis MT. — 4, 2 obis MT. — 4, 3 Panis et vinum AV. — 5, 1 Hic manet MT, BT; Hic manat LSd; Hic manant AV (das sonst ganz korrekt gewahrte Metrum und die Symmetrie zu Abluet, Innovet — cfr. in Str. 7: Fraglet, Sumat, Irriget — sprechen für: Manet hic); rupis MT, LSd, BT; ist vielleicht Nebenform von rupes. — 5, 2 Abluet MT; noxis AV. — 5, 3 Innobet MT; maculas MT. — 5, 4 perennis MT, LSd. — 6, 1 membra properare cuius AV. — 6, 2 populis BT. — 7, 1 species MT, BT, AV. — 7, 2 Summat MT. — 7, 3 summam LSd; dubium MT; patentes MT, LSd; petentes BT; petentum AV. — 7, 4 Pectora victum LSd; Pectora rata AV. — 8, 2 Languens et fessus BT. — 8, 4 praestat MT; praestet AV; praesta fehlt BT. — 9, 1 Nur: Gloriam psallat MT, LSd. — 9, 3 deitas Olympi AV. — 9, 4 clamant BT. — Cfr. Migne 86, 913, ein genauer Abdruck nach MT.

188. In Restauratione Basilicae.

1. O beata Hierusalem,
praedicanda civitas,
Quae tuis laeta triumphas
in supernis civibus,
Innovata regis amplo
claritatis stigmate.

2. Fulgidum gestas honorem,
plena mater filiis,
Pacis almae gloriosis
laetabunda finibus,
Rite restaurata clara
sanctitatis lampade.

3. Hic tui templi refulget
sanctior memoria
Iure restaurationis,
lucido fundamine,
Cum decoris pollet aucto
dignitatis sidere.

4. Te precamur hic adesse,
conditor sanctissime,
Hisque promptus consecrandis
sedibus illabere
Atque consecrator ipse
hic adesto iugiter.

5. Iam tui templum honoris
effice nos servulos,
Non caro, non corda nostra
militent discrimini,
Sed tuo sacro dicati
serviamus nomine.

6. Hic tui altaris aram
cum decoris gloria
Rite rursus reparatam,
rex superne, visita,
Hic tua virtus redundet,
hic honor refulgeat.

7. Regis hoc altare summi
sit coruscum lumine,
Sit honore mancipatum,
sit repletum gaudio,
Sit beatum, sit serenum,
sit placens regi Deo.

8. Hic tibi nostrorum alma
cordium altaria
Consecra, superne iudex,
innovans nos gratia,
Sedibus illapsa donans
de supernis munera;

9. Ut tibi per omne tempus,
trinitas sanctissima,
Sit honor, immensa virtus
et perennis gloria,
Qui Deus in trinitate
permanes in saecula.

MT; LSd. — 1, 3 triumphis MT. — 1, 5 Innobata MT. — 2, 1 gestans MT. — 3, 5 pollet haeto MT. — 4, 3 Hicque promtus MT. — 4, 5 Adque MT. — 5, 1 templum tui MT; templi LSd. — 6, 2 Quum decoris gloriam MT. — 6, 3 preparatam MT. — 7, 4 repletum gaudio MT. — 8, 4 innobans MT. — 8, 5 inlapse MT. — 9, 1 omne seclum MT. — 9, 2 sanctissime LSd. —

Cfr. Migne 86, 915 (= MT); Neale 216 (hat minder glückliche Änderungen vorgenommen und Str. 6 ausgelassen), abgedruckt bei Daniel IV, 110.

189. In Anniversario Sacrationis Basilicae.

1. Christe, cunctorum dominator alme,
Patris aeterni genitus ab ore,
Supplicum vota pariterque hymnum
Cerne benignus.

MT; LSd. — Sehr zweifelhaft, ob mozarabischen Ursprungs. Der Hymnus besteht aus 11 Strophen + Doxologie. Quellen (die sich um ein Bedeutendes noch vermehren lassen) und Litteratur s. Chevalier, Rep. hymnol.; daselbst wird auch ein Hymnus „Christe sanctorum dominator alme, Patris aeterni etc.“ (12×4) angeführt, der mit vorliegendem gewifs identisch ist.

Cfr. Anal. II, 72. Varianten und Korrekturen zu dem dort gebotenen Texte (leider ist übersehen worden, auch LSd zu kollationieren): 2, 2 Plebs tua supplex (dürfte das Richtige sein) resonet MT. — 2, 3 sq. Annua cuius revehunt (RM hat redeunt; redolent ein Schreibfehler) colendum | Tempora festum MT (hat einen sich sehr empfehlenden Sinn). — 3, 2 in quo populos MT. — 3, 3 bibit et beati (sacratum ist ein Druckfehler; RM hat beatum) MT. — 4, 1 veternos MT. — 4, 2 Man beachte Dilmunt, ein den Mozarabern ziemlich geläufiges Wort; peremunt ist nach RM in perimunt zu verbessern. — 5, 2 veniamque MT. — 6, 1 Demnis saeva MT. — 6, 2 paves ist nach RM in pavet zu verbessern. — 6, 3 fugit hic remotus MT. — 7, 2 immensi veaque MT. — 8, 3 tetrus laedit MT. — 9, 2 gubernans MT. — 9, 3 Qui tuis summo MT. — 11, 1 in quo (ist das Richtige) tibi consecratum MT. — 12, 1 in MT:

Gloria(m) summo resonet parenti,
Gloria Christo pariterque sancto
Spiritu, dulci modulemur hymno
Omni per aevo.

Vgl. aufserdem Text und Varianten aus den Rheinauer Hss. Werner n. 70.

190. In Ordinatione Episcopi.

Ad Vesperas.

1. Verus redemptor, Christe, lumen luminis,
Imago patris, splendor invisibilis,
De patre natus antecedens tempora,
Ex matre vero prodiens in tempore,
Promissionis foedus implens debite.

2. Tu es sacerdos, tu sacerdotes creas,
Tu principatum sortis huius floridae
Aaron dedisti, consecrator inclite,
Perfusione sacrosancti unguinis
Et veste sancta cultum eius praeparans.

3. Sublime cuius in caput praemittitur
Nitens olivo mitra, auri lamina;
Stola decoris, vestimento poderis
Ambitur idem, quem sacratum nuntiat
Impressa vesti et colorum dignitas:

4. Coccus, iacynthus, torta byssus, purpura
Cultus dicati praeferentes gloriam;
Vestis sacratae ora tintinabulis
Erant corusca rite dependentibus,
Ut templum intrans audiretur pontifex.

5. Distincta gemmis pulchritudo pectoris
Adfigebatur sub figuris optimis,
Smaragdus illic, sardius, topazius,
Onychinus, carbunculus, ligurius,
Sapphirus, iaspis et nitens chrysolithus.

6. Beryllus inde seu achates fulgidi
Cum amethysto ordinis sui loco
Distinctionis iuris illic positi
Dabant futurae gratiae signaculum,
Quo hae figurae nuntiarent te Deum.

7. Huius dicatae sacramentum gratiae
Temptum per umbras transiendo saeculi
Pervenit ad te, liberator Domine,
Ut, quae figurae praecinebant mysticae,
Completa in te veritas ostenderet.

8. Hinc finis ipse legis ad iustitiam
Mundi reatum proximans detergere,
Oblatus ipse tu, oblator, consecrans
In patri ara collocatam victimam
Hoc sacramento suscitans ecclesiam,

9. Caput cui factus et ducator praevius
Duces in illa praesulesque collocans,
Quorum regatur instruenda legibus,
Ut erudita gratia pontificum
Vitare possit damna saeva mortium.

10. Hinc te corona, Christe, fratrum postulat,
Sacrationis clara huius gratia
Descendat in his, quos futuros praeligis
Uni columbae praeferendos principes,
Apostolatus gloriam his conferens.

MT; LSd. — 1, 5 devite MT. — 2, 4 sacri sancti MT, LSd. — 2, 5 sancta vultum eius praedicans MT. — 3, 1 Sublimen MT. — 3, 2 Nitens olivum MT; olimpo LSd. — 3, 4 Ambitus MT; sacratam LSd. — 3, 5 vestis LSd. — 4, 1 Cuius iacynthus MT; die klassische Form wäre coccum. — 4, 2 Cuius dicati MT. — 4, 3 sacrata MT. — 4, 4 Erat MT. — 5, 1 pulchritudo temporis MT. — 5, 3 Izmaragdus (sehr interessant wegen des geschriebenen Vorschlaglautes) MT; topadius LSd. — 5, 4 Auffallender, aber erklärbarer Mangel der Cäsur. — 6, 3 illis positi LSd. — 6, 5 Quod MT. — 7, 1 Cuius MT. — 7, 3 liberator optime MT. — 8, 4 aram MT, LSd (vgl. übrigens 9, 2, wo abermals collocare mit dem Accusativ verbunden ist). — 9, 1 Caput qui LSd; natürlich „cui" einsilbig. — 9, 2 in illam MT, LSd (cfr. 8, 4). — 9, 3 regantur LSd. — 10, 2 Successionis MT; Sacra huius clara huius LSd. — 10, 3 Lies in hos? in his, quo MT; preligis (= praeeligis) MT, LSd. — 10, 4 praeferentis MT. — Als Doxologie in LSd: Sit trinitati. — Cfr. Migne 86, 916.

191. In Ordinatione Episcopi.

Ad Matutinum.

1. Adest diei, Christe, consecratio
Honoris illa suscitati antistitis
Nostri recursu innovatae temporis,
Qua hunc vel omnes personare convenit
Ecclesiarum deputatos principes.

2. Sint sacrosancto consecrati unguine,
Sint sanctitatis praenitentes lampade,
Compunctionis compluantur munere,
Confessionis innoventur cantico
Omni repulso criminum contagio.

3. Sint carne puri, sint et ore fulgidi,
Sint hospitales, sint amantes invicem,
Signis coruscent sanitatum compotes,
Virtute pellant spiritus daemonia
Et veritatis convalescant gratia.

4. Retorta bissus castitatis fulgidae
Et unitatis punicae concordia
Indesinenter corda horum repleant,
Quae dum patenter mentibus insederint,
Astare possint Christi ad aram liberi.

5. Sit his potestas et ligare et solvere
Episcopali probra privilegio,
Curare morbos corporum vel mentium,
Compassionis ferre testimonium,
Portare motum litis ortae scandalum.

6. Ut de peractis sanctitatis cursibus
Vitae coronam, quam parasti omnibus
Te, Christe, vero corde diligentibus,
Hi consequantur post triumphos saeculi
Regno perenni consecrandi perpetim.

7. Sit trinitati sempiterna gloria
Honorque summus et potestas inclita,
Quae trinitas, pater patrisque filius
Cum spiritu, unus Deus substantia
Per cuncta regnat saeculorum saecula.

MT; LSd. — 1, 2 illi suscitati antistitem MT. — 1, 3 recursus innovatu LSd. — 1, 4 consonare LSd. — 2, 1 procreati unguine LSd. — 2, 4 innobentur MT. — 3, 1 hore MT. — 3, 2 ospitales MT. — 3, 3 compotens LSd. — 3, 5 convalescunt MT. — 4, 1 castitatis floridae LSd. — 4, 4 Quo LSd. — 4, 5 possent MT. — 5, 1 solbere MT. — 5, 3 vel mentibus MT. — 6, 2 qua parasti MT. — 6, 4 Hic MT. — 7, 1 Von der Doxologie nur die zwei ersten Worte LSd. — 7, 5 regnat in saeculorum MT. — Die Doxologie ist augenscheinlich jüngern Datums als der Hymnus; cfr. den Cäsurmangel in 7, 3 sq. — Cfr. Migne 86, 916 sq. —

192. In Natalitio Episcopi.

1. Laudem Christo plebs dicata
concinat in saeculis,
Qui sacravit sacerdotem
comparem apostolis
Et remedia concessit
exquisita populis.

2. Exsultet chorus fidelis,
laetentur praecordiis
De manu sacerdotali
percepturi hostiam
Christi corporis perenni
comitante gratia.

3. [De] caelo refulgens lumen
replevit discipulos
Et doctrina gratiarum,
pervenit in posteros
Regnum hoc sacerdotale,
quod praesentes cernimus.

4. Benedictionis donum
et corona gloriae,
Indumentum nuptiale
praemium, septemplici
Decoravit hunc decorem
Christus suo munere.

5. Ipse populum et clerum
per huius suffragia
Protegat in suo templo
pietatis dextera
Et attollat in futuro
indulta facinora.

6. Quaesumus tuam petentes
aeternam clementiam
Annua recursionis
per longaeva tempora,
Ut hunc diem celebremus
cum summa laetitia.

7. Gloriam canamus patri
cum honore debito
Filioque redemptori
simul et paraclito,
Qui regnat per infinita
et aeterna saecula.

LSd. — 2, 2 letent in praecordiis (laetentur praecordia würde die sonst beachtete Endassonanz herstellen, vorausgesetzt, dafs wir in Str. 4 ae, e, i, als Assonanz bildend gelten lassen). — 6, 4 per longa.

193. In Ordinatione Regis.

1. Inclite rex magne regum,
   consecrator principum,
Veritas signata patris,
   Christe, vero chrismate,
Quo favente regna durant
   atque reges imperant.

2. Provehe regnum fidelis
   principis ad gloriam,
Unguine sacro nitescat,
   sanctitate floreat,
Fulgeat vitae corona,
   polleat clementia.

3. Gaudeat cum plebe totus,
   tota plebs cum principe,
Sit dies natalis huius
   feriata gaudio,
Sit piis omnino votis
   plena exsultatio;

4. Ut pie tenendo regnum
   cum beatis moribus,
In quibus nunc principatur,
   sic modestus imperet,
Quo simul cum his fruatur
   sempiterno munere.

5. Gloriam patri melodis.

MT; LSd. — 1, 1 magne rerum LSd. — 1, 3 Veritas signa MT. — 1, 4 vero stigmate LSd. — 1, 5 fabente MT. — 1, 6 Adque regem MT, LSd. — 2, 1 Provee MT. — 4, 2 quum beatis MT. — 5, 1 fehlt MT; das weitere fehlt MT, LSd. — Cfr. Migne 86, 917.

194. In Natalitio Regis.

1. Anni peracto circulo
Adest dies celebrior,
Natale nobis principis
Novans recursu temporis,

2. Quo matris alvo proditus
Diem petivit saeculi
Lucisque huius prodigae
Intravit ortum nesciens.

3. Hunc tu, creator optime,
Canalibus infantiae
Vectum per oras temporum
Perfectum aptas in virum.

4. Quem disciplinis erudis
Gratis perornans sensibus,
Maturitate temporis
Honore ditas regio.

5. Ob hoc, Deus, te poscimus,
Ut huius assis quaestibus,
Fave rogantem munere
Poscentis audiens precem;

6. Quo lucis huius terminum
Immaculatus transeat
Metam labentis saeculi
Pergens gradu inculpabili.

7. Deo patri sit gloria.

MT; LSd. — 1, 1 perhacto MT. — 1, 2 Ades MT. — 1, 4 Noba recursi MT. — 2, 3 huius pro die MT. — 3, 1 obtime MT. — 3, 4 abtas MT. — Str. 4 fehlt LSd. — 4, 2 Gratis peragens MT. — 5, 3 Fabe MT. — Str. 6 fehlt MT. — 7, 1 sit gloria sqq. fehlt LSd; die ganze Doxologie fehlt MT. — Cfr. Migne 86, 917 sq.

195. In Profectione Exercitus.

1. O verum regimen, Christe, fidelium,
Qui vita, via es ac pia veritas,
Lustrans conspicuo lumine credulos,
   Obscurans quoque perfidos.

2. Tu es unigena alma redemptio,
Tu verus genitor nosque clientuli,
Tantis [dum] lacrimis pectora tundimus,
Intende pie supplices.

3. Rectores, humiles quaesumus, patriae
Cum cunctis sibimet plebibus creditis
Directo itinere, inclite, ducito
Dans pacis bona omnibus.

4. Moysi qui famulo ad precem intuens,
Ponti purpurea aequora dividens
Traducis cuneos Israeliticos
Siccato maris alveo,

5. Et qui ad nihilum principis illius
Pharaonis opus calle potissimo
Calcando rediens impium ilico
Mergis limpha superfluens,

6. Eius quique pius quaestibus annuens,
Frendens praevalide mox truculentior
Divinis Amalec plectitur ictibus
Consumptis suis omnibus:

7. Dux esto placidus his tuis servulis,
Virtus angelica illis adhaereat,
Custos invigilet his tua gloria,
Qui es summa benignitas.

8. Ut tamquam vituli plebs tua commeans
Ex grege fidei ausibus liberis
Gentes barbaricas cornibus ventilet
Ac planta terat impios.

9. Hostiles acies telaque bellica,
Quae frustra minitat turba satellitum
In necem populi tendere acrius,
Everte, Deus, funditus.

10. Cuius praesidio inclitus belliger
David opilio mente tyrannidem
Goliam subigens saxeo impetu
Laetus munere redditur.

11. Post hunc qui etiam tempore postero
Iudam munificum efficis praelio,
Clemens salvifica castra fidelium
Depellens cito taedium.

12. Nostrorum gemitus aspice principum
Vulgi funerea munera contuens
Et iusto iugulo deseca aemulos,
Tu regum pater omnium.

13. Non nostris noceat pugio finibus,
Sed firmes animo principes inclitos,
In cunctis vigeant robore gratiae
Facti undique compotes.

14. Defende populum vindice dextera,
Qui sacro pretio sanguinis emptus est,
Ac vero lavacri gurgite abluens
Tot sacra tibi milites.

15. Victricem tribue, Christe, de hostibus
Palmam christicolis caelitus regibus
Ex totis viribus te redamantibus
Voto, vita et actibus.

16. Nunc coepta peragant gressibus prosperis,
Cum pace redeant sedibus propriis
Pactumque recinant hymnum in aetheris
Huiusce tibi vocibus.

17. Sit trino Domino gloria unico,
Regnum perpetuum, aucta perennitas,
Qui semper famulis comta corona es,
Regnans saeculis omnibus.

MT. — 1, 2 hac pia. — 2, 3 tante lacrimis. — 5, 2 Faraonis. — 5, 4 mersis. — 6, 3 hictibus. — 7, 2 adereat. — 9, 2 frustrat minitrat turba satellitum. — 12, 3 Ex iusto. — 13, 2 Set firmes animo principis incliti. — 13, 3 vigeat. — 14, 2 Quem sacro. — 14, 3 Hac vero. — 14, 4 Toth sacras. — 15, 4 Vota vita. — Cfr. Migne 86, 918 sq.

196. In Novo Anno.

1. Fove nunc, sancte Domine,
Tua repletos gratia,
Anni hoc cursu temporis
Novi semper custodias.

2. Momenta cuncta, Domine,
Concede sine crimine,
Fruamur tua, Domine,
Custodia perpetua.

3. Terramque reple fructibus,
Animam, corpus facito
Morbis, delictis carere,
Famem et hostem cohibe.

4. Fac nos hoc tempus spatia
Fideli mente agere,
Qualiter oculis tuis
Mereamur complacere.

5. Nam hisce nunc temporibus,
Christe redemptor, poscimus,
Pellas a nobis noxium
Anguis nequissimi virus.

6. Perenni cursu spatia
Septem dierum volvimur,
Nos septiformi gratiae
Dignare promptus ingeri.

7. Haec nempe, Christe, condita
Tua manet potentia,
Cuius potestas, gloria
Per cuncta regnat saecula,

MC. — Der Anfang dieses Hymnus fehlt. — 1, 2 repleti. — 1, 3 hunc cursu. — 1, 4 Nobis (novis, novi) semper. — 3, 2 Animus. — 3, 3 Morbus. — 5, 2 Christi. — 5, 4 nequissimum.

197. „Hymnus de Primitiis."

Ad Vesperas.

1. Inclito regi polorum
 deferentes debitum
Puro corde, plebs alumna,
 personemus canticum,
Nostrum ut ipse placatus
 diluat piaculum.

2. Munus, en, primitiarum
 annuo recursio,
Ipse ut rite praecepit,
 olim prisco populo,
Offerentes dedicemus
 iubilantes Domino;

3. Noxa ut procul detersa
 conferantur commoda,
Fructum arvae iam iniectum
 sacra Christi dextera
Tueatur, ut repulsa
 cuncta sint per[icula].

4. Ulcus eminus remotum,
 aeris incommodum,
Perimens grando pellatur
 turbine cum nubium,
Matura quaeque fruatur
 omnis turba hominum.

5. Sobrie, iuste pieque
 viventes in saeculo,
Sacra virtute suffulti
 servientes Domino
Collocari mereamur
 regno in aethereo,

6. Polorum cives effecti
 hic ablutis sordibus,
Potituri claritatem
 in supernis sedibus,
Dulce resonantes carmen
 Domini in laudibus;

7. Rutilat ubi coruscum
 lumen pulso nubilo,
Turmae fulgidae sanctorum
 collaetantur Domino
Candida veste togati
 in choro angelico.

8. Ipse nobis sic instante[r]
 impendat remedium,
Ut caeleste potiamur
 infinitum gaudium
Aeternumque evadentes
 erebi supplicium.

9. Mundialis cura procul!
 auferatque omnia,
Ingerens viae caelestis
 alma desideria,
Ut illuc corde directo
 deseramus terrea;

10. Iura conservantes clara
 legales dominica,
Offerentes illibata
 puritatis hostia,
Ut per haec possideamus
 vitam sine macula.

11. Tus oblatum regi almo
 refraglet ambrosco
Odore Christo aeterno
 sacro in altario,
Mystica simul ingesta
 caritatis unctio.

12. Ipsum nunc omnes rogemus,
 caelitus ut praebeat
Gratum a nobis oblatum,
 quod ipse suscipiat,
Munus, per quod in aeternum
 regnum nobis vigeat.

13. Abluat nostrorum omne
delictorum facinus,
Purget et pius in nobis,
prave quod deliquimus,
Praemium aeternitatis
tribuat propitius.

14. Rura florida vivorum
decore vernantia
Absque termino fruentes
cum divina gratia
Liberi ingrediamur
in aeterna patria.

15. Uni Domino conexi
Ierusalem inclita
Susceptos in se retentet
in sanctorum agmina,
Regnum adepti simulque
caeli habitacula.

16. Manenti sit laus patri,
honor atque gloria,
Inclita una cum prole
infinita gratia,
Spiritu simul cum almo
per aeterna saecula.

LSd. — 1, 2 devitum. — 2, 2 Schon der Reim spricht für recursio, das also wohl eine Nominativbildung „recursium“ voraussetzt. — 3, 3 arbae iam iniactum. — 5, 2 vibentes. — 6, 3 Zu potiri c. acc. cfr. 8, 3 und frui c. acc. 14, 3. — 8, 6 erevi. — 10, 1 conserbantes. — 10, 2 legalis. — 11, 5 ingecta, vielleicht iniecta? — 16, 3 proli. — Akrostichon: **Imnus primitiarum.**

198. „In Festo Primitiarum.“

1. Rex angelorum, Domine,
Qui mundum verbo contines,
Adesto nostris precibus,
Qui prospicis cuncta solus.

2. Accipe, quod offerimus,
Nostrae primitiae munus,
Qui Moysi praeceperas
Rerum dare primitias.

3. Sacrisacro altario
Primitiasque litamus,
Quas tu, Christe, suscipias
Et postulata tribuas.

4. Parce, precamur, frugibus
Simul(que) cunctis germinibus,
Nec grandinis interitu
Labores nostros diluas;

5. Ut cuncta, quae salvaveris,
Quae nostro victu pertinent,
Legitime offeramus
De munerumque debito.

6. Qui pro humano genere
Sacrum fudisti sanguinem,
Ut nos a morte eriperes,
Dextera tua protege.

7. Suscipe, rerum Domine,
Primitias plebis tuae,
Quas tibi modo obtulimus
In templo hoc sanctissimo,

8. Salvaque tua gratia,
Quam nos habentes munera,
Misericors vocatus es
In nos, pater omnipotens.

9. Inspiraque principibus
Ut pie regant populos,
Qui sanctus ab altissimo
Cuncta regis in saeculo,

10. Tu clericis concordiam,
Tu plebibus custodiam,
Ut se quoque ad invicem
Caritate associent.

11. Solve captivos, Domine,
Compeditosque redime,
Cunctos dispersos congrega
Et pacis tuae condona.

LSb. — 1, 2 continens (sc. es?). — 2, 3 praecipiens (gegen die sonst durchgeführte Endassonanz; vgl. übrigens 4, 3 sq.). — 4, 2 germinus. — 4, 3 interitus (vielleicht im Interesse des Reimes: iniquitas). — 5, 1 salbaberis. — 5, 4 devitum. — 6, 2 Sacro fudisti sanguine. — 7, 2 plebi. — 7, 3 Quae. — 7, 4 sanctissime (Reim!). — 8, 1 Salbaque. — 8, 2 Vielleicht zu konstruieren: Salva [tam has primitias], quam hos(=nos)? — 8, 4 Tu p̃per nos. — 9, 2 regat. — 9, 3 sanctis. — 10, 3 ab invicem. — 10, 4 Caritatis. — 11, 1 Solbe. — 11, 4 condona wohl = communica, fac participes. — Doxologie: Praesta.

199. De Primitivis.

1. Plebs omnis sancta, conventus ecclesiae,
Primitivorum deferentes munera
In loco sancto, quem elegit Dominus,
In novitate ambulantes gratiae,
Illuminati corpore et spiritu.

2. Huius diei clara sit sollemnitas,
Sit feriata gaudiis sollemnibus,
Qui sanctum habent spiritum paraclitum,
Regni caelestis innovati gratia
Accipiamus munera caelestia.

3. Absit a nobis daemonum collegio
Ille, qui olim obcaecavit populum,
Diei ullus nesciens miseriam,
Communionis sequestrati gratia
Sanati quoque vera Dei gratia.

4. Te autem alme poscimus omnipotens,
Ut lumen verum tribuas fidelibus,
Ne obcaecati vadant in deterius,
Huius diei nesciens miseria,
Quae sanctitatis tanta crevit gratia.

5. Hinc advocati omnes hinc in crastina
Accipiamus sanctaque mysteria,
Recedant doli animae et corporis,
Ut lumen verum luceat in cordibus,
Te protegente conservemur saepius.

6. Oremus quoque Domini clementiam,
Ut mittat nobis sanctum adiutorium
Illud de caelis, angelorum agmina,
Illuminata corda innocentia
In novitate ambulemus gratiae.

7. Occurrat nobis Michael archangelus
Ille caelestis angelorum agmine,
Ut bonis semper innovatis sensibus
Tenebrae cordis auferantur ocius,
Lumenque verum luceat in cordibus.

8. Huius catervae multitudo populi
Sanctificentur a supernis sedibus,
Ut per multorum temporum curricula
Possint explere sancta sacrificia
Huius diei primitiva gratia.

9. Sit trinitati sempiterna gloria
Honorque summus et potestas inclita,
Quae trinitas, pater patrisque filius
Cum spiritu, unus Deus substantia
Per cuncta regnat saeculorum saecula.

Te. — 1, 2 Primitivum. — 1, 4 ambulans. — 1, 5 corpus et spiritu. — 3, 3 miseria. — 3, 5 verschrieben; lies vera Dei dextera oder vero Dei munere? — 5, 5 conservemus. — 6, 3 Illum. — 7, 2 agmina. — 7, 4 auferatur. — 8, 3 curricula temporum. — 9, 1 Tu trinitatis. — 9, 2 Honor quaesumus. — Vgl. übrigens betreffs der Doxologie die Anmerkung zu „Adest diei, Christe, consecratio."

200. Pro Varia Clade.

1. Rex aeterne, Deus, fons pietatis,
Spes, tranquilla salus, vera medela,
Defessis requies, pascua vitae,
Lux indeficiens, pace redundans,

2. Ad te maestifici murmura dantes
Acclines famuli assumus omnes,
Nolens qui miseros morte punire
Conversos potius vivere mavis.

3. Tu es confugium illud opacum,
Ad quod dum titubans conscia culpis
Mens tandem properat, percipit idem
Pro flagris veniam atque salutem.

4. Nos unde nimium territi actu,
Qui cladis validae plectimur ictu,
Ad te confugimus, alme redemptor,
Ut culpam pietas mox [e]sequatur.

5. Mortem, quam minitans voce propheta
Olim vaticinat sic Ieremias,
Videmus propius percite nostras
Nunc intrare domos atque fenestras.

6. David quae gravius tempore fluxit,
Urbem depopulans impia clades,
Nostris pro meritis finibus instans
Iam quoque gladio vindice truncat.

7. Morbi, ecce, lues longius grassans
Ad nos proclivior paene vicinat,
Ac nunc pro vitiis proxima nostris
Consistit perimens agmina plebis;

8. Quasdam mortificans durius partes
Mittit funereos febrium ignes,
Ex quibus putrida reddita membra,
Non flat spiritus nec pulmo anhelat.

9. Virtus nulla viget carnis humanae,
Subsistit facilis fessa dolore,
A cladis facie cuncta tabescunt,
Ut cera solito igne fugatur.

10. Infantes, iuvenes, sexus uterque,
Aetas ipsa senum cignea iamque,
Lactantes etiam ubera matrum
Prostrantur pariter vulnere diro.

11. Repletae nimium civibus urbes,
Castella populis, villulae omnes
Effectae vacuae sunt solitudo,
Cultore[que] caret arida tellus.

12. Hanc peccata plagam nostra merentur,
Hoc nostrum facinus parturit ulcus,
Haec funesta quoque nempe iumentis
Admissa tribuunt nostra luenda.

13. Ac proinde pium cernui omnes
Sanctum, Christe, tuum quaesumus vultum,
Qui semper bonus es atque benignus,
Contritos releva corde piatos.

MT. — 1, 2 medella. — 2, 1 mestificati. — 2, 3 Nollensque. — 2, 4 vivere magis. — 3, 1 illut. — 3, 4 fraglis veniam adque. — 4, 1 Nos unde nimium territi actum. — 4, 2 Quos cladis valide plectitur hictu. — 4, 4 mox sequatur. — 5, 3 proprius. — 5, 4 adque. — 6, 1 Davidque. — 7, 1 crasans. — 7, 2 proclibior. — 7, 3 Ad nunc. — 8, 1 Quosdam. — 8, 3 putriflua. — 8, 4 anelat. — 9, 3 Hac laudis facie. — 10, 1 sexus utrisque. — 10, 4 Prostratur. — 11, 1 Replet te. — 11, 2 omnis. — 11, 4 Cultore manet arida. — 12, 3 iumenta. — 13, 1 Hac proinde. — 13, 3 adque. — 13, 4 releba. — Cfr. Migne 86, 919 sq.

201. Pro Varia Clade.

Ad Sextam.

1. Iram, qua merito sternimur, auctor,
Iam suspende cito iure paterno
Mucronemque plagae valde frementem
Nostris propitius partibus pelle.

2. Dele iam maculas mente patratas,
Purga, quidquid inest vulnus iniquum,
Nodos perfidiae redde solutos
Ac saevum cohibe caelitus ictum.

3. Pro nobis pietas tua te poscat,
Inspiraque tuis, inclite, sanctis
Talem pro miseris sumere vocem,
Quae intrare tuas possit ad aures.

4. Iam vide gemitus, aspice planctus,
Rugitum populi, praesulum atque
Sacrorumque pios principum audi
Singultus, lacrimas, flebiles quaestus.

5. Nobis immeritis commoda aurem,
Ne quamvis gravidos ponderis mole
Consumas facili ulceris labe,
Quas sacro redimis ipse cruore.

6. Fletum qui sceleris Ninivitarum
Commutans melius aethre repente
Mortem, quam timidi iam metuebant,
Clemens innocuam esse quivisti.

7. Tot tantaque tuam murmura nostra
Scandant flammigeram culminis arcem,
Ex quo salvificum rite fomentum
Cunctis adveniat ocius aptum.

8. Dempta, magne, plaga inguinum omnes
Incursus varios mortis acerbae
In pressum redige, noxia quaeque
Dextra, sancte, tua percitus arce.

9. Caelestis medice, Christe tremendė,
Incursus varios mortis acerbae
In pressum redige tuque potenter
Languenti populo pande vigorem.

MT. — 1, 1 Iram quam. — 1, 4 A nostris. — 2, 2 inicum. — 2, 4 Hac sevum quoibe celitus hictum. — 3, 2 Spiraque tuis. — 3, 3 summere vocem. — 4, 2 adque. — 4, 3 pius principum. — 5, 4 ipso cruore. — 6, 1 Ninevitarum. — 6, 2 ethere repente. — 7, 1 Toth tantaque tuum. — 7, 2 Scandat flammigerum. — 7, 3 salvivicum. — 7, 4 abtum. — 8, 1 Temptos magne plagam inguinum omnis. — 8, 2 Incursis mortis varios acerve. — 8, 3 Inpressum. — 8, 4 Dextera sancta tua parcitus. — 9, 2 acerve. — 9, 3 Inpensum redige. — Dieser Hymnus wie auch der folgende scheinen nur Divisiones des vorhergehenden zu sein.

202. Pro Varia Clade.

Ad Nonam.

1. Huius supplicium pestis amarae
Depelle, opifex, crimine dempto,
Ut morbi fugiens dira vetustas,
Succedat populis aucta venustas.

2. Mercedis propriae unguine sancto
Fautor debilia membra foveto,
Nervos conglomera iam resolutos
Et vitam tribuens ablue noxas.

3. At quamquam gravior culpa subinstet,
Maior namque tua gratia pollet,
Quo nostri oneris vincla resolvens
Concedas veniam, debita laxes.

4. Praesta, ingenite, gloria summa,
Semper cum genito omnia implens,
Compar spiritui, trinitas una,
Ac vera deitas saecla gubernans.

MT. — 1, 3 Ut morvifuens. — 2, 2 Fauctor devilia membra fobeto. — 2, 4 ablue nexus. — 3, 1 Ad quamquam. — 3, 2 polleat. — 3, 3 nostri honeris. — 3, 4 Concedes veniam devita. — 4, 2 imples. — 4, 4 Hac vera. — Cfr. Migne 86, 921.

203. „De Ubertate Pluviae".

1. Obduxere polum nubila caeli
Absconduntque diem sole fugato,
Noctes continuas sidere nudas
Et lunae viduas carpimus olim.

2. Aether dira micat igne corusco,
Concussoque tremit cardine mundus,
Caeli porta tonat, ruptaque credas
Axis aetherei vincla resolvi.

3. Excrescunt pluviis aequora ponti,
Nec fines proprios iam freta norunt,
Terrarum medio fluctuat unda,
Errabunda secat arva carina.

4. Portus nauta suos, litora nauta,
Secessusque suos nauta requirit,
Hospes nauta satis, vitibus hospes,
Messes nauta super navigat hospes.

5. Flentes agricolae culta relinquunt,
Spectant naufragium triste laboris,
Messis laeta natat, semina, census,
Nati, tecta, pecus arvaque migrant.

6. Cernas alta domus culmina ferri,
Mutatisque locis culmina poni,
Maestas inter aves ludere pisces,
Pisces in tremulis ludere tectis.

7. Eversa videas arbore nidos
Pullis cum teneris per freta duci,
Nec matrem exsilio ponere curas
Maioresque metu cogere fetus.

8. Spectat turba virum, turba fenestris,
Spectat feminei turba pudoris,
Deploratque famem turba precantum,
Victum navigiis nauta ministrat.

9. Iesu, parce tua morte redemptis,
Prior diluvium pertulit aetas,
Ut mundaret aqua crimina terrae,
Sed mundata tuo sanguine terra est.

10. Ramum missa ferens ore columba,
Ramum paciferae munus olivae,
Exutas liquido flumine terras
Laeto significet lapsa volatu.

MT; LSd. — Ferner: Cod. ms. Pontida Vatic. 82 saec. 11. V. — Ebenso steht er im Cod. Ambros. C. 23 inf. saec. 13. von späterer Hand; cfr. Dreves, Ambrosius, S. 24. — 1, 2 sol effugato MT. — 1, 4 olim, wohl in der Bedeutung „seit langem". — 2, 3 raptaque credas MT, LSd. — 3, 3 Terrarum tedio MT; Aquarum tedio LSd. — 4, 3 Ospes MT, LSd. — 4, 4 navigat hostes MT. — 5, 2 Spectans MT. — 5, 3 Messi MT. — 5, 4 tecta petunt MT. — 6, 2 Et mutatis locis lumina MT, LSd; limina V. — 6, 3 inter abes MT. — 6, 4 Pisces fehlt MT. — 7, 1 Eversos LSd. — 7, 4 cogere fretas MT; congere fretas LSd. — 8, 3 Deploratque famam MT; fame LSd. — 8, 4 ministret MT, LSd. — 9, 2 dillubium MT. — 9, 3 terras MT. — Str. 10 fehlt LSd, da 2 Blätter ausgerissen sind. — 10, 1 Iam nunc missa V. — 10, 4 significat MT. — Doxologie in V wie im folgenden Hymnus; Metrum, Stil, Strophenzahl weisen unzweideutig auf einen Dichter beider Hymnen hin. Vgl. übrigens den Cyclus der Hymnen tempore belli.

Cfr. Migne 86, 922 (= MT); Thomasius II, 426; Daniel I, 29.

204. „De Sterilitate Pluviae".

1. Squalent arva soli pulvere multo,
Pallet siccus ager, terra fatiscit,
Nullus ruris honos, nulla venustas,
Quando nulla viret gratia florum.

2. Tellus dura sitit nescia roris,
Fons iam nescit aquas, flumina cursus,
Herbam nescit humus, nescit aratrum,
Magno rupta patet turpis hiatu.

3. Aestu fervet humus, igneus ardor
Ipsas urit aves, frondea rami
Fessis tecta negant, pulvis harenae
Sicco dispuitur ore viantis.

4. Ventis ora ferae, bestia ventis,
Captantesque viri flamina ventis,
Ventis et volucres ora recludunt
Hac mulcere sitim fraude volentes.

5. Fetus cerva suos, pignora cerva,
Fetus cerva siti fessa recusat,
Fetus cerva pios maesta relinquit,
Quaesitam quoniam non vehit herbam.

6. Venerunt iuvenes pocula noti
Quaerentes putei, lymphaque fugit,
Et vasis vacuis tecta revisunt,
Fletus, heu, proprios ore bibentes.

7. Bos praesepe suum linquit inane
Pratorumque volens carpere gramen
Nudam versat humum, sic pecus omne
Fraudatum moriens labitur herbis.

8. Radices nemorum rustica plebes
Explorat misero curva labore
Solarique famem cortice quaerit
Nec succos teneros arida praestat.

9. Hanc peccata famem nostra merentur;
Sed mercem propriam, Christe, foveto,
Quo culpa gravior, gratia maior
Iusti supplicii vincla resolvat.

10. Iam caelum reseres arvaque laxes
Fecundo placidus imbre, rogamus;
Eliae meritis impia saecla
Donasti pluvie, nos quoque dones.

11. Aeterne genitor, gloria Christo
Semper cum genito sit tibi, sancto
Compar spiritui, qui Deus unus
Pollens perpetuis inclite saeclis.

MT; LSd. — Ferner: Cod. ms. Pontida Vatic. 82. saec. 11. V. — Ebenso steht er nach Ehrensberger im Cod. Vat. 4754. saec. 14/15. vor fol. 56b. — 1, 1 pulbere MT, LSd. — 1, 2 siccus aer MT, LSd; fatescit MT, LSd. — 1, 3 Nulla MT; roris onus MT, LSd. — 1, 4 vires gratia MT. — 2, 1 tellus dira MT, LSd; nescit aroris MT. — 2, 3 Herbas V. — 2, 4 Magnorum rupta MT. — 3, 1 Aestus LSd; ferbet MT, LSd; Fervens sole dies V. — 3, 2 urit abes MT; ramis MT, LSd. — 3, 3 tecta necat LSd; pulbis arene MT. — 3, 4 despuitur V. — 4, 2 flamina venti MT, LSd., V. — 5, 1 cerba suos pignera cerba MT, LSd. — 5, 2 sitim LSd. — 5, 4 non venit erbam MT. — 6, 2 puteum MT. — 6, 4 Fletu seu MT; proprio ore vibentes MT, LSd. — 7, 3 Nuda versat humus LSd. — 8, 1 plebs MT. — 8, 2 miseros MT; curba labore

MT, LSd. — 8, 4 arida praestet MT. — 9, 2 merce propria V. — 9, 4 resolvens V. — 10, 2 Secundo MT LSd. — 10, 4 pluviam MT, pluvie V. — 11, 3 Compari spiritui (lies: spiritu?) MT. — Cfr. Migne 86, 921 (= MT); Thomasius II, 426 (= V), daraus Daniel I, 31 (wenig zutreffende Nachträge IV, 110).

205. Tempore Belli.

1. Tristes nunc populi, Christe redemptor,
Pacem suppliciter cerne rogantes,
Threnos et gemitus, cerne dolorem,
Maestis auxilium desuper adfer.

2. Dire namque fremens, en, furor atrox
Gentis finitimae arva minatur
Saeve barbarico murmure nostra
Vastari, perimens ut lupus agnos.

3. Defensor quis erit, ni pius ipse
Succurras miserans, auctor olympi,
Humano generi crimina parcas,
Affectos venia dones amare?

4. Abram praesidio pertulit olim
Reges quinque tuo, conditor aevi,
Haud multis pueris nempe parentem
Prostratis reducens hostibus atris.

5. Moyses gelidi aequora ponti
Confidens populum torrida carpens
Deduxit, refluens undaque hostem
Extemplo rapiens occulit omnem.

6. Tercentisque viris Amalecitas
Deiecit Gedeon iussus adire,
Oppressum populum gente feroci
Liberavit ope fretus opima.

7. Haec tu, cunctipotens, omnia solus,
In cuius manibus sunt universa,
In te nostra salus, gloria in te,
Occidis iterum vivificasque.

8. Maior quippe tua gratia, Iesu,
Quam sit flagitii copia nostri,
Contritos nec enim maestaque corda,
Clemens, vel humiles spernere nosti.

9. Salva ergo tua morte redemptos,
Salva suppliciter pacta petentes,
Disrumpe frameas, spicula frange,
Confringe clipeos bella volentum.

10. Iam caelum gemitus scandat amarus,
Iam nubes penetret vox lacrimarum
Vatum, contritio plebis anhela;
Salvator placidus, iam miserere.

Cod. ms. Pontida Vatic. 82. saec. 11. V. — Ferner (nach Ehrensberger): Psalter. Ambros. et hymnar. ms. saec. 10. Cod. Vat. 83.; und Cod. Vat. 4754. saec. $^{14}/_{15}$. — 2, 4 Vastari V. — 3, 4 venia V; Thomasius ändert: Affectis veniam dones amore; „amare" der Hs. ist als Adverb mit „affectos" zu verbinden. — 4, 4 Statt reducens lies wegen des Metrums: revehens oder redimens? — 6, 1 Amalecitis V. — 6, 3 gentem ferro V; die harte Lesart, welche Thomasius vorschlägt, „gentemque ferro", ist gegen das Metrum. — 10, 3 Thomasius ändert Vatum in votum; warum nicht vatum = sacerdotum? — Cfr. Migne 17, 1222; Thomasius II, 427; daraus Daniel I, 114.

Dieser und der folgende Hymnus fanden Aufnahme, obschon sie in keiner mozarabischen Quelle sich vorfanden. Vielleicht folgten sie in LSd auf den Hymnus „Squalent arva soli"; dort nämlich sind an dieser Stelle 2 Blätter herausgerissen, wodurch auch die Schlufsstrophe des letzteren Hymnus entfernt wurde. Die Reihenfolge der Hymnen in V und in den genannten Codd. Vat. 83 u. 4754 ist folgende: Obduxere polum; Squalent arva soli; Tristes nunc populi; Saevus bella serit. — Übrigens wird ohne eingehenden Nachweis, der hier zu weit führen würde, es jedem handgreiflich sein, dafs der vorliegende und nächstfolgende Hymnus einerseits mit den Hymnen: Iram qua merito; Rex aeterne Deus; Huius supplicium, und anderseits mit den beiden Hymnen de sterilitate und de ubertate pluviae in Metrum, Stil und charakteristischen Redewendungen aufs innigste verwandt sind und daher nicht getrennt werden dürfen.

206. Tempore Belli.

1. Saevus bella serit barbarus horrens.
Frendens bella furor semper acervat
Ac respergit ovans caede recenti
Multa strage super laetus anhelans.

2. Terret continuo fervida bello
Gens effrena, suis vasta catervis
Findens innumeris aequora ponti,
Perturbat rigidis arvaque telis.

3. Vertit terga suis hostibus, ecce,
Diris ipsa cohors christicolarum
Ac per prona tremens invia perque
Turpi pulsa fugit fessa pavore.

4. Gens impune ferox milia vexat
Et crude lacerans milia truncat;
Lymphis lota sacris corpora foedis
Passim nuda iacent tradita corvis.

5. Aedes inde sacras, templa dicata
Aras atque Deo sanctificatas,
Exsultans valido cuncta triumpho
Invadit spolians praedo superbus.

6. Urbes urit edax barbarus ignis,
Communesque domos urit et almas;
Vinctos praedo senes ducit, ephebos,
Nuptas et viduas atque puellas.

7. Casum virgo ferum, virgo sacrata,
Casum virgo suum deflet amarum,
Amissumque dolet virgo pudorem
Leti ferre volens virgo laborem.

8. Hoc peccata malum grande merentur
Vere nostra Deus plurima sancte,
Sed nunc suppliciter poscimus omnes,
Iam clemens famulos aspice tristes.

9. Immensus penetret fletus olympum,
Ascendatque pias clamor ad aures,
Moysi nam meritis Amalecitas
Iesus stravit agens nomine clarus.

10. Iesu, nate Dei cunctipotentis,
Virtus vera, salus summa labore,
Pax et certa quies ac decus omne,
Tu nunc esto tuis fautor alumnis.

11. Emptis parce tua morte, rogamus,
Instaurans animos pelle timorem,
Hostes comminuens sparge fugatos,
Pacis perpetuae munera confer.

12. Laus et perpes honor, gloria patri,
Laus aeterna tibi, gloria, fili,
Una spiritui gloria sancto,
Sicut semper erat, nunc et in aevum.

Cod. ms. Pontida Vat. 82. saec. 11. V. — Aufserdem (nach Ehrensberger) in Cod. Vat. 83. saec. 10. und 4754. saec. 14/15. — 2, 3 Fidens V; wenn Daniel „Sidens" schreibt, ist das wohl nur ein Druckfehler. — Cfr. Thomasius II, 428; daraus Daniel I, 112. — Vgl. übrigens die Note zum vorigen Hymnus.

207. De Nubentibus.

1. Tuba clarifica, plebs Christi, revoca
Hac in ecclesia votiva gaudia,
Fide eximia celebra monita,
Confitere piacula.

2. Rite magnalia clange deifica,
Caelicas ianuas patentes intona,
Quas dira truserat veneni invidia,
Iam Christus cuncta reserat.

3. Sic fera framea, serpentis lancea
Adam protoplaustum, primaevum incolam,
Evae feminea polluit labia
Et expulit a patria.

4. Usurpant vetera ligni pomifera,
Deceptis oculis cernunt esqualida,
Exusta corpora flamma anguifera
Dolendo gignunt pignora.

5. Epithalamia, usque dum reddita
Voce paradica receptant gratiam,
Crescite, clamitat, replete aridam,
Ornate tori thalama.

6. Pistis nardifica, arva ambrosia,
Cum Christum caelicum virgo puerpera
Redimens miseros ad vitam invitat,
Plaudite, evangelizat.

7. Choreis, tympanis exsulta, musica,
Et redde Domino vota perennia,
Qui crucis gloria eruit animas,
Quas coluber momorderat.

8. Pusilla copula, assume fistulam,
Lyram et tibiam, perstrepe cantica,
Voce organica carmen, melodia
Gesta psalle Davidica.

9. Fecunda, Domine, praesentes nuptias
Prole dignissima, qui tibi serviant
Et tuo nomini gratias referant
Benedictique maneant.

10. Cithara, iubila, cymbalum, concrepa,
Cinara, resona, nablum, tripudia
Excelso Domino, qui regit omnia
Per cuncta semper saecula.

MT. — 1, 2 Hoc in. — 2, 3 Quos dira. — 3, 3 Eva. — 4, 4 pignera.. — 5, 2 paradica = paradisiacus? oder lies paraclita? — 6, 1 arba ambrosea. — 6, 3 invita. — 6, 4 Plaudete. — 7, 3 crucis gloriam. — 8, 2 prestepe canticam. — 8, 4 divitica. — 9, 4 permaneant. — 10, 1 cimbala.

Cfr. Migne 86, 922 sq. — Die durchgeführte Endassonanz auf a springt in die Augen; zu beachten ist, dafs zugleich der Binnenreim angestrebt, aber nicht durchgeführt wurde. Ähnliches s. im Hymnus „Gaudet nunc naviter".

208. In Officio Infirmorum.

1. Christe, caelestis medicina patris,
Verus humanae medicus salutis,
Providae plebis precibus potenter
Pande favorem.

2. En, ob infirmos tibi supplicamus,
Quos nocens pestis valitudo quassat,
Ut pius morbum releves iacentum,
Quo quatiuntur.

3. Qui potestate manifestus exstans
Mox Petri socrum febribus iacentem,
Reguli prolem puerumque salvas
Centurionis,

4. Ferto languenti populo vigorem,
Effluc largam populis salutem
Pristinis more solito reformans
Viribus aegros.

5. Corporum morbos animaeque sana,
Vulnerum causis adhibe medelam,
Ne sine fructu cruciatus urat
Corpora nostra.

6. Omnis impulsus perimens recedat,
Omnis incursus crucians liquescat,
Vigor optatae foveat salutis
Membra dolentis.

7. Iam, Deus, nostros miserere fletus,
Sic, quibus te nunc petimus, medere,
Ut tuam omnis recubans medelam
Sentiat aeger.

8. Quo per illata mala dum teruntur,
Eruditorum numero decori
Compotes intrent sociante fructu
Regna polorum.

MT; LSd (beginnt erst mit Strophe 7, da zwei Blätter fehlen); Xa (fol. 60a); Xb (fol. 311a). — Ferner: Cod. ms. Floriacen. saec. 10. Cod. Aurelian. 184. (161). AF. — Cod. ms. Fulden. saec. 11. Cod. theol. Gottingen. 231. GF. — 1, 3 plebem MT; plebi AF. — 2, 1 E nobis infirmos GF. — 2, 2 valetudo AF; cassat Xb. — 3, 2 socerum Xa. — 3, 3 salvans MT, Xa, Xb, GF. — 4, 2 populo AF; populi GF. — 6, 1 penitus recedat Xa, Xb. — 6, 3 Viror Xa. — 7, 1 nostri Xa, Xb; miserate AF; miserato GF. — 7, 2 Pro quibus Xa, Xb; mederi MT, LSd, Xa, Xb. — 7, 3 Lies vielleicht cunctus st. omnis, um den sonst im Hymnus nicht vorkommenden Hiat zu meiden und die Endsilbe von tuam zu längen. Abgesehen nämlich von der nicht ungewöhnlichen Längung einiger kurzen Endvocale in der Arsis (3, 1; 4, 2; 4, 3; 5, 3; 8, 1) und der auch sonst wohl gebräuchlichen Kürzung von o in der Thesis (4, 1) verstöfst nur Vigor (6, 3) gegen das streng klassische Metrum. — 8, 2 decoros GF. — 8, 4 pollorum Xb. — MT u. LSd fügen als Doxologie an: Gloria patri genitoque proli, Et tibi compar utriusque semper, woran sich die Schlufsverse der Doxologie: Gloriam psallat schliefsen. Xa und Xb haben die bekannte Doxologie Gloriam psallat etc. vollständig. AF und GF bieten beide genannten Doxologieen: Gloria patri und Gloriam psallat, in denen jedoch Vers 3 und 4 jedesmal lauten: Spiritus alme Deus unus omni Tempore saecli.

Cfr. Migne 86, 207 und 972 sq. — Thomasius (II, 425) nennt X als

seine Quelle, hat aber augenscheinlich noch andere benutzt. — Martène, de antiq. eccl. ritibus, legt unseren Hymnus in zwei Fassungen vor: Ex ms. Pontificali Narbonensi ante annos 700 (saec. 11.) scripto, im Ordo quomodo ungendus sit infirmus (I, 891); und: Ex ms. Missali Romaricensi ante annos 600 (saec. 12.) scripto, im Ordo ad visitandum infirmum et inungendum (I, 917). An ersterer Stelle ist neben anderen Änderungen der Text auf einen Kranken zugestutzt; an zweiter Stelle ist die Reihenfolge der Strophen folgende: 1, 2, 3, 5, 4, 7, 6, 8 u. Doxologie: Gloria patri etc. Diese Ordnung hielt Daniel (I, 198) bei nach dem Vorgange Rambachs (I, 255), bei dem jedoch unsere 4. Strophe fehlt.

209. In Agenda Mortuorum.

1. Christe, rex, mundi creator
   et redemptor inclite,
   Vota plebis obsecrantis
   tu benigne suscipe,
   Supplici voce precamur,
   postulatus adveni.

2. Mortis olim tu potenter
   vinceres ut principem,
   Tartara saeva petisti
   dira claustra diruens,
   Ferrea vincla resolvens
   et retrusos eximens.

3. Hoc triumpho confidentes
   mente prona quaesumus,
   Mortuis ut des quietem,
   cum quiete gaudium
   Dexterae patris tropaeo
   cum beatis omnibus.

4. Non eos flamma perurat,
   non catena vinciat,
   Vermis illius pavendi
   nemo poenam sentiat,
   Sed tuo dono beati
   absque fine gaudeant.

5. Praestet haec unitas semper
   atque summa trinitas,
   Cuius est perenne nomen
   sempiterna claritas,
   Qui Deus trinus et unus
   regnat ante saecula.

MT; LSd; X. — 2, 1 tu fehlt MT. — 2, 2 vincens ut princeps X. — 2, 5 vincula X. — 3, 1 confitentes MT, X. — 3, 3 Mortis ut tu des MT, LSd; Mortis ut des X (Mortuis ist Konjektur Neales). — 4, 1 perurat flamma X. — 4, 2 Nec X; vinceat MT, LSd; vincat X. — 4, 6 gaudeat MT. — 5, 5 Ac Deus MT, X. — Cfr. Migne l. c. 989; Neale 219 (erlaubte sich mehrere Umstellungen); daraus Abdruck Daniel IV, 117 sq.

210. De Defuncto.

1. Hic functionis est dies
   Credentis in te, rex Deus,
   Functi fidelis spiritum
   Traduc choris caelestium.

2. Huius tenebras discute,
   Peccata huius disice;
   Locetur in caelestibus
   Iunctus polorum civibus.

3. Serena huic micet dies,
   Sidus perenne splendeat,
   Nullis teratur taediis,
   Summis feratur gaudiis.

4. Ut inferorum carceres
   Et claustra quaeque horrentia
   Pertransiens in aethera
   Caeli fruatur patria.

5. Hinc et recepto corpore
Resurgat hic ad gloriam.
Te mentis aucta gratia
Laudans perennis incola.

MT; LSd. — 1, 1 Hinc functionis dies est MT, LSd. — 1, 2 Credenti MT. — 1, 3 spiritus MT; LSd. — 1, 4 Transduc LSd. — 2, 4 cibibus. — 3, 3 Nullus MT, LSd; tenatur MT. — 4, 2 orrentia MT, LSd. — 5, 3 aucte gratie MT. — Cfr. Migne 86, 923 sq. Neale (218 sq.) bietet nur 4 Strophen, abgedruckt bei Daniel IV, 117.

Inhalts-Übersicht.

I. Real-Index.

II. Verbal-Index.

Nachstehendes Register bietet zunächst ein vollständiges alphabetisches Verzeichnis aller Hymnen (bezw. Divisiones), die nachweisbar bis zum 16. Jahrhundert im mozarabischen Ritus in Brauch waren. Um die echt mozarabischen von den bestimmt oder wahrscheinlich anderswoher entlehnten und deshalb nicht im vollen Text vorgelegten Hymnen zu scheiden, sind letztere durch einen vorgesetzten Asteriscus * gekennzeichnet. Hymnenköpfe in Sperrdruck sind inediti. Einen Gesamtüberblick über die Quellen vermittelt die Tabelle, in welcher ein + in der betreffenden Kolumne die Hs. angiebt, welche den fraglichen Hymnus enthält; die Kolumne NM bezeichnet nicht-mozarabische Quellen.

Hymnentext.	MT.	MC.	Ta.	Tb.	Te.	C.	LSa.	LSb.	LSc.	LSd.	X.	NM.	Seite:
Adesto plebs fidissima	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	128
Ad sanctae Agathae virginis	..	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	127
Ad te clamantes exaudi	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	58
*Aeterna Christi munera	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	+	35
Aeternae lucis conditor	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	77
*Aeterne rerum conditor	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	35
Aeterne rex altissime | Redemptor	+	..	..	..	+	..	+	..	+	..	+	+	96
Aeterni proles patris et incliti	..	..	..	..	+	..	..	..	..	..	+	..	138
*Agnes sepulcrum est	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	39
Agni genitor Domine	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	68
Alleluia piis edite laudibus	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	74
Almi nunc revehit festa	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	169
Almi prophetae progenies pia	..	..	..	..	..	..	.	..	..	+	+	+	195
Altissimi verbum patris	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	71
Anni peractis mensibus	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	99
Anni peracto circulo	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	..	269
A patre unigenite	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	66
*Apostolorum passio	+	..	..	..	+	..	..	+	..	+	+	+	35
A solis ortus cardine (5 bezw. 9 Str.)	+	..	..	..	..	..	+	..	..	+	+	..	117
A solis ortus cardine (15 Str.)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	118
Assunt o populi festa	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	183
Assunt punicea floscula	+	..	..	..	+	..	..	+	..	+	+	..	212
Assunt tenebrae primae	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	..	110
Astantes pariter sexus unigenae	..	+	..	..	..	..	+	..	..	+	..	..	164
Auctor luminis filius virginis	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	79
Auctor perennis gloriae	+	..	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	104
*Aurora iam spargit polum	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	+	43
*Aurora lucis rutilat	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	107
*Ave maris stella	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	+	46
Barcinon laete Cucufate vernans	+	..	..	..	+	..	..	+	..	+	+	..	150
*Beata nobis gaudia	+	..	..	..	..	..	..	..	+	..	+	+	99
*Beate martyr prospera	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	38
Benignitatis fons Deus	+	..	+	..	..	..	..	+	..	..	+	..	68
*Bis novem noster populus	+	..	..	..	..	..	..	..	+	+	..	+	38
*Caeli Deus sanctissime	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	43
Certum tenentes ordinem	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	103
Christe caelestis medicina patris	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	284
*Christe cunctorum dominator	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	+	265
Christe immense dominator	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	..	85
Christe immense dominator	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	80
Christe lumen perpetuum	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	76
Christe lux lucis Deus	..	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	155
Christe lux mundi salus	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	73
Christe precamur annue	..	..	..	+	..	..	..	..	..	..	+	..	78
Christe qui lux es et dies	+	..	+	..	..	..	..	..	..	+	+	+	111
Christe qui regis omnia	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	77
*Christe redemptor omnium | Conserva	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	46
Christe rex mundi creator	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	..	286
Christe salvator omnium | Caelorum	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	69
Christe tu rerum opifexque	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	..	219
Christe verus rex sanctorum	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	241
Christi caterva clamitet	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	64
Christus est virtus patris	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	..	180
Christus est vita veniens	+	+	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	243
Cibis resumptis congruis	+	..	+	..	..	..	..	..	..	..	+	..	106

Hymnentext.	MT.	MC.	Ta.	Tb.	Te.	C.	LSa.	LSb.	LSc.	LSd.	X.	NM.	Seite:
Clange lyra Zachariam (10 Str.)	+	..	..	..	..	..	..	+	..	..	+	..	191
Clange lyra Zachariam (22 Str.)	..	..	..	..	..	..	..	+	..	..	..	..	192
Clara sanctorum una Hierusalem	+	..	..	..	..	..	+	..	..	+	+	..	189
Clarum nobis Christe tui	..	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	184
*Clausus aurium meatus	+	..	..	..	..	..	..	..	+	+	..	+	38
Clementis festum celebratur	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	145
Concentu parili Iustam canamus	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	206
Confessor hic probabilis	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	+	262
*Congaudentes cum angelis	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	46
*Consors paterni luminis	+	..	..	..	..	+	..	..	..	+	..	+	43
Convexa solis orbita	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	109
*Cultor Dei memento	+	..	+	..	..	..	..	..	..	..	+	+	37
Cunctorum rex omnipotens	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	64
Cunctus iam mundus patule	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	248
Decus sacrati nominis	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	132
Deus aeterni luminis	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	70
Deus creator omnium | Lucis	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	78
*Deus ignee fons animarum	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	38
Deus immensa trinitas | Corona	+	..	..	..	..	..	..	+	..	..	+	..	262
Deus immensa trinitas | Unita	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	..	259
Deus pater ingenite	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	71
Deus qui certis legibus	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	80
Deus sanctorum psallimus	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	190
*Deus tuorum militum	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	45
Dicamus laudes Domino	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	104
Dulce carmen lingua promat	..	..	..	..	+	..	..	..	+	..	..	..	90
Ecce micantia veluti sidera	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	..	160
*Ecce quem vates vetustis	+	..	..	..	..	..	..	..	+	+	..	+	37
Ecce salvator omnium	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	67
Ecce te Christe tibi cara	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	+	263
En evangelistae adest	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	213
En festum prodiit virginis	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	159
*En martyris Laurentii	+	..	..	..	..	..	..	+	..	+	+	+	38
En pater gloriae rutilum gaudii	..	..	..	..	..	..	..	+	..	+	..	..	121
Exaudi Christe nos patris	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	..	139
Exsulta nimium turba fidelium	+	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	249
*Exsultet aula caelica	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	46
*Exsultet caelum laudibus	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	+	45
*Extimum vestis sacratae	+	..	..	..	..	..	..	..	+	+	..	+	38
Favens redemptis voto abstinentiae	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	..	81
*Felix Tarraco Fructuoso	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	39
*Feno iacere pertulit	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	+	42
Festum Christe rex per orbem	+	..	..	..	..	..	+	..	..	+	+	..	246
Festum insigne prodiit	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	129
Festum turba santissimum	..	..	..	..	..	..	..	+	..	..	..	..	214
Fideles Christi praeparate	..	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	136
(Fit porta Christi pervia. Cfr. A solis ortus)													
Fons Deus aeternae pacis	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	..	171
Fons Deus vitae perennis	+	..	..	..	+	..	..	+	..	+	+	..	177
Fove nunc sancte Domine	..	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	271
*Frenentur ergo	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	37
Fulgentis auctor aetheris	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	69
Fulget coruscans ut sidus	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	..	..	228
Fulget hic honor sepulcri	+	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	167
Fundere preces tempus est	+	..	+	..	..	..	..	..	..	..	+	..	109

Hymnentext.	MT.	MC.	Ta.	Tb.	Te.	C.	LSa.	LSb.	LSc.	LSd.	V.	MN.	Seite:
Gallo canente venimus	+	..	..	+	..	+	..	..	..	+	+	..	84
Gaudeat cuncta pia plebs	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	185
*Gaude mater ecclesia	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	46
Gaudet caterva nobilis	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	+	..	174
Gaudete flores martyrum	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	..	63
Gaudet nunc naviter	..	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	172
*Germine nobis Eulalia	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	38
*Grates tibi Iesu novas	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	35
*Hic est dies verus Dei	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	35
Hic functionis est dies	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	..	286
Hic Iohannes mire natus	+	..	..	..	..	..	..	+	..	+	+	+	196
Hierusalem gloriosa	+	..	..	..	+	..	..	+	..	+	+	..	122
Honorem sanctae Eugeniae	+	..	..	..	..	..	+	..	..	..	+	..	162
Horis peractis undecim	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	106
*Hortator ille	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	37
*Hostis Herodes impie	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	+	42
Huc vos gratifice	+	..	..	..	..	..	..	+	..	+	+	..	256
Huius supplicium pestis	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	278
Hymnum Mariae virginis	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	120
Iam cursus horae sexies	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	108
Iam dena nos praeceptio	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	105
Iam legis umbra clauditur	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	86
*Iam lucis ordo sidere	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	103
Iam meta noctis transiit	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	102
Iam nos secundae praemonet	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	102
Iam nunc ad illos properare	..	+	..	..	..	..	..	..	..	+	+	..	235
Iam passionis inchoandae	+	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	202
Iam surgit hora tertia | Et	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	108
*Iesu corona virginum	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	35
Iesu defensor omnium	+	..	..	..	..	+	..	..	..	+	..	..	114
*Iesu redemptor omnium | Perpes	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	..	+	45
Iesu redemptor omnium | Qui	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	107
*Iesu salvator saeculi	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	46
*Illuminans altissimus	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	35
*Immense caeli conditor	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	43
Inclite rex magne regum	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	..	269
Incliti festum pudoris	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	140
Inclito regi polorum	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	..	272
*In caelesti collegio	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	46
In matutinis surgimus	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	71
*In Ninivitas	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	37
Insigne festum Iuliani	+	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	199
Insignem Christi martyrem	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	259
Insignem Crispinum laudemus	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	149
Intende nostris precibus	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	100
*Inventor rutili dux	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	37
*Iohannes huius	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	37
*Ionam prophetam	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	37
Iram qua merito sternimur	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	276
*Iste confessor Domini sacratus	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	45
Iste electus Iohannes	+	..	..	..	..	..	+	..	..	+	+	+	197
Itote populi psallite	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	242
Iucundum nobis hunc diem	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	..	255
Iuliani vita martyris	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	199
*Katerva matrum personat	+	+	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	42

Hymnentext.	MT.	MC.	Ta.	Tb.	Te.	C.	LSa.	LSb.	LSc.	LSd.	X.	NM.	Seite:
*Katharina mirabilis	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	46
Laudem beatae Eulaliae	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	..	169
Laudem Christo plebs dicata	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	..	268
Laudes sanctorum martyrum	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	258
Lucis auctor clemens	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	..	112
*Lucis creator optime	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	43
*Lucis huius festa	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	46
Lux Deus Christe pietas	+	..	..	..	..	..	..	+	..	+	..	..	133
Lux vera lucis claritas	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	100
*Magnae Deus potentiae	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	43
(Mane nobiscum cfr. A patre)													
Martine confessor Dei	+	..	..	..	..	..	..	+	..	+	+	+	218
Martinus magnus pontifex	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	..	218
*Martyr Dei qui unicum	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	+	45
Martyris festum rutilat	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	215
*Martyris gestans Zoili	+	..	..	..	..	..	..	+	..	..	+	+	38
Mediae noctis tempore	+	..	..	..	..	+	..	..	..	+	..	+	115
Miracula primaeva	+	.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	61
*Miratus hostis	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	37
Mysticum melos persolvat	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	..	175
Nardus Columbae floruit	+	..	..	..	..	..	+	..	..	..	+	..	148
Nativitatem pueri	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	194
*Nec non et ipsos	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	39
Noctis taetrae primordia	+	..	+	..	..	..	..	..	..	+	+	..	107
Noctis tempus iam praeterit	+	..	..	+	..	+	..	..	..	+	+	..	83
*Non usitatis	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	37
*Novum sidus emicuit	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	46
*Nullus bibendi	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	37
*Nunc cunctorum vox	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	46
*Nunc sancte nobis spiritus	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	35
O beata Hierusalem	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	..	264
O beate mundi auctor	+	..	..	..	+	..	..	+	..	+	+	..	143
Obduxere polum nubila	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	+	278
Obsidiones obvias	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	..	101
O caelorum alme princeps	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	..	223
*O Christi martyr inclita	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	46
Octavus horae circulus	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	105
O decus sacrum virginum	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	120
O Dei perenne verbum	+	..	..	..	+	..	..	+	..	+	+	..	210
O Dei verbum patris	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	..	186
O Dei verbum patris	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	56
O lux beata trinitas	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	72
O magne rerum Christe	..	..	..	..	..	..	..	+	..	+	+	..	125
Omnipotenti Domino	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	133
*O Nazarene lux Bethlem	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	37
O Petre petra ecclesiae	+	..	..	..	..	..	+	..	..	+	+	..	228
*Orbis exsultans celebret	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	46
O rerum Domine conditor	+	..	..	..	..	..	..	+	..	+	+	..	178
O sacerdotum inclita	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	..	134
*O triplex honor	+	+	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	39
O verum regimen Christe	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	269
*Pange lingua gloriosi | proelium	+	..	..	..	+	..	..	..	+	..	+	+	42
*Pange lingua gloriosi | corporis	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	46
Perfecto trino numero	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	105
*Perfusa non sic	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	37

Hymnentext.	MT.	MC.	Ta.	Tb.	Te.	C.	LSa.	LSb.	LSc.	LSd.	A.	AM.	Seite:
*Placet frementem	+									+	+	+	37
*Plasmator hominis Deus	+											+	43
Plebs Deo dicata pollens	+							+		+	+		148
Plebs omnis sancta													274
*Post ut occasum resolvit	+								+			+	38
Praeclarum Christi militem													221
*Primo dierum omnium	+									+		+	43
Prompta cuncta catholicae								+		+	+		226
*Pro speciali linteo											+	+	46
*Psallat altitudo caeli	+								+		+	+	37
Puer hic sonat Iohannes	+				+					+	+		191
*Quarto die iam foetidus	+									+	+	+	42
Qui amne nunc quadrifluo	+												103
Quieti tempus adest	+									+	+		110
Qui tot libris per Moysen	+												103
Quod convolutis artubus	+					+				+			102
Quotquot diem determinant	+												106
*Rector potens verax Deus	+		+								+	+	35
Rector redemptor conditor	+												258
*Referre prisci	+									+	+	+	37
*Rerum creator optime	+					+				+		+	43
Rerum Deus fons omnium	+												101
*Rerum Deus tenax vigor	+											+	35
Restant nunc ad Christi fidem										+			227
Rex aeterne Deus fons	+												275
Rex angelorum Domine								+					273
*Rex gloriose martyrum	+									+	+	+	45
*Romane Christi fortis	+									+	+		39
Sacer octavarum dies	+	+									+		67
Sacer puritatum dies											+		117
Sacrae triumphum martyris											+		217
Sacrae virginis triumphum					+								142
Sacrata Christi tempora									+		+		97
Sacrate veni spiritus											+		98
Sacratum Christi antistitem	+										+		180
*Sacris sollemniis											+	+	46
Sacrum tempus in calculo	+												245
Saevus bella serit												+	282
Sanctissimae Leucadiae	+	+								+	+		213
*Sanctorum meritis	+									+	+	+	45
*Scripta sunt caelo duorum	+									+	+	+	38
Sebastiani martyris sollemne	+												236
*Sed cur vetustae	+									+	+	+	37
*Sed mox in auras	+									+	+	+	37
Sol angelorum respice	+										+		110
Sollemne festum plebs		+									+		231
Sollemne rutilat											+		222
*Solve vocem mens sonora	+								+	+		+	38
*Somno refectis artubus	+					+				+		+	43
Sperati sancti martyris	+							+			+		243
*Splendor paternae gloriae	+										+	+	35
Squalent arva soli	+									+		+	279
*Suetus antro brestuali	+								+	+		+	38
*Summae Deus clementiae	+					+				+		+	43
Summe confessor sacer	+									+	+	+	260

Hymnentext.	MT.	MC.	Ta.	Tb.	Te.	C.	LSa.	LSb.	LSc.	LSd.	X.	NM.	Seite:
Surgentes ad te Domine	+	..	..	..	..	+	..	..	..	+	..	+	113
Te centies mille legionum	+	..	..	..	+	..	..	..	..	+	+	+	88
Te decet hymnus Deus	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	156
*Telluris ingens conditor	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	43
*Te lucis ante terminum	+	..	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	45
Te lucis auctor personant	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	87
Te maiestatis Domine	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	107
Tempus sopori congruum	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	..	113
Tenebrae et umbra mortis	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	..	+	96
Te perfruamur Domine	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	..	100
*Transmissa raptim	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	37
Tristes nunc populi	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	281
Tuba clarifica plebs	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	283
*Tunc ille Iudas carnifex	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	42
Tu rex redemptor omnium	+	..	..	..	..	+	..	..	..	+	..	..	101
*Tu trinitatis unitas	+	..	..	..	..	+	..	..	..	+	..	+	43
Urbis magister Tasciae	+	..	..	..	..	..	..	+	..	+	+	..	152
Urbis Romuleae iam toga	+	..	..	..	..	..	..	..	+	..	+	..	253
*Urbs beata Hierusalem	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	+	45
*Veni redemptor gentium	+	..	..	..	..	..	+	..	..	+	+	+	35
Verbum patris quod prodiit	+	..	..	+	..	..	..	..	..	..	+	..	83
*Verbum supernum prodiens | A	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	65
*Verbum supernum prodiens | Nec	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	46
Verus redemptor Christe	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	..	265
*Virginis proles opifexque	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	45
Virginis sacrae triumphum | plebs	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	207
Virginis sacrae triumphum | prosequamur	+	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	141
Vocaris ad vitam sacrum	+	..	..	+	..	..	..	..	..	..	+	..	85
Vocis auditae novitas	+	..	..	..	..	..	..	+	..	+	+	..	230
Vox clara ecce intonat	+	..	..	..	..	..	..	..	..	+	+	+	65
Vox ecce vatum vivida	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	+	..	208

Pierer'sche Hofbuchdruckerei Stephan Geibel & Co. in Altenburg.

